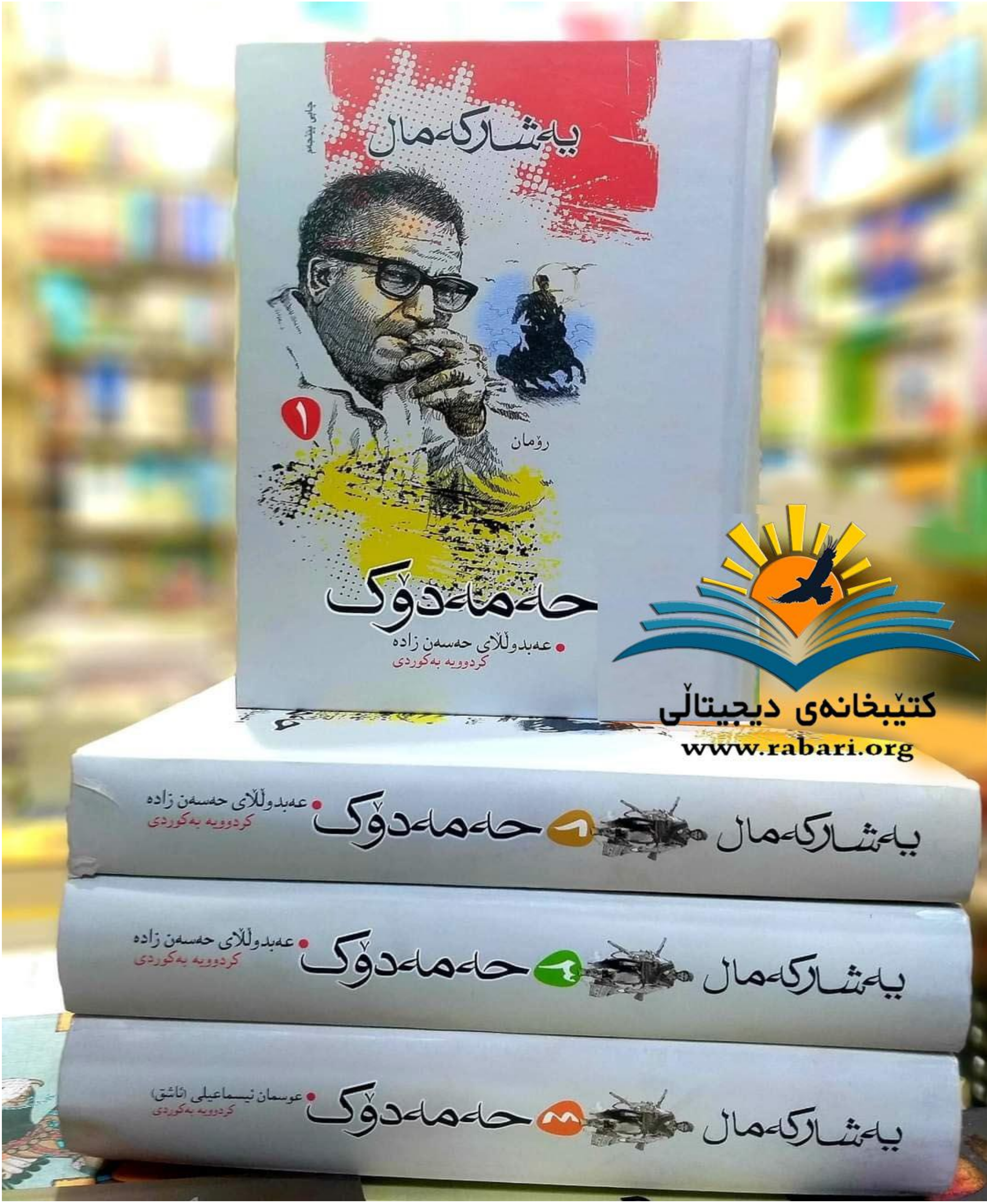
یەشارکەمال
١
ڕۆمان
حەمەدۆک
عەبدوڵڵای حەسەن زادە
کردوویە بەکوردی
کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org
یەشارکەمال حەمەدۆک عەبدوڵڵای حەسەن زادە
کردوویە بەکوردی
یەشارکەمال حەمەدۆک عەبدوڵڵای حەسەن زادە
کردوویە بەکوردی
یەشارکەمال حەمەدۆک عوسمان ئیسماعیلی (ئاشق)
کردوویە بەکوردی

وتەیەك

زیاتر لە دوو ساڵ بەسەر وەرگێڕانی بەرگی دووهەمی "حەمەدۆك"دا تێدەپەڕێ, هێشتا وەرگێڕاوە کوردییەکە لە قوژبنێکی کتێبخانەکەم دا خەوتووەو بۆی ڕێ نەکەوتوە چاپ بکرێ. بەو حاڵەش ئێستا کە ئەو دێڕانە دەنووسم پتر لە دوو مانگە لە وەرگێڕانی بەرگی سێهەمیش بوومەوە. تا ئێستا بەرگی چوارەمی ئەو ڕۆمانە شیرنەم دەست نەکەوتوە. بەڵام بەنیازم هەر ڕۆژێك دەستم کەوێ ـ دیارە بە زمانی فارسی ـ دەست بکەم بە وەرگێڕانی و ئەویش بخەمە پاڵ بەرگەکانی دیکەی.

لەمێژە گوتوویانە کتێب چاپ کردن عومری نوح و سەبری ئەییوب و گەنجی قاڕوونی دەوێ. دەزانم عومری نووحم نابێ و باسی گەنجی قاڕوون و ماڵی دنیاش هەر ناکەم. بەڵام لەبارەی زۆر شت و یەك لەوان چاپی کتێبەوە دەتوانم بڵێم لە ڕێبوارانی ڕێگای ئەییوبم, بەو مانایە کە ناهومێد نیم و هەر بە تەمام ڕۆژێك بەرهەمی ڕەنجی خۆم لەسەر لاپەڕەی کاغەزو لەبەر دەستی خوێنەری کوردو لەنێو کتێبخانەی کوردی دا ببینم. خۆ ئەگەر پێش وەدی هاتنی ئەو ئارەزووەش ئەجەل بەربینگی پێگرتم, دیسان بە دووری نازانم پاش خۆم خێرخوایەك دەستی یارمەتی بۆ چاپی پاشماوەی ئەو شاکارەی یەشار کەمالی مەزن بە زمانی کوردی درێژ بکا.

شتێك کە دەبوو لە "پێش بار"ەکەی بەرگی یەکەمی حەمەدۆك دا بینووسم و بەهەر هۆیەك بووە کەوتوەتە ئێستا, ئەوەیە کە لەم ڕۆمانەو لە زۆربەی بەرهەمەکانی یەشار کەماڵ دا زۆرجار چاومان بە جنێودان دەکەوێ و هێندێ کەس ئەمەیان لە شانان گرانەو تەنانەت ئی وا هەیە پێشنیار دەکا لابرێن. بەڵام بەباوەڕی من هەرکەس بەرهەمەکانی ئەو نووسەرە پایەبەرزە بکاتە کوردی, هەقی نیە جنێوەکانی دەربباوێ یان بیان کاتە هێندێ وشەو زاراوەو تەعبیری "بێئازارتر" کە ئەگەر نووسەر بیویستایە زۆر باشتر لە مەمانان دەیتوانی بەکاریان بێنێ. وەرگێڕان نووسین نیە کە بە ئارەزووی خۆت بتوانی شتێك بنووسی و شتێك ببوێری. یەکێك لە مەرجە سەرەکییەکانی وەرگێڕان ئەوەیە کە سەبکی نووسەر بەو جۆرە کە هەیە, بە وەرگێڕاوەکەوە دیار بێ.

پاشان بە باوەڕی من بوونی ئەو جنێوو قسە کاڵانە بە هیچ جۆر بە نوختەیەکی لاوازی نووسینەکانی یەشار کەماڵ دانانرێ. ئەو نووسەرە ناودارە جیهانییە بۆخۆی جنێوفرۆش نیە. بەڵام وەختێك لە زمانی قارەمانەکانیەوە قسە دەکا, دەیەوێ تابلۆیەکی واقیعی لە ڕاستییەکانی ئەو کۆمەڵە کە ڕۆمانەکەی لەسەر نووسراوە بخاتە بەرچاو. دەش زانین کە تا ئێستا لە تورکیاو وڵاتانی دیکەی ئەم ناوچەیەی جیهان دا جنێودان بەشێك لە فەرهەنگی کۆمەڵانی خەڵکە. بەهەرحاڵ, یان نووسینەکانی یەشار کەماڵ ناکەینە کوردی, یان ئەگەر کردمان ناتوانین یەشار کەماڵ فێری قسەکردن بکەین! ئەو زۆر زۆر لە مەمانان شارەزاترەو بۆخۆی باش دەزانێ چ دەنووسێ.

سەرەتای پاییزی ساڵی ١٩٩٠ ـ وەرگێڕ ـ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هێندێ ساڵان بەهاری چوکووراوا لە نەکاو دێ. خونچەکان, گوڵەکان, باڵندەکان, میشەنگوینەکان, جرۆجانەوەرو گیاکان لە نەکاو سەر دێننە دەرو هەتاوێکی نەرم دنیا پڕ دەکا لە رووناکایی. هەموو گیانداران, لە باڵندەو پێرۆوە بگرە تا مارو مێروو و جرۆجانەوەر لە هێلانەکانیان دێنەدەر, بە سەرسوڕماوی و هەژاوی, نوقم لە سەرخۆشیی دۆزینەوەی دنیایەکی تازەو پڕ لە سەرسەوزی, بە ئارامی لە دەوروبەردا دەخولێنەوە. پەڵە هەوری سپی, لەسەر دەریای مێدیترانە (دەریای سپیی نێوەڕاست) هەڵدەستن و لە کاتێك دا سێبەری روونی خۆیان بەسەر زەوی دا بەرداوەتەوە, بەرەو چیاکانی "تووڕووس" دەچن. لەنەکاو بارانێکی وەك لافاو کە سەرچاوەکەی دیار نیە, دەبارێ و دەوروبەر لافاو دایدەگرێ. ئاوەکان هەڵدەستن و لەکاتێك دا لیتەیەکی زەردو نەرم بەجێ دێڵن بە خێراییەکی شێتانە بەرەو خوار دەچن و ئاوی رەنگ ئاسمانی رەنگێکی سوور بە خۆیەوە دەگرێ. سوێسنەی کێوی زەردو بریقەدار لەنێو گابەردە نووك تیژو شینەکان دا دەپشکوون و کێوەکان دەبنە باغێکی گەورەو شەپۆلداری سوێسنەی زەرد. لەم لاو لەولا, لەسووچێکی چۆڵ و دوورکەوتوو بێپسانەوە دەنگی کەودەری دێتە بەرگوێ.

بە تەقینەوەی لەنەکاوی بەهار خەڵکی دەشتێ چاوەڕوانی هاتنی ئاسکە خەنەییو سرکەکان دەبن. پێشتر, ئەودەم کە بە هار لە دەشتی خوارەوەڕا دەهات, هەزاران ئاسکی خەنەیی شۆڕ دەبوونەوە بۆ دەشتێ و لە کاتێك دا وەك مەشخەڵی سوور لەنجەو لاریان دەکرد, مێگەل مێگەل لە "ئاناوارزا"وە بەرەو خوارەوەی "کووزان"و لەوێوە بەرەو دەشتی "تارسووس"و خاکی "یوورەگیر"و لەوێوە بەرەو "پاپاس"و بەرەوەی "عوسمانیە"و لەوێوە بەرەو "دووملی" وەڕێ دەکەوتن و لەو کاتەدا دانیشتووانی چوکووراوا بە راونانی ئاسکان ئەسپەکانی خۆیان تاقی دەکردەوە. رەسەن ترین ئەسپ, ئەو ئەسپە بوو کە سوارەکەی چالاك ترین ئاسکی دەگرت. ئەسپە بۆرەکانی چوکووراوا لە سەردەمی ئاشوورییەکانەوە تا ئێستا رەسەنایەتیی خۆیان پاراستوەو ناوبانگی خۆیان لە دەست نەداوە.

لەگەڵ بەهارێك کە وا لەنەکاو دەهاتە چوکووراوا, رەنگێکی شینی لە شۆق و بریسکاوە دەکەوتە سەر دەریای مێدیترانە. ئەم بریسکانەوە شینە کە لەگەڵ بەهار دەکەوتە سەر دەریا, تیشکی دەخستە سەر دەشت و سەر هەورە سپییەکان و بە ئارامی بەسەر خاکی بەرێژەوو بەگوڵو گیاداپۆشراودا تێدەپەڕی و لەگەڵ کێوەکانی تووڕووس کە وەك مانگی یەك شەوە دەوری دەشتەکەیان داوە, تێکەڵ دەبوو و ئەو کێوانە کە سێبەرێکی شین کەوتوەتە قووڵایی دۆڵەکانیان, لە نەکاو رەنگی ئاسمانییان دەگرت و لەگەڵ دارەکان و باڵندەکانیان, لەگەڵ گابەردەکان و لێرەوارەکانیان بەو ڕەنگەوە دەدرەوشانەوە, دەکەوتنە ترووسکەدان و دەستیان دەکرد بە جموجۆڵو هەڵقوڵین. هەتاوی نەرم و شنەبایەك کە لە قەراخی دەریاوە هەڵدەستا, لە باغەکانی پرتەقاڵ و لیمۆو ترونجەوە کە گوڵەکانیان وەك پەڵە هەورێکی سپی دەچوون, بۆنی خۆشی گوڵە نارنجی لەگەڵ خۆی دێناو هەموو بوونەوەرەکانی ئەو دەشتەی لە سەرخۆشیی کەیفێکی شێتانەدا سەرمەست دەکرد.

ئەو ساڵانە کە لە چوکووراوا بەهار وا لەنەکاو دادەهات, هاوینیش لە نەکاو پەیدا دەبوو و زەردەگەرما وەك گوللە بەسەر سەری دانیشتووانیدا بەردەبووەوەو کەیف و خۆشیی بەهارێکی زووپێگەیشتووی لە دڵیان دا نیوەچڵ دەهێشتەوە. هەتاو وەك تەپۆلکەیەکی گەورەی ئاگر, پرپشکی داویشتە دەوروبەرو خاك و گوڵ و رووەکەکانی دیکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەسووتاند. ئاوی دەکردە هەڵم و لەگەڵ خۆی دەبرد. ئاورۆی چۆمە چووکەکان قەڵشتی دەدان و زەوی وەك داوێکی گەورەی جاڵجاڵووکە دەچوو. خەڵك لە پەسنی ئەو گەرما بێوەختەدا زۆر گۆرانی‌یان دادەنان کە بەشی زۆریان بەم سەرەتایە دەست پێ دەکران:

چوکووراوا دەسووتێ بەم بەهارە

هەموو مێشێکی، خۆی گورگێکی هارە

دەشت نشینەکان کە لەگەڵ هەموو شکۆو سەرمەستیی بەهاردا دەژیان، لە ژێر ئەو زەردەگەرمایەدا کە وەك شمشێرێکی تیژ لە نەکاو دەهاتە خوار" سەریان لێ‌دەشێواو نەیان دەزانی چ بکەن. ئەوان لە تاریکایی تیشکێك دا کە چاویانی دەبرژاندەوە دادەهێزان، بێ‌ئەوەی بەخۆیان بزانن هەروا کە خوویان پێوە گرتبوو بەرێ دا دەرۆیشتن و کاریان دەکرد هەتا سەرەنجام بە تاریکایی ئەو تیشکە رادەهاتن. ئەمجار با لە جیاتی بۆنی گوڵ، تۆزوخۆڵی لەگەڵ خۆی دێناو گوندەکان، شارۆچکەکان،ماڵەکان، گیاکان، دارەکان و ئینسانەکانی لە ژێر توێژێکی ناسکی خۆڵی سپی دا ون دەکرد. بە بەرزبوونەوەی تۆزوخۆڵ پەلاماری مێش و مەگەز و بڵاوبوونەوەی مالاریا دەستی پێ‌دەکرد. لە شارۆچکەکان، گوندەکان، کێڵگەکان، جادەکان و بێستانەکان دا نۆبەتێ‌داران لەگەڵ تاولەرز دەستەویەخە دەبوون و مردن بەنێو منداڵان وەردەبوو و گۆڕستانی گوندەکان پڕ دەبوو لە تەپۆلکەی چووکە چووکەی خاکی تازەو رەش. مێشوولە وەك هەورێکی پڕ لە گۆلاوو قامیشەڵان و مەرەزەجاڕەکان هەڵ‌دەستان و پەلاماریان دەبردە سەر ئینسان و حەیوان و خوێنیان دەمژین.

لە رۆژگارێکی کۆنەوە خەڵکی چوکووراوا لەگەڵ داهاتنی هاوین و تەنانەت زووتریش واتە لەگەڵکوو بەهار دادەهات، باروبنەی خۆیان تێکەوە دەپێچاو کۆچیان دەکرد بۆ چیا سەرسەوزەکان. ئەوان لە قەراخ ئاوە ئاسمانی ڕەنگەکان چادریان هەڵ‌دەداو ساباتیان ساز دەکرد. بەڵام ئەمڕۆ کوێستان بۆ وان، تەنیا بەهەشتێکی ون بوو و ئەزرەتێکی تاڵە. ئێستا ئیدی ئەو کانیاوە فێنکانە کە پنگیان لێ‌دەڕوێ، گوڵە هەمیشە سەوزەکانی کوێستان، شووره خاڵدارەکان و ئەو مێشوولانە کە لەسەر سەردەرانەی ماڵەکان دەنیشن، ئەو ئەسپە عەرەبی‌یە راکشاو و چاو گەورانە کە یاڵیان دەڵێی کەزیەی کچانەو ئەو تاژی‌یانە کە لاقی درێژو راکشاویان هەیە، بۆ وان خەون و خەیاڵێکی دوورەدەستن. ئێستا، ئەو چادرانە کە لە موو دروست دەکران ـ یادگاری باب و باپیرانیان ـ لە قوژبنی ئەو ماڵانەدا کە بە قامیش و پووش و پەلاش پێکەوە نراون و لە سووچی تەویلەو کادێنان دا خەریکن دەڕزن. ئێستا ئەوان، بە چاوی رق و ئەزرەتەوە کە لەگەڵ خۆشحاڵی‌یەکی کەم تێکەڵە، دەڕواننە ئەو کوێرە ڕێیانە کە بەرەو چیا دەڕۆن و لەنێو دەردو ئازاری کار لە کێڵگە پڕ لە نووسەکەو مالاریاکان داو لەبەر گەرمای چوکووراوا کە ئاوەکەی وەك خوێن شیلەو گەرمە، بەو هیوایە کە رۆژێك رۆژگاری رابردوو دەگەڕێتەوە، دڵخۆشیی خۆیان دەدەنەوە. هەر بەو ئەندازەیە کە دانیشتووانی چوکووراوا خەفەتی کێوە سەرسەوزەکان و تامەزرۆیی ئەو بەهەشتە ون بووەیان لە دڵ دایە، چیانشینەکانیش ئەوەندە ـ و ڕەنگە زیاتریش ـ خەفەتی خاکی خوارەوە ـ خاکی چوکووراوا، ئەو خاکە بەپیزە کە هەر دەنکێکی لێ‌بچێندرێ سەد دەنك بەرهەم دەدا ـ یان لەسەر دڵ ماوەتەوەو بە دوای رێگایەك دا دەگەڕێن کە لەو شاخ و داخ و بەردەڵان و لێرەوارەو لەو هەژاری و نەداری‌یە باوەڕ پێ‌نەکراوە رزگاریان بێ و لەوێ، لە لێوارەکانی مێدیترانە دەستیان بە کێڵگە گەرم و پڕ بەرەکەتەکان رابگا.

پاش دەشتە بەرێژەوو لمبی‌یەکان، بنارە بەردەڵان و شۆرەکات و نەزۆکەکانی تووڕووس دەست پێ دەکەن، ئەم بنارانە بێ‌بەرەکەت ترین و بەیارترین زەوی‌یەکانی دەشتێن. دێ‌نشینەکانی دانیشتووی ئەم بەردەڵانە شۆرەکاتە لە لایەك لەگەڵ گەرماو مێش و مەگەزو دەردو بەڵای چوکووراوا دەستەویەخەن و لە لایەکی دیکەش زەوی‌یەکانیان تەنانەت

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گیاشیان لێ ناڕوێ. دەشتەکانی ئاناوارزا, یوورەگیر, تارسووس, زەوییە راوندەکانی عوسمانیەو زەوییەکانی خوارووی کووزان, لەو مەڵبەندانەن کە جووتیاران بە ئاواتەوەن دەستیان وێ رابگا. لە کۆنەوە تا ئێستا دێهاتییەکانی بناری توورووس لەسەر ئەوەی باب و باپیرانیان دێیان لەم ناوچەیە دروست کردوون تووک و نەفرینیان بۆ ناردوون و بیریان کردوەتەوە: لە کاتێك دا خاکی بەرێژەوو بوورەی چوکووراوا بە کفەڵی و نەکێڵراوی چاوەڕوانی پیاوی بەکارو نیرو ئاموور بووە, باپیرەکانیان بۆچی و چۆن لەم بەردەڵانەدا نیشتەجێ بوون؟ لەم ساڵانەی دوایی دا, دوای دابەش کرانی خاکی بەرێژەوی چوکووراوا, لە بنارەکانیش وردە وردە جموجۆڵ دەست پێ کرابوو.

کە لە بنارەکان تێدەپەڕی, لە نەکاو لە لێرەوارەێکی چڕو پڕ, کانیاوی پڕ لە پنگ و پەڵە زەویی راوندی کەم بەرو بەگیا داپۆشراو دەست پێ دەکەن, کە لە قەراخ و قووڵایی ئەو یەکەیان دوو خانووی چووکەڵەش بەرچاو دەکەون. ئەو پارچە زەوییە بچووکانە کە لەنێو گابەردە نووك تیژەکان دا گیریان کردوە, ناتوانن زگی تەنیا سێ بنەماڵەش تێر بکەن. لە دێهاتی کێوپارەی دەوروبەری مێدیترانەدا لە ماراشەوە بگرە تا ئەنتاکیە, خانووەکان یەکجار لێك دوورن. بە جۆرێك کە مەودای نێوان یەکەمین و دوامین خانوو بە سواریی ئەسپ پێنج تا شەش سەعاتە رێیە.

ئەو زەوییە کەمانەش بە تێپەڕینی رۆژگارو لە ئاکامی داچاندنی زۆردا لە تاقەت کەوتوون و ناتوانن زگی دانیشتووانی دەوروبەریان تێر بکەن. لافاو, بەشی زۆری زەوییە گۆڕەکانی بناری لەگەڵ خۆی بردوەو ئەو بنەماڵانەی لەو زەوییانەدا نیشتەجێن لەنێو رایەخێکی شاخ و بەرد دا بە بێ هیچ دەرەتانێکی ژیان و گوزەران بە خۆیان و چەند سەر بزنەوە ماونەوە.

هەرچی کێوەکان هەڵدەکشێن, چڕوپڕیی لێرەوارەکان کەمتر دەبێتەوەو ئەگەر هەورازتر بچی دەگەیە هێندێك بیشەڵان کە دارەکانیان نزمن. پاشان دڕووەڵان دەست پێدەکا بە بڕکە دڕووی کورت کورت و رێکی زەوییەوە. پاش ئەم خەلەنگ جارە زەوی هەتا دوندی چیا رووتەنەو گوێنی بەرچاوترین رووەکی ئەم زەوییە رووتەنەیە. لەسەرانسەری هاوین دا لەنێو بڕکە گوێنییەکان دا ـ ئەگەر سەوزو تازە بن و گوڵە رەق و زبرەکانیان وشك نەبووبن ـ سەدان و هەزاران خاڵخاڵۆکە کە هێلانە دروست دەکەن, بە جۆرێك کە لە هێندێك سەعاتی رۆژدا, کۆڕەوی بڕکە گوێنییەکان لە دوورەوە وەك گڕی ئاگر سوور دەچێ.

ئەو ساڵانە کە بەهاری چوکووراوا لە نەکاو دەست پێ دەکا, باران و لافاو و تۆفانی لە نەکاو و بێوەختیش دەبنە میوانی چیاکان و لافاوەکان کە رووبارەکانیان سەرڕێژ کردوەو شیوو دۆڵە وشکەکانیان پڕ کردوە, بە خێراییەکی سەرسوڕهێنەر خاکی پارچە زەوییە بچووکەکانی سەر کێوەکان و قووڵایی دۆڵەکان دەشۆنەوەو لەگەڵ خۆیان دەیبەنە دەشت و نێو دەریای مێدیترانە. بە دوای ئەم بەهارە پێش وەختەدا, چیانشینەکان, نوقم لە سەرخۆشیی جوانیی ئەو گوڵانەدا کە لە نەکاو بە هەزاران رەنگ هەڵ دەچن و سەرمەست لە بۆنی ئەوانەو درەوشانەوەی ئەستێرە جوان و تەمیزەکان لە چیاکان دا دەکەونە شەپۆل دان, سەریان لێدەشێوێ و نازانن چ بکەن. لەگەڵ ئەوەی لە بڵێسەی ئەو گەرمایەی داباریوەتە سەر چوکووراوا, مێشوولە کوشندەکانی هەڵگری مالاریاو ئاوە ژاراوییە وەك خوێن شیلەو گەرمەکەی ئاگادارن, دیسان چوکووراوایان وەك خەونێکی دوورو بەهەشتێکی ون بوو و دەست وێ رانەگەیشتوو لەبیرەو لەگەڵی دەژین. بەو حاڵەش هەموو چیانشینەکان لە چوکووراوا دەترسێن, هەروەك لەم ساڵانەی دوایی دا دەشت نشینەکانیش لە کێوپارە دەترسن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گوێنی لە بنارە بڵندەکان و لووتکە بێ ئاوو گیاو بێدارو بارەکان دەڕوێ, یەکێك لەگیاکانی چۆڵگە بەربڵاوەکانی ئاناتوولیشە. برکە گوێنی کۆڕەوێکی خڕە بە بەرزایی سێ تا حەوت بست. ئەم کۆڕەوانە لە بنارەکان و دوندی چیا بەرزەکان کە دارو دڕکیان لێنیەو لە چۆڵگە نزمەکان و زەوییە بەرزو هەموارەکان بە چڕو پڕی و پۆل بە پۆل دەڕوێن. جاری وایە دەبینی پێنج, دە, پەنجاو تەنانەت سەد چڵ لەیەك جێگا سەوز بوون و جاری واشە خاکی بەتاڵ لەدارو دڕك بێبڕانەوەو بێسنوور بە گوێنی داپۆشراوە. چڵە گوێنییەکان هێندێ جار پڕو بە تەنیشت یەکەوەن و هێندێ جاریش تەنك و کەم پشت و دوور لە یەکتر دەڕوێن. نێوانی چڵە گوێنییەکان لە هێندێ جێ هەنگاوێکەو لە جێی واشە دەگاتە دە شەقاو. هەر چڵە گوێنییەك هەزاران گەڵای وەك دەرزیی هەیە کە لە هەر لاسکێکی دا لانی کەم سی تا چل گەڵای بەشێوەی ئەستێرە, ڕێك و پێك بە دوای یەکتر دا ریز بوون. سەدان لاسك کە لە ڕەگەی سەرەکیی گیایەکە ڕواون و لەسەر زەوی تێکەوە تەنراون چڵێکی خڕو گەورە دروست دەکەن. گوڵە گوێنییەکان بە لاسکە بڵندەکانیانەوە, لەسەر ئەو گەڵا دڕووینانە دەپشکوون.

لە سەرەتای بەهار دا, ڕەنگی سەوزی نەرمی ئەو گوێنییانە کە لە بەرقەدی چیا بەرزەکان و چۆڵگەکان دا ڕواون هەموو جێیەك دادەپۆشێ. لەو کاتەدا دەڵێی هەورێکی سەوزو ڕەنگ پەڕیوی وەك دووکەڵ کەوتوەتە سەر بەرقەدی کێوە بەرزەکان و سەرانسەری چۆڵگەکە. نووکی گەڵا گوێنییەکان کە لەمەوپێش تورت و ناسك بووە, لەگەڵ ڕەش بوونی ڕەنگی گەڵایەکە دەست دەکا بە ڕەق بوون و زبر بوون و بەم جۆرە, دڕووەکە باشتر پێ دەگاو تیژتر دەبێ. وەختێك گیایەکە ڕەنگێکی سەوزی تاریکی بە خۆیەوە گرت, دڕووەکانی پڕ دەبن لە گوڵ و ئەمجار ڕووبەری تەپۆڵکە بەرزو ڕووتەنەکان و ڕووبەری بەرقەدەکان هەورێکی ڕەنگ سووراوی دایان دەپۆشێ کە لە نێو ئەو هەورەدا هێندێ پریشك بە ڕەنگی شینی پۆڵاوە دەدرەوشێنەوە. لەسەر لاسکی ئەو گوڵانە کە لەنێو گەڵا ئەستێرەییەکانی دڕووەکە دەڕوێن و پێنج تا بیست و پێنج سانتی میتر بەرزن, دەوروبەری دە هەتا سی گوڵ دەپشکوون. گوڵی بەختەتی سووراویی پڕ ڕەنگی مەیلە وشین و زۆر چووکەڵە, بە ڕادەیەك کە تەنیا مێروولەیەك یان زەرگەتەیەك دەتوانێ خۆی تێدا بشارێتەوە. گوڵە سووراوییەکان, پڕو پاڵ وێك داون و بە پریشکە ئاسمانی ڕەنگەکانی خۆیانەوە تا ماوەیەکی زۆر لە پانایی چۆڵگە پان و بەرینەکان و بەرقەدی چیا بەرزەکان و تەپۆڵکە بڵندەکان دا دەبریسکێنەوەو دەدرەوشێن.

بن تەپۆڵکەکان و نێو ئەو کۆڕەوە چڕو پڕە گوێنییانە, پەناگەو حەشارگەی جرجانەوەر, باڵندە چووکەکان و گیاندارانی دیکەیە.

✧ ✧ ✧

سوارێك کە بە لینگدان "ئاسیاب چەشمە"ی بەجێ هێشتبوو, لە دەشتێکی پان و بەرین تێپەڕی و بەرەو چیاکەی ڕووبەڕووی کە لە دوورەوە شین دەچوو, لێی خوڕی. بولێڵ داهاتبوو کە گەیشتە لێڕەوار. پێش ئەوەی بچێتە نێو نزار, تاوێك لەغاوی ئەسپەکەی کێشاو لەجێی خۆی ڕاوەستا. دارستانی مەیلەو تاریك خشەخشی لێدەهات و لە قووڵایی دا دەیەنەڕاند. لە دوورەوە دەنگی باڵندەیەك دەهاتە بەرگوێ. سوارەکە لەوەپێش شارەزای لێڕەوار بوو. دوودڵ دیار بوو. وێ دەچوو ئەو جەندرمانەی بە دوای دا دەگەڕان, لەنێو دارستان دا بۆسەیان بۆ نابێتەوە. لەوانەبوو ئەگەر لە دارستانەکە تێپەڕێ کارەکان کەمێك وەڕێ کەون. ئەگەر نەدەچووە نێو نزارو بەلای چەپ دا بای دەدایەوەو بەرەو خوار دەچوو,

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دیسان جێی مەترسی بوو. چونکە لەولایە, نە شارەزای دێیەك بوو و نە ئاشنایەکی شك دەبرد. ئەو هەرگیز ئەسپی خۆی بەرەو ڕێبازێکی نەناسراو لێنەدەخوڕی. ئەگەر لە دارستان تێپەڕیباو گەیشتبایە ناوچە کوێستانەکە, دەیتوانی خۆی بگەیەنێتە چادری عەشیرەتەکان و ڕەنگە چادری کەریم ئۆغڵییش. گەیشتن بە چادرنشینەکان بە مانای رزگاربوونی بوو. عەلی‌یەشەلیش دەتوانێ لە نێو چادرنشینەکان دا بیبینێتەوە. لەحزەیەك بیری کردەوە کە بگەڕێتەوە گوندی سلێمانەزلە. بەڵام هیچ گومانی تێدا نەبوو کە لەمێژە ئەو دێیە لەلایەن جەندرمەوە گەمارۆ دراوە. یاوەر فارووق و وەکیل باشی عاصم دەیان زانی ئەو دەچێتە لای چادرنشینان. بەڵام بەڵکوو ئەوان تا ئێستا نەچووبنە نێو دارستان. پێستی ئەسپەکەی کەفی کردبوو و سنگی وەك کوورەی ئاسنگەران هەڵدەستاو دەپووکایەوە. کونە لووتی حەیوانەکە لێك ڕەوییبوونەوەو بە دەنگی بەرز هەناسەی دەدا. بێجگە لە جادەی "قۆرخ سوو" ڕێگایەکی دیکە بۆ تێپەڕبوونی بە وەخت لە لێڕەوار نەبوو. ئەسپەکە نەی‌دەتوانی بەنێو دارستانی چڕو پڕ دا, بە بەردەڵان و دڕووەڵانەکان دا بڕوا. ئەگەر ئەسپەکەی بەرەڵڵا دەکردو بە پێیان خۆی بە نێو دارستان دا دەکرد, هەرچەند وەك بەری دەستی خۆی شارەزای بوو, دیسان بە زەحمەت دەی‌توانی بە سێ ڕۆژان لێی تێپەڕ بێ. لە ئەسپەکەی دابەزی. هەوسارەکەی لە بنە دڕوویەك خست. دانیشت و پاڵی وە چنارێك دا. بەرە بەرە نەڕوهۆڕی لێرەوار زیادی دەکرد. لە دوورەوە دەنگی ناڕوون و نووساوی باڵندەکە لەگەڵ دەنگی قرچەقرچ و هێندێ دەنگی دیکە, لێڕەواریان دەبڕی و دەهاتنە بەر گوێ. کابرا گوێی بە زەوی‌یەوە ناو چەند لەحزەیەك لە هەڵڵاو هەنگامەی دارستان ورد بووەوە. بێجگە لە دەنگی باڵندەکەو دەنگی قرچوهۆڕو نەڕەی لێڕەوار لە دوور دەنگی لێڵ و ناڕوونی زەنگوڵەیەکیشی گوێ لێبوو. وای هاتە بەرچاو کە زەنگوڵەکە سێ جاری دەنگ لێ‌هات و بێدەنگ بوو. کابرا هەروا کە گوێی بە زەوی‌یەوە نابوو جارێکی دیکە چاوەڕێی بیستنی دەنگی زەنگوڵەکە بوو. بەڵام بێ‌سوود بوو. نەی‌توانی جارێکی دیکە گوێی لە دەنگەکە بێ. دەنگەکە لە ڕێیەکی ئەوەندە دوورەوە دەهات کە نەی‌توانی بزانێ دەنگی زەنگوڵەی وشتر, ئێستر یان گاجووت, یان بزن و نێری‌یە... ئەگەر دەنگەکە نەختێك نیزیکتر بووایە ڕەنگ بوو بە ئاسانی بزانێ. دەنگی زەنگەکەش دەسبەجێ بێدەنگ ببوو. هەستاو ڕوانیە لك و پۆپی گەورەو بەربڵاوی چنارەکەی ژوور سەری. گەڵای دارەکە چووکترین لەرینەوەیان نەبوو. لەسەر ئەستوورترین و بەرزترین لکی چنارەکەوە, قەتارێکی مێرووە سوورکە بە ڕێچکەیەك دا بەرەو قەدی دارەکە دەهاتنە خوارو لەوێوە دەهاتنە بن دارەکە کە پڕ بوو لە بەری سنۆبەر. لەسەر پشتی چووك و خڕو سووری مێرووەکان دوا ڕووناکایی خۆر دەدرەوشا. لە نەکاو کابرا کە جارێکی دیکەش پشتی وە قەدی دارەکە دابوو, خەو بردیەوە. لە بەرامبەریەوە ئەسپەکە, ماندوو و خەواڵوو سەری بەردابووەوەو دەستی ڕاستی بەبەر زگیەوە نووساندبوو. موی لەشی ببوونە نەشتەرو ڕەنگی, خەنەیی‌یەکی مەیلەو ڕەش بوو. یاڵە درێژەکانی دەگەیشتنە سەر زەوی. کابرا بەردەوام ڕوخساری زەردو زەعفەرانیی هەمزە کەچەڵی دەهاتەوە بەرچاو کە شێوەنی مەرگی وەبیر پیاو دێنایەوەو بە زاری داپچڕاوو چاوی دەرتۆقیوەوە دەپاڕایەوەو لە تەیری ئاسمان و مێرووی زەوی‌یەوە بگرە تا دۆست و دوژمن داوای کۆمەگی دەکرد. کابرا لە نێوان خەوو بێداری دا بیری دەکردەوە کە ڕەنگە بنیادەم بۆ پاراستنی گیانی حازر بێ خۆی سووك بکا. داخوا گیانی مرۆڤ ئەو هەمووسووکایەتی‌یە دێنێ؟ داخوا بنیادەم دەبێ بە هەر قیمەتێك بێ درێژە بە ژیانی خۆی بدا؟ مالاریا, نەخۆشی, زوڵم و زۆر, برسیەتی و هەژاری نەیان توانیوە خۆڕاگریی بەرەی ئادەمیزاد لە ڕێگای درێژەدانی ژیان دا تێك بشکێنن و مرۆڤ پاش ئەو هەموو زوڵم و زۆرو سووکایەتی و بەڵاو موسیبەت و کوشتارە هەروا درێژەی بە ژیانی خۆی داوە. ئەم هێزە سامناکەو ئەو خۆڕاگری‌یە لە بڕانەوەنەهاتووەو قبووڵ کردنی خەراپ ترین سووکایەتی لەبەرچی و بۆچی‌یە؟ هەمزە کەچەڵ لەنێو دێی وەپێش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەسپەکەی وی کەوتبوو و بە ترس و لەرزەوە بەردەوام رادەوەستاو بە چاوێك کە وەك چاوی سەگێکی خەریك پاڕانەوە دەچوو, بە جۆرێك لەوی دەڕوانی کە لە توانا بەدەر بوو. لەبەر کوشتنی وی, زۆر لەگەڵ خۆی بەکێشە هات و سەرەنجام بیری کردەوە کە درێژەدانی ژیان بۆ کەسێك کە ئەوەندە لە ئینسانەتی دوور کەوتوەتەوە حەرامە. عەلی سەفا بەگیش وەختێك ئەوی دیت و بیستی کە دەیگوت: "ناوم حەمەدۆکە, دەم ناسی ئاغا؟" نێوچاوانی گرژ بوو. پێڵووی چاوە لەکالانە دەرپەڕیوەکانی لێك دەدران. لەحزەیەك بە پاڕانەوەیەکی دوور لە باوەڕەوە چاوی لە لوولەی تفەنگەکەیەوە بڕی. رەنگە لەو روانینە پڕ لە پاڕانەوەیە بکرابا بزانرێ کە مرۆڤ چۆن دەتوانێ بەرەو ئەوپەڕی نزمی و سووکایەتی شۆڕ بێتەوە. داخوا گیانی بنیادەم ئەو هەموو نزمی و سووکایەتی‌یە دێنێ؟ بۆ وێنە ئەگەر دایە حۆری کەوتبایە بەرامبەر مەرگێکی لەو بابەتەو لە سەداسەد دڵنیابا کە بە قبووڵ کردنی سووکایەتی‌یەکی وا, گیانی خۆی نەجات دەدا, ئاوای دەکرد؟ یان عەلی‌یەشەل؟ بە وەبیر هاتنەوەی عەلی‌یەشەل تاوێك دوودڵ مایەوەو پاشان لەو جۆرە بیرکردنەوەیە دەرهەق بەو پەژیوان بووەوە. شەلە هیچ وەخت و لە هیچ هەل و مەرجێك دا خۆی خوێڕی و چووك نەدەکردەوە. بیری کردەوە: ئەگەر گیانی من بکەوێتە خەتەر, داخوا دیسانیش بۆ نەجاتی گیانی من لەبەر ئەو کەسە کە دەیەوێ من بکوژێ ناپاڕێتەوە؟ دوودڵ بوو, نەی‌توانی بگاتە ئاکامێکی روون. ئەگەر مەلافەرهاد لێرە بایە هەموو ئەو پرسیارانەی لەو دەکرد... بە وەبیر هاتنەوەی مەلا فەرهادی زیندانی ئاگر لە دڵی بەر بوو. داخوا ئێستا ئەو پیاوە لەسەرەخۆو نەرم وەك ئاوریشمە خەریکی چی بێ؟ داخوا سووکایەتیی پێ‌ناکەن؟ داخوا لەوێ یۆبازئۆغلی بەو جۆرەی شیاوەو پێویستە خزمەتی دەکا؟ داخوا سەیران بەرگ و پارەو خواردنیان بۆ دەبا؟ مەلا هەر کە گیرا جگەرەی فڕێ دا, لە کاتێك دا زۆری حەز لە جگەرە دەکرد. وەختێك جگەرەیەکی داد ەگیرساندو دووکەڵەی هەڵدەمژی, چاوی لەسەر یەك دادەنان و دەچووە گەشەو نەشەیەکی بێ‌ئەندازەوە... بەڕاست بۆچی وازی لە جگەرە هێنا؟ ئێستا مەلا لە بەندیخانە بەو ئاهەنگی دڵگرو دەنگی خۆشی خۆی قورئان دەخوێنێ و هەموو ئایەتەکان بۆ یەك یەکی بەندی‌یەکان لێك دەداتەوە؟

لەم جیهانەدا لەبەرچاوی مەلا ئاقڵ و شێت و گەورەو چووك وەك یەك بوون. ئەو لەگەڵ هەمووان بە سۆزی دڵ قسەی دەکرد. ئاقڵ و شێت و گەورەو چووك هەرکەس بە پێی توانای خۆی بەهرەی لێ‌وەردەگرت. ئەگەر مەلا فەرهاد بیستبای کە ئەو دیسان دوو کەسی کوشتوون, دووبارە چووەتەوە چیاو جارێکی دیکە لەگەڵ مردن بەرەوڕوو بووە چیی دەگوت؟ بەڵام کەسانێك کە ئەو کوشتبوونی, وەدوای دەکەوتن و بە خوێنی سەری تینوو بوون. ئەو چ شتێکی چارەسەر کردوە؟ داخوا ئێستا گوندی وایوای رزگار بووە؟ داخوا یەکێکی دیکە جێگەی عەلی سەفا یان هەمزە کەچەڵ ناگرێتەوە؟ ئەگەر وابێ, باشە ئەو شەڕە بۆ؟ لەمەولا چ دەبێ؟ ئێستا تەنانەت جێگایەکیشی نیە بی‌چێتێ. لەوانەیە هەر ئێستا جەندرمە لە چوار لاوە گەمارۆیان دابێ. ئەگەر دێهاتی‌یەکان تەنانەت سەری قامکیشی ببینن نای‌دەنە دەستی حکوومەت.

دێهاتی‌یەکی بێ‌ئەژماری فیلینتا لەشان, لە رێگای سەرسەوزو باریکەوە بەنێو چڵەگوێنی و کۆمای ئەو گوڵە سووراوی‌یانەدا کە بڵێسەیەکی شینی بە رەنگی پۆڵایان تێدا دەدرەوشا, بەڕیزو بە شوێن یەك دا وەك شارە مێروولە دەهاتنە خوارو لەزەویی راوندی رووبەڕووی عەلی‌کۆدا کۆ دەبوونەوە. مەلا لەسەر تەپۆڵکەیەك قورئانی دەخوێندو ئایەتەکانی لێك دەدانەوە. گەردنی هەڵدێناو لە کاتێك دا گرێی قرتۆمەی هەڵداو پێدای دەکرد, لە کانگای دڵەوە قسەی لەگەڵ خەڵك دەکرد. دەی‌گوت: "ناهومێدی نابێ دەست و پێمان ببەستێ". دەی‌گوت: "بەربەرەکانی هەقە" و ئەودەم ئاپۆرای خەڵك وەك لافاو لە تووڕووسەکان, دارستانەکان, بەردەڵانەکان و لافاوگەکان بەرەو خوار, بەرەو دەشتەکانی ئاناوارزا دادەگەڕان و دەشتی ئاناوارزاو مەودای نێوان ئیلان قەڵاو دووملی و لەوێ ڕا هەتا خوارەوەی کووزان و مێسیس و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەنجیراوی و پاشان سەرانسەری دەشتەکانیان هەتا دەریای مێدیترانە پڕ دەکرد. ئاپۆرای خەڵك لە دەشتی هەموارو بەرینی چوکووراوادا وەك دەریایەکی ئارام, بە بێدەنگی شەپۆلیان دەدا.

مەلا فەرهاد باسی قەڵای ئاناوارزای دەکرد. وەك هەورە تریشقە دەی گرماند. قسەی جوان, پڕ ماناو گیاندار. ئاپۆرای خەڵك کە ئەفسوون گرتووی جادووی قسەکانی بوون بەرەو شار دەبزووتن. مەلا فەرهاد یەك بین قسەی دەکردو ورەو غیرەتی وەبەر دەنان و حەشیمەتیش کە دەت گوت لافاو هەڵی گرتوە بێوچان دەڕۆیشت. هەوری تەپ و تۆز سەرانسەری ئاسمانی چوکووراوای داگرتبوو. ئاپۆرای خەڵك شارو لادێی دادەگرت و شارو لادێ لەنێو حەشیمەت دا ون دەبوون. حەمەد کە لەگەرمای ئاگرێکی بلێسەداردا لە دوندی چیایەکی بەرز مابووەوە, دەکەوتە بەر لافاوێك کە لەو سەرەوە دەهاتە خوار, لەگەڵ دارە هەڵکەندراوەکان و تاتەبەردەکان بەسەر زەوی دا دەخشاو بە خێرایی خلۆر دەبووەوە. ئاو قومی دەکرد. مەلافەرهادیش هاواری دەکرد:"ئەو پیاوەی لافاو بردوویە نەجاتی دەن. ئەو حەمەدۆکە. نەجاتی دەن." کەسیش گوێی نەدەدایە هاوارو دادوڕۆیەکەی. حەشیمەت وەك بەرد لە جێگای خۆی رەق ببوو. بە چاوێکی داپچڕاوو بێهەستەوە, تەماشایان دەکردو لە جێی خۆیان نەدەبزووتن. لەدوور دەنگی سمی ئەسپان هات. مەلا فەرهاد لاچاوی بە زەوییەوە نابوو, گوێی بۆ دەنگی ئەودیوی چیا هەڵخستبوو. دەنگی سمی ئەسپەکان بەرە بەرە نیزیکتر دەبوو, زۆرتر دەبوو. ئاپۆرای سواران گەیشتە جێ و بە پرتاو لە ژوور سەری حەمەدۆکەوە تێپەڕین. سوارەکان دەهاتن و بەخێرایی بەسەر حەمەد دا دەخزین و تێدەپەڕین و حەمەد نەیدەتوانی سەری هەڵبڕێ. تاریکاییەکیئەوەندە خەست هەموو جێگایەکی داگرتبوو کە گوللەی تێنەدەچوو. چاو چاوی نەدەدی و هەناسە لە سنگی بنیادەم دا رادەوەستا. خۆزگە سوارەکان لەحزەیەك لە رۆیشتن دەکەوتن و حەمەد دەیتوانی سەر هەڵبڕێ. خوێنێکی سوورو بۆن ناخۆش چۆڕ چۆڕ دەڕژایە سەر تاریکایی, ئەم خوێنە کە خوێنی عەلی سەفاو هەمزە کەچەڵ بوو, بە هیچ جۆرێك رانەدەوەستا. جەندرمەکان و یاوەر فارووق لەنێو خوێنەکەوە دەردەکەوتن. بە چاوی مۆرو چەکمەی سوورو قەمچیەکەوە کە دەنگی وەك گرفەگرفی بلێسە ئاگر دەچوو... لە نەکاو دەنگی ئەو ئەسپانە کە لە ژوور سەریەوە تێدەپەڕین کپ بوو. ئاپۆرای حەشیمەتەکە کشایەوەو رۆیشت, لەمێژ نەبوو مێرووەکانیش چووبوونەوە شارەکەی خۆیانەوە. باران لێی نەدەکردەوە. عەلی سەفابەگ و هەمزەکەچەڵ بە چاوی داقلیشاوو دەمی داپچڕاوەوە لە هەڵپە هەڵپ دا بوون. شتێکی خەراپترو زیاتر لە بێدەنگی بەسەر فەزادا زاڵ بوو. ئاوازەی بێدەنگی وەك دەنگی زەنگوڵە بەرز بووەوەو حەمەد لەنێو دەشتێکی بێبڕانەوەدا کە لە رۆژهەڵات تا رۆژئاوای داگرتبوو, مایەوە. میچی رووخاوی ئاسمانێکی زۆر شین بە هەموو قورسانی خۆیەوە بەسەری دا دەکەوتە خوارو حەمەد بەرەو ئەم لاو ئەولا رای دەکرد. بەڵام لە ژێر ئەو ئاسمانە کە وەك مەرمەڕێکی شینی گەورەو ئەستوور دەچوو رزگاربوونی نەبوو. غاری دەدا ئەولا, رزگار بوونی نەبوو, بۆ ئەولا هەڵدەهات, دەرباز نەدەبوو, بۆ ڕاست, بۆ چەپ... لەو نێوەدا بەرەو هەموو لایەك رای دەکرد. ئەو ئاسمانەی ژوور دەشتەکەی داپۆشیبوو, هەناسەی لە سنگی دا رادەگرت. لایەکی ئاسمان نیشتە سەر دەریاو بە هەموو قورسایی خۆی ئاوە قووڵەکەی کوتا. تەپۆڵکەکان, کێوەکان و شاخەکان و دارەکان رێك و تەخت بوون. دارستانەکە لەرزی. راتڵەکا. دارەکانی بەو هەموو مەزنیە لەسەر زەوی راکشان و دووبارە هەستانەوە. دنیا دەستی کرد بە قەڵشین و ئەرزو ئاسمان کەوتە جموجۆڵ و راست لەو لەحزەیەدا حەمەد لە جێی خۆی راپەڕی. ئەسپەکە بەرامبەری و چەند هەنگاو لەولای خۆی بوو, بە گوێی قووت کردووی وا دەهاتە بەرچاو کە سەری هەڵبڕیوەو دەڕوانێتە قووڵایی لێڕەوار. حەیوانەکە لە نەکاو بە لاقی پێشەوەی دەستی کرد بە زەوی هەڵکۆڵین و پاشان کەوتە سمکۆڵ. بە نارەحەتییەوە دەیفیشقاندو زەویی هەڵدەکەند. بە هەژانەوە سمکۆڵی دەکردو هەوڵی دەدا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەوسارەکەی بپسێنێ و خۆی بەر هەڵبدا. حەمەد لەنێو خەوو بێداری دا, لەنێو خەون و راستی دا مایەوەو گوێی بۆ دەنگی لێڕەوار هەڵخست. دنیا بە تەواوی تاریک ببوو و لێڕەوار بە توندی دەیەنەڕاند. دەنگی مەلێکی تەنیا کە لە دوور دەیخوێند هێشتا دەهاتە بەرگوێ. لەو دەوروبەرە شتێك نەبوو کە ئەسپەکەی ئەوەندە ناڕەحەت و تووڕە بکا. ئەسپی رەسەن وایە. ئەو ئەسپانە لە چل قۆناخ رێگاوە رێك خشانی دوو گەڵا هەست پێ دەکەن و کونە لووتیان بە تەواوی دەکرێنەوە. دەبێ وشیارو ئامادەی شەڕ بێ. ئەسپەکە جار لە جار تووڕەتر دەبوو و ئارام و ئۆقرەی لێبڕابوو. تووشی شێتییەکەی پێشووی, واتە بە دەوریخۆداسووڕان ببوو. ئەگەر ماوەیەکی دیکە هەروا مابایەوە, ئەسپی تووڕەو وەهەژان کەوتوو لێنیزیك بوونەوەی نەدەکرا. ران و لاڕانی حەمەد ئەوەندە دێشان کە دەت گوت ئێستا نا ئێستا دەپچڕێن. ئەگەر چەند رۆژ بە پێیان رۆیشتبا هێشتا رانی ئەوەندە نەدەکوتران و ئەوەندە قالبی گران نەدەبوو. ئەسپەکە سات بە سات تووڕەتر دەبوو. بە دەوری هەوسارەکەی دا دەسووڕا. بەلاقان لووشکی لە فەزا دەدان و ئەوەندە بە توندی دەهەندمی کە دەنگی هەناسەی هەتا دوور دەڕۆیشت.

حەمەد ئیدی نەیتوانی بیر لە هیچ بکاتەوە. لەپڕ لە جێی خۆی راست بووەوە. هەوساری لە دڕووەکە کردەوە. سواری ئەسپەکە بوو و خێرا بەرەو ئەولایە کە لێی ڕا هاتبوو گەڕایەوەو بەرەو عەلیکۆ لێی خوڕی. ئەسپ کە بە پڕتاو دەڕۆیشت, کاتێك لە خڕێك تێدەپەڕی, سڵەمیەوە لە جێی خۆی چەقی. حەمەد کە هێندەی نەمابوو بەربێتەوە, بە زەحمەت توانی خۆی بگرێتەوە. بەسپایی جڵەوی ئەسپەکەی بەرەو لێڕەوار وەرسووڕاندو بە غاردان چووە نێو دارستان. نزارەکە وەك رووبارێك بە هەردوو لای دا دەڕۆیشت و لەبەر ئەو بایە کە لە غاردانی ئەسپەکە ـ کە جار لە جار خێراتر دەڕۆیشت ـ پەیدا دەبوو هەستی بە فێنکایییەکی دلگر دەکرد. ئەو لکە دارە رەقانە کە دەورەیان دابوو ناچاریان دەکرد بەم لاو ئەولادا خوار بێتەوەو جار جار رووشاڵی سەر پێستی لێهەڵدەبوون و هێندێ جاریش برینی قووڵی تێدەبوون. لەگەڵ زیادبوونی هاڕەو گرمەیەك کە دەهاتە بەرگوێی, دەنگی ئەو پەلەوەرەش کە لە دوور دەیخوێند, نیزیك تر بووەوە. وای هاتە بەرچاو کە بە سیلەی چاوە نیوە کراوەکانی تیشکێکی لە تەنیشت خۆی دیوە. خێرا بەجێی هێشت. رووناکایییەك, بە دوای وی دا رووناکایییەکی دیکە, یەکی دیکە, یەکی دیکە... یەك لە دوای یەك ئەو رووناکاییییە نادیارانەی بەجێ دەهێشت. رووناکایییەکان بە دوای یەك دا دەڕژان و تێکەڵ دەبوون. تێگەیشت کە بە رێچکە بزنێکی باریك دا دەڕواو جار بە جار لە هێندێ گۆلاوی چووکیش تێدەپەڕێ. تا رادەیەك لێکی دایەوە لە کوێیە. لە تاوی ئێشێك کە کەمێك پێش ئێستا, راست لە موورەگەی پشتی وەستابوو, جینگڵی دەدان. لەوە کە دیتی چەند لەحزەیەك ژانەکەی هێدی بووە, کەمێك خۆشحاڵ بوو. پێویست نەبوو ئاوزەنگی لە ئەسپەکەی بدا. ئەسپەکە بەملی راکشاوەوە لە حاڵێك دا فیشقە فیشقی بەرز ببووەوە, لینگی دەدا. تێگەیشت کە خۆی و ئەسپەکەی شەلاڵی ئارەقن. بەرە بەرە لە تەواوی لەشی دا هەستی بە سەرما دەکرد. لاقی کە لە کەلەکەی ئەسپەکەی توند کردبوون, سڕ دەبوون. بێ ئەوەی بزانێ بەو سڕییە چەندی ئەسپ لێخوڕیوە, دەچووە پێش و وەختێك ئەسپەکەی بن رانیی وەبیر دەهاتەوە کە حەیوانەکە لە گۆلاوێك, قووڵکەیەك, موورەدارێکی سەر رێگای یان گابەردو خڕو دۆڵەکان بازی دەدا, یان ئەو وەختانە کە لکە دارەکان بە توندی لە کەلەکەو سەرو پشتی دەدران. بە کەم بوونەوەی چالاکیی ئەسپەکەو هەست کردن بە فێنکایی ئاو لەسەر لاقی بۆی دەرکەوت کە لە لێڕەوار دەرکەوتوە. لە نەکاو هەڵلاو هەنگامەی هەزاران باڵندە کە وێکڕا دەیان خوێند هاتە بەرگوێی, وا دیار بوو بەرەبەیان نیزیکە. وەختێك لە ئاوەکە دەپەڕیەوە, سەری وەرسووڕاندو تەماشای ئەو لایەی کرد کە پێی وابوو رۆژهەڵاتە. ئەستێرەکان مردبوونەوەو ئاسمان نەختێك سپی هەڵگەڕابوو. بەرە بەرە دەنگی باڵندەکان زیادی دەکرد. دەنگەکە گوێی بنیادەمی کەڕ دەکرد. لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دڵی خۆی دا گوتی:"پاساری" و زەردەیەکی هاتێ. بەوە کە شاخێکی گەورە هاتە سەر ڕێگای, ئەسپەکە لەحزەیەك ڕاوەستاو ئەمجار بە پڕتاو وەڕێ کەوتەوە. دەوروبەری ئەو شاخە دارستانێکی لەمێژینە بوو, کە دارەکانی سەریان لە ئاسمان دەداو ئەگەر سێ کەس دەستیان وێك دابایە, دەستیان لە قەدیان نەدەگەیشتەوە. وەختێك تەواوی ئەو ساتانەی هێنایەوە بەرچاوی کە لەو دارستانەدا ڕای بواردبوون, کەمێك شل بووەوە. تیشکێکی کەم نووری هیواو شادمانی لە هەناوی دا درەوشاو پاش دەمەساتێك کووژایەوە. تاوێك دواتر لێڕەواری بەجێ دەهێشت و دەگەیشتە شوێنی ئەو عێلاتە کەلە نیزیك کانیاوەکانی بناری پان و بەرین و بێ داروباری کێوەکان هەڵیان دابوو. هۆبەی کەریم ئۆغڵی لەو نیزیکانە هەڵی دەداو زۆرتریش لە پەنای کانیاوێکی پڕ ئاو لە ڕۆژهەڵاتی کێوەکەو لەو بنارە کە گابەردی نووك تیژی سوورو شینی هەبوون, هەڵی دەدا. ئەدی ئەگەر کەریم ئۆغڵی لە جێگایەکی دیکەی هەڵدابێ؟ ئەگەر عێلات بێگرن و تەسلیمی جەندرمەکانی بکەن؟ ئەگەر... ؟ لەو کاتەدا بیری لەحاڵی خۆی دەکردەوەو هەر لەو حاڵەدا مەلا فەرهادی بەو چاوە خەمناکانەو بەو ریشە ڕەش و جوان و تێك چڕژاوەوە لەبەر چاو ون نەدەبوو. ئەسپەکە نەختێك لە پڕتاو کەوت. فکرو بیری حەمەد روون تر ببوون و لەگەڵ دەنگی هەنگاوە ڕێك و پێکەکانی ئەسپەکە دەهاتنەوە. ئەگەر مەلا فەرهاد یان وەسمانەزلە لێرە بان, ئەویان ڕێنوێنی دەکردو پێیان دەگوت کە دەتوانێ متمانە بە عێلاتییەکان بکا یان نا. ترسێکی گەورەی سوار بوو. لە نەکاو جڵەوی ئەسپەکەی وەرگێڕاو ئەسپە کەف کردووەکەی بەو ڕێگایەدا کە پێی دا هاتبوو, تاو دا. وەختێك ئاوی فێنکی ئەو ڕووبارە کە تاوێك پێشتر لێی پەڕیبووەوە, لە لاقانی دا وەخۆی هاتەوە. ئەسپ دیسان بەنێو چۆمەکەدا تێپەڕی و دووبارە گەیشتەوە شاخی گۆڕین. باڵندەکان زۆرتر ببوون. هەزاران هەزار باڵندە لەسەر لکەکان دەستیان بە قاووقیژ کردبوو. لەغاوی ئەسپەکەی کێشا. ئاسمان کەم کەم ڕوون دەبوو و ڕەنگێکی شینی نەرم لەسەری دەکەوتە باڵەفڕە. ئەسپەکە ماندوو بوو. لەخۆوە ڕاوەستا. کەمێك دواتر ئەو ترسەی کەوتبووە دڵی حەمەدەوە زیادی کرد. ترس وەك شمشێرێك بەسەری دا بەر بووەوەو کەوتە سەر لەشی. ئەسپەکە دووبارە گەڕایەوەو گەیشتەوە چۆمەکە. حەمەد پێش ئەوەی ئاوی فێنکی ڕووبار لە پەنجەی پێی بدا, چۆمەکەی دی.

تاریکاییەکی خەست کە بە شێوەیەکی نادیار وەك ئاو دەچوو, بە پێش چاوی دا تێدەپەڕی و لە چۆڵترین قوژبنی لێڕەوار دا لەبەر چاو ون دەبوو. لەخوارەوە دەنگی خوڕەی ئاوێ دەهات. دەنگی هاڕەی تاڤگەیەکی چووکەڵەی دەبیست. ئەسپەکە دیسان بەرەو دوا گەڕایەوەو پاش ئەوەی ماوەیەك هەروا ڕۆیشت و گەڕایەوە, لەبن دارێك کە ڕاست لەسەر لووتکی بەردەڵانەکە ڕوابوو و لك و پۆپێکی چرپوپڕی هەبوو, ڕاوەستا. حەمەد هیچ خۆی تێنەگەیاند, توانای ئەسپەکەش و توانای خۆشی تەواو ببوو. کەمێك دواتر ئەسپەکە گوێی بەردانەوەو لاقی ڕاستی بە بەرزگیەوە نوشتاندەوە. حەمەدیش داهاتەوە سەر ملی ئەسپەکەو هەروەك بۆن بە کەفی ملیەوە بکا تاوێکی چاك هەروا مایەوە. هەردووکیان ـ ئەسپ و حەمەدـ چەند لەحزەیەك بەو جۆرە مانەوە. ملی ئارەق دەرکردووی ئەسپەکە بۆنێکی قورسی لێدەهات. ئەسپ کە لە دەنگێکی بەرز تێك ڕابووبوو, سڵەمیەوە. گوێی قوت کردن, گوێی بۆ دەنگی دەوروبەری هەڵخست و سەرەنجام کەوتە لینگدان. ئەسپ و سوار بەنێو دەنگی ئەو باڵندانەدا کە دەت گوت شێت بوون, تێپەڕین. گەیشتنە بەستێنێکی پان وخیزەڵان کە لێوارەکانی, داری "زەققووم"ی گوڵ پەمەییان لێڕوابوون. لەنەکاو لەگەڵ دەسرێژی کۆمەڵێك کە لە پشت دارەکانی لێواری چەپی بەستێنەکەوە تەقەیان دەکرد بەرەوڕوو بوون. ئەسپ خۆی پان کردەوەو پاشان بەرەو ڕاست بای دایەوەو لە کاتێك دا بەسەر خیزەڵانەکەدا دەخزی کەوتە لینگدان. حەمەد کاتێك لە قۆرتەکەی ڕووبەڕووی و کلکەی ڕووبارەکە تێدەپەڕی, لە شانی ڕاستی دا هەستی بەشتێکی وەك برژانەوە کرد. کەمێك خوارتر برژانەوەیەکی دیکە... و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

راست لە ژوور ڕەفیسکیەوە برژانەوەیەکی ئاشکراتر... لەسەر ملی ئەسپەکە ڕاکشابوو و ئەسپ ئەوی بەرەو بەستێنی چۆمەکە هەوراز دەبرد. کەم کەم برژانەوەی شانەکانی حەمەد زیادی دەکردو دەنگێکیش لە دواوە لە پەستا دەیگوت:"حەمەدۆك... حەمەدۆك، ئەم جارە لە دەستم ڕزگار نابی، ئەم جارە لە دەستم... سەرانسەری لێڕەوارەکە گەمارۆ دراوە، گەمارۆ دراوە."

ئەسپ لەنێو لێڕەوارو دەوەنە دڕکەکان دەچووە دەرو لە بەستێنی خیزەڵانی ڕووباردا خوارو ژووری دەرد. بۆنی پنگەڵی وشك، بۆنی شیلەی سنۆبەرو بۆنی دووکەڵی داری تەڕ دەهات. ئەوانەی لە پشتەوە لە پاش بەردەڵانەکە سەنگەریان گرتبوو، دەستیان لە تەقە هەڵنەدەگرت. لێکدا لێکدا بارانی گوللە دەباری. بەرە بەرە بەیان دەنگووت. دارو گیاو گوڵ دەبینران.

ئەسپەکە دیسانیش، ئەولاتر ڕۆیشت و گەیشتە شوێنێکی هەموارو کاتێك دەنگی زەنگوڵەی مێگەلێك تێکەڵ بە دەنگەکانی دیکە بوو، دەمێك ڕاوەستا. سەرانسەری بنارە ڕووتەنەکە هەر لە بن پێی ئەسپەکەوە هەتا دوندی چیاکە، دڕووە گوێنی بە گوڵی پەمەیی بریسکەدارو بڵێسەی ئاسمانی ڕەنگەوە دایگرتبوو و ئاسۆی خۆرهەڵات لە خەرمانەیەکی ڕووناکیدا نوقم ببوو. حەمەد گوێی بۆ دەوروبەری هەڵخست. دەنگی تەقە کپ ببوو. هێزی ئەوەی نەبوو ئەسپەکەی بەرەو دارستان لێخوڕێ. وای هاتە بەرچاو لە پشت گابەردێکی بنەوشیی مەیلەو سوورەوە کە دوندێکی تیژو بریقەداری وەك شمشێری هەبوو، چەند هەودا دووکەڵی شین بەرەو ئاسمان بەرز دەبنەوە. هەموو پەلەوەری دنیا لە کاسەی سەری دا دەستیان کردبوو بە قاووقیژ. هەستی کرد خوێنێکی شیلەو گەرم لەسەر شانی ڕا بۆ سەر سنگی و لەوێ ڕا بەسەر زگی دا دێتە خوار. لەبن لێوانەوە گوتی:"ئەی دادو بێداد مەلا فەرهاد. چارەنووس ئەمە بوو." ئەمجار دەنگی ئادەمیزادی بەرگوێ کەوت. کۆمەڵێك ژن و پیاو و منداڵی دیتن کە ئارام و بێدەنگ لە کاتێك دا وردە وردە دەڕۆن و متەقیان لێوە نایە، لە سەرێ ڕا دێنە خوارێ و مەلا فەرهاد لە حاڵێك دا سەری بەسەر سنگی دا شۆڕ بووەتەوە لە پێش هەموویانەوە دەڕوا... هەموو ئەندامی لەشی، لە تەپڵی سەریەوە هەتا نینۆکی لاقی خۆشحاڵ بوون. چاوی بە تەواوی هەڵێنان و ویستی لە پشتی هەوری سوورو بریقەداری سەر بڕکە گوێنیەکانەوە جارێکی دیکە چاوی بە مەلا فەرهاد بکەوێ کە بە ماندوویی و شەکەتی، بەڵام بە ئارامی و سەنگینی دەهاتە پێش. بەڵام پەردەیەکی تاریك بەری چاوانیی گرت و ڕاست لەو لەحزەیەدا لە ئەسپەکە بەربووەوەو درێژاو درێژ لەسەر بڕکە گوێنییان کە پێیان دەڵێن سەرینی شوانان، ڕاکشا. لە چاوی ئەو ئەسپەدا کە لە ژوور سەری چاوەڕوان بوو بڵێسەیەك ڕەنگی دایەوە. بڵێسەکە گەشایەوە، دامردەوەو دووبارە گەشایەوە. هەڵڵاو هەنگامەو هەستی پێیانیش پتر بوو. ئەسپەکە پاش ئەوەی ماوەیەك گوێی قوت کردن و چاوەڕێ ما، بەرەو پێش دەخۆی نووساو لە کاتێك دا خەرمانەیەکی بە قەدەر جێ خەرمانێکی لەسەر گوڵە گوێنیەکان دەکێشایەوە دەستی کرد بە هەڵسووڕان. حەیوان لەگەڵ هەر خولێکی دەیدا خەرمانەکەی چووك و چووکتر دەکردەوە. پاش ئەوەی ماوەیەك وەك خولخولە بە دەوری خۆی دا سووڕا، سەری بە دیمەنی خۆی بە گوێی قوتەوە هەڵێناو بەچاوە گەورەکانی ڕوانیە دوندی چیا. بە دوای ئەوەدا بە پڕتاو بەرەو چیا دەخۆی نووسا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دوێنێ شەوێ کاتێك لە ماڵی عەلی سەفابەگ دەنگی تەقە بەرز بووەوە, خەڵك غاریان دایە وێ. ئێستا ماڵەکە پڕ ببوو لە حەشیمەت. خەبەری کارەساتەکە گەیشتبووە دێهاتی زۆر دوور. چەند سەعات پێشتر ژمارەیەك ژنی شین گێڕ لە گوندەکانی نیزیکەوە هاتبوون و شیوەنیان دەکرد. ئەوان کاتێك لەسەر تەرمی خوێناویی عەلی سەفابەگ شیوەنیان دەرکرد, لەبەر داخ وخەفەتی زۆر خۆیان رادەژاند, پلەو پایەی مردووەکەیان دەگەیاندە ئاسمانی حەوتەم, باسی ژیانی پڕ شکۆی ئەویان دەکرد, ئاکارە باش و ئینسانی‌یەکانی‌یان هەڵدەداو حەمەدۆکی پیاوکوژی دڵڕەشی چنگ بە خوێنیان دەدایە بەر تووك و نەفرین.

"... هەر ئەم رۆژانە جەندرمەکان حەمەدۆکی دەگرن و دەی‌هێننە شارۆچکە. ئەودەم عارف صائم بەگ و تاشکەن بەگ, لە پێش چاوی ژن و کەس و کاری عەلی سەفاو هەموو خەڵك, لە دارچناری حەوشی مزگەوتی سووری شاری دەبەستن و بە زیندوویی کەوڵی دەکەن. چما ئەقڵ دەی‌گرێ ئاغاکان, ئەو هەڵۆ شێرکوژانە, بهێڵن ئەو خوێنخۆرە, ئەو دوژمنە نزمە بە زیندوویی درچێ؟ پارچە پارچەی دەکەن. خۆزگە عەلی سەفابەگ, ئەو پیاوە ئازایە, ئەو خاوەن ملکە مەزنە, ئەو نووری چاوی حکوومەتە, بە دەستی پیاوێکی پیاو کوژرابایە, نەك بە دەستی دێهاتی‌یەکی بستە باڵای مل باریکی ریوەڵەی چاو هەڵمساو, نەك هەتیوێکی سواڵکەری پێ‌پەتی. کابرا هێندی زەردەکوولەکە خواردوە, زگی بای کردوەو لەبەر مێرووڵەیەکیش هەڵدێ.

ئەگەر عەلی سەفا, ئەو پیاوە ئازایە, ئەو ئاغا ئینسان و نەجیب زادەیە, ئەو پشت و پەنایەی فەقیرو هەژاران, بەدەستی پیاوێکی پیاو کوژرابایە, پیاو پەرۆشی نەبوو. بەڵام نەك بە دەستی منداڵێکی چڵمنی لە هەموو جێ‌یەك دەرکراو. ئەگەر قاتڵی عەلی سەفا پیاوێکی پیاو بووایە, پیاو خەمی نەدەبوو..."

لە ژووری حەوشەی حەشیمەت زیاتر بوو. ئەو قسانە لە حەوشەوە چوونە شەقام و لە شەقامەوە بەرەو خوار هەتا حەوشی مزگەوتێ رۆیشتن. لای نیوەڕۆیە ئاپۆرای خەڵك, سەرانسەری بازاڕ, مەیدان و خوار بازاڕیان پڕ کردبوو, لافاوی حەشیمەت لەوێشەوە خەریك بوو پاڵی وە لێواری چۆمی دەدا. شوێنی بازاڕی لێواری رووبار پڕ ببوو لە ئەسپ و عارەبانەو عەڕڕابە.

هێندێك لە خزمانی مردووەکەو پیاوماقووڵانی شارۆچکە دەیانەویست دەسبەجێ تەرمەکە بنێژن. بەڵام خێزانی عەلی سەفابەگ, موڕتەزا قەرەداغڵی ئۆغڵی و بەکر چۆیماغ زادەو تاشکەن خەلیل بەگ و رۆستەم بەگی مامۆستا بەوە رازی نەبوون. ئەوانەی دەیانەویست بنێژرێ, دەیان گوت:"بەم گەرمایە,, تەرمەکە هەر ئێستا ئاوساوە, بۆنی کردوە." دەستەکەی دیکە پێ‌یان دەچەقاند کە:"با برزێ و بۆن بکا. تەرمە خوێناوی‌یەکەی دەبێ هەموو کەس بی‌بینێ و هەموو خەڵك دەبێ لە بەخاك سپاردنی تەرمێکی وا پیرۆز دا بەشدار بن." سەرەنجام قسەی خێزانی عەلی سەفا سەرکەوت و تەرمەکە هەتا رۆژی دواتر نەنێژرا. هەرچی کۆڵۆنیای لە شار دا هەبوو, لە بازاڕەوە بگرە تا ماڵەکان, هەموویان هێناو بە تەرمی پیرۆزی عەلی سەفابەگیان دا کرد!! تەرمەکە زیاتریش ئاوسا. وەك دەهۆڵی لێ‌هاتبوو. بۆگەنەکەشی لە ماڵ و حەوشەی ماڵێ تێ‌پەڕیبوو و گەیشتبووە لێواری چۆم و شوێنی بازاڕ. بۆنی تەرمی هەڵمساو کەوتبووە سەر ئاوو دارو خاك و ئەندامی لەشی خەڵك. لەو گێرەو کێشەیەدا, عارف صائم بەگ نوێنەری مەجلیس, فەرماندەری جەندرمە, جێ‌نشینی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

والیی ئەدەنەو فەرمانبەرە پایەبەرزەکانی دیکەو هەروەها ژمارەیەك لە خاوەن ملکە سەر زلەکان کە لەگەڵ عارف صائم بەگ دۆست بوون, خانە لەمێژ ساڵەکانی تورکمەن لە کووزان, عوسمانیە, جەیهان و...وە بۆ بەڕێ کردنی تەرمەکە گەیشتبوونە جێ. مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی خۆی هاویشتبووە نێو مەسەلەکەو لە سەرو سنگی خۆی دەداو دەگریاو دەستی وە هەرکەس راگەیشتبا, پێی دەگوت:

"کوشتی, حەمەدۆکە مل باریك بە خۆی و بستە باڵایەکەوە کوشتی. نێرە شێرێکی وك عەلی سەفای کوشت. هاوڕێیان, خزمینە, براینە, کوشتی. پیاوی ئازاو گەورەی شەڕی سەربەخۆیی کوشت. هاواڵی دۆغان پاشای کوشت. تایفۆن پاشای کوشت. باری ئەم موسیبەتە هەڵناگیرێ. لێرە لەنێو ئەو جەهەننەمە گەرمەدا کەوتوەو خەریکە دەڕزێ. ئەم موسیبەتە بە کەس هەڵناگیرێ. پێشتریش عەبدیخانی کوشت. ئاغای گەورەی پێنج دێیان. کۆڵەکەی دینمان بوو. عەبدیخانیشی هەروا کوشت, هێرشی کردە سەر دێ و کوشتی, چاوە گەشەکانی ئەو بەستەزمانەی پڕ کرد لە قوڕقوشم. حەمەدۆك کێی نەکوشت...؟ دەڵێن بە خەنجەر, زگی ژنە ئاغاکانی هەڵدڕیوە. منداڵی لە زگیان دەرکێشاوەو کردوویەتە نیشانە تفەنگ و گوللەبارانی کردوە. ئەو, تەنیا خاوەن پارەو دەوڵەمەندەکانی ئەزیەت و ئازار نەکردوە! نازانی ئەو والیکراوو واپێکراوە چیی بەسەر فەقیرو هەژاران هێناوە! ژن و کچەکانیانی ئەتك دەکرد. پاشانیش سەری دەبرین, بەسەر دارێکیەوە دەکردو لە قەراخ جادەکان دەیچەقاند. ئێستاش رووی کردوەتە چیاو چووەتە گەڵی شکۆفە, هەتا مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە, قارەمانی شەڕی سەربەخۆیی بکوژێ. دەزانی بەرنامەی داناوە کە ئەو کارە بکا؟ دەزانی کێ ئەمەی بە من گوت؟ عەلیبەشەلی بەناوبانگ. هەر ئەو عەلییە کە تەنانەت شوێنی باڵی تەیری ئاسمانیش هەڵدەگرێ. ئەو عەلیبەشەلە کە دۆستی گیانی بە گیانیی عەبدیخان بوو. ئەو عەلیبەشەلە کە ئەگەر بکەوێتە دەستی ئەو کافرە, گۆشتی لەشی لە قیمە دەدا. تەنانەت عەلیبەشەلیش دەرەقەتی نەهات."

ئەو عەلیبەشەلەش کە مورتەزا پەنجەی بۆ رادەداشت و بە خەڵکی دەناساندو لە دەریای تاریف و پێهەڵاگوتن دا نوقمی دەکرد, سەری بەردابووەوەو لە لای راستی ئاغا مورتەزاوە, هەنگاوێك لەو دواتر لە حاڵێك دا نوقمی خەفەتێکی قووڵ بوو, بە دوای دا دەڕۆیشت. دەت گوت ئەو هەموو پێهەڵاگوتنە لەبارەی کەسێکی دیکە دایە, نەك دەرهەق بەو. چونکە بێئەوەی چووکترین جووڵە یان ئاڵوگۆڕ لە هێڵەکانی نێوچاوانی دا پەیدا بێ, گوێی لە قسەکانی دەگرت:

"ئەگەر جەندرمەکانمان پێش ئەوەی بچێتە گەڵی شکۆفە, خۆیان نەگەیەننە وێ مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە قارەمانی شەڕی سەربەخۆیی کە سنگی کردبووە قەڵغانی گوللەی دوژمن, دەکوژرێ. ئاغاکانی دیکەش, ئەوانەی سنگیان کردبووە قەڵغان دەکوژرێن... ژنەکانمان... هاوار بە ماڵم بۆ کچەکانمان. پاشانیش حەمەدۆك بە رەوەیەك جانەوەری تەناف پساندووەوە کە هەموویان شیاوی تەنافی دارو ئیعدامن, لە کێوپارەی دێتەخوار. لە پێش دا هێرش دەکاتە سەر شارۆچکەکەمان. پاشان ئەدەنەو کووزان و سەرانسەری چوکووراوا دەگرێ. هەموانمان یەك بە یەك کەوڵ دەکا. گۆش تا بە گۆش سەرمان دەبڕێ. هاوار بە ماڵم بۆ ژنەکانمان. هاوار بە ماڵم بۆ کچەکانمان, هاوار بە ماڵم بۆ مەزراکانمان... وەی. وە, وەی کە چیمان بەسەر دێ... بەڵام با پێتان بڵێم ئەگەر هەموو چوکووراواش بگرێ, دیسان ئێمە هەروەك لە شەڕی سەربەخۆییدا, فەڕانسەیییەکانمان لە هەرێمی نیشتمان دەرکردن و لە چیاکانی تووڕووس دا لەنێومان بردن, ئەویش, حەمەدۆکیش دەگرین و دەیخنکێنین."

وەختێك مورتەزاغا بەو جۆرە قسەی دەکردو خۆی رادەنا, عەلیبەشەل جاروبار رادەوەستا, برۆی هەڵدەتەکاندن, بە چاوێکی فێڵبازانەوە بە شێوەیەکی سەیر لە تەنیشتەوە تەماشایەکی دەکردو سەرلەنوێ ملی رێگای دەگرتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەزعی فیکریی مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی زۆر شپرزە بوو. ئەوەی دەیگوت لە ناخی دڵەوە بڕوای پێی هەبوو. لە ترسی حەمەدۆك خەریك بوو زراوی بچێ. لە ترسی ئەو خوێنخۆرەو ئەو کابرا دڕندە سروشتە خەوو ئارامی نەبوو. بە بیستنی خەبەری کوژرانی عەلی سەفابەگ بە جارێك خۆی دۆڕاندو تووشی ترسێکی کوشندە بوو. عەلیەشەل تەنیا پەناگەو تەنیا کەسی جێی باوەڕیو تەنیا لکە دارێك بوو کە وەك لاولاو خۆی لێهاڵاندبوو. ئەگەر عەلیەشەل نەبووایە, مورتەزا قەرەداغلی ئۆغلی زۆر لەمەوبەر لە ترسان شێت ببوو و کەوتبووە کێوان. وەك سرێش پێیەوە نووسابوو, حازر نەبوو دەمەساتێکیش لێی جیا بێتەوە. کاتێك عەلیەشەلی لە پەنا نەدەبوو, دەکەوتە چۆڵ و بیابانی تاریك و تەڵەمی ترسەوە. باوەڕی بە عەلی هەبوو. ئەگەر ئەودەم کە عەلی چووە مەخفەری جەندرمەو هاواری کرد:"فریا کەون, حەمەدۆك خەریکە بچێ عەلی سەفابەگی بکوژێ", جەندرمەکان جوولابان, ئێستا عەلی سەفابەگ زیندوو بوو. ئا...خ, ئێستا زیندوو بوو. عەلیەشەل گریا, ناڵاندی, خۆی ڕنی. بەڵام نەیتوانی جەندرمەکان لە جێی خۆی ببزێوێ, ئەو حەمەدۆکە فیلینتا بە دەست و ئەسپی رووت سوارەش چوو عەلی سەفابەگی کوشت.

لەبەر ئەو هۆیانە عەلیەشەل پیاوێك بوو ئازا, فیداکارو جێگای متمانە. ئەو هەموو شتێکی باش دەناسی. کێوەکان, دەشتەکان, هێلانەی دڕندەکان و شوێنی گیاخۆرەکان و نێو دڵی بنیادەمەکان:

"ئەمن سەد جارم گوت, مار هەتا چووکەڵەیە دەبێ سەری پان بکرێتەوە. بەڵام پان نەکرایەوەو ئێستا کۆماری گەورەی تورکیە کە لەگەڵ حەوت دەوڵەتی گەورە بەشەڕ هات و هەموویانی تەفروتونا کرد, لەسەر قامکی خۆی دەسووڕێنێ! لەسەر قامکی... ئێستا, ئەگەر ئێمە یارمەتیی سوپا نەدەین, کێوەکان گەمارۆ نەدەین و دەسبەجێ حەمەدۆك و تاقمەکەی نەگرین مەسەلەکە گەورەتر دەبێتەوە. کلکەی مەسەلەکە دەکێشێتە چیاکان و لەوێش ڕا دەگاتە سەرانسەری ئاناتۆلی. ئەودەم ئیدی پێشی ئەو قوون رووتانە ناگیرێ. ئەودەم نیشتمانێك کە مردبوو و ئێمە زیندوومان کردەوە, نیشتمانی وەك گوڵ جوانمان کە لە چنگی بۆگەنی دەوڵەتە گەورەکانمان دەرهێنایەوە, لەنێو دەچێ. ئەگەر شوێن گێڕە ئازاکەمان, عەلیەشەل نەدەبوو, ئەم نیشتمانە زۆر لەمەوبەر لە دەستمان دەرچووبوو و کەللەسەری ئێمە بەسەر دارێکەوە کرابوو و دێ بە دێ دەیان گێڕا."

مورتەزاغا بەئارەق ڕشتن و بە لیچ و لێوی داچۆڕاوو لەرزۆکەوە قسەی دەکرد. خۆی دەڕنی و دەینەڕاند. لەلای سیاسەتبازی عەریزەنووسەوە دەچووە لای قایمەقام و لە لای قایمەقامەوە دەچووە لای تاشکەن خەلیل. ئەو لەنێو دێ و لەنێو خەڵك, بە شڵەژاوی بە دوای چارەدا دەگەڕا. سیاسەتبازی عەریزەنووس, تایپ لەبەردەست لە کاتێك دا ئاغاکان بەسەر سەریەوە وەستابوون, یەك تەکان برووسکەی دەنووسی بۆ ئەدەنەو ئەنکەرە. سەرۆکی پۆستەخانەش بە پەلەو لە پەستا برووسکەکانی بۆ ئەدەنەو ئەنکەرە لێدەدا. سیاسەتباز هەم دەقی برووسکەکانی دەنووسی و هەم دەینەڕاند:

"تەنیا هۆردووە سەربازێك دەتوانێ باشاری بکا, لەشکرێك. ئێستا لەو تووڕووسە هەر بنە دڕوویەك بووەتە حەمەدۆکێك. ئەوە پێتان دەڵێم مورتەزاغای سەروەرمان هەقیەتی".

هەر جارەش کە ئەم قسانەی دووپات دەکردەوە, مورتەزاغا بە درێەوە دە لیرەییەکی لە گیرفانی داویشت. ئەویش هەروەخت دەیدی سەروسەکوتی مورتەزاغا لەبەر دەرکی دووکانەکەی پەیدا بووە, باسی هەر شتێکی کردبایە, دەیبڕی و بە دەنگی بەرز دەیگوت:"جەنابی موبارەکی مورتەزاغا هەقیەتی. لەو تووڕووسە هەر بنە دڕوویەك بووەتە حەمەدۆکێك. نایەڵین خاکی نیشتمانمان بکەوێتە بن پێی ئەو دێهاتیە کاڵەلەپێیانە. ئەو پێپەتیانە خەریکن پیاوە گەورەکانمان کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەریەکەی بایی هەزار لیرەی زێڕن, سەر دەبڕن. بەڵام دەبێ بزانن کە سزای خۆیان وەردەگرن. تەنانەت پێش ئەوەی لەشکر لە ئەنکەرەشەوە بێ..."

سیاسەتباز هەروا شەڵاڵی ئارەق بوو, بەردەوام ئەو عەریزانەی دەنووسی و دەیدانە دەستی ئەو کەسانە کە بە ژوور سەریەوە وێستابوون, بێئەوەی کەسیش گوێیان بداتێ. ئەو, پارەی خۆی وەردەگرت و لە حاڵێك دا لە دڵەوە دوعای بۆ حەمەدۆك دەکرد پارەکەی داویشتە نێو داخڵەی مێزەکەی و دەسبەجێ دەستی دەکرد بە نووسینی عەریزەیەکی دیکە.

لەو نێوەدا هیچ کام لە ئاغاکان نەدەچوونە لای فەخرییە شێتی عەریزەنووس. فەخرییەشێت لە حاڵێك دا مۆڕەی لە سیاسەتباز دەکرد کە دوکانەکەی وەك کارخانە لە کاردا بوو, هەرچی جنێوی دەیزانی حەواڵەی ئەو و ئاغاکانی دەکرد:

"ئاغاکان لێم بوونە دوژمن. نایەنە لام. بۆچی؟ چونکە ئەمن خەجیجێ خێزانی حەمەدۆکم بە عەریزەیەك لە بەندیخانە ئازاد کرد. چونکە ئەمن عەریزە بۆ مەلا فەرهاد, ئەو پیاوە نوورانییە زیندانییە کە ناوەکەشی وەك خۆی جوانە, دەنووسم. چونکە عەریزەکانی من کار دەکەنە سەر بەردی رەقیش, نەجاتی دەدەن. ئەوە کە دەڵێن مەلا فەرهاد پیاوی کوشتوە, قسەی قۆڕە... بوختان بەو پیاوە موسوڵمانە خواییە دەکەن... پیاوکوژیی حەمەدۆکیش هەر درۆیە..."

وەختێك دەیدی خەڵك لە پێش دوکانەکەی خڕ بوونەوە, هەستی دەکرد زۆری پێ لێ هەڵێناوە. قسەکەی دەگۆڕی. بەڵام دیسان خۆی پێ راگیر نەدەکراو هەڵدەچوو:

"رەنگە, رەنگە حەمەدۆك عەلی سەفابەگی کوشتبێ... لەوانەشە... لەوانەشە کرێکارێك کە عەلی سەفا هەقدەستەکەی خواردوە, یان دێهاتییەك کە عەلی سەفا زەوییەکەی لە دەست دەرهێناوە, ئەوی کوشتبێ. ئەو هەڵڵاو هەنگامەیە بۆچییە؟ ئەو کەڵەکبازییە یانی چی؟... بۆ تاقە زەلامێك داوای لەشکرێکیان لە ئەنکەرە کردوە. گوناح نیە بۆ تاقە زەلامێك لەشکرێکی بەو گەورەییە لە ئەنکەرەوە بێتە ئێرە...؟ هۆردوویەکی گەورە, حەمەدۆکێکی نابووتە لە کوێ بدۆزێتەوە؟ زۆر کەسان, زۆر لەو دێهاتییە بەدبەختانە چارەڕەش دەکەن, زۆر کەسان..."

راست لە کاتی یەکێك لەو نوتقانەدا بوو کە سەروسەکوتی مورتەزاغا لە پشت دەرکەی دوکانەکەی دەرکەوت و نەڕاندی:

"هەتیوە تووتکەسەگە, سەگی شێتی قەڵەدەکراو". ئەمجار دوو قامکی دەستی وەك دوو تیر کە لە کەوانێك دەرچووبن, بەرەو هەردوو چاوی فەخری درێژ کردن:

"ئەم دوو قامکەت لە چاوان ڕۆکەم و هەردوو چاوت دەربێنم؟"

قامکەکانی مورتەزاغا ئەوەندە خێرا گەیشتنە سەر چاوەکانی کە ئەگەر فەخری سەری نەبردبایە دواوە, هەردوو چاوی لە کالانە دەرهێنابوون:

"وست بە تووتکەسەگ". فەخری رەنگی وەك بەفر سپی هەڵگەڕاو گوتی:

"بەچاوان ئاغا. ئەوە وست بووم". پاشان لە حاڵێك دا ملی بە لاوە نابوو گوتی:

"چما چیم گوتوە" و چاوەڕێ ما.

مورتەزاغا لە حاڵێك دا لە رقان رەگی ملی هەستابوون, نەڕاندی:

"تووتکەسەگ, هەرچی گوتت گوێم لێبوو... ئەو قسانەی تۆ کردتن ئەگەر فەرمانبەرێکی حکوومەت بیان بیسێتەوە لە دارت دەدەن. دەسبەجێ لە دارت دەدەن... ئەویش راست لەو گۆڕەپانە. لەو دارەت دەبەستن. ئەویش بێ ماتڵ بوون. کورە, گوێت کەڕ بووە قسەکانی خۆت نابیسی, ها؟!"

فەخرییەشێت بە مل کەچی هەستایە سەرپێ و لە حاڵێك دا دەستی بەسنگیەوە گرتبوو, دوولا هاتەوە:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمان ئاغا, ئەمان. دەکەومە بەر پێت. ئەمان ئاغا... تۆبە... تۆبە. ئەتۆ عەریزەیەك نادەی بە من بۆت بنووسم. هەمووی سیاسەتباز... هەمووی سیاسەتباز... سیاسەتباز دەوڵەمەند بووە... لە بەیانیەوە تا ئێواریێ هەر دەنووسێ... هەمووش هەر ئەو..."

"وست بە. سەگی گڕوێ, قەرزداریشمان دەکاتەوە. وست بە."

"وست بووم ئاغا. باسی ئەو حەمەدۆکە کافرەم دەکرد. دەم گوت ئەمشەو نا, سبەی شەو, مسۆگەرە. بەخۆی و سەدو یازدە کەس لە پیاوەکانیەوە لە چیاڕا دێتە خوار. دەیانەوێ شارۆچکە جوانەکەمان بسووتێنن. ئەمن ئەمەم دەگوت. ئەگەر باوەڕ ناکەی بپرسە. بپرسە ئیدی. ئەمانە هەموویان گوێیان لێبوو".

بە چاوێکی پڕ لە پاڕانەوەوە تەماشایەکی ئەو دێهاتیانەی کرد کە لەپێش دوکانەکەی خڕ ببوونەوە:

"ئێوە قسە بکەن براینە, چما ئەمن وام نەدەگوت؟"

مورتەزاغا بە نیگەرانی و پەرێشانی پرسی:

"چ...ی؟ ئەمەت لە کوێ زانی؟"

فەخریەشێت لە حاڵێك دا هەناسەیەکی رەحەتی هەڵدەکێشا, گوتی:

"ئەمن خەبەرم هەیە, ئەویش لە جێیەکی باوەڕ پێکراوەوە."

مورتەزاغا لە حاڵێك دا تەماشای دەوروبەری دەکرد, گوتی:

"ئێستا کەوایە... راوەستە بزانم..."

سەرنجی بۆ لای پیرەپیاوێکی لادێیی راکشا. بانگی کرد:

"ئەتۆ وەرە ئێرە".

دێهاتیەکە لە حاڵێك دا بە زەحمەت دڕی بە حەشیمەتەکە دەدا بۆ لای چوو:

"ئەتۆ وەرە ئێرە."

"هەر ئێستا ئەو برووسکەیە کە فەخریەفەندی دەینووسێ بەرەو بەڕێی بکە بۆ ئەنکەرە. ئەگەر خوێندەوار نی, قامکی پێوە نێ."

فەخری دەسبەجێ خۆی هاویشتە سەر کورسیەکەو لە حاڵێك دا کاغەزی دەخستە نێو تایپەکە گوتی:

"مورتەزاغا. ئەتۆ هیچ نیگەران مەبە. برووسکەیەکی وا دەنووسم کەلە ئەنکەرە کێو و بەردو مستەفا کەمال و سوپاو جەندرمە بکەونە جموجۆڵ."

مورتەزاغا کە نەرم ببوو, پرسی:

"دەتەوێ چ بنووسی؟"

"دەست خۆش مورتەزاغا, بەگم دەست خۆش خانی بەڕێز. یانی فەخریەشێت نازانێ دەبێ چ بنووسێ؟"

مورتەزاغا کە نەختێك تووڕەیی لە دەنگی دا دەردەکەوت پرسی

دەتەوێ چ بنووسی؟"

"دەنووسم کە حەمەدۆك چۆن بەخۆی و پیاوەکانیەوە سەر چیاکانی گرتوە... هەموو رێگاکان و لاڕێیەکان... نامووسی کچان و ژنانی دووگیان... پیرێژنی حەفتا ساڵە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"نا, سوودی نیە. هەمووی ئەوانەی باست کردن نووسراون. شتێکی دیکە. شتێکی دیکە, شتێکی دیکە... مێشکت وەکار خە."

"ئەمشەو حەمەدۆك دەیەوێ بە سێسەد سوارەوە بێ... شارۆچکەکەمان..."

مورتەزاغا بە پێکەنینەوە گوتی:

"ئێ, ئەمە شتێکە. ئێستا بوو. ئێستا دە کەسی دیکە پەیدا بکە, هەریەکەی برووسکەیەکیان بۆ بنووسە. پاشانیش بۆخۆت وەپێشیان کەوە, بیان بە تەلگراف خانە. ئێمە لەوێ حیسابمان هەیە. کاغەزەکان بدە بە بەڕێوەبەری تەلگراف خانە. وەرە ئەم پارەیەش بگرە..."

پاشان لە حاڵێك دا پارەیەکی باشی لە چنگی خۆی دا دەکوشی, لەسەری رۆیشت:"دەویتی قورمساخ, ئەگەر تاوێك درەنگتر هاتبام, بەو مێشکە شێتەت خۆت بە تەنافەوە کردبوو."

"بەسەرچاو ئاغا. خوا دەستت دە عومری بگری. خوا لە گەورەییت کەم نەکا." دەستی فەخری کە پارەکەی وەرگرتبوو, دەلەرزی.

مورتەزاغا خێرا دوور کەوتەوە. عەریزەنووس رووی کردە ئەوانەی لە پێش دوکانەکەی خڕ ببوونەوەو هاواری کرد:"وەرنە ژووری, ژووری... ناتوانن برۆن. قامك بەم برووسکانەوە نەنێن تاوانبار دەبن. تاوانەکەشی زۆر قورسە... هەموومان تووش دەبین. هەر ئێستا بە چاوی خۆتان دیتان کە... بە چاوی خۆتان دیتان کە خەریك بوو ملمان بە پەتی سێدارەوە بێ."

دەوری پازدە کەس خەڵکی لادێ هاتن و بە زەحمەت خۆیان پەستاوتە ژووری دوکانەکە. فەخرییە شێت کاغەزی خستبووە نێو تایپەکەو تەقەتەق خەریك بوو تایپی دەکرد:

"پەژیوان بوونەوە, پەژیوان بوونەوەو ئاخرەکەی هاتنەوە لای خۆم. ئەو سیاسەتبازە چووزانێ تەلگراف چۆن دەنووسرێ, دەبێ چۆن بنووسرێ کە لە ئەنکەرە ببێتە هەنگامە. ئەگەر لە ئەنکەرە یەکێك تەلگرافی منی خوێندەوەو چاوی نەبوونە دوو گۆمی خوێن, ئەو تایپە هەڵدێنم و...

دەزگا تایپە شەق و شڕەکەی هەڵێنا:

...لە بەردێکی رادەکێشم و وردوخاشی دەکەم. ئەو سیاسەتبازە چووزانێ عەریزە نووسین یانی چی؟ ئەو نازانێ کونی قوونێشی لە کوێیە. ئەگەر ئەنکەرە بەو عەریزەیە کە ئەو نووسیویەتی, تاقە جەندرمەیەك, تەنانەت تاقە جەندرمەیەکیش بنێرێ, لە پێش چاوی من ئەو جوانی و شکۆیەی نامێنێ. ئێستا راوەستن بزانن هەر سبەینێ, تەنانەت زووتریش, سوپامان چۆن هێرش دەکاتە سەر تووڕووس".

فەخری لە حاڵێك دا زەردەخەنەی لەسەر لێوان بوو, خەریکی نووسین بوو. لەمێژ بوو دەیزانی عەریزەکانی لەلای کاربەدەستە پایەبەرزەکان کار دەکەن و هەر بۆیە شانازیی پێوە دەکردن و ئێستاش دەیەویست هەرچەندی بکرێ خەڵکی پەیدا بکا. پەنجەمۆر وەربگرێ و تەلگراف بەرێ بکا. سوپاس بۆ خوا لەنێو دێ چ زۆر بوو خەڵك. لەلایەك زۆر بە وردی برووسکەکانی دەنووسی و لەلای دیکەوە هێندێك کەسی تازەی پەیدا دەکرد هەتا جێی ئەوانە کە کاریان تەواو ببوو, پڕ بکەنەوە. فەخرییەفەندی بەو دەستووره هەتا ئێواری هەر نووسی و نووسی. ئەگەر مورتەزاغا نەهاتباو نەیگوتبا:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەسە فەخرییەفەندی, بەسە برالە. بەسە ئیدی. داری سواڵێت وەدەستی دام. خوا دەزانێ بەو پارەیەی لە برووسکەکانی تۆم داوە, دەم توانی دێیەك بکڕم. بەسە فەخرییەفەندی, بەسە..." و پێشی پێ نەگرتبا, ئەو هەتا بەیانی تەلگرافی دەنووسین.

فەخرییەفەندی بە قسەکانی مورتەزاغا زۆر قەڵس بوو. لە دڵی خۆی دا گوتی ئەوانە هەموو بێسفەتن, چاکەی کەسیان لە چاودا نیە... سەری هەڵبڕی و بە چاوی سوور هەڵگەڕاوەوە, وەك سەگی ترۆکراو تەماشای کردو بە دەنگێکی ماندووەوە گوتی:

"ئەگەر هەموو قازییەکانی ئەدەنەو ئەنکەرەو ئەستەمبووڵ کۆ ببنەوە ناتوانن ئەو تەلگرافانەی من بنووسن. ئەمن بۆ ئەو تەلگرافانە لە گیان و دڵ و جەرگم مایەم داناوە."

ئەمەی گوت و بە تووڕەیییەوە رووی لێ وەرگێڕا.

مورتەزاغا لە قسەکەی خۆی پەژیوان بووەوەو بە پێکەنینەوە گوتی:

"زۆر باشە. زۆر باشە فەخرییەفەندی. هاوڕێ, کوڕە, ئەتۆ بۆ هێندە دڵناسکی...؟"

پاشان بە نیشانەی دڵدانەوە شەقەزلەیەکی لێڕاکێشاو گوتی:

"براکەم دڵی نەیەشابێ؟"

"بەرێ وەڵڵا دڵم ئێشاوە. چونکە شارەزای کاری خۆمم. چونکە قەڵەمی من قەڵەمی..."

پاش نەختێك راوەستان لەسەری رۆیشت:

"... خواردنەوە, خواردنەوە ئێمەی بریەوە."

لێوی هەڵچنین. نێوچاوانی تێك ناو فرمێسك لە چاوانی دا قەتیس ما:

"ئا...خ سەرخۆشی..."

"ئەی بابە. وادیارە پیاو ناتوانێ گاڵتەشت لەگەڵ بکا. دەزانی هاوڕێ. هەتا ئێستا تەلگرافەکانت لە ئەنکەرە عەرزو عاسمانیان پڕ کردوە. ئێستا هەرکام لەو تەلگرافە جوانانەی تۆ لەسەر بەردی دابنێن کونی دەکا. هەرکامێکیان دڵی بنیادەم وەجۆش دێنێ. لە ئەنکەرە قیامەتیان بەرپا کردوە. دەستت نەرزێ. بژی. هەر خۆش بی... بەیانییش پێش خۆرهەڵات دەبێ بێی و دووبارە کاری دڵسۆزانەی خۆت دەست پێ بکەیەوە. هەرچەندی دەتوانی بنووسە. ئەتۆ فەخرییەفەندیی. گەورەترین, گەورەترین عەریزەنووسی ئەم شارۆچکەیەی, عەریزەی تۆ پۆڵای کون دەکا. هەتا دەتوانی بنووسە. ئەوەندە بنووسە... ئەوەندە بنووسە هەتا حەمەدۆکی داوێنە سەر پشتی کەرێك و دەیهێننە شارۆچکەکەمان... پاشانیش بە گاڵتەی من دڵت نەیەشێ, ئاخر پیاو دڵی لە مورتەزاغای خۆی دێشێ؟!..."

فەخرییەشێت کەیفی ساز بوو. گوتی:

"نا دڵم نەیەشاوە. جا چۆن لە قسەی تۆ عاجز دەبم؟ مورتەزا ئەفەندی قەرەداغلی ئۆغلی, ئەمن لە هیچ شتێك عێجز نابم. ئەمن دڵم لە تۆ بێشێ؟ لە سەروەری خۆم, وەلی نیعمەتی خۆم, دڵم لە سوڵتانی ئاغاکان بێشێ؟! ئەگەر نمەکی تۆم لە چاوان دا نەبێ خوا ئەو دوو چاوانەم دەرتۆقێنێ و بیان خاتە سەر لەپی دەستم... ئەو عەریزانەی نووسیومن نایاب بوون. زۆر چاك بوو. لەسایەی سەری تۆوە, لە سایەی گوڵی روخسارتەوە, عەریزەکانی من بوونە سەرمەشقی عەریزەنووسەکانی دیکە. هەرکەس بیان خوێنێتەوە لە سەیران زمانی رەق دەبێ... لە راستی دا دەبێ بڵێم ئەوانە ئەتۆ نووسیوتن. واتە ئەتۆ بوویە هۆی نووسینیان. چما پیاو دەتوانێ دڵی لە سوڵتانی هەموو ئاغاکان بێشێ؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەڵستا. دەستی ڕاستی هێنایە پێش و وەك ئەوەی خەریکی وتار خوێندنەوە بێ, هاواری کرد:

"ئەمشەو, ئەمشەو چاوەڕوانی عەریزەی من بە. شەوان بەیانیی کاکۆڵ زێڕینیان لە زگ دایەو عەریزەی کاکۆڵ زێڕین... ئەمن ئەمشەو وەستایانەترین و جوانترین عەریزەکانی ژیانی خۆم دەدۆزمەوەو بە کەلك وەرگرتن لە نووسراوەی گەورەترین مامۆستایانی عەریزەنووس, عەریزەی وا دەنووسم بە ئەقڵی کەس دا نەهاتبێ و هەرکەس بیخوێنێتەوە سەری سوڕ بمێنێ... حەمەدۆکی خوێنخۆر دەگرن و تەرمی ئەو خوێنخۆرە لە حاڵێك دا هەزاران مێشەکەرە لە کالانەی چاوە گەش و ڕەشەکانی نیشتوە, داوێنە سەر پشتی کەرێکی گڕوێ, ئەویش کەرە گڕوێیەکی بێکورتان و دەیهێننە شارۆچکە. پاشان تەرمی کەوڵکراوی بەنێو شەست و حەوت گوندی کووزان و قەدیرلی و دێهاتی ناوچەی ئەدەنەو بەنێو ئەنکەرەو ئەستەمبووڵ دا دەگێڕن و ئەمجار کەرەکە لەبەر دەرکی مەجلیسی گەورەی میللەت دەبەستنەوەو بە چەقۆی تیژی قەسابان جوان جوان کەوڵی دەکەن."

فەخرییەفەندی کاتێك ئەم قسانەی دەکرد, چاوەکانی کە بریسکەیان تێدا دەدرەوشایەوە, بڕیبوونە چاوی موڕتەزاغاو چاوەڕوانی لە مل دان و ئافەرینی وی بوو. موڕتەزاغاش بە نێوچاوانێکی خەفەتاوی و بە گاڵتە پێ هاتنەوە گوێی بۆ قسەکانی ڕادەگرت و جارجار بە حاڵو باڵ سەری بۆ ڕادەوەشاند. وەختێك فەخرییەفەندی کەوتە هەناسەبڕکەو لە جێی خۆی دانیشتەوە, موڕتەزاغا هەستی کرد دەبێ قسەیەك بکا:

"بەڵێ هەقتە, دنیایەکت هەقە. ئیشەڵڵا چۆنی گوتت وا دەبێ و حەمەدۆکیکەوڵ دەکەن هەتا ئی دیکەی پێوە تەمبێ بن."

"بەڵێ. دەبێتە پەند بۆ ئی دیکەش."

دووبارە بە ماندوویی و هەناسەبڕکەوە دانیشتەوەو پاشان لە حاڵێك دا بەداخەوە سەری ڕادەوەشاند گوتی:

"ئاخ, ئاخ ئا...خ. ئەمن دەبوو ئەمە ڕۆژگارم بێ؟ دەبوو هەروا بە عەریزەنووسی بمێنمەوە...؟ ئەی چەرخی چەپگەڕ, یاخوا کوێر بی.ماڵت خەرابێ ئەی فەلەك... بەڵات لێدا مەستی و بێدراوی... نەحلەت لە بابی بێپارەیی کە سەرچاوەی هەموو چارەڕەشییەکە, بە..."

"چارەنووس وابوو فەخرییەفەندی. چ بکەین, چارەنووس... بنیادەم هەرچی بڵێی لە دەستی دێ براله. بزانە هەتیوە دێهاتییەکی پێپەتی کە کەوڵی پووڵەڕەشکەیەك ناهێنێ, چۆن لە چاوترووکانێك دا, قارەمانی ئازای شەڕی نیشتمانی دەکوژێ. پاشانیش لێدەداو دەچێتە کێو و بەندەنان و شەمامە خاڵ خاڵمان بۆ دەڵێ."

موڕتەزاغا لە کاتێك دا بە ڕاوێژێکی دڵسۆزانەو پڕ لە خۆشەویستی ئەم قسانەی دەکردن, لەسەرەخۆو بە لاواندنەوە دەستی لە پشتێ فەخری دەدا:

"شارۆچکەکەمان چاکەی تۆی لەبیر ناچێ, قەرەبووی دەکاتەوە. ئەوەندە بەسە کە ئەتۆ خۆتی بۆ ماندوو بکەی. لەبیریشت نەچێ ئەو گوللەبارانە بەرەو ئەنکەرە درێژە پێبدەی."

فەخرییەفەندی نەڕاندی:

"درێژەی دەدەم... درێژەی دەدەم... درێژەی دەدەم. ئەویش بە هاوەنێك کە کێوان لەبن هەڵکەنێ... ئەنکەرەی ئاگر تێبەردەدەم."

"ئەدی براله. دنیایە ئاگر تێبەردە. ئاگری دە. ژیانی من و تۆ, نیشتمانەکەمان و ژیانی هەموو خەڵك, ژیانی تۆپی زەوی و هەموو بوونەوەرەکان کەوتوەتە مەترسییەکی گەورەوە."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قەرەداغڵی ئۆغڵی پاش ئەوەی هێندێك پارەی بۆ راداشت, هێدی هێدی وەڕێ کەوت بۆ سەر پردێ. دێهاتیەکان کە چاویان پێ دەکەوت, بە حورمەتی وی وەك خەبەردار رادەوەستان و خۆیان دەخزاندە قوژبنێك و رادەوەستان تا تێپەڕێ. ئەویش خۆی قەپ دەکردو سنگی ڕەپێش دەکردو ملی هەڵدێناو بە فیزو دەمارەوە سڵاوی دێهاتیەکانی دەستاندەوەو دەڕۆیشت.

لەسەر پردێ چەند لەحزەیەك لە ئاوەکەوە ڕاما کە هەتا دوور دیار بوو دەڕۆیشت. بە دیتنی پۆلە ماسیی چالاك و سرك لەنێو ئاوەکەدا, خۆشحاڵ بوو. لە دڵی خۆی دا گوتی:

"ئێستاش چاوم وەك سەردەمی لاوەتی دەبینن, زۆر باشە."

ئەمجار سمێڵەکانیی باداو بە خۆشحاڵیەوە ماوەیەکی دیکەش سەیری ئەو ئاوەی کرد کە بە بنەوەدا دەڕۆیشت. بیری لە لای حەمەدۆك بوو. بۆچی ئەوەندە دوژمنی ئەو منداڵە بوو یانی ئەوەندەی لێدەترسا؟ لە منداڵێکی بێ کەس و کار کە هەتیویش بووەو وەك باسی دەکەن زۆریش ریوەڵەیە. منداڵێك کە تەنانەت خوێندەواریش نەبوو, چیی لە دەست دەهات؟

"ئەگەر ئاگر بێ و لە جێیەك بەربێ, هەر بە قەد جەستەی خۆی دەسووتێنێ. بەڵێ دەسووتێنێ. بەڵام خەڵکی هەموو دێهاتی کێوپارەی لایەنی دەگرن. داخوا عەلی سەفاش هەر بۆیە الفاتحة مع الصلوات؟! ئەگەر هەموو خەڵکی وایوای پشتیوانیەیان لێنەکردو نەیان شاردەوە ئەی کێ بوو؟ ئەی کێ هانی دا عەلی سەفای بکوژێ؟ چما حەمەدۆك چ قەرزێکی لەسەر عەلی سەفا هەبوو؟ هەروا لە هیچ و خۆڕا کابرای کوشت؟ کەوابێ ئەو دوژمنی توخمی ئاغایە. کەوابوو ئەو بە خوێنی هەرچی پیاوی باش و شەریفی چوکووراوایە تینوویە. رەنگە بە خوێنی منیش." بە بیرکردنەوە لەو مەبەستە هەموو گیانی مورتەزاغا لەرزی.

"وادیار بوو حەمەدۆك بە خوێنی منیش تینوو بووە. ئەو لادێییە پێپەتیانە بەخوێنی هەموومان تینوو بوون. ئەگەر حەمەدۆك مانگێکی دیکە لەو چیایە بمێنێ؟! نا ناکرێ, نابێ. دێهاتیەکان فێر دەبن. فێر دەبن دوژمنایەتیمان بکەن. وەختێکیش دێهاتیەکان فێر بوون وەرە گوێت لە برەم برەمیان بێ. ئەودەم لە چوکووراوا چ ماڵێك وێران ناکرێ. چ وەجاخێك کوێر ناکرێتەوە. ئەگەر نۆرە بگاتە دەستی ئەو دێهاتیانە, ئەو خەڵکە دووڕووە, هەر لە هەوا کەوڵمان دەکەن. تەنگاو کردنی ئەنکەرە, کارێکی راستە, پێویستە. ئەوەندەمان گوت مار هەتا چووکەڵەیە دەبێ سەری پان بکرێتەوە, موومان لە زمانی هات. گوتمان فریا کەون. حەمەدۆك بووەتە رێبەری دێهاتیەکان. کەس باوەڕی نەکرد. گوتمان بۆ خاتری خوا نیشتمان خەریکە لە دەست بچێ, بەڵام کوا گوێی بیستن؟ گوتیان ئەو بستە منداڵێکەو لەبیر خۆیان بردەوە. ئێستا فەرموون ئەوە بستە منداڵەکەتان! ئەوەتا لێی دا عەلی سەفای کوشت. زۆران دەکوژێ..."

ئەم جار کوژرانی خۆیشی هێنایە بەرچاوی خۆی. ئەو هەتیمچە بێ ئەسڵ و نەسەبە, ئەو جانەوەرە کە بۆنی ئینسانەتیی بۆ نەچووە, گوللە راست لە بنی چاوی قوربانیەکانی دەدا. دەڵێن عەبدیخانی بەستەزمانیشی هەر بەو دەستوورە کوشتوە. ئەویش پاش ئەوەی ناچاری کرد سێ سەعاتی لەبەر بپاڕێتەوە. عەبدیخانی ناچار کرد بەری پێیانی ماچ بکات, بەری پێیانی بلێسێتەوە. ئەویش پاش ئەوەی ناچاری کرد وەك مار لەسەر زەوی بخزێ.

عەلی سەفابەگ لەبەری پاڕابووەوە. گوتبووی:"حەمەدۆك... زەویەکانم, ماڵ و ملکم, هەرچی هەمەو نیمە بۆ تۆ. لە گیانم خۆش بە..." زۆر گریا, زۆری شیوەن و فغان کرد, لەبەری پاڕایەوە, لەبەر پێیانی لەسەر زەوی خزی, بەری کاڵەکانیی لستەوە, بەری ئەو کاڵە چەپەڵانەی... کەچی هەر مێشێکیشی میوان نەبوو. پاش ئەوەی لە ئێوارێ وە تا لای بەیانی ناچاری کرد بپاڕێتەوە, راست لە وەختی کازیوە ئەنگوتن دا گوتی:"باش تەماشای هەتاو کەوتن بکە. چونکە ئیدی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نایبینیەوە. پاشانیش لوولەی تفەنگەکەی لەسەر چاوی داناو دەستی لـێکێشا. کەللـە سـەری عـەلی سـەفا ببـووە هـەزار کوت, گۆشت و ئێسکی عەلی سەفا بە دارو دیوارەوە نووسابوو. ئەگەر ئەنکەرە ئەم بەسەرهاتەی پـێ بگاتـەوە, دەیکاتـە قیامەت و تێدەگا کە نیشتمان خەریکە لە دەست بچێ. بـەو برووسـکانە کـە لادێییـەکان دەیـان نێـرن هـیچ شـتێك چـار ناکرێ. بناخەی حکوومەت خەریکە لـەق دەبێ. ئێسـتا حەمـەدۆکێکمان هەیـە, سبەینێ دەبێتـە دوو, دووسبەی دەبێتـە سێ... پاشـانیش سـەد, دووسـەد, سێسـەد, هـەزار... دووهـەزار, سێهەزار... ئێسـتا فـەرموو وەری گـرە!... هـەر دێهاتییەك دەبێتە حەمەدۆکێك.

بەدەم ئەم بیرانەوە لـە پردەکـە چـووە خـوار. بـە تـرس و رقێکـی بێزلـێکراوەوە چـاوی لـەو دێهاتییانـە کـرد کـە لـە دەوروبەری بوون و گوتی:

"خوا نینۆکتان نەداتێ خۆی پـێ بخورێنن." بە غاردان خۆی گەیاندە ماڵی تاشکەن خەلیل. حەوشەی ماڵەکە بـە گیـای خۆرسك داپۆشرابوو. زۆر خۆشحاڵ بوو. وادیار بوو هێشتا کاربەدەستە پایەبەرزەکان نەڕۆیشتبوون. زۆری قسەی کاریگـەر هەبوون پێیان بڵێ. ماوەیەك لەمەوبەر تاشکەن خەلیل گوتبووی:

"مورتەزاغا ئەتۆ زۆر قسە مەکە". با وا بڵێ. زۆرمان قسە نەکرد. زۆریش بەڕێ و جـێ قسـەمان کـرد. بـە چـی دەچـێ. عەلی سەفا کوژرا. زۆر کەس بەو گوللەیە کە ئەو جانەوەرە لە چاویان دەدا دەکوژرێن.

مورتەزاغا لە کاتێك دا دارزەیتوونەکەی دەرکی ماڵێی نیشانی عەلی دەدا, گوتی:

"ئەتۆ لێرە چاوەڕوان بە."

کەمێك بە پارێز, لە کاتێك دا دڵەکوتەیەکی توندی گرتبوو, لە پلیکانەکانی خانووبەرەی تاشکەن خەلیل وەسەر کـەوت. تاشکەن خەلیل لە نێوەڕاستی ساڵۆنێك کە لە سەرەوەی پلیکانەکان بوو, پێشوازیی لە مورتەزاغا کرد:

"دەخیل, دەستم بە داوێنت مورتەزا. عارف صائم بەگ, جێگری پارێزگارو سەرهەنگی جەندرمـە, هـەتا بۆخۆیـان بـاس نەکەن, ئەتۆ باسی حەمەدۆکیان لەلا مەکە. دەستم بە داوێنت. عارف صائم بەگ لە دوێنێ ئێـوارێ وە وەك هـەوری بـەهار دەگرمێنێ و دەبارێنێ. وەك شێتانی لـێ هاتوە. هەموو دەڵێن ئەگـەر ئەنکـەرە پـێ بزانـێ ئـاگر لـە چـوکووراوا بـەر دەدا. دەستم بە داوێنت مورتەزا. دەستم بە داوێنت, ئارام بە."

مورتەزاغا نێوچاوانی تێك ناو گوتی:

"با وابێ, زۆر باشە. ئەدی حەمەدۆك چیی لـێ دێ؟"

"عارف صائم بەگ بۆخۆی وەشوێن مەسەلەکە کەوتوە. ئەو ئیدی کـاری کـراوە. ئـەمڕۆ نـەبێ, سبەینێ... ئـەتۆ لـەو بارەیەوە خاترجەم بە. چیاکان پڕ لە جەندرمەن..."

مورتەزاغا گوتی:

"دەترسم خەلیل. ئەمن زۆریش دەترسم. چما ئـەو جارەی عەبدیخانیشـی کوشـت نـەیان گـوت ئـەو هـەتیوە کـاری تەواوە؟"

تاشکەن خەلیل گوتی:

"ئەم جارەیان ئیدی تەواوە."

چوونە ژووری میوانان. مورتەزاغا پێش ئەوەی دوگمەی چاکەتەکەی دابخاو ئیکلام بکێشێ, غاری دایە لای عارف صائم بەگ و دەستی گرتن. ئەگەر بەگ خێرا دەسـتی نەکێشـابایەوە دواوە, ماچـی دەکـردن. مورتـەزا پاشـان دەسـتی جێگـری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قایمەقام, دەستی سەرهەنگ و بە دوای یەك دا دەستی چەند كەسی نەناسیاوو هەروەها دەستی دوو نەقیبی جەندرمەی گوشی. ئەمجار چووە قوژبنێكی هۆڵەكەو لەسەر نیوتەختێك كە لەبەر پەنجەرەیەكی گەورە بوو, دانیشت. نیوتەختەكە رووپۆشێكی هومایلی سپیی بە سوورگوڵدۆزیكراوی لەسەر بوو. لە هۆڵەكەدا چەند قەنەفەیەكی دارگوێزی نەخشاویان دانابوون. بەڵام مورتەزاغا نەیدەتوانی لەسەر قەنەفەیەكی گەورەی وەك ئەوە كە نوێنەری مەجلیسی لەسەر دانیشتبوو, دابنیشێ. ئەمە چەشنە بێحورمەتییەك بوو.

روخساری عارف صائم بەگ تووڕەیی پێوە دیار بوو. لە بەرامبەر خۆیەوە رامابوو و قسەی نەدەكرد. هەتا ئەو قسەی نەكردبایە, ئەوانی دیكەش زمانیان نەدەگەڕا. لەو كاتەدا مە لادۆران ئەفەندی, بە دوای وی دا روشدی بەگی بازپورس و بە دوای ویش دا فەخری بەگی كووزان ئۆغلی و زولفۆی تاپۆچی هاتن. عارف صائم بەگ هەمیەتی وە هیچیان نەدا. بە سەری قامكان دەستی ئەوانەی دەگرت كە تۆقەیان لەگەڵ دەكردو بەرەڵای دەكردەوە. بەڵام هەر كە چاوی بە زولفۆی تاپۆچی كەوت هەستا. دەستی كردە ملی و بە زەدەخەنەوە گوتی:

"لە كوێی براله زولفۆ. لەمێژ بوو لێت بێخەبەر بووم. خێزانیشم ناڕەحەت بوو. هەر دەیپرسی زولفۆ لەكوێیە. ئەرێ بەڕاست لە كوێ بووی؟".

زولفۆ لە كاتێك دا دەیگوت:"باشم بەگ, زۆر باشم..." لەسەر قەنەفەیەكی دارگوێز كە گوڵی گەورەی لێهەڵكەندرابوون و عارف صائم بەگ نیشانی دابوو, دانیشت و لاقی لەسەر لاقی دانا:

"... باشە, ئەتۆ چۆنی بەگ, برای بەڕێز. وەزعمان لێرە باشە. جگە لە خەمی تۆ ناڕەحەتییەكم نیە. زكرو فكرم تۆی برای خۆشەویست. سڵاوی من بەخزمەت خێزانی بەڕێزت بگەیەنە. دەستە پیرۆزەكانی ماچ دەكەم. ئەو دار هەنارانەی لەگەڵ بەڕێزتان ناشتبوومانن گەورە بوون. هەناری سووریان گرتوون بە قەد سەری بنیادەم. ئەوەندەیان بەر گرتوە كە لكەكانیان رایناگرن. كەڵەژم وەبەر داون. ئەم رۆژانە سەوەیەكی گەورەی هەنار بۆ دەنێرم كە دڵی نەیە یەكێكیان لێبشكێنێ. خێزانی بەڕێزتان لە پێش خۆیان دادەنێ و تەنیا تەماشایان دەكا. هەنارەكان وەك گڕی ئاگر سوورن. تەنانەت شەبەقی ئێوارانیش بە قەد وان سوور نیە. بەڕاست كاكە ئەو هەنجیرانەی بۆ خانمم ناردبوون پێی گەیشتن؟".

عارف صائم بەگ دەم بە پێكەنین و خۆشحاڵ گوتی:

"گەیشتن. ئەی خوایە... لە ژیانم دا هەنجیری وام نەدیبوون. برادەرێكم كە نوێنەری "ئایدین"ە, هاتبووە ماڵێ. وەختێك هەنجیرەكانی دی, زاری پێ داپچڕاو گوتی:"نە لە ئایدین و نە لە ئەزمیر هەنجیری وام نەدیوە". كاكە نازانی چەند خۆشحاڵ بووم. خێزانیشم لە خۆشییان هەر هێندە بوو باڵی نەدەگرت. خێزانم ئەم زولفۆیەی وەك برایەك خۆش دەوێ. برا چیە؟! بڵێ وەك كوڕی خۆی, وەك دایكێی, وەك بابی. بەڵێ كاكە... بێینەوە سەر هەنجیرەكان. هەریەكەی ـ مستی پێكەوە ناو نیشانی دا۔ ئا ئەوەندە... ئاوا گەورە... زۆر ببوورە, لە قوونی هەركامێكیان, ببوورە لە قوونێ هەر كامێكیان چۆڕ چۆڕ هەنگوین هەڵدەڕژا. زۆر دەبووری لە قوونێ ئەو هەنجیرە بریقەدارو كارەباییانە دڵۆپ دڵۆپ هەنگوین هەڵدەڕژا. هەر دڵۆپێكی وەك دەنكی كارەبا.

بەڵێ, ئەم زولفۆ قوماربازە هەنجیری وا ڕەنیو دێنێ. هەنارەكانیشی دەبێ ببینن, هەنارێك كە فەڕانسەیی و ئەڵمانی و ئینگلیزییان نەیان توانیوە شتی وا ڕەنیو بێنن."

زولفۆی تاپۆچیش قسەكەی بۆ تەواو كرد:

"ئیتالیاییەكانیش..."

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دۆستایەتی و برادەرایەتیی زولفۆ لەگەڵ عارف صائم بەگ زۆر کۆن بوو. زولفۆ هەرچەند دەفتەرداری شارۆچکەیەکی چووکەڵە بوو, بەڵام پیاوێکی زیرەك و بەهۆش بوو. لە کاتی خۆی دا بەقەدەر قایمەقامێك و نوێنەرێکی مەجلیس کاری لە دەست دەهات. لەگەڵ "یەکیەتی خوازەکان" هاوکار ببوو. پاشان لە وەختی گیرانی چوکووراوادا لەگەڵ سەربازانی فەڕانسە هاتبووە ئەدەنە. دەکرێ بڵێین وەك بەردەستێك کەوتە خزمەتی فەڕانسەییەکان. لەو ڕۆژانەدا بوو کە لەگەڵ عارف صائم بەگ کە فەرماندەری جەندرمەی شارەدێیەکی چووکەڵە بوو یەکتریان ناسی و ئەو یەکترناسینە قووڵ بووەوە تا گەیشتە رادەی پێوەندیی برایانە. لە سەرانسەری چوکووراوا زولفۆ یەکەم کەس بوو کە بیستی فەڕانسەییەکان بە نیازی پاشەکشەن. دەسبەجێ عارف صائم بەگی هاوڕێی کە هاوکاریی لەگەڵ دەکرد, لە مەسەلەکە تێگەیاند. لە کووزان سێ شەوو ڕۆژان بە تەنیا پێکەوە قسەیان کرد, بێ ئەوەی لەو ماوەیەدا بخەون یان دەم لە زەوادی بدەن, تەگبیرو راوێژیان کردو بە دوای ئەوەدا چوونە پاڵ "هێزی نیشتمانی". چونکە ماوەیەکی زۆر لە ژێر دەستی فەڕانسەییەکان دا خزمەتیان کردبوو, چوونیان بۆ پاڵ هێزی نیشتمانی بە هاسانی سەری نەگرت. بەڵام زولفۆ کە شەیتانی دەرس دادەدا, هەموو گیروگرفتێکی پێ چارەسەر دەکرا. ئەوان سەرەنجام شان بە شانی هێزی نیشتمانی کەوتنە شەڕی سەربەخۆیی.

بەڵام زولفۆ هیچی لە دەوڵەت نەویست. تەنیا داوای کرد کە بیکەنەوە دەفتەرداری شارە چووکەڵەکەی جاران. ئەو بە وەستایەتی و کارامەیی کارناسێك ئەو زەوییانەی کە هەر بستێکیان خوێنی گیانبازێك بوو لەنێو ئەو خەباتگێرانەدا کە دژی داگیرکەرانی تووڕووس بەشەڕ هاتبوون و لە سەرووی هەمووشیانەوە عاف صائم بەگ بوو, دابەش کرد. گەورەترین بەهرەی ئەم خوێن باییەش بە عارف صائم بەگ و دۆستە خۆشەویستەکەی, زولفۆ بڕا. پاش تەواو بوونی شەڕی رزگاریخوازی و دامەزرانی حکوومەتی تازە لەلایەن ئەتا تورکەوە, قارەمانانی شەڕ وەك کارگ لە زەوی هەڵتۆقین. بە ئەندازەی تەواوی ئەو کەسانە کە لە سەرانسەری ماوەی شەڕ دا لە تووڕووس شەڕیان کردبوو و بگرە دە هێندەی وانیش. زولفۆ ئەم جاریش بە هاواری عارف صائم بەگ و حکوومەتی ساوا گەیشت بە یارمەتیی زەینی تیژی خۆی توانی ریزی ئەوانەی شەڕیان کردبوو و ئەوانەی لە سەربازی رایان کردبوو, لێك جیا بکاتەوە. بەڵێ! زولفۆ هونەرێکی هەبوو کە دەسبەجێ دەیزانی و لێکی دەکردەوە کێ شەڕی کردوەو کێ بە درۆ ئەو ئیددیعایە دەکا. ئەگەر زولفۆ بیویستایە, تا ئێستا دەبوو بە نوێنەری مەجلیس. پاشانیش دەگەیشتە وەزارەت. بەڵام زولفۆ هیچ وازی لەو کارانە نەبوو. ئەو دەفتەرداریی شارۆچکەیەکی چووکەڵەی پێنسەد کەسیی لە تەواوی ئەو شانازییانە پێ باشتر بوو. ئەو کەسێك بوو کە سەرەڕای داواو پاڕانەوەی عارف صائم بەگ, تەنانەت نەچوو میدالی سەربەخۆییش وەربگرێ. ئەو میداڵە عارف صائم بەگ بۆخۆی بۆی لە فەرماندەری گشتی وەرگرتبوو. زولفۆ تەنیا نەخۆشییەکی هەبوو. ئەویش زەوی بوو. دەیەویست لەو خاکە بە پیتانەدا, باشترین میوەو جوانترین گوڵی دنیا ڕەنێو بێنێ. بە نیاز بوو لە لۆکە چاندنیش دا شۆڕشێك بەرپا بکا. لەم بارەیەوە بەڵێنی دابوو و بێگومان لە دەستیشی دەهات. ئەو عارف صائم بەگەش بە پێچەوانەی ئەوە کە خەڵك بیریان لێدەکردەوە, هیچی لە باران دا نەبوو. غیرەتی نەبوو ئەو هەنجیرانە کە زولفۆ ناردبوونی, ئەو هەنجیرانە کە:"... زۆر ببوورن دڵۆپ دڵۆپ هەنگوینی وەك کارەبایان لە قوونێ هەڵدەڕژاو ئەوەندە روون بوو کە ئەگەر کەسێك تەماشای ئەو هەنگوینەی کردبایە کە بە قوونی هەنجیرەکانەوە بوو, زۆر ببوورن وێنەی خۆی تێدا دەدی." بداتە دەستی مستەفا کەمال پاشا. خوا بۆخۆی ئاگادارە کە زولفۆ ئەو هەنجیرانەی هەر بۆ خۆشیرن کردن و بە تەمای شتێك بۆ پاشا نەناردبوو. بۆیەی ناردبوون تا بەو هۆیەوە بە پاشا بڵێ کە لە وڵاتی خۆمان دا ئەو جۆرە میوە بەهەشتییانە ڕەنێو دێن. بۆیەی ناردبوون تا سەرپەرست و سەرکردەی ئەم میللەتە دڵخۆش بکا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ترێم ناشتوه کاکینه. چ ترێیەك! یەك بە یەك پێوەندم کردوون. لە ئیسپانیاوە نەمامە نارنجم هێناون. لیمۆم لێ موتوربە کردوون. پێوەندی لیمۆو پرتەقاڵ کارێکە پێویستیی بە ئەزموون هەیە. متمانەم بە خۆم نەکرد. لە دورگەی رۆدیسەوە وەستای پێوەند کردنم هێنا. پاشانیش عەرزی ئاغای خۆم بکەم دارهەنارم پێوەند کردن.

ئا...خ عارف صائم بەگ ئا...خ, ئاخ براله, ئەو هەنجیرانەت دەگەیاندە دەستی پاشا, ئەگەر پاشا لە هەنجیری وەك هەنگوینی چوکووراوای دەچاشت, یان ئەو هەنجیرانەی کە... زۆر ببوورن لە فلانە جێیان دڵۆپە هەنگوینی وەك کارەبا هەڵدەڕژێن, لانی کەم چاو پێ دەکەوت, لەوانەبوو سەرپەرستی ئەم گەل و نیشتمانە خۆشحاڵ بێ."

عارف صائم بەگ پاش ئەوەی داردەستە دەسك زێڕەکەی خۆی سێ جار لە زەوی راکێشا, گوتی:

"پاشا لە دەرفەتێکی لەبار دا هەنجیرەکانی تۆ دەبینێ..."

زۆر بە دڵنیاییەوە قسەی دەکرد. زولفۆ لەو بارەیەوە زۆر خۆشحاڵ بوو و هەستی بە بەختیاری دەکرد:

"لەوانەشە رۆژێك پاشای بێنمە باغ و مەزراکەت. پاشا وەختێك پیاوی وا زرینگ دەبینێ و دەیان ناسێ, زۆر کەیف دەکاو لە خۆشییان چاوی پڕ دەبن لە فرمێسك, جا ئەگەر ئەو پیاوە زرینگانە ئەو هاوڵاتیانەی بن کە شان بە شانی وی شەڕیان کردوە, لە خۆشییان هەر باڵ دەگرێ... ئەتۆش دەناسێ."

پێکەنی. زگی هەڵدەبەزیەوەو لەگەڵ هەڵبەزینەوەی زگی, داردەستە دەسك زێڕەکەشی دەجووڵا. پاشان خۆی قەپ کرد. نێوچاوانی تێك ناو چەند دەقیقەیەك لە لووتکەی سوولەمیشەوە کە لە پەنجەرەوە دیار بوو, راما. مورتەزا قەرەداغلی ئۆغلی بەو حاڵەت گۆڕینەی خۆشحاڵ بوو. بیری کردەوە: ئێستا دەگاتە کوژرانی عەلی سەفابەگ و باسی حەمەدۆك دێنێتە گۆڕێ. بە بێسەبری چاوەڕوانی قسەکردنی عارف صائم بەگ بوو. ئەگەر ئەو مەسەلەکەی هێنابایە گۆڕێ, باسی مەسەلەکە بۆ ئەمیش جێی خۆی بوو:

"زولفۆی نەحلەتییش دەڵێی مێشێکی لێ میوان نیە, باسی حەمەدۆك ناکا. هەتیوە دەویتە! جارێکیش بڵێ (حەمەدۆك). چ دەقەومێ ئەگەر ئەو زمانە سەگباب خێوەت بکەیەوەو بڵێی گوللەیان راست لەنێوبەندی چاوی عەلی سەفابەگ داو لە خوێنی سووری خۆی دا گەوزاندیان! ؟

لە رقان شێت ببوو, دڵی دڵیی دەخوارد. ددانی لە چیڕەوە دەبردن و هەناسەی لە سنگی دا رادەگرت و پاشان هەناسەی دەدا:

"زولفۆ! هەتیوە دوو هەزار رووە. نەم دەزانی لەگەڵ بەگ ئەوەندە یەکی, ئەگینا وەك تووتی دەم گرتی و ناچارم دەکردی هەرچی بەڵای حەمەدۆك بەسەر ئەو میللەتە بەستەزمانەی هێناوە لەبەری کەی و پاشان لە حوزووری وی وەك ئێستا, راست وەك بلبل هەمووی بگێڕیەوە. ئاخ, خوا بکا یەکێك لەمانە ناوی عەلی سەفابەگی لە زاری دەرچێ... ئەودەم بزانە مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی دەڵێ چی و چ هەڵدەڕێژێ. قسەی وا بە هاوڕێی گیانیی فەرماندەری گشتی دەڵێ کە کەیفی پێ بکەی."

عارف صائم بەگ چاوی لەو لووتکە کێوە وەرگێڕا کە تێیەوە رامابوو. هاتەوە نێو خەڵکەکەو پاش ئەوەی چەند لەحزەیەك بە ماتی و بێمەبەست چاوی بە دەوروبەری خۆی دا گێڕا, بە وەزعێکەوە وەك ئەوە کە لە نەکاو شتێکی بیر کەوتبێتەوە سەری داردەستەکەی بستێك لە زەوی هەڵبڕی و گوتی:

"زولفۆ خۆت ئامادە کە. خۆت بۆ بەهاری دادێ ئامادە بکە. دەمەوێ بە سەرۆکایەتیی کوڕێك بت نێرمە ئورووپا. دەچی؟."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زولفۆ بە پێکەنینەوە گوتی:

"جا ئەوە قسەیە, دەچی؟ دەچی یانی چی؟ لە خوام دەوێ..."

"ئێستا کەوایە, خۆت سازکە."

"ئەمن سازم."

"ئەم میللەتە پاداشی هەموو قارەمانانی شەڕی دایەوە, یەکێك نەبێ, قارەمانێکی خۆبەکەم گر بەشی خۆی لەو پاداشە وەرنەگرت. ئەویش برای لە گیان خۆشەویست تر, برای میهرەبانم زولفۆیە. ئەوەی کە لە ئەنجومەنی دەوڵەت دا دیبووتان, ئەم پیاوەیە. دەفتەرداری شارۆچکەیە. راست ئەم زاتە. ئەگەر بمانەوێ بیکەینە بەڕێوەبەری گشتیی تاپۆ, بیکەینە وەزیری کشت و کاڵ, بە قبووڵ کردنی ئەم کارانە خۆی چووك ناکاتەوە. ئەم زولفۆی لە گیان خۆشەویست ترەم دەڵێم. پاشا هەروەخت دەم بینێ, دەپرسێ زولفۆت نەدیوە؟ زولفۆ لەکوێیە. زولفۆ دەڵێ چی...؟ حەزرەتی پاشا, ئەم نەجات دەرەی نیشتمان, ئەم پیاوە مەزنە, ئەگەر ئەم هەنجیرانە کە... زۆر ببوورن, لە قوونێ هەر کامێکیان وەك کارەبا هەنگوین دەڕژێ, ببینێ, شێت دەبێ, کاروبارەکەی بەجێ دێڵێ و راستەڕێ دێتە چوکووراوا."

قەرەداغلی ئۆغلی لەبەر خۆیەوە بۆڵاندی:

"با بێ چوکووراوا ببینێ. بێتە نێو ئەو دڕووەڵانە کە زولفۆی گەوواد پێی دەڵێ باخی پرتەقاڵ, گوللەی حەمەدۆکی لە نێوەڕاستی گلێنەی هەردوو چاوان بدرێ. راوەستە لێی بدرێ با ئەقلی بێتەوە بەر خۆی, عارف صائم بەگی سەگباب, سەگبابی دورزی. دووڕووی سەد جار لە زولفۆ دووڕووتر. راوەستە یەکتر دەبینینەوە, راوەستە. ئەگەر شەش مانگی دیکە نەهات و هێرشی نەکردە سەر ئەنکەرە, ئەوە حەمەدۆك پێ‌پەتی‌یەکی قوون رووت زیاتر نیە. ئەگەر لە نێوانی هەردوو برۆیانتی نەدا, لەنێوەڕاستی هەردوو چاوانت! نا, دەبێ راست لەنێو هەردوو برۆیانت بدا هەتا تێبگەی کێ تۆی کوشت."

"بەڵێ, پاشامان زۆری حەز لەو جۆرە شتانەیە. لە دوورت یۆڵ باخێکی پرتەقاڵی هەیە بە دەستی خۆی چەقاندوویە. زۆر ئۆگری زەوی‌یە. هەتا ئێستا هەزار دۆنمی زەوی کڕیوە. بۆخۆی زەویی بۆ چیە؟ ئەمەی هەر بۆیە کردوە هەتا خەڵکی دیکە چاوی لێکەن. ئێمەش بۆ ئەوەی رێگای ئەومان رەچاو کردبێ زەوی دەکڕین."

پاشان ئاوڕی دایەوە لای زولفۆو بە میهرەبانی‌یەوە زەردەیەکی کرد:

"ئەتۆ دیسانیش زەوی دەکڕی؟"

"دەکرێ نەکڕم بەگ؟ دیارە دەکڕم. ئەمن لە پێش چاوی خەڵکی چوکووراوا نموونەیەکی زیندووی پەیڕەوی لە پاشام... ئەمن دەبێ بە دروست کردنی باخی پرتەقاڵ و هەنارو هەنجیر ببمە نموونەیەك بۆ ئەو پەیڕەوی‌یە کە... دەبێ پەمۆجاڕێك وەڕێ بخەم کە ئورووپایی‌یەکان سەریان لێی سووڕ بمێنێ. خوا تۆمان بۆ راوەستاو کا. خوا سێبەری تۆمان لەسەر کەم نەکا."

"سوپاست دەکەم زولفۆ. ئێستا با تۆ بنێرمە ئورووپا کە زانیاریت پتر ببێ لەوێ وەرەوە جا..."

"بەگ لە سایەی سەری زاتی مەبارەکتەوە زۆر شت فێر دەبم... زۆر شت, زۆر زۆر. بەگم! دەزانی چ دەکەم؟"

"چ دەکەی زولفۆ؟"

"بەگ... باشت گوێ لێ‌بێ, پاشانیش کە باشت گوێ لە قسەکانم بوو, نەڵێی شێت بووە."

"نا بابە, ئەمە چ قسەیەکە؟"

"خەڵکی شارۆچکەی هەموو بە من دەڵێن شێتە."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

" با ئەوان وا بڵێن. ئەمن وا ناڵێم."

"ئێستا ئەمن... دەزانی چی؟ ئەمن ئێستا هەموو پارەکەم دەدەم بە نەمامە زەیتوون. بە دێهاتییەکان دەڵێم لە چیای ڕا نەمامە زەیتوونم بۆ بێنن. هەمووان لێرە دەچەقێنمەوە. سەری تۆ سلامەت چوکووراوا دەبێتە باخە زەیتوونێکی گەورە. دەزانی چەند نەمامە زەیتوونم چەقاندوە؟ زۆر... زۆریشیان گووراون..."

"چەندیان؟"

"سێ هەزاریان."

"ئەمڕۆ کۆمارەکەمان ئەم جۆرە داهێنانەی پێویستە. ئەتۆ هەرچی ویستت لە پاشای داوا بکە. لە بارەی تۆوە "نا" لە مەزەبی دا نیە".

"دەزانم بەگم. لێرە زۆر قسەی بێمانا هەڵدەبەستن. دەڵێن ئەم کارەی بۆ خاتری نیشتمان ناکا, مەبەستی هەر زەوی کڕینە."

عارف صائم بەگ پاش پێکەنینێکی درێژ کە زگی لەگەڵ هەڵدەبەزیەوە, گوتی:

"ئەی بۆ خاتری خوا, ئەتۆ چ پێویستیت بەم فێڵ و تەڵەکانە هەیە...؟! هەموو چوکووراوا بۆخۆت. ئەتۆ هەروەخت پێت خۆش بێ, دەتوانی چەندی دڵت حەز بکا مەزرات هەبێ. ئەو جەنابانە ئەو مەسەلەیە نازانن؟ ئێمە بووین کە ئەم نیشتمانەمان نەجات دا. نازانن کە هەر نەبێ ئەوەندەمان هەق هەیە لەم مەملەکەتە مەزرایەکمان هەبێ. گوێ مەدە ئەم قسانە. کاری خۆت بکە. هەرچەندی بتەوێ دەتوانی زەوی بکڕی. لە هەر شوێنێك کە پێت باش بوو... کەس ناتوانێ قسە بکا. خەڵکی ئەم شارۆچکەیە ئەمەی نازانن؟ هەر کەس ڕەخنەیەك بگرێ خائین بە نیشتمانە. ئیعدامی دەکەم و دەڵێم لە داری دەن. چما ئەمانە نازانن ئەتۆ کێی؟ چما ئەتۆ خۆت نازانی کێی؟!"

"دەزانم بەگ!".

مورتەزاغا لەوبەرەوە لەسەر نیوتەختێك خەریك بوو لە رقان بتەقێ. بە چاوو بڕۆ دەست و لاق داوای لە تاشکەن خەلیل و مەلا دۆران و ئەوانی دیکە دەکرد کە باسی حەمەدۆك بێننە گۆڕێ, ئەوانیش وەك پەیکەری بەرد, بەوپەڕی خۆبەکەم گرتنەوە گوێیان دەدایە قسەکانی زولفۆو بە چاوی داپچڕاوەوە تەماشای عارف صائم بەگیان دەکرد. مورتەزاغا لە ناخی دڵەوە هەناسەی هەڵدەکێشاو لە دڵی خۆی دا هەرچی جنێو بوو بە عارف صائم بەگ و ئەوانی دیکەی دەدا. لەحزەیەك لە رقان دەگەیشتە سنووری تەقین, پاشان ئەو هیوایەی بۆ پەیدا دەبوو کە بەڵکوو یەکێك لە حازریان لەبارەی عەلی سەفابەگ و حەمەدۆکەوە سەری قسە بکاتەوە, بۆیە دیسان چاوەڕێ دەما. بەڵام حازریان دەت گوت مێشێکیشیان لێ میوان نیە. ئەوان جارجار بە قینەوە تەماشای مورتەزاغایان دەکردو چاویان لێ مۆڕ دەکردەوە. لە دڵی خۆیان دا دەیان گوت: ئەو کابرایە لە پێش چاوی بەگ ئابڕوومان دەبا. لەو بارەیەوە ترسیان ڕێ دەنیشت.

کەمێك دوای نیوەڕۆیە چەند مێزیان هێنان. لە نێوەڕاستی ساڵۆنەکەدا پێکیانەوە نووساندن و سفرەیەکی هومایلی سپییان لەسەر ڕاخست کە گوڵی گەورەی نارنجیی لەسەر چنرابوون. بتڵە راکی و شەڕابیان لە سەتڵی پڕ لە بەفردا هێنان و کەبابی تەندوور, دۆ, پڵاوو زۆر جۆرە کەبابی دیکە حازر کران. تەنانەت لەنێو باخی بەرخێکیان بە ساغی بە شیشەوە کردبوو. لە مەدبەقێکی خوارەوە لێشاوی خواردنی جۆراوجۆر بۆ سەر مێزەکە وەڕێ کەوتبوو. عارف صائم بەگ راکیی دەخواردەوەو هەر خواردنێکی دەیان هێنا لێی دەچەشت و بە دەم جوینەوە لە گژ فکران ڕادەچوو. ئەگەر لەو وەختانەدا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نەختێك نێوچاوانی تێك نابایە, دەسبەجێ دەوریـیە مسە سپیکراوەکەیان لە پـێش هـەڵدەگرت و دەفرێکـی دیکـەیان بـۆ دادەنا. ڕێوڕەسمی نیوڕۆژخواردن ڕاست هەتا ئێوارێی کێشا.

عارف صائم بەگ کەبابی بەرخ بەشێوەی چەتەکانی, واتە بەو جۆرە کە بەرخەکە بـە سـاغی لـە شـیش بـدرێ, زۆر پـێ خۆش بوو:

"ها! تاشکەن ئاغا. ئەودەم کە لە چیاکانی تووڕووس دا لەگەڵ دوژمن بەشەڕ دەهاتین ئەم جۆرە کەبابەت بۆ دروست نەدەکردین؟"

تاشکەن کە نوقمی خۆشحاڵی بوو, پێکەنی و گوتی:

"بۆخۆت پێم بڵێ, لە جێ دا ئەودەم دەرفەتی نان خواردنمان هەبوو؟"

عارف صائم بەگ بە پێکەنینەوە گوتی:

"ڕاست دەکەی, ڕاست دەکەی. بە تەواوی هەقتە."

موڕتەزاغا ئاگری گرتبوو:"ئەم گەووادانە بە جۆرێك لە چیاکانی تووڕووس و کەلێن و کونەکانی دا لەگەڵ دوژمـن بەشـەڕ هاتن کە دەرەتانی نان خواردنیشیان نەبوو. ئێستا هەقی خۆی نیـە بڵـێم (...)ی هـەموو عالـەمێ خـوای بـە (...)ی ژنـی هەرچی پیاوی درۆزنە؟".

لە کاتێك دا لە بنەوە, جنێوی بە حازریـان دەدا, بـە ڕوانینێکـی پـڕ لـە مانـاوە لـە چـاوی یـەك بـە یەکیانـەوە ڕادەمـا. ئەوانیش بە تەواوی بە بوونی موڕتەزاغا لە مەجلیس دا, قەڵس بوون. جارێکیان موڕتەزاغا لە حاڵێـك دا هـەروا دەسـتی بـە بەرزگیەوە گرێ دابوون, بێ ئەوەی پشت ڕاست بکاتەوە لە جێی خۆی هەستاو چووە لای زولفـۆ. داهاتـەوەو بـە گـوێی دا چپاند:

"کوڕە, زولفۆ! کوڕە... وەجاخت کـوێر بێتـەوە کـوڕە. سـەگی سـەگباب... ئێـستا وەختـی باسـی باخـە زەیتوونـە؟ میللەت ئاسوودەیی لـێ هەڵگیراوە! حەمەدۆکیش تووشی هەرکەس بێ, ڕاست لە گلێنەی چاوەکانی دەدا. کێـوو بەنـدەن پڕ بوون لەو ڕێگرانە کە گوللە بە گلێنەی چاوی خەڵکەوە دەنێن. دەستم بـە داوێنـت زولفـۆ. کـوڕم کوشـتووی و خـۆم لـە ماڵێ هاویشـتووی. دەسـتم بـە داوێنـت. ئەمـە چ وەزعێکـە؟ بـە بـەگ بڵـێ فـەوجێك, لیوایـەك, لەشـکرێك بنێرێتـە کێـو و بەندەنان. دێهاتی‌یەکان خەریکن یاغی دەبن."

زولفۆ نێوچاوانی گرژ کردو گوتی:

"ئارام بە کابرا. خوا بکا بەگ گوێی لە قسەکانت نەبووبێ."

بەگ لـە پەنجـەرەوە دەیڕوانیـە دەرێ. پـاش ئـەوەی لایـەکی بـەرخی برژیـوی ڕەوانـەی جەهەننـەمی ورگـی کردبـوو, لەسەرەخۆ خەریك بوو قامکی دەلستنەوە. وەختێك لستنەوەی قامکەکانی تەواو بوو, پیاڵـەی ڕاکی‌یەکـەی وەرگـرت و لـە حاڵێك دا چاوی لەسەر یەك دانـابوون بـە ئیشـتیاوە خواردیـەوە. موڕتـەزا ناڵانـدی:"دەڕۆم زولفـۆ. بـەڵام ئـەتۆش لـەبیرت نەچێ. ئەوە پێم گوتی."

موڕتەزاغا ساڵۆنەکەی بەجێ هێشت. بەڵام لـە پشت دەرگـای سـاڵۆن گـوێی هەڵخـست. عـارف صـائم بـەگ لـە پشـت دەرگاکەوە ئەوی دە دی. ئەویش لە حاڵێك دا قیروسیای لـێکردبوو, بـە دەسـت و بـە چـاو زولفـۆی بـانگ دەکـردە نیزیـك دەرگاو هەوڵی دەدا بە ئیشارەت حاڵیی بکا کە قسەیەکی گرنگی هەیە پێی بڵـێ. بـەڵام زولفـۆ نەدەچـوو. نێوچـاوانی تێـك دەناو بە دەست ڕاوەشاندن دەری دەکرد. کێشەی بێدەنگی ئەم دووانە درێژەی کێشـا. سـەرەنجام موڕتـەزا ئیشـارەتێکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وای کرد کە زولفۆ نەیتوانی لە جێی خۆی دانیشێ. راست بووەوە. هاتە نیزیك دەرگای سالۆن و لە کاتێك دا ددانی لە چیرەوە دەبردن, وەك مار وشاندی و گوتی: "چیت دەوێ سەگبابی کەللە وشك. ئێمە لە هیچ جێیەك نابێ لە دەستی تۆ ئاسوودە بین؟! بڵێ بزانم چیت لە من دەوێ؟"

مورتەزا لە کاتێك دا چاوی لێ مۆڕ دەکردەوە, گوتی:

"زولفۆ, برالە... ئەتۆ ئاگات لێنیە... ئێمەش بە مردوو حیسابین. ئەمڕۆ نۆرەی عەلی سەفابەگە, سبەینێ نۆرەی منە, دووسبەش نۆرەی تۆیە. حەمەدۆك چیاکانی تووڕووسی گرتوە. چیا خەریکە رادەپەڕێ. ئەگەر سەری مارەکە تا جووچکەیە پان نەکەیەوە حەمەدۆکێك دەبێتە دوو. دوو حەمەدۆك دەبن بە چوار. چوار حەمەدۆك دەبن بە... پشت ئەو کێوانە حەشیمەتێکی زۆری لێیە. ئەو ئاناتولیە پان و بەرینە خەڵکی زۆر لێیە, حەشیمەتی زۆرە. دەستم بە داوێنت. نابێ بێخەیە پشت گوێ. دەرفەت لە کیس مەدە. ئەمان... هەر ئێستا بە بەگ بڵێ... پیس قەوماوە. بڵێ ئەمڕۆ وەزعی مەمانان شپرزەیە... شەش مانگی دیکەش وەزعی وان شپرزە دەبێ... ئەگەر حەمەدۆك هەتا شەش مانگی دیکە پاڵی بە دەروازەی ئەنکەرەوە نەدا, هەرچی پێم دەڵێی بڵێ..."

زولفۆ لە کاتێك دا بە دەست زاری وی پێکەوە دەنا, گوتی:

"وسـ...س! بەگ گوێی لەم قسانە بێ, دەڵێ لە دارت بدەن. حەمەدۆك سەگی کێیە کە پاڵ وە دەروازەی ئەنکەرە بدا؟ بێدەنگ بە. کەس ئەم قسانەت لێ نەبیسێ. وسـ...س!"

"ئێمە فاتیحەمان خوێندراوە."

"هیچ کەس هیچی لێنایە. تکات لێدەکەم بێدەنگ بە."

مورتەزاغا نووزاندی, پاڕایەوە, بەری پێی زولفۆی ماچ کرد. بەڵام سوودی نەبوو. کابرا هەر پێی پێدەکەنی. سەرەنجام مورتەزاغا گوتی:

"باشە, کەسێك کە بۆخۆی دەکەوێ نابێ بگری."

لە پلیکانەکان چووە خوارو بە غاردان ئەوێی بەجێ هێشت. عەلیەشەل لەبن دارزەیتوونەکە چاوەڕێی بوو. بۆ لای ماڵی عەلی سەفابەگ وەڕێ کەوتن. حەوشە, سالۆن, بەرهەیوان و هۆدەکانی ماڵی عەلی سەفا پڕاو پڕ لەو میوانانە بوون کە لە دوورەوە هاتبوون.

مورتەزاغا بە سەرسوڕماوی گوتی:

"ئەو هەموو حەشیمەتە! ئەو هەموو حەشیمەتە! چەندی دۆست و برادەر هەبوون! ئۆۆ...ۆی."

مورتەزاغا نەختێك راوەستاو لە گژ فکران ڕاچوو:

"ئەگەر عەلی سەفا بە مردنی خوای مردبایە, ئەو هەموو حەشیمەتە بۆ بەڕێ کردنی تەرمەکەی کۆ دەبوونەوە؟"

"نا ئاغا, کۆ نەدەبوونەوە."

"بەڵێ عەلی. کۆ نەدەبوونەوە. کۆ نەدەبوونەوە. باشە عەلی. ئەتۆ ئاقڵترین پیاوی ئەم جیهانەی. گیان و ماڵم بە فیدای تۆ... دەمەوێ شتێکت لێبپرسم, دەبێ بێترس و گومان وەڵامم بدەیەوە."

"باشە ئاغا."

"ئەگەر لە جیاتی حەمەدۆك کەسێکی دیکە عەلی سەفای کوشتبایە, دیسان ئەو هەموو حەشیمەتە دەهاتنە دیتنی تەرمەکەی؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەڵێ... نەدەهاتن. یەك لە سەدی ئەو حەشیمەتەش نەدەهات, لە سایەی سەری حەمەدۆکەوە, عەلی سەفا وەك پاشای ئێران بە خاك دەسپێردرێ."

لە راستی دەرگای حەوشەڕا گەڕانەوە.

"عەلی... زۆری بۆن کردوە!"

"بەڵێ, بۆنی کردوە."

"بۆنەکەی بە مێشکی سەرمەوە نووسا!"

عەلی گوتی:

"ئەمنیش هەروا!"

"عەلی."

"فەرموو ئاغا."

"تێگوشینی بە هیوای جیرانان هەر وشکە. دەزانی چیان بە مام گورگ گوت؟"

ئەمەی گوت و چاوەکانی وەك خەدەنگ لە چاوی عەلیەوە بڕین.

"گوتیان ملت بۆ هێندە ئەستوورە. مەبەستت ئەمە نیە ئاغا؟"

"گورگیش وەرگەڕایەوەو گوتی: چونکە کاری خۆم بۆخۆم دەکەم... عەلی! ئێمەش دەبێ بۆخۆمان کاری خۆمان بکەین. نە لە ئەنکەرەو نە لە جەندرمە نانێکمان پێ نابڕێ."

عەلی گوتی:

"راستە, پێمان نابڕێ."

"حەمەدۆك ئەم جار کێ دەکوژێ؟"

"کێ دەکوژێ ئاغا؟ دیارە... تۆ."

"بریا هێندەم خۆ لە کاری حەمەدۆك وەرنەدایایە."

عەلی بەدەم هەناسە هەڵکێشانەوە بۆی سەلماند:

"بریا خۆت تێ وەرنەدابایە."

"هەر بۆیە دەبێ ئێمە کارێك بکەین کە حەمەدۆکی بکوژن."

"بەڵێ بیکوژن."

"لەم شەو بەدواوە نابێ لە ماڵێ وەمێنین. هەر شەوەی لە جێیەك. حەمەدۆك تۆش دەکوژێ."

"پاش تۆ نۆرەی منە."

"بە چی دەزانی؟"

"دەزانم. حەمەدۆکی ناڵێی؟ بەڵای رۆژگارە."

"دەزانم بەڵایە."

"ئەو هەموو شتێك دەبینێ و دەزانێ. تەنانەت ئێستا کە ئێمە قسان دەکەین دەیبینێ و دەیبیسێ. ئەو لە هەموو جێیەك چاوو گوێی هەن. ئەو هەموو شتێکی لێ روونە. تەنانەت خەبەری ئەو مەلەی بە ئاسمان دا دەفڕێ و ئەو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مێژووەی لەسەر زەوی دەڕوا, بە کورتی هەرچی لەم دنیایەدا روو بدا پێی دەگەیەننەوە. ئەگەر لەو دیو ئەم کێوەوە بڕوانێ, چاوەکانی کێوەکە دەقەڵێشن و هەرچی لەم دیویەوە بێ دەیبینێ."

"یانی ئێستا ئەم قسانەی ئێمەی گوێ لێیە؟"

" جا ئەمە قسەیە گوێی لێبووە؟! دیارە گوێی لێبووە... شتێك نیە ئەو نەیبیسێ. گەڵای دارەکان چاوی وین. ئەو ئاوانەی دێنە خوار, گیا سەوزەکان, ئەو بارانەی دەبارێ, ئەو بایەی هەڵی دەکا, هەموویان گوێی وین."

"چاوڕاوە, دەنگۆیە, ئەگینا کارمان تەواوە."

"کارمان تەواوە ئاغا. ئێمە مردووین... بەڵام کەس بۆمان ناگری."

"چاوڕاوە, دەنگۆیە... بەڵام بە راستی دایکی زەمانەش رۆڵەی وای نەدیوە."

"نا, نەیدیوە."

"گوتت ئەو هەموو شتێك دەبینێ و دەبیسێ. باشە, ئەگەر بچینە جێیەکی داپۆشراوو بە ئیشارەتی چاوو برۆیانیش قسە بکەین, دیسان ئەو دەیبیسێ؟"

"بەخوا ئاغا ئەمەیان نازانم."

"چاوڕاوە, دەنگۆیە."

"دەنگۆیە ئاغا."

لە شارۆچکە دەرکەوتبوون و بەرەو "قابە سەقز" دەچوون. ماوەیەکی زۆر بێئەوەی قسەیەك بکەن, رۆیشتن. نێوچاوانی مورتەزاغا گرژ ببوو و لە کاتێك دا نوقمی بیرو خەیاڵ بوو, جار جار رادەوەستاو لە سەرتاپای عەلیەوە ـ کە سێ هەنگاو لە پشتیەوە دەڕۆیشت ـ رادەما. هێندێك جار بە سەرسوڕمانەوەو جاروباریش بە چاوی سووکایەتی تەماشای دەکرد. عەلییش بێئەوەی بتوانێ سەر لە بیرو خەیاڵی وی دەرکا, بیری لە حەمەدۆك دەکردەوە.

داخوا توانیویەتی راکاو نەجاتی بێ و بە ساغی بگاتە جێی خۆی؟ داخوا جەندرمەکان کوشتوویانە؟ بەدیلیان گرتوە؟ یان پەنای بردوەتە بەر کونێك و بێ کەس و کارو برسی و تینوو ماوەتەوە؟

راستیەکەی ئەوەیە عەلی زۆر نیگەران بوو. چیاو بەندەن پڕ لە جەندرمە بوون. جگە لەوە, حەمەدۆکیش جێو ڕێیەکی نەبوو کە بتوانێ خۆی تێدا حەشار بدا. منداڵێکی بێئەزموون بوو. هێندێك جار لەوە کە لەگەڵی نەچووبوو, هەستی بە پەژیوانی دەکردو جاری واش بوو لەو مەسەلەیە خۆشحاڵ بوو. چونکە لەمەودوا لەشارو لە پەنای مورتەزاغاوە دەیتوانی کۆمەگ بە حەمەدۆك بکاو لەزۆر بەڵایان نەجاتی بدا. بەڵام هەرچۆنێك بێ رۆژگارێکی زۆر تووش بوو. ئەگەر حەمەدۆك توانیبای ئەم رۆژە تووشانە تێپەڕێنێ, ئەوی دیکەی شتێك نەبوو. ئیشەڵڵا چووەتە لای چادرنشینەکان. ئەوان لەبەر دڵی کەریم ئۆغڵی ئەویان خۆش دەوێ. وێ دەچێ نەیدەنە دەستی جەندرمەکان. کێ دەزانێ؟ پیاو سەر لە کاری بنیادەم دەرناکا. لەوانەیە وەك گلێنەی چاو بیپارێزن و لەوانەشە دەسبەجێ بیگرن و بیدەنە دەستی جەندرمە. ژانێکی بێهێدی بوون و پەژیوانیەکی بێبڕانەوەی لە دڵی خۆی دا هەست پێ دەکرد. بۆچی لەگەڵی وە کێوان نەکەوت... ئەگەر پێکەوە بایەن, کێ دەیتوانی لەو شاخە بەرزو گەردنکێشانەدا بیان گرێ؟ لەو چیا شینانەدا, قووڵکەیەك نەبوو, کونێك نەبوو و ئەشکەوتێك نەبوو کە ئەو پێی نەزانێ و کەس نەبوو ئەو نەیناسێ...

هێندەی نەمابوو, عەلی مورتەزاغای ـ کە قیت لە پێشی راوەستابوو و لە تەپڵی سەریەوە هەتا بەری پێی تەماشای دەکرد ـ پان و پلچ بکاتەوە. ئاغا رێك چاوی دە چاویەوە بڕیبوو و بە رقەوە تەماشای دەکرد. نەڕاندی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"قسه بکه عەلیەشەل. دەبێ راستەکەیم پێ بڵێی کە..."

عەلی دڵی داخورپا. داخوا مورتەزاغا هەموو شتێکی زانیوە؟ زانیویەتی و هەتا ئێستا وەک پشیلەیەک کە گاڵتە بە مشک دەکا سەری خستۆتە سەر وی؟ دیار بوو ئەو هەر بەم شێوەیە دەیکوشت و ئەمیش هەرگیز روخساری حەمەدۆکی نەدەدیتەوە؟ عەلی دەمانچەی پێ نەبوو. ئای بۆ خەنجەرێکی چووکەڵە. ئای بۆ چەقۆیەک. دەبوو تەڕدەستی بکا. لەوانەبوو بتوانێ هەر کە مورتەزاغا دەمانچەکەی هەڵکێشا, لە دەستی دەربێنێ , بیکوژێ. بەم جۆرە دەکرا بڵێی حەمەدۆک لە راستی دا ئاغایەکی دیکەشی کوشتوە.

عەلیەشەل کە وەک گۆچان کۆم ببووەوە گوتی:

"فەرمووو ئاغا, ئەتۆ بپرسە ئەمن یەک بە یەک پێت دەڵێم."

لە راوێژی دا پاڕانەوە دیار بوو.

"بڵێ بزانم ئەتۆ بۆ ئەوەندە دوژمنی حەمەدۆکی؟"

شەلە کە بە هیچ جۆر چاوەڕوانی پرسیارێکی وا نەبوو, لەگەڵ ئەوەی خۆشحاڵ بوو تێک چوو, شلەژا, بەڵام دەسبەجێ هاتەوە سەرخۆی:

"بڕوانە ئاغای... بڕوانە ئاغامان. بڕوانە ئاغای ئازاو دلێر. بە قوربانی چاوە ڕەشەکانت بم. یانی ئەتۆ نازانی ئەمن دوژمنی حەمەدۆکم؟"

"نا, نازانم."

"ئێستا کەوایە, بزانە. عەبدیخان ئەو ئاغا باشە کە قەبرەکەی پڕ بێ لە نوور, بابی فەقیرو هەژاران, ئەو جوامێرە دڵ پڕ لە ئینسانەتیە, ئەو تاقانەی رۆژگارە, ئەو ئاغا پیاو چاک رەوشتە, ئاغای کێ بوو؟ گلێنەی چاوی کێ بوو؟ دەزانی؟ ئاغای من... ئاغای من. ئەوەی کوشتی کێ بوو؟ کەسێک کە چوار کتێب, چوار کتێب و چوار مەزەب, کوشتنی بە واجب دەزانن دەزانی کێیە؟ حەمەدۆک... بەسە؟"

مورتەزاغا کە سەری هەڵبڕیبوو و لەنێوی چاوانیەوە رامابوو, گوتی:

"نەخەیر, بەس نیە."

"بەس نیە کە نان بڕاوی کردم. پشت و پەنای خۆم و ژن و منداڵمی کوشت. بەس نیە؟"

مورتەزاغا بە پێکەنینەوە گوتی:

"با, بەسە."

"چەند ساڵە ترسی مردن لە دڵم دا هێلانەی کردوە. خوا ئەو ترسە لە دڵی دوژمنیشت ناوێ. لەم دنیایەدا یەک شت لە هەموو شتێک خەراپترە. لە مردنیش زۆردارترە. ئەویش ترسی مردنە. ئەمن لە ترسی مەرگ مردم و خەلاس بووم. مردم... عەبدیخان, ئاغای خۆشەویستیشم, زۆر پێش مردن, لە ترسی مەرگ مردبوو و لەدەست چووبوو."

"ئێستا کەوایە ئێمەش دەبێ پێش ئەوەی وەک عەبدیخان و عەلی سەفابەگمان لێ بێ, مشووری حەمەدۆک بخۆین. ئەتۆ لەمەولا برای منی. کوڕی منی. بیلبیلەی چاوی منی. کەوایە ئەو چەند ساڵە ئەتۆ لەگیانەلادا بووی؟"

"لە ترسان, مردووم و ئێستاش هەر دەمرم."

"ئەمنیش هەروا."

"ژیان لەم جیهانەدا بۆ مەمانان حەرامە.؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلیەشەل دووپاتی کردەوە:

"حەرامە."

گەڕانەوەو لەسەرەخۆ بەرەو شار وەڕێ کەوتن. هەتاو بە تەواوی شۆڕ ببووەوەو سێبەرەکان درێژ ببوون. لە شووشە پەنجەرەی خانووەکانی شارۆچکەوە لافاوی تیشک و روناکی وەڕێ کەوتبوو. ماڵەکان و تەپۆلکەکان کەوتبوونە نێو خەرمانەیەکی رووناکی.

"عەلی."

راوێژی دەنگی پڕ لە سۆز بوو.

"فەرموو ئاغا."

"عەلی. ئەتۆ ئەم شوێن هەڵگرتنە لە کوێ فێر بووی؟"

"لە هیچ کەس ئاغا."

"ئەتۆ بە شوێن گێڕی لەدایك بووی؟"

"نا... بەڵام دەکرێ بڵێین شتێکی وا بوو."

"شتێکی وا بوو یانی چی؟ یان بە شوێن گێڕی لە دایك بووی، یان نا..."

"هەم بەڵێ، هەم نەخەیر!"

"باشە... ئەم هونەرە لە کوێ فێر بووی؟"

"بە چاو لێکردن."

"لە هەموو شتێك پتر تەماشای چیت کردوە؟"

" لە هەموو شتێك زیاتر لە شوێنەکان ورد بوومەوە."

"لە شوێنەکان دا چیت دیوە؟"

"شوێنەکان وەك خاوەنیان دەچن. ئەگەر تەماشای شوێنی ئەسپێك بکەم، بە کەمێك ئەم لاو ئەولا دەتوانم بزانم چ جۆر ئەسپێکە. بە کەمێك زیادوکەم دەتوانم پێت بڵێم. بڵێم کلك و یاڵی چۆنن. ملی چۆنە. ئێستا دەگەینە شوێنی ئادەمیزاد... لە شوێنی بنیادەمەوە کتێبی دڵی دەخوێنمەوە. دەزانم بۆ کام لا چووە. بیری لە چی کردوەتەوەو چۆنی بیر کردوەتەوەو رۆیشتوە. خۆشحاڵ بووە، تووڕە بووە، دڵئێشاو بووە، خەفەتبار بووە، دڵی پڕ بووە؟ هەمووی دەزانم، ئەگەر شادو بەدەماخیش بووبێ دیسان دەزانم. دۆست بووە یان دوژمن، ئەمەش دەزانم."

"چاووڕاو دەکەی."

"چاووڕاو نیە ئاغا."

"ئێستا کەوایە، بڕوانە شوێنی من و بزانە بیر لە چی دەکەمەوە."

عەلی دەسبەجێ کشایەوە دواوە. ئەمجار داهاتەوەو لە حاڵێك دا تەماشای شوێنەکەی دەکرد، هەتا بەستێنی خڕەکە هاتە پێش.

"ئێستا گوێت لە من بێ ئاغا... جاری پێش هەموو شتێك لە من بە گومانی، زیاتر لە حەمەدۆك لە من دەترسێی، راستە؟"

"راستە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پاشان هەتا زیاتر ڕۆیشتووی ترسەکەت رەویوە. ئیدی نە لە حەمەدۆك دەترسی نە لەمن. دڵێکت هەیە ئاها... بە تەنیا دەتوانی بە گژ دنیادا بچی. پاشان دووبارە ترسێك دات دەگرێ کە رزگاربوونت لێی نیە. لەنێو خەڵك دا، یەکێك سووکایەتیت پێ دەکا. ئەتۆ ددان بە جەرگی خۆت دا دەگری و دەنگ ناکەی پاشانیش لەبەری دەپاڕێیەوە. ئەودەم لە داخان وەك شێتانت لێ‌دێ و دەتەقیەوە. ئەمجار دڵت بەرامبەر بەو کەسەی لەگەڵتە، نەرم دەبێ. ئەویش دەبێ من بم. دڵت پاك دەبێتەوە. شك و گومانت نامێنێ. وەك برایەك ئۆگری دەبی..."

عەلیەشەل لە نەکاو رەق راما. چاوی لە شوێنی پەنای چڵە دڕوویەکەوە بڕی کە گوڵێکی زەردی پێوە بوو. رەنگی وەك زەردەچێوەی لێ هات. تفی لە زاری دا وشك ببوو و بە زەحمەت قسەی بۆ دەکرا. دەت گوت قسەکان لە دەمی دا پینە دەکرێن:

"لەم شوێن پێیەدا نووسراوە کە من دەکوژی."

هەستا، بە پاڕانەوەوە لە چاوی مورتەزاغاوە راماو پرسی:

"ئاغا، بۆ دەتەوێ بم کوژی؟ چما چ خەراپەیەکی تۆم کردوە؟"

مورتەزاغا شڵەژاو خێرا دەستی بە قسان کرد:

"پەنا بەخوا. راستە... راستە. لێت دەترسم. تەنانەت هەر ئێستا. ئەمن لە حەمەدۆك ناترسێم. بەڵام لەو شتانەی لە بنی چاوی تۆ دان تۆقیوم. راستە، دەبێ تۆ بکوژم."

عەلیەشەل لە کاتێك دا ملی بەلاوە دەنا، گوتی:

"ئێستا کەوایە، ئەمن دەڕۆم ئاغا. تێ‌دەگەم، بنیادەم دەکرێ لە یەکێك بترسێ... بەڵام ئاخر لە منیش دەترسێ؟"

"بەڵێ بنیادەم لە تۆ دەترسێ... دەترسێ. جا چۆن ترسانێکیش... ئێستا جێ‌پێیەکانی دیکەش تەماشا کە... دەبینی کە لە کوشتنت پەژیوان بوومەوە..."

عەلی بە دیتنی شوێن پێیەکانی دیکە خۆشحاڵ بوو گوتی:

"ئا... وا!"

بە میهرەبانی‌یەوە قۆڵی ئاغای گرت:

"لێرە ڕا ئیدی بووینە برا."

عەلی هەروا تەماشای شوێنەکانی دەکرد. رادەوەستاو لە روخساری ئاغاوە رادەما. هەتا مورتەزاغا گوتی:

"ئیدی بەسیەتی عەلی، لەمەولا ئەتۆ برای گیانی بەگیانیی منی."

"براتم؟!"

"دایکمی، باوکمی، هەموو کەسمی."

"هێندەش لە حەمەدۆك مەترسە ئاغا! لەمەودوا ئەمنت لەگەڵم."

ئاغا بە خۆشحاڵی‌یەوە پێ‌کەنی.

عەلی شوێنی باڵی پەلەوەر چی...؟"

"ئەمە خوا دەیزانێ..."

"شوێنی ماسیی نێو ئاوێ...؟"

"ئەوە خوا دەیزانێ."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"عەلی... شوێنی پێی عارف صائمی گەوواد؟"

"ئەویش خوا دەزانێ."

"ئەی هاوار, کاك عەلی! بەڕاست ئاخر ئەمە ویژدانە؟ قارەمانێکی گەورەی شەڕی نیشتمانی, وەك عەلی سەفابەگ کوژراوە... ـ قۆڵی عەلیی گرت ـ ئێستا هەرکەس دەبینی تەنانەت زولفۆش, تەنانەت عارف صائمیش بووەتە قارەمانی نیشتمانی! بۆچی عەلی سەفای بەستەزمانی ترسەنۆك کە لە مێرووولەیەکیش دەسڵەمیەوە, نەبێتە قارەمان... خوا دەزانێ بەستەزمانە وەختێك حەمەدۆکی دیوە چەند ترساوە... بێشك وەختێك تفەنگی حەمەدۆکی دیوە پێش ئەوەی تەقەی لێبکا بەستەزمانە لە ترسان گیانی دەچووەو ئەو ڕێگرەش هەروا گوللەکانی لێداون. چووم تەرمەکەیم دی. یەك دڵۆپە خوێنی لێ نەهاتبوو. هەروا کە گوتم کەللە سەری پارچە پارچە ببوو و بە دارو دیوارەوە نووسابوو. تەواتورە برالە تەواتور (رستەیەکە کە مورتەزاغا زۆر جار بێجێ بەکاری دێنێ. مەبەستی چاووڕاوە.م.) وەختێك گوللە لەمردوو بدرێ, دڵۆپە خوێنێك چیە لێی نایە."

عەلی قسەکەی بۆ سەلماند:

"بەڵێ دەزانم. خوێنی لێنایە."

"حەمەدۆك ئەو بەستەزمانەی ـ کە تەنانەت لە مێرووولەیەکیش دەترسا ـ بێ گوللە لێدان کوشتبوو. ئەوانەش ئێستا لەسەر جەنازەکەی دانیشتوون. راکیی دەخۆنەوەو کەیفەی دەکەن. یەکێکیان لە ڕێی خوادا خەفەت بۆ عەلی سەفا ناخوا, کە لە مێرووولەش دەترسا. کوڕە! ئاخر ئەمەش بوو بە ئینسانەتی؟!"

"ئەمەش بوو بە ئینسانەتی؟!"

"بەڵام حەمەدۆکەکان دێن. ئەوانەش دڵیان بەوە خۆشە کە پێش مەڕەکانیان, ژنەکانیان هەڵدەگرن و دەیان بەنە چیاو بەندەنان"

عەلییەشەل گوتی:

"بەڵێ, دڵیان بەوە خۆشە."

"بەڵام دوایە دێنماڵ و داراییەکەشیان بە تاڵان دەبەن."

عەلییەشەل لێی زیاد کرد:

"دوای ئەوەش سەریان دەبەن."

"با ئەوانە ئێستا لەسەر گڵکۆی عەلی سەفا قژقژ پێبکەن. ئەو کوتە مێشکانە کە بە دارو دیوارەوە نووسابوون, بە گاڵتە بگرن... عەلی! دیسان ئەو فەقیرو هەژارە جۆرێك تازیەبارن دەڵێی برایان مردوە. دەڵێی هەر یەکەی جەنازەیەکیان لە ماڵێ چووەتەدەر, شیوەن و فغان دەکەن و پێی هەڵڵا دەڵێن... بەڕاست ئەگەر ئەمانە ڕۆژیان بێتەوە پارچە پارچەمان ناکەن؟"

"نا ئاغا, شتی وا ناکەن."

"چیت گوت؟ گوتت لەت و کوتمان ناکەن؟!"

"کاری وا ناکەن. ئەوان دڵیان نایە. ئەگەر ئەوان بێبەزەیی بوونایە, دنیا وا نەدەبوو. جۆرێکی دیکە دەبوو. ئەوان دڵیان زۆر نەرمە, وەك ئاوریشم."

مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەیگوت وەك ئاوریشم, هەناسەیەکی قووڵ و رەحەتی هەڵکێشا:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەوایە, ئەگەر ڕۆژی خۆی هات, ئەوان پارچە پارچەمان ناکەن؟"

عەلی لە کاتێك دا سنگی ڕەپێش کردبوو, بە خۆشحاڵی‌یەوە گوتی:

"پارچە پارچەمان ناکەن."

مورتەزاغا ڕەنگ و ڕووی کرایەوە. لە جێی خۆی ڕاوەستاو چاوەڕێ بوو تا عەلی گەیشتە لای:

"ئەمنیش دەزانم عەلی. ئەوان ئێمە لەتوکوت ناکەن. ئەگەر بیان کردایە دنیا ئاوا نەدەبوو". بەڵام دەسبەجێ لێی بڕیەوە. سەری داخست و لە گژ فکرێکی قووڵ ڕاچوو. پاش ماوەیەکی دوورودرێژ سەری هەڵبڕی. نێوچاوانی زۆر خەماوی بوو. لە عەلیی پرسی:

"ئەتۆ ناوی مراد پاشای چاڵ هەڵکەنت بیستوە؟"

عەلی‌یەشەل وەڵامی دایەوە:

"نەخەیر. نەم بیستوە."

"ڕۆژێك, ڕۆژگارێك, ڕەنگە دوو سەد ساڵ پێش ئێستا بووبێ ئەم چیایانەی تووڕووس وەك ئەمڕۆ هەوایەك لە سەری دابوون و ئاوا یاغی ببوون. هەر ئەو قوون ڕووتانە کە ئەتۆ دەڵێی کەس ناکوژن و ئەمیش هەر پێم وایە, باڵەخانەکانیان وێران کرد, ماڵەکانیان سووتاند, زۆر کەسیان سەر بڕی و ڕۆژ بە ڕۆژ شێت ترو تووڕەتر بوون. ئەو وەختیش ئەو حەمەدۆکە بستە باڵایانەو ئەو مەلا فەرهادانە سەرکردەیان بوون. ئەرێ بەڕاست مەلا فەرهادێك هەیە ئا... کەسیش نازانێ کێیەو چ کارەیە. لەوانەشە جاسووس بێ. عارف صائم بەگ لە داری دەدا. لە داری دەداو ئێمەش هەناسەیەکی ڕەحەت هەڵدەکێشین. ڕاستە دەڵێن ڕێنوێن و ڕاوێژکەری حەمەدۆکە؟"

"بەڵێ ڕاستە."

"دەڵێن حەمەدۆك ئەو لە دژی ئاغاکان هانی دەدا."

"بەڵێ ڕاستە. دەزانم."

"ئەتۆ ئەگەر حەمەدۆکی ببینی, دەتوانی بی‌ناسی؟"

"پێشتر دەم ناسی."

"ئێستا؟ ناتوانی بی‌ناسیەوە؟"

"نازانم. ئەودەم کە دەم ناسی بنیادەمێکی ریوەڵە بوو. منداڵێکی نابووتە, ئێستا دەڵێن بووەتە لەندەهۆرێك. باڵای بەقەد سپیدارێکی لێ‌هاتوە. پیاو ناوێرێ تەماشای بکا."

وا دەڵێن, ئەمنیش وام بیستوە. باشە, کەوایە ئەتۆ ناوی مراد پاشای چاڵ هەڵکەنت نەبیستوە؟"

عەلی‌یەشەل بە ناڕەحەتی‌یەوە وەڵامی دایەوە:

"نا. نەم بیستوە."

"بەڵێ, ئەمانە دیسان دەستیان کردبوو بە سەرپێچی و یاغی بوون. هەوساریان پساندبوو و لەغاویان دەجوی. حەمەدۆك و مەلا فەرهادەکانیشیان بە سەرەوە بوون و دووبارە چیاکانی تووڕووس و وڵاتی ڕۆم ڕاپەڕیبوون. میللەتی ئێمە تووڕە ببوون و وەك ڕەوەی گاکێویی تووڕە بە دەشت و دەر وەر ببوون. بەردیان بەسەر بەردەوەو سەریان بەسەر شانەوە نەهێشت. کەسیش پادشامانی لەم وەزع و حاڵە ئاگادار نەدەکرد. چونکە دەترسان پادشامان ڕقی هەستێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جەماعەت هار ببوون و سوێندیان خواردبوو بچن ئەستەمبووڵ بگرن و سەری پادشامان ببڕن. بەرەو ئەستەمبووڵ وەڕێ کەوتن. پادشامان پێی زانی. کاك عەلی... ئەمن ئەمانەم لە مێژووە گەورەکان دا خوێندوەتەوە."

"دەزانم ئاغا. دەزانم ئەتۆ خوێندەواریت زۆرەو ئەقڵت بە هەموو شتێك رادەگا. تەنیا ئەمن نیم، هەموو دنیا دەزانێ ئەتۆ پیاوێکی زۆرزانی. هەموو کەس دەزانێ ئەتۆ چەند خوێندەواری..."

"خۆش بی کاك عەلی. پایەدار بی کاك عەلی. پادشامان کە ئەوەی دەبیسێ زۆر دەترسێ. نەفەرێك دوو نەفەر نەبوون کە بەرەو ئەستەمبووڵ دەچوون... سەد هەزار کەس، سەد میلیۆن کەس وەڕێ کەوتبوون و بەرەو ئەستەمبووڵ دەهاتن.

پادشامان مراد پاشای سەرعەسکەر بانگ دەکاو پێی دەڵێ: مراد پێم بڵێ بزانم ئەمە چ حاڵ و وەزعێکە؟ چیا مەزنەکانی تووڕووس، دەشتەکانی قوونیەو سێواس، ڕۆخەکانی دەریای سپی و دەریای ڕەش و گۆلی وان بە هەموو دانیشتوانیا نەوە کە لە ئەژمار بەدەرن، بەرەو ئێمە هاتوون. دەسبەجێ ئامادە بەو خێرا بڕۆ بۆ تووڕووس. سەری ئەم مارە لە چیاکانی تووڕووسە. بڕۆ سەری مارەکە کە لەو چیایانەیە پان بکەوە. ویژدان و بەزەیی؟ بە هیچ جۆر. سەرانسەری تووڕووس لە منداڵی حەوت ساڵەوە تا پیری حەفتا ساڵە وەبەر مەودای شمشێر بدە."

عەلیەشەل گوتی:

"تەواتورە ئاغا، تەواتور."

"مراد پاشای چاڵ هەڵکەن لەشکری دەنگ داو هاتە تووڕووس و لەوێ ڕا رووی کردە چیاو بەندەنان. لە پێش دا چەند رۆژێك بەخۆی و لەشکرەکەیەوە لەبن دار سنۆبەرەکان و لە قەراخ ئەو کانیانە کە بەخوڕە خوڕ هەڵدەڕژان و بۆنی پنگیان لێدەهات، حەسایەوە. دەستووری دا بەرخی ساوا سەر بڕن و بیبرژێنن. کەبابی خوارد. مراد پاشای دەڵێم. هەر ئەو پیاوە هەشتا نەوەد ساڵە بە ئەزموونە کە ئیمپراتۆریی عوسمانیی نەجات دا. سێ رۆژ دواتر هۆردووی دەنگ دا. هەر یەکەی پاچ و پێمەڕەیەکی دانە دەست. خەڵك کە ئەمەیان دەدی، یان ئەو باسەیان دەبیست پێیان سەیر بوو. تەنانەت پادشاش پێی سەیر ببوو...

"ئەی دادو هاوار، ناکا ئەو مراد پاشا پیرە شێت بووبێ؟ پاشا دەستووری دەدا لێکدا لێکدا چاڵ هەڵکەنن. لە تووڕووس جێ نەمابوو چاڵیان لێ هەڵنەکەندبێ. یەك دوو حەوتوو لەسەر یەك چاڵیان هەڵ کەندن. پاشا لەشکری بردە شەڕی یاغییەکان و هەتا لووتکەی چیاکان راوی نان و ئاخرەکەی هەموویانی گرت. پاشانیش دەستی کرد بە لەت و پەت کردنی ژن و منداڵ. لەت و کوتی دەکردن و فڕێی دەدانە نێو ئەو چاڵانە کە هەڵیان کەندبوون. یاغییەکان ئەوەندە زۆر بوون کە چاڵەکان بەشیان نەدەکرد. فەرمانی دا دووبارە چاڵیان هەڵکەندن. بەڵام دووبارە بەشیان نەکرد. فەرماندەرەکان چوونە لای و گوتیان: سەرداری مەزن! بۆ ئەو هەموو خەڵکە چاڵ چۆن هەڵکەنین؟ دەرەقەت نایەین! مراد پاشای دەڵێی؟! پیاوی موسوڵمان و دیندار، زۆر توورە دەبێ. دەنەڕێنێ. لە دەنگی نەڕاندنەکەی و لە سامی توورەبوونەکەی دارو بەرد دەلەرزێ و زەوی دەقەڵشێ. دەڵێ: ئەمن ناتوانم تەرمی موسوڵمانێك بە بێ ناشتن لەسەر عەرزی خوا بەجێ بێڵم قەل و داڵ بیخۆن. لە پاش ئەم رووداوە، لەشکرەکەی دەکاتە دووبەش. نیوەیان چاڵ هەڵدەکەنن و نیوەکەی دیکە منداڵ و لاو و پیرو ژن و کچی موسوڵمان سەر دەبڕن. مراد پاشا پیاوێکی دیندارو موسوڵمان بوو. لەو شەڕە دا هەرچەند لە مووی سەری هەتا نینۆکی لاقی شەلاڵی خوێن بوو، دیسانیش سوپاس بۆ خوا رکاتێك چیە، نوێژی نەچوو. مراد پاشا موسوڵمانێکی وا دیندار بوو کە نەیهێشت ژن و پیاوان، پێکەوە لە چاڵێك دا بنێژن. چما دەکرێ ژن و پیاو پێکەوە بنێژرێن؟!"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمەی گوت و لە بنی چاوی عەلی‌یەوە راما:

"عەلی گوتی:"نا."

"مراد پاشا ئەو پیاوە دیندارە. تەواوی ئەو موسوڵمانانەی لەت و کوتی کردبوون, جیا جیا ناشت. شیر خۆرەکان لە چاڵێك دا, منداڵەکان لە چاڵێك دا, کچەکان, ژنەکان, پیرەکان و لاوەکانی هەر دەستەیەی لە چاڵێکی جیاوازدا ناشت. دوایەش سەرکردەی یاغی‌یەکانی گرت و لێی پرسی: بۆچی لە شای یاغی بووی؟ سەرکردەی یاغی‌یەکان گوتی: زوڵمیان لێ‌کردووین. رەفتاری پێچەوانەی شەرع و ئایینیان لەگەڵ کردووین. لەشکری‌یان و نیزیکان و پیاوەکانی پادشا بێ‌حورمەتی‌یان بە ئایینمان کردوە, کچەکانمانیان ئەتك کردوە.

مراد پاشا پرسی: ئەی ماڵ وێران, ئێوە لەسەر ئەمانە یاغی ببوون؟ سەرکردەی یاغی‌یەکان گوتی بەڵێ... لەسەر ئەمانە.

"ئەتۆ بۆیە یاغی نەببووی کە ببی بە شا؟" کابرا کە لاوێکی زۆر رێك و پێك بوو و چاوێکی رەش و گەورەی هەبوون و لە قسان زۆریش شەرمێون بوو, بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

"ئەمن چۆن دەبم بە شا؟ ئەمن چووکترین نۆکەری پادشامانم. تەنانەت بە ئەقڵیشم دا نایە کە ببم بە شا. ئەمن تەنانەت بیریشی لێ ناکەمەوە کە ببمە پاشا. زوڵمیان لێمان کردو ئێمەش یاغی بووین."

سەروەرمان چاڵ هەڵکەن پاشا بە بیستنی ئەم قسانە هەناسەیەکی هەڵکێشابوو کە کێو و بەندەنی وە ناڵە خستبوون. گوتبووی: ئەی هاوار! قوڕ بە سەرم, ئەو هەموو ئینسانەم هەر لەسەر ئەوە لە چاڵ هاویشت؟ هاوار بۆ من هاواار. ماڵم وێران بێ کە ئەو هەموو خەڵکەم لە چاڵ هاویشت. زۆری زگ پێ سووتابوون. پیاوی دیندار, مراد پاشا زۆر گریابوو, بەڵام تازە کار لە کار ترازابوو. سەرکردەی یاغی‌یەکانی لەگەڵ خۆی بردبووە لای پادشاو گوتبووی خاوەن شکۆ! بەسەرهاتەکە واو وایە. لە چیاکانی تووروووس زیندەوەرم نەهێشتوە. بنیادەم, درندە, باڵندەو مارو مێروو, هەمووم لە چاڵان هاویشتوون. بەڵام مەسەلە شتێکی دیکە بوو. پاشان لە سیرێ تا پیوازێ هەموو شتێکی بە پادشا گوتبوو. لە پادشای دەپرسی؟ چاوەکانی لە جیاتی فرمێسك خوێنیان رشتبوو. گریابوو و گوتبووی: وەی بۆ هاونیشتمانەکانم, وەی‌ڕۆ بۆ هاونیشتمانەکانم کە لە چاڵەکان دا خەوتوون. پادشامان, جێ و مەکانی بەهەشت بێ ئەوەندە نارەحەت ببوو هەر مەپرسە. پاشا سەرکردەی یاغی‌یەکانی بانگ کردبوو, هەر دوو چاوی ماچ کردبوون. گوێت لێ‌بوو چیم گوت کاك عەلی؟"

عەلی‌یەشەل گوتی:

"گوێم لێ‌بوو. هەردوو چاوی ماچ کردبوون."

"پاش چاوماچ کردنەکەی گوتبووی: رۆڵە سەرکردەی یاغی‌یان, ئەوە کردمی بە وەزیر. ئەویش نەك وەزیری سێ تۆغەو حەوت تۆغە, بەڵکوو وەزیری نۆ تۆغە. (لە سەردەمی ئیمپراتۆریی عوسمانی دا تاجێکیان لە پەڕە مریشك یان داموسك دروست دەکرد, پێیان دەگوت تۆغ و دەدرا بە وەزیران و پاشاکان.) جگە لەوە کردمیە بەگلەربەگی ئاناتۆلی و سەرانسەری خاکی رۆمیش.

ئەدی کاکە, ئەدی برای خۆشەویست عەلی‌یەشەل... کاری دنیا ئاوایە. مەبەستی شا لە رۆم قەیسەریەو دەوروبەری سێواس بوو."

عەلی‌یەشەل لە حاڵێك دا وای دەنواند باوەڕی بە قسەکانی کردوە, گوتی:

"ئاوا!!"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی ئەرێ وەڵڵا ڕاست وا بوو. پاشانیش دەزانی چ بوو؟"

عەلی پرسی:

"چ بوو؟"

"بە کاکی خۆم بڵێم, ئەو سەرکردەیەی یاغیەکان کە باسم کرد دەبێتە سەرعەسکەر. دەچێتە چیاکانی وان بۆ سەرکوت کردنی یاغیەکان. دەزانی هەر کە دەگاتە چیاکانی وان چ دەکا؟"

"چ دەکا؟"

"دەتەویست چ بکا؟ پێش هەموو شتێك فەرمان دەدا چاڵ هەڵکەنن... دەزانی چیە؟ ئاخرەکەی ئەنکەرە لە مەسەلەکە ئاگادار دەبێ... مەبەستم مەسەلەی حەمەدۆکە...

وەختێك هەموو تووڕووس یاغی بوو, ئەو وەخت ئاگادار دەبێ. ئەودەم عیسمەت پاشا بە فەرماندەرایەتیی سەنانە شێت لەشکر دەنێرێ. سەنانە شێت ئەو نێوە نێوە باش شارەزایە, ڕیشێکی پانیشی هەیە. ئەتۆ قەت ناویت بیستوە؟!"

عەلی گوتی:

"بیستوومە..."

"ئەتۆ دەزانی ئەو چ شێت و پێت و بەڵایەکە؟"

عەلی, بێئەوەی چووکترین ئاڵو گۆڕ بەسەر ڕوخساری دا بێ, گوتی:

"دەزانم."

"عیسمەت پاشا هۆردوویەك بە فەرماندەرایەتیی وی دەنێرێ کە دارو بەرد هەڵی نەگری."

"سەنانە شێت چ دەکا؟"

"هیچ... لە پێش دا فەرمان دەدا چاڵ هەڵکەنن..."

"خوا نەکا!"

"خوا دەکا. ئەگەر وا بڕوا. ئەگەر قەرار بێ حەمەدۆك لەو چیایانە ببێتە پادشاو ڕەگ و ڕیشەی ئەم نیشتمانە لە بن دەربێنێ, سەنانە شێت پاشا دێ. پاشانیش هەزار دانە چاڵ هەڵدەکەنێ."

"خوا نەکا."

"ئەگەر سەری ماری هەتا چووکەڵەیە پان نەکەنەوە, خوا دەکا."

"ئاغا... مردووەکەی کەنگێ دەنێژن؟"

مورتەزاغا ئاوڕی دایەوە, وەڕێ کەوت و گوتی:

"ئێستا ناکرێ..."

ئەرەسیەکانی بەنێو ئەو خاکەدا کە وەك خەنە ورد بوو, ڕۆدەچوون و دەهاتنەوە دەرو تۆزوخۆڵیان بەم لاو لادا بڵاو دەکردەوە.

"کاك عەلی, ئێستا وەختی نیە. مردووەکە دەبێ سەبر بگرێ. بۆ ئەوەی خەڵك تەمبێ بن, دەبێ هەموو هاونیشتمانان لە کۆماری تورکیە جەنازەکە ببینن."

"جەنازەکە بۆنی کردوە. دنیا زۆر گەرمە..."

"با بۆن بکا. ئەم مردووە دەبێ چاوەڕێ بێ. دەبێ سەبر بگرێ. سێ ڕۆژ, حەوتوویەك..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"لەبەر بۆگەنی کەس لە نێو شاری گیر نابێ. ئەگەر مردووەکە ئەمڕۆش بمێنێتەوە. هەموومان لەبەر بۆنی تەرمەکە دەبێ روو لە چیا بکەین. بۆنی کەلاکی زۆر ناخۆشە. ئەگەر تەرمەکە تا سبەینێ وەمێنێ, باڵندەو کرم و مێروولەو سەگیش بەند نابن. دنیا زۆر گەرمە."

مورتەزاغا راوەستا. چەند لەحزەیەك لە ئاسمان و گیاو گۆڵی سووتاوی قەراخ جادەی ـ کە لە تۆزو خۆڵ دا ون ببوو ـ روانی, لەپڕ چاکەتەکەی داکەندو بەسەر قۆڵی خۆی دادا.

"بەڵام بەڕاست زۆرم ئارەق کردوە... بەڕاستی دنیا زۆر گەرمە."

ئەودەم بە چاوێکی بە گومان و پڕ لە ترس بە جۆرێك لە تەپڵی سەر هەتا قامکی لاقان لە عەلی ورد بووەوە کە دەت گوت یەکەم جارە دەیبینێ. ماوەیەك تێیەوە ڕاما. ئەمجار قامکی لەسەر سەری عەلی داناو, گوتی:

"وا نابێ کاك عەلی. ئەتۆ برای خۆشەویستی منی. خۆ ئەمەت قبووڵە؟"

عەلی دەسبەجێ خۆی کۆ کردەوەو خەبەردار راوەستا:

"چ دەفەرمووی قوربان؟ ئێمە لە کوێ و ئێوە لە کوێ؟! پاش ئەوەی جەنابت بە برای خۆت قبووڵ کردم..."

"کاك عەلیاغا... هەربۆیەش نابێ برای مورتەزا قەرەداغلی ئۆغلی قارەمانی شەڕی سەربەخۆیی کە وەختی شەڕ خۆی بە ئاوو ئاوردا داوەو سنگی کردوەتە قەڵغان, تەقیلەیەکی وا دڕاوی لەسەر بێ."

"چ بکەین ئاغا؟ رووی بێ پارەیی رەش بی..."

"ئێستا بێ ماتڵ بوون دەچین کڵاوشەبقەیەکی فووتێر دەکڕین کە ئەو عارف صائمە خوێڕییەش لە سەری نەنابێ."

پاشان قۆڵی کەوا ماراشییە دڕاوەکەی ـ کە رۆژێك لە رۆژان کەوایەکی قۆڵ کورتی گوڵدۆزیکراوی خەت خەت ببوو ـ گرت و گوتی:

"ئەمە چیە؟"

"کەوایە, ئاغا."

"ئیدی نەبوو, برای من... هەر ئێستا بۆ لای بازاڕ... راستەڕێ, بۆ لای بەرگدروو."

هەر کە چاوی لە پانتۆڵەکەی کرد, زۆر تووڕە بوو, پاشان بە پێکەنینێکی تاڵەوە گوتی:

"نەبوو, هەر نەبوو کاك عەلی. برای گیانی بە گیانیی من چۆن دەبێ پانتۆڵێکی دەستچنی ئاوا لەبەرکا کە ئەگەر دەزوویەکی لێ راکێشێ هەزار بینەی لێ هەڵدەوەرێ؟!"

"چ بکەم...؟ نەدارییە. ماڵی نەدارییە خەرابێ!"

"ئیدی لەمەودوا ئەتۆ نەدار نی, بڵێ کە ئیدی هەژار نی."

عەلی رەنگی پەڕی. زمانی گیرا:

"لە سایە سەری تۆوە, هەژار نیم. نیم و ناش بم..."

"یاڵڵا بۆ لای بەرگدروو. ئەم کراسەش جاوی ماراشە! خزمەتکارەکانیشم ئەمە لەبەر ناکەن, جا ئەمە کارە؟"

عەلی ئیدی قسەی نەدەکرد. بێدەنگ رامابوو.

"... زۆر باشە. ئەم کەوشە سوورانە چین عەلی؟ لاقت هەڵێنە بزانم هەڵێنە دەی. سوێندێ دەخۆم بەرەکەیان کونە. نیشانم بدە, بەرەکەیانم نیشان بدە. شەرمێ مەکە. نیشانم بدە بزانم."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی بە شەرمەوە لە پێش دا لاقە شەل و خێچ و خوارەکەی نیشان دا. لە بەری کەوشەکەی، پینەیەکی گەورە وەك کۆڵەمست هەڵتۆقیبوو. مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی چاوی پڕ بوون لە فرمێسك و گوتی:

"وەی براله، وەی...ی... ئەمن لە جل و بەرگێك دا بگەڕێم کە لە ئورووپاوە بۆم هاتوەو ئەتۆش رووت و پێخواس بگەڕێی... ئەمن ئەرەسی دانستەی ئەستەمبووڵ لەپێ بکەم و ئەتۆش بەو کەچە پێڵاوەوە بگەڕێی؟ ئەمە بوو بە برایەتی؟ یاڵڵا، راستەڕێ بۆ بازاڕ."

"بەڵام ئاغا."

"بەڵام چی؟"

"ئەمن کەوشی ئاوا نەبێ ناتوانم لە پێ بکەم. ئەم لاقەی من کەوشی تایبەتیی دەوێ."

"هەر ئێستا دەچینە لای قووجامانی کەوشدروو. هەتا ئێوارێ جووتە ئەرەسی‌یەکت بۆ دەدروێ کە لینگەی لە ماراشیش دەست نەکەوێ."

بە پەلە وەڕێ کەوتن. لە پێش دا چوونە دوکانی کوتاڵ فرۆش. کوتاڵ فرۆشەکە زۆر پیر بوو. چنگێك ئێسك و پێست بوو. لەو موهاجیرانە بوو کە شاڵی سوور لە پشتیان دەبەستن.

"زوو، زوو قوماشێکی چاکەت و پانتۆڵ بۆ برا شیرنەکەم، بۆخۆت تەماشاکە، تەماشاکە، بۆخۆت هەڵبژێرە، هەرکامت پێ باشە بیکرە. خوایە گیان... بڕوانە چەندی قوماش لێیە!"

بەدەم تەماشاکردنی تۆپە قوماشەکانەوە بە دەوری عەلی‌دا هەڵدەسووڕاو دەی‌پرسی:

"ئەمەت دەوێ؟"

عەلی مات و بێدەنگ، بە زمانی گیراوەوە تەماشای تۆپە قوماشەکانی دەکرد.

"ئەمەت دەوێ؟"

عەلی هیچی نەدەگوت.

"کاك عەلی، ئەمەت دەوێ؟ بڕوانە خەت خەتی بنەوشی تێدان. خالیس خوری‌یە."

عەلی بێدەنگ بوو، دوکانداریش لە پەستا قوماشی نیشان دەدان. سەرەنجام فرۆشیار کە دیتی ئەم دوانە ناتوانن قوماشێکی باش و لەبار هەڵبژێرن، لە پشتی تۆپەکانەوە، تۆپە قوماشێکی شینی پڕ ڕەنگی هێنایەخوار کە خەت خەتی وردی تێدا بوون:

"ئەگەر لە قوماشی باش دەگەڕێن، ئەمە قوماش! لەم دوکانەدا قوماشێکی دیکە کە شیاوی ئاغایەکی جێگەورەی وەك مورتەزاغا بێ شك نابەم."

مورتەزاغا کە لە رەفتاری فرۆشیارەکە خۆشحاڵ بوو، چەند جار بە دەوری عەلی دا سووڕاو پرسی:

"پەسندت کرد، بە دڵتە کاك عەلی؟"

عەلی وەك منداڵێکی شەرمێون سوور هەڵگەڕاو گوتی:

"بەدڵمە... بەڵام ئاخر بۆ جەنابت زەحمەتە. پێت حەیف نیە کۆڵێك پارەی پێ بدەی؟"

فرۆشیارەکە گوتی:

"ئەتۆ بیر لە پارەکەی مەکەوە... مورتەزاغا تۆنێك پارەی هەیە."

مورتەزاغا لە حاڵێك دا بۆ سەلماندنی قسەی کابرا سەری دەلەقاند گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هیچ قیمەتی نیە."

قوماشەکەیان کڕی و دوکانەکەیان بەجێ هێشت. مورتەزاغا کاتی کڕینی قوماشەکە پارەی نەدا. هەر ئەوەندە گوتی: "لە دەفتەرێ بینووسە."

بەرگدروو دوو دوکان هەورازتر بوو. زۆر زوو گەیشتنە لای. بەرگدروو پیاوێك بوو سەرو ریش سپی بە سمێڵێکی ئەستوور، بەژنێکی کورت و دەم و چاوێکی خڕەوە کە چاوە چووکەڵەکانی لە کالانەی خۆیان دا دەگەڕان.

"دەسبەجێ، دەسبەجێ، دەسبەجێ وەستای خەیات... ئەم جلانەم سبەینێ دەوێتەوە. دەسبەجێ، سبەینێ. خەمی پارەت نەبێ. هەر سبەینێ. زۆر زووش. ئەمە عەلیاغایە. برای هەقی منە. پیاوی وا نە تا ئێستا هاتوەتە چوکووراواو نە لەمەولاش دێ."

"ئاغا، فەرمایشتت لەسەر چاوم. بەڵام تا سبەینێ ئێوارێ حازر نابێ."

"دەبێ تەواوی کەی."

"تەواو نابێ."

"تەواو دەبێ."

بەرگدروو دەستبەجێ نەرم بوو. پاش ئەوەی تاوێکی چاك تەماشای عەلیبەشەلی کرد گوتی:

"باشە ئاغا. خۆ بۆ دەستە جلێك ناتوانین دڵی جەنابت بشکێنین... شەوێ تا بەیانی کاری لەسەر دەکەین و تەواوی دەکەین."

مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی لە حاڵێك دا کەیفی ساز ببوو و دەیگوت: بژی. سلامەت بی. دەستی لە پشتی بەرگدرووەکە دا.

لە خەیاتخانەکەوە چوونە لای کەوشدروو، لەوێ ڕا چوونە لای کراسدروو. ئێوارەی ڕۆژی دواتر، وەستاکارەکان هەموو شتێکیان بە سازی وێ دەدانەوە.

مورتەزاغا لە پێشەوەو عەلی بە دوای دا، چەند جار بازاڕەکەیان لەم سەر تا ئەو سەر پێوا. چەند لەحزەیەك لەلای ناڵبەند کە لەبن چنارێکی لەمێژ ساڵە بوو، ڕاوەستان.

مورتەزاغا عەلیی بەم جۆرە بە زیندروو ناساند: پیاوی وا نەهاتوەتە چوکووراوا تا دنیاش دنیایە نایە."

زیندروو لەگەڵ گوتنی سبحان اللە... نەیتوانی سەرسوڕمانی خۆی بشارێتەوە. ئەمجار چوونە مزگەوت و پاش دەزنوێژێکی دوورودرێژ نوێژیان کرد. پاش نوێژ کردنیش چوونە ماڵی عەلی سەفا. ماڵەکە بێدەنگ بوو. نە دەنگی گریان دەهات و نە دەنگێکی دیکە. بێدەنگییەکی ڕووت و هیچی دیکە. دێهاتییەکانی دانیشتووی شارۆچکەش ڕۆیشتبوون. هەموو جێیەك چۆڵ و بێدەنگ بوو.

عەلی لە حاڵێك دا لە چاوی مورتەزاغاوە ڕامابوو گوتی:

"نەم گوت؟"

"چیت نەگوت؟"

"بۆنەکە. بۆن بکە ئاغا... بۆن دنیای داگرتوە. لە هەموو شارۆچکە گەڕاوە. هەتا سبەینێش... ئەی خوایەگیان، ئەی..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئیشەڵڵا ئەم بۆنە بە بەر لووتی عارف صائم بەگ هەڵلا دێ و باسی مەسەلەی حەمەدۆك دێتە گۆڕێ. ئەودەم سەنانە شێت پاشا..."

پاش ئەوەی ماوەیەکی زۆر لە چاوی عەلی‌یەوە راما, گوتی:

"عەلی, ئەمانە کارێکیان لە دەست نایە, لە دەستیان نایە؟"

عەلی گوتی:

"نا..."

"سەنان پاشاش زۆر پیرە. لەوانەشە خانەنشین کرابێ. ناوی نەماوە. لەوانەشە لە داریان دابێ. لەو شێت و ماخولیایانە بوو."

"بیستوومە مەشقی سەربازیی بە دارو درەخت کردوە. دەڵێن ئیست و خەبەردار (قف و استعد)ی بە دارو درەخت داوە. هەر دارێکی قیت رانەوەستابێ, فەرمانی داوە دارکاری بکرێ."

مورتەزاغا پێکەنی:

"لەوانەشە لەداریان نەدابێ. لەوانەشە عیسمەت پاشا بی‌نێرێ. ئەگەر ئەو بێتە تووڕووس کارێك دەکا خەڵك بڵێن سەد رەحمەت لە چاڵ هەڵکەن پاشا... ئەتۆ یاوەر فارووق دەناسی؟"

"ئەوم دیوە."

"دەتوانێ حەمەدۆکی بگرێ."

"ناتوانێ."

"بۆچی؟"

"ئەو زۆر زوڵم لە دێهاتی‌یەکان دەکا."

"ها, راستە. لە وەختی وا دا نابێ زوڵم لە دێهاتی‌یەکان بکەی. وا نیە؟"

"خەڵکی لادێ زوڵم و سووکایەتیی هیچ پێ خۆش نیە..."

دووبارە وەڕێ کەوتنەوە. مورتەزاغا رادەوەستا. تەماشایەکی وی دەکردو دووبارە وەڕێ دەکەوتەوە. ماوەیەکی زۆر بێدەنگ بوون. لە حاڵێك دا سەریان داخستبوو تا نیزیك پردێ رۆیشتن. لە پەنا میلە ئاسنی پردەکە ماوەیەك بە تەنیشت یەکەوە راوەستان و تەماشای خوارێ, تەماشای ئاوەکەیان کرد. لە نەکاو مورتەزا پرسی:

"ئەتۆ چەکت پێیە؟"

"نا."

"ئەگەر ئێستا حەمەدۆك بێ و بی‌هەوێ لە پێش دا ئەتۆ و دوایە ئەمنیش بکوژێ چیمان پێ دەکرێ؟"

"هیچمان پێ ناکرێ."

"زۆر باشە, پیاوی ساحێب دوژمن بەبێ چەك دەگەڕێ؟!"

"بێگومان, نا..."

"زۆر باشە ئەی ئەتۆ بۆچی چەکت پێ نیە؟"

"رووی بێدراوی رەش بێ."

"تفەنگچیی چاکی؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی لە حالێك دا بەبێ فیزی سەری بەلاوە دەنا, گوتی:

"بۆچی, لەوانەیە..."

"دەمانچە, یان ماوزەر؟"

"هەردووك..."

"زۆر چاکە, حەمەدۆك تفەنگچیتره یان ئەتۆ؟"

عەلیەشەل بە خۆی دا شکایەوە. جینگڵی دان. چاوی بڕیە ئاوی بن پردەکە. زەردەیەکی هاتێ و لەئاغاوە ڕاما.

ئاغا چاوەڕوانی وەڵامی وی بوو.

"بڵێ, بڵێ... ڕاستیەکەی بڵێ. ئەمن براتم دەبێ ڕاستیەکەی بزانم."

"بەخوا لەبارەی حەمەدۆکەوە..."

"حە... حەمەدۆك چیی بووە؟"

"مەبەستم ئەوەیە کە..."

دووبارە بە شەرمەوە بێدەنگ بوو. ڕووی وەرگێڕاو چاوی لە ئاوەکەوە بڕی. پاشان چاوی بڕیە شەنگەبیەکی باخەکەی ئەوبەری.

"بڵێ بزانم دەتەوێ بڵێی چی؟".

"حەمەدۆك منداڵی دوێنێیە. ئێمە... بە ئێمە دەڵێن عەلیەشەلی شوێن هەڵگر...".

"یاڵڵا بڕۆینەوە ماڵێ. لەمەودوا ئەتۆ, لە ماڵێ خۆمان دەمێنیەوە. باشترین دەمانچەو فیلینتات دەدەمێ. دەمانچەکەت دەبێ هەر ناگان بێ. نەچی لە ناگان بەولاوە هەڵگری. ئەوانی دیکە گیر دەکەن".

"ڕاستە".

"چاردە ناگانی دەسك عاجم هەن. هەڵبژێرە. هەر کامێکیانت پێ باش بوو, هەڵیگرە".

"هەر بژی ئاغا".

"ئەوەندەم فیلینتای ئەڵمانیی قۆنداخ نەخشاو هەیە کە دەتوانم لەشکرێکیان پێ چەکدار بکەم. هەمووی تازە لە کارخانە هاتوەتە دەر. یەکێك لەوانیش هەڵبژێرە".

"باشە".

"بە سندووقیشم فیشەك هەن...".

"خۆش بی ئاغا".

"چەند ساڵە تەقەت نەکردوە؟".

"دەوری بیست و یەك ساڵە".

"دەستت سست بووە؟".

"ئەدی ئاغا".

"سبەینێ و دووی پاش ئەوەی جەنازەکەیان بەڕێ کرد, سواری ئەسپ دەبین, دەچینە ئاغریچە, لەوێ مەشقی تفەنگ هاویشتن دەکەین و دەستمان رادێ".

"قسەی تۆیە ئاغا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا با بچینەوە ماڵێ".

"باشە ئاغا...".

"دەبێ هەر لە ماڵێ خۆمان بی".

"باشە ئاغا...".

"مندالّت هەن؟".

"یازدە نۆکەری تۆم هەن".

"خوا پێت بێڵێ. ئەوان هەر لەوێ لە چیای دەمێننەوە, یان بیان هێنینە خوارێ بۆ نێو کێڵگەی خۆمان؟".

"ئەوان هەر لەوێ وەمێنن باشترە. ئەگەر بێنە دەشتێ, حەمەدۆك شك دەکا".

"راستە... حەمەدۆك لە تۆ دەترسێ؟".

"نەختێك خۆم لـێ دەپارێزێ".

"هەتا ئەتۆ لەلای منی, خۆ دەمن ناگەیەنێ؟".

"لە پێش دا دەبێ من بکوژێ, دوایە...".

مورتەزاغا دووبارە ئاوڕی وێ دایەوە. ماوەیەکی درێژ تەماشای چاوی عەلیی کردو پاشان, بە ترسەوە دەستی بۆ پشتێنی برد, دەمانچەکەی خۆی وێ داو گوتی:

"هەتا دەگەینەوە ماڵێ با دەمانچەکەم بە تۆ بێ. قسەشی لـێ مەکە. چاوەکانت ماچ دەکەم کاك عەلی. گیانی بێهێزم بە ئەمانەت لە دەست تۆ دایە".

"هیچ خەم مەخۆ ئاغای خۆشەویستی... چاوڕەشم, لەمەودوا بۆخۆم بەرپرسی گیانتم".

"بەڕاستتە عەلیەشەل ئاغا؟ ئەم قسەیە لە نێوەڕاستی دلّت ڕا دێ؟"

"لەنێوی دلّم ڕا دێ, ئەویش چۆن نێوی دلّێك!"

"هێشتا لێت دەترسم. لە بنی ئەو چاوانەت دا شتێك شاراوەتەوە".

مورتەزاغا چووە سەر دیواری نزمی دەوری باخێك و دانیشت, عەلیەشەلیش چووە بن دەستی:

"ئەگەر لێم دەترسی, بۆچی دەمانچەکەت وەمن دا؟".

عەلی ئەم قسانەی بە نەرمی و میهرەبانیەوە کرد.

"بێ و نەبێ ئەتۆ ئەمن دەکوژی. ئەتۆ لە پیاوەکانی حەمەدۆکی".

ماوەیەکی زۆر هەردووکیان سەریان بەردایەوەو لە نووکی کەوشەکانیانەوە ڕامان. عەلی, زۆر بە ناڕەحەتی هەستاو هەروەك هیچیان لەنێو دا ڕانەبردبێ, چوو بەرەوڕووی مورتەزاغا ڕاوەستاو چاوی دە چاویەوە بڕی. هەردووکیان ماوەیەکی درێژ وەك جادوویان لـێکرابێ تێکەوە ڕامان.

"ئەتۆ لە پیاوەکانی حەمەدۆکی. لەم دنیایەدا هەر ئەمن ئەوەی دەزانم. ئەتۆ گیانت بە قوربانی حەمەدۆك دەکەی. چونکە دێهاتیەکی ئاقلّی. شتێکی دیکە... ئەم ژانەسەرانە ئەتۆ بۆ حەمەدۆکت دروست نەکردوون؟".

عەلی بە پێکەنینەوە گوتی:

"با... ئەمن دروستم کردوون".

پێکەنینەکەی لەنێوی دلّیەوە بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەر بۆیە گیانی خۆتی بۆ بەخت دەکەی؟".

عەلی بێدەنگ بوو.

"عەلی, بۆ قسە ناکەی. بۆ هیچ ناڵێی؟ عەلی, بڵێ بزانم, ئەگەر حەمەدۆك بیهەوێ, من دەکوژی؟".

عەلی وەڵامێکی نەدایەوە. روخساری کز دیار بوو و سمێڵە سوورەکانی داچۆڕابوون.

"نا مورتەزاغا, نات کوژم. ئەمن حەز لە پیاوکوشتن ناکەم. گیانێك کە خوا داویە, هەر بۆخۆی دەبێ وەری گرێتەوە. پیاوکوشتن کارێکی دزێوە".

مورتەزاغا بە خۆشحاڵیەوە گوتی:

"دزێوە, بەڵام حەمەدۆك دەکوژێ".

عەلی بە دەنگێکی دڵێرو بڕوا بەخۆ بوونەوە گوتی:

"ئەو فەرقی هەیە".

"ئەو فەرقی هەیە؟ فەرق دەکا؟ یانی ئەو هەقیەتی... ئاوا!".

پاشان سەرانسەری لەشی ترس دایگرت و چاوەکانی لە ترسان داپچڕان:

"کەوایە ئەتۆ من دەکوژی. چونکە ئەمە فەرق دەکا. حەمەدۆك من دەکوژێ, ئەویش فەرق دەکا...".

مورتەزاغا جار لە جار زیاتر دەترسا. عەلیەشەلیش ئەو ترسی مردنەی ـ کە بە چاو دەبینراو بە دەست هەست پێ دەکرا ـ لەگەڵ وی بەش دەکرد.

عەلی دەستی بۆ پشتێنێ بردو گوتی:

"ئاغا! بگرە دەمانچەکەت. هەتا وەختێك ئەتۆ وا بترسی و ئەمن وا قسەلەڕوو بم دانوومان پێکەوە ناکوڵێ. ئەو دەمانچەیەم لێ وەرگرە با ئەمن بڕۆم. بچم قوڕێك وەسەری خۆم بکەم".

مورتەزاغا بە هیچ جۆر نەیدەتوانی ئەو دەمانچەیە کە عەلی بۆی راداشتبوو, وەربگرێ. بە چاوەڕوانیەوە چاوی لە چاوی عەلیەوە بڕیبوو.

"دەمانچەکەت وەرگرە ئاغا".

مورتەزاغا بە روخسارێکی زەردو لە حاڵێك دا دەت گوت تەواوی گیان و هەست و شعووری لە چاوە پڕ پرسیارەکانی دا کۆبوونەوەو هەروا بزانە لە دوور تەماشای رووناکاییەکی بە قەدەر نووکی دەرزی دەکا, ملی درێژ کردبوو و تەماشای عەلیی دەکرد.

راوێژی دەنگی عەلی ئەمجار بڕیاردەرانەو رووهەڵماڵاوانە بوو:

"مورتەزاغا, دەمانچەکەت بگرە".

بەڵام مورتەزاغا دەستی نەبرد دەمانچەکە وەرگرێ. عەلی دەمانچەکەی لە پەنا دانا. بەرەو دوا گەڕایەوەو سەربەرەژێر بۆ لای پردێ وەڕێ کەوت.

مورتەزاغا لە ترسی رووحی خۆی هاواری کرد:

"راوەستە عەلی, راوەستە. دەقیقەیەك راوەستە براله. ئەمن لەگەڵ تۆ بوومە برا. دەزانم ئاخرەکەی من دەکوژی. بەڵام ئەگەر قەرارە بکوژرێم با برای خۆم بم کوژێ. راوەستە, دەسبەجێش وەگەڕێ".

چەند هەنگاوی هەڵێنانەوە, قۆڵی گرت, بۆ لای خۆی راکێشاو بە توندی و فەرماندەرانە گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەمانچەکەت هەڵگرەوە. ئەمن ئەوم داوە بە تۆ عەلی! ئێستێ باشت گوێ لێ بێ. ژیانی من بە تۆوە بەستراوە. هەڵی گرە. چیی لێ دەکەی بیکە. پێت خۆشە بم کوژە پێت خۆشە مەم کوژە. ئەگەر پێشت خۆش بوو بم بە بم دە دەستی حەمەدۆك بەڵام لەمەودوا نەکەی بەجێم بێڵی و بچیە جێگایەك!".

عەلی لەسەرەخۆ چەکەکەی هەڵگرت, لە پشتێی بەست و لە ئاغای نیزیك بووەوە:

"بم بوورە مورتەزاغا".

"تکایە عەلی. خەتای من بوو. یاڵڵا بڕۆینەوە ماڵێ".

وەختێك گەیشتنەوە ماڵێ خەریك بوو ڕۆژ ئاوا بێ. ڕووناکایی تاوپەڕ بە هەموو جوانیی خۆیەوە لە شووشەی پەنجەرەی ماڵەکانی شارۆچکەی دەداو شارەکەی ـ کە پاڵی وە تەپۆلکەیەکی بە دارزەیتوون داپۆشراو دابوو ـ کردبووە کۆشکی پەرییان.

لەو وەختانەی ڕۆژێ دا ئەگەر لەم شوێنەی ئاناوارزاوە تەماشای شارۆچکەت دەکرد, لە دوورەوە وەك ماشەرێکی ڕەنگاوڕەنگ دەچوو کە دەوروبەرەکەی هەتا دوور دەخستە نێو ڕووناکایییەکی لە تاریف نەهاتوو.

مورتەزاغا کوڕی یەکێك لە خانەکانی تورکمەن بوو. بابی ـ کەکمە ئادەم ئاغا لەو دەوروبەرە زۆری حورمەت هەبوو. پیاوێکی پیاوو نان بدە بوو. لە هاوینە هەوارەکەی زەوییەکی بڕ داو قەباڵەشی وەرگرت. دووربین بوو. ڕەنگە بێکێشەو گێرەترین قەباڵەی ئەم شارۆچکەیە هی وی بووبێ. قەباڵەیەکی حەوت هەزار دۆنمی. بەڵام لە چوارچێوەی سنوورەکانی ئەم قەباڵەیەدا لەوانەبوو کێڵگەی چل هەزار دۆنمییش خەوتبن. هەرچۆنێك بێ. ئەو وەك خەڵکی دیکە دەستی بەسەر زەوی و زاری ئەرمەنییەکان دا نەگرتبوو. مورتەزاغا لەو بارەیەشەوە بەخۆی دەنازی. تەنیا خانووبەرەیەك کە تێی دا دەژیا دۆستە ئەرمەنییەکەی, قاراپیت گلیکیان وەختێك هەڵاتبوو بە وی بەخشیبوو. هەموو کەس دەیگوت خانووەکەی بە زۆر لە قاراپیت ئەستاندوەو مورتەزاغا بەم درۆیانە لە دین دەردەچوو. "هەرگیز ئەم خانووە بەشکۆیەی بە زۆر نەستاندوە, بەڵکوو جرینگ جرینگ پارەی ژماردوەو داویە بە گلیکیان. ئەوە, زولفۆو تاشکەن خەلیل بەگ و مەلا دۆران ئەفەندی و ڕوشدی بەگی بازپورس و ئی دیکە بوون کە بە زۆر خانوویان لە خەڵك ئەستاندو... پاپاسییەکیان نەدا, نە بە دەوڵەت و نە بە خاوەنەکانیان. هەرکە ئەوان ڕۆیشتن, ئەمانیش هەروا بزانە میراتی باب و باپیریانە, هاتن جێیان لێ خۆش کرد."

مورتەزاغا سێ جار بە پەلە لە دەرکەی دا. دەسبەجێ دەرگا کرایەوە. خانووبەرەکە دوو حەوشەو چاردە ژووری هەبوون. ژوورێکیش لەبن شیروانییەکەوە بوو کە لەنێو میچەکەوە بە نەردیوانێکی چووکەڵەدا دەچووە سەربان و لەوێ ڕا بە پلیکانێکی وەختی تەنگانەدا دەچووە سەر کۆڵانێ. خانووەکە بە ڕووکاری سپییەوە یەکێك لە جوانترین و گەورەترین خانووبەرەکانی شار بوو. قاراپیت گلیکیان وەستای بۆ لە سێواسەوە هێنابوو. وەختێك خانووبەرەکە ساز بوو, کەوتە سەر زمانی ئەرمەنییەکانیش و تورکەکانیش. دیواری ژوورەکانی لە دار بناوی پڕ نەخش و نیگار دروست کرابوو. هەر ژوورەی جۆرێك دروست کرابوو. بانی نهۆمی یەکەمی وردە بەردی ڕەنگاوڕەنگی تێگیرابوون. ڕاست لەنێوبەندی ئەو فەڕشە ڕەنگینەدا موزائیکێکی دەورەی بیزانس دانرابوو, کە لە ئاناوارزاوە بێ ئەوەی ئازارێکی پێبگا, هێنابوویان. نەخش و نیگاری گاکێوی و قەرقاوڵ و گوڵە وەنەوشەی لەسەر بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

به پلیکانه دارەکان دا کە لەبەر خاوێنی دەدرەوشان, چوونە نهۆمی سەرێ. لەسەر دیواری رووبەڕوویان مووزائیکێکی دیکە قایم کرابوو کە لە ئاناوارزاوە هێنرابوو. نەخشی ئەم مووزائیکە باخچەیەکی باڵندان بوو. ئەو لەك لەکانە کە بە نێو جەگەن دا دەڕۆیشتن, ئەو قورینگانە کە بە هەوادا دەفڕین, مارێکی سوورو چەند کەوی رەنگ خەنەیی...

عەلی لە نێوەڕاستی هۆدەکە چەقیبوو و بە سەرسوڕماوی تەماشای موزائیکەکەی دەکرد.

"تەواتورە ئاغا, تەواتورە ئاغا! ئەمە کێ دروستی کردوە؟"

"لە کافران ماوەتەوە. قاراپیت لە بن خاکێی دەرهێنابوو. زۆر بە قیمەتە. وا دەڵێن. لەمانە سێ دانەی دیکەش لە ژوورەکان هەن."

"تەواتورە, هەر دەڵێی زیندوویە. مارەکە دەڵێی دەخزێ."

چوونە ژووری کەللە یەك کە راست رووبەڕووی پلیکانەکان بوو و لەسەر قەنەفەیەك کە دۆشەکەکانی گوڵدۆزی کرابوون, دانیشتن. بۆنی قاورمە دەهات.

مورتەزاغا گوتی:

"بەڵام چاك برسی بووین, ها."

عەلی گوتی:

"ئەرێ, برسیمانە."

"قاورمەو پیوازت پێ خۆشە؟"

"جارێك لە سەفەرێ خوادوومە. هێشتا تامەکەی لە بنی ددانم دا ماوە."

"هەرشتەپڵاو بە رۆنی تازەوە چۆنە؟"

عەلی بە پێکەنینەوە گوتی:

"کێ پێی خۆش نیە."

"سەرقەپاغەکەشی فەریکە هەنگوین."

عەلی گوتی:

"لە کوێستانەکانی ئێمە زۆرە. رادەسپێرم بۆ ئاغای بێنن, سپی و جوانە وەك شیر بەڵام ئێمە زۆر بە دەگمەن لێی دەچێژین."

"خۆش بی عەلی, برالە."

کەس لەو دەوروبەرە نەبوو. لە نەکاو ژنێکی قەڵەوی سمت پان بە سنگی تێهەڵپەڕیو و داوێنێکی خەتی خەتی درێژەوە (کە لاقەکانیی داپۆشیبوون) بەرەڵبێنەیەکی سەوزو سووری گوڵینگەدار بە بەرەوە, کەوشێکی بریقەدار لە پێ دا, چارشێوێکی سەوزی ئاوریشم بە سەرەوە, کە قیت و قنج بە رێ دا دەڕۆیشت و گەردنێکی زۆر بڵندو لێوێکی سووری هەبوون و کەمێکیش رەنگی پەڕیبوو, لە یەکێك لە ژوورەکان هاتەدەرو گوتی:

"بەخێر بێی عەلیاغا, برالە."

عەلی کە چاوی لە زەویەوە بڕیبوون وەڵامی دایەوە:

"خۆش بی یاخوا."

ژنەکە دەسبەجێ دەستی بە قسە کرد:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وەی, وەی, وەی. تەرمی عەلی سەفابەگ بووەتە دەهۆڵ, لە لێفەو دۆشەکان دا جێی نابێتەوە. بووەتە کێوی ئوحود. دەڵێن زۆر خەراپیش بۆنی کردوە. دەڵێن ئەمشەو بۆنی جەنازەکە هەموو شارەکە پڕ دەکا. دەڵێن ئەمشەو ئێمە شارەکە بەجێ دێڵین و دەڕۆین."

حەسنەخان یەکەمین ژنی مورتەزاغا بوو. سی و پێنج ساڵ تەمەنی بوو. کچی تاقانەی یەکێك لە خانەکانی تورکمەنی دەوروبەری ئەسکەندەروون بوو. مورتەزاغا بۆ ئەستاندنی ئەو ژنە هەرچی لە دەستی هات, کردی و هەرچی بە دەستیەوە بوو, خەرجی کرد. ئەوی لە تەواوی ئەو ژنە گەنجانە کە دواتر هێنابوونی, خۆشتر دەویست. حەسنەخان پێنج منداڵی لێی هەبوون کە سێیان کوڕ بوون. لە ژنە گەنجەکانی دیکەش لە هەر کامێکیان شەش منداڵی هەبوون و هێشتاش منداڵیان دەبوو. ژنەکانی دیکە نەهاتنە بەخێراتنی عەلی. بە پێی دابی لەمێژینە کەسێکی بێگانە هاتبایەو کابرا خزم و دۆست نەبووایە, ئەوان دەرنەدەکەوتن.

مورتەزاغا گوتی:

"با بۆن بکا. هەرچۆنێك بێ ئاخرەکەی رۆژێك دەنێژرێ. خاك هەموو بۆنێکی دادەپۆشێ."

حەسنەخان گوتی:

"ئەدی دای دەپۆشێ, دایدەپۆشێ... حەمەدۆك لە کوێیە, خەبەرێك مەبەرێکی هەیە؟".

مورتەزاغا گوتی:

"نا".

"ئەو کابرایە کێیە؟ جنۆکەیە؟ پەرییە؟ هەیە؟ نیە؟ ئەو ئاغا رەشیدانە ئەو خانانە دەکوژێ و کەسیش ناتوانێ بڵێ پشتی چاوت برۆیە".

مورتەزاغا گوتی:

"ئێمە پیاو نین. ئەگەر ئێمە پیاو باین, ئەو نەیدەتوانی عەبدیخان بکوژێ. عارف صائم بەگ لێرەیە, لە ماڵی خەلیل. لە ترسان کەس هیچی پێ ناڵێ. زاری منیشیان بەستوە, دەڵێی عارف صائم بەگ نوێنەری تایبەتیی خوایە... هەمووان زراویان لێی چووە, لە ترسانی لە دەرپێیەکانیان دەڕین, عەلی سەفاش لە رێی خۆی چوو. پاش وی نۆرەی ئێمەیە, پاش ئێمەش نۆرەی عارف صائم و پاش عارف صائمیش...".

حەسنەخان دووبارەی کردەوە:

"تەرمی ئەو بەستەزمانە بەقەد کێوی ئوحود هەستاوە. تەرمەکەی بۆنی کردوە. نانەکەتان بخۆن ئیدی".

"حەمامی ماڵێ گەرم کە خانم, مەنجەڵێکی گەورە ئاو گەرم کە. کاك عەلیم لە رێیەکی دوورەوە هاتوە, با باش پاك و خاوێن بێتەوە. پاروەە سابوونێکی بۆن خۆشیش دابنێن. دەستێکیش لە کراس و دەرپێیەکانی من دابنێن. جێی کاك عەلییش لە ژوورەکەی من چاك بکەن. لەمەودوا ئێمە لە یەك ژووردا دەخەوین. ئەو کابرایە, حەمەدۆك لە کەللەی داوە, پیاو چووزانێ چ دەبێ...؟".

حەسنەخان بە دەم هەناسە هەڵکێشانەوە دووپاتی کردەوە:

"پیاو نازانێ چ دەبێ. ئەو جۆرە شێت و پێتانە حیساب و کیتابێك لەکاریان دا نیە, چ بەڵایەکیان بەسەر عەلیبەچکۆڵ, هەڵۆی چیاکان هێنا, هێرشیان کردە سەر ماڵەکەی, کوت کوتیان کرد. هەموویم خۆم بەم دوو چاوانەم

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دیوە. ئەوانەی کوت کوتیان کرد غەوارە نەبوون, عێل و عەشیرەتی خۆی بوون, خەڵك شێت بوون شێت... زۆرم تاریفی کاك عەلی بیستوە. نانی بێنن؟".

مورتەزاغا تەماشای عەلیی کردو گوتی:

"بەڵێ بێنن".

حەسنەخان لە حاڵێك دا لە تۆقی سەری تا بەری پێی, لە عەلی ورد دەبووەوە, لە جێی خۆی هەستا. ئارام بە وردە تەکانێك کە بە ئەندامی خۆی دەدا چووە چێشتخانە. پاش تاوێك کچێکی گەنج بە سینیەکی مسی زۆر گەورەی نەخشێندراو و سفرەیەکی جاجمەوە هاتەوە. جاجمەکەی لەسەر بەڕەکان راخست و سینیەکەی لەسەر دانا. لە پاشان نانی قەد کراو و لە پێش خۆریی قووڵی مسین دا قاورمە, پڵاو, ماست و گۆشتی برژاویش هات. لەسەر سفرە چۆکیان داداو بە کەوچك دەستیان کرد بە نان خواردن. خواردنەکەیان درێژەی کێشا, پاش نان خواردن, دیسان هەر ئەو کچە بە ئافتاوەو لەگەن و خاولیەکی سپیەوە کە بەسەر شانیدا دابوو هاتەوە. ئاوی لە دەستی عەلی کرد.

مورتەزاغا بانگی کردە ژووریَ:

"ئاوەکە گەرم بوو؟".

دەنگی حەسنەخان لە ژووریَ ڕا هات کە دەیگوت:"حازرە".

کچەکە وەپێش عەلی کەوت و حەمامی ماڵیی نیشان دا. عەلی دەسبەجێ خۆی رووت کردەوەو دەستی کرد بە خۆشوتن. چرا نەوتیەکی گەورە لە ژووری خەوێ داییسا, شووشەکەی بریسکەی دەدا, بێئەوەی تۆزقاڵێك دووکەڵی گرتبێ. کووپەی چرایەکە زۆر گەورە بوو, رەنگێکی سووراویی هەبوو بە گوڵ و نەخشێکی ئاسمانیەوە.

مورتەزاغا لە جێی دا راکشابوو و پۆپەشمینێکی تەنکی هەتا ملی بەسەر خۆی هەڵکێشابوو. زۆری پێ چوو هەتا عەلی کراس و دەرپێی ئاغای لەبەر خۆی دا رێك و پێك کردن و بە شەرمێونی هاتەوە ژووریَ. هەموو لەشی بۆنێکی خۆشی لێدەهات و دەت گوت تازە لەدایك بووە. دەسبەجێ لە جێ وبانێك دا کە لە تەنیشت جێوبانی ئاغا راخرابوو, راکشاو ئەویش مەلافە ئاوریشمەکەی هەتا ملی بەسەر خۆی هەڵکێشا. لە سەرانسەری ژیانی دا جێ وبانی وای نەدیبوو. لە نەکاو بە بیری دا هات کە داخوا عەلی سەفابەگ ئەو کەسەی ئێستا وەك کێوی ئوحود هەڵمساوە, سەرانسەری ژیانی لە نوێنی وادا نووستوە؟ نوێنی ئاوا سپی وەك بنێشت, ئاوا نەرم کە ئەگەر ئاوریشمەکەی لە لەشی بنیادەم دەدرێ, پیاو دەکەوێتە هەژان.

"عەلی, کەوایە, ئەتۆ شوێنی هەموو ئافەریدەیەك لێك دەکەیەوە, تەنانەت شوێنی مێشەنگوینەش؟".

"تا رادەیەك ئاغا".

"ئەمەی چۆن فێر بووی؟".

"هەر بۆخۆم, چونکە ئۆگری بووم لە وەختی راووشکاردا فێری بووم".

"وەستایەك مەستایەکت نەبوو, یەکی وا پێت نیشان بدا؟".

"با, یەکێك هەبوو, پێیان دەگوت حاجیە کەچەڵ. ئەو تەنانەت شوێنی قورینگی ئاسمان و مێشوولەو شوێنی ماری راخزیوی هەڵدەگرت. بە خوادانە... ئەمجار هەموو شوێنێکیشی دەناسی. ئەمن لە پێش دا ئەوم ناسی. دۆستی گیانی بە گیانیی بابم بوو. جگە لەوەش, ئەمن زۆر حەز لە کەو دەکەم. لە پێش دا شوێنی بارە کەوم هەڵدەگرت. زۆر باش شارەزای ئەخلاقی کەوان بووم. شوێنەکەیانم هەڵدەگرت و راستەڕێ دەچوومە سەر هێلانەکەیان. ساڵێ لەوانەبوو پێنسەد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەوباڕە بگرم و گەورەیان بکەم. بەڵێ بەم جۆرە, بەم جۆرە... بێینە سەر باسی حاجیەکەچەڵ. ئەو هونەری خۆی فێری هیچ کەس نەدەکرد, تەنانەت کوڕی خۆشی. هیچ کاتێک شاگردو ماگردی رانەدەگرت... ئەو لە کوێ و ئێمە لەکوێ... شوێن هەلگری وەك خۆی نە هاتوەتە سەر دونیاو نە دێتە سەر دنیا. ئێمە لە چاو وی منداڵین. تەنانەت مووسا سەڕسەڕیش بە قامکە چووکەڵەکەی نابێ".

"تەواتورە".

عەلییش دووپاتی کردەوە:

"تەواتورە".

✧ ✧ ✧

عەلی دواتر بەرە بەرە ئۆگری باڵندەکانی دیکەش بوو. رۆژێکیان کە بۆ گرتنی جووچکە شەهێنێك وەشاخێك هەڵدەگەڕا کە سێ هێندەی سپیدارێك بەرز بوو, کەوتە خوارو لاقی شکا, هەربۆیەش لاقی شەل بوو. بەو حاڵەش دەستی لە هەلگرتنی شوێنی باڵندەکان هەڵنەگرت و لەو رێگایەدا لە چیاو دۆڵ و دارو بەرد باکی نەبوو. ئەگەر شوێنێکی لە جێیەك دیبایە, بە قیمەتی گیانیشی بووایە وەدوای دەکەوت و خاوەنی شوێنەکەی دەدۆزیەوە. لە شوێنی باڵندان بگوزەرێ, عەلی شێت و شەیدای شوێنی گیان لەبەرانی کێوی بوو. بەدوای ئەم ئاواتەشی دا بێ ترس لە شیو و دۆڵ و شاخ و چیا تووڕووسی هەزار بە هەزاری پشکنی. ئەمجار شوێنی جرۆجانەوەری چووکەڵە, مێروولەو پەپوولەو نینۆکە شەیتانە فێر بوو و بە دوای ویش دا شوێنی بنیادەم... عەلی لەم دنیایەدا جگە لەمە کارو هونەرێکی نەبوو, هونەرێك کە زۆر جار خەریك دەبوو بە قیمەتی گیانی تەواو بێ. عەلی بەدوای ئەم خولیایەدا ئەخلاقی ئاوو دارو ماسیی نێو ئاوو هەموو شتێکی دیکە شارەزا بوو. لە شوێنگێڕان دا جارێکیان عەلی لووت و بزووت لەگەڵ مارێك بەرەوڕوو بوو. رووبەڕووی یەکتر وێستان و چاویان لە چاوی یەکترەوە بڕی. نە مارەکە رووی لە عەلی وەرگێڕاو نە عەلی لە مارەکە... ئەم دووانە رۆژێك تا ئێوارێ ئاوا چاویان دە یەکەوە بڕی و وەك تەلیسمیان لێکرابێ, رەق رامان. لەو تێکەوە ڕامانەدا عەلی هەرچی لە دڵی مارەکەدا بوو, خوێندیەوەو مارەکەش هەرچی لە دڵی عەلیدا بوو... ئێوارێ مارەکە سەری خستە سەر زەوی و گەڕایەوە, بێئەوەی دەنگ لە زەنگوڵەکانی خۆی بێنێ. پاش ماوەیەکی زۆر دەنگی خۆشی زەنگوڵەکەی لە دوورەوە هاتە بەر گوێ.

✧ ✧ ✧

"عەلی ئەتۆ غەیبیش دەزانی؟".

عەلی دەسبەجێ هەستاو لەسەر جێیەکەی دانیشت و بە ترسەوە گوتی:

"نا, حاشا! ئێمە لە کوێ, غەیب زانین لە کوێ... نا, حاشا!"

"ئەمن وام بیستبوو".

عەلی لە کاتی گەشت و گوزار بە تووڕووس دا شوێنی رێوی, گورگ, پڵنگ, دەڵەك, پشیلەی کێوی و ورچانیشی هەڵدەگرت و لان و کونەکانیانی دەدۆزیەوە. تەنانەت چەند شەوی زستانێشی لەگەڵ چەند ورچ دا کە لە خەوی زستانیدا بوون لە ئەشکەوتێك دا بەسەر برد. چەندی بزنە کێوی, شوورو سمۆرەو سەگلاوك راو کردن. وەختێك شوێنی شەهێن و بازو هەلۆشی هەڵدەگرت و هێلانەکانیانی دەدۆزیەوە" لە رێگادا لەگەڵ گوڵەکان قسەی دەکرد. حەمەدۆك لەبەرچاوی رەسەنترین و نەجیب ترین ئافەریدەی ئەم جیهانەو رووناکایی هەردوو چاوانی بوو.

"عەلی! منداڵەکانیشت لە چیا بێنە خوارێ".

"ئاغا, عەرزم کردی, ئەگەر ماڵ و منداڵەکەم بێنمە ئێرە, حەمەدۆك شك دەکا. تێگەیشتی؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا لە حاڵێك دا لە خۆوە هەناسەی هەڵدەکێشا، گوتی:

"تێگەیشتم" و لەسەری رۆیشت:

"ئا...خ عەلی، ئا...خ!".

هەناسەیەکی هەڵکێشا دەت گوت جەرگی بریندارە، پاشان لەسەر قسەکەی رۆیشت "ئا...خ، ئەگەر سەری ئەو کافرە چەپەڵە هەڵکەنی، دەزانی چیت بۆ دەکەم و چەندەت چاکە دەرهەق دەکەم...".

عەلی ئاوڕی وێ دابووەوە تەماشای دەکردو چاوەڕێی درێژەی قسەکانی بوو.

"فەرموو ئاغا".

"دەزانی چیت دەرهەق دەکەم. دەت نێرمەوە دێیەکەتان، ماڵ و منداڵەکەت پێ دێنمە ئێرە. لەنێو کێڵگەدا خانوویەکت بۆ ساز دەکەم، پێشت خۆش بوو لە شارۆچکە خانووت بۆ دروست دەکەم. لە نێو شاری بێ باشتریش، هەتا دەمرم لێت جیا نابمەوە. لەنێو کێڵگەدا چەند پارچە زەویت دەدەمێ. ئەسپێکی عەرەبییشت دەدەمێ سواری بی. ئەسپێك کە لە چوکووراوا دا تاق بێ ـ گەرم داهاتبوو ـ عەلی!".

"فەرموو ئاغا".

"سبەینێ دەمەوێ ئەسپێکت بدەمێ، ئەسپێکی عەرەبی بە زینی چەرکەسییەوە. با حەمەدۆك ببیسێتەوەو بتەقێ، بتەقێ. وا نیە؟".

عەلی گوتی:

"بتەقێ".

"ئێستا کەوایە با بخەوین. لەبیرت نەچێ. سبەینێ قەرارە جلەکانت وەرگرینەوە. سبەینێ ئێوارێ. کڵاو شەبقە فووتێرەکەشت لەبیر نەچێ. سبەینێ دەبی بە پیاوێکی دیکە. پاشانیش... ئا...خ، پاشانیش جووتە کەوشی ئەرەسی نەك ئەو پێڵاوانە، ئەگەر بریقەدار بن...وەختێك ئەتۆ برای من بی، دەبێ وەك مستەفا کەمال پاشا پۆشتە بی، لەژیانت دا چاکەت و پانتۆڵت لەبەر نەکردوەو کڵاو شەبقەی فووتێرت لەسەر نەناوە، وانیە؟".

"نا ئاغا".

"با بخەوین، بۆگەنێکی پیس دێ".

"بۆنی جەنازەکەیە".

عەلی دەسبەجێ خەوی لێکەوت، بەڵام هەتا تولعی بەیانی خەو لە چاوی مورتەزاغا نەکەوت. بۆ ئەوەی بزانێ عەلی خەوی گرانە یان نا، چەند جار تاقی کردەوە، بەڵام خەوی عەلی وەك خەوی پەلەوەر سووك بوو. بە کەمترین دەنگ دەسبەجێ وەخەبەر دەهات و هەر لەو ساتەدا دەستیشی بۆ ئەو چەکە دەبرد کە لەبن باڵنجەکەی دا بوو. کاتێکیش تێدەگەیشت کە دەنگی مورتەزاغا بووە، زەردەیەکی دەهاتێ، سەری وەسەر سەرینەکەی دەکردو خەوی لێدەکەوتەوە.

بەیانی کە لە خەو هەستان هەردووکیان خۆشحاڵ بوون. عەلی کەم کەم ئۆگری مورتەزاغا دەبوو و ئەم هەستە، ئەوی دەترساند.

ئەو بەیانییە حەسەنەخان بەرچاییەکی زۆر خۆشی بۆ میوانە بەڕێزەکەیان ئامادە کردبوو: بەرە مەشکەیەك رۆنەکەرەی تازە کە هێشتا بڵقە دۆیەکانی لەسەر بوون، هەنگوینی سپیی تازە براوەوە، سەرشیری تازە، شیر، چاو نانی گەرمەتەندوور کە بە دەستی خۆی هەویرەکەی شێلابوو... سفرەکە تەنیا شیری مریشکی لەسەر نەبوو. دیسان وەك

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شێوی دوێشەو، بێ ئەوەی قسەیەك بکەن، بەرچاییەکەیان تەواو کرد. بەیانی ئەو رۆژە لە روخساری حەسەنەخان دا ئارامییەك بەدی دەکراو بە هەر هۆیەك بوو هەستی بە خۆشحاڵی دەکرد.

"یاڵڵا با برۆین عەلی، بەڵکوو بتوانم ئەو سەربازە راکردووە خوێڕییەی جاسووسی فەڕانسەییەکان کە پێی دەڵێن عارف صائم، تاوێك بە تەنیا بەگیر بێنم و لەبارەی ئەو بەڵایەوە کە پێی دەڵێن حەمەدۆك نەختێکی قسە لەگەڵ بکەم. بەڵکوو تێی بگەیەنم کە ئەو مارە بووەتە چ هەژدیهایەك. یەك یەك هەموو شتێکی تێبگەیەنم کە ئەگەر مانگێکی دیکە پێ بچێ، تەنانەت جەنابی چاڵ هەڵکەن پاشا ئەفەندییش بێتە چیاکانی تووڕووس ئیدی ناتوانێ دەرەقەتی بێ. ئەو وەخت ئەقڵیان دێتەوە بەر خۆیان. بەڕاست بزانم ئەو پیاوکوژە دەتوانێ دەردی ئێمە بگەیەنێتە گوێی ئەنکەرە؟".

خانم بە دڵنیایی تەواوەوە گوتی:

"دەتوانێ، بەقوربانت بم ئاغا، هەر ئەوەندە بەسە جارێك دەستت بگاتە داوێنی".

مورتەزاغا بە پەلە راپەڕی بۆ لای پلیکانەکان. کڵاو گەرگەڕییە رەشە فووتێرەکەی بەدەستیەوە گرتبوو. ئەمڕۆ دەستێك جلکی سوورمەیی لەبەردا بوون و لەگەڵ کراسە سپییەکەی بۆینباغێکی سووری بەستبوو کە خەت خەتی سەوزی تێدا بوون. کەوشە بریقەدارەکانی بریسکەیان دەدا. دەسرۆکەیەکی سووری لەگیرفانی چاکەتەکەی چەقاندبوو. چاوە دەرپەڕیوەکانی هەروەك جاران لە ترسان لە کالانەدا زەق دەچوون. روخساری لەڕو لاوازو گنجی دەم و چاوی قووڵ و نێوچاوان و سیلەی چاوانی پڕ گنج و لۆنج بوون. وەختێك پێدەکەنی بە ئێسکی قورتۆمەی و گنج و لۆنجی قووڵی روخساریەوە وەك ئینسانێکی راست و گەرم و لەبەر دڵان دیار بوو.

ئەو لە پێشەوەو عەلی بە دوای دا لە پلیکانەکان چوونە خوارو بەرەو ماڵی تاشکەن خەلیل رۆیشتن. کە گەیشتنە وێ مورتەزاغا کەیفی ساز بوو. ترۆمبێلی بەگ لە حەوشەی ماڵێ راگیرابوو، پاك و خاوێن و نوێ نوێ.

مورتەزاغا رووی کردە ترۆمبێلەکەو گوتی هەر لەوێ بە، با مورتەزاغا بێ چاوە رەشەکانت ماچ کا. ئاوڕی دایەوە سەر عەلی کە لە دوایەوە دەڕۆیشت. گوتی ئەتۆ لەبن ئەم دارە چاوەڕێ بە، بەڵکوو ئەم خوا گەورەیە لایەکم لێ بکاتەوە. ئۆ...ی لەم بۆگەنە، مێچکی سەری پیاوی دەگرێ. خەریکە بێهۆش بم. دەمانچەکەتت پێیە؟".

"پێمە".

"ئێستا کەوایە زۆر باشە، بەڕاست، نێوانت لەگەڵ ئەم بۆگەنە چۆنە؟"

"وەختە بمرم".

"ئێستا کەوایە زۆر باشە. چاوەڕێ بە. دنیا زۆر گەرمە، ئی جەنازەکەیە. دەبێ تەحەممول بکەین".

دەرگا کرابووەوە، بێ سێ و دوو چووە ژوورێ و لە پلیکانەکان وەسەر کەوت. تاشکەن خەلیل بەگ لەسەر پلیکانەکان پێشی پێ گرت و بە تووڕەیی گوتی:

"مورتەزاغا، بابت گاین، ماڵت وێران کردین، زەلیلی دنیات کردین، ئەم برووسکانە چین؟ ئەنکەرەت وەبەر تۆپ داوە. ئەتۆ چتە، شێت بووی؟ چەتەیەکی بێقیمەت کابرایەکی بێقیمەتی کوشتوەو وەکێوان کەوتوە. کەس نازانێ گرتوویانە یان نا. دەڵێی هەموو خەڵکی دنیا راپەڕیون، هەر کەست لە شارۆچکەدا دەست کەوتوە تەلگرافێکت پێ کردوە، شێت بووی؟ بەگ ئێستا لە خەو هەڵدەستێ. ئەمانە ببیسێتەوە... ئەو جۆرە نائەمنییە، ئەویش لە ناوچەی هەڵبژێرانی وی دا. ئەگەر بەگ ئەمەی ببیسێ، کە ئاخرەکەی هەر دەشی بیسێ، ئەمن خۆم تێکەڵ ناکەم، چوار مێخەت دەکێشێ، یان لە پشتی ترۆمبێلەکەیت دەبەستێ و هەتا ئەدەنە رات دەکێشێ ئەودەم کوتی گەورەت گوێچکەت دەبێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

میوانەکانی دیکەی تاشکەن خەلیل لە کاتێک دا مورتەزاغا بە حەبەساوی تەماشای تاشکەن خەلیلی دەکرد, دەورەیان داو لە تاشکەن خەلیل توندتریان پێ گوت. شوکری خوای دەویست کە بەگ خەوتبوو, بە دەنگی بەرز قسەیان نەدەکردو نەیان دەنەڕاند. بەڵام هەر وشەیەک کە لە دەمیان دەهاتەدەر, وەک خەنجەرێکی ژەهراوی لە دڵی مورتەزاغا دەچەقی. لەو نێوەدا تێمابوو, و لە حاڵێک دا لە پەستا چاوی دەترووکاندن, نەیدەزانی چ بکاو چۆن بەرگری لە خۆی بکا. سەرەنجام هاواری کرد:

"بۆگەن دێ. ئەی کە چ بۆنێک دێ, ئەی بە گۆڕی بابی مردووی, بە گۆڕی بابی زیندووی, بە گۆڕی بابی تەلگراف و گۆڕی بابی هەموو شتێک... ئەی کە ئەو بۆنە مێچکی سەری بردم. ئەی خوا بکا بەگ وەخەبەر نەیە, بەڵێ وەخەبەر نەیە. ئەگەر بەگ خەبەری بێتەوە ئەم بۆگەنە چ لێبکەین, دەبێ چ بکەین".

"چ دەتوانین بکەین. ماڵە مردووەکە لەبن لووتمانە. بەڕاستی ئەم بۆنە زۆر سامناکە... پیاو چ بکا باشە؟".

"هەتا بەگ هەڵنەستاوە, مەیتەکە لە ماڵێ لابەین و بیبەینە مزگەوت".

روشدیی بازپورس گوتی:

"دەبێ بیبەین".

قایمەقامیش هاتبوو:

"دەبێ دەسبەجێ بیبەین".

داواکاری گشتی:

"ئەویش هەر ئێستا... ئەگەر بەگ خەبەری بێتەوە...".

هیدایی, قازیی خانەنشین, بە شڵەژاوی گوتی:

"کۆڵۆنیا کۆڵۆنیا".

"هەرچی کۆڵۆنیا بووە, پێشتر بردوویانەتە ماڵی مردووەکە".

لە نەکاو لە ژوورێ دەنگێک وەک دەنگی گاجووت بەرز بووەوە. خەلیل بەگ گوتی:

"بەگ هەڵستا. مومکین نیە ئەم بۆنەی بۆ نەچێ." و دەسبەجێ بەرەو ژوورەکە رایکرد.

بەگ هەستابوو, لەنێوەڕاستی ژوورەکەدا دەگەڕا, دەرپێیەکەی دادەکەندو دووبارە دەیپێی دەکردەوەو گێژو پەرێشان لە کراس و پانتۆڵەکانی دەگەڕا.

تاوێک پاش ئەوەی هاتەوە سەر خۆی پڕ بە گەرووی دەستی کرد بە نارەتە کێشان:

"بۆگەن دێ, بۆگەن, لە توانا بەدەرە, بۆگەن دێ, ئەمە چیە ئەوەندەی بۆن کردوە؟ ئەم بۆگەنە ئی چیە؟ پانتۆڵەکەم کوا".

"ئەمەتا بەگ, ئەمەتا".

"بۆگەن دێ".

"فەرموو چاکەتەکەت".

عارف صائم کە بە پەلەو بە دەستی لەرزۆکەوە جلەکانی لەبەر کردبووەوە, بە سەرو قژی ئاڵۆزەوە دەرپەڕی:

"ئەمان خەڵکینە, بۆگەن دێ. ئەمن لە ژیانم دا بۆنی وام بۆ نەهاتوە. هەموو جێیەک بۆنی گرتوە. ئەو بۆنە من دەکوژێ کۆڵۆنیا کۆڵۆنیا... شتێک... هەرچی بێ, بۆگەن دێ ئەم بۆنە چیە؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا غاری دایە نێوەڕاستێ:

"حەمەدۆکی چەتە... چەند رۆژ لەمەوبەر عەلی سەفابەگی کوشت و ئێستا وەکێوان کەوتوە. گۆیا بەنیازە هەموو چیانشینەکان بکوژێ، دار لە قوونێ هەمووانیان ڕابکا. سەری ئەم مارە... دەستم بە داوێنت بەگ... مراد پاشای چاڵ هەڵکەن... هەر ئەم رۆژانە ئەو مارە دەبێتە هەژدیهایەك...".

"کۆلۆنیا... کۆلۆنیا...".

"حەمەدۆك... مار... کوشتی... بۆنی کردوە".

عارف صائم بەگ لە حاڵێك دا قایش پشتێنەکەی دەبەست غاری دایە سەر پلیکانەکان:

"بۆگەن دێ... شۆفێر... دەسبەجێ... کوڕم زوو ترۆمبێلەکەت هەڵکە... جەنابی فەرماندە، جەنابی والی، هاوڕێیان! زووبن دەرفەتی ماڵئاوایی نیە، ئەمن مردم، خنکام، خەریکە بێهۆش دەبم".

ئەوانی دیکەش بە پەلە چوون و ترۆمبێلەکەیان پڕ کرد.

"زووبە، وەڕێ کەوە".

ترۆمبێل بە هەموو خێرایی خۆی لە حەوشەی دەرپەڕی، لە حاڵێك دا هەورێکی تۆزوخۆڵی بە دەوروبەردا بڵاو کردبووەوە لە شارۆچکەی دەرکەوت و رۆیشت.

عارف صائم بەگ بە خۆشحاڵییەوە گوتی:

"نەجاتمان بوو، نەجات".

مورتەزاغا بە خۆڕانانەوە بە خەڵکی شارەکەی ـ کە لە پشتەوەڕا سەیری ترۆمبێلەکەیان دەکرد ـ گوت:

"پێم گوت، حاڵیم کرد. هەر ئەم رۆژانە هۆردوویەکی گەورە هەروا بزانە هۆردووی مراد پاشای چاڵ هەڵکەنە دێتە ئێرە".

لە وەختی قسەکردن دا روانیە دەوروبەری خۆی، کەسی لێنەمابوو، هەرکەسەی چووبووە قوژبنێك. هاواری کرد:"عەلی، عەلی یاڵڵا وەڕێ کەوە با ئێمەش بڕۆین. هەموو شتێکم بە بەگ گوت. بۆنی مەیتەکە کاری خۆی کرد. ئەگینا ئەو سەگبابانە نەیان دەهێشت زار هەڵپچڕم. یاڵڵا غاردە با لێرە دەرکەوین، بۆ دەری شارۆچکە".

بە سەرەوژێرەکەدا بەرەو پردێ دەخۆ نووسان، پاش ئەوەی لە پردەکە پەڕینەوە، لە بەستێنەکە لەنێو بڕکە ئاڵەتە کێوییەکان دا راوەستان. بۆنی مەیتەکە لە چۆمی نەپەڕیبووەوە لەوبەری ئاوەکە گیر ببوو.

"عەلی دیتت؟ شار چۆڵ بووە. لادێییەکان رایان کردوە. ئەتۆ دەڵێی کێ مردووەکە دەنێژێ؟".

"کەسێك هەر پەیدا دەبێ ئاغا".

"عەلی! راوەستە بزانم، دەکرێ ئێمە بڕۆین؟".

"دەکرێ ئاغا، بەڵام با نەڕۆین".

دەمانچەکەت بە دڵ بوو؟".

"زۆرم پێ باش بوو ئاغا".

"دەمانچەی خۆم بوو".

"زۆر مەمنوون ئاغا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەسپەکەش سبەینێ لە کێڵگە دێننەوە. پێم وایە ئەو حکوومەتە خوێڕیە دەرەقەتی حەمەدۆك نایە. کاك عەلی ئێمە خۆمان دەبێ کارەکە یەك لا بکەین".

"کێ دەزانێ, هیچ روون نیە".

"ئەوە هات و بوو؟".

"ئەودەم بیری لێ دەکەینەوە ئاغا".

مورتەزاغا چاوی بڕیبووە بنی چاوی عەلیەشەلەوەو تەماشای کرد. دەت گوت لەو قووڵاییەو لە زۆر دوور بە دووی شتێك دا دەگەڕێ. عەلییش کە دەیزانی ئەو لە چی دەگەڕێ, لە ناخی دڵەوە پێدەکەنی.

"عەلی. لەنێوەڕاستی دڵت دا بەمن پێدەکەنی؟".

"وازی لێ بێنە ئاغا".

"واز لە چی بێنم".

"ئەوەی بە دوای دا دەگەڕێی. مورتەزاغا. پیاو ناتوانێ بنیادەمی بناسێ. ئەمڕۆ لە حاڵێك دایەو سبەینێ لە حاڵێك دا. ئاغا بنیادەم ئەگەر بیەوێ هەموو رۆژێ دەتوانێ دووبارە لە دایك بێتەوە. هەر رۆژەی بەیانی بنیادەمێکی دیکەی تازە لە دایك دەبێ, بنیادەمێکی باش... یان بنیادەمێکی خەراپ... ئێستا ئەو کەسەی تەماشای دەکەی ئەمنم, عەلی, لەوانەیە سبەینێ کارێکم لە دەست بقەومێ کە بە ئەقڵی من و تۆش دا نەهاتبێ. بۆیە دەڵێم لێی گەڕێ, زۆری قووڵ تێمەگرە, زۆری وەدوا مەکەوە. ناسینی بنیادەم ئەوەندەش ئاسان نیە. تەنانەت باڵندەو جڕوجانەوەریش دەرو ژووریان پێکەوە فەرقی هەیە. هەیەتی. بڕوانە ئاغا, تەنانەت ئەگەر یەکێك بڵێ لەم جیهانەدا توانیومە یەکێك, خێزانم, برام, خوشکم, کچم, کوڕم, دایك و بابم بناسم, بزانە درۆ دەکا".

"پیاو ئەو کەسەی کە پێی وایە ناسیویەتی, لەگەڵ خۆی بەراورد دەکاو دەیناسێ".

"راستە, بەراوردی دەکا".

"بنیادەمێك هەرچەندی وەك تۆ بچێ, ئەوەندەش وەك تۆ ناچێ. هیچ مرۆڤێك وەك مرۆڤێکی دیکە ناچێ".

مورتەزاغا گوتی:"راستە وێك ناچن." و بە راماویەوە لە سەری رۆیشت:"ناش کرێ وێك بچن".

"ئێستا کەوایە هەوڵ مەدە من بناسی".

مورتەزاغا پێکەنی و لە حاڵێك دا دەستی راستی لەهەوادا رادەوەشاند, گوتی:

"وازم لێهێناو تەواو بوو. پەژیوان بوومەوە, بەڵام نازانی چەندە حەز دەکەم بزانم ئەتۆ کێی؟ چیی؟ ئەمن بنیادەمی وەك تۆم نەدیوە, لەم دنیایەدا کەسی دیکە وەك تۆ پەیدا نابێ".

"پەیدا دەبێ, زۆریش پەیدا دەبێ. وەختێك کەسێك هونەرێکی هەیە, دەکرێ بڵێی هەموو کەس هەیەتی, هەر ئەوەندە بەسە کە بتەوێ, لە دڵەوە بتەوێ. هیچ شتێك لەدەستی بنیادەم دەرباز نابێ".

"ئێستا ئەگەر ئەمن لە دڵەوە بم ویستایە ببمە شوێن گێڕێکی وەك تۆ, دەم توانی؟"

"دەت توانی, ئەگەر بە دڵ و گیان بت ویستایەو پێیەوە نووسابای, دەت توانی".

"ئەتۆ بۆچی ئۆگری ئەم کارە بووی, هەموو ژیانت لەسەر شوێن گێڕان داناو بە شتێکی دیکەوە نەنووسای. ئەم شوین گێڕانە, هونەرێکی وا بە کەلکی چی دێ, بە کەلکی چی دێ... وەختێك ئەم کارەت دەست پێکرد, یانی ئەودەم کە تازە خەریك بووی فێر بی هیچ بیرت کردەوە کە ئەم هونەرە بە کەلکی چی دێ, یان نا؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەودەم هیچ بیرم لـێنەکردەوە. پاشان وەختێك بە ساڵ دا چووم دەستم کرد بە بیرکردنەوە".

"ئێستا چۆنی تێدەگەی، ئەم هونەرە وردەی تۆ کە هیچ کەس نیەتی، کەلکی چیی بۆ تۆ هەبووە؟".

زۆرم بیر لـێکردۆتەوە، بەڵام ماوەیەکی زۆر نەم توانیوە وەڵامێکی بۆ بدۆزمەوە".

"پاشان؟".

"پاشان لە پڕ بە فکرم دا هات".

"چیت بە فکردا هات؟".

"لە خۆمم پرسی ژیان بە کەلکی چی دێ؟ موڕتەزاغا ئەتۆ پێم بڵێ ژیان بە کەلکی چی دێ؟"

موڕتەزاغا چەند لەحزەیەك بێدەنگ بوو. دیسان چاوی لە چاوی عەلیەوە بڕی و پاش تەماشایەکی درێژ، لە حاڵێـك دا لەدڵەوە پێدەکەنی بن پیلی عەلیی گرت:

"بەڕاست عەلی، ژیان، ئەو هەموو لە مەرگ ترسانە، بۆ ژیان ئەوەندە خۆ نزم کردن، زوڵم کردن، ماڵی حەرام خـواردن و پیاوکوشتن بە کەلکی چی دێ؟ پاشانیش یان شارۆچکەیەکی ئاوا، یان گۆڕێکی تەنگ پڕ دەکەین لە بۆگـەن. ئـای، مـەیتی بنیادەم ئەوەندەی بۆن هەبوو و ئەمن نەم دەزانی، لە کەلاکە سەگ خەراپتر. ئەمنیش ڕۆژێك ئاوا بۆن دەکەم؟"

"خوا نەکا!".

"بۆچی، بۆچی... ڕەنگە لەمەش خەراپتر بێ... عەلی!".

"فەرموو ئاغا".

"لێت وەسیەت بێ ئەگەر حەمەدۆك کوشتمی، دەسبەجێ بێ ماتڵی بم نێژە".

"حەمەدۆك تۆ ناکوژێ".

موڕتەزاغا لە کاتێك دا سێ جاری پێ بە زەویدا دەدا، گوتی:

"دەم کوژێ، دەم کوژێ".

خیزی بن پێی بەم لاو لادا بڵاو بووەوە.

"ئەمەیان ئیدی نازانم ئاغا".

"ڕاستە ئەتۆ نازانی. نازانی. بەڵام دەبینی. لەم شارەدا ئێستا نۆرەی منە. بریا هێندەم سەر ناویشتبایە سەر".

عەلی قسەی نەدەکرد.

ماوەیەکی زۆر لە لێواری ڕووبارو باغە پرتەقاڵەکان دا گەڕان. چوونە گوندەکەی خوارەوە. تەماشـای پرتـەقاڵ و لیمـۆو نارنجەکانی موڕتەزاغایان کرد. پرتەقاڵەکان هێشتا چووك بوون. هـەر یەکـەی هێنـدەی هێلکـە کۆترێـك. موڕتـەزاغا باسـی نەکرد. بەڵام ئەم باغەشی لە دۆستە ئەرمەنیەکەی پێگەیشتبوو.

بـە بیسـتنی بـانگی نیـوەڕۆ لـەدوورەوە، لـە جێـی خۆیـان ڕاوەسـتان. هـەتاو لـە شووشـە پەنجـەرەکانی شـاری دەداو ڕەنگدانەوەکەی دەوروبەری ڕووناك دەکرد. نەك هەر شارۆچـکە، بـەڵکوو دەوروبەریشـیان هـەتا دوور، هـەتا لێڕەوارەکـەی سەرەوە لەو ڕەنگدانەوەیەدا دەدرەوشا.

"خەریکن نوێژێ دەکەن".

"تاوێك دواتر عەلی سەفابەگی دەنێژن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خزمان و رەعیەتەکانی عەلی سەفابەگ جەنازەکەییان بە زەحمەت هەتا مزگەوتێ برد, تەنانەت یەکێك لەوانەش کە تابووتەکەی هەڵگرتبوو, بێهۆش بوو, و تەرمەکە لەسەر زەوی کەوت. بە هەزار زەحمەت بردیانە مزگەوت و لەسەر بەردە نوێژیان دانا. لەبەر بۆنی زۆر, مەلا حازر نەبوو مەیتەکە بشوا بەڵام یەکێك لە پیاوەکانی عەلی سەفابەگ دەمانچەکەی هەڵکێشاو سێ گوللەی بە بن پێی مەلاوە نان. لە ئاکام دا مەلا لە حالێك دا لە ترسان دەلەرزی چەند قاپ ئاوی بەسەر تەرمی عەلی سەفابەگ دا رشت و کارەکەی تەواو کرد. لە سەفی نوێژی مردوو دا شەش کەس مابوونەوەو هەتا گەیشتنە گۆڕستان تەنیا سێ کەس بە دوای جەنازەکەوە مابوون.

دەرگاو پەنجەرەی ماڵەکانی شار توند توند داخرابوون. وەختێك ئەو دووانە گەیشتنەوە شار, شارەکە چۆڵ و بێدەنگ بوو. حاشا لە پشیلەیەك یان سەگێکیش. ئەوەندە بێدەنگ بوو دەت گوت هەموو بوونەوەرێکی زیندووی ئەو شارە هەزار ساڵ لەمەوبەر, لەبەر ئەم بۆگەنە لەبڕان نەهاتووە ئەوێیان بەجێ هێشتوە.

"هیشتا بۆن دێ".

"بەڵێ ئاغا".

"بەڵام کەمتر بووە".

"سبەینێ جلکەکانت وەردەگرینەوە".

"باشە سبەینێ ئاغا".

"سبەینێ ئەسپەکەش لە کێڵگە ڕا دێننەوە. تازە یەکێکم ناردە کێڵگە".

"زۆر سوپاس ئاغا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

موسلیم کوڕە شوانەوێڵەی چاردەساڵە لەدوێنێ شەوێوە تا ئێستا لەم بنارە دانیشتبوو, جار جار خەوی لێدەکەوت, بەڵام بەشی زۆری بەخەبەر بوو, و لەخۆوە چاوەڕوان بوو, داردەستە بەخەڵووز نەخشاوەکەی هەتا قامکی لاقی لە پێش خۆی درێژ کردبوو. کەپەنکەکەی کە وێنەی هەتاوی بە رەنگی نارنجی لەسەر سنگی نەخشابوو, لە پەنای خۆی بەسەر گوێنییەك دا دابوو. سەگێکی زەردو گەورەی بەر مێگەل سەری وەسەر چەمۆڵەی کردبوو, و لەبن شاخەکە لە قوژبنێك خەوتبوو. ئەو بزمارانەی لە قەڵەدەکەی ملی درابوون, هێندی خەنجەرێك درێژ بوون. مەڕەکان لە دەشتە پان و سەوزەکەی خوارێ دا کە تاق تاقە داری لێڕوابوون, مۆڵیبوون. گوێنییە سووراوییەکان لەو شوێنەوە کە کوڕەکەی لێخەوتبوو هەتا دوندی کێوەکە سەرانسەری بناریان داپۆشیبوو. هەتاو کە بەرز ببوو تیشکی خۆی بە بەربڵاوی و دڵفرەوانی بە دەوروبەردا بەرەڵا کردبوو, و لێڕەوارو شاخ و بەردو ئاسمانی پڕ لە تیشکی سوور دەکرد.

موسلیم ئەو کوڕە شوانەوێڵەیە ئارامی نەبوو. هەر تاوە ناتاوێك هەڵدەستاو هەتا دوندی شاخێکی بەرز کە کەوتبووە رۆژئاوا, پێ هەڵدەگەڕاو لەوێ ڕابە چاوەڕوانییەوە چاوێکی لەو جۆگە ئاوە باریکە کە لە رۆژهەڵاتەوە بە خوارەپێچە دەهات, ئەو لێڕەوارە کە بە هەزاران رەنگی سەوزەوە هەڵدەقوڵی و شەپۆلی دەدان و ئەو جادەیەکە لە بناری رووتەنی کێوەکەی ئەوبەرەوە پێهەڵدەگەڕاو بەودیوی کێوەکەدا شۆڕ دەبووەوە, دەکردو دەهاتەوە لە پەنای کەپەنکەکەی درێژ دەبوو. رەنگی روخساریشی بەردەوام دەگۆڕا. دوێشەوێ لە نێو دارستان, لە پشت شاخێکی بڵیندەوە کە لەوێ هەبوو, دەنگی تەقەیەکی بەربڵاو هەستاو دوایە بێدەنگ بوو, لای بەیانییش لە دەشتاییەکەی خوارێ لەو شوێنە کە مەڕەکانی لێبڵاو ببوونەوە هاوارێك هەستاو بە دوای ئەو هاوارە دا دەنگی سێ تفەنگان هات.

✧ ✧ ✧

موسلیم شوانی هۆبەی ساری کەچیلی بوو. هۆبەکە لە جێی هەمیشە, واتە لە دۆڵی گەورەی قزڵ کارتاڵ لای رۆژهەڵاتی کێوەکە هەڵی دابوو. راست لە نێوەڕاستی لەوەڕگەی سەرسەوزو لەبن شاخێکی گەورە کە راست لەبن لووتکەی کێوەکە بوو, کانیاوێك هەڵدەقوڵی کە کەفە سپییەکەی بە دەوروبەردا دەپرژاند.

لە دوێنێ شەوێ وە بێدەنگییەك بەسەر هۆبەکەدا کشابوو. هەموان بە سرتە قسەیان دەکرد, هاتوچۆ لە چادرێکەوە بۆ چادرێکی دیکە, شڵەژان, کەمێك ترس و شادمانییەکی زۆر. موسلیم شوان ئاگای لە هەموو شتێك هەبوو, مەڕەکانی کێشابووە ئەم لایەو لە دوێنێ ئێوارێوە چاوەڕێ بوو. ئەو, ترس و شادمانیی هۆبەکەی بە هەموو گیانی خۆی هەست پێدەکرد. کەس لەو بارەیەوە شتێکی پێنەگوتبوو, کەسیش داوای لێنەکردبوو کە بڵێ: کوڕە, موسلیم! وا بکەو وا مەکە. لە چاوە سەوزە چیمەنییەکانی دا شادمانی و چاوەڕوانی پێکەوە شەپۆلیان دەدا. قسەی خۆمان بێ جاروباریش ترس و بە دوای ویش دا هەستێکی بەژان لە هەناوی دەگەڕا, بەڵام نەیدەزانی چ بکا. هەرکەس لە خوارەوە, لە هەر نوختەیەکی چوکووراوا ڕا دەهات دەبوو بەو ڕێیەدا تێپەڕێ کە بەنێو دارستان و بە بن بەردەڵانەکەدا دەڕۆیشت و چۆمێکی چووکەڵەشی بە پەنادا رادەبرد. ئەم جادەیە کە تەواو دەبوو, دەگەیشتە ڕێگایەکی دیکە. ئەم ڕێگایە بە مەڵبەندێك دا تێدەپەڕی کە مەڕێکی زۆری تێدا بڵاو ببوونەوە. ئەم جادەیە یان دەگەیشتە دۆڵی قزل کارتاڵ یان تێکەڵ بەو ڕێیە دەبوو کە لە کێوەکە بەودیودا دەڕۆیشت. موسلیم کەوتبووە هەناسەبڕکەو دڵی خێرا خێرا لێی دەدا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ماوەیەکی زۆر هەر لەو جێی لێی بوو, لەسەر زەوی, لەنێو گوڵە گوێنێیەکان دا نووست. لەبن چڵە گوێنێیەکان کۆمەڵێک خاڵخاڵۆکە بە خاڵی سوورو ڕەشەوە تێکیانەوە داویشت. هەر بەو جۆرە کە گوڵە سووراوییەکان دەدرەوشانەوەو تیشکیان داویشت, خاڵخاڵۆکەکانیش سوورتر بوون وەك مەشخەڵێکی سوور دەدرەوشانەوە.

موسلیم شوان بە پەلە بوو. چاوی لە هەموو تارماییەکی چووکیشەوە دەبڕی و گوێی بۆ هەر دەنگێکی سووکیش هەڵدەخست. مەڕەکان لە دەشتاییەکەی خوارێ بە ئارامی دەلەوەڕان, و سەگەکە لە پەنای خۆی وەرکەوتبوو. کەمێکی برسی بوو, بەڵێ بەڵام لەبەر بێسەبری و چاوەڕوانی خەریکی خۆ تێرکردن نەبوو. سەرەنجام دەستی دایە ئەو کۆجەڵەیە کە لە پشتێ خۆی بەستبوو, و ڕۆیشتە خوارێ بۆ لای مەڕەکان.

مەڕێکی ڕەش بەشی گەورەی گرت و دەستی کرد بە دۆشینی, وەختێك کۆجەڵەکە پڕ بوو لە شیری گەرم و کەف کردوو, گەڕایەوە کن کەپەنکەکەی کە وێنەی خۆرەتاوی لەسەر سنگی بوو. نانی لە خورجێنێ دەرهێناو دەستی کرد بە خواردنەوەی شیری بۆن خۆش. هەورێکی سپی لە ژوور دارستانەوە بەرەو خوار دەچوو. شنەبایەکی نەرم هەڵی کردو خستیەوە. هەتاوی بەربەیانی هاوین بەرە بەرە ڕووناکایی خۆی بڵاو دەکردەوە. لێڕەوار بە سەوزایی زۆریەوەو گوڵە گوێنێیەکان بە ڕەنگی جوانیانەوە تێکەڵ ببوون و هەڵمیان لێ هەڵدەستا. لێڕەوار لێرەوە لەبناری کێوەکانەوە تا خوارێ, بگرە تا چوکووراوا ڕاکشابوو, و ئەو گوڵە گوێنێیانەش کە بنارە ڕووتەنەکەیان داگرتبوو, بە تیشك هاویشتن و ڕەنگی سووراوی و شین و سوورەوە لەگەڵ پەڕاوێزی زێرکفتی هەتاو هەتا دوندی کێوی دەچوونە سەر. لە دوور دەنگێکی نەرم وەك گرم و هۆڕ بە شێوەیەك کە ڕوون نەبوو چیە دەهاتە بەر گوێ. لە پەڕپەڕۆچکەی ئاسمانێ هەڵۆ گەورە گەورەکان بە جۆرێك باڵیان لێك کردبوونەوەو دەفڕین دەت گوت لە جێی خۆیان نابزوون و بە میچی ئاسمانەوە چەسپاون. گوڵێك بە لاسکی درێژو هێشووی سووریەوە لەنێو دڕووەلانێك بەرەو هەتاو تێهەڵچووبوو, و گوڵی کورتەباڵا, شین و زەرد, نێوان بڕکە گوێنێیەکانیان پڕ دەکرد. مێشەنگوینەی گەورەو درشت, ڕەش و بەهێز بە وزەوزی وەك گرماندن لە گوڵێکەوە دەفڕینە سەر گوڵێکی دیکە. باڵندەی چووك و ڕەنگین, چووك بە ئەندازەی قامکی گەورە, لە گوێنێیەکەوە دەفڕینە سەر گوێنێیەکی دیکە. موسلیم کە تێری خواردبوو, حەوسەلەی بەسەر چوو, لە کاتێك دا ئەو هەرگیز بێتاقەت نەدەبوو. چەندین سەعات تەماشای باڵندەیەکی چووکەڵە , پیاوێك, مێشەنگوینێك, کرمێك یان هەڵۆیەکی دەکرد, لەگەڵ ژیانی ئەوانە تێکەڵ دەبوو, و خۆی لەبیر دەبردەوە. ئاسمانیش لە پێش چاوی گوڵێکی گەورەی شین و جوان, یان باڵندەیەکی زۆر گەورە بوو کە باڵەکانی لێك کردبوونەوە. موسلیم پاش ئەوەی نانی دەخواردو تێر دەبوو, دەچوو بنە سوێسنەی هەڵدەکەندن. لە گوڵە سوێسنەکە ڕا دەیزانی درشت ترین بنە سوێسنە لە کوێ دایەو هەڵی دەکەند. ئەو گوڵە سوێسنانەی سیس و وشك بوون بنەکانیان درشت ترو پڕ شیر بوون. موسلیم بە یەك جار دەیتوانی بنە سوێسنەکان هەڵکەنێ, لەو کارەدا بە تەواوی کارامە ببوو. درشت ترین سوێسنەکان لە تەنیشت بەردەکان, نێو دڕووەکان و بن بڕکە گوێنێیەکان شین دەبوون. گوڵە لاسك کورتە زەردە پڕ ڕەنگەکەیان ئەوەندە زەردو بریقەدار بوو, پیاوی دەحەبەساند. وەختێك موسلیم بنە سوێسنەکانی هەڵدەکەند, بۆنێکی نەناسراوی هەڵماوی لە خاك هەڵدەستا کە سەری دەسووڕەوە دەبردو سەرخۆشی دەکرد.

سوێسنە هەڵکەندن درێژەی کێشا, هەتاو بەرەو ڕۆژئاوا شۆڕ ببووەوەو ئەو هەروا لە خۆشیی هەڵکەندنی بنە سوێسنە هەموو شتێکی لەبیر چووبووەوە. وەختێك توورەکەکەی پڕ بوو لە بنە سوێسنە پشتی ـ کە نەختێك وەژان کەوتبووـ هەڵێنایەوە. تەماشایەکی خوارێ, نێو دارستانی کردو پاشانیش ڕوانیە سەرەوە, ڕوانیە ئەو هەڵۆیانە کە بەسەر دوندی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چیاکەوە هەڵدەفڕین. ئەمجار دانیشت و بەخەمگینی دەستی بە هەڵکەندنی بنە سوێسنەکان کردەوە. بنە سوێسنەکان توێژاڵێکی قاوەیی کەم رەنگی وەك تۆڕیان بەسەرەوە بوو. ئەگەر ئەو پێستە لادەچوو، بنێکی بەقەدەر دەنکە نۆکێکی گەورەو نەختێك گەورەتر دەردەکەوت. بنە سوێسنەکانیان بەکاڵی دەخوارد یان لەنێو شیردا دەیان کوڵاندن ئەمجار دەیان خواردن و بە دەرمانی هەموو دەردێکیان دەزانین. بۆنەکەی تا ماوەیەکی زۆر لەبەر لووتی بنیادەم دەمایەوە.

موسلیم لەلایەك وردە وردە سوێسنەکانی سپی دەکردو لەلایەکی دیکە لەسەرەخۆ دەیجوین و دەیخواردن. دەم و چاوی ئارەق کردووی وەك گوڵە گوێنێیەکان داگیرسابوو، و چاوە سەوزە چیمەنیەکانی وەك چاوی هەڵۆ بەردەوام دەوروبەریان دەپشکنی. لەحزەیەك چاوی لە سەگەکەی بوو کە سەری هەڵێناو گوێی قوت کردن. هەستایە سەرپێ. لەلایەك ئەو بنە سوێسنانەی سپیی کردبوون بە مستان وەزاری دەکردو بە پەلە دەیخواردن و لە لایەکی دیکە چاوی بە لێڕەوارو دەوروبەردا دەگێڕا. پاشان سەگەکە هەستاو بەرەو دارستان دەستی کرد بە وەڕین. ئەمجار بە دەم وەڕینەوە غاری دایە لای مەڕەکان. راست لەو دەمەدا لەنێو لێڕەوار مانگ و ئەستێرەی برنجەیی کڵاوی یەکەم جەندرمە درەوشایەوەو کووژایەوەو بەدوای ئەوەدا یاوەر فارووق بە سواری ئەسپێکی بۆر لە لێڕەوار هاتە دەر. روخساری تووڕە دیار بوو. بە دوای وی دا جەندرمە تفەنگ لە شانەکان وەدەر کەوتن. لە تەنیشت کانییەکە، لەلای راست دەشتێکی هەموار هەبوو. یاوەر لە ئەسپەکەی دابەزی. لە یەکەم روانین دا، ئەو دووربینەی بە سنگیەوە هەڵاوەسرابوو دەبینرا. دەمانچەکەی راست لەبن قایش پشتێنە سەربازییەکەی بەستبوو. دەمانچەیەکی گەورە بوو. چەکمەیەکی بریقەداری لەپێدا بوون. سمێڵەکانی گشت بادابوون و سامێکیان دابوو بە روخساری. جلەکانی دەت گوت تاوێك لەمەوبەر ئوتوو کراون و لەبەری کردوون. جەندرمەکان لەسەر کانیی ئاوەدانی مانەوەو مەتارەکانیان لەبەر پلووسکی دار سنۆبەر پڕ لە ئاو کردو خواردیانەوە. موسلیم بۆ دەرکردنی سەگەکەی کە بە وەڕین بەرەو جەندرمەکان دەچوو، وەك بریسکە غاری دا، چووە خوارێ بۆ دەشتاییەکە، سەگەکەی گرتەوەو بە چاوێکی پڕ لە سەرسوڕمانەوە لە جێی خۆی چەقی و دەستی کرد بە تەماشاکردنیان.

سەرجووخە عەلی کەرتیش لە کاتێك دا کوڕە شوانەکەی نیشانی یاوەر دەدا، گوتی:"شوان! ئەمە یەکەم جارە لێرە کەسێك دەبینم".

یاوەر سەری هەڵبڕی، تەماشایەکی منداڵەکەی کرد کە نەختێك ئەولاتر راوەستابوو، چەند لەحزەیەك یاریی بە قەمچییە دەسك درێژە زێوینە نەخشاوەکەی کردو ئەمجار سەری داخستەوەو بەسپایی گوتی:

"ئەمە منداڵێکە".

عەلی کەرتیش خەڵکی ئەو دێیە بوو کە لە بناری شۆرەکاتی کێوەکەی ئەوبەر هەڵکەوتبوو. دێیەکی بێ ئاوو گیاو بێ بەرهەم و لە هەژاری دا داماو. عەلی لەبەر ئەوەی لە کاتی سەربازی دا ماوەیەك خۆی ون کردبوو، زێدە خزمەتی بۆ دانرابوو. ئەو پاش ئەوەی چەند جار بوو بە فەرماندەری مەخفەر، کرا بە فەرماندەری جەندرمەی شارۆچکە. لەو بارەیەوە زۆر خۆشحاڵ بوو. هەرچەند لە شارۆچکە نەیدەتوانی وەك مەخفەرەکان بەرتیل وەربگرێ، بەڵام ئەوەی تا ئێستا پەیدای کردبوو، بەشی وی دەکردو بە زیادەوەش. بە جۆرێك کە ئێستا خانوویەکی گەورەی هەبوو. ئەم خانووەی لەنێو باغی ئەرمەنییەك دا دروست کردبوو. دەیەویست خۆی بنوێنێ و ئەو ناوبانگەی لەنێو دێی خۆی دا پەیدای کردبوو، بەرێتە سەرترو لە سەرانسەری چوکووراوادا ناوبانگ پەیدا بکا. پووڵ و پایە لەبەر چاوی بێنرخ بوون، لە فکری ناقیسی خۆی دا ناوو ناوبانگی بۆ بنیادەم بە پێویست دەزانی. بۆ گەیشتن بەو ئامانجەش دەبوو حەمەدۆك بگرێ یان بیکوژێ. ئەگەر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەدۆك كوژرابا یان گیرابا. هەموو شانازی‌یەكە بۆ یاوەر دەبوو بەڵام بەهەرحاڵ بەشێكی هەرچەند كەمیش با، بەو دەبڕا. بێینە سەر باسی وەكیل باشی عاصم. ئەو نە وەدوای ناوبانگ كەوتبوو، نە وەدوای شانازی. لە جێ دا ئەو لە ژیانی خۆی بێزار ببوو. جگە لەوەش، ئاشقی حەمەدۆك بوو، ئاشقی ئەو خوێنخۆرە كە ژمارەیەك لە شەخسیەتە بەنرخەكانی كۆمارە ساواكەمان وەك عەبدی‌خان، هەمزەفەندی و عەلی سەفابەگی كوشت، بێ‌ئەوەی گوێ بداتە گریانەكەیان. گوللەی راست لە گلێنەی چاویان دا، لەشی منداڵە ساواكانیانی لە بێشكەدا بە سەرنێزە دابێژدابێژ كرد، زمانی ئاغاو بەگەكانی لەبن ڕا بڕی و داری دەو ئینسانە شەریفانە بڕی.

ئەم چیایا نە پڕ لە چەتە بوون. سەرجووخە عەلی كەرتیش باش دەی‌زانی كە نابێ سەر باوێتە سەر زۆر لەو دەستە رێگرانە. یاوەر فارووقی مستەفا پاشا سەولەت بە جێی خۆی، تەنانەت عیسمەت پاشاش نەی‌دەتوانی كاری وا بكا. چونكە زۆر لەو تاقمانە پیاوی بەگ و ئاغاكانی چوكووراوا بوون. هێندێكیشیان چەتەی بێ‌كەس و كار بوون. حەمەدۆك بە ناوبانگ بوو، هەمیشە فەقیرو هەژارو جووتیاران پشتیوانی‌یان لێ‌دەكردو وەك گیانی خۆیان و گلێنەی چاویان دەیان پاراست. بەڵام ئەوانی دیكە هەرگیز یاریدەی كەسیان نەدابوو... نە یاریدەی ئاغاكان و نە یاریدەی جووتیاران... ئەوانیان دەكوشت، بەڵام ژمارەیان لە چیاو بەندەنان زۆر بوو. هەرچەند هەموو مانگێك پێنج تا دە كەسیان لێ دەكوژران، بەڵام دیسان دوایی‌یان نەدەهات.

عەلی بە چەتە كوشتن و بەوە كە گوللەیان لە نێوێ چاوان دەدا، بەناوبانگ بوو. هەر لە ئێستاوە ناویان نابوو قەسابی رێگران و عەلی كەرتیشی لە خوابێ‌خەبەر. لەنێو جەندرمەكان دا بۆ داركاری كردنی جووتیاران و بە تایبەتی چیانشینان كەسی نەدەگەیشتێ. لەماوەی خزمەت لە مەخفەرەكان دا بە جۆرێك لە فەلاقەكێشان دا كارامە ببوو، كە فەلاقە كێشەكانی ئەنكەرە دەبوو دە ساڵ لەبن دەستی دا شاگردی بكەن. درندەو باڵندە، مارو هەزارپێ و تەنانەت داروبەردیش لە بەردەستی دا وەزمان دەهاتن، هەتا دەگا بە خەڵكی لادێ. هەمیشە دەی‌گوت: خوای گەورە بە قوربانی بم ئەم دێهاتی‌یانەی هەر بۆ لێدان دروست كردوە. دەبێ هێندەیان لێ‌دەی هەتا لە دەرپێ‌یەكانیان دەمیزن و لەبن خۆیانەوە دەڕین. بڕیاری دابوو هەتا چەند ساڵی دیكە واز لە سەرجووخەیی بێنێ و لە دەشتی ئاناوارزا لە نیزیك ئاكچاساز كێڵگەیەك پەیدا بكا. هەر لە ئێستاشەوە خەریك بوو ئەو نیازەی جێ‌بەجێ بكاو هەر بۆیە دەبوو خۆی لە زولفۆ ئەفەندی و عارف صائم بەگ نیزیك بكاتەوە.

عەلی كەتیش كە بەرامبەر بە یاوەر قیت و بێ‌جووڵە وەك بەرد، سنگی رەپێش كردبوو، و خەبەردار وێستابوو، گوتی:

"جەنابی یاوەر، منداڵان بۆ شتی وا باشترن. قسە، یان لە شێتی ببیسە یان لە منداڵی".

"ئێستا كەوایە بڵێ با بێ".

عەلی كەرتیش بە غاردان چووە لای موسلیم. منداڵەكە لەوێ راوەستابوو، قەڵەدەی سەگەكەی لە دەست دا بوو، و تەماشای جەندرمەكانی دەكرد. بە دیتنی عەلی كەرتیش كە بەغار بۆ لای دەهات زۆر خۆشحاڵ بوو، بەڵام هەولی دا خۆشحاڵی‌یەكەی بشارێتەوە.

"ئەو سەگەی بەرەڵڵا كەو زوو وەرە، یاوەر كاری پێتە".

نێوچاوانی گرژ كردبوو، و رەگی ملی هەستابوون:

"ئەو سەگەی بەرەڵڵا كەو زوو وەرە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

موسلیم سەگەکەی بەرەڵڵا کردو دەنگی دا بۆ لای مەڕەکان. سەگ فەرمانی وی بەجێ گەیاندو چووە لای مێگەلەکە. کەرتیش لە پێشەوەو موسلیم بە دوای دا هاتنە لای یاوەر.

یاوەر سەری هەڵێناو پاش ئەوەی لەسەر تا پێ لە موسلیمەوە راما, گوتی:

"ئەتۆ خەڵکی ئێرە نی, لێرە چ دەکەی؟".

موسلیم لە حاڵێك دا رەنگی سوور هەڵگەڕابوو, و دەست ولاقی دەلەرزین. وەڵامی دایەوە:

"شوانم".

"لە کوێ دادەنیشی. لە کام عەشیرەتی؟".

"خەڵکی ساری کەچیلیم".

"ساری کەچیلی عەشیرەتی کێیە؟".

"عەشیرەتی خۆمان".

یاوەر پێکەنی:

"لە کەنگێوە لێرەی؟"

"شەوێك و دوو رۆژ دەبێ".

"سوارێك, پیاوێك, پیاوێکی چەکدار, پیاوێکی بریندارت نەدیوە بێرەدا تێپەڕێ؟".

"کەسم نەدیوە. ئەگەر لە کەسێك دەگەڕێن دەبێ لەو خوارانە بێ".

"تێگەیشتم جەنابی یاوەر. ئەم تووتکە سەگە درۆ دەکا".

"ئەتۆ دوێشەوێ گوێت لە دەنگی تەقە نەبوو؟".

"گوێم لێنەبوو".

"چۆن دەبێ. چۆن گوێت لێنەبوو؟ لەنێو لێرەواردا دەنگی تەقە دنیای پڕ کردبوو و شەڕ بوو. چۆن گوێت لێنەبوو؟".

"خەوتبووم. خەوم زۆر گرانە".

"ئەتۆ چۆن شوانێکی کە دەتەوێ گورگ مەڕەکانت نەخوا؟".

کوڕە شوانەکە گوتی:

"نایان خوا"و بە شێوەیەکی پێهەڵلاگوتنەوە گوتی:

"زەردەی دەبینی؟ دە گورگان بە جارێك دەخوا. لینگەی پەیدا نابێ".

ئەو "زەردە"یە, سەگەکەی موسلیم وەك ئینسان وابوو, هەموو شتێکی دەزانی, تێدەگەیشت, بیری دەکردەوە. هەر ئەوەندە بوو قسەی نەدەکرد. لەوانەش بوو ئەگەر بیویستایە بتوانێ قسە بکا.

"زەردەی دەبینی, دەتوانێ حەوتوویەك, دە رۆژ, سێ مانگ مێگەلێك بەرێتە کێو و ئاگای لێبێ. شوانیشی ناوێ. دەیبینی؟ ئەگەر ئەمن بخەوم و مەترسییەکی چووکەڵە بێتە پێش, جا مار بێ, دووپشك بێ, بنیادەمێك بێ, دێ و بەسپایی قۆڵم دەگرێ و خەبەرم دەکاتەوە".

"ئەمشەو خەبەری نەکردیەوە؟ دەنگی تەقەی گوێ لێنەبوو؟".

"ئەگەر گوێی لە دەنگی تەقە بایە وەخەبەری دێنام".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی کەرتیش نەڕاندی:

"وەخەبەری هێناوە, بەڵام ئەو درۆ دەکا کە دەڵێ گوێم لێنەبووە".

موسلیم وەڵامی دایەوە:

"ئەگەر گوێی لێبایە وەخەبەری دێنام. حەتمەن گوێی لێنەبووە. ئەو دەنگی تەقەی تفەنگ دەناسێ, چەتە, جەندرمە, پیاوی چاك و خەراپ لێك دەکاتەوە. ماوەیەك لەمەوبەر لەو خوارە لەنێو نزار ملی یەکێکی گرت, کابرا خەریك بوو بخنکێ. ئەو کابرایەی باسی دەکەم کچێکی بەدناوی هێنابوو, دوایەش لەت و کوتی کردبوو. زەردەی من لەو زەردانەیە. ئەو بەگزادەی سەگانە".

"سەگەکەت زۆر خۆش دەوێ؟".

"لە هەمووان پتر. ئەو هاواڵی منە".

عەلی کەرتیش بە گاڵتەپێکردنەوە گوتی:

"جەنابی یاوەر ئەو سەگە بابیەتی, دایکیەتی".

دژکردەوەی موسلیم بەرامبەر بە عەلی کەرتیش توندو زبر بوو, موسلیم ئەوی باش دەناسی, هەر کە بوو بە سەرجووخە بە خۆی و پازدە جەندرمەوە چووە دێیەکەی خۆیان و سێ شەوو ڕۆژان خەڵکی دارکاری کرد.

"چۆنی تێ دەگەی؟"

"درۆ دەکا, جەنابی یاوەر. ئەم کوڕە دەزانێ حەمەدۆك بۆ کام لا چووە. با تاقیقی لێبکەین."

یاوەر بە هێمنی گوتی:

"تاقیقی لێبکە".

"لێرە, یان لەنێو لێڕەوار؟".

یاوەر گوتی:

"هەر لێرە, لەو خوارە, بزانم ئەو شێت و پێتەی چۆن وەزمان دێنی".

کەرتیش بە نەرمی و میهرەبانی لە موسلیم نیزیك بووەوەو گوتی:

"بڕوانە کوڕم, دوێنێ بەیانی تاریك و ڕوونی, کابرایەکت نەدی کە تفەنگی پێ بوو و سواری ئەسپێکی خەنەیی بوو, ئەسپێکی خەنەیی رووت, کە خێرا بە پێشت دا تێپەڕێ؟ ئەو پیاوەی سواری ئەسپەکە بوو, نەختێك لە تۆ بەخۆوەترە... بڵێ کوڕم. بڕوانە, ڕاست لە دارستان هاتە دەرێ و بۆ لای تۆ هات, ئەتۆش لە دەنگی پێی ئەسپەکە وەخەبەر هاتی. یان سەگەکە خەبەری کردیەوە. ئەتۆش وەختێك وەخەبەر هاتی, سوارەکەت دی کە بە توندی دەڕۆیشت. ئەو سوارە بەرەو کام لا چوو؟".

"ئەمن نەم دی".

"ئەتۆ نەت دی؟".

"بە هیچ جۆر".

"ناوت چیە کوڕم".

"موسلیم".

"کوڕم, موسلیم, ئەگەر ڕاستی نەڵێی بۆت خەراپە ها!".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هیچ سوارێکم نەدیوە".

چوار جەندرمە زۆر لەمێژ بوو ئامادەو چاوەڕوان بوون. ئەوی هەرە مل ئەستووریان داردەستێکی بەدەستەوە بوو.

"رای کێشن".

دەسبەجێ موسلیمیان لە عەرزی درێژ کردو قایشە تفەنگێکیان لە لاقانی هاڵاند.

"کاڵەکانی لەپێ دەرێنن".

کاڵەو گۆرەوی‌یەکانیان لەپێ داکەندن و دوور فڕێیان دانە سەر چڵە گوێنی‌یەک.

"دەست پێ بکەن".

جەندرمە قەڵەوەکە بە هەموو هێزی خۆی دارە ئەستوورەکەی لە لاقی منداڵەکە ـ کە بە قایش تفەنگ بەسترابوو ـ راکێشا.

"دیسان لێی دە".

ئەو جەندرمە زەلامە بە هەموو تینی خۆی دارەکەی لە بەرەپێی موسلیم رادەکێشا. بەڵام نەی‌دەتوانی لێوی ئەو منداڵە بۆ دەنگێك لێك بکاتەوە.

یاوەر بە سەرسوڕماوی چاوی داپچڕابوون و دەی‌ڕوانیە ئەو دیمەنە نائاسایی‌یە.

سەروچاوی موسلیم شەڵاڵی ئارەق بوون، ددانی لە چیڕەوە دەبردن، لەگەڵ هەر زەبرێك کە وێی دەکەوت ئەندامی لەشی رێك دەهات و رادەچەنی و پاشان شل دەبوو. ئەم وەزعە ماوەیەکی زۆر درێژەی کێشا. بەڵام موسلیم دەنگی لەبەر دەرنەهات. یاوەر بەسەرسوڕماوی و بە چاوی داپچڕاوەوە تەماشای دەکردو بەو هەموو دەنگ نەکردنەی پتر رقی هەڵدەستا. بە تووڕەیی فەرمانی دا:

"عەلی بۆخۆت دارەکە وەرگرە، ئەمە چ وەزعێکە؟".

عەلی کە دارەکەی لە جەندرمە زەبەللاحەکە وەرگرتبوو بە هەموو هێزو تەواوی هونەرو وەستایەتیی خۆیەوە بەسەر کوڕەکەدا رووخا. بەڵام موسلیم دیسان مته‌قی نەکرد.

سەگەکەشی هاتبوو و نەختێك ئەولاتر لەسەر کانی‌یەك کە دەوراندەوری بە پنگەڵێکی گوڵووك شین داپۆشرابوو، راوەستابوو، و تەماشای موسلیمی دەکرد کە بە چاوێکی غەمگینەوە لەسەر زەوی راکشابوو، و لە پەستا زەبری داردەستەکەی لە بەری پێیان دەدرا. سەری قیت کردەوەو خۆی بۆ شەڕ ئامادە کرد. بەڵام موسلیم چووکترین دەنگی لەبەر دەرنەدەهات و چووکترین ئیشارەتیشی نەدەکرد.

یاوەر نەی‌توانی خۆی رابگرێ، هەستاو چوو لەبان سەری کوڕە شوانەکە راوەستا، روخساری عەلی کەرتیش رەش داگیرسابوو. ددانی لە چیڕەوە دەبردن و دارە ئەستوورەکەی راست دەکردەوەو بە هەموو هێزی خۆی دای‌دەهێنا. منداڵەکە جگە لە رێك هاتن و راچەنینی ئەندامی دژکردەوەیەکی لێ‌نەدەبینرا.

سەرەنجام بەرەلاقی منداڵەکە خوێنیان لێ‌هەڵچۆڕا. یاوەر گوتی:

"سەرجووخە عەلی، بێسوودە ئەتۆ تا ئێستا مەخلووقی وات دیوە؟".

سەرجووخە عەلی کە شەڵاڵی ئارەق بوو بە هەناسەسواری وەڵامی دایەوە: "نا"و لە حالێك دا بە هەموو هێزی‌یەوە داری دادەوەشاند بە منجە منج لەسەری رۆیشت:

"نا جەنابی یاوەر، لە ژیانم دا بەڵای وام نەدیوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بڵێ کورِم. ئەتۆ حەمەدۆکت دی. وەنا؟".

ددانەکانی موسلیم داخرابوون و لێك هەڵنەدەپچڕان.

"بڵێ کورِم ئەگینا سەرجووخە عەلی دەت کوژێ, ئەو زۆر کەسی ئاوا لەبن داران دا کوشتوە".

"زۆرم کوشتوون, زۆرم کوشتوون".

ئەو دارەی لە لاقی منداڵەکە دەدرا دەت گوت دوولا دێتەوە. لاقەکانی خوێنیان لێدەچۆرشا. دارەکە بە تاوێك سوور بوو.

سەگەکە رەق لە جێی خۆی راوەستابوو. یاوەر کە لە نەکاو چاوی پێی کەوت بە خۆشحاڵی فەرمانی بە عەلی کەرتیش دا:

"راوەستە, راوەستە سەرجووخە کەرتیش".

سەرجووخە عەلی هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو دەستی راگرت.

"راستی کەنەوە".

عەلی کەرتیش دەستی منداڵەکەی گرت و بە زۆر راستی کردەوە. موسلیم خۆی بەسەر پێوە نەگرت و درێژاو درێژ کەوتەوە سەر زەوی.

"راستی کەوە, ئەو تووتکە سەگەی".

سەرجووخە عەلی, منداڵەکەی لە عەرزی بڵند کردو بن قۆڵی گرت. جەندرمەیەکی دیکەش چووە بن پیلەکەی دیکەی. منداڵەکە لەنێو ئەو دووانەدا وەك لەشێکی بێگیان دەچەمایەوە. وەکیل باشی عاصم پاش ئەوەی بە چاوێك کە هیچی تێدا نەدەخوێندرایەوە لە هەوەڵ تا ئاخری سەیری ئەو بەسەرهاتەی کرد, هەستاو چووە لایان.

"جەنابی یاوەر, ئەم منداڵە خەریکە دەمرێ, بروانە خەریکە گیانی دەردەچێ".

یاوەر بە راوێژێکی توند وەڵامی دایەوە:

"ئەمە حەوت رووحی هەیە, هیچی لێنایە, چما نەت دی, ئەو هەموو دارەی لێدرا جارێك نەیگوت ئاخ".

کەرتیش گوتی:

"حەوت رووحی هەن".

یاوەر گوتی:

"ئەمن دەزانم چۆنی وەقسە بێنم".

ئەودەم دەمانچەکەی هەڵکێشاو بەرەو سەگەکە کە لەوێ راوەستابوو سێرەی لێگرت.

"کاکی شوان, ئێستا چاوت هەڵێنە, جوان چاوت بکەوە تا بزانی تاوێکی دیکە چ دەقەومێ".

راوێژەکەی, وەك تیغ دەیبڕی. پڕ بوو لە رق و سەرکەوتن و خۆشحاڵی.

منداڵەکە لەسەرەخۆ چاوی هەڵێنان. تەماشای دەمانچەکەو یاوەرو سەگەکەی کرد. یاوەر نەڕاندی:

"ئێستا بڵێ بزانم. ئەگەر ئێستا راستیەکەی نەڵێی سەگەکەت دەکوژم".

منداڵەکە چاوەکانی تیژ کردن. خێرا تەماشایەکی سەگەکەی و دەمانچەکە کە لەبەر تیشکی هەتاو دەدرەوشایەوەو شەپۆلی دەدان و سەری سمێڵەکانی یاوەری ـ کە دەلەرزین ـ کردو گوتی:

"زەردەی مەکوژە, ئێستا دەیڵێم, حەمەدۆکم دی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر بە پێکەنینەوە گوتی:

"ها! ئاوا. بیهێنن".

ئەمجار چووەوە جێگاکەی پێشووی لەسەر سەکۆیەک دانیشت. منداڵەکەیان هێناو رووبەڕووی دایان نا.

"بە چ ڕا زانیت حەمەدۆکە؟".

"تفەنگی پێ بوو".

"چی دیکە؟".

"ئەسپەکەی خەنەیی بوو".

"چی دیکە؟".

"منداڵێك بوو بەقەد من".

"چی دیکە؟ بەرەو کام لا رۆیشت؟".

منداڵەکە لە حاڵێك دا رۆژئاوای نیشان دەدا گوتی:

"ئاوا رۆیشت... ئەمن دەزانم چووەتە کوێش".

"چووەتە کوێ؟".

"باقر گدیگییەك هەیە, ئەشکەوتێکیش هەیە کە چەتە کەچەڵ بە خۆی و نۆزدە کەسەوە, لەوێ دان. حەمەدۆك چووە رەگەڵ وان کەوێ."

"ئەو هەموو شتەی لە کوێ دەزانی؟".

"ئەوان باسیان کرد".

"کێ؟".

دوێنێ چەتە کەچەڵ لەسەر ئە م کانییە قسەی دەکرد. گوتی حەمەدۆك دێ. وەڵامی ناردوە. لە ئەشکەوتی باقر گدیگی چاوەڕوانی دەبین. پاشان لێیان دا رۆیشتن. تەقیلەی سووریان لەسەر بوو.

"زۆر باشە, بۆ زووتر نەت گوت؟".

"زۆر ترسابووم".

یاوەر هەستایە سەرپێ, نەختێك ماسوولکەکانی لەبەر یەك کێشانەوەو پاش ئەوەی چەند جار لەسەر نووکی پەنجەی خۆی هەڵتەکاند, خۆی فڕێ دایە سەر ئەسپەکەی کە لە نیزیك خۆی بوو, و فەرمانی وەڕێ کەوتنی دا. ئەسپەکەی بۆ لای سەگەکە کە لە جێی خۆی چەقیبوو, لێخوڕی, چەکەکەی هەڵکێشا, سێرەی لە سەگەکە گرت و دەستی لێکێشا. سەگەکە بە توندی قرووسکاندی, کەوتە جینگڵان و بە دەوری خۆی دا دەستی کرد بە سووڕان. یاوەر هەموو فیشەکەکانی دەمانچەکەی بە دوای یەك دا لە سەگەکە دان. سەگ کە بە لەحزەیەك لە دەریای خوێن دا نوقم ببوو, بێگیان لەسەر چیمەنی سەوز کەوت. موسلیم کە گوێی لە تەقەی گوللەکان ببوو, لە جێی خۆی هەستاو دەسبەجێ خۆی گەیاندە لای سەگەکە. تۆپیبوو, و وەك تەرمی ئینسانێك درێژاو درێژ بە دەست و لاقی ئاوەڵاوە لەنێو گوێنێیەکان دا کەوتبوو.

ئەودەم کە جەندرمەکان لێیان داو رۆیشتن, موسلیم سەگەکەی خۆی لە باوەش گرتبوو, سەرە خوێناوییەکەی لەسەر کۆشی دانابوو, دەت گوت لایلایی بۆ منداڵێکی مردوو دەکا. لەسەرەخۆ لە پشتێن بەرەژووری رادەژاند.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەسپی خەنەیی لە دوور لەسەر دوندی شاخێکی نووک تیژی رەنگ قاوەیی کاڵ راوەستابوو, لەسەرەخۆ کلکی رادەوەشاند. سەرجووخە عەلی کەرتیش هاواری کرد:

"جەنابی یاوەر, ئەو ئەسپە , ئەسپی حەمەدۆکە, ئەسپەکەی عەلی سەفابەگ. دیارە حەمەدۆك لەو نێوەیە. کوڕە شوانەکە راستی دەکرد: وا دیارە حەمەدۆکی لە ئەشکەوتی باقر گدیگی لە داو دەخەین".

یاوەر نەڕاندی:

"ئەو ئەسپەی بکوژن".

سەرجووخە عەلی کەرتیش گوتی:

"زۆر دوورە, بەڵام هەر دەبێ بیکوژین".

یاوەر دووبارە نەڕاندی:

"راوەستە".

سەرجووخە عەلی کەرتیش لە جێی خۆی راوەستا. یاوەر ئەسپەکەی دەنگ داو هاتە لای:

"تفەنگەکەت وەمن دە. هەتا ئەتۆ دەگەیە وێ, ئەسپەکە دەڕوا". بە سواری بەرەو داوێنی چیاکە غاری دا. بنارەکە بەردەڵانێکی شۆرەکات بوو, ئەسپی یاوەر لەو بەردەڵانە شۆرەکاتەدا بە زەحمەت دەکەوتە غارو لە پەستا سەرسمی دەبرد. چەند جار یاوەر ترسی ڕێ نیشت کە بەر بێتەوە, بەڵام بەر نەبووەوە. وەختێك گەیشتە بن شاخەکە ئەسپەکەی لە کەف و ئارەق دا نوقم ببوو, و وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی. ئەسپی خەنەیی لەسەر دوندی شاخەکە کە بە رەنگێکی هەنگوینیەوە دەدرەوشایەوە راوەستابوو, و ئارام تر لە پێشوو, کلکی رادەوەشاند. یاوەر پاش ئەوەی لە خوارێ ڕا بەرەو سەر جوان سێرەی لێگرت, دەستی بە پەلەپیتکەدا هێنا. لەگەڵ دەست لێکێشان ئەسپی خەنەییش لە چاو لێك نانێك دا ون بوو.

یاوەر زۆری سەر لەو کارە سوڕما, تەماشای چەپ و راستی کرد, شوێنەوارێك لە ئەسپەکە نەبوو. وەختێك دەگەڕایەوە لای پیاوەکانی کە چاوەڕوان بوون, زۆر تووڕە بوو. گوتی:

"یانی چی. نەم هەنگاوت".

سەرجووخە عەلی کەرتیش گوتی:

"ئەمن لێرەڕا تەماشام دەکرد. هەر کە تۆ تفەنگەکەت بە شانتەوە نا, ئەسپەکە ون بوو: ئیدی نەم زانی بۆ کوێ چوو, چیی لێهات. بە دەردی دێهاتیەکان دەڵێن ئەم ئەسپە جادوویە".

یاوەر نێوچاوانی تێك ناو سمێڵەکانی لەرزین. لە حاڵێك دا تفی لە عەرزی دەکرد, گوتی:

"نەم هەنگاوت, رۆیشت. زۆر لەمێژە ماوزەرم ناویشتوە. بریا وەکیل باشی عاصم لە جیاتی من تەقەی لێکردبایە".

وەکیل باشی عاصم بە زەردەخەنەوە گوتی:

"حاشا یاوەر, حاشا. وەختێك ئەتۆ نەت توانی بیهەنگێوی, ئەمن بەهیچ جۆر نەم دەتوانی. هەروەك سەرجووخە عەلی گوتی, کاتێك ئەتۆ تفەنگەکەت راداشتێ, ئەو وەك مێو نەرم بوو, بوو بە هێڵێکی درێژو خێرا خزیـە نێو بۆشایی و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆیشت. ئەو ئەسپێکی زۆر بەدفەڕە. ئەو ئادەمە کە کووژرا... یۆباز ئۆغڵی و مەلا فەرهاد لەسەر ئەمە کوشتیان, لەسەر ئەم ئەسپە...".

"ئادەمی بەستەزمان گیانی لەسەر ئەم ئەسپە دانا, خوا عافووی کا عەلی سەفابەگ دەیگوت ئەو گەورەترین راوچی و تفەنگچی بوو. یەکی ئاوا چەند ساڵی رەبەق وەدوای ئەم ئەسپە کەوت و نەیتوانی بیکوژێ... پاشانیش مەلا فەرهادو خاوەنی ئەسپەکە ئادەمیان...".

"مەلا فەرهادو یۆبازئۆغڵی لە دار دەدەن ئیدی, وانیە؟".

"ئەرێ, لە داریان دەدەن. سەرۆکی دادگای جینایی پیاوێکی زۆر توندە".

"مووی لە ماستی دەردەکێشێ".

"دەڵێن ئەگەر قەرار بێ حەپسیان بۆ ببڕنەوە, هەژدە ساڵ دەستیان ماچ دەکا".

"ئەوان لە دار دەدەن".

"بریا زووتر لە داریان دابان. ژانە سەرمان بۆ دروست دەکەن".

"چ ژانە سەرێك".

"حەمەدۆك".

یاوەر پێکەنی:

"حەمەدۆك؟ ئێستا ئیدی زووی دەگرم".

"ئەم جارەیان ئەمن زۆر لە حەمەدۆك دەترسم".

"لە زۆر داوو تەڵە دەرباز بووە. ئەگەر بێڵێن ئەمجاریش لە دەستمان دەرچێ, زۆرمان ژانەسەر بۆ دروست دەکا".

"وەك ئەسپەکەی, وانیە وەکیل باشی؟".

وەکیل باشی عاصم بە پارێزەوە زەردەیەکی کردو گوتی:

"نازانم, مەعلووم نابێ".

یاوەر ئەسپەکەی لێخوڕی. وەکیل باشی عاصم لەلای راست, سەرجووخە عەلی کەرتیش لەلای چەپ و جەندرمەکان بەدوای دا دەرۆیشتن.

"وەکیل باشی عاصم! بە باوەڕی تۆ کوڕە شوانەکە راستی دەکرد؟".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"نازانم, کەس سەر لە کاری ئەمانە دەرناکا. لەوانەشە بۆ دوورخستنەوەی ئێمە لە حەمەدۆك...".

"زۆر باشە, ئەدی ئەو هەموو لێدانەی بۆچی خوارد؟".

"بۆ ئەوەی ئێمە باوەڕ بکەین".

"کەمی مابوو بمرێ".

"تەنانەت ئەگەر مردباش... دەڵێم جەنابی یاوەر! ئەگەر ئەم جاریش بێڵێن حەمەدۆکمان لە دەست دەرچێ, وەزعمان شڕە".

یاوەر گوتی:

"نابێ بێڵێن دەرچێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمان توانی برایمە ڕەشیش بدۆزینەوە".

"چۆنە بە دێیەکەی وان دا بچین".

"ئەمشەو کەسێك بنێرین, بانگی کەینە ئەوبەر, دەرەوەی دێ. ئەو بە جێگای حەمەدۆك دەزانێ".

وەکیل باشی عاصم بۆی لە مل دا:

"ئەو دەزانێ".

سەرجووخە عەلی قسەی هەردووکیانی بڕی:

"بڕوانە هۆوێ جەنابی یاوەر!".

یاوەر ئاوڕی دایەوەو تەماشای ئەو جێیەی کرد کە ئەو نیشانی دەدا. ئەسپی خەنەیی لەوێ لەسەر شاخێکی بەردئەستێی بریقەدارو درەوشاوەی بە رەنگ هەنگوینی ڕاوەستابوو, ئارام کلکی رادەوشاند.

یاوەر, هەر کە چاوی پێی کەوت گوتی:

"عەلی, بدە ماوزەرەکەت".

تفەنگەکەی لە دەستی ڕفاند. ڕکێفی لە ئەسپەکەی داو سەربەرەژوور بەرەو لای بەردەڵانە شۆرەکاتەکە هەڵگەڕا. هەر کە گەیشتە بن شاخەکە تفەنگی بە شانیەوە ناو سێرەی لێگرت, لەگەڵ سێرە گرتن ئەسپەکەش ون بوو.

یاوەر پاش ئەوەی ماوەیەك لەبن شاخە رەنگ هەنگوینیەکە چاوەڕێ ما, وردە وردە ئەسپی خۆی بۆ لای جەندرمەکان کە لە خوارێ بوون دەنگ دا.

"چ بوو؟ ئەم جارە توانیم لێی دەم".

سەرجووخە عەلی کەرتیش سەری بەردابووەوەو بێدەنگ بوو.

"بگرە تفەنگەکەت, ئەم ئەسپە گاڵتەمان لەگەڵ دەکا..."

لای ئێوارێ گەیشتنە سێکانیان.

ئاوی سێکانیان لە قەدی چەند شاخێکی شینی ئەستەم کە لە بەردەڵانەکانی دا چڵەگوێنێیەکان بە چڕو پڕی ڕوابوون و هەموو بڕکە گوێنێیەکانیش گوڵیان کردبوو, هەڵدەقووڵی و دەهاتە خوار. ئاوی ئەو سێ کانێیە لەسێ شوێن لەبن شاخەکە, بە کەف پڕژاندن دەردەپەڕی, بە خاکێکی شین دا تێدەپەڕی, بە سێ شوێنی قەڵشتێکی سپی دا کە خەتێکی سووری تێدا بوو, دەهاتە خوارو بەسەر چەند ئاوبەرەیەك دا کەلە داری سنۆبەر دروست کرابوون, هەڵدەڕژا, دەوروبەرو بن پلووسکە دارەکان گۆمێکی چووکەڵەی پڕ لە پنگ بوو. لێوارە ڕێك و لووسەکانی ئەو گۆماوە بە چیمەنێکی سەوز داپۆشرابوون. ساڵ دوازدە مانگ ئەم چیمەنە لە زستان و سەرماداو لە قیامەت و زەمهەریردا هەروا سەرسەوز بوو. تفەنگەکانیان لە پەنای ئەو گۆماوە کە بە هەزاران ماسیی سوورو خاڵدار مەلەیان تێدا دەکرد, پێك هەڵپەساردو دانیشتن تا بحەسێنەوە.

خەریکی حەسانەوە بوون. یاوەر دانیشتبوو, و پشتی وە گابەردێك دابوو کە دەنگی عەلی کەرتیش هەستا:

"جەنابی یاوەر, جەنابی یاوەر, هۆوەتا, هۆوەتا, لە هۆوێیە".

یاوەر کە سەری هەڵبڕی, ئەسپەکەی لەسەر تەپۆلکەیەکی رووتەن دی کە لەبەر دوا تیشکی خۆر کە بەرەو خۆرئاوا دەچوو, وەك ئەڵماسێکی رەش دەدرەوشایەوە. یاوەر کە ڕاست ببووەوە, گوتی:

"وەکیل باشی عاصم, ئەمن دەبێ ئەم ئەسپە بکوژم...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەڵام لەسەر قسەکەی نەڕۆیشت و لەو لەحزەیەش دا سەرجووخە عەلی ماوزەرەکەی بۆ برد. یاوەر کە تفەنگەکەی وەرگرتبوو, بەرەو دۆڵێکی قووڵ کە لە خوارێ بوو, شۆڕ بووەوە. ئەم دۆڵە بای دەدایەوەو راستەڕێ دەچووە خوار بۆ پشت ئەو تەپۆلکەیە کە ئەسپەکەی لەسەر راوەستابوو.

یاوەر ئەم جاریش سێرەی لێگرت. نووکی قەرەوڵ و درزی سیپەی لەگەڵ نیشانە جووت کردن و پاش سێرەگرتنێکی زۆر باش ویزەی گوللە هەستا. بەڵام ئەمجاریش ئەسپەکە لەنەکاو ون بوو. یاوەر شەکەت و ماندوو بەرەو سێکانیان دەگەڕایەوە کە دەنگی حیلەی ئەسپێك لە پشت تەپۆلکەکەوە هەستاو چەند لەحزەیەك لە شاخەکان دا دەنگی دایەوە. ئەسپی یاوەریش بە حیلەیەك وەڵامی دایەوە.

لەوبەری دەشتاییەکەی خوارێ, بە باریکە ڕێیەکەی لێواری دۆڵەکەدا سوارێك بە توندی بەنێو تۆزو غوباردا لینگی دەداو دەهات.

سەرجووخە کەرتیش گوتی:

"جەنابی یاوەر, ئەوە برایمەڕەشە دێ".

"بە چ ڕا دەزانی؟".

"ئەمن لەو دوورەش ڕا ڕۆینەکەی دەناسم. ئەمجار خەبەرێکی گرنگیشی بۆ هێناوین".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"لە هەمووی چاکتر ئەوەیە کە زانیویەتی ئێمە دەبێ لێرە بین".

"کابرایەکی سەیرە".

"جەنابی یاوەر, برایم بنیادەمێکی زۆر سەیرە".

"هەموو تاتە بەردێك و هەموو پنچکە درووپەك و هەموو دارێك چاوو گوێی وین".

یاوەر بێدەنگ بوو و ئەوانی دیکەش لێیان بڕیەوەو چاوەڕوانی برایمەڕەش مانەوە.

برایمەڕەش کە لە پەنای گۆماوەکە خۆی لە ئەسپەکە فڕێ دابوو, غاری دایە لای یاوەر, خەبەردار راوەستاو پاش سڵاو گوتی:

"جەنابی یاوەر هێندێ خەبەرم بۆ هێناوی. راست نۆ کەسن. بۆخۆم یەك بە یەك ژماردوومن".

"حەمەدۆکیشت دی, لەگەڵیان بوو؟".

"نازانم جەنابی یاوەر, ئەمن حەمەدۆکی ناناسم. لەوانەشە لەگەڵیان بووبێ. یەکێکم دی وەك وی دەچوو".

"چۆن بوو؟".

"لەگەڵ ئەو تاریفەی لێی دەکەن دەهاتەوە... چوارشانە, کورتەباڵا, برۆپان... کەوای ماراشییشی لەبەردا بوو. ئەمجار گۆرەویی ئەژنۆشی لەپێدا بوون. تەقیلە گولێنگەدارەکەی بەلای راستی سەریەوە نابوو. چوار قەد فیشەکدانی لە خۆی دابوون. چەکەکەی فیلینتای ئەڵمانی بوو. دەستی راستی لەبەر خۆی هەڵبەستبوو وەختێك دەڕۆیشت پشتی کۆم دەبوو, وادیار بوو بریندارە".

"وەکیل باشی عاصم, ئەتۆ چۆنی تێدەگەی؟".

"نازانم. خۆ ئەمن نەم دیوە جەنابی یاوەر. بەڵام ئەو تاریفانەی لێی دەکا, لەگەڵ تایبەتمەندییەکانی حەمەدۆك دێنەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی کەرتیش گوتی:

"ئەرێ، دێنەوە، خۆیەتی، بۆخۆم تفەنگم لێدا، لەو بابەتەوە چاك دڵنیام".

"چۆنی تێدەگەی برایم؟".

"وەختێك گرتمان دەردەکەوێ هەوە هەو نیە. هەر ئێستا سێ کەس وەدوای شوێنەکەیان کەوتوون. ئەمشەو کوێیان پێخۆشە با بچن خۆی لێ بشارنەوە. ئەوان لە دەستمان دان".

یاوەر فارووق گوتی:

"بەری بەیانی ئەو وەختە کە لەخەودان".

برایمەڕەش گوتی:

"جەنابی یاوەر، ئەمانە ئیدی بۆخۆم دانێ. ئەمشەو جێیەکەیان وەك بۆخۆم دام نابن، دەبینمەوە. زۆر دوور نین، فکری ئەوەش ناکەن جەندرمەیان بگەنە سەر".

یاوەر بە ئارامی و بە شێوەی لاواندنەوە دەستی لەسەر شانی برایمەڕەش دانا:

"برایمەڕەش. ئەگەر حەمەدۆك لەنێو ئەو نۆ رێگرەدا بوو، هەرچی پێت خۆش بوو لێم داوا بکە. ئاغاو خاوەن مڵکەکانی چوکووراوا دەوڵەمەندت دەکەن، دەبی بە قاروون. ئەگەر وایان نەکرد، ئەودەم...".

هێشتا بەیان نەنگوتبوو. تاریك و روون بوو. ئێشك گری رێگرەکان کە لە تاریك و روونی هەوادا دەکرا بزانی لاوێکی بەخۆوەیەو تەقیلەی لەسەرە، لەسەر قەدە دارێك دانیشتبوو، وا دیار بوو وێژینگان دەدا.

برایمەڕەش گوتی:

"جەنابی یاوەر، ئەمن ئەو کابرایەی دەناسم، کوڕە خالْمە، پێش ئەوەی ببێتە چەتە کوڕێکی پیاو و ئازا بوو، چ بکەین، سەرەنجامەکەی ئەوەبوو کە بە لاڕێ دا بچێ، چ بکەین، چارەنووسی ئەمە بوو. لە گیانی خۆمم خۆشتر دەوێ".

یاوەر پرسی:

"وەکیل باشی عاصم ئامادەن؟".

"ئامادەین جەنابی یاوەر".

"وەختێك ئیشارەتم دانێ، لێك ڕا دەست بکەن بە تەقەو هەتا بۆخۆم فەرمان نەدەم تەقە رامەگرن. تەنانەت ئەگەر هەموو چەتەکانیش کوژرابن".

"بەسەرچاو جەنابی یاوەر".

"سەرجووخە عەلی!"

"ئەمر کە جەنابی یاوەر".

"یەکەم تفەنگ ئەتۆ باوێ".

"بەسەرچاو جەنابی یاوەر".

"بە یەکەم تفەنگ ئەو کابرای لەسەر قەدە دارەکە دانیشتوە...".

"بە یەکەم گوللە جەنابی یاوەر".

برایمەڕەش هەناسەیەکی هەڵکێشاو تاوێکی چاك لەبەر خۆیەوە گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وەی خـالۆزا, وەی وەی. وەی بەدبـەخت, وەی بێکـەس, وەی کـە رۆژی خۆشـت لـە ژینـت دا نـەدی, وەی, وەی, سەرەنجامت ئەمە بوو؟ وای. بریا هەردووك چاوم کوێر بان و ئەم رۆژەم نەدیبایە, هەی..."‌.

به یەکەم گولله کە سـەرجووخە عـەلی تەقانـدی, پیـاوێکی بـەخۆوە کـە خـۆی خـڕ کردبـووەوەو لەسـەر قـەدە دارەکـە دانیشتبوو, لەحزەیەك پەڕیە حەواو پاشان لـەم دیـو قـەدە دارەکـە بـە بێگیـانی کەوتـە سـەر زەوی. بـە دەنگـی تەقەکـە ئەسپی یاوەریش ماوەیەکی زۆر حیلاندی, لە پشت بەردەڵانەکەوە ئەسپێکی دیکە وەڵامی ئەم حیلە بەقەوەتەی دایەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەو خزمەتکارەی ناردبوویانە کێڵگە, ئەسپێکی بۆرەی رەسەن ئینگلیزیی گرت و لەگەڵ خۆی هێنایەوە. ئەسپەکە پێنج ساڵ بوو. ئەسپێکی پشوودرێژو خۆش رکێف و ئارام بوو. لە راستی دا مورتەزاغا پاش ئەو ئەسپە کە بۆخۆی سواری دەبوو, ئەم ئەسپەی خۆش دەویست. زۆر تیژڕەو بوو. لەگەڵ عەلی بە دەوری ئەسپەکەدا کە لەحەوشەی ماڵێ راگیرابوو, دەسووڕان و بە سەرسوڕمانەوە سەیریان دەکرد. یانی عەلی دەبوو سواری ئەم ئەسپە بێ...؟ عەلی باوەڕی بەوە نەبوو کە بە چاوی خۆی دەیدی. مووی ئەسپەکە لەبەر تیشکی هەتاوی بریقەداری پاییزدا دەردەوشانەوە. ئەسپی قەشانی چوارپەل بازوو, بەو چەرخانە کە ئەوان بەدەوریان دا دەدان, سەرخۆش و بەدەماغ کلکی رادەوەشاند.

"عەلی زینی چەرکەسیت پێ باشە یان تورکمەنی؟".

عەلی بە ناڕەحەتی دەستی ڕێك دەخشاندن. سەری داخست و ماسوولکەکانی دەم وچاوی مچوڕکیان پێدا هات.

"ناڕەحەت مەبە عەلی, ئەتۆ برای منی".

"هەرچی ئاغا پێی باش بێ".

"بچۆ ژووڕێ لەوێ هۆدەیەك پڕە لە زین, هەرکامێکت پێ باش بوو هەڵی گرە".

"هەرچی ئاغا بە سەڵاحی بزانێ, هەر کامێکیان ئەتۆ پێت باش بێ".

مورتەزاغا جڵەوی ئەسپەکەی لە خزمەتکارەکەی وەرگرت و گوتی:

"برۆ ژووڕێ زینە چەرکەسیيە بەزیو نەخشاوەکە هەڵگرەو بیهێنە".

"بەچاوان ئاغا!"

ئەگەر زینەکەی هێنا, عەلی ئەوەی دەیدی باوەڕی پێ نەدەکرد. زینەکە, زینێکی زۆر قیمەتی بوو, تەنانەت لە ئەسپەکە خۆشی بە قیمەت تر بوو.

"عەلی بۆخۆت ئەسپەکەی زین کە".

عەلی بە دەستە لەرزۆکەکانی زینەکەی لە خزمەتکارەکە وەرگرت, چووە کن ئەسپەکە. وەك سوارێکی کارامەو لێهاتوو زینی لە ئەسپەکە کردو جوان تەنگەی توند کرد.

"سواری ئەسپەکە بە برۆ سەر پردێ, بچووە ئەو جێیانە کە دوێنێ چووبووینێ".

عەلی داگیرسابوو, شەڵاڵی ئارەق بوو و دەستی دەلەرزین, نە قسەی دەکردو نە لە جێی خۆی دەبزووت.

"سواری بە عەلی".

عەلی سەرەنجام تینی بۆخۆی هێناو وەقسە هات.

"ناتوانم سوار بم ئاغا".

"بۆچی ناتوانی؟"

"چونکە ئەمن ڕێم ناکەوێ سواری ئەسپێکی وا شۆخ و شەنگ بم کە ئی ئاغایە. ئەمن حەدم چیە؟"

مورتەزاغا تێی راخوری:

"وست, وست! چما ئەتۆ برای من نی, چما ئەم ئەسپەش ئی تۆ نیە؟ دەسبەجێ سواری بە!".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی بێئەوەی بەخۆی بزانێ, خۆی لەسەر پشتی ئەسپەکە دیتەوە.

مورتەزاغا پاشەوپاش کشایەوە, خۆی خاوکێش کرد. چاوێکی لە ئەسپەکە کردو چاوێك لە عەلی:

"ماشەڵلا, یاخوا لە چاوی پیس بە دوور بی, بۆیە دەڵێن ئەسپی چاك شیاوی پیاوە".

"عەلی".

"فەرموو ئاغا".

عەلی داهاتبووەوە سەر ملی ئەسپەکەو دەنگی ئارام و لەسەرەخۆ دەهات.

"سبەینێ جلکەکانت وەردەگرینەوە. ناگان بە قەدەوە, فیلینتای ئەڵمانی بەدەستەوەو کڵاوشەبقەی فووتێر لەسەر..." بە شادمانییەوە هاواری کرد:

"یاڵڵا, ئێستا وەڕێ کەوە, وەك بای سەرسەر بڕۆ دەری شاری و وەرەوە کارمان هەیە".

عەلی رکێفی لە ئەسپی دا, ئەسپ وەك گڕێکی سەرکێش لە دەرکی حەوشەی خزییە دەرو لەبەرچاو ون بوو.

مورتەزاغا بە دوای دا نەڕاند:

"براڤۆۆۆ! کاکە".

حەسنەخان, ژنەکانی دیکە, منداڵان و میوانانی ماڵێ لەسەر بەرهەیوانی باڵەخانەکە راوەستابوون و تەماشای وانیان دەکرد. مورتەزاغا حەوشەی بەجێ هێشتبوو, هەروا پانایی و درێژایی حەوشەکەی دەپێواو چاوەڕێی ئەو سوارە بوو کە رۆیشتبوو. سەری بەردابووەوەو بیری دەکردەوە. جارجاریش تەماشای دەرکی حەوشەی دەکردو تاوێك رادەوەستاو دووبارە دەستی دەکردەوە بە راوێچکان. وەختێك عەلی هاتەوە, ئەو تەنانەت ئاگاشی نەکرد. هەروا لە فکرەوە چووبوو. عەلییش چاوەڕوانی ئەوە بوو کە ئاغا بیبینێ و پێی بڵێ دابەزە. عەلی لەبەر دەرگای باڵەخانەکە بەسەر ئەسپەکەوە چەقیبوو و چاوی لە ئاغا دەکرد کە دەهات و دەچوو و لەگەڵ خۆی دەدوا.

سەرەنجام حەسنەخان لەسەر بەرهەیوانەکەوە بانگی کرد:

"ئاغا, ئاغا عەلی هاتەوە, گوێت لێنەبوو؟".

مورتەزاغا سەری هەڵبڕی و بە حەبەسانەوە تەماشای عەلیی کردو تاوێك دواتر ئەو توورەیی و ناڕەحەتییەی نەماو رەنگ و رووی کرایەوە.

"عەلی, براله هاتیەوە؟ ئەسپەکەت چۆنە, باشە؟".

ئەمەی گوت و بۆ لای چوو.

عەلی دوودڵ بوو کە داخوا دابەزێ یان نا. مورتەزاغا چەند هەنگاو دوورتر لەو راوەستا. ماوەیەکی درێژ تەماشای عەلی و ئەسپەکەی کردو تێیانەوە راما. عەلییش چاوی تێوە بڕی و چاوەڕێی فەرمان بوو.

ئاخرەکەی مورتەزاغا بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی:

"زۆر باشە, زۆر چاك لێك دەکاڵێنەوە. لەوە باشتریش نابێ. ئێستا ببێ یان نەبێ لە هەر حاڵ دا ئەسپێکی وا رەسەن شیاوی عەلییە, باشترین شوێنگێڕی دنیاو برای مورتەزاغا".

بە حەبەساوی و بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستی تەماشای عەلیی دەکردو بە فکریدا نەدەهات کە داوای لێبکا دابەزێ. حەسنەخان لە سەرێ ڕا دیسان بانگی کرد:

"ئاغا بفەرموو عەلییەفەندیی برامان دابەزێ, چاوەڕوانی فەرمانی تۆیە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا کە لە خۆشی‌یان بە دەوری خۆی دا دەسووڕا، هاواری کرد:
"چی؟ چی؟ حاشا، اسغفرالله. دابەزە عەلی، دابەزە براله...".
بانگی خزمەتکارەکانی کرد:
"کوڕینە لە کوێن، ئەو ئەسپەی لە کاک عەلی وەرگرن".
دوو خزمەتکار پێکەوە غاریان داو جڵەوی ئەسپەکەیان لە دەستی عەلی‌یەشەل ـ کە لە ئەسپەکە دابەزیبوو ـ وەرگرت.
"براگیان، عەلی‌یەفەندی با بچینە بازاڕ، لە پێش دا بچینە لای حاجی سمایل، لەوێ فووتێرێکت بۆ بکڕم، ئەویش لەو فووتێرانە کە نوێنەرانی مەجلیس لە سەری دەنێن".
عەلی لە کاتێك دا بە ناڕەحەتی سەری داخستبوو، بە ترسەوە گوتی:
"ئاغا، ئەمن فووتێر لەسەر نانێم... هیچ وەخت فووتێرم لەسەر نەناوە... بم بووره ئاغا، بە قوربانی ئەو چاوانەت بم".
"نابێ، ئەو جلکانەی بۆم بە دروون داوی بە بێ فووتێر لەبەر ناکرێن. عەلی! دەتەوێ لە پێش چاوی عالەمێ خوای ئابرووم بەری؟ خەڵك چیم پێ دەڵێن؟ پێم بڵێ خەڵك چ دەڵێن؟ دەڵێن برای مورتەزا فووتێریشی نیە. وەپێشم کەوە!".
مورتەزاغا لە پێشەوەو عەلی بە دوای دا لە دەرکی حەوشەی هاتنەدەر. ئاغا توند دەڕۆیشت و لە پەستا قسەی دەکردن:
"چما دەبێ براله؟ چما کاری وا دەکرێ، لیباسی باش لەبەر کەی، سواری ئەسپی ئینگلیزی بی، ناگانت بە قەدی‌یەوە بێ، عەلی‌یەشەلیش بی کە هونەرمەندەو وەستای وەستایانی دنیا، بە سەرکردەو شای شوێن هەڵگرانیش ناسراوە، هومێدی چوکووراواو نووری چاوی مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی بی، بەڵام کڵاوشەبقەی فووتێر لەسەر نەنێی، نابێ براله، نابێ".
راوەستا، ئاوڕی دایەوەو دیسان چاوی ـ کە دەت گوت بە دوای شتێك دا دەگەڕێن ـ وەك بزمار لەبنی چاوی عەلی‌یەوە بڕین و ئەمجار گوتی:
"نابێ براله، نابێ، پیاوێکی وا، ئەویش عەلی‌یەفەندیی برام دەکرێ سواری ئەسپی عەرەبی نەبێ، کڵاو شەبقەی فووتێر لەسەر نەنێ، ناگان و فیلینتای ئەڵمانیی نەبن، چما دەکرێ کاك عەلی‌یەفەندی شەبقەی فووتێری نەبێ، ئەویش ئەو شەبقەیە کە تەنیاو تەنیا نوێنەرانی مەجلیس و پاشا (دەرەجەیەکە لە سوپادا لە جێی ژەنراڵ ـ م ـ) خانەنشین کراوەکان لەسەریانی دەنێن!".
"بەسەرچاو ئاغا، هەرچی ئەتۆ بفەرمووی هەر ئەوەیە".
"ها... ئاوا...؟".
وەڕێ کەوتەوە. توندو بە پەلە پەل و شاکە شاك دەڕۆیشت، پاشان، راوەستاو لەگەڵ عەلی دەستی بە قسە کرد:"کاك عەلی، هەر سبەینێ دەچینە بناری ئەوبەری سوولەمیش بۆ مەشقی تفەنگ هاویشتن. با دەستمان رابێ. هەربینا دیت لەگەڵ حەمەدۆك تووشی یەکتر بووین. دەبێ پێش ئەوەی ئەو دەست بە پەلەپیتکەدا بێنێ، ئێمە لە دوو لاوە دەستی پێدا بێنین..." دووبارە راوەستا:
"عەلی!".
"فەرمووو ئاغا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ دەتوانی گولله له نێوەڕاستی چاوی بنیادەم بدەی؟".

"جاران دەم توانی".

"به ماوزەر له دوورەوە".

"ئەگەر لەگەڵ حەمەدۆك له راست یەك را بێین...".

عەلییش راوەستابوو. ئەویش چاوی وەك بزمار له چاوی مورتەزاغاوە بڕیبوو.

مورتەزاغا چاوی لێدەگواستەوەو تەماشای چەپ و راستی دەكرد, چاوی له خوارەوە دەكرد, بەڵام چاوی عەلی كە دەت گوت بە چاوی وییەوە نووساون بەریان نەدەدا.

سەرەنجام ئاغا پڕ بوو, له سەریەوە ڕژاو هاواری كرد:

"بڵێ عەلی, بڵێ برام, بڵێ چیت له من دەوێ؟".

عەلییش دەنگی هەڵبڕی و گوتی:

"ئاغا! ئاغا. باش بڕوانه من. ئەمن عەلییەشەلم. حەمەدۆك و مەمەدۆك ناتوانن لەمن نیزیك بنەوە. ئێستا كە ئەتۆ بە من دەڵێی برا, ئەوەندەم رێز لێدەگری وەك ئێرانییان كە رێز لە شای خۆیان دەگرن, ئاوا رێزم بۆ دادەنێی , ئەوی دیكەی بۆ من دانێ, هیچ كەس ناتوانێ تخوونت بكەوێ. بە من دەڵێن عەلییەشەل, لەمەودوا بە خەیاڵی ئاسوودە لێی بنوو, نە لە كەس بترسە, نە باكت له كەس هەبێ".

پاشان له حاڵێك دا دەنگی بڵند دەكرد,گوتی:

"ئێستا كە ئێمە لەگەڵ یەك بووینه برا, ئیدی بیر له تاقیكردنەوەم مەكەوە چاكە؟ قسەیەكی دیكەت هەیە؟".

مورتەزاغا كە چاوی پڕ ببوون له خۆشحاڵی, له حاڵێك دا بن قۆڵی وی دەگرت, گوتی:

"نا, ئەمن كارێكی خەراپم دەكرد, ترسی گیان... هەمووی خەتای ئەم گیانه شیرنەیە, بمەوێ, نەمەوێ دەبێ بمرم, بەڵام دیسان پیاو دەترسێ و دەكەوێته پەلەقاژە. داوای لێبووردن دەكەم كاكە. ئەمن هەر یەكەم رۆژ كە پێم گوتی برا, دەبوو متمانەت پێ بكەم".

مورتەزاغا له خۆشییان باڵی گرتبوون. بن پیلی عەلیی گرتبوو و لەگەڵ خۆی رایدەكێشا.

"بۆنی كرد, زۆری بۆن كرد".

عەلی گوتی

"دیارە بۆن دەكا".

"بای كردوە".

عەلی گوتی:

"دیارە با دەكا, بە تایبەتی پاییزی چوكووراوا زۆر گەرمە".

"عەلی!".

"فەرموو ئاغا".

"ئەتۆ سەعاتێ دەخوێنیەوە؟".

"بەڵێ دەخوێنمەوە".

"ئەتۆ سەعاتێكی زێڕت پێویستە, ئەویش بە زنجیرێكی زێڕی سەدو چل مسقاڵییەوە, سەعاتێكی لۆنگێز".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی بێدەنگ بوو.

"بەڵێ بەڵێ, سەعاتێکی وا بۆ تۆ دەبێ. سەعاتەکە دەخەیە گیرفانێکی سوخمەکەت, سەری زنجیرە زێڕەکە دەخەیە گیرفانەکەی دیکەی و زنجیرە سەدو چل مسقاڵیەکەش بە بەرۆکتەوە هەڵداوەسی".

لە حاڵێك دا سەعاتەکەی خۆی پێ نیشان دەدا, لەسەری رۆیشت:

"بروانە, ئاوا, ئەودەم شەوو رۆژ دەدرەوشێتەوە".

"خۆش بی ئاغا... براله".

هیچ شتێك وەك سەعات عەلیەشەلی کەیف خۆش نەکردبوو, نە جلەکان, نە ئەسپ, نە دەمانچەو ماوزەر. بە بیستنی باسی سەعات کەوتە هەژان, رەنگی روخساری زەرد هەڵگەڕا, لێوەکانی لەرزین و لاقی سست بوون. موڕتەزاغاش هەستی بەم کەیف سازبوونەوی عەلی کرد.

"بەڵێ, هەزار جار بەڵێ, سەعاتێکی زێڕ کە بریقەی زێڕەکەی لە روخسارت بدا".

لەمێژ بوو گەیبوونە دوکانی حاجی سمایل و لەوێ تێپەڕیبوون, موڕتەزاغا کە تێگەیبوو مەسەلەی سەعاتەکە زۆری عەلی دڵخۆش کردوە, لەو بارەیەوە درێژدادڕیی دەکرد. بن پیلی عەلی گرتبوو و باڵای لەندەهۆری خۆی بەسەردا چەماندبووەوە. لە حاڵێك دا ئاگای لە حاڵی خۆی نەبوو لە بارەی ئەو سەعاتەوە کە دەبوو بیکڕێ و ئەوە کە چ جۆر سەعاتێکەو چۆن یەکسەر لە سویسەوە بۆی دێنن, هەژدە هەژدە قسەی دەکردو چۆنیەتیی سەعاتەکەو ژمارەی بەردەکانی و نەخش و نیگارەکەی و کێشی زنجیرەکەی و جوانیەکەی باس دەکرد.

"پیاوێکی ئازا دەبێ چوار شتی هەبن, پیاوێکی ئازا ناتوانێ ئەم چوار شتەی نەبن. ئەویش پیاوێکی بەغیرەتی وەك تۆ. بە برای خۆم بڵێم... لەو چوار شتە یەکیان سەعاتە, دووهەمیان ژنێکی جوان و خڕوپڕە, سێهەمیان چەك و چوارەمیان ئەسپێکی چاکە کە گوێ مەقەست بێ و مووەکانی ببریسکێنەوە".

بازاڕیان بەجێ هێشت, موڕتەزاغا بە کەیف و دەماغەوە قسەی دەکرد, کەمی مابوو لە شارۆچکە وەدەر کەون. موڕتەزاغا دووبارە راوەستاو ویستی دیسان بڵێ عەلی, کە لە نەکاو تێگەیشت زۆریان نەماوە لە شاری بچنە دەر.

"عەلی, لە شاری هاتینەدەر. با بگەڕێینەوە".

گەڕانەوەو هاتنە دوکانی حاجی سمایل. حاجی سمایل زۆر بە حورمەتەوە پێشوازیی لێکردن:

"فەرموو, فەرموو, فەرموو ئاغای چاوڕەشی نەجیب زادەم. لەوەتا نەم دیوی چاوم خێل بوون هێندەی چاو لە رێیە بکەم: ئەم مەسەلەیەی حەمەدۆکیش... بیستووتە دەڵێن زگی وەك کێوی ئوحود... ئێستاش بۆگەنەکەی لە نێو شار, لەسەر داران, لەسەر خاك و لەسەر دارو دیوار ماوە..." دەسبەجێش شووشە کۆلۆنیایەکەی لەنێو داخڵەکە دەرهێنا, بە موڕتەزاغاو پاشان عەلیەشەل و ئەم جار ژووری دوکانەکەو سەرەنجام بە خۆی دا کرد.

"بۆگەن دێ. حەمەدۆك راست لەنێوی چاوی عەلی سەفابەگی بەستەزمانی دا...".

موڕتەزاغا دووپاتی کردەوە:

"لەنێوێ چاوی. حەمەدۆك حەزی لەو کارەیە. تفەنگ لە هەرکەس بدا, راست لەنێوێ چاوی دەدا, لەسەر خاڵە رەشەکە. وانیە عەلی؟".

عەلی گوتی:

"پیشەی خۆیەتی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەرێ پیشەیەتی. گۆیا لەمەودواش نیازی وایە لەنێوێ چاوی ئاغاکانی ئەم شارە بدا. وەڵامی داوە. نەزری کردوە. بە سەری پێغەمبەرو بە ناوی خوا سوێندی خواردوە. گوتوویەتی:"یەك ئاغا لە چوکووراوا ناهێڵم کە گوللەم لە نێوەڕاستی چاوی نەدابێ. ئەویش بە گوللەی وەرەندیل, جا حاجی بێ, مەلا بێ, هەرچی بێ بۆ من فەرق ناکا".

"خوا بە نسیبمان نەکا. پەنا بە خوا کە بەنسیبمان نەکا... پەنا بە خوا... موسیبەتە, کارەساتە, بەڵایە... غەزەبی خوایە... فەرموون دانیشن...".

بۆ هەر کامێکیان کورسی‌یەکی هێنایەپێش و بۆخۆشی لە حاڵێك دا دەلەرزی دانیشت. سەر ڕوومەتی لە پشت ریشە تێك چرژاوەکەی سوور داگیرسابوو. حاجی لە کاتێك دا بە هەژاوی و سەرلێ‌شێواوی ئەو کورسی‌یەی لەسەری دانیشتبوو, دەی‌هێنایە رووبەڕووی وان گوتی:

"کەوایە بەڵێنی داوەو سوێندی خواردوە هیچ ئاغایەك...؟ ئاوا کەوایە راست لەنێوێ چاویشیان...".

حاجی لەبن لێوانەوە دوعای دەخوێندو لەپاش دوعایەکەش دەی‌گوت:

"مەلعوون, شەیتانی لەعین, کەوایە هەموو ئاغاکان...".

مورتەزاغا بە پێکەنینەوە بەگوێی عەلیی دا چپاند:

"تەنیا ئەمن دەمێنم کە گوللەم وەنێوێ چاوی ناکەوێ. ئەویش لە سایەی سەری تۆوە. بە حورمەتی ئەو برایەتی‌یە کە لەگەڵ تۆم هەیە".

عەلییش دەستی کرد بە پێکەنین:

"بەڵێ حاجی ئاغا کەس گوێ ناداتێ, بەڵام پێم وایە ئەم بەڵایە, ئەم شەیتانی لەعینە کەتنێك دەکا".

حاجی دوعایەکی خوێندو فووی لەخۆی کردو ئەمجار گوتی:

"کەتنێك دەکا".

پاشان دوعایەکی دیکەی خوێندو فووی لە خۆی کردو گوتی:

"فەرمایشتێکتان هەبوو؟".

مورتەزاغا دەستی کرد بە ناساندنی عەلی و باسی کەماڵاتی وی بۆ حاجی سمایلەفەندی کرد.

حاجی سمایل گوتی:

"دەی‌ناسم, عەلیاغای براحمان, کێ هەیە پیاوێکی وا بەناوبانگ نەناسێ...".

مورتەزاغا پاش ئەوەی گوتی کەس باشی ناناسێ, دەستی‌کرد بە باسی هونەرەکانی عەلیاغا کە چ شوێنگێڕێکە, چۆن شوێنی تەیری حەواو ماسیی دەریاش هەڵدەگرێ. هەمووی یەك بە یەك باس کردن. هەتا قسەی دەکرد زیاتر دەهەژاو هەتا زیاتر دەهەژا, پتر هونەرەکانی عەلیی ـ کە بە ئەقڵ دا نەدەچوون ـ هەڵدەدان. ئاخرەکەی قسەکانی بەم رستەیە تەواو کرد:

"ئەم پیاوە برای هەقی منە. تەنیا دەسمایەی من لە جیهان دایە. ئێستا شەبقەیەکی فووتێرم بۆ ئەم برایەم دەوێ. شەبقەی وەکیل و پیاو ماقوولان, وەك کڵاوشەبقەی عارف صائم بەگ".

حاجی سمایل لە کاتێك دا دەی گوت بەسەر سەر, شەبقەیەکی وام هەیە, هەمە, بەخۆشحاڵی دەرپەڕی:"ئەمەم راگرتبوو, نرخەکەی نازانن. با بی‌بینن و ئەم شەبقە جوانە نەکڕن, ئیشەڵڵا ئەندازەکەی بۆ سەری عەلیاغا دەبێ". چووە عەمباری دوکانەکەی و زۆری پێ نەچوو بە بوخچەیەکی گەورەوە هاتەوە دەر. بوخچەکەی لەسەر مێزەکە داناو وەك

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شتێکی شکانێی تێدا بێ, لەسەرخۆ بە سەری قامکان کردیەوەو شەبقەیەکی رەش کە پەڕێکی سووری بە تەنیشی راستەوە هەبوو, دەرکەوت. بەڕاستی شتێکی سەرسوڕهێنەر بوو.

موڕتەزاغا دەسبەجێ هەستایە سەرپێ و گوتی:

"چەند جوانە, خوا بکا ئەندازەی سەری عەلیەفەندیی برام بێ".

حاجی سمایل گوتی:

"ئەندازەیە", بەسپایی, بە سەری دوو قامکان کڵاوەکەی هەڵگرت و ئارام ئارام هاتە لای عەلی:

"برای بەڕێز, دەکرێ بێزەحمەت کڵاوەکەت لابەری؟".

عەلی دەسبەجێ ئارەقچنەکەی هەڵگرت و لەسەر ئەژنۆی خۆی دانا. هەستایە سەرپێ و سەری راست کردەوە. حاجی سمایل دیسان لەسەرەخۆ هات کڵاوەکەی لە سەری ناو پاشان تەماشایەکی وی کردو لە حاڵێك دا دەستی لێك دەدان گوتی:

"راست پڕ بە سەریەتی".

موڕتەزاغا زۆر بە داوو ناو لە عەلی نیزیك بووەوە, چەند هەنگاوێك کشایەوە, تەماشای کرد, داهاتەوە, راست بووەوە, بە چەپ و راستی دا روانی و گوتی:

"زۆر باشە, دەستت خۆش بێ, جەزاکەی دەکا چەند؟".

حاجی گوتی:

"هیچ ناکا, ئێستا شەبقەکە بەرن, لە دەفتەردا دەی‌نووسم".

چایان هێنا, خواردیانەوە, تاوێکی دیکەش لە دوکانێ دانیشتن, عەلی هێشتا رەق رامابوو, تەنانەت ئاوڕی وە چەپ و ڕاستی خۆشی نەدەدا.

حاجی سمایل لە حاڵێك دا دەی‌گوت:"ئەفەندم, حەز ناکەی لە ئاوێنەدا خۆت ببینی؟" دەستی وی گرت و لە جێی خۆی راستی کردەوە. عەلی دیسان بە رەق راماوی وەك پەیکەرێکی بێگیان هەستا, چووە پێش ئاوێنەکە. عەلی قیت لەبەر ئاوێنەکە راوەستا. ئەگەر موڕتەزاغا نەی‌گوتبا: عەلی, برالە, کارمان هەیە, با بڕۆین, لەوانەبوو عەلی هەتا رۆژی قیامەت هەروا بێجووڵە لەبەر ئاوێنەکە راوەستێ.

لەوێ ڕا چوونە لای کەوش دروو. کەوش دروو کەوشێکی لاسک درێژی لەچەرمێکی سووری جوان دووریبوو.

عەلی کەوشەکانی لەپێ کردو لەنێو دوکانەکەدا دەورێك گەڕا.

"عەلی برالە. باشن؟ بۆ پێت دەبن؟".

عەلی گوتی:

"ئەندازەن, بژی ئاغا".

"ئێستا بڕوانە کەوشی پێیەکەی دیکە, کەوشی ئەو پێیە کە ئاوایە, دەڵێی ترپ لە هێلانەی شەهێن بەر بووەتەوە".

"پڕ بەو پێیەمە".

موڕتەزاغا پارەی کەوشەکانی دەرهێناو دای بە کەوش دروو.

"زۆر سوپاس ئاغا, خوا بەزیادی کا, کەوشێکم بۆ عەلیەفەندیی برامان دووریوە کە سێ ساڵ لە پێی کاو نەڵێ ئاخ"

"خواحافیز. عەلی با بڕۆین".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی هەروا لە جێی خۆی رامابوو.

"یاڵڵا عەلی, بۆ راوەستاوی؟".

عەلی گوتی:

"ئاغا".

"بڵێ بزانم".

"کەوشە کۆنەکانم کوان؟".

"کەوشە کۆنەکانت بۆ چین؟ بنیان کونە. لەت و پەت بوون".

"پێویست دەبن ئاغا".

"یاڵڵا با برۆین گیانە, تا ئەو رۆژەی ئێمە ماوین ئەو کەوشە کۆنانە بە کەلکی چی دێن؟".

عەلی کلاوشەبقەی فووتێر لەسەرو کەوشی سوور لە پێدا لە نێوەڕاستی دوکانی کەوش فرۆشەکەدا چەقیبوو. سەرەنجام کەوش دروو کەوشە کۆنەکانی هێنان و وەدەستی دان.

مورتەزاغا نەڕاندی:

"نا, نابێ. بەو کەوشە کۆنانەوە لەنێو بازاڕ پیاسە ناکرێ. بە هیچ جۆر شتی وا مومکین نیە. کارێك مەکە عالەم پێمان پێ بکەنێ عەلی, براله".

کەوشەکانی لە دەستی عەلی وەرگرت و فرێی دانە سووچێکی دوکانەکەو قۆڵی عەلیی گرت و لەدوکانەکە وەڕێ کەوتن. راستەڕێ چوونە لای بەرگدروو. خەیات کە لە دوورەوە چاوی کردبوون بە پیریانەوە هات. بە خۆشحاڵی پێشوازیی لێکردن. چوونە ژووری دوکانێ.

"قوماشەکە نایابە. پیاو دەبێ قوماشی وای دەست کەوێ تا بتوانێ لیباسێکی وا جوان بدوورێ... وادیارە ئەم برایە ئاغای بەناوبانگ عەلیەشەل ئاغایە! ئاغا, لیباس دوورین بۆ پیاوێکی وا بۆ من جێی شانازییە".

"ئەتۆ عەلیەشەل ئاغای سەرۆکی شوێنگێڕان لە کوێ دەناسی؟"

"کێ هەیە نەی ناسێ ئاغا؟ حەوت دەوڵەت ناوی وییان بیستوەو دەیناسن. دەڵێن شوێن گێڕێکە لەشەوی تاریك دا شوێنی مێرووە رەشکە لەسەر بەردی رەش دەدۆزێتەوە".

ئاغا قاقا پێکەنی, نوقمی خۆشحاڵی بوو. پەیتا پەیتا دووپاتی دەکردەوە تەواوتورە تەواتور, ئەویش چ تەواتورێك.

پاش پێکەنینەکە گوتی:

"بڕوانە خەیات باشی, هەڵەیەکت کرد".

بەرگدروو کە نارەحەت ببوو, گوتی:

"چ هەڵەیەك؟ خەتایەکم کردوە؟".

"خوا نەکا, هەمووی راست بوو. خەتای چی خەیات باشی, خوا نەکا... تەنیا لەبارەی ئەو مێرووەلەیەوە هەڵەیەك هەیە. ئەو کەسەی لە شەوی تاریك دا شوێنی مێرووە رەشکە لەسەر بەردی رەش دەبینێتەوە, عەلیی برام نیە, خوایە کە مێروولەی دەبینێ. عەلیی برام تەنانەت شوێنی تەیری ئاسمانیش هەڵدەگرێ.

بەرگدروو گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"شوێنی مێرووله‌ش، هه‌موو خه‌ڵکی چوکووراوا ده‌یناسن. هه‌موو خه‌ڵکی تورکیه‌ ده‌یناسن. ته‌نانه‌ت ڕۆژنامه‌کانی ئورووپاش له‌سه‌ری ده‌نووسن. هه‌موو دنیاش ده‌یناسێ".

مورته‌زاغا به‌ جیددی گوتی:

"ئه‌مه‌یانم نه‌بیستبوو، که‌وابێ ڕۆژنامه‌کانی ئورووپا وێنه‌ی وی چاپ ده‌که‌ن؟".

به‌رگدروو گوتی:

"دیاره‌ که‌ چاپی ده‌که‌ن به‌م گوێیانه‌م له‌ زه‌کی به‌گی مامۆستام بیستوه‌. به‌م گوێیانه‌م. چما زه‌کی به‌گ ڕۆژنامه‌ی حه‌وت ده‌وڵه‌تان ناخوێنێته‌وه‌، ده‌خوێنێته‌وه‌، یان نا؟".

"با، ده‌خوێنێته‌وه‌، به‌ڵام کافره‌".

"هه‌موو دنیا شاره‌زایه‌ یان نا؟".

"شاره‌زایه‌، به‌ڵام کافره‌".

به‌رگدروو گوتی:

"با کافر بێ. ئه‌و ده‌ڵێ ئه‌گه‌ر پیاوی وه‌ك عه‌لی له‌ ئورووپا بێ، له‌سه‌ر سه‌ری خۆیانی داده‌نێن. ده‌ڵێ وه‌ك قارِوونی ده‌وڵه‌مه‌ند ده‌بێ. له‌سه‌ر تۆپی زه‌وی هیچ که‌س هونه‌ری وای نیه‌. به‌ڵام زه‌کی به‌گ ده‌ڵێ که‌...".

مورته‌زاغا به‌ شاکه‌شاك پرسی:

"ده‌ڵێ چی؟ ها، ده‌ڵێ چی؟".

"ده‌ڵێ به‌ڵام سه‌د مه‌خابن که‌ حه‌مه‌دۆك نایه‌ڵێ زیندوو بێ، هه‌رچی به‌سه‌ر حه‌مه‌دۆك هاتوه‌ له‌بن سه‌ری ئه‌م وه‌ستا عه‌لی‌یه‌دایه‌".

مورته‌زاغا بۆڵاندی:

"حه‌مه‌دۆك ناتوانێ هیچ بکا. حه‌مه‌دۆك با بێ، جا خۆی ده‌بینێته‌وه‌. به‌ڵام بێینه‌ سه‌ر مه‌سه‌له‌ی قارِوون و ده‌وڵه‌مه‌ند بوونی عه‌لی له‌ ئورووپا. کاك عه‌لی به‌ زوویی لێره‌ش ده‌بێته‌ قارِوون. ئه‌تۆ زولفۆی ده‌فته‌ردار ده‌ناسی؟ دیتت چۆنی له‌گه‌ڵ عارف صائم به‌گ قسه‌ ده‌کرد؟ سڵاوی من به‌ زه‌کی به‌گ بگه‌یه‌نه‌و پێی بڵێ که‌ عه‌لیی برام لێره‌ش ده‌بێ به‌ قارِوون. لێره‌ش له‌سه‌ر سه‌رمانی داده‌نێین".

شرینگ ها ده‌ستێکی له‌سه‌ر شانی به‌رگدروو داو گوتی:

"بڕوانه‌، باش بڕوانه‌ ئه‌و شه‌بقه‌ فووتێره‌ی له‌سه‌ری عه‌لیی برامه‌، تۆ ویژدانت عارف صائم به‌گ و مسته‌فا که‌مال پاشا شه‌بقه‌ی وایان له‌سه‌ر ناوه‌؟".

خه‌یات باشی پاش ئه‌وه‌ی چه‌ند جار به‌ ده‌وری عه‌لی دا سووڕا، به‌ حورمه‌ته‌وه‌ گوتی:

"وه‌ستا ده‌توانم ته‌ماشایه‌کی ئه‌و شه‌بقه‌یه‌ بکه‌م که‌ له‌سه‌رت ناوه‌؟".

ڕاوێژه‌که‌ی پڕ بوو له‌ سه‌رسوڕمان.

عه‌لی‌یه‌شه‌ل که‌ ده‌ت گوت وه‌کازی قووت داوه‌ قیت ڕاوه‌ستابوو، چاوی له‌ نوخته‌یه‌که‌وه‌ بڕیبوو و ڕه‌ق ڕامابوو. به‌ ده‌ستی ڕاستی ئیشاره‌تێکی کرد که‌ مانای ئه‌وه‌بوو، هه‌ڵیگره‌. به‌رگدروو به‌سپایی کڵاوه‌که‌ی له‌سه‌ر سه‌ری عه‌لی هه‌ڵگرت، ته‌ماشای چه‌پ و ڕاست و سه‌روبنی کڵاوه‌که‌ی کرد، چه‌ند پته‌ی سووکی لێدان و ئه‌مجار گوتی:

کتێبخانه‌ی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەیهووو ئاغا. شەبقەی ئیتالیاییە, هەیهووو, جەوالێك پارە دێنێ... شەبقەی وا وەلی مەمەد ئەدەنییش لە سەری نەناوە".

مورتەزاغا بە خۆڕانانەوە گوتی:

"دیارە کە لە سەری نەناوە".

"وەستا عەلی جلەکانی لێرە دەکاتە بەری یان لە ماڵێ؟ بیان خەمە نێو بوخچە؟".

مورتەزاغا وەڵامی دایەوە:

"لە ماڵێ. ئەم جلانە دەبێ لە ماڵێ لەبەر کرێن. ئەوێ لەبارترە".

خەیات دەسبەجێ جلەکانی لە بوخچەیەك هاویشت و بۆ لای عەلی چوو:

"فەرموو وەستام, پیرۆزت بن, بە لەشی ساغیان بدڕی".

"لە دەفتەرێی بنووسە".

"بەچاوان ئاغا, بە چاوان".

مورتەزاغا لە پێشەوەو عەلیەشەل بە دوای دا خەیاتخانەکەیان بەجێ هێشت و لە کاتێك دا بەرەو باڵەخانە دەڕۆیشتن, مورتەزاغا گوتی:

"زەکی بەگی گەووادی کافر, دەڵێ لە ئورووپا قەدرو قیمەتی پیاوان دەزانن. هەروا بزانە ئێمە قەدریان نازانین. وانیە کاك عەلی؟".

"بەڵێ وایە ئاغا".

"زەکی بەگی مامۆستای کافر بێ و ئەم فووتێرەو ئەم جلکانە ببینێ و ئەودەم بڵێ ئورووپا شتی وا لەبەر دەکەن. ئورووپا وەك سرێش بە زمانیانەوە نووساوە, ویردی زمانیان بووەتە ئورووپا ئا...خ ئەگەر ئەو کەوشە سوورانەت لەپێ دا نەدەبوون, هەموو تێدەگەیشتن کێ قەدری پیاوان دەزانێ و کێ نا".

لەحەوشەی تێپەڕین و گەیشتنە دەرکی ژووری باڵەخانە. لە سەرێ, لەسەر بەرهەیوانەکەوە حەسنەخان بە پێکەنین و خۆشحاڵیەوە چاوی لە وان بوو. ئەو, عەلیی بەردڵ کەوتبوو. ئاشقی نەجیبی و شێوەی رەفتارو ئینسانەتیەکەی ببوو.

لەسەر پلیکانەکان پێشوازیی لێکردن:

"جلەکانتان وەرگرتنەوە؟ شەبقەکە چەند جوانە. پیرۆز بێ, مەبارەك بێ...".

"ئەو ژوورە گەورەیەی ئاوێنەی تێدایە کراوەتەوە؟".

حەسنەخان وەڵامی دایەوە:

"ئاوەڵایە, کردوومەتەوە, بەڵام نەختێك راوەستن".

خێرا رۆیشت و بە خۆی و بوخچەیەکەوە هاتەوە.

"ئەمەش دیاریی من بۆ کاك عەلیم. دوو دەست کراس و دەرپێ, سێ جووت گۆرەوی و چەند دەسەسڕەن. وەرە برام, وەرە عەلیەفەندی".

"وەرە".

مورتەزاغا دەرگای کردەوە. پاڵی بە عەلیەوە نا بۆ ژوورێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ جلەکانت لەبەر کە, ئەمن ئەوە دێم. کراس و دەرپێیەکانیشت بگۆڕە. گۆرەوییش دەپێ کە. دوایەش دەچینە سەرتاشخانە".

دەرگای پێوەداو چووە لای حەسنەخان کە لەبەرهەیوانێ چاوەڕێی بوو.

"دەستت نەڕزێ. دەبێ زۆر بە دەوری ئەم پیاوەدا بێین. هەموو کەس دەیناسێ, دەڵێن زەکی بەگی مامۆستا گوتوویە رۆژنامەکانی دنیا شتیان لەسەر نووسیوە. ئەو, کافرێکی خوێندەوارە, بتوانێ و نەتوانێ هەر ئەم پیاوەیە کە بتوانێ ئێمە لە شەڕی حەمەدۆك بپارێزێ. میللەت بەرە بەرە خەریکە هار دەبێ. بەگێکی بەو گەورەییە کوژرا, کەس هەر باکی نەبوو. عەلی سەفا بە بۆگەنەوە مایەوە...".

حەسنەخان کە رقی هەستابوو گوتی:

"تەرمەکەی ماوەتەوە لێی گەڕان هەتا تەرمی ئەو بەستەزمانە وەك کەلاکە سەگ بۆنی کرد. خوا چارەنووسی عەلی سەفابەگ بە نسیب گورگی کێویش نەکا... ئەم پیاوە وەك پیاوێکی باش دێتە بەرچاو".

"لە پیاوەکانی حەمەدۆکیشە".

"بە چ ڕا دەزانی؟".

"ئەمن دەزانم, خەبەرم هەیە. بەڵام بەرە بەرە خەریکە دێتە لای خۆمان. ئەو خاینێکە, کافرێکە, بەڵام رەگێکی ئینسانەتیی تێدایە. لەوانە نیە کە نان دەخۆن و ناندێنێ دەدڕن. لەوانەیە کە ئەگەر قاوەیەکیان خواردەوە هەتا سەد ساڵ لە چاویان دا دەمێنێ...".

"زیت و زرینگە, ئاقڵە. پیاو دەبێ متمانەی بەو جۆرە کەسانە هەبێ"

"دەستت نەڕزێ خانم, ئەتۆ دیاریت دایە. لە جێ دا دەم زانی ئەو کارە دەکەی. ئێستا بچم بزانم عەلیاغامان جلەکانی لەبەر کردوون یان نا".

که چووە ژوورێ, دیتی عەلی لیباسەکانی لەبەر کردوون. چووبووە بەر ئاوێنەو بە حەبەساوی تەماشای خۆی دەکرد.

مورتەزاغا هاواری کرد:

"وەرە خانم وەرە. وەرە عەلیی برامان ببینە, براکەمان چەند بە دیمەن بووە".

خانم بە غاردان هاتە ژوورەکە. ماوەیەکی درێژ لە عەلیەوە راماو زۆر بە شێوەیەکی جیددی گوتی:

"چ لیباسێکی جوانتان بە دوورین داوە, چەندیش لە عەلیی برامان جوانە. هەر دەڵێی نوێنەری مەجلیسە".

"پیرۆزت بن. بە لەشی ساغیان بدڕی براله".

دەنگی عەلی کە دەیگوت خۆش بیباخوا, بەزەحمەت دەبیسرا.

مورتەزاغاش بە دەوری عەلی دا سووڕا, کڵاوەکەی, چاکەت و پانتۆڵەکەی و کراسەکەی تەماشا کردن, لە سەر هەتا پێ لە عەلی ورد بووەوەو سەرەنجامیش بە دەنگێکی ماندووەوە گوتی:

"چاك, جوان, لەبار. تەنیا قایش پشتێنیان کەمە, ئەومان لەبیر چووبوو. خانم یەکێك لە قایش پشتێنەکانی من بێنە".

خانم دەسبەجێ چوو و هاتەوەو گوتی:

"ها بگرە, ئەمەم تازە لە ئەدەنە ڕا هێنابوو".

مورتەزاغا قایش پشتێنەکەی وەرگرت, بە دەستی خۆی لە پانتۆڵەکەی عەلی خست و بۆی قایم کرد:"پێت خۆشە شلی کەم؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی بە سەر تێی گەیاند کە باشە.

مورتەزاغا لە پاش ڕاو لە پێش ڕاو لە تەنیشتیڕا لە تەماشای عەلیی کرد. لە ئاوێنەش دا تەماشای کرد. بردیە بەر پەنجەرە بۆ بەر رووناکی و چەند لەحزەیەك تێیەوە ڕاماو گوتی:

"ئێستا کاك عەلی بەو تەشك و دیمەنەوە هەڵگرەو بیبە مەجلیسی گەورەی میللەت و لە نێوەڕاستیدای نێ. هەموو کەس پێی وا دەبێ وەزیر هاتوە. ئا...خ لەگەڵ ئەم کەوشانە ڕێك ناکەون. فووتێری ئیتالیایی لە سەر بێ و کاڵەی سووری چیانشینانی لەپێ بێ..."

خانم گوتی:

"بەڕێکەوت لێی جوانە, زۆریشی لێجوانە... کاڵە کەوشی لەمێژینەی خۆمان و یادگاری باب و باپیرانە, چما مستەفا کەمال پاشاش ئەمەی ناوێ؟".

چاوەکانی مورتەزاغا بریسکەیان دا:

"ڕاست دەکەی خانم. کەوشی سوور داب و شوێنی ئێمەیە, یەکێك لەدابە یادگاریەکانی خەڵکی ئاسیای نێوەڕاستە هەتا ئەم ناوچەیە. ئەگەر مستەفا کەمال پاشا ئەم باسە بزانێ یان ببیسێ, ئەویش وەك عەلیاغای خۆمان کاڵەی سوور لەپێ دەکاو لەنێو مەجلیسی گەورەی میللەت دا قیت و قنج پیاسەی دەکا... بژی خانم. زۆر سوپاست دەکەم. هەم لەگەڵ من چاکەت کردو هەم لەگەڵ میوانەکەم. مەسەلێك هەیە کە دەڵێن "گیا لەسەر ڕنجێ خۆی دەڕوێتەوە". ئەتۆ کچی نەجیب ترین خانی تورکمەنی دنیای. ئێمە لەگەڵ کاك عەلی دەڕۆین".

وەختێك ئەوان گەیشتنە بەر دەرکی ژوورەکە, خانم گوتی:

"بەخێرچن, خواتان لەگەڵ".

عەلی قیت و قنج و ڕێك و ڕاست لە حاڵێك دا مچورکی بە لەش دا دەهات بە ڕێ دا دەڕۆیشت, چونکە تەماشا پێش خۆی نەدەکرد, نەیدەتوانی بەرپێی خۆی ببینێ. وەختێك لە پلیکانەکان دەهاتنە خوار, هێندەی نەمابوو بکەوێ کە مورتەزاغا توند قۆڵیی گرت. ئەگینا لەو سەرەوە بە سەرمەقولات دەهاتە خوارو هەموو ئێسکی لەشی ورد دەبوون.

"بڕۆن بەخێر چن. شەوێ بۆ نان خواردن دێنەوە؟".

مورتەزاغا بە هەژاوی و پەشۆکاوی گوتی:

"ڕاوەستە خانم ڕاوەستە, هێندەی نەمابوو لەبیرم بچێ, جلەکانیعەلیاغای باوێ نێو ئاوری کە ئیدی چاوم پێیان نەکەوێ و وەبیرم نەیەتەوە کە ئەو جلی وا شڕو شەپەتووری لەبەر کردوون. خانم, نەکا لەبیرت بچێ دەسبەجێ بیان سووتێنە".

خانم لە سەرەوە وەڵامی دایەوە:

"باشە ئاغا, باشە, هەر ئێستا".

عەلی کە دەت گوت دەیبەنە بن داری ئیعدام لەدڵەوە ناڵاندی:

"دەست و لاقت ماچ دەکەم ئاغا, کوڕم کوشتووی و خۆم لە ماڵێ هاویشتووی. جلەکانم مەسووتێنە. ئەو پانتۆڵە حەوت ساڵ لەمەوبەر خێزانم بە دەستی خۆی تەنیویەتی. ریسەکەش بۆخۆی ڕستوویە, بۆ خۆشی ڕەنگی کردوە. بەدەستی خۆی تەنیویەو بڕیویەو دووریویە. لاقت ماچ دەکەم ئاغا جلەکانم مەسووتێنن".

مورتەزاغا تێی ڕاخوڕی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نابێ, نا... بێ. چاوم بەرایی نادا ئەو جلانە کە وەزعی پێشووی برایەکی وەک تۆم وەبیر دێننەوە ببینم, ناتوانم تەحەممولیان بکەم, ناتوانم بیان بینم. تاقەت ناهێنم. بیان سووتێنن, بیان سووتێنن".

دەنگی لە باڵەخانەکەدا زرینگایەوە.

خانم بڕیاردەرانە گوتی:

"هەر ئێستا, هەر ئێستا, ئاگر داییسێ".

ئاغا بن پیلی وی گرتبوو, لەگەڵ خۆی دەبردە دەرێ, ئەویش وەک کەسێک کە چاو بۆ پشتیوانێک بگێڕێ بەچەپ و راست دا دەیڕوانی.

بەو جۆرە لەبازاڕی تێپەڕین و گەیشتنە سەرتاشخانە کە لەبن دارەتوویەک بوو. سەرتاشخانە جگە لە سەرتاش کەسی لێنەبوو. موڕتەزاغا فووتێرەکەی لەسەر سەری عەلی هەڵگرت و بە بزمارێکی دا کرد کە لەدیواری درابوو, ئەمجار گوتی:

"سەرو ڕیشی عەلیاغام بە جۆرێك بۆ چا کە کە...".

"بە چاوان ئاغا".

موڕتەزاغا بن پیلی عەلیی گرت و لەگەڵ خۆی بردی لەسەر کورسی‌یەکەی دانا. سەرتاشەکە گوتی:

"وادیارە چاکردنی سەری عەلیاغای شوێنگێڕ بە نسیب ئێمە بوو هەر دەبوو خوا ئەم رۆژەمان بە نسیب بکا..."

بەروانکە سپی‌یەکەی زۆر بە جوانی لەخۆی داو مەقەست وەکار کەوت.

موڕتەزاغا بە شانازی و خۆڕانانەوە کەمێك لەولاتر چوارمەشقی لەسەر نیوتەختێکی چڵکن دانیشتبوو, چاوەڕێ بوو سەرو ڕیش چاکردنی برا شوێنگێڕە بەناوبانگەکەی, عەلیاغا تەواو بێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەتاو لە لوتکەی کێوەکانی دا, هەموو جێیەك لە بێدەنگیدا نوقم بوو. ماوەیەك بوو دەنگی تەقە نەدەهات. لە خواریێ لە بن چڵە دڕکێك دەنگی ناڵە دەهات, سەرجووخە عەلی کەرتیش گوللەیەکی بەرەو ئەوێ دەتەقاند, دەنگی ناڵەکە کپ دەبوو, پاش ماوەیەك دووبارە دەستی پێ دەکردەوە. هەر کە دەنگی ناڵە دەهاتەوە بەر گوێ, عەلی کەرتیش بە قینەوە سێرەی لە چڵە دڕکەکە دەگرت و گوللەیەکی دیکەی پێوە دەنا.

لە جەندرمەکان کەس نەکوژرابوو. تەنیا موحسین دۆرت یۆللی باسکی بریندار ببوو. گوللە ئێسکی جومگەی دەستی چەپیی لەبەریەك هەڵتەکاندبوو. یاوەر ئەوی ناردە دێیەکەی خۆیان کە لە خوارەوەی گەڵی شکۆفە بوو. ئەوانیش لەلای جەڕاح دەستەکەیان بۆ بەست و دوایە سواری ئەسپێکیان کردو ناردیانە شارۆچکە.

بەرە بەرە زەردەی خۆر دادەکشی و تیشکی هەتاو دەکەوتە سەر بناری چیاکان. سوورایی گەشی گوڵە گوێنی وەك هەورێکی تەنك کە بەرەو ئاسمان هەڵکشێ, هەڵماوی بوو. یاوەر لەسەر تاتەبەردێك دانیشتبوو جگەرەی دەکێشا. لە فکردا بوو. ئەو وەختەی دەکەوتە بیرکردنەوە, جگەرەی لە لێوی دەکردەوەو سەری سمێڵی خۆی بە ددان دەگرت و دەیجوی. تاریکایی هەڵگیرابوو, دەوروبەر لێك دەکرایەوە. هێشتا لە بن چڵە دڕکەکە دەنگی ناڵە دەهات و لەگەڵ بەرز بوونەوەی دەنگی ناڵەش سەرجووخە عەلی کەرتیش گوللەیەکی دەتەقاند.

کەمێك دواتر هەتاو بە تەواوی بڵند بوو, لە دەشتاییەکەی خوارێ چەند کەس لەنێو گابەردو گوێنییەکان و لە پشت قەدی دارەکان گرمۆڵە ببوون.

"وەکیل باشی عاصم!".

وەکیل باشی عاصم کە دەت گوت تازە لە خەوێکی خۆش راست بووەتەوە. بە شەکەتی لە جێی خۆی هەستا, هات بەرامبەر بە یاوەر سەلامی سەربازیی کردو خەبەردار وێستا.

"وەکیل باشی عاصم, ئەم دەستەیە, دەستەی کێ بوون؟".

"نازانم جەنابی یاوەر, ئەوەندەی ئەمن بزانم ئەم دەوروبەرە دەستەو مەستەی لێ نین. دەستەکان لەم ناوچەیە نامێننەوە. جگە لەوەش, ئەمن نازانم چ رێگرێك دێ لە جێیەکی ئاوا خۆی بە تەڵەوە دەکا. دەبێ دەستەیەکی تازەکار بن".

"لەوانەیە حەمەدۆك لەنێو ئەوانەدا بێ کە کوشتوومانن؟".

"پێم وایە لەگەڵیان بێ, چونکە ئەو چەتەیەکی یەکجار بێئەزموونە".

"پێت وایە حەمەدۆکمان کوشتوە؟ و هەر بۆیەش ناڕەحەتی. لەوانەشە نەمان توانیبێ بیکوژین, رات چیە؟".

"پێم وایە کوشتوومانە".

"سەرجووخە عەلی".

"ئەمر کە جەنابی یاوەر".

"حەمەدۆك لە نێو ئەمانە دایە؟".

"بەڵێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"به چ ڕا دەزانی؟".

"چونکە یاوەر, کوڕە شوانێك تەنیا بۆ حەمەدۆك حازرە ئەو هەموو دارەی لێبدرێ, عێلاتی‌یەك هیچ وەخت بۆ چەتەیەکی دیکە نایە خۆی بە کوشت بدا".

"وادیارە سەگەکەی لەحەمەدۆك خۆشتر ویستوە".

"وەکیل باشی عاصم:

"ئەوان سەگیان تەنانەت لە دایك و باب, خوشك و براو ژن و هەرچی لەم جیهانە دایە خۆشتر دەوێ".

"ئاسان...".

"کەوابێ, ئەتۆ دەت زانی سەگ لەلای ئەمانە چەند بەنرخە؟".

"دەم زانی جەنابی یاوەر, بەڵام هەموو کەس وەك ئەو کوڕە شوانە نیە. ئەو کوڕە شێتی سەگەکەی بوو." کەلە قسەکەی بووەوە, بە دەست ئیشارەتی بۆلای بەردەڵانەکە کردو گوتی: بڕوانە جەنابی یاوەر.

یارەر سەری هەڵبڕی و ڕوانیە ئەو شوێنە. ئەوەی دەیدی باوەڕی پێ نەدەکرد. بەمنجە منجەوە گوتی:

"هەوە؟ ئەسپەکەیە؟ چەند سەیرە, وادیارە هاتوە تەرمی حەمەدۆك ببینێ".

"زۆر سەیرە, دێهاتی‌یەکان زۆر شت لەسەر ئەم ئەسپە دەڵێن. وەك ئەوەی کە گوللەی وێ ناکەوێ و ئەگەر لێشی بدرێ, کاری لێناکا".

یاوەر پێکەنی:

"ئێستا کەوایە, با جارێکی دیکەش تاقیی بکەینەوە".

"سەرجووخە عەلی, رای تۆ سەبارەت بەم ئەسپە چیە؟".

"با تاقیی بکەینەوە جەنابی یاوەر".

یاوەر گوتی:

"وازی لێبێنە, زۆر حەز دەکەم ئەوانە ببینم, ئەوانە کە کوشتوومانن. دەمەوێ بزانم حەمەدۆکیان لەنێو دایە".

"لەنێویان دایە جەنابی یاوەر".

"سەرجووخە عەلی. ئەتۆ لە جێ دا حەمەدۆکت دیوە؟".

"نەم دیوە".

"ئەی تۆ وەکیل باشی عاصم".

"پێم وایە جارێکم دیوە. بەڵام ناتوانم بیناسمەوە".

"ئەدی دێهاتی‌یەکان؟".

"ئەوان دەیناسن جەنابی یاوەر".

جووتیارەکان بەرە بەرە لە خوارەوە, لە دەشتایی‌یەکەی ئاخری گەڵی‌یەکە کۆ دەبوونەوە, بەڵام نەدەهاتنە سەرێ بۆ لای جەندرمەکان.

"یاڵڵا تێکڕا با بچینەخوار, بزانین کەسی ساغ یان بریندارىيان لە نێو دا هەیە, یان نا".

"ئەوەی دەشی ناڵاند, بێدەنگم کرد".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چوونە خوارێ، ئەو پیاوەی لەبن چڵە دڕکەکە دەیناڵاند، لەسەر گازی پشتێ درێژ ببوو، و هێشتا تەرمەکەی سارد نەببووەوە. کوڕە جحێڵەیەك بوو کە تازە خەتی دابوو تەنیا دەمانچەیەکی بە قەدیەوە بوو کە ئەویشی لە قایشەکەی دەرنەهێنابوو.

یاوەر گوتی:

"ئەمە ناکرێ حەمەدۆك بێ، حەمەدۆك دەبێ لەمە بەتەمەنتر بێ".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"بەڵێ، بە تەمەنترە، ناکا ئەم لاوە برازاکەی برایمەڕەش بێ؟"

یاوەر پرسی:

"ئەو لە کوێیە؟".

"ئەو ڕۆیشت نەیدەویست تەرمی برازاکەی ببینێ. وەختێك دەنگی ناڵینەکەی تەواو بوو، برایم سواری ئەسپەکەی بوو و ڕۆیشت".

چوونە ژوور سەری یەك یەکی جەنازەکان. بەهەموویان نۆ کەس بوون. بێجگە لەو لاویژگەیە کە هێشتا لەشی سارد نەببووەوە، هەموویان تەقیلەیان لەسەر بوو، هەمووشیان جل و بەرگێکی ڕێك و پێکیان لەبەردا بوو و چەند ریز فیشەکدانیان لە خۆیان دابوو، ماوزەرەکانیشیان ئەوەندە نوێ بوون، دەت گوت دوێنێ لە کارخانە هاتوونەدەر، لوولەی چەکەکانیان لەبەر تیشکی ڕووناکایی بەر بەیان دا دەدرەوشایەوە.

هەتا لای نیوەڕۆیە لە جەنازەکان ورد بوونەوە، تەماشای موو، چاو، بەژن و باڵاو سمێڵانیان کردن، بەڵام نەیان توانی بە دڵنیاییەوە بڵێن کامەیان حەمەدۆکە.

وێ دەچوو حەمەدۆك ئەو پیاوە بێ کە سەربەرگێکی گوڵدۆزی کراوی لەبەردا بوو، قامك لەسەر پەلەپیتکە لە قووڵکەیەك دا کەوتبوو و چاوەکانی هەروا کراوەوە بوون.

"وەکیل باشی، بە باوەڕی تۆ ئەو پیاوە حەمەدۆکە؟".

"ڕەنگە هەو بێ. لەگەڵ ناوو نیشانەکانی حەمەدۆك دێتەوە. چوارشانە، کورتەباڵا، لاڕوومەت قوپیو، سمێڵ تەنك، چاو گەورە، گۆرەویی قولاپە لە پێ داو خەنجەری چەرکەسی لەبەر پشتێن دا...".

"هەمووی لەگەڵی دێتەوە، وانیە؟".

"موو بە موو دێتەوە".

یاوەر لە کاتێك دا قاقا پێدەکەنی:

"ئێستا کەوایە، ڕەنگە هەو بێ، ئەوەیان کە درێژاو درێژ لەوێ کەوتوە".

ئەسپەکە لە ڕووناکایی بەیانی دا لەسەر شاخە بریقەدارەکان بێ جووڵە وێستابوو، تەنیا جاروبار کلکی دەجووڵاند. ئەگەر وای نەکردبایە دەکرا بڵێی بەشێك لە شاخەکانە. وردە وردە جووتیارەکانیش هاتبوون و لەسەر لێواری گەڵیەکە بەڕیز ڕاوەستابوون. ئەوانیش بێئەوەی دەنگیان لێوە بێ و بێ ئەوەی تەنانەت هەناسەشیان دەربێ، بێجووڵە ڕاوەستابوون.

یاوەر ڕووی تێ کردن و گوتی:

"ئێوە کەستان لەنێو دا نیە کە حەمەدۆکی بناسێ، ئەوی دیبێ؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر چەند لەحزەیەك چاوەڕوانی وەڵامی پرسیارەكەی ما. بەڵام كەس متەقی نەكرد.

"ئێوە كەستان حەمەدۆكی دیوە؟".

دیسان متەق لەبەر حەشیمەتەكە دەرنەهات.

ئەم جار سەرجووخە عەلی كەرتیش تێی راخوڕین:

"ئێوە چ جۆر بنیادەمێكن, لەنێو ئێوەدا كەس حەمەدۆكی نەدیوە؟ شتی وا چۆن دەبێ؟ حاجی مووسا, ئەتۆ تا ئێستا حەمەدۆكت نەدیوە؟ وەرە ئێرە".

یاوەر بە رقەوە نەڕاندی:

"ئەتۆش وەرە پیرەپیاو. ئەمانە چەند خائینن, هەموویان حەمەدۆكی دەناسن. بەڵام ئاشكرای ناكەن. نیشانتان دەدەم".

حاجی مووسای پیرەپیاو بە كۆڵێك ریشی سپیەوە لە سەرێ ڕا هاتە خوارو چووە لای جەنازەكان:

"فەرموو جەنابی یاوەر".

پیرەپیاو كە تەنیا چنگێك ئێسك و پێست بوو بە ملێكی باریك و ریشێكی درێژەوە كە دەگەیشتە سەر نێوكی, یەك بە یەك دەستی كرد بە تەماشای جەنازەكان:

"ئەمەیان دەناسم, ئەمە كوڕە كەچەڵەكەی بەكرە كۆسەیە. پێی دەڵێن چەتە كەچەڵ. تەمەنەكەیم لەبیر نیە. زۆر لەمێژە چووەتە كێو و بەندەنان. كوشتیان".

یاوەر دەستی گرت و بردیە سەر ئەو چەتەیە كە بە چاوی دەرپەڕیوەوە لەسەر زەوی كەوتبوو:

"ئەمە حەمەدۆك نیە؟".

پیرەپیاو داهاتەوەو ماوەیەكی زۆر لە روخساری ئەو چەتەیەوە كە گرمۆڵە ببوو, راما. گوللە لە زگی درابوو, گوللەكان لە پشتێن بەرەژێریان لەبەریەك هەڵتەكاندبوو. لاقەكانی لەنێو گۆمێك خوێن دا بوون:

"نازانم, بەڵام وەك حەمەدۆك دەچێ".

لە سەرێ ڕا كوڕە جحێڵەیەك بە غاردان هاتەخوار. هاتە پێش و گوتی:

"ئەمن دەیناسم. لە گەڵی شكۆفە نان و پێخۆرم بۆ دەبرد".

یاوەر پرسی:

"كەوایە بڵێ بزانم ئەو پیاوە هەوە؟". ئەو جەنازەیەی نیشان دا كە چاوی كرابوونەوەو لەكالانە دەرپەڕیبوون.

كوڕە جحێڵەكە داهاتەوەو ماوەیەكی زۆر تەماشای ئەو پیاوەی كرد كە زگی لەبەر یەك هەڵتەكابوو. لەحاڵێك دا پشتی راست دەكردەوە گوتی:

"ئەمە هەو نیە".

"تەماشای ئەوانی دیكە بكە. بڵێ بزانم حەمەدۆك كامەیانە؟".

كوڕە جحێڵەكە دەسبەجێ ئەو ئێشك گرەی نیشان دا كە یەكەم گوللەی لە شیرن خەودا لێ‌درابوو:

"ئەمە حەمەدۆكە, ئەوە كە نان و پێخۆرم بۆ دەبرد. ئەو حەمەدۆكەی بەژنی بەقەد سپیدارێك دەبوو, ئەمەیە".

"بە هەڵە نەچووی؟ كوڕە لە دەستم رزگار نابی. ئازای ئەندامت دەشكێنم".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خۆیەتی جەنابی یاوەر, ئەمن حەمەدۆكێك كە لە گەڵی شكۆفە سێ رۆژان لەسەر یەك نان و پێخۆرم بۆ بردوە, ناناسمەوە. حەمەدۆك ئا ئەمەیە".

وەكیل باشی عاصم گوتی:

"پەنا بەخوا. كەوایە ئاوماڵەكانی حەمەدۆك ناوونیشانی وی‌یان بە پێچەوانە دابووینێ".

سەرجووخە عەلی كەرتیش گوتی:

"هەی نارەسەنینە".

"ئەگەر ئەمە حەمەدۆك بێ, بۆخۆم دەزانم چ لە خەڵكی ئاسیاب چەشمە دەكەم".

"لە جێ دا هەمووی ئەوانە یەكیان گرتوە, هەمزاغایان كوشتوەو بەسەر حەمەدۆكیان دا هێناوە. سزای ئەم كارەیان و سزای مەسەلەی حەمەدۆك دەبێ وەرگرنەوە".

ئەسپی خەنەیی دیسان لەوێ لەسەر دوندی شاخەكان لەنێو رووناكایی هەتاوی بەیانی دا نوقمی رووناكی وەك پەیكەرێكی تریوسكەدار رەق راوەستابوو.

"ئێوە كەسی دیكەتان تێدایە كە پێشتر حەمەدۆكی دیبێ و بی‌ناسێتەوە؟".

ژنێك لە سەرەوەرا هاواری كرد:

"جەنابی یاوەر, جەنابی یاوەر, بڕوانە هۆوێ. خەڵكی گەڵی شكۆفە ئەوە دێن, ئەوان هەموویان حەمەدۆكی دەناسن".

"وەكیل باشی،. چما مەحموود ئاغا, ئاغای گەڵی شكۆفە نەبوو؟ ئەگەر ئەو بێتە ئێرە...".

"چما هەر ئەو نەبوو كە هەرو گێڤی دەكردو دەی‌گوت حەمەدۆك كێ‌یەو چ سەگێكە؟".

"با, بەرێ وەڵڵا جەنابی یاوەر".

"با راوەستین خەڵكی گەڵی شكۆفە بێن و بە تەواوی حەمەدۆكی بناسنەوە, ئەودەم خەبەر بدەینە ئاوەدانی. با لە خۆڕا نەڵێین حەمەدۆكە. ئەگینا ئابڕووی بە هەزار ساڵمان دەچێ".

یاوەر بە دەم قسە كردنەوە سەری هەڵدەبڕی و دەی‌ڕوانیە ئەسپەكە كە لەو سەرە راوەستابوو.

تاوێك دواتر خەڵكی گەڵی شكۆفە گەیشتنە جێ و لەگەڵ جووتیارەكانی دیكە هاتنەخوار. بێدەنگی‌یەكی تەواو وڵاتی داگرتبوو.

پیاوێكی زۆر كۆنەساڵ و پشت كووڕ كە تاڵەكانی ریشی سپی و درێژ بوون هاتە نێوەڕاستێ. لە حاڵێك دا داهاتبووەوە, ماوەیەكی زۆر تەماشای یەك بە یەكی چەتەكانی كرد،. ئەمجار گوتی:"نچ, حەمەدۆكیان لەگەڵ نیە".

پاشان لە كاتێك دا دەستی پاڕانەوەی بەرەو ئاسمان راگرتبوو گوتی:

"خوای گەورە سەد هەزار جار شوكرو پاش ئەوەی ماوەیەك دوعای كرد, چووە نیو حەشیمەتەكە.

یاوەر بە راوێژێكی فەرماندەرانە تێی راخوڕی:"وەرە بزانم پیرەپیاو... سەرجووخە بی‌هێنە ئێرە".

سەرجووخە عەلی پیرەپیاوەكەی لەنێو حەشیمەت دۆزیەوە, رای‌كێشایە دەرو هێنایە لای یاوەر.

یاوەر نەڕاندی:

"چت گوت, گوتت چی؟ گوتت حەمەدۆكیان لەگەڵ نیە؟ پاشانیش دوعات بۆ كرد, ها؟".

پیرەپیاو بە دەنگێك كە قەت لێی چاوەڕوان نەدەكرا, هاواری كرد:

"نەخەیر حەمەدۆك لەنێو ئەمانەدا نیە, ئەمن كوڕی خۆم حەمەدۆكم خۆش دەوێ".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ ئەو کافرە, ئەو پیاوکوژە چنگ بە خوێنەت خۆش دەویٚ؟".

یاوەر مستی راست کردبووەوەو لاقی بە زەوی‌دا دەدا. پیرەپیاو سەری‌هەڵبڕی و لە کاتێك دا تەماشای یاوەری دەکرد گوتی:

"چتە وا دەنەڕێنی. کوڕم چ باسە خەریکی خۆت لەت و پەت بکەی, ئەودەم کە من لە چاناکالی, ساری قامیش و یۆنان سنگم دابووە بەر گوللەی دوژمن, ئەتۆ منداڵێکی قۆنداغە بووی. وا مەنەڕێنە. دەزانی ئەمن کێم؟ بەمن دەڵێن چاوەشەزەرد, قەت ناوی منت بیستوە؟"

"ئێستا ئەگەر بت دەمە دەستی سەرجووخە عەلی"

"بدە بزانم. بم دە دەست ئەو کەرتیشە بیٚدینە, بدە با منیش برووسکەیەك بۆ مستەفا کەمال پاشا لیٚدەم ئەودەم دەزانین چیتان بەسەر دێنیٚ... با بەجوانی بەخزمەت کەرتیشیش بگا... جەنابی یاوەر, بڕۆ بپرسە داخوا ئەمن لە شەڕی چاناکالی دا چ کارەی وی بووم...". ئەمجار ریشە درێژەکەی لەنێو دەستی گرت و گوتی:"هەزار جار شوکر, حەمەدۆك لەنێو ئەمانەدا نیە".

"ئێستا تۆ و کەرتیش واتان لیٚهات بتوانن حەمەدۆکی بکوژن؟".

پاشان ئاوڕی دایەوەو بەمیهرەبانی‌یەوە تەماشای وەکیل باشی عاصمی کردو لە حالێك دا دەستی بۆ رادەداشت, گوتی:

"ئەو قسەیەکی نیە, ئەو وەکیل باشی عاصم نیە؟ ئەو قسەیەکی نیە, ئەم وەکیل باشی عاصمە جوامێرە, پیاوێکی پیاوە, گونی هەن ئا ئەوەندە... شەش کیلۆ, یاڵڵا زووکە بم دە دەستی کەرتیش, بم دە دەستی ئەو جەللادە بیٚ دایك و بابەت. وەختێك مستەفا کەمال پاشا بیستیەوە".

یاوەر بە پێکەنینەوە گوتی:

"ئەم کابرایە خەرفاوە, پیری خەرفاو. لای بەن لەپێش چاوم".

چاوەشەزەرد لە کاتێك دا ئەسپەکەی ـ کە لەسەر شاخەکان بوو- پیٚنیشان دەدا هاواری کرد:

"بڕوانە یاوەر, بڕوانە حەمەدۆك لەویٚیە. ئەگەر پیاوی بچوو بی‌گرە".

ئەم جووتیارانەی کۆ ببوونەوە گوتیان:

"لێی ببوورە جەنابی یاوەر, ئەو بە جارێك خەرفاوە, نە چاوی دەبینیٚ و نە گوێی دەبیسیٚ".

یاوەر پرسی:

"چاوەشەزەرد پێشتریش وابوو؟".

"نا, ئەگەر ئەفسەرێکی لە دوورەوە دەدی, دەسبەجیٚ لە جێی خۆی هەڵدەستاو خەبەردار رادەوەستا".

"ئەو لەلای فەرماندەری خۆی ئاوای قسە نەدەکرد".

"ئەو خەرفاوە".

"جاران قەت ئاوای قسە نەدەکرد".

"... کە خوایە شوکر کە حەمەدۆك نەمردوە".

"ئەگەر جاران بووایە حەمەدۆکی دەگرت, دەست ولاقی دەبەستن و دەی‌دایە دەستی یاوەر".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەودەم ئاوا پشتی دوولا نەهاتبووەوە، لەسەر زەوی چۆکی دادەدا، ماوزەرەکەی بەرەو حەوا دەگرت... ئاوا... و لەپڕ هەلۆیەك لە ئاسمان ڕا تلپ دەکەوتە سەر زەوی".

"جەنابی یاوەر، لەچاوەشە زەردی ببووره".

یاوەر نەڕاندی:

"ئەم خەرفاوەی بێدەنگ کەن".

دیسان دەنگی چاوەشە زەرد هات کە دەستی بۆ لای ئەسپەکە رادەداشت:

"بێمێشك گیانی حەمەدۆك لە هۆوێیە. ئەگەر پیاوی بێکوژە. بڕوانە ئەو ئەسپە وەك خۆرەتاو لەوێ راوەستاوە تیشك داوێژێ، ئەگەر دەتوانی بێکوژە. دە بێکوژە".

ئەمجار جووتیارەکان بێدەنگیان کرد.

یارەر پەرێشان و دوودڵ بوو. لە کاتێك دا تێدەکۆشا پێبکەنێ بە لارە ملی راوەستابوو:

"باشە ئێستا پێم بلێن بزانم، ئەمانە کامیان حەمەدۆکە؟".

جووتیارەکان دەستیان کرد بە دەمەقالێ و مشت و مڕ. ئەم دەمەقالێیە زۆری کێشا. سەرەنجام ژنێکی پیری قەڵەوە کە بەقەد لادەرکەیەك دەبوو و کراسێکی شینی درێژی یەخە دادڕاوی لەبەردا بوو هاتە نێویان:

"چیە، بۆچی تێك بەر بوون بێئەقلێنە".

پاشان لە حالێك دا یەك بە یەك لە ژوور سەری چەتەکان رادەوەستا، گوتی:

"ئاخر هەی کرمانجی نەزان، ئەمە دەتوانێ حەمەدۆك بێ؟ بڕوانە ئەمەیان، ئەو مل باریکەیان، چاوێکیشی خێلە، گرمووله بووەو لاقێکیشی وەبەر زگی داوە".

جووتیارەکان یەکدەنگ گوتیان:

"نا... ئەو ناتوانێ حەمەدۆك بێ".

پاشان چووە ژوور سەری چەتەیەکی دیکە. دەم وچاوێکی درێژووکەو ریشێکی زەردی هەبوو. گوللە، کەللەی سەریی هەڵگرتبوو، مێشکی بەدیارەوە بوو:

"یان ئەمەیان؟ یان ئەم زەردەڵەیە، ئێوە تا ئێستا حەمەدۆکی واتان دیوە؟".

دە پازدە دێهاتی یەکدەنگ گوتیان:

"نا، نەمان دیوە، حەمەدۆك وا نابێ".

"ئەمەیان ببینن کوڕینە، دەستی هەر لەسەر پەلەپیتکەیە. لەترسان نەیتوانیوە یەك گوللەش باوێ. بڕوانە، لاقێکیشی شەلە...".

ئەو تەرمەی باسی دەکرد پیاوێك بوو چوارشانەو کورتەباڵا کە لاقێکی خوارو کورت تر لەوی دیکە بوو. باڵتۆی سەربازیی لەبەردا بوو. کەمێکیش پشتی کووڕ بوو. دەورووبەری پڕ لە خوێن بوو.

"بە خواتان سوێند دەدەم دێهاتییەکان، تا ئێستا حەمەدۆکی ئاوا شەلتان دیوە؟".

ئەم جار لە حالێك دا نێوچاوانی تێك دەنا لەسەری رۆیشت:

"یان ئەم کابرا کەچەڵە، لەم دەورووبەرە کەس هەیە چەتە کەچەڵ نەناسێ؟".

جووتیارەکان لێکرا، ژن وپیاوو منداڵان یەکدەنگ گوتیان: نا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەی بەستەزمان چەتە کەچەڵ... دەهاتە دێیەکان, شیعری جوانی دەخوێندنەوە, داستانەکانی کوێر ئۆغڵیی دەگێڕانەوە. بەیتی وەزیرو گزیرانی دەکردو هەموو دێهاتییەکانی وەپێکەنین دەخست, بە دەستێکی سازی هەڵدەگرت و بەدەستێکی تفەنگ... ئێمە ئەومان وەك چەتەیەك چاو لێنەدەکرد...".

یاوەر بە بێسەبری گوتی:

"لەسەری مەڕۆ".

ژنە لە حاڵێك دا پشتی راست دەکردەوە گوتی:

"سەبرکە جەنابی یاوەر, راوەستە خوشکێ گیان. سەبرکە ئەم کەچەڵە بەستەزمانەت پێ بناسێنم, وەختێك دەگەیشتینە کاتی چوونە هەوار, ئێمە بە چوار چاوان چاوەڕێی چەتە کەچەڵ دەبووین. کە ئەو دەهات هەموو دێهات و هۆبەو هەوارەکان پڕ دەبوون لە شادمانی".

"وازی لێبێنە".

"راوەستە جەنابی یاوەر, سەبرکە کوڕە زەردەکەم سەبرکە. کەس نەیدیوەو نەیبیستوە ئەم چەتە کەچەڵە تەنانەت مێروولەیەکیش ئازار بدا. ئەو نەزەرکردەی ئاخر زەمان بوو. وا نیە خەڵکینە؟ دەستتان بخەنە سەر دڵتان و بڵێن نەزەرکردە بوو یان نا".

دەنگی جووتیارەکان بەرز بووەوە کە: نەزەر کردە بوو, نەزەرکردە بوو.

لەو بەینەدا وەکیل باشی عاصم هاتە لای ژنەکەو بە دەنگێکی دۆستانەوە گوتی:

"ئەمیش خان, راوەستە کەشف و کەرامەتی ئەم نەزەرکردەیەت نیشان بدەم".

ئەمیش خان پشتی راست کردەوەو گوتی:

"بلێ بزانم وەکیل باشی عاصم ئاغا".

وەکیل باشی عاصم داهاتەوەو لە حاڵێك دا کۆمەڵێك قەوانە فیشەکی نیشان دەدا کە لە پەنای چەتە کەچەڵ کەوتبوونە سەر یەك گوتی:

"بڕوانە ئەو هەموو فیشەکە ئەو بە ئێمە, بە جەندرمەکانیەوە ناوە. بڕوانە هیچ کام لە چەتەکان ئەوەندەیان قاپۆڕە فیشەك لە پەنا کۆ نەبووەتەوە".

ئەمیش خان زۆری موبالات بەو نەکردو دووبارە رووی کردەوە جووتیارەکان:

"ئەم نەزەرکردە ساز بەدەستە قسەخۆشە کە شیعرە جوانەکانی دەخوێندنەوە, دەتوانێ حەمەدۆك بێ؟".

گوتیان:

"نا, نابێ".

"یان ئەم منداڵە؟ تازە سمێڵی بۆر بوون, تەنانەت یەك فیشەکیشی ناویشتوەو یەك قاپسوونە فیشەکی لەپەنا نەکەوتوە".

"ئێمە لە تۆمان پرسی کامەیان حەمەدۆکە".

"ئەمیش خان ئێمە پرسیمان ئەمانە کامەیان حەمەدۆکە, حەمەدۆك لە نێو ئەمانەدا هەیە یان نا؟".

ئەمیش خان لە کاتێك دا هەناسەیەکی قووڵی هەڵدەکێشا گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەڵێ حەمەدۆك لەنێو ئەمانە دایە, وەجاخمان کوێر بووەوە وەکیل باشی, حەمەدۆك لەنێو ئەمانە دایە, لەنێو ئەم تەرمانەدا وەکیل باشی. تازە حەمەدۆکی وا نایەتەوە سەر دنیا...".

چوو لە پەنا چەتەیەکی بەخۆوە کە لەسەر کەلەکەی راست کەوتبووە سەر زەوی و رێك هاتبوو, چۆکی دادا. ئەو لاوە بوو کە لەسەر قەدە دارەکە هەر کە یەکەمین گوللەی لێدرا بە هۆڕاندن چووە حەواو سەرەنجام پاش ئەوەی لانی کەم شەش گوللەی لێدران لە حالێك دا چنگە کرەی لە زەوی دەکرد بە نارەحەتی گیانی دەرچوو. ژنە لە حالێك دا دەیگوت:"وەی حەمەدۆك, وەی", ئارام ئارام دەستی کرد بە شیوەن و گریان. ژنە دێهاتی‌یەکانی دیکەش هاتن, لە دەوری جەنازەکە کۆزیلکەیان بەست و بە ئارامی دەستیان کرد بە شین و شەپۆر.

یاوەر لە حالێك دا لە رقان دەلەرزی, رووی کردە حەشیمەتەکەو هاواری کرد:

"کوێخا کێیە؟".

"ئەمنم جەنابی یاوەر".

یاوەر لە حالێك دا دەستی بۆ لای ژنەکان رادەداشت گوتی:

"ئەمە چیە, ئەمە چ وەزعێکە. ئەمانە بۆ چەتەیەك, بۆ پیاوکوژێك ئاوا دەگرین؟".

"لەنێو مەدا باوە, هەرکەس بمرێ بۆی دەگرین و شیوەنی بۆ دەکەن".

"بە گۆڕی بابی داب و شوێنی وا. وەرە پێشتر".

کوێخا هاتە نیزیك یاوەرو خەبەردار بەرامبەری وێستا.

"ئەمرکە فەرماندەر".

لەو نێوەدا یاوەر ئەسپەکەی لەنێو بەردەڵان دا بەدی کرد:

"هەتا سێ رۆژی دیکە سەری ئەم ئەسپەم لە تۆ دەوێ".

"کوێخا, باشت گوێ لە قسەکانم بێ, دەبێ نۆ بارگینمان بۆ پەیدا بکەی. پێت پەیدا دەبن؟".

"دێیەکەی خۆمان تەنیا سێ بارگینی لێن جەنابی یاوەر. بەڵام لە دێهاتی دەوروبەر ئەسپ زۆرە, وەردەگرین".

عەلی کەرتیش گوتی:

"بارگینەکان دەسبەجێ پەیدا دەکەین جەنابی یاوەر".

هەتا چەند سەعاتی دیکە دەمەوێن. بارگینەکان جل و بەڕیان پێوە نەبێ".

"تێگەیشتم, جەناب, بە چاوان جەنابی یاوەر".

"پاشان چۆن دەتوانن خەبەری کوژرانی حەمەدۆك بگەیەننە نیزیکترین شارۆچکە؟... وەکیل باشی عاصم ئەتۆ بڵێ".

وەکیل باشی لەمێژ بوو بە خەفەتباری و بە نێوچاوانێکەوە کە دەت گوت ئەگەر دەستی لێدەی گریانی دێ, وەك بەرد بەرامبەری چەقیبوو:

"لێرە دەکرێ ئەسپێکی توندو چالاك پەیدا بکەین؟".

"نا جەنابی یاوەر ئەسپی وا لێرە پەیدا نابێ. ئەگەر پەیداش بێ ئەسپ ناتوانێ بەو شاخە ئەستەمانەدا تێپەڕێ".

"ئەدی چ بکەین؟".

"ئەم خەبەرە خۆشەی جەنابت پیاوێکی چوست و چالاك دەتوانێ بە پێیان لە هەموو شتێك زووتری بگەیەنێتە شارۆچکە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەسێکی وا دەناسی؟".

"دەناسم".

"کێیە؟".

"تاژی تەحسین".

"ئێستا لێرەیە؟".

"لەنێو حەشیمەتەکە دیتم."

یاوەر پاش ئەوەی دەستی بە چەنەگەیەوە گرت و ماوەیەك راوەستا, چووە بن ئەو چنارانە کە لە زارکی ئەشکەوتەکە روابوون. وەکیل باشی عاصمیش بە دوای دا رۆیشت. بایان دایەوە پشت تاتە نوێژەکان.

یاوەر بەسپایی پرسی:

بەڕاست ئەم چەتەیە حەمەدۆکە؟ هیچ لەگەڵ ئەو ناونیشانە کە ئێمە پێمانە نایەتەوە. حەمەدۆك پیاوێکی ریوەڵەیە, ئەم کابرایە بەقەد دێوێکە".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"راستییەکەی, تێنەگەیشتم. تەمەنێکم لێ رابردوە. دنیام قوونەکەو کردوە. سی ساڵە لەم چیاو بەندەنانە دەسوورێمەوە, پێم وایە ئەو کابرایە حەمەدۆك نیە. بەڵام شیوەنی بۆ دەکەن".

یاوەر ئاوڕی وەسەر دانەوە, ژمارەی ئەو ژنانە کە لە ژوور سەری مردووەکە کۆ ببوونەوە زیادی کردبوو. وادیار بوو ژنانی چەند ئاوەدانین کە وێکرا کۆ ببوونەوەو دەگریان و شیوەنیان دەکردو بەدەم شیوەنەوە باسی حەمەدۆك و پیاوەتییەکانی, قسە خۆشییەکەی, لێوەشاوەییەکەی, ئەوین و خەجیجەکەیان دەکردو ئەوەیان دەگێڕایەوە کە چۆن عەبدیخانی کوشت و جووتیارەکانی رزگار کردو دەیان گوت فریشتەی ئاسمان لەگەڵ خۆی دەبەن و لە دوورەوە دەرگای بەهەشتی بۆ دەکرێتەوەو هەر لە ئێستاوە لەگەڵ چل سوارەی غەیبی حەشری دەکرێ.

"بۆ ئی دیکەش, لەسەر تەرمی چەتەکانی دیکەش شین دەگێڕن؟".

"بڕوانە جەنابی یاوەر. بۆخۆت دەبینی هەشت چەتەکەی دیکە لەوێ کەوتوون, داخوا چاویش لە هیچیان دەکەن؟ تەنانەت مەیتی چەتە کەچەڵیش کە پێیان وایە نەزەرکردەیە, وەك کەلاکە سەگ بێساحێب کەوتوە, بڕوانە بزانە لاقیشیان لەسەر تەرمەکانی دیکە دادەنێن؟".

"چما حەمەدۆك لە گەڵی شکۆفە نەبوو؟".

"ئەمن ئەوم لەوێ گەمارۆ دا. سەرە موویەکیش بە هەڵە نەچووبووم. ئاشقێکیش هەبوو خەڵکی گەڵی شکۆفە پێیان دەگوت ئاشق بێچارە, ئاخرەکەی ئەویش ون بوو. بە بیرت نەماوە؟".

یاوەر لە حاڵێك دا لەخۆشییان چاوەکانی دەبریسکانەوە, بە پێکەنینەوە گوتی:

"ئەرێ, وەبیرم هاتەوە. مەسەلەکە روونە, ئەو ناونیشانەی ئێمە هەمانە هەرچی دەبێ با ببێ. حەمەدۆك ئەمەیە".

لەکاتێك دا بە قەمچی لە چەکمەکانیی رادەکێشا, لێی زیاد کرد:

"ئێستا تاژی تەحسینم بۆ بانگ کەن".

بەرەو ئاپۆڕاکە وەڕێ کەوتن. وەکیل باشی عاصم دیتی یاوەر پاش ئەو شادمانییە بێئەندازەیە لە نەکاو تووڕە بوو, بێئەوەی هۆیەکەی بزانێ, چاوەڕوان مایەوە. وەکیل باشی عاصم ئەخلاقی یاوەری باش دەناسی, وەختێك بەم جۆرە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەسەر نووکی چەکمەکانی وەك فەنەر هەڵدەبەزیەوە نیشانەی ئەوە بوو, زۆر تووڕەیە. جا لەو وەختانەدا وەرە بڕوانە چ قیامەتێك بەرپا دەکا.

یاوەر لە نەکاو لە نیزیك حەشیمەتەکە راوەستا, ژنان لە حاڵێك دا جار بە جار ژمارەیان زیاتر دەبوو, لە دەوری حەمەدۆکی خەریکی شین گێڕانی خۆیان بوون. دێهاتیەکانی دیکەش کە خەبەرەکەیان بیستبوو, کەوتبوونە رێگاو کێو و بەندەنان. پیرو لاو, ژن و پیاو و گەورەو چووك دیار بوون دەهاتن. ئەسپی خەنەییش کە هەروا لە بەردەڵانەکە لەجێی خۆی وێستابوو, بە جارێك یاوەری لە دین دەرکردبوو:

"جەندرمەکان! ئامادە".

دەنگی فەرمانەکە لە بەردەڵانەکە دەنگی دایەوە. ژنان شیوەنیان دەکردو ئەسپەکە لە سەرەخۆ کلکی رادەوەشاند.

"هێرش بۆ لای ژنەکان, بڵاوەیان پێ بکەن".

جەندرمەکان پەلاماری کۆڕی ژنەکانیان دا, ژنەکان دەستیان کردەوە. جەندرمەکان لە پێش دا لووتیان لە دیوارێکی ئینسانی هەڵئەنگووت و دوایە تێی دا ون بوون. هات و هاوارەکە لە بەردەڵان دا دەنگی دایەوە. لەنێو هات و هاوارەکەدا هێندێ رستەی وەك "کافرینە چما ئێوە دایك و خوشتان نین, چما ئێوە ژن و دەزگیرانتان نین؟". دەهاتنە بەر گوێ.

یاوەر کە دیتی حەشیمەت جەندرمەکانیان قووت داوە فەرمانی دا:

"بە سەرنێزە".

کوێخا لە حاڵێك دا دەیگوت:"دەغیل جەنابی یاوەر", رای کردە لای یاوەر:"جەندرمەکانت بانگ کەوە, مەیەڵە شتێك رووبدا, ئێمە پیاوەکان بڵاوەیان پێ دەکەین".

یاوەر فەرمانی دا جەندرمەکان هاتنەوە بەرامبەر بە خۆی بە خەت وێستان. ئەوانیش تووڕە بوون. کوێخا بە غاردان چووە لای پیاوەکان. ئەوانی کۆ کردەوەو دەستی بە قسە کرد, ئەمجار پیاوەکان پەلاماری ژنەکانیان دا, یەکێك ژنەکەی و ئەوی دیکە خوشکی و دایکی دەگرت و لەسەر حەمەدۆکی هەڵدەپچڕی و بە راکێش راکێش لەگەڵ خۆی دەبردو دووری دەخستەوە. ئەو ژنانەی خۆیان لە دەستی پیاوەکان رادەپسکاوت, دەهاتنەوەو لە ژوور سەری حەمەدۆك چۆکیان دادەداو دووبارە پیاوەکانیان هێرشیان دەکردەوە سەر ئەو ژنانە کە چۆکیان دادابوو.

یاوەر بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

"وەکیل باشی ئەمە چ وەزعێکە؟".

"ئەوەیە ئیدی, جەنابی یاوەر".

"ئەمانە زۆر دارکاری کراون جەنابی یاوەر بەڵام سەدان ساڵە کە ئیدی رام نابن و ئارام ناگرن".

"ئارامیش نابن... ئەو کابرا تاژیەیە لە کوێیە؟".

"تاژی تەحسین... لێرەیە جەنابی یاوەر".

تاژی تەحسین لەمێژ بوو خەبەردار لەوێ راوەستابوو.

"ئەتۆی؟".

"ئەمنم جەنابی یاوەر".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"زۆر، زۆر زوو دەچیە شارۆچکەو یادداشتێك کە وێت دەدەم دەگەیەنیە دەستی قایمەقام. چەندی خێراتر بگەیەی، ئەوەندەش زووتر خەبەری مەرگی حەمەدۆك دەگەیەنیە شارۆچکە، ئاغاکانی شار لە پارەدا نوقمت دەکەن، دەبیە خاوەن پارە. چەندت پێ دەچێ تا دەگەیە شارۆچکە؟".

"نازانم، بەڵام زۆر زوو...".

کوێخا گوتی:

"ئەو تەنانەت لە ئەسپیش خۆشتر دەڕوا".

یاوەر لەسەر بەردێك دانیشت، قەڵەم و کاغەزی لە گیرفانی دەرێنان، خێرا یادداشتێکی نووسی و دایە دەستی تاژی تەحسین.

"بزانم چ دەکەی تەحسین... ئەمڕۆ بۆ ئێوارێ...".

"بەسەرچاو جەنابی یاوەر".

تاژی تەحسین، وەك با دەستی کرد بە غاردان، لەنێو حەشیمەتەکە تێپەڕی و بە لەحزەیەك لەبەر چاوان ون بوو. پیاوەکان هێشتا لەگەڵ ژنەکان کێشەو هەرایان بوو، دەنگی گریان و تووك کردن هەڵدەستا. بەڵام بەرە بەرە دیواری کەللەشەقیی ژنەکان دەرووخا. لەپڕ هەموو شتێك راوەستا، هەراو هۆریاکە بە تەواوی بێدەنگ بوو. کەس متەقی لێوە نەدەهات. ژنەکان سەریان بەردابووەوەو بەرەو بنارەکە کە تیشکی سووراویی خۆی بڵاو دەکردەوە، دەچوونە پێش. چارشێوە سپی‌یەکان لەنێو ئەو رووناکایی‌یەدا کە هاوڕەنگی ئاوی دەریا بوو، کەوتبوونە شەپۆل دان.

یاوەر پرسی:

"مەسەلە چیە کوێخا، چۆنە کە ژنەکان ئاوا بێدەنگ و بە شەرمێونی بەرەو بنار دەڕۆن".

کوێخا تەرمی رووتی حەمەدۆکی نیشان دا. ژنەکان بێجگە لە تفەنگ و ژێرکراس و دەرپێ‌یەکەی هەموو جل و بەرگی مردووەکەیان لەگەڵ خۆیان بردبوو.

"مەبەستیان لەم کارە چیە؟".

"کاکی خۆم. ئەگەر مردووەکەش نەبێ ژنەکان هەروەك جەنازەکەیان لەبەر دەست دا بێ، ئاوا لەسەر جل و بەرگ و کەل و پەلەکەی شیوەن دەکەن. ئێستاش ئەوە دەچنە ئەوبەری دۆڵەکە بۆ شین گێڕان".

یاوەر گوتی:"بەڵایەکی سەیر بوو". وەکیل باشی عاصمیش دووپاتی کردەوەو کەرتیش و کوێخاش گوتیان: بەڵایەکی سەیر بوو.

تاژی تەحسین غاری دەدا، نوقمی خۆشحاڵیی بوو. دەبوو خەبەرێك بگەیەنێتە شارۆچکە، هەرچەند خەبەری مەرگی حەمەدۆك کەس نازانێ کێ خۆشحاڵ دەکاو بەرامبەر بەو خەبەرە چ دیاری و خەڵاتێکی دەدەنێ. لەوانەش بوو لە کێڵگەیەکی چوکووراوادا کارێکیان بۆ پەیدا کردبا. لەوانەش بوو لە پاداشی ئەوەدا کە وەك ئەسپ لینگی داوەو هاتوە، کارێکی ئابڕووداری بدرێتێ. لەوانەش بوو کاتی خزمەتی سەربازی بێنێرنە جەندرمەو ئەویش وەك سەرجووخە عەلی کەرتیش خزمەتەکەی بۆ درێژ بکرێتەوە، لەوانەش بوو بگاتە پلەی وەکیل باشی‌یەك و لەو چیاو بەندەنانە پاشایەتی بکا. چەند کێوی لەسەر رێگا بوون. ئەگەر لە کێوەکان تێنەپەڕیبایە خوا دەزانێ، لەوانەبوو لای نیوەشەوێ بگاتە شارۆچکە.

تاژی تەحسین بێ ئەوەی نان و ئاوێك بخوا، دەمێك بحەسێتەوە سەرانسەری رۆژێ و هەموو شەوەکە غاری دا. کە گەیشتە شارۆچکە لەبەر ماندوویی بە زەحمەت لاقی لە دوو دەهاتن. بەڵام نوقمی شادمانی بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەس باوەڕ ناکا کە ئاوا زوو خەبەرەکەی گەیاندبێتە شارۆچکەو مەودای نێوان ئەشکەوتی باقر گدیگی هەتا وێی بە شەو و ڕۆژێك بڕیبێ. سوپاس بۆ خوا کە شوێنی خانووبەرەی قایمەقامیەتی پێ دەزانی و دەیتوانی بێئەوەی لە کەس بپرسێ خۆ بگەیەنێتە وێ. وەختێك لە پلیکانەکانی قایمەقامیەت وەسەر دەکەوت, دوو سەعاتێکی بۆ نیوەڕۆ مابوو. ئیدی توانای هەناسەکێشانیشی نەبوو. وەختێك گەیشتە دوا پلیکانەکان هێزیشی بە تەواوی لەبەر بڕابوو. یادداشتەکەی یاوەری بە دەستەوە بوو. هێندێ شتی بە دەرکەوانەکە گوت کە لێی حاڵی نەبوو. دەستی بۆ لای ناوبراو درێژ کرد. دەست درێژکردن و پان ڕابوونی لەبەر دەرگاکە یەك بوو. لە هۆش خۆی چوو. قایمەقام کە گوێی لە دەنگی کەوتنەکەی ببوو, بانگی دەرکەوانەکەی کرد:

"چ باسە؟".

"پیاوێك هات لەبەر دەرگا کەوت, دەڵێی گوێلکت لە مانگایە ڕاکێشاوە... لە هەموو کونەکانی لەشی چۆڕ چۆڕ ئارەق هەڵدەڕژێ. نامەیەکیشی بە دەستەوەیە, توند توند گرتوویەتی بەری نادا".

قایمەقام پیاوێك بوو کەمێك قەڵەو, چاو گەورە, بەرچۆڵەمە دارو سەر درێژووکە کە چاوەکانی هەمیشە لە کالانەدا دەسووڕان. پیاوێکی بە ئەزموون و دنیادیدە بوو. پێش کۆماریش قایمەقام ببوو. تا ئێستا ڕاست لە سی و شەش قەزادا قایمەقام ببوو. بە هەڵەداوان دەرپەڕی. تاژی تەحسین لەبەر دەرگا درێژاو درێژ لەسەر زەوی کەوتبوو. سنگی وەك کوورەی ئاسنگەران هەڵدەستاو دەپووکایەوە. چۆڕ چۆڕیش ئارەقی دەردەدا.

"خەریکە دەمرێ؟".

دەرکەوان وەڵامی دایەوە:

"خەریکە دەمرێ, زۆری غار داوە. لە زۆر دوور ڕا هاتوە, هەمووی هەر غاری داوە".

"ئەوەی بە دەستیەوە لێی وەرگرە بزانم مەسەلە چیە؟".

دەرکەوان هەوڵی دا دەستی ڕێك نوشتاوی تاژی تەحسین لێك بکاتەوەو کاغەزەکەی لێوەرگرێ, بەڵام نەیتوانی:

"ناکرێتەوە".

"خوایە, خوای گەورە, چۆن ناکرێتەوە. هەوڵ بدە".

دەرکەوان چۆکی داداو دەستی تاژی تەحسینی لە نێو هەردوو دەستانی گرت, هەوڵی داو هەوڵی دا, بەڵام دیسان نەیتوانی بیکاتەوە.

"مومکین نیە".

قایمەقام خۆشی تاقیی کردەوە. دەستەکە داخرابوو و بەهیچ جۆر نەدەکرایەوە.

"خوایە, خوای گەورە. زۆری پێوە سەغڵەتم. بە باوەڕی تۆ چیە؟".

"بەوەڕا کە هەتا سەرە مەرگ غاری داوە, دەبێ مەسەلەیەکی گرنگ بێ. ناکرێتەوە...".

قایمەقام دووپاتی کردەوە:

"ناکرێتەوە, دەسبەجێ بڕۆ دوکتۆری بێنە, بەسەرهاتەکەی پێ بڵێ, بڵێ دەرزییەك دروست بکا کە دەستی ئەم پیاوەی بکاتەوە. خەریکە دەمرێ".

دەرکەوان لە حاڵێك دا بەرەو پلیکانەکان غاری دەدا, گوتی:

"خەریکە دەمرێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەو بەینەدا کاتب تەحریرو مووچەخۆرەکانی دیکەش لە مەسەلەکە ئاگادار ببوون و لە بن پلیکانەکان خڕ ببوونەوە, بەڵام لە ترسان نەدەچوونە سەرێ, ئەو نهۆمە کە ژوورەکەی قایمەقامی لێبوو. هەستیان کردبوو کە لە سەرێ مەسەلەیەك هەیە, بەڵام سەریان لێ دەرنەدەکرد. دەرکەوانیش کە هەر سێ پلیکانی بە هەنگاوێك بڕیبوون و بە پەنایان دا تێپەڕی, دەرفەتی ئەوەی نەبوو هیچ بڵێ.

پاش تاوێك دوکتور کە لەکۆڵانەکەی رووبەڕوویان بوو, جانتا بە دەست بە غاردان هات و بێئەوەی قسەیەك بکا چۆکی داداو بەرۆکی کابرای کە درێژاودرێژ لەسەر زەوی کەوتبوو, کردەوەو گوێی بە سنگیەوە نا.

"شتێك نیە, ئێستا وەهۆش دێتەوە".

قایمەقام گوتی:

"دەستی ناکرێتەوە".

"چۆن شتی وا دەبێ؟".

ئەویش تاقیی کردەوە, بەڵام دەست نەکرایەوە. گوتی:"با راوەستین تاوێکی دیکە وەهۆش دێتەوە".

"دەرزییەك, شتێك".

"جەنابی قایمەقام, پێویست ناکا, تاوێکی دیکە... راوەستین".

قایمەقام دوکتۆری بانگ کردە ژوورەکەی خۆی:

"بفەرموو, بە فکری جەنابت چیی بووە؟ ئیشتیات لە قاوەیەك هەیە؟".

"با تاڵ بێ".

"تێنەگەیشتم چیی بووە".

"رەنگە خوێنی وەستابێ".

"کەس نازانێ لە کوێوە هاتوە, بۆ کوێ دەچێ... ئەو کاغەزەی لە دەستی دایە... هەر ئارەقیش دەڕێژێ, تەماشای کە...".

"ئێستا وەهۆش دێتەوە".

دەرکەوان لە دەرێ ڕا بانگی کرد:

"چاوی هەڵێنان".

قایمەقام و دوکتۆر چوونە دەرێ, تازی تەحسین چاوی هەڵێنابوون و بە حەبەساوی تەماشای دەوروبەری خۆی دەکرد. جارێك چاوی لە قایمەقامەوە دەبڕی, جارێك لە دوکتۆرو جارێك لە دەرکەوان و بە چاوێکی پڕ پرسیارەوە لێی دەڕوانین. وردە وردە هەستا. لە نەکاو تەماشای دەستی خۆی کردو کاغەزەکەی دی. بە دیتنی کاغەزەکە هەموو شتێکی وەبیر هاتەوە هەستایە سەرپێ و گوتی:

"جەنابی قایمەقام, جەنابی قایمەقام, گەیشتمێ, بە شەو و رۆژێك گەیشتمێ...".

"ئەوە چیە لە دەستت دایە؟".

"جەنابی یاوەر فارووق... حەمەدۆکی کوشت".

قایمەقام هاواری کرد:

"چـ...ی...کێ؟ حەمەدۆك؟ یاوەر فارووق... بدە ئەو کاغەزە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسین دەستی بۆ لای قایمەقام برد, دەستی نەدەکرایەوە.

"ئەو کاغەزەم وێ دە".

تاژی تەحسین کە هێشتا هەناسەی سوار بوو, ملی بە لاوە ناو گوتی:

"ناکرێتەوە, سەبر کە بەگم, ئەمن ئێستا دەیکەمەوە".

لەلایەك هەوڵی دەدا دەستەکەی بکاتەوەو لە لای دیکە بە هەناسەبڕکە دەیگێڕایەوە:

"لای بەیانی بوو. جەنابی یاوەر لە ئەشکەوتی باقرگدیگی دا گەمارۆی دا, هەتا خۆرهەڵات لێکیان دا. یاوەر حەمەدۆکی بە دەستی خۆی کوشت. حەمەدۆکیش چ حەمەدۆك؟ قەڵافەتی بە قەد چواری وەك ئێمەیە. شتێکە راست وەك قەدی سنۆبەر. یاوەریش گوللەی راست لەنێو هەردوو برۆیانی دا".

تاژی تەحسین کە توانیبووی دەستی بکاتەوە, بەخۆشحاڵیەوە گوتی:"کردمەوە"و کاغەزەکەی بۆ لای قایمەقام درێژ کرد. قایمەقام و دوکتۆرو دەرکەوان لە سەیران زاریان پێ داپچڕابوو. قایمەقام ئەو یادداشتەی بە دەستیەوە بوو, چەند جاری خوێندەوە:

"پێم وابوو حەمەدۆك ژانەسەرێکی زۆرمان بۆ دروست دەکا, ئاخ, ئەویش تەواو بوو. ئێستا ئیدی ئاسوودە بووین. رێگرەکانی دیکە هیچیان گرنگ نین. جانەوەری بەڕاستی ئەمە بوو, خەڵك لایەنگری بوون و ئاگایان لێی بوو. هەم ئەنکەرەو هەم ئەدەنە, تینیان بۆ ئێمە هێنابوو, بەڵێ, ئەم مارەشمان بۆ کوژرا. پیاوماقووڵانی شاریش زۆر لەم منداڵە دەترسان. لەو کاتەوە کە عەلی سەفابەگی کوشت, خەو لە چاویان نەکەوت, هەروا بزانە حەمەدۆك دێ و گوللە لە چاوی یەك بە یەکیان دەدا... بەتایبەتی مورتەزاغا شەوو رۆژ لە هیچ کوێ قەراری نەبوو. هەمیشە پێی وابوو حەمەدۆك دێ گوللەیەك لە گلێنەی چاوی دەدا. ئیدی بڕایەوە".

تاژی تەحسین بە پێوە راوەستابوو, هەروا بەلادا دەهات. قایمەقام چاوی بە تەحسین کەوت کە لەو نێوەڕاستە بەسەر پێوە راوەستابوو:

"بەو پێیە ئەو رێگرانەی یاوەر فارووق بەگ کوشتوونی, بە حەمەدۆکەوە نۆ کەسن؟".

"راست نۆ کەس, هەمووشیان مردن. جەنابی یاوەریش بە منی گوت: کوڕە تاژی, ئەگەر باڵداری هەوا بە باڵ بفڕێ, ناتوانێ لە تۆ زووتر ئەم خەبەرە بگەیەنێتە دەستی قایمەقامی خۆمان. گوتی تکات لێدەکەم هەتا سبەینێ بەیانی ئەم خەبەرە بگەیەنە قایمەقام, و منیش وەڕێ کەوتم. ئەسپیش, تەنانەت ئەسپی عەرەبیی خانەکانیش ناتوانێ لە من توندتر غاردا. مەودای نێوان باقرگدیگی و شارۆچکە چوار رۆژە رێیە. ئەمنیش غارم داو خەبەرەکەم گەیاندە خاوەنی. ناوم تاژی تەحسینە. لە جەنابت داوا دەکەم وەختێك چوومە سەربازی, بم نێرە بەشی جەندرمە. ماوەی خزمەتەکەم زۆرتر کەو بم کە بە سەرجووخە, ئەگەر پێت خۆش بوو دەبمە وەکیل باشییش. ئەودەم دەبینی چۆن چەتەکان لە رەگ و ریشە دەردێنم. عەلی کەرتیشێك هەیە ئا... ئەو بەرەڵایە... هیچ هونەرێکی نیە ئەوە نەبێ کە دار لە بەرەپێی دێهاتیەکان بداو ئەگەر گەیشتەوە مەخفەریش بەرتیل وەربگرێ. زۆریش ترسەنۆکە... ئەمن بکە بە سەرجووخە. ئەگەر پێشت خۆش بوو, هەموو دێهاتیەکان تەنانەت دایك و بابی خۆشم بە جۆرێك دارکاری دەکەم کە سەرجووخە عەلی کەرتیش و یاوەرو مستەفا کەمال پاشا دەسکانیشم لە دوو نەکەن".

"ناوت چیە؟ گوتت ناوت چیە؟".

"تاژی؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قایمەقام ناوی ئەوی لەسەر نامەیەك كە لەبەر دەستیدا بوو, نووسی.

"تاژی چی؟".

"پێم دەڵێن تاژی تەحسین, ئەمن بەم چیایانەدا لە ئەسپیش توندتر غار دەدەم. جارێکیان کاتێك كە منداڵ بووم كەوتمە دوای كەروێشكێك و گرتم, لەبەر ئەوە پێم دەڵێن تاژی تەحسین. ناوم "بەلەردان" بوو, مەلای ئاوەدانی ناوی لێنام تەحسین".

"دەتوانی بڕۆی".

"فەرمووت چی؟".

"دەتوانی بڕۆی".

"دەتوانم بڕۆم؟".

"دەتوانی بڕۆی".

"چت فەرموو؟ مژدانەكەم كوا؟ مزگێنییەكەم دەبێتە چی؟".

"دەتوانی بڕۆی".

تەحسین بە زارداپچڕاوی ڕەق ڕامابوو. دەیەویست هێندێ شتی دیكەش بڵێ, بەڵام دەركەوان قۆڵیی گرت و بردیە دەرێ.

"یاوەریش پێی گوتم... مژدانەكەی... ئاغاكان... لە زێڕو زیوو زەوی و مەزرادا نوقمت دەكەن, گوتی: خانەكان...".

ئەمجار لە حاڵێك دا ملی بە لاوە نابوو, لەسەری ڕۆیشت:"ئەمن مردم, بابم بە گان چوو, رووحم دەرچوو. چما بۆخۆت بەو چاوانەت نەت دی كە خەریك بوو بمرم. قۆڵم بەردە كاكە".

دەركەوان وەختێك قۆڵی وی بەردا كە گەیشتبوونە خوارێ, حەوشەی خانووبەرەكە:

"بڕۆ لاچۆ لێرە, هەتیوە بێئەقڵە, لەگەڵ قایمەقامێكی گەورەو گرانی حكوومەت ئاوا قسە دەكەن؟".

"چت فەرموو؟".

"گوتم لەگەڵ قایمەقامێكی گەورەی حكوومەت ئاوا قسە دەكەن؟".

"فەرمووت چی؟".

"چما ئەتۆ نازانی قایمەقام لە سەرجووخەش گەورەترە, لە یاوەریش هەورازترە؟".

"چت فەرموو؟ مزگێنییەكەی من كوا؟".

"هەتیوە گێژە گەوجە كەللەكەرە, مزگێنی چۆن لە قایمەقام داوا دەكرێ؟".

"فەرمووت چی؟".

"ئەگەر بە قسەی من دەكەی, لێرە مەمێنە, لێرە بمێنی, خۆت تووشی ژانەسەر دەكەی".

"چت فەرموو؟".

دەركەوان هەر لەوێ بەرەڵای كردو چووەوە نهۆمی سەرێ. تاژی تەحسینیش چوو لەسەر بەردێكی مەڕمەڕی گەورەی لەمێژینەی نەخشێندراو كە لە حەوشەی قایمەقامیەت بوو, دانیشت.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەرکەوان هەرکە دەستی تاژی تەحسین کرایەوەو قایمەقام یادداشتەکەی یاوەری خوێندەوەو مەسەلەکە ساغ بووەوە, دەسبەجێ غاری دایە خوارێ و چووە لای ئەو مووچەخۆرانە کە لە خوار پلیکانەکان بە بێسەبری چاوەڕوان بوون, مووچەخۆرەکانیش ئەو خەبەرە خۆشەیان گەیاندە دەرێ و لە چاو لێک نانێک دا شارۆچکە بەو خەبەرە دوورلە باوەڕە کەوتە جموجۆڵ. هەرکەس دوکانەکەی داخرابوو, بە پەلە رووی کردە بازاڕو ئەوانەی لەسەر دوکانیش بوون غاریان دایە چایخانەکەی تۆفیق.

موڕتەزاغا لە وەختێك دا خەبەرەکەی وەرگرت کە عەلیەیەشەلی بەرامبەر بە خۆی دانابوو. نەخشەکانی داهاتووی خۆی بۆ شی دەکردنەوەو باسی ئەوەی بۆ دەکرد کە چۆنی دەوڵەمەند دەکاو چۆن دەیکاتە قاڕوون و خاوەن مووچەو مەزرا. بەیانییەکەی ئەو رۆژە سەد لیرەی تەواوی دابوویە. بەو سەد لیرەیە دەکرا پێنج شەش جوانەگای مووزەردی شاخ کەوانی بکڕی. تەنانەت دەکرا کێڵگەیەکی چووکەڵەشی پێ بکڕی. عەلی لە ناخی دڵەوەو بەڕاستی خەریك بوو موڕتەزاغای خۆش دەویست کە بە پێچەوانەی رواڵەتەکەی پیاوێکی بێ ڕیاو پاك و راستگۆ نەبوو. کابرایەك بوو کەڵەکبازو لەو فێڵبازانەی زەمانە, پیاوێکی زرینگ, ریاکار, خوێنخۆر, قازانج پەرست, درۆزن و بێبار. هەرچەند عەلی بە چەند رۆژ هەموو ئەمانەی بۆ دەرکەوتبوو, بەڵام دیسانیش کەم کەم خەریك بوو خۆشی دەویست. بۆخۆشی حەزی نەدەکرد کابرایەکی وا بێزراوو نزمی خۆش بوێ, بەڵام بەو هەستە قووڵە کە لە هەناوی دا پەیدا ببوو, نەیدەتوانی ئەوی خۆش نەوێ و لەو بارەیەوە لە کن ویژدانی خۆی شەرمەزار بوو.

نوسرەتی کەبابچی خەبەرەکەی هێنا. موڕتەزاغا لە جێی خۆی راست بووەوەو گوتی:

"کوڕە, ئەو خەبەرەی هێناوتە راستە؟".

کەبابچیی لە ئامێز دەگرت, ماچی دەکردو بە هەناسەبڕکەوە لێی دەپرسی:"ئەم, خەبەرە راستە؟ ئەگەر راست بێ موڕتەزاغات... موڕتەزاغا بۆ تۆ... دوکانێکی تازەت بۆ دەکرم... هەرچی بتەوێ دەت دەمێ. مزگێنیت لەسەر سەرم. بڵێ بزانم چت دەوێ؟...".

موڕتەزاغا بێئەوەی ئاگای لە خۆی بێ, لە پەستا دەیپرسی:

"راستە, راستە؟" و پاشان لەسەری دەڕۆیشت و روو بە نوسرەت ئەفەندیی دەرکەوان ـ هەروەك لە پەنای بێ ـ دەیگوت:

"موڕتەزا بە قوربانی ئەو چاوە رەشانەت بێ. بە قوربانیشیان بێ و بە حەیرانیشیان بێ. موڕتەزا بە قوربانی ئەو زمانە شیرنەت بێ...".

لەو بەینەدا ژنەکان, وەرگێڕەکان و ئەو خزمەتکارانە کە لە ژوورەکان بوون, رژانە سالۆنەکە.

حەسنەخان چۆکی داکوتابوو و دەیگوت:

"سوپاس بۆ خوا. خوایە هەزار جار شوکر بۆ ئەم رۆژەت. سوپاس بۆ گەورەییت, بۆ مەسڵەحەتت. هەزار جار شوکر کە مەیتی ئەوت نیشان داین, ئێمەت لە دەستی نەجات دا. زۆر شوکر خوایە کە لە هەمووان گەورەتری". لەبن لێوانیشەوە گوتی:

"خوایە گیان, ئەگەر مەیتەکەی بەم دوو چاوانەم ببینم جووتێك قوربانیت بۆ دەکەم... ئاخرەکەی تەرمی ئەوت نیشان دام".

سەرەنجام موڕتەزاغا هاتە سەر ئەوە کە چەندو چۆنی مەسەلەکە لە کەبابچی بپرسێ:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەبابچیی خۆم، نوسرەتەکەم، ئەم خەبەرە کێ هێنابووی، مەسەلەکە چۆنە؟ دیارە ئەم خەبەرە تۆ بۆ منت هێناوە، مژدانەشت لەسەر سەرم، دوکانی گۆڕینت بۆ دەکرم، قەباڵەی دوکانەکە مژدانەتە. هیچ بۆم گرنگ نیە، کێ، کێ ئەم خەبەرەی هێناوە؟".

"کابرایەکی دێهاتی، دوێنێ بەیانی لە ئەشکەوتی باقر گدیگیەوە وەڕێ دەکەوێ، ئەمڕۆ بەیانی تاوێك لەمەوبەر خۆ دەگەیەنێتە ژووری قایمەقام و گیانی دەردەچێ. کاغەزێکی لە مستێ دا دەبێ. بە هەزار زەحمەت دەتوانن مستی جەنازەکە بکەنەوە. بە موڕتەزاغای خۆم بڵێم نامەیەك لە مستی دەردێنن. یاوەر لە نامەکەدا نووسیبووی:"تۆ چەتەم لە ئەشکەوتێك دا گەمارۆ دان کە حەمەدۆکیشیان لەگەڵ بوو، بەری بەیانی هەموویانم کوشت. تەنیا حەمەدۆك یەك دوو سەعات شەڕی لەگەڵ کردین. نووسیبووی کابرا سی گوللەی لێدەدرێ، بەڵام هەر باکیشی نابێ. نووسیبووی ئاخرەکەی بە برینداری گرتمان. نووسیبووی ئەمن بۆخۆم گوللەم راست لەنێوێ چاوی دا".

موڕتەزاغا دەستی بەرەو ئاسمان بەرز کردنەوەو گوتی:

"سەد هەزار جار شوکر خوای گەورە، ئیرادەی تۆ بوو کە ئەم رۆژەمان نیشان بدەی؟".

دەسبەجێ غاری دایەوە ژوورەکەی و ئەو جلە سوورمەییانەی لەبەر کرد کە تەنیا رۆژانی جێژن و زەماوەندو ئەو کاتانە کە دەچووە ئەنکەرەو ئەدەنە لەبەری دەکردن... بۆینباغێکی سووریشی بەست. دەسەسرەیەکی ئەو رەنگەشی لە گیرفانە چووکەڵەکەی چاکەتەکەی رۆکرد. فووتێرە ئیتالیاییە نوێیەکەی بۆ یەکەم جار لە خۆشیی مەرگی حەمەدۆك لەسەر دەنا. ئەو کەوشانەش کە لە ئەستەمبوول هێنابوونی یەکەم جار بوو لە پێی دەکردن.

موڕتەزاغا وەختێك لە ژوورەکەی هاتە دەرێ، زۆر پۆشتەو پەرداخ بوو. کیسەباخەڵەکەی دەرهێنا، بەستە ئیسکیناسێکی لێ هێنایە دەرو دایە کەبابچی:"جارێ با ئەمەت هەبێ، ئەمەت با هەبێ، دوایەش، دوایەش قەباڵەی ئەو دوکانەی کاری تێدا دەکەی بە ناوی تۆوە دەکەم. ئەم خەبەرە خۆشە ئەتۆ بۆت هێناوم...".

بە پلیکانەکان دا غاری دایە خوارێ و هەر دوو پلیکانی بە هەنگاوێك بڕین، لە خۆشییان لاقەکانی دەفڕین، وەك فەرماندەرێکی سەرکەوتوو قیت و قنج لە دەرگای حەوشەی وەدەر کەوت.

لەو ساتەوە کە خەبەرەکەی بیستبوو تاقە جارێکیش ئاوڕی نەدابووەوە دوای خۆی تەماشایەکی عەلی بکا کە دوای کەوتبوو و هەوڵی دەدا بیگاتێ. عەلی بۆ ئەوەی بیگاتێ جارو بار ناچار دەبوو غار بدا. خێرا لە بازاڕ تێپەڕین و گەیشتنە قایمەقامیەت. هەر کە چوونە حەوشەی خانووبەرەکە، موڕتەزاغا ئاوڕی دایەوەو پاش ئەوەی بە بێ موبالاتی تەماشایەکی کرد گوتی:

"هەتیوە شەلە. لێرە راوەستە بزانم".

عەلی لەو لەحزەیەوە کە خەبەرەکەی بیست، شتێکی وەك گلۆڵە هات و بەری ئەوکیی گرت. زۆر بە زەحمەت گریانی خۆی بۆ رادەگیرا. ئەویش لەبەر خاتری موڕتەزاغا یان کەسێکی دیکە نەبوو. بەڵکوو لەبەر ئەوە بوو کە نەیدەویست دۆست و دوژمن فرمێسکی بە چاوەوە ببینن. پاش مردنی حەمەدۆك ئیدی چ پێوەندییەك لە نێوان ئەو و موڕتەزاغادا دەما... بڕوانە ئەو سەگە خوێڕیە، بڕوانە چەند خۆشحاڵە... بڕوانە هەموو چەند خۆشحاڵن... شارەکە کە ئەو خەبەرەی بیستبوو، وەك دارێکی بەرز دەچوو کە تازە پشکووتبێ. هەموو پێدەکەنین و شاد بوون. رەنگە هەر عەلییش وای هاتبێتە بەر چاو. لەنێو حەوشەی خانووبەرە دەوڵەتییەکەدا، بە تاقی تەنیا مابووەوە. لەنێو ئەم جیهانەش دا هەر بە تەنیاو بێکەس مابووەوە. بێئەوەی بەخۆی بزانێ دڵۆپە فرمێسکی درشتە درشتە لە چاوەکانی هەڵەڕژان. عەلی کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نەیدەویست دۆست و دوژمن چاویان لە گریانی وی بێ, چوو لە سووچێکی دیواری حەوشەکە هەڵترووشکاو سەری لەنێو ئەژنۆیانی گرت.

تاژی تەحسین کە گریانی عەلیی دیبوو, چوو لە رووبەڕووی ئەو پیاوە بە دیمەنە کە دەگریا راوەستا. پیاوێك کە کڵاوی فووتێری لەسەر بوو, راست وەك جووتیارەکانی کێوپارە دەگریاو شانەکانی هەڵدەتەکاندن. خۆشەویستیی ئەو پیاوەی لە دڵ دا هاتە جۆش. کەمێك داهاتەوە سەری و گوتی:

"مامەگیان, مەگری, بۆچی دەگریەی, چ بووە, چیت بەسەر هاتوە؟".

عەلی بە بیستنی ئەم قسانە راست بووەوەو راست بە دابی جووتیاران بە قۆڵی چاکەتە سورمەییەکانی چاوەکانیی سڕینەوە, بەڵام بە هیچ جۆر خۆی پێ راگیر نەکرا.

تاژی تەحسین فکری بە هیچ نەشکا, پرسی:

"مامە, ناکا ئەتۆ بۆ حەمەدۆك بگریەی؟ ئەویان کوشت".

لە نەکاو بۆخۆشی دەستی کرد بە گریان, دەیگوت:"کێ گریانی, بۆ حەمەدۆك نایە؟ کێ بۆ پیاوێکی وا ناگری. باسکێکی هەبوون بە قەد نێوقەدی من. ژنانی حەوت دێیان لەسەر جەنازەکەی کۆ بوونەوەو شیوەنیان کرد. یاوەریش کە ئەمەی دی جەندرمەکانی دەنگ دا پەلاماری ژنەکان بدەن. شەڕێکی قورس لەنێو جەندرمەکان و ژنەکان دا رووی دا. پیاوانی دێهاتیش لایەنی جەندرمەکانیان گرت و پێکەوە ژنەکانیان لەسەر جەنازەی حەمەدۆك دەرکرد. ئەودەم دەزانی ژنەکان چییان کرد؟ ژنەکان بە تەواوی جلەکانیان لەبەر حەمەدۆك داکەند, چەکەکەییان هەڵگرت و بۆ ئەوەی لەسەر جلەکانی شین بگێڕن چوونە کەنالی کۆیاخ. وەختێك ئەمن دەهاتم بۆ ئێرە ژنەکان لە کەنالی کۆیاخ کۆ ببوونەوەو خەریکی شین گێڕان بوون, بەردو دار لەبەر شیوەنیان دەهاتە ناڵە. بگری مامە گیان بگری, کێ بۆ حەمەدۆك, بۆ ئەم جوامێرە بەچکە شێرە ناگری؟...".

بۆخۆشی لووزەوی فرمێسکانی بەچاودا دەهاتەخوار.

عەلییەشەل کە خێرا بەسەر خۆی دا زاڵ ببوو, لە تۆقی سەری هەتا بەری پێی تەماشای ئەو تازە لاوە چیاییەی کرد کە بەرامبەری راوەستابوو و دەگریا. ئەمجار پرسی:

"ئەتۆ خەڵکی کوێی براکەم؟".

"خەڵکی گەڵی شکۆفەم مامەگیان".

"ئەتۆ بۆ لێرە لە حەوشی ئەم خانووبەرە حکوومەتییە راوەستاوی, ببوورە, ناوت بەخێر؟".

کوڕە جحێڵە لە کاتێك دا چاوەکانیی پاك دەکردنەوە گوتی:

"بەمن دەڵێن تاژی تەحسین. یاوەر نامەیەکی دامێ و گوتی بە قوربانی دەستت بم بڕۆ هەتا دەکرێ زووتر خەبەری مەرگی حەمەدۆك بگەیەنە شارۆچکە, بڕۆ بزانم چ دەکەی... قایمەقام, ئاغاکان, بەگەکان و خانەکان, مژدانەیەکت دەدەنێ, هەر مەپرسە. وەختێکیش چوویە سەربازی, دەت کەنە کادیر, دەبیە سەرجووخە, ئەگەر بتەوێ دەت کەنە وەکیل باشی, زۆریشت پارە دەدەنێ؟ ئەمنیش لێرە راوەستاوم مزگێنییەکەم وەرگرم".

"گوتیان ئەتۆ مردووی...".

"بەڕاستییش مردبووم. لەبەر دەرگای ژووری قایمەقام کەوتم و مردم. پاشان دوکتۆرێکی جانتا بە دەست هات و زیندووی کردمەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"چت بوو, چ سندانێکت بوو کە وا غارت دا؟".

"دوێنێ لای نیوەڕۆیە یاوەر پێی گوتم ئەگەر سبەینێ پێش نیوەڕۆ ئەم خەبەرە بگەیەنیە شارۆچکە, هەرچیت بوێ دەت دەمێ. ئەمنیش دوێنێ لای نیوەڕۆیە لە باقرگدیگی وەڕێ کەوتم".

"چی؟ لە باقر گدیگی؟ چـ...ی؟".

"لە ئەشکەوتی باقر گدیگی... ئەسپی حەمەدۆکیش لەسەر دوندی شاخەکانی سەر ئەشکەوتێ وەك هەڵۆ راوەستابوو, جووڵەی نەدەکرد. ئەسپێکی خەنەییە".

"ئەتۆ جەنازەی حەمەدۆکت بەو چاوانەی خۆت دی؟".

عەلی, ئیدی نەدەگریا.

"دیتم".

"گوتت چۆن بوو؟".

"زۆر زەلام بوو, چاوی گەورە بوون, جووتێك سمێڵی درێژو بە پشت و رەشی هەبوون".

ئەمجار باسکەکانی لێك کردنەوەو گوتی:"سنگ پان, ئا ئامە دەفەی سنگی بوو. ددان زێڕ...".

"ئەتۆ پێشتر حەمەدۆکت دیبوو؟".

"نەم دیبوو".

"یاوەریش گوتی ئەو چەتە سمێڵ درێژە ددان زێڕە حەمەدۆکە؟".

"وای دەگوت, لە خۆشی‌یان خەریك بوو شێت بێ. بەڵام لە دەستی ژنەکان و ئەو ئەسپە کە لەسەر شاخەکان بوو, زۆر جاڕز بوو. هەموو خەڵکی گەڵی شکۆفە کاتێك چاویان بە جەنازەکان کەوت دەستیان بە شیوەن و گریان کردو گوتیان حەیف بۆ حەمەدۆك".

"تەماشای چەتەکانی دیکەشت کرد؟".

"یەك بە یەك تەماشام کردن. یەکیان لەنێو دا بوو تازە سمێڵی بۆر ببوون, شازدە ساڵ زیاتر نەدەبوو..."

عەلی‌یەشەل قۆڵی تاژی تەحسینی گرت و بردیە نیزیك بەردە مەڕمەڕە قەدیمی‌یە نەخشێندراوەکە, لەسەر بەردەکە لە پەنای یەکتر دانیشتن, عەلی‌یەشەل پاش ئەوەی تاژی تەحسینی هان دا هەتا ناوونیشانی هەموو چەتە کوژراوەکان موو بە موو باس بکا گوتی:

"کوڕم تاژی, ئەتۆ لە مووسا سەڕسەڕیش زیاتری. ئەو هەموو ڕێگایەت چۆن بڕی و هاتی؟".

"هاتم, بەڵام مردم و زیندوو بوومەوە, ئەو دوکتۆرە جانتا بە دەستە زیندووی کردمەوە".

عەلی دەستی کردبوو بە پێکەنین, سەرانسەری گیانی نوقمی خۆشحاڵی بوو. لە سمێڵەکانی, لە چاوەکانی, لە دەستەکانی, لە جلکەکانی و لە لاقە شەلەکەی خۆشحاڵی هەڵدەقوڵی. خۆشحاڵی‌یەکەی کاری کردبووە سەر تاژی تەحسینیش, لاویژگە تاوێك رادەوەستاو ئەمجار لە قاقای پێکەنینی دەدا.

عەلی‌یەشەل بە تاژی تەحسینی گوت:

"هەر لێرە چاوەڕوان بە, چاوەڕوان بەو مژدانەکەت وەرگرە. موڕتەزاغا ئێستا لەو ژوورە دێتە دەر, ئەمن نیشانت دەدەم, بڕۆ پێی بڵێ مزگێنی‌یەکە ئەمن هێناومە... بە ئاغاکانی دیکەش بڵێ. دراوت دەدەنێ. ئەگەر نەیان دایەی لێرە مەبزوو. هێندەی نەمابوو بمری".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بمرم چیە مامە گیان, ئەمن مردم و چوومە ئەو دنیاو هاتمەوە".

پیاوماقوڵانی شارۆچکە یەك یەك و دوو دوو بە جل و بەرگی جوانەوە بە گاڵتەکردن و قاقاکێشان دەهاتن و لە پلیکانەکانی خانووبەرە دەوڵەتی‌یەکە وەسەر دەکەوتن, لە سەرێش ڕا دەنگی قاقاو پێکەنینیان کە لە خۆشی‌یان یەکتریان لە ئامێز دەگرت دەهاتە بەر گوێ.

عەلییش بە ئەندازەی وان خۆشحاڵ بوو, بەڵام کرمی گومان و دوودڵی هەناوی دەجوی, شین گێڕانی ژنەکان نیگەرانی کردبوو. ئەگەر ئەو شین گێڕانە نەبووایە لە خۆشی‌یان باڵی دەگرت و هەڵدەفڕی.

عەلی چەند لەحزەیەك بێدەنگ دەبوو, لە فکرەوە دەچوو, چاوە تیژەکانی لە تاژی تەحسینەوە دەبڕین و تێیەوە رادەماو هەڵی دەسەنگاندو پاشان دەی‌پرسی:

"ئەتۆ بۆخۆت حەمەدۆکت دیوە؟".

ئەمجار تاژی تەحسینی هان دەدا هەتا هەموو ناونیشانێکی چەتەکانی موو بە موو بۆ باس بکاو تاژی تەحسینیش دەستی دەکرد بە قسان:

"ئێمە هەتا ئێستا هەرگیز حەمەدۆکمان نەدیوە. نەمان دیوە بەڵام دەی‌ناسین, تەنانەت هەموو چیاکانی تووڕووسیش دەی‌ناسن..."

پاشان باسی چەتەکانی دیکەی دەکرد کە کوژرابوون.

"جارێکی دیکە بۆم باس بکە بزانم حەمەدۆك چۆن بوو".

"ئەمن باشم نەدی, هەر کە یاوەر یادداشتەکەی دامە دەست وەڕێ کەوتم. رێگای سێ رۆژانم بە شەوو رۆژێك بڕی و هاتم. هێندەی نەمابوو بمرم, دیارە مردم, بەڵام دوکتۆر زیندووی کردمەوە. بەڵام فایدەی چی, ئەویشم بە کەلك نەهات, مژدانەکەم دەدەنێ؟".

"کێ دەزانێ, لەوانەشە بت دەنێ".

"حەمەدۆکی دەڵێم ئا... ها... دەت گوت کێوە. سمێڵ گەورە کە سمێڵی لە بنانگوێ‌یەوە دەرچووبوون, خاڵێکی لە تەختی نێوچاوانێ بوو, مۆری پێغەمبەری مەزن. هەربۆیە گوللە کاری لێ‌نەدەکرد".

"ئەگەر وایە چۆن بوو کە کاری لێ‌کرد؟".

"ئەمەیان ئیدی نازانم, ئەوەیان تەنیا خوای گەورەمان دەی‌زانێ. لەوانەشە نەمردبێ. ئاوماڵەکانمان وا دەڵێن. خەڵکی گوندەکانی دیکەش دەڵێن ئەو ئەسپەش وەك ئەسپی کوێرئۆغڵی نامرێ. لەدنیا دا تەنیا ئەسپێك هەبوو کە تێکەڵ بە چل سوارەی غەیبی بوو و هەرگیز نامرێ, ئەویش ئاوی حەیاتێی خواردوەتەوە. بەڵام کوێر ئۆغڵی لەو ئاوەی نەخواردبووەوە. ئەسپەکە هەر کە ئەو ئاوەی خواردەوە تێکەڵ بە چل سوارەی غەیبی بوو, ئەویش تەنیا لەبەر ئەو چاکەیە کە لەگەڵ فەقیرو هەژارانی کردبوو. دەڵێن ئەسپی حەمەدۆك لە دوندی شاخەکانی ئەو کێوە بەرزە چاوەڕێی جەنازەی حەمەدۆکە, گۆیا دەیەوێ بی‌هاوێتە سەر پشتێ خۆی و بی‌باتە لای چل سوارەی غەیبی. ئەمن چووزانم, ئەمن نازانم, هەموو دێهاتی‌یەکان وا دەڵێن".

قایمەقام لە پێشەوە, شارەدارو داواکاری گشتی و بازپرس لە تەنیشتی و بە دوای ئەوانیش دا زولفۆ, تاشکەن خەلیل و مورتەزاغا, مەلا دۆران ئەفەندی, قازی کووزان ئۆغلی و باقیی پیاوە ناودارەکانی شارۆچکە لە دەرکی خانووبەرە حکوومەتی‌یەکە وەدەر کەوتن. هەموویان فێنکایی‌یان لە دڵ گەڕابوو و پێ‌دەکەنین و بە دەنگی بەرز قسەیان دەکردن و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گاڵتەیان دەکرد. وا دیار بوو هیچ کامێکیان لە سەرانسەری ژیانی دا ڕۆژی وا پڕ بەختەوەری و سەرکەوتنی نەدیوە, کاتێک عەلی و تەحسین بە دوایان دا وەڕێ کەوتن, عەلی بە تاژی تەحسینی گوت:

"بڕوانە, هۆوە مورتەزاغایە, ئەوە کە دەسەسڕە سوورەکەی لە گیرفانی چەقاندوە. بڕۆ لای, بڕۆ مەترسە, هەقی خۆت داوا بکە, مزگێنی‌یەکەت وەرگرە".

ئەوان هێشتا لە حەوشی خانووبەرە دەوڵەتی‌یەکە وەدەر نەکەوتبوون کە تاژی تەحسین سەر ڕێی پێ گرتن. هات قیت لە پێش مورتەزاغا چەقی, خەبەردار ڕاوەستاو لە حاڵێك دا سلاوی سەربازیی دەکرد, گوتی:

"ناوم تاژی تەحسینە, ئەمن خەبەری مەرگی حەمەدۆکم بۆ ئێوە هێناوە".

ئەمجار ئیشارەی بۆ قایمەقام کرد ـ کە ڕاوەستابوو زەردەی لەسەر لێوان بوو ـ و لەسەری ڕۆیشت: حەز دەکەی لەویش بپرسە. ڕێگای سێ ڕۆژانم بە ڕۆژێك بڕی و هاتم. هێندەم غار دابوو کاتێک گەیشتمە بەر دەرگای ژوورەکەی وی کەوتم و مردم. پاشانیش ئەو پیاوە باشە دوکتۆری هێناو زیندووی کردمەوە. ئەمجار چووە لای قایمەقام و خەبەردار بەرامبەری وێستا:"وا نیە جەنابی قایمەقام؟"

قایمەقام بە پێکەنینەوە گوتی:

"بۆچی, وایە".

پاشان تاژی تەحسین بەرامبەر بە مورتەزاغا ڕاوەستا:

"باشە ئێستا کە زانیتان ئەمن مردووم و زیندوو بوومەوە, مزگێنی‌یەکەم بدەنێ. لە هەمووان زیاتر دەبێ ئەتۆ مژدانەم بدەیەی مورتەزاغا".

ئەوانی دیکەش هەر لەوێ ڕاوەستابوون و بە چاوی خۆشەویستی دەیان ڕوانیە ئەو لاوە چیایی‌یە ڕیوەڵەو باریکەڵەیە. تەحسین لەسەر قسەکانی ڕۆیشت: ئەم پیاوە, پاشان بە دەستی ڕاستی عەلی‌یەشەلی نیشان دا ـ کە لە دوای هەموویانەوە وێستابوو و چاوەکانی و ددانەکانی لە خۆشحاڵی‌یان دەبریسکانەوە ـ و گوتی: ئەم پیاوە گوتی هەرکام لە ئێوە پیاوی زۆر سەرزلن, لە وشتریش گەورەترن, هەمووتان بەردەستی مستەفا کەمال پاشان, پیاوێکی گەورەی وەك گزیگ دۆرانن".

دیسان بە دەستی ڕاستی مورتەزاغای نیشان دان:"بە تایبەتی ئەم ئاغایە, پیاوێکی زۆر گەورەیە, باشە کەوایە بۆچی مژدانەکەم نادەنێ؟".

هەموو ئەوانەی لەوێ بوون, قاقا پێکەنین, لە پێش دا مورتەزاغاو ئەمجار ئەوانی دیکە تەنانەت قایمەقامیش, دەستیان بۆ گیرفانیان بردو کیسەباخەڵەکانیان دەرهێنا.

پێش هەمووان مورتەزاغا ئەسکیناسێکی سەد لیرەیی لە کیسەکەی دەرهێناو بۆ تاژی تەحسینی ڕاداشت. تاژی تەحسین کە چاوەکانی وەك زارە ئەشکەوت پێ داپچڕابوون, دراوەکەی لە دەستی وەرگرت:

"ئاغا جوانەکەم, هەمووی بۆخۆم؟".

"هەمووی هی خۆتە, بۆچی پێت سەیرە؟".

"ئاغا ئەگەر ئەمن پێم سەیر نەبێ, کێ پێی سەیر بێ. ئەمن سێ ساڵان لەسەر زەوی‌یەکانی یوورەگیر نۆکەریم کرد نیوەی ئەم پووڵەیان نەدامێ...".

شارەدار پلارێکی هاویشت:"تاژی تەحسین ڕۆڵە, ئەتۆ پێت وایە لینگەی مورتەزاغا لە یوورەگیر, لە ئاناتۆلیی پیرو لەم دنیایەدا پەیدا دەبێ؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسین گوتی: "استغفرالله, پەیدا نابێ...".

ئەوانی دیکەش هەر یەکە پێج لیرەیەك دە لیرەیەکیان لە دەستی تاژی تەحسین کرد. تاشکەن بەگ و زولفۆی دەفتەرداریش هەریەکەی ئەسکیناسێکی سەد لیرەییان دا بە تەحسین کە ئەم مەسەلەیە مورتەزاغای زۆر ناڕەحەت کرد: "چما ئەوانە کێن هەتا بۆ مردنی حەمەدۆك بە قەد من مژدانە بدەن". زۆر تووڕە ببوو. ئەم کارەی بە سووکایەتییەکی گەورە بە خۆی دادەنا: "یەکیان دەفتەردارێکە کەس نازانێ کێیەو لە کوێ ڕا هاتوە, ئەوی دیکەشیان لە شەڕی سەربەخۆیی دا لەو چیاو بەندەنانە ون بوو, وەك مشکەکوێرە سەری لەبن چڵە دڕووان راکردو کەچی بەو حاڵەشەوە نیشانی سەربەخۆیی وەرگرت. گۆیا کوڕی یەکێك لەو ئاغا سواڵکەرو لە برسان مردووانە بووە کە بە کوولەکان دڕاوە".

مورتەزاغا بیری کردەوە: "کارێکی زۆر خراپیان کرد, خراپەیەکی زۆریان دەرهەق من کرد".

تاژی تەحسین کە پارەکەی لە نێو دەستی دا رێك نوشتاندبوو, بە چاوێکی لە سەیران داپچڕاوەوە بێئەوەی بزانێ دەبێ چ بکا لەو نێوە رەق رامابوو, بە جۆرێك وەك ئەوەی داوای کۆمەگ بکا تەماشای عەلیەشەلی دەکرد کە ئەو هەموو چاکەیەی لەگەڵ کردبوو, و ئێستاش لەوبەرەوە بە تاقی تەنیا راوەستابوو, دەمی هەتا بناگوێی پێ داپچڕابوو و کڵاوشەبقە لەگەنییەکەی هەتا سەر چاوانی هێنابووەخوار.

مورتەزاغا بە راوێژێکی زبرەوە بانگی تاژی تەحسینی کرد:

"وەرە ئێرە کوڕم, تاژی".

تاژی تەحسین ترسا, چەند جار بە دوودڵی تەماشای عەلیەشەلی کرد, پێی وابوو ئەو پیاوە تووڕەو تۆسنە ئەو دراوەی لە دەستی دایە, لێی دەستێنێتەوە. چاوەکانی بە ترسەوە پێشان بۆ لای قایمەقام, دوایە بۆ لای عەلی و ئەمجار بۆ لای شارەدار سووڕان. ئەگەر لەوێ دەرباز بووبایە, گوللەش تۆزی نەدەشکاندو بە جۆرێك وە کێو و بەندەنان دەکەوت, تەنانەت شەیتانیش نەیدۆزێتەوە. تاژی تەحسین راست لەو لەحزەیەدا کە ئامادەی راکردن بوو, دەنگی ئاغای بەر گوێ کەوت و کیسەپووڵەکەی بە دەستەوە دی. مورتەزاغا دوو ئەسکیناسی سەد لیرەیی دیکەی بە دەستەوە بوون و بە خۆشحاڵی و بە گەرمی و خۆمانەوە بە دەمیەوە پێدەکەنی:

"وەرە کوڕم, وەرە, ئەم سڕو سواڵکەرانە شیاوی تۆ نین, ئەتۆ یەکەم کەس بووی کە خەبەری مەرگی ئەو جانەوەرە, ئەو دوژمنی خاك و گەل و نیشتمانەو قاتڵی برای لە گیان خۆشەویست ترم عەلی سەفابەگت هێنا. ئەویش بە قیمەتی گیانی خۆت...".

پاش ئەوەی بەم قسانە بەرامبەر بە تاشکەن خەلیل و شارەدار بە خۆی هەڵڵا گوت و خۆی رانا, دراوەکەی بۆ تاژی تەحسین راداشت و تاژی تەحسینیش هەر لەوێ رەق راما, دەستەکانی لەرزین و رەنگی روخساری پەڕی و ئەو پووڵەی بە دەستیەوە بوو کەوتە سەر زەوی. لەو لەحزەیەدا مورتەزاغا بە شێوەیەکی دوژمنانەو تێکەڵ بە سووکایەتی تەماشای عەلیەشەلی کرد. عەلی غاری داو ئەو دراوەی لەسەر زەوی پەرش و بڵاو ببوو, کۆ کردەوەو دایەوە دەستی تاژی تەحسین.

مورتەزاغا بە شێوەی لاواندنەوە گوتی:

"تاژی تەحسین, کوڕم لەمەودوا ئەگەر کارێکت هەبوو راستەڕێ وەرە لای خۆم, بپرسە ماڵێ مورتەزاغای کامەیە, باڵەخانەکەت نیشان دەدەن و ئیدی هەروا بزانە ماڵێ خۆتە وەرە لای من. خۆ سەربازییشت کردوە...".

تاژی تەحسین زمانی رەق ببوو و نەیدەتوانی قسەبکا. تەنیا قەوەزەی سنگی لەبەر هەژان هەڵدەستاو دەپووکایەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەوایە یاوەر فارووق حەمەدۆکی گرت و گوللەی راست لەنێوێ چاوی دا, یاخوا خۆش بێ. بەڕاستی کۆڵەکەی ئەم مەملەکەتەیە. کوڕی کۆمارە, قارەمانە, قارەمانی نیشتمانی... دە بڵێ کوڕم, گوتت راست لە نێوێ چاوی دا؟".

تاژی تەحسین لە پەستا تفی خۆی قووت دەدایەوەو قسەی بۆ نەدەکرا:

"پووڵەکە لە گیرفانت هاوێ کوڕم". دووبارە بە چاوێکی دوژمنانە لە سەرتاپای عەلی ورد بووەوە. عەلییش غاری دا پێشەوە, ئەو ئەسکیناسانەی لە دەستی تاژی تەحسین دابوون لێی وەرگرتن, قەدی کردن و خستنیە گیرفانی شەڵوارەکەیەوەو بە زمان لووسی گوتی:

"بە ئاغامان بڵێ, پێی بڵێ با خۆشحاڵ بێ, پێی بڵێ کە یاوەر چۆنی حەمەدۆک کوشت...".

"لە نێوەڕاستێ هەردوو چاوانی دا, یاوەر راست لە پشتی مۆری پێغەمبەری دا".

مورتەزاغا لەو گاڵتە پێکردنە کە لە راوێژی عەلی دا هەبوو, حاڵی بوو, بەڵام لەو ساتەدا هیچ وەسەر خۆی نەهێنا. نەڕاندی:"راست لەنێوەڕاستێ, زۆر باشە با بڕۆین". دووبارە ئاوڕێکی کوشندەی دایەوە سەر عەلی‌یەشەل, ئاوڕێکی ساردو پڕ لە رق و قین. دەیەویست بەم ئاوڕە زۆر شت بڵێ.

قایمەقام لە پێشەوەو ئەوانی دیکە بە دوای دا چوونە شارەوانی. بە نیاز بوون لەوێ لەبارەی ئامادەکردنی رێوشوێنی پێشوازی لەیاوەرەوە قسە بکەن و ئەو خەبەرە گرنگە بگەیەننە ئەنکەرەو ئەدەنەو عارف صائم بەگ. جگە لەوە قەرار بوو لە بازاڕی شارۆچکەش دا جاڕ بکێشن هەتا هەموو کەس لەو خەبەرە خۆشە ئاگادار بێ و کەس نەمێنێ نەیبیستبێ.

وەختێك گەیشتنە شارەوانی یەکەم کاریان بانگ کردنی ئەحمەد پشت کووڕی جاڕچی بوو. هەرچی دەبوو جاڕی بدا هەموویان یەك بە یەك پێ گوت و ئەویش لەبەری کرد. بەڵام پێویستی نەدەکرد, چونکە ئەحمەد پشت کووڕ جاڕچی‌یەکی ئەوەندە کارامە بوو کە لە سەرانسەری چوکووراوادا هیچ ئاشقێك تەنانەت ئاشق تووروون پاشاش نەی‌دەگەیشتێ.

عەلی‌یەشەل لە دەرەوەی شارەوانی لە بن پلیکانەکان بە جێ مابوو. دیسان چاوەڕوانی ئاغای بوو, و بیری لەوە دەکردەوە کە بە سەری دەهات. تاژی تەحسینیش لە قوژبنی بازاڕی مابووەوەو چاوی لە عەلی‌یەوە بڕیبوو. سەرەنجام هەموو غیرەتەکەی خۆی کۆ کردەوە, چووە لای عەلی‌یەشەل و گوتی:

"ئاغا ئەمن دەڕۆم, زۆر سوپاس بۆ ئەو چاکەیەی دەرهەقی منت کرد, ببوورە, ئاغا... دەکرێ ناوی خۆتم پێ بڵێی؟".

"ناوم عەلی‌یەشەلە".

تاژی تەحسین لە چەپ و راستەوە لێی ورد بووەوەو ئەمجار پرسی:

"یانی ئەو عەلی‌یەشەلی شوێن گێڕی بەناوبانگ کە تەنانەت شوێنی تەیری هەواش هەڵدەگرێ ئەتۆی؟".

عەلی وەڵامی دایەوە:"بەڵێ ئەمنم". تاژی تەحسین بە سەرسوڕمانەوە گوتی:"ئۆۆۆ. ئەمە چ قەڵافەتێکە ئەم جلکانە چین, ئۆۆ, وەی وەی. با ئەمن بڕۆم, دەترسم ئەقڵیان بێتەوە جێی خۆی و پووڵەکەم لێ بستێننەوە. ئەمن ئەگەر بمەوێ بەم پارەیە دەتوانم دە جووت گا بکڕم وانیە؟".

"با, دەتوانی, پێنج سەر ئەسپیش بکڕی, دەتوانی بووکێکیش بەریە ماڵەکەت, یان چوار گاجووت و مێگەلە مەڕێك..."

"جارێ با ئەمن بڕۆم, دەرمانی رێیە رۆیشتنە... ئۆۆ عەلی‌یەشەل ئاغا ئەتۆش قەڵافەتێکی سەیرت پەیدا کردوە ها... ئەتۆ جاران وا بووی؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلیەشەل لە کاتێك دا نێوچاوانی تێك دەنا, جوابی دایەوە:"نا, پێشتر وا نەبووم".

"هەر خۆش بی, ئەم چاکەیەی تۆم قەت لەبیر ناچێ".

"برۆ خوات لەگەڵ".

جارچی کاری خۆی لەبەردەرکی شارەوانی را دەست پێ کردبوو. ئەحمەد پشت کووڕ دەنگێکی وای هەبوو گوێچکەی عەلیی کەڕ دەکرد:

"ئا... ی خەڵکینە, مەڵێن گوێمان لێ نەبوو. بە پێی خەبەرێك کە تاوێك لەمەوبەر لە یاوەر فارووقەوە گەیشتوە, حەمەدۆك, ئەو چەتە خوێنخۆرە کوژراوە. ئا...ی خەڵکینە پێتان رادەگەیەنین".

ئەو لە کاتێك دا زەنگوڵەیەکی گەورەی کە بە دەستیەوە بوو, رای دەوەشاندو ئەم قسانەی دەکرد, گەیشتە بازاڕو لەوێ تاوێك راوەستا. پاش ئەوەی سەروسەکوتی خۆی رێك و پێك کرد, چەند جار گەرووی پاك کردەوەو ئەمجار بە دەنگێکی رەوان دەستی بە هاوار کردەوە:

"ئای خەڵکینە, مەڵێن گوێمان لێ نەبوو, دوێ شەوێ لای بەیانی حەمەدۆك لەگەڵ دەستە هەشت کەسی‌یەکەی خۆی بە دەستی جەندرمەکان بە فەرماندەرایەتیی یاوەر فارووق لەنێو چوو. بەم بۆنەیەوە بۆ رێزگرتن لە یاوەر فارووق بەگ و جەندرمەکانی رێوشوێنێکی بەشکۆی پێشوازی وەرێ دەخرێ. هەموو دوکانێك دەبێ ئاڵا لێبدا, هەموو بازاڕ دەرازێتەوە, راست وەك رۆژانی جێژنی نیشتمانی... ئەی خەڵکینە, نەڵێن گوێمان لێنەبوو, ئەو خوێنخۆرە, ئەو دوژمنی نامووسە کە دەستی بە هەر ژنێك راگەیشتبایە دەستدرێژیی بۆسەر نامووسی دەکرد, ئەوەی زگی ژنی دووگیانی وەبەر دەسرێژ دەدا, ئەوەی بە شیشەی سوورەوە کراو چاوی پیرانی دەردێنا, ئەوەی پاش هەتك کردن گەورە کچەکانی کەوڵ دەکرد, ئەو حەمەدۆکە بە گوللەیەك کە لەنێوێ چاوی‌یان دا, کوژرا. تەرمی خۆی و رەفیقەکانی ئەگەر سبەینێ نەبوو, دووسبەی دێننەوە شارۆچکەو هەموو هاونیشتمانێك تف لە جەنازەی ئەو گوناهکارانە دەکا. هەرکەس تف لە تەرمی ئەو خوێنخۆرانە بەتایبەتی حەمەدۆك نەکا سزا دەدرێ, ئەویش سزایەکی زۆر سەخت... ئای خەڵکینە, یاوەر فارووق و پیاوەکانی دەبێ لەلایەن خەڵکی شارو دێهاتەوە وەك فەرماندەرێکی گەورەو سەرکەوتوو, وەك فەرماندەرێك کە لە شەڕی سەربەخۆیی‌دا سەرکەوتبێ, پێشوازیی لێبکرێ. ئا...ی خەڵکینە, نەڵێن گوێمان لێنەبوو".

ئەحمەد پشت کووڕ بازاڕی بەجێ هێشتبوو و چووبووە گەڕەکەکان. لەوێش هەتا تین لە گەرووی دا بوو, وێڕای راوەشاندنی زەنگوڵەکەی بە دەستی, هاواری دەکردو هیچ نەمابوو لەبارەی زۆرداری و خوێنخۆریی حەمەدۆکەوە بە زمانی دا نەیە. بە جۆرێك بوو کە هەرکەس گوێی لێ بایە هەموو مووی لەشی دەبوونە نەشتەر.

عەلیەشەل لەسەر پلیکانە پانەکانی شارەوانی دانیشتبوو, چاوەڕوانی هاتنەدەری مورتەزاغا بوو. ئەمجار زۆریش تامەزرۆ بوو بزانێ لەمەودوا رەفتاری ئاغا لەگەڵ وی چۆن دەبێ. زۆریش بیری لە تاژی تەحسین دەکردەوە. بازی دەوڵەتی لەسەر نیشتبوو. ئەو باشی دەزانی کە تەحسین بەو هەموو ماندوویی و شەکەتی و برسیەتی‌یە ئێستا توندتر لەو وەختە کە هاتبوو غار دەداو بە دەم غاردانیشەوە ئاوڕ دەداتەوە پاش خۆی داخوا کەسی بە دوادا دێ یان نا:"ناکا یەکێك بێ پارەکەمم لێ بستێنێتەوە".

تاژی تەحسین راست ئەو جۆرەی کرد کە عەلی بە بیری‌دا هاتبوو. بە غاردان وەڕێ کەوت. لە چاولێك نانێك دا لە شار وەدەرکەوت و بەرەو کێوپارە ملی رێگای گرت. هەتا سنووری مەرگ هەوڵی دەدا بە هەر جۆر بووە زووتر لە شار دوور

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەوێتەوەو خۆی بگەیەنێتە لێڕەوار. ئەگەر توانیبای بچێتە نێو دارستانێکی چڕ, ئیدی نەك هەر حکوومەت بەڵکوو تەنانەت عەلیەشەلیش ئەگەر دە ساڵ بە دوای دا گەڕابا نەیدەدیتەوە.

قایمەقام لە پێشەوەو ئەوانی دیکە بە دوای دا بە پێکەنین و گاڵتە کردنەوە لە شارەوانی وەدەر کەوتن. لەو بەینەش دا دەنگی تەپڵەکان لە نیوەڕۆ بازاڕەوە دەهاتە بەر گوێ. عەلیەشەلیش پازدە بیست هەنگاو دوورتر بە دوایان دا دەڕۆیشت. هەموویان پێکەوە راستەڕێ چوونە گازینۆکەی نەزیف ئۆغلی, تەنیا گازینۆی شارۆچکە بوو کە مەشرووبی هەبوو. وەختێك چوونە ژووری گازینۆکە, مورتەزاغا ئیزنی لە قایمەقام خواست:

"سەعاتێکم پێ دەچێ, دەچمەوە ماڵێ و دێمەوە, کارێکم هەیە".

عەلی بەرامبەر بە گازینۆکە لەبن دار تووەکە چاوەڕێی بوو. مورتەزاغا تەنانەت تەماشای سەروچاویشی نەکرد. بەڵام عەلی کە چارەی نەبوو دیسان وەدوای کەوت.

مورتەزاغا لە پێش دا لە بازاڕ سەرێکی فەخریەفەشێتی داو پاش ئەوەی دەستێکی لاواندنەوەی بەسەر شانی دا هێنا, گوتی:

"براڤۆ, سەد هەزار براڤۆ! براله فەخریەفەندی عەریزەی سەیر دەنووسی ها... لە منی ببیسە, زۆر سوپاست دەکەم و رێزی بێ پایانیشت پێشکەش دەکەم".

فەخریەشێت هەستابووە سەرپێ. دوگمەی چاکەتەکەی داخستبوون. دەست لەسەر سنگ گوتی:

"شایەنی نیە ئەفەندی, تکا دەکەم ئەفەندی, کارێکمان نەکردوە. لەبەر خاتری زاتی مەبارەکی جەنابت, لەبەر خاتری وجوودی شەریفی بەرزی جەنابت ئێمە بە عەریزەکانمان ئەنکەرە هیچ نیە, حەوت دەوڵەت وەکار دەخەین و رایان دەپەڕێنین. هەر ئەوەندە جەنابت ئەمر بفەرمووی ئیدی بەسە".

"قسەکانت تەواو بوون".

فەخریەشێت لە کاتێك دا ملی بە لاوە دەنا گوتی:"بەڵێ ئەفەندی, تەواو بوون". ئەمجار وەك فەنەر چەند جار لە بەرامبەری دا دوولا هاتەوەو هەستایەوە.

"ئێستا لە تۆ, لەو قەڵەمە مەبارەك و بێ عەیب و کەم و کووڕیەت کە بەردو پۆڵای دەسمێ, تکایەکم هەیە".

"بە چاوان ئەفەندی, ئەمر کە ئەفەندی, فەرمانتان دەسبەجێ بەجێ دەگەیەنم".

"ئێستا باشت گوێ لە قسەکانم بێ. دەبێ چەند برووسکەی پیرۆزبایی بنووسرێن, یەك... بۆ وەزارەتی نێوخۆ, دوو... پارێزگاری ئەدەنە, سێ... سەرۆکایەتیی ئەنجومەنی گەورەی میللەت, یەکیش بۆ خزمەتی زۆر بەرێز زاتی بەرزی نوێنەرمان عارف صائم بەگ. لەم برووسکانەدا خەبەری لەنێوچوونی سەرکردەی گەورەی چەتەکان حەمەدۆك لەگەڵ هەشت کەس لە پیاوەکانی بە وان رادەگەیەندرێ. هەروەها, هەروەها لێی زیاد دەکەی کە مارەکە پێش ئەوەی ببێتە هەژدیها بە دەستی یاوەر فارووق و پیاوەکانی سەری پان کرایەوە... لێرەدا دەبێ یاوەر فارووقی بگەیەنیە عەرشی ئەعلا. برووسکەیەکی وەها بە جۆرێك دەیباتە عەرشی ئەعلا کە بە هیچ جۆر پێی وە زەوی نەکەوێ... هەتا پلەی سەرگوردی, قایمەقامەتی, سەرهەنگی و ژەنراڵی هەڵفڕێ, یانی باڵ دەرکاو بفڕێ بۆ پلەو پایەی بەرەژوورتر".

"ئەگەر نەبێتە بێئەدەبی لە خزمەتتان ئێمە خۆمان دەزانین لەو بارەیەوە چ دەکەین".

ئەمەی گوت و چەند جار هەتا سەر زەوی دوولا هاتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمن دەزانم ئەتۆ لە هەموو شتێك شارەزای, تەنانەت بە جێگای شەیتانیش دەزانی. باشە ئێمەش هەر بۆیە نەچووینە لای سیاسەتبازو بۆ كارێكی وا گرنگ دێینە حوزوور ئێوەی بەڕێز".

"استغفرالله ئەفەندی".

دووبارە چەند جار داهاتەوەو ڕاست بووەوە.

"بەڵێ هاوڕێی بەنرخ, فەخریەفەندی ئەمەش دەبێ لە عەریزەكان زیاد بكەی كە بە بۆنەی لەنێوچوونی سەركردەی ڕێگرەكان حەمەدۆكەوە هەموو خەڵكی چوكووراواو هەموو خەڵكی چیاكانی تووڕووس جێژن و شادمانییان كردوەو وا دێتە بەرچاو كە ئەم ڕێ و شوێنە چل شەوو ڕۆژ درێژەی هەبێ. مەنووسە چل شەوو ڕۆژ درێژەی دەبێ. دەبێ بنووسی وا دێتە بەرچاو كە درێژەی هەبێ. پـان كردنەوەی سەری مارەكە, ئەم سەركردەیەی یاغییەكان بە دەستی یاوەر فارووق و دەستەكەی هەموو خەڵكی وا هێناوەتە جۆش و خرۆش كە بۆیە دەبێ بە چاوی خۆت بیبینی".

"بەسەرچاو قوربان, وجوودی جەنابتان خۆش بێ, پایەدار بێ... ئەمن پێش نووسی ئەو جۆرە برووسكانەم هەیە, هەموویان لە دەورەی شەڕی سەربەخۆیی ماونەوە, هەركەس بیان خوێنێتەوە زۆڕ زۆڕ دەست دەكا بە گریان. ئەتۆ خەمت نەبێ".

"یەكەمین برووسكەكان دەبێ ئەمن بیان نێرم, یانی بە ئیمزای من بن, دەبێ ئەمن بیان نێرم. ئەو برووسكانەی بە ئیمزای من لێدەدرێن دەبێ بە وشەو ڕستەی زۆر جوان بنووسرێن".

"دەزانم".

"دیارە دەزانی. ئێستا گوێت لێ بێ".

"بەسەرچاو ئاغا, گوێم لێتە ئاغا".

فەخریەشێت خەبەردار ڕاوەستابوو, وەك بەرد جووڵەی لێبڕابوو.

"لەمەودوا ژمارەیەكی زۆر لە دێهاتەوە دێنە ئێرە. قایمەقام خەبەری بۆ هەموو كوێخاكان ناردوە كە دەبێ خەڵك بە وردو درشتەوە بۆ بەشداری لە جێژنی مەرگی حەمەدۆك دا بێنە ئێرە. ئەودەم ئەتۆ دەبێ هەر دێهاتییەكت چنگ كەوت ناچاری بكەی قامك بە برووسكەكانەوە بنێ. ئێستا كوێرە, شەلە, گرنگ نیە. ئەوەندە بەسە ناوی بنووسی و قامكی پێ پێوە بنێی".

"زۆر كەس دێن. تەنانەت ئەگەر قایمەقامیش فەرمانی نەدابایە, دێهاتییەكان بۆ دیتنی جەنازەی حەمەدۆك دەهاتنە ئێرە. دەبینی ئەمڕۆ سبەی دنیا پڕ دەبێ لە خەڵك, ئەوەندە خەڵك ڕووی تێدەكا شارەكە هەڵینەگرێ, وا پڕ دەبێ, دەرزی هەڵاوێی ناكەوێتە عەرزی".

"زۆ باشە, ئەتۆ بنووسە. ئەم پارەیەش بگرە. پارەیەكیش نادرێ بە نامەبەر, ئەم حەوتوویە ئیدی هەموو پارەكە تاشكەن خەلیل و مەلا دۆران ئەفەندی دەیدەن. كەوابێ سەبر بگرە, قسەش مەكە, تەنیا یەك حەوتووی تەواو وەك كارخانە برووسكە بدە دەرەوە".

بەسەرچاو بەگ, وەك یارمەتیدەرو كۆمەگ كەلك لە سیاسەتبازیش وەردەگرم".

"چۆنت پێخۆشە وا بكە, بەڵام كارێك بكە وەك تەرزە برووسكە بەسەر ئەنكەرەدا بباری..."

"بۆ سەرۆك وەزیر پێویست نیە برووسكە بنێرین؟ بۆ یاووز عیسمەت پاشا...".

"ئەی دادو بێداد, هێندەی نەمابوو یاووز عیسمەت پاشامان لەبیر بچێ. دەغیلە, ئەوت لەبیر نەچێ".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەختێك ئاوڕی دایەوە لەوبەر لەبن دار ئەقاقیایەکە چاوی بە عەلی کەوت کە وەك قارەمانی سەرکەوتن قیت و قنج راوەستاوە. لە روخساری، لە جلەکانی و تەنانەت لە نووکی نینۆکانیشی خۆشحاڵی هەڵدەڕژا. بۆ گاڵتەپێکردن لێوی خوار کردەوەو بۆ ئەوەی سووکایەتیی پێ بکا لەسەر هەتا پێی مۆڕ بووەوە. ئەو ئیشارەیە زۆر شتی لەبن دا بوو. بەڵام عەلی گوێی پێ نەدا. بۆ وی تەنیا یەك شت گرنگ بوو کە داخوا حەمەدۆك کوژراوە یان نا؟ بەو جۆرە کە تاژی تەحسین باسی دەکرد، نەکوژرابوو ناوونیشانی هیچ کام لە کوژراوەکان لەگەڵ حەمەدۆك یەکی نەدەگرتەوە. بەڵام ژنەکان بۆچی شیوەنیان دەکرد، چۆن بوو پیرەکان نەیان ناسی؟ خەڵکی گەڵی شکۆفە حەمەدۆکی دەناسن، شایەتی‌یەکەی وان چۆن لێك دەدرێتەوە؟ لە دەریایەکی گومان دا پەلەقاژەی دەکردو تووشی پەرێشانی دەهات.

لە راستی دا بە غاردان هاتنەوە ماڵێ. هەر کە گەیشتنە حەوشەی، مورتەزاغا بە رووگرژی و راوێژێکی وشك و تێکەڵ بە بێحورمەتی‌یەوە گوتی:

"هەتیوە شەلە، تاوێك لێرە راوەستە بزانم".

عەلی لە قوژبنی دیواری حەوشەی هەڵترووشکا، جگەرەیەکی لە گیرفانی دەرێناو دایگیرساند. لەوەختی ئاسایی دا فکری نەدەچووە سەر جگەرەکێشان. بەڵام لەو جۆرە وەختانەدا ئەگەر جگەرەی نەکێشابایە، شێت دەبوو. سیغاری بە سیغارێ دادەگیرساند. تاوێك دواتر خزمەتکارەکە هاتە سەر بەرهەیوان بانگیی کرد:

عەلی بە کاوەخۆ لە پلیکانەکان وەسەر کەوت، لەسەرێ پێنج پیاوی بەخۆوە چاوەڕێ بوون و مورتەزاش ژوورەکەی دەپێوا. ماوەیەك هەروا بە ڕقەوە راوێچکەی کرد، روخساری سات بە سات قیناوی تر دەبوو. حەسنەخان لەبەر دەرگای ژوورەکە وێستابوو، بە خەمناکی‌یەوە سەیری پیاسەکردنی مێردەکەی دەکردو بە ناڕەحەتی‌یەوە دەستی دە سەرپۆشە سپی‌یەکەی وەردەدا.

مورتەزاغا هات و رووبەڕووی عەلی‌یەشەل کە نەختێك لەولای پێنج پیاوەکە راوەستابوو، قنج راوەستا:

"ها... ئاغا شەلە بڵێ بزانم بە تۆپینی حەمەدۆك زۆر خۆشحاڵ بووی، بەڵێ؟".

عەلی بەسپایی گوتی:

"ئاغام باشتر دەزانێ".

"ئاغا باشتر دەزانێ؟ لەسەرێ ڕا تەماشام دەکرد، لە گوێیان پێدەکەنی. کەوایە هێندە خۆشحاڵی؟ گیانت رزگار بوو، وەنا؟".

"بەڵێ".

"ئەمن و تۆ هەردووکمان رزگار بووین، چما وا نیە؟".

"بەڵێ ئاغا".

"یاوەر فارووق بەگ...".

"پیاوێکی ئازایە، ئافەریم...".

"براڤۆ، دیارە کە براڤۆ... مارەکەی تۆپاند. ها عەلی‌یەشەل ئاغا، ئێستا ئێمە دەبێ چ رەفتارێکت لەگەڵ بکەین؟ خۆ حەمەدۆکیش مردوە".

"خوا لێی خۆش بێ، مرد".

"چ...ی چ...ی؟ گوتت خوا لەو سەگە خۆش بێ؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا لە کاتێك دا پێی بە زەوی دا دەداو خانووبەرەکەی دەلەرزاندەوە, بە دەنگێك کە مووی لەشی بنیادەمی راست دەکردنەوە پڕ بە گەرووی دەی‌نەڕاند:

"یانی... یانی کە...".

"هەتیوە, تووتکەسەگی شەل, یانی... یانی چی... یانی, یانی کە یانی چی؟".

"یانی موسوڵمان. یانی بۆ هەموو مردوویەکی موسوڵمان دەڵێن خوا لێی خۆش بێ. لە پاش مردووان رەحمەت چاکە".

"بێدەنگ بە, بێدەنگ بە, بێدەنگ بە تووتکەسەگی شەل, بێدەنگ بە. بێچووە نۆکەرێك کە لە ماڵەکەم دا بەخێوم کردوە, پێم گوتوە براو ژووری نووستنی خۆمم لەگەڵ بەش کردوە, ئێستا رەحمەتی بۆ دەنێرێ...".

"یانی گوتمان چونکە موسوڵمانە... ئێستا هەرکەس بێ... موسوڵمانیش...".

"بەسە, سە شەلە, ئەتۆ ماری موسوڵمانت دیوە؟ ئەتۆ غوول و بەرازو کەمتیارو هەژدیهاو گەنەی خوێنخۆری موسوڵمانت دیوە؟".

عەلی‌یەشەل سەری بەردابووەوەو وەڵامی نەدەدایەوە. کابراش یەك تەکان دەی‌نەڕاندو عەرزو عاسمانی دێنایە لەرزین:

"هەژدیهای موسوڵمان, کەمتیاری موسوڵمان. هەژدیهای ئاناوارزا...".

رەگی ملی هەستابوون, لە ئارەق دا شەلاڵ ببوو و رەنگی شین هەڵگەڕابوو.

حەسنەخان قۆڵی گرت و هەوڵی دا ئارامی بکاتەوە.

"ئەی دادو بێداد ئاغا, بەسە, نەختێك بحەسێوە, عەلی‌یەشەل لە زاری دەرچوو, بەسیەتی, ئەوەندە تووڕە مەبە, خۆت تووشی شتێك دەکەی".

مورتەزاغا پاش ئەوەی ماوەیەك هات و هاواری کرد, لەخۆوە دامرکاو هات رووبەڕووی عەلی کە سەری داخستبوو راوەستاو گوتی:

"هەتیوە, سە شەلە, ئەتۆ چ کارەی کە دەمانچەی یادگاری بابم لە قەدی خۆت بەستی, هەتیوە تووتکەسەگە. ئەم دەمانچەیە خوێنی هەزار پیاوی بێ‌قیمەتی وەك تۆیە کە قەلافەتت پێنج پاپاسی نایەنێ. بڵێ‌بزانم ئەتۆ سەگی کێی کە دەمانچەی قەرەداغلی ئۆغلی لە قەدی خۆت بدەی؟".

پێ‌دەکەنی. لە راوێژی دا سووکایەتی پێ‌کردنێکی کوشندە هەبوو: "عەلی‌یەشەل ئاغا ئەو دەمانچەیە لە قەدت بکەوە".

لە کاتێك دا عەلی سەری بەر دابووەوەو دەمانچەکەی لە خۆی دەکردەوە ئەو سێ کەسەی لەژوورەکە حازر بوون هاتن کەوتنە بەینی ئەو و مورتەزاغاوە. هەرکە عەلی دەمانچەکەی لە خۆی کردەوە پیاوێکی بەخۆوە کە لەپێش ئەوانی دیکەوە بوو دەمانچەکەی لە دەست رفاندو بۆ مورتەزاغای راداشت. ئاغا چەکەکەی وەرگرت, هەڵی هێناو پاش ئەوەی چەند جار دەستی راوەشاند گوتی:

"کوڕە, عەلیاغا. باش سواری ئەسپی عەرەبیی قەرەداغلی ئۆغلی ببووی و لە نێو بازاڕی فیزت لێ‌دەدا ها... کڵاوی شەبقەداری نوێنەرانی مەجلیسیشت لەسەر بوو. هەتیوە ئەو شەبقەیە خوێنی هەزار سەگی وەك تۆ نابێ؟".

راوەستاو دیسان لە کاتێك دا گاڵتەی پێ‌دەکرد, لە سەرتاپایەوە راماو پاشان لە حاڵێك دا قاقا پێ‌دەکەنی گوتی:"بڕوانە ئەمەی, بڕوانە ئەمەی, بڕوانە ئەمەی, هێشتا ئەو کڵاوەی لەسەری هەڵنەگرتوە, تەریق نابێتەوە... هەتیوە ئەتۆ هیچ شەرم و شوورەیی و ناموس ناناسی؟ ئاخر پیاوی وەك تۆ رۆژی قیامەتێش دەتوانێ کڵاوی وا لەسەر نێ؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار پاشەوپاش کشایەوەو گوتی:"ها, بەڵام بەینی خۆمان بێ کڵاوی وەکیل و گەورە پیاوان زۆر باش لە عەلیەشەلی چیایی دەکاڵێتەوە. دەڵێی گوڵیان لەسەر کیری کەرێ داناوەو پەپوولەی لەسەر نیشتوە...". لە پەستا دووپاتی دەکردەوە:"گوڵیان لەسەر ...ی کەر داناوەو لەسەر... ...ی کەر داناوەو لەسەر ...ی کەر! !..."

قاقا پێدەکەنی, ئەوانی دیکەش پێدەکەنین, تەنیا حەسنەخان لە نێوەڕاستی ژوورەکەدا بە پێوە مابوو, سەری بەردابووەوەو جووڵەی نەدەکرد. لکی دەسماڵەکەی بە ددانی دەجوی.

مورتەزاغا دیسان بە دەنگێك کە شووشە پەنجەرەکانی هێنایە لەرزین بە رق هەستاوی نەڕاندی:"ئەو کڵاوە لەسەر سەرت هەڵگرە. هێشتا, هێشتا بەو شکڵ و قەڵافەتەوە لە پێش چاوم راوەستاوە, هێشتا, هێشتا".

عەلی دەستی راستی خۆی وەك دەستی کەسێك کە هەناسەی لەبەردا نەمابێ, بەزەحمەت بڵند کردو هەرکە کڵاوەکەی لەسەر سەری هەڵگرت فڕێی دایە سەر زەوی و دەسبەجێش داهاتەوەو هەڵی گرتەوەو لە حاڵێك دا پێلووەکانی لێك دەدان بە نیگایەکی تێکەڵ بە پاڕانەوە چاوی لە حازران کرد, دەت گوت لە جێیەك داوای کۆمەگ دەکا. دیسان هەر ئەو پیاوەی دەمانچەکەی لێ وەرگرتبوو, دەستی درێژ کرد کڵاوەکەی وەرگرت و لەسەر نیوتەختەکەی دانا.

"... توخوا بڕواننە ئەو کابرایە, هێشتا لەوێ راوەستاوەو وەك ڕێوی تەماشا دەکا. لەم دنیایەدا بنیادەمی چەند بێشەرم هەیە... (دیسان نەڕاندی) ئەو جلانەی لەبەرت دان دایان کەنە... (ئەمجار دیسان راوێژی دەنگی هاتە خوارو بوو بە گاڵتە پێکردن) بڕوانە ئەمە, ئەمە... بڕوانە قوماشی ئینگلیزی چەند لە لەشی شەلە دەکاڵێتەوە. هێشتا راوەستاوەو تەماشا دەکا. دایان کەنە ئەو جلانە سەگەشەل. خوا لە حەمەدۆك خۆش بێ. دایان کەنە...".

عەلی دەسبەجێ ئەو چاکەتەی لەبەری دابوو دای نایە سەر زەوی.

"ئەو دراوەی پێم دابووی لەگیرفانەکەی دایە؟".

عەلی لەسەرەخۆ چاکەتەکەی هەڵگرتەوە, چەرخ و قوتووە سیغارو دەسەسڕەو چەقۆیەکەی دەرهێنان و بە دەستی چەپیەوە گرتن. دراوەکەشی لەسەر چاکەتەکە دانا.

"دایان کەنە".

عەلی دانیشتە سەر زەوی, قەیتانی کەوشەکانی کردەوە. ئەوانی دیکەش راوەستابوون. لە کاتێك دا بە رەزامەندییەکی تێکەڵ بە کەمێك گاڵتە پێهاتنەوە پێدەکەنین سەیرییان دەکرد. تەنیا حەسنەخان لە جاران پتر سەری داخستبوو. لە روخساری زەردهەڵگەڕاویدا کەمترین جووڵە بەرچاو نەدەکەوت.

عەلی کەوشەکانی داکەندن و لەسەر چاکەتەکەی دانان.

"دایان کەنە".

عەلی بە پاڕانەوەو بە نیگایەك کە داوای یارمەتیی دەکرد, روانیە حازران و بە دوای ئەوەش دا تەماشای حەسنەخانی کرد. ئەو جۆرێك بوو دەت گوت نە هیچ دەبیسێ و نە هیچ دەبینێ. عەلی پانتۆڵەکەشی داناو ئاخرەکەی جلیقەکەشی داکەندو فڕێی دایە سووچێك.

لە نەکاو حەسنەخان هاواری کرد:

"بەسیەتی, بەسە, رەفتاری وا لەگەڵ بنیادەم ناکرێ".

وەرگەڕایەوە رووی کردە عەلی و پێی گوت:

"وەرێ کەوە بڕۆ براکەم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی بە توێی کراس و دەرپێیان, بە پێخواسی و سەر ڕووتی بەرەو پلیکانەکان کەوتە ڕێ. ئەمجار ئاوڕی دایەوەو تەماشای مورتەزاغای کرد. چاویان تێك هەڵئەنگووت, مورتەزاغا لەحزەیەك بەو روانینە مووی لەشی راست بوونەوەو هەموو گیانی کەوتە لەرزین.

عەلی لەسەر پلیکانەکان راوەستابوو دەیەویست هێندێ شت بڵێ بەڵام دوایە پەژیوان بووەوە. چەند جار دەمی کردەوە بەڵام پێکیەوە نایەوەو پاشان بە سەنگینی بەرەو پلیکانەکان چوو, دەرگای کردەوەو لێی دا رۆیشت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی‌یەشەل بۆ ئەوەی وا بە تویّی کراس و دەرپێیان و بە پێخواسی و سەرڕووتی بە نێو بازاڕی دا نەڕوا, لە پشت باڵەخانەکەی موڕتەزاغا بای دایەوە بۆ گەڕەکی فەقیرئاواو لە کاتێك دا لە پەنای خانووەکان دا غاری دەدا بە هەناسەبڕکە لە شارۆچکە وەدەر کەوت. شەلاّلی ئارەق بوو. لە بەستێنی چۆمەکە لە قولکەیەك دا خۆی حەشار داو راوەستا هەتا ئارەقەی لەشی وشك بێتەوە. لەدێیەکی ئەو نیزیکانە ئاشنایەکی هەبوو, بەڵام نەیدەویست بەو تەشك و دیمەنەوە بچێتە وێ. لە بەیانی‌یەوە تا ئێستا پاروو نەچووبووە سەر زمانی. لە برسان قوڕەی زگی دەهات. هێشتا لە شك و گومان دا بوو, هەمیشە بیری لەلای حەمەدۆك بوو, بەڵام نەدەگەیشتە هیچ ئاکامێك. داخوا حەمەدۆك یەکێك لەو پیاوانە بوو کە جەندرمەکان کوشتبوویانن؟ دەبوو لە رێگا چاوەڕوانی جەنازەکان بێ و وەختێك بردیانن بۆ شار بیان بینێ. بەڵام نەیدەزانی جەندرمەکان چ رۆژێك دێنەوە. لەوانەبوو ئەمڕۆ بێن, لەوانەش بوو دوو رۆژی دیکە. ئەوەندە روون بوو کە هەتا دوو رۆژی دیکە جەنازەکانیان دێنایەوە شار. هەموو کاردروستایی‌یەك کرابوو و هێندێ رێنوێنییشیان بۆ دێیەکان ناردبوو, شارۆچکە بە بێ‌سەبری چاوەڕوانی وان بوو, یاوەر فارووقیش ئەمەی دەزانی. ئەویش بە ئیشتیا تامەزرۆ بوو هەرچەندی بکرێ زووتر بێتەوە شارۆچکەو شوێنەواری ئەو کارە مەزنە کە کردوویە بە چاوی خۆی ببینێ.

لە باقر گدیگی‌یەوە دوو رێگا بەرەو چوکووراوا دەهاتنەخوار. یەکیان رێگای سەرەوە کە بە هەڵدێرێك دا دەهات و ئەوی دیکەیان رێگایەك بوو کە بە دەم رووبارەکەدا لێ‌درابوو. جادەی دووهەم دوورترو خۆشتر بوو. رێگای هەڵدێرەکەی پڕ هەورازو نشێو و نێوقەدبڕ. عەلی‌یەشەل بیری کردەوە کە ئێستا جەندرمەکان ماندوون و بە جادەی خوارێ دا دێنەوە. لە پاشان بە فکری داهات کە یاوەر فارووق ئەوە لە خۆشیی خۆی دەمرێ و هەرچەندیش بەرداوی و ناهەموار بێ رێگا نێوقەدبڕەکەی پێ باشترە. لە نێو ئەو دوو فکرەدا تێ‌مابوو. سەرەنجام بەو ئاکامە گەیشت کە بنیادەم هەرچەندی سەر ڕەقیش بێ شەکەتی و ماندوویی بەسەری دا زاڵ دەبێ. بۆیە جادەی خوارەوەی هەڵبژارد. بەڵام دیسانیش دڵی نەحەسایەوە. ئا...خ خۆزگە هەر ئێستا ئوممەتەزەرد گەیشتبایە ئێرە...

ئارەقەکەی وشك ببووەوە. وەڕێ کەوت. لە کاتێك دا بەخێرایی هەنگاوی داویشت بەو هیوایە کە تووشی ئاشنایەك بێ دەستی بۆ چاوی کردبووە سێبەرو ماوەیەکی زۆر دەیڕوانیە پێشەوەو دواوەی خۆی. چۆنە هەر لێرەوە راستەڕێ بچێتە لای ئوممەتەزەرد, لەگەڵ خۆی بێنێ و بێتەوە, ئەودەم لە رێگایەکیان ئەوو لە رێگاکەی دیکەش بۆخۆی چاوەڕێ بن؟ لە دڵی خۆی دا گوتی نابێ و بە قینەوە تفێکی دە زەوی کوتا. لەوانەبوو هەتا دەچێ و دێتەوە جەندرمەکان بێن و تێپەڕن. خۆی داگرت بە جنێوان: هەتیوە عەلی‌یەشەل, هەتیوە تووتکەسەگە کە ئەو هەموو سووکایەتی‌یەی ئەو سەگەت بیست و جیکەت نەکرد. بڕۆ لە نیزیك شاری چاوەڕێ بە, گەوجی نەفام, دامان نا حەمەدۆکیش کوژرابوو, ئەتۆ دەتوانی موڕتەزاغای هەروا بێ سزا بهێڵیەوە؟ لە دەستت دێ ئەوەندە خوێڕی بی؟ پاشان لە کاتێك دا پێ‌دەکەنی لەبەر خۆیەوە گوتی: بەڵام کابرا زۆر وریای نێوێ چاوەکانیەتی. ئەمجار ئەو لەحزەیەی هێنایە بەرچاوی خۆی کە لەگەڵی بەرەوروو دەبێ. لەنێوەڕاستی رێگاکەدا راوەستاو دایە قاقای پێکەنین. دەمانچەیەکی دەسك سەدەف بە دەستەوە... ـ هەر جۆر بووە دەبێ دەمانچەیەکی وا پەیدا بکا. راست ئەو کڵاوە شەبقەدارەی بەسەرەوە, چاکەت و پانتۆڵێکی وەك چاکەت و پانتۆڵە سوورمەیی‌یەکە لەبەرداو کەوشێکی وەك کەوشە سوورەکان لەپێ دا... ژوورەکە, ئەو ژوورەی لەگەڵ موڕتەزاغا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێی دەخەوتن... چۆن دەتوانێ بێدەنگ بچێتە ئەو ژوورە... بەخۆشی‌یەوە ئەمەیان باش فێر ببوو... مورتەزاغا هەر کە چاوی بەو کەوت رەنگی زەرد هەڵدەگەڕێ، زمانی رەق دەبێ. دەم دەکاتەوە قسە بکا، بەڵام لە ترسان یەک وشەی بۆ دەرنابڕێ، تەنانەت چووکترین دەنگ لە گەرووی نایەتەدەر، لەوانەشە پێش ئەوەی گوللەی لێبدرێ گیانی دەرچێ. ئەی دادو بێداد ئاغا نابێ وا بمرێ.

ئاغا. مورتەزاغا. ئەمن هاتم. حەمەدۆك نەهات ئەمن هاتم. سواری ئەسپێکی عەرەبی بووم و هاتم. هەزار سکەی زێڕیشم لە گیرفان دایە، چاوت بکەرەوە. بیکەوە بیکەوە راست لەنێوی چاوت... گوللەکان بە دوای یەك دا دەردەچن. مورتەزا نە دەنگی لەبەر دەردێ و نە هەناسە، پاشان بێئەوەی بخەجڵێ دێتەدەر، تووشی حەسنەخان و ئەوانی دیکە دەبێ. بە شەرمێکەوە تەماشای حەسنەخان دەکاو دوایە دەڵێ:

حەسنەخان. هەقی خۆی بوو، وەنا؟ ئەگەر بەدەست خۆم بایە لەبەر دڵی تۆ، لەبەر خاتری نازەنینی تۆ مورتەزاغام نەدەکوشت، بۆ ئەوەی دڵی ناسکی تۆ نەیەشێنم. زۆرم هەوڵ لەگەڵ خۆم دا، بەڵام بەخۆم نەوێرام. ئەگەر ئەتۆ لە جێی من بایەی کارێکی دیکەت لە دەست دەهات؟ ئەمجار بە کاوەخۆ لە پلیکانەکان دێتە خوارێ، لەدەرێ خۆی داوێتە سەر ئەسپەکەی و خێرا بە بن بارانەی گوللەدا دەرباز دەبێ.

بنیادەمێك بەم رێگایەدا تێناپەڕێ، هەی دایك و خوشکی هەزار جادەی وام... چما ناکرێ لەو رێگای دەچێتە دێیەکە چاوەڕێ بێ؟ بەم سەروسەکوتەوە؟ لەو شلووق پلووقی‌یەدا کێ دەی‌ناسێتەوە... بەڵام ئەمانە، ئەم جەندرمانە بێشك بە جادەی خوارەوەدا دەڕۆن. ئەم جەندرمانە وەك کوێرێك کە بە وەکازی دەڕوا بەو جادەیەدا دەڕۆن کە شارەزانی و هەمیشە پێی دا رۆیشتوون. ئاخر تا ئێستا کەس دیویە جەندرمەیەك لەبەر خاتری نێوقەدبڕبوونەکەی بە رێگای سەرەوەدا بڕوا؟

لەدڵی خۆی دا گوتی: ئێستا دەچم لەنێو ئەو دارە غانانە دەخەوم، جاران ئەوێ بێستان بوو، بەشکوو بێستانەوانێکیشم دەست کەوت و ژەمە نانێکم خوارد.

پێش کوشتنی مورتەزاغا دەبێ وا بکەم بە چاکی بکەوێتە پاڕانەوەو بەری پێیانم ماچ بکا. زۆر شت هەقی خۆیەتی. جارێ راوەستە با ئەو مەسەلەیەی حەمەدۆك روون بێتەوە".

چەند هەنگاوێك بەرەو خوار بۆ لای رووبارەکە رۆیشت، چۆم بە قۆرت و پێچ وەك لافاوێکی رووناکایی، بە تیشك هاویشتن لە ژوور دەشتەکەوە دەهاتەخوارو دەڕۆیشت و لەخوار شارۆچکە دیسان وەدەر دەکەوتەوە، بەڵام باریکترو لە حاڵێك دا قۆرت و پێچەکەی بەو دەشتەدا بڵاو دەکردەوە لەنێو نوورێکی هەڵماوی دا تیشکی دەدا.

ئەو رۆژە لای ئێوارێ، پێش ئەوەی دنیا تاریك دابێ گەیشتە ئەو رێگایە کە بەدەم چۆمی دا دەڕۆیشت. دارە وانیلەکان کە وەك لێڕەوار سەریان لێك دابوو، گوڵە پەمەیی و سپی و سوورەکانی خۆیان لەبەر هەتاو راخستبوو، لەگەڵ هەر پشووەبایەك بۆنێکی دلگریان لێ هەڵدەستا. وەختێك تاریك داهات لە بن چنارێکی ئەستوور کە لەسەر رێگای بوو راوەستا. هێزی ئەوەی لەبەردا نەبوو کە لەوە زیاتر هەوراز ببڕێ. ئەگەر نیو سەعاتی دیکە رۆیشتبایە دەگەیشتە لێڕەوار، پێویستی‌یەکی بەو کارە نەبوو. دانیشت و پاڵی بە قەدی ئەستووری دارەکەوە دا.

رووداوەکانی ئەو رۆژە پتر لە رێگاڕۆیشتنەکە ماندوویان کردبوو، تاوێك دواتر سەری بەسەر سنگی دا لار بووەوە. عەلی‌یەشەل کەنگێ خەوی لێکەوتبوو، بەری بەیانی بە لوورەی چەقەڵێك کە چەند هەنگاوێکی لێ دوور بوو، یەك پێ راست بووەوە، بە خەواڵوویی تەماشای چەپ و راستی خۆی کرد. چاوی بۆ مورتەزاغای گێڕاو هەر لەو لەحزەیەدا هاتەوە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرخۆی. تەماشای رۆژهەڵاتی کرد بەرە بەرە دنیا ڕووناك دەبوو و لوتکەی چیاکان دەردەکەوت. ئاسۆ رەنگێکی شین و پەمەیی بەخۆیەوە دەگرت.

لەبەر خۆیەوە بۆڵاندی: تێپەڕیون و ڕۆیشتوون؟ دووبارە پێکەنین گرتی و لە دڵی خۆی دا گوتی: کوڕە ئەتۆ ناوت عەلیەشەلە, ئەگەر جاڵجاڵووکەش تێپەڕێ, ئەتۆ گوێت لە هەستی پێی دەبێ و وەخەبەر دێی.

چووە نێو چۆمەکە, بە لوێچان شلّپ شلّپ ئاوی بە دەم و چاویەوە داو دەم و چاوی شوتن. زۆری برسی بوو, هەتاو دەرکەوت و دنیای گەرم کرد. رێبوارێك بە جادەدا رانەدەبرد. بوو بەنیوەڕۆ دیسان زیندەوەری پێدا نەهات. عەلی تا ئێوارێ بە و هیوایە کە بێستانەوانێك بدۆزێتەوە یان تووشی شوانێك بێ بەدەم چۆمەکەدا رۆیشت, بەڵام تووشی کەس نەبوو. راوەستاو بیری کردەوە کە چ بکا. لە پێش خۆی پۆلە درِدووکێکی دی کە لەگەڵ قامیشەڵانێکی سەوز بە بەرزایی باڵاپیاوێك سەریان لێك دابوو و مەیدانێکیان داگرتبوو. لەدڵی خۆی دا گوتی: خوا رۆزی بۆ دەعبای کوێر دەنێرێ و رۆیشت بۆ لای پۆلە تووترکەکە. گەیشتە وێ. زۆر خۆشحاڵ بوو. هەموو چڵە درِدووکەکان بە هێشووە درِدووکی رەش داپۆشرابوون. هەر دەنکەی بەقەد گرێ قامکێك.

لەبەر خۆیەوە گوتی: بنیادەمێکی بێمێشك بووم ها, چۆن هەتا ئێستا فکری ئەو درِدووکانەم نەکردبوو.

تووترکەکان گەیبوون, تەنانەت هێندێکیشیان وشك ببوون, عەلی بە لوێچان بە درِك و داڵ و گەڵاوە درِدووکی لێ دەکردنەوەو وەزاری دەکردن. لەزەتێکی نایاب و بۆنێکی سەرخۆشکەر دەنیشتە سەر زاری. بەدەم درِدووك خواردنەوە بەنێو تووترکەکان دا دەرۆیشت, زگی بە جارێك هەڵمسابوو. تینووی بوو, لە پۆلە درِدووکەکە وەدەر کەوت و هاتە گوێی رووبارەکە, ئاوێکی پێدا دەهات وەك خوێن شیلەو گەرم. نەیخواردەوە. لەقەراخ چۆمی دانیشت. بە دەست لەنێو خیزەڵانی قەراخ چۆمەکە قووڵکەیەکی هەڵکەندو ئەمجار لە حاڵێك دا لەسەر زگ راکشابوو, تێرو پڕ ئاوی فێنکی وەك سەهۆڵاوی خواردەوە کە لە گۆمیلکەکە هەڵدەقوڵی. لەپڕ راست بووەوە: دوات برێ عەلیەشەل, کەوتیە زگ لەوەڕاندن, ناکا جەندرمەکان هاتبن و تێپەڕیبن... هاتەوە سەر جادەو گەیشتەوە بن دارە ئەستوورەکە. هەتا رۆژئاوا لەوێ چاوەڕێ بوو. زیندەوەر بە جادەدا نەدەهات. وەختێك تاریك داهات دیسان پاڵی بە قەدی دارەکەوە داو سەری بەسەر سنگی دا شۆڕ بووەوە.

کە لە خەو هەستا بەری بەیانی بوو. هەتا خۆرهەڵات چاوەڕێ ما, دیسان جادە بەتاڵ بوو. لە دڵی خۆی دا گوتی ئەوان بە رێگاکەی دیکەدا رۆیشتوون, جارێ با بچم تێر زگی خۆم درِدووك بخۆم... بە غاردان چووە نێو درِدووکەکان. خێرا خێرا بە هەردوو دەستان درِدووکی وە زاری دەکردن و دەیخواردن. ئەو قوڵکەیەی دوێنێ هەڵی کەندبوو پڕ ببووەوە, خێرا پاکی کردەوەو تێرو پڕی ئاوی فێنك خواردەوە.

لەنێوەڕاستی رێیەدا بە چاوەڕوانی دامابوو, نەیدەتوانی بڕیار بدا. سەرەنجام بە خۆی سەلماند کە ئەوان بە جادەی سەرەوەدا دێن و بەرەو ئەوێ دەخۆی نووسا. لە بەردەڵانێکی گەورە وەسەر کەوت و لەوێ دانیشت. لێرەڕا دەشتی چوکووراوا دیار بوو, کە خۆی لەبەردەم چوکووراوادا راخستبوو. دێهاتی چوکووراوا بە کێڵگە زەردەکانیەوە, بە قامیشەڵانەکانی, باتلاغەکانی, بە ئاناوارزاو ئیلان قەلاو دوملی قەلایەوە, بە چۆمە پڕ قۆرت و پێچەکانیەوە کە هەموویان نوقمی ڕووناکایی بەو دەشتەدا بلاو دەبنەوەو بەرە بەرە شین هەڵدەگەڕێن و دەبنە هەڵم و بەرەو دەریای مێدیترانە شۆڕ دەبنەوە, هەموویان لە ژێر ڕووپۆشی هەورێکی سپی دا کە لە لێوارەکانی دەریای مێدیترانە هەڵدەستاو هێدی هێدی بەرز

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەبوو و پرتر دەبوو, ون ببوون. ڕێگاکانیش بێپسانەوە تۆزوخۆڵیان لێ هەڵدەستا, گێژەڵووکە بە تەندوورەزەنە بەرەو ئەو لایە کە عەلی لێی دانیشتبوو دەهاتن و لە نیزیک وی دەنیشتنەوە.

هەتا نیوەڕۆیە کەس بە ڕێگاکەدا نەهات. کەمێك دوای نیوەڕۆیە عەلیەشەلی شوێن هەڵگر دەنگی فیتوویەکی گوێ لێبوو کە لە مەودایەکی زۆر دوورەوە دەهات. چاوەڕێ ما. بەڕاستی زۆری مەراق بوو بزانێ خاوەنی ئەو دەنگە کێیە. ئەم فیتووە, فیتووی شوانێك, قاچاخچییەکی دار, جەندرمەیەك یان دێهاتییەك نەبوو. ڕاوچییەکانیش وا فیتوو لێنادەن. دەنگی فیتووی عەشیرەتەکان, چیانشینەکان, چوکووراوایییەکان و خەڵکی شارۆچکەش جۆرێکی دیکە بوو. هەر قەومێك و هەر ڕەگەزێك و هەر نەتەوەیەك فیتووی تایبەتیی خۆی هەیەو عەلیەشەلیش زۆری لەو جۆرە فیتووانە بیستبوون. ئەگەر نەشی بیستبان دیسان دەیتوانی بزانێ فیتوویەك بە چ جۆرە لێوێك لێدەدرێ. هەروا کە ئەو لەو بارەیەوە بیری دەکردەوە دەنگی ئەو فیتووە کە ئەو نەیدەتوانی بە ڕاشکاوی بیروڕای خۆی لە بارەوە دەربڕێ, دوو جاری دیکە بەرز بووەوە. ئەم دەنگە کە وەك ئەوە نەدەچوو دەنگی فیتووی بنیادەم بێ وەك دەنگی باڵندەیەك وابوو. عەلیەشەل لە مەراقان خەریك بوو شێت بێ. هەموو شتێك, تەنانەت حەمەدۆك و مورتەزاغاشی لەبیر چووبوونەوەو فکری هەر لە دەنگی ئەو فیتووە دەکردەوە کە هەر دەهات و نیزیك دەکەوتەوە.

هێشتا نەگەیشتبووە پێچی جادەکە, سەری وەڵاغێك بە گوێ درێژەکانیەوە دەرکەوت و پاشان وەڵاغەکە بە تەواوی دەرکەوت. وەڵاغێك بوو یەکپارچە ڕەش, دابەستە بە تووکێکی بریقەدارەوە. عەلیەشەل لە دڵی خۆی دا گوتی ئەمە کەری عێلاتییانە. تەنیا عێلاتییەکان ئاوا وەڵاغەکانیان بەخێو دەکەن. وەڵاغەکە باری پێوە بوو و قورسایی بارەکە لە شێوەی ڕۆیشتنی حەیوانەکەڕا دیار بوو. بە دوای یەکەمین وەڵاغ دا دووهەمین و سێهەمینیش دەرکەوتن. پشتیان لەبن قورسایی جەواڵەکان دا چەمابووەوە. بە دوای ئەوانیش دا سێ ژنی زۆر جحێڵ دەهاتن. لە شێوەی کەزی و دەسماڵەکانیان ڕا دەکرا تێبگەی کە هەرسێکیان جحێڵن. عەلی چووە خوارێ بۆ سەر ڕێگا. ژنەکان بە دیتنی ئەو پیاوە کە بە توێی کراس و دەرپێیان ڕووبەڕوویان دەهات زەردەیان هاتێ.

عەلی لە کاتێك دا دەیگوت خوشکە جوانەکانم ڕاوەستن, چوو بەرامبەریان ڕاوەستا. یەکێك لە کچەکان بۆ ڕاگرتنی ولاغەکە فیتووی لێداو گوێدرێژەکە هەر کە گوێی لە فیتووەکە بوو لە جێی خۆی چەقی. عەلی بە پێکەنینەوە گوتی, خوشکێ گیان, کەرێکی چەند بەگوێت هەیە. کچەکە بەگاڵتەوە گوتی نەجیب زادەیە, ڕەسەنەکەی عەرەبییە, ئەمەش کەری عەرەبی.

"لە کام هۆبەن؟".

"لە هۆبەی ساری کەچیلی".

"لە کوێ ڕا دێن, بۆ کوێ دەچن؟".

"پەنیرمان پێیە, دەیبەینە بازاڕی شارۆچکە".

"کچینە, وەزع و حاڵم دەبینن. لێرە چاوەڕێی یەکێکم, زۆریشم برسییە, دەبێ زۆر لێرە چاوەڕێ بم. هێندێك نان و پەنیرم دەدەنێ؟".

یەکێك لە کچەکان دەسبەجێ غاری دایە لای ولاغەکەی پێشەوە, تەڕدەست سەلکە پەنیرێکی خڕو چەند نان ساجیی لەگەڵ خۆی هێنان:

"هانێ براکەم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خۆش بی خوشکم, خوا تووشی ڕۆژی ڕەشتان نەکا".

"کاکە لێرە چاوەڕێی چیی؟ وادیارە زۆرت بەڵا بەسەر هاتوون".

عەلی ئەم عەشیرەتانەی بەتایبەتی تایەفەی ساری کەچیلیی باش دەناسی. هیچ عەیبێکی لەوەدا نەدەدی کە پێیان بڵێ چاوەڕوانی حەمەدۆکە. ئەوان بە کەسیان نەدەگوت:

"عەلیەشەل گوتی:

"دەڵێن حەمەدۆکیان کوشتوە, ئا...خ, ئاورم لە جەرگی بەربووە کچینە. دەڵێن جەندرمەکان جەنازەی حەمەدۆک و دەستەکەی بێرەدا دێننەوە, ئەمن چاوەڕێی ئەوم. دەمەوێ جەنازەی حەمەدۆکی ببینم"

هەرسێ کچەکە لە سێ جێگاوە وەك گوڵێك بپشکوێ, پێکەنین.

"بۆچی پێدەکەنن کچینە, جەنازەی حەمەدۆك بۆ پێکەنین دەبێ منداڵینە؟ ئێوە چ جۆرە بنیادەمێکن؟".

"حەمەدۆك چیی تۆیە کە چاوەڕێی تەرمەکەی دەکەی؟".

عەلی بە ناڵاندنەوە گوتی:

"هیچ نیە, هیچ شتێك کچەکە... بەڵام جەرگم بۆی دەبرژێ".

ئەو کچەی لە پێشەوەی هەمووان بوو قسەیەکی نەکرد, فیتووی لێدا, وەڵاغە ڕەشەکەی پێشەوە هەر کە گوێی لێبوو کەوتە ڕێ, کچەکانیش بە پێکەنینەوە وەڕێ کەوتن. عەلییش لە کاتێك دا دەیبۆڵاند چوو لەسەر تاتە بەردەکەی دانیشت. هێشتا دەنگی پێکەنینی خۆشحاڵانەی کچەکانی دەهاتە بەرگوێ. لە پێش دا دەستی کرد بە جنێودان بە کچەکان: جندەینە, جندەینە, بە چی پێدەکەنن؟

پاش ئەوەی دەنگی پێکەنینەکەیان دوور کەوتەوەو بێدەنگ بوو, هاتەوە سەر خۆی. فکری کردەوە: ئەم کارە سرێکی تێدایە. ئەم کچە جحێڵانە بۆچی کە باسی جەنازەی حەمەدۆك کرا, دایانە پێکەنین؟

دوای ئەوەی کەمێکی نان و پەنیر خوارد, "خوا شوکور"ێکی گوت و هەستا, کەمێك خۆی خاوکێش کرد, لە بەردەڵانەکە هاتە خوارێ بۆ لای جادەی بەرەوە دەخۆی نووسا. گەیشتە پەنا چنارەکە. ئەو نان و پەنیرەی بە دەستیەوە بوو لە چەند گەڵای پانی وەرپێچا, لە قەڵشتی چنارەکەی ئاخنی و زارکی قەڵشتەکەشی بە بەردێکی گەورە داپۆشی. هاتە خوارێ بۆ سەر ئاوەکە نەختێك ئاوی خواردەوە.

لەبن چنارەکە خەوی لێکەوت, وەخەبەر هات, چاوی لە جادەکە کرد, دڵی نەحەسایەوە, ڕۆیشتەوە سەر ڕێگای سەرەوە, پاشان هاتەوە خوارێ. دووبارە چووەوە سەرێ, لە هیچ کام لەو دوو ڕێگایە خەبەرێك لە جەندرمەکان نەبوو. دوا پاشماوەی نان و پەنیرەکەی لە قەڵشتە چنارەکە دەرهێناو خواردی و پاش ئەوەی لە گۆمیلکەکە ئاوی خواردەوە ملی ڕێگای گرت بۆ شارۆچکە. چار ناچار جەنازەی حەمەدۆکیان دەهێنایەوە شارۆچکە.

هێشتا ڕێیەکی زۆری بۆ شارۆچکە مابوو کە گوێی لە دەنگی بە ئازاری دەهۆڵ و زوڕنا بوو. لاقی لەرزین و لەسەر تاتەبەردێك کە لەوێ بوو دانیشت. دەوران دەوری بەردەکە چڵە سوێسنە بوو, گوڵە سوێسنە پشکووتووەکانی بە بڕکەکانەوە دیت و فرمێسك بە چاوانیدا هاتەخوار.

وەی عەلیەشەل وەی, قوڕبەسەر, ئێستا دەتەوێ بچیە شارو لەو جێژن و شادمانیەدا بەشدار بی؟ خانەخەراپی دوابڕاو عەلیەشەل. ئێستا دەچیە شاری جەنازەی حەمەدۆکی ببینی, ئەی عەلیەشەل...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەنگی خەفەت بزوێن و بە ئازاری دەهۆڵ لەو شارۆچکەیەوە کە بە بنارەوە نووسابوو و تیشکی هەتاو کە لە شووشە پەنجەرەکانی دەداو رەنگی دەدایەوەو دەوروبەری زۆر سەیر رووناك دەکردەوە, دەهاتە بەرگوێ و دڵی عەلی‌یەشەلی وەژان دەخست, دیسان خۆی پێ راگیر نەکرا. دیسان چاوی سڕینەوەو وەڕێ کەوتەوە, هەرچی دەبێ بلا ببێ. دەبوو جەنازەی حەمەدۆك ببینێ: بەڕاست عەلی‌یەشەل. لە خۆڕا دەبینی حەمەدۆکی بە مردوویی ببینی, پێت تەحەممول دەکرێ؟ وەختێك جەنازەکەی ببینی, دڵت راناوەستێ؟ یان ئەگەر نەکوژرابێ لە خۆشی‌یان شێت نابی؟ وەختێك گەیشتە نیزیك شارۆچکە دیتی ژمارەیەك دێهاتی وەڕێ کەوتوون و دەچنەوە دێیەکانی خۆیان. لێیان نیزیك بووەوەو پرسی:

"لە کوێ ڕا دێن, جەنازەی حەمەدۆکتان دی؟".

یەکێك لەو دێهاتی‌یانە کە بە سەرسوڕمانەوە تەماشای ئەو پیاوە نیوە رووتەیان دەکرد پرسی:

"بۆچی دەپرسی کاکە, ئەتۆش دەتەوێ بچی جەنازەکەی ببینی؟ ئێمە سەروچاویمان نەدی, نۆ کەس بوون, هەر کامەیان دەمەوڕوو بەسەر ئەسپێکی رووت دا هێنابوو. ئەوەی لە پێش هەمووانەوە بوو, ئەگەر حەمەدۆك بێ, پیاوێکی زەلامە بوو کە دەستەکانی بە تەنیشتی ئەسپەکەدا داچۆڕابوون, خەریك بوو لە زەوی بدرێن, لاقیشی بە تەنیشتی دیکەی ئەسپەکەدا شۆڕ ببوونەوە. ئەوەندە قورس بوو ئەسپەکە پشتی داهاتبوو. سەروچاویانمان نەدی. دەڵێن حەمەدۆك مۆری پێغەمبەری لە نێوەڕاستی نێوچاوانێ‌یە. هەموومان غارمان دا مۆرەکە ببینین, بەڵام دەمەوڕوو بەسەر ئەسپەکەیان دا هێنابوو, نەمان توانی بی‌بینین. پاشانیش بردیاننە جەندرمە. تف... نەمان توانی روخساری مەبارەکی جوانی ببینین. براله, ئەتۆ بۆچی وا رووت و پێخواسی؟ چەتە رووتیان کردووی؟".

عەلی‌یەشەل لە کاتێك دا دەی‌گوت: نا کاکە, نا, خێرا لێیان دوور کەوتەوە. جووتیارەکان دەستە دەستە لە شارۆچکە دەگەڕانەوە. عەلی‌یەشەلیش پرسیاری لە هەر کۆمەڵە دێهاتی‌یەك دەکرد هەر ئەو وەڵامەی وەردەگرت. لەدەوروبەری شار دەخولایەوە, بەڵام لەگەڵ ئەو هەموو تامەزرۆیی و مەراقە کە بووی, نەی‌دەتوانی بچێتە نێو شار. هەتا ئەو کاتە کە هەتاو بڵند بوو و گەرمی کرد بە دەوری شارۆچکەدا سووڕاو ئەودەم شەکەت و ماندوو چوو پەنای بۆ ئاشێکی ئاوێ برد کە لە نێو باخێکی گەورەدا بوو. ئاشەوانیش وەك هەموو خەڵکی شاری خەبەری هەبوو ئەو چیی لێ‌قەوماوە. دەی‌زانی کە موڕتەزاغا هەرکە خەبەری کوژرانی حەمەدۆکی بیستوە, چۆنی ئەو کەسە کە بە برای ناو دەبردو دەی‌ڕازاندەوەو لە خۆشەویستی‌یان خەریك بوو بی‌خنکێنێ, دەرکردوەو لە خۆی دوور خستۆتەوە.

ئاشەوان پیاوێك بوو زۆر کەڵەگەت بە ریشێکی سپیی درێژو دەم و چاوێکی درێژووکەو جووتە چاوێکی گەورەو رەشەوە. لە حاڵێك دا سەری رادەوەشاندو لەبن لێوانەوە هێندێ قسەی دەکردن بە پیر عەلی‌یەوە هات: بیستمان چت بەسەر هاتوە, گوێ مەدەیە, ناڕەحەت مەبە, بنیادەم زۆر شتی بەسەر دێن, شتی چاك و شتی خەراپ کە هەر بە ئەقڵیشی دا نەهاتوە... بنیادەم هەموو جۆرە نەگبەتی و هەموو جۆرە خۆشبەختی‌یەکی دێتەڕێ. کاك عەلی ئینسان دەبێ چاوەڕوانیی هەموو شتێکی لە بنیادەم هەبێ. باشە, وەك بیستوومە حەمەدۆك دەیەویست تۆش وەك عەلی سەفابەگ بکوژێ, ئەتۆش لە چیاو بەندەنان رات کردو پەنات بۆ موڕتەزاغا برد, ئەویش ئەو بەڵایەی بەسەر هێنای. ئاوا؟ قۆڵی گرت و لەسەر سندووقێکی درێژی ئارداوی کە وەك نیوتەختێك دەچوو, دای‌نیشاند: راوەستە با ئاشەکەی راگرم. پاشان دادەنیشین و قسان دەکەین.

چوو ئاشەکەی راگرت و هاتەوە. جگە لە دەنگی ئەو ئاوە کە لە پەڕەکانی تەمبووی ئاشەکەی دەدا, هیچ دەنگێك نەدەهات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مام عەلی, ئەتۆش پیاوێکی زۆر ساف و ساویلکەی, ئاخر پیاو متمانە بەو ئینسانە نزم و خوێڕییانە دەکا؟ ئاوا پیاوی سووک و چرووک دەکەن. هەموو خەڵکی شاری لەو کارەی لەگەڵ تۆی کرد سەریان سوڕماو ئەویش تووشی هەرکەس دەبێ بە داووناو بۆی باس دەکا کە واو وام لە عەلییەشەل کردوە".

عەلی لە کاتێك دا هەناسەی هەڵدەکێشا گوتی:

"با هەر بەیت و باوان بکا, با بەیت و باوان بکا بزانین ئاخرەکەی چ دەبێ, هەتا کەنگێ بەیت و باوان دەکا...".

مام حەسەنە ڕەشی ئاشەوان چوو لە پەنای دانیشت:

"بڕوانە کاك عەلی, سبەینێ دەچم دەستێك چاکەت و پانتۆڵ, کراسێك و جووتێك کەوشت بۆ دەکڕم و بۆت دێنم, هەرچۆنێك بێ کابرای کەوش دروو ئەندازەی ئەو لاقەی تۆ دەزانێ. موڕتەزای گەوواد کەوشەکەتی بەو بە ڕادان دابوو. ئەمن ئەمڕۆ ئێوارێ بەرادانی دەدەم. سبەینێ تا نیوەڕۆیە کەوشەکەی ساز دەکا. بەخۆی و چوار کوڕیەوە کار دەکا, ئەگەر بش مرێ دڵی من ناشکێنێ".

عەلییەشەل دەستیی گرت:

"خۆش بی, زۆر سوپاس, ئەمن چۆن دەتوانم لەبن ئەو چاکەیەت بێمە دەرێ, چۆن دەتوانم ئەو هەموو چاکەیەت بدەمەوە؟".

مام حەسەنە ڕەش گوتی:

"بەتۆ دەڵێن عەلییەشەل, قەرەبووی دەکەیەوە. هەروەخت توانیت ئەو وەخت بیکە. پێت خۆش بوو هەر قەت پارەکەی مەدەوە. ئاخرەکەی تێی هەڵدێنیەوە عەلییەشەلی شوێن هەڵگر".

شتێکی وەك گلۆلە بە قەدەر مستی بنیادەم بەری ئەوکی عەلیی گرتبوو, هەرچەند دەیکرد, نەیدەتوانی قسە بکا. لە نەکاو حەسەنە ڕەش شتێکی وەبیر هاتەوەو هاواری کرد:

"ئەی ماڵم خەرا نەبێ. نانم لەبیر نەبوو, خەریکی لە برسان دەمری".

دەسبەجێ غاری داو مەنجەڵێکی مسی دووکەڵگرتووی لەسەر ئاگردانەکە هەڵگرت و لەسەر لێوی سندووقە درێژەکەی دانا. دوو نانی گەرمیشی هێنان, یەکێك لە کەچکەکانی دایە دەست عەلی, سەری مەنجەڵەکەی هەڵگرت, هەر کە سەری لەسەر مەنجەڵەکە هەڵگرت بۆنی گۆشت نێچیرو ڕۆنی کەرە, وەك مسك و عەبیر بڵاو بووەوە.

پاش ئەوەی نانیان خواردو لێبوونەوە عەلی زمانی کرایەوەو گوتی:

"کاك حەسەن, پێم بڵێ بزانم ئەتۆ تەرمی حەمەدۆکت دی؟".

"بەڵێ دیتم, دوێنێ بەیانی وەختێك ئەویان بەم ڕێگایەدا هێنا, چاوم پێکەوت. بەڵام دەم و چاویم نەدی. ئەوانیان بەسەر ئەسپی رووت دا هێنابوو, دەڵێن ڕاست لەنێوبەندێ چاوانی حەمەدۆك مۆری پێغەمبەر هەبووە, دەڵێن یاوەر فارووق تفەنگی ڕاست لەسەر مۆرەکە داوە. چونکە عەرزی برای خۆم کاك عەلی بکەم, لەوێی بەولاوە هیچ جێیەکی دیکەی لەشی گوللە کاری لێ نەدەکرد".

"کاك حەسەن ئەتۆ لە جێ دا تا ئێستا حەمەدۆکت دیوە؟".

"هاتبووە ئێرە. شەوێکیان هات لەم ئاشەدا خەوت. نان و نمەکی منی کردوە. ڕاست وەك تۆ. ڕاست لەو جێیەی تۆ دانیشتبوو, بەڵام ئەمن نەم دی, ئێستا چ حیکمەتێك بوو, نازانم".

"یانی ئەتۆ دەڵێی کوشتوویانە؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"چما دەکرێ نەیان کوشتبێ؟ ئاغاکان جێژنێکیان گرتوە وەرە سەیرێی، شایی و لۆغانیانە. تەنیا بۆ کوژرانی حەمەدۆك بەزمی وا رێك دەخرێ. كاك عەلی ببوورە... چما حەمەدۆك دوژمنی تۆ نەبوو؟ جۆرێك جەرگت بۆی دەبرژێ دەڵێی کوڕت مردوە".

عەلی هەر ئەوەندەی توانی بڵێ ئەو لە کوڕیشم... ئیدی وەك بارانە فرمێسك لە چاوەکانی بارین.

حەسەنی ئاشەوان دەیگوت: مەگری، مەگری بە قوربانی ئەو چاوە رەشانەت بم، ئا...خ پیاوی پیاوان حەمەدۆك، تەنانەت دوژمنەکانیشت بۆت دەگرین تەنانەت مستەفا کەمال پاشاش ببیسێ گریانی بۆت دێ. کێ گریانی بۆ ئەو پیاوە جوامێرە نایە؟ چیا مەزنەکانی تووڕووسیش بۆ ئەو لاوە ئازایە دەگرین. مەگری برام مەگری، چارەنووس وابوو، ئەگەر ئەو بمابایە تۆی دەکوشت، ئەتۆش هەربۆیە دێ و ماڵ و گوزەرانی خۆت و یازدە منداڵت بەجێ هێشت و هاتی کەوتیە دەست پیاوی ناپیاو، دەستی ئاغایان، کەوتیە بەردەستیان و گەورەترین سووکایەتی کە تا ئێستا هیچ بنیادەمێك نەیدیوە ئەتۆ دیت، ئێستاش وەك هەوری بەهار بۆ دوژمنی خۆت فرمێسك دەبارێنێ، بۆچی؟ چونکە یەکێك لە رەسەنترین پیاوانی سەر ئەرزی. ئەگەر ئەو دوژمنە کە بە خوێنی سەرت تینوویە پیاو بێ، بۆی دەگری. بگری براڵە، بگری، فرمێسکێك بۆ حەمەدۆکی هەڵوەرێنی بێ پاداش نابێ. خۆشی بۆ ئەو کەسەی بۆ حەمەدۆك بگری، بۆ پیاوێکی پیاو کە تەنانەت بە خوێنی سەریشی تینوو بووە.

حەسەنەڕەشی ئاشەوان دوا وشەکانی لە حاڵێك دا بە زمان دا هاتن کە گریانی دە ئەوکێ مابوو، بە دوای ئەوەدا بۆخۆشی دەستی کرد بە گریان. پاش ئەوەی هەردووکیان تێرو پڕ گریان، ئاشەوان هەستا، ئاشەکەی وەکار خستەوەو جەواڵێکی گەنم وەسەر کرد. ئاشەکە بە دەنگە دەنگێکی زۆرەوە کاری دەکرد. ئەگەر قسەشیان کردبان بە ئاسانی گوێیان لەدەنگی یەکتر نەدەبوو.

✧ ✧ ✧

پێشوازیکەران لە یانیك جۆیز چاوەڕوانی یاوەر فارووق و جەندرمە قارەمانەکانی بوون. هەروەك عەلیەشەل بۆی چووبوو، ئەوان رێگای خوارەوە، رێگای دەم چۆمیان هەڵبژاردبوو. هەر کە تارمایی جەندرمەکان و یاوەر فارووق کە سواری ئەسپ بوو لەگەڵ ئەو تەرمانە کە بەسەر پشتێ ئێسترانیان داهێنابوون لە دوور وەدەر کەوت، قەرەوڵەکان خۆیان هاویشتە سەر ئەسپەکانیان و بەرەو شارۆچکە وەڕێ کەوتن. بۆ ئەوەی زووتر خەبەرەکە بگەیەننە ئاغاکان ئەوەندە خێرا ئەسپەکانیان تاو دابوو کە مەترسیی سەکەت بوونیان لێدەکرا.

لە شارۆچکە هەموو دوکان و ماڵەکان رازابوونەوە، لە بازاڕیش سێ تاقی سەرکەوتنیان لێدابوون. پایەی تاقەکان بە لکی داری مۆرد داپۆشرابوون و نێو بەنێویش گوڵەداودیی سوورو زەردو سپیان لەو لکە مۆردە سەوزو لەشۆقانە چەقاندبوون. لە ژوور هەر تاقێکیشەوە ئاڵایەکی گەورە هەڵواسرابوو کە دەگەیشتەوە زەوی. لە شوێنی نیوەڕۆ بازاڕیش کورسییەکی وتار خوێندنەوە دانرابوو کە ئاڵایان بەسەردا دابوو. لە پشت ئەو تریبۆنە دەبوو لە پێش دا قایمەقام، پاش وی سەرۆکی شارەوانی و بە دوای وانیش دا سامی تورقوودی مامۆستا قسەیان بۆ خەڵك کردبایە. سامی تورقوود لە هەموو جێژنەکانی مەشرووتەدا دەچووە سەر کورسیی وتارخوێندنەوەو ئەوەندە قارەمانانە قسەی دەکرد کە دوو چاوی خەڵك دەبوونە دوو کانی. ئەگەر ئەو لەوێ نەبووایە جێژنی مەشرووتە تامی تێدا نەبوو.

کچان جوانترین جلکەکانی خۆیان لەبەر کردبوو و رژابوونە کۆڵانەکان. لە دوێنێ شەوێوە جووتیاران بە جلکی جێژنەوە، یەك لە دوای یەك لە چیاکان و لە دەشتەوە رژابوونە نێو شار. لە شوێنی نیوەڕۆ بازاڕ چوار پێنج دەهۆڵکوت و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زوڕناژەن لە پەستا لێیان دەدا. لاوە دێهاتی‌یەکانیش سەمای "هالای"یان گرتبوو. هەموو شادو بە کەیف بوون و بە بێسەبری چاوەڕوانی دیتنی جەنازەی حەمەدۆك بوون و هەر کە پەیکەکان گەیشتنەجێ قایمەقام رووی کردە ئەو ئاغایانەی لە دەوروبەری بوون و گوتی:

"سەرەنجام براینە ئەوە خەریکن بگەنەجێ, دەبێ زۆری بمێنێ بۆ شارۆچکە بە پێشوازیانەوە بچین" قایمەقام سمۆکینگێکی تازەی لەبەردا بوو کە تەنیا لە جێژنی مەشرووتەی سالّی پێشتر دا جارێکی لەبەر کردبوو, دەستەوانە سپی‌یەکانیی لە دەست دا بوون و کلاوە فووتێرەکەی بەدەستی چەپیەوە گرتبوو.

دەرکەوان گوتی:

"جەناب ترۆمبێلی هەمزە دایی لەبەر دەرگا چاوەڕێتانە".

قایمەقام ئەمڕۆ زۆر رووخۆش ببوو, بە جۆرێك کە تەنانەت سوپاسی دەرکەوانیشی کرد.

قایمەقام لە پێشەوە, مەلا دۆران ئەفەندی بە دوای داو زولفۆی دەفتەردار لە دوایانەوە لە خانووبەرە دەوڵەتی‌یەکە هاتنەدەرو هەر بەو پێیەش سواری ترۆمبێلی هەمزە دایی بوون. مورتەزاغا بەسواری ئەسپێکی لەندەهۆر کە خوێنی خالیسی ئینگلیزی لە دەمارەکانی دا دەهات و دەچوو, لە شوێنی بازاڕ چاوەڕوانیان بوو. ئەمڕۆ جۆرێکی دیکەی خۆ پۆشتە کردبوو. جووتێك چەکمەی زەردی چین داری لەپێ کردبوون کە مامزەکانیان زێڕکفت بوون, پانتۆلێکی گالیفەی سواری‌یەی لەپێدا بوو بە قایش پشتێنێکی سەوزی زۆر قیمەتی‌یەوە, چاکەتێکی خەت خەتی سورمەیی لەبەر کردبوو, دەسەسرەیەکی سەوز سەوزی لەگیرفانەکەی چەقاندبوو, و بۆینباغێکی لە رەنگی ویشی بەستبوو... کلاوێکی چەرمی بریقەداری لەسەر نابوو. ئەم کلاوەیان لە رووسیاوە بۆ هێنابوو کلاوە چەرمەکەی بە لایەکی سەریەوە نابوو. قەمچی‌یە دەسك زێڕە هەڵکەندراوەکەی بە دەستی راستی گرتبوو, لەسەر ئەژنۆی دانابوو. دەستی چەپی بە ئەژنۆیەوە گرتبوو... ئەو بەو شکڵ و قەڵافەتەوە وەك هەڵۆیەك دەچوو کە نیازی رفاندنی نێچیری خۆی هەبێ. چووکترین جووڵەی نەدەهاتێ و هیچ کام لە هێڵەکانی نێوچاوانیشی چووکترین بزووتنەوەیان لێنەدەبینرا. تەنانەت لەوانە بوو چاویش نەترووکێنێ.

ترۆمبێلی قایمەقام لە پێشەوە, بە دوای ترۆمبێلەکەدا مورتەزاغاو لە دوای ویشەوە پیاوانی هێزە غەیرە نیزامی‌یەکانی شار کە لە جێژنی مەشرووتەدا سواری ئەسپ دەبوون, وەرێ کەوتبوون. هەریەکەی ئاڵایەکیان بەدەستەوە بوو, لە دوای وانیشەوە دەهۆڵکوتەکان دەرۆیشتن کە لاوە دێهاتی‌یەکان بە دەم سەمای هالایەوە وەپێشیان کەوتبوون. لە دوای هەمووانیش کۆمەڵێك خەڵك ژن و پیاو, پیرو لاو و منداڵە ورتکە دەرۆیشتن.

سەعاتێکی پێچوو هەتا ئەو حەشیمەتە زۆرە کە سەروبنی دیار نەبوو, توانی لەشار وەدەر کەوێ. لای نیوەڕۆیە لە نیزیك ئاشی راوەستان و چاوەڕێ مان, لەو کاتەدا یاوەر فارووق لە قۆرتی جادەی وەدەر کەوت, قیت, دەت گوت خەدەنگی قووت داوە لەسەر ئەسپەکەی دانیشتبوو, کاتێك هەتاو لە ئاغزوونەی قایش پشتێنە عەسکەری‌یەکەی دەدرا وەك بریسکە دەدرەوشایەوە. بە دوای وی دا بارگینە رووتەکان و ئەو تەرمانە کە هاویژرابوونە سەر پشتی بارگینەکان و ئەو جووتیارە کاڵە لەپێیانە کە جلەوی بارگینەکانیان رادەکێشا, و لە دوای وانیشەوە جەندرمەکان دەهاتن. هەر کە یاوەر لە حەشیمەتەکە نیزیك بووەوە, ئاپۆرای خەڵك بە جۆرێك هاواریان کرد بژی کە دەت گوت ئاسمان دەنەڕێنێ: بژی یاوەر فارووق. بژین جەندرمە قارەمانەکانی یاوەر فارووق. بژی کۆماری تورکیە. بمرێ حەمەدۆك...

سامی تورقوودی مامۆستا کە لە پێشەوەی حەشیمەتەکەوە دەرۆیشت, پێشتر بە سەعاتێك چەقەو هەرا فێری کردبوون کە چ بکەن و چ بڵێن. وەختێك دەستی هەڵدێناو هاواری دەکرد خەڵکەکەش هاواریان دەکرد. ئەو کاتیش کە دەستی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەهێنایەوە خوارو بێدەنگ دەبوو, حەشیمەتەکەش بێدەنگ دەبوون. سامی تورقوود بە ئارەق رشتن و کەف پڕژاندن, رەگی ملی هەڵدەستان و هەم هاواری دەکردو هەم حەشیمەتەکەی ناچار دەکرد هاوار بکەن. یاوەرو ئەو تەرمانە کە بەسەر پشتی ئەسپە رووتەکان دا درابوون هەر کە گەیشتنە نیزیک قایمەقام, راوەستان. وەختێک یاوەر لە ئەسپەکەی دابەزی لە نەکاو دەنگی دەهۆڵ و زوڕناو هاواری حەشیمەت راوەستا. دەت گوت دەنگەکانیان بە چەقۆ بڕیوە. قایمەقام چوو ئەوی لە باوەش گرت و سێ جاری نێوچاوان ماچ کرد. ئەمجار قۆڵی گرت و بردی بۆ لای ترۆمبێلەکە. لە ترۆمبێل دا لە پەنای یەکتر دانیشتن. هەمزە دایی پێی نایە سەر گاز. ترۆمبێل لە پێشەوەو ئەوانی دیکە بە دوای دا هێدی هێدی لەنێو چەپڵە لێدان و دەنگی بژی بژیدا هاتنە نێو شارو راستەڕێ چوونە خانووبەرەی شارەوانی. لەنێو شاری دا زۆریان گاو گەردوون لە پێش کردن. سێ گا, یازدە مەڕو سێ بزن... سێ جوانەگایەکە مورتەزاغا دابوونی. ژمارەیەک لە مەڕەکان تاشکەن خەلیل و هێندێکیشیان مەلا دۆران ئەفەندی کردبوویاننە گاوگەردوون.

تەرمەکانیان بەسەر پشتی بارگینە رووتەکانەوە بە کۆڵانەکان دا گێڕاو سەرەنجام بردیاننە شوێنی بازاڕ. جەندرمەکان بە دەوری مردووەکانەوە کۆزیلکەیان بەستبوو, نەیان دەهێشت کەس لێیان نیزیک کەوێتەوە. لە پێش دا قایمەقام چووە پشت میکرۆفۆن و ئاوای دەست بە قسە کرد:

"ئەمە سەرکەوتنێکی گەورەیە, حەمەدۆك سەرکردەی چەتەکان و هەشت کەس لە پیاوەکانی بە هۆی یاوەر فارووقەوە لەنێو بران. بەم جۆرە دەوڵەتەکەمان لە فیتنەیەك رزگاری بوو. ئێستاش ئێوە سەرەنجامی ئەو کەسانە کە دژی دەوڵەت و میللەتی ئێمە رادەپەڕن... بە چاوی خۆتان دەبینن (لە کاتێك دا ئاماژەی بۆ لای ئەو تەرمانە دەکرد کە هاویشتبوویاننە سەر ئەو بارگینە لەڕو لاوازانەو دەست و ملیان بەرەو زەوی شۆڕ ببوونەوە), بەڵێ ئەمەیەو ئاوایە چارەنووسیان".

قایمەقام دیسان قسەی دیکەشی کردن و گوتی:"ئێستا کە ئاقیبەتی کاری حەمەدۆك ئەمە بوو, چارەنووسی هەموو ئەو رێگرانەی لەو چیاو بەندەنانەشن هەر ئەوە دەبێ." ئەمجار سنگی ڕەپێش کردو کڵاو فووتێر بەدەست مالاوایی لە خەڵك خواست و هاتەخوار. پاش ئەویش سەرۆکی شارەوانی چووە پشت میکرۆفۆن و بە دەنگێکی رەوان ئاوای قسەی خۆی دەست پێ کرد:

"ئا...ی نەتەوەی بەڕێزی تورك..."

لە سەرەتای قسەدا هەر ملی رادەکێشاو منجە منجی دەکردو کەس هیچی لێ حاڵی نەدەبوو. پاش ئەوەی چەند جار لە خوارەوەڕا دەلینگی پانتۆڵەکەییان کێشا کابرا هاتەوە هۆش خۆی و بە ئارامی و لەسەرەخۆ دەستی بە قسان کردو گوتی:

"هەتا ئێستا هەرگیز کەس نەیتوانیوە ئەم نیشتمانە بکاتە ئاردەستی خۆی و لەمەولاش هەروا دەبێ. ئەمەیە سەرەنجامی رێگرانی وەك حەمەدۆك کە دەیانەوێ دەستدرێژی بۆ سەر هەرێمی حورمەتی میللەتمان بکەن. پاش سەلجووقییەکان ئەم میللەتە زۆری چەتە دیون, بەڵام ئاخری کاری هەموو یاغییەکان ئەمە بووە. ئەم دوژمنانی ئایین و نیشتمانە هەمیشە لەگەڵ سەددی ئەسکەندەری وەك یاوەر فارووق رۆڵەی بەرهەقی نیشتمان بەرەوڕوو بوون. بەڵێ یاوەر فارووق بەگی قارەمان هەموو کاتێك سنگی پۆڵایینی خۆی کردوەتە قەڵغانی ئەو جانەوەرە دڕندانەو تووشی ئەم چارەنووسەی کردوون و کەلاکی ئەوانی وەك جەواڵی بەتاڵ بەسەر پشتی ئەسپی گڕوێ و پشت برینداردا داوە. یاوەر فارووق پلەی سەرگورد (مقدم)ی بۆ دەرچووە کە بەم زووانە پێی دەدرێ. چونکە ئەو نیشتمانی لە بەڵاو موسیبەت نەجات داوەو لەمەودواش نەجاتی دەدا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شارەدار بێدەنگ بوو، گەرووی پاك كردەوە، ئاوێك كە لەسەر ترۆیبۆنەكە دانرابوو، هەڵی گرت و هەمووی هەڵقووڕاند، چەند جار باسكی لێك كردنەوەو نوشتاندنیەوەو چاوەكانی وەك شەهێنێك بەسەر ئەو حەشیمەتەدا كە سەرانسەری مەیدانەكەی داگرتبوو، گێڕاو پاشان برۆی گرژ كردن و نێوچاوانی تێك ناو لەسەری ڕۆیشت:

"بەڵێ و هەزار جار بەڵێ. بژین ئەو دایكانە كە قارەمانی وەك یاوەر فارووقیان لێ بووەو داویانن بە نیشتمان، هەزار جار بژین".

دووبارە بێدەنگ بووەوەو چاوی بەسەر حەشیمەت دا گێڕا. یاوەر فارووق بە شەرمێونی سەری بەردابووەوەو بەسپایی دارحەیزەرانەكەی دەستی لە چەكمەكانی رادەكێشا:

"ئێستا هەموو پێكەوە، وەختێك ئەمن دەستم پێ كرد هەمووتان پێكەوە... هەزار جار بژین و بەرقەرا بن ئەو دایكانە كە قارەمانی وەك یاوەر فارووق و پیاوانی ئازاو بە زیپكی فیداكاری وەك ئەویان لێبووەو لە داوێنی خۆیان دا پێیان گەیاندوون. ئێستا هەمووتان پێكەوە...".

حەشیمەت یەكدەنگ هاواریان كرد: هەزار جار بژین".

"مردن بۆ كەسانی وەك حەمەدۆك كە نان و نمەكی ئەم نیشتمانەیان كردوە بەڵام كوڕە لێوەشاوەكانی ئەم وڵاتە وەبەر خەنجەر دەدەن و چاویان هەڵدەكۆڵن و دەیان كوژن".

"بمرن".

"بە لەعنەت بن".

"بە لەعنەت بن".

سەرۆكی شارەوانی پاش ئەوەی سێ جاری دیكەشی خەڵكەكە هان دا لەعنەت بنێرن، بە هەناسەبڕكە تریبۆنەكەی بەجێ هێشت. لەگەڵ هاتنەخواری وی سامی تورقوود كە لەمێژ بوو ددانی بە جەرگی خۆی دا گرتبوو، غاری دایە پشت تریبۆن، چەند لەحزەیەك بێدەنگ لە پشت تریبۆنەكە ڕاوەستا، ئەمجار تەماشایەكی چەپ و ڕاست و پێشەوەی كردو چاوی بەسەر حەشیمەتەكەدا گێڕا. كەس دەنگی لەبەر دەرنەدەهات. تەنیا ئەو بارگینانەی تەرمەكانیان لێ بار كرابوون، لە پەستا كلكیان ڕادەوەشاندو مێش و مەگەزیان لە خۆیان دەردەكرد. دەنگێك لە دەوروبەر گەڕا:"ڕەگەزی ئێمە..." كە هەموو خەڵكەكەی بە جارێك هەژاند: "ڕەگەزی بەرەژوورترەو لە هەمووشمان بەژوورتر، پیاوە ئازاكانی ئێمەو وڵاتەكەمانە كە لانی پیاوانی ئازایە...

خوێنی خالیسی ئێمە كە وەك ئاوی كانی خاوێنە. ڕەگەزی حەیاتمان باڵاترین تیرەی ڕەگەزی ئێمە كە لە ئاسیای نێوەڕاستەوە بەخۆیان و چادرە موویینەكانیانەوە هاتنە ئێرە، خوێنیان لە سەرانسەری جیهان دا بڵاو بووەوەو هەر چادرە موویینەیەكیان كردە كۆشكێكی بەرز. ڕەگەزی ئێمە ئەو ڕەگەزەیە كە ئاڵای نیشتمانی هەڵكرد. ئەگەر ئێمە نەبووباین، ئەگەر ئێمە نەبووایەین...".

خێرا خێرا دەستی ڕادەوەشاندن، دادەهاتەوە، ڕاست دەبووەوە، بە چەپ و ڕاست دا دەسووڕاو لەپشت ترۆیبۆنەكە بەرۆكی خۆی دادەدڕی، وەك چەوەندەر سوور هەڵگەڕابوو. لە ئارەقیش دا شەڵاڵ ببوو. دەنگیشی بەرە بەرە بەرز دەبوو، دەت گوت قسە بۆ خەڵكەكە ناكا بەڵكوو لەگەڵ چیای ئاڵاداغ دەدوێ، كە زۆر دوور دیار بوو:"ئەگەر ئێمە نەبووایەین دنیا لە ڕووناكی و ئازایەتی بێبەش دەما. ئەوە بەرەی بەشكۆی ئێمە بوو كە خەڵكی دنیای كردە بنیادەم... ئەگەر ئێمە نەباین دنیا پەكی دەكەوت... بەرەی ئێمە بوو كە هەڵمەت و دەسەڵاتی خۆی لە ئاسیای نێوەڕاستەوە تا ئەم

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئاسیایە پەرە پێدا... ئێمە ناوی خۆمان لە مێژوودا بە خەتی زێڕین تۆمار کرد. ئێمە مانگ و ئەستێرەمان لە ئاسمان و لەسەر شاخەکان هەڵکەند (مەبەستی مانگ و ئەستێرەی ئاڵای تورکیە بوو.م). ئەو تیرەی لەسەر چیای عەرەب هاویشتمان سنگی چیای ئالپی شەق کردو لەو دیوی سەری وەدەرنا, پاڵەوانانی پەنجە ئاسنینمان خەڵاتی تۆپی زەوی کردوە. وەك شێری رق هەستاو لە حاڵێك دا یالی بەسام و هەیبەتی خۆمان دابووە بەر باو دەشەکایەوە تۆپی زەویمان خستە ژێر پێمان, هەرکەس هاتە سەر رێمان تێکمان شکاندو ئەوەی پەناشی بۆ هێنایین ئەوەندەی سەرە موویەك ئازارمان نەدا. سەرانسەری جیهانمان لە رۆژهەڵات تا رۆژئاوا گرت. لە کاتێك دا نیشانەی مانگ و ئەستێرەمان بەنێوچاوانە بوو, بە بەورە پۆلا لەبەرەکان دنیامان خستە ژێر پێمان. بەڵێ هاوڕێیان. ئێوە لە بەرەیەکی ئاوان. چۆن دەکرێ لە بەرەو رەگەزێکی ئاوا کافری وەك حەمەدۆك پەیدا بن? ئەگەریش پەیدا بن, ئەم سەگانە کە خوێنی ناپاك لە دەمارەکانیان دا دێت و دەچێ, تووشی ئەم رۆژە دەبن... تەماشایان کەن کە ئێستا بەسەر پشتی ئەو بارگینە گرێیانەوە چۆن بێگیان و بریندار کەوتوون و بروانن کە چۆن سەری هەڵواسراوو ملو دەستی راکشاویان خەریکە ڕەزەوی بخشێ. دوایان برێتەوە بەرەڵڵای کوڕی بەرەڵڵا. ئەوان هەرکەس بن و خوێنەکەیان هەرچەندی ناپاك بێ ناتوانن رووبەڕووی ئەم نیشتمانە راوەستن. با ئەوان هەرچەندی دەتوانن رۆڵە خوێن پاکەکانی ئەم نیشتمانە کە لە ئاسیای نێوەڕاستەوە بێ ئەوەی خوێنیان بگۆڕێ و تێکەڵ بێ, هاتوونە ئێرە, بکوژن, خۆ ئەوان تەواو بوونیان نیە, ئەگەر عەلی سەفابەگێك بکوژن, خوێنە رەسەنەکەمان هەزار عەلی سەفابەگ, دەهەزار, سەد میلیۆن عەلی سەفابەگ پێدەگەیەنێ. ئێمە, ئێمە. ئێمە بناخەی لەرزۆکی ئەم حکوومەتەمان پتەو کرد. ئێمە هەر دوێنێ دوژمنە خائینەکانی خۆمانمان کە وەك حەمەدۆك نیازیان هەبوو دەست بۆ هەرێمی حورمەتمان درێژ کەن, لە ئاگری خوێن دا ـ کە هەرگیز ناکوژێتەوەـ نوقم کردو هەتا رۆژی قیامەتیش هەر نوقمیان دەکەین. ئەمرۆ ئێمە کۆمەڵە خەڵکێکی بێچینین کە هیچ جیاوازیی چینایەتیمان نیە. ئێمە ئەو کافرانە کە وەك حەمەۆك بیانەوێ ئەو بەرامبەری و یەکسانیە لەنێو بەرن لە خوێنی خۆمان و ئارەقی نێوچاوانی خۆمان دا دەخنکێنین...".

لە نەکاو قسەکەی بڕی, چاوی تیژ کردو چەند لەحزەیەك روانیە حەشیمەتەکە. لە پشت تریبۆنەکە شێوەی شێرێکی بەخۆیەوە گرتبوو کە یالی گرژ کردبن و خەریکی نەڕاندن بێ. هێدی هێدی دەستەکانیی لێك کردنەوەو پاشان بەرەو ئاسمان بەرزی کردنەوەو نەڕاندی:

"یانی نیشتمان نامرێ, ئەم نیشتمانە نامرێ, نامرێ... و تەنانەت ئەگەر بش مرێ, ئەگەر بش مرێ... پشتی جیهان ئەو تابووتە گەورە, گەورە, گەورەیەی پێ هەڵناگیرێ, پێی هەڵناگیرێ".

لە کاتی ئەم قسانەدا بە نۆرە تەماشای قایمەقام و مورتەزاغاو یاوەری دەکردو لە حاڵێك دا قۆڵی لێك کردبوونەوە وەك باڵندەیەك لە پشت تریبۆنەکەوە دوو میتر بازی دایە پێشەوەو رووبەڕووی قایمەقام کەوتە سەر زەوی. خەبەردار بەرامبەری راوەستاو ئەمجار ئیکلامی بۆ کێشا.

قایمەقام گوتی:

"کاك سامی تورقوود لە ناخی دڵەوە پیرۆزباییت لێدەکەم. ئەمن تەنانەت لە ئەنکەرەش وتاردەری وەك جەنابتم نەدیوە. سوپاس بۆ خوا تەنات سوبحی بەگ و عومەرنەجاتی پاشاش لەباری توانای وتاردانەوە شیاوی ئەوە نین ئاوێشت لە دەزنوێژێ بکەن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هێندێك كەسی دیكەش كە لەوێ بوون بە قسەی لەو بابەتە پیرۆزباییان لێكرد. بەڵام كاتێك مورتەزاغا داهاتەوەو بە سرتە چەند قسەیەكی بە گوێ دا چپاند, وتاردەری مەزن لە گوێیان پێكەنی.

تاوێك دوای رۆیشتنی گەورەكان, جەندرمەكان تەرمەكانی سەر پشتی بارگینەكانیان گەمارۆ داو لەگەڵ خۆیان بردنە مەركەز. چەتەكانیان لەپشتی بارگینەكان كردەوەو لەبن دیواری مەخفەر لە پەنای‌یەك ریزیان كردن. یەكەمین جەنازە, تەرمی سەرڕووتی حەمەدۆك بوو كە بە تەواوی پشتیان پێ بەدیوارەوە دابوو. چەتەكانی دیكەشیان دانیشاندبوو, پشتیان پێ بە دیوارەوە دابوون و لاقەكانیان وەك لاقی حەمەدۆك درێژ كردبوون. سەری هەمووانیش بە لایەكی شانیان دا كەوتبوو. جەندرمەكان تفەنگی چەتەكانیشیان لە پەنای تەرمەكانیان دانابوو. فیشەكدانەكانیان هەر دەستیان لێ نەدرابوو, هێندێكیان فیشەكدانیان لە قەدیان بەستبوون و بەشێكیشیان راست و چەپ لە شانیان دابوون. چەند كەسیان دووربین, بەشێكیان نێزەو ژمارەیەكیش دەمانچەیان پێ بوو. بۆمبێكی دەسكردی گەورەش لەبەردەمی چەتە كەچەڵ دەهاتە بەرچاو. تفەنگەكەشی لە تەنیشتێ بوو...

ناوەندی فەرماندەرایەتیی جەندرمەی شارۆچكە خانووبەرەیەكی كۆنی زۆر گەورە بوو كە دیوارێكی بەردی بە بەرزایی میترێك بە دەوردا كێشرابوو. خانووبەرەی یەك نهۆمی بەندیخانەش هەر كەوتبووە نێو ئەم حەوشە گەورەیە. لەم حەوشەیەدا سێ بەردەنووسی مەرمەڕی گەورەی لەمێژینەش دەبینران. زۆر ساڵ لەوەپێش یاوەرێكی عوسمانی كە ئۆگری شوێنەواری كۆن بوو ئەم شوێنەوارانەی بە عارەبانە لە شوێنێكی نیزیك قەڵای ئاناوارزاوە هێنابوو. لەسەر یەكێك لەو بەردانە لەسەر ئەو رووەی كە بەسەر شەقامی دا دەڕوانی وێنەی ژنێكی یەكجار جوان كە لووتێكی راكشاوی هەبوو, كێشرابووەوە. دوو بەردەكەی دیكە بە وێنەی گەڵامێوو سەرە مەڕو گوڵی پێنج پەڕی وەك یەك رازابوونەوە.

حەشیمەتێكی زۆر سەرانسەری شەقامەكەی پڕ كردبوو. خەڵك لەسەر دیوارەكەوە تەماشای تەرمی چەتەكانیان دەكرد كە لەبن دیوارەكە ریز كرابوون و سەریان بەسەر شانیان دا شۆڕ ببووەوە. رەحمی چاویلكە تەنیا وێنەگری شار كە دەسبەجێ دووربینی خۆی هێنابوو, لەسەر ئیزنی یاوەر لە نێو مەخفەردا وێنەی جەنازەكانی دەگرت. بە بەر وێنەگرتنەوە هەوڵی دەدا سەری ریگرەكان بە دیوارەكەوە راست رابگرێ, بەڵام هەرچی هەوڵی دەدا بۆی نەدەكرا. سەرەنجام داوای لە یاوەر كرد كە یەكێك لە جەندرمەكان سەری جەنازەكانی بۆ راست كاتەوە. یاوەریش فەرمانی بە عەلی كەرتیش دا.

مووسلی چاوەش خەڵكی گوندی وایوای كە ئاگای لە بەرودوای بەسەرهاتەكە ببوو, بە فكری داهات كە بچێ و خەڵكی ئاوەدانی لە مەسەلەكە ئاگادار بكا. پاش ئەوەی لەنێو حەشیمەتەكەڕا جارێكی دیكە تەماشای جەنازەكانی كرد كە لەبن دیواری ریز كرابوون, وەڕێ كەوت. ئەو, هەم لە شوێنی بازاڕو هەم لە مەخفەری جەندرمە لە نیزیكەوە بە باشی ئەو كەسەی دیبوو كە دەیان گوت حەمەدۆكە. بە هیچ جۆر نەی‌توانیبوو وێك چوونێك لەنێوان ئەو پیاوەو حەمەدۆك دا ببینێ. بەڵام كاتێك چەند لەحزە لەمەوبەر لەسەر دیواری حەوشەی ڕا تەماشای جەنازەكانی دەكرد, دیتی نەفەری سێهەم لەلای راستەوە وەك حەمەدۆك دەچێ. لە دڵی خۆی دا گوتی: كەوابێ جەندرمەكان ئەو لەندەهۆرەیان لەگەڵ حەمەدۆكی بستەباڵا لێ‌گۆڕاوە, لەوانەشە هەڵەكە لە خۆیەوە بووبێ, یانی ئەوان ئەو پیاوەیان نیشان دابێ كە وەك حەمەدۆك دەچوو, و ئەو پێی وابووبێ كە مەبەستیان ئەو پیاوە لەندەهۆرەیە.

وەختی رۆژئاوایە گەیشتە ئاوەدانی, دێ یەكپارچە بێدەنگ بوو, نە دەنگی میاوەی پشیلەیەك دەهات و نە حەپەی سەگێك و نە كوركەی باڵندەیەك. راستەڕێ چووە ماڵی كوێخا سەیفەلی‌یە مل درێژو خەبەری كارەساتەكەی پێدا:

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مام سەیفەلی، بیستت چیمان بەسەر هات، ئەمڕۆ جەنازەی حەمەدۆکیان لە چیاڕا هێنایەوە". سەیفەلیەیە مل درێژ لە کاتێک دا ملی درێژ دەکرد گوتی:

"وست، بێدەنگ بە مووسلی چاوەش، بێدەنگ بە وەجاخمان کوێر بووەوە، بێدەنگ بە چونکە وەسمانەزلە نەیزانیوە، ببیسێ دەمرێ. سەیرانێش خەبەری نیە، لەوان بەولاوە هەموو خەڵکی ئاوایی دەزانن. دێ تۆزی تازیەی لێنیشتوە... بێدەنگ بە کوڕم بێدەنگ. ئەگەر وەسمانەزلە ببیسێ دەمرێ. بەڵام چۆن دەکرێ نەیەڵێن ئەم خەبەرە بە گوێی سەیرانێ بگا؟ سەیرانیش تێک دەچێ، گەنجە، ساغە...".

مووسلی چاوەش وەڵامی دایەوە:

"مومکین نیە، بتەوێ نەتەوێ مام وەسمان ڕۆژێک بەو مەسەلەیە دەزانێ".

"پێدەزانێ و هەر کە پێشی زانی گیانی دەردەچێ. وەی مام وەسمانەزلە، وەی وەی. ئاخرو ئاقیبەتی دەبوو ئەم بەڵایانەی بەسەر بێن. ئەو وەک کێو وابوو، خوا بەدبەختیی وا بە نسیب دوژمنیش نەکا...".

ئەو شەوە کوێخا سەیفەلیەیە مل درێژو مووسلی چاوەش نەنووستن و تا بەیانی قسەیان کرد.

دێش کپ و بێدەنگ بوو. بەیان ئەنگووت، ڕۆژ بووەوە، دەشتیش نوقمی بێدەنگی بوو، بێدەنگییەکی قووڵ و پڕئاواز. دەت گوت هەموو گیاندارانی دەشت و دێ مەرگیان بەسەردا باریوە. بێدەنگییەک بوو دەت گوت ئەگەر دەنکێک لەبن خاک بقەڵشێ، گوێت لە دەنگەکەی دەبێ.

دوو سەعاتێک مابوو بۆ نیوەڕۆ کە مووسلی چاوەش لە ماڵێ سەیفەلی وەدەرکەوت و یەک دوو هەنگاوێک ڕۆیشت و دەسبەجێ بەرەو دوا گەڕایەوە. لە کۆڵانەکانی ئاوەدانی دا گیاندارێک نەدەبینرا. لەو بێدەنگییە ترسابوو.

دووبارە بەرەوڕووی یەکتر دانیشتن، ماندوو بوون. هەتا تولعی بەیانی قسەیان کردبوو، هەریەکەی دارێکی درێژیان بەدەستەوە بوو، زیلکی ئاورگەکەی پێش خۆیان پێ تێک وەردەدا. بە زیڕەیەکی درێژ کە ئەو بێدەنگییە قورسەی تێک شکاند، ڕاچەنین و ڕاپەڕین. زیڕەکە ئەوەندە درێژ بوو، ئەوەندەش وەک گوێزان تیژ بوو، دەت گوت ئاسمانی دوولەت کردو بێدەنگ بوو. سەیفەلی گوتی:

"ئەی هاوار مووسلی چاوەش، ئەمە زیڕەی سەیرانێ بوو، ئێستا ئیدی وەسمانەزلەش پێ دەزانێ. دەبێ سبەینێ و دووسبەی جەنازەیەکی دیکەش بەڕێ بکەین. یاڵڵا با بچینە ماڵێ سەیرانێ".

سەیران لەبن دیواری ماڵەکەی دەستەو ئەژنۆ دانیشتبوو ڕێک هاتبوو، چاوی لەسەر یەک دانابوون و وەک لەشێکی بێگیان جووڵەی لێبڕابوو. وەک بەردێک ڕەق ڕامابوو. هەرکەس دەهاتە ماڵێ سەیرانێ وەختێک ئەوی بەو حاڵەوە دەدی، نوتقی دەبەسترا، کوشم هەڵدەهات و لە سووچێک دادەنیشت. هەمووان چاویان لەوەوە بڕیبوو و لە دڵەوە شەریکی غەمی بوون. حەشیمەت لەبەر دەرکی ماڵێ سەیرانێ هەر دەهات و زۆرتر دەبوو و دیسانیش ئەو بێدەنگییە هەروا درێژەی هەبوو. حاڵەتێکی کوشندە لە دەوروبەردا شەپۆلی دەدا. هەتا لای نیوەڕۆیە هەموو دانیشتووانی دێیەکانی سەرەوەو خوارەوە هاتن و لەبەر دەرکی ماڵێ سەیرانێ هەڵترووشکان. تەنیا وەسمانەزلەو دایەقەمەر لەنێو حەشیمەت دیار نەبوون. هەمووشیان چاوەڕوانی وان بوون. ئەم وەزعە ناخۆشە لەوە زیاتر نەیدەتوانی درێژەی هەبێ. شتێک بوو ناخۆشتر لە مەرگ و ئەشکەنجە.

سێبەری هەورێکی سپی کە بەسەر دێیەکەدا ڕابورد، کەوتە سەر حەشیمەت و تێپەڕی. لە دارچنارەکەی ژوور سەریان ڕا چەند باڵندە هەڵفڕینە سەر شۆڕەبییەکەی بەرامبەریان و ڕاست لەو کاتەدا دەنگی پێکەنینێکی پڕ لە شادی لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەوروبەر گەڕا. جووتیاران هەرکە ئاوڕیان دایەوە وەسمانەزلەیان دی کە جوانترین جلەکانی لەبەر کردوە, زنجیرسەعاتە زێوەکەی بە بەرۆکیەوە هەڵواسیوە, دەمانچە دەسك زێوە نەخشاوەکەی لە قەدی بەستوە, گۆرەویەیە نەخشینە لاسك درێژەکانی هەتا ئەژنۆی هەڵکێشاون, کەوشەکانی بۆیاخ کردوون و لەگەڵ دایەقەمەر لەولاڕا دێن. دایەقەمەریش جلکی جێژنانی لەبەرداو خەزێمی زێڕی لە لووتیدا بوو.

دەنگی وەسمانەزلە زرینگایەوە:

"توخوا بڕوانە ئەمانە, بۆچی وا رەق راماون, کوێخا مل درێژ ئەمن پێم وابوو ئەتۆ پیاوێکی ئاقڵی, تف لە ئەقڵ و شعوورت".

چووە لای سەیرانێ, پاش ئەوەی تاوێك لە ژوور سەری راوەستا, بە راوێژێکی توندو فەرماندەرانە گوتی:

"هەستە کچێ, هەستە, ژنەتیوە بێئەقڵە بۆچی ئاوا وەك تازیەداران دانیشتووی و کز داماوی؟ ئەتۆش ئەقڵی خۆت داوەتە دەستی ئەم دێهاتییە گەوجانەو ئەو سەیفەلیە بێئەقڵە؟ راست وەبە, ئەگینا وەبەر پێلەقەت دەدەم.

کێ دەتوانێ شەهێنەکەم, حەمەدۆکم, کوڕەکەم بکوژێ؟ چما نازانی ساڵێ چەند جار خەڵکی شارو ئاغاکان بێچووە شێرەکەم دەکوژن؟ چما ئەمە یەکەم جارە خەبەری مەرگی وی دەبیسن؟".

قاقا پێدەکەنی و بەنێو جووتیارەکان دا کە هەڵترووشکابوون پیاسەی دەکرد, سەری داویشتنە سەرو کەیفی دەکرد:

"هە... هە... ها. با خوێی کەین یاوەر فارووق بۆن نەکا, ئەو دەیەویست شەهێنەکەم بەر تفەنگ بدا بەڵێ؟ هە, هە, ها, کەس نازانێ چ چەتەیەکی بەدبەختی لە جیاتی حەمەدۆك کوشتوەو ئێستاش فاڕووقەفەندیی ترسەنۆك فیز دەفرۆشێ".

ئەمجار لە جێی خۆی راوەستاو توند پێی بە زەوی دا دا:

"گەوجینە شێتینە لە جیاتی ئەوەی ئاوا تازیە داگرن و خوێنتان راوەستێ و وەك بەردی سەرقەبران بکەونە سووچێك دەبوو یەکێکتان بچێتە بەردەرکی فەرماندەریی جەندرمەو جەنازەی چەتەکان ببینێ و بزانێ دوور لە گیانی, زمانم لاڵ بێ جەنازەی شەهێنەکەمیان لەنێو دایە یان نا... لە خەڵکی ئەم دێیە بەولاوە کێ ئەوی دیوەو دەیناسێ, کێ, کێ, کێ... بۆ بنیادەمی زیندوو تازیە داناگیرێ, یالڵا راست وەبن".

راوێژی دەنگەکەی ئەوەندە فەرماندەرانە بوو کە هەموو هەستانە سەرپێ. لەو بەینەدا سەیرانیش هەستابووە سەرپێ و بەرەو شارۆچکە غاری دەدا.

وەسمانەزلە لە حاڵێك دا لە دواوە زەردەی دەهاتێ گوتی:

"لێی گەڕێن با بچێ جندە, تازە ئەقڵی هاتوەتەوە جێی خۆی, ئێستا دەچێ و دەزانێ".

ئەمجار باسکی دایەقەمەریی گرت و لە حاڵێك دا رایدەکێشا گوتی:

"یالڵا زوو بچینەوە ماڵێ کە منیش خۆم تێر بکەم".

لە پاش ئەم بەسەرهاتە جووتیارەکان هاتنەوە سەرخۆو لەگەڵ یەکتر دەستیان بە قسان کرد.

سەیران بەنێو زێیەڵێن و قامیشەڵانەکان دا دەڕۆیشت, لە گۆمیلکەی چووکەڵە دەکەوت و بەنێو پەرێزی زەردی زێڕین دا غاری دەدا, ئەو بێ ئەوەی گوێ بداتە دۆڵ و تەپۆلکەو جۆگەلەو بێئەوەی چاوی هیچ ببینێ, دەیەویست بە نیزیکترین رێگادا خۆی بگەیەنێتە شارۆچکە. تەنانەت نەیزانی کەنگێ و چۆن گەیشتە ئەو رووبارە کە بە پێش شارۆچکەدا تێدەپەڕی. تەنانەت بەخۆی نەزانی کە دەست و لاق و تەنانەت دەم و چاویشی رووشان و خوێناوی بوون, کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەیشتە قەراخ ئاوەکە پاش تاوێك راوەستان دانیشت. کەوشەکانی داکەندن و بەدەستیەوە گرتن, وەختێك پشتی هەڵێنایەوە تاوێك دەفکرەوە چوو, ئەمجار وەنێو ئاویَ کەوت و پەڕیەوە, لەو کاتەدا کە خەریك بوو کەوشەکانی لەپێ بکاتەوە لە دڵی خۆی دا گوتی: ئەگەر تاوێکی دیکە لەگەڵ جەنازەی حەمەدۆك رووبەڕوو بم چ دەکەم؟ چەند هەنگاوێکی بەرەو دێ هەڵێنانەوە, شوێنی خۆی لەسەر خیزەڵانەکە دی. مێشەڕەشکەیەك کە وەك فرفرە دەچوو لە کاتێك دا وەك شێتان دەیوزاندو دەسووڕا, بە شەپیوورلێدان بە دەنگێکی وەك دەنگی فڕۆکە لە گوڵێکی شینی ئاڵەتی کێویەوە بۆ سەر گوڵێکی دیکە لە هاتوچۆدا بوو. پەپوولەیەکی شینی گەورەی بەقەد چۆلەکەیەك کە خاڵی گەورە گەورەی لە لەش دا بوون لەسەر چڵە کەرتەشیەیەك بە ئارامی باڵی لێك دەدان. مێروولە زەردکە بە لاسکە قامیشێك دا کە گەڵاکانی زەرد هەڵگەڕابوون و سەرەوەکەی گەزۆ لێی دابوو, بەرەو گەزۆیەکە دەچوونە سەر. جاڵجاڵۆکەیەکی زەردی گەورە لە سووچی ئەو داوە کە بە پانایی میترێك لە نێوان دوو چڵە زی دا تەنیبووی بۆ نێچیر لە بۆسەدا بوو. داوەکەی مێشوولەیەکی پێوە نەبوو, لەوانەبوو تازەی داوەکە تەنیبێ, لەوانەش بوو هەرچیی پێوە بووبێ دەسبەجێ خواردبێتی. سەیران هەر لەوێ راوەستا. مێشوولەیەك بەداوەکەوە ببوو, مێشوولەیەکی سپیی چووکەڵە. جاڵجاڵووکەی زەردو گەورەی وەحشی وەك بریسکە لە سووچی داوەکە هاتەدەرو غاری دایە سەر مێشوولەکە. لە چاولێك نانێك دا پڕی دایەو گەڕایەوە جێی خۆی. مێشوولە چووکەڵەکە ون ببوو... وردە وردە وەڕێ کەوت. قالۆچەکان ئەو گرموولانەی وەپێش خۆیان دابوون, بەنێو تۆزوخۆڵ دا بەرەژووریان دەبردن. کە لەوان تێپەڕی تووشی باڵندەیەکی چووکەڵەی زۆر زەرد بوو کە سەرێکی شینی هەبوو. باڵندەکە پاش ئەوەی سێ جار سووڕا ـ وا وێ دەچوو کە بە دەوری وی دا دەسووڕێ ـ لێی دا رۆیشت. دەنگی ناسکی باڵەکانی لەگوێی سەیران دا مابوو. باڵندەکە لە پێش وییەوە دەفڕی, لەسەر دڕوویەك هەڵدەنیشت و کە ئەو نیزیك دەبووەوە هەڵدەفڕی و کەمێك بەولاوەتر لەسەر چڵێکی دیکە دەنیشتەوە, لە دوورەوە گێژەڵووکەیەکی زۆر بڵند هات, بە تەندوورەزەنەو سووڕان تۆزوخۆڵی بڵاو دەکردەوە... باڵندەکە ماوەیەك لەنێو تۆزوخۆڵ دا ون بوو. سەیران چاوی پێی کەوت و لەپڕ لەبەر چاوی ون بوو. کەمێك دواتر گێژەڵووکەکە هات و ئەویشی قووت داو بەرەو شارۆچکە وەڕێ کەوت و لە قەراخی چۆمەکە نیشتەوە. سەیران کە باڵندەکەی لێ دیار نەبوو, شتێکی وەك تاڵی, شتێکی تاڵ و بەژان و دڵتەزێن وەك ژەهری نیشتە سەر دڵ. بەڵام چەند لەحزە دواتر باڵندەکە هاتەوەو راست رووبەڕووی وی لە حاڵێك دا بەسپایی باڵی لێك دەدان دەستی بەفڕین کرد.

سەیران دووبارە بەرەو شارۆچکە گەڕایەوە, ئەگەر حەمەدۆکیان کوشتبێ چما ئەمڕۆ نا سبەینێ, سبەینێ نا دووسبەی جەنازەکەی نابینێ؟ تاوێك دواتر لەسەر لێوی رووبار دانیشتبوو, خەریك بوو کەوشەکانی دادەکەند. هەستایە سەرپێ و پەڕیەوە ئەوبەر. باڵندەکەش لەگەڵی دەفڕی. لەوبەری ماوەیەك راوەستاو تێما. دووبارە لەگەڵ باڵندەکە گەڕایەوە دواوە, دیسان تاوێك راوەستاو دووبارە بایدایەوە.

ئەو رۆژە کەسانێکی بەوێ دا دەڕۆیشتن, ژنێکی باریکەڵەی, کەڵەگەتی رەش ئەسمەری چاوڕەشیان دەدی کەلەگەڵ باڵندەیەکی چووکەڵەی زەردی سەرشین هەتا خۆر ئاوا بوو بێ راوەستان لەو چۆمە ئەم بەر ئەوبەریان کرد, ئەمەیان دەدی و زۆریان پێ سەیر بوو, بەڵام نەیان دەتوانی لێکی بدەنەوە کە بۆ وایە.

کاتێك هەتاو رەنگی ئاوێی سوور هەڵدەگێڕا سەیران لە نەکاو وێنەی روخساری خۆی لەنێو ئاوەکەدا دی و باڵندەکەش لەلای راستی سەری لە حاڵێك دا باڵە چووکەڵەکانی لێك دەدان لە فڕین دا بوو. لەو باڵندە زەردە چووکەڵەی لەلای بوو پرسی: ئەگەر ئەویان کوشتبێ جەنازەکەی دەبینم, وانیە باڵندەی چووکەڵە؟ باڵندەکە دەنگێکی لە باڵەکانی هێنا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەرەو شارۆچکە غاریان دا. سەیران شوێنی خانووبەرەی فەرماندەریی جەندرمەی پێدەزانی. بێئەوەی لە کۆڵانان دا وەخت بەفیڕۆ بدا خۆی گەیاندە وێ. لەم دیوی دیواری جەندرمە حەشیمەتێکی وای لێ نەبوو، هێندێك منداڵ، دەوروبەری سی چل ژن بە چارشێوی سپییەوەو حەوت هەشت پیاوی لێ ریز ببوون و بەچاوی خەماوییەوە بێئەوەی قسەیەك بکەن تەماشای جەنازەی چەتەکانیان دەکرد کە لەبن دیواری مەخفەر پشتیان بە دیوارەوە درابوو. هەموویان حەبەسابوون و چاویان لە مردووەکان هەڵنەدەگوازت. سەیرانیش هات و لەبەر دەرکی حەوشەی راوەستا. باڵندەکە چوو لەسەر یەکێك لە بەردە مەڕمەڕە کۆنەکان نیشت و دەستی بە جیکەجیك کرد. بۆگەنی کەلاکەکان کە بەری لووتی بنیادەمی دەگرت، دنیای پڕ کردبوو، هەموو شارۆچکە بە خاك و بەردو دانیشتووانیەوە بۆنی گرتبوو.

سەیران بە هیچ جۆر نەیدەتوانی لە جێی خۆی ببزوێ، چاوەکانیی توند داپچڕیبوون و هەوڵی دەدا لەو جێیەوە کە لێی راوەستابوو جەنازەی حەمەدۆك بناسێتەوە. نەیدەوێرا بچێ لە نیزیکەوە جەنازەکان ببینێ. زەمان دەگوزەرا، ئەو باڵندە زەردە کە لەسەر بەردەکە هەڵنیشتبوو، هەڵدەستاو دەنیشتەوە. دەنگە دەنگی دەکردو سەیران بە هیچ جۆر نەیدەتوانی لە جێی خۆی ببزوێ. باڵندەکە دیسان هات و لە دەوری سەری دەستی کرد بە سووڕان، ئەوەندە نیزیك کە خەریك بوو باڵەکانی لە گوێ و لووتی بدرێن.

باڵندەکە رۆیشت و دیسان لەسەر بەردە مەڕمەڕەکە نیشتەوە. نە جیکەی دەکردو نە باڵی دەکردنەوە. لەسەر سەری ئەو ژنە کە لەسەر بەردەکە کێشرابووەوە بە چاوەنۆڕی هەڵنیشتبوو. ئاخرەکەی سەیران هێدی هێدی بە بەژنێکی قیت و نێوچاوانێکی گرژەوە لە دەرکی حەوشەی چووە ژوورێ و بۆ لای جەنازەکان چوو. بە پەنای ئەو بەردەدا رۆیشت کە باڵندەکەی لەسەر نیشتبوو، وێنەی ژنەکەی لەسەر بەردەکە دی. وێنەی ژنەکە لەگەڵ خۆی بە موو فەرقی نەبوو. لووتی وەك لووتی خۆی راست بوو و چەنەگەی وەك چەنەگەی خۆی قووڵ. کە لە جەنازەکان نیزیك بووەوە راوەستا. جەندرمەی ئێشك گر خەریك بوو پێی بڵێ: لێرە چ دەکەی، قەدەخەیە. بەڵام کە روخساری سەیرانێی دی قسەکان لە زاری دا بەند کران. هیچی نەگوت و لە جێی خۆی راوەستا. کەمێکی دیکە نیزیکتر کەوتەوە. پاش ئەوەی خێرا چاوی بە جەنازەکان دا گێڕا، روخساری لە خۆشییان گەشایەوە. دەستی کرد بە زەردەخەنە. خۆشحاڵیی وی تەنیەوە بۆ ئەو جەندرمەیەش کە لەوێ وێستابوو، ئەویش لەگەڵی پێکەنی.

سەیران وەختێك جەنازەکانی بەجێ دەهێشت لە شەرمی پێکەنینەکەی خۆی بە شەرمەوە زەردەی دەهاتێ. ئەو منداڵانەی بە ریز لەسەر دیوارەکە دانیشتبوون، بە دیتنی روخساری شەرمێونی بە دەمیەوە پێکەنین، ژنان و پیاوانی بەساڵداچووش... یەکێك لە ژنەکان پرسی:

"خوشکێ گیان، خوشکێ گیان، ئی تۆیان لەنێو دا نەبوو، زۆریان بۆن کردوە".

سەیران چاوە درشت و رەشەکانی خۆی کە لە نێو بڵێسەی شادمانی دا گڕیان گرتبوو بە خۆشەویستییەوە بۆ لای ژنەکە وەرگێڕاو گوتی:

"نا پوورێ، دەبەرت مرم، ئی منیان لەنێو دا نیە، سوپاس بۆ خوا لەگەڵیان نیە، زۆریشیان بۆن کردوە".

ئەژنۆکانی کە دەلەرزین قورسایی لەشییان رانەدەگرت، هەر لەوێ دانیشت و فرمێسکی شادی لە چاوانی هەڵڕژا. ژنان کۆزیلکەیان لە دەوری بەست. دەیان گوت:

"بگری کچم، بگری، لە جیاتی ئەوەی لە تازیەی مردوو دا بگریەی، لە خۆشحاڵییان بۆ زیندوو بگری... گریان چارەنووسی ژنانە... زۆریان بۆن کردوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

باڵندە زەردەکە لە ژوور سەریان دەفڕی و لەو سەرەوە خەرمانەی زەردی زێڕینی دەکێشانەوە. سەیران هەستایە سەرپێ. چاوەکانیی بە لکی دەسماڵەکەی پاك کردنەوە:

"خواحافیز دایکینە, خوشکینە, براینە".

لە حاڵێك دا شادمان و بەختیار لەگەڵ خۆی دەدوا بەرەو دێ وەڕێ کەوت. هەتاو خەریك بوو ئاوابێ, باڵندە چووکەڵەکە جار جار دەهات و لە پێش وی لەسەر چڵە دڕکێك دەنیشت و کە لێی نیزیك دەکەوتەوە هەڵدەفڕی. هێندێ جاریش چەند دەقیقەیەك لە ژوور سەری چەرخی دەدان... و دەنگی باڵە ناسکەکانی لە گوێی سەیرانێ دا...

"باڵندەی چووکەڵە, باڵندەی چووکەڵە, سەیران بە قوربانی تۆش بێ باڵندەی چووکەڵە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەپێش دا باب و دایکی ئەو چەتەیە هاتن کە تازە سمێڵی بۆر ببوون. دایك بە دیتنی تەرمی کوڕەکەی زیراندی و چوو خۆی بەسەردا دا. باوك بێدەنگ بوو, خوێن لە دەمارەکانی دا مەیبوو, بە روخساری زەردەوە رەق رامابوو, و بە چاوێکی بێتیشکەوە تەماشای خێزانیی دەکرد. جەندرمەکان بەزەحمەت دایکیان لەسەر کوڕەکەی هەڵپچڕی. ئەوان کەمێك لەولای جەنازەی حەمەدۆك لەبن دیوار دانیشتن. دەت گوت خوێن لە رەگی دایکەکەدا بەستوویەتی. ئەویش بێدەنگ و بێقسە رامابوو.

جەندرمە باوکەکەیان لەگەڵ خۆیان بردە لای یاوەر. لە ژوورەکەی تەنیشتێ وەکیل باشی عاصم پرسیاری لێدەکردو جەندرمەیەکیش تایپی دەکرد.

ئەو لاوە کە تازە خەتی دابوو, پاڵەوان دراوسێی دیوار بە دیواری خۆیانی کوشتبوو.

پاڵەوان گاجووتەکانی خۆی لە دەغڵ و دانی وان کردبوو. پاڵەوان یەکێك لە شەڕفرۆشەکانی ئاوایی بوو. لە دێی دا لە هەموو کەسی دەدا, جنێوی پێدەدان و سووکایەتیی پێ دەکردن. هەموو خەڵکی دێی چاوترسێن کردبوو. تەنانەت چەند مانگ پێش کوژرانی لە نێوەڕاستی دێ و لەبەر چاوی کوڕەکە ئەوەندەی لە دایکی دا کە خوێن بە تفنکانی دا هاتە خوار. کەسیش نەیتوانی پێشی بگرێ. پاش ئەم رووداوە کوڕیژگەکە کە تازە خەتی دابوو، گۆشەنشین بوو، نەچووە نێو خەڵکی و شەرمی لە هەموو شتێك و هەموو کەس دەکردو لە خەوو خواردن کەوت. تەنانەت پاش ئەو رۆژە سەری هەڵنەبڕی تەماشای روخساری دایکیشی بکا.

لە زۆر ساڵ پێشترەوە لە ماڵێدا دەمانچەیەکیان هەبوو. کوڕیژگە دەمانچەکەی بردو لە دووری دێی تاقیی کردەوە. گوللەی دەمانچەکە ئەستوور بوون، بە جۆرێك کە قەدە داریان کون دەکرد و لێیدیوەودەر دەبوون. دەمانچەیەکی تۆپگەری گەورە بوو کە پێیان دەگوت دەمانچەی قەرەداغی. لاوەکە ئیدی تەنانەت لەحزەیەکیش دەمانچەکەی لە خۆی دوور نەخستەوە.

گاجووتەکانی پاڵەوان هەموو رۆژێ لە کەردو کێڵی وان دا دەهاتن و دەچوون و لاویژگەکەش کە تازە سمێڵی بۆر ببوون گاجووتەکانی پاڵەوانی لە مەزراکەیان دەرکرد:

"ئەتۆ بە چ هەقێك گاجووتەکانم لە کێڵگە دەردەکەی، چما نازانی گاجووتی من ئازادن؟ سبەینێ ئەسپ و ئێسترەکانیش دەنێرمە کێڵگەی تۆ".

دەڵێن لاویژگە قسە بە پاڵەوان دەڵێ و پاڵەوانیش دەیگرێ، لە زەویی هەڵدەبرێو بە عەرزیدا دەداو بە پێلەقە وەردەگەڕێتە گیانی، بەڵام لاویژگە دەمانچەکەی کە لە باخەڵی دا دەبێ، هەڵناکێشێ.

رۆژی دواتریش دیسان ئەسپ و گاجووت و وەڵاغەکان لە کەردو کێڵەکەیان دەکرێن، ئەگەر هەروا چووبایە پێش, کەردوکێڵەکەیان بە جارێك لە بەین دەچووو ئەوان نەیان دەتوانی دەنکە گەنمێکیش لە مەزراکە هەڵگرن.

چوونە لای کەیخواو ریش سپییانی ئاوەدانی، بەڵام کەس نەیتوانی پێشی گاجووتەکانی پاڵەوان بگرێ. حەیوانەکان هەموو رۆژێ لە مەزراکە دەکران، لاویژگەکەش هەموو رۆژێ دەچوو دەریان کاو هەموو رۆژێ شل و کوت دارکاری دەکرا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەیانیی یەکێك لە ڕۆژەکانی جێژن بوو، هەمووان جلکی پاك و خاوێنیـان لەبـەر کردبـوون و لـە مەیدانـە چـووکەڵەکەی ئاوەدانی کۆببوونەوە.

لاویژگەکەش خۆی ڕێك و پێك کردبوو, زیاتر وەك منداڵێك دەچوو هەتا لاوێکی باڵق و پێگەیشتوو.

لاویژگە بەرامبەر بە حەشیمەتەکە ڕاوەستاو پاش ئەوەی تەماشایەکی کردن گوتی: گوێبگرە پاڵەوانی ژن حیز، سـەگی ترسەنۆك...".

لاویژگە ئەم قسانەی بە پێکەنینەوە کرد.

پاڵەوان بە ڕق هەستاوی لە نێو حەشـیمەتەکەڕا بـۆی چـوو. لاویژگـە لەسـەرەخۆ دەمانچـەکەی هەڵکێشـا، لەسـەرەخۆ بێئەوەی دەستی بلەرزێ سێرەی لـێگرت و دەستی لـێکێشا. پاڵەوان بە سەرمەقولات لە حـەواو لەبـەر پێیـدا لەسـەر زەوی تخێڵ بوو. کورەکە دیسان بـە ئـارامی هەرچـی گوللـە لـە دەمانچـەکەیدا بـوو هـەمووی لـە پاڵـەوان دان. جەسـتەی پاڵەوان لە گەڵ هەر گوللەیەك کە لێی دەدرا بڵێند دەبوو و دەکەوتەوە.

ئەمجار منداڵەکە ڕووی کردە حەشیمەت و گوتی:

"لێم ببوورن کە جێژنە پیرۆزەکەتانم خوێناوی کرد. گەردنم ئازاکـەن، ئـەمن دەڕۆم". ئیـدی لێیـدا ڕۆیشـت. نـە کـەس وەدوای کەوت بێگرێ و نە کەسیش قسەیەکی کرد.

پاش ئەوە خەبەر هات کە وەکێوی کەوتوەو چووەتە نێو داروەدەستەی وەسمانە ڕەش.

باوك هەروا بە ڕاماوی و خوێن وەستاوی وەك ئەوانەی لە خەودا دەڕۆن لە پلیکانەکانی مەخفەر هاتە خوار. جەنازەکەی لە کۆڵێ کرد و بردیە کن عارەبانەیەك کە لەبەر دەرگا ڕاگیرابوو. پاشان گەڕایەوەو دایکـەی بـرد لـە عارەبانەکـەدا لـە پـەنا کوڕەکەی دانا. لە جووتیارەکانی دەشتێ بوون. ئەسپەکانی وەبەر قەمچی دا. هێشتا ئەوان نەڕۆیشتبوون کە حەشیمەتێك لە جووتیاران پیاوو ژن حەوشەی جەندرمەیان پڕکرد. هاتبوون سێهەمین جەنازەی لای چەپ کە ڕوخسـارێکی تاوەسـووتی هەبوو، بەرنەوە. ناوی ئەو چەتەیە ئەوکەش بوو ڕاسـت سـێ سـاڵ دەبـوو لـە چیاو بەنـدەنان بـوو، لـە پـازدە سـاڵییەوە چەتەیی دەکرد. لەو پارەیەی دەستی دەکەوت، هێندێکی دەدا بە جووتیارەکانی ناوچەی خۆی. ئەو کەسـی نەکوشـتبوو، بەڵام تاوانێکی وەئەستۆی خۆی گرت کە ئاغاکەی کردبووی. ئەم کەسەش کە ئەو ئاغایـە کوشـتبووی، بۆخـۆی ئاغـا بـووو لەگەڵ پیاوکوژەکە وەك برا بوون. ئاغا کوژراوەکە خزم و کەس و کارێکی زۆری هەبوو. ئەگەر ئەوکەش تەنیا یەك مانگ لە بەندیخانە مابایە، گومانی تێدانەبوو کە کەس و کاری کوژراوەکە دەیان کوشتەوە، وادیاربوو هەر بە کۆمەگی ئەو ئاغایەش کە تاوانەکەی بۆ وەئەستۆی خۆی گرتبوو، توانیبووی لە بەندیخانە ڕابکا. لـە چـیای نـەبا لـە هـیچ جێیـەك نەیـدەتوانی بمێنێ. دوژمنەکانی ئەوەندەیان دەست دەڕۆیشت کە لەهەر کوێ دەستیان کەوتبایە دەیان توانی بیکوژن.

سێ ساڵی ڕەبەق بە ڕۆیشتن لە دەستەیەکەوە بـۆ دەسـتەیەك و هـەڵاتن لـە چـیایەکەوە بـۆ چیایەکی دیکـە تـوانی لـە دەستیان لە ئەمان دابێ. هەر کە چووە چیا ناوی خۆی گۆڕی و لەگەڵ تەقیلەی سووری لەسەر نـاو نـاوێکی تـازەی پەیـدا کرد، بوو بە پیاوێکی دیکە. بە گۆڕینی هەر دەستەیەك و بە ڕۆیشتن لە کێوێکەوە بۆ کێوێك ناوی خۆشی دەگۆڕی.

یەکێك لە جووتیارەکان وەسەرکەوت و بە وەکیل باشی عاصمی گوت کە دەیانەوێ ئەو جەنازەیە وەرگرنەوە.

جەندرمەکان چەکی مردووەکەیان هەڵگرت و ئەوکەشیان دایەوە بە جووتیارەکان. پاش وانیش نۆبووکێك هات. هـەژدە ساڵە دیار بوو. گەردن کێل و چاوئاسك. جلی جوانی لەبەر کردبوون، ملوانکەیەکی زێڕی لە مل دا بوو کە دەگەیشـتە سـەر نێوکێی، هـەر هەودایـەکی پێـنج لیرەییـەکی زێـڕی پێـوە هەڵواسـرابوو. ژنێکـی جـوان بـوو بـە مـژوڵێکی هەڵگەڕاوەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەزعێکی هەبوو کە نەختێك خەفەتباری و سووکە زەردەخەنەیەکی تێکەڵ کردبوو. ژنە هات و رووبەڕووی دووهەمین جەنازە لە لای چەپەوە کە لە پەنای حەمەدۆك بوو، راوەستا. تاوێك سەیری جەنازەکەی کرد کە دەت گوت چووەتە خەوێکی سەیرەوەو سەری بەسەر سنگی دا لار بووەتەوە. گۆڕانێك لە هێڵی نێوچاوانی دا دیار نەبوو. ئەگەر جەندرمەکان لەگەڵ خۆیان نەبردایە لای وەکیل باشیعاصم هەروا لەوێ رادەوەستاو تەماشای جەنازەکەی دەکرد.

ژنە چاو جوانەکە پاش ئەوەی لە لای فەرماندەرڕا هاتەوە دووبارە هات و بەرامبەر بە مردووەکە چەقی و بێ ئەوەی چاو بترووکێنێ تێیەوە ڕاما. ئەم چەتەیە ناوی کەریم بوو. لە خاکی پڕ پیت و بەرەکەتی ئاناوارزادا مەزرایەکی گەورەی هەبوو. کوڕی خاوەنی مەزراکەی جیرانی لە نێو بێشەیەك بە زۆر دەستی بۆ نامووسی ژنەکەی درێژ کرد. کەریمیش کابرای گرت، بردیە قەڵای ئاناوارزا دەست و لاقی بەستن و پاش سێ رۆژ جەزرەبە کوشتی.

ترۆمبێلی هەمزەدایی لە دەرێ چاوەڕێ بوو. دوو کەس هاتن، کەریمیان هەڵگرت و بردیانە نێو ترۆمبێلەکە. لەسەر کورسیی پشتەوە دایان نا. ژنە چاوجوانەکەش لە پێشەوە لە پەنای هەمزەدایی دانیشت. مردووەکە هەڵمسابوو، بۆگەنێکی قورسی لێ‌دەهات.

دوانیوەڕۆ بوو، لای ئێوارێ، شەش پیاو بە سواری هاتن. هەر شەشیان چاکەتی نوێی ڕەنگ سورمەیی‌یان لەبەردا بوو، چەکمەی رەشی چین داریان لە پێ‌دا بووو پانتۆڵی گالیفەی سواری‌یان لە قوماشی چاکەتەکە لەبەر کردبوو. هەمووشیان کڵاوی فووتێریان لەسەر بوو. سمێڵی هیچ کامێکیشیان بە موو لەگەڵ ئەوانی دیکە فەرقی نەبوو, سمێڵێکی درێژ کە بە شێوەیەکی تایبەتی بایان دابوون. هاتن و بەرامبەر بە حەمەدۆك راوەستان و یەك بە یەك داهاتنەوە, تەماشای روخساری وی‌یان کرد.

لە دەرێ لەودیو حەوشەی لە منداڵان بەولاوە کەس دیار نەبوو, منداڵەکانیش وەك باڵندە بەڕیز لەسەر دیوارەکە هەڵنیشتبوون و بە چاوێکی تامەزرۆوە تەماشای ئەو کەسانەیان دەکرد کە هاتبوون چەتەکان وەرگرنەوە.

یەکێکیان گوتی:

"لە پێش حەمەدۆك راوەستاون, ئەمانە خزمی حەمەدۆکن".

ئاشق مستەفا خێل کە لەوانی دیکە بەتەمەنتر بوو, گوتی:

"نا, حەمەدۆك کەس و کارێکی نیە. ئەو تەنیا دایکێکی هەبوو کە ئەویش عەبدی‌خان کوشتی".

"درۆزن".

"درۆی چی؟ ئێمە پارەکە بە هەوار چووبووینە گوندەکەی وان".

"وست, بڕوانە, ئەوان لە پێش حەمەدۆك راوەستاون. داهاتوونەوەو تەماشای دەکەن. ئەگەر حەمەدۆك کەس و کارێکی نیە, ئەدی ئەوانە چ کارەن؟".

ئاشق مستەفا وەڵامی دایەوە:

"برادەرنی".

شەش پیاوە سورمەیی لەبەرەکە هەموویان پێکەوە چوونە سەرێ بۆ لای یاوەرو گوتیان:"ئێمە هاتووین جەنابی یاوەر".

"هاتوون بەخێر بێن, چتان دەوێ؟".

"هاتووین جەنازەی براکەمان بەرینەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"زۆر باشه, بچن وەری بگرنەوە, پێشتر لەگەڵ وەکیل باشی عاصم قسە بکەن". رووی کردە ژوورەکەی تەنیشتی و هاواری کرد:"وەکیل باشی عاصم, خاوەنی چەتەیەکی دیکەش پەیدا بوو. خەریکە لە دەستیان رزگار دەبین".

یاوەر شەش پیاوە سورمەیی لەبەرەکەی نارده لای وەکیل باشی عاصم.

"براکەتان کێیە".

"وەسمانە ڕەش".

"کامەیانە؟".

"ئەوەی پێشەوە, ئەوەی تەنیا ژێرکراس و تنۆکەی لەبەردان".

"ئەوانی دیکە هەمووان جلیان لەبەردان. ئەوەی ئێمە بۆچی وا نیوەڕووتە؟".

"وەختێك کوشتتان ئاوا بوو؟".

"تەنانەت چەکیشی پێ نەبوو؟".

"هەر ئاوا سەرڕووت و پێخواس بوو؟".

"ئەو پیاوەی دەڵێن, ئەو پیاوە بەهەیکەلەی لە خوارێیە؟ ئەوە وەسمانەڕەش نیە".

"ئەدی کێیە؟".

"حەمەدۆك؟".

براکانی چەتە کوژراوەکە تووڕە بوون:

"وەسمانەڕەشی برامان چۆن بوو بە حەمەدۆك؟".

"چۆن و مۆنی ناوێ. خەڵکی پێنج دێیان دیویانەو هەمووشیان گوتوویانە حەمەدۆکە".

"بەگم, وەکیل باشی وەسمانەڕەشی برامان چۆن دەتوانێ حەمەدۆك بێ؟".

وەکیل باشی لە پشت مێزەکەی دەرپەڕی. بە چەند شەقاو خۆی گەیاندە رووبەڕووی یاوەر. خەبەردار راوەستا, نەیدەزانی مەسەلەکەی چۆن لەگەڵ باس بکا. دەنکە ئارەق وەك زەنگیانە کەوتبوونە سەر نێوچاوانی.

"چیە, چ بووە, وەکیل باشی؟".

"ئەمانە حەمەدۆکیان دەوێ".

"ئەمانە چیی حەمەدۆکن؟".

"براینی".

"پەنا بەخوا, وەکیل باشی, حەمەدۆك کەس و کاری نەبوو هەتا ئەمانە برای بن".

"حەمەدۆك, حەمەدۆك نیە جەنابی یاوەر".

یاوەر دەرپەڕی:

"ئەدی کێیە؟".

وەکیل باشی عاصم بانگی براکانی ـ کە لە ژووری چاوەڕوانی دانیشتبوون ـ کرد:"وەرنە ئێرە. ـ دەنگەکەی زۆر زبر بوو- ئێوە جەنازەی کێتان دەوێ؟".

"جەنازەی براکەمان, وەسمانەڕەش... هۆوەتا, لەو خوارەی, بە تنۆکەوە...".

یاوەر هاواری کرد:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مومکین نیە".

برا گەورەکە گوتی:

"مومکینە, چونکە ئەو وەسمانەڕەشی برامانە".

"ئیمکانی نیە, ئەو لە کوێ وەسمانەڕەشە, ئەو حەمەدۆکە".

"چۆن ئیمکانی نیە جەنابی یاوەر, مومکینە پیاو برای خۆی نەناسێتەوە؟ ئێمە جەنازەی حەمەدۆکمان بۆ چیە, نە دیومانەو نە دەیناسین".

یاوەر دیسان نەڕاندی:

"مەعلووم نابێ, ئێوە خەڵکی کوێن؟".

برا گەورەکە گوتی:

"خەڵکی دێیەکی زۆر دوورین, لەبن چیای دوڵدوڵ, لەکێوپارەی مریەم جیل".

"وەکیل باشی عاصم ئەم کارە فێڵێکی تێدا هەیە. دەیانەوێ بە ناوی وەسمانەڕەش حەمەدۆکی وەربگرنەوە. لەو کێوانە دەیانەوێ کەڵەکێك ساز بکەن. چما هەموو ئەوانەی لە شارو لادێ ئەویان دەناسی نەیان گوت حەمەدۆکە؟".

"بەڵێ جەنابی یاوەر, گوتیان".

"چما ژنان شیوەنیان بۆ نەکرد, ئاخ حەمەدۆك... ئۆخ حەمەدۆك...".

"بۆچی".

"فێڵ و تەڵەکەیەك لە گۆڕێ دایە".

یاوەر ئاوڕی دایەوە سەر شەش براکەو لە کاتێك دا لاقی بە زەوی دا دەدا زۆر بە تووڕەیی گوتی:

"هەمووتان بە تاوانی کەڵەکبازی و درۆ دەخەمە بەندیخانەوە".

"ئەم قسانە مەکە یاوەر, ئەتۆش خەنجەر لە برینمان مەدە, خوێ بە برینمان دا مەکە. برایەکی وەك کێوی ئوحودمان لە دەست چوو. بەڕاستی لەسەر هیچ و خۆڕاییش...".

"ئەم پیاوە ناتوانێ برای ئێوە بێ, ئەو حەمەدۆکە".

"چۆن دەگونجێ جەنابی یاوەر, ئێمە حەوت براین. هەموو تووڕووس و مەرعەش و گوێك سوون و ئاندرین ئێمە دەناسن, هەر حەوتمان وەك یەك دەچین, جوان تەماشامان کە, لە سەرانسەری تووڕووس پێمان دەڵێن حەوت برالە. حەز دەکەی وەرە خوارێ لە تەنیشت جەنازەی عوسمانی ریز دەبین, بزانە هەرچەند ئەو مردوە قەڵافەتی لەگەڵ ئێمە بە مووی فەرق نیە".

"ناکرێ, بۆنیان کردوە".

"دەکرێ جەنابی یاوەر, ئەو وەسمانی برامانە, برای دایك و بابی. حەز دەکەی وەرە پێناسەکانمان ببینە, ئەمە هی منە, ئەمەش هی وەسمان. ئەمانەش هی براکانی دیکەم. بڕوانە وەسمان وێنەشی بە پێناسەکەوە هەیە, بڕۆ خوارێ وێنەکەی لەگەڵ مردووەکە بەراورد کە, بڕۆ بزانە وەسمانە یان نا. با بۆنی کردبێ. ئەو برای ئێمەیە".

یاوەر بە قینەوە چووە خوارێ, چاوێکی لە وێنەی پێناسەکە کردو چاوێکیش لە مردووەکە, چونکە وێنەکە تازە بوو, شێوەی مردووەکە لەگەڵ وێنەکە چیی وای فەرق نەکردبوو. یاوەر لە حاڵێك دا لە پلیکانەکان وەسەر دەکەوت, دووپاتی دەکردەوە: نابێ, نابێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دیتت جەنابی یاوەر".

یاوەر بە تووڕەیی جوابی دایەوە:

"دیتم, ئێوە بەم فێڵە دەتانەوێ جەنازەی حەمەدۆکمان لێ وەرگرنەوە".

"ئێمە جەنازەی حەمەدۆکمان بۆ چیە؟ حەمەدۆك کەس و کاری مە نیە, خزمی مە نیە".

"ئەمن چووزانم دەتانەوێ چ بکەن, ئەمن جەنازەی حەمەدۆك بە ناوی وەسمانەڕەش نادەمەوە بە ئێوە".

"جەنازەکەمان وێ دەوە, با ناوی حەمەدۆك بێ".

"دەبێ ئیسباتی بکەن کە خزمی حەمەدۆکن".

"ئێمە چۆنی ئیسبات بکەین, ئێمە خزمی حەمەدۆك نیین. ئێمە تەنانەت نازانین دێیەکەشیان لەکوێیە, تەنیا ناویمان بیستوە".

"نای دەمەوە".

"ئێستا ئەم جەنازەیە لەوێیە, دەبێ هەروا لەبن دیواری جەندرمە بڕزێ. هەر لە ئێستاشەوە ماسیوە, وەك دەهۆڵی لێهاتوە, بۆنیشی کردوە... مردووتان بۆ چیە؟".

"ئەمەیان پێوەندیی بە تۆوە نیە".

"سبەینێ و دوو سبەی لەبەر بۆنێ بنیادەم لەم شارەدا بەند نابێ, تەنانەت لە ئێستاوەش..."

"ئەوە پێوەندیی بە تۆوە نیە".

"جەنابی یاوەر, ئێمە هەقی خۆمان وەردەگرین, هەر کارێك پێویست بێ بۆ جەنازەی براکەمان دەیکەم, نایەڵم بێ کفن و دفن بێ. ئێمە حەوت برا بووین, بووینە شەش. دەمرین, بەڵام جەنازەی براکەمان وەردەگرینەوە. ئەگەر ئێمە بێ وەسمان بچینەوە ماڵێ باب و دایکمان لە خەفەتان دەمرن".

یاوەر زۆریش پیاوێکی لەسەرەخۆ نەبوو, کە حەوسەلەی هەبێ گوێ بۆ قسەکانیان راگرێ. ئەو کەسانی وەك وان کەللەشەق و بێئەدەبی رادەخست و ئەوەندەی دارکاری دەکردن کە ئەو شیرەی لە مەمکی دایکیانیان خواردبوو بە کونەتفنکانیان دا دەهاتەوە خوارو لەوە کە لەدایك بوون پەژیوان دەبوونەوە. بەڵام یەك, لە سەرو سیمایان سام گرتبووی و دووهەم, قسەکردنیان وەك دێهاتی و مێهاتیەیان نەدەچوو. زنجیر سەعاتی هەر کامێکیان کە لە گیرفانێکی جلیقەکەیانەوە بە گیرفانەکەی دیکە هەڵواسرابوو, لەوانەبوو پڕی هەردوو چنگی بنیادەم ببێ. دیار بوو ئەمانە لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەندن. سێهەمیش لە دڵی یاوەر دا ئاگرێکی کزی گومان و دوودڵی هەڵببوو. ئەو جەنازەیە پیاوێکی بەخۆوە بوو وەك قەدی سنۆبەر, وەك دەشیان گوت حەمەدۆك پیاوێکی ریوەڵە بوو, شتێکی وەك رەگە گیا. بەڵام خەڵکی گەلێ شکۆفە کە ئەویان ناسیبووەوە... ئەوان دەڵێن چی, چ پێویست بوو بڵێن ئەو پیاوە حەمەدۆکەو شیوەنی بۆ بکەن؟ ئەگەر ئەم پیاوە حەمەدۆك نیە... هەموو خەڵکی تورکیە ئاگادار بوون کە حەمەدۆك مردوە, خەبەری مەرگی وی تەنانەت رۆژنامەکانیش بە درێژی و بە وێنەوە چاپیان کردوە. لە دڵی خۆی دا گوتی: نا ئەم پیاوە لە حەمەدۆك بەو لاوە ناتوانێ کەسی دیکە بێ.

بانگی وەکیل باشی عاصم و سەرجووخە عەلی کەرتیشی کردو چوونە ژوورەکەی تەنیشتێ و ماوەیەکی زۆر لەو بارەیەوە بیروڕایان گۆڕیەوە. سەرەنجام پاش ئەوەی نەیان توانی بگەنە ئاکامێکی روون لە ژوورەکە هاتنەدەر: ئەمن ناتوانم تەرمی حەمەدۆك بە ناوی وەسمانەڕەش بدەمەوە بە ئێوە, شکایەت لە کوێ دەکەن بیکەن. راوێژی یاوەر زبرو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

توندو بڕیاردەرانە بوو و براکان کارێکیان لە دەست نەدەهات. سەریان سوڕمابوو. لە کاتێك دا بۆ دیتنەوەی ڕێگاچارەیەك پێکەوە تەگبیریان دەکرد, چوونە بازاڕ. لە دوکاندارێك ناوونیشانی عەریزەنووسیان پرسیار کرد. ئەویش بە دەست لە شوێنی بازاڕ فەخریەشێتی نیشان دان و گوتی: خوێن لە نووکی قەڵەمەکەی دەتکێ, ئەو عەریزەیە کە ئەو دەینووسێ, لەسەر بەردو ئاسنی دانێی کونی دەکا, دە وەکیلی دادگاش کۆ بنەوە ڕێیان ناکەوێ ئاوێی لە دەستان بکەن. پیاوێکی ئەوەندە بەشان و شکۆیە. هەر ئەم پیاوە بوو ئەوەندەی عەریزە نووسی هەتا سەری حەمەدۆکی خوارد.

فەخریەشێت هەر کە لە دوورەوە چاوی کردن, زانی نیازی عەریزەنووسینیان هەیە, لە دوکانەکەی هاتەدەرێ و لەبەر دەرگا پێشوازیی لێکردن. لە کاتێك دا قۆڵی برا گەورەکەی گرتبوو کە لەپێش هەموویانەوە دەڕۆیشت, گوتی: فەرموون, فەرموون, فەرموونە ژوورێ ئەفەندم. وێڕای ئەوە کە کورسییەکی کۆن و شڕو شپرێوی پێ نیشان دەدا, گوتی: زاتی مەبارەکتان لەوێ دابنیشێ.

پیاوەکان ئەوەی بەسەریان هاتبوو بۆیان گێڕایەوەو داوایان لێکرد کە دوو عەریزەیان بۆ بنووسێ یەك بۆ داواکاری گشتی و ئەوی دیکە بۆ قایمەقام. نیازیان هەبوو برووسکەیەکیش بۆ والیی ئەنکەرە لێبدەن. دەقی برووسکەکەش دەبوو ئەو بینووسێ.

فەخریەفەندی پاش ئەوەی باش گوێی بۆ قسەکانیان راداشت گوتی: جارێ ئێوە چایەك بخۆنەوە. ئێوە لێرە ناشارەزان, هیچ پێویستیی بە عەریزەو شتی وا نیە, لە ڕەفتاری سەنگینتان ڕا دیارە کە پیاوی جێگەورەو بەنرخن. ئەمن دەبێ کارەکەتان بەبێ عەریزە چارەسەر بکەم... چایچی!... هەتا ئێوە چایەکەتان دەخۆنەوە ئەمن دێمەوە. ئێوە هیچ ناڕەحەت مەبن. ئەمن جەنازەی براکەتان لەوان وەردەگرمەوە... حەیف, حەیف, حەیف. پاشان بەغار لەوێ دوور کەوتەوە. وەختی تێپەڕین بە نێو بازاڕ دا لەبیری نەچوو کە چەند دوکاندارێك لە مەسەلەکە تێبگەیەنێ. ئەوەی نەکردبایە دڵی دەتۆقی. وەختێك گەیشتە ماڵی مورتەزاغا خەڵکی بازاڕ بە مەسەلەکەیان زانیبوو, و پاش تاوێکی دیکە هەموو خەڵکی شارۆچکەی موو بە موو لە هەموو شتێك خەبەردار دەبوون.

مورتەزاغا گوتی: چ بووە دیسان, چ خەبەرە فەخریەفەندی؟

فەخریەفەندی لەسەر قەنەفە دانیشت. توانای قسەکردنی نەبوو. دەمی وەك جووچکە باڵندەیەك هەتا بنانگوێی داپچڕیبوو, و سنگی وەك کوورەی ئاسنگەران هەڵدەمساو دەپووکایەوە. پاش درەنگانێك بەسەر خۆی دا زاڵ بوو, خۆی خڕ کردەوەو گوتی:

"بەدبەختی ئاغا, بەدبەختییەکی گەورە, لەبەین چووین, تا ئێستا مێژوو ئابڕووچوونی وای نەدیوە".

"ئەمن دەترسێنی فەخری؟".

"بترسە ئاغا, بترسە, چەندی بترسی هەقتە, بترسە ئاغا بترسە, بەدبەختییە".

مورتەزاغا لە حاڵێك دا قۆڵیی گرتبوو و رایدەتڵەکاند گوتی: زووکە بڵێ بزانم چ بووە.

"شەش برای حەمەدۆك هاتوونە دوکانەکەی من. زنجیر سەعاتی زێڕی هەر کامێکیان کە بە بەرۆکیانەوە هەڵواسراوە کیلۆیەك زیاترە".

"مورتەزاغا بە پێکەنینەوە پرسی:

"حەمەدۆك شەش برای هەبوون؟".

"ئەوەی گوتوویانە حەمەدۆکە, حەمەدۆك نەبووە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی کێ بووە؟".

فەخرییەشێت مەسەلەکەی وەك هەبوو بۆ مورتەزاغا گێڕایەوە. مورتەزاغا تووشی نیگەرانییەکی گەورە بوو، نەیدەزانی چ بکا. لەنێو سالۆنەکەدا سەرو خواری دەکردو لەبەر خۆیەوە دەیبۆلاند:

"رۆژڕەشی، رۆژڕەشی، رۆژڕەشییەکی گەورە. خەڵکینە، بوومە پووڵەڕەشکەیەك، ئا...خ براکەم عەلییەشەل.

ئا...خ داخوا لەمەودوا دەتوانم بمێنم ئا...خ، ئا...خ، ئاخ. عەلییەشەل براله، کاك عەلی بم بوورە، کە قەدرو قیمەتی تۆم نەزانی. چما پیاو لەگەڵ براچووکەی خۆی، ئەم جۆرە گاڵتەیە، ئەم جۆر گاڵتە چووکەڵانە ناکا؟ دەمەویست تاقیت بکەمەوە، چما پیاو نابێ کەسێکی بە برای خۆی دەزانێ و دەیەوێ عومرێك گیان و ماڵ و نامووسی خۆی پێ بسپێرێ، تاقی بکاتەوە؟".

گێژو وێژ و ئاگالەخۆبڕاو دەوری سالۆنەکەی دەداو وەك شێتان لەگەڵ خۆی دەیبۆلاند. فەخرییەشێت لەنێو قسەکانی وی دا تەنیا ئەوەندە حاڵی دەبوو کە دەیگوت عەلییەشەل، براله عەلییەشەل. هەستایە سەرپێ و گوتی:

"ئاغا، دەسبەجێ دەبێ کارێك بکەین، ئەگەر ئەوانە برووسکە بۆ ئەنکەرە لێبدەن ئێمە هەمووومان، ئەمن، یاوەر هەموو شارۆچکە دەبێتە پووڵە ڕەشکەیەك".

حەسنەخان لەبەر دەرکی یەکێك لە ژوورەکان راوەستابوو و بە مەراقەوە تەماشای مورتەزاغای دەکرد. بە روخسارێکی خەفەتبارەوە چاوەڕوان بوو و نەیدەتوانی شتێك لە مێردەکەی بپرسێ. مورتەزاغا بە دیتنی وی غاری دایە لای:

"ئابروومان چوو، لەبەین چووین، رۆژڕەشی، رۆژڕەشییەکی گەورە، ئەمن ئیدی مردم، ئەی هاوار عەلییەشەل".

خێرا خێرا باسەکەی گێڕایەوە: خانم بڵێ عەلییەشەل، عەلییەشەلی برام ببیننەوە، ئەمن دەچمە شارەوانی، چەند کەسێك بنێرە نێو شاری، لە عەرزو عاسمانێ بێ بۆم وەبینەو بیهێنەوە. چەند کەست وەدەست کەوتن بیان نێرە، بۆ نێو شارۆچکە، بۆ چیاکان، بۆ گوندەکان، عەلیی برام ئەگەر چووبێتە کونی مارەوەو لە ژێر باڵی باڵندەدا خۆی شاردبێتەوە دەبێ بۆم وەبینن. ئەمن دەمەویست تاقیی بکەمەوە. چما پیاو برای خۆی تاقی ناکاتەوە؟"

حەسنەخان هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا:

"ئا...خ ئاغا، ئاخ، ئاغای سەرلێشێواو، ئەم سەرلێشێوانەی تۆ...".

"ویستم تاقیی بکەمەوە، دەمەویست براکەم تاقی بکەمەوە".

"پێم وایە تازە قەت چاوت بە چاوی عەلییەشەل ناکەوێتەوە".

مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەیگوت: دەیبینمەوە، دەیبینمەوە، چاکەتەکەی کردە بەرو بەرەو پلیکانەکان غاری دا.

"زەوییەکی دەدەمێ لە خوێنی بنیادەمێك بە قیمەت تر، زەویی پێشکێش دەکەم، چما ئەو برای من نیە، ئەو لە من قەڵس نابێ. ئەتۆ دەسبەجێ پیاوی بە دوو دا بنێرە...".

وەختێك گەیشتنە شارەوانی، قایمەقام، داواکاری گشتی، بازپرس، قازی، سامی تورقوودی مامۆستا، مەلا دۆران ئەفەندی، یاوەر، تاشکەن خەلیل بەگ، زولفۆی دەفتەردارو بە کورتی هەموو سەرزلەکانی بەسەرییەکەوە لەوێ دی. یاوەر جەندرمەی ناردبوون هەموویانی لە شارەوانی کۆ کردبووەوە. باسی مەسەلەکەیان دەکردو بە دوای رێگاچارەیەك دا دەگەڕان تا لەو گیروگرفتە رزگاریان بێ.

جەندرمەیان ناردن شەش براکەشیان هێنان. مەلا دۆران ئەفەندی دەسبەجێ ئەوانی ناسی. بابیان دۆستی زۆر نیزیکی بوو. بە جحێڵی ماوەیەك لە خانوویەك دا کە لە دێ هەیان بوو، لەگەڵ وان ژیابوو. بنەماڵەی حەوت براله تاقمێکی ئەسپ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دز بوون. ئەوان لە زەمانی باب و باپیرانیانەوە ئەسپ دز بوون. لە سوریەو عێراق و خوارتر تەنانەت لـە بیابـانی یەمـەنیش ئەسپیان دەدزین و ئەسپە رەسەنەکانیان بە بولغارستان و یۆنان و ئێـران و رووسـیا دەفرۆشـت. مـەلا دۆران ئەفەنـدی بـە جحێڵی لەگەڵ ئەم تاقمەدا ئەسپی دەدزین. هیچ پێویست نەبوو وەسمانەڕەش ببێ بە چەتە. ئەگەر پیاویشـی کوشـتبایە, ئەگەر سەد کەسی ئەنجن ئەنجن کردبایە, کاپلان ئاغای بابیان کە بەڕاستییش پیاوێك بـوو وەك پڵـنگ (کـاپلان بـە مانـای پڵنگە. وەرگێڕ) کوڕەکەی نەك هەر لە دەستی دادگا, بەڵکوو لە دەستی عیسمەت پاشاش نەجات دەدا.

مەلا دۆران ئەفەندی موو بە موو تیرەو تایەفەی کاپلان ئاغای بۆ حازران باس کرد. باپیرانی ئەو بنەماڵەیە هەموو ساڵێ ئەسپی رەسەنیان بۆ والیی حەڵەب, پادشای ئەستەمبووڵ و شێخی عارەبان بە دیاری دەنارد. ئـەم بنەماڵەیـە بنەماڵەیـەك بوون دەت گوت سوڵتانی چیاکانی تووڕووسن.

مەسەلەکە بەم جۆرە بوو, دەرکەوتبوو کە کابرا حەمـەدۆك نیـە. چـار نـەبوو دەبووایـە جەنازەکـە بدەنـەوە بـە شـەش برایەکە. بەڵام گرنگترین مەسەلە ئەوەبوو جەنازەکەیان چۆن تەسلیم بکەنەوە.

مەلا دۆران ئەفەندی گوتی:

"ئەم مەسەلەیە بدەنە دەست من چارەسەری دەکەم. وەختێـك دەهـاتم دیـتم کـوڕو کـاڵی شارۆچـکەش مەسـەلەکەیان بیستوەو بەرەو جەندرمە وەڕێ کـەوتوون. بـڕۆن تەماشـا کـەن, رووبـەڕووی جەندرمـە بووەتـە مەیـدانی حەشـر. جـەنابان پێشنیارێکم هەیە".

قایمەقام گوتی:

"فەرموو ئاغام, دۆران بەگ, دڵمان لێتە".

"ئەم گەنجانە دەبـێ برایەکـەیان شـەوێ لای بـەیانی وەرگرنـەوە, وەختێـك کـە ئـەو دەوروبـەرە کەسـی لـێنیە... لـە حەسیرێك یان جەواڵێکیەوە پێچن... ئێوەش کارتان بەسەر پاشماوەی مەسەلەکەوە نـەبێ. پاشماوەکـەی ئـەمن جـووری دەکەم".

تاشکەن خەلیل بەگ هەستاو گوتی:

"ئێمە لە جیاتی حەمەدۆك جێژن و شادمانیمان بۆ مەرگی کەسێکی دیکە بەرپا کرد. ئەمەیان چ لـێبکەین؟ بە بـاوەڕی من رزگاربوون لە ژێر باری ئەم مەسەلەیە زۆر ئەستەمە".

زولفۆی دەفتەردار گوتی: ئەستەمە.

"مەترسن, ئەمن هەموو شتێك چارەسەر دەکەم... دیسانیش حەمەدۆك کـوژراوە, بـەڵام جەنازەکـەی ون بـووە. ئێـوە متمانەتان بە بچووکی خۆتان هەبێ".

"لەگەڵ ئەنکەرەو ئەدەنە چ بکەین؟".

"ئەویش هەر بە من بسپێرن. ئـەوان پێیـان نـەزانیوەو پێشـی نـازانن کـە یـەکی دیکـە لـە جیـاتی حەمـەدۆك کـوژراوە. ئەمەشیان لە ئەستۆی برا بچووکتان".

یاوەر بە شەرمەزارییەوە هەستایە سەرپێ و گوتی:

"برایان, لە هەمووتان سوپاس دەکەم. بەڕاسـتی هەڵەیـەکی گـەورە کـرا. ئەگـەر حەمـەدۆك مابـێ و ئـەمن نـاوم یـاوەر فارووق بێ, دەبێ یان جەنازەی من لەنێو بازاڕ دا بکەوێ یان جەنازەی وی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دۆران ئەفەندی کە لە ژوورەکە وەدەر کەوتبوو, چووە لای شەش برالە کە بە بێفیزی لە یەکێك لە ژوورەکانی شارەوانی دانیشتبوون:

"چاوودڵتان ڕوون کوڕینە, سڵاوی من بە بابتان بگەیەنن, ئەمشەو وەرنە ماڵی خۆمان, بۆ نانی ئێوارێ لە خزمەتتان دا دەبم, لای بەیانییش بەبێدەنگ براکەتان هەڵدەگرن و دەڕۆن".

براکان لە حالێك دا یەك بە یەك دەستیان ماچ دەکرد گوتیان: هەر خۆش بی مامەگیان.

مەلادۆران ئەفەندی خۆی پێ ڕانەگیراو پرسی:

"بەڕاست کوڕینە, کوڕی پڵنگێکی وەك کاپلان ئاغا بۆ دەبێ چەتەیی بکاو بە گوللەی جەندرمان بکوژرێ؟".

براکان تەماشایەکی یەکتریان کردو دیسان برا گەورەکەیان وەڵامی دایەوە:

"نازانم مامەگیان, هیچ کەس هۆیەکەی نازانێ. وەختێك بیستمان چەتەیی دەکا هەموو جێیەکی لێگەڕاین, بەڵام سۆراغمان نەکرد. تەنیا دوو ڕۆژ لەمەوبەر کابرایەکی خەڵکی گەڵی شکۆفە کە قەدیم پیاوی بابم بووەو وەسمانی بە دەستی خۆی گەورە کردوەو لە کوڕەکانی خۆی خۆشتری دەویست, دوو ئەسپی لە ڕێگادا سەکەت کردن هەتا خۆی گەیاندە ئێمەو خەبەرەکەی داینێ".

مەلادۆران ئەفەندی گەڕایەوە لای جەماعەت و مەسەلەکەی بۆ گێڕانەوە. یاوەر لەو بارەیەوە زۆر سەری سوڕمابوو. هەرچەند بیری دەکردەوە بۆی نەدەچووەوە سەر یەك کە وەسمانەڕەش چۆن ببووە حەمەدۆك. زۆر لە خەڵکی گەڵی شکۆفە قەڵس بوو. ئەوان بوون کە ئەویان تووشی ئابڕووچوونێکی وا کرد, ئەوان بوون یاریان بە ئابڕووی وی کرد. ژنە شین گێڕەکانیش لەوێ ڕاوەستن... پاش ئەم ڕووداوە زەحمەت بوو خەڵکی گەڵی شکۆفە لە دەستی ڕزگاریان بێ. تەنیا یەك ڕێگایان لە پێش دا بوو, ئەویش ئەوە کە لە نێو جەزرەبەکان دا بۆخۆیان جۆرێکیان هەڵبژێرن.

زۆر بە پەرێشانی و خەمناکی لە شارەوانی وەدەر کەوتن. بەتایبەتی یاوەر هەر بە جارێك لەنێو چووبوو. سەری داخستبوو, نەیدەتوانی سەر هەڵبڕێ و تەماشای چاوی کەس بکا. دیارە مورتەزاغا وەزعی خەراپتر بوو. ڕەنگی وەك زەردەچێوەی لێهاتبوو, لاقەکانی هێزیان تێدا نەمابوو و دەلەرزین. بە چاوێك کە لە ترسان لە کالانەدا دەسووڕان تەماشای چەپ و ڕاستی دەکرد. باسکی بە تەنیشتی دا بەربووبوونەوە. ئەگەر چاوەکانیت نەدیبان کە لە کالانەدا زیتەزیتیان دەهات, دەت گوت مورتەزاغا جەنازەیە بە ڕێدا دەڕوا. لەگەڵ جەماعەت لە حالێك دا بە زەحمەت لاقی لە دوو دەهاتن گەیشتنە شەقامی ڕووبەڕووی جەندرمە.

حەشیمەت لە مەیدانەکەی پێش جەندرمە لە هەموو وەختان زۆرتر بوو. هەرکەس کە بیستبووی کابرا حەمەدۆك نیەو چەتەیەکە بەناوی وەسمانەڕەش, هاتبووە بەردەرکی جەندرمە. ئەم خەبەرە لە ماوەیەکی کورت دا گەیشتە دێهاتیش. هەموو شارەکە هەژابوو.

ئەو شەوە لای بەیانی, پێش تاو کەوتن شەش برالە جەنازەی براکەیانیان هاویشتە سەر پشتی ئەسپێکی خەنەیی ڕووت و جوان و بردیان. بۆخۆشیان هەریەکەی سواری ئەسپێکی خەنەیی بەشکۆ بوون.

وەسبەینێ ڕا لەبن دیواری جەندرمە جگە لە جەنازەی چەتەکەچەڵ جەنازەیەك نەمابوو. حەشیمەت لە پشت دیوارەکە ڕۆیشتبوون و تەنیا منداڵی لێمابوون, ئەوانیش بە مەراقەوە چاوەڕێ بوون بزانن کێ دێ جەنازەی چەتەکەچەڵ بەرێتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تەرمی تەنیای چەتە کەچەڵ هەروا بە خەمناکی و خەفەتباری و لارەملی و چاوەڕوانی لەبن دیواری جەندرمە مابوو. بۆنێکی سامناك وەڕێ کەوتبوو, ئەو جەندرمانەی بە پەنای دا دەڕۆیشتن لووتی خۆیان دەگرت و خێرا تێدەپەڕین. ئێشك گریش کە زۆر دوور دەهات و دەچوو لووتی خۆی گرتبوو. پاش ماوەیەك منداڵان دیتیان تەرمی چەتە کەچەڵیشیان لەبن دیوارەکە لابردوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جموجۆڵێك كە كەوتبووە نێو شارەكە بە هیچ جۆر لەنێو نەدەچوو, لە هەموو جێیەك باس هەر باسی حەمەدۆك بوو. مەڵبەندە هەرە گرنگەكانی ئەم قسەو باسانە پێش هەمووان دوكانی ساڵەكوێر و پاشان قاوەخانەی تۆفیق و دوكانی عەریزە نووسینی فەخریەیە شێت و نیوەڕۆ بازاڕ و سەرپردێ بوون. مەسەلەیەك كە لە هەمووی زیاتر باسی لێدەكرا رووداوی سەیر و ئەفسووناویی ئەو شەوە بوو كە جەنازەی حەمەدۆكیان هێنابووەوە خانووبەرەی فەرماندەرایەتیی جەندرمە. ئەو شەوە دوازدە پیاوی سەوز پۆش هاتنە نێو شار. هەر دوازدە كەس بە موو فەرقیان لەگەڵ یەكتر نەبوو... جلەكانیان، قوماشی جلەكانیان، شكل و قەڵافەتیان، چاوە گەورەكانیان، موویان، دەست و لاقیان، بەژن و باڵاو ئاكارو كرداریان هەمووی وەك یەك بوو. هەمووشیان سواری ئەسپی بۆرەی وەك یەك بوون. زین و لەغاوو ركێفی ئەسپەكانیشیان یەك جۆر بوو. ئەسپێكی بۆرەی وەك ئەسپەكانی خۆشیان لە دووی خۆیان رادەكێشا. تەنیا ئەو ئەسپەیان زین و لەغاوی پێوە نەبوون. ئەوانە دێنە نێو شارو لە پێش چاوی جەندرمەكان جەنازەی حەمەدۆك هەڵدەگرن و دەیهاوێنە سەر پشتی ئەسپە بۆرە زیادیەكە. بەڵام جەندرمەكان هیچ نابینن. ئەو دوازدە پیاوە، مردووەكە لەگەڵ خۆیان دەبەنە چیای چل كەسەو تەسلیمی چل سوارەی غەیبیی دەكەن.

" سەگبابی دە درۆزن، كەوتوونە تەنگانەو بە دنیایان گوتوە كە حەمەدۆكمان كوشتوە".

"ئاخرەكەش كێ دەرچوو؟".

"ئاخرەكەش وەسمانەرەشی كوڕی سوڵتانی ئەسپ دزان دەرچوو".

"برایەكانی هاتن، جەنازەكەیان هەڵگرت و بردیانەوە".

"دەڵێن چل سوارەی غەیبییش هاتوون...".

"چل نەمری بەرگ سەوز...".

"حەمەدۆكی دەخەنە سەر دەستانیان و هەڵدەفڕن بۆسەر چیای دوڵدوڵ...".

"راست نووكی لووتكەكەی".

"حەمەدۆكیش لەوێ لە نێو چل سەوزپۆشی چاوڕەش لەنێو باخێكی تایبەتیدا چاو هەڵدێنێو دەپرسێ: ئەمن لەكوێم؟ ئەمن چم بەسەر هاتوە؟...".

"چل سوارە گوتبوویان چی، دەزانی چیان گوتبوو؟... گوتبوویان ئەتۆ مردی و زیندوو بوویەوە".

"ئەتۆ چووبوویە ئەو دنیا، ئێمە تۆمان خستە سەر باڵی خۆمان و هێنامانیەوە...".

"حەمەدۆك چیان پێدەڵێ؟".

"گوتبووی زۆر سوپاس، بژین، ئەگەر ئێوە نەبان، ئەگەر ئەو ئەسپە بۆرەیە كە منتان سواركرد نەبووایە، ئەمن لەنێو خاكی رەش دا دەبوومە خۆراكی مشك و مار. گوتبووی زۆر سوپاس، هەرخۆش بن...".

"فێڵبازی دە درۆزن. ئێستا چ دەكەن؟".

"ئێستا دەیانەوێ چۆنی پێش بگرن؟".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

" ئێستا ئەگەر سبەینێ حەمەدۆك لە چیایڕا هاتە خوارو دیسان بزمارێکی لە نێوەڕاستی چاوتان دا, چتان هەیە بیلێن، ها؟ دەلێن چی؟".

"حەمەدۆك لە کۆشکی چل کەسەی هاتوەتەدەرو چووەتە سەر چیای دولدول...".

" چتان هەیە بیلێن، ها؟...".

" هەموو ئەمانە لەبن سەری ئەو مەلا دۆران ئەفەندیەدان کە عەباکەی، چل رێوی خۆی لەبن دا دەشارێتەوە".

" لە ترسی حەمەدۆك خەریکە زراوی بچێ...".

" تەنیا ئاواتی ئەوەیە حەمەدۆك رۆژێك پێش وی بمرێ...".

" ئیدی هەرچی دەبێ... راببێ".

"هە... هە... ها...".

"زولفۆش دەترسێ".

"ئەرێ, چۆن ترسانێکیش, بەلام دەری ناخا".

"مورتەزاغا چی؟".

"کون بە کون لە عەلیەشەل دەگەرێ, بەلام نای بینێتەوە".

"هێندی بە دوادا گەڕاوەو هێندەش دەترسێ بە جارێك شێت بووە",

"دەلێن دەستەی ئاغاج ئۆغلی رەگەل حەمەدۆك کەوتوە".

"دەمیر ئایدینیش هەروا..."

"راستە وەلی کەلەبابیش هەر رەگەل حەمەدۆك کەوتوە".

"دەلێن قەرارە ئەم رۆژانە هەموویان یەك بگرن...".

"پەلامار بێننە سەر شارۆچکە...".

"بەو حالە دەتەوێ ئەو بەدبەختە چارەڕەشانە زەندەقیان نەچێ".

"ترسی گیانی, گالتە نیە".

"خۆ رووح لە بێستانی سەوز نابێ...".

"لەوانەشە شارۆچکە بەجێ بێلن و بۆی دەرچن".

"لەوانەشە هەلێن بۆ شارە گەورەکان".

"حەمەدۆك لەوێش دەیان بینێتەوە".

"لەوێش...".

سەبریەشەلی شاگردی حەسەنەڕەشی ئاشەوان سەعات بە سەعات هەموو ئەو قسەو باسانەی بۆ وەستای و بۆ عەلیەشەل کە لە ئاشی وەدەر نەکەوتبوو, دەگێڕایەوە. هەموو خەبەرێکی تازە عەلیەشەلی زۆر خۆشحال دەکرد. حەسەنەڕەشیش زۆر باش ئەوی نوێ کردبووەوە. کەوشی سوور, پانتۆلی رەش, چاکەتی خەت خەت و کلاو گەرگەڕیەکی زۆر جوان و خەت خەت... هەربینا ئەم رۆژانە بچێتە نێو شارو قیت و قنج تێی دا بسوورێتەوە. ئێستا ئیدی بە تەواوی هاتبووەوە سەرخۆشی. جاروباریش خۆی پێ نەدەگیراو لەبارەی مورتەزاغاوە پرسیاری لە ئاشەوان دەکرد:

کتێبخانەی دیجیتالی
www.rabari.org

"وەستا, ئەو سەگبابە خوێڕییە چ دەکا, پێت وانیە لە ترسان وەك بزنەکێوی وەکێوان کەوێ؟".

حەسەنەڕەش پێدەکەنی و وەڵامی نەدەدایەوە.

سەبریی شاگرد ئاشەوان خەبەرێکی دیکەی هێنا:

"ئەم خەبەرەم زۆر درەنگ بیست, عەلیاغا. نازانم ئەم رۆژانە گوێم کەڕ بوون چیە, وا درەنگ خەبەران دەبیسم!".

عەلی گوتی:

"هێندێ جار وا دەبێ, ئێستا بڵێ بزانم مەسەلە چیە؟".

سەبری گوتی:

"خەبەرێکی زۆر خۆش".

"بڵێ سەبری, بڵێ نووری هەردوو چاوم. ئەم خەبەرەی درەنگت بیستوە چیە؟".

هەمیشە وەختێك خەبەرێکی زۆر گرنگ دەبوو, سەبری ئاوا خۆی گران دەکردو دیقی مەرگی بە عەلی دەکرد.

"ئەتۆ بڵێ بزانم سەیران کێیە؟".

"ژنی حەمەدۆکە".

"ماڵی لە کوێیە؟".

"لەو خوارە, لە گوندی وایوای, دەشتی ئاناوارزا".

"ئەو هاتبوو جەنازەی حەمەدۆك ببینێ. دەڵێن زۆر جوانە".

عەلی گوتی:

"خوشکە سەیران یەکجار جوانە".

"جوانی جوانانە".

"راستە، لەم دنیایە، لە نێو ژنانی ئەم کێوپارەیەدا تاقە. زۆریش ئازایە... وەك حەمەدۆك وایە".

"ئەو هاتبووە بنکەی جەندرمە، ئارام ئارام، بە دڵەکوتە دەچێتە کن جەنازەکان. پاش ئەوەی یەك بە یەك تەماشایان دەکا...".

"پاشان...؟".

"عەرزی خزمەتی ئاغای خۆم بکەم لەوێ رادەوەستێ، دەست لە کەلەکەی دەنێو دەست دەکا بە پێکەنین. لەسەر سەری مردووەکان راوەستابوو. پێکەنینێك بۆ ئێستا نەبێ بۆ کەنگێ باشە. وا پێدەکەنێ، ئەو حەشیمەتەی بۆ تەماشا هاتبوونە وێ، ئەوانیش دەست دەکەن بە پێکەنین. لە پڕ جەندرمەکان دەبینن لەوێ خەڵك هەموو پێدەکەنن، ئەوانیش دەست دەکەن بە پێکەنین. پاشان دەچێتە بازاڕ و لەوێش دەست دەکا بە پێکەنین، هەرکەس لە بازاڕ دەبێ، بێ ئەوەی بزانێ مەسەلە چیە دەست بە زگیەوە دەگرێو دەست دەکا بە پێکەنین. پێکەنینەکەی دەتەنێتەوە بۆ ماڵەکانیش. خوا روحم دەکا سەیران خان لە پێکەنین ماندوو دەبێو خەڵکیش لە پێکەنینی سەر جەنازە رزگار دەبن".

خەبەری چوونی سەیران بۆ سەر جەنازەی حەمەدۆك، عەلیەشەلی خستە دەریای خۆشحاڵیەوە بە سەبریی گوت:

"کوڕە سەبری, لەبەر خاتری ئەم خەبەرە... قەول دەدەم سەرتاپێت لە زێو بگرم... کەوایە لە خۆشیان پێکەنیبوو. بەڵێ؟...".

حەسەنەڕەش گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی، لە خۆشیەیان...".

"هەموو خەڵکی شارۆچکەو لادێ لەگەڵی پێدەکەنین".

ئاشەوان گوتی:

"بەڵێ... نەفەرێك هەم دەتوانێ تەواوی دنیا بکاتە شەریکی خۆشحاڵیی خۆی و بیان خاتە پێکەنین، هەم دەتوانێ بە تازیەی خۆی بیان گریەنێ. بنیادەم وایە، یانی بنیادەم بوونەوەرێکی سەیرە".

عەلی دووپاتی کردەوە:

"زۆریش سەیرە".

سەبری گوتی:

"ئەمن دەڕۆم".

عەلی گوتی:

"ئەتۆ بڕۆ، باش گوێ پێدا بگرە بزانە خەبەرێك لە حەمەدۆك هەیە یان نا...".

سەبری رۆیشت و پاش تاوێك بە هەمبانەیەك خەبەرەوە هاتەوە. ئەسپی حەمەدۆك لە مەودایەکی کەمەوە لەسەر بەردەلان ڕا تەماشای یاوەرو جەندرمەکانی کردوە، بزانێ چ دەکەن، یاوەریش زانیویەتی ئەو ئەسپە ئەسپی حەمەدۆکە، بە چیی ڕا زانیوە، مەعلووم نیە. بڕیار دەدا ئەو ئەسپە کەوا راویان دەنێ بکوژێ، تەقەی لێدەکا. بەڵام ئەسپەکە وەك هیچ نەبووبێ لە جێی خۆی رادەوەستێ و کلك هەڵدەوەشێنێ.

"یاوەر کە حەمەدۆکی نەدیوەو نایناسێ، چۆنی زانیوە کە ئەو ئەسپە خەنەییە هی حەمەدۆکە؟".

عەیەشەل گوتی:

"ئەو ئەسپە بەناوبانگە، ئەسپە جندۆکەکەی عەلیسەفابەگە. مەبەستم جادووییە. کەس ناتوانێ بیهەنگێوێ، تەنانەت منیش، تەنانەت حەمەدۆك خۆشی".

"پاشان یاوەر لە جێیدا دەکەوێ...".

بەراستیش یاوەر پاش ئەو رۆژە لە جێیدا کەوتبوو. لەگەڵ وەکیل باشی عاصم نەبێ لەگەڵ کەس قسەی نەدەکرد. خەوی لێنەدەکەوت و وەك پێویست خواردنیشی نەدەخوارد. پیلی ژن و منداڵەکەی گرتبوو، چووبووە ئەنکەرە ماڵێ بابی کە سەرهەنگی سوپا بوو. ئیدی خەڵکی شارۆچکەی خۆش نەدەویست، ئەوان لە پێش چاوی خەڵکێکی زۆر نەفام، شێت و درۆزن بوون. لە یەکەم دەرفەت دا پیلی ژن و منداڵی دەگرێو بە پەلە دەچێتەوە ماڵی بابی. ژنەکەی لەبەر ئەوە کە مێردەکەی خێزانی حەمەدۆکی کوشتبوو، نەیدەتوانی لێیخۆش بێو لەو رۆژە بە دواوە هەمیشە بە چاوی سووك تەماشای دەکرد. یاوەریش ئەم مەسەلەیە تێگەیشتبوو، و لە داخی حەمەدۆك کە ببووە مایەی نێوان ناخۆشیی ئەوو ژنەکەی وەك شێتانی لێهاتبوو.

" وەکیل باشیعاصم".

دەنگەکەی زۆر بە سپایی بوو و بە حاڵە حاڵ دەبیسرا.

"ئەمرکە جەنابی یاوەر".

"ئەو ئەسپە، ئەسپی حەمەدۆك بوو، نا؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەڵێ جەنابی یاوەر، ئەسپی تۆ چۆن دەناسم ئەو ئەسپەش وا دەناسم، هەروەك خۆم دەناسم و ژن و كچەكەم دەناسم".

"ئەمنیش باشی دەناسم، لەبیرم ناچێ".

"لە بیرچوونەوەی نیە".

"ئەدی بۆچی وا بەرەڵڵایان كردوە؟ ناكا ئەوەی لە نێو لێڕەوار لێمان دا حەمەدۆك بووبێ".

"ئەمنیش پێم وایە حەمەدۆك بوو".

"باشە ئەی چووە كوێ؟".

"هۆبەو هەواری عێلات لەو لایە. لەوانەشە بریندار بووبێ".

"ئەو لایە دێیەك شتێكی لێ‌نیە؟".

"بۆچی، لەو دەشتەی خوارێ دێش هەن".

"دێهاتی‌یەكان و عێلات جەنازەی حەمەدۆك كە كوشتمان حەشار نادەن؟".

"حەشاری دەدەن".

"حەمەدۆك بۆ ئەوەی ئێمە ئەزیەت بكا, بە هاندانی دێهاتی‌یەكان گاڵتەیەكی وەك بەسەرهاتەكەی باقرگدیگی وەڕێ ناخا؟".

"حەمەدۆك تێكەڵی ئەو فێڵ و تەڵەكەبازی‌یانە نابێ".

"خەڵكی شارۆچكەش حەمەدۆكیان زۆر گەورە كردەوە. بە جۆرێك پێشوازی‌یان لە ئێمە كرد وەك قەلای خەیبەرمان گرتبێ. لەبارەی كوژرانی حەمەدۆكیشەوە زۆریان برووسكە بۆ ئەنكەرە لێدا. ئێستاش دەڵێن حەمەدۆك چل سوارەی غەیبی هەڵیان گرتوەو لەگەڵ خۆیان بردوە".

"بۆخۆم بەم گوێیانەم گوێم لێبوو وایان دەگوت".

مورتەزاغا, زولفۆبەگ, مەلادۆران ئەفەندی و تاشكەن خەلیل و چەند كەسی دیكە چوونە سەردانی یاوەر بۆ "بەلادوور" پێ‌گوتن. بەلام یاوەر رێگای كەسی نەدا. مورتەزاغا لە رقان شێت ببوو. وەك مزی سەر مەدوونەی توابووەوەو لە ترسانیش وەك گونی هەللاج هەڵدەلەرزی. مورتەزاغا بە دەنگێك كە وەك ویشەویشی مار دەچوو, گوتی:

"كوڕە یاوەر, كوڕە یاوەر, بابمانت بە گان دا. لە بەینت بردین. كوڕە وەك قارەمانێك پێشوازیمان لێ‌كردی. كوڕە یاوەر, تەنانەت مستەفا كەمال پاشاش پاش سەركەوتنی لە شەڕی سەربەخۆیی‌دا لە ئەنكەرە پێشوازیی وای لێ‌نەكرا, نۆی ئەیلولیش وەختێك چووە ئەزمیر ئەم پێشوازەی لێ‌نەكرا. كوڕە یاوەر, وەك ناپلیۆن هاتیە شارۆچكە. كوڕە, ئەتۆ درۆی وات بۆ كردو بۆچی ئێمەت لە دنیاو لە ئەنكەرە كردە پووڵەڕەشكەیەك؟ كوڕە, هەموو رۆژنامەكان نووسی‌یان حەمەدۆك كوژرا. ئێستا چۆن لە بنی دێیەدەر؟".

تاشكەن خەلیل بەگ گوتی:

"ئەوان سەرو كلكی پێك دەگرن, مەڕ پێی بەرخی خۆی ناشكێنێ".

مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"بۆچی, دەی‌شكێنێ. پێم بلێ ئێستا ئێمە لەگەڵ بەلای حەمەدۆك چ بكەین. یاوەر ئەگەر بش مرێ بە مەمانان چی؟ بەلام دەبێ بزانین ئێمە چۆن دەتوانین لە شەڕی ئەم بەلایە رزگار بین".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خەلیل بەگ وەڵامی دایەوە:

"ناتوانین رزگار بین".

"جەناب یاوەری بەڕێزیش خۆ لەسەر ئێمە رادەنێ... قامکە گەورەی وەبن چەنەگەی دەدا, لاقی راستی ڕەپێش دەکا, کەمێکیش خۆی کووڕ دەکاتەوە راست وەك مستەفا کەمال لە قووجاتەپە. وەی وەجاخت کوێر بێتەوە یاوەر. شارێکی گەورەی ئاگر داو وەجاخمانی کوێر کردەوە. ئێمە تازە پاش ئەو درۆ شاخدارانە دەتوانین سەر بەرز کەینەوە؟".

زولفۆ بە دڵنیایی گوتی:

"نا ناتوانین, ئەتۆش خەتات هەیە ئاغا, ئەتۆش هەژابووی".

"دیارە هەژابووم, دەکرا نەهەژێم؟ هەم هەژابووم و هەم خەریك بوو لە خۆشییان شێت بم. گاڵتە نیە, بزانە چ ببوو, چ رووی دابوو, خەبەری مەرگی دوژمنێکی خەڵك, دوژمنی نیشتمان و بنەماڵەکان و دوژمنی مستەفا کەماڵ پاشاو خائینێکی تەقیلەبەسەر هاتبوو... ئەگەر تۆ بی لە خۆشییان شێت نابی؟ ئەگەر خەبەری مەرگی کەسێکت بۆ بێنن کە گوللەی لە نێوێ چاوی باشترین هاوڵت داوەو مێشکی بە دیوارەوە نووساندوە شێت نابی...؟".

"مورتەزاغا ئەگەر ئەمن لە جیاتی تۆ بام ئارامیی خۆم دەپاراست".

"ئەمن ناتوانم ئارام بم زولفۆ, ناتوانم. ئێستاش بزانە چ دەکا, حازر نیە چاوی بە پیاوماقووڵانی شارۆچکەیەکی گەورەو گران بکەوێ. ئەمن ئەمەم پێ تەحەممول ناکرێ. چما ئەو خوێڕییە کە لای ئێمە قوونی گوواوییە چ کارەیە؟".

مەلادۆران ئەفەندی پشتی گرت و گوتی: بەڵێ, چ کارەیە؟".

"ئەوەندە بەفیزو دەمار بوو نەدەکرا تخوونی کەوی. ئێستاش قارەمانە نیشتمانییەکەمان لە جێی دا کەوتوە".

"زولفۆ بەگ, ئەو ئەگەر پاش ئەوەی شارە جوانەکەمانی بەدناو کرد, توانی لەم شارۆچکەیە بمێنێ, با بمێنێ. ئەتۆ ناتەوێ وەزعی ئەم کابرایە عەرزی جەنابی عارف صائم بەگ ئەفەندی بکەی. ئەم خزمەتە بچووکەشت بۆ شارەکەمان لێ وەچاوە؟".

"یاوەر فارووق هەر ئەم رۆژانە مشووری حەمەدۆك دەخوا ـ راوێژی دەنگی زولفۆبەگ زۆر رق هەستاوانە بووـ ئەمن زۆرم متمانە بە یاوەر فارووق بەگ هەیە".

"باشە متمانەت پێی هەبێ, ئەم درۆزنە هەر مەبارەکی خۆت بێ".

"لاوێکی زۆر شەریفە, هەر بۆیەش لە جێی دا کەوتوەو ناتوانێ چاو لە چاوی کەس بکا. راوەستە با لە جێی بێتەدەر...".

"رەبی خوا خەڵکی گەڵی شکۆفە تووشی بەڵای ناگەهان کا. یاوەر فارووق ئەوەندەیان لێدەدا هەموو ئەندامی لەشیان دەشکێنێ, دەیان هاڕێ. رەبی خوا خەڵکی چیاکانی توورووس تووشی بەڵای ناگەهان کا...".

زولفۆ بە دەنگێکی قایم گوتی: خەڵکی لادێ هەر زمانی کوتەك دەزانن.

مورتەزاغا لە حاڵێك دا بە تووڕەیی بە جێی دەهێشتن, وەڵامی دایەوە: ئەتۆ هەروا بزانە.

هەر کە گەیشتەوە ماڵێ پرسی: عەلییەشەل خەبەری چیە...".

حەسنەخان وەڵامی دایەوە: هیچ خەبەری نیە.

"دەبێ وەیبینم. چارەیەکم نیە. کەس نازانێ لەمەودوا چ دەبێ. نازانن حەمەدۆك ماڵەکانیان بەسەردا دەڕووخێنێ. تەنیا مەلادۆران ئەفەندی مەسەلەکە تێدەگا. ئەویش بە دەست رێگرانەوە گرفتارە. ئاغاچلی کە پیاوەکانی کوڕی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلادۆرانیان کوشتوە, لە شاخەکانی تووڕووس خەریکە شمشێرەکەی بۆ سەربڕینی مەلادۆران ئەفەندی تیژ دەکا. ئێستا دەردەکەویٚ کە حکوومەتیش بە کەلك نایە... خانم, ئەگەر سبەینیٚ ئەم جەنابی یاوەرەمان کەلاکی بەرازێك بێنیٚ و بلٚیٚ ئەمە حەمەدۆکە, پێم سەیر نابیٚ ئەگەر بیهێنیٚ و بلٚیٚ ـ ئا...خ ـ تفەنگم لە حەمەدۆك دابوو, کاتێك هاویشتبوومە سەر ئەسپێکی رووت و دەم هێنایەوە, چل سوارەی غەیبی کردیانە بەراز دیسان پێم سەیر نابیٚ".

"فەرماندەری جەندرمەی ویلایەتەکەمان خەریکە دێتە ئێرە؟".

"سبەینیٚ پێش نیوەڕۆیە لێرەیە".

"قسەی لەگەڵ بکە, هەموو شتێکی پیٚ بلٚیٚ".

"دیارە پێی دەڵێم. ئەو پیاوێکی قەدیمییە, گەڕاوەتەوە, بەڵکوو لە دەردمان حالٚی بیٚ. لە داخی ئەم زولفۆیە خەریکە شێت دەبم".

"چی کردوە دیسان؟".

"ئەو هەموو زەوییەی داوە بە عارف صائم بەگ و بەگەکانی دیکەو ئەم و ئەو, بۆخۆشی ئەو هەموو باخ و مەزرایەی وەرگرتوە چاوی پڕ نەبووە, هاتوە چەت لە کاری مەمانان دەخا".

"دەلٚیٚ چی؟ ئەو سەگە بیٚقیمەتە دەلٚیٚ چی؟ ئەو مەیموونە دەلٚیٚ چی؟".

"دەلٚیٚ ئەم مەسەلەیە ئەتۆ گەورەت کردوەتەوە, ئەتۆ حەمەدۆکت ئەوەندە گەورە کردوە. هەروا بزانە مەسەلەی حەمەدۆك مەسەلەیەکی چووکەڵەیە. ئا...خ عەلییەشەل ئا...خ".

"ناتوانی یەکی دیکەی وەك وی پەیدا بکەی؟".

"ناتوانم, ناتوانم, ئاخ ناتوانم. ئەگەر توانیبام پەیدای بکەم, ئەگەر توانیبام ئەوەندە لەبەر ئەو سەگبابە دەپاڕامەوە...؟ لەبەر ئەو سەگە شەلە... ئەو دوژمنی حەمەدۆکە. بۆخۆشی پیاوێکە زۆر ئازاتر لە حەمەدۆك. حەمەدۆك لێی دەترسیٚ. ئەمن بە دەستی خۆم مالٚیٚ خۆم خەرا کرد. ئەمن بە دەستی خۆم پەتی سێدارەم هاویشتە ئەستۆی خۆم".

"لەوانەیە پەیدا بێتەوە".

"ئا...خ. ئەگەر جارێکی دیکە چاوم بە چاوی دەکەوتەوە... وام دەکرد لە گوناهم خۆش بیٚ. ئا...خ ئەگەر جارێکی دیکە, لەحزەیەك ئەوم دەدیەوە... ئەمن دەتوانم وا بکەم لە تاوانم خۆش بیٚ. بەخودا خانم ئەمن دەمەویست تاقیی بکەمەوە. ئەمن چووزانم هێندە شەرم بەخۆیە ئا...خ, ئەمن چووزانم. بریا وام نەکردایە".

"دەی بینیەوە. خەریکن بۆ دیتنەوەی شارەکە ژێربەرەژوور دەکەن".

دەمەویٚ دیارییەك بدەم بەو کەسە کە عەلیی برام بدۆزێتەوە, پارەیەك دەوروبەری هەزار لیرەم وەلا ناوە بۆ ئەو کەسەی بیبینێتەوە".

"پەلە مەکە ئاغا, ئەمڕۆ و سبەی دەیبیننەوە. ئەتۆ چۆنێکی پێت سەلاحە مەسەلەکە بە فەرماندەری جەندرمەی ویلایەت بلٚیٚ".

ئەو شەوە خەو لە چاوی مورتەزاغا نەکەوت. ئەگەر جاروباریش چەند لەحزەیەك دەنووست خەونی سەیر سەیری دەدین: ژمارەیەکیان بە دوای یەکتر دا ریز کردبوون و بە نێو چۆمێك دا وەڕیٚیان خستبوون. لە چاوی هەموویان وەك لووساوك خوێن هەڵدەڕژاو دەچووە نێو رووبارەکەو چۆمەکە سوور هەڵدەگەڕا. مورتەزاغا لە پێش هەموانەوە دەرۆیشت. گوللە لە نێوچاوانی درابوون و لە چەنەگەی هاتبوونەدەر.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەیانی زوو یەکسەر چووە قایمەقامیەت و چاوەڕێی سەرهەنگی فەرماندەری جەندرمەی ویلایەت و قایمەقام ما. هاتنی فەرماندەر زۆری پێ نەچوو، هەرکە ترۆمبێلە سەوزەکە رووبەڕووی خانووبەرەکە راوەستا، هەردووکیان کە لە پەنجەرەی ترۆمبێلەکەوە سەیری دەرێیان دەکرد، دەسبەجێ و دەکرێ بڵێین بە غاردان لە ترۆمبێل دابەزین و هاتنە لای.

بەری دەردی دڵی مورتەزاغا دڕاو ئەوەندە کە توانای قسەکردنی هەبوو، یەك بە یەك ئەوەی خەڵك لە دەستی چەتەکان کێشابوویان گێڕایەوە. سەرهەنگ کە پیاوێکی تێگەیشتوو و خۆش مەشرەف بوو، زۆر چاك کەوتبووە ژێر تەئسیری قسەکانی. هێندەی نەمابوو لە بانگی گریانێ بدا.

"زۆریش پەرۆشی ئەو کوڕەمە، یاوەر زۆر پەرێشانە. لاوەکان هیچ توانای ئەم جۆرە شتانەیان نیە. هەربۆیەش نەخۆش کەوتوە. یانی چەتەکان و حەمەدۆك ئەوەندە زوڵم و زۆر دەرهەقی خەڵکەکەمان دەکەن؟".

"لەوەی گوتم زیاتریش".

سەرهەنگ بە پێکەنینەوە گوتی:

"وەختێك جحێڵ بووم هەموو رۆژێ جەنازەیەکی چاکیرچالی ئەفەیان دێنایەوە فەرماندەرایەتیی جەندرمە. خەڵك فریویان دەداین. ئەمن ئەودەم زۆر زۆر لاو بووم. رۆژێك یاوەر قاچاخچییەك دەکوژێ و بە دێهاتییەکانی نیشان دەدا. ئەوان سوێندو قورئان دەخۆن کە چاکیرچالی خۆیەتی. یاوەر دێتە ئەزمیر، وەختێك تێدەگا کابرا چاکیرچالی نیە، خۆی دەکوژێ. ئای جحێڵی ئای. باشە یاوەر فارووقمان حاڵی چیە، بیستم نەخۆش بووە، وەختێك ئەو مەسەلەیەم بیست بێ ماتڵ بوون هەستام وەڕێ کەوتم".

قایمەقام گوتی:

"حازر نیە کەس ببینێ".

"ئێمە دوێنێ دەوری پازدە بیست کەس لە پیاوماقووڵانی شار کۆبووینەوە بۆ ئەحواڵ پرسین چووینە لای، بەڵام وەری نەگرتین".

سەرهەنگ لە حاڵێك دا دیسان پێدەکەنی، گوتی:

"ناتوانێ، ناش توانێ وەرتان گرێ. هەتا ماوەیەك ناتوانێ چاو لە چاوی کەس بکا. ئێستا با ئەمن هەستم بچمە سەردانی...".

هەستاو گوتی: دووبارە یەکتر دەبینینەوە.

"بەچاوان جەنابی سەرهەنگ".

یاوەر جلی لەبەر کردبوون، ریشی تاشیبوو، حازرو ئامادە لە ماڵێ چاوەڕوانی سەرهەنگ بوو. ئەو لە خوارێ لەبەر دەرگا لە حاڵێك دا وەك بزمار چەقیبوو پێشوازیی لە سەرهەنگ کرد. سەرهەنگ گوتی:

"بەڵا دوورە جەنابی یاوەر، کوڕم".

سەرهەنگ لە پێشەوە، یاوەر بە دوای داو وەکیل باشی عاصم لە دوای وانەوە چوونە سەرێ. سەرهەنگ لەسەر قەنەفەیەك دانیشت. پیاوێك بوو زۆر قەڵەو. وەختێك لە پلیکانەکان وەسەر دەکەوت هەناسەبڕکەی وێکەوتبوو. رووی کردە یاوەرو وەکیل باشی عاصم کە بە پێوە راوەستابوون.

"فەرموون، دانیشن".

دانیشتن، سەرهەنگ دەستی کرد بە پێکەنین و دووبارە گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەڵادوورە".

"یاوەر ئەم شتانە بەسەر هەموو جەندرمەیەك دێن".

"دێهاتیەکان فریویان دام".

"فریویان داوی یاوەر, ئەتۆ هێشتا زۆر حەمەدۆکی دیکە دەکوژی. زۆر حەمەدۆك تەسلیم دەبنەوە, ئەمە قانوونی کارەکەمانە. گرتن و کوشتنی چەتەیەك کە خەڵك خۆشیان دەوێ و لێی دەترسن کارێکی سەختە".

"دەزانم فەرماندەر".

"خەڵك هەر لە ئێستاوە کردوویانەتە نەزەرگە. چاکیرچالی محمد ئەفەش لە ئەزمیر نەزەرکردەیەك بوو. هێندێك کەس هەبوون کە گڵکۆکەیان زیارەت دەکرد, هێندێکیان لە خاکی گڵکۆکەی دەکردە نێو پیاڵەیەك ئاو هەموو نەخۆشیەکانیان چاك دەبوونەوە. ئەم حەمەدۆکەشمان...".

"راستە فەرماندەر".

"ئەگەر مەسەلەی زیندووبوونەکەی راست بێ... نەزەرکردە...".

"راستە فەرماندەر, ئەمن سەری ویت بۆ دێنم".

"ئیشەڵڵا یاوەر. بەڵام ئەتۆ ئەگەر ئەوەندە بەو مەسەلە بچووکانەوە نارەحەت بی... یاوەر, ئێمە زۆر شتمان دیوە. گورهانێك (سریە) جەندرمەت بە سێ ئەفسەرەوە بۆ دەنێرم. دەرەجەداریش (مراتب) چەندی بتەوێ بۆت دەنێرم. ئەتۆ بەرپرسی گشتیی ئەم مەڵبەندەی, ئەو گورهانەی دەینێرم لە ژێر ئەمری تۆدا دەبێ".

هەستایە سەرپێ: بەڵادوورە یاوەر, نارەحەت مەبە.

"زۆر سوپاس فەرماندەر".

سەرهەنگ بەسپایی لە پلیکانەکان هاتەخوارو لە حاڵێك دا دەیگوت بەخوام سپاردن سواری ترۆمبێلی خۆی بوو. هەر کە ئەو رۆیشت یاوەر زیندوو بووەوە, بووژایەوە, چووە شوێنی کاری خۆی و لە پشت مێزەکەی خۆی دانیشت و بە ددان لە چیرەوە بردنەوە گوتی:

"کارێك دەکەم خەڵکی گەلی شکۆفە خوێن برشێنەوە".

نیوەرۆیە وەختێك لە ماڵی قایمەقام لەگەڵ سەرهەنگ خەریکی نان خواردن بوون, لە دەرکەیان داو یەکێك لە پیاوەکانی مورتەزاغا هات و رووبەروویان راوەستا. مورتەزاغا کە هەموو شتێك تێگەیشتبوو هەستاو لە حاڵێك دا لاقەکانی تێك دەئاڵقان چووە لای و پرسی:

"دیتانەوە؟".

"بەڵێ, لە ئاشی حەسەنەرەش".

"هەر ئێستا بیبەنەوە ماڵێ. هەر لەگەڵ رۆیشتنی جەنابی سەرهەنگ خۆم دەگەیەنمەوە ماڵێ. سڵاوی خانم بگەیەنە, پێی بڵێ هەتا بۆخۆم دێمەوە زۆری ئاگا لە عەلیی برام بێ".

وەختێك مورتەزاغا گەرایەوە ئەو خۆشحاڵیەیە لە نەکاوە کە لە روخساری دا پەیدا ببوو, بۆ حازریان بوو بە مەراق. مورتەزاغا وەك بلبل دەستی بە قسە کردو گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دیمەوە, ئەوم دیتەوە, عەلیەشەل, دوژمنی خوێنیی حەمەدۆك. عەلیەشەلی برام بۆ جەندرمەکان دەبێتە کۆمەگێکی گەورە. گاڵتەیەکم کردبوو, رووحێکی چەند گەورەی هەیە. دەمەویست تاقیی بکەمەوە, بەڵام لە مەسەلەکە حاڵی نەبوو و دەسبەجێ لە ماڵمان رۆیشت".

ئەمجار بە شەوق و زەوقەوە بۆ سەرهەنگی باس کرد کە عەلیەشەل کێیەو چ کارەیە. نان خواردنی بە جارێك لەبیر چووبوو. تەنانەت پاش ئەوەی وەبیریشی هاتەوە, دیسان پارووبەکی لەوەی لە پێشی بوو هەڵنەدەگرت. یەك بە یەك هونەرەکانی عەلیی هەڵدەدان, باسی شوێن گێرانەکەی کرد کە چۆن شوێنی مێرووله لەسەر زەوی و شوێنی هەور لەسەر ئاسمان دەدۆزێتەوەو چۆن بە تەماشای شوێنی پێی کەسێك رِا دەزانێ بیر لە چی دەکاتەوە, چ دەکاو چۆن بنیادەمێکە. ئەقڵ و تێگەیشتن و کەمالاتی وی باس کردو دەست راستیی وی لە تفەنگ هاویشتن دا شی کردەوە کە چۆن دەتوانێ چاوی قورینگ لە وەختی فرِین و لاقی کەروێشك لە کاتی راکردن دا بە تفەنگ بنگێوێ.

"رەنگە بفەرموون تەواوتورە. نا تەواتور نیە. تەنیا خەڵکی ئەم شارۆچکەیە نین کە هونەرەکانیان دیوە. بەڵکوو هەموو خەڵکی توورووس ئەمەی دەزانن".

قایمەقام پشتگیری قسەکانیی کردو گوتی: بەڵێ راستە.

سەرهەنگیش بە پێکەنین و خۆشحاڵیەوە گوتی: هەیە, هەیە, بنیادەمی وا هەیە کە هەر قامکێکی دەستی هەزار هونەری لێ هەڵدەوەرێ. هاوکاریی ئەو جۆرە کەسانە زۆر بەکەلکە.

هەستایە سەرپێ. ئەو ئەمرۆ لە نیزیکەوە لەگەڵ مورتەزا ببووە ئاشناو زیاتر خۆشی ویستبوو. لەم بارەیەوە سوپاسی قایمەقامی کرد.

هێشتا ترۆمبێلی سەرهەنگ وەرِێ نەکەوتبوو, مورتەزاغا بەرەو ماڵ بووەوە, غاری دەدا. هەناسەی سوار ببوو. خێرا لە پلیکانەکان وەسەر کەوت:

"کوا, کوا, براکەم کوا؟ زۆر داوای لێبووردن دەکەم. برالە گیان ئەتۆش زۆر شەرم بەخۆو دڵناسك بووی. سەیر ئاگرە سپیەك بووی و ئێمە نەمان دەزانی. یانی مەبەستم ئەوەیە وەك ئاگرێك کە رەنگی سپی بێ, یانی وەك گرِی ئاگر. ئێمە هێشتا تۆمان تاقی نەکردبووەوە..."

لەم ژوورەوە دەچووە ئەو ژوورەو لەوێوە دەچووە ژوورێکی دیکە. هاواری کرد: حەسنە, حەسنە, حەسنە ئەتۆ لە کوێی حەس...نە.

حەسنەخان و هەموو خەڵکی ماڵێ دەسبەجێ هاتبوونە ساڵۆنەکە. خزمەتکارەکان, مەیتەرەکان, میرزایەکان و منداڵەکانیش هاتبوون و هەموویان شەرمەزارو سەرشۆرِ بە بێدەنگی راوەستابوون.

"بۆ بێدەنگن, عەلیاغای برام کوا؟".

حەسنەخان وەڵامی دایەوە:

"نەهاتەوە, لە بەیانیەوە کەس نەماوە لە دوام نەناردبێ. نایەتەوە. هەرکەسیش چووەتە لای, تەنانەت جارێکیش زاری هەڵنەپچرِیوە قسەی لەگەڵ بکا".

"لااله الا الله یانی چی. ئەمە چ بەزمێکە خوایە, ئێستا چ بکەین؟".

لەسەر قەنەفە دانیشت. سەری بەسەر سنگی دا شۆرِ کردەوەو لە فکرەوە چوو. ئەمجار سەری هەڵبرِی و رووی کردە خەڵکی ماڵێ کە بەپێوە وێستابوون, گوتی: ئێوە برِۆن. حەسنە ئەتۆ مەرِۆ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەسنەخان هات و لە کنی دانیشت. چەند لەحزەیەك لە پەنای یەکتر دانیشتن. قسەیان نەدەکرد.

"ئەتۆ دەڵێی حەسنە, ئەمن لە دوای بچم, گووم کردە لاقە شەلەکەی, خەڵکی شار هەموو شتێك دەزانن, کەس نەماوە نەزانێ چۆنم رازاندەوەو دوایەش چۆنم دەرکرد. ئێستا ئەگەر هەستم لە دوای بچم هەموو خەڵکی شار پێمان پێناکەنن؟".

حەسنەخان بەدەم زەردەخەنەوە گوتی:

"با پێبکەن, با پێبکەنن, ئەوان چ کارەن, هێندێك سەروقوون رووت, مەترسیی گیان لەگۆڕێ دایە, گاڵتە نیە, ژیانمان بە موویەکەوە بەندە, ئێمە خەتەر لە بنانگوێمانە, ئەو پێپەتیانە هیچیان نەبووە, گوێت لێبوو, بیستت کە حەمەدۆك چیی بووە؟".

"وەبەر تیری قودرەتێ کەوێ یاخوا".

"دەڵێن دوازدە سەوزپۆش بە سواری دوازدە ئەسپی بۆرە دێن, جەنازەکەی لە پارچە هاوریشمێکەوە دەپێچن و سواری ئەسپێکی سەوزی دەکەن و لەگەڵ خۆیانی دەبەن, هەمووی ئەمانە لە پێش چاوی جەندرمەکان دەکرێ, تەنانەت زار هەڵناپچڕن یەك قسەش بکەن, وەك کەڕو لاڵان رادەمێنن و لە جێی خۆیان نابزوون و تەماشایان دەکەن".

"درۆیەو ئەوە مەسەلەیەکی دیکەیە".

"دەزانم درۆیە, دەزانم... دەڵێن پاشان حەمەدۆکی هەڵدەگرن و دەیبەنە چیای دوڵدوڵ بۆ لای چل سوارەی غەیبی. هەر ئەم رۆژانە لەگەڵ پیاوێکی سەوزپۆش کە شمشێری رووتی بەدەستەوەیە دەردەکەوێ... دەچێتە خوارێ بۆ چوکووراوا, چوکووراوای دەگرێ. لە دەوڵەمەندان دەستێنێ و دەیدا بە هەژاران. پاش ئەوەی ئەو دەرکەوت لە چیاکانی توورووس گورگ و مەڕ پێکەوە ئاو دەخۆنەوە. هەموو کار دەکەن, هەموو بەقەد یەك پەیدا دەکەن و بەقەد یەك خەرج دەکەن و دەخۆن, کەس چاوی لە ماڵی کەس نابێ. وەختێك حەمەدۆك دەرکەوت هیچ کەس چووکترین ئازار بە کەس ناگەیەنێ و هیچ کەس بە قەد نووکی دەرزییەش دڵی کەس نایەشێنێ. وەختێك ئەو دەرکەوت, ئینسانەکان نەك هەر یەکتر, بەڵکوو تەنانەت مێرووڵەیەکیش ئازار نادەن. وەختێك ئەو دەرکەوت...".

"بەسە ئیدی, توخوا لێوەبڕە, لێوەبڕە حەسنەخان, درۆیە, هەمووی ئەمانە درۆیە... هەمووی ئەمانە لەبن سەری مەلادۆرانەوەن گوتمان چاوڕاو بکە, بەڵام نەك هێندە, ئەگەر ئەو لە ئێستاوە حەمەدۆکی بکاتە نەزەرکردە, حیسابی مەمانان تەواوە. چەتە بەس نەبوو, ئێستا دەبێ لەگەڵ نەزەرکردەیەك تووش بین. وەبەر تیری قودرەتێ کەوێ یاخوا. مەلادۆران ئاغا, گوتمان لێدە, نەمان گوت لێدە بکوژە. گوتمان شتێك سازکە بیخە سەر زارو زمانی خەڵك هەتا تۆزێك وەزعمان رێك و پێك دەبێ, ئێستا وەرە تەماشای کە... ئێمە چیمان گوت و ئەو چیی کرد".

حەسنەخان گوتی:

"راستە, هەموو ئەمانەی گوتم راستن, دوازدە پیاوی سەوزپۆشی بۆرە سواری وەك یەك, هەروا بزانە لە لووتی یەکتر بەربوونەوە, هەمووشیان لە شێوەی حەمەدۆك, حەمەدۆکیش... پێت خۆشە بانگی کوڕەکان کە لێیان بپرسە, ئەوان بە چاوی خۆیان دیویانە. خۆ دەستوپێوەندەکانی خۆمان درۆ ناکەن. بەری بەیانی بووە, تاریك و روونی بەیانی, وەختێك کە تازە دنیا رووناك دەبوو, دیویانە... بە چاکی دیبوویان".

"درۆیە".

"مورتەزاغا بە قوربانت بم, ناکرێ درۆ بێ, با وەك کەو سەرمان لە بەفر رۆنەکەین".

"مەلا دۆران ئەفەندی هەتا میسرێ چووە خوێندوویەتی, ئەو گوتوویە حەمەدۆك دەردەکەوێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خوایە هەزار تیری قودرەتیی وێ کەوێ... ئەتۆ ئەمەم پێ بڵێ, پێم بڵێ بزانم ئێستا مەسەلەی عەلیەشەل چ لێبکەین؟".

"یەکی دیکەی بەدوادا بنێرین, حەز دەکەی چەند کەس پیاوماقووڵ بنێرین, پێت خۆشە مەلای مزگەوتێ بنێرە".

"ئەمن دەیناسم, ئەخلاقی دەزانم نایەتەوە".

ئێستا کەوایە بۆخۆت بچوو ئاشتی بکەوە".

"چما دەکرێ, ئەمن بەم عومرەوە چۆن بچم لاقی عەلیەشەلی ماچ بکەم, گووم کردە لاقی ئەو سەگەشەلە".

ئاغا لە حالێك دا دەنگی لە ئێسکی چەنەگەی دێناو ددانی لە چیرەوە دەبردن درێژەی دایە. ئا...خ ئاخ ئاخ. حەیفێك و هەزار مخابن کە لە عەلیەشەل بەولاوە چارەیەکی دیکەم نیە پیاو چ بکا؟

"چما ئەو برای تۆ نیە, چما براکەتت نەتۆراندوە, با گەورەتریش بی, دەبێ بچیە لای".

"لەبەرم گرانە خانم, لەبەرم گرانە. لەبەرم گرانە بچمە لای ئەو سلە گووە شەلە. بمرم باشترە".

"خوا نەکا".

"ئەوانەی دەم بینن چم پێ دەڵێن؟ دەکەومە بەر زاری خەڵك. چۆنە رابکەین و لێدەین لێرە برۆین؟

خۆمان لەم بەڵایە دوور خەینەوە. بچین ساڵێك هەتا شەڕی حەمەدۆك لەسەر وڵات لادەچێ, لە ئەدەنە وەمێنین. پێت چۆنە خانم؟".

"بۆخۆت دەزانی".

"ئەدی ئەم کاروبارە, ئەم ئەسپانە, ئەم زەوی و زارە... ئەگەر لێرە نەبم, وەختێك کە هەر کەسەی دنیایەك زەوی بۆخۆی پاوان دەکاو ئەم دەشتە بە تالان دەبا, تەگبیرم چ دەبێ؟ چارەی دیکە نیە... جگە لە هێنانەوەی عەلی هیچ چارەیەکی دیکەمان نیە... ئەو پارێزەری گیانی من بوو, چ پێویست بوو تاقیی بکەمەوە, گاڵتەی وای لەگەڵ بکەم, چما هەموو کەس گاڵتەی هەڵدەگرێ؟".

بێدەنگ بوو و سەری داخست, ماوەیەکی زۆر وا مایەوە. خانمیش لە تەنیشتی وەك خۆی بێدەنگ بوو و لە فکرەوە چووبوو. ئەو باوەڕی کردبوو کە حەمەدۆك دەردەکەوێ و رۆژێك دێ و ژنان سووك دەکا. وەختێك کچ بوو لە ماڵێ بابی زۆری لەم و لەو بیستبوو کە رۆژێك پیاوێکی سەوزپۆش دێ و پێوەندی راستی و دروستی و چاکەو بەرابەری و برایەتی لەنێو ئینسانەکان دا بەهێز دەکا, ئیدی کەس بە ناهەق هەقی کەس ناخوا, هەقی بێدەسەڵاتان لە دەسەڵاتداران دەستێنێ. لە سێبەری دا هەموو بوونەوەرەکانی دنیا بەختەوەر دەبن, روخساری خەفەتبار نامێنێ, هەموو چیاکان, دەشتەکان, دێیەکان و شارۆچکەکان و شارەکان پڕ دەبن لە گوڵ و دنیا دەبێ بە گوڵ و گوڵزارو لە جیهان دا جگە لە فکری مردن هیچ دڵەکوتەیەك نامێنێ. باشە, ئەو کەسە بۆ حەمەدۆك نەبێ؟ دیارە ئەو پرسیارەشی لە خۆی دەکرد کە داخوا پیاوکوژێك دەتوانێ نەزەرکردەیەکی کەواسەوز بێ؟ داخوا قاتڵی عەبدی کە خۆی بە خوای پێنج ئاوایی دەزانی و زوڵمی لە خەڵکی پێنج ئاوایی دەکرد, دەتوانێ نەزەرکردە بێ؟ یان کوشتنی عەلی سەفابەگ... بەم حاڵ و وەزعەوە دەتوانێ نەزەرکردە بێ... بەڵێ دەتوانێ نەزەرکردە بێ. مورتەزاغا بە نێوچاوانێکی گرژو ئالۆزەوە پرسی:

"ئەوە دەڵێی چی؟".

"ئەتۆ برۆ لە دوای عەلیەشەل, ئەوەندەی بیر لێمەکەوە, هەرچۆنێك بێ دەبێ بچی لە دووی".

"راست دەکەی دەبێ بچم. (هەستایە سەرپێ) لیباس و کەوش و کڵاوشەبقە فووتێرەکەی عەلی لە کوێن؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەر کەوشەکانی لە ماڵێن. چما ئەوانی دیکە بۆخۆت نەت دان بە وەستا شەعبانی مەیتەر؟".

"ئا... ئێستا چ بکەین, کەیفمان بزووت و کاری سەیرسەیرمان کردن ها".

"گیانت سلامەت, ئەمەش دەڕوا".

مورتەزاغا دووپاتی کردەوە:

"بەڵێ دەڕوا, ئێستا مەسەلەی جلەکان چ لێبکەین؟".

"وەستا شەعبان لەو ماڵەی خوارێ کار دەکا, ئێستا کەسێك دەنێرم جلەکانی لێ وەرگرێ و بیان هێنێ. بۆ وەستا شەعبانیش دوایە هەر لەو قوماشە دەستێکی دیکە بکڕەوەو جووتێك کەوشیشی لەسەر بێ".

مورتەزاغا بە خۆشحاڵییەوە گوتی:

"هەر ئێستا کەسێك بنێرە".

حەسنەخان یەکێك لە نۆکەرەکانی بانگ کرد. بە ئارامی موو بە موو پێی گوت کە چۆن بچێتە لای وەستا شەعبان و جلەکانی لێوەرگرێ. تاوێك دواتر جلەکان, کەوشە سوورەکان و کڵاوشەبقە فووتێرەکە لەنێو بوخچەیەکی هاوریشم دا لە پەنا مورتەزاغا دانران.

"چارەیەکی دیکەم نیە, چوون بۆ لای ئەو شەلە بێناموسە بەلای منەوە لە مردنیش خەراپترە... بەڵام لەوە زیاتر چ کارێکمان لە دەست دێ؟ ئەسپەکەم بۆ بێننە دەرێ".

"ئەسپ ئامادەیە. لەبەر دەرگا چاوەڕوانتە".

"زۆر سوپاس خانم".

"ئیشەڵڵا سەرکەوتوو دەبی".

مام حەسەنەڕەش لەبەر دەرگای ئاشی بە حورمەتەوە پێشوازیی لێکرد, جڵەوی ئەسپەکەی گرت و هەر کە مورتەزاغا دابەزی, ئەسپەکەی برد لەبن چنارێ بەستیەوە:

"مورتەزاغا بەخێر بێی بۆ ئاشەکەمان, بەرەکەتت هێنا".

مورتەزاغا گوتی: زۆر سوپاس. بەڵام بە هیچ جۆر نەیتوانی هەنگاوێك بۆ لای ئاشی هەڵێنێتەوە. ئەو ئاوەی بە شڵپ و هۆڕ لە پەڕەکانی دەداو ئەو بەردە کە دەسووڕا, هاڕەیەکی لەگوێ گرانیان هەبوو. مام حەسەن بە هیچ جۆر نەیدەتوانی گوێی لە قسەکانی ئاغا بێ و ئاغاش پڕ بە گەرووی هاواری دەکرد.

حەسەن خۆی پێ نەگیراو گوتی:

"راوەستە ئاغا, با بچم ئەو ئاشەی راگرم و بێمەوە".

غاری دا بۆ لای ئاشەکە. ئەو هاڕە سامناکە بە لەحزەیەك راوەستا. بێدەنگییەکی قووڵ دەوروبەری داگرت. ئەم بێدەنگیە مورتەزاغای سرك تر کرد. بە منجە منج گوتی:

"دەمەویست بڵێم کە... خەریك بووم بڵێم کە گۆیا ئەو کوڕە شێتە, عەلیی برام لێرەیە".

بە دەم قسانەوە هەوڵی دەدا پێبکەنێ, بەڵام نەیدەتوانی.

مام حەسەنەڕەش:

"ئەو لە ژووریێیە گیانەکەم, ئەو لە ژووریێیە, زۆر باشە, ئەوەتا هاتوە بە هیچ جۆر وەدەر نەکەوتوە".

مورتەزاغا گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەستەزمان چۆن بێتەدەرێ, ئیمە گوویەکمان خوارد, بەڵام ئەو, گاڵتەکەمانی بەڕاست وەرگرت, دیارە گاڵتەکەی منیش کەرانە بوو... ئەرێ... کەرانە".

هەرلەوێ بە پێوە راوەستابوو. بە هیچ جۆر نەیدەتوانی بچێتە ژووری ئاشی. حەسەنەڕەش کە تاوێك لەمەوبەر لە کاتێك دا هەموو گیانی لە ئارد دا سپی هەڵگەڕابوو, دەرگای ئاشی کردبووەوەو گوتبووی فەرموو ئاغا وەرە ژوورێ, هەروا بە چاوەڕوانی لە شیپانەی دەرگادا راوەستابوو.

"فەرموو مورتەزاغا".

مورتەزاغا کە دەت گوت گوێی لە دەنگی نابێ, دەکرێ بڵێین زیاتر لە نیو سەعات هەروا لەبەر دەرگا مایەوە. ویستی پێبکەنێ بەڵام نەیتوانی. ویستی قسە بکا, بەڵام نەیتوانی. هێندێك پرسیاری بێ سەرەو بەرەی لە حەسەنەڕەش کردو ئەویش وەڵامی دایەوە, بەڵام مورتەزاغا لەم گوێیەوەی دەهات و لە گوێیەکەی دیکەی دەچووە دەرێ. پاش ئەوەی نەختێك دەسەڵاتی بەسەر خۆی دا پەیدا کرد, توانی زەردەخەنەیەك بکا, دیتی وەزعی باشە, دیسان چەند جاری پێکەنینەکەی تاقی کردەوە, نەیتوانی ساکارو ئاسایی پێبکەنێ, دەسبەجێ بە پێکەنینەوە چووە ژووری ئاشی و بە دەنگێکی بەرز نەڕاندی:

"کاك عەلی ئەمن هاتم, ئەگەر کێوی تووری نەچێتە لای حەزرەتی مووسا, مووسا دەچێتە لای کێوی توور. ئێستا ئەوە هاتوومە لات. چۆنی کاك عەلیە جوانەکەم, حاڵ و وەزعت باشە؟ بزانم پیاو هیچ نەبێ بەخێراتنێکی رەق و وشکی ئاغای خۆی ناکا؟ بڕوانە کاك حەسەن, توخوا تەماشای کە, راستە, هەقی تۆیە منت نەبەخشیوە, هاتووم تکات لێبکەم لێم ببووری. برای خۆشەویست و بەڕێز. هاتووم داوای لێبووردنت لێبکەم, دەمەویست تاقیت بکەمەوە. بریا کاری وام نەکردایە. بریا زمانم لە زارم دا لاڵ بووایە. گوتم ئێستا کە قەرارە عومرێك پێکەوە برا بین با ئەو برا ئازاو بەغیرەتە تاقی بکەمەوە.

ئۆۆۆ. خۆزگە دەتۆپیم و کاری وام نەدەکرد. ئۆۆۆ, برالە ئەتۆش پیاوێکی زۆر روح زل بووی, گاڵتەکەی منت بەڕاست وەرگرت؟ وەختێك جلەکانت داکەندن و فڕێت دان بۆ لای من نازانی چم بەسەر هات, نازانی حاڵم چ بوو, برالە قەت چاوەڕوانی ئەوەم لە تۆ نەبوو, لەلای منداڵەکان و لەلای ژنەکانم نازانی کەوتمە چ حاڵێکەوە, بوومە بەردی سەر سەهۆڵ, خەنجەرت لێدابام خوێنم لێنەدەهات. نازانی چەند تێك چووم, نازانی... هەموو خەڵکی بازاڕو شارۆچکە خەبەردار بوون چت لەگەڵ من کرد, هەمووان زگیان پێم سووتا, گوتیان مورتەزاغا برایەکی بۆخۆی پەیدا کردبوو, بەڵام لەسەر هیچ و خۆڕایی لە کیس خۆی داو دیسان لەم جیهانەدا بەتاقی تەنیاو بێکەس و بێدەر مایەوە".

وەختێك چاوی بەو بوخچە هاوریشمە شینە کەوت کە جلەکانی تێدابوون, جلەکانی وەبیر هاتنەوەو بە توندی فەرمانی دا:

"هەستە ئەو جلانە داکەنەو ئەمانە لەبەرکە بچینەوە ماڵێ. ئەسپەکەت لەبەر دەرگا چاوەڕێتە".

پاشان تەماشای پشتەوەی خۆی کرد. حەسەنەڕەش لەبەر دەرگا چاوەڕوان بوو:

"ئەو جلانە ئەتۆ بۆ کاکمت کڕیون؟".

"ئەمن کڕیومن ئاغا, چ بکەین وەختێك هاتە ئاشی رووت و قووت بوو".

"کارێکی زۆر چاکت کردوە. بە دڵەوە مەمنوونی ئەو میوانداریەیەم کە لە براکەمت کردوەو ئەوپەڕی رێزیشم عەرزی خزمەتت دەکەم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"زۆر سوپاس ئاغا, ئەمنیش هەزار جار رێزت عەرز دەکەم. دەستی مەبارەکت ماچ دەکەم".

"پارەی ئەو جلانە چەند بوو؟".

"هیچ ئاغا, شتێك نەبوو".

"چۆن هیچ؟ ئەتۆ پیاوێکی هەژاری, مانای نیە... ئەتۆ ئەو هەموو رێزو حورمەتەت لە برای لە گیان خۆشەویست ترم گرتوە ـ لە حالێك دا پەنجا لیرەییەکی بۆ رادەداشت گوتی ـ بگرە بگرە, ئەمەی وەرگرە".

"دەغیل ئاغا, ئەمە یەکجار زۆرە, یەکجار زۆرە... ئەمن بە سالێك ئەو پارەیە پەیدا ناکەم. دەستم بە داوێنت ئاغا, نۆکەرتم و بە قوربانت دەبم. ئەمن ئەو هەموو پارەیەم بۆ چیە؟".

"مندالت هەن, وەریگرە لە گیرفانتی خە".

راوێژی دەنگی زبرو فەرماندەرانە بوو. حەسەنەڕەش نەیتوانی لە فەرمانی دەرچێ. بە دەستێك کە دەلەرزی کیسەیەکی چووکەلەی دەستچنی لە گیرفانی دەرێنا, پەنجا لیرەییەکەی چوارقەد کردو لە کیسەکەی ئاخنی.

"کاکە هەستە, هەستە ئەو جلانە داکەنەو جلەکانی خۆت لەبەر کەوە".

عەلی سەری داخستبوو, دەت گوت پەیکەری بەردە. بەرامبەر بە قسەکانی مورتەزاغا چووکترین دژکردەوەی لە خۆی نیشان نەدەدا.

مورتەزاغا چاوی بریە حەسەنەڕەش و ماوەیەکی زۆر تێیەوە ڕوانی. دەت گوت دەیەوێ داوای کۆمەگی لێبکا, بەڵام پەژیوان بووەوە.

"مام حەسەن, پیاوی پاك و چاك و دڵپاك, ئەتۆ چەند لەحزەیەك لە دەرێ بە, لەبارەی تۆوە قسە لەگەڵ مەلادۆران ئەفەندی دەکەم کە ئەم ساڵ ئیجارەی ئاشەکەت لێوەرنەگرێ. باشە؟".

"زۆر سوپاس ئاغا".

"ئەم ئاشە ئی مەلادۆران ئەفەندییە, وەنا؟".

"بەڵێ ئاغا".

مورتەزا بەسەر ئاماژەی کرد کە دەرگا پێوەدەو بڕۆ. وەختێك ئاشەوان وەدەرکەوت مورتەزاغا گوتی:

"دوور مەکەوەوە, لە جێیەك بە ئەگەر بانگم کردی گوێت لێبێ".

"باشە ئاغا".

"بڕوانە کاك عەلی, دەزانم, زۆرم نارەحەت کردووی و ئەو دڵە میهرەبانە لە پەلکیگوڵ ناسکترو جوانتر لە هاوریشم و سووکتر لە تیشکەتم شکاندوە, دەزانم دڵی بنیادەم وەك شووشە وایە, ئەگەر شکا وەك خۆی لێنایەتەوە, دەزانم وەك خۆی لێنایەتەوە. بەڵام دڵی وەك شووشە ناسکی برایان وا لەگەڵ یەکتر گەرمە کە لەبەر سۆزی برایەتی هەرچەندیش بشکێ و وردوخاش بێ, دیسان وەك خۆی لێدێتەوە. دەتوانێ هەموو بەیانان وەك لەیلووپەڕێکی تەڕو تازە سەرلەنوێ بپشکوێتەوە. ئەدی... براله گیان...".

چوو راست رووبەڕووی عەلی راوەستا, داهاتەوەو لە خوارێ ڕا تێی هەڵڕوانی. چتە براله, بۆ وا دەکەی؟ تکا دەکەم شتێك بڵێ. هەزار جار تکا دەکەم, لەبەرت دەپاڕێمەوە. کوڕم کوشتووی و خۆم لە ماڵێ هاویشتووی. براله, عەلی. بەری پێیانت ماچ دەکەم, شتێکم پێ بڵێ. ئەمن باڵندەیەکی چووکەلەم پەنام بۆ چڵە دڕکێك بردوە. ئەو چڵە دڕکە ئەتۆی. دڵم مەشکێنەو وەرەوە سەر ماڵ و گوزەرانی خۆت... عەلی کەس لەوە زیاتر لەبەر کەس دەپاڕێتەوە؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چەند وشەکەی دوایەی زۆر بە قینەوە بە دەم دا هاتن, بەرە بەرەش تووڕەتر دەبوو, دەست و لاقیشی وردە وردە خەریك بوون دەلەرزین. بە دەنگێك کە دەت گوت گەرووی لەبەریەك هەڵدڕیوە نەڕاندی: قسە بکە عەلی, قسە بکە, بە نیاز نی قسە بکەی, شتێك بڵێی؟ هەتیوە لامەزەبی بێدینە شەلە, خوانەناسی بێئیمان. بنیادەمی ناچار ناکەن بۆ رووحیشی ئەوەندە وەپاڕێ".

لەنێو ئاشەکەدا دەهات و دەچوو, لاقی بە عەرزی دا دەدان, بای دەلێوان کردبوو و سەری بەم لاو لادا دەگێڕا. دیسان پڕ بە گەرووی دەستی کرد بە دادو هاوار: سەگبابی شەلی گەوواد, بە دوو شوێن گێڕان خۆت بە گوویەك دەزانی؟ هەتیوە بەرازە, گونەبەراز. شەلی گڕوێ. هەتیوە ئەتۆش ناوی خۆت ناوە ئینسان؟

هەرچی جنێوی دەیزانی بە دوای یەك دا ریزی کردن, جنێوەکان تەواوبوونیان نەبوو, شەلەش هەروا وەك بەرد لە جێی خۆی رەق ببوو. تەنانەت هەناسەشی هەڵنەدەکێشاو چووکترین جووڵانی نەبوو, تەنانەت چاویشی نەدەترووکاندن.

موڕتەزاغا کە تێگەیشتبوو کەمێك پێی لێ هەڵێناوە, دەنگی نزم کردەوە. هێدی بووەوەو دیسان بە راوێژێکی نەرم و نیانی وەك مەخمەر دەستی بە قسە کردەوە:

"بڕوانە کاك عەلی, برای خۆت موڕتەزاغا یەك دوو قسەی پێ گوتی, ئیدی مەم کوژە, ئەگەر پێت خۆش نیە بێیەوە ماڵەکەت باشە مەیەوە. ئاوا لەمن زویر مەبە, چتە ئاخر, دڵی ناسك و منداڵانەی من, دڵی برای گیانی بە گیانیی عەلیەشەل پڕ لە خوێن مەکە, یانی خەریکی وا بکەی دڵم خوێن بگریە, خەریکی هەلا بەهەلای دەکەی. عەلی قسەیەك لەگەڵ برای خۆت بکە, عەلیی, عەلیی, هیچ مەکە تەنیا یەك قسەم لەگەڵ بکە".

چووە لای, دیسان داهاتەوەو لە روخساریەوە راماو ئەمجار بە خۆشحاڵیەوە پشتی هەڵێنایەوە:

"روخسارت نەختێك نەرم بووە, ئەو روخسارە وەك گوڵ جوانەت نەرم بووە, موڕتەزا بە قوربانی ئەو روخساری وەك گوڵت بێ, موڕتەزا بە حەیرانت بێ. نەرم بووی, کەوایە دەتەوێ قسە بکەی, ها؟ چاوەڕێ دەبم, نەختێك سەبر بکەم... رەببی بە قوربانت بم خوایە رۆژی وا باشت هەبوون و نەم دەزانی, کاك عەلی دەیەوێ قسە بکا, خوایە شوکور, خوایە سەد هەزار جار شوکور, شوکور بۆ تۆ عەلیت بۆ وەقسە هێنام...".

موڕتەزاغا لەنێوان دەرگای ئاشی و بەردئاشەکان دا دەستی کرد بە راوێچکە: چاوەڕوانم, تەنیا یەك قسە بکە, هیچی دیکەم لێت ناوێ, هەر ئەوەندە.

چوو لەسەر بەردئاشە کۆنێك کە لە سووچێك فڕێ درابوو دانیشت. شەلاڵی ئارەق چاوی دە عەلیەوە بڕیبوون. خەریك بوو رقی هەڵدەستا. شتێکی خڕی بەقەد چنگێك دەهات بەری گەرووی دەگرت, دەیەویست خۆی بە عەلی دا بداو گەرووی رێك گوشێ, بەڵام پاش کێشەکێشێکی نێو هەناوی بەسەر ئەم ویستەی دا زاڵ دەبوو.

لە کاتێك دا هەناسەی هەڵدەکێشا هەستایە سەرپێ: ناتەوێ قسەم لەگەڵ بکەی, ها؟ ئەمن ئیدی کارێکم لە دەست نایە, عەلی. چاو لە من کە... راوێژی دەنگی بە تەواوی نەرم ببوو, بۆخۆشی گوێی بۆ دەنگی خۆی راداشت. دەنگی گەرم و دڵگرو لە کانگای دڵەوە بوو, پیاو حەزی پێدەکرد: بڕوانە عەلی, کوڕم, برام, نووری هەردوو چاوم, گلێنەی چاوم, خەریکم قسەت لەگەڵ دەکەم, یازدە منداڵت هەن, تاقە ژنێکیشت هەیە, چما دەکرێ؟ ئەتۆ هێشتا جحێڵی, دەتوانی دوو ژنی دیکە بێنی, دوو ژنی وەك چەپکەگوڵ, هەر لە ئێستاوە زەوییەکی سەت هەکتاریت دەدەمێ. ئەگەر سبەینێ قەباڵەکەیم نەدایەی, خەیانەتم بە دایکی خۆم کردبێ, ئیدی سوێند لەوە گەورەتر دەبێ؟ بڕوانە عەلی, بڕوانە کوڕم, بڕوانە نێوی چاوم, ئەگەر ویستت خانوویەکیشت بۆ دەکەم, بۆت دەکڕم چیە؟ کڕیم و تەواو بوو. خانووە دوو نهۆمییەکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مرادی موهاجیر. گۆیا دەیەوێ بە سەدو سی لیرە بیفرۆشێ. ئەویشم بۆ کڕی, وەك شیری دایکی خۆت حەلاڵت بێ, سبەینێ قەباڵەی ویشت دێتە دەست. بڕوانە عەلی, کوڕم ئەگەر قەباڵەت بە دەستەوە بێ هیچ کەس ناتوانێ نە خانووت لێ بستێنێ, نە مەزرا. بڕۆ ئەسپەکەت لەبەر دەرگا چاوەڕوانتە, لە ماڵێش فیلینتایەکی تازە کارخانە چاوەڕێتە, راست وەك کچی نەسماو. باشە دەڵێی چی؟ مواجبی مانگانەت بۆ دەبڕمەوە, دەمانچە دەسك سەدەفەکەی خۆم و سەعاتە زنجیرزێڕەکەم کە عیسمەت پاشا بە دیاریی داومێ دەدەم بە تۆ".

شانیی گرت, بەسپایی رایتڵەکاندو لاواندیەوەو گوتی: یاڵلا برام هەستە بچینەوە ماڵێ, زۆر درەنگ بووە, هیچ دەزانی خانم چەندی خۆش دەوێی تەنانەت لە برایەکیش زیاتر, هەتا ئێستا ئەوەندە چاوەڕوانی ئێمە بووە چاوی خێل بوون, چت گوت عەلی؟ نایەوە؟

ماندوو ببوو, چوو لەسەر بەردێك کە لە قوژبنی ئاشەکە بوو دانیشت, وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی, پەڕەسلێرکە بە میچیتۆزاوی و بە داوە جاڵجاڵۆوکە تەنراوی ئاشەکەوە هێلانەیەکی گەورەیان دروست کردبوو, جووچکە پەڕەسلێرکە لەنێو هێلانەکەدا زاری زەردو گوشادو کەفاویی خۆیان داپچڕیبوو, هەڵلاو هەنگامەیەکیان وەڕێ خستبوو, مەپرسە.

مورتەزاغا دیسان هەستا, دەستی بۆ حەوا بڵند کردو لە حاڵێك دا بە قامك هێلانەکەی نیشان دەدا, بە پێکەنینەوە گوتی: کاك عەلی بڕوانە ئەمانە, جووجیلەکان دەمیان کردوەتەوە چاوەڕێن دایك و بابیان دانیان بۆ بێنن. ئەو یازدە جووجیلەیەی تۆش, ئەو جگەرگۆشانەت, بێ پشت و پەناو برسی و تینوو چاویان لە ڕێگایە, بۆچی ناتەوێ نەجاتیان بدەی؟ پاشان دەنگی هەڵێنا: ئێستا ئەمن, برای گیانی بە گیانیت دەستمت بۆ لا درێژ دەکەم, ئەم دەستە مەگێڕەوە. ئەو دەستەی درێژی کردبوو لە حەوا لە پەنای لووتی عەلی سەرگەردان ما. دەست چاوەڕێ ماو ئەمجار بەسپایی دەستی کرد بە لەرزین. کەوایە ئەم دەستە دەگێڕیەوە؟ باشە برام زۆر چاکە.

پاشان دووبارە دەنگی نەوی کردەوەو گەرم و دۆستانە گوتی: باشە براله, هەرچۆنێك پێت خۆشە. دەستی هێنایەوە خوارو لە ئاشی وەدەر کەوت.

عەلی زۆر تامەزرۆ بوو, ئەم پیاوە ئەمجار هەموو بەڵێنەکانی بە جێدەگەیاند, بەلام بە هیچ جۆر نەیتوانی جارێکی دیکە چاو لە چاوی بکات و قسەی لەگەڵ بکا, بە بیرکەوتنەوەی منداڵەکانی کە لە کێوپارەی بە پەشێوحاڵی مابوونەوە ئاگر لە دڵی بەربوو. منداڵەکانی دەیان توانی لە چوکووراوا بچنە قوتابخانە, لە وەرگێڕکەیی ماڵان و شوانی و بێگار نەجاتیان بێ... هێندەی نەمابوو هەستێ دەست بکاتە ملی مورتەزاغاو بڵێ مورتەزاغا ئەتۆ برای هەقی منی, ئەمن دەزانم ئەتۆ دەتەویست تاقیم بکەیەوە. هەوڵی دا, زۆری بۆخۆی هێنا, بەلام نەیتوانی ئەو کارە بکا, دڵی رازی نەبوو و نەیتوانی. ئێستا بە رۆیشتنی مورتەزاغا ئەو گەورەترین دەرفەتی هەموو تەمەنی خۆی لە دەست دەرچووبوو.

لە حاڵێك دا عەلی لە ژووری ئاشی ئاوا لەگەڵ خۆی کەوتبووە مل ملانێ, مورتەزاغا کە دەستی حەسەنەڕەشی گرتبوو هاتەوە ژووری. دەنگێك کە دەیگرماندو خۆشحالانە بوو گوتی:

"حەسەنەڕەش ئامۆژگاریی بکە. ئەتۆم کردە شاهیدی ئەو سوێندە کە دەمەوێ لە حوزووری خوادا بیخۆم. هەرچی ئێستا دەیڵێم دەست بە قورئان دا دەدەم و بە ناوی گەورەی خوا سوێند دەخۆم کە هەموو ئەوانەی دەیانڵێم دەرهەقی عەلیەشەلی برام بەجێیان بگەیەنم".

پاش ئەوەی یەك بە یەك ناوی تەواوی ئەو شتانەی برد کە دەیەویست بیان دا بە عەلی, لە حەسەنەڕەشی پرسی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەموو ئەوانەی ناوم بردن لەبیرت دەمێنن؟".

"بەڵێ ئاغا لەبیرم دەمێنن".

مورتەزاغا هاتەوە لای عەلی, دەستی لەسەر پشتیی داناو بە راوێژێکی گریاناوی گوتی:

"قسە بکە عەلی, هەستە بچینەوە ماڵێ".

هەژانی لەشی عەلیی لەبن دستی دا هەست پێدەکردو پاشان لەرزینی پشتێ ویشی بۆ دەرکەوت:

"یاڵڵا عەلی, حەسنەخان ئەوەندەی چاو لە رێ کرد چاوی خێل بوون".

لەسەر قسەکانی رۆیشت, پاڕایەوە, تووڕە بوو, جنێوی دان, نەڕاندی, هاواری کرد, ناڵاندی, نەرمی و لەسەرەخۆیی نیشان دا. راوێژی دەنگی وەك ئاوی زوڵاڵی لێهات, بەڵام عەلی ببووە بەردو دەمی هەڵنەدەپچڕی.

مورتەزاغا بەدیتنی پەڕەسلێرکەیەك کە وەك بریسکە خۆی بە ژووریێ دا کردبوو بێدەنگ بوو. باڵندەکە هاتبوو لە دەوری هێلانەکەی دەسووڕاو جووچکە پەڕەسلێرکەکان دەمیان هەتا بنانگوێیان داپچڕیبوو و بە هات و هاوار چاوەڕێی ئەو خواردنە بوون کە دەبوو دایکیان بیان داتێ.

ئاغا هاتە کن عەلی, بە دەستە گەورەکانی سەریی گرت و بە زۆری بڵندی کردو گوتی:

"ئەو باڵندەیەی ببینە. بیبینە... تەماشای کە... بزانە چەند بە خۆشحاڵی دانی بۆ جووچکەکانی هێناوەو دەیان داتێ, تەماشاکە. ئەو حەیوانێکەو ئەتۆش ئینسانێك. باش بڕوانە".

نێوچاوانی عەلی تاریك بوو, عەلی ئارەقی کردبوو و چاوەکانیشی تەڕ بوون.

"یاڵڵا مام حەسەن با ئێمە بڕۆین, با ئەو تەماشا ئەو باڵندەیە بکا, شەرمی لە ئینسان بوونی خۆی بێتەوە, شەرمی بێتەوەو ئەقڵی بێتەوە جێی خۆی, ئەمن تاوێکی دیکە دێمەوە".

عەلی هەوڵی دا بە دوای دا غاردا بەڵام نەیتوانی هەستێ, ویستی قسە بکا, بەڵام زمانی لە زاری دا بەسترا, دەت گوت زمانی ئاوساوە. هەر لەوکاتەدا نەیدەتوانی چاو لەو باڵندەیە کە دەهات و دەچوو و هێندێ شتی لە زاری جووچکەکانی داویشت, وەرگێڕێ. وەختێك مورتەزاغا هاتەوە, ئەوی چۆن بەجێ هێشتبوو, هەر وای دیتەوە, دیتی کە سەری هەڵێناوەو تەماشای باڵندەکە دەکا کە خەریکە زگی جووچکەکانی تێر دەکا.

"عەلی. ناتەوێ قسە بکەی؟".

سەری عەلی دووبارە داکەوتەوە.

"باشە عەلی, ئەی شەلی شەلان ناتەوێ قسە بکەی... باشە... شەرتە بەڵایەکت بەسەر بێنم ئاسمان بۆت بگری".

فەرماندەری جەندرمەی ئەدەنە کێیە؟ دۆستی گیانی بە گیانی من دۆستی راست و ساغی من. دەبێ پەندێکت بەسەر بێنم بۆخۆت کەیفی پێ بکەی. عەلیەشەل باش باشت گوێ لەمن بێ, مەلا فەرهادو یۆبازئۆغڵی تاوانبار بوون؟ ئەی بۆچی لە بەندیخانەدا کەوتوون؟ پیاوێکی خواناسی وەك مەلافەرهاد دەکرێ پیاوی کوشتبێ؟ بەستەزمانە بۆچی دەیەویست پیاوی بکوژێ؟ پیاوکوژی بۆ بکا, چ حیکمەتێکی تێدا بەستە بوو؟ بەڵام ئەوە لە ژووری بەندیخانەدا خەوتوە, لەوانەیە لە داریشی بدەن, دەزانی بۆچی تووشی ئەم رۆژەیان کرد؟ چونکە خەبەرمان زانی کە پشتیوانی لە حەمەدۆك دەکا. پاشان ئەو کابرایەکە, کەس نازانێ چ کەسەو چ کارەیە. جاسووسە؟ بۆلشەویکە؟ کەسیش نازانێ لە کوێ ڕا هاتوە. دەبێ هەتا بکرێ زووتر زاتی چەپەڵی لەنێو ببرێ. یان یۆبازئۆغڵی, بۆ لە بەندیخانەدا کەوتوە؟ لەسەر گووکارییەك, بەستەزمانە لەسەر ئەسپی عەلی سەفابەگ کە حەمەدۆك سواری دەبێ لە بەندیخانەدا خەوتوە, هەربۆیەش بوو بە مایەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەرگی عەلی سەفابەگ، مایەی مەرگی هەموومان و مایەی بەدناویی شارۆچکەکەمان لە تورکیەیەك بەو گەورەییەدا. لەسەر ئەو ئەسپەی داویە بە حەمەدۆك لە نێوەڕاستی مەیدانێ دا لەداری دەدەن. برای گیانی بە گیانیم سەرهەنگ پێشنیاری کاری پێکردووی. گۆیا دەبی بە فەرمانبەرێکی پایەبەرزی دەوڵەت و ئێمە ئاغاو بەگەکان شەبقە بە دەست بە سەلام و کەلامەوە دێینە خزمەتت. سەرهەنگ بە منی گوت: ئێستا کە براکەت عەلیەشەل ئەفەندی هونەرمەندێکی وایە، گەورەترین شوێن هەڵگری سەر ئەم جیهانەیە، شوێنی مێروولەی سەر زەوی و تەیری هەواو شوێنی جاڵجاڵوکە لەسەر داوەکەی هەڵدەگرێ و دەیبینێتەوە، ئێمەش کاری پێ دەسپێرین و هەتا ماوە مواجبی دەدەینێ، ئەویش نەك مواجبی سەرجووخەیەکی رووت، بەڵکوو مواجبی یاوەرێکی دەدەینێ. وەختێك خۆشت مردی منداڵەکانت ئەو مواجبە وەردەگرن، بۆ ئەو مەسەلەیەش دەست بە قورئانێ دا دەدەم و سوێندت بۆ دەخۆم. ئەتۆ بە رەسمی دەبیە شوێنگێڕی حکوومەت و مواجب وەردەگری. سەرهەنگ گوتی لە سایەی برا شوێنگێڕەکەتەوە نە چەتە لەو چیاو بەندەنانە دەمێنێ و نە دزو یاغی... شوێنی هەمووان هەڵدەگرێ و دەیان دۆزێتەوە، دەسبەجێ جێگاکەیان بە ئێمە دەڵێ و ئێمەش...".

ئەمجار هات دەستی لەسەر شانی عەلی داناو گوتی:

"هەستە، هەستە بڕۆین برا چاوڕەشەکەم، هەستە باب و باپیرانمان گوتوویانە هیچ بەندەیەك نیە گوناهکار نەبێ، لەسەر ئەوەی ئێمە هەڵەیەکمان کردوە ئیدی من و خۆت و منداڵەکانت لەنێو مەبە. بڕوانە، ئەو پەڕەسلێرکەیەت خۆ دی... ئەو حەیوانە چووکەڵەیە ببینن، ئەو پەڕەسلێرکەیە کە بە قەد قامکێکی تۆیە، ئەوی بکەینە سەرمەشق و شەرم لە خۆمان بکەین. بزانە پەڕەسلێرکەیەك، پەڕەسلێرکەیەك. بەو هەموو گچکەییەی خۆیەوە چۆنی ئاگا لە جووچکەکانیەتی...".

پاشان خۆشحاڵ بوو. زەردەی هاتێ:

ئەتۆ پەڕەسلێرکەکانت لە وەختی فڕین دا دی؟ چما دەکرێ نەت دیبن، لەو ئاسمانەدا نەوی دەبن، بەرز دەبنەوە، وەك بریسکە باڵ دەگرن، وەك تیر بەرەوژوور دەچن، ئەمانە بەو ئاکارانەیان چ دەکەن؟

ئەتۆ بڵێ چ دەکەن؟ ئەتۆ لە هەموو کەس باشتر دەزانی، ئەتۆ بڵێ".

ئەمجار کەمێك کشایەوەو چاوەڕوانی وەڵامی وی مایەوە. بەو هیوایە بەڵکوو یەك قسە لە زاری ئەو پیاوە نزم و کەللەشەق و ناحاڵیە دەربچێ.

"بڵێ بڵێ، بڵێ داخوا چ دەکەن؟".

وەختێك دیتی عەلیەشەل بەو یارییەش هەڵنەخەڵەتا، دەستی کرد بە هاوار کردن:

"دەبڵێ ئیدی، شەلی ناحاڵی، ریامە لاقە شەلەکەت، بڵێ ئەوان چ دەکەن. مێشوولە خڕ ناکەنەوە بۆ جووچکەکانیان بەرن؟ دەبڵێ گووم کردە ئەو لاقە شەلەت، مێشە شەلە... هەتیو چما ئەتۆ کێی؟ چما ئافەریدەیەکی لە مێشوولە بێنرختر نی؟".

چوو بۆ لای دەرگا، دەیەویست دەرگا بکاتەوە، پەژیوان بووەوەو بەرەودوا گەڕایەوە:

گوێ بگرە، دەمەوێ ئاخر قسەم بکەم بیانووت لێبڕم، چاکت گوێ لە قسەم بێ، خەتای من نیە، هەر ئەم رۆژانە لەبەر دەرکی ئەم ئاشە یەکێك دەکوژرێ، ئەویش لە حاڵێك دا گوللەیەك لە نێوەڕاستی چاوی دراوە، دیارە پاش ئەوەی ئەشکەنجەیان کردو پێستیان لەبەر دارنی لە جەواڵێکی داوێن و فڕێی دەدەنە پاش ئاشی. سزای ئەو جۆرە پیاوکوشتنە ئیعدامە. پاشان پێنج کەس دێن شایەتی دەدەن کە بەم دوو چاوانەم دیومە عەلیەشەل ئەو پیاوەی کوشتوە، یەکێك لەو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شایەتانەش کەسێك دەبێ کە چاکەت لەگەڵ دەکاو ماوەیەکە لێرە بەخێوت دەکا, بەڵێ حەسەنەڕەش, ئەگەر نایەوێ شایەتی بدا, با نەیدا, خاوەنی ئەم ئاشە, دەزانی کێیە؟ مەلادۆان ئەفەندی, ئێستا تێگەیشتی؟ ئێستا لەم دووانە یەکێکیان هەڵبژێرە, یان پەتی سێدارە یان فەرمانبەرایەتیی دەوڵەت... یان خاوەنی مەزرایەك یەکیان هەڵبژێرە...".

پاشان هەتا تین لە گەرووی دابوو نەڕاندی:

"ئەمن دەڕۆم, بۆخۆت حیسابی خۆت بکە, پێت وا نەبێ دەتوانی لە دەستم دەرچی - پێکەنینێکی کردو لەسەری ڕۆیشت - ناتوانی بچیە چیاو بەندەنان حەمەدۆك لەوێیە, لە دەشتێش ئەمن هەم... ئەمن ئێستا دەڕۆم, وادیارە ناتەوێ بێیەوە ماڵێ ها؟ - ددانی لە چیڕەوە بردن و بە راوێژێکی وەك تف هاویشتن گوتی - نیشانت دەدەم".

دەرکەی ئەوەندە توند پێك دا دا کە ئاشەکە لەرزیەوە, عەلییشی لەرزاندەوە. کەمێك دواتر لە حاڵێك دا بەسپایی دەرگای دەکردەوە گەڕایەوە: بڕوانە عەلی, بڕوانە براله, شتێکم بیر کەوتەوە, ئێستا باشت گوێ لێبێ, لەمەودوا ئیدی بەتۆ نالێن عەلیەشەل, ئەگەر پێشت بلێن زار ڕاهاتنە, بەڵێ لەمەودوا ئەتۆ ناشەلی بەڵێ... دەڵێی چۆن؟ دەڵێم گۆیا لە بێرلین پێتەختی ئەڵمان لاقی دروست دەکەن تەواو وەك لاقی راستی لە گۆشت و ئێسقان. ئەمن یەکێك لەو لاقانەت بۆ لە برا ئەڵمانیەکانمان دەکرم, چما ئەڵمانی برای ئێمە نین؟ بۆت دەکرم ئەگەر میلیۆنێکیشی تێبچێ, دەڵێم بۆت بێنن و بۆخۆم پێوەندی دەکەم. ئەگەر بلێن: نا, نابێ, لاقەکە دەبێ خۆمان لە ئەڵمان پێوەندی بکەین, دەچینە پێتەختی ئەڵمان و لاقە تازەکەت لەوێ پێوەند دەکەین".

مورتەزاغا زۆر لەو کەشفە تازەیەی دڵنیا بوو. ئەگەر کەسێك ئەو پێشنیارەش رەت بکاتەوە, ئیدی بنیادەمی لەو نزمتر پەیدا نابێ.

"بەڵێ لەمەودوا بە لاقە تازەکەت لەسەر بەردان, لەسەر شاخان, لەسەر داران و لوتکەی کێوان وەك کەو غارغارێن دەکەی, بەڵێ غارغارێن دەکەی و هەرچی شوێنە هەڵی دەگری. نا براله؟ بڕوانە پەڕەسلێرکەکە دووبارە هاتەوە. بڕوانە. کاك عەلی بڕوانە. بزانە جووچکەکان چۆنیان دەم کردوەتەوە, بڕوانە سەری منیان لە دەمەوە دەچێ, ملە زەردەکەیان چۆن درێژ کردوە؟ بڕوانە بستێکیان درێژ کردوە. کەمی ماوە سەگبابانە ملیان هەڵکەندرێ...".

عەلی لەسەر قسەکەی وی سەری بۆ لای هێلانە پەڕەسلێرکەکە وەرسووڕاندبوو و بە پێکەنینەوە دەی ڕوانیە ئەو جووچکانە کە هەڵلاو هەنگامەیان وەڕێ خستبوو و دایکەکەیان کە لە حەوا بە دەوریان دا دەخولایەوە.

"عەلی قسە بکە".

"کوڕە دەت دەم پێستت لەبەر داڕنن ناپیاو, کوڕە دەت دەم دارت لە قوونێ بەرن. پێت وایە ناتوانم ئەمەت لەگەڵ بکەم؟ بەڵێ؟ ریامە ئەو لاقە شەلەت. کوڕە ئێمە پێمان دەڵێن پاڵەوانی سەرکەوتنی شەڕی سەربەخۆیی... بە عەلیەشەلێك ناوێرین, گووم کردە لاقە شەلەکەی؟".

ئیدی کەفی هەڵخڕاندبوو, ئاگای لە خۆی نەمابوو هەرچی بە زاری دا هاتبایە دەیگوت. لە نێو ئاشی دا ڕووبەڕووی عەلی هەڵداو پێدای دەکردو یەك بێن جنێوی دەدان, ئەو جنێودانە چەندی کێشا؟ کەس نەیزانی, نە عەلی, نە حەسەنەڕەش و نە مورتەزاغا خۆی. لەو ماوەیەدا ئەو کەسانەی دەهاتنە ئاشی کە گوێیان لە هەڵلاو هەنگامەو قاوەقاو دەبوو, دەچوونە قوژبنێکی باغەکەی دەوروبەری ئاشی. سەرەنجام مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەیگوت:

"گووم کردە دەمت شەلی گەوواد, تۆ و ئینسانەتیان نەگوتوە, ئەتۆ سزاواری زوڵم و ناهەقی و مەرگی," وەك گوللە لە دەرگای ئاشی دەرپەڕی و چوو بۆ لای ئەسپەکەی. حەسەنەڕەشی ئاشەوان دەسبەجێ غاری داو جڵەوی ئەسپەکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گرت و رکێفی بۆ داگرت. مورتەزاغا کە خۆی هاویشتبووە سەر ئەسپەکەی، بە روخسارێکەوە کە لە رقان رەش داگیرسابوو کەمێك داهاتەوەو بەسپایی گوتی:

"پێی بڵێ... بەڕاستی لەو کەللەشەقی و گەوجیەی زۆر تووڕە ببووم، هەقمە، چما برای نیم؟ هەر دەبوو لێی تووڕە بم پێی بڵێ والی کاری دەداتێ، دەیکاتە سەردەستەی شوێنگێڕەکان و مواجبی بۆ دەبڕێتەوە، بۆخۆشم لاقێکی تازە لە لاقە شەلەکەی پێوەند دەکەم، لاقەکەی لە پێش داش چاکتر دەبێتەوە.

حەسەنەڕەش ئەگەر عەلیی برامم بۆ ئاشت کەیەوەو بێنێریەوە ماڵەکەم، ئەم ئاشەت بۆ دەکڕم و دەت دەمێ. پاشان ئەتۆ پارەکەیم بە قیست وێ بدەوە. ئەمن پیاوێکم سەرم بچێ قەولم ناچێ. ئەمن ئەمشەو لە ماڵێ چاوەڕوانی دەبم".

پاشان پەڕەسلێرکەکەی کە وەك گوللە لە دەرگای ئاشەکەوە چووە ژوورێ نیشانی حەسەنەڕەش داو گوتی:

"تەماشاکە، بڕوانە ئەم باڵندەیە ئەرزاق بۆ جووچکەکانی دەبا".

ئەمەی گوت و ئەسپەکەی دەنگ دا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

منداڵان لەسەر تەپۆلکەکەی پشت شارۆچکە لە پەنای چڵە مۆردێك لە نزیك گۆڕستانی ڕۆمیەکان خەریکی جگێن بوون. گوڵە ئاسفۆندیلە وشکەکان هێشتا بەسەر بڕکەکانەوە مابوون. تووتڕکی کێوی و دڕك و داڵو گژوگیا لە سەرێ تا خوارێ بە نینۆکە شەیتانەی چووکەڵەی بە قەد دوگمەیەك داپۆشرابوون و سپی دەچوون. مێش و زەرگەتەی جۆراوجۆر، گەورەو چووك، بە ڕەنگی سووروشین و سەوز ـ کە هەموویان لەگەڵ خۆرهەلات دەفڕن ـ بە هەڵلاو هەنگامەو وزەوز لە فڕین دا بوون.

جاران بە جگی مەڕو بزن و گوێرەکە جگێنیان دەکرد، جۆرە یارییەکی سەخت بوو. ئەم جگانە هەر لەو کاتەدا کە بە ئامرازی یاریی گەورەکان دەژمێردران بووکەشووشەی منداڵانیش بوون.

هێشتا یارییەکە دەستی پێنەکردبوو، ئاشق مستەفا پرسی:

"لەسەرچی یاری بکەین؟".

منداڵەکانی دیکە خۆیان بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە ئامادە نەکردبوو. زۆر وەخت لەسەر بنەسوێسنەی کێوی یارییان دەکرد.

وەلیە گچکە گوتی: لەسەر بنەسوێسنە. هێشتا هەشت ساڵ نەدەبوو. نەدەچووە قوتابخانە. مانی گرتبوو. بڕیاری دابوو قەت نەچێتە ئەو جێگایە کە وەك مەنگەنە وایەو پێی دەڵێن قوتابخانە. ئاشق مستەفا وەڵامی دایەوە: هێشتا بنەسوێسنەمان هەڵنەکەندوون.

"لەسەر هەنجیر".

مستەفا پرسی:

"هەنجیر لە کوێ بوو؟ بڕوانە دارەکان. قەل و داڵ هەموو هەنجیرەکانیان خواردوەو خەلاسیان کردوون".

"لەسەر زەرگەتە".

ئەو زەرگەتانەی دەزوویان لە نێو قەدێ خستبوون بە چەپ و ڕاستیان دا باڵە فڕەیان بوو.

ئاشق مستەفا گوتی:

"ئەمن ئەگەر بدۆڕێم زەرگەتەی خۆم نادەم بە کەس. لە کاتێك دا بە دەست ئاماژەی بۆ زەرگەتەکانی دەکرد کە لە پێشیانەوە دەفڕین، لێی زیاد کرد: زەرگەتەی کەسیشم ناوێ".

هەریەکەی بەقەد قامکێك دەبوون و وەختێك لە پێش تیشکی هەتاویان ڕادەگرتن وەك کەلایەکی زێڕینی زەرد دەدرەوشانەوە: ئێوە قەت زەرگەتەی واتان گرتوە؟ لێرە زەرگەتەی واتان دیوە؟ ئەم زەرگەتانە نادەم بە کەس. ئەوانە بە هەر کەسەوە بدەن پێش ئەوەی بڵێ ئاخ، دەمرێ.

باس و وتوویژ درێژەی کێشا، سەرەنجام ڕێك کەوتن کە هەر کەس دۆڕاندی ئەوانی دیکە لە کۆڵێ کاو بچنە ڕەشە هەنجیرو بێنەوە. وەیسی ئەو کارەی هیچ پێ خۆش نەبوو، چونکە تا ئێستا تەنانەت تاقە جارێکیش جگێنی نەبردبووەوەو چەندین جار وەك وەڵاغ ئەو منداڵانەی لە کۆڵێ کردبوو. وەك دەڵێن وەیسیە چووکەڵ لە گرتنی زەرگەتەو باڵندەو مێش و مەگەزدا لینگەی نەبوو. لەم شارەدا هیچ ڕاوچییەك تۆزی وی نەدەشکاند. تەنانەت جارێکیان لە کوێستان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جووچکە شەهێنێکی گرت و گەورەی کرد. شەهێنەکە وای بۆ دەستەمۆ ببوو کە دەچووە هەر کوێیەك شەهێنەکەش قولانجێك لە ژوور سەریەوە دەفڕی و ئەگەر وەیسی خەریکی کارێك دەبوو، ئەویش لەسەر چڵەدارێك، لکەدارێك یان دیوارێك هەڵدەنیشت و چاوەڕێی ویی‌دەکرد. هەتا شەوێکیان شەهێنەکەی ون بوو، کەس نەیزانی چووە کوێ چیی بەسەرهات.

وەیسی‌یە چووکەڵ چەند ڕۆژ لەسەر یەك شارۆچکەو هەموو دێیەکانی دەوروبەری ژێروژوور کرد. بەڵام باڵندەکەی نەدیەوە.

پاشان گەیشتە ئەو ئاکامە کە باڵندەکەیان دزراوە، یان بابی بە شەو بە کەسێکی فرۆشتوە. ئەو لە جێدا حەزی لە چارەی باوکی نەدەکردو لەسەر شەهێنەکەش بە توندی لەگەڵی ببووە دوژمن و چاوەڕێی گەورەبوونی خۆی بوو.

وەیسی دیسان هەروەك جاران دۆڕاندی. منداڵەکان یەك بە یەك چوونە کۆڵی هەتا ڕەشەهەنجیر چوون و هاتنەوە. هەرچەند وەیسی منداڵێکی بەهێزو ساغ بوو، بەڵام لەکۆڵ کردنی ئەو هەموو منداڵە ئەوی ماندوو دەکردو شەلاڵی ئارەقی دەکرد. وەختێك یارییەکە تەواوبوو، دەزووی زەرگەتەکانی خۆیان لە چڵەدرکەکان کردەوەو بە دەستیانەوە گرتن و بە دەم هەڵفڕاندنی زەرگەتەکانەوە بەرەو بناری چیا کە بە دروو تەنرابوون وەڕێکەوتن. هەریەکەی دارێکی نووك تیژی لێڕەواریان بە دەستەوە بوو کە بە ئاسانی بنەسوێسنەیان پێهەڵدەکەندن و گیرفانە گەورەو فرەوانەکانی خۆیان لێ پڕ دەکردن.

بەدەم هەڵکەندنی بنەسوێسنەکانەوە زۆر لەو شوێنە کە زەرگەتەکانیان لێبەستبوونەوە دوور کەوتنەوە, لە رووبارێك پەڕینەوە, دڕۆزنەیەکی وشکیان بەجێ هێشت, جاران لووساوکەکەی کە لە داری سنۆبەر دروست کرابوو, بە لووزەو ئاوی لێهەڵدەڕژا. گەیشتنە ئالەجەجارێك, لێرەوارێك لە داری کورتەبنەو چڕوبڕی ئالەج دەستی پێدەکرد. لە پاش ویش زەیتوونە خۆڕسکە کورتە باڵاکان دەستیان پێدەکرد. لە قەراخ رووبارە وشك بووەکە لەنێو دارزەیتوونەکان دا تووشی پۆلە هەنجیرێك بوون کە تا ئەو رۆژە نەیان دیبوو. هەنجیری پێوە بوون هەریەکەی بەقەد سەلکە تڕخێنەیەك. منداڵەکان لە هەموو لایەکەوە پەلاماری پۆلە هەنجیریان دا.

ئاشق مستەفا گوتی: زۆران مەخۆن, ژانەزگ دەگرن. جێیەکەشی بە کەس نالێین, بۆخۆمان جاروبار دێین و دەخۆین, بڕوانن منداڵینە , تەنانەت باڵندەش بەم دارانە نازانن. ئەم هەنجیرانە دەندووکیان لێ نەدراوە. گوڵبەهار گوتی: ئەرێ, راست دەکەی. زۆریش شیرنن, دەڵێی هەنگوینن.

گوڵبەهار هەمیشە لەگەڵ کوڕان بوو, لەگەڵ کچان نەدەحاوایەوە. پاش ئەوەی تێرو پڕیان هەنجیر خواردن بەڕیز لەسەر لێوی چۆمی دانیشتن و لاقیان بەردانەوە. هەموویان پێخواس بوون, هەموویان منداڵی گەڕەکی بەرەوە بوون. هەموو خەڵکی ئەو گەڕەکە ژن و پیاو و منداڵ و کاڵ لە کێڵگەکان دا کرێکارییان دەکرد.

هەر ئەو رۆژانە هەموو خەڵکی ناوچە دەبوو بۆ لۆکە خڕکردنەوە بچنە دەشتی خوارێ. منداڵان زۆریان لۆکە چنینەوە پێ خۆش بوو, چونکە لەنێو پەمۆجاڕەکان هێندێك بڕکە شووتی و بڕکە تەماتە هەبوون. هەر چڵە شووتییەك دە دوازدە شووتیی شیرنی وەك هەنگوینی پێوە بوون و هەر بڕکە تەماتەیەکیش بە سەدان تەماتەی سوورو پڕ ئاوی گرتبوو... ئەودەم منداڵەکان وێکڕا هێرشیان دەکردو شووتی و تەماتەیان دەڕفاندن. جگە لەوە لەبن چڵە پەمۆکان دا هێلانە باڵندەش هەن و لە نێو هێلانەکان دا جاروبار جووچکەی چووکەڵە یان خڕەکە دەست دەکەون...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەختی پەمۆ چنینەوە شەوانە کە دەست لە کار هەڵدەگیراو کرێکارەکان دەچوون بحەسێنەوە, ئاشق مستەفا سازەکەی بەدەستەوە دەگرت و گۆرانیی بۆ دەگوتن. هێندێك لە گۆرانی‌یەکانی کۆن بوون, بەڵام, هێندێکیانی بۆخۆی دانابوون, ئەمە بەهرەیەکی خواداوە. دیارە وەختێك پێ گەیشتبایە دەبوو بە ئاشقێکی گەلی. راست وەك دادالّ ئۆغلێ. هەر لە ئێستاوە چووبووە ریزی ئەو ئاشقانە کە ریشیان لەم بەزمەدا سپی کردبوو. شان بە شانی کۆنترین ئاشقەکان دەچووە پێش و بەجێ نەدەما. کە گۆرانیی دەگوت لە پێش دا دادەگیرسا, ئەمجار لەرزەیەك دای‌دەگرت و بە دوای ئەوەدا وشەکان وەك ئاوێکی زوڵاڵ کە لە سەرچاوەیەك هەڵدەقووڵێ و سەررێژ دەکا, لە لێوەکانی هەڵدەڕژان. ئەو بە توندییش ئاشقی یاغی‌یەکان بوو, زۆری گۆرانی بۆ وان دانابوون, چەند گۆرانی‌یەکیشی لەبارەی حەمەدۆکەوە هەبوون. بۆ ئەو نۆ چەتەیە کە کوژرابوون سێ سەردوولکەی دانابوون, بەڵام لەکن کەسی ئاشکرا نەدەکردن: جاری با بمێنێ, ئەمساڵ خەڵکێکی زۆر دێنە پەمۆ خڕکردنەوە. لەو چیایانەوە خەڵکێك دێن کە زیاتر لە هەموو شتێك حەز لە گۆرانی دەکەن و ئاشق مستەفا تازیەنامەی نۆ چەتەیەکە یەکەم جار بۆ وان دەڵێ.

وەیسی گوتی:

"دوازدە پیاوی سەوزپۆشی هەموو وەك یەك لای نیوەشەوێ هاتبوون...".

گوڵبەهار گوتی: درۆیە.

مستەفا بێدەنگ بوو.

عیسمەت گوتی درۆیە.

فەوزی گوتی:

"خۆ حەمەدۆکیان نەکوشتوە... بابم گوتی, بابم ئێشك گرە, نەتان دیوە؟ دەمانچەیەکی هەیە ئا ئەوەندە گەورە, بەسەر زگیەوە هەڵاوەسراوە, بابم گوتی کە... ئەوەی کوژرا حەمەدۆك نەبوو, یەکی دیکە بوو. بابم دەی‌گوت حەمەدۆك گوللە کاری لێ‌ناکا, مۆری پێغەمبەری بەنێوچاوانێوەیە".

پاشان لە حاڵێك دا خۆی بە زانیاری‌یەکانیەوە رادەنا, لەسەر قسەکانی رۆیشت:

"بابم سەرئێشکە... بەژنی بەقەد ئەو چنارەیە, بەقەد هۆو دارەی خوارێ".

هەموو ئەو منداڵانەی لەوێ بوون تەماشای ئاشق مستەفایان کرد کە هەروا بێدەنگ بوو.

ئاشق مستەفا بە حاڵەتێکی زۆر جیددی و بە متمانەوە هەروەك بیهەوێ گۆرانی‌یەك بڵێ, دەمی کردەوەو گوتی:

"راست دەکا, راستە ئەوەی دەڵێن کوشتوومانە حەمەدۆك نیە, یەکی دیکەیە. ئێستا دەمەوێ شتێکتان پێ بڵێم بەڵام بە کەسی نەڵێن...".

چاوی بەسەر یەك یەکی منداڵەکان دا گێڕا, ئەمجار لە حاڵێك دا دەنگی نەوی کردبووەوە گوتی:

"حەمەدۆك نەمردوە, بریندار بووە. ئەوە کە دەڵێن مۆری پێغەمبەری بە نێوچاوانێوەیە, راستە. گۆیا تەنیا ئەوێشی گوللە کاری لێ‌دەکا... لەوانەشە هەر ئەوێی بریندار بووبێ... ئەوە کە دەڵێن بریندار بووە راستە, وەك رۆژ رووناکە. دوێشەوێ یەکێك لە کۆچەری‌یەکانی ئایدین لە چیای ڕا هاتبووە ماڵی ئێمە, ئەم باسە نابێ کەس بی‌زانێ, وەختێك بەسپایی و بەدزی لەگەڵ بابم قسەی دەکرد ئەمن خۆم دەخەو کرد, هەموو قسەکانیانم گوێ لێ بوو. ئێستا هەمووتان بۆ دەگێڕمەوە. ئەگەر تاقە وشەیەکیشیتان لەلای کەسێك لە دەم دەرچێ یاوەر پێ‌دەزانێ. ئەودەم حەمەدۆکی بە برینداری هەر لەوێ لەداو دەخەن و دەی‌گرن, دەی‌هێننە نێو بازاڕو لە داری دەدەن. پاشانیش سەری لێ‌دەکەنەوەو دەی‌نێرن بۆ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مستەفا کەمال پاشا. ئاوا. بەڵێ, گۆیا حەمەدۆك پاش کوشتنی عەلی سەفابەگ روو دەکاتە چیاو بەندەنان. گۆیا عەلی سەفابەگ پیاوێکی زۆر زاڵم بووە, دێهاتی‌یەکان لە دەستانی دڵ پڕخوێن بوون. حەمەدۆکیش راست لەنێوێ چاوانی دەدا. وەختێك دەچێتە چیا جەندرمەکان بۆسەی بۆ دەنێنەوە, لێی دەدەن و لە ئەسپەکەی بەردەدەنەوە. ئەسپەکەش بە ددانی هەڵی دەگرێ و بەنێو جەندرمەکان دا دەی‌ڕفێنێ. جەندرمەکان ئەسپەکە وەبەر گوللە دەدەن بەڵام نای‌هەنگێون. گۆیا ئەو ئەسپە ئەسپێکی جادوویی‌یە, گوللە کاری لێ‌ناکا. ئەسپ هەڵی دەگرێ و دەی‌باتە ئەشکەوتێك لەسەر چیا. پاشان دەچێتە سەر دوندی چیاکە کە یەکپارچە بەردە, لەوێ دەست دەکا بە حیلاندن. ئەودەم هەژدیهایەکی باڵدار لەنێو هەورێکی سپی دەردەکەوێ و دێتەخوارێ... ئەسپەکە خۆشحاڵ دەبێ. هەژدیهایەکەی دەباتە نێو ئەشکەوتەکە. حەمەدۆك وەختێك هەژدیهایەکە دەبینێ, دەترسێ, هەژدیها بە زمانە سوورەکەی برینەکانی حەمەدۆك دەلێسێتەوە, زمانی نۆ لکی هەبوون, نۆ بڵێسە ئاگر. دەسبەجێ برینەکانی حەمەدۆك چاك دەبنەوە, ئەمە ئەو شتانە بوون کە لەو پیاوەم بیستن, دەڵێن درۆیە؟".

فەوزی گوتی:

"چما دەکرێ درۆ بێ, بابی منیش ئەمانەی بیستوە. چما دەکرێ درۆ بێ. پیرەپیاو کۆڵێك ریشی سپیی هەیە... ئەوەندە".

مستەفا گوتی:

"دەڵێن کۆشێك ریشی هەیە, پیاو بەو هەموو ریشەوە چما درۆ دەکا؟".

لەوێ هەستان, چۆمەکەیان بەجێ هێشت و گەیشتنە کانگای قسڵەکە. لەوێ بێچووە کەروێشك زۆر بوون. لەوانەبوو یەکێك بگرن... مستەفا دووساڵ پێشتر بێچووە کەروێشکێکی گرتبوو. گەورەی کرد. وەختێك گەورە بوو مامی کەروێشکەکەی سەر بڕی و گۆشتەکەیان خوارد. مستەفا زۆر گریاو مامیشی وەك سەگ لە سەربڕینی کەروێشکەکە پەژیوان بوو.

ئێستا ئەگەر مستەفا بێچووە کەروێشکێکی دیکەی گرتبایە, مامی قەتی سەر نەدەبڕی.

گەیشتنە کانگا قسڵەکان. هەموو جێیەکیان هەنگاو بە هەنگاو وەك چاڵ هەڵکەندبوو. کۆمایەك بەردی سپیی نیوە سووتاویان لە چاڵەکان هاویشتبوو.

کە گەیشتنە چاڵەکان لە دوورەوە بۆنێکی توندیان بەبەر لووتی هەڵلا هات. لە جێی خۆیان راوەستان و چاوەڕێ مان. بایەکی نەرمی دەهات کە لە دوورەوە شەپۆلی ئەو بۆنە توندەی لەگەڵ خۆی دێنا.

عاشق مستەفا گوتی: دیمانەوە.

فەوزی پرسی: چی؟

عیسمەت گوتی: دەتەوێ چ بێ, تەرمی چەتە کەچەڵ... گۆیا تەرمەکەییان لە چاڵە قسڵ هاویشتوە.

وەیسی بە نیگەرانی و شڵەژاوی گوتی:

"ئەمن دەترسم, ئەمن زۆر لە مردووی دەترسێم, وەگەڕێن, با هەڵێین".

ئاشق مستەفا بە توندی گوتی: نابێ, هەموومان پێکەوە دەچینە وێ.

فەوزی گوتی: مەترسە وەیسی, ئەتۆ خۆ دەزانی, چما بە چاوی خۆت نەت دی کە بابم دەمانچەیەکی گەورە بەسەر زگی دا هەڵواسراوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مستەفا گوتی: ترسی ناوێ. چما ئەتۆ پیاو نی؟

گوڵبەهار کە بەرەو چاڵە قسلەکان وەڕێ دەکەوت گوتی: یاڵڵا با بڕۆین.

مستەفا نەڕاندی: کچێ ئەتۆ راوەستە, لە حاڵێک دا لووتی خۆیان گرتبوو هەتا نیزیک چاڵە قسلەکان غاریان دا. لەسەر چاڵێک راوەستان و لێیان روانی. مستەفا گوتی:

"لێرەدا نیە, با بگەڕێین" لەوبەر, لە دەشتایی‌یەکی رووتەنی پشت چاڵەکان رەوە سەگێك و پۆلە کەلاك خۆرەیەك بە چاوەڕوانی‌یەوە رووبەڕووی یەکتر ریزیان بەستبوو. سەگەکان لە رەگەزی سەگە زەلامەکانی بەرمێگەل بوون و کەلاك خۆرەکانیش پیر بوون و کەڵەگەت. سەگەکان لە جێی خۆیان نەدەبزووتن, لەسەر پل و ئامادەی هێرش چاویان لە دالاشەکانەوە بڕیبوو. هەر تاوە ناتاوێك چەند کەلاك خۆرە بێ‌ئەوەی بالای بەرزی خۆیان راوەشێنن دەنیشتنەوەو بە هەڵبەز هەڵبەز تێکەڵ بە سیسارگەکەچەڵەکان دەبوون.

وەیسی هاواری کرد: لێرەیە. لەم چاڵەدایە, ئەمەیان زۆری بۆن لێ‌دێ. جەنازەکە نابینرێ, بەڵام زۆری بۆن لێ‌دێ, لێرەیە.

منداڵەکان لەسەر زاری چاڵەکە خڕ بوونەوە, بۆنێکی توند لەنێو چاڵەکە دەهات. کانگا قسڵەکە هەتا سەر زارەکەی پڕ بوو لە پەپوولەی شین.

ئاشق مستەفا گوتی: جەنازەی چەتە کەچەڵ لێرەیە.

ئەمجار لە حاڵێك دا قەڵافەتێکی زانایانەی بەخۆوە گرتبوو, لێی زیاد کرد:

"پەپوولە لەسەر دوو شت دەنیشێ, یەك لەسەر گوڵی جوان, یەکیش لەسەر جەنازەی بنیادەمی چاك".

لەو سەدان هەزار پەپوولە شینە کە لە چاڵەکە هەڵدەفڕین تیشکێك بۆ دەرێ و بۆ سەرێ دەهات و دەوروبەریانی لە رووناکایی‌یەکی شینی وەك مژ دا نوقم دەکرد. لەحزەیەك گێژەڵووکەیەکی پەپوولە لە زارکی کانگا هەستاو دووبارە لوور بووەوە نێو چاڵەکەو دامردەوەو منداڵەکان توانیان ساتێك جەنازەکە ببینن. مردووەکە رووت و قووت بوو. لە نێوەڕاستی سەرە بێ‌تووك و بریقەدارەکەی دا چەند دەڵەمە خوێنێك دیار بوون. لاقێکی لە لەشی جیا ببووەوەو شوێنەواری نەمابوو, گۆشتی لاقەکەی دیکەشی چووبوو و تەنیا ئێسکێکی سپی و درێژ دیار بوو. چاوێکی چەتەکەچەڵ بە کراوەیی مابوو. بە حاڵەتێکی گاڵتە پێ‌هاتنەوە دەیڕوانیە منداڵەکان و ئەو پەپوولانە کە لەحزەیەك پێشتر هەستابوون و ئەو پۆلە دالاشە کە لە ئاسمان دا چەرخیان دەدان. وەختێك پەپوولەکان نیشتنەوە مستەفا بە منداڵەکانی گوت: یاڵڵا با بڕۆین, زۆری بۆن دێ.

شەکەت و ماندوو هاتنەوە خوار بۆ ئەو شوێنە کە زەرگەتەکانیان لێ بەستبوونەوەو دەزووی زەرگەتەکانیان کردەوە. مستەفا زۆر بێ‌واز بوو, لچ و لێوی داچۆڕابوون. دەزووی زەرگەتەکانی یەك لە دوای یەك لە چڵە دڕکەکان دەکردەوەو هەڵی دەفڕاندن, منداڵەکانی دیکەش وایان کرد. مستەفا هەتا ئەو کاتە کە زەرگەتەکان فڕین و دوور کەوتنەوە لە جێی خۆی لە بن چڵە دڕووەکە هەڵتررووشکاو دانیشت. روخساری زەرد هەڵگەڕابوو و قسەی نەدەکرد. منداڵەکانی دیکەش بە روخساری زەردەوە هاتن و بەڕیز لە پەنای دانیشتن, ئەوانیش لە وەزعێك دا نەبوون کە دەم بکەنەوەو قسەیەك بکەن. ماوەیەکی زۆر وا تێ‌پەڕی, خەریك بوو رۆژ ئاوا بێ. سەرەنجام مستەفا سەری لەسەر سنگی هەڵگرت. چاوی پڕ لە فرمێسك بوون. ئەگەر خۆی رانەگرتبایە لە بانگی گریانێی دابوو. بە دەنگێکی نووساوەوە گوتی:

"کەوایە راستیان دەکرد کە چەتە کەچەڵ بێ کەس و کار بووە, جەندرمەکانیش هێناویانەو لەوێ‌یان هاویشتوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بێدەنگ بوو. ئەگەر قسەیەکی دیکەی کردبایە فرمێسکی هەڵدەڕژان. پاش نەختێك راوەستان خۆی راگیر کردو پرسی: چ بکەین منداڵینە...؟ ئەمشەو سەگەل ئەم مردووەی دەخوا, ئەو سەگانە چاوەڕوانن شەو دابێ, کە شەو داهات کەلاك خۆرەکان دەڕۆن و جەنازەکە بۆ سەگان دەمێنێتەوە.

فەوزی گوتی: هەتا بەیانی راوەستین, بابم دەمانچەیەکی دیکەی هەیە...

مستەفا وەڵامی دایەوە: ناتوانین راوەستین, دەبێ کارێك بکەین.

وەیسی وەك لەبەر خۆیەوە قسە بکا لەبن لێوانەوە گوتی: ئەمن ئیدی لە جەنازە ناترسم, ئەویش مردووی وا.

جەماڵ گوتی: ناکرێ بیدەینە دەست سەگان, ناکرێ.

بێدەنگ بوون و کەوتنە بیرکردنەوەیەکی قووڵ.

مستەفا گوتی: ئەوە شەو دادێ.

عیسمەت پرسی: چ بکەین؟

مستەفا هەستا, ئەوانی دیکەش لەگەڵی هەستانە سەرپێ.

"بە فکری ئێوە دەبێ چ بکەین؟".

مستەفا ئەم قسەیەی بە راوێژێکی ناخاترجەم بە دەم دا هات.

جەماڵ بە هەڵەداوان دووپاتی کردەوە: چ بکەین؟

"ئەو ئاغەڵە مەڕەتان دیوە؟".

هەموو پێکەوە چاویان لە هۆڵە مەڕێك کرد کە لە خوارەوەی کانگا قسڵەکان بوو.

"ئەگەر بتوانین مردووەکەی لەو قووڵکەیە دەربێنینەوە دەتوانین بیبەینە وێ".

هەموویان وێکڕا هاواریان کرد بڕێ و غاریان دا بۆ ئەولا. لە پێش دا مستەفا, دوای وی وەیسی و پاش وان ئەوانی دیکە بە چاڵەکەدا چوونەخوار. لەنێو ئاپۆرای پەپوولەکان دا بە زەحمەت توانیان جەنازەکە ببینن.

دەتوانین دەری بێنینەوە.

جەماڵ گوتی:

"ئەمن پەتێکم لە پشتێ بەستوە, لە موو دروست کراوە, نیزیکەی دوو باڵ دەبێ, دایکم...".

پەپوولە دەچوونە نێو زارو تفنکانی. بە دەست دەری کردن:

"دایکم بەبێ ئەو پەتە من نانێرێتە هیچ کوێیەك, ئێستا تێدەگەم بۆچی..." لە حاڵێك دا بە دەوری خۆی دا دەسووڕا پەتەکەی لە پشتێندێ کردەوەو دایە دەستی مستەفا: جەنازەکەی پێوە ببەستە ئێمە دەچین لە سەرێ را هەڵیدەکێشین.

وا تووشی هەژانی دەروونی ببوون کە هەستیان بەبۆنی سامناکی جەنازەکە نەدەکرد. وەختێك مردووەکەیان بە راکێش راکێش گەیاندە هۆڵە مەڕەکە هەتاو ئاوا ببوو و خەریك بوو تاریك دابێ. دەرکی هۆڵەکەیان بە تێلێك کە لەوێ دیبوویانەوە قایم کرد. سەگە زەلامە درندەکان کە سیسارگەکانیان بەجێ هێشتبوو, هاتبوون لەسەر پاشووان هەڵتووتەکابوون و چاویان لە ئاغەڵەکەوە بڕیبوو. منداڵەکان گوێیان نەدانێ, هەرچەندی پێیان خۆش بوو با چاوەڕێ بن. پێش ئەوەی شەو دابێ گەیشتنەوە ماڵێ. ئەو شەوە, هیچ کامێکیان نە پارووە نانێکیان خواردو نە قومە ئاوێك لە گەروویان چووە خوار. هێشتا هەتاو نەکەوتبوو کە منداڵەکان لەبن دارەبەنێك کەلە خوار هۆڵە مەڕەکە بوو, خڕ بوونەوە. لە پێش دا وەیسی بە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خۆی و دوو چارشێوی سپیی وەك بەفرەوە كە بۆنی سابوونیان لێدەهات گەیشتە وێ. دزینی چارشێوەكان لە قەدریەخانی بێوەژنی پۆستەچی كارێكی ئاسانیش نەبوو. وەیسی جێی چارشێوەكان، واتە ئەو ژوورە كە ژنەكەو زڕكچەكەی لێی دەخەوتن باش شارەزا بوو. بە ئاسانی وەك پشیلە بێدەنگ و هەرا چووە نێو ماڵەكە. بەڵام وەرە بڕوانە ئەو نەگبەتیەیە. قەدریەخان بەنیاز نەبوو بخەوێ. وەیسی لە دەنگی هەناسەی كەسێك ڕا دەیتوانی بزانێ خەوی لێكەوتوە یان بەخەبەرە. چونكە شەوانە دزیەكی چووكەڵەی دەكردو شتێكی بۆ خواردن دەدزی. بۆیە ببووە هەناسەناسێكی كارامە. وەستایەك بوو ئەگەر گوێی بۆ هەناسەدان و هەناسەهەڵكێشانی كەسێك ڕاگرتبا، دەیتوانی بزانێ كە بۆ وێنە خەون دەبینێ و تەنانەت خەون بە چییشەوە دەبینێ... قەدریەخان نیازی نووستنی نەبوو. وەیسی لە دەنگی هەناسەكێشان و هەناسەدەركردنی دەیزانی كە تەنانەت بیر لە چییش دەكاتەوە. بەڵێ. بەڵام هیچ بە كەس ناڵێ. ئاخر ژنەتیو فكری لە شتی خەراپ دەكردەوە، وەیسی لەبەر هەیوانی چووكی ماڵێ دا خۆی شاردبووەوەو چاوەڕوان بوو. یانی ئێستا ئەگەر ئەم ژنە ناجسنە نەخەوێ چ دەبێ؟ چەتە كەچەڵ بێ كفن دەمێنێتەوە؟ بەڕاستی ئەو كەچەڵە بەستەزمانە بەڵای زۆر بەسەر هاتوون... بەڵام ئاخرەكەی ئەو پەپوولە چووكە شینانە دایان پۆشی و كفنیان كردو نەیان هێشت جەنازەكەی سەگەل و سیسارگ و مارو مێروو بیخۆن. ئەو پەپوولە چووكە شینانە كە هەریەكەی بەقەد گوڵە مینایەك چووكەڵە بوون. بەڵام بۆچی؟ چونكە چەتە كەچەڵ... چما گوێت لێنەبوو دایكی چیی دەگوت؟ ئاشقی دادپەروەری بوو. سازی بە دەستێكەوە بوو و ماوزەر بە دەستێكەوە، بەڵام هەرگیز كەڵكی لە ماوزەر وەرنەدەگرت و... هەمیشە لە چیاو بەندەنان سازی لێدەداو گۆرانیی خۆڵاتیی دەگوتن، تەنانەت مێروولەیەكیشی ئازار نەدابوو، دەنگێكی ئەوەندە خۆشی هەبوو هەر مەپرسە. وەختێك گۆرانیی دەگوت كێو و شاخ و باڵندەو پێڕۆ زمانیان دەكردەوە. كچان هەموو بێئەوەی بیر لە سەرە كەچەڵەكەی بكەنەوە ئاشق و سەوداسەری بوون. ئەگەر چەتە كەچەڵ نەزەركردە نەبوو، ئەو هەموو پەپوولە شینە لەو قوولكەیەدا چیان دەكرد؟ هەموویان بریسكەدار، هەموویان نوورانی، پەپوولەی شین و درەوشاوەو بریقەدار وەك تیشك... لەجێدا لەم جیهانە پەپوولەی وا دەست دەكەون؟ باشە. بەو تایبەتمەندیانەوە رەوابوو چەتە كەچەڵ بێ كفن بمێنێتەوە؟ وەیسی لەو جێیەدا كە خۆی لێ شاردبووەوە دەستی پاڕانەوەی بەرەو ئاسمان ڕاگرت و گوتی: خوایە كارێك بكە ئەو ژنەتیوە بەرەڵا جندەیە بخەوێ. سبەینێ پوورە قەدریەخان هەر كە لە دزرانی چارشێوەكانی ئاگادار بوو، دەیكاتە قیامەت، با بیكا. بەڵێ. بێ ئەملاو ئەولا دزینی چارشێوەكان بەسەر وەیسیدا دێنێ، بەڵام رەنگە بۆ یەكەم جار لە گەڕەكێ دا خەڵكی كووچەی لەسەری وەجواب بێن: بڵێن بزانین، بەڕاستی بڵێن بزانین وەیسی چارشێوی بۆ چیە؟ چما شیرنیاتە بیخوا، چما پارەیە هەڵی گرێ...

بەرەبەری بەیانی وەیسی لە دەنگی هەناسەی پوورە قەدریە ڕا زانی كە تاوێكە خەوی لێكەوتوە، لە خۆشیان باڵی گرتن، دەسبەجێ چووە سەر سندووقی جلەكان. هەر كە دەرگای سندووقی كردەوە بۆنی نەرمی سێوی كوێستان و سابوونی لە دەم و چاوان درا. لەبەر خۆیەوە گوتی: خوایە ئەگەر ئەم چەتە كەچەڵە بەندەیەكی باش و نەزەركردەی تۆیە، یەكێك لەو چارشێوانەم بەردەست كەوێ كە گوڵی نارنجی و گوڵە وەنەوشەی شینی كاڵی لەسەر چنراون، هەر كام لەو پەپوولانە بەقەد گوڵە وەنەوشەیەك دەبوون و ڕەنگیشیان بنەوشی بوو. هەر كە دەستی درێژ كرد گوڵدۆزیەكی زبری هاتە بەردەست، هەر ئەو چارشێوەی دەركێشا. بێدەنگ و بە ئاسانی وەك پشیلەیەك بە نەردیوانی دا خزی و هاتەخوار. وەك هەمیشە بە زگە خشكە بە بن چوارچێوەی دەركی حەوشەی دا وەدەر كەوت و گەیشتە مەیدانێكی ئاوەڵا، لەوێشەوە بێئەوەی چارشێوەكە لەزەوی بدری و پیس ببێ، خوشی و خۆی گەیاندە بن دارەبەنەكە. بەدەست لێكوتان جارێكی

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دیکە لە گوڵدۆزیی چارشێوەکە ورد بووەوەو لە بوولێڵی بەیانی دا گوڵە وەنەوشەکانی دیتن. هەموو شتێك بەباشی چووبووە پێش، لەوێ تەنیا بوو، خەریك بوو بتۆقێ، نەیدەوێرا بە سیلەی چاویش تەماشای ئاغەڵەکە بکا. ئەگەر یەکێك لە منداڵەکان هاتبایە هەموو کارەکان جوور دەبوون. ئەگەر ببانە دوو کەس کەمتریش دەترسا، لەوانەبوو هەر نەش ترسێن. بەرە بەرە ترسەکەی زیادی کرد، بە دەنگە دەنگێك کە لە پشتیەوە هات دەسبەجێ گوێی هەڵخست، خەریك بوو رابکا کە تێگەیشت گوڵبەهارە دێ. بە پیریەوە چوو، کچۆڵەکە هەناسەبڕکەی وێ کەوتبوو. شووشەیەکی گەورەی یەك لیتریی کۆلۆنیا بەدەستەوە بوو. هاتنە بن دارەکە، خەریك بوو دنیا رووناك دەبوو، بە جۆرێك کە چاوە چووکەڵەکانیان دەیان توانی هەموو شتێك لە نیزیکەوە لێك بکەنەوە.

"ئەوە چیە پێتە گوڵبەهار؟".

"هیچ، کۆلۆنیایە".

"لە کوێت دزیوە؟".

"لە جیازی خوشکە نازلی، ئەو پازدە دانەی دیکەی لەمانە هەیە، زۆر خەراپی بۆن کردوە، پێی دا دەکەین".

"ئەمنیش کە دەهاتم لە رێگادا کفنم بۆ پەیدا کرد...".

"جوانە؟".

"زۆر جوانە، گوڵدۆزی کراوە، سوپاس بۆ خوا یەکێك لە رێگادا لێی کەوتبوو، لەو رێگایەدا کە پێی دا دەهاتم...".

گوڵبەهار بە راوێژێکی خەمناکەوە گوتی:

ئەمن لە رێگادا هیچم نەدۆزیەوە، دزیم".

"قەیدی نیە، ئەمە بە دزی دانانرێ، کارەکەت زۆر بەنرخە، هەموو جەنازەیەك کۆلۆنیای پێدەکەن، بۆچی جەنازەی چەتەی ئێمە دەبێ پێی دا نەکرێ".

لەو بەینەدا یەکێك کە بە ئاخ و داخ گوتنەوە لە هەورازەکە سەر دەکەوت بە دەنگێکی ترساوییەوە پرسی:

"کێیە لەوێ؟".

"ئەمنم و گوڵبەهار".

"وەرنە ئێرە، بۆم سەر ناکەوێ، ماندوو بووم".

وەیسی پرسی: ئەتۆی جەماڵ؟ ئەمجار رووی کردە گوڵبەهارو گوتی: ئەتۆ لێرە بەو بۆخۆی چووە خوارێ. جەماڵ بە دەستێك سووچی حەسیرێکی گرتبوو و بەسەر زەوی دا رای دەکێشا. پاچێکیشی بە دەستەکەی دیکەوە بوو.

زۆری پێ نەچوو دەنگی فەوزییش بیسترا. وەختێك حەسیرەکەیان هێنایە بن دارەکە عیسمەت و مستەفاش هاتن. سەرو کەللەی فەوزییش دەرکەوت کە پارووە سابوونێکی گەورەی بەدەستەوە بوو. عیسمەتیش پێمەڕەیەکی دەست کەوتبوو، لەگەڵ خۆی هێنابوو. مستەفاش تەورداسێك و پێمەڕەیەکی هێنابوون.

هەتا دنیا رووناك بوو منداڵەکان چوونە کانگا قسڵەکان... چاڵە قسڵەکان هەتا سەر زارکیان پڕ بوون لە پەپوولەی بریقەدار کە هەریەکەی بەقەد گوڵە وەنەوشەیەك دەبوون. پشتێ پەپوولەکان بە شەونمی بەیانی تەڕ ببوو. لەوێ ڕا چوونە خوارێ بۆ لای ئاغەڵەکە، سیسارگ و کەلاك خۆرە بە باڵی داچۆڕاوەوە لەسەربانی هۆڵەکە نیشتبوون. کەلاك خۆرەکان بە ریزێك و سیسارگەکان بە ریزێکی دیکە بە چاوەڕوانییەوە رووبەڕووی یەکتر ریزیان بەستبوو. ئاغەڵەکە لە گەمارۆی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەگان دا بوو. ئەوان بە تەنیشت یەکەوە لەسەر پاشووان هەڵتووتەکابوون و لە دیواری هۆڵەکەوە رامابوون. مستەفا گوتی:

"بەخۆڕایی هاتینە ئێرە, دەبوو لە پێش دا قەبرەکە هەڵکەنین".

فەوزی گوتی:

"با مردووەکە بەرینە گۆڕستان, قەبرەکەی لای نیوەڕۆیە هەڵدەکەنین, لە نیزیک گۆڕستانەکە ئاویش هەیە مردووەکەی پێ بشۆین, ئەمن پارووە سابوونێکم هێناوە".

گوڵبەهار گوتی: "ئەگەر یەکێك چاوی پێ کەوتین؟...".

عیسمەت گوتی: باشە, با چاوی پێ بکەوین, چما چ دەبێ؟ گۆڕستان جێگای مردووانە ئیدی...

ماوەیەکی زۆر باسیان کرد. سەرەنجام مستەفا تەسلیمی قسەی منداڵەکان بوو. وەختێك دەرکی هۆڵەکەیان کردەوە بۆنێکی وایان بەبەر لووتی هەڵڵا هات کە دەسبەجێ هەموویان گێژ بوون. گوڵبەهار دەسبەجێ هات و نیوەی شووشە کۆڵۆنیاکەی کە جیازی خوشکێی بوو, بەسەر مەیتەکەدا کرد. خێرا جەنازەکەیان هێنایە دەرێ. لە دەرێ لەبەر بای بەشێك لە بۆنی کۆڵۆنیاکە لەنێو چوو. کەلاك خۆرەو سیسارگەکان هەرچەند تەرمەکەیان دی لە جێی خۆیان نەبزووتن. قسەی خۆمان بێ منداڵەکان بە دارو بەرد ئامادەی هەر جۆرە بەرپەرچ دانەوەیەك بوون. مردووەکەیان خستە سەر حەسیرو بە ئاسانی گەیاندیانە گۆڕستان. گوڵبەهاریش شووشە کۆڵۆنیاکەی بە جەنازەکەدا کردبوو. چەتە کەچەڵیان هێناو لە قووڵکەیەك دا کە لەبن چڵە دڕکێك بوو دایان نا. سیسارگەکان, کەلاك خۆرەکان و سەگەکانیش لەگەڵیان هاتبوون. سەگەکان هاتن و هەروەك بە دەوری ئاغەڵەکەدا کۆزیلکەیان بەستبوو, لە دەوری جەنازەکەش کۆزیان بەست و لەسەر پاشووان هەڵتووتەکان. سیسارگ و داڵاشەکان بە تەمبەڵی و بێوازی هاتنە نێو گۆڕستان, کەلاك خۆرەکان لە لایەك و سیسارگەکان لە لایەکی دیکە چاوەڕوان مان. مستەفا گوتی:

"دەبێ بچین مۆرد ببڕین, کێ لەگەڵ من دێ؟ کێ لێرە دەمێنێ ئاگای لە مردووەکە بێ؟".

جگە لە گوڵبەهار هەمووان دەیانەویست لەگەڵ مستەفا بچن. مسەفا فەرمانی دا: وەیسی ئەتۆ لەگەڵ گوڵبەهارێ لێرەبە. باش وریای جەنازەکە بن, مەیەڵن سەگەکان و کەلاك خۆرەکان نیزیکی بکەونەوە.

نەختێك لەولای کانگا قسڵەکان جاڕە مۆرد بوو کە هەتا چۆمی و لێڕەواری سنۆبەر درێژەی هەبوو. مستەفا لەو جۆرە کارانەدا بە تەواوی وەستا بوو. لە ماوەیەکی کورت دا بەشی قەبرێکی مۆرد بڕی. منداڵەکان لە کاتێك دا هەریەکەی باوەشێکیان مۆرد پێ بوو, هاتنەوە گۆڕستانەکە. کەلاك خۆرەکان, سیسارگەکان و سەگەکان هێشتا لە جێی خۆیان نەبزووتبوون. مۆردەکانیان لەسەریەك دانا. نێوانی قەبرەکان بە تەپۆلکەیەك مۆردی سەوزی کاڵ داپۆشرابوو. بۆنی توندی مۆرد, بۆنی جەنازەکەی وەبن خۆی دا.

لەوە کە مۆردیان هێنابوو, شانازیان بەخۆیانەوە دەکرد, لەوێ هیچ مردوویەك بەبێ مۆرد نەدەنێژرا.

فەوزی گوتی:

"کارەکەمان زۆر باش بوو, مردوویەك بە مۆردەوە نەنێژرێ بە کەلك نایە, جەنازەی چەتە کەچەڵ ئێستا بووە بە جەنازەیەکی تەواو و حیسابی. ئێستا با بیشۆین".

مستەفا بە پێداگرتنەوە گوتی:

"نابێ, مەنجەڵمان لەکوێ بوو, دەبێ ئاوێ گەرم کەین... نابێ, دەبێ لە مزگەوتێ بیشۆین".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

فەوزی گوتی:

"لە گۆڕستانیش دەبێ. جەنازەی لە ماڵانیش دەشۆن".

وەزعەکە تێک چوو هەرکەسە قسەیەکی دەکرد. لەسەر ئەو مەسەلەیە کە جەنازەکەیان بشۆن یان نا, رێک نەدەکەوتن. سەرەنجام دیسان ئاشق مستەفا سەروکلکی مەسەلەکەی پێک گرت و بڕیەوە:

"ئەوە پێتان دەڵێم. حەز دەکەن بچن لە مەلایەکی زاناش بپرسن. شەهید شوتنی ناوێ. مەلایکەتی خوای گەورە لەشی پیرۆزی شەهید دەشۆن و پاک و خاوێنی دەکەنەوە. پێم بڵێن بزانم چما چەتە کەچەڵ شەهید نەبووە؟ ئەگەر ئەو شەهید نەبێ, ئەدی ئەو پەپوولانە کە وەک کفن لەشی وییان داپۆشیبوو چ کارەن, ئەو پەپوولە شینە چووکەڵە چووکەلانە, ئەو پەپوولە نوورانییانە...".

بە قسەکانی ئاشق مستەفا دنیا بوو بە ئاشی ئاو لـێبڕاو. ئیدی کەس نەیتوانی قسەیەک لەم قسەیە بکا. فەوزی نێوچاوانی تێک ناو نەختێک ئەولاتر لە حاڵێک دا سابوونێکی گەورەی بە دەستەوە بوو, گێژو سەرسوڕماو لە جێی خۆی رەق بوو.

"زۆر باشە, چما مردوو بە بێ دوعا دەنێژرێ؟".

مستەفا, بە ئارامی و ماندوویی گوتی:

"دوعا ئەمن دەیخوێنم. کێ بەقەد من دوعا دەزانێ؟... ئەمن ئێستا دوعا دەخوێنم و خێرەکەشی بۆ روحانەتی چەتەکەچەڵ بەرێ دەکەم. یاڵڵا با جێیەک وەبینین قەبرەکەی لێ هەڵکەنین".

ئەم مەسەلەیەش باسێکی درێژی لەسەر کرا. سەرەنجام لە نێوەڕاستی گۆڕستان لەبن دارەتوویەک جێیەکیان هەڵبژارد, بەڵام خاکەکەی وشک و وەک بەرد رەق بوو, زۆر بە زەحمەت عەرزیان هەڵکەند. وەختێک کاری هەڵکەندنەکە تەواو بوو, هەموویان لە ئارەق دا شەڵاڵ ببوون, لە شەکەتییان نەیان دەتوانی ببزوون. مەیتەکەیان هێنایە بن دارەکەو لە چارشێوەکەی قەدریەخانیان وەرپێچا کە بە رەنگی نارنجی گوڵدۆزی کرابوو و گوڵی بنەوشیی پێوە بوون. گوڵە بنەوشییەکانی چارشێوەکە وەک پەپوولە دەچوون. جەنازەکەیان بە ئارامی و بە پارێزەوە لە گڵکۆکە هاویشت و سەری جەنازەکەیان لەسەرەخۆ بە لکە مۆردان داپۆشی و پاشان گڵیان وەسەر کردن. لەبن دارەتووەکە تەپۆلکەیەکی درێژ لە گڵی تازە دەبینرا.

فەوزی لە حاڵێک دا غاری دەدا, گوتی: راوەستن ئێستا دێمەوە. منداڵەکان چار ناچار چاوەڕێی مان. هاتنەوەی فەوزی وەدرەنگ کەوت. منداڵەکان لەسەر بەردە قەبرەکان دانیشتن. فەوزی هاتەوە نەمامە بییەکی بە قەد باڵای خۆی بەدەستەوە بوو:

"بە رەگەوە هەڵم کەندوە, وشک نابێ, ئەگەر باشی بنێژین وشک نابێ".

منداڵەکان خۆشحاڵ بوون. قووڵکەیەکی قووڵیان لەلای سەرینی گۆڕەکەوە هەڵکەند. گوڵبەهار گوتی: هەتا ئەم دارە گەورە دەبێ, هەموو رۆژێ دێم و ئاوی دەدەم.

وەیسیش لێی زیاد کرد: ئەمنیش هەموو رۆژێ لەگەڵ گوڵبەهارێ دێم.

ئاشق مستەفا هاتە نێو قسەکان:

"وەختێک ئەو نەمامە گەورە بوو, پەپوولەکان دێن لە سەری دەنیشنەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

منداڵەکان ماوەیەك لە دەوری گڵکۆکە بێدەنگ راوەستان. مستەفا لەبن لێوانەوە هێندێ شتی گوت, شتی وەك دوعا, بێدەنگیی تەواو بوو, تەنانەت دەنگی باڵی زەرگەتەیەکیش نەدەهات. هەتاوێکی تیشك دار بە زەویەوە پان ببووەوە, لە خوارەوەی کێلە قەبری ئەوبەر پەپوولەیەکی بەقەد هەردوو لەپی دەستی منداڵێك کە رەنگی, شینێکی گەش بوو و سەر باڵەکانی زێڕکفت بوون, لەسەر لکی گوڵێك کە بە گەرما هەڵپرووکابوو هەڵنیشتبوو, لە پەستا باڵی لێك دەدان.

منداڵان لە پێش دا چاوێکیان لە گۆڕەکە کردو ئەمجار لە یەکترەوە رامان و یەك دەنگ هاواریان کرد ئێ هێ... و بە هاوارێکی خۆشحاڵانەوە بەرەو شارۆچکە غاریان دا: ئێ هێ... ئێ هێ...

سەگەکان کە دەنگی شادمانیی ئەوانیان بیستبوو رایان کردو کەلاك خۆرەو سیسارگەکانیش باڵە گەورەو قورسەکانی خۆیان کردەوەو هەڵفڕینە حەوا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەموو خانووەکانی چوکووراوایان لە قامیش و حەیزەران و جۆرە درکێك ساز دەکرد. ئەم درکـە نـاوی "جیلپێرتی"یـە. ئەم خانووانە کە پێیان دەڵێن کەوێڵ شەش سووچی لاکێشـی (مکعب مسـتطیل) بـوون. ئەوپـەڕی درێـژایی هـەرکامێکیان بیست و پێنج هەتا سی پێ بوو, دە پازدە پێش پان بوون. دیواری خانووەکان لە قامیش دروست کرابـوو, قامیشـەکانیان بە راستەوە لەسەر چەند تەختەدار کە لەسەر زەوی درێژ کرابوون, دادەنان و دایان دەبەستن. میچەکە لە تەژەداری باریـك دروست دەکرا کە نێوانەکەیان بە چڵە درك دادەپۆشرا. بڵندایی دیوارەکان زیاتر لە دوو میترو نیو نەبوو. سەربانەکان پاش ئەوەی بە قامیش یان درك و داڵ دادەپۆشران, گڵەبان دەکران و بە گڵێکی شین یان زەردو سەوزو سوور کە لە دەوروبەری چیای حەمیدیەوە دەیان هێنا سواغیان دەکردن. میچی زۆربەی ئەم کەوێڵانەیان بە قامیش دادەپۆشی. تەنیا دیواری ئـەو کەسانە لە بەرد دروست دەکرا کە زۆر پوڵدار بوون. دیارە ئەویش بە دەگمەن بوو, دیـوی دەرەوەی میچـی ئـەم خانووانـە تەنەکە یان سواڵەت بوو.

لەو دەوروبەرە تەنیا دیواری باڵەخانە دوونهۆمەکەی تالیب بەگ بەرد بوو و سەرەکەشی سواڵەت بوو. پەنجەرەکانیشـی شووشەبەند بوون. ئەم باڵەخانە تازەو سپیکارە کە راست لە نێوەڕاستی دەشتیدا دروست کرابوو, ماوەیەکی زۆر کەوتـە سەر زارو زمانان. میوانانی تامەزرۆ لە چیاکان و دێ دوورەکانەوە دەهاتنە تەماشای.

ئەو قامیش و جەگەنەی بۆ دروست کردنی خانووەکانی ئەو دەوروبەرە پێویسـت بـوو, هـەر لـە خـوارەوەی ئانـاوارزاوە بگـرە تـا کـووزان و لـە خـوار قەدیرلیـیەوە تـا عوسمانیـەو لـەوێوە تـا جـەیهان, هـەمووی لـە ئاکچاسـاز دابـین دەکـرا. ئاکچاسازیش تالیب بەگ خانی تورکمەن دەستی بەسـەردا گرتبـوو, لـە هـەموو شـوێنێکی ئاکچاسـاز هێنـدێ ئێشـك گـری چـەکداری دانـابوون کـە قەمچـیی کیرکەڵـەگایان بەدەسـتەوە بـوو... تالیـب بـەگ قـامیش و جەگـەنی ئاکچاسـازی بـەو دێهاتیانە کە پێویستییان پێی هەبوو دەفرۆشت و سندووقەکانی پڕ دەکردن لە کیسەزێڕ. بێجگە لـە ئاکچاسـاز دەسـتی بەسـەر بەشـی زۆری دەشـتی ئانـاوارزاش دا گرتبـوو. دەشـتەکە پـڕ ببـوو لـە رەوە ئەسـپ و مێگەلـە مـەڕو جوانـەگای یەختەکراو.

تالیب بەگ هەموو ساڵێ بەشێك لە دەشتەکەی بە عێلاتی تورکمەن دەفرۆشت و هەرچۆنێك بایە هێنـدێ جـار پـاش دوو ساڵ و هێندێ جار پـاش چـەند سـاڵ بـە زۆر زەویـیە فرۆشـراوەکەی لـێ دەسـتاندنەوە. تالیـب بـەگ بەڵایـەکی بەسـەر دانیشتووانی ئەو دەشتە هێنا, هەر مەپرسە. خـەراپترین بەڵاشـی بەسـەر هۆبـەی هومـانلی هێنـا. لەمێـژ بـوو ئـەو هۆبەیـە دەیەویست لە دەشتێ نیشـتەجێ بـێ. هۆبـەی هومـانلی هۆبەیـەکی دەوڵەمەنـد بـوو کـە مـەڕو بـزن و گـاوگۆل و ئەسـپ و وشترێکی زۆری هەبوو. دەیان گوت ئەستوندەکی چادری خـانی هومـانلی زێـڕ بـووە. تەنانـەت دەیـان گـوت ژمارەیـەك لـە دەشت نشینەکان بە چاوی خۆیان دیویانە.

بەڵێ, تالیب بەگ بەشێك لەو زەوییانەی داگیری کردبوون, بەو عەشیرەتە فرۆشت. چۆنی فرۆشـت و زولفـۆی تاپۆچـی چیی کرد؟ کـەس نازانـێ. ئەوەنـدە روونـە کـە هۆبـەی هومـانلی لـە دادگایـەك دا کـە سـاڵی دواتـر دەسـتی پـێکرد, هـەم زەوییەکانی لەدەست چوون و هەم هەرچییەك هەیبوو با بردی. دارو نەداری خۆیـان ئـاور داو پارەکـەییان دا بـە تالیـب بەگ. رەسەنترین ئەسپەکانیان, مێگەلەکانیان, بـەڕە, لبـادو تەنانـەت لانکـە نەخشـاوەکانیان کـە گـوڵمیخی زێـرو زیویـان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێدرابوو و یادگاری باپیرانیان بوون و هەرچیش لە ماڵێ دا مابوو خەرجی مەحکەمەو پارەی پارێزەریان کرد. دەستێکیان کەوتە ئەم لاو دەستێکیان کەوتە ئەولاو کاڵەم دڕاو چم پێ نەبڕا.

هۆبەکە لەبەر یەك بڵاو نەبوو, بەڵام زۆر شێوا. ئەگەر یارمەتیی هۆبەکانی دیکە نەبوایەو ئەگەر خۆڕاگریی ئەندامانی هۆبەکەو ئەو داب و شوێنانە کە هێشتا پێیانەوە پابەند بوون نەبوونایە, هۆبەی هومانلی هەر لە سەرەتاوە لەبەریەك بڵاو دەبوو, یان هەموویان لە برسان دەمردن.

لەم دەشتەدا ژمارەی ئەو جووتیارانە کە دارو گۆپاڵی پیاوەکانی تالیب بەگیان وێ نەکەوتبوو یەکجار کەم بوو, ئەوەندە کەم بوو دەبوو بە چرایە بە دوویان دا بگەڕێی. پێت دەنێو ئاکچاساز ناوە؟ زۆر باشە راکشێ بۆ قەمچی کاری. ئەویش قەمچیەك کە لە کێرکەڵەگا دروست کراوە. پێت لەسەر عەرزی تالیب بەگ داناوە؟ باشە! بڕۆ ئەو تەویلەیەی نیزیك باڵەخانەکەی تالیب بەگ هەتا بریسکەت لە چاوان بڵند دەبێ, پاش ئەوەی سێ شەوو رۆژان برسی بووی و لە جیاتی ئاوی خواردنەوە خوێاوکیان دەرخوارد دای ئەقڵت دێتەوە کەللەت.

لەبارەی دارو گۆپاڵەوە تالیب بەگ داستانێکی هەیە هەزار رەحمەت لە گۆڕی بابی فەرمانبەری جەندرمە.

ئەو رۆژە بەیانی کاتێك خەبەری کوژرانی تالیب بەگ گەیشتە شارۆچکە, کەس باوەڕی نەکرد. کێ غیرەتی کوشتنی تالیب بەگی هەبوو, کەسێك کە دەت گوت هەڵۆیە. سەدان پارێزەری چەکدار, نۆ کوڕو خزم و دۆستێکی زۆری هەبوون. ئەو دەوڵەتێك بوو لەنێو دەوڵەت دا بەدەسەڵات تر لە دەوڵەت و حکوومەتێك بوو لەنێو حکوومەت دا بەهێزتر لە حکوومەت.

لای نیوەڕۆیە هەموو شتێك روون بووەوە, تالیب بەگ بەڕاستی کوژرابوو. لە حەمەدۆك بەولاوە کێ دەیتوانی تالیب بەگ پڵنگی دەشتی ئاناوارزا بکوژێ؟ بە کوژرانی تالیب بەگ بە دەستی حەمەدۆك شارۆچکە پشتی شکا. ئێستا کە حەمەدۆك خانێکی وەك تالیب بەگی کوشتبوو کە دەت گوت پڵنگی چنگ بە خوێنە, ئیدی کەس لە خۆیڕا نەدەدی بەرەنگاری بێتەوە, نە حکوومەت و نە هێزێکی دیکە... تەنانەت ئەگەر سوپاش هاتبایە کە ئەو دەوڵەتە مەزنانەی شکاندن, دیسان کارێکی لە دەست نەدەهات.

گۆیا دوێشەوێ پێش تاوهەڵات حەمەدۆك لەگەڵ یازدە کەس کە سەرتاپێ سپیپۆش بوون دەچێتە دێیەکەی تالیب بەگ. ئەوان هەموویان سواری ئەسپی بۆرە بوون کە لەگەڵ ئەسپی کوێرئۆغلی بە موو فەرقیان نەبوو, هەمووشیان فیلینتای ئەڵمانیان بەدەستەوە بوو کە وەك ئاوێنە لەبەر تیشکی مانگ دەدرەوشانەوە. خورجێنەکانیشیان پڕ بوون لە فیشەك و نارنجۆك... دوازدە پیاوی سپیپۆش هێرش دەبەنە سەر دێ, پیاوەکانی خانی چەك دەکەن, توند دەست و لاقیان دەبەستن و دەیان کەنە گلۆڵەو فڕێیان دەدەنە سووچێك, نۆرە دەگاتە باڵەخانە. دەڵێن:

"تالیب بەگ تەسلیم بە, ئەویش دەڵێ: ئەمن تەسلیم نابم. پیاوێکی ئازا بوو, لە عێل و عەشیرەتی عوسمانییەکان بوو. جوابی تەقەی وان دەداتەوە. نۆ کوڕی تالیب بەگ بە بیستنی ناوی حەمەدۆك گونیان پێ جووت دەبن و رووبەڕووی خانووبەرەکە دەستیان بە پشتە سەریانەوە دەگرن و تەسلیمی حەمەدۆك دەبن. جا گوێت لە حەمەدۆك بێ, دەڵێ برایان, ئەمن کارێکم بە ئێوە نیە, ئەمن کارم بەو زاڵمە خوێن خۆرەیە کە پێی دەڵێن تالیب بەگ. ئێستا دوو کەس لە ئێوە بەرەڵڵا دەکەم. بچن بیگرن, بیهێننە ئێرە, ئەمن نامەوێ ئەو خانە رەسەنەمان, تالیب بەگ بکوژم, هەرچەند زاڵمیش بێ, هەرچەند دوژمنی ناموسیشەو لەو دەشتەدا ژنێکی جوان نەماوە بەزۆر بەردەستی نەکردبێ. ئەگەر ئەو تەسلیم نەبێ و بیهەوێ هەروا بیکاتە کەللەشەقی, ناچار دەبم بیکوژم. چونکە گوللە کاری لێناکا, لە جیاتی ئەوە دەتوانم وەك ئاوپڕژێن

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کون کونی بکەم. ئەگەر ئێوە بچن و نەیەنەوەو فریوی قسەکانی وی بخۆن ئەمنیش بە گوللە راست لەنێوبەندێ چاوی براکانتان دەدەم کە هەموویانم بە تەناف پێچاوە, هەر ئەو کارەش لەگەڵ پیاوەکانتان و کەس و کارتان دەکەم. کوڕەکانیش دەچنە لای بابیان و قسەکانی حەمەدۆکی پێ دەڵێن.

بەڵام تالیب بەگ دیسان تەسلیم نابێ. حەمەدۆك دەنەڕێنێ: دەمەوێ نەوت بە باڵەخانەکەدا بکەم و ئاوری تێ بەردەم. تالیب بەگیش لە وەڵام دا هاوار دەکا: ئاوری تێ بەردە نەفام, ئەگەر قەرار بێ بەدەستی قووندەرێکی وەك تۆ بکوژرێم باشترە لە ماڵەکەی خۆم دا بسووتێم و بە سەربەرزی بمرم. سەگباب. حەمەدۆك. وەرە خۆت دەرخە, خۆت دەرخە, خۆت دەرخە بزانم چۆن گوللە کارت لێناکا. حەمەدۆکیش کە سەرتاپێ سەوزپۆش بوو دێ و وەك کۆڵەکەیەکی مەڕمەڕ قیت لەنێوەڕاستی حەوشەی رادەوەستێ. لەسەر هەتا پێی تیشکی دەداو دەورووبەری رووناك دەکرد: فەرموو ئاغا هاتمە خزمەتت. گوللەبارانم کە.

بە برای خۆم بڵێم تالیب بەگ بەستە فیشەکێك بە حەمەدۆکەوە دەنێ و حەمەدۆکیش هاوار دەکا: تالیب بەگ گوللەکانت وەرگرەوەو ئەو پێنج گوللەیەی بۆ فڕێ دەداتەوە کە تالیب بەگ لەنێوچاوانی دابوون. تالیب بەگ چیی لەدەست دەهات؟ جگە لە سەرسوڕمان و واق وڕمان. بەوحاڵەش هەروا تەقەی لێدەکا. حەمەدۆکیش حەوسەلەی بەسەر دەچێ و هاوار دەکا: خانووەکەی ئاور تێبەردەن.

کوڕەکان بە هەر فێڵێك دەبێ, خۆ لە تالیب بەگ نیزیك دەکەنەوەو توند دەیگرن و تەسلیمی حەمەدۆکی دەکەن. ئەویش فەرمان دەدا لە نێوەڕاستی حەوشەی ئاورێك دەکەنەوە, پاشان سنگێك دەچەقێنن و سەرەکەی وەك شمشێر تیژ دەکەن و ئەمجار تالیب بەگی لەپێش چاوی ژن و منداڵی لەسەر سنگە تیژکراوەکە دادەنێن. تالیب بەگ دەست دەکا بە ناڵەو شیوەن, فرمێسکی خوێن دەڕێژێ و دەپاڕێتەوە دەڵێ بم کوژن, هەر ئێستا بم کوژن. بم کوژن و لەکن ژن و منداڵم ئەو کارەم لەگەڵ مەکەن. بەڵام نەیان کوشت, سێ شەو و رۆژان بەسەر سنگەکەوە ناڵاندی. داوای ئاوێی دەکرد خوێاوکیان دەدایەو نانی دەویست هەر خوێاوکیان دەدایە. راست لەو دەمەدا کە تالیب بەگ خەریك دەبێ گیانی دەرچێ حەمەدۆك دێ, هەڵدەکێشێتە دەمانچەکەی و چاوەکانی تالیب بەگ پڕ دەکا لە قوڕقوشم و خانی گەورەی تورکمەن بەو جۆرە بە رەحمەتی خوای دەچێ.

ئەگەر ئەو خەبەرانەی دەهات بە تەواوی راست نەبوون, هەرچۆنێك بێ هەر خەبەرێك بەشێکی راستی لەگەڵە, با ئەو بەشە زۆر کەمیش بێ. ئەم خەبەرانە, ئەم جارە هەر مورتەزاغایان لە ترسان شێت نەکرد, بەڵکوو ئاغاکانی دیکە, بەگەکان و لە هەموان زیاتر زولفۆی لەسەرەخۆی ـ کە هەموو شتێکی بە پێکەنین دەگوزەراند ـ تووشی سام و هەیبەتی مەرگ کرد. ئەگەر ئەوەی تالیب بەگی کوشتوە حەمەدۆك نەبێ, ئیدی خەراپتر. ئەو بە چاکی لە ریشەی کارەساتەکان ئاگادار بوو, دەیزانی ئەم وشترە رۆژێك لەبەر دەرکێ ویش دەخەوێ. دەبوو هەتا زوویە هێمنی و ئاسایش سەقامگیر بکرێ و رێگایەك بۆ لەنێوبردنی ئەو گوناهکارانە بدۆزرێتەوە. لەنێو شارۆچکەدا پێش هەموو کەس ئەو قۆڵی هەڵماڵی و لەگەڵ مورتەزاغا دەستی کرد بە هاوکاری. چەند برووسکەی لێدان و چەند نامەی نووسین. لەگەڵ یاوەرو قایمەقام وتوویژی دەکردو تووشی هەرکەس دەبوو لێی دەپرسی چۆنی تێدەگاو رێگاچارە چیە. حەمەدۆك ئیدی شووی لێ هەڵکێشابوو, دەبوو لەنێو بچێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەر ئەو ڕۆژە لای نیوەڕۆیە هێشتا خەبەرەکە بە تەواوی بڵاو نەببووەوە, دەستەیەکی پێنج کەسی‌یان پێك هێنا. قەرار وابوو ئەو دەستەیە هەر ئەو ڕۆژە وەڕێ کەون و بە شەمەننەفەر بچنە ئەنکەرە, چاویان بە وەزیری نێوخۆ بکەوێ و پێی بڵێن کە حەمەدۆك چ کوانێکی پڕ مەترسی‌یە بە پشت ئەستۆی ئەم وڵاتەوە.

مورتەزاغا زۆری دڵ بەو کارە خۆش بوو. تووشی هەرکەس دەبوو: چی, چی؟ هەموو کەس گیانی خۆی خۆش دەوێ. گیانی زولفۆی گەوواد لە گیانی مەمانان شیرنترە؟ جاران ئەو حەمەدۆکەی گوللەی لە نێوێ چاوی ئاغایان دەداو سنگی دە پاشەوەی بەگەکان دەبڕی, منداڵێکی بێگوناهی لادێیی بوو. بەڵام ئێستا کە نۆرەی خۆی هاتوەو کاکە تالیبی کە هاوکاریی لەگەڵ دەکرد کوژراوە, دەسبەجێ دەچێتە ئەنکەرە, ئەویش بە سەرۆکایەتیی دەستەیەك... ئۆۆی با بچێ بزانم چ دەکا...؟

جگە لە زولفۆ ئەندامانی دیکەی دەستەی پێنج کەسی بریتی بوون لە تاشکەن خەلیل بەگ, کووزان ئۆغلێی پارێزەر, هەوایی بەگ قازیی خانەنشین و کاپلان ئۆغلێ خالیس بەگی خانی تورکمەن. هەمووی ئەمانەو لە سەرووی هەمووانەوە, زولفۆ پیاوی بە سەروزمان و تێگەیشتوو بوون. شتێکی روون بوو کە ئەوانە بە دەستی بەتاڵ نەدەهاتنەوە. بە قشوونێك سەربازەوە دەهاتنەوە کە بە تووڕووس وەربن. باشە, ئەو خان و ئاغایانەش کە چەتەو مەتەیان لەو چیاو بەندەنانە هەن, ئەگەر پیاوەکانی خۆیان خۆش دەوێ و پارێزگاری‌یان لێ دەکەن با ماوەیەك لە تووڕووسەوە بیان نێرنە جێیەکی دیکەو هەر نەبێ ماوەیەك خۆیان ون کەن.

لەو ماوەیەدا مورتەزاغا چەند جاری دیکەش چووە ئاشی. عەلی‌یەشەل لەوێ نەبوو. ئاشەوان پێی نەگوتبوو بۆ کوێ چووە. مورتەزاغا زۆر پەشێوحاڵ بوو, تەنانەت ئەگەر ئەوەی دەیان گوت نیوەشی راست بێ ـ بە تایبەتی کە زولفۆش ترسی ڕێ نیشتوە ـ بەڕاستی وەزعەکە زۆر شپرزەیە. نۆرەی خۆشی هاتوە. خۆزگە توانیبای هەتا سەربازەکان دەگەنێ جێگایەك بۆ خۆشاردنەوە پەیدا بکا. ئاااخ عەلی‌یەشەل, ئاااخ. ئەو شارەزای هەموو ئاکارو کرداری حەمەدۆك بوو.

جارێکیان لە بازاڕ چاوی بە مەلادۆران ئەفەندی کەوت و ئەو ناپیاوە رێوی سیفەتە بۆ ئەوەی مورتەزاغا نەی‌بینێ خۆی شاردەوە. بەڵام چما شت لەبەر چاوی مورتەزاغا ون دەبێ؟ دەسبەجێ ئەوی لەو دوکانە کە خۆی تێدا حەشار دابوو کێشایەدەر. مەلادۆران ئەفەندی, ئەو زانای زەمانەو دەرچووی "جامع الازهر"ە, ئەو مەردو رەندو زیرەك و زانایە کە ئەگەر دنیا ئاوری گرتباو سووتابایە باکی نەبوو, رەنگی بە رووانەوە نەمابوو و ئەگەر قسەی دەکرد دەنگی دەلەرزی.

بن پیلیی گرت, بازاڕیان بەجێ هێشت و بە سەرەوژێرەکەی جادەی دا رۆیشتن بۆ لای پردێ:

"چ بکەین؟".

"وەزع زۆر خەراپە. زۆرم پەرۆشی تالیب بەگ بوو. لە ژووری ماڵێ خۆی دا هەم داریان تێبڕی و هەم سێ شەوو رۆژان لەبەر چاوی خۆی دەستیان بۆ نامووسی خێزانی و کچە جحێڵەکانی و بووکەکانی درێژ کرد.

"تۆڵە, تۆڵە, پێپەتی‌یەکان خەریکن تۆڵەمان لێ‌دەکەنەوە...".

"هەقی خۆمانە, وەختێك شەو و رۆژ چاڵ بۆ یەکتر هەڵدەکەنین, بێگومان تۆڵە دەکەنەوە. ئەگەر ئێمە یەك نەگرین...".

"وەختێك عەلی سەفابەگ کوژرا ئەگەر ئێمەش وەك تۆ, غیرەتێکی وەك غیرەتی مورتەزا قەرەداغلێ ئۆغلێمان نواندبایە, لەوانەبوو ئەمڕۆ تالیب بەگ بەو شێوە سامناکە نەکوژرابایەو هەر لە پەنامان بووایە".

"لە نێوێ چاوانی داوە. شکی تێدا نیە ئەو کارە, کاری حەمەدۆکە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلادۆران ئەفەندی وەڵامی دایەوە:

"بەڵێ. بەڵێ, دیارە..." و لە حاڵێك دا نێوچاوانی تێك دەنا لێی زیاد کرد:

"بەڵێ گوللە لەنێویێ چاوی خەڵك دان کاری ئەو کافرەیە. عەبدیخانی بەستەزمانیشی هەر بەو شێوەیە کوشت. وانەبوو؟".

"هەر وای کوشت".

هەردووکیان لە فکرەوە چوون, بیریان لە خۆیان دەکردەوەو لە بیری ئەوەدا بوون کە چۆن لەم فەرتەنەیە رزگاریان دەبێ. ئەنکەرە مەسەلەی چەتەکانی زۆر بە هێند نەدەگرت و موبالاتی پێ نەدەکرد, بۆچی بە هێندی بگرن؟ خۆ گیانی خۆیان لە مەترسی دا نەبوو...

مەلادۆران ئەفەندی سەری هەڵبڕی و تەماشای روخساری مورتەزاغای کرد, دەت گوت دەیەوێ شتێکی لێ بپرسێ, بەڵام پەژیوان بووەوە. کاتێك چەند جار ئەم کارەی دووپات کردەوە, مورتەزاغا گوتی:

"بپرسە, دەتەوێ چ بپرسی مەلادۆران ئەفەندی".

"دەمەویست بپرسم کە...".

"کەچی..."

"مەسەلەی عەلییەشەل گەیشتە کوێ... لە دوێنێوە تا ئێستا لە بازاڕ پێش ئەوەی خەبەری تالیب بەگ بێ, هەموو هەر باسی وی دەکەن. دەڵێن ئەتۆ چووی لاقی عەلییەشەلت ماچ کردوە, لەبەری پاڕاویەوە, بەڵێنی چەند پارچە زەویت پێداوەو بەرعۆدە بووی کە باڵەخانەی بۆ دروست بکەیو...".

مورتەزاغا گوتی:

"راستە مامۆستا. ئەگەر کەسێك ژیانی تۆ نەجات بدا ئەتۆ وا ناکەی؟".

ئەم جار زۆر بە داووناو باسی ئەوەی کرد کە عەلییەشەل چۆن شوێنگێڕێکەو چۆن دوژمنی خوێنیی حەمەدۆکەو لە هەنگێوەیی دا لە حەمەدۆك کارامەترەو لەوی ئازاترو بوێرترو بەتواناترە. ئەوەندەی بوو هەزار هێندەی پێوەنا.

"ئێمە هەڵەیەکی گەورەمان کرد مامۆستا. نەمان توانی وا بکەین بمان بەخشێ. ئەو بابایەکی زۆر بەشەرەف و تەبیعەت پیاوە. ئینسان, ئینسان... ئەگەر بتوانین, ئەگەر رۆژێك بتوانین کارێك بکەین کە ئەو برا گیانی بە گیانییە بمان بەخشێ, ئەو رۆژە خۆشی بۆخۆمان".

مورتەزاغا پاش بەسەرهاتی ئاشی, چووبایە هەر جێیەك و هەر کەسی دیبایە باسی عەلییەشەلی بۆ دەکردو ئەوی دەگەیاندە عەرشی عەزیم, بەو هیوایە کە بەڵکوو ئەو تاریفانە ببیسێتەوەو دڵی نەرم بێ.

مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"چۆن عەلییەشەل ئەفەندی ئەو پیاوەیە؟ بەڕاستی حەیف کە بە خزمەتی نەگەیشتووم...".

مورتەزاغا دووپاتی کردەوە: حەیف, حەیف.

لەو بەینەدا یەکێك بە غاردان هاتە کنیان. کابرا کوڕە جحێڵەیەك بوو زۆر سەرلێشێواوو هەژاو دیار بوو:

"جەنابی داواکاری گشتی ناردوومی. گوتی بە هەر جۆرێك بووە مورتەزاغای وەبینەو بیهێنە ئێرە. گوتی بڵێ مەسەلەکە زۆر گرنگە, ئەگەر ئاوی بەدەستەوە بێ نەیخواتەوە, داینێ و بێ".

"یانی وەزعەکە ئەوەندە ناسکە...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لاوەکە گوتی: زۆر ناسکە, زۆر ناسک...

"کەوایە مەسەلەکە هێندە گرنگە... مەلادۆران ئەفەندی با پێکەوە بچین. لە ئەزموونە بەنرخەکانی جەنابت فەیزێکمان پێ ببڕێ".

هەردووکیان وەڕێ کەوتن بۆ لای داواکاری گشتی.

داواکاری گشتی پیاوێك بوو دەستەپیاو بە سمێڵێکی سپی و گۆنایەکی تێك قوپیو و موویەکی مۆنج مۆنجی سپیەوە. رەقەڵە بوو, ئێسکی قۆرتۆمەی دەرپەڕیبوو. پیاو وەختێك تەماشای دەکرد, لە پێش دا ئێسکی قۆرتۆمەی و پاشان ملی درێژو نێوچاوانی پڕ گنج و لۆنجی وی دەدی. هەمیشە تووڕەو دەستەوستان بوو, چونکە خێرا خێرا قسەی دەکرد پیاو لە نیوەی قسەکانی نەدەگەیشت و بە زەحمەتیش لە نیوەکەی دیکە حاڵی دەبوو. داواکاری گشتی دەستی بە قسان کرد:

"براینە, باش بوو هاتن...".

ئەمەی گوت و نۆ پیاوی نیشان دان کە لەسەر قەنەفەکان دانیشتبوون. ئەوان بە پێی تەمەن لەسەر قەنەفەکان ریز ببوون, هەمووان دەستیان لەسەر ئەژنۆیان دانابوو, چاویان لە وێنەی ئەتاتورکەوە کە رووبەڕوویان دانرابوو, بڕیبوو و جووڵەیان نەدەکرد. گرێی قورتۆمەی هەر نۆ کەسیان هەڵتۆقیبوو. کەم و زۆر وەك یەك دەچوون. هەموویان ئەسمەرو گوێ لوولێنە بوون.

"چاك بوو, چاك بوو زوو هاتن. وەزعەکە ناسك و شپرێوە, زۆر شپرێو. ئەم پیاوانە شکایەتێکیان هێناوە کە ئەمن نەم دەتوانی قبووڵی بکەم. لە درێژایی ماوەی خزمەتی خۆم دا وەزعی وام بۆ پێش نەهاتوە... ئەم شارۆچکەیە جێیەکی زۆر سەیرە... گۆیا بە باوەڕی وان تالیب بەگی بابیان حەمەدۆك نەیکوشتوە, بەڵکوو کاری, کاری کەسێکی دیکەیە... ئەمنیش عەرزم کردن کە شتی وا رێی تێ ناچێ, بابتان تاوانبارێکی شەڕانی بەناوی حەمەدۆك کوشتوویە. بەو برایانەم گوت کە ئێمە وەك دادگا شتی وا قبووڵ ناکەین, ئەم شارۆچکەیە سەیرترین جێگایە کە لە درێژایی ماوەی خزمەتی خۆم دا دیومە. لەو برا بەڕێزانەم داواکردو عەرزم کردن کە بە پێی قانوون بێجگە لە حەمەدۆك کەس ناتوانێ بابتان بکوژێ, بەڵام نایانەوێ لە قسەکانم حاڵی بن... سەیرە، سەیرە، سەیرە..."

لە پاش ئەوە، قسەکانی هێندە توندو خێرا کردن کە هیچ کەس هیچ شتێك لە قسەکانی حاڵی نەدەبوو. داواکار کە یەك بین قسەی دەکرد، قسەکانی بەم رستەیە تەواوکرد: ئاغاکان، بەگەکان! حاڵ و وەزع ئەمەیە. بە چاوێکی لێڵی وەك چاوی رێوی، کەمێك بە گاڵتەوە نەختێك بە گاڵتەپێکردنەوەو بە شێوەیەکی بێپەروا لە هەموو دنیا تەماشایەکی مورتەزاغای کرد, کەوا دیار بوو حەوسەلەی نەماوە. مورتەزاغا کە لە مەبەستەکەی حاڵی ببوو گوتی:

"بۆخۆتان خۆش برایان". هەمووانیان یەك دەنگ گوتیان زۆر سوپاس، زۆر سوپاس و خۆیان کۆکردەوە. مورتەزاغا وای خۆ خەفەتبار نیشان دا دەت گوت خەریکە بگری:

"ئاگر لە جەرگمان بەربوو. رەگ و ریشەی دڵمان بۆ تالیب بەگ پڵینگی ئاناوارزا ئاگری گرت. کەوایە ئەویشی کوشت. ئەو جانەوەرە خوێنخۆرە رەحمی بە پڵینگێکی وەك تالیب بەگیش نەکرد. هەی کافر، هەی: کەوایە لە نێوێ چاوی ویشیدا. هەی ناکەس بەچە هەی. خەفەت مەخۆن کورینە، خەفەت مەخۆن براکانم. خەفەت مەخۆن رۆڵە تازیەدارەکانم. دەزانن ئەمن و بەگ لە براش پتر لێك نزیك بووین، وەختێك دەهاتە شارۆچکە مومکین بوو من نەبینێ؟ بە هیچ جۆر. خەفەت مەخۆن کورینە لەمەودوا ئێوە کوڕی خۆمن. بە ئەسپەکەی، بەو ئەسپە بۆرە رەسەنەی دەهاتە نێو شارۆچکە چ شان و شکۆیەکی هەبوو، دەت گوت پڵینگێك بیابانی عەرەبستانی بە جێهێشتوەو هاتوەتە ئێرە. وەختێك دەهات، راست

و پتەو، دەستی بە قەمچیەوە لەسەر رانی راست دادەنا، چاوی لە رووبەڕوویەوە دەبڕی و سنگی رەپێش دەکرد... ئێوەش لەگەڵ بابتان بە موو فەرقتان نیە. سەری خۆتان سڵامەت، ئیشەڵڵا هەرکام لە ئێوە جێگای ئەو جوامێرە، جێگای ئەو نەجیب و نەجیب زادەیە پڕدەکەنەوە. دیارە پڕی دەکەنەوە. چونکە ئاوی دەریا هیچ وەخت کەم ناکا، لەبارەی حەمەدۆك قاتڵی پڵینگی ئاناوارزاشەوە..."

کوڕە گەورەکە خێرا خێرا تفی خۆی قووت دەدایەوەو دەیەویست شتێك بڵێ، بەڵام چما مورتەزاغا نۆرەی دەدا؟

سەرەنجام کوڕی گەورە بڕیاری خۆیدا، قسەی مورتەزاغای بڕی و گوتی:

"خۆ بابی ئێمە حەمەدۆك نەیکوشتوە..."

"چی چی؟ ئەتۆ دەڵێی چی؟"

"ئەوەی بابی مەی کوشتوە، حەمەدۆك نیە. ئێمە قاتڵی بابی خۆمان دەناسین. هەموو خەڵکی ئاناوارزاش دەیناسن".

"مومکین نیە، مومکین نیە، جگە لە حەمەدۆك ناتوانێ کەس بێ، ئەمە پێچەوانەی قانوونە. ئێمە تەنانەت لەبەر کارەساتی کوژرانی تالیب بەگ پڵنگی ئاناوارزا دەستەیەکمان پێك هێناو ناردمان بۆ سەرکوت کردنی حەمەدۆك".

"خەڵکی گوندی ئەسڵان و کۆچەرییەکان دەستیان وەدەستی یەکتر داو بابمانیان کوشت. قاتڵەکانی قیت و قنج دەخولێنەوە. تەنانەت راش ناکەن، تەنانەت خۆش ناشارنەوە".

"دیارە راناکەن. بۆچی رابکەن؟ خۆ پڵنگی ئاناوارزا ئەوان نەیان کوشتوە... چونکە حەمەدۆکی خوێنخۆر کوشتوویەتی. هیچ کەسی دیکە نەی کوشتوە، لە جێدا پێچەوانەی قانوونە. ئەگەر پێ دابگرن کە ئیللاو بابمان, پڵنگی ئاناوارزا دێهاتییەکان کوشتوویانە پەژیوان دەبنەوە. بەخۆڕایی کارەکە لە خۆتان خەراپ مەکەن, ئەویش لە حاڵێك دا کە نوێنەرانمان بەڕێوەن بۆ ئەنکەرە... پاش ئەوەی مەسەلەی حەمەدۆك چارەسەر کرا, ئێمە بۆخۆمان مشووری ئەو گوندنشینانەو ئەو کۆچەرییانە دەخۆین. وانیە جەنابی داواکار؟".

"دیارە ئەفەندم, عەرزی بە خزمەتی ئاغای خۆم بکەم, ئێوە ئەم شکایەتە وەرێ مەخەن, مورتەزابەگ ئەفەندی راستی عەرز کردن... ئەو راست دەفەرموێ... ئەمن تاوێك لەمەوبەر عەرزم کردن... پێش ئەوەی ئەو پابێتەوە... ئەم رۆژانە لەم دەشتە, لەم کێوانە, یانی لە چوکووراوا هیچ کەس ناتوانێ کەس بکوژێ. بابی بەڕێزیشتان هەر حەمەدۆك خۆی کوشتوویەتی. جۆری روودانی پێشهاتەکە, شێوەی رفاندنی بابی بەڕێزتان, لەسەر سنگ دانانی بابتان و تفەنگ لەنێوی چاوی دانی و بە گشتی شێوەی کوشتنی بابی بەڕێزو مەزنتان نیشان دەدا کە بابی بەڕێزتان, پڵنگی ئاناوارزا, حەمەدۆك کوشتوویە".

"بابمان تفەنگی لەنێوێ چاوی نەدراوە...".

مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەیگوت ئیمکانی نیە هەستایە سەرپێ: ئیمکانی نیە. چونکە بە پێی راپۆرتێك کە پێمان گەیشتوە بابتان, تالیب بەگ, یانی پڵنگی ئاناوارزا بەگوللەیەك کە لە نێوێ چاوانی دراوە کوژراوە, ئەمەش تەنیا دەتوانێ کاری حەمەدۆکی تاوانبار بێ.

کوڕە گەورەکە بە نارەحەتییەوە گوتی:

"نا, نا کوشتنی بابمان جۆرێکی دیکە بووە, رێگا بدە بۆتان باس بکەم...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چونکە ئەگەر وەزعەکە وا بڕوا، دەشێوێ. ئەمن ئەو کوڕانەو خزم و کەس و کارو خەڵکی هۆبەکەمانم بە زۆر ڕاگرتوە. ئەگەر ئەمن نەبام هەتا ئێستا خوێن دەهات و سەری دەبردن، ئێمە زۆر بەهێزین، خەڵکی گوندی ئەسڵان، عێلاتی ئایدینیش زۆر ئازاو چاونەترسن".

مورتەزاغا ئیدی بە ناچار بێدەنگ بوو و کوڕە گەورەکەش دەستی بەگێڕانەوەی بەسەرهاتەکە کرد:

"کەرەم ئایدینی، زارۆ کوردە لە گوندی ئەسڵان، حاجیەیە خڕەو کەنعانە شێت و سێ کەسی دیکە چەند ڕۆژان لە جادەدا بۆسە دەنێنەوەو لە جادەی کووزان دا لە داوی دەخەن و دەیبەنە چەپەك ترین قوژبنی ئاکچاساز کە پڵینگیش پێی تێ نانێ و لەبەر دارو حەیزەران و جەگەنی زۆر ئاسمانی لێ‌دیار نیە. وا دەکەن زۆریان لەبەر وەپاڕێ. لە پێش دا گوێیەکی، ئەمجار لووتی و سەرەنجام باسکانی دەبڕن... چەرمی سنگی لێ‌دەکەنەوە. بەڵام ئازارێك بە چاوو زمانی ناگەیەنن، هەتا ئەوەی بەسەری دێنن بە چاوی خۆی ببینێ و زمانیشی هەبێ بپاڕێتەوە... لە پاشان داری تێ‌دەبڕن و ئاخرەکەی بە نیوە مردوویی و رووت و قووتی بە لاقی بە قایم ترین لکی دارێکەوە هەڵی دەواسن. پاشان هەنگوینی لە سەرانسەری لەشی هەڵدەسوون هەتا زەرگەتەو مێروولە پەلاماری بدەن و پێش ئەوەی بمرێ بیخۆن".

"ئێمە چ دوژمنایەتی‌یەکمان لەگەڵ حەمەدۆك هەبووە کە بابمان بەو حاڵە بکوژێ؟".

مورتەزاغا گوتی:

"عەلی سەفابەگ چ دوژمنایەتی‌یەکی لەگەڵی هەبوو کە لە نێوێ هەردوو چاوانی دا.

لە کاتێك دا هەناسەی هەڵدەکێشا، لەسەر قسەکانی ڕۆیشت:

"وەی تالیب بەگ، وەی. بنیادەم بووەتە جانەوەرو ئێمە نەمان دەزانی...".

"هەربۆیەش دەبێ شکایەتەکەمان بکەوێتە ڕێ. ئەگەر لەم شارۆچکەیە نەیان توانی بە مەسەلەکە ڕابگەن، هەتا ئەنکەرەو وەزارەتی عەدلیە دەڕۆین و مەسەلەکە عەرزی بەرزترین کاربەدەست دەکەین. ئەگەر وا نەبێ خوێنێکی زۆر دەڕژێ، ئەگەر حکوومەت قاتڵەکانی بابمان نەگرێ و لە داریان نەدا، لە دەشتی ئاناوارزا دەبێتە شەڕێك بڕانەوەی نەبێ...".

"قاتڵی بابتان حەمەدۆکە".

کوڕە گەورەکە بە دڵنیایی‌یەوە گوتی: نەخەیر ئەو نیە.

مورتەزاغا با ش کەوتبووە تەنگانەوە. ئەو نۆ برا نەفامە هەموو ریسەکە دەکەنەوە خوری. بە چاولێکردنێکەوە کە داوای یارمەتیی دەکرد گوتی: ئەتۆش قسەیەك بکە. چاوێکی لە مەلادۆران ئەفەندی کە بێدەنگ دانیشتبوو، کردو بە دزیەوە نقورچێکی لێ‌گرت. دۆران ئەفەندی بەسپایی گوتی:

"بەسە ئیدی مورتەزاغا، بەسە".

مورتەزاغا بە ناڵەیەکەوە گوتی:

"چی بەسە کاکە. هەوەڵێ درۆیەکی وا گەورە کە حەمەدۆك گیراوە ئێستاش ئەم بەسەرهاتانە. لە ئەنکەرەدا ئابڕوومان چوو، ئێستا ئەمن چ گوویەك بخۆم؟".

مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"بێدەنگ بە، داواکاری گشتی بە لێزانیی خۆی هەموو کارێکی لە دەست دێ و هەموو بەڵایەك بە ئاسانی دەفع دەکا".

لەو بەینەدا قازی‌یەکان و پاشان یاوەرو وەکیل باشی عاصمیش هاتن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ژووری داواکاری گشتی بەرە بەرە پڕ دەبوو. بۆ ئەوانەی دوایە هاتن جێگا بۆ راوەستانیش نەما. یاوەر پاش ئەوەی سڵاوی عەسکەریی لە داواکاری گشتی کرد, گوتی:

"جەنابی داواکاری بەڕێز سەرۆکی شارەوانیمان لەوێ چاوەڕوانی جەنابتە. لە راستی دا چاوەڕێی هەموومانە. جەنابی قایمەقام و کاربەدەستانی دیکەش دێن".

مورتەزاغا کە بەو قسەیە زۆر خۆشحاڵ ببوو هەستایە سەرپێ و مەلادۆران ئەفەندییشی راست کردەوە. مەلادۆران ئەفەندی دەستێکی بە ریشە تێك ئاڵقاوەکەیدا هێناو لە حاڵێك دا لە فکرەوە چووبوو گوتی: ئێوە تەشریفتان بچێ, ئەمن دوایە دێم. پاشان سەری بردە بن گوێی مورتەزاغاو گوتی: هەر جۆرێك بێ. کارەکەتان لەوێ پێی دەچێ, ئەمن دوایە دێم. پێم وا چاکە وەختێك بێم کە کارەکان تا رادەیەك وەڕێ کەوتبن.

"زوو وەرەوە مەلادۆران ئەفەندی".

"هەتا بکرێ".

ئەوانی دیکە بە کۆمەڵ بەرەو شارەوانی رۆیشتن. ساڵۆنی شارەوانی گەورە بوو و جێی بە ئەندازەی پێویست بۆ دانیشتن هەبوو. قایمەقام لەمێژ بوو هاتبوو و لەوێ چاوەڕوان بوو. بە دیتنی نۆ برایەکە بە تووڕەیی چاوێکی لە هەمووان کردو پاش ئەوەی لە نینۆکی لاقیان هەتا تۆقی سەریان لێیان ورد بووەوە, گوتی:

"عومری درێژی بۆ خۆتان بەجێ هێشتبێ. ئەو حەمەدۆکەی بابتانی بەو شێوە سامناکە کوشتوە, دوژمنی ئێمەشە. یانی دوژمنی کۆماریشە... ناڕەحەت مەبن, لە دواڕۆژێکی زۆر نیزیك دا تەرمی ئەو حەمەدۆك ناوە کە سەرکردەی یاغیەکانە, لەنێو شارۆچکە دەخرێتە بەرچاوی هەمووان, نۆسەد ساڵە هەرکەس لە حکوومەتی پایەبەرزمان یاغی بووبێ, سەرنەکەوتوە. عوسمانیەکان و سەلجووقیەکان لەو سەردەمەداو لەم دەورەیەش دا کۆماری رەسەنی تورك کە بە خوێن ئاو دراوە تەنیا لە ئاناتۆلی بەرهەمە درەوشاوەکانی دەبینین, بە حەمەدۆکی سەرکردەی یاغیەکان دەوێرێ و لە دواڕۆژێکی زۆر نیزیك دا تۆڵەی خوێنی باوکی نەجیبتان, تالیب بەگ پڵنگی ئاناوارزاو خانی تورکمەنیش دەستێنێ..."

"بابی مە حەمەدۆك نەی کوشتوە, کەرەم ئایدینی, زارۆ کوردە, حاجیە خڕەو کەنعانە شێت و چەند کەسی دیکە بە زۆر لەگەڵ خۆیان بردو بە ئەشکەنجە کوشتیان".

"ئەدی کێ گوللەی لە نێوێ چاوانی داوە؟".

"دوکتۆرو جەنابی داواکار وەختی چاولێکردن دەبینن کە لەشی بابمان جێگای برینی یەك گوللەشی پێوە نیە. کەسێك کە تاقە گوللەیەکی لێنەدراوە چۆن گوللە لەنێوێ چاوی دەدرێ و دەمرێ؟ حەز دەکەن هەر ئێستا بچین بیبینن, لە جێی خۆی هەڵواسراوە, چاوەکانیشی زەق و زبندوون...".

باس و کێشە درێژەی کێشا, براکان پێیان چەقاندبوو کە بابیان حەمەدۆك نەیکوشتوەو قاتڵەکانی بابیان کۆچەریەکانی ئایدین و خەڵکی ئەسلانن و کەسانێك کە ناویان بردوون لە پێش چاوی سەدان کەس بابی وانیان رفاندوەو لەگەڵ خۆیان بردوویانەتە قامیشەڵان و بە ئەشکەنجە کوشتوویانە.

قایمەقام گوتی: مومکین نیە. داواکار گوتی: مومکین نیە. قازی گوتی:

"مومکین نیە, ئەمن هەموو شتێکم بە هەموو لایەنەکانیەوە لێك داوەتەوە. حەمەدۆکی لەگەڵ کەرەم ئایدینی لێ گۆڕاوە, حەمەدۆك بۆخۆی شەیتانە, لە تایەفەی جندۆکانە... هەر دەمەی دەچێتە پێستی یەکێکەوە. چما هەر خۆمانی فریو نەدا؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر پشتی قسەکانی وی گرت و گوتی:
"فریوی داین, ئێمە دەستەی وەسمانەڕەشمان بۆیە تەفرو تونا کرد پێمان وابوو حەمەدۆکە".
سەرەنجام کوڕە گەورەکەی تالیب بەگ رقی هەستاو هاواری کرد:
"ئێوە پێتان وایە ئەمن شێتم؟ ئەمن سبەینێ دەچمە ئەنکەرە, جەنازەی بابم بە جووتێك چاوی ساغەوە کە زەق زەق دەڕوانن هەتا ئەمن دێمەوە هەروا لەنێو گۆلاودا بە هەڵواسراوی ماوەتەوە. دڵنیا بن لە ئێمە بەولاوە کەس ناتوانێ جێگای بابمان بدۆزێتەوە".
مورتەزاغا گوتی:
"کوڕم جێگاکەی لە حەمەدۆك دەپرسین و فێری دەبین". و پێکەنی. بە دوای ئەم پێکەنینەدا ئەوانی دیکەش هەموو پێکەوە دەستیان کرد بە پێکەنین.
لەو بەینەدا بە دیتنی مەلادۆران ئەفەندی کە شەکەت و ماندوو بە روخسارێکی رەقەڵەوە هاتبووە ژوورێ, هەموو بێدەنگ بوون و هەمووان ئاوڕیان دایەوە سەری. مەلادۆران ئەفەندی بە راوێژێك کە هەموو پیتەکانی بە چاکی دەگەیاندە جێی خۆیان گوتی: برایان و پاشان لە حاڵێك دا دەستی بە ریشی تێك ئاڵقاوی مەبارەکی دا دێنا, گوتی:
"وا تێدەگەم لە بارەی مەسەلەی حەمەدۆکەوە نەگەیشتوونە ئاکامی دڵخواز".
مورتەزاغا گوتی:
"کوڕانی بەڕێزی تالیب بەگ دەڵێن بابیان حەمەدۆك نەیکوشتوەو زۆریش پێ لەسەر ئەو مەسەلەیە دەچەقێنن. لەو حاڵەدا هەموو نەخشەکانمان لێ تێك دەچێ".
ئاغا بەم قسانە ناڕەحەتیی خۆی دەربڕی. مەلادۆران ئەفەندی کە دەت گوت بەنیازی دەزنوێژهەڵگرتنە لە حاڵێك دا قۆڵی هەڵدەماڵی گوتی:
"ناڕەحەت مەبن جەنابی قایمەقام, پێم وایە لەو کارەدا هەڵەیەك رووی داوە. ئەم لاوانە خەریکن بە هەڵە بچن. ئینسان تووشی خەتا دەبێ. تەنیا خوای تەعالایە کە لە هەڵەو خەتا بە دوورە".
"حەزرەتی رەسوولی ئەکرەم (ص) دەفەرموێ...".
لە گێڕانەوەی فەرمایشتی حەزرەتی رەسوولی ئەکرەم (ص) پەژیوان بووەوەو پرسی: داخوا لێرە ژوورێکی چۆڵ پەیدا دەبێ؟
بەڕێوەبەری شارەوانی راست بووەوە, دەرگای هۆڵەکەی تەنیشتێی کردەوەو گوتی: فەرموون.
مەلادۆران ئەفەندی لە پێشەوەو کوڕەکانی تالیب بەگ بە دوای دا چوونە هۆدەکە. مەلادۆران ئەفەندی پاش ئەوەی بە جوانی دەرگای هۆدەکەی پێوەدا, گوتی: فەرموون دانیشن و ئەوانیش دەسبەجێ دانیشتن. نێوچاوانیان تێك نابوو.
مەلادۆران ئەفەندی کە بە پێش دا چەمابووەوەو ملی وەك ملە لەك لەك درێژ کردبوو و دەسحێبێکی بەدەستی راستەوە بوو دەیگێڕا, گوتی:
"کوڕە ئێوە شێت بوون؟ سواری گای هار بوون؟ مێشکتان لە کەللەدا نەماوە چیە؟ ئێوە دەتانەوێ بەجارێك وەجاخی تالیب بەگ پڵنگی ئاناوارزا کوێر بکەنەوە". پاش ئەوەی وەك بیهەوێ دەزنوێژ هەڵگرێ چەند جار قۆڵی هەڵماڵین گوتی:
"چەند پرسیاری چووکەڵەم لێتان هەیە, ئەگەر راستەکەی بڵێن بە قازانجتانە".
کوڕە گەورەکە گوتی: فەرموو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پرسیاری یەکەم, چما بابتان ماوەیەك لەمەوبەر پیاوەکانی خۆی نەنارد شەش کچیان لە گوندی ئەسلان راکێشان و پاشانیش دەستی لەگەڵ تێکەڵ کردن؟ کردی یان نەیکرد؟".

کوڕە گەورەکە گوتی: کردی.

"پاشانیش لە شەش پیاوی خۆی مارە نەکردن؟ مارەی کردن یان نا؟".

"بەڵێ مارەی کردن".

خورشید ئاغای گوندی ئەسلانیشی هەر لەسەر ئەوەی لەو مەسەلەیە ناڕەحەت ببوو نەبردە ئاکچاسازو پاش ئەشکەنجەو ئازار گوێ و لووت و گونی نەبڕین و نەیکوشت؟".

"با, کوشتی".

"باشە هەر ئەم داواکاری گشتییە بابتانی لەو گرفتارییە نەجات دا یان نا؟".

"نەجاتی دا".

"کەوایە ئەم جەنابی داواکاری گشتییە دۆستتانە؟".

"پارەمان زۆر لێدەستێنێ, بەڵام دیسانیش دۆستمانە".

"زۆر باشە, بابتان کۆچەرییەکانی ئاوارە نەکرد؟ دەرپێیەکانیشی لێ نەستاندن؟ ئەو زەوییانەی پێی فرۆشتبوون بە فێڵ و تەڵەکە لێی نەستاندنەوە؟ لێی ئەستاندنەوە یان نا؟".

هەر نۆ کوڕەکە یەکدەنگ گوتیان: لێی ئەستاندنەوە.

مەلادۆران ئەفەندی لە حالێك دا چاوی دەرپەڕاندبوون و قەڵافەتێکی سامناکی بەخۆیەوە گرتبوو, دەستی راستی بە دەسحێبەکانەوە لە پشتێندێ راکێشا:

"ئێستا دێمە سەر پرسیارێکی سەرەکی".

دەستی بۆ لای کوڕی هەرە چووکە راداشت و گوتی: ئەتۆ هەستە پێ, هەستە وەرە لەپێشم راوەستە.

لاوەکە هەستاو هات قیت بەرامبەری وێستا. زۆر شەرمێون دیار بوو, سوور سوور هەڵگەڕابوو و لەسەرەخۆ دەلەرزی.

"بڵێ بزانم, وەختێك لەگەڵ کچێکی زۆر جوان و جێگەورە زەماوەندت دەکرد, بابت چەند رۆژ پێشتر ژنی هێنا؟".

کوڕێژگەکە لە حالێك دا چاوی لە عەرزییەوە بڕیبوون بە شەرمەوە گوتی: حەوت رۆژ.

"هەموو ئاغاو خانەکانی چوکووراوای بۆ سەر زەماوەند بانگهێشتن کرد یان نەکرد؟".

"بانگهێشتنی کردن".

"پاش چەند مانگ بابت ژنە جوانەکەتی لێ ئەستاندی یان نا؟ و ئێستا حەوتەمین ژنیەتی یان نا؟".

لاوەکە لە حالێك دا بە توندی سوور هەڵگەڕابوو و چۆڕ چۆڕ ئارەقی دەڕشت و روخساری خۆی دەشاردەوە, بەسپایی گوتی: وابوو.

"چما ئەتۆ بڕیارت نەدا لەسەر شاخی ئاناوارزاوە خۆت فڕێ دەی و راست لەو لەحزەیەدا کە دەتەویست خۆت فڕێ دەیە نێو هەڵدێرەکە ئەوە ـ قامکی بۆ لای کوڕە گەورەکە راداشت ـ قۆڵی نەگرتی؟ ئەتۆش لەسەر ئەوە تەقەت لێنەکرد؟".

بێدەنگ بوو, هەناسەی گیرا, فەرمانی بە کوڕە جحێڵەکەدا: بڕۆ لە جێی خۆت دانیشەوە.

لاوەکە لە حالێك دا لاقەکانی تێك دەئاڵقان چوو, وەك لەتکە بەردێك لە جێی خۆی دانیشت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"باشه, دەربارەی ئەوەی بابتان چیی بەسەر ئێوە هێناوە چەند پرسیاری دیکەشتان لێبکەم یان نا؟ قسەی خۆمان بێ ئێوە لە من و لە یەك یەکی خەڵکی ئەو دەشتەو لەو کێوپارەیە باشتر دەزانن کە بابتان چ بەڵایەکی بەسەر هێناون. بپرسم یان نا؟".

هەمووان گوتیان: نەخەیر.

"دیتان تاوێك لەمەوبەر لە بازاڕی هاتمەوە. هیچ دەزانن خەڵکی بازاڕی لێکڕا باسی چ دەکەن؟ دەزانن؟ باسی ئێوە, باسی بابتان و باسی ئەوە کە ئاخرەکەی نەتان توانی زوڵم و زۆری بابتان تەحەممول بکەن, بردتانە قامیشەڵانی ئاکچاسازو بە چەرمەسەری کوشتتان. هەر ئێستا بیست کەس کە بە چاوی خۆیان دیویانە ئێوە تالیب بەگتان لە حاڵێك دا هاواری کردوەو نەڕاندوویە, لەگەڵ خۆتان بردوەتە ئاکچاساز, لەنێو بازاڕی دەگەڕێن. لەگەڵ هەر بیست کەسەکەش قسەم کرد. ئێستا پێم بڵێن بزانم قاتڵی بابتان حەمەدۆکە یان کەرەم ئایدینی؟".

کوڕانی تالیب بەگ بێدەنگ چاویان لە زەویەوە بڕیبوو.

"دە بڵێن دەی. لە دەرێ چاوەڕێی منن".

ئەوان هێشتا سەریان بەردابووەوەو بێدەنگ بوون.

"ئێستا ئەمن دەچمە دەرێ دەڵێم لەو نێوەدا هەڵەیەك رووی داوە, دەڵێم ئێوە بە چاوی خۆتان دوازدە پیاوی بەرگ سپیتان دیون کە حەمەدۆك سەرکردەیان بووە".

لە هۆدەکە چووە دەرو حازرانی لە بەسەرهاتەکە ئاگادار کرد. کوڕانی تالیب بەگیش هاتن و هەموو حازران کە لە ناخی دڵەوە خۆشحاڵ بوون پیرۆزباییان لێکردن.

دۆران ئەفەندی گوتی:

"ئەمشەو هەمووتان میوانی منن. هەزار رەحمەت لە قەبرەکەی بێ, قەبرەکەی پڕ بێ لە نوور. وەبەر شەفاعەتی پێغەمبەری (ص) کەوێ. ئەو نەزەرکردەیەك بوو بۆخۆی, لە پیاوچاکان بوو. لە ڕێی خوادا شەهید بوو. یەکێك لە کۆڵەکە سەرەکییەکانی دەوڵەتی تورکیە بوو. هەزار رەحمەت لە گۆڕەکەی. دۆستی گیانی و لە گیان خۆشەویست تری منیش بوو. بۆیە ئەمشەو میوانی دۆستی بابتانن. سبەینێش, ئێوە جەنابی داواکاری گشتی و دوکتۆر دەچنە ئاکچاسازو مەزبەتەی دەنووسن. لەوانەیە سەروەری خۆشەویستم مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلییش لەگەڵتان بێ".

پاش ئەوەی کارەکەیان گەیاندە ئەو ئاکامە کە دەیانەویست, هەموویان لە شارەوانی وەدەر کەوتن و یەکسەر چوونە ڕێستوورانەکەی نەزیف ئۆغلی. هەموو حیسابی شێوەکەیان لەسەر مورتەزاغا بوو. بە هاوکاریی یەکتری لە گێژاوێکی دیکەش بەساغی دەرچووبوون. ئەو دەستەیەش کە لە بارەی حەمەدۆکەوە ناردبوویانە ئەنکەرە, وەڕێ کەوتبوو. مورتەزاغا ئەگەر مەسەلەی عەلیەشەلیشی چارەسەر کردبایە بە تەواوی بەختەوەر دەبوو. بەڵام وەختێك هەر ئەم رۆژانە دەستەیەك سەرباز لە ئەنکەرەوەو وەڕێ دەکەوت بۆ توورووس پێویستیەك بە عەلیەشەل نەبوو...

وەسبەینێ ڕا بەیانی زوو داواکاری گشتی, دوکتۆر, فەرماندەری جەندرمەو مورتەزاغا بە سواری ترۆمبێلی هەمزە دایی وەڕێ کەوتن. پێویست نەبوو فەرماندەری جەندرمە بێ, بەڵام بۆخۆی زۆری پێ خۆش بوو بچێ. پاشان دەیەویست بە چاوی خۆی تاوان و چۆنیەتیی تاوانەکانی حەمەدۆکی تاوانکار ببینێ و لە هەمووی بکۆڵێتەوە.

لەبەر ئەوەی چەند رۆژێك بوو باران نەباریبوو, جادە خۆڵەکەی نێوان شارۆچکەو گوندی خۆش بوو. ترۆمبێلەکەش بە پێچەوانەی هەموو جارەکانی دیکە لە نیوەی رێیەدا پەکی نەکەوت. زۆر زوو گەیشتنە دێ. کوڕانی تالیب بەگ کە بەیانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زوو هەستابوون, بە سواری ئەسپ بە وەخت خۆیان گەیاندبووەوە ماڵێ و لەبەر دەرگای باڵەخانە چاوەڕێیان بوون. گوتیان: بەرچاییەك بخۆین و بچینە شوێنی رووداوەكە.

چوونە سەرێ و دەسبەجێ بەرچایی حازر بوو خواردیان. لە خوارێ ئەسپ بۆ هەمووان ساز كرابوو. سوار بوون و چوون بۆ ئاكچاساز, لە جەرگەی گەرمای نیوەڕۆیەدا گەیشتنە ئاكچاساز. جاڵجاڵووكەی گەورە گەورە لەنێو چڵە دڕكە سوورەوە بووەكان دا داوە گەورەكانی خۆیان لە چڵێكەوە بۆ چڵێك راهێشتبوو و لە سووچێكی داوەكانیان دا چاوەڕوانی نێچیرەكانیان بوون. هێلانە زەرگەتەی زەردو گەورە بە لكەكانەوە هەڵواسرابوون, ئەوەندە گەورە كە لكەكان داهاتبوونەوە. لە هەر هەنگاوێكی رێگادا تووشی ماری ئاماڵ سەوزو مەیلەو بنەوش و سوور دەبوون كە بەم لاو ئەولادا دەخزین. لە هەر لاوە دەنگی باڵندەو شەقەی باڵی ئەو مەلانە كە بە دیتنی وان هەڵدەفڕین, دەهاتە بەرگوێ و دنیا پڕ بوو لە ئاوازی ئەو باڵندانە كە بە حەوادا دەفڕین. باتلاغەكە بە تەواوی داواكاری گشتیی ترساند. بەڵام بەو حاڵەش بەكەیف بوو. هەر دەیگوت: بێوێنەیە, سامناكە.

چەند لەحزەیەك چوونە نێو قامیشەڵانێكی چڕ. داواكار كە وای دەهاتە بەرچاو لەو قامیشەڵانە دەرباز نابن زۆر ترسابوو, شوكور كوڕانی تالیب بەگ باش شارەزای قامیشەڵانەكە بوون. بە ئاسانی و بە زوویی قامیشەڵانیان بەجێ هێشت و كەمێك دواتر گەیشتنە مەڵبەندێكی رووتەن. ئەم مەڵبەندە مەیدانێكی چووكەڵە بوو كە بە چیمەنێكی سەوزو ناسك و تەڕو تازە داپۆشرابوو. چیمەنەكە ئەوەندە سەوزو گەش و جوان بوو دەت گوت تاوێك لەمەوپێش سەری لە عەرز دەرهێناوە. لەنێو ئەو گۆڕاییەیەدا بیەیەكی قەد ئەستوور لك و پۆپەكانی بە هەموو لایەك دا بڵاو ببوونەوەو چووبوونە حەوا. بە لكی لای رۆژهەڵاتی دارەكەوە كە بڵندو ئەستوورو خوار بوو جەنازەی پیاوێكی رووت و قووت هەڵواسرابوو كە لە دوورەوە رەش دەچوو. سەری سێ بستی لەگەڵ زەوی بەین بوو. كە لە بیەیەكە نیزیك بوونەوە لەگەڵ گرمەی باڵی زەرگەتەو مێش و مەگەز بەرەوڕوو بوون. لەسەر تەرمەكە لە قامكی پێی هەتا تەپڵی سەری زەرگەتە دەهاتن و دەچوون. بە قەد نووكی دەرزی جێی بەتاڵ لە لەشی مردووەكەدا نەدەبینرا. تەنیا چاوە ڕەشەكانی تالیب بەگ یەكجار زۆر داپچڕابوون, بە سەرسوڕماوی و حەبەساوی هەروا دەیان روانی. چاوەكانی نەك هەر زەرگەتە, بەڵكوو مێشوولەشیان لەسەر نەدەنیشت.

داواكاری گشتی گوتی: بابی رەحمەتیتان لەوێ بێننە خوار.

ماوەیەك هیچ كام لە كوڕەكان لە تەرمی بابیان كە لە مێش و مەگەزو زەگەتەدا ون ببوو, نیزیك نەبوونەوە. جگە لەو كۆمەڵە زەرگەتەیە كە تەرمەكەیان داپۆشیبوو كۆمەڵە زەرگەتەیەكی دیكەش لە دەوری جەنازەكە دەسووڕان, دەت گوت لە دەوری میری خۆیان دەخولێنەوە. مێشەنگوینە, ژەنگەسوورەو زەرگەتەی زەردو رەش و سوورو بۆرو زۆر جۆری دیكە كە هەتا ئێستا وێنەیان نەبینرابوو, دەوری دارەكەیان دابوو و هەریەكەی وەك پڵنگێك دەیان نەڕاندو تێكیانەوە داویشت.

كرێكارانی كێڵگە كە بۆ بردنەوەی جەنازەكە لەگەڵیان هاتبوون, تێبینیی خۆیان كردبوو. سەركڵاوی هێڵەكیان پێ بوون, لەوانە كە وەختی مێش بڕینەوە لە سەریان دەكەن. ئەم سەركڵاوانەیان كردە سەریان و لە دارە بیەیەكە نیزیك كەوتنەوە. چەند لەحزەیەك بە دوودڵی لەنێو زەرگەتەكان دا مانەوەو پاشان خۆیان گەیاندە جەنازەكە. مردووەكەیان لە دارێ كردەوەو هاویشتیانە سەر پشتی ئەسپێكی رووت. بەو هەموو مێش و زەرگەتەیەوە كە دەت گوت وەدوای میرەكەیان كەوتوون گەیشتنەوە كێڵگە. لەوێ ئەو دێهاتییانەی لە دێیەكانی دەوروبەرەوە هاتبوون و لە قەراخ جادە

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ریزیان بەستبوو چاوەڕوانیان بوون. حەشیمەتێکی بە مەراق و تامەزرۆ لە گەورەو چووک و پیرو لاو و ژن و پیاو کۆ ببوونەوە.

مەزبەتەکەیان لە باڵەخانەکەی تالیب بەگ نووسی. لە مەزبەتەدا نووسیبوویان کە تالیب گوللەی لە چاوان دراوەو کوژراوەو پاش مردنی لووت و گوێیان بڕیون و پاشان ئەندامیان بە هەنگوین سواخ کردوەو لە باتلاغێك بە ناوی ئاکچاساز دا بە دار بێیەکەوە هەڵیان واسیوە. دوکتۆریش زۆری زاراوەی زانستی لە مەزبەتەکەدا بەکار بردبوون. تەنانەت ئەوەشی لەبیر نەچوو کە لە راپۆرتی خۆی دا بنووسی لەو دەشتەو لە تووڕووس تەنیا چەتەیەك بە ناوی حەمەدۆك بەو جۆرە، یانی گوللە لە چاودان خەڵکی دەکوژێ.

لە باڵەخانە خواردنی وایان لە گۆشت نێچیر ساز کردبوو کە وێنەی دەست ناکەوێ. نانیان خواردو پێش خۆرئاوا چوونەوە شارۆچکە. قایمەقام و سەرۆکی شارەوانی و گەورە پیاوانی دیکەی شارۆچکە دەزگای راکی خواردنەوەیان داکوتابوو، چاوەڕوانی ئەو میوانانە بوون کە دەبوو لە دێ را بێنەوە. بە گەیشتنەوەی وان دەسبەجێ پەلاماری دەزگاکەیان داو بە خۆشیی تالیب بەگ دەست کرا بە خواردنەوە. یاوەر بە بەرزکردنەوەی هەر پیاڵەیەك تەنیا یەك قسەی دەکردو هیچی دیکەی بەزمان دا نەدەهات: سامناك بوو، دیمەنێکی سامناك بوو. ئەمنیش ئەو حەمەدۆکەی... راست... وەك...

مورتەزاغا لە خۆشییان باڵی گرتبوون. ئەمڕۆ کارێکی گەورەی کردبوو. داواکارو دوکتۆرو دێهاتییەکان دیبوویان کە تالیب بەگ راست وەك عەبدیخان و عەلی سەفابەگ گوللەی لە چاوان دراوە. ئەگەر قسەکانی سەرۆکی شارەوانی کەیفی مورتەزاغایان تێك نەدابایە، ئەو هەتا حەوتوویەکی دیکە ساغ و بەدەماغ بوو.

"جەنابی سەرۆك تکا دەکەم جارێکی دیکەش دووپاتی بفەرموو".

"کاکی بەڕێز! مەلادۆران ئەفەندی، عەلییەشەلی بانگ کردوە، پارەیەکی زۆری داوەتێ و کردوویە بە پارێزەری خۆی".

خۆشحاڵییەکەی مورتەزاغا وەك پزدانێکی فوودراو کە دەرزییان تێ ڕۆکردبێ، پووکایەوە. دەیەویست دەسبەجێ بچێتە لای مەلادۆران ئەفەندی، بەڵام نەیتوانی ئەوەش بکا. ئەو شەوە ئەوەندەی خواردەوەو ئەوەندەی باسی ریابازی و دووڕوویی خەڵك بەتایبەتی مەلادۆران کرد کە ئیدی کەس گوێی بۆ قسەکانی رانەدەگرت. ئەویش کە ئەم مەسەلەیەی بۆ دەرکەوتبوو، وەك شێتانی لێ هاتبوو. لای نیوەشەوێ مورتەزاغا سەرخۆش و بێحاڵ لە کاتێك دا دوو کەس بن پیلییان گرتبوو و لەسەر لاقانی رایان دەکێشا، بەرەو ماڵ دەچووەوە. بەڵام مەسەلەکە چۆن بوو:

وەختێك ئەوانەی بەنیاز بوون بچنە کێلگەی تالیب بەگ سواری ترۆمبێل دەبن، مەلادۆران ئەفەندییش دەسبەجێ دەچێتەوە ماڵێ و روو بە خزمەتکارەکانی دەنەڕێنێ:

"بڕۆن عەلییەشەلی وەستای شوێنگێڕانم بۆ وەبینن، لە هەر کوێ بێ لە ئاسمانیش بێ، دەبێ بیبیننەوەو بیهێننە ئێرە. دەڵێن لە ئاشی حەسەنەڕەشە، ئەگەر لەوێ نەبوو حەسەنەڕەش پێی دەزانێ. پێی بڵێن گوێی عەلییەشەلی بگرێ و بیهێنێتە کن من. بڵێن هەر ئێستا دەم هەوێ، هەر ئێستا".

سەعاتێك پێ نەچوو حەسەنەڕەش عەلییەشەلی لەگەڵ خۆی هێنا:

"فەرموو ئاغای خۆم، عەلییەشەلی مامۆستای شوێنگێڕان کە باسی دەکەن ئەمەیە".

مەلادۆران ئەفەندی کە لەسەر قەنەفەیەکی گەورە دانیشتبوو، چاوی لێك نابوون و دەسحێبی دەگێڕان، لەسەرەخۆ چاوی هەڵێنان:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"گوتت عەلیەشەل؟".

"عەلیەشەلتان ویستبوو, ئەمنیش هێنامە خزمەتت".

"زۆر باشە با بێ, بیبینم".

دەسحێبە نەوەدو نۆ دەنکیەکەی دەستی بەرەو عەلیەشەل راوەشاندو لە حالێك دا کورسیەکی دارگوێزی پێ نیشان دەدا, گوتی:

"عەلی وەرە ئێرە دانیشە بزانم".

رووشی کردە حەسەنی ئاشەوان و گوتی:"سوپاس حەسەنەڕەش, ئەتۆ برۆ." حەسەن دەسبەجێ رۆیشت و عەلییش چوو لەسەر کورسیەکە دانیشت. نەختێك ئەژنۆکانی شێلان و ئەمجار بە حورمەتەوە دەستەکانیی لەسەر دانان. مەلادۆران ئەفەندی گوتی: عەلی رەحەت دانیشە.

عەلی کەمێك جوولا.

"عەلی, دەرکت بە قوڕ نەگیرێ, تاریفی شوێنگێڕانی تۆ تەواو نابێ. موڕتەزاغا لەبارەی تۆوە زۆری پێوە دەنێ. سەری زمان و بنی زمانی بووەتە "عەلیەشەل برای منە". ئەمجار دەڵێ حەمەدۆك بە خوێنی سەری تۆ تینوویە عەلی. چۆن بوو نەت کوشت؟ گورگێکی کارکوشتەی وەك تۆ منداڵێکی وەك وی بە پاروویەك دەخوا. چما وا نیە؟".

"نەمان توانی بیکوژین ئاغا".

"بۆچی, لەبەرچی؟".

"ئاغا, ئەو زۆر بەغیرەتە".

"ئەی تۆ؟".

"لە کن وی ئێمە هیچ کارە نین".

"دەڵێن گوللە کاری لێناکا, ئەتۆش باوەڕ دەکەی؟".

"باوەڕ دەکەم ئاغا, پیری خانەقای چل چاو لەشی وی کردوەتە پۆڵا ئاغا! یەکیش بۆخۆم بەم دوو چاوانەم دیومە کە ئەو بەردە بریسکەی پێیە, بەردێکە وەك ئاگر گڕی لێدەبێتەوە, وەختێك تەماشای دەکەی وا لە چاو دەدا پیاو وەختە کوێر بێ".

"ئەو بەردە بە کەلکی چی دێ؟".

"هەرکەس ئەو بەردەی پێبێ گوللەی وێ ناکەوێ, ئەگەر وێشی کەوێ کاری لێناکا. کەسێك ئەو بەردە, یانی بەردە بریسکەی پێ بێ, شمشێر نایبڕێ, ئاور نایسووتێنێ و ئاو نایبا".

"دەنگۆیە, چاوڕاوە. ئەتۆ باوەڕ دەکەی؟".

"هەموو کەس باوەڕ دەکا".

"ئەگەر بڵێم ئەمن باوەڕ بەو قسە قۆڕانە ناکەم, دەڵێن چی؟".

"مەیل, مەیلی جەنابتانە, جەنابت لە زانا گەورەکانی, یادگاری ئەو گەورە گەورانەی کە نەزەر لە بەردی بکەن دەیکەنە ئاو".

"استغفرالله... باشە, حەمەدۆك ئەنگێوەترە یان ئەتۆ؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەخوای تاقیمان نەکردوەتەوە. ئەگەر تاقیی بکەینەوە, لەوانەیە خوا لە دوو دەستی وی بداو لەوانەشە لە دوو دەستی منی بدا".

"چۆن بوو نەیکوشتی. لە حالێك دا زۆر حەز دەکا بت کوژێ؟".

عەلی پێکەنی:

"نا ئیدی, ئەو منداڵی دوێنێیە, داوی مەمانان بانادا, تەنانەت ئەگەر بریسکەشی لە گیرفان دا بێ...".

"تێگەیشتم, هەر ئەم رۆژانە کاری وی یەکلا دەکرێ, هەرکەس بێ. بەڵام وادیارە دێهاتیەکان زۆریان خۆش دەوێ. ئەویان تا رادەی نەزەرکردەیەکی خاوەن کەشف و کەرامەت گەورە کردوەتەوە, یانی هێندە پیاوی چاکە؟".

"ئینسانی چاکە".

"ئینسانی چاك چۆن دەیەوێ تۆ بکوژێ و یازدە منداڵت هەتیو بکا؟"

"خەتای خۆم بوو, هەقیەتی بم کوژێ...".

مەلادۆران ئەفەندی خێرا خێرا دەستی کرد بە دەسحێب گێڕان. کەمێك بە سەرسوڕمانەوە چەنەگەی ڕەپێش کردو پاش چەند جار لاحول و لا... گوتن چەند جار دەستی بە ریشی دا هێناو گوتی:

"باشە, کەوایە هەقی خۆتە. بۆچی هەقی خۆتە؟".

"هەموو ئەو بەڵایانە ئەمن بەسەرم هێناون, شوێنەکەیم دیتەوەو عەبدیخانیش گرتی".

"هە. هە. ها. مەسەلەکە روون بووەوە".

"بەڵێ, ئاوایە ئاغا".

"حەمەدۆکت زۆر خۆش دەوێ؟".

"زۆر ئاغا, لە گیانی خۆم زیاترم خۆش دەوێ".

"عەلی".

"فەرموو ئاغا".

"زۆرم خۆش ویستی".

"خۆش بی ئاغا".

"لەمەودوا ئیدی کار بۆ من دەکەی".

"باشە ئاغا کارت بۆ دەکەم".

"مورتەزاغا کارێکی زۆر ناشیرن و نائینسانانەی لەگەڵ کردی. لە پێش دا نوێ نوێی کردیەوە. پاشانیش رووتی کردیەوەو بە سەرڕووتی و پێخواسی وەدەری نای. وا نەبوو؟".

عەلیەشەل ملی بە لارەوە ناو بێدەنگ بوو.

"پاشانیش هاتە ئاشی و سێ شەوو رۆژان پاڕایەوە. بەری پێیانتی ماچ کرد. بەڵام خۆت چووك نەکردەوەو قسەت لەگەڵ نەکرد".

عەلی بە ناڕەحەتی و خەمگینی سەری هەڵبڕی و لە چاوی مەلادۆران ئەفەندیەوە کە خێرا خێرا دەسحێبی دەگێڕا راما:

"قسەم لەگەڵ نەکرد. نەم توانی قسەی لەگەڵ بکەم. زمانم نەگەڕا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"عەلی. چەندم لێ دەستێنی کارم بۆ بکەی؟".

"لە پێش دا کڵاوشەبقەیەکی فووتێر، دەستێك چاکەت و پانتۆڵ، جووتێك قۆندەرە... پاشان ئەسپێکی بۆرەی رەسەن، ئەمجار فیلینتایەکی نوێ و دەمانچەیەکی دەسك عاجی پۆڵاکوتی نوێ نوێ. پارەی جلەکانم هەر ئێستا دەوێ. مواجبەکەشم دەخەمە بەر ویژدانی خۆت. یازدە منداڵم هەن، لە کێوپارەن و ناتوانم بیان هێنمە ئێرە. چیم دەدەیەی خوا بەزیادی کا، خۆت و ویژدانت".

مەلادۆران ئەفەندی بە زەردەخەنەوە گوتی:

"ئێستا کە خۆم و ویژدانمە، کارەکە ئاسانە".

دەستی بردە بەر پشتێنی، کیسەیەکی کۆنی شڕی زەلامی دەرهێناو گوتی:

"عەلی وەرە ئەم پارەیە بگرە، برۆ بازاڕی هەرچی پێت خۆش بوو بۆخۆت و ژن و منداڵت بکڕە. ئەم پارەیە لەسەر حیساب نانووسم. دوایە بەرە بەرە لە مواجبەکەت کەمی دەکەمەوە".

"هەر بژی ئاغا".

عەلی پاش وەرگرتنی پارەکە لە پێش دا چووە دوکانی کڵاوفرۆش و کڵاوشەبقەیەکی راست وەك ئەوی پێشووی کڕی. پاشان چووە لای کووتاڵفرۆش و لەوێوە رۆیشتە کن بەرگدروو، رایسپارد کە پانتۆڵەکەی بە مۆدی گالیفە بۆ بدوورێ، راست وەك پانتۆڵی ئەفسەرانی سوارە. دوایە دوکانی وەستا جەعفەری کەوشدرووی دۆزیەوە. وەستا جەعفەر پاش ئەوەی تاوێك لەلاقیەوە راما، لەبن لێوانەوە بۆڵاندی:

"ئەمن چۆن کەوش بۆ ئەم لاقە بدوورم؟".

"کەوشکەر چۆنی دەدوورێ، ئەتۆش وای بدروو. جووتێك چەکمەم بۆ بدروو".

"بەوی دەڵێن کەوشکەر...".

"ئەتۆ ئەرەسی درووی چاکی، لە چوکووراوا ناوبانگت کردوە. بەو هۆشە کە هەتە هیچ شتێکت لەبەر حاسێ نابێ".

وەستا جەعفەر پاش ئەوەی ماوەیەك لەسەر تا بە خواری ورد بووەوە روخساری کرایەوە، پرسی:

"ئەتۆ عەلییەشەل، وەستای بەناوبانگی شوێنگێڕانی، وەنا؟".

عەلی گوتی:

"ئەمن عەلییەشەلم".

"ئێستا کەوایە زۆر بە داوو دڵ جووتێکت چەکمە بۆ دەدرووم. چەند کاغەزی هێنان، چەند ئەندازەی گرتن، چەند جاری حیساب کردو سەرەنجام گوتی:

"زۆر باشە، سێ رۆژی دیکە بۆی وەرەوە. ئاخر دەزانی، دەزانم بە پەلەی؟".

حەوتوویەك دواتر عەلی جلەکانی کردە بەری، چەکمەی لەپێ کردن و لە حاڵێك دا هەوڵی دەدا شەلینەکەی دیار نەبێ، لە نێوەڕاستی بازاڕی دا وەڕێ کەوت. لە بنەوە تەماشای دەوروبەری دەکرد، بزانێ تەماشای دەکەن یان نا".

چەند رۆژ دواتر ئەسپە بۆرەو فیلینتاش گەیشتن و مەلادۆران ئەفەندی دووربینێکی زۆر باشی ئەڵمانییشی خستبووە سەر ئەو شتانە کە عەلی داوای کردبوون، دووربینێك کە لە شەوێش دا کاری دەکرد. هەموو ئەمانەی لەسەر حیسابی عەلی نووسیبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورِتەزاغا بە دیتنی عەلیەشەل کە سواری ئەسپی بۆرەو دووربین لە مل دا بە فیزو دەمارەوە بە بەردەرکی ماڵەکەی دا دێت و دەچێ, لە رقان شێت بوو. هەتا ئێستا هەر جۆرێك بوو ددانی بە جەرگی خۆی دا گرتبوو, بەڵام وەختێك عەلیی بەو شێوەیە دی, ئیدی ئیمانی لەکن نەما. هەستی کرد سووکایەتیەکی گەورەی پێ کراوە. یەکسەر چووە ماڵێ مەلادۆران ئەفەندی و نەڕاندی:

"مەلا, مەلا, بابت گام, ماڵت وێران کردم و ئاوت لە جێ ماڵێ نام, ئەوەش بوو بە کار کە عەلیەشەلت لێئەستاندم؟".

مەلا دای نواندو بە هەزار ناری عەلی ئارامی کردەوە. هەوڵی دا تێی بگەیەنێ کە بۆخۆی زیاتر لەو پێویستیی بە عەلی هەیە.

مورِتەزاغا بە رواڵەت بە قەناعەت هاتوویی ماڵێ مەلا دۆران ئەفەندیی بەجێ هێشت, بەڵام لەدڵی خۆی دا هەزار سوێندو قورئانی خوارد کە تۆڵەی ئەو کارە لە مەلادۆران ئەفەندی بکاتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هێشتا خۆر دەرنەکەوتبوو کە وەزعی گوندی ئاسیاب چەشمە شێوا. خەڵك, بێدەنگ و بێ‌هەست و خوست لەم ماڵەوە دەچوونە ئەو ماڵ... ورتە ورت و لێك روانینی بە مانا... وەختێك هەتاو لە لوتکەی چیاکانی دا ئاوەدانی کەوتە بێدەنگی‌یەکی قووڵەوەو هەموو جێ‌یەك بێدەنگ و ئارام بوو. ماوەیەك لەمەوبەریش بە بڵاوبوونەوەی خەبەری مەرگی حەمەدۆك دێ‌یەکە تووشی ئەم وەزعە هاتبوو و کاتێك خەڵك زانی‌یان ئەو رێگرەی کوژراوە حەمەدۆك نیە, تۆفانێکی خۆشی و شادمانی لە گوندەکان دا وەڕێ کەوتبوو.

دەزانن ئەو وەخت کە دەنگۆی مەرگی حەمەدۆك داکەوت, دێهاتی‌یەکان چی‌یان کرد؟ لەو بارەیەوە هیچیان بە دایەحۆری نەگوت و حۆری هەرچەند ژنێکی دنیادیدە بوو و هەرچی‌یەك رووی دابایە بۆنی دەکرد, بەڵام لەو بێدەنگی‌یەی بەسەر ئاوەدانی دا زاڵ ببوو, بۆنی شتێکی ناخۆشی نەکردو لەو بابەتەوە پرسیاری لە کەسیش نەکرد. وەختێکیش بە خەبەری زیندووبوونی حەمەدۆك دێ‌یەکە بوو بە تۆفانی شادمانی, دیسان دایە حۆری جموجۆڵێکی زۆری لە خۆی نیشان نەداو بە پانەوە گوتی: دەم زانی, و پاشان تێکەڵ بە لافاوی خۆشحاڵیی خەڵکی ئاوەدانی بوو. تەنیا دەمە ساتێك خەم دایگرت, ئەویش لەحزەیەك بوو کە عەلی دورمووشی مێردیی وەبیر هاتەوەو لەدڵی خۆی دا گوتی ئەگەر مابایە بێ ئەوەی گوێ بداتە نەخۆشی‌یەکەی, لاقی هەڵدەکردن و بە شەوق و زەوقی تایبەتیی خۆیەوە هەڵپەڕینەکەی جارانی دووپات دەکردەوە.

ئێستاش زۆری گوێ نەدەدایە ئەو بێدەنگی‌یە کە بەسەر هەموو ئاوەدانی دا زاڵ ببوو, بەڵام لە ناخی دڵی‌دا هەستی بە جۆرە نیگەرانی‌یەکی لێڵ و تاریك دەکرد. لەبەر خۆیەوە دەی‌گوت: کوڕەکەم هیچی لێ نایە, ئەو پشت و پەناو کەس و کارو هیواو هومێدی فەقیرو هەژارانە, دوعای زۆر کەسانی لەپشتە, ئەو خوا گەورەیە کە عەرزو عاسمانی خەڵق کردوون و نوور لە چاوە ڕەشە جوانەکانی و لە ریشە سپی‌یە درێژەکەی دەبارێ, پشت و پەنایەتی... گوللە کاری لێ‌ناکا, ئاور نای‌سووتێنێ, ئاو نای‌خنکێنێ... چما خوای گەورە نازانێ کە دەبێ پشتی کێ بگرێ, کێ بپارێزێ؟ رۆژانە لەبن دیواری خانووە قوڕینەکەی دادەنیشت و خەریکی چنینی جووتە گۆرەوی‌یەکی خوری بۆ حەمەدۆك بوو. گۆرەوی‌یەکە خەریك بوو تەواو بێ. ئەگەر تەواو بوو چاوی دەوێ بێتە سەیرێی. تا ئێستا هیچ دایکێك گۆرەویی وای بۆ کوڕی خۆی کە دە ساڵە چووەتە سەربازی و بە ئەزرەتەوەیە لەحزەیەك چاوی پێی بکەوێ, نەچنیوە. تا ئێستا هیچ گەورە کچێکی دەزگیران مردووی لەخەفەتان شێت بوو گۆرەویی وای بۆ ئەو دەزگیرانەی خەونی پێوە دەبینێ نەچنیوە, هیچ نۆبووکێکی سووتاو بە ئاگری تامەزرۆیی کە زاوای لە غەریبایەتی‌یەو لێی جیا ماوەتەوە گۆرەویی وای نەچنیوە. گوڵی شینی وردو درشتی زۆر جوانی لە گۆرەوی‌یەکە هاویشتبوون. وەختێك حەمەدۆك ئەم گۆرەوی‌یانە لەپێ کاو پێیانەوە بڕوا هەرکەس بی‌بینێ پێی وا دەبێ باقە گوڵە بە رێگادا دەڕوا. هیچ شایەك, هیچ سوڵتانێك و تەنانەت کوێرئۆغڵیی قارەمانیش گۆرەویی وای لەپێ نەکردووە تەنانەت نەشی دیوە.

هەتاوی پاییز دنیای گەرم دەکرد, کەمێك لەولاتر زەرگەتەیەك بە رەنگی سوورو شینەوە وەك هەورە تریشقە بە دەورەی گوڵێکی بنەوشیی لاسك درێژدا دەسووڕا. لەسەر گوڵەکە دەنیشتەوەو دەسبەجێ هەڵدەستایەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایەحۆری جار جار سەری لەسەر سنگی هەڵدەبڕی و لە حاڵێك دا پێڵووی چاوەكانیی دەترووكاندن تەماشای ئاوەدانیی دەكرد, تەماشایەكی دەكردو دووبارە لەنێو گوڵە شینەكانی سەر گۆرەوییەكەدا نوقم دەبوو. ئەگەر حەمەدۆك ئەم گۆرەوییانە لەپێ كا خوای گەورە لە جاران زیاتر لە قەزاو بەڵای رۆژگار دەیپارێزێ. بۆچی نەیپارێزێ. چما دایەحۆری ئازاری بە كەس گەیاندوە؟ لەم دنیایەدا هیچ گیان لەبەرێكی ئازار نەداوە. تەنانەت پەپوولەو مێروولەی خواشی ئەزیەت نەكردوەو جگە لە عەلیەشەلی بێدین رقیشی لە عەبدی خوای نیە, لەبارەی ئەو كافرەشەوە هەقی بوو. بەڵام حەمەدۆك دڵی ئەو شەلەی دەوێ, رەبی خوا لاقەكەی دیكەشی شەل كا. دایە حۆری زۆر لەوە ناڕەحەت بوو. ئەگەر كەسێكیش رووی خۆشی بە عەلیەشەل نیشان دابایەو قسەی لەگەڵ كردبایە, لێی خۆش نەدەبوو. بەڵام لەبارەی حەمەدۆكەوە مەسەلەكە فەرقی دەكرد. حەمەدۆك هیچ كارێكی بێدەلیل نەبوو. ئەو منداڵە بستە باڵایە دڵێكی هەیە وەك شێر. ئەویش تەنانەت مێروولەیەكی خوای گەورە, ئەو خوا چاوڕەشە جەمال نوورانیەیەی ئازار نەداوە.

دایەحۆری زۆر لەوە قەڵس بوو كە دەیدی جووتیارەكان ئەوەندە بێدەنگن و خۆ دەخۆنەوە, بەڵام وەڕووی هەڵنەدێنان. بە دەرەك, لادێیی دەگەوجی, بێنمەك... هیچ وەخت ئەو رۆژانەی لەبیر نەدەچوو كە دێهاتییەكان لەسەر ئەوەی حەمەدۆك نەیتوانیبوو عەبدیخانی بكوژێ پاشەملە قسەی پڕوپووچیان پێدەگوت و لە ئاوەدانی دەریان دەكرد. ئەو رۆژانەی وەبیر دەهاتنەوەو رقی هەڵدەستا. ئێستا هەمزە كەچەڵ ماڵاوایی خواستوە, ئۆ...ی هەموویان ئاسوودە بوون, زەوییەكی زۆریان هەیە, كێڵگەیان هەموو پڕ دەبن لە بەرهەم, مانگاكانیان, ماینەكان, بزن و مەڕەكان هەمووان دووانەیان دەبێ. بەڵام ئەو گەوجانە نەیان دەزانی هەمووی ئەمانە لەسایەی سەری حەمەدۆكەوەیە, لە بەرەكەتی ئەو تەیری ئیقباڵەوەیە... تەماشایان كە, توخوا تەماشایان كە, بزانە هەر بەسەر پێوە دێنە لای دایە حۆری, دایكە تاقانەكەی حەمەدۆك؟

هەتا نوێژی نیوەڕۆیە خەریكی گۆرێ چنین بوو. ئیدی هێندەی نەمابوو, ئەگەر كەمێكی هەوڵ دابایە هەتا رۆژئاوایە تەواوی دەكرد. خەجیجی وەبیر هاتەوە. دڵی پڕ بوو. بیری كردەوە: چەند كچێكی باش بوو, ئەویش بۆ ئەوەی ئەوینی شێتانەی خۆی بە حەمەدۆك نیشان بدا ئەو جۆرە گۆرێیانەی دەچنی. ئێستا كە ئەو مردوە, حەمەدۆك دەبێ بێ گۆرەوی بێ؟ شوكور بۆ خوا كە جارێ دایەحۆریی ماوە, ئەویش ساغ و سەلیم وەك گوللە تۆپ. بە شیش گۆرەوییەكە قانگڵەبەن و گۆرەوییەكەی لێك دروون و بردیەوە ماڵێ لەسەر چوار پێچكەی بەر ئاگردانی دانان. پشتی راست كردەوە, بە جوانی قۆڵنجەكانیی شكاندن و رۆیشتە نێو ئاوەدانی. لەنێو ماڵان كەس دیار نەبوو, وادیار بوو ئەوانەی دەشی بینن لەبەری هەڵدێن و خۆیان دەشارنەوە. با هەڵێن, هەڵێن, با هیچ نەڵێن و زمانیان لاڵ بێ... چما دیسان حەمەدم بەڵایەكی بەسەر هاتوە؟ ئەم دێهاتییە چەپەڵانە هێشتا كوڕەكەم نەمردوە جوان و قازاخ دەقەبریان راكردوە, تف, تف... زمانم لاڵ بێ, خوا نەكا... چوو لە پەنا ماڵی حەسۆ راوەستاو كە دیتی دەرگای ماڵەكەی داخراوە رقی هەستاو نەڕاندی: چ بووە, چ خەبەرە, خوا كوێرتان كا, چ بووە دیسان؟ دەڵێی هەر ماڵەی یەكێكی لێ مردوە. پاشان راوێژی قسەی توندتر كردو لێی زیاد كرد: گوێتان لە دەنگم نیە, سندان لەسەردراوینە, دەركەی بكەنەوە. دەرگای ماڵی حەسۆ شێلم كرایەوەو حەسۆ هاتەدەر, چاوەكانی سوور هەڵگەڕابوون.

دایەحۆری تێی راخوڕی:

"چتە, چ بووە؟".

حەسۆ لە حاڵێك دا باوەشی كردبووەوە جوابی دایەوە:

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هیچ نیە, جارێ وەرە ژوورێ, وەرە ژوورێ خوشکە حۆری".

دایەحۆری لە کاتێك دا لە رقان نێوچاوانی گرژ کردبوو گوتی:

"با, شتێك هەیە".

حەسۆ شێلم دیسان لەسەرەخۆ گوتی:

"ئێستا وەرە, ئێستا وەرە ژوورێ..." ئەمجار بەسپایی قۆڵیی گرت و رایکێشا.

دایەحۆری بە راوێژێکی توندوتیژ گوتی:

"دیسان حەمەدۆکتان کوشت؟ باشە با بمرێ, بیکوژن, پێت وایە ئەگەر حەمەدۆك بمرێ کاری ئەم دنیایە هەموویان جێبەجێ دەبن؟ دایکەکان دیسان سەد حەمەدۆکیان دەبێ, حەمەدۆك نامرێ, دەمرێ و زیندوو دەبێتەوە. ئەگەر مردبێ, خۆمان خۆش. ئەگەر مردبێ لە پێش چاوی دوژمنانی چەقەنە لێدەدەم, چەقەنە لێدەدەم و شادمانی دەکەم, لە پێش چاویان هەڵپەڕین دەگرم. حاڵی بووی؟".

"خوشکە حۆری, جارێ وەرە ژوورێ".

"ئەگەر حەمەدۆکیان کوشتبێ شایی دەگرم, شایی".

ئەمجار رووی لە لای ئاوەدانی کردو هاواری کرد:

"حەمەدۆك جارێك دەمرێ, هەزار جار زیندوو دەبێتەوە. دایکەکان خۆش بن, دایکە...کان. گوێتان لێبێ دێهاتییە نەفامەکان, چما حەمەدۆك هی ئەم دێیە نەبوو؟ چما کوڕی برایمی هەژار نەبوو؟ چما کوڕی دوونە نەبوو؟ ژنی بەستەزمان, لە سەرت دابایە, نانت لێ رفاندبایە, دەنگی نەدەکرد. چتانە؟ بۆچی خزاونە ماڵەکانتان و تازیەتان داگرتوە؟".

حەسۆ دەنگی خۆی نەرمتر کرد:

"وەرە خوشکێ, تاوێك وەرە ژوورێ ماندووت بحەسێتەوە...".

حۆری قۆڵی خۆی لە دەستی وی راپسکاوت و بە هات و هاوار چووە نێو ئاوەدانی. هات و لە مەیدانەکەدا راوەستاو دەستی کرد بە جنێودان بە هەموان. لە دێهاتییەکانەوە بگرە هەتا جەندرمەکان و یاوەرو هەموو کەس جگە لە حەمەدۆك...

ئەوەندەی دادو هاوار کرد کە جووتیارەکان لە مەراقان یەك یەك و دوو دوو لە ماڵەکانیان هاتنەدەرو لە مەیدانۆکەکەدا لە دەوری کۆ بوونەوە. هەتا دێهاتییەکان زۆرتر دەبوون ئەو پتری رق هەڵدەستا:

"ئێوە پیاو نین؟ بنیادەم نین؟ حەمەدۆکیش دوو چاو و دوو دەست و دوو گوێی هەن و ئێوەش... حەمەدۆکیان کوشتوە؟ باشە با وابێ! کوێرئۆغڵیی جوامێر رۆیشت و نەهاتەوە, چووە کن چل سوارەی غەیبی. باشە, چ بووە؟ دنیا خەرا بووە؟ نێزە لەشی کوڕە ئاسنگەریان کون کون کرد, بەڵام هەر لە جێی خۆی ما. گزیك دۆرانیان کوشت, چ قەوما؟ دنیا وەفای بۆ پادشا هەبوو؟ با حەمەدۆکی بکوژن, با حەمەدۆکی بکوژن, با بیکوژن...".

لەگەڵ گوتنی وشەی "بکوژن" دا خەفەتی لە دامرکان نەهاتووی خۆشی بە زمان دا دەهات و لەگەڵ هەر دووپات کردنەوەیەکی "بکوژن" دا بۆخۆشی دەمردو زیندوو دەبووەوە.

ئەمجار بێدەنگ بوو, هێزی لەبەر براببوو, دێهاتییەکان پیرو لاو و منداڵ هەموویان لە دەوری خڕ ببوونەوەو تەماشای ئەو پیرێژنەیان دەکرد کە دەت گوت پەیکەری رق و خەفەتە. بێدەنگییەکەی حۆری درێژەی کێشا. ئەو دەستی لەبەر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پشتێنێ نابوون، لە دوندی عەلیکۆوە رامابوو و لەگژ فکران راچووبوو. بە تەواوی دیار بوو کە بەرە بەرە سست دەبێ و بەلادا دێ، ئەگەر خۆی شل کردبایە خۆی بەسەر پێوە رانەدەگرت و هەر لەوێ دەکەوتە سەر زەوی. کە هەستی بەو وەزعە کرد هاتەوە سەر خۆی، بەسەر خەفەت و دڵەخورپەی خۆی دا زاڵ بوو، و پشتی هەڵێنایەوە. پاش ئەوەی تاوێك تەماشای حەشیمەتەکەی کرد پرسی: حەمەدۆك چیی بەسەر هاتوە؟ ئاهەنگی دەنگی گاڵتەپێکردنی پێوە دیار بوو، بە تەوسەوە پێکەنی: دیسان جەنابی یاوەر گوللەی لە نێوێ چاوە رەشەکانی داوە؟ چ بووە؟

دیسان عەلییەشەلی خائین پێوەی کردوە؟ رەبی توخم و تۆوی لە سەر زەوی هەڵگیرێ، بیستوومە چووە بووەتە وەرگێڕکەی ماڵی مەلادۆران... ئاخ... شوکور بۆ خوا کە هەناسەی من گرتی، خوای گەورەم، ئەو خوا چاوڕەشەم خەراپتریشی بەسەر دێنێ، لە وەرگێڕکەییش خەراپتر. ئەمجار دەستی بەرەو ئاسمان راگرتن و لێوەکانی بزووتن: خوایە سەد هەزار جار شوکور، ئەمجار دیسان دەستی لەبەر پشتێنی نانەوە: خەبەری مردنی حەمەدۆك بە من ناڵێن؟ بەڵێ؟ دایە حۆری پیر بووە بەرگە ناگرێ، بەڵێ؟

بێدەنگ بوو و دووبارە چاوی بەسەر حەشیمەتەکەدا گێڕا. دووسێ جار دەستی راوەشاندو چەند جاریش تەکانێکی لە خۆی دا وەك بیهەوێ هەڵپەڕێ. ئەمجار گوتی: تاقەت دەگرم کوڕینە، توانام هەیە، بە قوربانتان بم چما بۆخۆم نازانم.

لە خەفەتان دەنگی دەلەرزی: چما ئەمن بۆخۆم نازانم کە یاغی سەری ساغ ناباتە بن گڵ؟ دنیا وەفای بۆی نیە، چما وەفای بۆ سولەیمان هەبوو؟ سولەیمان زمانی باڵندانی دەزانی و ئەم سەرو ئەوسەری دنیا لە ژێر فەرمانیدا بوو، وەختێك وەفای بۆ وی نەبوو، وەفای بۆ کەس نابێ. حەمەدۆکیش رۆژێك وەك کوێرئۆغلی دەمرێ، ئەویش دەچێ تێکەڵ بەو پیاوچاکانە دەبێ...

دەیەویست بڵێ دەچێتە گەڵ چل سوارەی غەیبی، بەڵام گێڕایەوە. ئەو چەندی باوەڕ بە خوای گەورەی خۆی هەبوو، ئەوەندەشی باوەڕ بەوە هەبوو کە حەمەدۆك پاش مردنی دەچێتە گەڵ چل سوارەی غەیبی. ئێستا ئەگەر بتوانێ ئەم دێهاتییانە وەقسە بێنێ... بە هەر جۆر بایە ئەم کارەی دەرکرد، ئەو شارەزای هەموو خولق و خوویەکی خەڵکی لادێ بوو: تاقەت دەگرم کوڕینە، تاقەت دەگرم، دەزانم کە رێگری دواڕۆژی نیە، دەزانم، بەڵام دیسان دڵم ئاگری گرتوە، وەك کوورەی ئاسنگەران دەسووتێ.

دیسان دەنگی هەڵبڕیەوەو بە شێوەیەکی فەرماندەرانە گوتی: بۆ بێدەنگن، قسە بکەن، ئەمن دایە حۆریی حەمەدۆکم، ئەمن تاقەت دەگرم و...

دووبارە دەنگی نەرم کردەوە، ئاهەنگی دەنگی گەرم و پڕ لە خۆشەویستی بوو: ئەگەر ئاسن بام دەرزیم، بوومە گڵ و بەرگەم گرت، بوومە گڵ و بەرگەم گرت، بوومە گڵو...

لەنەکاو پشتی هەڵێنایەوە، دەت گوت ئەو ژنەی چەند لەحزە پێشتر کە دەنگێکی نەرم و هێدی، نەرم و نیان وەك ئاوریشمی هەبوو، هەر نیە:

"پێم بڵێن بزانم حەمەدۆك دیسان چیی بەسەر هاتوە؟".

حەشیمەت هەموو سەریان بەردابووەوەو وەك بەرد بێدەنگ بوون.

هاواری کرد: قسە ناکەن لامەزەبی دە بێدین؟ دیسان زیاتر رقی هەستاو هەرچی بە زاری دا هات، بە حەشیمەتەکەی گوت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خەبەرێك هەیە ئەو لامەزەبانە قسە ناكەن. ئەم كرمی نیگەرانی‌یە بەر بووە گیانی جار بە جار زیاتر شێتی دەكرد. داخوا بەڕاست ئەم جارە بەلایەك بەسەر حەمەدۆك هاتبوو؟ پێشتر گوتبووی كە بوومە گڵ و تەحەممولم كرد, بەڵێ, بەم قسەیە دڵخۆشیی خۆی دابووەوە. بەڵام ئەم جار ئیدی توانای تەحەممول كردنی نەبوو, چارەكورِی لە دورمووش عەلی ببوون, بەڵام هەمووی تەسلیم بە خاكی رەش كردبوون, ببووە گڵ و تەحەممولی كردبوو. بەڵام لەبارەی حەمەدۆكەوە؟ مەرگی وی پێ تەحەممول نەدەكرا. ئەگەر ببووایە بە بەرداشی بنەوە, یان ببا بە میچی گومبەزی ئاسمان دیسان مەرگی وی پێ تەحەممول نەدەكرا, ئەگەر لە خەفەتی مەرگی وی نەش مردایە بە زیندوویی دەڕزی و لەبەر یەك بڵاو دەبوو.

بە دیتنی مەحموودە خڕە كە بە قەڵافەتێكی شەرمێونەوە راست بەرامبەری وێستابوو, دەستەكانیی لەسەر زگی لەبەریەك راكردبوون, تیشكێكی هیوا لە دڵی دا درەوشا. وەختێك مەحموود تەمەنی لە ساڵێك پتر نەبوو, دایكی مردبوو. دایەحۆری ئەوی گەورە كردبوو و ژنی بۆ هێنابوو. ئاكارو كرداری وی باش دەناسی. فەرماندەرانە گوتی: مەحموود وەرە ئێرە. مەحموود هات و بەرامبەری راوەستا:

"بڵێ بزانم حەمەدۆك چیی بەسەر هاتوە, بڵێ, لێم مەشارەوە".

راوێژی دەنگی ئەوەندە فەرماندەرانەو بەبڕشت بوو, مەحموود بە جێی خۆی, هەركەسی دیكە لە جێی وی بایە نەی‌دەتوانی وەڵام نەداتەوە. مەحموود گوتی: ئەسپ... و بێدەنگ بوو. حۆری نێوچاوانی تێك ناو پرسی كام ئەسپ؟

"ئەسپەكەی حەمەدۆك, ئەو ئەسپەی حەمەدۆك سواری بوو... ئەوەكەی ئەو رۆژە..."

"تێگەیشتم, ئەسپە رەشەكەی دەڵێی, چیی بووە؟".

"لە هۆوێیە... هۆوێ...".

"كەسێكی سوارە؟".

"نا, رووتە".

بە بیستنی "رووتە" حۆری وەك زەعفەران زەرد هەڵگەڕا. چەند لەحزەیەك تێك چوو, بەڵام ئەو حاڵەی زۆری نەخایاند, بەسەر خۆی دا زاڵ بوو:

"لە كوێیە؟".

"لە هۆوێ, لەنێو شاخەكان".

حۆری وەڕێ كەوت و مەحموودە خڕەش بە دوای دا, حەشیمەتە بێدەنگەكە دڕی داو رێگای بۆ كردەوە.

حۆری هەنگاوی خێراتر كردن و هەتا زیاتر دەچووە پێش خێراتر دەرۆیشت, مەحموودە خڕە بە زەحمەت دەی‌گەیشتێ. وەختێك گەیشتنە بن شاخەكان, حۆری راوەستا. سنگی وەك كوورەی ئاسنگەران هەڵدەستاو دەپووكایەوە, ئەسپی خەنەیی راست لەسەر دوندی شاخە حەستەمەكە وێستابوو, كەلەكەی دە هەتاوێ كردبوو, سەری بەرز راگرتبوو و لەسەرەخۆ بە راست و چەپ دا كلكی رادەوەشاند, مووەكانی لەبەر ئەو رووناكایی‌یە زۆرە كە دنیای ئاخنیبوو, دەدرەوشانەوە. حۆری خۆی هاویشتە سەر گابەردێك, بێ ئەوەی چاو لە ئەسپەكە وەرگێڕێ ماندووی حەساندەوەو هەستایە سەر پێ و گوتی:

"مەحموود گیان ئەتۆ لێرە بە - بە شاخەكە هەڵگەڕا - چەند پرسیارم لەو ئەسپە رەشە هەیە, بزانم ئەو چ دەڵێ و ئەمن چ دەبیسم".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

باریکە ڕێیەکی دیتەوە کە پێی دا وەسەر کەوێ. ئەم ڕێیە بە هاتنەخواری ڕنووەبەفر دروست ببوو. بیری کردەوە: حەتمەن ئەویش بێرەدا وەسەر کەوتوە. لە حاڵێك دا دەچووە سەرێ چەند لەحزەیەك دەحەسایەوەو دووبارە وەڕێ دەکەوتەوەو ڕوو بە ئەسپەکە دەیگوت: خەنەیی جوانم کە ڕوخسارت وەك ڕوخساری کچانەو هەر چاوێکت بە قەد سێوێکە, ڕۆینت وەك ڕۆینی کەوەو ڕوانینت ڕوانینی ئاسکی جوانە, یاڵ زێڕینی کلك ئاوریشمی, ئەتۆ وەك خەنەیی کوێرئۆغلّی وای, باڵ دەگری و بە ئاسمان دا دەفڕی, حەوت شەو و ڕۆژ ڕێگا لە چاولێك نانێك دا دەبڕی, دایەحۆری بە قوربانی سوارەکەت بێ, بڵێ بزانم سوارەکەت چ لێکردوە؟ ئەتۆ چت بووە, ئەوت دایە دەستی تەیری ڕاوکەر, دەستی پڵنگی دڕندەو ئەو مارانە کە زمانی حەوت سەریان هەیە؟ پێم بڵێ سوارەکەتت چ لێکردوە, بڵێ بە نۆکەرت دەبم, دایەحۆریت بە قوربان بێ, دایە حۆری بە قوربانی خۆت, قوربانی سمەکانت, بڵێ بزانم سوارەکەت چیی بووە, خەبەرێکی ویم بدەیە, ئەوت لە گەڵیەك فڕێ داوە, فڕێت داوەتە نێو گۆمێ, بردووتە تەسلیمی جەندرمە هارو دڕەندەکانت کردوە؟ بڵێ ئەسپی خەنەیی جوانم, ڕوخسارکچۆڵەی چاوگەورە... ئەتۆ وەك دوڵدوڵی حەزرەتی عەلی (ع) وای, بەبن سەدان هەزار شمشێردا تێدەپەڕی و بە ساغی دێیە دەرێ. بڵێ بزانم سوارەکەتت چ لێکردوە؟ بڵێسە ئاگر ئەویان لێئەستاندی؟ نەخۆشە, بڵێ ئاخر, بزانم چیی بەسەر هاتوە؟ ئەتۆ دەڵێی بوراقی حەزرەتی محمدی - بۆخۆی جوان, ناوەکەی جوان - هەڵدەفڕی و دەچیە ئاسمان, ئەتۆ وەك مەرکەبی حەزرەتی خدری کە بەسەر حەوت بەحران دا دەڕۆیشت. بڵێ بزانم سوارەکەتت داوەتە دەست ئەو کێوە شینە بڵندانە؟ داوتە بەو کۆچەرییانە کە چادرەکانیان ڕەشن و چاوەکانیان سەوز, بڵێ بزانم دێهاتییە دڵپاکەکان لێیان ئەستاندووی؟ بڵێ, دایە حۆریی دایکی حەمەدۆکت دەبەر مرێ. بڵێ سوارەکەتت چ لێ کردوە, بە قوربانی ئەو مووانەت بم کە لەبەر هەتاو دەبریسکێنەوە, بڵێ خەنەیی...

دایەحۆری لە حاڵێك دا بەم جۆرە سکاڵای لەگەڵ ئەسپەکە دەکرد هەتا نیزیك ئەسپی خەنەیی هەوراز چوو و چەند هەنگاو لەولای وی ڕاوەستا, ئەسپ لە جێی خۆی نەدەبزووت, هەروا ڕاوەستابوو و کلکی ڕادەوەشاند.

دایە حۆری کە لەو ڕەفتارەی ئەسپەکە غیرەتی هاتبووە بەر هەتا نیزیك حەیوانەکە ڕۆیشت. دەستی ڕاستی بڵند کردو لەسەرەخۆو کەمێك بە پارێزەوە دەستی بەسەر یاڵەکانی دا هێنا:

"دایەحۆری بە قوربانی یاڵە زێڕینەکانت بڵێ سوارەکەتت بردوەتە کوێ بڵێ بزانم ساغە, نەخۆشە, لە کن بێگانانە, بەڵای بەسەر هاتوە؟".

ئەسپی خەنەیی ڕاست لەو لەحزەیەدا تەکانێکی دایە خۆی. هەستایە سەر پاشووان, لاقی پێشەوەی ڕاوەشاندن وەك ئەوەی هەوای بکوتێتەوە. حۆری دیتی کە ئەسپەکە لە نەکاو لە شاخەکە چووە خوار. ئەگەر دایە حۆری لەحزەیەك خۆی پەنا نەدابایە, ئەسپی خەنەیی لە بەردەڵانەکەی هەڵدەداشت و دەیکردە هەزار لەت:

"ئەسپە ڕەش بێچووە بەرازی شەیتان, ڕەبی خوا زەلیلت کا, ئەو چاوە وەك سێوانەت بتەقن, ئەتۆ نە ئینسانەتی دەزانی, نە حەیوانەتی, لامەزەبی شێتی پەتیارە. منداری پیسی گلاو... حەمەدۆکیش ئەقڵی هەیە؟ ئەو ئەگەر ئەقڵی لە جێی خۆی بایە, دەیهێشت عەلییەشەلی دوژمنی خوێنخۆری, دوژمنی مارو مێروو و هەموو مەخلووقات کە ئێستا چووە بووە بە وەرگێڕکەی ماڵی مەلادۆران, زیندوو بێ؟ بڕوانە من کە پێم گوتی وەك ئەسپە بۆرەی کوێرئۆغلّی جوامێری, ڕەبی بە قوربانی نینۆکی ئەسپە بۆرەی کوێرئۆغلّی بی کە ئاوی حەیاتی خواردوەتەوەو هەتا دنیا دنیایە, دەمێنێ. پێم گوتی وەك بوراقی محمد وای کە هەم ناوی جوانەو هەم بۆخۆی, ئەتۆش پێت وابوو داخوا چیە, یاخوا بە قوربانی...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زۆر له ئەسپەکه تووڕه بوو و هەروا جنێوی دەدان. پاش ئەوەی رقەکەی نیشتەوه لە بەردەلانەکە هاتەخوارو لە مەحمووده خڕەی پرسی:

بۆ کوێ چوو ئەو خەنەیی پیسی بەدئەخلاق!".

مەحموود وەلامی دایەوه: چووه نێو دێ: شان به شانی یەکتر و هێدی هێدی بەرەو دێ وەڕێ کەوتن.

دایەحۆری سەری بەردابووەوەو قسەی نەدەکرد. گەیشتنەوه مالێ. حۆری گوتی:

"لێره وەمێنه, ئەمشەو دەمەوێ چێشتێکی خۆشت بۆ لێنێم. حەز دەکەی تاس کەبابی بە کەلەشێرت بۆ لێدەنێم. به مندالی زۆرت پێ خۆش بوو, به بیرت ماوه؟".

مەحمووده خڕه پێکەنی:

"دایه لەوەتی له مالی ئێوه ڕۆیشتووم گۆشت کەلەبابم نەخواردوه".

حۆری گوتی: زۆر باشه ئەمڕۆ دەیخۆی.

له دەری مالێ دانیشتن و پالیان وەدیواری دا. خەریک بوون دانیشن ئەسپی خەنەیی نەرم و سووک وەک با بە پێشیان دا تێپەڕی و ڕۆیشت. حۆری که چاوی پێ کەوت سەری وەرگێڕاو گوتی:

"هەرچی پێی خۆشه با بیکا, تازه قسه لەگەل ئەم بەرازه ڕەشه ناکەم, تازه چاو له روخساریشی ناکەم. یاخوا زەلیل بێ".

زۆری پێ نەچوو دیسان ئەسپەکه وەک با به پێشیان دا رابوردو چوو بۆ لای بەردەلانەکه.

دایەحۆری کە بەلێنی دابوو تازه تەماشای روخساریشی نەکا, هەتا وەختێک لە چاوان ون بوو بە ئەزرەت و تامەزرۆییەوه له پشتەوەڕا تەماشای کرد.

بەره بەری ئێواری بوو. له پێش دا دایەحۆری و به دوای ویش دا مەحمووده خڕه هەستانه سەرپێ.

حۆری گوتی: مەحموود گیان... و ئەمجار کەلەبابێکی گەورەی پەڕ سپیی مەیلەوزەردی نیشان دا کە لە پێش خۆیان بۆ دەنکه دانێک دەگەڕا. نیشانی داو گوتی: بیگره سەری بڕه, بیگره هەتا بۆت...

مەحموود هەر پەلاماری داو کەلەشێری سەر بڕی. کەلەبابی سەربڕاو لەسەر زەوی بەم لاو لادا هەلدەبەزی.

دایەحۆری نەڕاندی: خڕه, دوات بڕێ خڕه, کەلەبابی ئاوا سەر دەبڕن؟ یاللا بڕۆ بیگره با بەستەزمانه زۆر زەجر نەبینێ. بیگره ئەو چەقۆیەی پێت سەر بڕیوه لەسەری دانێ. ئەودەم ئیدی نابزوێ.

مەحمووده خڕه غاری داو کەلەبابەکەی گرتەوه. لەسەر عەرزی رایکێشاو چەقووەکەی لەسەر داناو کەلەباب ئیدی نەبزووت.

دایەحۆری قۆلی هەلکرد, هەتا ڕۆژئاوایه تاس کەبابێکی بۆ مەحمووده خڕه ساز کرد که بۆنی له سەرانسەری ئاوەدانی گەڕا. بەرامبەری یەك دانیشتن و تێرو پڕ گۆشت کەلەبابیان خوارد. پاش ئەو خواردنه خۆشه دایەحۆری چاشی دێم کرد.

دایەحۆری که دەنگی پێی ئەسپەکەی هاتبووه بەر گوێ, دەرپەڕی. لە دەرێ راوەستاو لە بولێلی بانگی شێوان دا تەماشای ئەسپەکەی کرد که وەک بالندەیەکی نەرم و سووک بال دەڕۆیشت. چووەوه مالێ و گوتی:

"مەحموود دەزانی چیه, حەمەدۆک نەمردوه, هێشتا ماوه. بەلام دیاره تووشی ژانەسەرێك بووه, ئەگینا ئەم ئەسپه ئاوا لەو نێوه نێوه نەدەخولایەوه. ئەگەر بریندازیش بووبێ دیسان ئاوا ناسووڕێتەوه".

"راست دەکەی دایه".

کتێبخانەی دیجیتالی
www.rabari.org

"ئەمن نازانم ئێستا ئەو لە کوێیە, ئەم ئەسپە پەیامی بۆ هێناوین. بریا هێندەم جنێو پێ نەدابان و تووکم لێنەکردبا... حەمەدۆك داوای منی کردوە, لەگەڵم دێی؟".

"دێم دایە, بەڵێ دێم. ئەرێ, لەبەر خاتری تۆ بۆ جەهەننەمیش بڵێی دێم. ئەو جێیەی دەبێ بچینێ بۆ لای حەمەدۆك, دووره یان نیزیکە؟".

دایەحۆری گوتی: زۆر دوورە.

"باشە ئەو هەموو رێیەی چۆن دەبڕی؟".

دایەحۆری بە خۆڕانانەوە گوتی: ئەمن دەیبڕم, هەر ئەتۆ ماندوو نەبی".

"دایە, ئێمە گوێدرێژێکمان هەیە ئەویش لەگەڵ خۆمان دەبەین, کورتانی نوێمان بۆ دروست کردوە, دۆشەکەڵەیەکی داوێینە سەر, ئەگەر ماندوو بووین سواری دەبین. کەرەکەم وەك ئەسپ دەڕوا. ئەسپی حەمەدۆکیش ناتوانێ وەك وی بڕوا".

دایەحۆری بە پێکەنینەوە گوتی: ئاوا... و لێی زیاد کرد: دیارە ناتوانێ. سبەینێ شەوێ, نیوەشەوێ وەڕێ دەکەوین, نابێ کەس بزانێ دەچینە کوێ و بۆ کام لا دەڕۆین. بە ژنەکەت بڵێ دەچینە شاری, ئێ؟

مەحموودەخڕە گوتی: ئێ.

راست نیوە شەوێ, مەحموودە خڕە لەبەر دەرکی ماڵی دایەحۆری بوو, دایەحۆری کە شەوێ هیچ نەنووستبوو و چاوەڕێی وی بوو, بە بوخچەیەکی گەورەو سەبەتەیەکەوە هاتە دەرێ:

"هەنجیرم بۆ حەمەدۆکی وشك کردوون, هەناری دەلیجەقۆیاخیشم بۆ هەڵگرتبوون. حەمەدۆك لە منداڵییەوە تا ئێستا هەناری دەلیجەقۆیاخی پێ خۆشن. ئەم هەنارانە رەنگیان پەمەیییە, بە دەم ئینسانەوە پێدەکەنن, هەریەکەی بەقەد سەری بنیادەم دەبن... ئەم بوخچەیەش دەستێك ژێرکراس, دەرپێیەك, کراسێك و چەند جووت گۆرێی لاسك درێژی تێدان, ئەمشەو دانیشتم گۆرەوییە گوڵشینەکەم تەواو کرد, ئەگەر هاتینەوە بۆ تۆش دەچنم کوڕم, وێنەی ئاسکیشت بۆ تێداوێم".

"بە قوربانت بم دایە, باشە. سوار بە".

"جارێ راوەستە, راوەستە مەحموود, راوەستە با لە دێی وەدەر کەوین".

دایەحۆری لە پێشەوەو مەحمموودە خڕە کە گوێدرێژەکەی بە دوای خۆی دا رادەکێشا, بە دوایەوە ئارام و بێدەنگ لە ئاوەدانی وەدەرکەوتن و روویان کردە عەلیکۆ.

مانگ لە عەلیکۆی دەدا, چیا لە مانگەشەوێکی مژاوی دا نوقم ببوو. مژێکی وەك هەوری تەنك و شین کە ئاسمانی تێڕا دیار بوو, کەوتبووە سەر خاردەشت. دەشت لە ژێر تیشکی مانگەشەودا تاوێك ون دەبوو, و پاشان لە حاڵێك دا کە بە مانگەشەو رەنگێکی مەیلەو بنەوشی بە خۆیەوە گرتبوو سەرلەنوێ دەردەکەوتەوە. دایەحۆری دەستی چووبوون, دەستی لەبن هەنگڵی نان و کووڕ بووەوە.

"دایە سوار بە".

"سوار دەبم. سەرمامە. دنیا ساردە. جارێ با هەتا خۆر هەڵدێ نەختێك بە پێیان بڕۆم".

راست ئەو لەحزەیە کە گەیشتنە بن چیای عەلیکۆ, هەتاو ئەنگووت. دایە حۆری لەبن چیا راوەستاو ماوەیەکی درێژ تێیەوە راما. لە لووتکەی ڕا هەتا بنارە رووتەنەکە گوڵ پشکووتبوون, جۆرە گوڵێکی لاسك درێژی شینی پڕ رەنگ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چیایەکەی نەخشاندبوو, چیا ڕەنگی ئاسمانی شینی گرتبوو. شاخەکانی عەلیکۆ سوورو شین لە نێو دەریایەکی ئەم ڕەنگە ئاسمانییەدا نوقم دەبوون.

دایەحۆری لە ئاخری ڕێچکە بزنێك کە بەرەو چیا دەچوو, گوڵێکی گەورەی لاسك درێژی نارنجیی گەشی دی کە شاخی قەڵاشتبوو و لە نێوەڕاستی شاخی دا ڕوابوو. بە مەحموودی گوت:

"خڕە گیان, بڕوانە, بڕوانە کاری ئەم خوایە, بڕوانە ئەو گوڵە جوانە, بزانە چەند جوان دەبریقێتەوە؟ لە تیشك دا نوقم بووە...".

مەحمودە خڕە گوتی: بەڵێ, زۆر دەبریقێتەوە.

"زۆر بە سپایی هەڵی کەنەو بیهێنە, بۆ حەمەدۆکی بەرین. هەرچەند تا دەگەینە لای سیس دەبێ, بەڵام گرنگ نیە, لەوانەیە حەمەدۆکم وەڕەزیی گوڵی عەلیکۆی کردبێ".

مەحمود بەغاردان چوو, گوڵەکەی لە قەڵشتی شاخەکە هەڵقەندو هێنای:

"بوخچەکە لە پشتی وەڵاغەکە بکەوەو دەنێوی هاوێ. بۆنی هەیە؟".

مەحموودە خڕە گوڵەکەی لە لووتی نیزیك کردەوەو ماوەیەکی زۆر بۆنی پێوە کردو گوتی:

"بۆنی زۆر خۆشە, هەر دەڵێی نێرگزی چوکووراوایە".

گوڵەکەی هێناو وەدەست دایەحۆریی دا. حۆری بێئەوەی گوڵەکە بڕاکێنێ ماوەیەکی زۆر بۆنی پێوە کردو گوتی:

"بۆنی چاکی هەیە, چ بۆنێك! ئەگەر هەڵیش وەرێ, دیسان جلەکانی حەمەدم بۆنخۆش دەبن".

مەحمود بوخچەکەی لەسەر گابەردێك داناو کردیەوە.

دایەحۆری گوڵە نارنجییە بۆنخۆشەکەی بەسپایی لەنێو توێی کراسێکی سووری خەت خەت کە بە دەستی خۆی لە چیتی ماراش درووبووی, هاویشت و بە پارێزەوە قەدی کرد. پاشان بوخچەکەشی وەك هەوەڵێ زۆر بە وردی گرێ دایەوەو بە کورتانی وڵاغەکەوە هەڵی واسی.

"دایە سوار بە ئیدی, هەتاویش هەڵات, کەرەکەم توندە, قبرسییە".

تاریفی کەرەکەی دەکردو خەسڵەتە باشەکانی هەڵدەدان. دایە حۆرییش بە فیداکارییەوە گوێی بۆ ڕادەگرت. لە دڵی خۆی دا دەیگوت: بەستەزمانە دارو نەداری ئەم کەرەیە, با تاریفی بکا. مەحموودە خڕە تا ئەو کاتەی گەیشتنە کن بەردێکی تەختی وەك سەکۆ تاریفی کەرەکەی کرد, ئەمجار لە پەنا بەردەکە ڕاوەستاو چاوەڕوانی حۆری بوو کە لە دوایەوە دەهات. حۆری بە بێدەنگی چووە سەر بەردەکەو لەوێ ڕا خۆی هاویشتە سەر وڵاغەکە, لە حاڵێك دا دەیگوت: ماندوو بووم, هەوساری کەرەکەی وەرگرت: هەچە...

وڵاغەکە لەوە کە مەحموود دەیگوت باشتر بوو, وەك ئەسپ دەڕۆیشت, مەحموود بە زەحمەت لە دواوە دەیگەیشتێ.

لای نیوەڕۆیە بوو کە گەیشتنە یەکەمین دارەکانی لێڕەوار. لەو بەشەی لێڕەواردا دارەکان تەنك و کورتەباڵا بوون. لەسەر کانییەك ڕاوەستان, دایەحۆری لەسەر وڵاغەکەوە خۆی فڕێ دا. مەحموود کە شارەزای ئەخلاقی دایەحۆری بوو, نە وەختی سوار بوون و نە وەختی دابەزین لە وڵاغەکە, یارمەتیی نەدا.

کانییەك لەبن شاخێکی سپی هەڵدەقوڵی. لەبن ئەو ئاوەدا کە هەتاو لێی دەدا ماسیی وردو چووکەڵەی بریقەدار بەم لاو لادا ڕادەخزین. ئاوی کانییەکە لە لووساوکی بڵندی ژێر کانییەکە کە لە سنۆبەر دروست کرابوو, هەڵدەڕژاو بەنێو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سنۆبەرەکان دا بەرەو گەڵێیەکەی خوارێ دەڕۆیشت، بۆنی توندی پنگە بنەوشیەیە پڕپەنگەکان کە لەبەر هەتاو توندترو خەست تر دەبوو، دنیای پڕ کردبوو.

دایەحۆری هەمبانەیەك کە لە پشتێی بەستبوو، کردیەوە، لەسەر کانێیەکە دانیشتن. کەمبەیەکی برژیو و بلۆق کردووی لە هەمبانەکە دەرهێنا. رووی کەمبەکە کە بە پەلکە پیواز داپۆشرابوو، جێ جێ سووتابوو. مەحموود زاری پڕ بوو لە ئاو و ئاوی زاریی قووت دایەوە. پاشان پڕ بە سیەکانی بۆنی نانەکەی کە تازە سارد دەبووەوە، هەڵمژی و گوتی:

"دایە چەند شتی چاکە، کەمبەکە بۆنی چەند خۆشە!".

کوتێکی لە کەمبەکە کردەوەو قەپاڵەی لێدا، چاوی لە دایە حۆری کرد، ئەو نەیدەخوارد. مەحموود بێخەم لە هەموو دنیا بەو نانەوە کە بە دەستیەوە بوو چەسپابوو و هەتا بە چاکی تێری نەخوارد دەرفەتی ئەوەی نەبوو جارێکی دیکە تەماشای دایەحۆری بکاتەوە. ئەو هێشتا پاروویەکی نەخواردبوو. لێی پرسی:

"دایە، ئەدی بۆ ناخۆی؟".

دایەحۆری چاوەکانی پڕ لە فرمێسك بوون:

"بمرم باشترە، باشتر وایە دایەحۆریت بمرێ و بچێتە بن ئەم گڵە رەشە، چما دەکرێ نانم لە گەروو بچێتە خوار، رۆڵە گیان ئەتۆ نازانی، مەحموود گیان، کەرەکەت جوانەو بۆخۆت قارەمان، حەمەدۆك کەمبە پیوازی بن ژیلەمۆی زۆر پێ خۆش بوو، ئەمنیش هەر بۆیە لە منداڵیەوە تا ئێستا کەمبەم بۆ دروست دەکرد".

"ناڕەحەت مەبە دایە، دووبارە بۆی دروست دەکەی".

"ناڕەحەت نیم، ئەرێ، دووبارە بۆی دروست دەکەم...".

داهاتەوە سەر کانێیەکە، سەری بردە پێش و پاش ئەوەی بە ئیشتیاوە تێری ئاوی کانی خواردەوە، گوتی:

"هەستە با بڕۆین، بەڵکوو خوا کۆمەگی کردین و توانیمان رووی حەمەدۆك ببینینەوە".

دیسان لە حاڵێك دا مەحموود لە پێشەوە وڵاغەکەی رادەکێشاو دایە حۆرییش بە دوایان دا دەهات، وەڕێ کەوتنەوە. مەحموود چاوی بە کۆلکە دارێکی ئەستوور کەوت کە لە لێوی رێیە بوو، کەرەکەی بردە وێ و لە پەنا مووره دارەکە راوەستا. دایەحۆری چووە سەر کۆلکەکەو خۆی فڕێ دایە سەر پشتی وڵاغەکە. کورتانی کەرەکە نوێ بوو. مەحموود دۆشەکەڵەیەکی نەرمی لۆکەی نوێی هاویشتبووە سەر کورتانەکە، بۆیە جێی دایەحۆری رەحەت بوو، لێکدا لێکدا ئاوڕی دەدایەوەو بە مەحموودی دەگوت: هەر بگەینەوە ئاوەدانی جووتە گۆرێیەکت بۆ دەچنم، وەك گۆرەوییەکەی حەمەدۆك.

لە لێڕەواری تووشی یازدە ژنی عێلاتی بوون. هەر کام لەو یازدە ژنە منداڵێکی بە دەسرازەیەکی پان و سووری گوڵدۆزیکراو لە پشتی خۆی بەستبوو. حۆری گوتی:

"خانمەکان، دەقیقەیەك راوەستن".

ژنە عێلاتیەکان راوەستان. فەریکە گوێزی توێکڵ سەوزیان لە کۆشێ دا بوون:

"خوا بەرەکەت بدا خانمەکان!".

"خۆش بی دایە".

"شتێکتان لێ دەپرسم، باش بیر بکەنەوە، دوایە وەڵامم بدەنەوە. ئێوەش دوێنێ یان پێرێ، حەوتوویەك پێشتر، دە رۆژ لەمەوبەر، لەم دەوروبەرانە ئەسپێکتان نەدیوە؟ ئەسپێکی خەنەیی، نە زینی پێوە، نە لەغاو، نە رکێف و نە جل، رووت و قووت...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ژنەکان یەک قسە یان نەکردو پاش ئەوەی ماوەیەک تەماشای وی و مەحموودە خڕەیان کرد, بە غاردان چوونە نێو دارستان و ڕۆیشتن. حۆری لە پشتەوەڕا تەماشای کردن, ئەمجار پاژنە پێی لە کەلەکەی وڵاغەکە دان هەچە... دەنگی پڕ بوو لە شادمانی:

"دەبینی چ حاڵ و وەزعێکمان هەیە؟ ئەم ماستە بێ موو نیە. حەمەدۆکم ماوە... ئەگینا بۆچی هەر کە باسی ئەسپەکەم کرد بۆی دەرچوون؟".

پاش ئەو ڕووداوە لە لێڕەوار تووشی هەرکەس بوون, سۆراغی ئەسپەکەیان لە هەرکەس پرسی, هەروەک ئەو یازدە ژنە عێلاتیەیە جووڵایەوە, لە پێش دا لە سەرتا پێیان تێیانەوە ڕادەمان و ئەمجار هەڵدەهاتن بۆ نێو لێڕەوارو لەبەر چاو ون دەبوون.

دایە حۆری ئیدی بەرە بەرە قەڵس دەبوو:

"یانی چی, یانی چی, ئەم عێلاتیانە حاڵی نابن, مێشکیان شڵەقاوە؟ ئێستا چەند باش بوو کە دایە حۆری سۆراغی ئەسپەکەی لێدەپرسین, ئەگەر لە حەمەدۆکی پرسیبایە ئەوانە چیان دەکرد؟

بۆ کوێ هەڵدێن, بۆ کوێ؟ خۆ ئەمن حیسان خۆرەنیم...".

ئەگەر جاران بایەو دڵ بەخەم نەبایە, حۆری دەستی بە زگیەوە دەگرت و قاقا پێدەکەنی, ئەویش چ پێکەنینێک, پێکەنینێکی شێتانە...

شەویان لەسەر کانی لەبن دارە سیدرێکی ئەستووردا ڕۆژ کردەوە. نیوە شەوێ مەحموودە خڕە چووبووە نێو لێڕەوارو چەند باڵندەی گەورەو چەوروچۆڵی لەگەڵ خۆی هێنابوونەوە. لەسەر چیمەنی خوار کانیەکە ئاوریان کردەوە, باڵندەکانیان پاک کردو شوتیانەوە، خوێیان پێکردن و لەسەر پۆلان برژاندیانن. حۆری لە ژیانی دا گۆشتی وا چەورو تام و بۆنخۆشی نەخواردبوو:

"ڕەبی دوات نەبڕێ خڕە, ئەم باڵندانەت چۆن گرت؟".

"ئێمە دەیان گرین دایە".

"خڕە پێم بڵێ بزانم, ئەم جۆرە باڵندانە لە خاردەشتیش پەیدا دەبن؟".

"ئەدی دایە".

" هەر بچینەوە ماڵێ چەند دانەیەکم لەوانە لێت دەوێ, پێنج دانە".

" ئەی بابە. حەزدەکەی ڕۆژێ دەیانت بۆ دەگرم".

" ئەگەر حەمەدۆکیش هاتەوە ماڵێ...".

" ئەودەم داوای پەنجا دانە بکە, بەسەرچاو".

پاش ئەوەی قامکەکانیان لستنەوە پاڵیان وەدارێک داو سەرخەوێکیان شکاند. هەوساری وڵاغەکەیان کەمێک ئەولاتر لە پنچکێک خستبوو, ئەویش لەنێو زەمەندێک دا دەلەوەڕا.

وەختێک دایە حۆری وەخەبەر هات هێشتا مانگ ئاوا نەببوو, بانگی کرد:

"خڕە هەستە وەڕێ کەوە, دەرمانی ڕێیە ڕۆیشتنە".

خڕە لە خەو ڕاپەڕی و لە حاڵێک دا دووپاتی دەکردەوە دەرمانی ڕێیە ڕۆیشتنە, چوو بۆلای وڵاغەکە. هەوساری لە پنچکەکە کردەوەو گوتی سواربە دایە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حۆری پێکەنی:

" یاڵڵا لاقم هەڵێنە سواریم. بەو نیوەشەوە موورەدار لە کوێ بوو؟".

کە هەتاو کەوت لە لێڕەواری دەرکەوتبوون. هەتاو لە چڵە گوێنێیەکانی دەدا، پەردەیەک تیشکی سووراوی بەسەر بنارەکان هەڵکشیبوو کە شۆقی دەدایە دەوروبەر. لەسەر لێڕەواریش پەڵە مژی سەوزو زەرد هەڵدەستان.

" بڕوانە خڕە, لە پشت ئەو کێوەی رووبەڕوومان دەڵێی دووکەڵ هەڵدەستێ, ئەمن چاوم باش نابینن, تەماشاکە بزانە دووکەڵی ئاگردانە یان هەورە".

خڕە دەستی بۆ چاوی کردە سێبەرو گوتی: دووکەڵی ئاگردانە دایە, چونکە راست دەچێتە حەوا.

" زۆر باشە".

رکێفی لە وەڵاغەکەدا, بە دۆڵێکی چووکەڵەی سەوزدا چوونە خوار, باریکە ئاوێک لە حاڵێک دا تلی بە وردە بەردەکانی بنی دەدا بە نێوەڕاستی دۆڵێدا دەڕۆیشت, لەبن تاقە دارێک تارمایی ژمارەیەکی زۆر ژنیان لێک کردەوە. لە دوورەوە دیار نەبوو لەسەر زەوی دانیشتوون یان هەڵترووشکاون.

با بچینە وێ...

مەحموودە خڕە لە حاڵێک دا وەپێش وەڵاغەکە کەوتبوو, دووپاتی کردەوە: با بچین.

وەختێک نیزیک کەوتنەوە ژنەکان لێکڕا هەستان.

"سەلام علیکم خانمەکان!".

ژنێکی هاوتەمەنی دایە حۆری وەڵامی دایەوە:

"علیك السلام".

"ماندوو نەبن, خەریکن جلکان دەشۆن؟".

پیرێژن وەڵامی دایەوە:

"بەڵێ".

هەر لە دوورەوەش دەکرا بزانی ژنەعێلاتین.

کۆچکەیەکی زێوکاریکراویان لەسەر بوو کە عێلات پێی دەڵێن تاج. داب وایە لزگە زەنگیانە بەو کۆچکانەوە هەڵداوەسن. دەوڵەمەندەکانیش بە زێڕو مرواری دەیرازێننە. بەرەڵبێنەکانیشیان لەگەڵ بەرەڵبێنەی ژنە دێهاتییەکان فەرقی هەبوو, رەنگاوڕەنگ بوو و گوڵدۆزی کرابوو.

"ئی کام هۆبەن؟".

ژنە عێلاتییەکە گوتی:

"ساری کەچیلی".

"ئەمن ناوم حۆرییە, ئەمەش مەحموودە خڕە. ئەمن گەورەم کردوە, بە کوڕی من دەناسرێ".

ژنەکان پێکەنین.

"هە ردووکمان خەڵکی گوندی ئاساب چەشمەین, لەو خوارانە. دەمەوێ شتێکتان لێبپرسم, بەڵام نابێ هەڵێن. لە هەرکەس دەپرسم هەڵدێو ون دەبێ...".

ژنەکان دیسان پێکەنین.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پیرێژنێکی قەڵەوە کە ماوەیەك لەمەوبەر لەگەڵ حۆری سڵاویان لێك کردبوو گوتی:
"لەوانەیە ئێمەش هەڵێین, باشە, حەزدەکەی هیچ مەپرسە".
"ناکرێ نەپرسم".
"ئێستا کەوایە بپرسە خوشکێ, بەڵکوو هەڵنەهاتین".
"ئێوە دوێنێ یان ئەمڕۆ, یان لە دە ڕۆژ پێش بەم لاوە لەم دەورو بەرانە ئەسپێکی خەنەییتان نەدیوە؟ ئەسپێکی زۆر جوانە, کەمێك شێتە, هیچ کەس ناتوانێ بیگرێ, کەسیش ناتوانێ بە تفەنگ بیئەنگێوێ. جگە لە یەك کەسیش کەس ناتوانێ سواری بێ. بۆخۆی لە هێندێك جێیان دەسووڕێتەوە".
پیرێژن گوتی:
"خوشکێ ئەمن یەکە بارێ خۆم هەڵ دێم. بم بوورە. نە ئەتۆ هیچت لە ئێمە پرسیوەو نە ئێمە هیچمان پێگوتووی. خواحافیز".
هەر بە ڕاستیش بۆلای دارستان وەڕێکەوت و سەربەرەژێر ڕۆیشت.
حۆری لە وەڵاغەکە دابەزی و لەسەر بەردێکی بڵند دانیشت و دەستی بە قسان کرد. ژنەکان لەوێ لەسەر ئاوەکە وەك پەیکەرێکی بەردین بێدەنگ ببوون, هەتا ئەو زیاتری قسەدەکرد, گوێگرەکانی زیاتر سەریان بەردەدایەوەو بێدەنگ تر دەبوون.
حۆرییش وەك لافاوێك کە لافاوبەندی شکاندبێ, ئاوای قسە بۆ دەهاتن. سەرەنجام ماندووبوو, نەیتوانی چیدی خۆی ڕاگرێ:
"ئۆهۆۆۆ. دایە گیان, ئێوە ئیدی کێن, ئەمن تەنیا سۆراغی ئەسپێکم لە ئێوە پرسی. حەزناکەن جواب بدەنەوە, بەدەرەك. یەك قسە بڵێن نەمان دیوە. چما چ دەبێ؟".
هەستایە پێ, بە لەخۆباییبوونەوەو بە چاوێکی پڕ لە سووکایەتی تەماشای ژنەکانی کرد. مەحموود وڵاغەکەی بۆ هێنابوو, بە ڕق هەستاوی سواربوو و گوتی:
"مەحموود ئەم ماستە بێموو نیە".
"بەڵێ دایە".
بە دۆڵەکەدا سەرکەوتن. لە دووری بەردەڵانێك دیاربوو دەت گوت لەبەرد ئەستێی نووك تیژو بریسکەدار دروست بووە. لەخوار بەردەڵانەکە لە جێگایەك دووکەڵێکی ئەستوور بەرەو ئاسمان بڵند ببوو. وەختێك لە درووەڵانێك کە چڵەکانی سەوزو زەرد بوون تێپەڕین، لە قووڵکەکەی خوارێدا مێگەلە مەڕێکی چووکەڵەیان دێ. کچۆڵەیەکی کەم تەمەن مێگەلەکەی دەلەوەڕاند, تەمەنی دەدوازدە ساڵێك دەبوو.
دایە حۆری هەر کە کچۆڵەکەی دی گوتی:
"مەحموود بڕوانە هۆوێ. ئەو کچۆڵەی دەڵێم. با بچینە لای".
چوونە لای کچۆڵەکە. سەگی بەرمێگەلەکە بە قینەوە پێشوازیی لێکردن. کچۆڵەکە دەسبەجێ پێشی سەگەکەی گرت. حۆری لەحاڵێك دا دەیگوت: کچە چووکەڵەکەی خۆم... لە وڵاغەکە دابەزی:
"کیژی منوزەردی چاوشینم. بزانم ئەم کچە جوانە چل کەزیەکە دەڵێی سێوەسوورەیە, ئی عێلی ساری کەچیلیە, وەنا؟".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کچۆڵە شەرمێونەکە کە گۆناگوڵ هەنارەکانی سوورتر ببوون گوتی:

"ئێمە ساری کەچیلیین".

"بە قوربانی ئەو زمانە شیرنەت بم کیژم, کچە جوانکیلەکەم چەند جوان قسە دەکا. جوانکیلەی چاوبادامی ئەتۆ کچی کێی؟".

"کچی ئەسلان ئۆغلانی".

"دەی ناسم".

"ئەتۆ بابمت دیوە؟".

"دەکرێ نەم دیبێ. دێتە ماڵی خۆمان, پێم دەڵێ دایە. پیاوێکی قەڵەوەیە, چاوەکانیشی شینی پڕڕەنگن".

"پورێ گیان, گاڵتەی دەکەی, بابم چووکەڵەیە, قەڵەو نیە. لە حالێك دا ئاماژەی بۆ مەحموود دەکرد, گوتی: بە قەد وییە".

حۆری دەسبەجێ سەرو کلکی پێك گرت:

"ئەدی کچم ئەدی, گاڵتەم لەگەڵ کردی".

کچەکە شەرمی دەکرد. لە ئارەق دا شەلاڵ ببوو.

"نازانی چم بۆ کچی ئەسلان ئۆغلی هێناوە. ئەرێ بەراست ناوت چ بوو؟".

"فاتم".

"ئەدی هەنارم بۆ فاتمە جوانی خۆم هێناون, شیرن وەك هەنگوین... هەنجیریشم بۆ هێناون, بۆخۆم وشکم کردوون... مەحموود".

مەحموود هەنارێکی گەورەو مستێك هەنجیری لە خورجێنی ولاغەکە دەرهێنابوون و هێنانی.

"وەرگرە کچم, وەرگرە".

کچەکە شەرمی دەکردو چۆڕچۆڕ ئارەقی دەڕشت. بەڵام لە نەکاو لە قاقای پێکەنینی داو بەدەم پێکەنینەوە گوتی:

"پووریێ ئەمنیش تۆ دەناسم".

دایە حۆری لە حالێك دا دەستی بە قژەکانیدا دێنا, گوتی:

"پووریێ بە قوربانی ئەو قژە زێڕینەت، بخۆ, هەنجیران بخۆ بزانم".

کچۆڵە چاوێکی لەو و چاوێکی لە مەحموود کرد, پاشان پشتی تێکردن و هەنجیرێکی لە زاری هاویشت. وەختێك ئاوڕیدایەوە چاوەکانی دەدرەوشان. کەمێك ئەولاتر چوون و لە داوێنێ دەشتێ لە پەنا یەکتر دانیشتن. کچۆڵەکە لە حالێك دا خێرا خێرا هەنجیری دەخواردن, بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستییەوە کە هەروا بریسکەیان دەهات تەماشای دایە حۆریی دەکرد. خێراو بە پەلەپەل دەیخوارد. پاش ئەوەی هەنجیرەکەی تەواوکردن گوتی:

"پووریێ دەکرێ هەنارەکەی بەرمەوە ماڵێ بیدەم بە موسلیم؟ با بیدەم بە موسلیم بیخوا, نەخۆشە".

"مەحموود هەنارێکی دیکە بێنە".

مەحموود هەنارێکی دیکەی هێناو دای بە کچەکە, کچۆڵە لە خۆشییان باڵی گرتبوون.

"دەکرێ ئەوەی لە ماڵێ لەت کەین, بیخۆین؟ باب و دایکیشم دەخۆن".

دایە حۆری لە حالێك دا دەستی بە قژەکانیدا دێنا, گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"باشه, باشه کچه جوانه‌کەم، باشه فاتم گیان".

کیژۆڵه‌که به سوپاسه‌وه ته‌ماشای وی‌کرد, هه‌مبانه‌که‌ی له پشتێ کرده‌وه‌و پاش ئه‌وه‌ی به له‌باری دوو هه‌ناره‌که‌ی تێهاویشتن, دووباره له پشتێی به‌سته‌وه.

"موسلیم نه‌خۆشه".

"موسلیم چیی تۆیه؟".

"ئاغامه, نه‌خۆشیان کرد. پووریێ, ئه‌تۆ لێره له چی ده‌گه‌ڕێی؟".

دایه حۆری وه‌ڵامی دایه‌وه:

"له ئه‌سپێك ده‌گه‌ڕێم, ئه‌سپێکی خه‌نه‌یی, ئه‌سپێکی ره‌ش... له ئه‌سپێکی جوان ده‌گه‌ڕێم. ئه‌تۆ له‌م ده‌وروبه‌رانه ئه‌سپێکی وات نه‌دیوه؟".

فاتم به شاکه‌شاکه‌وه گوتی: دیومه, و دیسان سوور هه‌ڵگه‌ڕایه‌وه.

"ده‌کرێ نه‌م دیبێ, ئه‌م ئه‌سپه هه‌موو رۆژێ ده‌ڕواو دێته‌وه‌سه‌ر دوندی هۆو تاته‌به‌رده له‌وێ راده‌وه‌ستێو جووڵه‌ی ناکا. به... لێ. کلکی راده‌وه‌شێنێ. وه‌ختێك هه‌ڵۆ دێن و زۆر له‌سه‌ر سه‌ری چه‌رخان ده‌ده‌ن ئه‌ویش تێکه‌ڵ به تیشك ده‌بێ و ده‌ڕوا".

له‌پڕ کچه‌که وه‌شك که‌وت, چاوی له چاوی دایه حۆری‌یه‌وه بڕی و تاوێکی چاك ته‌ماشای کرد:

"ئه‌تۆ بۆچی له‌و ئه‌سپه ده‌گه‌ڕێی؟".

"ئه‌سپه‌که ئی کوڕی منه, کوڕه‌که‌م".

فاتم به پێکه‌نینه‌وه پرسی:

"پووریێ ئه‌تۆ درۆ ده‌که‌ی, وه‌نا؟".

هێشتا چاوی له چاوی حۆری‌یه‌وه بڕیبوو به به‌دگومانی ته‌ماشای ده‌کرد:

"ئه‌و ئه‌سپه ساحه‌بی نیه, ئه‌و ئه‌سپه جادوویه, ده‌ڵێن ئه‌سپه خه‌نه‌یی کوێرئۆغڵی‌یه. بابم ده‌ڵێ ئه‌سپی کوێرئۆغڵی هه‌رگیز نامرێ, چونکه زۆر به ته‌مه‌نه ره‌نگی ره‌ش بووه. بابم ده‌ڵێ ئه‌سپی کوێر ئۆغڵی قه‌ت قه‌ت نامرێ, ئه‌رێ... بابم ده‌ڵێ ئه‌و هه‌رده‌مه‌ی ده‌چێته پێستێکه‌وه".

دایه حۆری گوتی:

"ئه‌و ئه‌سپه یه‌کێك سواری ده‌بێ".

فاتم به شڵه‌ژاوی گوتی:

"نا, نا چما شتی وا ده‌کرێ؟ ئه‌و ئه‌سپه چه‌ندین ساڵه دێ و له‌وێ له‌سه‌ر دوندی ئه‌و شاخه راده‌وه‌ستێ. ئه‌و ئه‌سپه له زۆر ساڵ له‌مه‌وبه‌ره‌وه که ئه‌من له دایك نه‌ببووم, بابیشم له دایك نه‌ببوو, خۆ باپیرم ده‌ناسی. ریشێکی سپیی هه‌یه ئه‌وه‌نده ـ ده‌ستی لێك کردنه‌وه ـ بڕوانه ئه‌وه‌نده. ته‌نانه‌ت ئه‌ویش نه‌هاتبووه سه‌ر دنیا که ئه‌و ئه‌سپه هاتوه‌ته ئێره‌و هه‌ر له‌وجێ‌یه راوه‌ستاوه. هه‌ڵۆ دێن ئه‌و راده‌کا. ئه‌رێ...".

هێشتا به به‌دگومانی‌یه‌وه ده‌یڕوانیه حۆری. سه‌ره‌نجام به پێکه‌نینه‌وه گوتی:

"درۆزن. ئه‌تۆ له‌و ئه‌سپه ناگه‌ڕێی. له موسلیمی ئاغامیان دا. ئه‌ویش ئێستا نه‌خۆشه. ئه‌من له جیاتیانی هاتوومه به‌ر مه‌ڕی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کێ لێی داوه؟".

"کێ لێی‌دەدا, سەرجووخەعەلی کەرتیش... دەزانی پووری, کەرتیشێك هەیە لە خەڵکی دەدا, نازانی چۆن لێدەدا..."

"بۆ لێی داوه؟".

فاتم دەستی بە بن چەنەگەیەوە گرت, ملی بەلاوە ناو پاش ئەوەی چەند دەقیقەیەك هەروا بیری کردەوە چوو, لە حۆرییەوە راما. پاشان دووبارە سەری بەردایەوە.

"بۆچی لێی‌دا؟".

فاتم هەروەك گوێشی لە قسەکانی وی نەبووبێ, دیسان وەڵامی نەدایەوە. لە نەکاو سەری هەڵبڕی, بڕیاری خۆی دابوو. چاوەکانی لە خۆشی‌یان دەدرەوشان. گوتی:

"پرسیبووی حەمەدۆك لە کوێیە؟ گوتبووی ئەتۆ بە جێی حەمەدۆك دەزانی؟".

حۆری گوتی هم م م م. ئەمجار دەستی بەسەری‌دا هێناو گوتی:

"دەڵێی ناوێکی وام بیستوه".

فاتم گوتی:

"درۆدەکەی, بەڵام دیسانیش پێت دەڵێم".

"رەبی دایە حۆری لەبەر ئەو قژە زێڕینەت مرێ".

"ئەتۆ ناوت حۆری نیە؟".

"بۆچی, با".

فاتم دیسان دەستی وەبن چەنەگەی داو کەوتە فکرەوە.

"موسلیم گوتبووی چی؟".

موسلیمیش گوتبووی:

"حەمەدۆکم نەدیوه".

دووبارە لێی‌دەدەن, دیسان هیچ نالێ. دیارە درۆی دەکرد. زۆری لێدەدەن، ئێسکی لەشی دەشکێنن. موسلیم دیسان هیچ نالێ. پاشان دەڵێن پێمان نەڵێی سەگەکەت دەکوژین. ئەمجار موسلیم بە درۆ جێیەکیان پێدەلێ. موسلیم جێی حەمەدۆکیان...".

فاتم زمانی خۆی گەزت و بێدەنگ بوو.

"دوایە چی فاتم گیان؟".

"کابرایەك هەیە قەمچیی بە دەستەوەیە, ئەوەی خەجیجێ حەمەدۆکی کوشتوه... حەمەدۆك ویستوویە بی کوژێتەوە...".

"قەمچی بە دەستەوەیە؟".

"ئەرێ, موسلیم جێی حەمەدۆکیشی پێدەلێ, کەچی دیسان سەگەکەی موسلیم دەکوژێ. موسلیم شەوو رۆژ دەگری, لەبەر برینەکانی نا, بۆ سەگەکەی دەگری. ئە...دی موسلیم هەڵیان دەخەڵەتێنێ. زۆری لێدەدەن, وەختێك جێی حەمەدۆکیان پێدەلێ باوەڕی پێدەکەن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار فاتم لەنەکاو رقی هەستاو نەڕاندی:

"ئەمن هیچم ئاگا لێنیە, ئەتۆ چۆن دایە حۆرییەکی؟".

دەرپەڕی, دەستی بۆ هەمبانەکەی بردو گوتی:

"ها, حەزدەکەی هەنارەکەت وێدەدەمەوە, ئەو ئەسپە شێتە... حەمەدۆك ئیدی نەماوە, چما نەت بیست لە باقرگدیگی کوشتیان؟".

دایە حۆری هەستاو گوتی:

"نا کچم, نا کچە جوانەکەم", و دەسبەجێ سواری ولاغەکەی بوو و دەنگی دا. کە نەختێك دوور کەوتەوە ئاوڕی دایەوەو گوتی:

"خوا حافیز کیژە گوڵ گۆناکەم", و رکێفی لە ولاغەکەی دا:

"نەختێك راوەستە, بزانە بۆ ئەم مزگێنییە چەندت شت بۆ دەکڕم".

داخوا فاتم گوێی لەم رستەیەی دوایی بوو یان نا, هەرچۆنێك بێ پێیەوە دیار نەبوو. فاتم بە خۆی و بە سەگە چووکەڵەکەیەوە لە جێی خۆی راوەستابوو, تەماشای رۆیشتنی وانی دەکرد.

لای ئێوارێ گەیشتنە نیزیك بەردەڵان. کە لە تەپۆلکە چووکەڵەکەی رووبەڕوویان بایان دایەوە. چادری عێلاتییەکان دەرکەوتن. لە رێگادا هیچ قسەیەکیان پێکەوە نەکردبوو. فاتم زۆر شتی گوتبوو, بەڵام دیسانیش زۆر خەبەری لەبن زمان دا مابوون.

"خڕە بڵێ بزانم دەتوانین حەمەدۆکی وەبینین؟".

مەحموود گوتی:

"بەخوا نازانم دایە, بڕوانە ئەو کچە, چەندی ئێمە راگرت. دەم زانی ئەوانە زۆر زارقایمن, بەڵام نەك بەو ئەندازەیە".

"هەرچی بێ توانیمان سۆراغێکی حەمەدۆك بکەین, ئێستا بچینە کن کێ؟ بچینە کن سەرۆکی عێلی یان تاوڵی ئەسلان ئۆغلی؟".

"باشترە بچینە لای بەتال ئاغا".

"دەڵێن زۆر پیاوی چاکە. گۆیا سەرۆکی ساری کەچیلییە. زۆر لەمێژە دەیناسم".

بە رێگادا چوونە خوارێ.

رەشماڵە موویینەکان لە هەردوو بەری ئەو چۆمە کە بە نێوەڕاستی دۆڵەکەدا دەڕۆیشت بە تەنیشت یەکەوە هەڵدرابوون.

"پێم وایە ئەمەیان تاوڵی سەرۆکی عێلەکە بێ. بڕوانە مەحموود پێنج چڵەی لەبەر دان. چادری دیوەخانێشی بە پەناوە هەڵدراوە, ئەو جۆرە چادرە هەر لە پەنا چادری سەرۆك عێل هەڵدەدرێ. هەموو هۆبەیەکیش لەو جۆرە چادرانەی نیە, ئێمەش دەچینە وێ".

کە گەیشتنە نیزیك چادرەکە مەحموود لە دوورەوە هاواری کرد:

"بەتال ئاغا, بەتال ئاغا, وریای سەگەکان بن, میوانتان هات...".

پیاوێکی زۆر کەڵەگەت هاتە دەرێ و بانگی کرد:

"فەرموون, فەرموون, سەگەکان بەستراونەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایەحۆری لە پەنا دەرکەی تاوڵی پێنج دیرەکی لە کەرەکەی دابەزی. چەند کەسی دیکە بۆ پێشوازیی میوانەکان لە چادڕێ هاتنەدەر. یەکێك لە لاوەکان هەوساری ولاغەکەی وەرگرت و لە تەژەیەکی پەنا رەشماڵێی خست. مەحموود چوو بوخچەو هەمبانەو کەل و پەلەکەی دیکەی لە ولاغەکە کردەوەو لەگەڵ خۆی هێنان.

"فەرموون بۆ ژووری".

"ئەمن بەتالم".

حۆری گوتی: زۆر باشەو چووە ژووری چادڕێ.

نێو تاوڵەکە زۆر رازاوە بوو. دایە حۆری لە سەیران زاری پێداپچڕابوو. بەڕەو جاجم و لبادو چلەچادرو رایەخی وای لە هیچ کوێ نەدیبوون. تەنانەت چادری خانی خرووسلی ئۆیماخیش وا رازاوە نەبوو.

حۆری وەختێك وەخۆ هاتەوە کە بەتال ئاغا دۆشەکەڵەیەکی ئاوریشمی پێ نیشان دەدا لەسەری دانیشێ. بێ ئەوەی کەوشەکانی داکەنێ چوو چوار مێزیلکە لەسەر دۆشەکەکە دانیشت.

حۆری لە حاڵێك دا پێدەکەنی گوتی:

"ئۆۆۆۆی، کەوایە ئێستاش چادری وا ماون. بە منیان گوتبوو کە ئیدی کۆچەریەتی لەنێو چووە، هەموویان کەوتوونە هەژاری و نەدارییەوە، بەتال ئاغا، وەختێك چادرێکی وام دی خۆشحاڵ بووم".

"خۆش بی خوشکێ".

"ناوم حۆرییە، قەت ناوی منت بەر گوێ کەوتوە بەتال ئاغا؟".

پیاوەکە بە نارەحەتی و بە شەرمەوە، دەستەکانیی رێك گوشین و ریشە درێژو تەنکەکەی لەرزی، ئاخرەکەی گوتی:

"نەم بیستوە خوشکێ".

"بەمن دەڵێن دایەحۆری، خەڵکی ئاسیاب چەشمەم، ئەمن دایکە حۆریی حەمەدۆکم".

وا دەهاتە بەرچاو کە بەتال ئاغا دەبێ تەمەنی زۆر بێ. زۆریش تەڕپۆش بوو. پانتۆڵێکی خوریی قاوەیی گەش، گۆرەوییەکی لاسك درێژ کە هەتا ئەژنۆی دەهاتن، کەوشێکی سوورو کراسێکی خەت خەت لە باشترین قوماشی ماراش... شاڵێکی تەڕابولسیشی لە پشتێ بەستبوو. ئەنگوستیلەیەکی زێڕی نەخشێندراوی نەقیم سەوزیشی لە قامکێدا بوو...

کچێك لە کەشەفێکی زێودا قاوەیەکی هێنا کە بۆنەکەی چادری پڕ کرد. کەشەفەکەی بۆ دایەحۆری، بۆ مەحموودو بۆ بەتال ئاغا راگرت و پاشان بە ڕیز قاوەی دا بە هەموو ئەوانەی لە ژووری تاوڵێ بوون.

دایەحۆری بەدەم قاوەخواردنەوە گوتی:

"بڕوانە بەتال ئاغا، ئەمن عێلی ساری کەچیلی باش دەناسم، زۆرم ناوو ناوبانگی کەچیلی بیستوە...".

بێدەنگ بوو. چاوی بە نێو چادرێ دا گێڕا، لە نێوبەندی چادرێ دا شەهێنێك لەسەر لیسی هەڵنیشتبوو کە بە چاوە تیژەکانی تەماشای دایە حۆریی دەکرد.

"وەجاخت کوێر بێتەوە باڵندە چیی لە گیانی من دەوێ، چ وردە حیسابێکی لەگەڵ من هەیە..." سەرانسەری نێو ماڵەکە بەڕەی یەکجار بەقیمەتی لێ ڕاخرابوون کە هەریەکەی بایی ئەسپێکی عەرەبی یان وشترێکی دوو کۆپارە دەبوون. دایەحۆری تەون کەر بوو، دەیان گوت لە بەڕە دروست کردن دا کەسی ناگاتێ. نە لە نێو کوردان و نە لە کوردستان و نە لەو عەرەبستانە پان و بەرینە وەستای وەك خۆی نیە. بەلام تەنانەت دایە حۆرییش بە دیتنی ئەو بەڕانە زاری پێ

داپچڕابوو. چاوەکانی دایەحۆری لە ئەستوندەکە نەخشاوەکانەوە دەچوونە سەر بەڕەکان, لە بەڕەکانەوە دەچوونە سەر شەهێنەکەو لەسەر شەهێنەکەوە دەگوێزرانەوە بۆ سەر بەتال ئاغاو دووبارە بەسەریان دا دەگەڕانەوە.

بەتال ئاغا تێگەیشت کە دایەحۆری بۆچی بێدەنگ بووەو تەماشای شتوومەکی نێو چادرێ دەکا. بە چاوداگرتن ئەوانەی نێو چادرێی حاڵی کردن کە بچنە دەرێ چونکە ئەم ژنە مەبەستێکی نهێنی پێیە. دایەحۆرییش زمانی چاوو ئاماژەی دەزانی. لە دڵی خۆی دا گوتی ئەگەر لە دنیادا هیچ زمانێك بۆ قسەکردن نەبایە دیسان ئەم کۆچەرییانە دەیان توانی لەمە باشتر بە چاو پێکەوە بدوێن.

ئەوانەی لەنێو چادرەکە بوون هەستان, خواحافیزییان لە حۆری کردو هاتنە دەرێ. کە ئەوان لە چادرێ وەدەر کەوتن دایەحۆری رووی دەلای بەتال ئاغا کردو چەند دەقیقەیەك تێیەوە راما:

"بەتال ئاغا, ئەم چادرانە حەوت دیرەکین, دوو دیرەکەکەی دیکە چییان لێهاتوە؟". و پێکەنی. بەتال ئاغاش پێکەنی. پیاوێکی باش و بە دیمەن بوو. بە دەنگێکی گەرم لەناخی دڵەوە پێدەکەنی. چاوێکی سەوزی چیمەنیی هەبوون کە بە ئەوینداری تەماشای دنیایان دەکرد. تیشکی ئەوین و خۆشەویستی و گەرمایەك کە لە چاوەکانیەوە بڵاو دەبووەوە, دەوروبەری دادەگرت و هەرکەس چووبایە کنی لە سەرچاوەی خۆشەویستی و پاکی دا دەیشوتەوەو دڵیی لە رق و ئێرەیی و بەرچاوتەنگی و زمان پیسی پاك دەکردەوە. دایەحۆری وەختێك تەماشای بەتال ئاغا, قووڵایی سەر گۆنای, هێڵی قووڵی روخساری, تاڵە درێژو سوورەکانی مووی ریشی, ئێسکی زەقی قۆرتۆمەی و روخساری راکشاوی ئەو پیاوەی دەکرد لەبەر خۆیەوە دەیگوت ئێستاش ئەو جۆرە ئینسانانە لە جیهان دا هەن؟ کەسێك روخسارێکی وای دیبایە نەیدەتوانی پیاوکوژی بکا, هیچ بوونەوەرێك ئازار بداو بەرامبەر بە ئازاری هەژاران کەمتەرخەم بێ.

"خوشکە حۆری تاقەتمان بە حەوت دیرەکی ناشکێ, چادری حەوت دیرەکی بۆ گوێزە گوێز چوار وشتری دەوێن. ئیدی نە وشترمان پێ ماوە, نە ئەسپی عەرەبی. خوشکە حۆری, چییان پێ نەهێشتین, رێی دەبازبوونیان لێگرتین. چادرەکەشمان بوو بە پێنج دیرەکی. ساڵێکی دیکە دەبێتە سێ دیرەکی و ساڵەکەی دواتریش دیرەکێك زیاتری نامێنێ".

خەفەت نیشتە سەر روخساری, ریشی لەرزی و چاوە شینە چیمەنییەکانی لێڵ بوون و ئەمجار بێدەنگ بوو. هەتا ماوەیەك قسەی بۆ نەکرا. دڵی زۆر پڕژان بوو. ئەگەر خۆی رانەگرتایە لە کن ئەو ژنە بەساڵداچووە زۆر زۆر دەگریا.

کە بەتال ئاغا بێدەنگ بوو, حۆری دەستی بە قسە کرد, زۆر بۆ بەتال ئاغا بە پەرۆش بوو. باشی دەزانی لە چوکووراوا ئەو ئاغا تازە پێداکەوتووانە چ بەڵایەکیان بەسەر ئەمانە هێناوە.

"ئەدی براله, ئەدی کاك بەتال, دەزانم چ بەڵایەکتان بەسەر هاتوە. جاران وەختێك کۆچەرییەکان لە کوێستانێ ڕا دەهاتنەوە, لە خاردەشت هەڵیان دەدا. ئەو وەخت عەبدیخانی بێدین ناویشی نەبوو, سەردەمی بابی بوو, بۆخۆت دەزانی ئەو عەبدیخانە کافرە چۆن کیسە کیسە پارەی لە کۆچەرییەکان دەستاند. ئەوانیش روویان نەکردەوە خاردەشت.

ئەو رۆژگارە کاتێك کۆچەرییەکان لە خاردەشت هەڵیان دەدا, خاردەشت دەبوو بە سەیرانگایەك. کچە کۆچەری بە قژی ئاڵتوون بەندو جلکی ئاوریشم و پارچەی رەنگاورەنگەوە وەك پۆلەکەو لەو دەشتەدا دەگەڕان. سەدان کیژو کوڕی جحێڵ کۆ دەبوونەوەو هەڵدەپەڕین و زیاتر لە هەزار کەس ژن و پیاو رادەوەستان و تەماشایان دەکردن. لە خۆشیی خەڵك تەنانەت چیاکانیش دەکەوتنە سەما. زەماوەندی وا ساز دەکرا, وەرە سەیرێی. چەندین رۆژ شایی و هەڵپەڕین بوو, بە ئەسپی تیژڕەوی وەك با دارتەقڵەیان دادەکوتا. ئەسپی وایان هەبوون لێرەوە تا عەلیکۆ بە پرتاو دەڕۆیشتن و بە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆژێك دەوری عەلیكۆیان دەداو دەهاتنەوە. هێندێكیان دەهاتنەوە چەند دانەیەكیشیان پشوویان لەبەر دەبڕاو دەتەقین. لە چیاكانی دەرسیم و ئاناتوولیی نێوەڕاست, قازداغی و لە سوولی قەرەخیووكەوە, حاجی بەكتاش و سەدان دەدە بە سازی سەدەفكاری كراوەوە دەهاتن, سازیان لێدەداو داستانیان دەگێڕانەوە.

بەتال ئاغا, ئەو ڕۆژانەم دیوەو ئەم ڕۆژانەش دەبینم, چ بكەین. بەتال ئاغا, زەمانە گۆڕاوە, خەڵك ڕێیان لێ ون بووە ئینسانەتییان لێ ون بووە. لەمەودوا چما ڕێی ڕزگار بوونمان هەیە؟ هەركەس دزی گای خۆیەتی, جاران ئەگەر بەردێك لەنینۆكی تاقە ئینسانێك دەدرا, دەت گوت ئەو بەردە لەدڵی عەشیرەتێك دراوە, لە دڵی هەموو ئینسانەكانی ئەم جیهانە دراوە, دڵی هەمووان وەژان دەكەوت. بەڵام ئەمڕۆ, ئەمڕۆ هەموو بەسەر تەرمی یەكتردا باز دەدەن, باز دەدەن و تێدەپەڕن, ئەدی تێدەپەڕن".

دایە حۆری بە ڕقەوە قسەی دەكرد, وەك لافاو دەجۆشاو دەخرۆشا. زۆری قسە كرد, زۆری ناڵاندو زۆر تووڕە بوو و كەفی پڕژاند. سەرەنجام هاتە سەر ئەسڵی مەبەست:

"كۆچەرییەكان, ئایدینییەكان, ساری كەچیلییەكان, بە قوربانتان بم. ئێوە ڕۆژگارێك چادری حەوت تیرەگیتان هەبوو كە نێوەكەی دەت گوت كۆشكی پادشایە, دەت گوت ژووری پادشایە, ئەسپی عەرەبیتان هەبوون لە ئاسك توندتر. هەریەكەی شەهێنێكتان بە دەستەوە بوو كە قورینگ و كەودەریی لە ئاسمان دێنایەخوار... ئەی كۆچەرییەكان, ئێوە لە كۆنەوە میوانگر بوون و بە مانگ و دوو مانگ سفرەتان كۆ نەدەكرایەوە ساری كەچیلییەكان, ئەگەر كەسێك پیاوی لەدەست كوژراباو پەنای بۆ ئێوە هێنابایە, ئەگەر پادشا بە لەشكرێكەوە هاتبا كە عەرزو عاسمانی داگرتبان و ویستبای خوێنێكتان لێ بستێنێ, هەمووتان لەجێ دەكوژران بەڵام كەسێكی پەنای بۆ هێنابوون تەسلیمتان نەدەكرد, ئێوە قەوم و ڕەگەزێكی وا بوون. دیسانیش ئاوی دەریا قەت وشك نابێ. بەتال ئاغا, بڵێ بزانم..."

بەتال ئاغا بە چاوە شینە چیمەنییەكانی كە دەبریسكانەوەو بەو ددانە سپی وەك مرواریيانەی پێدەكەنی:

"وادیارە كارێكت هەیە خوشكە حۆری, بڵێ بزانم چت دەوێ, مەترسە كارەكەت چیە بیڵێ, بڵێ و بەسەرچاو...".

دایەحۆری لە جێی خۆی تەكانێكی دا, پشتی هەڵێنایەوە:

"باشت گوێ لێبێ بەتال ئاغا بەكتاش وەلی... ئەمن دایكە حۆریی حەمەدۆكم... تەماشا ئەوەی كە ـ بە دەست مەحمووده خڕەی نیشان دا كە لە گۆشەیەك كوشم هەڵاتبوو ـ تەمەنی ساڵێك بوو كە دایكی مرد, ئەمن هێنام گەورەم كرد. دایكی حەمەدۆك نەمردبوو, بەڵام ئەمن زۆرم زەحمەت پێوە كێشا. هەر بۆیە ئەمن دایكە حۆریی هەق هەقی ویم. بەتال ئاغا, بە قوربانی ئەو چاوە جوانانەو ئەو ڕوخسارە جوانەت بم. خەبەرێكی حەمەدۆكم پێ بڵێ".

"ئەمن چۆنت خەبەری وی پێ بڵێم خوشكێ, ئەو یاغییەكە لە كێوو بەندەنان دەخولێتەوە".

"دەزانی چیە, فریوم مەدە بەتال ئاغا, ئەمن شوێنەكەیم هەڵگرتوەو هەتا ئێرەم هێناوە. ئەلێرە لە ئەسپەكەی دابەزیوە, پێم بڵێ, بەتال ئاغا, ئەمن دایكێ ویم, عەمری دایكێی نەمێنێ ئاورم لە جگەرێ بەربووە. خەبەرێكی ویم بدەیە. ئەسپەكە بە مردوویی هێنایە ئێرە یان بە زیندوویی؟".

لە نێوێ چاوی بەتال ئاغاوە ڕاما, دڵۆپی گەورە گەورەی ئارەق پەڕینە نێوچاوانی. بە دانیشتنەوە چاوەڕێ ما:

"زیندوویە یان مردوە؟".

گومان و دوودڵی سێبەری خستە سەر ڕوخساری بەتال ئاغا.

"پێم بڵێ بەتال ئاغای چاوگەشم, ئەمن دایكێ ویم, زیندوویە یان مردوو؟".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەتال ئاغا بە روخسارێکی زۆر دەرفکرو بە گومانەوە گوتی:

"زیندوویە".

"بریندارە؟".

چاوە جوانەکانی بەتال ئاغا خەفەتبار بوون. ئەو شادمانیەی لە روخساری دا بوو, بەدەمەساتێك باری کرد:

"بریندارەو برینەکانیشی زۆر قورسن خوشکێ (ئاهەنگی دەنگی نەرم و وەك تازیەنامە خەم هێنەر بوو)".

دایەحۆری دیسان پشتی راست کردەوە:

"نارەحەت مەبە بەتالەزلە, دایکان هێشتاش حەمەدۆکیان دەبن... هیچ خۆتی بۆ نارەحەت مەکە, پێی دەڵێن حەمەدۆك, دەمرێ و زیندوو دەبێتەوە. وەك حەزرەتی عەلی وایە, وەك حەزرەتی مەهدی وایە, هیچ جەڕاحێك مەڕاحێکتان بردوەتەسەر؟".

بەتال ئاغا وەڵامی دایەوە: بردوومانە.

"ئەمن دەبێ بیبینم, ئەو وەختێك من ببینێ, دایکەحۆری ببینێ باشتر دەبێ".

"ئەمڕۆ ناتوانی بیبینی, جێیەکەی تەنانەت بە منیش ناڵێن, تەنیا نەفەرێك بە جێیەکەی دەزانێ, ئەویش دەمیر ئاغای خۆمانە".

"دەمیری یاغی؟".

بەتال ئاغا سەلماندی: دەمیری یاغی.

"بەتالەزلە. ئەو من دەناسێ. هەر ئێستا بڵێ بانگی کەن".

"لێرە نیە, دەبێ تا سبەینێ بەیانی راوەستی".

هیچ چارەی دیکە نەبوون. دایە حۆری دەبوو راوەستێ. بەتال ئاغا هەستاو چووە ژوورێکی دیکە. کە ئەو چووە ژوورەکەی دیکە, کۆمەڵێك ژن و کچ و بووك و منداڵ هاتنە لای حۆری. بەخێراتنیان کردو دەستیان ماچ کرد. شەوێ بەربەسێل, پلاو, هەنگوین و قەیماغیان خوارد.

لە ژوورەکەی ئەوسەری چادرێ جێیان بۆ چاك کرد. دایەحۆری لە هەموو تەمەنی دا لەسەر جێی وا نەرم نەخەوتبوو. زۆر ماندوو بوو. هەر سەری وەسەر سەرینێ کردو خەوی لێکەوت. بەیانی بە دەنگی زەنگوڵەو هات و هاوار لە خەو هەستا. زۆر بەدەماغ بوو. خێراو چالاك خۆی توند کردەوەو چووە ژووری نێوەڕاستێ (لە چادری گەورەدا بە چیغ نێوانیان دەبڕیەوەو چادرەکەیان دەکردە چەند ژوور ـ وەرگێڕ) بەتال ئاغا چەکی لەخۆی دابوو و چاوەڕوانی بوو, بە روویەکی خۆشەوە پێشوازیی لێکرد:

"رەحەت خەوتی خوشکە حۆری؟ جارێ وەرە بەرچایی بکە. لە شەوێ دیکەوە چاوەڕێی تۆن. کاك مەحموود ئەتۆ لێرە دەمێنیەوە".

دانیشتن. سفرەی قاوڵتی راخرابوو, قاپە شیر هەڵمی لێ هەڵدەستا. بۆنی نانی تازەو بۆنی شیر لە چادرێ دەگەڕا. لەنێوەڕاستی سفرەکە بەرەمەشکەیەك رۆنەکەرە دانرابوو, بلۆقی دۆی لەسەر بوون. نان ساجیەکە ئەوەندە گەرم بوو دەستی دەگەزی:

"جارێ با پێکەوە قاوەیەك بخۆینەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەتال ئاغا بە دەستی خۆی قاوەی دە فنجانی وی کرد. بێئەوەی قسەیەك بکەن قاوەکەیان خواردەوەو قاوڵتییان خوارد.

دایەحۆری هەستاو گوتی:

"دەرمانی ڕێیە ڕۆیشتنە, وانیە بەتال ئاغا؟".

بەتال ئاغا هەر پێدەکەنی.

لە تاولێ وەدەر کەوتن. پیاوێکی کورتەباڵا کە سەرتاپا چەکدار بوو و تەقیلەیەکی سووری بە گوڵینگی بنەوشییەوە لەسەر نابوو, و پێش هەموو شتێك سمێڵە گەورەکانی لە چاوی بینەریان دەدا, هەوساری ئەسپێکی بە شەوکەتی بە زینی چەرکەسییەوە بە دەستەوە بوو, چاوەڕوانی دایەحۆری بوو.

بەتال ئاغا لەحالێك دا هەناسەی هەڵدەکێشا گوتی:

"ئەمە دەمیرە, ئامۆزای منە, پیاوێکی ئەمینە".

دەمیر هاتە لای دایەحۆری و دەستیی ماچ کرد.

"خوا دەوامت بدا کوڕی خۆم".

بەتال ئاغا وەك داوای لێبووردن بکا گوتی:

"دەمیر چاوانت دەبەستێ و دەت باتە ئەو جێیە کە دەبێ بچی".

چوونە پەنا سەکۆی سوار بوون. دایەحۆری بە خۆهەڵدانێك چووە سەر سەکۆیەکە. دەمیر رکێفی بۆ داگرتبوو, حۆری وەك سوارچاکێکی کارامە سواری ئەسپ بوو, ئەمجار ڕووی کردە بەتال ئاغاو گوتی: خواحافیزو وەڕێ کەوتن. بەنێو ڕەوە وشترو مێگەلە مەڕو بزن و بەنێو سەگە قەڵەدەلەملەکان دا کە هەریەکەی بەقەد ئەسپێك دەبوون و بەنێو ئەو ژنانەدا کە بە جلکی جوان و خاوێنەوە هێندێکیان حەیوانیان دەدۆشین و هێندێکیان مەشکەیان دەژاند, تێپەڕین. لەبەردەمی هەر تاولێکیش شەهێنێك لەسەر پەلەدارێك هەڵنیشتبوو. بەنێو هات و هاوارو گریانی منداڵان و هۆهۆی شوانان دا تێپەڕین و لە هۆبەی دوور کەوتنەوە. دەمیر ئایدینی لەپێش ئەسپەکەدا وەك با دەڕۆیشت.

لە ڕێگادا نە هیچیان خواردو نە هیچیان خواردەوە هەتا گەیشتنە سەر ئاوێك. لەوێش پەڕینەوەو چوونە نێو لێڕەوارێك کە گەڵای دارەکانی زەرد ببوو. دەمیر نە ئاوڕی دەدایەوەو نە قسەیەکی دەکردو هەتا دەچوونە پێش ئەو توندتری دەکردو لەپێش ئەسپەکەوە دەڕۆیشت, لەدارستانی تێپەڕین. گەیشتنە مێرگ و مێرغوزارێکی هەموار کە هەتا چاو بڕی دەکرد پان ببووەوەو بێ بڕانەوە دەهاتە بەرچاو. لێرە هەموو شتێك ئەوەندە سەوزو گەش بوو کە درەوشانەوەی لەسەر ئاسمانیش رەنگی دەدایەوە. تێپەڕین لە مێرغوزارەکە زۆری کێشا.

دەمیر لە پێشەوەی ئەسپەکە بە هەناسەبڕکە دەڕۆیشت و گوڵینگە تەقیلەکەی با رایدەوەشاند. گەیشتنە سەرەوژێرێکی توندو کە لەوێ تێپەڕین و گەیشتنە هەورازی تووشی چیایەکی بەرزو حەستەم بوون کە شاخەکانی هەموو بەردئەستێ بوون. لە خوار بەردەڵانەکە دارێکی ئەستوور هەبوو کە بای خەزان گەڵاکانی زەرد کردبوو. لەبن دارەکە راوەستان. دەمیر ئایدینی هاتە لای دایەحۆری بە شەرمەوەو بە داوای لێبووردنەوە گوتی:

"دایەحۆری دەبێ بببووری. چاوەکانت دەبەستم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار دەستی دە گیرفانی ڕاکردو دەسرۆکەیەکی ئاوریشمی گەورەی کە گۆشەکانی بە ڕەنگی بنەوشی گوڵدۆزی کرابوون دەرهێناو گوتی: ها دایە، بەم دەسرۆکەیە چاوەکانت ببەستە، توندیان ببەستە کە هیچ جێیەک نەبینی. ئێمەی چەتە دابەکەمان وایە...".

دایەحۆری بە پێکەنینەوە، لە حاڵێك دا لە دڵی خۆیدا جنێوی بە هەرچی چەتەو بەتایبەتی دەمیر ئایدینی کە خۆی بە شتێك دەزانی، دەدان بە دەستی خۆی چاوی خۆی بەستن. دەمیر پاش ئەوەی جڵەوی ئەسپەکەی گرت گوتی:

"دایە، ئەتۆ جڵەوەکەی بەرەڵڵا کەو توند دەست بە قەڵپووزی زینەکە بگرە".

حۆری ئەو کارەی کردو دەمیر جڵەوی ئەسپەکەی گرت و ڕایکێشا. دایەحۆری لە دڵی خۆی دا دەیگوت: تەحەممول دەکەم، هەموو شتێك تەحەممول دەکەم... وەك کوێران وەدوای ئەو دەمیرۆکەی دەکەوم، سەگ بە سمێڵە زەردەکانی هەڵمیزێ، لەبەر خاتری کوڕەکەم، لەبەر خاتری شەهێنەکەم، لەبەر خاتری گوڵی روخساری هەرچی بڵێن وا دەکەم.

"چاوی دایەحۆری دەبەستن کە هەتا ئێستا کەس نەیبەستوون؟ متمانەتان پێم نیە؟ باشە لەبیرتان نەچێ، ئەگەر ئەمن دایەحۆری بم دەزانم تۆڵەی ئەوەتان چۆن لێدەکەمەوە، دەمیر هەتیوە پیسە، ئەمن دەناسی، دەم ناسی، دەزانی ئەمن کێم، چادرنشینی چڵمن، دەمیرە دەربەدەرکراو چاوی من دەبەستی؟ ڕاوەستە با چاوم بەو حەمەدۆکە بکەوێ، دەبێ هۆیەکەی لەو بپرسم، دەبێ ئەو قامکانەی دەزاری ڕاکەم، زاری ئەو تووتکە سەگەی لەبەریەك هەڵدڕم. ئەو بستە منداڵە کە ئێستا بووەتە حەمەدۆك، هەتیوی برایم سواڵکەری متمانە بە من ناکا؟ دەستوور دەدا چاوانم ببەستن؟ هەتیوە گەوجە ئەتۆ چ کارەی، ئەتۆ چ کارەی هەتا ڕەفتاری وا لەگەڵ من بکەی؟ ئەو بەڵایەم بەسەر دێنی، لە دیتنی ئەو کێوانە بێبەشم دەکەی؟ وەختێك بەو چاوانە کە ئێستا وەك کوێرانم ئەتۆم دی، ئەتۆش دەستانم دەگری کە ماچیان بکەی... وا نیە؟ نابێ ئەتۆ بکەم بە قوربانی ئەو دەستە جوانانەم؟ یانی جەندرمە دەم گرن و بۆ ئەوەی بەجێی تۆ بزانن لێم دەدەن، ئەو وەخت ئەمنیش دەڵێم حەمەدۆك لە فلانە جێیە بەڵێ؟ بەڵێ بەچکە شێرەکەم؟ بەڵێ شەهێنە ئازاکەم، بەڵێ سوارچاکی ئەو ئەسپە شێتە؟ پێت وایە بە کوشتنی چەقەڵێکی وەك عەبدیخان بوویە شتێك؟ پێت وایە ئێستا کە نیوەشەوێ چووی عەلی سەفای ترسەنۆکت لە نێو جێوبانی خەوێ دا کوشتوە، ئیدی بوویە کوێرئۆغلی؟ هەتیوە نەفامە، چما ئەمن ژنێ دورمووش عەلی نیم، چما ئەمن دایەحۆریی حەوت دێیان نیم؟ هەتیوە گەوجە، چما ئەگەر جەندرمەو دوژمنانمان بە زیندوویی کەوڵم کەن، جێی تۆ کە هیچ، تەنانەت جێی ئەم دەمیرە سەگ دەسمێڵان ڕیاوەش بەکەس دەڵێم؟ ئەگەر گۆشتی لەشمیان ریشاڵ ریشاڵ کردبایە، کەللەی سەرمیان بەسەر دارێکەوە کردباو دێ بە دێ گێڕابایان، چاوەکانمیان هەڵکۆڵیبان لەوە چاکتر بوو... هەی حەمەدۆك، لەمەودوا چۆنت لە ڕوو دێ چاوم لە چاوی کەی، ئەمن چۆن حازر بم چاو لە چاوت کەم؟ حەمەدۆك هەی بێدین، هەی کافری هەرچوار دینان، زندیق، کافر، دڵم نایە بڵێم، زمانم لاڵ بێ، ئەتۆ لە عەلییەشەلیش خەراپتری، لەو بەرازە دووڕووەش دووڕووتری".

دەیەویست لەو لەحزەیەدا دەسرۆکەکە لە چاوانی بکاتەوەو بگەڕێتەوە دێ و هەتا دەمرێ ناوی حەمەدۆك بە زمانی دا نەیە. بەڵام نەیدەتوانی. بە ڕێیەکی زۆر ناخۆش دا دەڕۆیشتن، دایەحۆری ئەمەی لەو بەردانەڕا کە خلۆر دەبوونەوەو لە سەرسم دانی خێرا خێرای ئەسپەکەڕا بۆ دەردەکەوت. توند دەستی بە قەڵپووزی زینەکە گرتبوو، و دەنگی هەناسەبڕکەی ئەسپەکەو دەمیری ـ کە لەپێش ئەسپەکەوە دەڕۆیشت و وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی ـ گوێ لێدەبوو و دەیگوت: سەکەت بە دەمیر ئایدینی چەپەڵ، سەکەت بە، چاوی حۆرییە دەبەستی؟

لە دڵی خۆیدا دەیگوت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا ئەگەر ئەو لای راستەم هەڵدێرێکی قووڵ بێ, ئەسپەکەش لاقی هەڵخلیسکێ, و حۆری بە خۆی و ئەسپەکەیەوە هەڵدێرێتە نێو گەڵێیەکەو پارچە پارچە بێ, هەی حەمەدە, ئەتۆش بێی و لەگەڵێیەکەدا جەنازە شەڵاڵی خوێنەکەی من ببینی... ئەگەر نەیە نێو گەڵی و تەنانەت جەنازەکەشی هەڵنەگریەوەو سیسارگ بێن تەرمەکەی لەت و پەت بکەن, ئەودەم چ دەکەی حەمەدۆك؟ بڵێ ئیدی, دەبڵێ. تازیە دادەگری و دەگریەی؟ نا حاشا لە یەك دڵۆپە فرمێسکیش. چما وەختێك خەبەری مەرگی دوونەم پێ دای کە دایکت بوو و دەزگ و پشتانی گێڕابووی گریای".

لە هاتنەکەی زۆر پەژیوان بوو: چما پیاو لە دەستی هەتیوی برایم سواڵکەری خێرێکی پێدەگا...؟ ئەوەندە تووڕە بوو ئەگەر لەبەر ئەو کۆچەرییە بێکارەیە پێی عەیب نەبایە دادەنیشت, زۆڕ زۆڕ دەگریا.

دەمیر گوێی لە بۆڵە بۆڵی پیرێژن هەبوو, جار جار ئاوڕی دەدایەوەو نێوچاوانی گرژو تووڕەی وی دەدی. بەڵام سەری لە هۆی ئەو تووڕەیی و رووگرژییە دەرنەدەکرد.

دایەحۆری ئەوەندە بە قینەوە دەستی بە قەڵپووزی زینەکەی گرتبوو کە هەموو ماسوولکەکانی رێك هاتبوون. وەختێك ئەسپەکە راوەستا, حۆری کە دەت گوت لەخەو راپەڕیوە, تێك رابوو:

گەیشتینەجێ دایە, چاوەکانت بکەوە...".

حۆری لەحاڵێك دا دەسرۆکەکەی لە چاوان دەکردەوە هەتا تینی تێدابوو هاواری کرد:

"دەمەویست سەدساڵی دیکەش نەگەینێ, ئێستا دەزانم چیی پێ دەکەم"

دەمیر ویستی دایبەزێنێ.

"مەیە نیزیکم, دەستم لێمەدە, بۆخۆم دادەبەزم".

خۆی لە ئەسپەکەی فڕێ داو وەك بریسکە لە دەرگای گەورەی ئەشکەوتێك کە پیاوێکی بەخۆوەی چەکدار رووبەڕووی راوەستابوو, وەژوور کەوت. هەر وەژووری ئەشکەوتێ کەوت و لەنێوەڕاستی ئەشکەوتەکەدا رەق راما, پاشان خۆی بەسەر حەمەدی داداو باوەشی پێدا کرد:

"حەمەد, کوڕە ئازاکەم کوڕم, بەچکەشێرەکەم, چۆنی؟".

حەمەد چاوی هەڵێنان, بەخۆشحاڵێیەوە چاوی تێوە بڕی, زەردەخەنەیەکی هاتێ و گوتی:

"دایە سوپاس بۆ خوا کە نەمردم و تۆم دیتەوە, تازە ئەگەر بش مرم باکم نیە. ئاواتم تەنیا ئەمە بوو. لەبەر خوا دەپاڕامەوەو دەم گوت خوایە هەتا دایەحۆرییە نەبینم گیانم مەکێشەو خواش...".

دوو دڵۆپ فرمێسك لە چاوەکانی هەڵقوڵین و بە گۆنای دا هاتنەخوارێ.

حۆری هاواری کرد: بێدەنگ بە تووتکەسەگ. پاشان گوتی:

"دایە بە قوربانت بێ, ئەمە چ قسەیەك بوو لە زارت هاتەدەر, وس...س ئەگەر بێدەنگ نەبی, ئەگەر وەك ژنان, وەك منداڵان بکرووزێیەوە, لێرەڕا یەکسەر دەگەڕێمەوە. بزانم, بزانم برینەکانت ببینم, بزانم چۆنن کوڕە روومەت گوڵەکەم".

حەمەد بە پێکەنینەوە برینەکانی نیشان دان. برینەکان بە چاکی بە جلەکانیەوە نووسابوون. حۆری بۆ یەکەم جار چاوی لە نوێنەکانی کرد. لەگەڵ ئەو نوێنانە کە شەوی رابردوو تێیان دا خەوتبوو, بە موو فەرقیان نەبوو.

"برینەکانت دەبرژێنەوە؟".

"کەمێك".

"کەوایە زۆر دەبرژێنەوە".

هەستایە سەرپێ، لە ئەشکەوتێ وەدەر کەوت، بەدوای دەمیر دا دەگەڕا. لەو پیاوەی لەبەر زارکی ئەشکەوتێ راوەستابوو، پرسی:

"لەکوێیە، دەمیری دەڵێم، ئەوەی چاوی منی بەستبوون لە کوێیە؟".

پیاوە بەخۆوەکە بە پێکەنینەوە گوتی:

"لە ژووری دایە".

حۆری گەڕایەوە ئەشکەوتێ. دەمیر لەسەر جێیەکە راوەستابوو و لەگژ فکران راچووبوو.

"جەراحت هێناوەتە سەر کوڕەکەم؟".

دەمیر لە حالێك دا دەیگوت سێدانە، لە ئەشکەوتێ وەدەر کەوت.

دایەحۆری هەموو شتێکی بۆ دەرکەوتبوو، بە دوای دا چووە دەرێ، چوون لەبن شاخێك هەڵترووشکان.

"دەمیر بڵێ بزانم کوڕەکەم وەزعی خەراپە؟".

دەمیر بە راوێژێکی خەفەتاوی گوتی:

"حاڵی شڕە دایە".

"جەراحەکان گوتیان چی؟".

"نەیان توانی گوللەکان دەربێنن. دوویان لە کۆچەرییەکان بوون و یەکیشیان هی ئەو دێیەی خوارێ".

"کەوایە کوڕەکەم دەمرێ؟".

"ئەمەیان خوا دەیزانێ دایە".

"کوڕەکەم نامرێ، ئەمەیان خوای گەورە دەیزانێ، بەڵێ. کوڕی حۆرییە بە برینی گوللەی دوژمن نامرێ".

"ئیشەڵڵا دایە، خوا لە زارت بڕوانێ...".

حۆری چووە ژووری ئەشکەوتێ، لە ژوور سەری حەمەدی دانیشت و دەستی بەسەر نێوچاوانێدا هێناو دەستی کرد بە ماچ کردنی. بە دەنگێکی گەرم و دڵسۆزانەو نەرم دەستی لەگەڵ کرد بە قسان. ئەگەر کەسێك لەو حاڵەدا لە ژوور سەری حەمەدی چاوی پێ بکەوتایە، باوەڕی نەدەکرد ئەو ژنە بەسۆزو میهرەبانە دایەحۆری بێ.

حەمەد تای هەبوو، بەڵام زۆر نا. چەند لەحزەیەك چاوی هەڵێنان، تەماشای حۆرییەی کردو زەردەی هاتێ:

"ئەتۆ هاتی، نەمردم جارێکی دیکە تۆم دیتەوە، ئیدی چاك دەبمەوە".

حۆری بە دڵنیایی و تووڕەیی گوتی:

"چاك دەبیەوە، ناکرێ چاك نەبیەوە، ئێستا شۆرباوێکت بۆ لێدەنێم کە...".

هاتە دەرێ و بە دەمیری گوت:

"شتێك پەیدا دەبێ شۆرباوێکی بۆ لێنێم؟".

"هەموو شتێك هەیە دایە، چت دەوێ؟... بەڵام ئەوە چەند رۆژە دەم لە هیچ نادا..."

"ئەگەر ئەمن لێی نێم دەمی لێدەدا، ئەتۆ لێرە ئاورێك بکەوە بزانم. قابلەمەش بێنە. لەم دەوروبەرە پنگێکی زۆریش بکە".

"دایەگیان، لێرە ناکرێ ئاگر بکەینەوە".

حۆری پرسی: بۆچی نابێ؟.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"چونکە دووکەڵەکەی دەبینرێ".

"لەنێو ئەشکەوتێش نابێ. دووکەڵەکەی حاڵی کوڕەکەم تێك دەدا".

دەمیر خەریك بوو بیری لـێدەکردەوە.

"زۆری بیر لـێمەکەوە, جێگایەك وەبینە کە دووکەڵ نەبینرێ".

"لەم نیزیکانە ئەشکەوتێکی چووکەڵەی دیکە هەیە. لەوێ دەبێ دایە؟".

حۆری گوتی: دەبێ. خۆشحاڵ بوو, بۆ یەکەم جار نێوچاوانی کرایـەوە, روخسـاری روون بـووەوە: شـۆرباوی بـە پنگـێ دەیهێنێتەوە سەرخۆ.

قۆڵی هەڵکردن. لە ئەشکەوتە چووکەڵەکەدا بـە ئـۆگری و وردەکاریـیـەکی تـەواو شـۆرباوێکی بـە پنگێـی (رەنگـە هـەر دۆکلێوی پنگێ بێ - وەرگێڕ) ئەوەندە خۆشی بۆ کوڕەکەی ساز کرد کە هەرکەس خواردبای دەستی خۆی پێوە دەخوارد. کەس نەیزانی چیی کرد کە تۆسقاڵێك دووکەڵ نەچووە دەری ئەشکەوتێ.

حەمەد کە چەند رۆژ بوو پارووە نانێکی نەچووبووە سەر زارو زمانان قاپێکی گەورەی شۆرباو خوارد.

"دایە, پێم نەگوتی, ئێستا کە ئەتۆ هاتووی باشتر دەبم؟".

"چاکتریش دەبی".

ئەو شەوە تا بەیانی حەمەد ناڵاندی. حۆری بەخەبەر بوو و گوێی بۆ ناڵەو هەناسەکانی رادەگرت. نەخۆشـەکە یـەك دوو جاریش خەوی لـێکەوت, ماوەی خەوەکەشی درێژ بوو. ئەمە نیشانەی باشـتر بـوون بـوو. بـەڵێ, تاولـەرزو ناڵـەناڵ چـاوی وی‌یان ترساندبوو. بەیانی حۆری شۆرباوێکی دیکەی لـێنا. ئـاش ماسـت بـە قیمـەوە. دیسـان پنگێکـی زۆری تـێکردبوو. حەمەد ئەم جاریش شۆرباوەکەی خواردو تەواوی کرد.

پاش ئەوەی حەمەد شۆرباوەکەی تەواو کرد, حۆری دەستی لەسەر نێوچـاوانێی دانـا. تایەکـە بـەری نـەدابوو. ئـەم تـا سەگباب خێوە... جەڕاحێك پێویستە. جەڕاحێکی باش و لێزان...

هاتەدەرێ, لەبەر زارکی ئەشکەوتێ لەسەر بـەردێك دانیشـت و دەفکـرەوە چـوو. هـەتاو تـازە دەرکـەوتبوو, لـە بنـاری چیاکانی دەداو هەموو جێیەکی دەدایە بەر لافاوی رووناکی. لە خوارێ, لەو لێڕەوارە کە هەتا چوکووراوا درێـژەی هـەبوو, لە چەند جێ دووکەڵ هەڵدەستا. بنی ئەو کانی‌یەی بە پەنا ئەشکەوتەکەدا رادەبورد گەش و روون بوو و ماسیی بریقەدارو سێبەری هەوران بەسەر وردەخیزی بنی کانی‌یەکەدا تێدەپەڕین. حۆری لەحزەیەك لەوێ لەنێو ئاوەکـەدا لەسـەر سـێبەری هەورەکان روخساری خۆی دی و لە نەکاو سەری سوڕما:

"حۆری‌یە قەت کەس نەماو سەیر پیر بووی".

لەوێ هەستاو لە جێیەکی دیکە دانیشت و دەسبەجێ بانگی دەمیری کرد:

"دەمیر وەرە ئێرە".

"فەرموو دایە".

"ئەم کوڕە جارێ حاڵی خەراپ نیە, جارێ تەحەممول دەکا. بەڵام ئەم وەزعە زۆر بخایەنێ, کوڕەکە دەمرێ".

"چ بکەم دایە؟".

"شتێکم بە بیردا هاتوە, خانەقای چل چاو لێرە دوورە؟".

"زۆر دوورە دایە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ هیچ ناوی خانەقای چل چاوت بیستوە؟".

"چما کەس هەیە نەیزانێ؟".

"ئێستا پیری خانەقای چل چاو ئاناجیخ سولْتانە, وانیە؟ ئەتۆ دەزانی ئەو ئاناجیخ سولْتانە تەنانەت کەسێك گوللەی گەرمی وەدلێش کەوتبێ, دلّی لەت و پەتیش کردبێ, دیسان چاکی دەکاتەوە؟".

"ئەمە هەموو کەس دەیزانێ".

"تەنانەت ئەگەر گوللە کەسێکی کوشتبێش, دیسان چاکی دەکاتەوە. ئەو خانەقایە, خانەقای خوێنە, ئەوەندە بەسە لەشی یەکێك خوێنی لێبێ, زیارەتگەی چل چاو مومکین نیە چاکی نەکاتەوە. کەس نەیدیوەو نەیبیستوە وا نەبێ".

"ئێمەش فکری خانەقای چل چاومان کرد, بەتال ئاغاش هەروا... ئێمە ناتوانین حەمەدۆکی بەو حالّەوە بەرینە وێ... ئاناجیخ سولْتانیش نایە, دابی ئەم خانەقایە ئەوەیە پیرەکەی, ئەوێ بەجێ ناهێلّێ بچێتە جێگایەك".

"ئەمن کارێك دەکەم بەجێی بێلّێ".

"زۆر پیرە, لەوانەیە سەد سالّ ببێ, چۆن دەتوانێ بێ؟".

"ئەتۆ حەمەدۆکی بەرە خوارێ, ئێ؟ بن ئەو کێوەی... جەندرمەکان لە فکری گیانی خۆیان دان, دەیبەیە خوارێ, بۆ هۆبەیەکی چادرنشین... ئەمن دەچمە لای ئاناجیخ سولْتان. ئەتۆ هەر ئێستا من بەرەوە ساری کەچیلی... بەتال بە جێگای حەمەدی دەزانێ وەنا؟".

"بەلّێ پێی دەزانێ".

"ئەوی بەرە خوارێ, ئەگەر دەمرێ با لە خوارێ بمرێ. هیچ سوودی نیە لەسەر ئەم چیایە وەمێنێ. ئەو چێشتەش کە بۆم لێنا لەبیرتان نەچێتەوە. بەیانی و نیوەڕۆو ئێوارێ لەو شۆرباوەی بۆ لێنێن. ئەگەر خواردنی دیکەشی ویست بیدەنێ".

چووە ژووری ئەشکەوتێ, تاوێکی چاك حەمەدی لەباوەش گرت, ماچی کردو بۆنی پێوە کرد. پاشان گوتی:

"کوڕم ئەمن دەڕۆم. دەچمە چل چاو کن ئاناجیخ سولْتان. هەتا دێمەوە ددان بە جەرگی خۆت داگرە, تەحەممول بکە. مەمرە. وەختێك ئاناجیخ سولْتانم هێنا دەسبەجێ برینەکانت چاك دەبنەوە. پاشان وا دەکەم کارێك بکا کە ئیدی گوللەت وێ نەکەوێ و ئەگەر وێشت کەوت کارت لێنەکا... ددان بەجەرگی خۆت داگرە کوڕم, تەحەممول کە کوڕە بەجەرگەکەم. لەبەر خاتری دایەحۆریی بێکەس و بێدەر کە لەم دنیایەدا بێ کەس و پشتیوانە تەحەممول بکەو مەمرە هەتا دێمەوە".

لە زارکی ئەشکەوتەکەدا راوەستابوو, حەیران و پەرێشان لە حالێك دا دلّی پڕ ببوو بە عیشق و خۆشەویستیەوە تەماشای دەکردو نەیدەتوانی هەنگاو هەلّێنێتەوەو لە ئەشکەوتێ وەدەر کەوێ. سەرەنجام گوتی:

"خوایە ـ لێوەکانی لەرزین و دەستی بەرەو ئاسمان راگرت و ماوەیەك بەو حالّەوە مایەوە ـ خوایە, ئەی خوای گەورەم, بە محمدت(ص) سوێند دەدەم کە ناوی خۆشە, بە عەلیت سوێند دەدەم کە شمشێری درێژە, بە پیرو پیاوچاکی خانەقای چل چاوت سوێند دەدەم کوڕەکەم بدەوە بە من, بیدەوە بە فەقیرو هەژاران...".

کە لە ئەشکەوتێ وەدەر کەوت ئاوڕی دایەوەو وەك ئەوەی بلّێی قەت چاوی بە حەمەد ناکەوێتەوە تەماشای کرد, دەت گوت دەیەوێ روخسارە جوانەکەی, روخسارە دلگرو میهرەبانەکەی کە تایبەتی نەزەرکردەکان بوو, لەنێوێ چاوی و لە قوولایی دلّی دا بە جۆرێك بکێشێتەوە کە هەرگیز نەسڕێتەوە.

دەمیر ئەسپەکەی هێنابوو, لەبەر زارکی ئەشکەوتێ چاوەڕێی بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حۆری بە پاڕانەوەوە گوتی:

"کوڕم ئەگەر دەکرێ چاوەکانم مەبەستە. ئەمن دایکی حەمەدۆکم. ئەگەر کەوڵیشم کەن...".

دەمیر گوتی: باشە دایە, و مێزی لێدا هاویشتیە سەر ئەسپەکە.

دایەحۆری لەسەر ئەسپەکەوە داهاتەوە, تەماشای وی کردو گوتی:

"دایە بە قوربانت بێ, بە قوربانی ئەم سمێڵە زەردە بریقەدارە جوانەت بێ. کاری چاکت کرد کە چاوت نەبەستم. ئەو رەفیقەی تۆ, حەمەدۆك نامرێ...".

"کوڕم ئەوتان چۆن بێرەدا بردە سەرێ؟".

دەمیر هەناسەیەکی هەڵکێشا:

"هەر مەپرسە دایە".

خۆشحاڵ و بەدەماغ ئەسپەکەی بەنێو بەردەڵان دا لێخوڕی. تەماشای لای چەپی خۆی کرد, ئۆۆۆی, هەڵدێرێکی دی ئەوسەری دیار نەبوو...

شۆڕ ببوونەوە, خەریك بوو ئەسپەکە سەرەنگرێ بێ و حۆرییش فڕێ درێتە بنی هەڵدێرەکە.

"بریا دیسان چاوت بەستبام".

هەردووکیان پێکەنین.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خانەقای چل چاو لەنێو بەردەلانێکی بەردئەستێ داو لە پەنا کۆمەڵە دارێکی ئەستوور کە دیار نیە تەمەنیان چەندە, دروست کراوە. کۆنیەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ساڵانە کە تورکمەنەکان لە خوراسانەوە هاتنە ئەم دەوروبەرانە. خانەقا لە بەردئەستێ دروست کراوەو لە سێ دەروازەوە کە سەردەرانەکەیان بە تاق هاتوونەوە, دەکرێ بچیە ژوورێ. دەرگاکانی لەدارێکی سەخت و ساغی لێڕەوار دروست کراون کە نەخشی زۆر جۆرە کەڵەکێوی, باڵندەو جانەوەرو ئایەتی قورئانیان لێهەڵکەندراوەو لەنێو نەخش و نیگاری هەر دەرگایەك دا نهێنیەك شارراوەتەوە. ئەم خانەقایە دەرمانی هەموو دەردێك و شیفای هەموو نەخۆشیەکە. هەژاران, دڵداران و ئەوانەی تووشی بەڵاو موسیبەت دەبن, بۆ چاری دەردی خۆیان دێنە ئەم خانەقایە. لەبن ئەو دارە ئەستوورانە ئاوێکی روون و زوڵاڵ هەڵدەقوڵێ و پاش ئەوەی بە هاڕە هاڕو کەف پڕژاندن دەوری شاخەکان دەداتەوە, بە خێراییەکی باوەڕ پێنەکراو لە بناری ڕا دەچێتە خوارو بەردان هەڵدەکەنێ و لەگەڵ خۆیان دەبا. هێندێك کەس دەڵێن ئەو ئاوە لەگەڵ ئەو هەموو خوڕێنیەی لە نەکاو رادەوەستێ و پاش راوەستانەکەش هەر بەو خوڕێنیە دەگەڕێتەوە سەرچاوەکەی. گۆیا چەند کەسێکیش ئەمەیان بە چاوی خۆیان دیوە. لە سەرانسەری تووڕووس دا هیچ کەس گومانی لەم مەسەلەیەدا نیە, تا ئێستا تەنانەت بە بیری کەسیش دا نەهاتوە کە گومانی لەو بارەیەوە هەبێ و بە گومان و باس کردن لەو بارەیەوە خۆی تووشی لەدین وەرگەڕان و بێئیمانی بکا. وەختێك بەهار دادێ, لە کێوەکانی چل چاو بە شاخە سپی و نووك تیژەکانیەوە کە هەموویان بەردئەستێن شەوێك هەتا بەیانی دەنگی قرچە قرچ دێ. ئەو شەوە هەموو باڵندەکان, جانەوەرەکان, گورگ و پڵنگ و بە گشتی هەموو ئافەریدەکان بەخەبەرن و کە بەیان دەنگوێ تەنانەت تۆسقاڵێکیش هەور بە ئاسمانەوە نابینرێ, رووناکیەکی سەرسوڕهێنەر هەموو جێیەك دەگرێتەوەو لەو رووناکاییەدا ئینسان تێدەگا کە شەوێ گوڵەزەردە شاخەکانیان قەڵاشتوەو سەریان وەدەرناوەو قرچەقرچەکەی دوێشەوێ دەنگی ئەو شاخانە بووە کە بە ڕووان و سەروەدەرنانی گوڵەکان قەڵشتیان بردوە. ئەودەم هەموو جێیەك, زەوی و ئاسمان و تەنانەت ئەو ئاوە کە بە هاڕەهاڕ دێتەخوار رەنگیان زەرد هەڵدەگەڕێ و بەدوای ئەوەدا دنیا وەك شووشەیەکی زەردی پڕشنگدار تیشك داوێژێ. وەختێك پاییزیش داهات بەیانی کە لە خەو هەڵدەستی دەبینی کە هەموو ئەو گوڵە زەردانە بەیەك شەو ون بوون و هەموو جێیەك سپی هەڵگەڕاوە. رۆژو شەوەکانی هەوەڵی پاییزێ بە شێوەیەکی باوەڕ پێنەکراو دەکەونە نێو سپیاییەکی یەك رەنگەوە, ئاسمان, زەوی, دار, گیاو هەموو گوڵەکان سپین. تەنانەت باڵندەی ئاسمانیش رەنگیان سپی دەبی و شەوێکیان دنیا دیسان دەست دەکا بە قرچەقرچ. چیاکان دەکەونە لەرزین و وەختێك بەیان دەنگوێ و هەتاو هەڵدێ ئینسان بە سەرسوڕمانەوە دەبینێ کە ئەمجار گوڵی شینی ئاسمانی شاخە سپیەکانیان قەڵاشتوەو هەموو شتێك رەنگێکی شینی نەرم و ناسکی بە خۆیەوە گرتوە, ئەوەندە ناسك کە ئەگەر دەستی لێدەی کاڵ دەبێتەوەو ون دەبێ. هەرکەس جارێك پێ بنێتە نێو ئەو رەنگە شینەوە دڵی لە هەموو دەردو ناڕەحەتی و تاریکاییەك پاك دەبێتەوەو دەڵێی تازە لەدایکی خۆی بووە. هەتا دەش مرێ دڵی پاك و رووناکەو تووشی هەر بەڵایەکیش بێ, دیسان تا دەمرێ دەستی دەگاتە شادمانیەکی منداڵانەو بەختەوەرانە کە هیچ ئینسانێك ناتوانێ بیگاتێ. هەتا ماویشە هەر لەحزەیەکی تەمەنی بە کەیف و شادی و دڵرووناکیەکی بەهەشتیانە دەباتەسەر. بەڵام دەست وێڕاگەیشتن و چوونە خوار بەو رەنگە شینەداو ژیان لەگەڵ ئەم پاکی و پیرۆزیە, هێندەش ئاسان نیە. زۆرداران,

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەوانەی ئینسانەکان بە کەم دەزانن، کەسانێك کە دەستیان بە خوێنی خەڵك سوورە، ئەوانە کە هەق دەخەنە ژێرپێ و خوێنی خەڵك د ەمژن، بێکارەو مفتەخۆرەکان ناتوانن بچنە وێ. ئەگەر چووشن ڕێیان ناکەوێتە نێو ئەو ڕەنگە شینەو ئەگەر ڕێگاشیان بکەوێتە نێوی ئەو شادمانیەیان پێناگاو دڵیان لەگەرمی و سەرخۆشی و مەستیی ئەو شادمانیەدا باڵ ناگرێ.

دایەحۆری ڕۆژو نیوێکان بەڕێوە بوو. ئەو ئەسپەی سواری بوو و ئەو لاوانەی لەگەڵی بوون هەموویان چوست و چالاك بوون. یەکێك لە لاوەکان لەلای ڕاستی و یەکێکیان لەلای چەپی بێئەوەی هەست بە ماندوویی بکەن پێ بە پێی ئەسپەکە دەڕۆیشتن. حۆری تووشی هەژان و دڵەخورپە ببوو. دەچووە زیارەتی خانەقای چل چاو، دڵەخورپەی بوو، ئەگەر پیری خانەقا نەیویستایە حەمەدۆکی چاك بکاتەوە... ئەودەم حۆری چاری چ بوو، تاق و تەنیاو بێکەس و کار دەمایەوەو کوڕەکەی، ئەو بێچووە پڵنگە لە پێش چاوانی سیس هەڵدەگەڕاو دەمرد. ئەوکاتە حۆرییش خانەقای چل چاوی خوایە تۆبە... زمانت لاڵ بێ حۆری، ئەتۆ چۆن فکری وا دەکەیەوە، خوا ئاگادارە، خوا بۆخۆی دەزانێ کە خانەقای چل چاو زیارەتگەی خوێنە، کەسێك گوللەی وێ کەوێ ئەگەر بش مرێ بگاتە ئێرە زیندوو دەبێتەوە، جا چ جای ئەوەی بریندار بێ. تا ئێستا کەس نەیدیوەو نەیبیستوە برینداڕێك لەم دەرگایە بە مردوویی یان بە ئیفلیجی چووبێتەدەر. دایەحۆری ئەم ڕەنگە شینە دەبینێ، دەچێتە نێوی و ئاناجیخ سوڵتانیش ئەگەر هەزارساڵیشی تەمەن بێ، قانیع دەکاو دەیباتە ژوور سەری حەمەدۆك. بەساڵداچووش بێ گرنگ نیە، پیرانی تەریقەت لەگەڵ چل سوارەی غەیبی تێکەڵن، مەحاڵە پیرو گردەنشین بن. ئاناجیخ سوڵتان ئێستا وەك کچێکی هەژدە ساڵە وایە. وەك نەمامی تازە پشکووتوو دەچێ، ئەو دارێکی هەمیشە بەهارە کە هەموو بەیانیەك گوڵ دەکاو هەموو بەیانیەك دەپشکوێ. هەموو ڕۆژێ شوورە مێیەکان دێنە لای، ڕووناکایی بەرەبەیان لەسەر شاخیان و درەوشانەوەی هەتاوی بەیانی لەسەر مووەکانیان... خوشکانی دانیشتووی خانەقایە دەیان دۆشن. هەموو مانگێکیش کەڵەکێویەك دێت و لەبەردەرکی خانەقایە دەکەوێ، سێ ڕۆژان مل کەچ دەکاو لە دەرگای خانەقاوە رادەمێنێ و چاوەڕوان دەبێ. ڕۆژی سێهەم سەری دەبڕن و کەوڵەکەی وشك دەکەن و دەیبەنە لای ئاناجیخ سوڵتان و ئەویش کەوڵەکە دەنێرێ بۆ کەسێك لە گۆشەیەکی جیهان کە لە هەموو ناپاکی و درێوی و زۆرداریەك پاك بووبێتەوە، ئەو کەسە دەکرێ ژن یان پیاوێکی لە دنیا بێمنەت بێ.

لەوێ، هەورێکی ئاوساو و پڕ لە ڕووناکی سێبەری لەسەر خانەقای چل چاو کردوە، کە لەوێ بەولاوە ناچێتە هیچ کوێیەك. بەبن ئەو هەورەدا کۆتری سپی هەڵدەفڕن. لەنێو ئافەریدەکانی خوادا بەختەوەرترین باڵندە ئەم کۆترە سپیانەن.

دەست ڕاگەیشتن بە خانەقای چل چاو و ماچ کردنی شیپانەکەی و بە خزمەت پیرگەیشتن کارێکی هێندە ئاسان نیە. لەمەوبەر لە خانەقای چل چاو چل مەنجەڵ دەکوڵی. ئەو نەخۆش و دەردەدارو بریندارانە کە دەچوونە وێ، تێروپڕیان دەخواردو شیری شووریان دەخواردەوە. شمشێری خانەکانی هەوشار، کورد، تورکمەن، پادشاکانی ئێران و سوڵتانەکانی عوسمانی، یان خونکار دەدە لە قوونیە، پیری خانەقای چل چاو لە پشتێیان دەبەستن بۆ ئەوەی دوژمن زەفەریان پێ نەبا. زۆر جار خان و پادشاو سوڵتانەکان کە بۆ شمشێر بەستن دەهاتنە دەرکی ئەم خانەقایە چەند مانگ و چەند ساڵ چاوەڕێ دەمان و سەرەنجامیش بێئەوەی زیارەتی پیریان بۆ بکرێ، دەچوونەوە.

ئەو دەرگایە کە هەمیشە بۆ فەقیرو هەژاران لەسەر پشت بوو، لە خان و پادشاکان داخرابوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پیرانی چل چاو, چل چاوی غەیبیی‌یان هەبوو. بە یەکێك رۆژئاوایان دەدی و بە یەکێك رۆژهەڵات, بە یـەکێك بەهەشـتیان دەدی و بەوی دیکە جەهەننەم, یەکێك دەیڕوانیە ئینسانە باشەکان و ئەوی دیکە تەماشـای سـتەمکارانی دەکـرد. یـەکێك دە یڕوانیە رابـردوو, و یـەکی دیکـە چـاوی لـە داهـاتوو دەکـرد, چـاوێك ئاگـای لـە مێرووڵـەکان دەبـوو, چـاوێکیش وریـای باڵندەکان, چەند چاوێك دەیان روانیە باران, هەور, ئاو, ئـاگرو ئەسـتێرەکان...و چـاوێکیش تەماشـای دڵـی ئینسـانەکانی دەکرد. لەوەتا ئەو دەرگایە دروست کراوە هەتا ئەمڕۆ دزێوی و حەرام و زوڵـم و زۆری پێدا نەچـووەتەژوور. ئێسـتاش کـە ئینسانەکان رێگایان ون کردوەو دنیا تووشی کاری ناشیرن بووە چوونە ژوور لـەو دەرگایـە دژوارتـر بـووەو هێنـدە ئاسـان نیە. ئاناجیخ سوڵتان تەنیا جارێك ئەویش ئەو وەخت کە زۆر جحێڵ بوو, نەی‌توانی پێشی خانێکی لاوی جوان چـاك بـەڵام زۆردار بگرێ و رێگای دا بچێتە ژووری خانەقایە, شوورەکان حەوت ساڵان نەهاتنەلای, هەورەکە لە جێی جـارانی بـزووت و رۆیشت. کۆترەکان بەوێ دا نەفڕین و ئاوەکە سەربەرەژوور نەڕۆیشت و گوڵە زەردو شینەکان نەیان توانی شاخە سەخت و رەقەکان بشکێنن و بپشکوون.

دایـەحۆری دڵەخورپـەی بـوو. دەترسـا ئانـاجیخ سـوڵتان کـە بـە چـل چـاوەکەی خـۆی نهێنیـی دڵـی ئینسـانەکانی دەخوێندەوە, نێو دڵـی وانـی دەدی و دەی‌زانـی کـێ چاکەو کـێ خـەراپ, رێگـای نـەدا بچێتە ژوور. بـۆ ئـەوەی بزانـێ چ گوناهێکی کردوەو چ خەراپەیەك لەوەوە رووی داوە, سەرانسەری ژیانی خۆی هێنایەوە پێش چاو. هێنـدێك جـار هیـوادارو خۆشحاڵ دەبوو, هێندێ جاریش ترسی ڕێ دەنیشت. داخوا کردەوە گوناهاوی‌یەکانی پترن یان کـردارە باشـەکانی؟ هـەتا پتری بیر دەکردەوە تای تەرازووی کارە چاکەکانی قورس تر دەبوو. بە جحێڵی وەختێك تازە مێـردی بـە دورمـووش عـەلی کردبوو, کاتێك ئەو چووە سەربازی لـە ئاشـی لەگـەڵ یـەکێك... داخـوا ئانـاجیخ سـوڵتان ئـەو رووداوە زۆر کۆنـەی وەبـیر دێتەوەو رێگای نادا بچێتە ژووری خانەقایـە؟ بـیری کـردەوە: زۆر لەمەوبـەر بـوو, زۆر لەمەوبـەر, ئانـاجیخ سـوڵتانیش زۆر پیرە.

رووی کردە ئەو لاوە کە لەلای راستیەوە دەڕۆیشت و لێی پرسی:

"کوڕم ئەتۆ ئاناجیخ سوڵتانت دیوە؟".

لاوەکە وەڵامی دایەوە: بەڵێ دیومە.

"زۆر پیرە؟".

لاوەکە پاش ئەوەی لە سەرتاپای فکری, وەڵامی دایەوە, ئەو زۆر لەتۆ جحێڵترە.

حۆری بەم وەڵامە زۆر تێك چوو. لە حاڵێك دا لێوی خۆی دەگەزی و راوێژی نەختێك گاڵتەپێ‌کردنی تێدا بوو, گوتی:

"چـۆن دەکـرێ کـوڕم, چـۆن دەکـرێ؟ مـومکین نیـە رۆڵـەگیان, وەختێـك ئـەو شمشـێری لـە پشـتی مسـتەفا کـەمالی دەبەسـت... ئـەودەم هێشـتا مەسـەلەی یۆنـان و مۆنـانیش رووی نـەدابوو, ئـەمن کچـێکی منـداڵ بـووم و ئـەو ژنێکـی وەنێوکەوتوو".

"دایە, ئەو لەتۆ جحێڵترە, گۆیا پیرانی تەریقەت پیر نابن".

"پیر نابن کوڕم, ئا...خ ئەوان پیر نابن".

ئێستا: وەختێك گەیشتنە وێ و بەردەکان قەڵشین و گوڵەشینەکان سـەریان وەدەرنـا, هـەموو شـتێك روون دەبێتـەوە. نـ...ا, ئەگەر شاخەکان بە جلکی سپی‌یەوە پێشـوازیی لـێ‌بکەن و هـیچ روونـەدا, ئـەودەم ئیـدی حـۆریی چارەڕەش بـە تەواوی دۆڕاندوویەو حەمەدۆکی بەدبەختیش...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کورِم وەختێك ئەتۆ چووبوویە وێ, ئەو گوڵە شینانەت دین کە شرینگ و هۆڕ شاخەکانیان دەتەقاند؟".

"تەقینی شاخەکانم نەدی, بەڵام گوڵەشینەکانم دیتن. لە قەڵشتی شاخەکان هاتبوونەدەرێ, وەك بەڕەیەك بەسەر شاخ و بەردەکان دا پان ببوونەوە".

"ئەمنیش دەتوانم بیان بینم؟".

"بۆچی ناتوانی دایە؟".

"کورِم ئەتۆ تا ئێستا "زنای محصنە"ت کردوە؟".

لاوەکە بە شێوەیەکی سەیر تەماشای کردو گوتی:

"ئەمن تا ئێستا "زنا"م نەکردوە, هەتا "محصنە"کەیم کردبێ".

"تا ئێستا پیاوت کوشتوە؟".

"نەم کوشتوە".

"لە کەست داوە؟".

لاوەکە بێدەنگ بوو و جوابی نەدایەوە.

دایەحۆری پیلەی پێگرت: لەگەڵ تۆمە, لە هیچ کەست داوە؟

"لێم داوە".

"لە سەگانت داوە؟".

"لێم داون".

"حەیوانێکت کوشتوە؟".

"کوشتوومە".

"ئەی باڵندە؟".

"ئەویشم کوشتوە".

"باشە ئەی چۆن توانیت ئاناجیخ سوڵتانی چل چاو ببینی؟".

"مانای ئەوەیە گوناهکار نەبووم دایەحۆری".

"هـ...م"

دایەحۆری خۆشحاڵ بوو. ئێستا مەسەلەی ئاشەکەی بۆخۆشی باش لەبیر نەمابوو. ئەوان سێ شەو و رۆژان لەو ئاشە چۆڵەدا مابوونەوە, لە ژوورێ ڕا دەرکەیان لەسەر خۆ داخست و بێ ئەوەی بخەون و بحەسێنەوە خەریکی ئاشقێنی بوون. بەڵام ئەمە کۆن ببوو. دەیەویست ئەو رۆژانەی بێتەوە بیرو یادەکەی زیندوو بکاتەوەو تامەکەی بچێژێتەوە, بەڵام بە هیچ جۆر ئەو خۆشیە لە دەست چووەی لە خۆی دا نەدەدیتەوە. ئەما...ن ئەگەر ئاناجیخ سوڵتان لە جیاتی چل چاو هەزار چاویشی هەبێ, چۆن دەتوانێ ئەو رۆژە دووردوورانە ببینێ؟ ئەو ئاشەش لە بەین چووەو جێیەکەی وەك لەپی دەست تەخت بووە...

بەڵام دایە حۆری هێندێ گوناهی دیکەشی هەبوون... زۆر باشە, داخوا ئاناجیخ سوڵتان بۆ خۆی قەت گوناهی نەکردوە؟ دەکرێ بنیادەم بی, ژن بی و گوناهت نەکردبێ؟ یانی ئەویان بە ئاگر شوتوە, کێ دەزانێ کێ چۆنە, سەرەدەری لێناکرێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئێستا خەریك بوو بچێتە وێ، لەوانەیە بتوانێ گوڵەشینەکان ببینێ، لەوانەشە پێش ئەوەی بگاتە دەرکی خانەقایە ئاناجیخ سوڵتان دەری کا. ئێستا بزانم چۆن دەبێ. دەبێ نەختێك سەبرکەم، کەمێك ددان بە جەرگی خۆم دا بگرم. قوونێ رەش و سپی لە بوارێ دەردەکەوێ.

سوڵتان مرادیش پادشایەکی ئازاو نەترس بوو. بڕیار دەدا هێرش بکاتە بەغدایە. ئەو لەسەر بڕیاری خۆی بوو کە رۆژێك دایکی مرادی کوڕەکەی خۆی کە پادشا بوو بانگ کردە کن خۆی و پێی گوت: کوڕم مراد، خەریکی دەچیە شەڕێ، دەچیە بەغدا، ئیشەڵڵا سەفەرت بەبەرەکەت و ئاخر خێر دەبێ. دەوڵەتی عوسمانی دەوڵەتێکی گەورەیەو ئەتۆش لەشکرچیەکی زۆرت هەیە. بەڵام بەغداش پارووەیەکی هێندە سووك و ئاسان نیە کە بەرەحەتی لە گەرووت بچێتە خوار، ئەوانیش بەهێز و بە توانان. کەوایە لە پێش دا لەسەر رێیەت بچووە چل چاو، دەستووریان لێوەرگرە و ئەم جار بڕۆ بۆ شەڕ. خانەقای چل چاو ودمی دابێ بە هەر کەس شمشێری تیژبووەو بەختی بەکار. ئامۆژگاریەکەمت لەبیرنەچێ. ئەم راسپاردەیەشت لە بیربێ. ئەتۆ سوڵتانێکی گەورەی، نەچی لە خۆبایی بی، ئەگەر گەیشتیە بەردەرکی خانەقایە، وەختی نوێژێ چۆن لە حوزوور خوای خۆت دا رادەوەستی، لەوێش وابکە، وەختێك چوویە ژووری خانەقایە حەوت جار عەرزێ ماچ کە. خانەقا سێ‌دەرگای هەن لە هەرسێکیان دا دوعا بکە... بێینە سەر باسی سوڵتان مراد، پاش ئەوەی دوعای خێری دایکی وەردەگرێ، دەستی وی ماچ دەکاو دەکەوێتە سەربازکۆکردنەوەو چەند مانگ دواتر دەچێ بۆ شەڕ. بەڵام لەبەر پەلەپەل و شاکە شاك هەموو شتێکی لەبیر دەچێتەوە، لەشکر ساز دەکاو هەت...ا دیاربەکر دەچێ. ماوەیەکی زۆر لە دیاربەکر دەمێنێتەوەو دەڕوا. لە نێو لەشکرچیەکانیدا بۆڵە دەست پێ‌دەکا: ئێمە هاتووینە شەڕی بەغدا یان هاتووین لە دیاربەکر وەمێنین؟ هەموو ئەو مقۆمقۆیانە بە گوێی سوڵتان دەگەنەوە، بەڵام ناتوانێ لە دیاربەکر وەدەرکەوێ. هەروەك شتێکی لەبیرچووبێ. هەمیشە فکر دەکاتەوە، لەگەڵ کەس قسە ناکاو نابێتە هاودەم. هەتا رۆژێکیان لە نەکاو هاوار دەکا:

"خوایە هەزار جار شوکر، وەبیرم هاتەوە" دەسبەجێ فەرماندەری سوپاو وەزیرو وەکیلان بانگ دەکاو دەڵێ: بەهەرجۆر بووە پیری خانەقای چل چاو بێننە ئێرە. وەزیرو وەکیلەکان و فەرماندەری سوپا هەموویان دەڵێن: مومکین نیە، پیری خانەقای چل چاو لە خانەقای خۆی نایەتەدەرو ناچێتە هیچ کوێ و ناچێتە حوزووری هیچ کەس. سوڵتانی بابت، باپیرانت، هەموویان دەچوونە لای‌و شمشێریان پێ‌دەبەست. مەلاخونکار لە قوونیە چ شان و شکۆیەکی هەیە، پیری خانەقای چل چاویش هەر ئەو شان و شکۆیەی هەیە. تەنانەت پلەی ئەم هەزار جار لەو بەرزتریشە. بەڵام سوڵتان مراد دەڵێ چی؟ فەرمان دەدا: بڕۆن بی‌هێنن، ئەمن چل چاوو هەزار چاوی ناناسم. وەزیرو وەکیلەکان دەکەونە راوو تەگبیر. چەند جاریش دەچنە کن سوڵتان و لەبەری دەپارێنەوە بەڵام سوودی نابێ. بەناچار هەڵدەستن و دەچنە خانەقای چل چاو. دەچنە حوزووری پیر، پیر دەڵێ: دەزانم بۆچی هاتوون، بە سوڵتان مراد بڵێن ئەو کێیە کە روو لە خانەقایەك وەردەگێڕێ کە باب و باپیرانی سەریان خستوەتە سەر شیپانەکەی؟ وەزیرەکان لەم قسانەو لەو کەرامەتە سەریان سوڕ دەمێنێ‌و دەچنەوە لای سوڵتان و دەڵێن حاڵ و مەسەلە ئاوا بوو. سوڵتان مراد تووشی تۆفانی رق و تووڕەیی دەبێ‌و دەڵێ: بچن پیرە، میرە چیە پێی بڵێن ئەمنیش لەشکری دێنمە سەر.

وەختێك وەزیرەکان بە حورمەتەوە لە شیپانەی ئاخرین دەرگادا رادەوەستن، پیر پێ‌دەکەنێ پیاوێکی زۆر گەنج بوو و دەڵێ:

"بە سوڵتان مراد بڵێن هەرچی لەشکری هەیەتی بی هێنێتە سەرخانەقا، زۆر کەس خۆیان تاقی کردوەتەوە، بەڵام هیچ کامیان بە ئاکام نەگەیشتوون".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پادشا رقی هەڵدەستێ و دنیایە وەسەر خۆی دەگێڕێ. سەری لەشکری بەغدایە بۆلای خانەقا وەردەسووڕێنێ. ئەو ڕۆژە تۆفانێك هەڵدەستێ کە تۆفانی نووح لە چاوی وەك بارانەی هاوینێ دەبێ.

دەغیل سوڵتان... دەستمان بە داوێنت سوڵتان... لە سوڵتانی دەپرسی؟ سات بە سات زیاتر تووڕە دەبێ, کە بارانەکە هەر دەبارێ و لێی ناکاتەوە, لە رقان هارتر دەبێ. سەرەنجام ڕۆژێکیان بەیانی باران لێی دەکاتەوە. هۆردووش بۆ لای پیری چل چاو وەڕێ دەکەوێ. کە لە دەشتێکی پان و بەرین تێدەپەڕن چیایەکی مەزن ڕووبەڕووی خۆیان دەبینن بە لووتکەیەکی بڵندو نووك تیژو بە بەفرەوە, کێوێك بە جوانی ئاسکە سرکەکان.

وەزیرەکان خەریك دەبن بڵێن: ئەگەر لەو کێوە تێپەڕین خانەقای چل چاو لەو دیوەوەیە... کە لە نەکاو کێوەکە دەست دەکا بە گرم و هۆڕو لە حاڵێك دا لە زارکی خۆیەوە دەشتەکە ئاوربارانی دەکا وە جموجۆڵ دەکەوێ. پادشا بە دیتنی ئەم دیمەنە دەکەوێتە سەر خاك و دەڵێ: ئەی پیری چل چاو, ئەمن کردم ئەتۆ نەیکەی. ڕاست لەو وەختەدا کۆترێکی سپیی لەکن دەنیشێ و کاتێك کێوەکە ئارام دەگرێ, کۆترەکەش دەفڕێ و دەڕوا.

پادشا دەڵێ: با لەشکر بگەڕێتەوە دیاربەکر, ئەمن بە تەنیا دەچمە خانەقای چل چاو. خۆی دەگۆڕێ و لەگەڵ فەرماندەری سوپاو چەند وەزیری خۆشەویستی خۆی دەچن بەرەو چل چاو.

وەختێك دەگەنە بن خانەقایە دەنگی قرچە قرچێك ولاتی دادەگرێ. لە نەکاو چاو هەڵدێنن دەبینن عەرزو عاسمان و دارو بەرد پڕ بووە لە گوڵی شین. پادشا لە ئەسپەکەی دادەبەزێ و لەو ئاوە کە سەربەرەژوور دەڕۆیشت دەزنوێژێ هەڵدەگرێ و دوایە دەکەوێتە خاکوپاو سێ جار زەوی ماچ دەکا. هەتا دەگەنە دەرگای دەرەوەی خانەقایە حەوت جار وا دەکا. کە دەگەنە ئەو دەرگایە, لەخۆوە دەرگا دەکرێتەوەو مراد دەسبەجێ بۆ ڕازو نیاز رادەوەستێ, لە شیپانەی دووهەمین و سێهەمین دەرگاش دا ئەو کارە دەکا. لەو کاتەدا پیری خانەقای چل چاو دەڵێ:

"باشە... سوڵتان مراد هەستە وەرە لەلام دانیشە. با وەزیرەکانت لە دەرێ هەر لەوێ ڕاوەستن".

بەڵێ سوڵتان مراد نەیتوانی بڵێ: لەگەڵ ئەوەی خۆم گۆڕیوە چۆنت ناسیم و نەشی توانی بڵێ یا شێخ چەند گەنجی, تازە خەتی سمێڵت داوە.

"سوڵتان مراد فەتحی بەغدات بە نسیب دەبێ, پیرۆزت بێ".

سوڵتان مراد سوپاسی کردو جارێکی دیکەش عەرزی ماچ کرد.

"تەنیا یەك شتت پێ دەڵێم کە نابێ لێی لا بدەی, ئەمشەو لێرە دەمێنیەوەو سبەینێ زوو وەڕێ دەکەوی. لەو خوارە لە چوکووراوا لە گوندی قەرەبورجلی کوڕە بێوەژنێك هەیە بە ناوی عوسمان, هێشتا سمێڵی بۆر نەبوون. عوسمانی دێنیە نێو لەشکری خۆت.

عوسمان لە تۆ یاغی بووە, لەو چیایانە دەخولێتەوە, لە دەوڵەمەندان دەستێنێ و دەیدا بە هەژاران, دەرمانی دەردی هەژاران و چاری بێچارانە. بەغدا بەدەست زوڵمەوە گرفتارە, فەقیرو هەژار خوێن دەگرین, ئەگەر عوسمانی نەهێنیە نێو هۆردووی خۆت ناتوانی بەغدایە لە دەست زوڵم و زۆر نەجات بدەی".

پادشا بە تکاو رجاوە دەڵێ:

"ئەمن عوسمانێکی یاغی کە لە چیاو بەندەنان دەخولێتەوە چۆن وەبینم؟ ناکرێ ئەمن نەچم بۆ دیتنەوەی؟".

پیریش دەڵێ:

"ئەتۆ مەچوو, ئەمن دەینێرمە لات"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار رادەوەستێ, چاو لە چاوی پادشاوە دەبڕێ. چاوی ئەوەندە بە حوكم بوون كە ئەگەر پادشا چاوی لە چاوی وەرنەگێڕابا, بە تیشكی روانینی پڕ چاوەكانی دەسووتان و كوێر دەبوون.

وەزیرەكانیش هاتبوونە حوزووری پیر, لەو بەینەدا شوورێكی شاخ خواری سوور لە چیای ڕا دێتە خوار. پیری چل چاو دەفەرموێ:

"بەشی شێوی ئەمشەوتان هات. بۆ ساغی و سڵامەتیتان لە سەفەری بەغدادا قوربانی‌یەكی باشە, بە لاقی خۆی هاتوە, بۆخۆی داوخوازە. مراد بە دەستی خۆی دەبێ سەری بڕێ".

شوورەكە بۆخۆی لەسەر عەرز رادەكشێ و مراد چەقۆی لەمل دەنێ و سەری لە لەشی جیا دەكاتەوە. تنۆكێك خوێن لە ملی شوورەكە نارژێتە سەر زەوی. شوورەكەی لەسەر ئەو ئاورە كە لە نێوەڕاستی حەوشەی دا دایسا دەبرژێنن و دەی‌خۆن. پادشا لەوەتا ببووە سوڵتان لە عومری خۆی دا گۆشتی وا بەتامی كە بۆنی گوڵەكانی كوێستانی لێ‌دەهات, نەخواردبوو.

ئەو شەوە لەوێ لە دەوری ئاورەكە لەسەر عەرزی رەق خەوتن. دەت گوت لەسەر دۆشەكی تووكی قوو نووستوون, هەتا ئەو شەوە, قەت خەوی وا خۆشیان لێ نەكەوتبوو.

بەیانی زوو لەگەڵ تاوهەڵات, وەك هەموو رۆژێك شوورەكان هاتن, خوشكانی خانەقا دۆشیانن و لە شیرە گەرمەكەیان دەرخواردی پادشایان دا, هیچ كەسیان خواردنەوەی وایان نەخواردبووەوە كە بەو جۆرە ئینسانی سەرمەست بكاو لە خۆشحاڵی‌یان باڵی پێ بگرێ.

پادشا گوتبووی: ئەی خوای گەورە لە جیاتی ئەوەی سوڵتانی ئەو وڵاتە پان و بەرینە بم, باشتر نیە خزمەتی ئەم خانەقایە بكەم؟ لە حاڵێك دا خوێن دەگریاو دەی‌گوت قیسمەت و نسیب و چارەنووس ئەمە بوو, وەڕێ كەوت.

دەچنە دیاربەكر, سێ رۆژ پێش ئەوەی ئەوان بگەنە دیاربەكر, عوسمان خۆی دەگەیەنێتە دیاربەكر.

وەزیرەكان بە دیتنی عوسمان نێوچاوان تێك دەنێن كە: خاوەن شكۆ, ئەوە منداڵێكە, زۆر گەنجە, ئێمە چۆن دەتوانین كەسێك بێنینە نێو سوپاو لەگەڵ خۆمانی بەرینە بەغدا كە هێشتا شانەی بە سمێڵانەوە بەند نابێ؟

عوسمانیش دەڵێ: شانەیەكم وێ دەن. ئەودەم شانەكە دە گۆشتی لێوی سەرەوەی ڕۆ دەكاو بە پێكەنینەوە دەڵێ:

"دیتان شانەم بە سمێڵانەوە بەند دەبێ". پادشا هەردوو چاوانی ماچ دەكا.

دەگەنە بەغدا. لە نیزیك دەروازەی بەغدا شەڕ دەست پێ‌دەكا. عوسمان لە سوپادا بە گەنج عوسمان (عوسمانی لاو) ناوبانگ پەیدا دەكا.

لە پێش پێشەوەی لەشكر وەك تیری سارده كەوان شەڕی دەكرد. ئەو یەكەم كەس بوو كە لە خەندەكی دەوری شار پەڕیەوەو یەكەم كەس بوو كە دەرگای قەڵاتی بەغدای كردەوە. بە سواری ئەسپی ماندوویی نەناسی خەنەیی, شمشێری دەوەشاند. رۆژێكیان لای نیوەڕۆیە ئەو كاتە كە بازاڕی بەغدا لە گڕی هەتاودا نوقم دەبێ و خوێن لە مەیدانی شەڕدا جۆگەلە دەبەستێ, شمشێرێك دێ و سەری گەنج عوسمان دەپەڕێنێ. گەنج عوسمان چ بكا؟ دادێتەوە, سەرەكەی هەڵدەگرێتەوە, بەدەستیەوە دەگرێ و سێ شەوو رۆژان بەو حاڵە شەڕ دەكا. دۆست و دوژمن كە ئەویان بەو وەزعەوە دەدی لە ترسان هەڵدەهاتن. سەرەنجام بەغدا دەگیرێ. پادشا سێ رۆژان لە بورجی قەڵاتی بەغداوە چاو لە گەنج عوسمان دەكا كە سەری خۆی بەدەستەوەیەو شەڕ دەكا. كە شەڕ تەواو دەبێ. دەڵێ: گەنج عوسمانم بۆ وەبینن و بۆم بێنن, بەڵام نە گەنج عوسمانی دەبیننەوەو نە ئەسپەكەی.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

راست لەو جێگایە کە سەری گەنج عوسمانی لێ کەوتبوو, گوڵێك رواببوو کە هەر رۆژەی بە جۆرێك دەپشکووت و بۆنەکەی هەموو جێیەکی دادەگرت. ئەو گوڵە ئێستاش لە نێوەڕاستی بەغدایە هەموو رۆژێ لەگەڵ تاوهەڵات دەپشکوێ و هەتا قیامەتێش دەپشکوێ.

کە بەغدا دەگیرێ, گەنج عوسمان سەرە بڕاوەکەی بەدەستەوە دەگرێ و وەڕێ دەکەوێ یەکسەر بۆ خانەقای چل چاو. لەبەر دەرکی خانەقایە لە حاڵێك دا قیت بەسەر ئەسپەکەوە دادەنیشێ, چاوەڕێ دەبێ... ئاخر خۆ سەری پێوە نابێ تا ئیکلام بکێشێ, لە ئاکام دا هەر لەوێ قیت دەمێنێتەوە... لەو بەینەدا پیر لە بەسەرهاتەکە ئاگادار دەبێ, دێتە دەرێ و دەڵێ:

"غەزاکەت پیرۆز بێ گەنج عوسمان, برۆ لە رێی خۆت, لەمەودوا لەبەر خاتری حورمەت و ئابڕووی تۆ ئەم خانەقایە دەبێتە خانەقای خوێن, برینداری نیوەگیان و تەنانەت برینداری وا کە گیانیشیان دەرچووبێ هەر بگەنە ئێرە, بە ساغی دەڕۆنەوە".

گەنج عوسمان پاش بیستنی ئەم قسانە رکێف لە ئەسپی توند دەکاو لە خانەقای چل چاو دەردەپەڕێ, تێکەڵ بە مژی شینی ئەم کێوانە دەبێ و دەڕوا. لەو رۆژەوە تا ئێستا ئەسپی خەنەیی گەنج عوسمان لەم چیایانەدا سەرگەردانە.

دایەحۆری لە کوڕە جحێڵەکەی هاوڕێی پرسی:

"ئێرەیە؟ گەیشتینە خانەقای چل چاو؟".

لاوەکە گوتی:

"خەریکین دەگەینێ, ئەو خانووەیە کە سەرەکەی دەبریسکێتەوە".

بەنێو بەردئەستێ سپی و تیژەکانی بەردەڵان دا دەچوونە سەرێ. هەورازێکی کوورِ بوو. ئەسپەکە بەو هەموو تاقەتەی خۆی بەزەحمەت وەسەر دەکەوت. چاوەکانی دایەحۆری وەك چاوی تەیری راوکەر دەوروبەریان دەپشکنی و لەو گوڵە شینە پاییزیانە دەگەڕان کە شاخەکان دەقەڵێشن و سەر وەدەر دەنێن. لێرە ئەو گوڵە شینانە کە بە قرچەقرچ شاخەکان دەقەڵێشن و سەر وەدەر دەنێن, ئەوەندە زۆر بوون کە بەردو دار دەکەوتە بن تەبارەیەك گوڵ.

دایەحۆری بە دەنگێکی خەواڵووەوە لەو لاوە کە لە تەنیشتیەوە دەڕۆیشت پرسیاری کرد:

"ئەو گوڵانە کە بەردەکان دەقەڵێشن و دێنە دەرێ, لە کوێن؟".

"دایە ئەمن گوڵ و موڵی وام نەدیوە".

"چەند ساڵە هاتوچۆی ئێرە دەکەی؟".

"لەوەتا بەبیرم دێ".

"ئەتۆ لەو ماوەیەدا تاقە گوڵێکی شینیشت نەدیوە کە ئەو بەردانە بقەڵێشێ و بێتەدەرێ؟".

لاوەکە ملی بەلاوە نا: نا, نەم دیوە.

دایەحۆری سەرێکی راوەشاندو گوتی:

"پەنا بەخوا, کەوایە قەدیمی‌یەکان درۆیان لەگەڵ کردووین".

لاوەکە بە شلەژاوی‌یەوە گوتی:

"نا دایە, نـ...ا قەدیمی‌یەکان درۆیان نەکردوە. ئەو گوڵانە کە باست کردن تەنیا بنیادەمە باشەکان دەیان بینن. هەر ئێستا ئەم بەردئەستێیانە پڕن لە گوڵی شین, بەڵام ئێمە نایان بینین".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هم...".

ئاو بە کەف پرژاندن لە تەنیشت وانەوە بەسەر شاخە نووک تیژەکان دا تێدەپەڕی. ئاو لە حاڵێك دا کەفی بەم لاو لادا دەپرژاند بە سەرەوژێرەکەدا دەچووە خوار. حۆری خۆشحاڵ بوو, گوتی:

"قسەی تۆیە, راست دەکەی".

روانیە ژوور خانووەکە کە لەو سەرە بوو. چما هەمیشە پەڵە هەورێك لەسەر خانووەکە رانەوەستاوە؟ لەسەر خانووەکە هەورێکی وا دیار نەبوو, بەڵام لەلای چەپی لووتکەی تیژی کێوێك کە کەوتبووە پشتی خانووەکە پەڵە هەورێکی چووکەڵەی سپی دیار بوو کە دەت گوت بە ئاسمانی شینی ساوو بریقەدارەوە نووساوە. دایەحۆری بە دیتنی ویش خۆشحاڵ بوو. لەدڵی خۆی دا گوتی: بەستەزمانە هەوری چووکەڵە هێندە لێرە وێستاوە ماندوو بووە, چووەتە وێ نەختێك بحەسێتەوە.

دایەحۆری روو بەو لاوە کە بە هەناسەبڕکە لە تەنیشتیەوە هەورازی دەبڕی, گوتی: ئەو هەورە... بە قامك ئەو هەورە چووکەڵەی نیشان دا کە لەسەر دوندی کێوەکە بوو, ئەمجار لەسەری رۆیشت: هەوری خانەقای چل چاو نیە, بۆچی سەری خۆی هەڵگرتوە چووەتە سەر ئەو کێوە, ماندوویە, زویر بووە؟

لاوەکە بە هانکەهانك لەهەورازی وەسەر دەکەوت, پێکەنی:

"چما هەوریش دەتوانێ زویر بێ دایە؟ هەور لە کێ زویر دەبێ؟".

دایەحۆری بە تووڕەیی گوتی:

"دیارە دەتوانێ زویر بێ, وەختێك دەتوانێ بفڕێ, دەتوانێ رەق لەوێ راوەستێ و نەبزوێ بۆچی ناتوانێ زویر بێ؟".

لاوەکە کە پێکەنیبوو و پێی وانەبوو دایەحۆری ئەوەندە بە پێکەنینەکەی قەڵس دەبێ, بە پەژیوانی لە پێکەنینەکەی گوتی:

"ئەمن چووزانم دایەحۆری, لەوانەشە زویر بووبێ".

حۆری کورت و کرمانجی گوتی: زویر بووە. جەزبەی ئەم خانەقای چل چاوەش نەیتوانیوە باشی بگرێ. بە قینەوە دەیگوت: خانەقای چل چاویش وا دەبێ؟ ئەمە زویر بووە چووە لەسەر ئەو لووتکە چیایە ڕاوەستاوە. نە گوڵی زەرد دیارەو نە گوڵی شین کە بەردان دەقەڵێشێ و دێتە دەرێ... ئەدی گومبەزەکە, گومبەزەکە کوا؟ بڕوانە سەربانەکەی, سەربانی ماڵێ عەلیەیە کەچەڵی سواڵکەر لەو باشترە...

هەر کە نەختێکی دیکە هەوراز چوون دایەحۆری بە دیتنی سوێسنە شینە پاییزیەکان کە لەنێو کەلێنە شاخ و بەردەکان دا رووابوون و خۆیان پان راکردبوو, خەریك بوو لە خۆشیان باڵ بگرێ و بفڕێ. هاواری کرد:

"دیتمن, کوڕینە دیتمن, بڕواننە ئەو سوێسنە شینانە وەك چیمەن لەسەر زەوی پان بوونەوەو خەوتوون".

ئەو لاوەی چەند لەحزە پێشتر قسەی لەگەڵ حۆری دەکرد, گوتی: دیتمن. لاوەکە ئیدی هیچ قسەی نەدەکرد. سەری بەردابووەوەو بیری دەکردەوە.

"کەوایە لەنێو شاخەکانیش رووان؟".

لاوەکە بە باوەڕێکی تەواوەوە گوتی:

"چما دەکرێ نەڕووابن؟".

لە سەرەوە کاتێك حۆری لەنێو دارە ئەستوورو بڵندەکان دا گومبەزەکەی دی زیاتریش خۆشحاڵ بوو و لەسەر ئەو بێباوەڕی و بێئیمانیەی چەند لەحزە لەوەپێشی, لە خۆشی تووڕە بوو:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەم گومبەزە هەموو شەوێ لەگەڵ هەزاران ئەستێرە کە شەوانە لە ئاسمانەوە دەهاتنەخوارو دەورەیان دەگرت, هەتا بەیانی هەڵدەسووڕان و هەڵدەسووڕان, وەنا؟".

لاوەکە بە ترسەوەو بە شێوەیەکی سەیر تەماشای دایەحۆریی کرد:

"بەڵێ هەموو شەوێ لەگەڵ هەزاران ئەستێرە... کە لە ئاسمانەوە دەهاتنەخوار... هەر لەوێ...".

حۆری لە حاڵێك دا ئاماژەی بۆ دەوروبەری گومبەزەکە دەکرد, گوتی:

"ئەستێرەکان تا بەیانی هەڵدەسووڕان و هەڵدەسووڕان. کە ڕۆژ دەبووەوە دەچوونە نێو ئەم ئاوە, ئاوو ئاسمان و هەموو جێیەکیان رووناك دەکردەوە ت...ا چوکووراوا... لێڕەوارەکان, چیاکان, هەر جێیەك ئاوەکە پێی دا ڕۆیشتبا, رووناکی دەکردەوەو دەڕۆیشت".

دایەحۆری دیسان رقی هەستابوو, و تووشی گومان ببوو:

"ئەتۆ ئەمانەت نەبیستوە؟".

لاوەکە بە پەلەپەل گوتی: با, با, بیستوومن, بیستوومن".

"دەڕۆیشتن و هەموو جێیەکیان, لێڕەواریان لەرووناکی دا نوقم دەکرد".

هەتا نیزیك دەرگای خانەقایە وەزعەکە جێی ڕەزامەندی بوو. هەرچەندی گومبەزەکە, دارەکان, ئەو هەورە کە زویر ببوو, گوڵەکان و زۆر شت وەك بە فکری دا هاتبوو بەشکۆ نەبوون, بەڵام دیسانیش هەموو شتێك وەك بیری لێکردبووەوە لە جێی خۆی بوو. کەچی هەر کە هاتن و بەرامبەر بە خانووە قوڕینەکە راوەستان تەواوی ئەو خۆشحاڵیانە لە گەرووی‌دا گیریان کردو هەموو گەش بینیەکانی بوونە ڕەش بینی. سەگێکی گەڕ لەبەر دەرگای کەوێڵە قوڕینەکە کەوتبوو, لە حەوشی ماڵێش دا کە وەك حەوشی ماڵە دێهاتییەکان دەچوو, چەند مریشك عەرزیان هەڵدەکۆڵی بۆ ئەوەی دەنکە دانێك بدۆزنەوە. سێ دەروازەکەش ئاسەواریان نەبوو, تەنانەت یەك دەرگاش هەر نەبوو, تاقە گەورەکەی سەردەرانە نیوەی رووخابوو. حۆری لە دڵی خۆی دا گوتی: هەرچۆنێك بێ, دەبێ ئەمە یەکێك لە دەروازەکان بێ. لەنێو وێرانە گەورەکەی لای چەپی ماڵەکە تەپۆلکە پەین و خۆڵ و لەتکە خشت دەهاتنە بەرچاو. پەپوولەیەکی شینی گەورەی هێندی باڵندەیەك بە دەوری گوڵێکی شینی لاسك درێژدا کە لەنێو تەپۆلکە خۆڵەکەدا ڕووابوو, دەخولایەوە. دایەحۆری ئەوەندە پەرت و پەرێشان بوو کە هەستی بە هەڵفڕینی پەپوولەکەش نەکرد. لە هەمووی زیاتر ئەو سەگە گرێیەی بەردەرکی ئەو ماڵە پیرۆزەو مریشکەکانی نێو حەوشەی فکری وییان پەرت کردبوو. چەند لەحزەیەك بە دوودڵی بەسەر ئەسپەکەوە مایەوە: بچمە ژووری؟ بگەڕێمەوە؟ بەسەر ئەسپەکەوە ڕەق رامابوو. دەرگای خانەقاو تەنیا پەنجەرەیەك کە بە زەحمەت منداڵێکی تێوە دەچوو, داخرابوون. لەو دەوروبەرەش کەس دیار نەبوو.

دایەحۆری بە دەنگێکی کزو بێگیانەوە پرسی: ئێرەیە خانەقای چل چاو؟

"بەڵێ, ئێرەیە...".

دایەحۆری شەکەت و ماندوو, داهاتبووەوە سەر ملی ئەسپەکە هەروەك دڵۆپێك خوێن لە دەمارەکانی‌دا نەبێ هەوساری ئەسپەکەی لەدەست بەر ببوو و هەر لەوێ بەرامبەر بە تاقە تێك رووخاوەکە ڕەق رامابوو. ئەو دوو لاوەی لەگەڵیشی بوون لە خوارتر لە پەنای بەردی گەورەی تاقی سەردەرانەکە راوەستابوون و سەریان داخستبوو. نە حۆری قسەی دەکردو نە ئەو دووانە زمانیان دەگەڕا. بێدەنگییەکەیان درێژەی کێشا, هەتا کاتێك دوو لاوەکە بە دەنگی حۆری تێك ڕابوون:

"خەریکە دێ, ئەو هەورە چووکەڵەی لەسەر چیاکە بوو خەریکە دێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەریان هەڵبڕی و دیتیان هەورە چووکەڵەکەی کێوی بەرەولایان دێ.

دایەحۆری دەسبەجێ لە ئەسپەکەی دابەزی. نێوەڕاستی تاقە تێك رووخاوەکەی بەو نیازە کە یەکەمین دەرگای چوونەژوورە, دەست لێداو داهاتەوەو ماچی کرد. دوو لاوەکەش پاش ئەوەی ئەسپەکەیان لە دارێك خست چاویان لەو کرد. دایەحۆری بە سەنگینی و هێمنی دەڕۆیشت. کە گەیشتە نێوەڕاستی حەوشەی لەوێش داهاتەوەو بەردێکی سپیی ماچ کرد. لە دەرگاکەوە کە لێکرابووەوە, تەماشای ژوورێی کرد, تاریك بوو, لاوەکان لەبەر دەرگا راوەستابوون. حۆری بە شەقاوێك لە شیپانە بەردینەکە تێپەڕی. پیاوێکی جحێڵی زۆر کەڵەگەتی موو خورمایی سمێڵشۆڕ کە پانتۆڵێکی قاوەیی رەنگی خوریی دەستچن و گۆرەوی‌یەکی لاسك درێژی لەپێدا بوون, هاتە پێش و گوتی: فەرموو خاتوون, و زۆر بە ئەدەب و حورمەتەوە وەپێشی کەوت. چوونە ژووری هۆدەیەکی گەورە. ئێرە رووناکتر بوو. لە ژووری تەختەبەندی هۆدەکەدا لبادی پڕ نەخش و نیگار راخرابوون. چوونە هۆدەیەکی دیکە, دایەحۆری چاوی بە کوورەخانەیەکی گەورە کەوت کە دەورەکەی بە داری نەخشێندراو رازابووەوە. لەنێو کوورەخانەکەدا چەند کۆلکەداری گەورە گەورەی نیوەسووتاو دەبینران. سێهەمین هۆدە لە دووەکانی دیکە رووناکتر بوو. هەرچوار لای هۆدەکە نیوتەختی لێدانرابوون کە رووپۆشی سپیی بە رەنگی نارنجی گوڵدۆزی‌کراویان بەسەردا درابوو.

لە سووچێکی ئەم هۆدەیەش کوورەخانەیەك هەبوو کە دەوروبەرەکەی بە دارگوێزی نەخشێندراو رازابووەوە. دۆشەکێك لەلای راستی ئەم کوورەخانەیە راخرابوو, لەسەر کەوڵە مەڕێك کە لەسەر ئەو دۆشەکە راخرابوو, ژنێك چوار مەشقی دانیشتبوو کە ئینسان بە یەکەم لێڕوانین دەیزانی دەبێ ئاناجیخ سولتان بێ.

دایەحۆری هات و بەرامبەری راوەستا. پاشانیش بێ راوەستان ئەژنۆی راستی داداو ئیکلامی کێشا, دەستی ئاناجیخ سولتانێی گرت و ماچی کرد. ئاناجیخ سولتان دەستی وی گرت, هەڵی ئەستاندەوەو لەلای راستی خۆی دایـنا. ئەمجار چاوە گەورەو جوان و چیمەنی‌یەکانی ـ کە بلێسەیەکی شینیان تێدا دەدرەوشایەوە ـ بۆ لای دایەحۆری وەرگێڕاو بە دەنگێکی پڕ لاواندنەوەو گەرم و خۆمانە گوتی: حۆری خاتوون بەخێر بێی بۆ خانەقای پیرۆزی چل چاو. بەرەکەتت هێنا. هیچ خەفەت مەخۆ, حەمەدۆکی کوڕت بەو برینانە نامرێ, چاك دەبێتەوە.

چاوەکانی دایەحۆری درەوشانەوە, رەنگی گۆڕا, نەیزانی دەبێ چ بکا, ویستی قسە بکا نەیتوانی, لەو کاتەدا تەنیا شتی بە دڵی دا هات ئەوەبوو کە دەستی بگرێ. یەك بەیەك دەستەکانی ئاناجیخ سولتانێی ماچ کرد.

سەرەنجام توانی پچڕ پچڕ بڵێ:

"ئۆ رەبی حۆری بە قوربانی ئەو کەشف و کەرامەتەت بێ. خوایە حۆری بە قوربانی خاکی بەر پێت بێ".

"سبەینێ بەیانی زوو لەگەڵ تۆ وەڕێ دەکەوین. ئەمن هەر ئێستا وەڵام دەنێرم بۆ هۆبەی ساری کەچیلی, وەڵام دەدەمە بەتال ئاغا کە حەمەدۆکی بێننە قزل کارتاللی ئەمنیش برینەکانی دەبینم".

"حۆری بەری پێیانت ماچ دەکا".

ئاناجیخ سولتان بێفیز دیار بوو, بە دەستی راستی خۆی بەسپایی دەستی لە شانانی دەدا. دایەحۆری ئیدی بێدەنگ بوو, قسەی نەدەکرد. بە سەرسوڕماوی و بە چاوی فرمێسکاوی دەیڕوانیە پرچی سپی, چەنەگەی ناسك, جووتە چاوێکی کە بلێسەی خۆشەویستی‌یان تێدا دەدرەوشا, گەردنی وەك ملی قوو, گرێی دەرپەڕیوی قۆرتۆمەو دەم و چاوی نووورانی و خڕی ئاناجیخ سولتان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەگەر ئەو لاوەی ماوەیەك لەمەوبەر ڕێی پێ نیشان دابوو بەکەشەفێکی زێوو قاوەکەیەوە کە هەڵمی لێ‌هەڵدەستاو هۆدەکەی پڕ کردبوو لە بۆن، وەژوور نەکەوتایە، دایەحۆری هەروا وەك کەڕو لاڵان تێیەوە رادەما.

دایەحۆری کە فنجانی قاوەی بەدەستەوە بوو، لە حاڵێك دا دەلەرزی فنجانەکەی لە لێوی نیزیك کردەوەو هەر لەو کاتەش دا چاوی بە ژوورەکەدا گێڕا. لەسەر دیواری بەرامبەر ئالایەکی ئاوریشمی سپی و درێژ کە رەنگە سێ باڵ دەبوو، هەڵواسرابوو، لە سەرەوەی ئالایەکە لە سووچی لای راست تاجێك بە ئەندازەی دوو لەپە دەست گوڵدۆزی کرابوو، هێندێ نووسراوی درشتی سەوز لە ژێر تاجەکەوە هەتا سووچەکەی دیکەی ئەو ئالایە درێژەیان هەبوو، نووسراوەکە بە خەتی عەرەبی بوو. لەلای راستی ئالایەکە قورئانێك دەهاتە بەرچاو کە وەك ئاڵتوون دەدرەوشایەوە. بە دیوارەکانی هۆدەکەوە خەتی زێرکفت کراوی زۆر درێژ لە قاپی رەش دا، ریزە سازێکی سەدەفکاری‌کراو، دەفەو کەشکۆڵی عاج کاری و زیوکاری و زێرکاری کراوو تەوەرزینی بە ئاڵتوون رووکێش کراو هەڵاوەسرابوون. لە نێوەڕاستی یەکێك لە دیوارەکان دا تەنیا شمشێرێکی جەواهێرنیشان قایم کرابوو. ئەو بەڕانەی تێی دا راخرابوون زۆر لەمێژینە بوون و رەنگەکانیان بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر جوان بوون.

"حۆری خاتوون، حەمەدۆکت دی؟".

"دیتم ئاناجیخ سولتان، وەك تەندوور داییسا. هۆشی نەبوو. ئاناجیخ سوڵتان، یاخوا چاوەکانم کوێر بن، ئاناجیخ سوڵتان، سێ جووت گۆرەویم بۆ چنیبوون نەم توانی بیدەمێ، هەنجیرم بۆ وشك کردبوون، هەناری دەلیجەقۆیاخم بۆ هێنابوون، نەکرا بیدەمێ بیان خوا".

"بەم زووانە دەی‌دەیەی و دەیان خوا".

دایەحۆری وردە وردە بەسەر خۆی دا زاڵ دەبووەوە، روخساری دەکرایەوەو لەرزینی دەستەکانی ئارام دەبوو. تەنانەت دەی‌توانی فکریش بکاتەوە... ئاناجیخ سوڵتان تا ئێستا نە دیبوومی و نە ناومی بیستبوو، چۆنی ناسیم. ناکرێ لە جێ‌یەکی بیستبێ کە ئەمن لەبەر حەمەدۆکی هاتووم، کەس ئاگای لەو مەسەلەیە نەبوو... ئەدی وەختێك ئەمن گەیشتمە بەر دەرگا، چۆن ئەو دەرگایە لەخۆوە کرایەوە؟

ئاناجیخ سوڵتان هەروا زەردەخەنەیەکی ناسك و دلگری لەسەر لێوان بوو، دەسحێبە نەوەدو نۆ دەنکی‌یە رەشەکەی - کە دانکەکانیان درێژووکە بوون و بزماری زیڕیان لێ‌درابوون - خڕ کردەوەو لە پەنا خۆی دانان. هەستایە سەرپێ. بە دانیشتنەوە سام و هەیبەتێکی تایبەتیی هەبوو، لە کاتێك دا ژنێکی باریك و ریوەڵە بوو. دایەحۆری لەم دوو حاڵەتی‌یە زۆری سەر سوڕمابوو. ئەو لە پێشەوەو دایەحۆری بەدوای دا هاتنە دەرێ، لە دەرێ لەنێو پانتایی گەورەی باغەکەدا هێندێ گلکۆ دەبینران. بەردە قەبرەکان بەردێکی زۆر سەخت و شین بوون. بەردەکان لووس و رێك بوون... بەڵام ئەو بەردە قەبرانە نە نووسراوێکیان لەسەر بوو نە نیشانەیەك. لە قولینچکی رۆژئاوای باغەکە خانوویەکی گەورەی دیکە دیار بوو. لە تەنیشت خانووەکە چەند دارگوێزێك چووبوونە ئاسمان کە لك و پۆپیان خانووەکەی داپۆشیبوو. لە دارە گوێزەکان نیزیك بوونەوە. هێشتا ئەوان نەگەیشتبوونە خانووەکە کە کۆمەڵێك ژن و پیاو لە خانووەکە هاتنەدەرو بەخێراتنی دایەحۆری‌یان کرد. ئەوان مندالانی بابە مولایم دەرکەوانی خانەقا بوون. بابە مولایم لە وەختێك دا تەمەنی راست هەشتاونۆ ساڵ دەبێ، دێتە لای ئاناجیخ سوڵتان و دەڵێ ئەی دایکی چل چاو، ئیزن دەخوازم، ئەمن وەختی رۆیشتنم هاتوە. ئەویش دوعای خێری بۆ دەکاو دەڵێ برۆ بابە مولایم.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بابە مولایم لە کاتێك دا خۆی داوێتە سەر وەکازەکەی روو دەکاتە لووتکەی چیایەکی بەرز. پارەکە لەسەر دوندی چیایەك دیبوویان لە حاڵێك دا ریشە سپیەکەی دەگەیشتە سەر ئەژنۆیان مێگەلە شوورێکی دەلەوەڕاند. ئەو پیاوەی حەفتاوپێنج ساڵی رێك خزمەتی ئەو خانەقایەی کرد. لە جێ دا هەر دەبوو واش بێ. ئەویش وەك یونس پیاوێك بوو کە هیچ خواری و ناڕاستیەك، تەنانەت داری خواریشی نەبردە ئەو خانەقایە. وەختێك لێیان دەپرسی بۆچی هەموو ئەو دارانەی دەیان بەیە خانەقایە وەك خەدەنگ لووس و راستن؟ بە پێکەنینەوە جوابی دەدایەوە کە دەرکی ئەم خانەقایە داری خواریشی پێدا ناچێتە ژوور.

لە بابە مولایم شەش منداڵ و نەوەیەکی بێئەندازو ئەم دارگوێزانە کە بە دەستی خۆی ناشتبوونی، بە یادگار بەجێ مابوون. هاتنە بناری کێوی و لەسەر تاتەبەردێکی گەورە راوەستان. خوارەوەی ئەو بەردە هەڵدێرێکی بێئەندازو سەرسوڕهێنەرو لێڕەوارێك بوو وەك چاڵێکی گەورە. ئەم لێڕەوارە هەتا دەشتەکانی زۆر بەرەخوار بەنێو چیاکانیش دا درێژەی هەبوو. لە بناری و لە دەشتێ وا دەهاتە بەرچاو کە گێژەڵووکەیەك لە تۆزی ئاڵتوون لەسەر ئەو دارە زەردو سوورو شینانە کە رادەژێن هەڵی کردوە، تۆزی زەردو سووری ئاڵتوون بەسەر لێڕەوار وەردەکرێ و بە شکڵی کۆڵەکەی گێژەڵووکە هەتا چیاکانی رووبەڕوو دەڕوا. لێڕەواری پاییز لە حاڵێك دا زۆر بە ئارامی چیاکانی دەبزواند لە ناخەوە دەیگرماند.

لەسەر بەردە سپیەکە بەرامبەر یەکتر دانیشتن. ئاناجیخ سوڵتان لە نەکاو لە دایەحۆریی پرسی:

"ئەمڕۆ ئێوارێ چاوەڕوانی شوورەکانی، بەڵێ؟".

دایەحۆری بێ هیچ سەرسوڕمانێك وەڵامی دایەوە: بەڵێ چاوەڕوانم.

"کەوایە شوورەکان دێن، لەبەر دەرگا رادەوەستن، ئێمەش دەچین شیرەکەیان...

بەیانییش کە هەتاو ئەنگووت شوورەکان دەچنەوە سەر چیاکانیان، لەنێو وان دا شوورێکیش لەبەر دەرگا دەمێنێتەوە هەتا بیگرین و سەری ببڕین و بیخۆین. بەڵێ؟".

دایەحۆری گوتی: بەڵێ دەمێنێتەوەو لە دڵی خۆی دا گوتی: ئاناجیخ سوڵتان ئەم قسانە بۆ دەکا، ئاخر چ شتێکی نائاسایی هەیە کە...

"سەد ساڵ دەبێ شوورەکان نایەنە ئێرە".

دایەحۆری بە قینەوە گوتی:

"نایەن با نەیەن، با هەر نەیەن. یاخوا حۆری بە قوربانی سەگی خانەقاکەشت بێ".

"هەموو ساڵێ لە رۆژێکی بەهاری دا ئەسپی خەنەیی و نەمری کوێرئۆغڵی کە لەگەڵ چل سوارەی غەیبی کەوتوە، لە حاڵێك دا مووەکانی دەبریقانەوەو دەدرەوشانەوە دەهات و لەبەر دەرکی ئەم خانەقایە رادەوەستا. لەو وەختەوە کە شوورەکان نەهاتن ئەسپەکەش نەهاتەوە. دەڵێن ئەسپی خەنەیی ئێستا لە سووچێکی دنیادا بۆ چاکەو برایەتی و یەکسانی و ئازادی لە شەڕ دایە. دوڵدوڵی حەزرەتی عەلییش لە جێیەك لە پشت کێوی قاف لە شەڕدا بەشدارە. ئەو ئەسپەش سەد ساڵە نایەتە ئەم دەرگایە. گۆیا تەنیا ئەسپی عەرەبیی گەنج عوسمان بە سوارەکەیەوە کە سەری خۆی بە دەستەوەیە لەو لێڕەوارەی خوارێ کێو بە کێو دەگەڕێ. ساڵی رابردوو شوانێك ئەسپەکەی لەبەر زارکی ئەشکەوتێك دیبوو. کوڕە جحێڵە سەر بڕاوەکە هێشتا شمشێرەکەی بەدەستەوە ببوو. ئەویش ماوەیەکی زۆرە سەری خانەقایەی نەداوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دایەحۆری بە قوربانی ئەو کەرامەتەت, حەیرانی ئەو زمانە شیرنەت, با نەیەن, رۆژێك ماندوو دەبن و دێنەوە خانەقای خۆیان".

هەتاو ئاوا بوو تاریکایی وەك بەردێکی رەش کەوتە سەر بناری چیاکان. ئەو تۆزە زێڕینە کە دەپرژایە سەر لێرەوار ون بوو. تەنیا لووتکەی کێوەکەی بەرامبەر کە دەت گوت رایەخی زێڕی لێڕاخراوە لەنێو ئەو تاریکاییە زاڵەدا دەبریسکایەوەو درەوشانەوەی سەرسوڕهێنەری خۆی پاراستبوو. ئاناجیخ سوڵتان هەر کە هەستا دوندی نووک تیژی نوقمی رووناکایی نیشان داو بە راوێژێکی تێکەڵ بە سکاڵاوە گوتی:

"لەوەی جاران هەبوو, تەنیا ئەمە ماوە. هەموو شتێك تەواو بووە تەنیا لووتکەی ئەم کێوە لەگەڵ ئەوەی دنیا تاریك دادێ تا ماوەیەك هەروا تیشك دەداتەوە. ئیدی دەنگی تەقینی شاخەکان نایە, گوڵەشینەکان سەر وەدەر نانێن و ئاوەکە سەربەرەژوور ناڕوا. ناتوانم بە کەس بسەلمێنم کە کەرامەتی ئەم خانەقایە لەنێو چووە...".

بەرە بەرە دایەحۆری لە دەستی جاڕز دەبوو. بە تووڕەیی دەستی بۆ لای لووتکەی چیاکە ـ کە وەك کۆیەك ئاگر گڕی لێ هەڵدەستاـ راداشت:

"ئەدی ئەوە چیە ئاناجیخ سوڵتان؟ حۆری بە قوربانی ئەو چاوە جوانانەت بێ".

"حۆری خانم, تەنیا ئەوەمان بەدەستەوە ماوە. لەم خانەقایە تەنیا ئەوەندە ماوە. داخوا خانەقای چل چاوی بەستەزمان تاقەتی بەم دنیایە دەشکێ کە پڕە لە فیتنەو خەراپە؟".

دایەحۆری بە هەموو ئیمان و باوەڕەوە گوتی: رۆژێك دادێ تاقەتی پێی دەشکێ.

چوونە ژووری خانەقایە. ئاناجیخ سوڵتان ئەوی بردە هۆدەیەکی گەورە. چرا نەوتییەکی شین لەو چرا قەدیمییانە کە عەمبارەکەیان خڕە, هۆدەکەی رووناك دەکرد. لەو هۆدەیەدا کووپەو تونگەو شووشەی عەنتیکەو رەنگاوڕەنگ بە تەنیشت یەکەوە لەسەر رەفتەکان دانرابوون. ئەو دەرمانانە کە سبەینێ حەمەدۆکیان نەجات دەدا لەنێو ئەم دەفرانەدا بوون. هەزار ساڵی رێك دەبوو کە لەم خانەقایەدا ئەو جۆرە دەرمانانە ساز دەکران. هەزار ساڵە کە گوڵ و گیای دەرمانی بووغالار, ئالاداغ, دولدولّ داغی, ئەرەسییەش, چوکووراواو بیابانەکان دێننە ئەم خانەقایەو هەزار ساڵە کە لە خانەقادا شیلەی ئەم گوڵ و گیایانە دەگرن.

"رەبی حۆری بە قوربانی کەرامەتەکانت بێ".

ئاناجیخ سوڵتان دەستی خستە سەر شانی و گوتی:

"حۆری خاتوون, حۆری خاتوون. نە ئەمن و نە ئەم خانەقایە هیچمان خاوەن کەرامەت نین. کەرامەت لە خاك و دارو ئاو و ئینسان و جانەوەرو باڵندەکان دایە... باش تەماشای ئەوانە کە...

شووشەیەکی سووری تاریکی لەسەر رەفتەکەی رووبەڕووی هەڵگرت, سەرەکەی هەڵپچڕی و بۆنی پێوە کرد. بۆنێکی خۆش دەژوورەکە گەڕا کە تا ئەودەم هەرگیز بەبەر لووتی دایەحۆری هەڵلا نەهاتبوو, بۆنێك بوو کە کاری دەکردە سەر ناخی هەناوی بنیادەم.

هەموو کەرامەتەکان هی ئەمەن. چل ساڵە ئەمن تێگەیشتووم کە کەرامەت لەخاك و ئینسانەتی دایە".

شووشەکەی لە جێی خۆی دانایەوەو لە هۆدەکە چوونە دەرێ. چوونە سەر ئاوێکی زۆر کە بەوێ دا دەڕۆیشت, دەزنوێژیان هەڵگرت. ئاوەکە کەفاوی بوو و رووناکایی شاخە سپییەکان لەسەر ئاو و لەسەر شەو... بۆنێکی خۆشی بە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەوادا بڵاو دەکردەوە کە بنیادەمی مەست دەکرد. لە ژوورە گەورەکەی ئاناجیخ سوڵتان, لەسەر بەرماڵی کەوڵەشوور نوێژی خۆیان کرد.

مدبەقێکی گەورە بوو بە ریزە ئاورگێکی زۆر دووکەڵاوییەوە. مەنجەڵی گەورە گەورە لەسەر ئاورگەکان بوون, هەمووان سەریان لەسەر دانرابوو. یەکێك لە ئاگردانەکان داییسا. ئاناجیخ سوڵتان گوتی:

"حۆری خانم شیربرنجت بۆ لێنێم؟".

دایەحۆری لەسەر سەکۆیەك دانیشت و چاوی لە شیربرنج لێنانی ئاناجیخ سوڵتان کرد. دەستەکانی چەند کارامە بوون, داخوا ئاناجیخ سوڵتان مێردی کردبوو؟ کێ دەزانێ بە جحێڵی چەند ژنێکی جوان بووە. تەنانەت ئێستاش لە روخساری ناسك و جوانی دا, دڵی بنیادەم بە پێکەنینە شیرنەکانی خەنی دەبێ. لەمێژ ساڵ بوو, لەو کاتەوە کە پیرانی خانەقای چل چاو چوونە شەڕو نەهاتنەوە ئاناجیخ سوڵتان لەم مدبەقەدا گوڵە کێوییەکانی دەکوڵاندو شیلەکەیانی دەگرت, ئەویش بە دەستی خۆی, تەنیا هاوکاری و یاریدەی تاقە کەسێکی قبووڵ بوو, ئەویش بابە مولایم بوو... بەڵام تەنانەت منداڵ و نەوەو ژن و بووکەکانی ویش تا ئێستا رەنگی ئەم مدبەقەیان نەدیوە. بابە مولایمیش چوو, بوو بە شوانی شوورەکان...

ئاناجیخ سوڵتان تا ئەمڕۆ بۆ خزمەتەکانی, بۆ وەستاییەکەی لە بەکارهێنانی ئامرازی تیژی نەشتەرگەریدا کە لە کۆنەوە هەروا بریقەدارو خاوێن مابوونەوەو بۆ هەوڵ و تەقەللاکەی لە پێناوی نەجاتی گیانی ئینسانەکان دا هەقدەستی لە هیچ کەس وەرنەگرتبوو. تەنانەت ئەگەر مردووشی زیندوو کردبایەوە, دیسان بە دابی خانەقا هیچی لە بەرامبەر دا وەرنەدەگرت. ئاناجیخ سوڵتان کە لە سەرانسەری تەمەنی دا لە برنج بەشیر بەولاوە هیچی نەخواردوە, لەمێژ ساڵە دراوێکی لەکەس وەرنەگرتوە. ئەو کەسانەی ئەمەیان دەزانی بە دزیەوە دە قرۆشیان داویشتە نێو کلۆرایی قەدی دارە گوێزێك کە لەو خوارە بوو, بۆ ئەوەی ئاناجیخ سوڵتان کەمێك برنج بەشیر بۆخۆی پەیدا بکاو بنەماڵەی بابە مولایم لەسەر ئەو چیایە برسی نەبن. ئەو پارەیە ژیانی وانی دابین دەکردو تەنانەت لێشیان زیاد بوو. لە سەد ساڵ لەمەوبەرەوە کە شوورەکان نەدەهاتنە خانەقا, ئەوان بۆ پیاڵە برنج بە شیرێکیش تووشی دەست تەنگی هاتبوون.

ئاناجیخ سوڵتان, جوانی جوانان بێئەوەی دەستی پیاوی وێ کەوتبێ بۆ درێژەدان بە ژیانی ئەم خانەقایە ئەم سەرچیایەی کردە جێ و مەکانی خۆی. شوورەکان نەچوونە لای, ئەسپی خەنەیی کوێرئۆغڵی, دولدولی حەزرەتی عەلی و ئەسپی عەرەبیی گەنج عوسمان سەریان لێنەدا, شاخەکان نەقەڵشین و گوڵە شینەکان نەپشکووتن, بەڵام ئەو مەردانە راوەستاو خانەقای بەجێ نەهێشت.

چێشتەکەیان لە دەوریی مس کردو چوونە هۆدە گەورەکە. سفرەیەکی جاجم لە نێوەڕاستی ژوورەکەدا هەروا راخرابوو, لەنێوەڕاستی سفرەکەدا کەمێك نانی تەندووریێ لوول درابوو. بێئەوەی قسە بکەن چێشتەکەیان خواردو دیسان بێقسەکردن هەتا نوێژی خەوتنان لە پەنای یەکتر دانیشتن.

لە چەندین ساڵ لەمەوبەرەوە هەموو رۆژێ ئێواران وەختی خۆرئاوابوون هەر کەدوندی چیایەکەی رووبەڕوو لە رووناکی دا نوقم دەبوو باڵندەیەکی بەقەد هەڵۆ بە پەڕی سەوزو دەندووکی قولاپیی وەك دەندووکی شەهێنەوە, بە چاوێکی وەك بلووری سوورەوە دەهات و لەسەر لووتکی شاخە سپیەکەی رووبەڕووی دەرگا هەڵدەنیشت و لەگەڵ کازیوەی بەیانی هەڵدەفڕی و بە باڵە درێژەکانیەوە سێ جار بە دەوری بانی خانەقایەدا دەسووڕاو پاشان بەرەو لووتکەی چیا شینەکەی ئەوبەر بڵند دەبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نوێژیان کرد. له ژوورەکەی دیکه جێ ڕاخرابوو. ئاناجیخ سوڵتان هەتا ژوورەکه لەگەڵ دایەحۆری چوو و پاش ئەوەی شەوێکی خۆشی بۆ به ئاوات خواست بەجێی هێشت.

بەیانی که وەخەبەر هات هەستی دەکرد وەك پووشکه کایەك قالب سووك بووە, به جۆرێك هەستی به ساغی و بەدەماغی دەکرد, دەت گوت تازه لەدایك بووە. دەسبەجێ له جێی هاتەدەرو خۆی پۆشته کردەوە. پشتێنی بەست و یەکسەر چووە ژووری ئاناجیخ سوڵتان, لەوێ کچۆڵەیەك بەمەسینەو خاولی و لەگەن و سابوونەوە چاوەڕێی بوو. کچەکه ئاوی له دەستی کردو دایەحۆری دەست و چاوی شوتن. ئاناجیخ سوڵتان لەسەر کەوڵەکەی پەنا کوورەخانەکه دانیشتبوو, چاوی لەسەریەك دانابوون, لەسەرەخۆ دەسحێبی دەگێڕان و لەبن لێوانەوە دوعای دەخوێندن.

هەر که دایەحۆری دەست و چاوی شوتن, ئاناجیخ سوڵتان چاوی هەڵێنان, دەسحێبەکانی له پەنا خۆی دانان و گوتی:

"ئەم بەیانیـیە بڕۆێش بەشیرم بۆ لـێناوی".

لەسەر سفرەیەك که لەنێوەڕاستی ژوورەکه ڕاخرابوو, شۆرباو لەنێو دەوریـیه مسەکان دا هەڵمی لـێهەڵدەستا. دەسبەجێ دانیشتن. وەختێك قاولتی تەواو بوو ئاناجیخ سوڵتان هەستایه سەر پێ و گوتی:

"دەرمانی ڕێیه رۆیشتنه".

چووە ئەو ژووره که دوێ شەوێ دایەحۆری دیتبووی و پڕ بوو له شووشەی جۆراوجۆر. دایەحۆرییش به دوای دا چوو. ئاناجیخ سوڵتان چوو دەرگای سندووقێکی دارگوێزی کردەوە که گوڵی زەقی لەسەر هەڵکەندرابوون. لاولاوەی دەرگای سندووقەکه له وەختی کردنەوەدا جیڕەی هات. ئاناجیخ سوڵتان کیسەیەکی مەخمەری سەوزی لەنێو سندووقەکه دەرهێنا. هێندێك جێی کیسەکه رزیبوون و تووکەکەیان وەریبوو. زارکی کیسه به پزووەکەی کردەوەو پاش ئەوەی چەند مەقەست و چەقووی ناسك و بریقەدار, ریزه ئامرازێکی ناسك و تیژ که هێندەی کاریان پـێ بکرێ سوابوون و بریسکەیان دەداو زەڕەبینێکی گەورە که له کیسەکەی دەرهێنابوون, هەموویانی بەسەر کردنەوە, سەرلەنوێ له توورەکەکەی هاویشتنەوەو بەن پزووەکەی توند کێشاو بەستی. پاشانیش سندووقەڵەیەکی لەسەر تاقەیەك هەڵگرت. سندووقەڵەکه کۆمەڵێك شووشەی گەورەو چووك به رەنگی جۆراوجۆر, قوتووه بۆیاخ و تونگەی چووکەڵەی تێدا بوون.

ئەم ژووره ئەوەندەی بۆنی هەزارو یەك گوڵی کوێستان لـێدەهات که حۆری لەگەڵ وەژوورکەوتن تووشی جۆره به بۆن کەوتنێك هات.

ئاناجیخ سوڵتان دەچوو بۆ چاك کردنەوەی حەمەدۆك, گومانی تێدا نەبوو که چاکی دەکردەوە.

دایەحۆری داخوازێکی دیکەشی لێی هەبوو, بەڵام له رووی نەدەهات. بۆنی دەرمانەکانی ئەو ژووره غیرەتی وەبەر نا. به دەنگێکی لەرزۆك و روخسارێکی مەیلەو زەردەوە گوتی: تکایەکی دیکەشم لێت هەیە, درێخیم لـێ مەکە. رەبی خوا باڵایەت بدا... لەم ژووره پیرۆزەدا نیازی خۆمت لـێداوا دەکەم...

"فەرموو خانم".

"تەلەسمێك بدە به حەمەدۆك که گولله کاری لـێنەکا, ئەم حاجەتەم بەجێ بگەیەنه".

ئاناجیخ سوڵتان جوابی ئەم داخوازەی نەدایەوەو گوتی:

"یاڵڵا با بڕۆین".

بۆخۆی له پێشەوە وەڕێ کەوت و چووە حەوشەی. دایەحۆرییش بەخەمباری وەدوای کەوت. کاری سەراوێی هەبوو, له دوێنێ شەوێوە تا ئێستا کاری سەراوێی هەبوو, خەریك بوو بتەقێ, بەڵام بەو هەموو ناڕەحەتیـیه توندەوە بیری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەکردەوە دەست بە ئاو گەیاندن لەم شوێنە پیرۆزە بێحورمەتییەکی گەورە دەبێ. لە دەرێ ئەو دوو لاوەی لەگەڵی بوون و هەروەها ئەو پیاوە کەڵەگەتەی پێشوازیی لێکردبوو، هەوساری ئەسپەکانیان بە دەستەوە بوو و چاوەڕوان بوون.

لەبەر دەرگا لاوەکان کە چاویان بەوان کەوت بە حورمەتەوە خۆیان ڕێك و پێك کردو بەغار چوونە پێش و بەرامبەر بە ئاناجیخ سوڵتان ئەژنۆی ڕاستیان لە عەرزی داو ئیکلامیان کێشا، ئاناجیخ سوڵتان دەستی گرتن و ڕاستی کردنەوە. پیاوە کەڵەگەتەکە خورجێنێکی مافوورەی بەدەستەوە بوو. لەبەر دەرگا ئەو کەلوپەلانەی بە دەست ئاناجیخ سوڵتانەوە بوون لێی وەرگرتن و لە خورجێنەکەی هاویشتن.

بە سواری ئەسپ لە سەرەوژێری چوونەخوار. ئاسۆ ڕووناك ببوو کە گەیشتنە چوارڕێیانێك. جاران ئەم شەقامە ڕێیانە کاروانیان پێدا دەهات. ڕێگایەك لە جنووبەوە دەچوو بۆ شیمال و یەکیش لە ڕۆژهەڵاتەوە بەرەو ڕۆژئاوا دەڕۆیشت، ئەم دوو شەقامە لەم نوختەیەدا یەکتریان لەت دەکرد. هیچ وەخت هیچ سەرقافڵەیەك پێش ئەوەی بچێتە خانەقاو سەر وە شیپانەکەی بکا لەم چوارڕێیانە تێنەدەپەڕی. ئەگەر کەسێك بێئەوەی بچێتە خانەقا سەفەری خۆی درێژە پێدابایە، بەڵای وای بەسەر دەهاتن مەپرسە...

دایەحۆری هاواری کرد: ڕاوەستن. هەر کە ئەو دوو لاوەی لەگەڵ ئەسپەکەی وی دەڕۆیشتن، ڕاوەستان دایەحۆری خۆی فڕێ دایە خوارو غاری دایە نێو لێڕەوار، دارێکی کردە لەمپەرو دەسبەجێ دەرپێیەکەی داکێشاو هەر لەوێ لەسەر گیاشینکەی هەڵنیشت.

ئاناجیخ سوڵتان لەنێوەڕاستی ڕێگادا چاوەڕێی بوو. پاش ماوەیەك دایەحۆری لە حاڵێك دا سەری بەردابووەوەو دۆخینەکەی توند دەکردەوە لە دارستان هاتەدەر. ئاناجیخ سوڵتان هەموو شتێك حاڵی ببوو. دەیزانی کە زۆر کەس ناتوانن لە خانەقای چل چاو خۆیان سووك کەن... بە زەردەخەنەیەکی شیرن و گاڵتەکردنەوە بەدەم دایەحۆرییەوە پێدەکەنی. پێکەنینی ئاناجیخ سوڵتان لەو کاتەدا کە دایەحۆری خەریك بوو سوار بێتەوە، غیرەتی وەبەر نا. ڕقی هەستابوو، بە ڕاوێژێکی توندەوە گوتی:

ئاناجیخ سوڵتان ئەمەت لەمن وەچاو نەبێ، جادوویەك بکە کە گوللە کار لە حەمەدۆکی کوڕم نەکا. بەردە بریسکەش کاری نەکرد، کوڕەکەم خەریك بوو بمرێ".

ئاناجیخ سوڵتان گوتی:

"ئەمن جادوو نازانم، بریا زانیبام".

"چۆن دەکرێ نەزانی ئاناجیخ سوڵتان؟ فریوم دەدەی؟ ئەتۆ پیری خانەقای چل چاو بی... وەختێك گەیشتینە جێگاش کوڕەکەم نەجات بدەی، چۆن...".

لە کاتێك دا دەستی بۆ خورجێنەکە ڕادەداشت گوتی: ئەدی ئەوانە چین؟

ئاناجیخ سوڵتان بە سەنگینی و دڵنیاییەوە گوتی:

"هەزاران ساڵە لەو چیایانە ئەوانە خڕ دەکەنەوە. ئەمن چەندین ساڵە دەیان کوڵێنم و شیلەکەیان دەگرم، لە چەندین ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستا لەنێو خەڵکی دا دەیان بەشمەوە، بڕوانە هۆوێ ـ لە کاتێك دا قامکی بۆ لای چیا ڕادەداشت ـ هەموو شتێك لەوێیە، هەموو شتێك لە گوڵ و گیادایە. تەلەسم و جادوو لەنێو ئەو نوورە دایە کە چۆڕ چۆڕ هەڵدەڕژێ، لێم ببوورە خوشکێ ئەو جۆرە کەرامەتانە لە دەست من نایەن. خاوەن کەرامەت ئەم خاکەیە کە هەمیشە بەرهەم دێنێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسین بە دزی و بە پاراستنی ئەوپەڕی نهێنیکاری کێو و لێڕەوارەکانی بڕین و خۆی گەیاندەوە گوندی گەڵی شکۆفەو لەبەر زارکی ئەشکەوتێك کە لە پشت ئاوەدانی بوو دانیشت. هەموو گیانی ترس بوو. موڕتەزاغا کە لە خۆشییان ئەو هەموو دراوەی دابوو بەو کە ئێستا لەگیرفانیدا بوو, بێگومان دوایە پەژیوان بووەتەوەو ماوەیەکە ژمارەیەك سواری وەدوا خستوون. چاك بوو بە شەقامەڕێیەدا نەهات. ئەگەر بە شەقامەڕێیەدا هاتبایە, هەرچەندیش توندو خێرا غاری دابایە سوارەکان هەر دەیان گرتەوەو پارەکەیان لێدەستاندەوە, ڕێی تێنەدەچوو کەسێك بۆ هێنانی خەبەری کوژرانی حەمەدۆك ئەو هەموو پووڵە بدا بە یەکێك...

تاژی تەحسین لەبەر زارکی ئەشکەوتێ دانیشتبوو, نەیدەوێرا بچێتەوە نێو ئاوەدانی. لە برسان خەریك بوو بمرێ. ریخۆڵە گەورەی ریخۆڵەی چووکەی دەخوارد. چما دەیوێرا بچێتەوە نێو دێ؟ ئێستا تاوێکە پیاوەکانی موڕتەزاغا گەیشتوونە ئاوایی. هەر ئێستا بە پازدە جەندرمەوە چوونە ماڵێ موختاری بێدین و خوێنخۆرو لەوێ دانیشتوون و چاوەڕوانی وین. ئاخر کێ بۆ مزگێنییەك پارەی کڕینی کێڵگەیەك دەدا بە کەسێك؟ جەندرمەکان بە تاوانی ئەوە کە پووڵی موڕتەزاغای هەڵگرتوەو رای کردوە لەبن دارو کوتەك دا رایدەخەن و لەماڵی موڕتەزاغا ئەوەندەی لێدەدەن خوێن بمیزێ. خوا هیچ گیان لەبەرێك نەخاتە بەردەستی عەلی کەرتیش پاشا. سەرجووخە عەلی کەرتیش وەختێك دێهاتییەکانی لە جێیەکی چۆڵ بۆ هەڵدەکەون بەلایەکیان بەسەر دێنێ کە هاوار دەکەن: ئەمان ژەنراڵ سەرجووخە عەلی, ژەنراڵ سەرجووخە عەلی. تاژی تەحسین ئەگەر لە برسان بمرێ, لەبەر زارکی ئەم ئەشکەوتە بنێژرێ و ئێسکە سپییەکانی لێرە بدۆزنەوە, دیسان پێ لەنێو ئاوایی نانێ... ئا...خ دایکیشی هەرگیز لە ماڵێ ناچێتەدەر... بریا ڕێی لێ ون بایەو بەم دەوروبەرەدا رابردبا, ئەودەم چ نان ساجییەکی گەرمی بۆ دێنا... کەسیش نەیدەدی و نەیدەزانی. ئێستا نێو دێ شێواوە. هەموو کەس و پێش هەمووان موختار دەڵێن تاژی ئەو هەموو پووڵەی هەیە؟ و بە چوار چاوان چاوەڕێن پێ لە نێو دێی نێ. تەنانەت خەبەریان بە مەحموودئاغاش داوە.

ئەو شەوە لە ئەشکەوتێ دا نووست, دیارە بە ترس و لەرزەوە. ئەشکەوت پڕ بوو لە شەمشەمەکوێرە, ئەویش ئەو شەمشەمەکوێرانە کە هەم گەورە بوون هەم خوێنخۆر. گۆیا ئەو شەمشەمەکوێرانە دەندووك لە ڕەگی بنیادەم ڕۆدەکەن و هەتا هەموو خوێنی دەمارەکانی نەمژن بەرەڵلای ناکەن.

وەختی نووستنێ لەسەر پارەکەی دەخەوت. با شەمشەمەکوێرەکانیش خوێنی بمژن, بەڵام دەست لە پووڵەکەی نەدەن. بەم دراوە چەند شت دەکڕێ. دوو جووت گای سووری شاخ کەوانی, نیرو ئامووریك, چوار مانگای دۆی, مەڕ. بزن و ئەسپێکی ڕەش کوێت. ئەو ئەسپی ڕەش کوێتی پێ جوان بوو. ئەسپە کوێتەکەش دەبوو کوێتێکی نێوچاوان قەشان بێ. کڵاو گەرگەڕییەکیش ڕاست وەك کڵاوی عەلییەشەل, پاشانیش چاکەت و پانتۆڵێك لە چاکەت و پانتۆڵەکەی عەلییەشەل, ئەمجار جووتێك قۆندەرەی سووری وەك پۆلێ سوور. قەراخی کەوشەکەش دەبێ خەتێکی زەردی پێدا هاتبێ...

جا لێی سواری ئەسپ دەبێ و لە بەیانییەوە تا ئێوارێ بە نێو دێی دا دێت و دەچێ. کڵاو گەرگەڕییەکەشی بە لایەکی سەریەوە دەنێ... ئا...خ خەریك بوو لەبیری بچێتەوە, دیارە ئەمەش لە ترسان بوو. ئاخر تاژی تەحسین لە تفەنگ و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەمانچە, تەنانەت خەنجەرو هەرچی خوێنی پێ برژێ زراوی چووبوو. فیلینتایەکی ئەڵمانییش دەشانی دەکا, دیارە تفەنگێکی بەتاڵ. چما شێت بووە فیشەک بخاتە عەمباری فیلینتایەکەیەوە؟ ئەو تەنانەت لە تفەنگی بەتاڵیش دەترسا, بەڵام زۆر زۆر نا.

بەرە بەری بەیانی کەمێك نووست, وەختێك وەخەبەر هات, دیتی غوولێك لە ژوور سەری راوەستاوە, بە نارەتەکێشان لە ئەشکەوتێ دەرپەڕی و لووت و بزووت لەگەڵ وەلیەشوان تێك هەڵئەنگووت. ئەوی نەناسی و دووبارە گەڕایەوە نێو ئەشکەوتێ. غوولەکە هێشتا لەنێو ئەشکەوتێ بوو. ماوەیەك هەروا لە ئەشکەوتێ بۆ دەرێ و لە دەرێ بۆ ئەشکەوتێ لە هاتوچۆدا بوو. سەرەنجام وەختێك باش سەرنجی وەلیی دا بە سەربەرگی شوانیەکەی ڕا ناسیەوە: وەلی...

وەلی گوتی: چیە, چت لێهاتوە؟

"لەو ژوورە...".

"سەگەکەی من لەو ژوورەیە, ئەتۆی ناسی بۆیە نەوەڕی, ئەمنیش تاوێك پێش ئێستا بێرەدا تێدەپەڕیم, لەنێو ئەشکەوتێ گوێم لە دەنگی ناڵەناڵ بوو, ترسام و نەچوومە ژوورێ, سەگەکەم نارد".

تاژی تەحسین ئەژنۆی شل بوون و لەسەر زەوی دانیشت. ماوەیەك لە حاڵێك دا قەوەزەی سنگی هەڵدەستاو دەپووکایەوە, هەروا رەق راما.

"چ بووە تەحسین, چیە, بڵێ بزانم چ بووە؟".

تەحسین لە کاتێك دا لە برسان خەریك بوو گیانی دەرچێ گوتی:

"جەندرمەکان... پیاوەکانی مورتەزاغا... خەبەریان بە مەحموودئاغاش داوە. وەختێك منی دەست کەوێ هەموو ئێسکی لەشم دەشکێنێ".

ئەم جار لە سیرێ هەتا پیوازێ هەموو مەسەلەکەی بۆ وەلی گێڕایەوەو لە ئاخری دا گوتی:

"باش بزانە ئەگەر ئەوەی پێم گوتی بە کەس, تەنانەت بە یەك کەس, تەنانەت بەدایك و بابیشتی بڵێی دەت خنکێنم و دەت کوژم".

وەلی شازدە ساڵ دەبوو, بگرە کەمتریش, دەم و چاوی خڕو گۆشتنی بە بیستنی ئەم بەسەرهاتە وەك چەوەندەری کوڵیو سوور هەڵگەڕابوون.

"کاك تەحسین, ئەمن ئەمانە بە کەس ناڵێم, چما ئەمن مەحموود ئاغای ناناسم؟ پارە بە دەستی هەرکەسەوە ببینێ لێی دەستێنێ, خۆزگە لە کۆڵیشی بایەوە, پاشانیش هەموو ئێسکی بنیادەم تێك دەشکێنێ. مەحموود ئاغا بەرەو ئاوایی دەهات, کەوایە بۆ ئەمە بووە".

"سوێند دەخۆی بە کەس نەڵێی؟".

"سوێند بە چی بخۆم؟".

"بە سەری دایکت".

"ئەمن هەرگیز سوێند بە سەری دایکم ناخۆم, سوێند بخۆم و دوایەش دایکم بمرێ...".

"کەوایە دەچی بە خەڵکی دەڵێی".

"ناتوانم سوێند بە سەری دایکم بخۆم".

"دەبێ بخۆی, سوێندێ نەخۆی ئەلێرەت دەکوژم, دەت کوژم و لێدەدەم دەڕۆم... کێ دەزانێ...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بم کوژە بەڵام ناچارم مەکە سوێند بەسەری دایکم بخۆم, بەستەزمانە دەمرێ. بە هەرچی دیکە بڵێی سوێندت بۆ دەخۆم".

تاژی تەحسین پێی داگرت, ئەویش دەیگوت بشم کوژی سوێند بە گیانی دایکم ناخۆم. ئەوەندەیان کێشە کرد هەردووکیان ماندوو بوون و دەنگیان گیرا, هەر یەکەی کەوتنە لایەك. دەنگیان ئیدی وەك لیکاو شل بوو.

تاژی تەحسین بە دەنگێك کە بە حاڵ و باڵ دەبیسترا گوتی:

"مەڕۆ نانم بدەیە, نەختێکیش شیر بدۆشە".

وەلی نانی دایە, هەر نانەکەی دایەو چووە نێو بزنەگەل و سەرەوژێر تێی تەقاند بۆ نێو ئاوەدانی.

تاژی تەحسین ئەوەندەی برسی بوو هەر بە فکریشیدا نەهات وەدوای کەوێ و بیگرێ. دەیزانی وەلی چ هەنگامەیەك لەنێو دێ دا وەڕێ دەخا. هەوڵی دەدا چەندی بکرێ زووتر نانەکەی بخواو لێبێتەوە. سەرەنجام خۆی پێ رانەگیرا. دەسرۆکە نانەکەی هەڵگرت و چووە نێو لێڕەوار بۆ سەر کانی. تینووی بوو. لێوی بە بەردی سپیی کانیەکەوە ـ کە هێندە سوابوو, وەك کەللا لووس و رێك ببوو ـ ناو بە ئیشتیاوە لەو کانیە کە بۆنی پنگی گرتبوو ئاوی خواردەوە.

پارووپەکی لە نانی وەلی دەخواردو دادەهاتەوە سەر کانیەکەو قومێك ئاوی دەخواردەوە. پاش ئەوەی ورتکەنانی نێو دەسرۆکەکەشی خوارد هەستایە سەرپێ. لە سەرەوە جێگای قایمتری لێ بوون. لەنێو چیمەنێکی چووکەڵەدا تاتەبەردێکی لووس و درێژ هەبوو. دەبوو بچێتە وێ. کە هەستا سەری سووڕاو چاوی دەڕەشەوە هاتن,, خەریك بوو بکەوێ دەستی دە لکەدارێك گرت, لکەکە رایەنەگرت و کەوت. هەر کەوتە عەرزی و خەوی لێکەوت, خەوێکی قورسی لێکەوت.

هەموو خەڵکی گوندی گەلی شکۆفە لە دەوڵەمەند بوونی تاژی تەحسین کە خەبەری مەرگی حەمەدۆکی بردبووە شارۆچکەو مژدانەی لە خان و ئاغاکان وەرگرتبوو ئاگادار بوون و هەروەها خەبەریان زانی کە مەحموود ئاغا بە خۆی و پازدە سوارەوە وەدوای کەوتوە کە پارەکەی لێ بستێنێ. دێ بە تەواوی شڵەژابوو:

"مەحموودئاغا پارەکەی لێدەستێنێ".

"بەو پووڵەی داویانەتێ دەتوانێ پازدە گاجووت, نۆ ئەسپ, سەد بزن و سی و پێنج مەڕ بکڕێ...".

"بوو بە خاوەن پارەو رۆیشت".

"بۆچی نەترسێ, ئەگەر چەتەکان پێ بزانن کە ئەو هەموو پووڵەی هەیە...".

"ئەگەر ژەنڕاڵ سەرجووخە کەرتیش پێ بزانێ".

"تاژی تەحسینی بەستەزمان, چما دێڵن ئەو پووڵەی پێ بمێنێ".

"تاژی تەحسینی بەستەزمان, پارەی وەرنەگرت, بەڵای وەرگرت".

"مەحموودئاغای چاوهەڵۆش دەبێتە بەڵا بۆ گیانی".

"یان ئەم موختارەی خۆمان؟ چما دێڵێ ئەو پووڵەی پێ بمێنێ".

"لەگەڵ سەرجووخە عەلی کەرتیش رێك کەوتوە...".

"مەحموودئاغا نایەڵێ قرۆشێك لەم دراوە کەس لەسەر چاوی خۆی دانێ...".

"تاژی تەحسین ئەگەر ئازایە با پووڵەکەیان نەداتێ...".

"موختارو سەرجووخە کەرتیش حەمەدۆکیان کوشت... پووڵەکە...".

"پووڵەکەی تاژی تەحسینی چڵمن وەری گرتوە...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"چما ئەو هەموو پارەیە هەر بۆ ئەوەی چەند شەقاو غاری داوە دەدەن بە هیچ کەس؟".

"مەحموود ئاغا کەوڵی لەبەر دادەڕنێ".

"ژەنرال سەرجووخە عەلی کەرتیش چاوانی هەڵدەقەنێ".

"ئەگەر ئازایە دێتەوە نێو دێ...".

"دەڵێن مەحموود ئاغا سواری ئەسپی بۆرە بووە, فیلینتای لە شان کردوەو وەك باڵدار بەرەو ئێرە دێ".

تاژی تەحسینیش لەنێو لێڕەوار خەوی لێکەوتبوو و خەونی سەیرو سەمەرەی دەدیتن. وەختێك هەتاو لێی دا, وەخەبەر هات. لە زۆر دوور گورگێك دەیلووراند, تاژی تەحسین مووی لەشی ڕاست بوونەوە: لوورەی گورگ فەڕی باش نیە. دەستی لەبن هەنگڵی دا لەسەر پووڵەکەی بوو. زراوی چوو. ئێستا وەلی چووەو هەموو شتێکی بۆ دێهاتیەکان باس کردوە. دێهاتیەکانیش... کێ چووزانێ... کچانیش بە چ شێوەیەك تەماشای دەکەن؟ بەو چاوە کە تەماشای پیاوی پووڵدار دەکەن. لەنێو دێی دا ڕاست وەك سەرجووخە عەلی کەرتیش دێت و دەچێ: سنگ تێقوپیو, قوون دەرپەڕیو. ڕاست وەك بەران. هەموو کەس تەماشای دەکا.

"تاژی تەحسین دەوڵەمەندێکی زلە".

ترسی گورگ و لەزەتی تامی شیرنی دەوڵەمەندبوون ئەویان هەتا سەر شاخەکەی پشتی ئاوەدانی برد. هەتا دنیا تاریك دادێ لێرە خۆی دەشارێتەوەو کە تاریك داهات وەك ڕێوی خۆ بەنێو ماڵان دا دەکا, پاشانیش دایکی لە سیرێ تا پیوازێ هەرچی لە ئاوایی دا رووی داوە هەمووی بۆ دەگێڕێتەوە. ئەویش... پارەکەی لەنێو ئاوەدانی لە جێیەك دەشارێتەوە کە هەزار ساڵیشی بۆ بگەڕێن کەس نەیبینێتەوە. دەیەویست هەرچی زووە بچێتەوە نێو دێ, لەوێ لە پەلەپەلان خەریك بوو دڵی بتۆقێ. خەڵکی دێکەشیان با ئێستا بێن بیبینن نەك ئەودەم کە هێندەی شۆرباو خواردبوو هەڵامسابوو, ئێستا با بێن بیبینن.

ئیدی خۆی پێ ڕاگیر نەکرا, لەو کونەی خۆی تێدا حەشار دابوو هاتەدەر. لەسەر ئەو شاخە کە خۆی لەبن دا شاردبووەوە دەستی کرد بە ڕاوێچکان. ئێستا دەبوو یەکێك لە خەڵکی ئاوایی بیبینێ کە چۆن سنگی ڕەپێش کردبوو پیاسەی دەکرد. هەموو دەوڵەمەندەکان ئاوا سنگیان ڕەپێش دەکەن. ئەگەر مەحموودئاغاو پیاوەکانی هاتبنە ئاوەدانی, یان مورتەزاغا... ئەودەم تاژی تەحسینیش: چیا بگرەو هاتم. ئەودەم ئەگەر توانیان بیگرن, با بیگرن. وەختێك ئەو بەنێو ئەو بەردەڵانەدا ڕابکا, ئەگەر گوللەشی لەدوا باوێن تۆزی ناشکێنێ. بڕیاری دابوو بچێتە نێو دێ. ئەگەر کەسێك بیهەوێ پووڵەکەی لێبستێنێ, بەندەن بگرەو هاتم. توێشوویەکی زۆریش لەگەڵ خۆی دەبا... خوێش هەرواو چەقۆیەکی تیژیش. ئەگەر برسی بوو گیسکێك لە مێگەلی شوان... ئەودەم لەسەر کانییەك لەنێو پنگەڵان گۆشت گیسك لەسەر ئاگری پۆلان دەبرژێنێ و لە کاتێك دا ڕۆن بە دم و لەوسی دا دێتەخوار گۆشتی برژیو هەڵدەلرفێنێ. ئەو وەلییە سەگبابە... پێش هەمووان تەواوی بزنەکانی وی یەك بە یەك دەخوا. ئەوان هێشتا تاژی تەحسینیان نەناسیوە. ئەو دزێکی ئەوەندە کارامەیە ڕۆڵەی لەبەر دایکێ هەڵدەگرێ, نایەڵێ پێ بزانێ. بۆچی لە هەموو گەڵی شکۆفە کەڵەبابێك پەیدا نابێ؟ چونکە هەموو کەڵەشێرەکانی ئەم دێیە تاژی تەحسین دزیونی و بردوونی خواردوونی. ئەویش لەسەر ئەو کانییە کە ئاوەکەی بۆپنگی لێدێ. کێ سەری ئەو کەڵەشێرانەی لەدێی دزیون بردوون لە ئەشکەوتی قەڵای ئاڵخ دا شاردوونیەوە؟ دیارە تاژی تەحسین. زۆر باشە, لەماوەی ئەم دە ساڵەدا لەم دێیە هیچ کەس تێگەیشت ئەو هەموو کەڵەشێرە کێ بردنی و کێ تۆوی کەڵەبابی لەم دێیەدا بڕیەوە؟ لەنێو دێ دا شکیان بۆ هەموو منداڵانی ئاوەدانی چوو,

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەڵام عەبدی خوای راست بووەوە بڵێ: خەڵکینە ئەوەی تۆوی کەڵەشێری لەم دێیەدا بڕیەوە تاژی تەحسینە. داخوا یەك کەس, تەنانەت یەك کەس بەفکری دا هات؟ ئەگەر پێویست بایە تاژی تەحسین ـ شانازیی بە ناسناوی تاژیـیەوە دەکرد ـ دە ساڵانیش لە چیا دەمایەوە هەموو کاوڕو گیسکی دێهاتی دەوروبەری دەخواردو خەلاسی دەکردن, بەڵام ئەو پووڵەی بە ئارەقی نێوچاوانی پەیدای کردبوو, نەدەدا.

بەرە بەرە دنیا تاریك دەبوو, تاژی تەحسین لەسەر شاخەکە وەك شێتان ئەم سەرو ئەوسەری دەکرد. کە هەتاو ئاوا بوو ئەوەندە خۆشحاڵ بوو کە بە دەست خۆی نەبوو هاواری کردو خۆی هەڵاویشت. بەدوای ئەوەدا ترساو چوو لەبن شاخەکە لە کونێك دا خۆی شاردەوە. چەند لەحزەیەك گوێی بەم لاو لادا گرت, چووکترین دەنگ و هەرا نەدەهات. بە سەنگینی و ئارامی لە شاخی هاتەخوارو وەك ڕێوی بێدەنگ و هەرا خۆی بەنێو دێ دا کردو کاتێك گەیشتەوە ماڵێ دڵی تەپەتەپ لێی دەدا:

"دایە, دایە, دەرکەم لێوەکە".

دایکی دەرگای لێکردەوە. لە ماڵێ ئاگر داییسا وەختێك دایکی لەبەر شۆقی ئاگر چاوی بە روخساری کەوت بە سەرسوڕمانەوە هاواری کرد:

"ئەیەڕۆڕۆ کوڕم, چت بەسەر هاتوە؟".

تاژی تەحسین کە خێرا چووبووە ژووری و دەرگای پێوە دابوو گوتی:

"هیچ نەبووە دایە, هیچ نەبووە... دەقیقەیەك گوێم بۆ راگرە... گوێت لە قسەکانم بێ, ئەم رۆژانە دەستەیەك لە خەڵکی شارۆچکەی نەهاتوونە ئێرە لەمن بپرسن؟ لەنێو ئاوایی کابرایەکی شەلت دیوە ناوی عەلیەشەل بێ؟ مەحموودئاغا لەکوێیە؟".

"هەیهووو, کوڕم کەس نەهاتوە, نە شەل, نە کوێر, نە ساغ. مەحموودئاغاش هێشتا نەهاتوە, گۆیا قەرار بووە بێ".

"هیچ کەس, هیچ کەس نەهاتوە نا؟".

"هیچ کەس کوڕم, بۆخۆت دەزانی لەنێو دێی مێشوولە باڵ لێك دا ئەمن دەزانم".

"دایە, دەوڵەمەند بووم".

دایکی لە حاڵێك دا بەحەبەساوی تەماشای دەکرد گوتی:

"بیستم کوڕم, بیستم. وەلیەشوان دێیەکەی ژێروژوور کرد. لەنێو دێی باس هەر باسی تۆیە".

"دەوڵەمەند بووم دایە, دەوڵەمەند. وەرە ئێرە".

قۆڵی دایکیی گرت و بردیە نیزیك ئاگردان. دەستی لە باغەڵێی راکردو دەسرۆکەیەك کە پووڵەکەی تێوە پێچابوو, دەری هێناو گوتی:

"بڕوانە دایە. ئەمە یەك, بەم یەکە دەتوانی دوو جووت گا بکڕی, گوتت کەسی غەریبە نەهاتوەتە ئاوایی؟".

"هیچ, هیچ".

"ئەمە دوو, بەمەشیان دەتوانی ئەسپێك و ماوزەرێك و نیروئامورێك بکڕی. ئێستا بەم یەکەیان... دوو مانگای دۆت بۆ دەکڕم. بەم یەکەش فرۆیەکی زۆر, ماست, رۆنەکەرەو قەیماغ دەخۆین... یازدە گیسکیش دەکڕین... ئەتۆش پەنیری دروست دەکەی. دایە هیچ کەس لەگەڵ کابرایەکی شەل نەهاتوەتە ئاوایی, هیچ, هیچ؟ مەحموودئاغا نەهاتوە؟".

"نەهاتوە هیچ, هیچ, هیچ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەوڵەمەند بووم دایە".

دایە لە سەیران چاوی پێدەرپەڕیبوون و تەماشای ئەو دراوەی دەکرد کە تەحسین لەسەر عەرزی لە پەنای یەك دایناباوو، ئەوەی دەیدی باوەڕی نەدەکرد.

تاژی تەحسین یەك بین بەسەرهاتەکەی دەگێڕایەوەو باسی موڕتەزاغاو عەلیەشەلی دەکرد.

"ئەو پیاوە لەو پارەیە کە لە مزگێنیی مەرگی حەمەدۆك دا داویە بەمن پەژیوان نابێتەوە؟".

لە نەکاو دایە رەنگی زەرد هەڵگەڕا: ئەمن نازانم کوڕی خۆم.

تاژی تەحسین بە پێکەنینەوە گوتی: پەژیوان نابێتەوە، نا.

ئەم پێکەنینە لە رووی ترسەوە بوو.

"ئەمن خەبەری مەرگی پیاوی وەك حەمەدۆکم داوەتێ. بۆ مزگێنیەکی وا ئەم پارەیە کەمیشە".

"ئەدی کوڕم، کەمیشە...".

هەستایە سەرپێ: ئەتۆ لە برسان مردی کوڕم...

تاژی تەحسین گوتی:

"ئەی دایە مردم لە برسان، سێ شەوو رۆژە پاروەنانێکم لە گەروو نەچووەتەخوار... ئەم پوولە کەمیشە، وەنا دایە؟".

"ئەدی کەمیشە...".

"ئەم پارەیە لە کوێ دانێین کە کەس...".

"ئەتۆ دراوەکەی وەمن دە، ئەمن دەزانم لەکوێی دانێم، ئەگەر مستەفا کەمال پاشاش بێ ناتوانێ وەیبینێ".

"وێت نادەم دایە، بۆخۆم دەیشارمەوە".

"باشە، چما پوولی خۆت نیە؟ بۆخۆت بیشارەوە، بەڵام ئەگەر ژەنراڵ سەرجووخە عەلی کەرتیش و موختار کەوڵیان کردی، خۆ جێیەکەیان پێ ناڵێی؟".

"دەیڵێم...".

"باشە، ئیدی بۆخۆت دەزانی کوڕم".

تاژی تەحسین بە هەژاوی و نیگەرانیەوە گوتی:

"ئەتۆ وەیشێرە دایە، ئەگەر ئەمن لەبن داران دا بکوژن، دیسان جێیەکەی بەوان مەڵێ. ئەگەر ئەنجن ئەنجنم کەن... گوێی خۆت باخنە، چاوانت بقونجێنەو جێیەکەیان پێ مەڵێ، تەنانەت ئەگەر مەحموودئاغا لەبن پێی ئەسپەکەیدا تۆ بپلیشێنێتەوە..."

"جێیەکەی ناڵێم".

"سوێند بخۆ".

"بەچی؟".

"بە گیانی من".

"سوێندم خواردو تەواو بوو".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەگەر دایە نەتوانێ هاوارو ناڵەی تاژی تەحسین تەحەممول بکاو جێی پووڵەکەیان پێ بڵێ, تاژی تەحسین لە جێ گیانی دەردەچێ. باشە دایکی هەرگیز رازی نابێ ئەو بمرێ. ئێستا ئەگەر عەلی کەرتیش لەبن داران دا بیکوژێ, ئەوە شتێکی دیکەیە".

تاژی تەحسین پاش ئەوەی هەموو پارەکەی وەدایکی دا, گوتی:

"دایە شۆرباوێکم بدەیە, خەریکم دەمرم".

دایك, چێشتەکەی بەمەنجەڵەوە لەنێوبەندی سفرەکە دانا. تەحسین بە کەچکێکی گەورەی دار دەستی بە چێشت خواردن کرد, چەند دەقیقە دواتر شەلاڵی ئارەق بوو.

"کوڕم, ئەمن دەڕۆم".

"بڕۆ دایە بڕۆ... وریا بە پووڵەکە مشك نەیخوا".

دایك لێی دا ڕۆیشت. وەختێك هاتەوە دیتی تاژی تەحسین لەبەر ئاوری درێژ بووەو خەوی لێکەوتوە.

بەیانی دایك و کوڕ بە خۆشحاڵی لە خەو هەستان و هەتا نیوەڕۆیە بە ئیشتیاوە باسی کڕینی گاجووت, ئەسپی ڕەسەن, بزن و مەڕ, نیرۆئاموورو کێڵگەیەکیان کرد کە هەرچی لێی بچێندرێ هێند بە قەوەت دەبێ پڵنگی تێ ناچێ. هەتا پتریان قسە دەکرد چەنەگەیان باشتر گەرم دەبوو. ئەگەر تاژی تەحسین بۆ خۆدەرخستن لەنێو ئاوەدانی بە پەلە نەبایە دایك و کوڕ سێ شەو و ڕۆژان لەو بارەیەوە قسەیان دەکرد. تاژی تەحسین لەلایەك تامەزرۆ بوو لەگەڵ دایکی باسی بەختیاری و دواڕۆژی پڕ لە دارایی خۆیان بکاو لەزەتی لێببینێ, لەلایەکی دیکەش دەیەویست خۆی بە خەڵکی ئاوەدانی نیشان بدا. پارەکەی لە ڕێی حەڵاڵەوە پەیدا کردبوو, و ئەگەر دنیاش خەرابایە هیچ هێزێك نەیدەتوانی لێی بستێنێ.

سەرەنجام خۆی پێ ڕانەگیرا, لەماڵێ هاتەدەرو چووە بن چنارێ. چنارەکە کانییەکی لەبن هەڵدەقوڵی, هێندی بڵێی یەك و دوو بن چنار پڕ بوو لە ژن و پیاو و منداڵ. هەرکەس دەیگەیشتێ لێی دەپرسی کە چۆن دەوڵەمەند بووە. ئەویش بێئەوەی هەست بە وەڕەزی و ماندوویی بکا, باسی دەکرد کە چۆن یەك تەکان لێرەوە تا شارۆچکە غاری دا, چۆن بە دەهۆڵ و زوڕناوە لە شارۆچکە پێشوازیی لێکرا, چۆن هەتا بەردەرکی ژووری قایمەقام ڕۆیشت و لەوێ بێهۆش کەوت و وەختێك وەهۆش هاتەوە دوکتۆرو پیاوماقووڵانی شارۆچکەی لە ژوور سەری خۆی دی, هەروەها چۆن پیاوێکی کەڵەگەت و کابرایەکی شەلی کڵاوشەبقە لەسەر لێکدا لێکدا پارەیان دەدایەو چۆن ئەگەر پووڵەکەی وەرنەدەگرت لێی توورە دەبوون. هەمووی موو بە موو گێڕایەوەو لێی زیاد کرد کە پاشان ئەو پیاوەی پارەکەی دابوویە, بردیەوە ماڵێ خۆی و بەرخی بۆ سەر بڕی و شانە شانە هەنگوینی تازەی بڕیەوەو شەربەتێکی دایە کە بۆنی گوڵی سووری لێدەهات و لە جێوبانێك دا نواندی کە بۆنی گوڵی سووری لێدەهات:

"پاشانیش ئەو پیاوە کەڵەگەتە گوتی... حەمەدۆك ویستوویەتی بیکوژێ, وەختێك عەلی کەرتیش حەمەدۆکی کوشت ئەمنیش مزگێنییەکەم بۆ ئەو پیاوە برد, بە منی گوت... هەرچی دەتەوێ داوام لێبکە, بەسەرچاوم, هەرچی دەتەوێ داوا بکە, ئەگەر حەز دەکەی لەو کچە جوانانەی شارۆچکە ژنێکت بۆ دێنم. ئەمنیش گوتم: نا, نامەوێ, وەختێك بەڕێی دەکردم گوتی تەحسین ئێرە وەك ماڵی خۆتە, هەروەخت دەست و دڵت تەنگ بوون وەرە, هەرچی ویستت, ئەسپت ویست ئەسپ, چەکت ویست چەك, پارەت ویست پارە, زەویت ویست زەوی, کچت ویست کچ, هەر ئەوەندە دڵت بیگرێ و داوا بکە... هەرچی بتەوێ بەسەرچاوم, زۆرم خۆش ویستی, وەك ئەولادی خۆمی... ئێستا کە ئەتۆ مردی و زیندوو بوویەوە, بەڵام مزگێنیی مەرگی دوژمنت بۆ هێنام, ئەمنیش تۆ... ئەمنیش پێم گوت خۆش بی ئاغا..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەشیمەت بەرە بەرە زۆرتر دەبوو, کە لە نەکاو موختار بە سواری ئەسپی بۆرە لە جادەی خوارێ وەدەر کەوت. چاوەکانی تاژی تەحسین وەك کەللاشووشە لە کالانەدا بزەبزیان دەهات, دەیەویست پێش ئەوەی موختار بگاتێ ئەو بەنێو حەشیمەتەکەدا خۆی دەرباز بکاو بەرەو چیا تێی تەقێنێ. بەڵام نەیدەتوانی. بە دیتنی موختار تەواوی لەشی کەوتە لەرزین و هەر لەوێ ئەژنۆی دوولا هاتنەوە. لەسەر بەردی کانێیەکە دانیشت. چەند جار هەوڵی دا هەستێ بەڵام بە هیچ جۆر نەیدەتوانی هەستێ.

موختار هات, درِی بە حەشیمەت دا, ئەویش هات و لەسەر کانێیەکە دابەزی. هەوساری ئەسپەکەی دایە دەستی کورِە جحێڵەیەك و گوتی: ئەمەی بەرەوە ماڵێ.

"چیە, چ باسە لێرە کۆ بوونەوە؟".

گوتیان: دەتەویست چ بێ, تاژێیەکەمان...

"دەوڵەمەند بووە".

"حەمەدۆك دەوڵەمەندی کردوە".

هەموویان لە سەر هەتا پیواز بۆ باس کرد. موختار پێکەنی. پاشانیش گوتی: وەزع خەراپە, یاوەر زۆر لە دێیەکەمان توورِەیە. گوتوویەتی دەیەوێ ئێرە لەگەڵ عەرزی تەخت بکا. تووشی ژانەسەر بووین. ئەم ژنانە بەدبەختیان کردین. ئەگەر مەحموودئاغا پێبزانێ... ئیشەڵلا پێنازانێ. ئیشەڵلا نایەتە ئاوەدانی.

"چ بووە, دێیەکەمان چ بەڵایەکی بەسەر هاتوە؟".

"ئەوەی کوژراوە حەمەدۆك نەبووە".

"ئەدی کێ بووە؟".

"گۆیا وەسمانەرِەش بووە - هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا- وەختێك ژنانی ئاوەدانییش گوتیان ئەمە حەمەدۆکە کوژراوەو شیوەنیان بۆ کرد, جەندرمەکانیش گوتیان ئەمە حەمەدۆکەو برووسکەیان بۆ ئەنکەرە لێدا کە حەمەدۆکمان کوشتوە. پاشانیش وەختێك مەسەلەکە روون دەبێتەوە هەموویان دەبنە پووڵەسوورکەیەك. یاوەر هەر دەڵێ سنگ لە ...ی ژنانی ئاوەدانی دەبرِم. ئیشەڵلا, ئیشەڵلا مەحموودئاغا توورِە نابێ".

"با سنگ لە ...ی ژنەکەی خۆی ببرِێ".

"یاوەر هەر دەڵێ دێیەکەی دەکەمە خۆڵەمێش و هەرزنی لێدەچێنم. ئیشەڵلا مەحموودئاغا نایەتە ئاوایی".

"با بێکاتە خۆڵەمێش بزانین".

"ئەمن بە هەزار زەحمەت گیانی خۆمم نەجات دا. ئەویش لەبەر خاتری حەمەدۆك. پێم گوتن رەحمم پێ بکەن, لێم مەدەن, مەم نێرنە بەندیخانە, ئەمن حەمەدۆکتان بۆ دێنم. جێیەکەی دەبینمەوەو خەبەرتان دەدەمێ. ئەمانەم گوت و بە هەزار زەحمەت گیانی خۆم لە دەستیان رزگار کرد. یاوەر لە هیچ توورِە نیە لە گریان و شیوەنی ژنان نەبێ, خەریکە شێت دەبێ, بە هیچ کەس دانامەزرێ".

دەڵێ: باشە, با ژنانی گەڵی شکۆفە وا بکەن, قەرز بێ لەسەرم. خوا بکا مەحموودئاغا..."

پاشان ئاورِی دایەوە لای ژنەکان:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"یانی چی, چ پێویست بوو لەسەر تەرمی چەتەیەکی بێگانە شیوەن بکەن کە بەڵێ حەمەدۆکە؟ ناوی دێیەکی بەو باشییەتان لە شارۆچکەیەکی وا گەورەدا لە گوو وەردا. ئێستا ئەمن چ بکەم... ئا...خ لە دەست ئەم ژنانە, ئا...خ, چەتەیەکی بێگانە بە ئێوە چی, بۆچی شیوەنی بۆ دەکەن جندەینە, بۆچی دێیەکە ئاور تێبەردەدەن...".

"چما ئەو بەندەی خوا نەبوو؟".

"خۆ نابێ مردوو وەك سەگ لە قووڵکەیەك هاویژرێ".

"بەتایبەتی کە مەیتی حەمەدۆکیش بێ...".

موختار پڕ بە گەرووی نەڕاندی:

"تەرمی حەمەدۆك نەبوو".

"با تەرمی حەمەدۆکیش نەبێ, خۆ تەرمی بنیادەمە".

"ئاوا شیوەن دەکەن؟".

"ئێمە لە باب و باپیرانی خۆمان دیوە ئاوا شیوەن دەکەن".

"لەسەر تەرمی هەرکەس کە هاتە بەردەستتان؟".

"لەسەر تەرمی هەر ئادەمیزادێك...".

"موختار! ئێستا کە وای لێهاتوە...".

"وەختێك ئەتۆ مردی لەسەر تەرمەکەت شین ناگێڕین".

"تەرمی تۆ وەك کەلاکە سەگ داوێینە نێو قووڵکەیەك".

"پێت خۆشە؟".

موختار تووڕە بوو, نەڕاندی, جنێوی دان, شێت بوو. کە ئەو جنێوی دەدان, ژنەکانیش جنێویان پێدەدانەوە. سەرەنجام موختار بانگی مێردەکانیانی کرد. ئەوان ژنەکانیان ئارام کردنەوە. موختار بە ناچار هەڵاتەوە ماڵێ. ژنەکان لەبن چنارێ کۆ ببوونەوەو هەرچی جنێوی دەیان زانی حەواڵەی موختار, یاوەرو ئەنکەرەیان دەکردو گۆرانیی گشتیان دەگوتن و بە حەمەدۆکیان هەڵدەگوت. بەخەبەری نەکوژرانی حەمەدۆکی ئەوەندە خۆشحاڵ بوون نەك هەر یاوەر, تەنانەت مەحموودئاغاشیان بە هیچ نەدەزانی. ئاوایی پڕ ببوو لە شادمانی. موختارو چەند پیرو پاتاڵ خەریك بوون یەخەی خۆیان دابدڕن. پێکەنینی خۆشحاڵی و گۆرانی گوتن هەتا نیوەشەوێ درێژەی هەبوو.

تاژی تەحسینیش خۆی رەگەڵ شەپۆلی ئەم خۆشحاڵییە خستبوو, ئەو لەبەر شتێکی دیکە لە هەمووان زیاتر بە مانی حەمەدۆك خۆشحاڵ بوو, و لە خۆشییان لە پەستا هاواری دەکرد. وەختێك هاتنەوە ماڵێ گوتی: دایە, و باوەشی بە دایکیدا کرد:

"دایە ئێستا ئیدی بە تەواوی بووینە پووڵدار, بزانە دەمەوێ چ بکەم لە جیاتی موختار بۆخۆم وەدوای حەمەدۆك دەکەوم, شوێنەکەی هەڵدەگرم و دەیبینمەوە, پاشانیش خەبەر بەو ئاغایە دەدەم, ئەویش ئەمجار زۆر, زۆر, زۆر زیاتر لە جاری پێشوو پارەم دەداتێ. ئەم ماڵە پڕ دەبێ لە پووڵ, ئا... ئەوەندە".

"بێدەنگ بە سندان لەسەریدراو, ئەمن پارەم ناوێ... پاشانیش ئەوان حەمەدۆکی بکوژن, بەڵێ؟".

تاژی تەحسین لێوی هەڵچنین و گوتی:

"با بیکوژن, چما حەمەدۆك برای منە؟ سبەینێ توێشووم زۆر بۆ سازکە. دەمەوێ بڕۆم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ناوی هەموو کوێخاکان لە گیرفانی مورتەزاغادا بوو. ئەو شەوێکیان سواری ئەسپ بوو و بەرەو ئەدەنە وەڕێ کەوت, کە گەیشتە ماڵی رەمەزانی خان, زۆر لەنیوەشەوێ لایدابوو. خان پیاوێکی بەساڵداچوو بوو, لەمێژ بوو خەوی لێکەوتبوو. هەر کە لە دەرگای دا وەرگێڕکەیەك دەرگای کردەوە. خان کە دەسبەجێ وەخەبەر هاتبوو, بە خەواڵوویی, بە ئارەقچن و رۆبەوە هاتەدەرێ.

کوڕە خزمەتکارەکە لە سووچێك راوەستابوو, بە چاوێکی پڕ لە سەرسوڕمانەوە تەماشای ئەو ئاغا کەڵەگەتە کڵاوشەبقە لەسەرەی دەکرد کە دوو دەمانچەی لەبەر پشتێنێ راکردبوون. قەت نەیدیبوو. مورتەزاغا گوتی:

"خان, ئەمن مورتەزای نۆکەرتم, دەبێ ببووری کە بەم نیوەشەوە ئەزیەتم دای...".

"جارێ وەرە سەرێ گیانە, وەرە سەرێ دوایە قسان دەکەین".

لە نهۆمی سەرێ هاتوچۆ بوو, هێشتا خان لە پلیکانەکان نەهاتبووە خوارێ چرایەکان هەڵکرابوون.

لە تەنیشت یەکتر لەسەر قەنەفە دانیشتن. هەر دانیشتن و قاوەیان هێنا.

"خێرە مورتەزاغا...".

مورتەزاغا هەموو بەسەرهاتەکەی, مەسەلەی حەمەدۆك, کوژرانی عەلیسەفابەگ, درۆیەکانی یاوەر فاررووق بەگ و ئەوە کە چۆن لە شارۆچکە وەك خانێکی رەمەزانی پێشوازیی لێکراو چۆن تالیب بەگ بە شێوەیەکی سامناك بە دەستی حەمەدۆك کوژرا, بە کورتی هەموو شتێکی لە سیر هەتا پیواز گێڕایەوەو سەرەنجام گوتی:

"خان, مەسەلەکە بەم جۆرەیە... بەڵام عارف صائم بەگ, ئەو ناپیاوەش لە ترسی قوونێی وا بە ئەنکەرە نیشان دەدا کە هیچ کام لەمانە روویان نەداوە. ئەگەر ئەنکەرە لە هەمووی ئەم رووداوانە ئاگادار بێ, ئیدی ئەوی ناکەنە وەکیلی ئێرە. هەربۆیەش چیاو بەندەن پڕ بوون لە چەتە. ئەم حەمەدۆکە, ئەم دوژمنی ماڵ و ناموسەش بە جارێك خۆی کردوەتە حوکمداری چیاکانی تووڕووس. ئیدی لەمەدوا نە دەستەیەك و نە فەوجێك و نە لەشکرێك, هیچ شتێك ناتوانێ پێشی حەمەدۆك بگرێ, هەموو خەڵك بەتایبەتی چینی قوون رووتان و تایفەی پێخواسان لە ژێر فەرمانی دان. ئەو نیشتمانەی ئێمە لە دەستی دوژمنمان نەجات دا ئەوان وێرانیان کرد. وەك بیستوومە ئەم رۆژانە بەنیازن ئەدەنەش بگرن. بەردی لەسەر بەردی ناهێڵن و سەری کەس بە لەشیەوە ناهێڵن...".

رەمەزانی خان دوژمنی خوێنیی عارف صائم بەگ بوو. لە جیاتی ئەو ببێتە وەکیل, ئەنکەرە ئەو جەندرمە هەرچی و پەرچییەی کردە وەکیل. لە کاتێك دا لە حەوسەد ساڵ لەمەوبەرەوە هەتا ئێستا کاروباری ئەدەنە بەدەست ئەمیرانی رەمەزانییەوە بوو. رەمەزانییەکان کە حەوسەد ساڵ فەرمانڕەواییان بەسەر ئەو مەڵبەندەوە کردبوو, لە دەورەی کۆماردا ناچار بوون سووچێکی ئەم کڵاوە بدەنە دەست خەڵکی دیکەو ئەمەشیان هەروا لەسەر دڵ مابوو. ئەمەش داخێکی گەورە بوو. لە هیچ دەورو زەمانێك دا لە سەردەمی سەلجووقییەکانیش دا بەڵای وا بەسەر خانەکانی رەمەزانی نەهاتبوو... تاقە یەك نوێنەری مەجلیسیان هەبوو کە ئەویش رەمەزانییەکی لە سەداسەد خالیس نەبوو, کابرایەکی هەمیشە مەست بوو.

خانی رەمەزانی گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەقتە مورتەزاغا، ئێمە دەبێ جێگایەك بدۆزینەوە كە مەسەلەی ئەم راپەرینە بە ئاگاداریی ئەنكەرە بگەیەنین. بەڵام داخوا چۆن ئەو كارە بكەین. ناكرێ بچینە لای وەكیلی كاروباری نێوخۆ. پێی وایە سەرۆك وەزیرانە. چاوپێكەوتنی پاشاش لە تەخت كردنی چیاكانی تووڕووس دژوارترە".

هەتا بەیانی قسەیان كردن. سەرەنجامیش بڕیاریان دا رێگایەك كە بە فكری مورتەزاغا گەیشتبوو، هەڵبژێرن.

"خان، ئەم عارف صائم بەگە هێندێ بەرنامەی دیكەشی هەن..."

"بەرنامە وەك چی؟".

مورتەزاغا پێكەنی:

"بەرە بەرە خەریكم سەر لە كارەكانی دەردەكەم. هێشتا بە تەواوی بۆم ساغ نەبووەتەوە، ئەگەر سابیتی بكەم، عارف صائم بەگ دەبێتە تۆزو دەچێتە حەوا".

خان بە شاكەشاك و بە چاوێكی پڕ لە مەراقەوە پرسی:

"بڵێ بزانم مەسەلە چیە؟".

"پێم وایە عارف صائم بەگ كەسێك نیە بە نوێنەرایەتیی مەجلیس و سەرۆك وەزیری رازی بێ. ئەو چاوی لە هەورازترە... لەگەڵ هەموو قسەیەكی دەڵێ پاشا ئەمن هەڵی دەسووڕێنم".

"ئەمەی دەزانم".

"ئەو تەون و بەستی نهێنیشی هەیە".

"لەگەڵ كێ؟".

"لەگەڵ چەركەسەكانی ئەو چیایانەی سەرێ رێك كەوتوە... وەك بیستوومە ئەگەر لەسەر ئەو، چیانشینەكان، هەموو چیانشینەكان راپەڕن... بەڕواڵەت ئەو خۆی تێكەڵ ناكا...".

"بڵێ بزانم چت بیستوە؟".

"چەركەسەكان لەنێوان ئەو و فەرانسەیی‌یەكان لە سووریەو ئینگلیزی‌یەكان لە عیراق بوونە واسیتە. پەیام دەبەن و دێننەوە، لەوە زیاتر سەری لێ دەرناكەم".

مورتەزاغا هەستایە سەرپێ و دەستەكانیی راوەشاندن. ماوەیەك هەروا بە پێوە بیری كردەوەو ئەمجار گوتی:

"خان. ناوێرم بێڵێم. تەنانەت ناتوانم ئەو قسەیەم بە زمانیش دا بێ"

خانی رەمەزانی هاواری كرد: بڵێ بزانم مەسەلە چیە؟

"خان، شتێكت لێدەپرسم".

"بڵێ".

"داخوا بە درێژایی مێژوو، ئەم ئاوو خاكە، ئەم سەرزەمینە مەزنەی عوسمانی‌یەكان توانیویەتی پیاوی وەك مستەفا كەمال پاشا پێبگەیەنێ؟"

خان نێوچاوانی تێك ناو گوتی:

"ئەمەیان ئیدی نازانم، ئەتۆ پێم بڵێ بزانم چت بەسەر هاتوە؟".

مورتەزاغا لە روو چوو، چەند جار تفی قووت دایەوە. یەكەم جار بوو لە ژیانی دا لەبارەی مستەفا كەمال پاشاوە لەگەڵ دژكردەوەیەكی وا سارد بەرەوڕوو دەبوو. سەری سوڕمابوو. زۆری پێ چوو هەتا هاتەوە سەرخۆ.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەنگۆیەك لەنێو خەڵك دا داكەوتوە كە عارف صائم بەگ پیلانێكی لەنێوبردنی بۆ مستەفا كەمال پاشا رێك خستوە. تەنانەت بۆ ئەو مەبەستە دەیەوێ حەمەدۆك و چەتەكانی توورپووسیش بەهێز بكا".

خانی رەمەزانی قاقایەكی درێژی كێشا:

"مورتەزاغا، ئەمە دەنگۆیە، درۆیە، درۆ. عارف صائم بەگ ناوێرێ كاری وا بكا".

"دەیكاو چاكیشی دەكا. ئەو سەرۆكی دەستەیەك چەتەی بێبەزەییە".

"ناوێرێ".

"هەموو هەر باسی ئەم مەسەلەیە دەكەن".

"قسەی خۆڕایی دەكەن".

"هەر ئەم رۆژانە دەبینین".

"خۆزگە".

"ئەم وشەیەی لە زاری دەرچووبوو.

مورتەزاغا لە حاڵێك دا هەڵدەستایە سەر پێ گوتی: خوا نەكا، لە ترسان هەموو مووی لەشی راست ببوونەوە، دەت گوت لە ترسان لە كونێك دەگەڕێ خۆی تێدا بشارێتەوە. لە چاولێك نانێك دا گیانی ڕەسەر ئارەق كەوت: خوا نەكا.

خان هەستایە سەرپێ، مورتەزاغای زەندەق چووی هێدی كردەوە. ئیدی نە ئەم و نە ئەوی دیكە باسی ئەو مەسەلەیەیان نەكردەوە.

هێشتا هەتاو نەكەوتبوو كە پارێزەر سابیت خانی خەمیرچی هاتەماڵێ رەمەزانی. پیاوێكی گەنج بوو. چاوە زیتەكانی لە كالانەدا دەهاتن و دەچوون. مورتەزاغا بە دیتنی، مووی لەشی بوونە نەشتەر. قەڵافەتێكی سەیری هەبوو. پیاوێك بوو كورتەباڵا، چاوبادامی و قۆرتۆمە دەرپەڕیو. چاوەكانی راست لە بنی لووتی دا پێكەوە نووسابوون. حاڵەتێكی بێئارامی هەبوو، خێرا خێرا قسەی دەكرد.

خان گوتی:

"نووكی قەڵەمی سابیت بەگ تك تك خوێنی لێدەچۆڕێ. نەك هەر لە ئەدەنە، بەڵكوو لە سەرانسەری توركیەدا قازیی وەك خۆی كارزان دەست ناكەوێ. هەر ئەمڕۆ دەستی ویت وەدەست دەدەم".

مورتەزاغا چار ناچار دەبوو لەگەڵ سابیت بەگ هاوكاری بكا. چونكە ئەگەر وا نەبایە بێحورمەتی بە خان دەبوو. پاش دیتنی قازی وەك سەگ لە هاتنەكەی پەژیوان بوو. دانیشتن و هەتا لای نیوەڕۆیە خەریكی بەرنامەدارشتن بوون. بڕیار درا شازدە موختار شازدە نامەو ٣٠ موختاریش ٣٠ برووسكە بۆ وەزیری نێوخۆ بەرێ بكەن. دایان نا سابیت بەگ تەواوی شەوێ خەریك بێ و هەتا سبەینێ نیوەڕۆیە هەموو نامەو برووسكەكان ئامادە بكا. پاشان هەمووان بۆ مورتەزاغا بخوێنێتەوەو ئەویش پەسندیان بكا.

نیوڕۆژێكی خۆشیان خوارد. كە لە نان خواردن بوونەوە سابیت بەگ دەسبەجێ جانتاكەی هەڵگرت و رۆیشت و پاش رۆیشتنی وی خان گوتی:

"دەڵێی ئاورە، بەخوا سابیت بەگی كوڕمان وەك ئاور وایە. ئاگرێك لە ئەنكەرە بەردەدا نە وەزیری نێوخۆ بمێنێ، نە سەرۆك وەزیرو لەوانەیە عیسمەت پاشا لەشكرێك بنێرێتە ئێرە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پاش نیوەڕۆیە موڕتەزاغا چووە نێو شاری و بە پیاسەکردن هەتا سەر چۆمی سەیهان چوو. منداڵان قامیشی شەکریان دەمژی, قامیشێکی درێژی کڕی, چووە پشت چەرخ و فەلەکەکان و بە دزی‌یەوە دەستی بە قامیش مژین کرد. بەنیاز بوو بچێتە جندەخانە. هەتا "داشچیکان قاپووسی" چوو. چەند دەقیقەیەك ڕاوەستاو پاشان پەژیوان بووەوە. بە جحێڵی هەتا هاتبایە ئەدەنە سەرێکی جندەخانەشی دەدا. بەڵام ئێستا لەبەر بەسەرهاتەکانی ماڵێ ڕەمەزانی, یان لەبەر هەرچی بوو نەی‌توانی بچێ... لە هەناوی دا ترس و خەفەتێکی سەیر هێلانەی کردبوو. خەمیرچیی هیچ وەبەر دڵ نەکەوتبوو. ڕەفتاری نەختێك وەك سامی تورقوودی مامۆستا دەچوو: پاشان ئەو کابرایە ئەوەندەم دەڕووتێنێتەوە, وەك سڵقی رووتم لێ‌دێ. لە جێ دا نەدەبوو هێندە کۆڵ بە حەمەدۆکەوە هەڵگرێ: چما ئەمن چ حیسابێکم لەگەڵ حەمەدۆك بووە؟ خۆ ئەمن خەراپەیەکم بۆی نەبووە هەتا بیهەوێ بم کوژێ. داخوا باشتر نەبوو دەستی لە هەموو ئەم بەرنامانە هەڵگرتباو حەمەدۆکی بەگژ مەلادۆران ئەفەندی دا کردبایە؟ دەبوو ڕێگایەك بدۆزێتەوە کە مەلادۆران ئەفەندی بەدەستی حەمەدۆك بکوژرێ.

عەلی‌یەشەل دوژمنی خوێنیی حەمەدۆکیش چووە لە ماڵی مەلادۆران ئەفەندی بووەتە وەرگێڕکە. بە تیرێك دوو نیشانەی دەشکاندن... بەڵام داخوا بەڕاست ئەو شەلە دوژمنی حەمەدۆك بوو؟ بەڕواڵەت وا دیار نەبوو, داخوا ڕێی تێ‌نەدەچوو ئەو یەکێك لە هاودەستانی حەمەدۆك لەنێو شاردا بێ؟ موڕتەزاغا لە حاڵێك دا لە ئەژنۆی خۆی دەدا گوتی: ئەگەر وابێ هەڵەیەکی گەورەم کردوە.

موڕتەزاغا ئێوارەی ئەو ڕۆژە کاتێك دەگەڕایەوە ماڵی ڕەمەزانی, زۆر پەرت و پەرێشان بوو. خان بە ڕوویەکی خۆشەوە هەتا سەر پلیکانان بەپیریەوە چوو, دەستی گرت و لەسەر قەنەفە دای‌نیشاند. تەنانەت خێزانی خانیش هات بەخێراتنی کرد. ماڵی خان خانوویەکی داری دوو نهۆمی گەورە بوو لەسەر لێوی سەیهان کە هەر نهۆمەی دە ژووری هەبوون. خانوویەکی ڕازاوە بوو. پێشتر باوکی خان لەم خانووەدا دەژیا. خانووەکە بەدەستی وەستاکارانی ئەرمەنی دروست کرابوو. بۆ کاروباری دارتاشییش وەستا ڕەزایان لەکێوپارەوە هێنابوو کە لەدار بنیادەمی دەتاشی و گیانی وەبەر دەنا.

خان بە پەرۆشەوە گوتی:

"ئاغای گەورەی تورکمەن, موڕتەزاغا, هیچ دیوتە چۆن خەریکن چوکووراوای وەك گۆشتی قوربانی لەنێو خۆیان دا داروبەش دەکەن؟ ژمارەیەك لە "ئالازیك" دەستەیەك لە "مانیە", هێندێك لە "ئەفیوون"و بەشێك لە "ماراش"و "ئۆرفە"وە هاتوون و خاکی باب و باپیرانمان و هاوینەهەوارەکانمان لەنێو خۆیان دا بەش دەکەن. ئەمانە خەریکن چوکووراوا بەش دەکەن, تالانی دەکەن. ئێمە تالانی وامان نە لە سەردەمی سەلجووقی‌یەکان دا دیوە, نە لە دەورەی عوسمانی و نە لە زەمانی برایم پاشا کوڕی محمد علی پاشا والیی میسردا. دێ بە دێ و دەشت بە دەشت خەریکن چوکووراوا لەنێو خۆیان دا بەش دەکەن. ئێمەش دەست و پێمان بەستراون و تەنیا تەماشای ئەوانە دەکەین کە بوونە مارو زەوی‌یەکانمان لە خۆیان بەش دەکەن. ئەتۆ دەڵێی چی موڕتەزاغا فاتیحەمان خوێندراوەو براوەتەوە".

خانی ڕەمەزانی زۆری دڵ پڕ بوو و زۆریش تووڕە بوو. لەم شارەدا مزگەوتی سوورو ئەو پردە گەورە بەردینەو کاروانسەراو حەمامەکان هەموویان بنەماڵەی وی دروستیان کردبوون. ئەدەنە ئەوان دروستیان کرد. نیزیکەی هەشت سەد ساڵ چوکووراوا لەژێر دەسەڵاتی وان دا بوو... ئێستا ئەم پیاوە, ئەم خانە هەقی نەبوو لە داخان شێت بێ؟ ڕەمەزانی‌یەکی وا گەورە وەك بەردی بن گۆمێ لە گۆشەیەك کەوتبوو. موڕتەزاغا لەو بارەیەوە زۆر بەداخ بوو, کەمی مابوو دەست کا بە گریان. بەڵام لەنەکاو هاتەوە هۆش خۆی. زانیاری و ئاگاداری‌یەکانی خۆی هەڵسەنگاند. چەندین ساڵ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەمەوبەر هاوڕێیەکی زۆر نیزیکی لە بنەماڵەی ڕەمەزانییەکان هەبوو. ئەو هەر باسی ڕەمەزانییەکانی دەکردو مێژووی پڕشنگداری ڕەمەزانییەکانی بۆ مورتەزاغا دەگێڕایەوە کە لەو کاتەوە بەشێك لە خانەکانی یووروەگیر بوون و هاتوونە چوکووراوا چییان کردوە.

ڕەمەزانییەکان بە درێژایی مێژوو لە بەڕێوەبردنی کاروباری وڵات دوور نەبوون. ئێستاش دڵیان هەر لەگەڵ دەوڵەت بوو و ڕێزو حورمەتێکیان هەبوو. دیسانیش هەر خاوەن حورمەت و قەدر دەبن. ئاوی دەریا هەرگیز وشك نابێ, لە دوارۆژێکی نیزیکیش دا تایفەی ڕەمەزانی ئەنکەرەی دادەگرێ. خان نەیدەتوانی بوونی عارف صائم بەگ و تازە بەسەرداکەوتووەکانی دیکە تەحەممول بکا. باشە هەقیشی بوو. ڕاستی دەکرد. بەڵام نەدەبوو نەختێك ڕاوەستێ؟ لە ڕاستییش دا ئێستا تاقمێك هەرچی و پەرچی کە کەس نازانێ لە کوێوە هاتوون و تەنانەت ئەسڵ و نەسەبیشیان روون نیە بوونە وەکیلی مەجلیس و لە چوکووراوا هەڵبەز دابەزیانەو خانێکی بەو گەورەییەش گۆشەنشین بووەو بووەتە بەردی بن گۆمێ. ئەو هەقی بوو ئاوا تووڕە بێ.

وەسبەینێ ڕا ڕاست وەختی نیوەڕۆیە سابیت بەگی پارێزەر هاتە ماڵێ ڕەمەزانی. جانتاکەی پڕاوپڕ بوو لە کاغەز. نامەو برووسکەکانی یەك بە یەك بۆ مورتەزاغا خوێندنەوە. ئاغا تا ئێستا وشەو ڕستەی وا کاریگەری نەبیستبوون. ئاشقی پارێزەر بوو.

پاش ئەوەی خوێندنەوەی نووسراوەکان تەواو بوو, خان گوتی:

"مورتەزاغا قەرەداغلێ ئۆغلێ, دڵنیابە, سابیت بەگ کوڕی هەق و هەقانیەتی خۆمانە, ئەو نهێنییە کە بەومان گوتوە لە هیچ کوێ دەر ناکەوێ. لەو بارەیەوە خەیاڵتان ڕەحەت بێ".

سابیت بەگ لە کاتێك دا چاوە بادامییەکانی لە روخساری مورتەزاغاوە بڕیبوون, بەدڵنیاییەوە گوتی:

"دەبێ ئەوەی بزانن کە سەرمان دەچێ, بەڵام نهێنییەك بە ئێمە گوترابێ لای کەس نایدرکێنین".

مورتەزاغا بە بیستنی ئەم قسانە لە خۆشییان خەریك بوو باڵ بگرێ.

"برووسکەکان ئەمڕۆ دوانیوەڕۆیە بۆ ئەنکەرە بەڕێ دەکرێن, نامەکانیش دەدرێن بە پۆستەخانە".

نۆرەی دانی هەقدەست هات. لە سابیت بەگی خەمیرچی کە دەیگوت بۆ کارێکی وا کەم بایەخ هەقدەستێك وەرناگرێ, سوێندو لەمورتەزاغا کە ئیللاو بیللا دەبێ وەرگرێ سوێند. سەرەنجام سابیت بەگ نەیتوانی بەرامبەر بەو هەموو تکاو پاڕانەوەیەی مورتەزاغا خۆی ڕابگرێ و ئەو هەقدەستە "کەم و بێبایەخ"ەی بەدەم دا هات.

مورتەزاغا بە بیستنی ڕادەی هەقدەستەکە تێمیسکەی دەرکردن. ئەو هەقدەستە کەمە بۆخۆی سامانێك بوو و مورتەزاغاش لەو کاتەدا پارەیەکی وا ئەستووری پێنەبوو. لە حاڵێك دا بە شێوەیەکی نابەدڵ پێدەکەنی و کەمێکیش ناڕەحەت و شەرمەزار بوو گوتی:

"لەماڵێ ڕا بۆت دەنێرم".

سابیت بەگ گوتی: تکا دەکەم, و بە پەلە کاغەزەکانی خڕ کردەوە, هەردوو پلیکانی کردنە یەك و لە ماڵێ وەدەر کەوت. لەگەڵ هەمووی ئەمانەش دا مورتەزاغا بە خۆشحاڵییەوە لە شارۆچکە گەڕایەوە. لەم سەری بازاڕەوە تا ئەوسەر بەفیزو دەماری فەرماندەرێکی سەرکەوتووەوە دەهات و دەچوو و ملی قیت ڕادەگرت و سنگی ڕەپێش دەکرد. دەگەیشتە هەر کەس چاك و خۆشیی لەگەڵ دەکرد, قسەی دەکردو گاڵتەی دەکرد. بەڵام هەر کە چاوی بە عەلیەشەل دەکەوت جندۆکە دەستیان لێدەوەشاندو زمانی دەبەسترا. پێی خۆش بوو زەوی بقەڵشێ و قووتی دا. پاڕانەوەکەی ئاشی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەسەنەڕەشی لەبیر نەدەچووەوە, سوێند لەسەر سوێند دەیخوارد کە نەیەڵێ شەلە زیندوو بمێنێ: لە پێش دا لاقە شەلەکەی لە پێش چاوی بە چەپەجاخی قەسابان دەبڕێ, پاشان وردە وردە کەوڵی دەکاو ئەمجار چاوانی دەردێنێ و ئاخرەکەی دەیکوژێ. جارێ راوەستە بەڵای حەمەدۆکیان لەکۆڵ وەبێ جا دوایە. توخوا تەماشای ئەو لاقە شەلەی و ئەو چەکمە بریقەدارانەی کەن, بڕواننە دەمانچەی دەسك عاج و ئەسپی عەرەبیی بن پێی و کڵاوشەبقەی سەری. وەرگێڕکەی کوڕی وەرگێڕکە. ئەو مەلادۆران ئەفەندیەیە, دووڕووی درۆزنە, ئەو بێقیمەتەش سزای خۆی دەبینێ. ئەو عارف صائم بەگە, ئەو جەنابی یاوەرەش سزاکەی دەبینن. کابرای پارێزەری زۆر بەردڵ کەوتبوو. ئەو هەقدەستە کەمۆکەی داواشی کردبوو کە گەڕایەوە شارۆچکە بە براکەی دا بۆی دەنارد. چونکە لە دوارۆژدا زۆری کار بەو پارێزەرە هەبوو. لە دوارۆژێکی نیزیك دا ئەو دەبوو بە وەکیل و پلەو پایەی گەورەی وەردەگرت و بۆیە زۆر بە کەلکی مورتەزاغا دەهات. مورتەزاغاش هەرچی لە دەستی هاتبایە دەرهەقی وی تەنەخیی نەدەکرد.

بەڵی ئەم عارف صائم خانە نیازی هەیە مستەفا کەمال پاشا بکوژێ. باشە, با کەس باوەڕ نەکا. ئەگەر سابیت بەگی خەمیرچی کەیفی لێبێ کارێك دەکا هەموو دنیا باوەڕ بکا. مستەفا کەمال پاشاش دەستوور دەدا عارف صائم بەگی لەپێش چاوی خۆی لەدار بدەن.

ئیدی شەوانە خەوی ئاسوودەی نەبوو, حەمەدۆکیش لە چیاکان هیچ دەنگ و باسی نەبوو. لەوانەش بوو کوژرابێ. لەوانەش بوو ئەو چەتەیە کە تەرمەکەیان لە کانە قسڵەکان هاویشت حەمەدۆك بووبێ و لە ترسان کەس خۆی لە تەرمەکەی نەکردبێتە ساحێب. بەڵام حەمەدۆك ئەخلاقی تایبەتیی خۆی هەیە. لە جێیەك خۆی حەشار دەدا, رادەوەستێ, رادەوەستێ هەتا لەنەکاو لە جێیەك کە کەس فکری ناکا وەك ئەجەل دادەبارێتە سەر دوژمن. چما عەلی سەفابەگی بەم شێوەیە نەکوشت؟

چەتە بایرام ئۆغلی برادەری بوو. پاش ئەوەی وەبەر لێبووردن کەوت, هاتە دەشتێ و هەرگیز تاقە جارێکیش نە هاتە شارۆچکەو نە پێی وە ئەدەنە کەوت. هەرچەند وەکیلان و نوێنەرانی مەجلیس و پاشاکان زۆر تامەزرۆی دیتنی بوون بەڵام ئەو هەرگیز لاقی لە دێیەکەی خۆیان نەبردەدەر.

لە سەردەمی عوسمانیەکان دا چاردە ساڵی رەبەق لە چیاو بەندەنان سووڕایەوە, ماراش و ئەدەنەو عەنتەبی خستە لەرزین.. وەختێك کە زۆر گەنج بوو, شازدە ساڵ زیاتر نەبوو یاغی بوو و چووە کێوان, لەگەڵ ئەو هەموو لێبووردنە یەك لە دوای یەکانە کە حکوومەت بۆی دەرکردن, هەرگیز چیای بەجێ نەهێشت و خۆی تەسلیم نەکرد.

کە شەڕی سەربەخۆیی دەستی پێکرد, پیاوەکانی خۆی خڕ کردنەوەو لە بەشێکی چیاکانی تووڕووس دا لەگەڵ دوژمن کەوتە شەڕ. بەم جۆرە ناوی کەوتە سەر زارو زمانان و بوو بە داستان. کە شەڕ تەواو بوو چووەوە دێیەکەی خۆیان, تفەنگ, فیشەك, خەنجەری دەسك ئاڵتوون, دووربین و دەمانچە بەقیمەتەکەی فرۆشتن, خانوویەکی ساز کردو ژنی هێنا. جووتە گایەکیشی کڕی و لە زەویەکی چەند هەکتاری دا کە لە بابی بۆی بەمیرات بەجێ مابوو, دەستی کرد بە جووتوگا. لەوە بەدوا ناوی ئەو قارەمانە ئازایە, پیاوی دلێری نێو گۆرانیە خۆڵاتیەکان لەبیر چووەوەو ناوونیشانی ون بوو. چاوی زەمانە چەتەیەکی وەك ئەو زیرەك و وشیاری نەدیبوو. چاردە ساڵی تەواو لە بەرامبەر دەوڵەتی گەورەو گرانی عوسمانی دا, لە بەرامبەر ئەو فەوج و لەشکرانەدا کە بۆی دەچوون راوەستا, نە برینی گوللەی کەوتە لەش و نە خوێنی لە لووتی هات. دەڵێن یاغی ناتوانێ ببێتە حوکمداری دنیا, بەڵام بایرام ئۆغلی کە چاردە ساڵی تەمەنی لە چیاو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەندەنان بەسەر برد، بوو بە حوکمداری دنیا. ئەگەر کەسێك هەبێ دەرەقەتی حەمەدۆك بێ، هەر ئەو گورگە پیرەیەو کەسی دیکە.

مورتەزاغا جارێ لەبارەی ئەو گورگە پیرەوە نە لەگەڵ یاوەرو عارف صائم بەگ و نە لەگەڵ هیچ کەس قسە ناکا. جارێ با ئەو هەر لەوێ بێ. نیازی بوو هەر ئەم رۆژانە بچێتە سەردانی و حاڵ و هەواڵی بپرسێ و هێندێك دیارییشی بۆ بەرێ. ئەگەر حەمەدۆك دیسان هاتەوە مەیدان ئەودەم بە بایرام ئۆغلی دەڵێ: فەرموو ئەوە گۆو ئەوە مەیدان، هەرچیشت دەوێ داوا بکە...

وەسبەینێ بەیانیڕا چووە بازاڕو بەنیازی کڕینی هێندێ شت بۆ بایرام ئۆغلی سەری دوکانەکانی دا. دەبوو باڵتۆیەکی بارانی، دەستێك جل و بەرگ، پشتێنێکی کاری حەلەب، سوخمەیەکی چل دوگمەی دەست درووی حەلەب، کڵاوشەبقەیەکی فووتێرو کراسێك بکڕێ. بەڵام خۆ ئەندازەکانی وی نەدەزانی... لەنەکاو رۆستەمە کوردەی وەبیر هاتەوە. رۆستەمە کوردە هەمیشە تا زستان سارد دەبوو کووپە بریقەدارەکەی لەکۆڵێ دەنا، بەنێو بازاڕی دا دەگەڕا، زەنگوڵەکەی لێدەداو شەربەتی شیرین بەیانی دەفرۆشت.

دەیان گوت لە شەڕی سەربەخۆیی دا لەگەڵ دەستەی بایرام ئۆغلی چووەتە شەڕ. رۆستەمە کوردە لە جێژنی سەرساڵی کۆماردا جل و بەرگە خۆڵەمێشیەیە پڕ گنجولۆنجەکەی دەستەی خۆیانی دەکردە بەر، چەکمەکانی خۆی ـ کە بەرەکەیان دڕابوو و پڕ بوون لە کەلێن و کەلەبەر ـ لەپێ دەکرد، کڵاوە کەوڵە بەرخە رەشە بەشکۆیەکەی لەسەر دەناو تفەنگەکەی ـ کە قۆنداغەکەی تەڵیش تەڵیش ببوو و لە جیاتی قایش هەودا بەنێکی قایمی تێخستبوو، لە شانی دەکردو ئەو سکە مسە کۆنانەی کە وەك میداڵ دەچن بە زنجیرێك وەبەرۆکی دەخستن و ئەمجار بارگینێك کە دراوسێیەکەی ئاوی پێ دەفرۆشت، پشتی بریندار بوو، لەبەر لاوازی کەلەکەی تێك قوپیبوون و پەراسووی بەدەرەوە بوون، وەری دەگرت، لێی سوار دەبوو، قەمچیەیە جوانەکەی خۆی بەدەستەوە دەگرت و لە رێوشوێنی جێژن دا بەشدار دەبوو. هەموو ساڵێش لە رێورەسمی جێژن دا گاڵتەو گەپی خەڵکی پێ قبووڵ نەدەکرا کارەساتێکی دەخوڵقاندو بە هاوار کردن و جنێودان دەگەڕایەوە ماڵێ و حەوتوویەك لە ماڵێ وەدەر نەدەکەوت. لەبەر خۆیەوە قسەی دەکردن، ئاوێنەیەکی چووکەڵەی بەدەستەوە دەگرت، جێبرینەکانی زەمانی شەڕی یەك بە یەك بەخۆی نیشان دەدان و دەیگوت: بڕوانە، بڕوانە رۆستەمە کوردە باش بڕوانە، ئەم برینانە کەلکی هیچیان نەبوو، بەڵام ئەوانەی بە بیستنی دەنگی تەقە کونەمشکیان لێ دەبوو بە قەیسەری، بوونە قارەمان، دەوڵەمەند بوون و کێڵگەکانیان داگیر کردن. بڕوانە، بڕوانە، باش بڕوانە رۆستەمە کوردە ئەتۆش نەبوویە هیچ گوویەك.

"ئۆۆۆۆ سڵاو کاك رۆستەمە کوردە".

رۆستەم لە دەری شاری لەولای گۆڕستان بە دەستی خۆی بە تەنەکە بەتاڵ و داری بێکەلك و دڕكوداڵ خانووی دروست کردبوو و لەگەڵ شەش منداڵی سەروپێچکەو ژنە جحێڵەکەی تێی دا دەژیان.

رۆستەم غاری دایە دەرێ و لە حەوشی ماڵەکەی پێشوازیی لە مورتەزاغا کرد:

"فەرموو خان. فەرموو ئاغا. فەرموو ئاغا فەرموو، ئەی بابە ئاغایەکی گەورەی وەك جەنابیشت دێتە ماڵی رۆستەمە کوردە؟".

مورتەزاغا نەچووە ژوورێ، لەپەنا ماڵێ لەسەر بەردە قەبرێك دانیشتن، رۆستەم لەوە کە ئەوی وەچنگ کەوتبوو هەستی بە بەختیاری دەکرد. پێی گوت: بڕوانە ئاغا...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا دەیزانی چیی بەسەر دێ، بەڵام چار نەبوو دەبوو تەحەمولی هەبێ.

"فەرموو ڕۆستەم...".

"بەدمەزەب، ئەتۆ کەنگێ چوویە چیا، کەنگێ تاقە گوللەیەکت بە دوژمنەوە نا کە میدالّیان دایەی؟ بڵێ بزانم، یاڵڵا بڵێ...".

"ئێ... ئێمەش هەر ئەوەندەمان لەدەست دەهات...".

"وەختێك دوژمن هاتە شارەکەتان و ئێمەش هاتین شارمان لە دەست دوژمن دەرهێنایەوە، ئەمن تۆم لە کادێنێ دا نەدیتەوە کە خۆت لە کایە خزاندبوو و سەدوپەنجا جووجیلەو ڕەوەیەك مریشکە بەکورك لەسەر سەرت غارغارێنیان دەکرد؟ ئەمن دەستم نەگرتی و نەم هێنایەدەر؟"

"با وابوو، باشە چیم کردبا، گیانی بنیادەم خۆشەویستە..."

"هەههها. گیانی بنیادەم خۆشەویستە بەڵێ؟ ئەدی ئەو میداڵە کێ پێی دای؟ کێ دایەی؟ ئەو جووجیلانە کە لەسەر سەرت دەهاتن و دەچوون؟".

"باشە، چما چ بووە ئەمن میداڵێکم وەرگرتوە؟".

"باشە، ئەی بۆ نەیان دا بەمن؟"

"ئەتۆ غەدرت لێکراوە"

"زۆر باشە، با لەتۆ بگەڕێین، ئەو تاشکەن بەگە چی؟... لەماوەی شەڕدا تاقە جارێکیش لەماڵێ هاتەدەر؟ تۆ ویژدانت ڕاست برۆ..."

"نا، نەهاتەدەر".

"بڵێ بزانم ئەدی ئەو هەموو زەوی و زارەیان بۆ داوەتێ؟ یان ئەو زولفۆ تووتکەسەگە. چما ئەو جاسووسی فەڕانسەییەکان، سەگی فەڕانسەییەکان نەبوو؟".

"با، سەگیان بوو".

"یان ئەو عارف صائمە؟ ڕۆژێکیان خۆم گوڕی و لە چیای هاتمەخوار..."

"هاتیەخوار..."

"هەر هاتمەخوارو جەندرمە گرتیانم و بردیانمە لای عارف صائم. ئەویش گوتی ئەمە لە پیاوەکانی مستەفا کەمال پاشایەو لەبن داران دا ڕایان خستم... سێ شەوو ڕۆژان لێیان دام. ئەمنیش وام نیشان دا کە لاڵم و لە هیچ حاڵی نیم. ئاخرەکەی گیانی شیرنم لە دەستیان نەجات دا: ئێستا ئەو...".

ئەمجار ڕۆستەمە کوردە یەك بە یەك ئەوانەی لە شەڕی سەربەخۆییدا بەشدار ببوون و ئەو کەسانەی ڕایان کردبوو، هەمووی ژماردن و ناوی بردن. ڕەگی ملی وەك کلکەتەشی هەستابوون و هەموو ملی ببووە دڵۆپە ئارەق.

"ئێستا ئەوانەی خۆیان داویشتە سەر لاقانم و لەسەر ڕێگام ڕادەوەستان هەتا بیان بینم و جوابی سڵاویان بدەمەوە، گاڵتەم پێدەکەن، تەنانەت پیاڵەیەك شەربەتی شیرن بەیانم ناخۆنەوە، بەخۆڕاییش دەیان دەمێ نایخۆنەوە".

"بنیادەم شیری خاوی خواردوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆستەم لەمێژ ساڵ بوو لە هەر جێیەك یەكێك لە ئاغاكانی گیر كەوتبایە, ترسەنۆكی و هەزار ڕوویییەكەیانی بەچاودا دەدانەوە, بەڵام بەو حاڵەش قەت كاریان بە كاری نەبوو, پارێزیان لێ‌دەكردو هەرچی گوتبای قووتیان دەداو دەنگیان دەر نەدەهات.

"فەرموو ئاغا, بم بوورە پاش چەند قەرن هاتوویە ماڵەكەم, بەخێربێی بەرەكەتت هێنا. خوا كوێرم كا, خەریكم قسەی كاڵت پێ دەڵێم. فەرموو مورتەزاغای گەورە, هەر فەرمانێكت هەبێ بەسەرچاو".

مورتەزاغا لە دڵی خۆی دا گوتی: لە ناخی دڵەوە چەندم ئەو كوردەیە خۆش دەوێ".

"ڕۆستەم, ئەتۆ بایرام ئۆغڵیی دەناسی, وەنا؟".

لە حاڵێك دا هەڵدەستایە سەر پێ بە شانازی و خۆڕانانەوە گوتی:

"دەكرێ نەی‌ناسم؟".

دووبارە لە جێی خۆی دانیشتەوەو گوتی:

"لەم چیا یانە, لە چوكووراوا تاقە یەك پیاوی ئازا, ساف و پاك وەك منداڵێك و تاقە یەك پیاوی پیاو هەیە, ئەویش بایرام ئۆغڵییە. ئەو هەرگیز درۆ ناكا, لەگەڵ منداڵان وەك منداڵ وایەو لەگەڵ پیاوی گەورە وەك پیاوی گەورەیە. ئەمن پێنج ساڵ لەگەڵ وی لە چیاو بەندەنان گەڕاوم. دوو ساڵیش لەگەڵی شەڕی دوژمنم كردوە. لەو كاتەوە هاتوومە سەر دنیا زۆر كەسم دیوە, زۆر كەسم ناسیوە, بەڵام كەسی وام نەدیوە. ئێستا ئەتۆ بڵێ ئەمن بۆچی لە چیای هاتمە خوارێ, لەبەر خاتری كێ چیاو بەندەنم بەجێ هێشتن و كووپە شەربەتم بە كۆڵێدا دا؟ دەبڵێ..."

"لەبەر خاتری كێ؟".

"پێت وایە لەبەر خاتری كێ؟ لەبەر خاتری بایرام ئۆغڵی... وەختێك شەڕ تەواو بوو, ئێمەی لە دەوری خۆی كۆ كردەوە. گوتی: حكوومەت لە ئێوە بووردوە, ئێستا بچنە دەشتێ هەركامەی كارێك بۆخۆتان پەیدا كەن, تخوونی حەرامی مەكەون. كەسیش ئەزیەت و ئازار مەدەن. گوتی: چونكە هەرچۆن بێ ئێوە بوونە بەشێك لە مێژوو, بوونە نووری چاوی میللەت. بایرام ئۆغڵی تەنیا ئەم درۆیەی كرد... نە ئێمەو نە ئەو هیچ كاممان نەبووینە نووری چاوی میللەت.

"وەك بیستوومە لە باری ماڵی‌یەوە وەزعی زۆر خەراپە".

ڕۆستەمە كوردە گوتی:

"زۆر خەراپە. ئەویش چۆن... هەموو ساڵێ بۆخۆی, منداڵەكانی و خێزانی بۆ پەمۆ چنینەوەو دروێنەو كێشەو گێرە دێنە چوكووراوا, ئەگینا دەبێ برسی بن. ئەمن جێژنی هەموو ساڵێك... ـ دەستی بە زگیەوە گرت و قاقا دەستی كرد بە پێكەنین ـ هەموو ساڵێ پاش جێژنی كۆمار دەچمە لای. كە دەچمە لای ئەویش زۆر خۆشحاڵ دەبێ. دیاریی بۆ دەبەم قەند, چا... ئەو زۆری چا پێ‌خۆشە. تەنانەت ئەودەم كە لە چیاو بەندەنان بووین, كەتریی چای پێ بوو. ئەگەر قەندیشی نەبایە گرنگ نەبوو. ئەگەر چاشمان نەبایە گیای كێویی دێم دەكردو دەی‌خواردەوە. ئەو گیاكانی دەناسی"

"ئەو بەژن و باڵای چۆنە؟".

ڕۆستەمە كوردە كە بۆنی شتێكی كردبوو, خۆشحاڵ بوو:

"بەژن و باڵای ویت بۆ چیە ئاغا؟ تێ‌گەیشتم..."

پاشان جۆرێك پێ‌كەنی كە ددانە سپی‌یەكانی كە دەت گوت مروارین دەركەوتن:

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەتەوێ دیاریی بۆ بەری - هەستایە سەر پێ - بڕوانە بەژنی ئاغا... ئەمەندەیە, لە شەڕو دەعواکان دا هێندێ جار پێڵاوی یەکتریمان لەپێ دەکرد. ئەمن کوردم و ئەو تورکمەن, بەڵام خوا تەختەتاش نیە, تەختە ڕێکخەرە"

"ئێستا کەوایە هەستە بچینە لای خەیات ئەندازە بگرە, بچینە لای کەوش فرۆشیش... حەز لە چەکمە دەکا؟"

"بەڵێ ئەودەم حەزی لێدەکرد, ئێستا دێهاتی‌یەکی هەژارە. ئەگەر جووتێك قۆندەرەی سووری بۆ بکڕی خۆشحاڵتر دەبێ, ئەو پانتۆڵی سواری‌یە لەپێ ناکا, پانتۆڵی وەك ئەوەی عەلی‌یەشەل لەپێ ناکا, کڵاوشەبقەش لەسەر نانێ".

"تێگەیشتم".

"ئەی خوا بت پارێزێ ئاغا... ئەمن دەزانم لە چوکووراوا ئاغای وەك تۆ پەیدا نابێ. ئەو دەمانچەو چەك و ئەسپیشی ناوێن..."

مورتەزاغا لە پێشەوەو ڕۆستەمە کوردە لە حاڵێك دا لە خۆشی‌یان لاقی تێك بادەدران بە دوای دا بەرەو بازاڕ وەڕێ کەوتن.

"ئەتۆ شێر دەرچووی کوڕی قەرەداغلی, هیچ کەس, تەنانەت مستەفا کەمال پاشاش نەی‌توانی ئەم کارە بکا. چما دەکرێ مستەفا کەمال پاشا ناوی ئەو سەربازە ئازاو بەغیرەتەی نەبیستبێ. چما لەم جیهانەدا کەس هەیە ناوی بایرام ئۆغلیی بەرگوێ نەکەوتبێ. ئەی یاخوا بژی. بە کێ دەڵێن ئینسان؟ کەسێك ئینسانەتیی هەبێ و قەدرو قیمەتی خەڵك بزانێ"

ڕۆستەمە کوردە لە حاڵێك دا وەك منداڵێك خۆشحاڵ بوو, هەتا گەیشتە بازاڕ بە سەرسوڕمانەوە باسی ئەمەگناسیی مورتەزاغای کردو لە کاتێك دا پڕ بەدڵ خۆشی دەویست و باوەڕی پێی هەبوو, تاریفی کردو گەیاندیە ئاسمان. ئەمجار لە سەری بازاڕی ڕاوەستا, چاوەکانی پڕ لە فرمێسك بوون. گوتی:

"ڕاوەستە ئاغا, ڕاوەستە گوێت لەمن بێ, ئێستا کە ئەو ئینسانەتی‌یەت دەرهەقی بایرام ئۆغلی کردوە لەمەودوا, ئا ئەم گیانە قوربانی تۆیە, لە ڕێی تۆدا بەخت دەکرێ. لەمەودوا هەرچی ویستت لەمن داوا بکە".

چەند ڕۆژ دواتر مورتەزاغا پاکەتە چایەك و نیو هۆقە شەکری کە ڕۆستەمە کوردە بۆ بایرام ئۆغلیی ناردبوون, لە خورجێنێك کە دیاری‌یەکانی خۆشی تێدا بوون, هاویشتن و وەڕێ کەوت. نوقمی خۆشحاڵی بوو. بە ڕاگرتنی دڵی بایرام ئۆغلی و ڕۆستەمە کوردە دەی‌توانی بە مەیلی خۆی لەو دوو پیاوە کە لەبیر چووبوونەوە کەلك وەرگرێ.

گوندی بایرام ئۆغلی و ئەوانەی زۆر لەوەپێش ئەوکات کە منداڵ بوو, دیتبوو, ڕێگاکەشی باش شارەزا نەبوو, جڵەوی ئەسپەکەی بەردابووەوەو بۆخۆی لەگژ فکرێکی قووڵڕا چووبوو: بایرام ئۆغلی: پیاوێك کە وەختی خۆی ئەگەر ناوی دەهات خەڵك بۆ ڕێز لێگرتنی سەریان دادەنواند بۆچی وای کرد؟ و بۆچی هەر کە شەڕی سەربەخۆیی تەواو بوو, ئیدی دەرنەکەوت و لە دێیەکی چەپەك دا ملی لە جووت و گا ناو تووشی هەژاری و نەداری بوو؟ لەکاتێك دا ئەگەر ویستبای باشترین کێڵگەکانی چوکووراوا دەبوونە هی ئەو, سواری ئەسپی عەرەبی دەبوو و منداڵەکانیشی بۆ خوێندن دەچوونە ئورووپا چیی بۆ پێش هات کە ئاوا دەستی لە دنیا بەرداو لە هەموو شتێك و لە هەموو کەس کشایەوە؟ مورتەزاغا زۆر تامەزرۆ بوو هۆیەکەی بزانێ. داخوا ئەو چۆن پیاوێك بوو؟ لەبارەی حەمەدۆکەوە چۆنی بیر دەکردەوە؟

ئەو شەوە بوو بە میوانی چادری کۆچەری‌یەك, هەرچەند عێلات ئەو ژیانی پڕ شکۆو ئێرەیی بزوێنی جارانیان نەمابوو, بەڵام دیسانیش میوانداری‌یەکی باشیان لێکرد. سێ دۆشەکیان بۆ ڕاخستن و ڕووپۆشی ئەتڵەسیان بۆ پێدا دا. جێیەکەی بۆنی خۆشی پەڕیوەشانی لێدەهات. سەرینەکەی لە تووکی قوو بوو. ئەوەندە نەرم بوو هەر سەری وێ کرد خەوی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێکەوت. بۆ سبەینێ ڕا بەیانیی زوو بە دەنگی حەپەی سەگەل و دەنگی زەنگوڵەو قاڕوهۆڕی مەڕو ماڵات وەخەبەر هات. هەر کە چاوی هەڵێنا کچێکی جحێڵی لەژوور سەری خۆی دی. شیرقاوەیەك کە لەسەر سینیەیەکی زێو بە دەستی کچەکەوە بوو، هەڵمی لێهەڵدەستا. بنە فنجانەکە زێڕ بوو. بێ ئەوەی لە جێیەکەی بێتە دەرێ قاوەکەی وەرگرت و هەڵی قووراند، پاشان خۆی پۆشتە کردەوەو لە چادرێ وەدەر کەوت. لە دەری تاوڵێ هەر ئەو کچە جحێڵەی چەند لەحزە پێشتر ئافتاوەیەك بەدەستەوەو خاولیەیەکی وەك بەفر سپی بەسەر شانەوە بە لەگەنێکەوە چاوەڕێی بوو. بەدۆڵەکەدا چووە خوار، چووە پشت بەردێك و لە خوارەوەی کانیەك کە لە پێش بەردەکە دەهاتەدەر دەستی بەئاو گەیاند. وەختێك هاتەوە کچەکە هەر لەوێ چاوەڕوانی بوو. دەم و چاوی بە سابوون شوتن. کیژەکە بە ئارامی و بە ئەندازە ئاوی بە دەستان دا دەکرد.

لەگەڵ سەرهۆبەکە لەسەر سفرەی قاوڵتی دانیشتن. سفرەکە هەنگوینێکی زۆر سپیی لەسەر بوو. هەنگوینەکە بۆنی خۆشی جۆرە گوڵێکی لێدەهات کە نەیدەزانی چیە.

سەرهۆبەکە کە بابی وی باش دەناسی، باسی زەمانی قەدیم، سەردەمی پێش نیشتەجێکردنیان کرد.

پاش قاوڵتی سەرهۆبەکە شەهێنێك و کەوڵە ئاسکێك و خورجێنێکی مافوورەیی بەدیاری دایە. لە پێش هەر چادرێك دارێك چەقیبوو و لەسەر هەر دارێکیش شەهێنێك هەڵنیشتبوو کە بە چاوێکەوە کە وەك بریسکە دەدرەوشا تەماشای ئاسۆی رووناکی دەکرد.

سواری ئەسپەکە بوو و بەنێو مێگەلە مەڕو وشترو ئەو ژنانەدا کە لیباسی رەنگاورەنگی زۆر جوانیان لەبەردا بوو تێپەڕی. سەگانی سەر مێگەلی هۆبەکە هەریەکەی بەقەد ئەسپێك دەبوون، هیچ سەگێکی پێ نەوەڕی. لە دڵی خۆی دا گوتی: سەگی عێلات لەخەڵکی چوکووراوا بەئەدەب ترن.

چیای دوڵدوڵ لەوبەرەوە بەدوندی باریکیەوە هێدی هێدی لەبن تەم و مژ دەهاتەدەر، مژێکی قورس لەرەنگی مس لە پشت کێوەکان و لە ژوور کێوەکانەوە کە دەت گوت سەرزەمینێکی ئەفسووناوی لە دنیایەکی دیکەن، بەئارامی بەرز دەبوو. هەر لەو لەحزەیەدا هەتاو لە دوندی دوڵدوڵی دا، لووتکەی چیایەکە لە رووناکی دا نوقم بوو، و وەك ئەستێرەیەك دەستی کرد بە درەوشانەوە. ئەو شەهێنەی بەدەستیەوە بوو، باڵە پانەکانی لێك دەکردنەوەو ئەندامی لەشی لەبەر یەك دەکێشانەوە. بە چاوەکانی کە دەت گوت بریسکەن دەیڕوانیە دەوروبەر. لەوە کە ئەو شەهێنەی هەبوو، زۆری بە خۆی دەنازی. عێلات شەهێنی خۆیان تەنیا بۆ میوانی زۆر بەنرخ و بەڕێز دەکردە دیاری.

مورتەزاغا کەیفی ساز بوو، فکری لەوە دەکردەوە ئەگەر ئەمساڵ زستانێ کۆچەریەکان هاتنە دەوروبەری ئاناوارزا بێ ئەوەی قرۆشێکیان لێ وەرگرێ خۆیان و مەڕو ماڵاتیان لە گیاجاڕە بێ سەروبنەکانی خۆی دا بحاوێنێتەوە. نەیتوانیبوو ئەم نیازەی بە سەرهۆبە بڵێ. چونکە پێشنیارێکی وا پاش وەرگرتنی شەهێنەکە بە جۆرە بێحورمەتیەك دەژمێردرا. بەڵێ. ئەو مورتەزاغا بوو، رۆڵەی وەچەیەك لە رەگەزێکی دنیادیتووی ساردوگەرمی رۆژگارچێشتوو. هەرچۆنێك بایە رێگایەکی دەدۆزیەوەو بە وردبینیەکی شیاوەوە هۆبەو هەوارەکەی دێنایە کێڵگەی خۆی.

لە بەرامبەریەوە چیای دوڵدوڵ بەرەو بەرزایی سەر دەکەوت، ئەو ئەسپەی لەبنیدا بوو ئەسپێکی بەتاقەت بوو کە لەو هەموو هەورازە سەرکەوت و نەیگوت ئاخ.

لە رێگادا چەند کەسێکی دیتن کە تەوربەدەست لەنێو لێڕەوارە چڕەکە دەهاتنەدەر. سۆراغی گوندی بایرام ئۆغلیی لەچەند کەس پرسی. نە کەس بایرام ئۆغلیی ناسی نە کەس بە گوندەکەی زانی. لەسەر رێگا لە دەشتێکی پان و بەرین و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرسەوز کە چەند سەرچاوەی لێهەڵدەقوڵێن, تووشی هۆبەیەکی دیکە بوو. ئەوان بایرام ئۆغڵیان دەناسی و شوێنی دێیەکەشیان پێدەزانی. ڕێگایان پێ نیشان دا.

دوانیوەڕۆ بوو کە گەیشتە ئاوەدانی. دێیەکی چەند ماڵی بوو کە خانووەکانی بە قوڕو بەرد دروست کرابوون, لە پێش هەر ماڵێك چنارێکی ئەستوور هەبوو کە لك و پۆپەکانی گەیشتبوونەوە سەر خانووەکان و لەبن هەر چنارێکیش کانیەکی پڕ ئاو هەڵدەقوڵی.

پرسیاری ماڵی بایرام ئۆغڵیی لە ژنێکی بەساڵداچوو کرد کە ڕووبەڕووی دەهات. ژنەکە جڵەوی ئەسپەکەی گرت و هەتا بەردەرکی ماڵێ بایرام ئۆغڵی ڕایکێشاو بە مزگێنی پێدانەوە بانگی کرد:

"هۆ...ی بایرام ئۆغڵی, میوانێکی غەریبەی شەهێن بەدەستت بۆ هاتوە".

بایرام ئۆغڵی بە بیستنی دەنگی ژنەکە هاتەدەرێ, جڵەوی ئەسپەکەی گرت و گوتی:

"فەرموو ئاغا, بەخێر بێی بەرەکەتت هێنا".

موڕتەزاغا خورجێنێك کە لە پاشکۆی ئەسپەکەی قایم کرابوو, لێی کردەوەو لە عەرزی دانا. بایرام ئۆغڵییش ئەسپەکەی بردو لە قیسپە پەرژینێکی نیزیك ماڵیی خست و پاشان بە چوستی و چالاکیی کوڕە جحێڵەیەك غاری دایەوە لای موڕتەزاغا. شەهێنەکەی لێ وەرگرت و لەولاتر لەسەر لکەدارێکی داناو بەستیەوە.

"بەخێر هاتی, بەرەکەتت هێنا".

چەند ژن لە ژوورێ ڕا دۆشەکیان هێناو لەسەر نیوتەختە دارەکەی بن چنارێ ڕایان خست.

"فەرموو, ئێستا فەرموو, قاوەی چۆنت پێ خۆشە؟".

"کەم شەکر".

بایرام ئۆغڵی ڕووی دە ماڵێ کردو گوتی:

"دوو قاوەی کەم شەکر".

لە حاڵێك دا بۆخۆی هەمیشە قاوەی تاڵی دەخواردەوە, بۆ ئەوەی نەبێتە بێحورمەتی بە میوانەکە بۆخۆشی قاوەی کەم شەکری داوا کرد.

موڕتەزاغا لەسەر نیوتەختەکە دانیشتبوو بە سیلەی چاو لە بەری پێ ڕا تا تۆقی سەری لە بایرام ئۆغڵی ورد دەبووەوە, ئەمجار تەماشای چیای دوڵدوڵی دەکرد. ئەو پیاوەی ڕۆژگارێك ئەم چیایانەو ئەم دەشتانەی هێنابووە لەرزین داخوا ڕاست ئەو پیاوەیە کە لەبەر کزی و لاوازی ئێسکی دەرپەڕیون و فووی لێکەی با دەیبا؟ بایرام ئۆغڵی برۆیەکی ئەستوورو پڕی هەبوون. چاوە شینە پڕ بڵێسە دەقووڵ کەوتووەکانی لەبن ئەو برۆ پڕانەوە, ڕاست وەك چاوی ئەو شەهێنە دەچوون کە لەسەر لکە دارەکە هەڵنیشتبوو. دەستی ئەو پیاوە باریك و ڕیش تەنك و سپییە ئەوەندە گەورەو بەهێز بوون کە بنیادەم لێیان دەترسا. دەلینگ و زارەگیرفانەکانی پانتۆڵە کاڵ بووەوەو ڕزیوەکەی ریشاڵ ریشاڵ ببوون. دیار بوو کاڵە چەرمە خاوەکەی بۆخۆی هەڵبەستوە. کراسە خەت خەتەکەی پاك و خاوێن بوو و بۆنی سابوونی لێدەهات.

موڕتەزاغا بە خۆبەکەم گرتنەوەو بە حاڵەتێك کە دەت گوت پێی شەرمە ناوی خۆی بڵێ, گوتی:

"بایرام ئۆغڵی, ئەمن موڕتەزاغا قەرەداغلی ئۆغڵیم. چەند ڕۆژ لەمەوبەر لەگەڵ ڕۆستەمە کوردەی خۆمان باسی تۆمان دەکرد. لەپڕ بە دڵم دا هات و بە ڕۆستەمم گوت: کوڕە دەڵێی چاومان کوێر بووەو دنیایە نابینین. گوتم هەر کە شەڕ تەواو بوو ئێمە ئەو پیاوە جوامێرەمان لێ بوو بە بەردی بن گۆمێ و لەبیرمان چوو. گوتم ئاخر ڕەوایە, ئاخر بەمە دەڵێن

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئینسانەتی؟ ئەمن گوتم دەمەوێ بچمە سەردانی ئەو پیاوە ئازاو مەزنە کە لەبیر خۆمـان بردوەتـەوە. گـوتم دەمـەوێ بچـمە سەردانی بایرام ئۆغڵی".

"خۆش بی ئاغا".

بایرام ئۆغڵی بە شێوەیەکی سەیرو بە چاوێکی پڕ پرسیارەوە لە چاوی مورِتەزاغاوە ڕامابوو, مورِتەزاغاش ناچار دەبـوو چاوی لـێ وەرگێڕێ, ئەویش چاوی لە دووی چاوی مورِتەزاغا دەگێڕاو بـۆ هـەر لایـەك وەرسـووڕابایە دەیقۆزتـەوە. بـایرام ئـۆغڵی دەیزانـی ئـەم ئاغایانـە هـەتا قـازانجێکی تێـدا نـەبینن و دوعـاو پاڕانەوەیـەکیان نـەبێ, نایەنـە لای. مورِتـەزاغاش دەیزانی ئەو ئەم هەستەی تێدایەو زۆر بەنیاز نەبوو ئەم جارە باسـی حەمـەدۆکی لەگـەڵ بکـا. تەنانـەت ئەگـەر بۆخۆشـی باسی کردبایە, دیسان مورِتەزاغا نیازی وابوو خۆی بەرامبەر بە مەسەلەی حەمەدۆك بێمەیل نیشان بدا.

قاوەکەیان هێنا, هەڵمی لـێ هەڵدەستاو بۆنی خۆشی خۆی لەو هەوا پاکەدا بڵاو دەکردەوە. باسـی رابـردووی دووریـان کرد, باسی شەڕی سەربەخۆیی, ئەو ساڵە رەشانەو ئەو یاغییانە کە لەم شەڕەدا بەشدار بوون. باسی سـولەیمانە کـوردەو گزیك دۆرانیان کرد.

بایرام ئۆغڵی بە سەنگینی و بێفیزی گوتی:

"ئەمن, ئەمن هەم سولەیمانە کوردەو هەم قەرە ئیلان و هەم گزیك دۆرانم دەناسی. قەرە ئیلان پیاوێکی جوامێرو ئـازاو بەغیرەت بوو, کەس وەك خۆی زیرەك نەبوو. هانیەی خوشکی, خێزانی سولەیمانە کوردە بوو.

سـولەیمانە کـوردە یاغییـەکی بەڕاسـتی و بەمێشـك بـوو. هـەر ئـەویش بـووە هـۆی ئـەوە کـە قـەرە ئـیلان لەگـەڵ فەڕانسەییەکان شەڕ بکا. ئەویش لەشکری گەورەی فەرانسەییەکانی لێك بڵاو کرد. گزیك پیاوێکی ئاقڵ بوو, بـەڵام بـوو بە قوربانی پیاوەتیی خۆی, ئەگەر مابایە سەرانسەری چوکووراوای دەگرت و دەیکردە کێڵگەی خـۆی. ئـەودەم دەهـات و لەسەر مەزرایەکی وا پان و بەرین ئۆتۆنۆمیی رادەگەیانـدو حکوومـەتی دەکـرد. عـارف صـائم لـە چـاو وی بووکەشووشـەی منداڵان بوو. عارف صائمیش باش دەناسم. بەڵایەکی بەسەر هێنام هەر مەپرسە. دەیگوت ئیللاو بیللا دەمەوێ بچـمە لای فەڕانسەییەکان".

مورِتەزاغا پرسی: بایرام ئۆغڵی, ئەتۆ بۆچی لەم کێوپارەیە گیرساویەوە؟".

بایرام ئۆغڵی بەسپایی پێکەنی:

"کابرای یاغی یان تا ماوە یاغی دەبێ, یان وەك من دەمـرێ. کـە شـەڕ تـەواو بـوو ئـەمن بـەخۆمم گـوت... نـاتوانم لـە کەسانێك یاغی بم کە لە یەك ریز دا لەگەڵ یەکتر شەڕی دوژمنمان کردوە. ئەمن لە ژێر فەرمانی مستەفا کەمال پاشادا دژی دوژمن شەڕم کردوە. وەختێك ئەو دەسەڵاتی بە دەستەوە گرت نەم دەتوانی دژی وی شەڕ بکەم. چوومە کن دۆغـان بـەگ گوتم: دەمەوێ بچمەوە دێیەکەی خۆمان, ئەویش گوتی کاری چاك دەکەی. ئەو لە من و لە قسەکانم حاڵی بوو. بەڵام ئـەو عارف صائمەو قلیچ عـەلی لـە کـۆڵم نەبوونـەوە: زەویـت دەدەینـێ, مـاڵ و ملکـت دەدەینـێ. فلانـت دەدەینـێ و فیسـارت دەدەینێ..."

"بۆچی قبووڵت نەکرد؟".

"باشە, ئەودەم ئەمەش دەبوو بە جۆرە چەتەیییەك... ئەوان بۆچی دەیانەویست ماڵ و ملك بدەن بە من, چما ئـەمن چـیم کردبـوو. چـەند گوللـەم بـە فەڕانسـەییەکانەوە نـابوون. ئـەو چـەند گوللەیـە کـە دەمەویسـت بـە جەندرمـەکانی خۆمانیانەوە بنێم, بە دوژمنانمەوە نان, کاری من یاغیەتی بوو. ئێستا گوللەم لەجیاتی ئەم بەر بەو بەرەوە نا...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"نا بایرام ئۆغڵی یەکجار واش نیە".

"بایرام ئۆغڵی دووپاتی کردەوە:

"بۆچی وانیە, راست وایە. ئەوان دەیانەویست ماڵ و مڵك و مەزراو پووڵ بدەن بە بایرام ئۆغڵیی رێگر. بڕوانە مورتەزاغا, باشت گوێ لەمن بێ, ئەتۆش ئەمڕۆ لەبەر چاوی کاڵی من نەهاتوویە لام. هاتوویە لای بایرام ئۆغڵیی چەتە, بژی, خۆش بی, میوانمی. بەخێر بێی سەر تەپڵی سەرم. لەو وەختەوە چەتەییم وەلا ناوەو تفەنگم فڕێ داوە هەتا ئێستا لە رۆستەمە کوردەو هاوالانی دەستەکەم بەولاوە کەس لێی نەپرسیوم... ئەتۆ یەکەم کەسی, پێم بڵێ چت لەمن دەوێ؟".

مورتەزاغا لە قوژبنێك کوشم هەڵاتبوو, ئەگەر ئەوەی لە دڵیدا بوو پێی دەگوت هەموو نەخشەکانی تێك دەچوونەوەو بایرام ئۆغڵییش تازە هەرگیز چاوی لە چاویی نەدەکردەوە.

مورتەزاغا بێ ئەم لاو ئەولا گوتی:

"ئەمن هیچم ناوێ. تەنیاو تەنیا بۆ سەردان هاتووم, داخوا پیاوێکی وەك من ئارەزوو ناکا پیاوێکی وەك تۆ ببینێ؟ ئەوانەی تاقە گوللەیەکیشیان بەدوژمنەوە نەنابوو, و کاتێکیش دوژمن هات, لەبن داوێنی ژنەکانیان دا خۆیان شاردەوە ئێستا بوونە قارەمان و دوژمن شکێن. دنیایەك ماڵ و مڵکیان وەرگرتوە. پیاوێکی وەك تۆش بێ ئەوەی ناچار کرابێ, هاتوە لێرە فەعلەیی دەکا. ئەودەم کە ئەتۆ چیاو بەندەنت بەجێ هێشتن و هاتیەوەو ئەو پێشنیارەت قبووڵ نەکرد چیان بۆ هەڵنەبەستی. هیچ زانیوتە دەڵێن لە چیای دوڵدوڵ خەزنەیەکی هەیە بەقەد خەزنەی پادشایەك؟".

"زانیومە".

"دەزانی کە دەڵێن ئەتۆ هەر بۆیە بۆ عەمەلەیی دەچیە چوکووراواو خۆت رووت و برسی نیشان دەدەی هەتا مەسەلەی خەزنەکە داپۆشی؟".

"دەزانم".

بایرام ئۆغڵی بە شێوەیەکی ناسك و مندالانە پێدەکەنی.

مورتەزاغا گوتی:

"لەبارەی رۆستەمە کوردەشەوە پازدە ساڵ باوەڕیان نەکرد کە پارەی نیە. لەبارەی ویشەوە گوتیان بۆ شوێنەونکە کووپە شەربەتی بە کۆڵێدا داوە. خەڵك بەردەوام دەیان گوت: ئاها... کوردە ئەمساڵ خەزنەکەی ئاشکرا دەکا, ئاها... ساڵێکی دیکە ئاشکرای دەکاو چەندین خانوو و حەمام و کێڵگە دەکڕێ. کەچی چەندین ساڵ تێپەڕین و کووپەی شەربەتی شیرین بەیان لە پشتی رۆستەمە کوردە نەهاتە خوار. وەختێك رۆستەمە کوردە ئەوانی لە بارەی خەزنەکەوە ناهومێد کردو خەڵك لێیتەمابڕاو بوون, لەگەڵ ئەو بەستەزمانە بوونە دوژمن. چووە هەرجێیەك, هەر کارێکی کرد, دەستیان کرد بە تەوس و توانج تێگرتنی, ئەویش چاری نەبوو, تێکەڵ بە گاڵتەو گەپی ئەوان بووو بۆ خۆی سەری هاویشتە سەرخۆی".

"دەزانم ئاغا, پیاوێکی جوامێرو ساغ و بە تاقەتە, ئەمن چەندین ساڵ لەگەڵی لە چیاو بەندەنان بووم و دیومە کە لە بن هیچ گێروگرفتێك دا نەچەماوەتەوە. گەیشتوومە ئەم تەمەنە, تا ئێستا پیاوی وا پاك, خۆش ئەخلاق, چاك و ئازاو ئاقڵم نەدیوە. ئەگەر ئەو بێهەوێ بە شەوێك نیوەی حەشیمەتی دێ ئەنجن ئەنجن دەکا. پیاوی وەك خۆی چوست و چالاکم نەدیوە. ئاغا پێم بڵێ بزانم چت دەوێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دووباره چاوی له نێوێ چاوی مورتەزاغاوه برِی. ئەو چاوی خۆی لـه چـاوی بـایرام ئـۆغڵی دەشـاردەوە بـەڵام سـوودی نەبوو. چاوه پۆلاییینەکانی بایرام ئۆغڵی دەهاتن و له چاوەکانی دەچەقین. بایرام ئۆغڵی ئارام و زیرەکانەو به گوزەشـتەوە پرسی:

مورتەزاغا لەبارەی حەمەدۆکەوە دەتەویست پرسیارم لـێبکەی؟".

مورتەزاغا به رەنگ و روویەکی زەردەوە جوابی دایەوە:

"نا".

چۆنی غافلگیر کرد, نامەردبابە, دڵی پیاوی دەخوێنێتەوە... له نەکاو هاتەوه سەر خۆی و لێی پرسی:

ناوی عەلیەشەلت بیستوه؟"

بەڵام ئەم قسه گۆرِینەش کەلکی نەبوو, بایرام ئۆغڵی گوتی:

"دەیناسم. ئەو وەختی چەتەییم دەکرد, ئەگەر پیاوێکی وام هەبایە, نـەك هـەر دەبوومـه یەکـه رێگـری دنیـا, بـەڵکوو دەبوومە پادشای جیهان".

مورتەزاغا ناڵاندی: ئەرێ وەڵڵا.

ئەم جار یەك تەکان بەسەرهاتی خۆی و عەلیەشەلی بەو جۆره که ببوو بێ کەم و زیاد گێرِایەوە:

بایرام ئۆغڵی به گوتنی رستەی "باشت رەفتار لەگەڵ نەکردوە" دڵ پەرۆشیی خۆی نیشان داو گوتی:

"پیاوی وەك وی تاك و تەرا دێنه سەر دنیا. ئاخر دەکرێ پیاو لەگەڵ ئەو جۆره کەسانه وا رەفتار بکا؟"

مورتەزاغا ناڵاندی: وا هات ئیدی...

"برِوانه مورتەزا, ئێستا که زەحمەتت کێشاوەو لەم کێوه هاتوویـه ماڵەکـەم, ئـەمنیش ئامۆژگاریـیەکت دەکـەم. بـاش گوێ له قسەکانم راگره, ئەتۆ له حەمەدۆکی مەترسه, ئەگەر گیانی مەبارەکتت خۆش دەوێ لەمەولا لـه عەلیەشـەل وریـا به, مەلادۆران ئەفەندییش دەبێ ئاگای له گیانی خۆی بێ. بەڵام لەبارەی حەمەدۆك..."

مورتەزاغا گوێی هەڵخست و چاوەرِێ ما. بۆ بیستنی بـیرورِای بـایرام ئـۆغڵی دەربـارەی حەمـەدۆك وەخـت بـوو گیـانی دەرچێ. دەرفەتێکی بۆ هەڵکەوتبوو که هەرگیز چاوەرِوانی نەدەکرد.

"هەتا ئێستا حەمەدۆکم نەدیوه, تەنیا ناویم بیستوه, سەرم لێی سورِماوه, مورتەزاغا. وەك دەڵێن منداڵێکی ریوەڵەیە. ئەمن لەوەتا فامم کردوەتەوە کەسم نەدیوه خەڵك ئەوەندەیان خۆش بوێ. ئەم میللەته نه کـوێر ئـۆغڵی, نـه چـاکیر چـالی ئەفه, نه گزیك دۆران, نه پیرانی شەهیدی چل چاو و نه هـیچ کەسـی ئەوەنـده خـۆش نەویسـتوەو نـەی گەیاندوەتـه پلـەو پایەی نەزەرکردەو پیاوچاکان. پێم سەیره ئەو منداڵە چیی هەیەو چیی کردوه که میللەت ئەوەندەی خـۆش دەوێ. ئـەمن تێناگەم. عەبدیخانی پیری کوشت که لاقی لەسەر لێوێ قەبری بوو. ئەمەش بوو به کار؟

ئێمه.

دەیەویست بڵێ ئێمەش چەند کەسمان لەوانه... پاشان پەژیوان بووەوە.

بیستم که چەند ساڵ له کونێك دا خۆی حەشار داوه, خۆی حەشار داوەو پاشان لەسەر رێگـای خـۆی عـەلی سـەفابەگی کوشتوەو دیسان شـرت و گـوم بـووه. تێناگـەم چ وەزع و حاڵێکـه. ئەوەنـدەی ئـەمن بـزانم چـەته وەختێـك چـەکی دانـا, دەیکوژن, زۆر ناژی مەگەر وەك من و رۆستەمه کورده بچێ لەبەر دەستی عێلات ببێته مێوورِۆن, فەعلـەییش بکـا نـاهێڵن ئاسووده بێ, گاڵتەی پێ دەکەن. ئاخرەکەی ئەمن تێنەگەیشتم ئەو کورِه چ حیکمەتێك له کاری دایه".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بایرام ئۆغڵی زۆر تامەزرۆی حەمەدۆك ببوو. لەبارەی هەموو وردەکارییەکانی ژیانی و داستانی یاغیگەرییەکەی زانیاریی بەدەست هێنابوو. بەڵام بە هیچ جۆر سەری لە کاری ئەو کوڕە دەرنەدەچوو.

"چاکیر چالیی دەناسی؟".

"هێندێ شتم لەبارەی دا بیستوە".

"چاردە ساڵی ڕەبەق لە چیاو بەندەنان دا دژی دەوڵەتی عوسمانی شەڕی کرد. چەند لەشکری شکاندن. پادشا چوار جاری عەفوو کرد. چوار جار هاتەوە دەشتێ، بەڵام چاکیر چالی ئەفە هەر جارێك دەهاتەوە دەشتێ دوو ساڵ زیاتری خۆ ڕانەدەگرت و سەرلەنوێ ڕووی لە چیا کردەوە. ئەو نەیدەویست یاغیگەری بکا. باش دەیزانی کابرای یاغی ڕۆژێك بە گوللەیەك سارد دەبێتەوە. هەربۆیەش لە چووکترین دەرفەت دا کێوی بەجێ دەهێشت. بەڵام خەڵك لێی نەدەگەڕان و دیسان ناچار دەبوو بچێتەوە شاخ و بەندەنان. ئەوە کە دەڵێن یاغی ناتوانێ پادشایەتی بکا قسەی وییە. لەوانەشە مەسەلێکی کۆن بێ، هەرچی بێ ڕاستە. لە شاخی هەموو کاتێك چاوەڕوانی لەبن هەر چڵە دڕکێك بکەویە داوی جەندرمە، یان بە گوللەی هاوڕێیەکت بکوژرێی. وەختێك بنیادەم دەچێتە چیا هەموو کاتێك سەری لەبن هەنگڵی دایە. ئەگەر ئەو وەختەی چەکم دانا هاتبامە چوکووراوا، دەبوومە خاوەن مەزراو مڵك و ماڵ و تێکەڵی خەڵك دەبووم، پاش چەند ساڵ ناچار دەبووم بچمەوە چیا. هەتا ئێستا چەتەیەکت نەدیوە لە دەشتێ وەمێنێ و بە مردنی خوای لەسەر جێی بمرێ. ئەگەر ئەمن هاتبامە دەشتێ و تێکەڵی خەڵك بام کەس زوڵمی لەکەس نەدەکرد؟ دەیکرد. ئەودەم خەڵك چاویان دەمنەوە دەبڕی. ئەگەر جەندرمەیەك لە دێهاتییەکی دابایە دیسان خەڵك چاویان دەمنەوە دەبڕی، ئەودەم وەرە ئەو کەرەی لەو قوڕەی وەپەڕێنە. تا کاتێك لەم جیهانەدا زوڵم هەیەو دنیا بەم جۆرەیە هەمیشە خەڵك چاویان لە یاغییانە، لەو کەسانەیە کە باوەڕیان پێیان هەیەو دەزانن کە ناهەقی و زوڵم قبووڵ ناکەن. هەر لەم دێ پێنج ماڵییەدا ژنێك کە مێردەکەی لێی داوە، منداڵێك کە چاوی لە دایکی ترساوە، لاوێك کە لە جەندرمە تۆقیوە، هەموویان دێن و بێ ئەوەی قسەیەك بکەن چاو لە چاوی منەوە دەبڕن. ئەمن لێرەش نەم توانی تەحەممول بکەم. ڕەنگە زیاتر لە دە جار ویستبێتم تاو دەمە تفەنگ و بچمەوە چیا. چەند ڕۆژان مل بە ملەم لەگەڵ خۆم کردوەو پاشان شەیتانم بە نەحلەت کردوەو لە جێی خۆم دانیشتووم. ئێستا ئیدی ئاسوودەم. ئێستا ئیدی پیر بووم، ئێستا ئیدی کەس نایە مات و خەمگین چاو لە چاومەوە ببڕێ. لەمن ناهومێد بوون. لە ڕۆستەمە کوردەی بپرسە پێت دەڵێ بۆخۆی چەند جار ویستوویەتی تفەنگەکەی هەڵگرێ و وەکێوان کەوێ. جارێکیش هاتە کن من، بڕیاری یەکجاریی دابوو. سێ شەووڕۆژان قسەم لەگەڵ کرد هەتا توانیم پەژیوانی بکەمەوە. لە کاتێك دا ئەو شەربەت فرۆشێکەو کەس نازانێ کێ بووەو چ کارە بووەو کەسیش چاوەڕوانییەکی لێی نەبووە. جگە لەوە، پیاوێکی زۆر بە حەوسەلەشە، بەڵام... دیسانیش ئەو..."

مورتەزاغا لە کاتێك دا نەیدەویست نیازی خۆی بدرکێنێ، پرسی:

"ئەدی حەمەدۆك؟".

"کاری وی سەیرە، لەبارەی ئەم منداڵەوە ئەقڵم بڕ ناکا. دەڕوا، ون دەبێ، ون دەبێ لەپڕ دێتەوە مەیدان. ئەوەندەی ئەمن بزانم چەتە هیچ کاتێك ناتوانێ لە جێیەك بشاردرێتەوە. ئەم کوڕە لە کوێ خۆی حەشار دەدا؟ کێ پەنای دەداو دەیشارێتەوە؟ هیچ کەس بە خۆڕایی چەتەیەك لەکن خۆی ناشارێتەوە. بڵێم چووەتە لای یەکێك بووە بە شوان؟ کەسێك فێری یاغیگەری بووبێ، ئەویش بابایەکی وەك حەمەدۆك کە گەیاندوویانەتە پلەو پایەی پیاوچاکان ناچێ لە گۆشەیەك وەمێنێ و بە دەستی خۆی خۆی بە کوشت نادا. یان بە چووکترین شت وەك ئەوە کە فلانەکەس گوتوویە پشتی چاوت

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

برۆیە تاو دەداتە تفەنگێ و یەك تەكان دەچێتەوە چیا. خەڵك نایەڵن یاغی لە دەشتێ ئاسوودە بێ. شتێکت پێ بڵێم, ئەم حەمەدۆکە هەر کەس بێ ئاخر و ئاقیبەتی نیە. یاغی هەرچەندیش ئازاو بە جەرگ بێ دەزانێ کە دواڕۆژی نیە. ئێستاش عەلی سەفابەگی کوشتوەو چووەتە چیاو بێسەروشوێن بووە".

"دەڵێن تازە دەر ناکەوێتەوە".

"هەموو کارێك دەکا بۆ ئەوەی دەرنەکەوێتەوە".

"یانی ئەتۆ دەڵێی لێی ناگەڕێن؟".

"ئەمن پێم وایە حەمەدۆك کابرایەکە بۆخۆی لەکۆڵ خۆی نابێتەوە"

"یانی چۆن دەبێ؟"

"داخوا ئەو عەلی سەفابەگی دەناسی؟"

"پێم وانیە".

"دەلیلێکی هەبوو بۆ ئەوەی بیکوژێ؟"

"نازانم. ئەوەندەی ئەمن بزانم نا, دەلیلێکی نەبوو. لەوانەیە تا ئەو کاتەی کوشتوویە قەتیش نەیدیبێ".

"ئەم جۆرە ئینسانانە پەیدا دەبن. ئەوان ناچارن".

"ئەدی ئەتۆ؟"

"ئەمن لەوان نەبووم".

"لە کامانە...".

"ئەوان ئاگرێکی دیکەیان لە دڵ دا دایسێ, ئاگری ناچاری. حەمەدۆك بۆ ئەوەی روو بکاتە چیاو بەندەنان ناچار بوو عەبدیخان و عەلی سەفای بکوژێ, هەتا ئاخریش دەڕوا. بەڵام ئەگەر پەلە نەکا..."

"پەلە لە چی نەکا؟"

"لە چوونە چیا... لە چیا, بابایەکی یاغی ئەگەر داروەستەیەك بۆخۆی دروست نەکا, ناتوانێ بژی".

"خەڵك دەیپەرستن".

"با بیپەرستن... هەزار کەسیان دەیپەرستن, بەڵام دوژمنێکیشیان لەنێو دا پەیدا دەبێ, ئەودەم کاری تەواوە. هەموو گیاو گوڵ و باڵندەکان و هەر چڵێك و هەر گەڵایەك دەبێ چاوو گوێی یاغی و رێگران بن. ئەگەر چل قۆناخ ئەولاتر ببزوێ ئەو دەبێ لێرە ئاگادار بێ و رێگاچارەی بۆ وەبینێ. کوێرئۆغڵی وا بوو, بۆیە توانی بمێنێ".

مورتەزاغا بۆ ئەوەی هەوای زاری بایرام ئۆغڵیی بزانێ گوتی: باشە, ئەویش عەلیەشەلی هەیە. ئەمجار بە تەواوی لێی ورد بووەوەو چووکترین دژکردەوەیەکیی خستە ژێر زەرەبین.

بایرام ئۆغڵی بێباك بوو. پاش کەمێك بیر کردنەوە گوتی:

"ئەگەر هەر ئەو عەلیەشەلەی هەبێ, ئەگەر پیاوێکی وەك عەلیەشەل ئاگای لێی بێ, هیچ کەس بە حەمەدۆك ناوێرێ".

ئەو شەوە تا بەیانی بێ ئەوەی بخەون قسەیان کرد. کە رۆژ بووەوەو هەتاو کەوت مورتەزاغا دیارییەکانی لە خورجێن دەرهێنا: ئەمانە دیاریی رۆستەمە کوردەن.

بایرام ئۆغڵی پێکەنی و لە حاڵێك دا فرمێسك لە چاوانی دا قەتیس مابوو, دیارییەکانی رۆستەمی وەرگرت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمانەش بۆخۆم هێناومن".

بایرام ئۆغڵی ئەو لیباسە جوانەو ئەو قۆندەرە سوورانەی زۆر بە کەیفێ بوون, زۆریش بەخۆدا شکایەوە. پەیتا پەیتا دووپاتی دەکردەوە: چەندتان زەحمەت کێشاوە, و قسەیەکی دیکەی بۆ نەدەهات.

مورتەزاغا گەڕایەوە شارۆچکە. دڵەخورپەیەکی سەیری گرتبوو. لە بەینی خاترجەمی و ترسی مردن دا هاتوچۆی دەکرد. یەك شت باش حاڵی ببوو, ئەویش ئەوە کە بایرام ئۆغڵی بەو ئاسانیە وەدوای حەمەدۆك ناکەوێ. ئەو تەنیا یەك ئارەزووی هەبوو. ئەویش ئەوە کە لە گوندەکەی دا بە ئارامی بمرێ. بەڵام دیسانیش لەبارەی ئەو جۆرە کەسانەوە ناکرێ داوەری بکەی. هەربینا تفەنگەکەی تاو دایەو رووی کردەوە چیا.

ئەو دەیزانی وەختێك کرمی شتێك کەوتە مێشکی بنیادەم بەو ئاسانیە نامرێ. دەخەوێ, دەخەوێ و لە نەکاو وەخەبەر دێتەوە. مورتەزاغا دەیدی کە هێشتا کرمی مێشکی بایرام ئۆغڵی نەمردوە.

چاو ئاوێنەی دڵی بنیادەمە. لە ناخی دڵی وی دا ئاوات و ئارەزووی شتێك, شتێکی وەك بەهەشتی ون کردووی بەدی دەکرد. لەوانەش بوو بە هەڵە چووبێ بەڵام وا دەهاتە بەرچاو کە چاوەکانی بایرام ئۆغڵی زۆریشیان ئەو تووشی هەڵە نەکردوە. ئینسانێك چۆن دەیتوانی پێش مردن ئاوا هەموو شتێکی خۆی لەگەڵ خۆی دا تەسلیمی مەرگ بکا. مورتەزاغا هەرگیز سەر لە شتی وا دەرناکا.

سەری داخستبوو. بێ ئەوەی تەماشای دەوروبەری بکا, هەروەك کەس لە دەوروبەری نەبێ لەم سەری بازاڕەوە هەتا ئەوسەر لە هاتوچۆدا بوو. بە بیستنی دەنگێکی ئاشنا تێك ڕابوو و هاتەوە سەرخۆ:

"چیە مورتەزاغا؟ چت بەسەر هاتوە؟ سێ جار بە پێشت دا تێپەریم, نەت دیتم, دەڵێی لەسەر ئەم دنیایە نیی".

پیاوێکی قەمچی بەدەست کە رووبەڕووی راوەستابوو مەحموودئاغا, ئاغای گوندی گەڵی شکۆفە بوو.

"ئای مەحموودئاغا ئەتۆی؟ چەند رۆژە بیر لەوە دەکەمەوە کە برامان مەحموودئاغا لە کوێیە. لە ماڵی خەلیل خان چاوم پێت کەوت و پاشان لەو قەرەباڵغیەدا لێم ون بووی. ئەم چەند رۆژە لەکوێ بووی؟"

دەستی دە بن قۆڵی ڕاکردو شۆڕ بوونەوە بۆ لای پردێ.

"بیستت, دیتت چ رووی دا, چ دەبێ, چ روو دەدا؟ ئەم کابرایە, ئەم بێچووە دێهاتیە کاڵەلەپێیە باڵی گرتوە, دەگرێ, دەکوژێ, دەسووتێنێ, خەڵکی دەکوژێ و دەڕوا. بەو جۆرە کە ئەو دەستی پێ کردوە, کەسی زیندوو لەم شارەدا ناهێڵێ. لە پێش دا عەبدیخان, دوایەش عەلی سەفای بەستەزمان, بە دوای ویش دا تالیب بەگی پڵنگی ئاناوارزا... چۆن دەکرێ پڵنگێکی وەك تالیب بەگ بکوژێ, ئەو هەموو عێل و عەشیرەتەی بە پشتەوە بوو, هەموویان شەڕکەرو ئازا وەك پڵنگ, لەشکرێکی لەگەڵ بوو".

"دیارە دەکوژرێ. بنیادەمی هێندە زاڵم, دوژمنی نامووس؟ وەختێك کابرا تەماع لە بووکێ خۆشی بکا, دیارە دەکوژرێ. ئەگەر سزایەکی لە مەرگ خەراپتر بووبێ و لەگەڵیان نەکردبێ, بە هەڵە چوون. خۆی نەك هەر بە پڵنگی ئاناوارزا, بەڵکوو بە خوای ئاناوارزا دەزانی. دیارە دەکوژرێ".

"کاری ئەم حەمەدۆکە, ئەم بەڵای ناگەهانە بە کوێ دەگا, لە چیای بێتە خوارو هەمووومان یەك بە یەك بکوژێ؟ دەبێ وەك قۆچی قوربانی چاوەڕوان بین".

"کێ, باسی کێ دەکەی؟"

"حەمەدۆك".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"حه...مەدۆك, دەیجا چی؟".

"حەمەدۆك ئیدی... شەرتی كردوە هەمووومان بكوژێ. تەنانەت دەیەوێ تۆش بكوژێ".

"ئەمن؟ چۆن؟".

"زۆر ئاسان, وەك عەبدیخان, عەلیسەفابەگ, تالیب بەگ. گوللەت لە چاوان دەدا. ئەویش راست لە نێوێ چاوانت... ئەمن تەرمی تالیب بەگ, تەرمی پڵنگی ئاناوارزام دی. هەردوو چاوی لەبەریەك هەڵتەكابوون. هەر چاوەی گوللەیەكی لێ درابوو, لە پشت ملی هاتبووە دەر. ئەمان خوایە... خوا مردنی وا بە نسیب كەس نەكا, بەڵای وا بەسەر دوژمنیشت نەیە. عەلی سەفابەگیش مێشكی بە دیوارەوە نووسابوو".

مەحموودئاغا قسەكەی پێ بڕی: راوەستە مورتەزا.

رووبەڕووی یەكتر راوەستان.

"ئەمەی بزانە كە تالیب بەگ حەمەدۆك نەیكوشت".

"ئەی كێ كوشتی؟"

"كوڕەكانی خۆی و كەرەم... لەگەڵ دێهاتیەكان دەستیان وەدەستی یەك داو بابیانیان كوشت. هەموو كەس ئەمەی دەزانێ. هەموو دێهاتیەكانی ئاناوارزا بە شانازییەوە دەڵێن پڵنگی ئاناوارزامان كوشت. ئێوەش لە ترسان قازانجتان لەوەدایە كە بەسەر حەمەدۆكیدا بێنن. چما حەمەدۆك چ كارەیە كە هەرچی بوو, دەیدەنە پاڵ وی؟ هەموو شتێك گەورە دەكەنەوە. تەنانەت عەلی سەفا خانیش حەمەدۆك نەیكوشتوە".

مورتەزاغا كەمێك پانتۆڵەكەی هەڵكێشاو لە حاڵێك دا خۆی بە سمێڵەكانیەوە دەخافلاند گوتی:

"ئەتۆ, ئەتۆ, ئەتۆ دەڵێی چی مەحموودئاغا؟ ئەو حەمەدۆكە... ئەمن تەرمی تالیب بەگم دی, گوللە لەنێوێ چاوانی درابوو... تەنیا حەمەدۆك كاری وا دەكا, پیشەی خۆیەتی, ئەمەش درۆیە؟".

مەحموودئاغا بێ ئەوەی خۆی شلوێ بكا گوتی:

"ئەمەش درۆیە. ئەو حەمەدۆكەی باسی دەكەن منداڵێكە, ئەو چی و چەتەیی چی؟ ئەو ئاوارەیەكە".

مورتەزاغا خەریك بوو تووڕە بێ. بۆ ئەوەی رقەكەی ئاشكرا نەبێ پەنای بۆ هەموو فێڵێك دەبرد:

"ماشەڵڵا مەحموودئاغا, ماشەڵڵا قسەی سەیر دەكەی؟ بۆخۆت گوێت لەو قسانەی خۆت هەیە؟ هەموو خەڵكی شارۆچكە, خەڵكی ئەدەنە, چیاكان و هەوارەكان لە ترسانی خەوو ئارامیان نیە. هەموویان لە حەوت ساڵەوە تا حەفتا ساڵە لە فكری گیانیان دان. ئەتۆ دەڵێی چی...؟"

"ئێوە تووشی نەخۆشیی ترس بوون".

مورتەزاغا ئیدی قەڵس ببوو. هەرچی لە دڵیدا بوو پێی گوت. مەحموودئاغاش بە تووڕەییەكی زیاترەوە وەڵامی دایەوە. لە كاتێك دا جنێوی پیس پیسیان بە یەكتر دەدان هەتا سەر پردێ چوون. كە گەیشتنە سەر پردێ بێدەنگ بوون. خۆیان بەسەر میلەكانی پردێ دا هێناو تەماشای ئاوێ چۆمیان كرد. مورتەزاغا بەرە بەرە ئارام دەبووەوەو ڕقەكەی دەنیشتەوە. مەحموودئاغاش بەزەیی بەو پیاوەدا دەهات كە ترسی مەرگی ڕێ نیشتبوو.

"بەڕاست ئەتۆ هێندە لەو كابرایە دەترسێی؟".

"گیانە شیرنەكەم, هەموو كەس دەبێ لێی بترسێ. مار هەتا چووكەڵەیە دەبێ سەری پان بكەیەوە, ئەگینا كارێكت بەسەر دێنێ. ئەم كابرایە سبەو دووی ژمارەیەك لەوانەی لە پەتی سێدارە رزگار بوون و لەبەر سنگ تێبڕین هەڵاتوون لە

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەوری خۆی کۆ دەکاتەوە... هەموو خەڵکی هۆبەو هەوارەکان و کێوپارە لەبەر نەداری خەریکە لەنێو دەچن. چما نازانی زگی برسی لە خوای ناترسی".

"دەزانم".

"دەردی من ئەمەیە, ترسی منیش لەمەیە. ئەمن هەمیشە گوتوومە مار هەتا چووکەڵەیە دەبێ سەری پان بکەیەوە"

"ئەو مارە حەمەدۆك نیە, حەمەدۆك هیچ نیە, کابرایەکی بەستەزمانە تووشی ژانەسەرو کوێرەوەری بووە".

"ئەگەر ئەم قسەیە وایە, ئەدی کێ بە شەو چوو بەندیخانەی کووزانی کردەوەو بەندییەکانی دەر کردە دەرێ, کێ بەندییەکانی ئازاد کردو دوایەش بەندیخانەی سووتاند؟"

"ناکرێ حەمەدۆك بووبێ".

"ئەدی کێ بوو؟".

"ئەمەیان ئیدی کاری تۆ نیە, ئەتۆ ناتوانی بیزانی".

"ئاخر کێ بوو؟".

"هەر ئەم رۆژانە بنج و بناوانەکەیت بۆ دەردێنم".

کەوایە ئەتۆ حەمەدۆکی بە پیاو نازانی؟".

مەحموودئاغا دەستی دە قۆڵی راکردو بە دەنگێکی ماندوو گوتی:

"وەڵڵا مورتەزاغا ئێوە لە ترسان ئەقڵتان لەلا نەماوە, ئەو کێوانە پڕ لە چەتەو یاغین, هەر کامێکیشیان پڵنگێکە بۆخۆی, هەر کامێکیان هەزار حەمەدۆکە. ئێوە سەرتاسەر پیلەتان بە حەمەدۆك گرتوە... وەڵڵا لە هەڵەدان, مومکین نیە, شتی وا مومکین نیە".

گەڕانەوە بۆ نێو شارۆچکە, لە سەرەخۆ, لە سەرەوژێری پردە بەردینەکە هاتنەخوارێ. مەحموودئاغا هەمیشە رووگرژ بوو. دەم و چاوێکی درێژووکەی هەبوون کە زوو گنج و لۆنجیان تێ کەوتبوو. کەم دوێ و کەم قسە بوو. کەسێك یەکەم جار دەیدی, تووشی هەستێکی ناخۆش دەبوو.

"گوێت لێ بێ مورتەزاغا, دەمەوێ شتێکت پێ بڵێم, ئەو حەمەدۆکەی باسی دەکەن ها... کە سواری ئەسپ دەبێ و بە تەنیا دەچێتە چیاو بەندەنان... ئەمن سبەینێ گوێی دەگرم و دەیدەمە دەستت".

"چی؟ بەڕاستتە؟"

"بۆچی؟ هێندەت پێ سەیر بوو؟"

"پێم سەیر بوو, زۆریشم پێ سەیر بوو"

"لەبەر چی؟"

"عەرزو عاسمان لێك درا, ئەنکەرە شێوا, ئەدەنە راپەڕی. یاوەر نەخۆش کەوت, تەنانەت عارف صائم بەگ بۆ ئەو مەبەستە هاتە شارۆچکە. فەرماندەری لەشکریش هات... زۆر لەمێژە لە تورکیە باس هەر باسی حەمەدۆکە, هەر ئەم رۆژانە لەشکر دەچێتە چیاکانی تووڕووس, کەچی ئەتۆ دەڵێی سبەینێ گوێی حەمەدۆك دەگرم و دەیهێنمە ئێرە".

"دەیهێنم و هەر سبەینێش".

"ئەگەر وایە, بۆ هەتا ئێستا نەت گرتوە بیهێنی؟"

مەحموودئاغا گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"قسەی وا مەکە مورتەزا, قسەی وا مەکە براله قسـەی وا مەکـە. رۆژێـك دەبـێ منـت وەبـیر بێتـەوە. هـەتا ئێسـتا لـەم شارۆچکەیە عەبدی خوای لە منی پرسیوە مەسەلەی حەمەدۆك بە کوێ دەگا. ناکا پـێیان وا بووبێ ئـەمن دەبـێ لەبـەریان وەپارێم کە رێگا بدەن گوێی حەمەدۆکی بگـرم و تـەحویلیان بـدەم. حەوتوویەکـە لـەم شارۆچـکەیە دەسـووڕێمەوە. هـەتا ئێستا کەس هاتوە لەبارەی حەمەدۆکەوە قسەیەك لەمن بپرسێ؟ دەبڵێ دەی؟".

"هەقتە. کەوایە مەسەلەی حەمەدۆك وا ئاسانە؟".

مەحموودئاغا لە حالێك دا قۆڵی مورتەزاغای دەگرت, گوتی:

"بڕوانە مورتەزا, ئەتۆ لەمێژە من دەناسی, لە منداڵیەوە... لەو وەختەوە کە بابم دەهاتە ماڵی ئێوە. بڵێ بزانم هـەتا ئێستا چاوڕاوت لەمن دیوە؟".

مورتەزاغا نەختێك بیری کردەوە:"ئەتۆ... نەخەیر, دوور لە تۆ..."

هاتنە نێو شاری. لە سەری بازاڕی ڕاوەستان.

"ئەتۆ ئەمشەو لەلای ئێمە دەبی. حەسنەخان بۆ ئێوارێ چاوەڕێتە, ئەسـپەکەت لـەکوێ بەسـتراوەتەوە؟ ئەسپەکەشـت بێنە. هەم قسان دەکەین هەم دەردی دڵ. ئەتۆ هەقتە. لەجێدا تۆمان هەر لەبیر نەبوو. ئێمە نابینـە بنیـادەم. هـەموومان لەترسان شێت بووین. ئەتۆ قەت ناوی عارف صائم بەگت بیستوە؟"

"عارف صائم بەگ چیی بووە؟".

"ئەو دەیەوێ پاشای بکوژێ, ئـەم کـارەی لـە دەسـتیش دێ, لەگـەڵ چەرکەسـەکانی کێوپـارەی بووەتـە هاودەسـت و لەگەڵ فەڕانسەیی و ئینگلیزیەکان رێك کەوتوە. ئەم کارە دەکرێ؟ ئەتۆ هەر ئـەم رۆژانـە عـارف صـائم بـەگی دەناسـی, دەکرێ کاری وا بکرێ؟"

ئەو پیاوە کە پێنەدەکەنی و تەنانەت جارێکیش مانای پێکەنینی نەزانیبوو, سێبەری زەردەخەنەیەك بەسەر روخساری دا تێپەڕی و گوتی:

"با لەوە گەڕێین, کێ زانیویە, کام دوژمنی عارف صائم بەگ ئەم درۆیەی هەڵبەستوە... شەوێ قسەی لـێدەکەین".

دەستی بۆ لای مورتەزاغا درێژ کرد, پاشان پشتی تێ کردو چووە دوکانی زین فرۆش کە نەختێك لەولاتر بوو.

مورتەزاغا لەوە خۆشحاڵ بوو کە لە چاوپێکەوتنی ئاغای گوندی گەڵی شکۆفە ئاکامی باشی وەرگرتوە: باش بوو کاتێك گوتی سبەینێ گوێی حەمەدۆکی دەگرم و بۆت دێنم, دەر هەڵ نەبووم و هێرشم نەکردە سەر. هەروا ئارام بووم. هەقیەتی. لەم شارۆچکەیەدا تەنیا کەس کە دەتوانێ مەسەلەی حەمەدۆکی ببڕێتەوە ئەم مەحموود ئاغایە. چۆن بوو تا ئێستا هـیچ کەس تەنانەت ئەو زولفۆیە کە شەیتانی دەرس دادەدا فکری ئەوەی نەکردبوو؟ لە کاتێـك دا پیـاوێکی ئـازاو نەترسـی وەك مەحموودئاغایان هەبوو کە وەك تای تەورداس ئامادەی کوشتنی حەمـەدۆك بـوو. چـونکە دەیەویسـت شـانازیەکی دیکـە بخاتە سەر شانازیەکانی خۆی. کە گەیشتەوە ماڵێ حەسنەخان لەسەر پلیکانان پێشوازیی لـێکرد:

"بەخێراتیەوە ئاغا... خەبەری خۆشت پێن؟".

مورتەزاغا ئارام بوو. حەسنەخان ئەم رۆژانە ئەوی وا بە ماندوویی نـەدیبوو. چـووە ژوورەکـەی خـۆی و لەسـەر قەنەفـە پان بووەوە:

"خانم خەبەری خۆشم پێن".

هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا, لەبەر ماندوویی خەریك بوو خەوی لـێبکەوێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خانم ئێمە زۆر کەرین, شت لەبن لووتی خۆمانە کەچی لەوسەری دنیایە بۆی دەگەڕێین".

"چما چ بووە ئاغا؟".

"تاوێك لەمەوبەر لەگەڵ مەحموودی گەڵی شکۆفە قسەم دەکرد, حەمەدۆکی بە پووشکەیەکیش نازانێ. گاڵتەمان پێ دەکا کە هێندە دەترسێین. دەیگوت: سبەینێ دەچمە چیای, گوێی حەمەدۆکی دەگرم و دەیهێنمە ئێرە".

"دەیگرێ دەیهێنێ".

"دڵی لە ئێمە ئێشاوە".

"هەقیەتی دڵی بێشێ".

"ئەمن لێی وەولا کەوتم, هەر باسیشم لەگەڵ نەکرد, تێگەیشتم کە مردووی ئەوەیە حەمەدۆکی بکوژێ و شانازییەك بۆخۆی پەیدا بکا. ئێمەش نەمانەوێ دیسان دەچێ حەمەدۆکی دەگرێ, وەك ئەمن حاڵی بووم ڕێگاشی بۆ کارەکەی خۆش کردوە, بۆخۆی یەك دوو دەستە چەتەی لە کێوی هەن. بڵێ بمرن دەمرن, بڵێ بژین دەژین. خانم سەرم لێی دەرناچێ, ئەمانە چۆنیان ئەو کارە پێ دەکرێ, لە کاتێك دا مەحموودئاغا هەم لە من و هەم لە هەموو خەڵکی شارۆچکەی خوێندەوارترە".

"ئەوان هەر لەو کاتەوە کە لە دایك دەبن دەبێ بۆخۆیان لە فکری گیانیان دا بن. پیاوکوژی بکەن, خەڵکی بترسێنن, هەربۆیە بڕشتیان هەیە. هیچ دەزانی ئەو زەوی و زارەی ئێستای چۆن ئەستاند؟ لەم دەشتەدا کێ دەیتوانی کاری وا بکا".

"ئێستا کەوایە بۆ شەوێ زۆر باش خۆت ساز کە, دەمەوێ میوانداریەکی لێبکەم سەری سوڕ بمێنێ".

"لەبارەی حەمەدۆکیشەوە هیچ قسەی لەگەڵ ناکەین, باشە؟ ئەگەر بۆخۆشی قسەکەی هەڵگێرساند, ئەو چاکتر. باشە؟".

"ئەو دڵی تاقەت ناگرێ, بۆخۆی هەڵی دەگیرسێنێ. بۆ کوشتنی حەمەدۆك ئەوە گیانی دەردەچێ".

مەحموودئاغا لە رەسەنترین بنەماڵەکانی تووڕووس بوو. بابی بۆئەوەی ئەو بخوێنێ و ببێتە بنیادەم, ئەوی ناردە ئەدەنەو ئەستەمبوڵ. ئەویش پیاو هەق بڵێ باشی خوێند. لە شارۆچکە بە فکری کەس دا نەدەهات کە ئەو پاش ئەو هەمووە خوێندنەو ژیان لە شارە گەورەکان دا بێتەوە لە تووڕووس بژی, بەو هەل و مەرجە دژوارەوە کە تووڕووس هەیبوو. گۆیا کە بابی دەمرێ, دەسبەجێ دێتەوە گوندەکەیان و پاشان بە پازدە سوارەوە کە هەموویان پڕچەك بوون دێتە چوکووراوا. هەر ئەو ڕۆژە کابرایەك کە دەیان گوت جنێوی بە گۆڕی بابی داوە, لەبن چنگە ئەسپان دا دەپلێشێنێتەوەو دەیکوژێ. ئەم پێشهاتە قەت لەبیر شارۆچکە نەچووەوەو لەوەدواش ناوبانگی بوو بە "مەحموودئاغایەك کە بە چنگە ئەسپان پیاوان دەکوژێ".

مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە, ئەو ئاغایە کە بە چنگە ئەسپان پیاوی دەکوشتن, پووڵ و پارەو مڵك و ماڵێکی زۆری لە بابی بۆ بەجێ ما. ئەویش زۆر زیاتر لەوەی لە باب و باپیرانی بۆی بەجێ مابوو, سامانی کۆکردەوەو وەسەر یەکی نا.

سامانی وی بەرهەمی نیزامە ئابووریەکی تایبەتی بوو کە لە باب و باپیرانی بۆی بەجێ مابوو و بۆخۆشی لەسەری ڕۆیشت. بۆ وێنە ماینێکی دەدا بە لاوێکی دێهاتی کە هەموو جارێ شەش جوانووی بە زگێك دەبوون, پاشان قەول و قەراری لەگەڵ دادەنا کە ماینەکە بەرێتەوە ماڵێ و بەخێوی بکا, تفاقی بداتێ و شاڵ و ڕنەکی بکا. هەرکات ماینەکە زا, ئەگەر لەسەر زەوی نەچوو, ئەوە سێ جوانوو بۆ دێهاتییەکەو سێ جوانووش بۆ ئاغای بن. ماینەکەش هەمیشە هەر هی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئاغا بوو. بەڵام ئەگەر هات و ماینەکە مرد, لاوە دێهاتییەکە دەبوو بۆی ببژێرێ. ئاغا بەو مەرجانە لە چەندین دێ هەزاران ماین و مانگاو مەڕو بزنی بەسەر دێهاتییەکان دا دابەش دەکرد. بەم جۆرە پاش دە پازدە ساڵان ئاغا دەبوو بە خاوەنی رەوە ئەسپ و مێگەلە مەڕو رەشەوڵاغ و کوورو جوانەگایەکی خەساوی زۆر. ئەمجار هیچ دێهاتییەك هەقی نەبوو بەشەکەی خۆی لە ئاغا بەولاوە بە کەس بفرۆشێ و ناچار بوو بەو نرخە کە ئاغا دەیەویست پێی بفرۆشێ.

مەحموود ئاغا کە پیاوێکی خوێندەوار بوو ئەم شێوە کارەی دەسکاری کردو پێشی خست. لە وەزعی دێهاتییەکانی دەکۆڵیەوە. ئەو دێیانەی باشترین و جوانترین ئەسپیان پەروەردە دەکردن, ماینی دەدانێ و لە هەر جێیەك بزن و مەڕو ڕەشەوڵاغ باشتر بەخێو دەکران بزن و مەڕو مانگاکانی دەنارده وێ. پێش وی لە زەمانی باب و باپیرانی دا کارەکە جۆرێکی دیکە بوو. دابەشینی ماین و مانگاو مەڕو بزن بەبێ لێکدانەوە بوو. بەم شێوە کارە مەحموود ئاغا ئەسپ و مانگاو مەڕو بزنێکی رەسەنی پێدەگەیاندن. لە چیاکان, لە چوکووراوا ڕەوە ڕەوە ئەسپ و مێگەل مێگەل مەڕو بزن و ڕەشەوڵاغی هەبوون. هەموو ساڵێ ئەم رەوە مێگەلانە بۆ فرۆشتن دەچوونە حەڵەب و ئەدەنەو ئەستەمبووڵ, دەبوونە زێڕو دەهاتنەوە نێو سندووقی مەحموود ئاغا.

ئەو سوارچاکی ڕەسەنترین ئەسپان بوو. ئەمجار بە بێلایەن ترین و بە دەست ودڵ ترین و جوامێرترین پیاوی ئەو دەشتەش دەژمێردرا. جوابی کەسیشی نەدەدایەوە. پلیشاندنەوەی خەڵك لەبن چنگە ئەسپانیش دا پیشەی تایبەتیی خۆی بوو, و لەو بارەیەشەوە کەس لێی نەدەپرسیەوە. ئەگەر بۆخۆی پێی خۆش با, خوێنی کوژراوەکەی دەدا بە ژن و منداڵ و کەس و کارەکەی, دەنا هیچ.

یەکێك لە قایمەقامەکانی ئەم دواییانەی ئەدەنە کە ناوبانگی وی بیستبوو, بۆ ئەوەی بزانێ چۆن پیاوێکە, داوای دەکا, بەڵام ئەو ناچێ. قایمەقام چەند جار داواکەی دووپات دەکاتەوە, بەڵام مەحموودئاغا گوێی ناداتێ. قایمەقام کە بەو کارە زۆر تووڕە دەبێ, یاوەرێك بە فەرماندەرایەتیی هەموو جەندرمەکانی دەنێرێتە گەلی شکۆفە. بەڵام یاوەر کە دەچی مەحموودئاغا لەماڵێ نابێ. وەختێك یاوەر لە چیا ڕا دەگەڕێتەوە ئەدەنە مەحموودئاغا لە باڵەخانەیەك دا گەمارۆی دەداو دەیگرێ و پێی دەڵێ: چ ئەمرێکت هەیە یاوەر, ئەمن مەحموودئاغام. پاشان چەند رۆژان لەلای خۆی رای دەگرێ, میوانداریەکی بێوێنەی لێدەکاو پاش ئەوەی پووڵێکیشی وەك خەرجی ڕێگا لە گیرفان دەخا, پێی دەڵێ: سڵاوم بە جەنابی قایمەقام بگەیەنەو عەرزی بکە ئەمن لە دەوڵەت یاغی نیم, ئەگەر پێی خۆش بوو بۆخۆی بێ و چەند رۆژێك لەو کێوپارەیە کە دەڵێی بەهەشتە میوانمان بێ, جێی لەبان سەرمانە. ئەمجار یاوەری بەڕێ دەکاتەوە.

پاش ئەم ڕووداوە قایمەقام لە ئەدەنە دەڕواو مەسەلەکە لێرەدا تەواو دەبێ. بەڵام مەحموودئاغا لە خۆی وەشك دەکەوێ و لە پاش ئەوە, ڕێگا نادا نە ئەفسەرێك, نە باجگرێك و نە هیچ فەرمانبەرێکی دەوڵەت بێتە کێوپارە. هەتا دەست پێکردنی شەڕی یەکەمی جیهانی لەو چیایانە چۆنی بۆخۆی حەزی لێبوو, بێ لەخۆبایی‌بوون درێژەی بە ژیانی خۆی دا. مەحموودئاغا لە یەکەم شەڕی جیهانی دا زۆری ناڕەحەتی تووش بوو. لە ماوەیەکی کەم دا چیاو بەندەن پڕ بوون لە سەربازی راکردوو و چەتەو ڕێگر. ئەوان هێرشیان دەکردە سەر گوندەکان, تاڵانیان دەکردن و هەرکەس لە پێشیان راوەستابایە دەیان کوشت. بۆیە مەحموودئاغا ناچار بوو پیاوەکانی خۆی زۆرتر بکا. ئەم کارەشی پێویستیی بە پارەی زۆر هەبوو. لەبەر ئەوە ژمارەیەك لە پیاوەکانی خۆی دەست بژێر کردو بەداخەوە بە پێچەوانەی ویستی خۆی چەتەیی پێ کردن. زۆر بەم کارە ناڕەحەت بوو, بەڵام چارەی نەبوو... پیاوەکانی هەتا دەوروبەری ماراش و قەیسەریەو چوکووراوا دەچوون و تاڵانێکی زۆریان بۆ دێنایەوە. لەگەڵ دێهاتییەکانیش تووشی کێشە بوو. لە هێندێك دێیان خەڵك بزن و مەڕو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گاوگۆلەکەی ئەویان سەر بڕین و خواردیانن و خەلاسیان کردن‌و بەسەر سەربازە ڕاکردووەکانیان دا هێنا. مەحموودئاغا فەرمانی دا بەوردی و بەربلاوی لەو مەسەلەیە بکۆڵنەوە. ئاکامی لێکۆڵینەوە ئەوەبوو کە هەرچەند چەتەکان و سەربازە ڕاکردووەکان چەند سەرێکیان مەڕو بزن و ڕەشەولاغ لە دێهاتی‌یەکان ئەستاندبوون, بەلام مێگەلەکانی, ڕەعیەتە برسی‌یەکانی خۆی خواردبوویان. ئەم ڕووداوانە بە مانای هەڵوەشانی ئەو نیزامە ئابووری‌یە بوون کە باسمان کردو ئەم مەسەلەیەش ئەوی شێت کردبوو. پێویست بوو ئەم گیروگرفتە لە دێهات دا خاشەبڕ بکا...

ڕۆژێکیان سواری ئەسپەکەی بوو, لەگەڵ چەکدارەکانی چوونە گوندی سایزلی کە لە بناری چیاکان بوو. گەیشتە نێو دێ. دێ دەت گوت چۆلگەیە, نە کەسی بەپیرەوە هات و نە کەسیش دیار بوو. دەت گوت چەند ساڵە چۆڵ بووە. گوندی سایزلی گوندێك بوو کە بزنی ڕەسەنی بەخێو دەکردن. مەحموودئاغا بزنە تۆوەکانی ئەم گوندەی ـ کە ڕەنگیان سوورو موویان درێژ بوو ـ لە شوێنێکی زۆر دوورەوە هێنابوون و بە کۆڵان پارەی پێ دابوون. ئەم بزنانە هەموویان گەورەو بەشیر بوون و جووتیارەکان هەموو ئەو بزنانەیان سەر بڕی و خواردیانن و تۆوی ئەو بزنە ڕەنگ ئاڵتوونی‌یانەیان لەنێو برد, مەحموودئاغا لەبن سنۆبەرە ئەستوورەکەی نێوەڕاستی ئاوەدانی دابەزی, لەسەر بەردێك لە پەنا مەنجەڵێك کە لەبن دارەکە دەکولێ دانیشت و فیلینتایەکەی لەسەر کۆشی دانا. نێوچاوانی وەك جەهەننەم سوور ببووەوە.

"کوێخا مووسام بۆ بێنن".

کوێخا مووسا لەنێو دوو پیاوی چەکداردا سەرشۆڕو شەرمەزار لە کاتێك دا هەردوو دەستی بە سنگیەوە گرتبوون و کەمێك کۆم ببووەوە, هاتە پێش. تەماشای ئاغاو کەسی دیکەی نەدەکرد. پانتۆڵە دەستچنەکەی پینە کرابوو. مووی لەشی لە کەلێنی کراسە شڕەکەیەوە دەرکەوتبوون. کاڵەکەی پێی نوێ نوێ و لە پێستی بزنی سوور بوو.

"لە هەموو ئەم دێیەدا بزن ماوە, تەنانەت یەك دانەش؟".

مووسا بێ ئەوەی سەر هەڵبڕێ, بە دەنگێکی بێ‌تین کە بە زەحمەت دەبیسترا گوتی نەماوە.

"تەنانەت یەك دانەش؟".

"نەماوە".

"هەموو بزنەکانم ئێوە خواردتانن؟"

"ئێمە خواردمانن".

"ئەدی چەتەو ڕاکردووەکان؟"

"لە سایەی سەری جەنابتەوە کەس نەهاتە ئەم دێیە".

"بۆچی خواردتانن؟"

"زۆرمان هەوڵ دا نەیان خۆین. برسی بووین. مانگێك, دوو مانگ, سێ مانگ خۆمان ڕاگرت, پاشان یەکێکمان سەر بڕی".

"دوایە؟"

"یەکی دیکەمان سەر بڕی".

"دوایە؟"

"هەموو بزنەکان تەواو بوون. دوا بزنمان سێ ڕۆژ لەمەوبەر سەر بڕی".

"ئێستا چی؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"برسیمانە"

مەحموود ئاغا هەستا. دێهاتیەکان لە دڵی خۆیان دا گوتیان: ئێستا سوار دەبێ و کوێخا مووسای لەبن چنگە ئەسپان دا دەپلێشێنێتەوەو دەیکوژێ. بەڵام هەرگیز وا نەبوو، نێوچاوانی مەحموودئاغا ئارام بوو، و ئەوەندەی دەگونجا نەرم بوو. بەسپایی لە جێی خۆی هەستا، چووە لای مووساو بە راوێژێکی ساردەوە فەرمانی دا:

"سەرت هەڵبڕە"

مووسا بە ترسەوە سەری هەڵێنا.

"ئاغا بەزەییت پێمان دا بێ، لەسەر ماڵ و حاڵی خۆمان دەرمان مەکە. ئێمە بووین ئەو بزنانەمان بەخێو دەکرد، دووبارەش بەخێو دەکەین. لەجیاتی هەر بزنێك سێ بزنت وێ دەدەینەوە. لێمان بببوورە".

"سبەینێ کەس لەم دێیەدا نابینم"

مەحموود ئاغا پاش سێ رۆژان هاتەوە دێی، ئاوەدانی چۆڵ ببوو. دەستووری دا پیاوەکانی ماڵەکان گەڕان. لە دەری ئاوایی لە ئاغەڵە بزنەکان دا سێ سەگی پیرو ژن و مێردێکی پیریان دینەوە کە لەوێ دا خۆیان شاردبووەوە. ژن و مێردەکە لەبەر پیریان نەیان دەتوانی هەستنە سەرپێ. ئەوانیان هێنایە لای ئاغا.

"ئێوە بۆچی نەڕۆیشتوون؟"

ژن و مێردەکە کە لیباسێکی کۆن بەڵام زۆر پاك و خاوێنیان لەبەردا بوو، وەڵامێکیان نەدایەوە.

مەحمووددئاغا ئیدی پرسیارەکەی دووپات نەکردەوە، بەزەیی بەو ژن و مێردە پیرەدا دەهات و چاوی پڕ ببوون لە فرمێسك.

"ئەمانە سوار کەن با بڕۆینەوە، لە رێیە ناڕەحەتیان مەکەن، باشیان پێ رابگەن، ئەم سەگانەش بەرن، بەزەییم بە سەگەکانیش دا دێتەوە، بەستەزمانانە لێرە لەبرسان دەمرن".

میهرەبانی و دڵنەرمیی مەحموودئاغا دەرهەقی ئەو ژن و مێردە پیرەو ئەو سێ سەگە بە چەند رۆژ لەنێو هەموو دێهاتیەکانی کێوپارەدا دەنگی دایەوە. تەنانەت خەڵکی شارۆچکەش لێی ئاگادار بوون، هەمووان بە چاکە باسیان دەکرد.

پاش دەرکردنی خەڵکی سایزلی لە هیچ دێیەك کەس ئەگەر لە برسانیش مردبایە، جوانەگایەك، بزنێك و تەنانەت مریشکێکیشی سەر نەدەبڕی بێخوا.

کوێخا مووسا وەپێش دێهاتیەکان کەوت و بردنی بۆ چوکووراوا. زۆریان بۆ دژوار بوو لە گوندەکەیان، جێیەك کە باب و باپیرانیانی لێنێژرابوون بڕۆن. بەڵام چارە نەبوو، دەبوو بڕۆن چەند کەسێکیش نیازی کەللەشەقیان هەبوو کە ئاوماڵەکان بە تێکڕا پەژیوانیان کردنەوە. بە گریان و شیوەن وەڕێ کەوتن. شیوەنەکەیان لە چیاکان دەنگی دەدایەوە. هیلاك و ماندوو گەیشتنە شارۆچکە. لەبن پردێ مانەوە. پیاوە گەنجەکانیان هەموو چووبوونە بەرەی شەڕ. پیرەپیاوانی هاوتەمەنی کوێخا مووسا هەرچەندی زیاتر بیریان کردەوە رێگایەك بۆ رزگاری لەم بەڵایە بدۆزنەوە کەمتر بە ئاکام گەیشتن.

تەنیا دە رۆژان توانیان لەنێو ئەو ئاڵەتە کێوییانەدا کە لەبن پردێ روابوون، خۆ رابگرن. لە شارۆچکە کار نەبوو، چەندین ساڵ لەوەپێش کوێخا مووسا بۆ رەنجبەری چووبووە چوکووراوا. دێیەکی لە دەشتی ئاناوارزا وەبیر هاتەوە کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کاری لێکردبوو. کۆچ و کۆچباری دەنگ دا. دێیەکەیان دیتەوە. دێهاتیەکان کادێنی خۆیان وێ دان. ئەو ساڵە باران زۆر باری. زۆریان کوێرەوەری دیتن. وەزعی دەشتێش باش نەبوو. زۆر لە منداڵەکانیان مردن.

لەنیزیك دێی هەتا چۆمی سەیهان پارچە زەوییەك بوو هەمووی دڕووەڵان و قامیشەڵان و تووترك. لەنێو ئەو پارچە زەوییەدا بەتاڵاییەکیان دیتەوە. بە قامیش و دارو پەردوویەك کە تالیب بەگ پێی دان و بۆ ئەوە هیچیشی لێنەستاندن هەریەکەی کەوێڵێکی کاتییان بۆخۆیان ساز کرد. دارو نەداری خۆشیان فرۆشت و دایان بە پاچ و پێمەڕەو داس و بیورو تەورداس و دەستیان کرد بە بووره دەرهێنان. لە منداڵی حەوت ساڵەوە هەتا پیری حەفتا ساڵە کاری دەکرد. بە تێکۆشانێکی زۆر لەو دڕووەڵانە بەشی تۆوی ئەو ساڵەیان زەوی ساغ کردەوە. بە هاوکاریی دێهاتیەکانی دیکەش دایان چاندو ڕەنێویان هێنا. ئەوان تێکڕا تووشی لەرزوتا بوون. خەڵکی کێوپارەی وەك دانیشتووانی چوکووراوا بەرگەی گەرمای چوکووراوایان نەدەگرت. بەشی زۆری پیرەکان بە لەرزوتا مردن. چار نەبوو دەبوو تەحەممول بکەن. هەموو ساڵێ لە زییەلێن و قامیشەڵان و دڕدووکاوی هێندێك زەویی دیکەیان ساغ کردوەو ئەم کارەیان درێژە پێ دا. دانیشتووانی چوکووراوا لەوەتا وەبیریان دەهات, خەڵکی وا بەکارو بەکێشیان نەدیبوو. سەریان لێیان سوڕمابوو. دێی خۆیان ناو نا یالیزیۆرد. جووتیارانی یالیزیۆرد بەو دەستانەیان کە لەبەر کاری زۆر لە رادەی ئاسایی گەورەتر و شەقار ببوون و بە روخساری لەبەر هەتاو سووتاویان و بە ڕوومەتی تێك قووپیویان بە یەکەم چاو لێکردن لە جووتیارەکانی دیکە جیا دەکرانەوە. ئەو خاکە رەشەی لە چنگی زییەگەرمێنی رزگار کرابوو, یەك بەسی و یەك بە چلی دەبرِی. گەنم و جۆو پیوازو سەوزییان چاند. هەر جووتیارێك لەسەر ئەو خاکە ئازادکراوە وەك قارەمانێکی سەرکەوتوو هەنگاوی هەڵدێنایەوە. ئەسپ و ماین و گاوگۆل و مەڕو بزنیان کڕین. لە بەخێوکردنی ئەسپ دا کەس نەیان دەگەیشتێ. لەو ماینە تۆوانە کە لە ئۆرفە هێنایانن رەسەن ترین ئەسپیان پێ گەیاندن و لەو دەشتەدا یەکەم کەسانێك بوون کە خانووی دێهاتییەکانیان بە قوڕو بەرد ساز کرد.

دێهاتی ئەو دەوروبەرە کۆڵان و مەیدانیان نەبوو. ئەوان لە دێی خۆیان دا کووچەو کۆڵانیان بە شێوەیەکی دروست لێداو تەنانەت مەیدانێکیشیان لەنێوەڕاستی دێ دا هێشتەوە. هیچ کام لە خانووەکانی ئەو دەشتە پەنجەرەی شووشەبەندیان نەبوو. خەڵکی یالیزیۆرد زۆر زوو لە نێوەڕاستی ئاوەدانی مزگەوتێکیان بە خشتی سوور دروست کرد. کە هاوین داهات چوونە کوێستان. لە چوکووراوا دروێنە زوو پێدەگەیشتن. خەڵکی یالیزیۆرد بە هەرەوەز بەرهەمەکەیان خێرا کۆ کردەوە. دێیان چۆڵ کردو بە هەوار چوونە گەڵی مەریەم چیل. لە ترسی مەحموودئاغا نەچوونە دەوروبەری کۆنە دێیەکەی خۆیان. دەترسان بەڵایەکیان بەسەر بێنێ.

زۆر لە لاوەکانیان لەشەڕ نەهاتنەوە. ئەوانەی هاتیشنەوە هەموویان پیاوی ئیفلیج, نەخۆش و نیوەپیاو بوون. زۆر بۆ ئەوانە کە نەهاتبوونەوە گریان. ژنانی یالیزیۆرد خۆڕاگرییەکی گەورەیان نواند. ژنەکان جوان بوون. هێندێکیان مێردیان بە سەربازە راکردووەکان و لاوانی گوندەکانی نیزیك کرد. لەماوەیەکی کەم دا وەك خەڵکی دەشتێ بوونە دەشت نشین و وەك خەڵکی چوکووراوا بە ئاوو هەوای دەشتێ ڕاهاتن.

لەو سەردەمەدا مەحموودئاغا لە کێوپارە وەك گێژەڵووکە دەیلرفاندو لەگەڵ فەڕانسەییەکان کە هەتا چوکووراوا هاتبوون و لەگەڵ ئەرمەنییەکان کە هاوکارییان لەگەڵ دەکردن, شەڕی دەکرد. چەتەو رێگرێکی زۆری لە دەوری کۆ ببوونەوە. لە چیای ڕا دەهاتە خوار بۆ دەشتێ و لە مەرجین و خوارەوەی دەشتەکانی عوسمانیە هێزەکانی دوژمنی تێك دەشکاند. رۆژ بە رۆژ ناوبانگی پتر دەڕۆیشت. رۆژێکیان لە شەڕێك کە دوژمنی تێدا شکاندبوو دەگەڕایەوە کە رێی کەوتە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یالیزیۆرد. کوێخا مووسا لەگەڵ هەموو خەڵکی ئاوەدانی, منداڵ و پیرو لاو لە دەری ئاوەدانی پێشوازییان لێکرد. داخوا ئەم پیاوە قارەمانە کۆنە ئاغاکەی خۆیان نەبوو؟ چما هەر ئەو نەبوو کە لە قاربوغازی چل و یەك فەوجی فەڕانسەی بەدیل گرت, بەجۆرێك کە خەبەرەکەی گەیشتە دێیەکەی وانیش و ناوبانگی پێ دەرکرد؟

مەحموودئاغا لەوە کە گوندێکی چوکووراوا بەم جۆرە, بە پێشوازی نەناسیاوێکی وەك خۆیەوە هاتوون, خۆشحاڵ بوو. خەریك بوو بڕیار بدا چەند ڕۆژێك لەم دێیەدا کە مزگەوتێکی جوانیشی لە نێوەڕاستێ دا هەبوو, بحەسێتەوە. لەنێو پیاوەکانی دا چەند برینداریکیش هەبوون.

ئەو جڵەوی ئەسپەکەی توند کردبوو بە میهرەبانییەوە تەماشای ئاپۆرای ئەو خەڵکەی دەکرد کە ژمارەی ژنەکانیشیان زۆر بوو و بە پێشوازیەوە هاتبوونە دەری ئاوەدانی. لەو کاتەدا کوێخا مووسا بەرامبەری قوت بووەوەو گوتی:

"ئاغا بەخێراتی بۆ دێیەکەمان".

مەحموودئاغا دەسبەجێ کوێخا مووسای ناسیەوە:

"ئاغا ئەم دێیە هی ئێمەیە بەخێراتی, فەرموو".

مەحموودئا غا قسەی نەکرد, سەری داخست, ڕکێفی لە ئەسپەکەی داو بێ ئەوەی بچێتە نێو دێ بە تەنیشتی دا تێپەڕی و ڕۆیشت.

چووە شارۆچکە پرسیاری کرد, زانی کە ئەوانەی بزنەکانی وییان خواردبوو, لەو خاکە پڕ پیتەدا دێیەکیان ساز کردوەو بەکارترین خەڵکی ئەو دەشتەن.

فەڕانسەیی و ئەرمەنییەکان لە دەشتێ پاشەکشەیان کردو ڕۆیشتن. شەڕی سەربەخۆیی تەواو بوو. ئەو پیاوە ئازایانەی شەڕی دوژمنیان کردبوو بەچەکەوە چوونەوە شارۆچکە. ئێستا ئیدی دەوڵەتێکی تازە دادەمەزرا کە ئەوان دەبوونە بەردی بناغەی. دەستیان کرد بە داروبەش کردنی دەشتێ. کاری ئەو بەش وەرگرتنە لە هێندێ ناوچە ئاسان و لەهێندێ ناوچە دژوار بوو. ماوەیەکی زۆر مەحموودئاغا خۆی تووشی ئەو کارانە نەکردو هەروا سەیری کرد. ئەو زێدەخواز نەبوو. هەموو شتێکی هەبوو. ئەو شێوە کارەی لە چیا لە سەردەمی باب و باپیرانی دا باو بوو, بە چەشنێکی باشترو پێشکەوتووتر درێژەی هەبوو. بەڵام ئەم وەزعە هەتا سەر نەدەما. دەبوو بێتەخوار بۆ دەشتێ. دەیتوانی لەهەر جێیەك پێی خۆش بێ و هەرچەندی بیهەوێ کێڵگە بۆخۆی پەیدا بکا. خەریك بوو دنیایەکی تازە دەست پێ بکاو مەحموودئاغا ئەوەندە خوێندەوارو دنیادیدە بوو کە ئەم مەسەیەلە باش تێ بگا. ڕۆژێکیان بەیانی پیاوەکانیی بانگ کردو گوتی:

"سوار بن".

پیاوەکانی سوار بوون, چوونە دەشتی ئاناوارزا بۆ گوندی یالیزیۆرد. خەڵکی دێ هەر کە خەبەریان زانی ئەو هاتوەتە دێیەکەیان, لە مەیدانی ئاوەدانی لە پێش مزگەوتێ خڕ بوونەوە. دەت گوت لەبیریان چووەتەوە کە مەحموودئاغا ئەوانی لە دێیەکەیان دەرکردوە.

کوێخا مووسا بە ڕووخۆشی پێشوازیی لێکردو بەمیهرەبانییەوە گوتی:

"فەرموو ئاغا, بەخێراتی بۆ دێیەکەمان".

کابرا نێوچاوانی تێك نا. وەك پەیکەری ڕق و تووڕەیی بەسەر ئەسپەکەیەوە ما.

"ئاغا فەرموو دابەزە, بەخێر بێی, خۆشحاڵت کردین کە هاتوویە گوندەکەمان, وا دەزانین دنیات داوینێ".

مەحموودئاغا کەمێك لەسەر ئەسپەکەی داهاتەوە, بە توندی و فەرماندەرانە گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مووسا, سبەینێ ئەم دێیە چۆڵ دەکەن" و ئەسپی دەنگ داو لەوێ دوور کەوتەوە.

"ئاغا, ئاغا, مەحموودئاغا..."

سێهەمین ڕۆژ پیاوەکانیی ناردەوە ئاوایی. دێهاتیەکان لە جێی خۆیان نەبزووتبوون. ڕۆژی چوارەم و پێنجەمیش هەروا... مەحموودئاغا دە ڕۆژان سەبری گرت: وادیار بوو ئەو دێهاتیە خوێڕی و نەفامانە, ئەو دوورخراوانە جوابەجەنگیان لەگەڵ وی, لەگەڵ قارەمانی شەڕی نیشتمانی دەکرد. سوار بوو و هاتە یالیزیۆرد. لە ئاوایی دا کەس دیار نەبوو هەموویان لە ماڵەکانیان دا خۆیان پەنا دابوو و چاوەڕوانی ئەو شتە بوون کە رووی دەدا.

"مووسا, بۆچی لە دێیەکەم وەدەر نەکەوتوون؟ ئەمن لە جیاتی ئەو بزنانەی خواردووتانن ئەم دێیەتان لێ دەستێنم. سەرپێچی مەکەن. باش دەزانن چتان بەسەر دێ".

"بچینە کوێ ئاغا؟ ئێمە ئەم گوندەمان بە چنگ و نینۆك ساز کردوە... بڕوانە دەستەکانمان, ئەم دەستانە وەك دەست دەچن؟ بڕوانە دەم و چاومان. تەماشامان کە, بزانە لە دەم وچاومان دا, لە لەشمان دا جێیەك ماوە وەك ئادەمیزاد بچێ؟ بڕوانە دێهاتیەکان, چاو لە ژن و پیاوەکان بکە داخوا لە بنیادەم دەچن؟ ئاغا, ئەتۆ پێت وایە زێیەڵێن دەرهێنان و کردنی بە زەوی زۆر ئاسانە؟"

مەحموودئاغا کە وەك پەیکەرێك لە تووڕەیی و خۆبەزل زانین بەسەر ئەسپەکەوە دانیشتبوو, فەرمانی بە پیاوەکانی دا:

"ئاور لە دێیەکە بەردەن".

مەحموودئاغا ئەو چەند ڕۆژە چاوەڕوانی ڕۆژێك بوو کە بای شەماڵی بێ, لە نەکاو لە هەر سووچێکی ئاوایی گڕو بڵێسەی ئاگر چووە ئاسمان. دێهاتیەکان بە گریان و بەخۆدادان لە مەیدانی ئاوەدانیدا کۆ بوونەوە, تەنانەت لە فکری بردنەدەری کەل و پەلەکانیشیان دا نەبوون.

"سبەینێ لێرە, لەم دێیە گیان لەبەر نابینم"

مەحموودئاغا هەروا بە سواری ئەسپ لەگەڵ ژمارەیەك لە پیاوەکانی کە لەگەڵی بوون دڕی بە حەشیمەتەکە داو لەدێ وەدەر کەوت.

پاش ڕۆیشتنی وی لەنێو دێهاتیەکان و پیاوەکانی دا بوو بە شەڕ. زۆر لە دێهاتیەکان بریندار بوون و لەبن پێی ئەسپان دا پان بوونەوە. لەو نێوەدا لاوێك بە ناوی قاسم کە تازە لە شەڕی یۆنان هاتبووەوەو چەکی پێ بوو, بە گوللەیەك ساڵح برا چووکەڵەی مەحموودئاغای بە بێگیانی لە ئەسپ بەردایەوە, ئەگەر لێی گەڕابان لەو خەندەکەوە کە سەنگەری لێ گرتبوو, هەموو پیاوەکانی مەحموودئاغای دەکوشت.

دووهەمین ڕۆژ کە مەحموودئاغا هاتەوە گوندی, نە گیان لەبەرێك لەدێدا مابوو, نە خانوویەك کە داری بەسەر بەردیەوە مابێ. چەند خانوو هێشتا دووکەڵیان لێ هەڵدەستا. تەنیا مزگەوت بە منارە دارینەکەیەوە لە نێوەڕاستی مەیدانەکەو لەنێو دووکەڵ دا قیت بە پێوە مابوو.

مەحموودئاغا بۆ گرتن و کوشتنی قاسم هەموو ڕێگاکانی کێوپارەی داخست, وەڵامی بۆ هەموو ئاشناکانی لە کێوپارەو بۆ چەتەکانیش نارد کە قاسمی بەزیندوویی یان بە مردوویی بدۆزنەوەو بۆی بنێرن. چەند مانگ تێپەڕین, هیچ کەس لە هیچ کوێ چووکترین شوێنەواری قاسمی نەدی. خەڵکی یالیزیۆردیش ناوونیشانیان ون ببوو. لەو ڕۆژە بەدواوە گەڕان و لێکۆڵینەوەیان کردو خەبەرێکیان لەوان نەزانی.

✧ ✧ ✧

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەحموود ئاغا نەختێك درەنگتر, واتە پاش خۆرئاوا هاتە ماڵی موڕتەزاغا. خزمەتکارەکان لەبەر دەرگای حەوشەی چاوەڕوانی بوون. بەسواری ئەسپ هاتە ژووری حەوشەی. موڕتەزاغا کە لەبەرهەیوانێ ڕا چاوی لێ ببوو هاتوە, چووە خوارێ و جڵەوی ئەسپەکەی وەرگرت. مەحموودئاغا کە خێرا لە ئەسپەکەی دابەزیبوو, رووی کردە موڕتەزاغاو گوتی:

"استغفرالله, جا ئەمە کارە؟" جڵەوی ئەسپەکەی لێ وەرگرت و دایە دەستی خزمەتکارێك کە لە پەنایان بوو. خزمەتکار ئەسپەکەی بردە سەر ئاخوڕێکی درێژ کە لە بەردی سەخت دروست کرابوو. ئەو دووانەش قۆڵیان کردە قۆڵی یەکترو لە پلیکانەکان وەسەر کەوتن. حەسنەخان لەپێش مێزێکی رازاوە پێشوازیی لێکردن و بە دەمی بە پێکەنینەوە گوتی:

"مەحموود ئاغا, براله بەخێر بێی, گەورەت کردین".

موڕتەزاغا قۆڵی مەحموودئاغای گرت و لەسەر مێزەکە دایئنیشاند. لەسەر مێزەکە مەزەی جۆراوجۆر, سەهۆڵ و جامێکی گەورەی شووشەی پڕ لە بەفر چاوەڕوانیان بوو.

"باش بوو, ماوەیەکە لێوم لە مەشرووب نەداوە".

موڕتەزاغا پێکەکەی بۆ پڕ کرد: نەختێك بەفر, ئاو؟

مەحموود گوتی: بەڵێ...

بەدەم خواردنەوەوە باسی رۆژگاری کۆنیان کرد, بەڵام نە ئەوو نە کەسی دیکە بە هیچ جۆر مەسەلەی حەمەدۆکی نەدێنایە گۆڕێ. ئەم وەزعە هەتا نیوەشەوێ درێژەی کێشا. حەسنەخان هێند بە پەلە بوو, وەخت بوو بتەقێ, لێکدا لێکدا هاتوچۆی ژوورەکەی دەکرد, مەزەی دێنا, خواردنی دەبرد, بەڵام نە مەحموودئاغاو نە موڕتەزاغا باسی حەمەدۆکیان نەدەکرد. سەرەنجام تاقەتی بەسەر چوو و تەقیەوە:

"ئەم حەمەدۆکەش بۆ ئێمە, بۆ ئەم میللەتە بووەتە بەڵایەك".

موڕتەزاغا بە رقەوە چاوێکی لێکرد کە بە زمانی بێ زمانی دەیگوت ریسەکەت کردەوە بە خوری.

"هەم ئەتۆ, هەم مەحموودئاغاو هەموو پیاوماقووڵانی شارۆچکە مەسەلەی حەمەدۆکتان بەکەم گرتوە. مەسەلەش هیچ چووکەڵە نیە. لە وڵاتی ئێمە, وڵاتی باب و باپیرانم ئەگەر حەمەدۆکێك پەیدا بێ و بچێ نەك عەلی سەفابەگ, بەڵکوو مێشوولەی ماڵی پیاوێکی وەك عەلی سەفابەگ بکوژێ, خەڵکی دەشتی ئاموخ راست دەبنەوە, کابرای دەگرن و سەری دەبڕن".

سەیر داگیرسابوو, دەستەکانی دەلەرزین و روخساری وەك چەوەندەری کوڵیو سوور هەڵگەڕابوو.

"ئەم مەسەلەیە شتێکی چووکەڵە نیە. حەمەدۆك رۆژێك هەڵدەستێ, خەڵکی گوندی یالیزیۆردیش لە دەوری خۆی کۆ دەکاتەوە..."

موڕتەزاغا مۆڕەیەکی وای لێکرد کە حەسنەخان ناچار بوو قسەکەی ببڕێ.

ئەگەر مەحموودئاغا دیسان هەر دەنگی نەکردبا, جوان نەدەبوو. بۆیە گوتی:

"خانم, ئەو حەمەدۆکە هیچ نیە"و بێدەنگ بوو.

حەسنە خان ویستی بڵێ: ئەدی ئەو کارانەی دەیان کا چین, ئەوانیش هیچ نین؟ بەڵام کە چاوی بە چاوی موڕتەزاغا کەوت, دەنگی نەکرد.

روخساری تووڕەی مەحموودئاغا کە پێکێکی دیکەی هەڵدابوو, کرایەوە:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"حەسنەخان, ئەو هیچ قیمەتی نیە, سبەینێ دووسبەی سوار دەبم دەچمە چیا, گوێی دەگرم, ئەویش بە تایبەتی لەبەر خاتری جەنابت گوێی دەگرم, دەیهێنمە ئەم ماڵەو ئەم ژوورە بۆ لای تۆ نـ...ا, ئەگەر بە زیندوویشت نەویست سەری بڕاوی بە گوێچکەی هەڵ دەگرم و دەیهێنم لە پێشت دادەنێم. ئەمن هەتا ئەمڕۆ کە لە بازاڕی لەگەڵ مورتەزاغا قسەمان دەکرد, مەسەلەی حەمەدۆکم لە کەس نەبیستبوو. کەسیش بە منی نەگوت بەڵایەکی وامان بەسەر هاتووە و نەیپرسی کە چۆن دەتوانین لە شەڕی رزگار بین. کەس کارێکی لەمن نەویست. ئیدی کەس مەمانان بە پیاو دانانێ. پاش مەسەلەکەی یالیزیۆرد قینیان لەمن داگرتوە. نازانم چییان لە گیانی من دەوێ. هەموو بزنەکانی منیان خوارد, براکەم و پیاوەکانمیان کوشت, لەسەر زێڕو مەزراکانم دانیشتن, مەزرایەك کە بە کۆڵ پارەم لێ خەرج کردوە هەتا لێڕەوارەکەم دەرهێناوەو کردوومە بە کێڵگە... وەختێکیش چووم ملکی خۆم وەرگرتەوە هەموو دنیا, تەنانەت ئەنکەرە, تەنانەت ئەو هاوڕێیانەش کە چۆکمان وەچۆکی یەکتر داو شان بە شانی یەکتر دوژمنمان دایە بەر ئاگرو پێکەوە لەنێو ئاگردا بووین, لەمن بوونە دوژمن. باوەڕ فەرموو ئەگەر تەنانەت تاقە یەکێك لە جووتیارەکانی یالیزیۆردیان دیتبایەوە, دێیەکەیان لێدەستاندم و دەیان دایەوە بەو دێهاتییە. ئێمە بەخۆڕایی لەسەر نیشتمان خوێنی سووری خۆمان رشتە سەر ئەو چیاو بەندەنانە. ئەوانەی وەك کەروێشك لەبن پنچکان دا خۆیان شاردبووەوەو لە ترسان سەریان نەدێنایەدەر, کەسانی وەك زولفۆو عارف صائم و تاشکەن خەلیل بۆمان بوونە قارەمان. بۆمان... شوکور بۆخوا کە خەڵکی یالیزیۆرد کە زەوییەکانی منیان زەوت کردبوو هەڵاتن و لە شەرمان ئیدی دەرنەکەوتنەوە, لە وڵات چوونەدەرو مەزراکەمان لە دەستی خۆمان دا مایەوە".

حەسنەخان هەناسەیەکی هەڵکێشاو بە راوێژێکی خەماوییەوە گوتی: ئەو بەرچاوتەنگانە لەگەڵ جەنابتان دوژمنن.

"ئەو بەرچاوتەنگانە دوژمنی جەنابتن. ئێمە جەنابتان باش دەناسین ئاغا, چما پیاوی وەك تۆ پەیدا دەبێ؟ هەمووی ئەمانە لەگەڵ تۆو مورتەزاغا دوژمنن. چاوی دیتنی ئەم دووانەتانیان نیە. چونکە ئێوە هەردووکتان, هەم ئێوە هەم مورتەزاغا, هەرچی پەرچی نین, ئەسڵ و نەسەبتان هەیە. ئێمە لە رەگەزێکین کە ژن و ژن خوازیمان لەگەڵ عوسمانییەکان هەبوو. چما ئەم وەحشیانە دەتوانن چاویان بە مەمانان هەڵبێ؟ ئەوانە ئەگەر لە دەستیان بێ هەم تۆو هەم مورتەزای بە دەستی حەمەدۆکی بە کوشت دەدەن. لەوانەشە هەر وابکەن".

مەحموودئاغا بێ شلوێ بوون گوتی: بەو ئاسانییەش نیە.

ماوەیەك راوەستا, ئەمجار بە دوای یەك دا چەند پێکی هەڵدان.

مورتەزاغا کەشەفی مەزەکەی بۆ راگرت. ئەویش بە چاوداگرتنێك سوپاسی کرد. تەماشای چەپ و راست و دارو دیوارو قەنەفەکانی کرد:

"بەو ئاسانییەش نیە. چەند رۆژی دیکە تەنیا لەبەر خاتری گوڵی روخسارت سەری بڕاوی حەمەدۆك دەکەوێتە بەر ئەو لاقە جوانانەت".

حەسنەخان گوتی:

"جا دوژمنان وەختێك دیتیان سەری حەمەدۆك کە ئەوەندەی لێدەترسان لەبەر پێی من دا کەوتوە, لە بەخیلییان شەق دەبەن, ئەو یاوەرە بێ زیپكو زاکوونەش دووبارە لە جێی دا دەکەوێ, لەوانەشە لە خەفەتان بمرێ. وەك بیستوومە ژنەکەی نەیتوانیوە لەگەڵی بسازێ, منداڵەکانیشی هەڵگرتوون و چووەتەوە لای باوکی کە سەرهەنگە".

مورتەزاغا گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دیاره دەچێتەوە, ژنی بەستەزمان چۆن لەگەڵ بنیادەمێکی ترسەنۆك بسازێ..."

پاش ئەوە مەحموود ئاغا جاروبار چەند قسەیەکی بە زمان دا هاتن و هەتا خۆرهەڵات مەشرووبی خواردەوە. وادیار بوو زۆری قسە کردبوو, وادیارە کەسانی بە شەخسییەت و جێداری وەك وی بە کەسری شانی خۆیانی دەزانن زۆر باسی غەریبەیەکی وەك حەمەدۆك بکەن. مەحموودئاغا فکری دەکردەوە: عەیبی نیە, ئەمانە بێگانە نین, ئەمانەش وەك ئەهلی ماڵی خۆمن. باوەڕ ناکەن, باوەڕ ناکەن کە ئەمن هەر سبەینێ دووسبەی سەری حەمەدۆکی دێنم و دەیخەمە ژێر پێیان. بەم فکرانە دڵخۆشیی خۆی دەدایەوە. بەڕاستی مەسەلەی هەوڵدان بۆ کوشتنی پاشا لە کوێوە هاتوە, داخوا وەزعەکە خەریکە تێك بچێ؟ چەند باش بوو کە دووبارە قسەیان نەکرد. خۆشحاڵ بوو لەوەی ئەم باسەی نەهێناوەتە گۆڕێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا لە گوێیان پێدەکەنی, لەم سەری بازاڕەوە دەچووە ئەوسەرو دەهاتەوە, تووشی هەرکەس بایە چ دێهاتی و چ خەڵکی شارۆچکە, قسەی لەگەڵ دەکرد. لەگەڵ ئەوانەی لە چاخانەکەی تۆفیق لە دەوری کۆ ببوونەوە, باس و گاڵتەی دەکردو رووداوەکانی سەردەمی شەڕی سەربەخۆیی بۆ دەگێڕانەوە. باسی ئەو ئەفسەرە لاوانە کە مستەفا کەمال پاشا ناردبوونی بۆ تووڕووس و باسی تۆغان بەگ و تۆفان بەگی دەکردو چووبایە هەر جێیەك شنەبای شادی و خۆشحاڵیی لەگەڵ خۆی دەبرد...

خەڵکی شارۆچکە کە دوێنێ ئەویان جۆرێك بە لارەملی و رووگرژی دیبوو دەت گوت لەگیانەڵڵا دایە, لەوە کە دەیان دی بووەتە تۆفانێك لە شادمانی, سەریان سووڕ مابوو و نەیان دەزانی چ باسە. خۆشحاڵییەکەی - هەرچەند جێی سەرسوڕمانیش بوو - کاری کردە سەر خەڵکی شارۆچکەش.

خەڵکی شارۆچکە لێکڕا بوونە گۆرانیبێژو دمبەگ ژەن, هەموویان چەتە کوژراوەکان و عەلی سەفابەگ و بەڵای حەمەدۆکیان لەبیر چووەوە.

ئەبداڵ جومەك بێ پرس و ڕا لە کاتێك دا دەهۆڵێکی پێ بوو, هات و دەستی کرد بە لێدان و لاوەکانیش دەستیان کرد بە هەڵپەڕین. دەستەیەك تەناف باز کە روون نەبوو لە کوێ هەڵقوڵین هاتن و لە خوار پردێ لەنێو ئەو پنگەڵەدا کەگوڵە شینەکانی پشکوتبوون و بۆنێکی خۆشیان لێ هەڵدەستا, تەنافەکانیان زۆر بەرز راهێشت و لە بەیانییەوە تا ئێوارێ سێ ژن و پیاوێك لەسەر تەناف سەمای کەمەریان کردو پارەیان لەو خەڵکە وەرگرت کە لە دەوریان کۆ ببوونەوە. تەنانەت مورتەزاغاو ناودارەکانی شارۆچکەش تێکەڵی ئەمانە ببوون. کورسی و نیوتەختیان هێنان. لەسەر ئەو تەنافە بەرزانە بە سامای کەمەر هەنگامەیەك بەرپا کرابوو. کاردروستایی بۆ زۆرانبازی و گرەوە ئەسپیش کرا. بە کورتی تەواوی دانیشتووانی شار لەمنداڵی حەوت ساڵەوە تا پیری حەفتا ساڵە لە شادمانیی مورتەزاغادا بەشدار بوون, بێئەوەی لەهۆیەکەی ئاگادار بن.

ساڵە کوێری سەرتاش پیاوێك بوو شەیتان و نیگاشیرن, لە هەزار ئاوی دابوو قوونی تەڕ نەببوو, سێونۆ چاوی لە پشتە سەرێی هەبوون بۆ ئەوەی لە هەرچی لە نێو شارۆچکەدا روو دەدا ئاگادار بێ. وەختێك تووشی دەبووی دەیگوت:

"نیە, لینگەی نیە. پیاوی وەك مورتەزاغا نەهاتوەتە سەر دنیا, وەختێك پێدەکەنێ هەموو خەڵکی شارۆچکە لەگەڵی پێدەکەنن و کاتێك دەگری شارۆچکەش لەگەڵی دەگری و ئەودەم کە دەش ترسێ خەڵکی شارۆچکەش لەگەڵی کونەمشکیان لێدەبێ بە قەیسەری. نیە, لینگەی نیە... تازە پیاوی وەك وی نایەتە سەر دنیا..."

ساڵە کوێر کەلە هەزار ئاوی دابوو قوونی تەڕ نەببوو, ئەم جارەیان بە دوای هۆی رەفتاری ئێستای ئەم پیاوە چەنەبازەدا دەگەڕاو نەیدەدیەوە. لەبارەی ئەو پیاوەوە نەدەکرا بڵێی زرینگ نیە. هەرچەند وەك منداڵێك دڵپاك بوو, بەڵام نەدەکرا پێی بڵێی زرینگ نیە. بڵێی دەرو ژووری یەکن, یەك نین, پەنا بەخوا لەوانەیە کڵاو لە سەری شەیتانی بنێ. وەختێك خۆشحاڵ دەبێ لە کانگای دڵەوە خۆشحاڵە, کاتێکیش ترسی رێ دەنیشێ دەست و لاقی رەق دەبن. دەبێتە جەنازەیەك و هەموو ناچارن لە شادمانی و ترس دا لەگەڵی شەریك بن.

ساڵە کوێر دەیگوت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەترسم وەختێك ئەم گەووادە بمرێ ئێمەش هەموو لەگەڵی بمرین. زۆر سەیرە لەگەڵ خێزانم کە چل ساڵی رەبەق شەڕە دەندووکەمان بووە ئێستا حەوتوویەکە نە شەڕە دەندووکەمان هەیە نە کێشەو هەراو نە دڵ عاجزی و نە تەنانەت قسەی لە گوڵ کاڵترمان بە یەکتر گوتوە... خوا بکا ئەم گەووادە هەمیشە وەك ئێستا خۆشحاڵ بێ..." لەم شارۆچکەیەدا تەنیا یەك کەس سەری لە کاری وی دەردەکرد، ئەویش رۆستەمە کوردە بوو. دەگەیشتە هەرکەس دەیگوت:

"دەزانی مورتەزاغا چیەتی؟"

"نا، چ بووە رۆستەم؟"

"چونکە چووەتە مەکە".

"سەیرە رۆستەم، کەنگێ چووە مەکەو کەنگێ هاتەوە؟"

"ئەمن دەزانم کەنگێ چوو، و کەنگێ هاتەوە".

بەڵێ رۆستەم قسەیەکی لەبن زمانی دا هەبوو، بەڵام نەیدەدرکاند. گورگی کەللەشەق بیشی کوژی هیچ ناڵێ. جگە لەوەش ئەو پێوەندییە نیزیکە کە ئەم دواییانە لەنێوان مورتەزاغاو رۆستەمە کوردەدا دامەزرابوو لەبەرچاوی خەڵك ون نەبوو، بەڵام مەسەلە چ بوو، ئەمەیان نەدەزانی. دڵخۆشیی هاوبەشی مورتەزاغاو خەڵکی شارۆچکە هەتا وەختێك عارف صائم بەگ و پارێزگار هاتنە شارۆچکە، درێژەی هەبوو.

رۆژێکیان بەیانی فۆردە نوێیەکەی عارف صائم بەگ کە نوقمی تۆزوخۆڵ بوو لە پێشەوەو ترۆمبێلە رەش و درێژەکەی پارێزگار کە ئاڵای بە سەرەوە بوو بە دوای دا، بە نێو بازاڕدا تێپەڕین و راستەڕێ چوونە خانووبەرەی قایمەقامیەت. وەختێك ترۆمبێلەکان بە بازاڕدا تێدەپەڕین، ئەو کەسانەی روخساری عارف صائم بەگیان لەنێو ترۆمبێلەکەدا دیبوو، خەریك بوو لە ترسان زراویان بچێ. ئەو بە روویەکی گرژەوە لەسەر کورسیی پاشەوەی ترۆمبێلە تۆزاوییەکە دانیشتبوو، ملی قیت راگرتبوو و چاوی لەسەریەك دانابوون. نە تەماشای لای چەپی خۆی دەکردو نە تەماشای لای راستی. پارێزگارو سەرهەنگ فەرماندەری قسەخۆشی جەندرمەش قەڵافەتیان وەك عارف صائم بەگ بوو. قایمەقام لە کۆڵانەکەی رووبەڕووی قایمەقامیەت لەو پیاوە سەرتاپێ تۆزاوییانە کە تەنیا چاوو ددانیان دیار بوون پێشوازیی کرد. دەست و لاقی دەلەرزین و نەیدەزانی دەبێ چ بکا.

"قایمەقام".

"بەڵێ خان"

"هەر ئێستا دەبێ تاشکەن خەلیل بەگ و ئاغاو خانەکانی دیکەو زولفۆبەگ و حاکمی شەرع و داواکاری گشتی بانگ بکەنە ئێرە..."

"بەسەرچاو"

بەڵام پێویست نەبوو قایمەقام پیاوماقووڵانی شار بانگ بکا. چونکە بەشێك لەوان هەر کە خەبەری هاتنی ئەو جەنابانەیان بیستبوو، لە حەوشەی قایمەقامیەت دا خڕ ببوونەوەو ئەوانی دیکەش کە خەبەریان زانیبوو بە پەلە بەرەو قایمەقامیەت دەهاتن.

تاشکەن خەلیل بەگ لە پێش دا دەستی عارف صائم بەگ و پاشان بە نۆرە دەستی پارێزگارو فەرماندەری جەندرمەی گوشی و گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەخێراتن جەنابان, فەرموون بۆ ماڵی ئێمە, لە ماڵی خۆمان باشتر ئیسڕاحەت دەکەن. تکا دەکەم جەنابان".

عارف صائم بەگ بێئەوەی تەماشا روخساری وی بکا تێی ڕاخوڕی:

"باشە, یاوەر لە کوێیە؟"

بە چاوی پڕ لە قینەوە تەماشای چوار دەوری خۆی کردو لەسەری ڕۆیشت:

"دەسبەجێ بیهێنن بۆ ماڵی خەلیل".

دووبارە سواری ترۆمبێلەکانی خۆیان بوونەوەو بەرەو ماڵی تاشکەن خەلیل وەڕێ کەوتن. کە لە پلیکانی ماڵێ وەسەر کەوتن دیتیان چوار پێنج پیاوی فلّچە بەدەست چاوەڕوانن. تاشکەن خەلیل بەگ بەداوای لێخۆشبوونەوە گوتی:

"ڕێیەکان زۆر پڕ تۆزوخۆڵن, کۆمارەکەمان هێشتا ساوایە, جادەکان پڕ لە تۆزوخۆڵن. دەم زانی سەروچاوتان پڕ دەبێ لە تۆزوخۆڵ... لەبەر ئەو زەحمەتانە کە ئێوە لە پێناوی نیشتمان دا کێشاوتانە, دڵی بنیادەم بەردیش بێ دەبێ بە ئاو, تەحەممول ناکا. زۆر نارەحەتم کە سەروچاوتان وا دەبینم... دەکرێ چاکەتەکانتان مەرحەمەت کەن تا ئەو تۆزوخۆڵەی لێ بتەکێنم؟"

عارف صائم بەگ لە حاڵێك دا چاکەتەکەی دادەکەند گوتی:

"دەبێ بڵێی تۆزوخۆڵە پیرۆزەکەی - پێکەنی - تۆزوخۆڵە پیرۆزەکەی..."

"تۆزوخۆڵە پیرۆزەکەی لێبتەکێنم ئەفەندم..."

عارف صائم بەگ چاکەتی خۆی دایە دەست یەکەمین پیاوی فلّچە بەدەست کە لە پەنای راوەستابوو. تاشکەن خەلیل بەگ لە ترسی گیانی دەستی بۆ لای ئەو چاکەتە کە تۆزوخۆڵی پیرۆزی لەسەر نیشتبوو درێژ کرد, عارف صائم بەگ لە حاڵێك دا چاوی لێ مۆڕ دەکردەوە دەستی وی گرت و گوتی:

"خەلیل وا مەکە. خەلیل ئێمە پێکەوە هاوڕێی مەیدانی شەڕ بووین. کاری وا مەکە".

تاشکەن خەلیل بەگ شلەژا.

پارێزگار کە بەدوای وی دا هاتبوو, چاکەتەکەی دایە فلّچە بەدەستێك. سەرهەنگ فلّچەکەی لە یەکێك لە فلّچە بەدەستەکان وەرگرت و لەسەر پلیکانەکان دەستی کرد بە خاوێن کردنەوەی چاکەت و پانتۆڵەکەی.

عارف صائم بەگ کە چووبووە ژوورێ و خۆی هاویشتبووە نێو قەنەفەکە, هاواری کرد:

"سەرهەنگ, بێزەحمەت چاکەتەکەت بدە بەوانەو وەرە".

"بەچاوان ئاغا" سەرهەنگ لە حاڵێك دا خێرا چاکەتەکەی داکەندبوو هاتە ژوورێ: بەڵێ ئاغا.

"تکا دەکەم بەرامبەرم دانیشە, لەوێ, لەتەنیشت پارێزگار".

دەسبەجێ شەربەتی فێنکیان هێنا. لەو بەینەش دا پیاوە ناسراوەکانی شارۆچکە هاتن و ژوورەکەیان پڕ کرد. هەرکەس دەهات لە حاڵێك دا پاڵی بەوانی دیکەوە دەنا دادەهاتەوە, دەستی چەپی بە سنگیەوە دەگرت و دەیگوت: بەخێراتن. لە پێش دا دەستی عارف صائم بەگ, دوایە دەستی پارێزگارو ئەمجار دەستی سەرهەنگی دەگوشی و هەروا بە داهاتنەوەو بێئەوەی پشت راست کاتەوە دەستی چەپ لەسەر دوگمەی چاکەتەکەی دەچوو لە سووچێك کوشم هەڵدەهات. هەمووشیان شەڵاڵی ئارەق بوون. کەسیش نەیدەوێرا ئەو دڵۆپە ئارەقە درشتانە کە لەنێوچاوانی نیشتبوون بسڕێتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەم دیمەنەش لەبەرچاوی عارف صائم بەگ ون نەبوو. خۆ عارف صائم بەگ نەیدەتوانی بەو جانەوەرانە، بەو پیاوە زرت و زەلامانە کە لەوێ بە سەرشۆڕی و شەرمەزاری بەرامبەری راوەستابوون دەستوور بدا کە: دەسەسڕەکانتان دەربێنن و ئارەقی نێوچاوانتان بسڕنەوە.

ئەوانیش هەموو چاویان بڕیبووە عارف صائم بەگ و نیشانەیان لەو وشە پیرۆزە گرتبوو کە دەبوو لە دەمی بێتەدەرو هەر بەو جۆرە چاوەڕوان بوون.

بێدەنگی درێژەی کێشا. نە پارێزگارو نە سەرهەنگی جەندرمەو نە عارف صائم بەگ قسەیەکیان نەدەکرد. عارف صائم بەگ بە نێوچاوانێکەوە کە سات بە سات گرژتر دەبوو، تەماشا رووبەڕووی خۆی دەکرد. لە حالێك دا دیار بوو بەرە بەرە تووڕەتر دەبێ، لەسەرەخۆ یاریی بە داردەستەکەی دەکرد. یاوەر هاتبوو بەرامبەری خەبەردار راوەستابوو. عارف صائم بەگ لەو کاتەوە کە یاوەر هات، تەنانەت ئەو وەختە کە شەربەتە فێنکەکەشی هەڵگرت سەری هەڵنەبڕی کە تەماشای روخساری وی بکا. شەربەتی هەنگوین، شەربەتی سێوەترشەو هەنار لەکەشەفی زێودا دەهات و دەگەڕا. میوانەکان تەنانەت پاش ئەوەی تۆزوخۆڵی پیرۆزی چاکەتەکانیشیان خاوێن کرایەوەو لەبەریان کردنەوە، نەیان توانی تامەزرۆییەك بۆ دیتنی قەڵافەتی یاوەر لەخۆیان نیشان بدەن.

پاش ئەوەی بێدەنگییەکە گەیشتە ئەوپەڕی عارف صائم بەگ چاوی بەسەر یەك یەکی حازران دا گێڕاو ئەمجار دارحەیزەرانەکەی توند لە عەرزی راکێشا بە جۆرێك کە شووشە پەنجەرەکان لەرزینەوەو حازرانی نێو ژوورەکەش تێك ڕابوون.

"ئێرە بۆگەنی لێ دێ".

سێبەری زەردەخەنەیەك بەسەر روخساری دا تێپەڕی کە پیاو نەیدەزانی بە تووڕەیی بوو یان بە گاڵتە پێکردن یان لە رووی خەفەتەوە. نەختێك دەنگی هەڵبڕی وگوتی:

"پێتان دەڵێم، ئەم شارۆچکەیە بۆگەنی لێدێ".

زولفۆی تاپۆچی بە زەردەخەنەیەکی زۆرەملێیەوە گوتی:

"ئەوە جاری پێشوو بوو جەنازەکە بۆنی کردبوو. جەنابت..."

"بۆنی کردوە زولفۆ، ئەتۆ لێرەی و ئاگا ناکەی. ئێستاش هەر بۆنی لێدێ. زولفۆ، وام دێتە بەرچاو کە ئەم شارۆچکانە رزیون و هەتا رۆژی قیامەتیش هەروا دەبن".

زولفۆ بە دڵشکاوییەوە گوتی:

"جەنابت هەقتە ئاغا، چ بکەین ئێمە خۆمان بۆنمان کردوە".

"بەڵێ بۆنتان کردوە".

سات بە ساتیش زیاتر تووڕە دەبوو:

"جانتاکەم لەنێو ترۆمبێلەکە دایە، بۆم بێنن".

تاوێك دواتر جانتاکەیان هێنا.

جەنابی قایمەقام ئەمانە وەخوێنە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قایمەقام دەستی کرد بە خوێندنەوەی جانتایەك نامەو برووسکە. لە پێش دا کەوتە پەتەپەت, بەڵام دوایە بە لەباری دەستی بە خوێندنەوە کرد. کە ئەو دەیخوێندنەوە یاوەر بەسەر پێوە زەرد هەڵگەڕابوو, وەك پەلکە گەڵا دەلەرزی. خەریك بوو بکەوێ.

"برۆ یاوەر برۆ هۆوێ, ئائەوێ, برۆ دانیشەو لەوێش مەبزوو. قایمەقام ئەتۆش بەردەوام بە".

پاش ئەوەی خوێندنەوەی نامەو برووسکەکان تەواو بوو, بە ڕاوێژێکی داخاویو ترسێنەرەوە گوتی:

"ئاوا, هاوڕێیان, بۆگەنی لێدێ".

ئەوانەی لە ژوورەکە بوون متەقیان نەدەکرد. قامکیشیان نەدەبزاوتن و چاویان نەدەترووکاندن, لەوانەبوو نەتوانن هەناسەش هەڵبکێشن.

عارف صائم بەگ بە دەنگێکی ماندوو, بێ تووڕەیی و بێ دڵئێشی لەسەر قسەکانی خۆی ڕۆیشت:

"ئەمن ئێرە, ناوچەی نوێنەرایەتیی خۆم باش شارەزام. ئەمن وەختێك گەنج بووم, زۆر لەم لاوە گەنج تر, لێرە فەرماندەری جەندرمە بووم. ئەو وەختیش ئێرە ئاغای وەك ئێوەی هەبوون. ئەمن لەو لاوە ـ ئاماژەی بۆ یاوەر کرد ـ گەنج تر بووم. بۆ ڕاونانی چەتەکان بەرد نەما پێی لێ نەنێم و کون نەما سەری پێدا نەکەم. ئەمن کاتێك لەم لاوەش گەنج تر بووم, نەك لەگەڵ حەمەدۆك و ئەم جۆرە بێ ڕەگ و ریشانە, بەڵکوو لەگەڵ کەسانی وەك بایرام ئۆغلی, گزیك دۆران, دیرگن عەلی و ڕەشیدە کوردە کە هەریەکەی پادشایەکی ئەو چیایانە بوون بەشەڕ هاتووم. ناتوانم بڵێم هەموویانم بەچۆك دا هێنا, بەڵام بەچۆکیش دا نەهاتم. ئەو وەختیش ئاغای وەك ئێوە چەتەیان بە چیاو بەندەنانەوە هەبوون. بەڵام هیچ کەس ئاوا, ئەم جۆرە برووسکە خوێڕیانەیەی لە دژی من بەرێ نەکرد. ئەمن هەمووی دەزانم و هەموو جێیەکی ئەم شارۆچکەیەو تووڕووسەکان شارەزام و ماڵ بە ماڵ و نەفەر بە نەفەر دەیان ناسم. کاکینە, ئاغاکان و خانەکان, ئەمن تەنانەت دەزانم ئێوە چەند ڕەگتان لە جەرگی دا هەیە, تەنانەت دەزانم لە چیاکان تاقمە چەتەی واتان هەیە کە هەرچی پێتان خۆش بوو دەیکەن. بۆگەنی دێ".

بێدەنگ بوو, دەت گوت چاوەڕێی وەڵامی پرسیارێکە. چاوی بەسەر یەك یەکی حەشیمەتەکەدا گێڕا. هەمووان سەریان داخستبوو.

زولفۆ دیسان کەوتە مەرایی کردن, سەری هەڵبڕی و گوتی:

"ئەمن نیمە, ئەمن تاقمە چەتەم نیە".

عارف صائم بەگ گوتی:

"ئەمن دەزانم ئەتۆ چەتەت نین زولفۆ. ئەتۆ پێویستیت بە چەتە نیە".

زولفۆ قسەکەی وی لە هەوا قۆزتەوە:

"پێویستییشم پێ نابێ...".

عارف صائم بەگ بە پێکەنینەوە گوتی:

"بۆچی, دەبێ هەت بێ زولفۆ؟ ئەمنت لە پشتم. ئێمە هەین. بەس نیە؟".

زولفۆ سەری بەردایەوە.

عارف صائم بەگ لەسەر قسەکانی ڕۆیشت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مەسەلەی چەتە مەسەلەیەکی ساکار نیە, پێوەندیی بە ئاسایشی گشتییەوە هەیە. مەسەلەیەکی دەوڵەتییە... پاش ئاناتۆلیی رۆژهەڵات تەنیا لە ناوچەی نوێنەرایەتیی من دا چەتە هەیە... ئەگەر مستەفا کەمال پاشا بەم مەسەلەیە بزانێ هیچ جوان نابێ. بۆ چەتەیەکی چووکەڵەی بێقیمەت, بەڵێ چووکەڵە, پووشکەیەکتان کردوەتە دنیایەك و کێچێکتان کردوە بە گایەك و نامە لەسەر نامەو برووسکە لە دوای برووسکە دەنێرنە ئەنکەرە, باشە سوودی چیە؟ بڵێن بزانم کێ ئەوەی کردوە؟"

چاوی لە چاوی زولفۆوە بڕی, تەماشای کرد. چاوەڕوان بوو زولفۆ وەڵامی بداتەوە. زولفۆ جینگڵێکی داو خەریك بوو شتێك بڵێ بەڵام نەیتوانی.

"ئەمن هیچم لێ نایە زولفۆ, ئەگەر هەموو خەڵکی چوکووراواو تووڕووسەکان لە حەوت ساڵەوە تا حەفتا ساڵە ببنە چەتە بۆخۆت باش دەزانی کار لە من ناکاو ناکا. پاشا بۆ ئەو وردە مەسەلانە ئەمن بانگ ناکاو لێم ناپرسێ چ بووە. ئەتۆ بۆخۆت لە هەموو کەس باشتر دەزانی کە زیانەکەی بۆ چوکووراوا خۆیەتی, چوکووراوایەك کە دەڵێی چەپکە گوڵە. زیانەکەی بۆ جەنابی پارێزگار, بۆ ئەم سەرهەنگە بەڕێزەی جەندرمەو بۆ ئەو یاوەرە لاوەی رۆڵەی کۆمارەکەمانە".

"دەزانم سەروەری بەڕێز".

"گوێت لێ بێ زولفۆ, لەم شارۆچکەیە کە ئەتۆی لێی, ئەتۆیەك کە چاوو گوێ و دەست و لاقی منی چاوەڕوانی ئەم شتانە نەبووم. تەماشاکە زولفۆ. هەتا وەختێك ئەمن لە ئەنکەرەم موویەك لە سەری ئەم جەنابانە کەم نابێتەوە, ئەتۆ بۆخۆت دەزانی کە ئەمن لە ئەنکەرە توانای ئەوەم هەیە داکۆکی لە پارێزگارو سەرهەنگ و یاوەر بکەم".

"دەزانم قوربان".

"تەنانەت دەتوانم وریای حەمەدۆکیش بم. پێتان خۆشە لێبووردنێکی تایبەتیی بۆ وەردەگرم. ئەمن دەتوانم پێنج هێندە, دە هێندەی زەوییەکانی ئێوەی زەوی بۆ دابڕم. ئەودەم ئەویش دەبێتە بەڵایەك و دەکەوێتە گیانتان. لەم مەلادۆرانەش خەراپتر".

بە وەکازەکەی ئاماژەی بۆ مەلادۆران کرد: هەستە وەرە ئێرە.

مەلادۆران بە پەلە دەسحێبە نەوەدونۆ دەنکییەکەی لە گیرفانی هاویشتەوەو هات بە شلو ولی لە بەرامبەر عارف صائم بەگ دا راوەستا.

"بڵێ بزانم دۆران, ئەتۆ کەنگێ چوویە "جامع الازهر"و زانستە ئایینییەکانت خوێند؟ بڵێ بزانم"

"دەست و لاقت ماچ دەکەم خان...".

"بڵێ بزانم ئەتۆ کەنگێت خوێندو کەنگێ خوێندەوار بووی؟ بڵێ ئیدی. ئەتۆ ئەگەر ئەلف ببینی پێت وا دەبێ دارخانوویە".

"خان, خان.."

ملی بەلاوە نابوو و بە حاڵەتی پاڕانەوە تەماشای دەکرد.

عارف صائم بەگ پێکەنینێکی تاڵی کردو گوتی:

"ئەمن ئیدی لەوە زیاتر مەنجەڵی مەلادۆران ئەفەندی تێك وەرنادەم. چونکە ئەگەر زۆری لەسەر بڕۆم وەزعێك دێتە پێش کە هەمووتان قامکی خۆتان دەگەزن".

"وەرە پێشێ, وەرە پێشێ, وەرە نیزیکم دۆران".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلادۆران لە حاڵێك دا لاقەكانی تێك با هەڵدەدران لێی نیزیك كەوتەوە.

"داوەرەوە".

مەلادۆران دەستی بە سنگیەو گرتن و بەرامبەری داهاتەوە. عارف صائم سەری بەگوێی مەلادۆرانەوە ناو بە چپە گوتی:

"دۆران. سەگباب، رەنگە ئەم كارانە لەبن سەری تۆدا بن. بە ملی شكاوت، بلێ بزانم ئەتۆ ئەم برووسكانەت لێداوە؟ ئەتۆ گوتووتە ئەم نامانە بنووسن؟"

"نەوەڵلا بەگ، نە بیللا بەگ، لەبەر بەری پێیانت مرم، بەزەییت پێم دا بێ".

"زۆر باشە، بلێ بزانم چ كەسێك یان چ كەسانێك ئەوانەیان نووسیوە؟"

"وەڵلا نازانم خان، بیللا نازانم".

عارف صائم چاوێكی خێرای لە مورتەزاغا كردو كابرا وەختێك تیری نیگای وی لێدرا هەموو ئەندامی لەشی لەرزین.

"حەز دەكەی لەو بارەیەوە لێی بكۆڵمەوە".

"لێی بكۆڵەوەو كابرای وەبینە. ئەگەر نەیبینیەوە، بۆخۆت دەزانی چ دەبێ. ئێستا بڕۆ لە جێی خۆت دانیشەوە. یاوەر!"

"فەرمووبەگ"

"رۆژنامەنووسێك لەم شارۆچكەیە هەبوو، ناوی چ بوو؟ زەكی بەگ بوو؟"

"بەڵێ ئاغا..."

"بانگی كە بۆ ئێرە".

"بەسەرچاو ئاغا"

لەبەر هەرچیەك بوو عارف صائم بەگ پاش قسەكردن لەگەڵ مەلادۆران ئەفەندی هاتبووەوە سەرەخۆ.

"چاوی زەمانە پیاوێكی دەغەڵ یانی پیاوێكی نزمی وەك مەلادۆرانی ئێمەی ـ لە حاڵێك دا زگی هەڵدەبەزیەوە، قاقا پێكەنی ـ مەترسە مەلادۆران، راستیت لێنالێم، وەك مەلادۆرانی نەدیوە. چونكە ئەمن حەز لە ئینسانی هەڵكەوتوو دەكەم، بۆیە ئاشقی مەلادۆرانم. تەماشای كەن بەو ریشەو بەو عەبایەوە هەر مێزەرێكی سەوزی كەمە، بەو قاپقاپانەیەوە هەروەك مامۆستاكانی "جامع الازهر" دەچێ، دۆرانی خۆمان، ئەم دۆرانە. پیاوێكی هەزار ڕوو، دوو هەزار ڕوو و سێ هەزار ڕوو نیە، دە هەزار ڕووی هەیە. ئێستا كە ئێوە هێندە لەو حەمەدۆكە منداڵۆچكەیە دەترسێن، لە جیاتی هێزی جەندرمە مەلادۆرانی بنێرن. وەك مووی لە ماستی راكێشێ، گوێی دەگرێ و دەیهێنێ دەیداتە دەستتان. باوەڕ كەن درۆ ناكەم..."

"حاشا ئاغای خۆم، حاشا لە رووتان..."

"بڕوانە دۆران، وشەی حاشا فێر بووە. كوڕە دۆران..."

تەماشای كردو چاوەڕێ ما. روخساری شاد بوو و پێدەكەنی.

"لە سێبەری جەنابت دا، لە سایە سەری جەنابتەوە فێر بووین".

"لینگەی ئەم قورئان خوێنە خوانەناسە تەنیا یەكێكە، لە ئەنكەرە. ئەویش ئاغای بەڕێوەبەری گشتیە. جا چ بەڕێوەبەرێكی گشتی. دەسەڵاتی سەرۆك وەزیری هەیە، هەمەكارەی ئەنكەرەیە، نیوەشەوێكیان دیتم لە دەرگا دەدەن.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەرگام کردەوە دیتم بەڕێوەبەری گشتیی خۆمانە, لەبەر دەرگا جانتا بەبن هەنگڵەوە وەك پشیلەی زیانەخرۆ شەرمێون و شەرمەزار راوەستاوە..."

عارف صائم بەگ لەگەڵ گێڕانەوەی ئەم بەسەرهاتە لە پەستا پێدەکەنی و کەیفی دەکرد:

"لەپێش دا نەم ناسی. قەڵافەتی جۆرێك بوو دەت گوت خەبەری مەرگی هێناوە. ئەوەندە پەرێشان بوو دەت گوت غازی پاشا (لەقەبێکی ئەتاتورکە ـ وەرگێڕ) بەڵایەکی بەسەر هاتوە: گوتم وەرە ژوورێ وەرە. بە ترس و لەرزەوە هاتە ژوورێ. دام نیشاند. گوتم فەرموو برای بەڕێز. با ئەوەش بڵێم ئەگەر ئەو کەیفی لێبێ من و عیسمەت پاشای (سەرۆك وەزیری ئەوکاتی تورکیە ـ وەرگێڕ) دەکاتە دووکەڵ و دەمان نێرێتە هەوا. باشتان گوێ لێبێ, ئەو بنیادەمێکی وایە..."

لە کاتێك دا بە وەکازەکەی ئاماژەی دەکرد گوتی:

"ئەو ئەگەر حەز کا ئەم شارۆچکەیە, ئەو چیای توورووسەو چوکووراوا دەکاتە دووکەڵ و دەیان نێرێتە هەوا. راستییەکەی ئەمنیش ترسام, زۆری خۆ پێشان نادەم, چونکە ئەگەر کەیفی لێبێ ئەمنیش دەکاتە دووکەڵ و دەم نێرێتە هەوا. ها. ها. ها. ها... بەڵام ئەمن هاوڕێیەکی زۆر, زۆر... کۆنی ویم. رازی نابێ رەفتاری وام لەگەڵ بکا... بەڵێ. بەڕێوەبەری گشتیمان دەرگای جانتاکەی کردەوە, ئەم نامانەی هێناومن و بۆتانم خوێندەوە دانی بە من و گوتی: ئەمانەم لەبەر خاتری تۆ راگرتوەو ئێستاش دەیان دەم بە خۆت. لەمن بەولاوە کەس نەیدیون. بەڵێ, کاری دنیا ئاوایە".

لەو بەینەدا زەکی بەگی مامۆستا هات.

"وەرە بزانم کاکی رۆژنامەنووس. ناوت چ بوو؟"

"رۆژنامەنووس زەکی".

"ئەتۆ مامۆستاشی, نا؟"

"مامۆستام".

"دانیشە بزانم".

زەکی بەگ بە ئەدەب دەستی لەسەر ئەژنۆیانی داناو دانیشت و بە بێدەنگی ملی بەلارەوە گرت.

"دەڵێن ئەتۆ لێرەوە خەبەر بۆ رۆژنامەکانی ئەستەمبووڵ دەنێری, پەیامنێری".

"بەڵێ ئاغا".

"زۆر با...شە. هەتا ئێستا چ دەنگوباسێکت ناردوە؟"

"چەند رۆژ لەمەوبەر ئاغا خەبەری کوژرانی نۆ چەتەم نارد, زۆر باشیشم نووسیبوو کە چۆنمان پێشوازی لە یاوەر کردو حەمەدۆك چۆن بنیادەمێکە. هەمووی ئەمانەم, زۆر جوان کێشابووەوە".

"چی دیکە؟"

"لەبارەی هێرشی چەتەکان بۆ ئەو دێیە کە چۆن دەستدرێژیان کردە سەر ناموسی شەش کچ و ئەوانیان لەگەڵ خۆیان بردە چیاو دوایەش دێیەکەیان سووتاندو..."

"شتی وا رووی داوە؟".

یاوەر گوتی:

"ئێمە نەمان زانیوە".

"زۆر باشە. چی دیکە...؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زەکی بەگی مامۆستا. بە ئیشتیاوە باسی هەموو ئەو خەبەرانەی کرد کە لە یەك ساڵی رابردوودا ناردبوونی. لە ئاخری دا گوتی:

"جەنابی مورتەزاغا پیاوێکی زۆر نیشتمانپەروەرە. ئەوەندە بەڕێزو گەورەیە کە من لە هەموو پێشهاتەکان ئاگادار دەکا".

"باشە دوایە, دوایە, دوایە چی؟"

زەکی بەگ لە حاڵێك دا ئیکلامی دەکێشا گوتی:

"جەنابی ئاغا..."

پاشان نارەحەت بوو. وەك منداڵێك کە بووکەشووشەکەیان لێ ئەستاندبێ, کۆڵەگرووی لە ئەوکێ ماو گوتی:

"ئەمن شکایەتم هەیە, لە خزمەت جەنابت شکایەت دەکەم ئاغا".

"لەکێ؟"

"بەگشتی شکایەتم لە هەموو رۆژنامەکانی ئەستەمبووڵ هەیە. هیچ کام لەو خەبەرە دڵتەزێنانەیان کە بە وردی و بە سەرنجێکی تەواوەوە نووسیبوومن و رێك وپێکم کردبوون, بڵاو نەکردەوە. ئەگەر ئاناتۆلی لەنێو بچێ, لە ریشەوە بسووتێ, هەموو لەنێو بچن, دوژمن بێ و ئێرە داگیر بکا, دیسان هیچ نانووسن. ئاغا بەقەد مێشوولەیەك بایەخ بۆ مەمانان دانانێن. حەمەدۆك, مەسەلەی حەمەدۆکیان هەر بڵاو نەکردەوە, جەنابی ئاغا, تەنانەت خەبەری مردنەکەشی... ئەمن شکایەتم هەیە. چەند باش بوو کە بانگتان کردم و ئەمنیش توانیم ئەمانە عەرزی خزمەتتان بکەم".

"رۆژنامەکانمان تا ئێستا هیچ کام لە خەبەرەکانی تۆیان بڵاو نەکردوەتەوە؟"

زەکی بەگ بە خۆشحاڵی‌یەکی منداڵانەوە گوتی:

"بۆچی, ئەگەر چاپیان نەدەکرد پێم نیشان دەدان چی‌یان پێ دەکەم"

"کام خەبەر بوو؟"

"تەشریف هێنانی زاتی مەبارەکتانم ناردبوو. لە لاپەڕەی یەکەمیش دا چاپیان کردو وێنەی جەنابتانیشیان لەگەڵ چاپ کردبوو".

"لەو بارەیەوە کرێ‌یەك شتێك..."

"چیتان فەرموو؟"

"بۆ ئەو خەبەرە هیچیان نەدایەی؟"

"نا, نەم توانی وەری بگرم, ناشم هەوێ... ناوی شارەکەمان بکەوێتە رۆژنامەکەوە بەسە. ئەمن هیچی دیکەم ناوێ".

"زەکی بەگ!"

"فەرمووو قوربان".

"ئەتۆ مامۆستای, نا؟"

"لە سایەی سەری جەنابتانەوە".

"ئێستا پێشنیارێکم بۆت هەیە".

"بەسەر سەر قوربان".

"دەست لە مامۆستایەتی هەڵگرە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ناتوانم قوربان, ژن و منداڵم و باب و دایکە پیرەکەم لەبرسان دەمرن".

"کاکی رۆژنامەنووس, ئێستا کەوایە لە ئێستاوە دەست لە ناردنی خەبەر بۆ رۆژنامەکان هەڵدەگری و ئیدی تاقە دێڕێك بۆ هیچ جێیەك نانووسی. ئەگەر بزانم... ئێستا دەتوانی برۆی. ئەگەر جارێکی دیکە بزانمەوە..."

زەکی هەستا, دەستەکانی وەکیلی میللەتی گرتن, ئەو دەستی کێشایەوە دوایە, بەڵام دیسانیش بەزۆر ماچی کردن و بە لاتسیاو لاتسیاو لە پلیکانەکان چووەخوار. بەدەم رۆیشتنەوە پەیتا پەیتا لەبەر خۆیەوە دەیگوت: ئیدی ناکەم قوربان, هەرگیز ناکەم, ناکەم, نا... نا... ئیدی ناکەم.

بە هەموو درێژایی بازاڕدا کە دەڕۆیشت هەر دەیگوت ئیدی ناکەم. دەوروبەری خۆی نەدەدی, بێئەوەی ئاگای لە خۆی بێ هەتا سەر پردێ رۆیشت.

پاش رۆیشتنی وی عارف صائم بەگ بە ناڕەحەتییەوە گوتی: بەستەزمان لە دڵەوە بەپەرۆش بوو, هەر خەبەرێك کە دەینێرێ چاپی ناکەن دیسانیش هەر سوورە لەسەر ئەوەی بنێرێ. دیارە بەستەزمانە کوڕێکی خەیاڵ پەرستە.

چاوی بۆ تاشکەن خەلیل گێڕا:

"خەلیل بەگ لە کوێیە؟"

"ئێستا دێ قوربان".

"یاوەر, وەرە ئێرە".

یاوەر خەبەردار راوەستا.

"هیچ خەبەرێك نابێ لێرە بچێتەدەر"

"پۆستەخانە لەژێر چاوەدێری دایە, ماوەیەکە بێ ئاگاداریی ئێمە هیچ خەبەرێك لەم شارۆچکەیەوە بەرێ ناکرێ. نە نامەو نە برووسکە"

پارێزگار بە ئاسانی و بڕوا بەخۆبوونەوە گوتی:

"بە پێی فەرمانی عارف صائم بەگ رەفتار دەکرێ".

"جەنابی یاوەر, دیارە بۆخۆشت دەزانی دەبێ چۆن رەفتار بکەن... ناڕەحەت مەبە. مەسەلەی حەمەدۆك ناڕەحەتت نەکا. ئەمن بایرام ئۆغلێم نۆ جار کوشت. هەر نۆ جاریش دێهاتییەکان دەیان گوت ئەمە بایرام ئۆغڵێیە. باوەڕ کەن بۆ فریودانی منیش وایان نەدەگوت, درۆشیان نەدەکرد. پێیان وابوو هەموو پیاوێکی بەخۆوەی سمێڵ گەورە بایرام ئۆغڵێیە, چونکە پاش مردن قەڵافەتی بنیادەم دەگۆڕێ. دێهاتییەکانیش هەموو جارێ ئەگەر کەسێکمان دەکوشت پێیان وا بوو بایرام ئۆغڵێیە. دەزانم ئەم رۆژانە خەو لە چاوت نەکەوتوە, لە خەوو خۆراك کەوتووی. ئەمنیش کاتێك یەکەمین بایرام ئۆغڵێم کوشت وا بووم. بەڵام کە سێهەمین بایرام ئۆغڵێم کوشت ئیدی راهاتبووم و بە هیوا بووم جاری چوارەم بەڕاستی بیکوژم. تەنانەت نۆهەمین جاریش نەم توانی بیکوژم, نۆهەمین کوژراومان بەداخەوە ئەسپ دزێك دەرچوو. منداڵێك بوو هێشتا سمێڵی بۆر نەببوون و ئەو کەسەی ئێستا لەگەڵی لە مەجلیس دام... باشە لێی گەڕێین".

عارف صائم بەگ نەیویست لەسەر قسەکانی بڕوا. هەموو ئەو کەسانەی لەوێ بوون دەیان زانی ئەو وەکیلەی باسی دەکا کێیەو مەسەلە چییە.

عارف صائم بەگ خۆی پێ نەگیراو لەسەری رۆیشت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەو پیاوەی ئێستا لە مەجلیس دا پێکەوەین رۆژگارێك بەنیاز بوو رەسەنی هەموو ئەسپ و ماینی دنیا چاك بکا. هەربۆیە فەرمانی بە پیاوەکانی دەدا کە بە شەو ئەسپ و ماینی خەڵك لە تەویلەکان بدزن و... دوا بایرام ئۆغڵی کە کوشتمان قوربانیی دەستی وی بوو, یەکێك بوو لە پیاوەکانی"

تاشکەن خەلیل بەگ بە قۆڵ هەڵماڵاوی وەژوور کەوت و گوتی: چەتەکەباب حازرە. (بەرخێك کە بە ساغی بە شیشەوە دەکرێ و لەسەر ئاگر دەبرژێ ـ وەرگێڕ).

"ڕاکیی خالیسیشتان هەیە؟"

"ئەویش حازرە".

چوار مێزیان هێنان و لە نێوەڕاستی ژوورەکەدا پێکیانەوە نان و سفرەیەکیان لەسەر راخستن. مورتەزاغا حەزی نەدەکرد لەسەر مێزی نان خواردن ئامادە بێ, زۆر ناڕەحەت بوو. لەوێ کەس نەبوو نەزانێ ئەم گونگەڵە هەمووی لەبن سەری وی دایە. مەلادۆران ئەفەندییش جۆرێکی چاو تێوە برِیبوو هەر مەپرسە... مورتەزاغا بەدوای تاشکەن خەلیل دا چووە دەرەوەی سالۆن و ون بوو... وەختێك خەریك بوو لە پلیکانەکان بچێتە خوارێ خەلیل بەگ قۆڵیی گرت و بەدەنگێکی وەك وشەوشی ماری کولەوەیباب بە گوێیی دا چپاند:

"ناپیاوی نەفام, ناپیاوی نەفام. ناپیاوی نەفام خەریکی خۆت ون دەکەی؟ نازانی وەختێك رۆیشتی پاشملەی تۆ چ بە عارف صائم بەگ دەڵێن... هەموو خەتاکان دە ملی تۆ دەپەستێون. وەگەڕێ".

مورتەزاغا بێ هەست و خوست گەڕایەوەو لە جێیی خۆی دانیشت.

خواردنەوەی ڕاکیی خالیس و خواردنی چەتەکەباب و جموجۆڵی ماڵەکە تا بەیانی درێژەی کێشا. ئەو شەوە میوانەکان بێئەوەی بخەون رۆژیان کردەوەو لەگەڵ تاوهەڵات وەڕێ کەوتن.

زولفۆ پاش ئەوەی ئەوانی بەڕێ کرد, خۆی گەیاندەوە مورتەزاغا کە بە پەلە بەرەو ماڵ دەچووەوە:

"ناپیاوی خوێڕی, سەگی ترسەنۆك, ئەتۆ ئەم بەڵایانەت بەسەر هێناین و هەمووشی لە ترسان. منت فەوتاند. وەجاخت کوێر کردمەوە. دیتت کە ئەو عارف صائم بەگەی بۆخۆم کردوومەتە بنیادەم و ناردوومەتە مەجلیس وەختی رۆیشتنی نەك هەر دەستی دەنێو دەستی نەنام, بەڵکوو چاویشی لێ نەکردم. مورتەزا ئەتۆ بابی منت بەگان دا, ئەمنیش بابی تۆ بەگان دەدەم و تۆزی بە بادا دەکەم. تێگەیشتی؟ پاشەڕۆژی منت کردە هیچ, هیچ, هیچ. چاوەڕێ بە. ئەمنیش دواڕۆژی تۆ دەکەمە هیچ. ئەتۆش بچۆ دواڕۆژی خۆت لەگەڵ یاوەر فارووق و پارێزگارو عارف صائم بەگ بەش بکە".

قۆڵی وی بەرداو گەڕایەوەو رۆیشت. مورتەزاغا کە ماوەیەك لەجێیی خۆی رەق ببوو بە دوای دا غاری داو بانگی کردو گوتی:

"زولفۆ سەر ماوێ سەر من, ئەتۆ من باش دەناسی. لە دۆستانی باوەڕپێکراوی خۆت بپرسە, لە مەلادۆرانی فێڵباز پرسیار بکە, ئەوان پێت دەڵێن ئەمن چۆن پیاوێکم. ئەمن کەسێکم قسەی خۆم لە پێشەوە دەکەم. ئەگەر لەسەر ئەم نامەو برووسکانە بەڵایەکم بەسەر بێ زۆر باش بزانە بێ ئەم لاو ئەولا دەت کوژم".

زولفۆ دەستی کرد بە پێکەنین و پاشان دووبارە قۆڵی وی گرتەوەو گوتی:

"گوێت لێبێ کابرا, چما ئەمن نازانم ئەتۆ چوویە کن خانی رەمەزانی و ئەم نامەو برووسکانەت بە وەکیلەکەی وی نووسیوە؟"

مورتەزاغا هاواری کرد:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"چی؟ ئەتۆ ئەمانەت لە کوێ زانیوە؟"

"ئەمن هەمووی ئەمانە دەزانم. بەڵام بە کەس, تەنانەت بە عارف صائم بەگی براشمیان ناڵێم. جا ئەتۆش لەمەودوا بێ راوتەگبیری من هیچ مەکە".

"بەڵێن دەدەم".

قۆڵیان لە قۆڵی یەکتر ڕاکردو بە قسەکردن هەتا سەر پردێ ڕۆیشتن.

بەڵام یاوەر بە زەحمەت خۆی گەیاندە ژووری کاری خۆی لە مەخفەری جەندرمە. ئەو نامەو برووسکانەی عارف صائم بەگ لەگەڵ خۆی هێنابوون هەمووی لەسەر مێزەکە بڵاو کردنەوەو یەك بە یەك دەستی کرد بە خوێندنەوەیان. بە خوێندنەوەیان تووشی وەزعێکی سەیر هات و لە هۆش خۆی چوو. هەتا ئێوارێ هەر نامەو برووسکەیەکی چەند جار خوێندەوەو پاشان هەتا تین لە گەرووی دابوو هاواری کرد. وەکیل باشی عاصم و سەرجووخە عەلی کەرتیش غاریان داو لە ژوورەکەی دا راوەستان:

"ئەمرکە جەنابی یاوەر".

یاوەر بە وەزعێکی نائاسایی لە حاڵێك دا لە رقان چاوی هیچ جێیەکیان نەدەدی هاواری کرد:

"ئێستا, ئێستا, ئیدی لەمەودوا لەو نینۆکەشەیتانانە دەگەیەنم ئەمن کێم. ئەوان یاری بە دواڕۆژی من دەکەن و دەم خەنە ئەم وەزع و حاڵەوە؟ لەنێوم دەبەن؟ ئەمن لەمەدوا چۆن دەتوانم لەکن خەڵکی سەر هەڵێنم و تەماشای چاوی فەرماندەرەکەم و ئەوانی لەخۆم باڵاتر بکەم؟"

بە دیتنی بەردەستەکانی کە لەبەر دەرگا خەبەردار وێستابوون, نەختێك هاتەوە سەرەخۆو گوتی:

"ئەمن خەریکم دەمرم, ئەمانە وەخوێنن".

لە کاتێك دا وەك سەرخۆشان بەلادا دەهات لە ژوورەکەی خۆی هاتەدەرو چووەوە ماڵەکەی. هەموو لەشی کوترابوو, دەت گوت لە ئاونگ دا کوتاویانە. بێ‌ئەوەی جلەکانی داکەنێ چووە نێو جێی راکشاو تاوێك دواتریش خەوی لێ‌کەوت.

وەسبەینێ ڕا بەیانیی زوو کاتێك یاوەر چووە مەرکەز دیتی وەکیل باشی عاصم و سەرجووخە عەلی کەرتیش و هەموو وەکیل و سەرجووخەو نووسەرەکان لە دەوری ئەو مێزە کە نامەو برووسکەکانی لەسەر بڵاو کرابوونەوە خڕ بوونەوەو خەریکی قسەو باسن. بێ‌ئەوەی چاویش لەچاویان بکا بەنێوچاوانێکی زۆر گرژەوە چوو لە پشت مێزەکەی دانیشت. ئەو رۆژە بەیانی ریشی نەتاشیبوو, و بە سەرو پۆتەڵاکێکی نارێك و کەوشی تۆزاوی‌یەوە هاتە دایرە. چاوی دەقووڵ کەوتبوون. پاش ئەوەی ماوەیەك خۆی بەخوێندنەوەی نامەکانی سەر مێزەکەوە خافڵاندو چەند شتێکی نووسین و خەتی بەسەردا هێنان و نامەکانی سەروبن کردن, بانگی وەکیل باشی عاصمی کردو پرسی:

"ئەم کەنعانە کوێخای گوندی چانقازوخ کێیە؟ ئەمن دەی‌ناسم؟"

"بەڵێ فەرماندەر, دەی‌ناسی".

"چۆن پیاوێکە؟"

خەبەرهێنی تایبەتیی خۆمانە. شوێنی هەموو ئەسپ دزەکان هەڵدەگرێ و جێیەکەیان دەبینێتەوەو خەبەرمان پێ دەدا. پیاوێکی کزەڵەی کورتەباڵای بەهۆشە".

یاوەر گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئاها, ناسیمەوە, پیاوێکی باش دیار بوو, نازانم چۆنە نامەی وای دژی من نووسیوەو ناردوویەتە ئەنکەرە, ئەتۆ چۆنی تێدەگەی وەکیل باشی؟"

"ئەویش بنیادەمە, کاری بنیادەم کەس تێی ناگا. دارێک نۆسەدو نەوەدونۆ گەڵای هەیەو ریشەی لەبن زەوی دایەو رەگەیەکیشی لەسەر زەوییە, بنیادەمیش هەر وایە. ئەمن پێم وایە ئەو بۆخۆی ئەو نامەیەی نەنووسیوە, پێیان نووسیوە".

"ئەمنیش هەر وای بۆ دەچم, پێمان دەڵێ کێ پێی نووسیوە, وەنا؟".

"پێمان دەڵێ جەنابی یاوەر, ئەو خەبەرهێنی تایبەتیی خۆمانە. جەنابیشتی بەقەد رووحی خۆی خۆش دەوێ".

"ئەمنیش هەر پێم وابوو, پێم سەیرە کەنعان چۆن توانیویە کاری وا دەرهەقی من بکا. وەختێک نامەکانم خوێندەوە بۆخۆشم شەرمم لە خۆم کردو توامەوە. ئەگەر یەکێك لەو نامانە ـ کە ئەمن بە خوێندنەوەیان خۆم لەبیر چووەوەو گوتم ئەم یاوەرە دەبێ ئیعدام بکرێ ـ کەوتبایە دەستی فەرماندەرایەتی, یان وەزیری نێوخۆ حەتمەن فەرمانی کوشتنم دەردەچوو. نامەکان ئەوەندە کاریگەر بوون کە ئەمن تا ماوەیەك لەبیرم چووەوە کە لەگەڵ خۆمیانەو لەدڵی خۆم دا گوتم دەبێ ئەو یاوەرەی بگرم و ئیعدامی بکەم. لەبارەی پیاوێکی وەك منەوە ئەمانەیان بۆچی نووسیوە, ئەویش هەمووی درۆو دەلەسە. چۆن دڵیان رازی بوو, بنیادەم زۆر زاڵمە. وەکیل باشی بنیادەم, مرۆڤ یەکجار زۆردارە... نووسیویانە کە ئەمن بۆ ئەوەی پێشوازیم لێبکرێ و میداڵ وەربگرم وەسمانەڕەشم کوشتوەو دوایەش کردوومەتە حەمەدۆك... ئەو نۆ کەسەش کە ئێمە کوشتوومانن هیچ تاوانێکیان نەبووە. وەختێك لە باقر گدیگی ئەوانمان گرتوە, خەریکی ئەسپ لەوەڕاندن بوون, لاوەکانی ئاوایی بوون. شتی وا ئیمکانی نیە".

وەکیل باشی عارصم گوتی:

"ئیمکانی نیە, بەڵام ئەوە دەبینی ئیمکانی بووە. راوەستین بزانین ئەم قەرەچیی بازاڕە چ بەڵایەکی دیکەمان بەسەر دێنێ".

یاوەر گوتی:

"قسەی تۆیە, رادەوەستین و هەر لەو کاتەش دا دەبێ وشیار بین... ـ پێکەنینێکی تاڵی هاتێ ـ سەرجووخە عەلیی بانگ کە".

سەرجووخە عەلی کە لە پاش دەرگا چاوەڕوان بوو بە چاوی تەڕەوە هاتە ژوورێ و بە راوێژێکی بێوازو ماندووەوە گوتی: ئەمرکە جەنابی یاوەر.

"هەر ئەمڕۆو دەسبەجێ کەنعانم بۆ بێنە ئێرە".

سەرجووخە عەلی بە شانازییەوە گوتی:

"لێرەیە, ئەمن دوێنێ شەوێ دەسبەجێ هێنامە ئێرە, لەخوارێ چاوەڕوانە".

"ناڕەحەت مەبە سەرجووخە".

"ئەمن ناڕەحەت نەبم, ئەدی کێ ناڕەحەت بێ... دەبچۆ گیانی خۆت هەڕاج کە... ئەو هەموو لامە لامەیە لەبەر خەڵکی دێهات بکە... بڕوانە جەنابی یاوەر ـ دەستەکانیی لێك کردنەوە ـ جەنابی یاوەر تەماشای دەستانم کە, ئەوەندەم زللە لەو دێهاتییانە داوە ئاوایان لێ هاتوە. ئینسافە؟ دەستم لە لاقم ئەستوورترن ئاخر دەستی بنیادەم وایە؟ بریا هەر لە دێیەکەی خۆمان مابامەوەو کرێکاریم کردبا. پاش ئەم رووداوە ئەمن ئیدی ناتوانم بژیم, یان لە کار دەکشێمەوە یان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەوەندە بەسەری خۆم دا دەدەم هەتا دەمرم. ئێمە لەو نامەیەدا بووینە جەللادێکی تەواو. ئێمە جەللادین جەنابی یاوەر؟ ئێمە ئەرکی خۆمان بەجێ دەگەیەنین و رۆڵەی نیشتمانپەروەری ئەم کۆمارەین. ئەگەر ئەرکی نیشتمانی نەبێ بە مریشکی کەس نالێم کشە. پاش ئەم رووداوە مردن بۆ من نەبێ، بۆ کێ باشە؟"

دەستت لە سەرجووخە عەلی دابا فرمێسکی دەهاتەخوارو یاوەری دڵپاکیش نەیدەزانی چۆنی دڵخۆشی بداتەوە:

"کەنعانی بێنە ئێرە".

"هەموو ئێسکی لەشی دەشکێنم...".

سەرجووخە غاری دایە خوارێو بە ددان لەچیرەوە بردن کەنعانی لەگەڵ خۆی هێنا. کەنعان نەیدەزانی مەسەلە چیە، زۆر دەترسا. بە چاوی پڕ لە پاڕانەوەی سەگێك تەماشای چاوەکانی یاوەری دەکرد:

"لەوێ راوەستە".

"وەکیل باشی عاصم ئەم نامەیەی بۆ وەخوێنە".

وەکیل باشی عاصم نامەکانی یەك بە یەك خوێندەوەو لـێیان بووەوە.

"وەرە ئێرە".

کەنعان بە چاوی حەبەساوی چووە کن مێزەکەی یاوەر.

"ئەو نامەیە ئەتۆ گوتووتە بۆت بنووسن؟"

"رووحم خەبەردار نیە".

"بڕوانە، ئەم ئیمزایە هی تۆ نیە؟"

کەنعان دەست بە سینە داهاتەوەو تەماشای نامەکەی کرد:

"نەخەیر ئاغا".

"باشە، ئەدی ئەم مۆرە؟ بۆ ئەوەی باش دیار نەبێ مۆرەکەت لەسەر نامەکە سووڕاندوە".

"ئی من نیە جەنابی یاوەر، چما ڕێی تێ دەچێ ئەمن بێئەدەبیی وا لەخزمەت جەنابت دا بکەم؟".

یاوەر وەك بریسکە لە جێی خۆی راپەڕی و بە هەموو قەوەتی خۆی زللەیەکی لە لاچاوی کەنعان راکێشا. کەنعان لاترێکی برد، بەڵام نەکەوت. یاوەر بەوە زیاتریشی رق هەستا. زللەیەکی دیکە، یەکی دیکەو کوێخا بەسەر تەپڵی سەری دا کەوت. سەرجووخە عەلی کەرتیش لە جێی خۆی راستی کردەوە. کەنعان خوێنی بە زارو تفنکان دا دەهاتەخوار. یاوەر وەختێك لە جێی خۆی دانیشتەوە، هەناسەبڕکەی وێ کەتبوو.

"بڵێ کێ هانی دای ئەم نامانە بنووسی؟"

"ئەمن نامەی وام نەنووسیوە...".

"دەبێ بڵێی کێ هانی داوی...".

"ئەمن...".

"سەرجووخە عەلی، ئەو سەگبابەی بەرە ئیقراری پێ بکە... هەتا قسە نەکا لە کۆڵی مەبەوە... حەز دەکەی بیبە سەر چۆمی".

کەنعان پاڕایەوەو گوتی:

"جەنابی یاوەر، وەدەست ویم مەدە. ئەگەر دەڵێی ناوی ئەو کابرایە دەنووسم و ئیمزای دەکەم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمن ڕاستییەکەم دەوێ".

سەرجووخە کەرتیش بە ڕاکێش ڕاکێش بردیە دەرێ. یاوەر کە ئارام ببووەوە, بە پێکەنینەوە لە پشتەوەڕا تەماشای دەکردن. دڵنیا بوو زۆری پێ ناچێ کە ڕاستییەکەی دەڵێ. زۆری پێچوو. سەرجووخە عەلی سەروسۆراغی نەبوو. یاوەر حەوسەلەی بەسەر دەچوو.

"وەکیل باشی عاصم, وادیارە خۆ ڕادەگرێ. کەسێك ئەوەندە بەدەست سەرجووخە کەرتیشەوە خۆ ڕاگرێ دەبێ وەك پۆڵا قایم بێ. وانیە وەکیل باشی؟".

"ڕاستە جەنابی یاوەر. ئەم ئاغایانە کە دوژمنی مەملەکەت و دوژمنی ئێمەن دەزانن ئەو کارە خەتەرناکانە بە کێ بکەن. کاری وا بە پیاوە بە ئەزموونەکانیان دەسپێرن".

"ئا...خ بم توانیبا ئەم کوێخایە وەزمان بێنم... زۆر باشە, یانی لەو بیست و سێ کوێخایە یەکێکیان ئیقرار ناکا؟"

"زۆریان ئیقرار دەکەن جەنابی یاوەر. کەمی وایان تێدایە بتوانێ لەبەر دەستی سەرجووخە عەلی دا خۆی ڕاگرێ".

یاوەر هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو گوتی: بەڵێ زۆر کەمە بەڵام... بانگی کە بزانین مەسەلە چیە.

تاوێك دواتر سەرجووخە عەلی کەرتیش بەدەستی خوێناوی و پشتی لە ئارەق دا شەلاڵ و دەم و چاوی ڕەش داگیرساوەوە هات: قسە ناکا جەنابی یاوەر!

"دەڵێ چی؟".

"هەرچی ئاغای لەم شارۆچکەیەدا هەیە ناوی بردوە, لە سەرووی هەمووشیانەوە مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلی".

یاوەر هەر تاوە نا تاوێك سەرجووخە عەلی کەرتیشی لەخوارێ ڕا بانگ دەکردە سەرێ و ڕاپۆرتی لێ وەردەگرت. هەتا نیوەشەوێ چاوەڕوانی ئاکامی کارەکەی بوو.

"قسە ناکا جەنابی یاوەر, ئەمجار هەرچی ئاغای دەیناسێ ناوی دێنێ. ناوی خێزانی عارف صائم بەگیشی بردوە. دەڵێ هەموو نامەکان ئەو لەسەر داوای زولفۆ نووسیونی".

یاوەر گوتی:"بیبە سەرچۆمی" و بۆخۆشی چوو بخەوێ:

"ئەگەر ئیقراری کرد هەڵم ئەستێنە. چاوەڕوانم".

کوێخا کەنعان هەر کە دیتی چاویان بەستن زانی مەسەلە چیە. کەوتە سەر پێی سەرجووخە عەلی کەرتیش:

"ژەنراڵ سەرجووخە عەلی کەرتیش, ناوی هەر کەست دەوێ دەیڵێم. لەسەر هیچ وخۆڕایی وا مەکە. ژن و منداڵم هەیە. منداڵم وردن... باب و دایکیشم زۆر پیرن".

سەعاتێك دواتر کوێخا کەنعان لە حاڵێك دا دوو جەندرمە چووبوونە بن پیلی بەسەر خڕەبەردەکانی لێواری چۆمی دا ڕاکێشرایە خوارێ.

سبەینێ بەیانی یاوەر هاتە دایرە. شەوێ هیچ نەخەوتبوو. ویژدانی زۆر لە ئازاردا بوو. ئیمزای بن نامەکانی بە زەرەبینێکی گەورە کە لە دەرمانخانەی وەرگرتبوو, تەماشا کرد. هیچ کام لە مۆرەکان نەدەخوێندرانەوە. هەموویان ساختە بوون. ئەدی ئیمزاکان؟ لەبارەی ئیمزاکانەوە مەسەلەکە ئاڵۆز بوو. ئەگەر ئیمزاکان ساختە بایەن دەبوو هەموویان دووسێ کەس ئیمزایان کردبان, لەکاتێك دا ئیمزای هەر نامەیەك لەگەڵ نامەیەکی دیکە فەرقی هەبوو, دیار بوو هەر نامەیە کەسێك ئیمزای کردوە. خەتەکان هەموو خەتی لادێ بوون. ئیمزای کوێخاکانی هەبوو, لەگەڵ ئیمزای نامەکان لەبەر یەکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕاگرتن, زۆر وەك یەك دەچوون. ئەگەر ئەو ئیمزای کردوە بۆچی بە قیمەتی گیانی خۆشی ئیقرار ناکا. هێشتا ناهومێد نەببوو.

هەتا ئێستا کەس نەبوو سەرجووخە عەلی کەرتیش بێباتە چۆمی پرسیاری لێبکا, بەڵام ئیقرار نەکا. ئەمجار بەزەیی بە سەرجووخە عەلییش دا دەهات. بەستەزمانە لە منداڵییەوە تا ئێستا ڕۆژی خۆشی نەدیوە. دایك و باب و خوشك و براکانی هەموو لەبرسان و بە مالاریا مردن. ئەو کە بەحەوت ساڵی هەتیو ببوو لەدەرکی خەڵکی بێبەزەیی هەتا سنووری گیان کێشان کاری کرد بۆ ئەوەی ژیانی خۆی دابین بکا.

سەربازی فریای کەوت. ئەویش بەتێکۆشان و جێبەجێ کردنی وردی ئەرکەکانی گەیشتبووە ئەم پلەیەو بە قەرارو مەدار کرابوو بە سەرجووخە. بەڵام وەرە بزانە کابرای ئەرك ناس چۆن ناچار بووە وەك حەیوان لەگیانی خەڵك بەر بێ و شەووڕۆژ بێ ڕاوەستان هەتا سنووری مردن دارکارییان بکا. ئێستا چەند دەقیقەی دیکە شەکەت و ماندوو و نیوەگیان لەچۆمی ڕا دێتەوەو پەشێوحاڵ و پەرێشان لەبەر کوورەخانەی گەرم خۆ درێژ دەکاو هەتا چەند ڕۆژانیش نایەتەوە سەرخۆ. چەنەلێدان لەگەڵ خەڵك بە هیچ جۆر کارێکی ئاسان نیە. ئەودەم ئەو پیاوە فیداکارو بەڕێزە کە سەری لە پێناو بەجێهێنانی ئەرکی خۆی دا بەخت دەکا, ناویان ناوە جەللاد. دەبوو سەرجووخە عەلی لە کاتی شەڕ لەگەڵ ڕێگران دا ببینن... ئەو سەربازێکە بەقەد لەشکرێك... یاوەر چەند دەقیقە بیری لە مانای وشەی کەرتیش کردەوە, وەختێك لە ماناکەی پرسیبوو, گوتبوویان کەرتیش بە مارمێلکەی گەورە, یان بزن مژە دەڵێن. سەرجووخە عەلی کوێی وەك بزن مژە دەچێ؟ ئەمجار هەموو شتێك تەنانەت خەفەتەکانی خۆشی لەبیر چوونەوەو پێکەنی. وەختێك سەرجووخە عەلی سەری خۆی بەو لووتە زەلام و ناحەزەوە کە دەماری شینی تێدان, هەڵدەتەکێنێ وەك بزن مژە ناچێ؟

"وەکیل باشی عاصم, خەبەری سەرجووخە عەلی چیە؟"

"هێشتا خەبەری نیە. ئێستا دێتەوە. نایەڵێ کارەکەی بگاتە خۆرهەڵات".

"پێت وایە ئیقراری لێ وەرگرتوە؟"

"حەتمەن ئیقراری پێ کردوە".

"پێت وایە کێ هانی داوە ئەو نامانە بنووسێ؟"

"یەکی وا کە هەر فکرمان بۆی ناچێ".

"وەك؟".

"وەك مەلادۆران ئەفەندی".

"ئەتۆ شکت لەوە؟".

"نەخەیر".

"شکت لە کێیە؟".

"بە فکری من لەم شارۆچکەیە دوو کەس وێ دەچێ ئەم کارەیان کردبێ, یەکیان زولفۆ, یەکیشیان مورتەزاغا".

"چۆن شتی وا دەبێ؟ یەکیان دۆستی نیزیکی عارف صائم بەگ و یەکیشیان دۆستی خۆمە... ئیمکانی نیە".

"لەم دووانە بەولاوە فکرم بۆ کەس ناچێ".

"بۆچی ئەوان دەبێ ئەو کارە بکەن؟".

"ئەمەیان ئیدی نازانم. دەبێ هۆیەکەی بدۆزینەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر باسەکەی گۆڕی:

"دەزانی بە سەرجووخە عەلیی خۆمان دەڵێن بزن مژە...؟".

نە زولفۆو نە مورتەزاغا, کاری هیچ لایەکیان نەبوو بۆچی؟ بۆیە ئیدی...

یاوەر بێئەوەی خۆی پێ ڕابگیرێ, قاقا پێدەکەنی. پاش پێکەنینێکی زۆر گوتی:

"کەرتیش یانی مارمێلکەی گەورەی بزن مژ, بزانە وەختێك سەرجووخەی خۆمان بەو لووتە زەلامەیەوە سەری هەڵدێنێ و نەویی دەکاتەوە, وەك بزن مژە ناچێ؟".

وەکیل باشی عاصم بە پێکەنین قسەکەی وی سەلماندو گوتی:

"بەڵێ وێ دەچێ و زۆریش وێ دەچێ. هەر دەڵێی بزن مژەیە, زۆریش تووڕەو تۆسنە..."

یاوەر گوتی: حەیف بۆ ئەو پیاوە. زۆرم زگ پێ دەسووتێ. ناوێکیشی جەللادە..."

"ئەدی جەللاد. بەستەزمانە..."

"لەکوێ بووە؟".

یاوەر رستەکەی تەواو نەکردبوو کە عەلی کەرتیش هاتە ژوورێ و خەبەردار راوەستا. خەریك بوو بەلادا بێ, دڵۆپە ئارەقی زلە زلە نیشتبوونە سەر نێوچاوانی... بن هەنگڵ و بەرزگیشی تەڕ بوون. هەتا نێوقەدێش قوڕاوی ببوو. جلەکانی هەموو گنج و لۆنج بوون.

هەر کە چاویان پێ کەوت لە پێش دا یاوەرو دوایە وەکیل باشی عاصم دەستیان بەبەر زگیانەوە گرت و لە قاقای پێکەنینیان دا. تەماشایەکی عەلیان دەکرد ـ کە سەری هەڵدەبڕی و دایدەنواندەوە ـ و دووبارە لە فیشقەی پێکەنینیان دەدایەوە... هەتا ئەوان پێدەکەنین عەلی زیاتر خەبەردار رادەوەستا. پەیتا پەیتا بە نیشانەی خەبەردار سەری بلند دەکردو نەویی دەکردەوە.

سەرەنجام یاوەر کە بە زۆر پێکەنینەکەی راگرتبوو, پرسی: قسەی کرد؟

"بەڵێ فەرماندەر".

"پێت وایە راستی گوتوە؟".

"پێم وایە راستی گوتوە".

"کێ بوون؟"

"زولفۆو مورتەزاغا".

"ئەوە دەڵێی چی؟".

عەلی کەرتیش منجە منجێکی کرد, ویستی شتێك بڵێ, بەڵام نەیتوانی.

"زۆری خۆ ڕاگرت, ئەمنیش هەروا... وەختی گیان دەرچوون ئەم دوو ناوەم لە زاری دەرکێشا. دەسبەجێ دامە دەستی جەندرمەکان و غارم دا بۆ ئێرە".

"کەوایە مرد؟"

"بەڵێ نەختێك".

"دانیشە چایەك بخۆوە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەربازێك كە لەبەر دەرگا بوو, غاری دا چایەکی گەرمی بۆ سەرجووخە عەلی کەرتیش هێنا. سەرجووخە عەلی تەنانەت وەختی چا خواردنەوەش هەر نیوە خەبەردار راوەستابوو. ئارامیی ئینسانە بەختەوەرەکان و ماندوویی کەسێك کە کارێکی باشی ئەنجام دابێ, لەسەر روخساری بەدی دەکرا.

"باشە سەرجووخە, کوێخا کەنعان مرد؟".

"بەڵێ کەمێك".

"دانیشە سەرجووخە عەلی".

"بەچاوان جەنابی یاوەر, مردبوو جەنابی یاوەر. بەڵام زۆرم زگ بە کەنعانی سووتا... مردوە... مردوە... جەنابی یاوەر"

تاوێك دواتر جەندرمەکان خەبەری مەرگی کوێخا کەنعانیان هێنا.

"بچنە ژوور سەری مردووەکەو شایەت نامەیەك بنووسن. دەتوانن داواکاری گشتی و دوکتۆریش بەرن.

وەکیل باشی عاصم ئەتۆ بۆخۆت تایپی بکە, نووسەر (کاتب)م ناوێ. ئەوەی پێت دەڵێم وشە بە وشە دەی‌نووسی. ناوو نیشانەی کەنعانم بۆ بێنن".

ناوو نیشانەی کوێخای گوندی چانقازوخیان لە دوێنێ شەوێ وە لەسەر مێزی جەنابی یاوەر دانابوو. سەرجووخە عەلی لەسەر مێزەکە تێی ڕۆ هات و دایە دەستی یاوەر:

"فەرموو جەنابی یاوەر".

"سوپاست دەکەم, هەتا وەکیل باشی عاصم شایەت نامەکە تەواو دەکا, بۆخۆت بچۆ ئیسراحەت بکە".

تەقەو ڕەقەی تایپ وەڕێ کەوت. تایپێك بوو زۆر کۆن و گەورەو ناقۆڵا کە بەشێك لە پیتەکانی لەکار کەوتبوون, بەڵام بەدەست وەکیل باشی عاصمەوە وەك فرفرە کاری دەکرد.

"بەڵێ... دوێشەوێ حەمەدۆك ناو سەردەستەی چەتەکان هاتوەتە لێواری چۆمی نیزیك شارۆچکە, کەنعان کوێخای گوندی چانقازوخی بە لێدان کوشتوە. کوێخا کەنعان خزمەتی زۆر بەنرخی بە حکوومەت دەکردو بە دۆزینەوەی شوێنی هەموو ئەسپ دزەکان دەرەتانی گرتنیانی پێك دێناو چەندین ساڵ لە چیاکان دا بە راونانی چەتەکان شوێنی خۆحەشاردانی ئەوانی بە ئێمە نیشان دەدا. باسی ئەو کارەساتە دڵتەزێنە حەیدەر کوڕی سولەیمان خەڵکی گوندی چانقازوخ کە لەگەڵ کوێخا بووەو ئەو کارەساتە جەرگبڕەی بەچاوی خۆی دیوە, بۆ ئێمەی گێڕاوەتەوە..."

لەپڕ وەکیل باشی عاصم دەستی لە تایپ کردن هەڵگرت و گوتی:

"جەنابی یاوەر, بە باوەڕی تۆ ئەم شتە ناتەبایی لەگەڵ قسەکانی دیکەدا نیە؟".

"مەبەستت چیە؟"

"ئاخر جارێك رادەگەیەنین کە حەمەدۆك شرت و گوم بووەو لەهیچ کوێ دیار نیە, جارێکیش دەڵێین هەتا پەنا شارۆچکەی هاتوە".

یاوەر فارووق پێ‌کەنی و گوتی:

"وەکیل باشی عاصم ئەو شایەت نامەیە لەلای خۆمان دەبێ, کاتێك حەمەدۆك لەنێو چوو, ئەودەم کردەوەکانی لەقاو دەدەین, تێ‌گەیشتی؟"

"تێ‌گەیشتم جەنابی یاوەر".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەموو ئەم راپۆرتانە دوایە دەچنە سەر دۆسیەکە. کاری خۆت بکە".

"پێشهاتەکە بەو جۆرە بووە کە لەگەڵ پیاوەکانی, کوێخای لەماڵەکەی دێننەدەرو دەیبەنە بەستێنی پەنا شارۆچکەو ماڵی مورتەزاغا قەرەداغلی ئۆغلیی ـ کە یەکێکە لە پیاوماقووڵانی شارۆچکە ـ لێدەپرسن. سەردەستەی چەتەکان حەمەدۆك دەیەویست مورتەزاغاش لەگەڵ عەلی سەفابەگ بکوژێ, بەڵام ئەو وەخت مورتەزاغا لە ماڵێ نابێ و گیانی لەو مەترسییە رزگار دەبێ. سەردەستەی چەتەکان کە دەیەوێ ئەویش بکوژێ, غیرەت وەبەر خۆی دەنێ و هەتا نیزیك شارۆچکە دێ. شەوێ کەنعانی کوژراو کوێخای گوندی چانقازوخ لە جێی دەردەکێشێ و دەیباتە قەراخ چۆمی. شوێنی مورتەزاغای لە کوێخا دەپرسێ و کوێخاش هەرچەند بە جێیەکەی دەزانێ بە مردنی خۆی رازی دەبێ و جێیەکەی پێ ناڵێ, سەرەنجام حەمەدۆك ناو سەردەستەی رێگران و پیاوەکانی دەست دەکەن بە لێدانی و پاش ئەوەی تا بەیانی ئەشکەنجەی دەکەن, دەیکوژن.

ئەم شایەت نامەیە لە شوێنی رووداني تاوانەکەو بە ئاگاداریی شایەتەکان رێك و پێك..."

"باشە؟".

"زۆر باشە جەنابی یاوەر".

"جەنازەکە دەسبەجێ بدەنەوە بە بنەماڵەکەی ـ جەنازەکە بەنێو شارۆچکەدا مەبەنەوە. ئەتۆش سەرجووخە کەرتیش و جەندرمەکان و شایەتەکان... شایەتەکان حازرن؟".

"زۆر لەمێژە سەرجووخە عەلی شایەتەکانی ئامادە کردوە. لەم جۆرە وەختانەدا ئەو هەنگاوێکیش بەبێ شایەت هەڵناهێنێتەوە".

"دوکتۆرو داواکاری گشتی..."

"لە ماوەی پێنج دەقیقەدا هەموو شتێك حازرە".

پاش نیوەڕۆیە جەنازەکە درایەوە بە بنەماڵەی کەنعان و ئەو دێهاتییانە کە لە گوندی چانقازوخەوە هاتبوون. دێهاتییەکان بێئەوەی بگرین و هەڵلاو هەنگامەیەك ساز کەن جەنازەکەیان هەڵگرت و بە پشت شارۆچکەدا وەڕێ کەوتن.

مورتەزاغا کە خەبەرەکەی بیستبوو بە دەست و لاق لەرزین و هەناسەبڕکەوە چووە بارەگای فەرماندەرایەتیی جەندرمەو هەردوو پلیکانی کردنە یەك و خۆی گەیاندە ژوورەکەی یاوەر:

"خەبەرێکم بیستوە, راستە جەنابی یاوەر؟ دەڵێن حەمەدۆك سەرکردەی چەتەکان هەتا چۆمی هاتوەتە خوار, دەڵێن ناوونیشانی ماڵێ منی لە کەنعانی بەستەزمان پرسیوەو ئەویش دەستی لە گیانی شیرنی هەڵگرتوە چونکە جێی منی... ئاخر ئەمن خۆ هەمیشە لەماڵێ خۆم نیم. پاش ئەوەی سەرکردەی چەتەکان عەلی سەفای برامی کوشت ئەمن هەموو رۆژێ, هەموو رۆژێش نەبێ هەرچەند رۆژ جارێك لە ماڵێکی دیکە دەمێنمەوە, یان دەچمە دێیەك جێیەك... دەڵێن کەنعان جێی منی بەکەس نەگوتوە. گیانی خۆشەویستی دەداو ژیانی من دەکڕێتەوە؟ ئەمن ناهێڵم منداڵەکانی وی دەردی هەتیوی بچێژن, نایەڵم دایك و بابی چاولەدەستی کەس بن. کەوایە ئەو پێشهاتە راستە؟"

"بەداخەوە بەڵێ".

"وەك دەڵێن هەتا شارۆچکەی هاتوە راستە؟"

"بەڵێ".

"وەك دەڵێن تا ئێستا ئەمن دەبوو مردبام؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەداخەوە..."

"کەوایە..."

"بەداخەوە..."

"ئێستا ئەمن چ بکەم؟"

"ئەتۆ هیچ مەترسە. ئەمن فکری هەموو شتێکم کردوە. پیاوەکانی منت دیتن... کەنعان خەبەرهێنی تایبەتیی ئێمە بوو, ئەو گیانی خۆی لەسەر تۆ دانا".

"خۆش بی یاخوا, رۆڵەکانی نیشتمان خۆش بن. ئەم نیشتمانە لەسەر شانی لاوازی وان, لەسەر شانی جەنابت و لەسەر شانی لاوانی ئازای وەك وی بەرز دەبێتەوەو دەگاتە عەرشی عەزیم ـ هەستایە سەرپێ ـ ئیزن دەدەی لە خزمەت مەرەخەس بم؟"

مورتەزاغا خۆی گەیاندە بازاڕو تووشی هەرکەس بوو بە جەرگی سووتاوو راوێژێکی پڕ لە ستایش داستانەکەی گێڕایەوە کە چۆن حەمەدۆك سەرکردەی چەتەکان هەتا چۆمە وشکەکەی نیزیك شارۆچکە دێ. جێگای وی لە کەنعانی کوژراوی خوالێخۆشبوو دەپرسێ. کەنعانیش بە قیمەتی گیانی خۆی جێگای ئاغای خۆی کە لە بابیشی بە گەورەتر دەزانێ ئاشکرا ناکاو کانێیەك کەئاوی لێ خواردوەتەوە بەردی تێناوێ.

حەمەدۆك ناوی کافر, کەنعانی خۆمان دەگرێ و دەڵێ: جێگای مورتەزاغام پێ بڵێ. ئەویش دەڵێ نازانم. ئەوانیش لەبن داروکوتەك دا ڕای دەخەن و گونانی با دەدەن, کەنعانی خۆشمان دەڵێ بم کوژن, دەمرم بەڵام جێگای مورتەزاغا بەکەس ناڵێم. دەڵێ هەموو دنیا, دۆست و دوژمن دەزانن کە ئەمن نان و نمەکی ویم خواردوە. ئافەریم, ئافەریم بۆ تۆ بەچکەشێر, ئافەریم بۆ کوڕی شەهیدم کەنعان..."

خەڵکی شارۆچکە زۆر پێش ئەوەی ئەو بچێتە لای یاوەر لە رووداوەکە ئاگادار ببوون. سەرتاشخانەکەی ساڵەکوێر بەناوی نازك لار وەك پوورە هەنگ ئاڵۆز ببوو.

تەنیا مورتەزاغا بوو کە بە ترس و لەرزەوە لە شارۆچکەدا دەگەڕا. پێش ئەوەی بچێتە ئەدەنە نامەیەکی بە کوێخا کەنعان نووسی و ناردی بۆ ئەنکەرەو ئەدەنە. داخوا ئەو نامەیەش لەگەڵ ئەو نامانە کە عارف صائم بەگ لەگەڵ خۆی هێنابوون هەبوو؟ بەو پێیە لەنێو نامەکان دا دەبێ دوو نامەی کوێخا کەنعان هەبن. یەکێك ئەو نامەیە کە چڵك نووسەکەی پارێزەری گۆرین لە ئەدەنە نووسیبووی و ئەوی دیکەش ئەو نامەیە کە داواکاری گشتی خۆی بە دەستی خۆی بە تایپەکەی خۆی نووسیبووی. کوڕە ئەو داواکاری گشتی بەگەش نامەی سەیرسەیر دەنووسێ... کوڕم ئەتۆ عەللامەی دنیای چیی؟ هەر دێڕێکی سەگ بێخوا پێی هار دەبێ, وەی وەی. باشە. ئەگەر وابێ کوێخا کەنعانی خۆشەویست و قارەمان لەبن دارو گۆپاڵی حەمەدۆك دا نا, بەڵکوو لەبن داری سەرجووخە عەلی کەرتیش دا گیانی دەرچووە. لەبەر خۆیەوە گوتی: ئەمەی لە زمانی یاوەر دەردەکێشم, ئەویش هەر ئەمشەو, سەر لەو مەسەلەیە دەر نەکەم دیق دەکەم.

نیوەشەوێ لە هەیبەتان خەریك بوو بخنکێ, لەوانەشە حەمەدۆك بێ... ئەی ئەو سوێندی خواردوە ئاغای زیندوو لە شارۆچکەدا نەهێڵێ و بۆچی یەکەم کەس کە دەیەوێ بیکوژێ مورتەزاغا نیە؟ لەم شارۆچکەیەدا کێ هەیە لەو بەرچاوتر, ئازاترو دەوڵەمەندتر؟ چما خوالێخۆشبووی بابی, قەبرەکەی پڕ بێ لە نوور قەباڵەی بۆ هەموو خاکی ئەدەنە هەتا ئەم شارۆچکەیە ساز نەکرد؟ چما بابی مورتەزاغا کە ئێستا لە گڵکۆی پیرۆزی دا حەساوەتەوە, یەکەم کەس نەبوو کە لەگەڵ ماراشیەکان لەم شارۆچکەیە چەڵتووکی چاندو لۆکەی ڕەنێو هێنا؟ چما باوکی رەگەز تورکمەنی مورتەزاغا دەشتەکانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەم شارۆچکەیەی پڕ نەکرد لە مێگەلە مەڕو بزن و گاوگۆل و ڕەوە ئەسپ؟ چما بابە گەورە ڕەسەنەکەی وی کە وەك هەور دەیگرماند, نەبوو کە...

وەختێك مورتەزاغا هاتە شارۆچکە خۆی لە باسی کارەکانی باپیری دەپاراست و تەنانەت لە مێشکی خۆشی دا پێیان دا نەدەچووەوە. بەڵام ئەو خەتای چ بوو؟ هەرچی لە دەستی هات کردی, کەچی دیسانیش هەموو خەڵکی شارۆچکە دەزانن کە بابە گەورەی کێ بووەو چیی کردوە. باشە با هەموو خەڵکی شارۆچکەی بزانن, با پیاوەکانی دەوڵەتیش بزانن. باشە چما چ بووە؟ بابە گەورەی وی لەگەڵ کووزان ئۆغڵی لە لکی سومباسی فیرقەی ئیسلاحیەدا تێدەکۆشا, کووزان ئۆغڵیەك بەو گەورەیی خۆی پشتی کردە عوسمانییەکان و ڕەگەڵ کۆمارخوازان کەوت. بەڵام بابە گەورەی وی تەنانەت هەنگاوێکیش لە لەشکری عوسمانی نەکشایەوەو سەرەنجام فیرقەی ئیسلاحیەو هێزەکانی لەبەریەك هەڵوەشان.

باپیری کارێکی دیکەشی کردبوو کە زۆر جێگای سەرکۆنەی تورکمەنەکان و مایەی ڕەزامەندیی عوسمانییەکان بوو. کووزان ئۆغڵی پاش ئەو شکانەی هەڵات بۆ توورووس, ئاشق دادال ئۆغڵییشی لەگەڵ بوو. ماوەیەك لە چیاکانی توورووس دا دێ بە دێ و ئەشکەوت بە ئەشکەوت خۆی شاردەوە, بەڵام نەیتوانی لە چیای وەمێنێ. سەرەنجام ئەحمەد پاشا کووزان ئۆغڵی پەنای بۆ چادرە حەوت ژوورییەکەی قەرەداغڵی ئۆغڵی برد... ئەو شەوە دادال ئۆغڵی سازەکەی خۆی بەدەستەوە گرت و هەتا بەیانی گۆرانیی ئازادیی گوت و عێلی تورکمەنیش لەگەڵی گریان. کە ڕۆژ بووەوە بابە گەورە ڕەسەنەکەی, قەرەداغڵی ئۆغڵی, دەست و لاقی ئەحمەد پاشا کووزان ئۆغڵیی بەستن و بردی بۆ دەروێش پاشا فەرماندەری سوپای عوسمانی. بۆی بردو گوتی: ها بگرە پاشا, کووزان ئۆغڵیم بۆ هێناوی, هێناومە بەڵام نابێ بیکوژی, ئەگینا دنیا ژێرو ژوور دەبێ. بەڵام دڵی نەهات دادال ئۆغڵی تەسلیمی عوسمانییەکان بکا. بەو حاڵەش تورکمەنەکان لەسەر تەسلیم کردنی کووزان ئۆغڵی بە عوسمانییەکان لە بابە گەورە ڕەسەنەکەی خۆش نەبوون و کارەکەی وییان بە پێچەوانەی ئەخلاق و ئینسانەتی دانا. باپیری ڕۆژێکیان بەیانی کە لە خەو هەستا دیتی تاقە کەسێکیش لە هۆبەو عەشیرەتەکەی نەماوەو هەمووان بەجێیان هێشتوە, لەپاش ئەوە, لە ئەندامانی عەشیرەتی بابە ڕەسەنەکەی تەنانەت تاقە کەسێکیش, حاشا لە براو خزم و کەس و کار نەچوونە لای. ئێستاش ئەگەر یەکێك لەو تورکمەنانە کە ماون ناوی بابە گەورەی وی دەبیسێ, شەیتانی بە نەحلەت دەکا.

مەعلووم نەبوو بۆچی تا نیوەشەوێ بیری لە بابی و بابەگەورەی کردەوە, ئەو شەوە هەرچی کردی نەیتوانی باب و باپیرانی لەبیر خۆی بەرێتەوە. ڕاستە باپیری ئەحمەدپاشا کووزان ئۆغڵیی تەسلیمی حکوومەت کردبوو, بەڵام خۆ ئاشق دادال ئۆغڵیی تەسلیم نەکردو پاراستی. تەنانەت ئەو دادال ئۆغڵییەش کە باپیری پارێزگاریی لێکردو گیانی نەجات دا, لەو ڕۆژە بەدواوە پشتی تێکرد. نە پێی دە ماڵێ ناو نە چاوی لە چاوی کرد.

رووی کردە خێزانی کە لەمێژ بوو چاوی دەچاویەوە بڕیبوو و دەیەویست لە روخساری دا فکرەکانی وەخوێنێ, پێی گوت:

"حەسنەخان, بیر لە بابە گەورەم دەکەمەوە, چەند باش بوو کە وەك خانێکی تورکمەن نەمایەوە, ئەگینا ئێمەش وەك منداڵە قوون رووتەکانی ئەو خانە تورکمەنانەمان لێدەهات کە لە برسان بۆگەنی هەناسەیان سەد فرسەق دەڕوا, ئێمەش وەك منداڵانی هەموو خانەکانی دیکەی تورکمەنمان بەسەر دەهات. نیوەکۆچەری و نیوەبرسی... باش بوو کە, باش بوو کە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ژنەکەی وەڵامی نەدایەوەو بە شێوەیەکی سەیر تەماشای کرد. چونکە ژنەکەی لە رەگەزی ئەو خانە تورکمەنە نیوەکۆچەری و نیوەبرسیيانە بوو.

بەڵام بێینە سەر باسی دەروێش پاشا. پیاوێکی ئازاو جوامێر بوو, هەرچی بێ عوسمانیيەك بوو. لەبەر خاتری خۆشەویستیی بابە گەورەی دەرهەقی عوسمانیيەکان پێی گوتبوو: هەرچی دەتەوێ لەمنی بخوازە, هەتا ئەسپت برِ دەکا, زەوی بۆخۆت هەڵگرە. بابە گەورەشی لە حوزوور دەروێش پاشا رادەوەستێ و لەجیاتی فرمێسك خوێن بە چاوانی دا دێتەخوارێ: ئەمن ماڵ و ملکی چ لێبکەم. ئێستا کە عێل و عەشیرەتەکەم وەك گولێك منیان بە تەنێ بەجێ هێشتوە, ماڵی دنیایە چ لێبکەم. دەروێش پاشا چ دەکا؟ دڵخۆشیی دەداتەوەو فەرمانێك دەنووسێ و دەیداتێ کە ئەم بەری چۆمی بۆتۆ. هەموو ئەو مێگەل و ئەسپ و وشترو چادرو نێوماڵ و زێرە کە تورکمەنەکان پاش شکان بەجێيان هێشتبوو, بوون بە ئی باپیری. خوا هەقە باپیریشی ئەو ماڵەی بەباشی راگرت و ساڵ بە ساڵ لێی زیاد کرد. دنیا گۆڕاو رۆژگار سووڕا, ئەو عێل و عەشیرەتە کە بنەماڵەی مورتەزاغایان بەتەنیا بەجێ هێشتبوو بۆ بستە زەویيەك و کەمێك لەوەڕگە خۆیان لەبەر پێی وان هاویشت. بەڵام بابی رەسەنی پیاو بوو و قسەی پیاوانیش یەکە. لەو عەشیرەتە کە بەتەنیا بەجێيان هێشتبوو خۆش نەبوو و تەنانەت چاویشی لەچاوی یەکێکیان نەکرد. کەچی مورتەزاغا وانیە, مورتەزاغا خوێن گەرمەو ئاشقی عێل و عەشیرەتی خۆی. دەزانێ بەبێ عێل و عەشیرەت هیچ کارێك ناچێتە پێش. دەزانێ داری ئەستوور بە لك و پۆپەکانیەوە زیاد دەکا.

"خانم باپیرم لەهەڵە دا بوو, وانیە؟"

حەسنەخان گوتی: با, لە هەڵە دا بوو.

"وەختێك عێل و عەشیرەت نەبێ سامان قرۆشێك نایەنێ".

خانم بە خۆشحاڵیيەوە گوتی: بەڕاستی نایەنێ.

"ئێستا ئەگەر ئەمرۆ عێل و عەشیرەتی خۆمان لەکن بایە, ئێمەش وەك خەڵکی دیکە... بڕوانە "بوزدووغانی"یەکان, کەس دەتوانێ پێیان بڵێ پشتی چاوتان برۆیە, خۆ ئەوان فەقیرن, یەکێکیان هەزاریەکی منی نیە, کەچی دنیا لێیان دەترسێ".

"هەمیشەش لێیان دەترسێ".

"ئەوان هیچیان نیە بەڵام عەشیرەتیان هەیە. ئەگەر خان هاوارێك بکا سەدان و هەزاران کەس گیانیان لە پێناوی خانی بوزدووغان دا بەخت دەکەن".

خانم گوتی: بەڵێ بەخت دەکەن.

"وەختێکیش یەکی وەك حەمەدۆك پەیدا دەبێ و سەر چیاو بەندەنان دەگرێ وەك من ترسیان ڕێ نانیشێ و کونەمشکیان لێ نابێ بە قەیسەری".

"بەڵێ لێیان نابێ".

"ئەمن بچم سەرێکی یاوەری بدەم و بزانم دنیا چ باسە... ئەمن پێم وایە کوێخا کەنعان سەرجووخە عەلی کوشتوویە".

"لەوانەشە حەمەدۆك کوشتبیەتی, هیچ مەعلووم نیە".

"هیچ مەعلووم..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا چاوێکی لە سەعاتەکەی کردو لە پلیکانەکان چووە خوار. لە دوورەوە کە چاوی بە چرا نەوتیەکەی ژووری یاوەر کەوت خۆشحاڵ بوو. روحمی بۆی بزووت: کوڕێکی باشە, پیاوێکی ئازایە. نموونەی ئەفسەرێکی باشە, پیاوێکی ئازایە. نموونەی ئەفسەرێکی کۆمارە. فرت و فێڵ و کەڵەك لە کاری دا نیە. پیاوێکی قسەلەڕوویە. بەلام حەیف دۆستی زولفۆیەو زولفۆش خەریکە چاڵی بۆ هەڵدەکەنێ. لەو ساتەدا لەو نامانە کە دژی یاوەری نووسیبوون پەژیوان بووەوە. بیری کردەوە: حەیف نەبوو, دەرهەقی لاوێك کە ئاوا, شەوو رۆژی بۆ نیە, ساڵ دوازدە مانگ بەدوای رێگرانەوەو لەبن بارانەی گوللە دایە... ئەگەر ئەو دێهاتیە بێقیمەتانە ئەویان فریو داو ژنان رێیان پێ گۆڕی و لە جیاتی حەمەدۆك خستیانە داوی وەسمانەڕەش و لەسەر تەرمی وەسمانەڕەش کە پێیان دەگوت حەمەدۆك شین و شەپۆریان وەڕێ خست, ئەو خەتای چ بوو...

لە دەرکەی دا, سەربازێك پرسی: کێیە؟

"کوڕم ئەمنم مورتەزاغا, یاوەری ئاگادار کە".

دەرگاکە کرایەوە, سەربازەکە گوتی: یاوەر لە سەرێ چاوەڕێتە.

یاوەر لە سەرێ ڕا بە راوێژێکی شادو بە پێکەنینەوە گوتی:

"چاوەڕێت بووم ئاغا, گوتم چاش حازر کەن. درەنگ هاتی. چاوەڕوانت بووم".

"درەنگ نەهاتم, راست نیوەشەوە, گوتم با خەڵك بچنەوە ماڵێ و ولات چۆل بێ جا بێم".

"بەخێر بێی, چاکت کرد هاتی. زولفۆبەگیش لێرەیە".

مورتەزاغا باوەشی بە زولفۆدا کرد.

چا, ساز بوو.

زولفۆ دەسبەجێ مەسەلەکەی هەلایساند:

"ئەم نامەو برووسکانە... عارف صائم بەگیان شێت کردوە. ئەتۆ دیتت چاویشی لەچاوم نەکرد. نووسەری نامەکانی دەوێ. دوێنێش هێندێ قسەی لابەلام بیست, تف, تف... دوور لە گیانی هەموان, دەڵێن عارف صائم بەگ بە هاوکاریی چەرکەسەکان دەیەوێ مستەفا کەمال پاشای بکوژێ تا بۆخۆی لە جێگای دانیشێ, پێوەندیی بە دەولەتە مەزنەکانەوە هەیە, توخوا شتی وا ڕێی تێ دەچێ؟"

مورتەزاغا هاواری کرد:

"حاشا, مومکین نیە. دەغیلە, ئەمە بە عارف صائم بەگ ناگاتەوە. شارۆچکەکەمان ژێروژوور دەکا, ئاوری دەداو دەیسووتێنێ".

زولفۆ بەو حاڵەتی پوختەیی و سەنگینی و دنیادیتوویی خۆی گوتی:

"هەڵمەچوو ئاغا, سەرچاوەی ئەم قسە قۆڕانە ئێرە نیە, ئەم قسەو باسانە لە ئەدەنە بلاو بوونەوە, هەربۆیەش بۆ ئێمە زۆر گرنگ نین. بەلام دەنگۆیەکی سەیر خەتەرناکە, عارف صائم بەگ مستەفا کەمال پاشای پێ لە خوا گەورەترە, ئەمن دەزانم, ئەو مستەفا کەمال پاشای دەپەرستێ, خوا نەکا ئێستا بمرێ, عارف صائم بەگ هەر خەبەری مەرگی ببیسێ هەڵدەکێشێتە دەمانچەکەی و لە زاری خۆی دەدا. دەترسم, مورتەزاغا زۆر دەترسم. دەترسم ئەو دەنگۆیە پیلانێکی لەبن دا بێ".

مورتەزاغا بە پێکەنینەوە گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مەترسە، لەمێژە گوتوویانە جێیەك ئاوری لێ نەبێ دووكەڵی لێ هەڵناستێ. بەڵام ئێمە لەوانەین كە دووكەڵ لە ئاویش پەیدا دەكەین. پاشای قارەمانی موزەردی خۆمان ئەمەی باش دەزانێ، چما نازانێ؟"

چاوی لە چاوی زولفۆوە بڕین و بەو چاوە تیژەی خۆیەوە تەماشای كرد. ئەو بێدەنگ بوو.

مورتەزاغا هاواری كرد: دەزانێ.

یاوەر لە سووچێكی مێزەكە دانیشتبوو. بەدەم چا تێكردنەوە بە ناڕەحەتی و بەدگومانی جارێك چاوی لەمیان دەكردو جارێك لەویان و بە نێوچاوانێكی پڕ فكرەوە گوێی لە قسەكانیان ڕادەگرت. مورتەزاغاش هەوڵی دەدا باسەكە بگۆڕێ و یاوەریش ئەمەی بۆ دەركەوت. تاوێكی چاك بێدەنگ بوون. كەس نەیتوانی ئەم بێدەنگیە بشكێنێ و كەسیش نەیەویست بێتە سەر مەبەستە ئەسڵیەكە. سەرەنجام یاوەر باسەكەی كردەوە.

"هەرسێكمان باش دەزانین ئەمشەو بۆچی لێرە كۆ بووینەوە. ئەو خەبەرە نهێنیانەی وەدەستمان كەوتوون نیشان دەدەن كە ئەو نامانە دوور لە رووتان، ئەم دووانەتان نووسیوتانن. ئەمن بۆئەوەی دڵی جەنابتان ناڕەحەت نەكەم بە پێویستم نەزانی شتێكیشتان لێ بپرسم. ئێوە بۆخۆتان كە مەسەلەكەتان زانی زەحمەتتان كێشاو هاتن".

زولفۆ بە زەردەخەنەوە گوتی: بەڵێ هەر كە بیستم هاتم.

مورتەزاغا زۆر تێك چوو و گوتی: بەڵێ بیستم و هاتم.

"دیسان ئەمن ڕێم ناكەوێ لەو بارەیەوە پرسیارێكتان لێبكەم. ئەتۆ زولفۆ هاوسەنگەرێكی عارف صائم بەگ بووی، پێویست ناكا كاری وا بكەی. ئەتۆ مورتەزاغا نیزیكترین دۆستی خۆمی. برا گەورەمی. ئەتۆش خەیانەت بە من...!"

"حاشا، حاشا هەزار جار حاشا... ئەتۆ خۆشەویست ترین كەسی منی. مستەفا كەمال پاشا بۆ عارف صائم بەگ چۆنە، ئەتۆش بۆ من وای"

"تكای من لە ئێوە ئەوەیە كە هەرسێكمان پێكەوە نووسەری ئەم نامانە وەبینین. ئەمنیش پاش ئەوەی لەقەدەر خۆم هەقی خۆیانم لە مستیان نا، مەسەلەكە دەگەیەنمە عارف صائم بەگ، ئەودەم ئەو بۆخۆی دەزانێ چ دەكا. تەنیا دەبێ بەڵگەی پێویستم بەدەستەوە بێ. ئەمن لە سبەینێ ڕا لە كوێخاكانی بیست و سێ دێوە دەست پێ دەكەم. بەڵكوو ئەوان پێی لێ بنێن. فەخریەشێتی عەریزەنووسیش لەژێر چاوەدێری دایە. دەڵێ مورتەزاغا پێی گوتووم ئەو برووسكانە بنووسم. سیاسەتباز لەبەر دەستی سەرجووخە عەلی دایە، بەڵام پێ لە هیچ نانێ".

"یاوەر واز لەوانە بێنە، ئەوە پێوەندیی بە برووسكەكانی پێشووەوە هەیە، ئەو برووسكانە كە كاتی كوژرانی عەلی سەفابەگ لێمان دان... ئەمن لەبەر خاتری جەنابت گوتم بیان نووسین بۆئەوەی هێزتان بۆ بنێرن. بۆخۆشت ئاگات لێ بوو. ئێستا سیاسەتبازی بەستەزمان پێی لێنانێ. جەنابی یاوەر تكا دەكەم ئەوی لەبەر دەستی عەلی كەرتیش دەربێنن. دەیكوژێ. ئەو بەستەزمانە هەژارەی دەكوژێ".

"نا نایكوژێ".

مورتەزاغا بە ناڕەحەتیەوە ملی بەلاوە نا: ئەگەر ئەمن عەلی كەرتیش بناسم تا ئێستا كوشتوویە.

"قەولی بەمن داوە نەیكوژێ"

"ئەتۆ ئەگەر تا نیو سەعاتی دیكە فریای نەكەوی، سبەینێ تەشریفت دێ بۆ نوێژی مردوو. جەنابی یاوەر تكا دەكەم، ئەو منداڵی زۆرن. ئەتۆ ئەوی بەرەڵڵا كە، ئەمنیش بەڵێن دەدەم نووسەری نامەكان ببینمەوە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر بە پێکەنینەوە دەسبەجێ هەستا, شتێکی بەو جەندرمانە گوت کە لەخوارێ بوون و لەبەر دەرگای جەندرمە دەنگی تەقەی تفەنگێك هات.

"زۆر باشە, ئێستا بەرەڵڵای دەکەن".

لەسەر کورسییەکەی خۆی دانیشتەوە. پاش ئەوەی چایەکەی تازە کردەوە گوتی:

"سبەینێ روون کردنەوەکانی بیست و سێ کوێخایان رێك و پێك دەکەم, حەیف کە یەکێك لەو کوێخایانە حەمەدۆك لەبن داران دا کوشتی..."

زولفۆ پێکەنینێکی بە مانای کرد:

"وەك دەڵێن هەتا شارۆچکەی هاتوە. ئەم حەمەدۆکە دەبێ پیاوێکی ئازا بێ".

یاوەر گوتی: زۆر ئازایە, وەك شێتان ئازایە".

"دەڵێن جێگای منی پرسیوە".

"بەڵێ".

"کەنعانی کوڕیشم پێی نەگوتوە".

"گیانی خۆی لە رێی تۆدا بەخشی. لە کاتێك دا دەیزانی کە ئەتۆ هەر شەوەی لە جێیەك دەخەوی. ئەو کابرایە چیی لە گیانی تۆ دەوێ؟"

"زۆر شت... ئەو دەزانێ ئەمن دەتوانم چ بەڵایەکی بەسەر بێنم. ئەو دەزانێ ئەمن... جەنابی یاوەر دەبێ بزانی کە ئەم رێگرانە لە هەموو جێیەك جاسووسیان هەیە. ئەوان... هەر نەبێ حەمەدۆك وەك بایرام ئۆغڵی دەجووڵێتەوە..."

"مورتەزاغا خان هێندەی گەورە مەکەوە".

مورتەزاغا ملی بەلاوە ناو نێوچاوانی تێك نا:

"ئەمن پێم وابوو کەنعان سەرجووخە عەلی کەرتیشی خۆمان کوشتوویە. ئەگەر حەمەدۆك کوشتبیەتی, ئەمن حیسابم رۆیشتوە, گەردنم ئازا کەن".

"واش نیە مورتەزاغا".

"ئەگەر پێی خۆش بێ دەتوانێ هەر ئێستا بێ و لێرە بم کوژێ"

"تکات لێدەکەم مورتەزاغا".

مورتەزاغا کرووزایەوە: دەم کوژێ.

زولفۆ بە جۆرێك توانی لەبن مێزەکەوە لاقێکی لە لاقی سرەوێنێ. مورتەزاغاش باسەکەی گۆڕی.

"دەزانی ئەمن شکم لەکێیە, رێگام بدەن زۆر بە راشکاوی بیلێم"

"فەرموو زولفۆبەگ..."

"ئەمن شکم لەو مەلا ساختەچییە, لەو کونەدرۆیە, لەو مەلادۆران ئەفەندییەیە".

مورتەزاغا دەرپەڕی و گوتی:

"دەم خۆش, زۆر راستە, ئەو ئاوری بن کایەیە".

"جەناب یاوەری بەڕێز, لەم شارۆچکەیەدا تاقە یەك کەس هەیە کە ئەو نامانەی لە دژی جەنابت نووسیبێ, ئەویش...".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مەلادۆران لەوانەیە کە شەیتانی ناڵ دەکەن, نایەڵن پێ بزانێ".

"راستە..."

"هاوڕێیان دەبێ بەڵگەمان هەبێ"

زولفۆ گوتی: پەیدای دەکەم.

مورتەزاغا گوتی: پەیدای دەکەین.

"بەڵام گرتن و دادگایی کردنی وی, ئەویش لەم رۆژە پڕ مەترسییانەدا سوودی چیە؟"

یاوەر تێیەوە ڕاخوڕی: ئەمن لەکەس ناترسم. سبەینێ تەحقیقاتی لێدەکەم.

هەستا, پشتی وەژان کەوتبوو. خۆی خاوکێش کردو پرسی: ئەدی تاشکەن خەلیل بەگ؟

زولفۆ گوتی: ئەو زۆر بنیادەمێکی خەتەرناکە جەنابی یاوەر. پیاوی چاك بە تەحقیقاتی لێ مەکە.

"بۆچی؟"

"ناکرێ جەنابی یاوەر, ژانەسەر بۆخۆت دروست دەکەی".

"ئەمن لە فەرماندەی خۆم نەبێ لەکەس ناترسم".

"نۆرەی ویش دێ".

"جەنابی یاوەر, قسەی زولفۆبەگ لەگوێ بگرە. کاری هەڵە نابێ بکەین, حەمەدۆك..."

"ئەتۆ هیچ لەوی مەترسە مورتەزاغا, ئەو ئیدی تاقە جارێکیش ناتوانێ بێتە نیزیك شارۆچکە, نەك هەر شارۆچکە, ناتوانێ لە تووڕووسیش نیزیك بێتەوە, ئەو هەر ئەم رۆژانە..."

یاوەر ئەوەندە بەدڵنیایی و بڕوابەخۆبوونەوە قسەی دەکرد کە مورتەزاغا بە گاڵتە پێی گوت: ئای مەحموودئاغای گەلی شکۆفە...

پاش ئەوە ناوی هەموو ناودارانی شارۆچکەیان هێناو ئەمجار لەبارەی ئەوەدا کە کامیان وێ دەچێ ئەو نامانەی نووسیبێ بیروڕایان گۆڕیەوە. لای بەیانی بێئەوەی بە ئاکامی پێویست گەیشتبن لێك جیا بوونەوە. هەرکە چوونە دەرێ, زولفۆ بە راوێژێك کە وەك وشەوشی مار دەچوو لەبەر خۆیەوە گوتی:

"گەوجە, ناپیاوی نەفام نەت زانیوە سەرجووخە عەلی کەرتیش بە ئەمری یاوەر کەنعانی کوشتوە, حاڵی نەبووی؟ ئەویش ناوی ئێمەی لە دەمی کەنعان دەرکێشاوە. تێنەگەیشتی؟ عەلی کەرتیش هەر ئەو رۆژە غاری دایە کن من و هەموو شتێکی پێ گوتم, بۆت دەرنەکەوت؟ حەمەدۆك لەکوێ بوو, چەتە لەکوێ بوون, ناپیاوی نەفام, ئەتۆ تا ئێستا دیوتە یان بیستووتە چەتەیەك پیاوێکی لەبن مست و پێلەقەدا کوشتبێ, تێگەیشتنی مەسەلەیەکی بەو ساکارییە کارێکی گرانە؟"

مورتەزاغا بە ناڕەحەتییەوە گوتی:

"زانیبووم, بۆچی زانیبووم, بەڵام گوتم با دیسانیش گوێ پێ دابگرم..."

"یاڵڵا بچینەوە ماڵی ئێوە, حەسنەخانی هەستێنە"

"هەستاوە, ئێستا چاوەڕێمانە"

"قاوڵتییەکی چەورو چۆڵ دروست دەکا. رۆنەکەرەی تازەم دەوێ, ئەویش هەر هی ئەمرۆ کە بلقە دۆی لەسەر بن, هێندەش بیر لە حەمەدۆك مەکەوە. سەروبەرەکەی تەماشاکە, بەستەزمانە دێهاتییەکە, هەر ئەم یاوەرە ئاگرخۆرە مشووری دەخوا"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وا مەڵێ زولفۆ, قسەی وا مەکە. ئەو, عەلی سەفابەگی خوارد کە وەك کێوی ئوحود بوو, منیش دەخوا, تۆش... ئەو بە خوێنی سەرمان تینوویە. هەر ئەم ڕۆژانە دەبینی چ دەکا, ئەو یاوەرەش هیچ..."

"هەر ئەم ڕۆژانە دەبینی چ دەکا, لەوانەیە تا ئێستاش گوتبیەتی بیکوژن. لەوانەشە لەنێو ئەو نۆ چەتەیەدا بێ کە کوژرابوون. بە پێی خەبەرێك کە لە چیاوە بۆ من هاتوە, ئێستا چەتەیەکی وا لە چیاکان نیە, حەمەدۆکێك لەگۆڕێ دا نیە. ئەم خەبەرە باوەڕ پێکراوە. خەبەرێکی جێی متمانەیە".

"ئەگەر وایە, ئەدی ئەو شەیتانە ئێستا لەکوێیە؟"

"هەر ئەم ڕۆژانە دەزانین".

"کەنگێ, ئاخر کەنگێ؟ دەستم دامێنت زولفۆ زووکە. ئەمن ئیدی خەوو ئارامم نیە. هەر ئێستا چاوەڕوانم گوللەیەك لە جێیەکەوە بێ و حیسابم یەك لا بکا. ڕاستە دەزانم حەمەدۆك هەر ئەم ڕۆژانە دەکوژرێ, بەڵام دیسانیش دەترسم"

"مەترسە"

قۆڵیان دەقۆڵی یەکتر ڕاکردو بەرەو ماڵی مورتەزاغا وەڕێ کەوتن. خەریك بوو هەتاو بکەوێ. حەسنەخان لەبەر دەرگای ماڵێ پێشوازیی لێکردن.

"کاك زولفۆ بەخێر بێی, ئەگەر ئەتۆش نەبی... لەم شارۆچکەیەدا مورتەزاغا تاقە دۆستێکی هەیە ئەویش ئەتۆی. ڕۆژ نیە ئاغا ناوە جوانەکەی تۆی بەدەم دا نەیە, کاکە زولفۆم ئەمەی گوت, کاکە زولفۆم ئەوەی گوت..."

یاوەریش هەر کە ئەوان ڕۆیشتن دەسبەجێ و بەپەلە چووە دایرەی جەندرمە, دەرفکرو تووڕە بوو, مەسەلەی چەتەکان ئاسان بوو, بەڵام چۆن بەو دوابڕاوانە وێرابا. خەبەریان لە هەموو شتێك هەبوو. کاتێك باسی حەمەدۆك هات زولفۆ چەند بە سووکایەتیەوە تەماشای کردبوو. ویستبووی بەزمانی بێزمانی تێی بگەیەنێ کە جەنابی فەرماندەر, ئەمن ئەو قسە بێتامانەم بە گوێدا ناچێ. ناوی ئێمەت لە زمانی کەنعان ـ کە فەرمانت دا بیکوژن ـ دەرکێشاوە؟ مەبارەکت بێ. چ تەماشایەك و چ پێکەنینێکی کوشندە بوو.

سەرجووخە عەلی کەرتیش لەنیزیك بەردەنووسە لەمێژینەکە پێشوازیی لێکرد.

"وەرە عەلی, کارەکە پیس بوو. هیچی دەگەڵ ناکرێ. وەرە ژوورەکەی من قسان بکەین".

لە ژووڕێ سەماوەرێك کە لەسەر مێزەکە زلق زلق دەکوڵی چاوەڕێی بوو. یاوەر بە خۆشحاڵی گوتی:

"ئەی بژی سەرجووخە, چاشت دێم کردوە, چۆنت دەزانی دێم؟"

"دەکرێ نەزانم جەنابی یاوەر؟"

یاوەر چایەکەی ـ کە وەك خوێنی کەروێشك سوور بوو ـ لە ئیستیکانی نێوقەدباریك کردو پاڵی وە قەنەفەکەدا.

"جەنابی یاوەر, ئیقرارم لە نۆزدە کەسیان وەرگرتوە".

یاوەر لە سەرتاپایەوە ڕاما, چاوی هەڵمسابوون, ببوون بە دوو گۆمی خوێن. پانتۆڵەکەی لەبەرزگی کەوتبوو, نێوچاوانی تێك نابوو, کراسەکەی دڕاوو دەستەکانی شەلاڵی خوێن بوون. یاوەر زگی پێی سووتا. بەهەر هۆیەك بوو ئەم پیاوە زۆری ڕەنج دەکێشا. ئەمجار سەریشی لەتاقەت و توانای وی سوڕمابوو.

"خۆ کەس نەمرد؟"

"نا, ئەمانە ساغ دەرچوون".

"بریا کەنعانیش نەمردبایە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"نەدەمرد جەنابی یاوەر، بەڵام کەنعان زۆر لاواز بوو، هەم لاواز بوو هەم کەللەشەق. مرد ئیدی".

"بریا نەمردبایە. هەموو خەڵکی شارۆچکە فکریان بۆ ئەوە چووە کە ئێمە کوشتوومانە، زولفۆو مورتەزاغاش هەروا. ئەوانەی ئیقراریان کردوە دەڵێن چی؟"

"لەپێش دا پێی لێ نانێن، پاشانیش وەك بلبل دەخوێنن. پێت وایە ئەگەر کەنعان وا لاواز نەبایەو نەمردبا، ئەمانە بە دوو کوتەك ئیقراریان دەکرد؟ ئەمشەو هەر نەبێ پێنج جەنازەمان دەبوون. پێت وایە چ دەڵێن جەنابی یاوەر. دەڵێن: زولفۆبەگ و مورتەزاغاو هیچی دیکە. یەکێکیشان ناوی تاشکەن خەلیل بەگی بردو یەکیشیان ناوی مەلادۆران ئەفەندی، ئەوانی دیکە زولفۆ، مورتەزاغا... مورتەزاغا، زولفۆ..."

یاوەر گوتی:

"دەزانم، دەزانم. بەڵام خۆ کارێکمان لەدەست نایە، دەتوانین چی‌یان لەگەڵ بکەین؟"

بەنیشانەی داماوی و بێدەسەڵاتی هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشا. لە حاڵێك دا بە ناهومێدی دەستی لێك دەکردنەوە گوتی: خۆزگە کەنعانت نەدەکوشت.

"جەنابی یاوەر بێدارو بار بوو. دەزانی خۆ ئەمن نیازێکی تایبەتیم لەکوشتنی دا نەبوو، بۆخۆی مرد".

"دەزانم سەرجووخە، بەڵام دیسانیش... ئیدی لەمەودوا..."

یاوەر سەری داخست، ئیستیکانی پڕ لە چا کە لەسەر مێزەکە بوو، هەڵمی لێ هەڵدەستا. کەوتە فکری دوورو درێژەوە. وەختێك سەری هەڵبڕی چاوەکانی سوور بوون و نێوچاوانی گرژ. گوتی:

"زۆر تەنیاین، سەرجووخە، زۆر. لە چوار لاوە گەمارۆیان داوین. ئەوان هەمەکارەن ئێمەش... کوێخاکان بەرەڵڵا کە هەموویان بچنەوە... بە درۆو دەلەسە دیوارێکی ئاسنینیان بە دەورەدا کێشاوین. ئەمانە هیچیان لەگەڵ ناکرێ. ئەوان بەرەڵڵا کە با برۆن... سەرجووخە عەلی نارەحەتم، پەرێشانم، هیچ دەزانی خەریکن سەودامان پێدەکەن، ئەو فەقیرانە بەرەڵڵا کە با برۆن..."

"بەچاوان جەنابی یاوەر".

سەرجووخە عەلی کەرتیش هەموو شتێك تێگەیشتبوو. لە رقان شێت بوو، زگی بە فەرماندەرەکەی سووتا. بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستی‌یەوە تەماشای سەرتاپای کردو دڵی دایەوە. ئەگەر تاوێکی دیکە راوەستابا، وەك منداڵان زۆر زۆر دەگریا. خۆی لە ژوورەکە فڕێ دایە دەرێ: کوڕە حەمەدۆك. ئەتۆ هەقتە کوڕم، یەك دنیا هەقتە، خۆزگە ئەمنیش لەگەڵ تۆ دەبووم و گیانی ئەو ئاغایانەم دەستاند. رۆژێ مشووری دەپازدەیەکیانم دەخوارد... دەنگی ددان لە چیڕەوە بردنەکەی دەبیسترا...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەدۆك لە چەند حەوتوو لەمەوبەرەوە بەرەو باش بوون چوو. لە ئەشكەوتێ ڕا چووە لێڕەوارو لە چۆڵترین سووچی دارستان لە چادرێكی چووكەڵەدا جێگیر بوو. قاسم و دەمیر لە هۆبەكەی خۆیان ڕا شیری تازەیان بۆ دێناو دەیخواردەوە. ڕۆنەكەرەو هەنگوین و گۆشت نێچیری سوورەوەكراوی دەخوارد. هۆبەكان دەت گوت پێشبڕكەیان داناوە. ژنان و كچانی جحێڵ چێشتیان بۆ لێدەناو بەهەر جۆرێك بایە بە گەرمی بۆیان دێنا. چادرە چووكەڵەكەی حەمەدۆك وەك خانوویەك بەڕەو لبادی لێ ڕاخرابوون و بە جەواڵ و خورجێنی گوڵدارو لێفەی ئەتڵەس و سەرینی تووكی قوو و دۆشەكی خوری ڕازابووەوە.

چاك بوونەوەی حەمەدۆك خۆشحاڵیەكی بێبڕانەوەی خستە نێو هۆبەكان. هەركەسە كاروباری خۆی بەجێ دەهێشت و تێكەڵ بەو لافاوە مەزنەی خۆشحاڵی دەبوو. سەری زمان و بنی زمانیان حەمەدۆك بوو... ئەو مەڵحەمانە كە ئاناجیخ سوڵتان دابوونیەو ئەو دەرمانانە كە دەرخواردی دابوون, هەر یەكەم ڕۆژ كاری خۆیان كردو لە یەكەم حەوتوودا تایەكەی هێنایەخوارو برینەكانی بەرەو چاك بوونەوە چوون.

دایەحۆری وەك باڵندە بە دەوری دا دەسووڕاو بێئەوەی لەحزەیەك چاو لێك نێ شەوانە لەسەری بەخەبەر بوو. برینەكانی بۆ دەرمان دەكردو تەنانەت نیوەشەوێ وەخەبەری دێنا بۆ ئەوەی دەرمانەكانی بخوا. سەرەنجام وەختێك حەمەدۆك چاوی هەڵێنان و بزەی هاتێ, دەستی بە مووەكانی داهێناو گوتی:

"دایە حۆری بە قوربانی ئەو چاوە ڕەشانەت بێ".

وەختێكیش حەمەدۆك لە جێی هاتەدەرو هەستایەوە دایە حۆری گوتی: كورم حەمەدۆك ئێستا ئیدی ئیزن دەخوازم. ئەمەی گوت و سواری وڵاغەكەی بووو لەگەڵ مەحموودە خرە بەوپەڕی خۆشحاڵیەوە بەرەو ئاوایی كەوتەڕێ. بەڵام بەهیچ جۆرێك لە بیری نەدەچوو كە بۆ ئەوەی بچێتە لای حەمەدۆك چاویان بەستبوون... جارێ با چاك وەبێ, بكەوێتەوە كار, ئەودەم دایە حۆری مشووری دەخوا.

وەختێك حەمەدۆك چاك بووەوەو دایە حۆری ڕۆیشتەوە, یەكەم جار كەس نەیناسیەوە. چونكە لەوانەبوو بیست ساڵ گەنج بووبێتەوە. گنج و لۆنجی دەم و چاوی پاك ببوونەوەو چاوەكانی وەك چاوی گەورەكچان دەدرەوشانەوە. پێكەنینی بەختیاری نیشتبووە سەر ڕوخساری و دایە حۆری بەو ددانە سپیانە وەك گوڵی خۆشحاڵی پشكووتبوو.

"بەجێم نەدەهێشتی حەمەدۆك, بەڵام لە نێو دێی زۆرم كار هەیە".

ڕۆژێكیان ئێوارە بوو كە گەیشتەوە ئاوەدانی, هیچ ماندوو نەبوو. وەك سوارچاكێكی لاوو كارامە هێشتا وڵاغەكە ڕانەوەستابوو, خۆی فڕێ دایە خوار. كە گەیشتەوە ماڵێ دیتی ئەسپە خەنەییەكەی حەمەدۆك لەبەر دەرگا ڕاوەستاوە. ئەسپەكە وەك سەری وەدەرگاكە كردبێ بێدەنگ و خەفەتبار ڕاوەستابوو. دێهاتییەكان كە دایە حۆرییان بە خۆشحاڵی دی ماڵ بە ماڵ گەڕان و خەبەرەكەیان بە هەمووان دا. هێشتا نەگەیشتبووە بەردەركی ماڵێ كە ماڵەكەی بوو بە مەیدانی مەحشەر.

"بەخێرێیەوە دایە حۆری, دایە حۆری بەخێربێیەوە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

غەلبەغەلبی خەڵك دێیەکەی پڕدەکرد و ئەسپی خەنەیی لەو هەموو خەڵکە نەدەسڵەمیەوە. ئەسپ بێجووڵە لە جێی خۆی راوەستابوو.

حەسۆ گوتی:

"دایە حۆری، ئەم ئەسپە سێ ڕۆژە لێرەیە. سێ شەوو ڕۆژە ئەم ئەسپە نە هیچ دەخوا، نە هیچ دەخواتەوەو لێرە چاوەڕێیە".

دایە حۆری درِی بە حەشیمەتەکەدا، لە حاڵێك دا بۆلای ئەسپەکە دەچوو، دەیگوت: ڕێگام کەن، هێندێ قسەم هەن دەبێ پێیبلێم، ئەمن دەزانم بۆچی سێ ڕۆژە لەوێ نەبزووتوەو چاوەڕوانی منە.

ئاپۆرای حەشیمەتی دێهاتیەکان بێدەنگ بوو. دایە حۆری وردە وردە لە ئەسپەکە نیزیك بووەوە، دەستی هەڵێناو بە ترسەوە لەسەرەخۆ دەستی بە یاڵەکانیدا هێنا. سەری بردە بن گوێیو گوتی: ئەسپی جوان، ئەسپی خەنەیی ئەتۆ لە رەسەنی دولدولی حەزرەتی عەلیی، لە رەسەنی ئەسپە بۆرەی کوێرئۆغلییو لە رەسەنی ئەسپە عەرەبیەکەی گەنج عوسمان و بوراقی پێغەمبەری، ئەگینا سێ شەوو سێ ڕۆژان برسی و تینوو چاوەڕوانی من نەدەبووی... راوەستە ئێستا...".

ئەسپ دەستی کرد بە بەدفەڕی و خێراخێرا کلکی بەراست و چەپ دا ڕادەوەشاند. گوێی دەچەرمەوە بردن و سەری هەڵێنا. ئێستا دایە حۆری بە حاڵەحاڵ دەگەیشتە سنگی ئەسپەکە. دایەحۆری کەوتبووە هەژان و بە دەستە لەرزۆکەکانی بەرسنگی دەخوراند. حەشیمەتەکەش راوەستابوون بە چاوی ئەفسوون لێکراوەوە تەماشایان دەکردن.

دایە حۆری بە دەنگێك کە بەزەحمەت دەبیسترا، گوتی: ئێستا باشت گوێ لە من بێ، سەرت نەختێك نەوی کە کوێراییت دایە... بزانە چەند قسەی خۆشت پێدەڵێم، گوێت لێبێ.

دەستی کێشایەوەدوایەو ویستی تەماشا چاوانی کا، بەڵام نەیتوانی چاو لە چاویەوە ببڕێ: زۆر باشە، گوێمەگرە، گوێ لەقسەم مەگرە، زۆر باشە، ئەمنیش ئەگەر کەیفم لێبێ پێت ناڵێم.

نەیدەتوانی ئەوەی دەبوو بە ئەسپەکەی بڵێ، بەسەر زمانیدا بێنێ، چوونکە لەوانەبوو ئەم حەشیمەتە بێ تامە گوێیان لێبێ. ئەسپەکە خەریك بوو هێدی دەبووەوە. پێش ئەوەی ئەسپەکە سەرهەڵگرێ و بە پرتاو بڕوا، دەبوو ئەو خەبەرە خۆشەی پێبڵێ، ئەم بەستەزمانەش سێ شەووڕۆژە برسی و تینوو چاوەڕێی بووە، دەبێ خەبەرەکە ببیسێو دڵی خۆش بێ.

ئەسپەکەی بەرەڵلاکردو هاتەوە لای حەشیمەتەکە:

"ئێوە جارێ نەختێك دوور کەونەوە بزانم. ئەمن دەمەوێ شتێکی نهێنی بەم ئەسپە بەدفەڕو شێتوشوورە بڵێم. یاڵلا بە قوربانتان بم، یاڵلا ئاوماڵە جوانکیلەکانم. لێم ببوورن، دڵتان نەیەشێ. پاش ئەوەی ئەم ئەسپەم دەرکرد، دێمە ماڵی یەك بە یەکتان.

حەشیمەت بێدەنگ و دڵشکاو کشانەوە دواوەو دوور کەوتنەوە. دایە حۆری دوای ئەوەی راوەستا هەتا حەشیمەت لەوێ دوور کەوتنەوە، چووە کن ئەسپەکە: لەسەر ئەو بەدفەڕی و شێت و شووریەت نەم دەویست ئەم خەبەرە خۆشەت بدەمێ، بەڵام چ بکەم ئەتۆ جندۆکەیو ئەسپێکی ئەفسووناویی. پاشانیش سێڕۆژە چاوەڕێم بووی.

بەرۆیشتنی حەشیمەت ئەسپەکە نەختێك ئارام بووەوە کەمێك سەری نەوی کردبوو:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"باشت گوێ لـێبێ, حەمـەدۆك چاك بـووەوە, چـاك بـووەوە. کـەمێك کشـایەوەو تەماشـای چـاوی ئەسـپەکەی کـرد. پێیوابوو ئێستا پێ بە عەرزی دادەداو لە خۆشییان جۆرێك دەحیلێنێ دنیا دەنـگ بداتـەوە... وەختێـك دیتـی ئەسـپەکە هیچ نەگۆڕا رقی هەستاو بێ ئەوەی بچێتە لای لە دوورەوە هاواری کرد: چاك بووەوە, گوێت لـێنەبوو چـیم گـوت, بـەڵای ئاسمانی, کوێراییداهاتوو؟ رەبی زەلیل بـی. چاك بـووەوە، چـاك بـووەوە... ئەسـپەکە دیسـان دژکردەوەیـەکی لـەخۆی نیشان نەدا.

"خوا بت کا بە قوربانی ئەسپەبۆرەی کوێرئۆغلـێ, دولدولی حەزرەتی عەلی و بوڕاقی حەزرەتی پێغەمبـەر, بـە قوربـانی نینۆکێکی من و حەمەدۆك بێ...".

رقی هەستا, ئاگای لە خۆی نەماو هـاواری کـرد: حەمـەدۆك چـاك بـووەوە نـەجاتی بـوو, چـاك بـووەوەو نـەجاتی بـوو, ئاناجیخ سوڵتان چاکی کردەوە, گوێت لـێبوو؟

دێهاتییەکان کە پێیان وابوو دایە حۆری لەگەڵ وانیەتی کە دەڵێ حەمەدۆك چاك بووەوە, بەغاردان هاتنـەوە لای مـاڵی دایە حۆری.

دایە حۆری پێڵەقەیەکی بە پێشووی ئەسپەکەدا دا, ئەسپەکەش دەسبەجێ هەستایە سەر پاشووان و پـاش حیلەیـەکی درێژ گەڕایەوەو بەرەو عەلیکۆ دەخۆی نووساو وەك پەڵە هەورێك بە فڕین بە نێو دێدا تێپەڕی.

پرسیان:

"حەمەدۆك چیی ببوو, دایە چیی بەسەر هاتبوو؟".

"بریندار بوو؟".

"نەخۆش بوو؟".

لەسەر ئەو ئەسپە کوێرایی داهاتوە قسەکە لە زاری ترازابووو ئەوەی نەدەبوو ببێ, ببوو.

دایە حۆری گوتی: حەمەدۆك بریندار ببوو, ئێستا وەزعی باش بووە.

پاش ئەوەی بە وردی لە هەموو دەوروبەری خۆی ڕوانی, گوتی:

"خوایە هەزاربار شوکور کە حەمەدۆك چاك بووەتەوە. زۆر خەراپ بریندار ببـوو, بـەڵام ئێسـتا چـاك بووەتـەوە. دیـارە چاك چاك نەبووەتەوە, بەڵام چاك دەبێتەوە, بەو هەنجیرانەوە کـە بـۆم وشـك کردبـوون و بـە هـەناری دەلیجـە قۆیاخـەوە چووم بۆلای, ئەو گۆرەوییانەی بە دەستی خۆم بـۆم چنیبوون دەلاقـیم کـردن. چـۆن چـاك نـەدەبووەوە؟ بـەوی دەڵـێن حەمەدۆك. ئاناجیخ سوڵتانی خانقای چل چاوم لە خانەقایـەڕا هـەڵگرت, سـواری ئەسـپم کـرد, ئـەو ژنـە مەبارەکـە هـەزار ساڵەیەم بردەسەر. هەرکەس لە جێی وی بێ چاك دەبێتەوە. خانەقای چل چاو خانەقایەکە کە بنیـادەمی دوولـەت کـراوی پێکەوە نووساندوەتەوەو زینـدووی کردوەتـەوە. ئـەو, خانەقایـە کـە مـۆجیزەیکردو گـەنج عوسمـان سـێ شـەووڕۆژان لـە بەغدایە سەری لەبن هەنگڵی گرت و شەڕی کرد. ئەو, خانەقایە کـە بـەو چـاوانەم دیـتم ذوالفقـاری عـەلی بـە دیوارەکەیـەوە هەڵواسراوە, ئەو شمشێرە کە ئەگەر حەوت هەزارو حەوسەدو حەفتاو حەوت پیاو بێن ناتوانن لە دیـواری بکەنـەوە, ئـەمن دیتم, ئەو شمشێرە, کە ئەگەر بکەوێتە سەر عەرز نۆ هەزارو نۆسەدو نـەوەدونۆ کەسـیش بـێن نـاتوانن لـە عـەرزی راسـتی کەنەوە, بەڵام ئاناجیخ سوڵتان دێ بەتاقیتەنێ وەك پەڕە مریشکێك لە عـەرزی هەڵیدەگرێتـەوەو بـە دیواریـدا دەکـا... حەمەدۆکیش دەبێ چاك بێتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایە حۆری لە کاتێك دا ئەسپەکەی و رقەکەی و خۆشی لەبیرچووبوونەوە لەسەر بەردێك کە بەرامبەر بە ماڵەکەی بوو, بە هەڵچوون و هەژانەوە ئەوەی بەسەر حەمەدۆك هاتبوو, وەك ئەفسانەیەکی کۆن دەیگێڕایەوەو خەڵکەکەش لە جێی خۆیان دانیشتبوون و گوێیان راگرتبوو.

دایە حۆری گێڕانەوەی داستانەکەی لە کوژرانی عەلیسەفابەگەوە دەست پێکردو گوتی کە چۆن وەختێك حەمەدۆك لە شارۆچکەی وەدەرکەوت, جەندرمەکان گوللەبارانیان کرد. ئەمجار گوتی: باسی ئاساب چەشمەتان بۆ ناکەم چونکە خۆتان لە من باشتری دەزانن, ئێسکەکانی کەلاکی هەمزە کەچەڵ کە سەگ خواردوویەو بووەتە خۆراکی قەل و داڵ هێشتا لەو خوارە کەوتوون, حەمەدۆك ئەوێی بە جێ هێشت. ئەمجار باسی لێڕەواری گێڕایەوە, کە چۆن وەختێك حەمەدۆك دەیەویست بچێتە نێو لێڕەوار ئەسپەکە سڵەمیەوەو نەیدەویست بچێتە نێو لێڕەوار، بەڵام حەمەدۆك ئەو ئەسپە مەبارەکە جادوویی‌یەی ناچار کرد بچێتە نێو دارستان. جەندرمەکان لە نێو لێڕەوار بۆسەیان دانابوو, دیسان ئەسپەکە گوێ لەچەرمەوە دەباو لە جێی خۆی دەچەقێ, بەڵام حەمەدۆك ئاگای لە رەفتاری نائاسایی ئەسپەکە نابێ. دیسان ئەسپەکەی بەرەوپێش لێ‌دەخوڕێو لووس و باریك دەکەوێتە نێوەڕاستی جەندرمەکان. کەچی ئەسپەکە لەو نیوەشەوەدا لەسەر زگ رادەکشێ و بە زگەخشکە لە ئەڵقەی گەمارۆی جەندرمەکانی نەجات دەدا. بەو حاڵەش ئەو حەمەدۆکە بێ‌ئەقڵە کە بە قسەی ئەسپەکەی نەکردبوو حەوت گوللەی لێ‌دەدرێن. دایە حۆری پاشان باسی ئەوەی کرد کە چۆن چەتەکان هاتوون و نەجاتیان داوە: چەتەکان هاتن ئەویان هەڵگرت و بردیانە ئەشکەوتێك لەسەر چیایەکی بەرز. جەڕاحیان هێنان, جەراحەکان خوێنەکەیان راگرت و برینەکانیان بۆ بەست. حەمەدۆکیش... ئاخر گاڵتە نیە, حەوت گوللەی لێ‌درابوون... تۆبەتێی دێتێ و وەك تەندوور دادەگیرسێ. دایە حۆری هەڵدەستێ وەدوای دەکەوێ, ئێستا نەگەڕێ کەنگێ بگەڕێ, بەڵام کەس جێو رێیەکەی پێنالێ. دایە حۆری هەموو بەسەرهاتەکەی بە وردی دەگێڕایەوە, نە ناوی جێگاکانی بە زمان دا دەهات و نە باسی کۆچەری‌یەکانی دەکرد.

دایە حۆری پاشان روونی کردەوە کە چۆن خێرخوایەك شوێنی حەمەدۆك لە چەتەیەك فێردەبێو چەتەکانیش چاوانی دەبەستن و دەیبەنە لای حەمەدۆك. دیارە ئەوان دایە حۆری‌یان نەناسیبوو کە وێرابوویان بێ ئەدەبیی وابکەن . دایەحۆری بەو کارە وا قەڵس دەبێ کە بڕیار دەدا هەر لەوێ مشووری حەمەدۆکە چڵمنی بخوا, ئەگەرچی نەخۆشیش بوو, بەڵام دوایە دێتە سەر ئەو بڕیارە کە هەتا چاك نەبێتەوە ئەو پێشهاتەی بەسەر چاودا نەداتەوە, بەڵێ, خوا بەخشندەیە. با جارێکی دیکە دەستی حۆری‌یە بگاتە یەخەی ئەو هەتیوە چڵمنە, ئەم جار مشووری دەخوا.

خۆر شۆڕ بووەوە, شەو داهات, بوو بە نوێژی خەوتنان و هێشتا دایەحۆری هەر خەریکی گێڕانەوەی داستانەکە بوو, تازە گەیشتبووە ئەو جێیە کە وەڕێ کەوتبوو بۆ خانەقایە. گوتی: ئیدی ماندوو بووم. بەسەرهاتی خانەقایە سبەینێ و دووسبەی دەگێڕمەوە, بەسەرهاتی خانەقایە چل شەوو رۆژیش بگێڕمەوە دیسان تەواو نابێ... بەڵام پێش وی دەبێ شتێکتان پێ بڵێم. ڕووبەڕووی خانەقایە کێوێك هەیە لە بەردئەستێی زۆر بەرزو نووك تیژ, لووتکەی ئەو چیایە شەوو رۆژ, تەنانەت رۆژانی هەورو بەفرو بارانیش هەتاوە, تەنانەت لە تاریکاییش دا ئەو کاتە کە چاو چاوی نابینێ, دیسان دوندی ئەو چیایە پڕ نوورە, بەڵێ, وایە.

ئەو شەوە دراوسێ‌یەکان حۆری‌یان بۆ نان خواردن بردەوە لای خۆیان. دایەحۆری قەت پێی خۆش نەبوو لە ماڵێ هیچ کەس نانی بخوا, بەڵام ئەو شەوە چارەی نەبوو, زۆر درەنگ ببوو بە پێچەوانەی ویستی خۆی بۆ تاقەجارێکیش بووبێ قبووڵی کرد نانی لە ماڵێکی دیکە بخوا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەیانی کە لەخەو هەستا خۆشحاڵتر بوو, دەسبەجێ مەنجەڵە ئاوێکی وەسەرنا, کە ئاوەکە گەرم بوو حـەمامی کـرد, بـە پارووە سابوونێکی بۆن خۆش پاك پاك خۆی شـوت, بـانگی کچـە دراوسـێیەکەی کـردو گـوتی کەزیـەکانی بـۆ بهۆنێتـەوەو چـەند زەنگیانـەی شینیشـیان تێبخـا. لەبەرخۆیـەوە پێکـەنی: دایـەحۆریی حەمـەدۆك بـە چـاوەوە نـەبێ. دامێنێـك کـە قوماشەکەی تێکـەڵاوێك لـە ئاوریشـم و لۆکـە بـوو و لـە جحێڵێیـەوە تـا ئێسـتا لەبـەری نـەکردبوو, هـەڵی گـرت, قۆنـدەرە بریقەدارەکانی لەگەڵ جووتە گۆرێیەکی تەنك کە تایبەتی ژنە شارستانێیان بـوون لـە سـندووقێ دەرهێنـان. دەسمـاڵێکی ئاوریشمی پوولەکەداری سەوزی بەخۆیدا دا, خەزێمێك کە عەلی دورمووش کاتی گەڕانەوەی لە سـەربازی لـە عەرەبسـتانی سەعوودی بۆی هێنابوو, لە لووتی کرد, خرخاڵەکانی کردە پێـی, شـاڵە تەرابلووسـێیەکەی کـە گوڵینگـەکانی دەگەیشـتنە سەر ئەژنۆی, لە پشتێ بەست و خۆی بە جوانی رازاندەوە, ئەمجار ماوەیەکی چاك تەماشـای ئاوێنـەی کـرد. لـە کاتێـك دا ئاوێنەکەی دادەنایەوە, لەبەرخۆیەوە گوتی: ئەی بنیادەم, ئەتۆ چ بوونەوەرێکی؟ بە شەوێك هـەزار سـاڵ پـیر دەبـی و بـە رۆژێك هەزار ساڵ جوان دەبیەوە.

بە لەنجەولار چووە نێو ئاوەدانی. سەری لە هەموو ماڵێك دەدا, هەمووی خۆش دەویستن و دەیلاواندنەوە.

لە ماڵێ هـاتبووە دەرو لێوبەزەردەخەنـە دەچـووە نێـو دێ کـە تووشـی سـوارێك بـوو. ئەسـپی سـوارەکە وەك ئەسـپە خەنەیی حەمەدۆك ئەسپێکی بۆرەی رەسەن بوو. سوارەکە چەکمەی لەپێدا بوو, کڵاوشەبقەی لەسەر بوو, خـەتی پانتۆڵـە تازە ئوتوو کراوەکەی کەڵەبابت پـێ سـەر بڕیبـاو چاکەتێکی تـازەی لەبـەردا بـوو دەت گـوت هـەر ئێسـتا لـە بەرگـدرووی وەرگرتوەتەوە. سوارەکە فیلینتایەکی ئەڵمانیی نـوێ و بریقـەدارو مـۆنج مـۆنجی لـە شـان دا بـوو. سـوارەکە لـە تەنیشـت دایەحۆری لەغاوی ئەسپەکەی توند کردو گوتی: دایەحۆری.

دایەحۆری بە خۆشحاڵیـەوە گوتی:

"دایەحۆریت بەقوربان بێ رۆڵە چ دەفەرمووی, ئەتۆ کێی کە دەسبەجێ منت ناسی و بانگت کردم دایەحۆری؟"

سوارەکە گوتی:

"دایە, ئەمن عەلیەشەلم".

"چـ...ی, ئەتۆ عەلیەشەلی؟ گاڵتـەم پـێ مەکـە رۆڵـە. رەبـی عەلیەشـەل بـە قوربـانی موویـەکی سـەرت بـێ رۆڵـە. بەچکەشێرەکەم. چما ئەو بەمن دەڵێ دایەحۆری؟ ئەمنی دەست کەوێ تێگوشین بە خوێنم ساز دەکا".

"وەڵڵا, بیللا ئەمن عەلیەشەلم".

دایەحۆری بە زەردەخەنەیەکی شەیتانانەوە تەماشای کرد, وەك ئەوەی بڵێ: گاڵتەم لەگەڵ دەکەی؟.

"دایە ئەتۆ ئەمڕۆ چاکت خۆرازاندوەتەوە دەڵێی بووکی دوێنێو پێرێی. چ باسە, خەبەر مەبەرێك هەیە؟".

دایە حۆری وەڵامی ئەم پرسیارەی نەدایەوە, گوتی:

"دایە حۆریت بە قوربان بێ ئاخر ئەتۆ کوێت وەك عەلیەشەل دەچێ؟".

"دایە, ئەگەر پێت خۆشە وەرە ئەم بەر لاقە شەلەکەم ببینە".

دایە حۆری وەشك کەوتبوو, چووە لای دیکەی سوارەکە لاقە شەلەکەی عەلیی کە وەك تۆپێك لە ئاوزەنگیی ڕۆکردبـوو, چاو پێکەوت هەر کە لاقەکەی دی پەلاماری زەوییداو تاوی دایە بەردێك:

"ئەوە ئەتۆی سەشەلە, هەی گووم کردە ئەو لاقە شەلەت..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەردەکەی پێدا دا, بەڵام وەعەلیەشەل نەکەوت. دایە حۆری کە دیتی بەردەکەی لێنەدرا شێت بوو, هەرچی بەردی لە دەوروبەری کەوتبوون هەڵیدەگرتنەوەو بە عەلیەشەلیدا دەدان. لەسەر زەوی هەڵدەسووڕاو جنێوی بە عەلیەشەل دەدان کە بەسەر ئەسپەکەوە حەبەسابوو.

"ئەی تاژیی چوکووراوا, کڵاوشەبقەشی لەسەرناوە, بووەتە پیاو... سەگی بەرەڵڵا, گووەجەندرمە! لە کڵاوشەبقەکەت دەڕیم, پڕیدەکەم، ئەتۆش لەسەرتی کە, پێت وایە حەمەدۆك مردوە هاتوویە ئەم دێیە, بەڵێ؟ حەمەدۆك نەمردوە, نەمردوە. هەتا حەمەدۆك تۆ نەکوژێ ئەمن لەم دنیایە نارۆم".

"دایە, دایە؟ حەمەدۆك ماوە؟ خوایە شوکور دایە... مزگێنیت لە سەر چاوانم!... ئەو بێمزەڕەت بێ..."

ئیدی زۆری قسە بۆ نەکرا, لەگەڵ بەردێك کە لە چەنەگەیدرا, بەلادا هات, بەڵام بەرنەبووەوە.

"گووی هەموو سەگی دنیات بە زاری, میزی هەموو کەری دنیات بە کونەتفنکان, تاژیی چوکووراوا... بەڵێ حەمەدۆك نامرێ, چما دەمرێ... چما هەتا هەزار مشك کەروێشکی وەك تۆ نەکوژێ, دەمرێ؟".

عەلیەشەل بە پاڕانەوە گوتی:

"ڕاوەستە دایە قسەم پێتە".

هەوڵیشی دەدا خۆی لەو بەردانە کە پێیدا دەدران بپارێزێ.

"خەڵکینە! بڕواننە کابرای, ماوزەری لە شانی کردوە, بڕوانە ئەمەی, میزو گووی دنیا بەڕیش و سمێڵانی. تەماشای کەن, هەر کە پێی وابوو حەمەدۆك مردوە تفەنگی دە شانی کردو سواری ئەسپی عەرەبی بووو هاتەوە ئاوایی. بە قوربانتان بم, بە قەرەواشتان بم وریای بن. پێی وایە حەمەدۆك مردوە, کەیفی سازە. حەمەدۆك نەمردوە, نەمردوە..."

دێهاتییەکان کە گوێیان لە هات و هاواری دایە حۆری ببوو هاتنە دەرێو بە ناڕەحەتییەوە چاویان بە ڕەفتاری دایە حۆری لەگەڵ سوارچاکە تەرپۆشەکە کەوت.

سەرەنجام دایە حۆری گۆپاڵێکی گەورەی دەست کەوت و لە پشتێ عەلیی ـ کە پشتی دەلای ویبووـ ڕاکێشا. عەلیەشەل تەکانێکی دا, ئەگەر ئەسپەکەی دەنگ نەداباو دووهەمین گۆپاڵی لێدرابایە لە ئەسپەکەی بەردەبووەوە.

دایە حۆری لە دواوە تێیڕاخوڕی:

"هەڵێ, هەڵێ گووم کردە ئەو لاقە شەلەت. ئەگەر حەمەدۆك ئەمجاریش نەتکوژێ, شیری ئەم مەمکانەی لێحەرام دەکەم".

هێشتا ڕقەکەی نەنیشتبووەوە, لە کاتێك دا هێندێك بەردی بەدەستەوە بوون ماوەیەك بەدوای دا غاری دا, بەڵام نەیگەیشتێ. ڕۆیشتەوە ماڵێ و چووە سەربانی, ڕووی کردە عەلیکۆو بانگی ئەسپی خەنەیی کرد:

"وەرە وەرە وەرە, ئەسپە خەنەییەکەم, وەرە, گوێ مەقەستی, نێوقەد باریکی, چاوڕەشم وەرە, وەرە ئەم شەلە لە بن پێت دا پان کەوە. پێی وایە حەمەدۆك مردوە هاتوەتە ئاوایی. وەرە ئەسپە بۆرەی کوێرئۆغلی, بوراقی حەزرەتی پێغەمبەر, وەرە ئەتۆ لە ڕەسەنی دوڵدوڵی حەزرەتی عەلیی وەرە. یاڵڵا وەرە. دایەحۆری بانگت دەکا. ئەگەر تۆسقاڵێك ڕەسەنایەتی, دڵۆپێك ئینسانەتی و پیاوەتی و جوامێری لە زاتت دا هەیە وەرە. وەرەو ئەم شەلە گرێ خائینە لەبن پێت دا بپلیشێنەوە, وردوخاشی کە".

دەستی بەرەو ئاسمان ڕاگرتن و دەستی کرد بە تووك کردن. تووکی دەکردن و بانگی ئەسپی خەنەیی دەکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەمێك دواتر ئەسپی خەنەیی کە لە دەشتایی دڕووەڵانەکەی بەرامبەر بە عەلیکۆ لینگی دابوو, هات و بەپێش ماڵی دایەحۆری دا تێپەڕی بە جۆرێك کە دەت گوت چەند لەحزەیەك لەوێ راوەستاوە. ئەمجار بە چوار نالی لە حالێك دا یاڵ و کلکی لە هەوادا باڵیان گرتبوو بەرەو بەردەلانەکانی رۆژهەلات دەخۆی نووساو دوور کەوتەوە.

دایەحۆری بە دیتنی ئەسپەکە نوتقی بەسترا. لەسەربانی ئەژنۆی سست بوون و دانیشت, دڵی لەبەر سام و سەرسوڕمان خێرا خێرا لێی دەدا. بە دەنگێکی نووساوو پڕ لە سام گرتوویی روو بە خوارەوە هاواری کرد: دراوسێینە وەرن بم بەنەوە خوارێ. ئەم ئەسپە لە کۆڵم نابێتەوە.

دوو کوڕە جحێڵە بە غاردان, هەردوو پلیکانیان کردنە یەك و چوونە سەربان و ئەویان هێنایە خوار.

"فریام کەون دراوسێکان, فریام کەون ئاوماڵەکان, فریام کەون خوشکینە, براینە, فریام کەون, سەرم لە کاری ئەم ئەسپە دەرناچێ, ئێوە لە دنیادا شتی واتان دیوە, لە جێدا شتی وا رێی تێدەچێ؟".

شەکەت و ماندوو, ماسوولکەکانی روخساری رێك هاتوو, لێو وەك گێچی سپی و شەلاڵی ئارەق لە جێی خۆی رەق رامابوو.

"دایە کەمێك بحەسێوە".

بردیانەوە ماڵێ, دۆشەکیان بۆ راخست, لەسەر دۆشەکەکە دایان ناو چەند سەرین و باڵنجیان لەبەر پشتێ دانان. دایە حۆری چاوی لێك نان و ماوەیەك هەروا مایەوە. کاتێك هاتەوە سەرخۆی چاوی هەلێنان و گوتی:

"تەماشای دەرێکەن داخوا ئەو ئەسپە لەبەر دەرکەیە؟"

تەماشای بەردەرگایان کردو هاتنەوە گوتیان: ئەسپەکە دیار نیە".

"ئەو بەرازە, ئەو کافرە بۆ کوێ چوو؟".

گوتیان چوو بۆلای ماڵی عەبدیخان".

دایە حۆری بە زەردەخەنەوە گوتی: باچێ بزانم چ دەبێ, و بە دوای ئەم قسەیەدا دیسان شادمانیەکەی پێشووی وەدەست هێنایەوەو لەگەڵ دەوروبەرەکەی دەستی کرد بە گاڵتەو گەپ. وەختێك ئەوان بڵاوەیان کردو بەرەو ماڵبوونەوە لە پشتەوەڕا هاواری کرد.

"ئەمان خەڵکینە ئەمن لە ئەسپی حەمەدۆکی دەترسم".

عەلیەشەلی بە تەواوی لەبیرچووبووەوە, فکری بە ئەسپی حەمەدۆکەوە خەریك بوو. ئەم ئەسپە جندۆکە بوو, پەری بوو؟ هەتا ئەم تەمەنە هەرگیز شتی وای نەدیبوو, لەوانەش بوو هەر ئەسپە نەمرەکەی کوێرئۆغڵی بووبێ و چووبێتە کەولێکی دیکەوە بۆ ئەوەی تا قیامەت کەسانی وەك کوێرئۆغڵی و حەمەدۆك بە کۆڵێ خۆیدا دا...

دایە حۆری لە حالێك دا ددانی لە چیڕەوە دەبردن, بە رقەوە گوتی: ئەو عەلیە شەلەی بکوژە.

هەتا نیوە شەوێ لە پەستا دەهاتە دەرو چاوەڕێی ئەسپەکەی دەکرد. بەڵام ئەسپ ئیدی دەرنەکەوتەوە. دایە حۆری لە دڵی خۆیدا گوتی: ئەسپەکە چووەتە لای حەمەدۆك. جا حەمەدۆك سواری دەبێ و پێش ئەوەی عەلیەشەل لە دێی دەرکەوێ و ملی خۆیبشکێنێ, دەیگاتێ و ئەو شەلە خائینەی دەکوژێ. ئەگەر ئەمجاریش عەلیە شەلی نەکوژێ, ئەو دەم دایە حۆری دەزانێ چ بەلایەك بەسەر ئەو هەتیوە چڵمنە دێنێ, کە دەستووری دابوو چاوانی ببەستن و بەو کێوانەدا بیبەنە سەرێ و بی هێننەوە خوارێ.

✧ ✧ ✧

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەدۆك بەیانی زوو هەستا, پانتۆڵ و کراسە خوێناوییەکەی لەبەرکردن, ئەو گۆرێیانەی کردە پێی کە دایە حۆری بە دەستی خۆی بۆی چنیبوون, بەن کاڵەکەی قایم کرد, فیشەکدانی لە خۆیدان, دووربینەکەی بە ملی خۆیەوە هەڵواسی, تەقیلەو کەل و پەلەکەی دیکەی لە خورجین هاویشت و تفەنگی لە شانی کردو گوتی:

"یاڵڵا هاوڕێیان, هەتا هۆبە وەڕێنەکەوتوە بچێتە چوکووراوا: دەبێ بچین گەردن ئازایییان لێبخوازین".

حەمەد لە پێشەوەو قاسم و دەمیر بە دوایدا ملی باریکەڕێی نێو لێڕەواریان گرت. کاتێك لە لێڕەواری دەرچوون نیوەڕۆ بوو. شوێنەواری تەم و مژ لەسەر لێڕەوارەکە نەمابوو. پاش ئەوەی ماوەیەك ڕۆیشتن گەیشتنە دۆڵی قزڵ کارتال. بەتال ئاغا هەتا دووری چادرەکان بە پێشوازیانەوە هات. دەم و چاوی حەمەد پڕفکرو نێوچاوانی پڕ چرچ و لۆچ بوو. ئەو بریسکە پۆلای گۆرین هاتبووەوە نێو گلێنەی چاوەکانی. بەتال ئاغا لە حاڵێك دا لە پێشەوەی یاغییەکانەوە بەرەوچادری دیوەخانێ دەچوو, لەبن لێوانەوە گوتی: ئەو بریسکەیەی باسیان دەکرد, دەبێ ئەمە بێ.

نان و خوان لەمێژ بوو لە چادرێدا ئامادە بوو, سفرەیەکی ئاوەڵا چاوەڕێیان بوو. ئەو باڵندە راوکەرانە کە لەبەر دەرکی چادرەکان لەسەر پەلە دارەکان هەڵنیشتبوون ئەمڕۆ زۆر ئالۆز دیاربوون. باڵیان لێك دەکردنەوەو وێکیان دەنانەوەو هەوڵیان دەدا هەڵفڕن و بۆ رزگاری لەو جێگایە کە پێیەوە بەسترابوونەوە دەندووکیان بە پەتەکەدا دەدا. حەمەد بە باشی لە هۆی ئالۆزیی باڵندەکان ئاگادار بوو. هەمیشە کاتێك کۆچ ئامادەی وەڕێکەوتن بوو, ئەوان ئاوا دەکەوتنە پەلەپەل. حەیوانات هەستێکی زۆر بەهێزی پێش بینییان هەیە کە بنیادەم نیەتی. بێ ئەوەی قسەیەك بکەن نانەکەیان خواردو لێبوونەوە. سفرەکەیان کۆ کردەوەو قاوەیان هێنا, وەختێك قاوە هات, حەمەد زۆر خۆشحاڵ بوو. بەڵێ, ئەو لە ژیانیدا کەمی قاوە خواردبووەوە, ئاشقی قاوەی کۆچەرییەکان بوو. هەتا ماوەیەك تام و بۆنی قاوەی کۆچەرییەکانی لەبەر زارو لووتان دەماو چووبایە هەرجێیەك ئەو تام و بۆنەی لەگەڵ بوو.

بەتال ئاغا گوتی:

"کوڕینە, ئەگەر سبەینێ نەکرێ, دووسبەی دەڕۆین. لە مەودوا ئیدی کاری ئێمە دژوارە. دەبێ دنیایەك پووڵ بدەین بۆ ئەوەی لە ئارانی باب و باپیرانمان دا رامان بگرن. ئیدی هیچمان نەما. ئەم مەلادۆران ئەفەندییە بێ قیمەتە جگە لەوەی ئارانی باب و باپیرانمانی هەڵگرت و کردی بە کێڵگە, هەموو ساڵێش بۆ ئیجارەکەی زێڕی لێدەوێین, پارەی کاغەزیش وەرناگرێ, ئێستا کە چووینە خوارێ دەبێ بچینە ئەدەنە بۆ پارەی زێڕ. داروندارمان لەدەست چوو. فیرعەونێکی خۆبەزل زانی وەك ئەم مەلادۆرانە لە چوکووراوادا پەیدا نابێ, ئەگەر هەر ئەم رۆژانە دەست بەسەر زۆزانەکەشمان دا بگرێ پێم سەیر نابێ. ئێستا عەلییەشەلی کردوەتە گزیری خۆی, دەڵێن...".

چاوی لە چاوی حەمەدەوە بڕی وەك ئەوەی چاوەڕوانی شتێك بێ.

"دەڵێن ئەو عەلییەشەلەش هەزار جار لە خۆی خەراپترە, لەویش بێ ئینساف ترە. دەبێ لەدەستی ویش بچێژین. مەلادۆران ئەفەندی ئەسپێکی داوەتێ سواری بێ و ماوزەرێکیشی داوەتێ لە شانی کا".

حەمەد بەخۆی نەبوو پێکەنی. ئەم پێکەنینە لەپێش چاوی بەتال ئاغا ون نەبوو.

"پێم وایە ئەم عەلییەشەلە هەر ئەو عەلییەشەلی شوێن گێڕی, نۆکەری عەبدیخانە".

حەمەد بە خۆشحاڵی و بە پێکەنینەوە گوتی: رەنگە.

بەتال ئاغا بێئەوەی رووبکاتە کەسێکی دیاریکراو, گوتی: پیاوی چاکە؟

حەمەد گوتی: زۆر پیاوی چاکە, دایکی رۆژگار پیاوی وا ئازاو جوامێرو ئاقڵی لێنەبووە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەتال ئاغا گوتی: وادەڵێن. بەهەرحاڵ ئێمە کارمان کراوە, خەڵکی چوکووراوا رووتیان کردین و داروندارییان بردین. کەریم ئۆغڵییش پێوەبوو.

حەمەد پرسی:

"ئەو بۆچی؟ لە مێژ ساڵە نەم دیوە. خۆزگە جارێکی دیکە بەم چاوانە دەم دیو دەستیم ماچ دەکرد. لەخوام داوایە پێش مردن ئەو رۆژەم بە نسیب بکا.

وەختێك حەمەد باسی کەریم ئۆغڵییکرد, وەك منداڵێکی شەرمێون دەچوو کە خەتایەکی کردبێ. بەتال ئاغا هەستی کردبوو حەمەد چیی لە دڵدایە:

"ئەویش تۆی وەك کوڕەکانی, وەك گیانی خۆش دەوێ".

حەمەد زیاتر کەوتە عەزابەوەو چاوی بەردانەوە, هیچ پێیخۆش نەبوو ئەو رۆژانەی وەبیربێنەوە کە تووشی کەریم ئۆغڵی ببوو.

"هۆبەکەی ویش لێیان تێك چوو, ئارانەکانی وانیش ئاغایەکی تازە بەسەرداکەوتوو داگیری کردوون و ئەو ئاغایە ناهێڵێ تەنانەت بە پەنای ئارانی خۆشیان دا بڕۆن... راوەستە بزانم ناوی چ بوو؟".

لەفکرەوەچوو, چرچی کەوتنە نێوچاوانیو سمێڵەکانی بزووتن:

"گۆیا ئەویش یەکێك لە قارەمانانی شەڕی سەربەخۆیىیە. ئارانی کەریم ئۆغڵیيان لە جیاتی هەقی شمشێر داوەتێ, ئەویش رێگا نادا ئەوان لە ئارانەکەیان نزیك کەونەوە, دیسان خوا ماڵێ مەلادۆرانی ئاوەدان کا. چا نیە ئەو هەر زێڕمان لێوەردەگرێ, لە ئارانەکەی خۆمان دەرمان ناکا".

بێدەنگ بوو, هێندێك دەستی دە سمێڵەکانی وەرداو ئەمجار گوتی:

"ئاها, ناوی سابیت بەگە, هیچ ناوبانگیت بیستوە؟".

حەمەد سەری لەقاند و گوتی: ناویم بیستوە.

"دەساڵی پێناچێ هەمووومان لەنێو دەچین, هۆبەی ئێمە لە ئێستاوە خەریکە لێك بڵاو دەبێ - چاوی پڕبوون لە فرمێسك - ئەگەر ئەمن بمرم... بە زمان گێرانەوە لەسەری رۆیشت - هۆبەکەمان تەنانەت گۆرستانێکیشی نابێ مردووەکانی تێدابنێژرێ- پێکەنینێکی تاڵی کرد- ئەگەر ئەمن مردم بم هێنن لە خوار ئەم کانیيە لەبن ئەم چنارە بە خاکم بسپێرن".

حەمەد لە حاڵێك دا چاوی پڕببوون لە فرمێسك گوتی: خوا بەو رۆژە نەکا.

لەو بەینەدا گەورە کچان و نۆبووکان و ژنانی بەساڵداچوو چەند بوخچەیەکی چووکەڵەی گوڵدۆزیکراویان هێنان و لەبن چیغیان دانان. هەر کامەشیان چاوێکی لە حەمەد دەکرد جا دەرۆیشت.

کوڕە جحێڵەیەکیش بە چەند فیشەکدانی گوڵدۆزیکراوو فیلینتایەکی ئەڵمانیيەوە هات و ئەوانەی لە پەنای جەواڵە نەخشینەکان داناو ئەمجار دەست لەسەر سنگ چاوەڕێما. بە دوای ئەوەدا دووربینێك, دوو خەنجەری چەرکەسیو دەمانچەیەکی دەسك عاجی ناگانیان هێنا... حەمەد کە نەیدەزانی ئەم تێکەوەهاویشتنە بۆ چیە, بەسەرسوڕمانەوە تەماشای فیلینتایەکەو بوخچەکانی دەکرد.

بەتال ئاغا بە بەژنی باریك و کەڵەگەتیەوە هەستایە سەرپێ. بەو چاوە شینە جوان و پیاوانەیەوە کە بووی, یەکەم بوخچەی هەڵگرت و بێ ئەوەی بیکاتەوە لە پێش حەمەدی داناو ئەودەم یەك بەیەك هەموو بوخچەکانی لە بەردەمی وی ریزکردن:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"حەمەدۆك, ئەمانە هی تۆن. دەبێ ببووری. دیاریی شوانی ئاڵەكۆكە. لێمان ببووره ئەگەر دەرهەقی تۆ تەنەخیـیەكمان كردبێ".

حەمەد هاتەوه سەرخۆیو گوتی: تەنەخی لە ئێمەوه بوو. ئەو هەموو زەحمەتەتان بۆچی كێشاوه؟... بە حەبەساویو بێ ئەوەی بزانێ دەبێ چ بكا تەماشای ئەو بوخچانەی دەكرد كە لە پێشی دانرابوون.

بەتال ئاغا گوتی: ئەوانە بكەوه, دیاریی كچانی هۆبەكەمانن بۆتۆ, و ئەوانەش ـ لە حاڵێك دا فیلینتاو فیشەكدانەكان و دەمانچەكەی نیشان دەدا ـ ئەوانەش دیاریی هۆبەكەمانن.

حەمەد كە وەك چەوەندەری كوڵیو سوورهەڵگەڕابوو, تەنیا ئەوەندەی توانی بڵێ: هەر خۆش بن. شتێكی وەك گلۆڵە بەقەدەر مستەكۆڵەیەك بەری ئەوكێی گرتبوو. ئەگەر خۆی ڕانەگرتایە زۆڕ زۆڕ دەگریا. بە هیچ جۆر نەیدەتوانی دەست لە بوخچەكان بدا.

سەرەنجام بەتال ئاغا خۆی پێڕانەگیراو گەورەترین بوخچەی كردەوه. پانتۆڵێكی خوریی دەستچنی ڕەنگ قاوەیی بوو, زار گیرفانەكان و جێدروومانەكان و دەلینگەكانی گوڵدۆزی كرابوون. گوڵینگەی دۆخینەكەی گوڵەباڵتوون بوون. هەر لەو بوخچەیە سەربەرگێكی نوێ و بە گوڵە باڵتوون چنراوی دەرهێناو پاشان كراسێكی هەریر كە یەخەكەی زۆر جوان بە ئاوریشم نەخشابوو, سێ جووت گۆرێی قولاپەی, سێ دەسەسڕەی ئاوریشم كە هەر چوار قولینچكیان گوڵی بنەوشی شینیان لێدوورابوو سەرەنجام دەرپێیەكی درێژی پاتیست و جووتێك قۆندەرەی سووری كاری ماراش دەركەوتن.

وەزعی حەمەد لەسەر سوڕمان تێپەڕیبوو. بە چاوێكی جادوولێكراو حەیران و سەرلێشێواو تەماشای ئەو دیارییانەی دەكرد كە بۆیان هێنابوون. دیسان ئەو بریسكە درەوشاوەی بە ئەندازەی نووكە دەرزی هاتبووه بنی چاوانیەوه. بێدەنگ بوو, بەتال ئاغاو قاسم و دەمیر لە خۆشییان خەریك بوو باڵبگرن و پێدەكەنین.

"ئەم بوخچەیە هەڵگرەو بچووه ئەو بەشەی چادر جلەكانت بگۆڕە... مەترسە پڕبەبەرتن. هۆبەكەمان هەموویان تۆ دەناسن".

ئەم پێشنیارە فریای حەمەدی كەوت. پڕیدایە بوخچەكەو چووه دیویلكەكە, كە گەیشتە وێ دەسەڵاتی بەسەر خۆی دانەما. لە حاڵێك دا هۆن هۆن دەگریا جلەكانی داكەند و جلە كۆن و خوێناوییەكانی كە بە گوللەی جەندرمەكان كون كون ببوون فڕێ دایە لایەك, خێرا جلە نوێیەكانی كردە بەری. جووتێك لە گۆرەوییەكانی بە دەستەوه گرت, زۆر جوان بوون, بەڵام ئەم گۆرییانەی دایە حۆری بۆی چنیبوون, جوانتربوون. ئەو بوخچەیەی بەدەستیەوه بوو, لەولای داناو گۆرێیەكانی پێشووی دەپێكردەوه. كەوشەكان پڕ بە پێی بوون. قەیتانی كەوشەكانی بە وردی داخست. دەیەویست بچێتەوه دیوەخان, بەڵام گریانەكەی ڕانەدەوەستا... یەكێك لە دەسرۆكە ئاوریشمەكانی بەدەستەوه گرت, چەند لەحزەیەك چاوەكانیی پاك كردنەوەو لە دیویلكەكە هاتە دەرێو چووەوه دیوەخان.

بەتال ئاغا بە پێكەنین و خۆشحاڵییەوه گوتی:

"پێم نەگوتی, نەم گوت, دیتت چۆن هەموو شتێك بە ئەندازەی لەشت بوو؟... ئەدی برازا...

لەسەردەمی كوێرئۆغڵییەوه دەوارنشینەكانمان ئەم كارانە باش دەزانن".

بە بیستنی ناوی كوێرئۆغڵی حەمەد ئاگری لە دڵ بەربوو.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پێش ئەوەی کوێرئۆغڵیی ئازاو نەترس بچێتە شەڕێ, ژنانی تورکمەن ئاوا نوێیان دەکردەوە. ئەمە دابی باب و باپیرانمانە. ریش سپیەکانمان وا دەڵێن... ئاشق یەشیل وەختێك باسی کوێرئۆغلیی دەکرد شەوو رۆژێك بە جل و بەرگەکەی هەڵدەگوت, بەڵام هێشتا لێنەدەبووەوە".

سەرەنجام حەمەد زمانی کرایەوە, بۆ ئەوەی چاوە فرمێسکاویەکانی نەبینن, راست تەماشای بەردەمی خۆی دەکرد, نەیدەویست چاو لە چاوی کەس بکا. حەمەد بە دەنگێك کە بە حاڵو بال دەبیسترا گوتی:

"چاك بوو, چاك بوو ئاغا, ئەمن ئیدی واز لە چیاو بەندەنان دێنم, سەری خۆم هەڵدەگرم و دەچمە جێیەك کە ناویشی نازانم و لەوێ خۆم ون دەکەم. ئەم کارەی من ئاقیبەتێکی نیە, ئەم کارە پوولێك ناهێنێ, ئاخرو ئاقیبەتەکەی گوللەیەکی گەرمە".

تەماشای روخساری حازرانی کرد, هیچ نیشانەیەکی سەرسوڕمان لە روخساریان دا دیار نەبوو. حەمەد لە حاڵێك دا نەیدەتوانی سەرسوڕمانی خۆی بشارێتەوە گوتی:

"ئێوە دەتان زانی ئەمن دەمەوێ وا بکەم؟".

بەتال ئاغای دنیا دیتووی ساردوگەرم چێشتوو گوتی:

"ئەوەندەی ئەمن بزانم, ئەوەندەی ئەمن بزانم هیچ یاغی و چەتەیەك نایەوێ هەتا قیامەت لە چیا بمێنێتەوە, هیچ رێگرێك نەدیتراوە لە کێوان پیر بێ. ئەگەر چەتە بە گوللەیەك کاری نەکراو لە کێوان پیربوو, لە تاقەت دەکەوێو ئیدی چەتەیی پێناکرێ, هەر بۆیەش کاری چاك دەکەی کوڕم حەمەد. ئەتۆ کارێکی چاك دەکەی, بەڵام تا ئێستا هەڵنەکەوتوە چەتەیەکی وەك تۆ بتوانێ خۆی ون کاو لە دەشتێ بژی, یان بە بیانوویەك کوژراوە, یان بە دیتنی ناهەقیەکی چووکەڵە دووبارە وەکێوان کەوتووەتەوە. خەراپ حاڵی نەبی, پێت ناڵێم لە چیای وەمێنە, ئەمن ئەو شتانەم باس کرد کە لە باب و باپیرانم بیستوون, یان بۆخۆم دیتوومن. چەتەیەك بێهەوێ خۆی ون کاو لە دەشتێ وەمێنێ کارەکەی زۆر لەوە گرانترە کە بی هەوێ لە چیاکان دەوام بکا. ئەمن لە ژیانم دا هێشتا چەتەیەکم نەدیوە لە دەشتێ وەمێنێو بە مردنی خۆی بمرێ, یان دووبارە وەکێوان نەکەوێتەوە. مەبەستم کەسانی بێناوونیشان و وردەوپردە نیە. مەبەستم کەسانی خاوەن ناوی وەك تۆن. ئەمن باسی کەسانی وەك کوێرئۆغڵی و حەمەدۆك دەکەم".

"باشە بایرام ئۆغڵی, بایرام ئۆغڵی چووە لە دێیدانیشتوەو وەك گوڵیش بۆ خۆی دەژی..."

بەتال ئاغا گوتی:

"بایرام ئۆغڵی مرد. ئەو خۆی کوشت. رۆستەمە کوردەش کە کووپە شەربەتی بە پشتێدا داوەو بووەتە گاڵتەجاڕی ئەم و ئەو هەموو رۆژێ جارێك دەمرێ. هەر ئەو رۆستەمە کوردەیە کە تەنانەت بایرام ئۆغڵییش لە پیاوەتیو ئازایەتیدا نەدەگەیشتە قولاپەیو رێینەدەکەوت ئاوێشی لە دەستان بکا".

حەمەد گوتی: ئەمنیش دەمرم.

بەتال ئاغا گوتی:

"ئەمن باوەڕ ناکەم. خوابکا لە دەستت بێ. ئەمن کەمێك تۆ دەناسم. هەتا کاتێك ئەو کرمەی بەربووەتە گیانت دەجووڵێ ئەتۆ ناچاری. کوێر ئۆغڵییش ناچار بوو".

"دەزانم کە ناچارم, هەمیشە ناچارم. دەزانم وەختێك حەمەدۆك بێ سەرو شوێن چێ, ناتوانم تەحەممول بکەم. ئەمن خۆم دەناسم. دەزانم بایی چەندم... دەزانم, دەزانم, دەزانم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەتال ئاغا چاوە شینە چیمەنی‌یەکانی خۆی لە چاوی حەمەدەوە بڕیبوون و حەمەدیش بێ ئەوەی چاوی لـێوەرگێڕێ بەو چاوانەی کە بریسکەی پۆلایان تێخزیبوو تەماشای دەکردەوە. بەتال ئاغا لە دڵی خۆیدا دەیگوت: ئای... بنیادەم, ئای... ئەو پیاوەی تاوێك پێش ئێستا ئارام و هێدی دانیشتبوو بە دیتنی جلەکانی وەك منداڵێك خۆشحاڵ ببوو شەرمی دەکردو لەبەر ئەو میهرەبانی‌یەی لەگەڵی کرابوو, وەك منداڵان دەگریا, ئێستا بووەتە پڵنگێك, بووەتـە دێوێك کـە مووی لەشی راست بوونەوە.

"دەزانم خان... باشت گوێ لە من بێ, دەمەوێ شتێکت پێ‌بڵێم کە خەریکە ئاگر لە هـەناوم بـەردەدا. ئـەمن لـە مـردن ناترسم. مردن, ئەگەر ئەمڕۆش مردن میوانمان نـەبێ, ڕێیەکـە کـە ئاخرەکـەی درەنـگ یـان زوو, سـبەینێ یـان دووسـبەی دەبێ پێیدا بڕۆین, ئەو کەسەی لە مردن دەترسێ ئینسان نیە. ئەمن لەوە ناترسێم کە بە گوللەیەك بکـوژرێم, دەردی مـن شتێکی دیکەیە...".

بەتال ئاغا بەدەم فکرانەوە لە حاڵێك دا قامکـە درێـژەکانی بەسـەر چـەنەگەیدا دێنـان بـە دڵـەوە گـوێی بـۆ قسـەکانی راگرتبوو, هەر وشەیەك لە قسەکانی بۆ وی بایەخێکی لە رادەبەدەری هەبوو.

"دەردی من دەردێکی سەختە, خوا دەردی وا تووشی گیانی کـەس نـەکا, تووشـی گیـانی دوژمنیشـتی نـەکا... ئـەمن عەبدی‌خانم کوشت, هەمزە کەچەڵی هاتەجێ, ئەویشم کوشت بزانم ئێستا کێی دێتە جێگا... عەلی سەفابەگم کوشت, هەتا ئێستا کەس جێی وی نەگرتوەتەوە. دام نا ئەویشم کوشت, سابیت بەگ هاتوە سواری سەری کەریم ئۆغڵی بـووە, ئـەویش راست لە ئاسمانەوە هاتوە سواری سەری بووە. مەلادۆران ئەفەندییش بەڵای گیانی تۆیە... ئەم کوشت و کوشـتارەی مـن سوودی چیە؟ هەزاریان لـێ‌بکوژین دووهەزار کەس جێیان دەگرنەوە..."

وەختێك بەتال ئاغا قاقاپێ‌کەنی, حەمەد پێی‌سەیر بوو. بـەتال ئاغـا گـوتی: ئێسـتا تێ‌گەیشـتم دەردت چیە. باشـیش تێ‌گەیشتم ـ قسەی دەکرد و پێ‌دەکەنی ـ ئەتۆش بـاش گـوێ‌بگرە حەمـەدۆك... چـوار مێزیلکـە دانیشـت و دەنگـی خـۆی رەوانتر کرد.

"حەمـەدۆك دەکـوژرێ, عـەلی یـۆك دێتـە جێگـای, ئـەویش بکـوژرێ حەسـەنۆك جێـی دەگرێتـەوە... ئـەویش بکـوژرێ وەلی‌یۆك دێ... ئەویش بکوژرێ... ئەویش بکـوژرێ... کـوڕم ئـەتۆ فکـرت لـە کوێ‌یـە؟ گیـانی هـەر ئینسانێك کرمێکی ناچاری, کرمێکی بوون بە حەمەدۆکی تێدایە. کوێرئۆغڵی ڕۆیشت, حەمەدۆك هـات. هـەتا وەختێـك ئـەم کرمە لە گیانی مرۆڤ دا هەیە, هەرچی‌یەك رووبدا تێك ناشکێ. ئەتۆ ئەو کرمەی کە لە گیـانی مـرۆڤ دایـە. هەرچیت بەسـەر دێ, بابێ, هەرکوێت پێ‌خۆشە بچۆ. بەڵام وەختێك ئەم کرمە لە گیانی بنیادەم دا بێـدەنگ بـوو, ئـەو وەخـت ئینسـانەتیی خۆی لە دەست دەدا. ئینسان نابێ رێگا بدا ئەم کرمە لە دەست بچێ, دەبێ هـەتا قیامـەت وەك چـاوی خـۆی بی‌پـارێزێ. ئەم کرمە شادەماری ئینسانە. دڵی پڕلەلێدانیەتی. ئەو کرمەی کەوتوەتە گیانی تۆ کرمی ئینسانەتی‌یە".

ئەو رۆژە حەمەدۆك بە هیچ جۆر نەی‌توانی گـەردن ئازایی‌یـان لـێ‌بخوازێ و لـەوێ بـڕوا. هـەتا بـەیانی قسـەیان کـردن. بەتال ئاغا زۆر شتی لەبارەی جیهان و لە بارەی ئینسانەتی‌یەوە دەزانی:

"حەمەدۆکێك بمرێ, هەزار, دەهەزار, سەد هەزار حەمەدۆك جێی‌دەگرنەوە. ئاغاکان دەبڕێنـەوە, بـەڵام حەمەدۆکـەکان برانەوەیان نیە".

قسەکانی بەتال ئاغا کاریان لە دڵی کردبوو هەموو گیانی وی‌یان هێنابووە لـەرزین. بـە هـیچ جـۆر نەی‌دەتوانی لـەژێر تەئسیری ئەم قسانە رزگاربێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆژ بووەوە. هەتاو کەوت. حەمەدۆك لە بڕیاری خۆی پەژیوان نەبووەوە, جگەلەوەش, هێشتا برینەکانی بە تەواوی سارێژ نەببوونەوە. دواقسەی لەگەڵ بەتال ئاغا ئەوە بوو کە هەر لەسەر بڕیاری پێشوویەتی.

بەتالیش هێندێ شتی گوت, بەڵام سەرەنجام هەقی لەدوا دا. ئەویش ئینسان بووو ئەویش دەبوو ژن و منداڵی هەبێ و بگاتە ژیانێکی ئارام. بەڵام ئاگای لەو کرمەش هەبوو کە لە لەشی بنیادەم دا هەبوو. باش دەیزانی ئەو کرمە لە کۆڵی نابێتەوە.

بەیانی بە خۆشحاڵی و پێکەنینەوە بەرچاییان خوارد. هەتاو تەواوێك هەڵکشیبوو کە حەمەدۆك هەستایە سەرپێ و گوتی:

"ئەمن دەبێ بڕۆم. گەردنم ئازاکەن. لەوانەشە هەتا قیامەت یەکتر نەبینینەوە".

خەنجەرو دووربین و فیشەکدانەکانی هەڵگرتن و لە پێش بەتال ئاغای دانان:

"ئەمانە با لەنێو هۆبەدا بمێنن, بەڵکوو ڕۆژێك لە ڕۆژان حەمەدۆکێك ڕێی دەم هۆبەیە کەوت. ئەودەم ئەمانەی بدەیەو پێی بڵێ ئەمانە هی ئەو حەمەدۆکەن کە ڕۆیشت و بێخەبەر چووو ناوو ناوبانگی ون بوو".

چاوی بەو فیلینتایە کەوت کە ڕۆژی پێشتر خەڵکی هۆبەکە بەدیاری دابوویانێ و هەروا لە عەرزی کەوتبوو, چوو ئەویشی لەگەڵ فیشەکدان و دەمانچەو خەنجەرەکان هەڵگرت و هێنانی لەبەردەمی بەتال ئاغای دانان و بە پێکەنینەوە گوتی: ئەمانەش هەر بۆ ئەو حەمەدۆکە کە دوای ئەم حەمەدۆکە دێ.

کەل و پەل و دیارییەکانی دیکەی لە خورجێنەکە هاویشت و خورجێنی بەشانیدا داو لە تاوڵێ وەدەر کەوت. لە دەرێ هەموو دانیشتووانی هۆبەکە لەپێش چادرێ کۆ ببوونەوەو چاوەڕێیان دەکرد.

حەمەدۆك گوتی: گەردنم ئازا کەن.

زۆر بە سوپاس و میهرەبانییەوە چاوێکی لێکردن و وەڕێ کەوت. هەموو دانیشتووانی هۆبەکەو لە سەرووی هەمووانەوە بەتال ئاغا, قاسم و دەمیرو ناودارانی دیکەی هۆبەو ژنان و منداڵان و بەساڵداچووان هەتا جارە خەلەنگێك کە بە گڵووکە سوورەکانیەوە شەپۆلی دەدان و یەکەم جار حەمەدۆکیان لەبن گوێنییەکانی وێ دیتبووەوە, لەگەڵی چوون.

حەمەدۆك بێئەوەی ئاوڕ بداتەوە هەتا لێڕەواری هات. لەو بەردەڵانە کە لێی بریندار ببوو بایدایەوەو لە لێواری چۆمی لەسەر بەردێك دانیشت و لەو هەنارانە کە دایەحۆری لە دەلیجەقۆیاخەوە بۆی هێنابوون یەکێکی لە خورجێنەکە دەرهێنا. دەستی بە هەنارەکەدا هێناو بۆنی پێوە کرد. توێکڵەکەی پچڕی و تفی کردەوە. لەسەرەخۆ توێکڵەکەی لاداو بێئەوەی بهێڵێ یەکێك لەو دەنکە لووس و درشت و بریقەدارانەی بکەوێتە سەر زەوی هەنارەکەی خوارد. پاش ئەوەی دەستی لە ئاوی چۆمەکەدا شوتنەوە هاتەوەو دووبارە لە جێی خۆی دانیشتەوەو لەگژ فکران ڕاچوو. نەیدەزانی دەبێ بچێتە کوێ و چ بکا. داخوا چووبایە هەرکوێیەك مستەفا کەمال پاشا نەیدەدیتەوەو لەداری نەدەدا؟ لەولاشەوە قسەکانی بەتال ئاغای لەبیر نەدەچوون. ئەو قسانە بەجۆرێك کاریان تێکردبوو کە خەریك بوو بگەڕێتەوەو نیوەشەوێ بەتال ئاغا لەخەو هەستێنێ و پێی بڵێ: حەمەدۆکێك بڕوا هەزاری دێتە جێ, و ئەمجار تاو داتە تفەنگەکەی و بڕوا. ئەم قسەیە گیانێکی دیکەی بەبەردا کردبوو و ئەوی کردبوو بە ئینسانێکی دیکە. لەدڵی خۆی دا گوتی: داخوا مەلافەرهاد لەو بارەیەو بیرورای چیە؟ داخوا مەلافەرهادیش وەك بەتال ئاغا بیر دەکاتەوە. دەبێ بچێتە لای دایەحۆری و گەردنی خۆی پێ ئازا بکا. داخوا دژکردەوەی وی لەبارەی ئەوە کە دەیەوێ یاغییەتی وەلا بنێ, چ دەبێ؟ هەنارێکی دیکەی لە خورجێنەکە دەرهێناو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەدەم بیرکردنەوەوە خواردی. دوای ویش هەنارێکی دیکەی دەرهێنا. سێ هەناری تێدا مابوون. نیازی وابوو نەیان خواو بۆ دایەحۆرییان بەرێ.

دەوارنشینەکان خورجێنەکەیان پڕ کردبوو لە توێشووی رێگا. بەشی سێ رۆژی دەبوو. لەنەکاو یەقێکی هاتەوەبەرو ئارەقێکی ساردی دەرکرد. روانیە دەوروبەری خۆی. خۆی لە بۆشاییەکی باوەڕپێنەکراودا بەدی کرد. نەبوونی شتێکی لەتەنیشت خۆی هەست پێکرد. لەنەکاو تێگەیشت کە تفەنگی پێنیە. ترسا. ئێستا ئەگەر تووشی چەتەیەك یان جەندرمەیەك بووایە چیی پێ دەکرا؟ بەتایبەتی کە لە شوێنێکی بەرئاوەڵاو بێدیفاع دانیشتبوو, وەك گەوج و نەفامان خەریکی هەنارخواردن بوو. هەر هەستاو خۆی بەنێو لێڕەواری دا کرد. فکری وابوو لە جێیەکی چەپەك دانیشێ و شەوێ وەڕێ بکەوێ و نیوەشەوێ لە دەرکەی ماڵێ دایەحۆری بدا. مەڵێ دایەحۆری, بڵێ باقەگوڵ. دایەحۆریی باش دەناسی و دەیزانی کە وەختێك لە بڕیاری حەمەدۆك ئاگادار بێ, بەچاولێمۆڕکردنەوە بۆلای دێ و هاوار دەکا: حەمەدۆکە ژنانیلە ! ئەو فەقیرو هەژارە, سەیران, وەسمانەزلەو ئەو خەڵکە چارەڕەشەت بەجێ هێشتوە, دەچیە کوێ؟ پاشانیش وەك شێر دەنەڕێنێ و دەڵێ: ئەو کارەی کردووتە هەتاسەر لەسەری برۆ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەختی بانگی خەوتنان بوو کە حەمەدۆك گەیشتە بەردەڵانەکەی ئەولای ئاوەدانی. بایەکی ساردی دەهات، کەمێکی سەرما بوو. لەپڕ لەلای ئاوەدانی ڕا بۆنێکی ئاشنای بەر لووتی کەوت. لەمێژ بوو بۆنی دێی لەبیر چووبووەوەو تا ئێستا لە هیچ کوێیەك بۆنی وا ئارام بەخشی بەبەر لووتی هەڵلا نەهاتبوو. بەم بۆنە دایکی، خەجیج و سەیرانی وەبیر هاتنەوە. منداڵەکەی ئێستا لەکوێیە؟ پوورە ئیراز بردوویەتە کوێ؟ لەو ڕۆژەوە تا ئێستا هەرچەندی هەوڵی داوە نەیتوانیوە سۆراغیان بکا. لە ئاوایییەوە جاروبارو دەنگی سەگوەڕ دەهات. خۆی دایە پەنای گابەردێك، بەم جۆرە هەم بایەکەی وێ نەدەکەوت و هەم خەڵکیش نەیان دەدی. ئاخر ئەم دێیە جەندرمەو شۆفاری زۆر بوون. ئاسمان یەك بەر ئەستێرەی لێ ڕاخرابوون. چەند لەحزەیەك لە ئەستێرانەوە ڕاما. ئاسمان وەك دەسرۆکەیەك دەچوو کە گوڵدۆزی کرابێ. بە منداڵی لەم بەردەڵانە تەڵەی دادەناو لە شەوە بەفرەکان دا هەتا بەیانی خۆی مات دەداو لەسەرمان هەڵدەلەرزی. یەکەمین دەڵەك کە گرتی عەبدیخان لێی ئەستاند. ئەو، دەڵەکە گەورەکەی بەو چاوە درشتانەیەوە هەر بە تەڵەکەوە بردبووە نێو دێ. هەموو خەڵکی دێ لە دەوری دەڵەکەکە کۆ ببوونەوە. دەڵەکەکە زۆر ترسابوو، بە تەڵەکەوە دەلەرزی. ئەودەم عەبدیخان دەڵەکەکەی بە تەڵەوە لێئەستاندو کەوڵەکەی دا بۆی لە یەخەی باڵتاوەکەی بدروون. لەگەڵ ئەوەی زۆری هەوڵ دا نەیتوانی تەڵەکەش وەربگرێتەوە. کە بیری لە عەبدیخان کردەوە لە هەناوی خۆی دا هەستی بە بۆشاییەك کرد. خەجیج و منداڵیی خۆی و دایکیی وەبیر هاتنەوە. بۆشایی هەناوی هەر دەهات و بەبڵاوتر دەبوو. سەیران هات باریك وەك تووڵەنەمام، بەچاوە ڕەشە گەورەکانیەوە، بە قووڵکەی سەر گۆناکانیەوە، جاناەو جوان بەرامبەری ڕاوەستا. تامەزرۆییەکی شێتانە کەوتە هەناوی حەمەدەوە. لەو ساتەدا، لەو جێگایە، لەبن ئەو ئەستێرانەدا دەبوو سەیرانی لەکن بایە. داخوا سەیرانیش ئاوا تامەزرۆی وی بوو؟ کێ دەزانێ؟ لەوانەشە پێی وابێ حەمەد مردوە. بەخۆشحاڵی بیری کردەوە. حەتمەن تا ئێستا دایەحۆری خەبەری پێداوە. پێش ئەوەی بچێتە ئەو شوێنە کە دەیەوێ لێی بژی، سەیرانێش هەڵدەگرێ و لەگەڵ خۆی دەباتە وێندەرێ. بەڵام چۆنی دەتوانی بچێتە لای سەیران. جەندرمەکان هەرگیز چاو لە دێیەکە بەتایبەتی لەماڵێ وان وەرناگێڕن.

یەکێك لە سەرەتاییترین شێوەکانی کاری جەندرمە بۆ راوی چەتەکان لەژێر چاوەدێری خستنی ماڵی دڵدارەکانیانە. بابایەکی چەتە هەرچەندیش پڕ هێز بێ دیسان ئینسانەو لەگەڵ ئەوەی دەزانێ چ چارەنووسێك چاوەڕێیەتی، خۆی پێ ڕاناگیرێ و سەرەنجام شەوێك خۆ بە ماڵی خۆشەویستەکەی دا دەکا، بەڵام پێش ئەوەی دڵدارەکەی ببینێ، لەپێش چاوی وی لەخوێنی خۆیدا دەتلێتەوە. حەمەد بۆڵاندی: ڕێگایەك بۆ دیتنی سەیرانێ دەدۆزمەوە. هەرچەندی زیاتر بیری لێدەکردەوە زیاتر تاسەی سەیرانێی دەکرد. دەیەویست بێ ماتڵ بوون هەموو ئاکامەکانی ئەو کارە لەخۆی بگرێ و بکەوێتە ڕێگاو بچێتە گوندی وایوای. جەندرمەکان ئەم ڕۆژانە چاوەڕوانی ئەوە نین ئەویان لە وایوای بەرچاو بکەوێ و ماڵێ سەیرانێ ناخەنە ژێر چاوەدێری. وەبیری هاتەوە کە چەکی پێ نیە... ئەگەر چەکی پێ بایە باشترین وەخت بوو بۆ ئەوەی بچێتە لای سەیران. لەوانەیە دیسانیش بتوانێ بە خۆگۆڕین بچێتە وێ، هەروەك ئەوەی لە چوکووراوا کردی. ئەگەر پانتۆڵێکی ڕەش لەبەر بکاو جووتە یەمەنییەکی پاژنەنووستوو بەسەر پێوە بکاو کڵاوگەرگەڕییەك لەسەر نێ و لێوارەکانی هەتا سەر چاوانی بێنێتەخوار کێ دەتوانێ فکری بۆ ئەوە بچێ کە لەوانەیە حەمەدۆك بێ... خۆ لە نێوچاوانیی

نەنووسراوە حەمەدۆك. سمێڵەكانیشی دەتاشێ. لەجێدا تا ئێستا كەس چەتەی بێسمێڵی دیوە؟ سەیران بە دیتنی لەپێش دا دەسڵەمێتەوەو ئەمجار لە خۆشییان شێت دەبێ و بەجۆرێك لە باوەشی خۆی دا دەیگوشێ كە قرچەقرچی لە ئێسكان دێنێ. پاشانیش دەچنە گوندەكەی وان كە هەمووی شاخ و داخە, منداڵێكی زۆریان دەبێ. بۆچی سەیران تا ئێستا منداڵی نەبووە. ناكا نەزۆك بێ؟ تۆ بڵێی وابێ؟ باشە, با وابێ. بەپێكەنینەوە بیری كردەوە: سەیرانیش نەزۆك بێ حەمەد بۆخۆی منداڵێكی هەیە... بەهەرحاڵ رۆژێك لە رۆژان لەهەر كوێیەك بێ كورەكەی دەبینێتەوە. ئەگەر ئەویش نەیتوانی وەیبینێ, كورەكەی رۆژێك بابی خۆی دەبینێتەوە. ئیراز وەك چاوی خۆی ئاگاداری دەبێ. لەو بارەیەوە هیچ گومانی نەبوو. پاش ئەوەی كەڵەبابی نیوەشەوێ خوێندیان و بێدەنگ بوون لەپاش بەردەكە هاتەدەرێ. دنیا هێشتا سارد بوو. بەو رێگا چۆلانەدا كە بۆخۆی شارەزا بوو چووە نێو دێ و وەك پشیلەیەك بێهەست و خوست گەیشتە بەردەركی ماڵێ دایەحۆری. لە دەلاقەیەكی چووكەڵەوە تەماشای كرد. دایەحۆری هێشتا چرای دایسا. دایەحۆری مەقەڵێیەكی دەنێو لاقانی گرتبوو, سەری بەسەر سنگیدا بەردابووەوەو لەفكرەوە چووبوو, لەوانەشە لەوكاتەدا خەوی لێكەوتبێ.

بەسپایی لە دەركەی دا. دایەحۆری بە بیستنی تەقەی دەرگا هەستایە سەرپێ. بەگێژی و سەرسوڕماوی تەماشای چەپ و راستی خۆی كرد. جاری دواتر كە حەمەد لە دەرگای دا, دایەحۆی بەرەو دەرگا غاری دا. كە چاوی بە حەمەد كەوت گوتی:

"دەم زانی ئەمڕۆ دێی, چاوەڕوانی هاتنت بووم, بۆیە هەر دانیشتبووم".

یەكتریان لەئامێز گرت.

"وەرە ژووری".

"بەچی ڕا دەت زانی؟"

"دەكرێ نەزانم؟ ئەسپێكی شێتت هەیە ها؟ ئەمن چووزانم, هەموو كەس دەڵێ ئەسپی تۆیە. خەنەیییەكی زۆر جوانە"

"ئەوە ئەسپی منە"

"ئەو ئەسپە سەگباب خێوە سێ رۆژە بەیانی و ئێوارێ دێتە دەركی ماڵێ. مل بەلاوە دەنێ و هەرلەوێ رادەوەستێ, كە ئەمنیش دەمەوێ ئاوو جۆی بۆ بەرم رادەپەڕێ, كلكی هەڵدەگرێ, دەفڕێ و دەڕوا. لەوەڕا زانیم ئەتۆ دێی"

"ئەسپەكە پێی گوتی؟"

دایەحۆری لە حاڵێك دا مستێكی لە پشتێ دەدا بە خۆشحاڵییەوە گوتی:

"سەگباب, مەیكە گاڵتەبازاڕی"

"ئەسپەكەم چیی بەسەر هاتوە؟"

"ئۆ ڕەبی ئەسپەكەت زەلیل بێ... ئەوەندەی لەبەری پاڕامەوە كە..."

"چیت لێ داوا كرد, بەقسەی نەكردی؟"

"چم لەو بەرازە ڕەشە دەویست؟ عەلییەشەل لێرە بوو, بە ئەسپەكەم گوت ئەم كابرایە دوژمنی خوێنیی حەمەدۆكی خاوەنتە, لەبن پێت دا بیپلیشێنەوە, وردوخاشی كە, بەڵام ئەو بەرازە ڕەشە چاویشی لێنەكردم, پاشانیش پەژیوان بووەوەو لەبەر دەركی ماڵەكەم كەوتە پاڕانەوە. ئەمنیش لەبەر خاتری تۆ ئاوو جۆم بۆ لە دەرو دراوسێیان وەرگرت و بۆم برد بەڵام نە ئاوی خواردەوەو نە دەمی لە جۆیەكە دا".

حەمەد لە حاڵێك دا دەستی لەشانی وی دەدا گوتی:

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆش حەوسەلەت هەیە دایە, خۆ ئەسپ لە زمانی ئێمە حاڵی نابێ".

دایەحۆری لە حاڵێك دا دەیگوت: بەڵام ئەو حاڵی دەبێ, سەری بردە بن گوێی حەمەدو چەند شتێکی بە گوێ دا چپاند:

"ئەو لە هەموو شتێك حاڵی دەبێ, تێگەیشتی؟"

حەمەد گوتی:

"تێگەیشتم".

بە ماندوویی و شەکەتی لەسەر دۆشەکێك کە دایەحۆری لە پێشی ژوورەکە رایخستبوو, دانیشت:

"عەلیەیەشەل لێرەیە؟"

دایەحۆری لەکاتێك دا چاوەکانی بریسکەیان دەدا پرسی:

"دەتەوێ بیکوژی؟ دەتەوێ بیکوژی, وەنا؟"

"دایەحۆری ئەمن تازە وازم لە یاغیگەری هێناوە. عەلیەیەشەل لێرەیە؟"

"هەتا دوێنێ لێرە بوو. بیستووتە کۆلێکی پارە بە خانووەکەی عەبدیخان داوەو کڕیویەتی؟ ئەو لە شارۆچکەی بووە بە گزیری کابرایەك. چەکمە لەپێ, شەبقە لەسەر, ماوزەرێکی وەك ئاوێنە بەشانەوەو ئەسپێکی عەرەبی لەبن پێ‌دا... پێنج رۆژی تەواو بە کوێرایە چاوی من قیت و قنج لەنێو دێ دا سووڕایەوە, وەك ئەوەی بڵێ: کێوە چووکەکان ئەمن دروستم کردوون و گەورەکانیش بابم. منەتی بەکەس نەبوو"

"منداڵەکانی عەبدیخان چییان بەسەر هات؟"

"لەدێی باریان کرد, دارونەداریان بەجێ هێشت و چوونە شارۆچکە. منداڵی ئەو عەبدیخانە کە رۆژێك وەك کێو دەینەڕاند ئێستا چوون بەستەزمانە لەوێ دوکانیان داناوە. زگم پێیان سووتا, ئەتۆ نەخۆش بووی لەبیرم چوو بڵێم, وەختێك لەئاوایی دەڕۆیشتن بەستەزمانانە چاویان ببوو بە گۆمی خوێن, دەگریان. هەموو خەڵکی دێش بۆیان گریان. وەختێك عەلیەیەشەل خانووەکەیانی کڕی, دەت گوت خەنجەری لە دڵی خەڵکی ئاوەدانی داوە. خانووی عەبدیخان, خانێکی وا گەورەو گران بوو بە هی عەلیەیەشەل, بوو بە هی عەلیەیەشەل, گوێت لێبوو حەمەد, گوێت لێبوو؟

حەمەد گوتی: گوێم لێبوو دایە, چاکم گوێ لێبوو.

"ئەو ژنە بێکارەیەی عەلیەیەشەل بەخۆیو یازدە منداڵی لیکنەوە چوون لە خانووی ئاغازێڕەی خۆمان دا دانیشتن. ئەمەشت بیستوە؟"

"زۆر چاکم بیستوە دایە".

"لە دێی دا دوکانێك کراوەتەوە, خاوەنەکەی خەڵکی دارندەیە, زۆریش پیاوی چاکە, ناوی مەولوودە گۆدەیە, مەولوودئاغا زگێکی هەیە ئا...ئەوەندە. ئەدی زۆر پیاوی چاکە, دوکانەکەشی پڕپڕ لە شتومەکە. قوماشی گوڵباسمەیی و ئاوریشمی, زەنگیانە, ئاونەباتی رەنگاوڕەنگ, کەوش, خوێ, ئاڵەت, قەند... هەرچی بتەوێ. ئەوەی لە دوکانی مەلوودەفەندی هەیە لە شارۆچکەش دەست ناکەوێ. زۆریش پیاوی چاکە هەرکە لە دوورەوە چاوی بەمن دەکەوێ دێتە پێشەوەو دەڵێ: فەرموو دایە. بانگم دەکاتە دوکانەکەی, بەدەستی خۆی قاوەم بۆ دروست دەکا. لەکەسیش داوای پارە ناکا. ئەوانەی پووڵیان هەیە دەیدەنێ و ئەوانەی نیانە لەدەفتەردا دەینووسێ. دوکانەکەی وەك خەڵێفەمێش پاك و خاوێنە. تەنانەت خەڵکی دێیەکانی دیکەو دەوارنشینەکانیش لە کوێستانێ ڕا دێن شتی لێ‌دەکڕن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پاشان داهاتەوە بن گوێی حەمەدو بەسپایی پێی گوت:

"کەس لێت نەزانێ، هەربۆخۆت بزانە، دەڵێن حکوومەت ئەوی لەبەر تۆ ناردوەتە ئێرە. ئەمنیش لێی بەشکم. چاوەکانی خائین دیارن! ئەمن لەو جۆرە بنیادەمانە کە زۆر پێدەکەنن و لەگەڵ هەموو کەس خۆ ڕێك دەخەن، دەترسم. لەوەتا عەلیەشەلیش هاتوە شەوو رۆژ پێکەوە سرت و خورتیانە. لەپاش ئەو وەختە ئیدی قینم لێی دەبێتەوە. جارێکیشیان لە کاتێك دا لامەلامەی لەبەر من دەکرد بەزۆڵەتی لەتۆی پرسی. ئەمنیش گوتم: نا حەمەدۆکی دەڵێی؟ ئەو لەو دەوروبەرانە نیە. گوتم دەڵێن چووەتە حەڵەب. وەختێك ئەمەی بیست لەفکرەوە چوو، وا لەگژ فکران ڕاچوو، هەر مەپرسە. لەوەڕا زانیم پیاوی دەوڵەتە، بەتایبەتی کە هەمیشە لەگەڵ عەلیەشەل سرتەو خەڵوەیەتی".

"عەلیەشەل دیسان قەرارە بێتەوە؟"

"ئەمن دەمەوێ سەد ساڵی ڕەبەق رووی تێنەکاتەوە، ڕەبی ژێروژوور بێ! ئەگەر بێتەوە دەیکوژی، وەنا؟"

"دایە، پێم گوتی ئەمن ئیدی وازم لە یاغیگەری هێناوە... بڕوانە نە تفەنگم پێیەو نە چەك".

دایەحۆری بێدەنگ بوو و ماوەیەکی زۆر تێیەوە ڕاماو پاشان گوتی:

"کەوایە ئەتۆ بێ چەك و تفەنگ هاتوویە نێو دێ. کوڕە دەت کوژن. لەخوا ناترسی، شەرم لە پێغەمبەر ناکەی کە ئاوا دەگەڕێی؟ کوڕە ئەتۆ کەوا بە ڕووت و قووتی دەگەڕێی منداڵێکی دوو ساڵەش دەتوانێ بت کوژێ".

دایەحۆری سەری لێشێوابوو، نەیدەزانی چ بکا. لە ژوورەکەدا هەڵدەسووڕاو هەرچی وەبەر دەستی دەهات لە مووەرەدارو لێفەو دۆشەکەوە بگرە هەتا دەفرو ئامان و سینی و کەشەف هەمووی لەپاش دەرگای ژوورەکە لەسەر یەك دانان.

"ئەوە چ دەکەی؟"

"گەوجی نەفام نابینی چ دەکەم؟ دەرگا قایم دەکەم".

پاشان باڵنجێکی هەڵگرت و بە پەنجەرە چووکەڵەکەیەوە نا:

"با رووناکایی نەچێتەدەر".

"دایە جارێ وەرە نەختێك لەلام دانیشە، وەرە دایکە جوانەکەم"

دایەحۆری بە راوێژێکی تێکەڵ بە گاڵتەپێکردنەوە گوتی:

"ئەوە هاتم دانیشتم حەمەدئاغا، هاتم لەکنت دانیشتم حەمەدئاغا، ئەتۆ بەخوێنی سەری خۆت تینووی. وەختێك دەهاتیە ئێرە کەس نەیدیتی؟"

حەمەد گوتی: کەس نەیدیتم.

"خوایە چ بکەم چارم چیە لەدەست ئەم هەتیوەی برایم سواڵکەر... ئەمانە ئەوەندە ئەقڵیان نیە کە نابێ بەبێ چەك هەستن بێنە نێو ئاوەدانی... ئێستا ماوزەرێك و توورەکە فیشەکێك لە کوێ پەیدا بکەم بۆی بێنم... خوای گەورە ئەتۆ کە هەموو شتێکت داوە بەم حەمەدە هەتیوە، ئەی خوا چاوگەشە جوانەکەم بۆچی بەقەد دەنکەجۆیەك ئەقڵت نەداوەتێ؟ هاتوەتە نێو دێ کە وەك مەڕ سەری ببڕن..."

دەهات لە تەنیشت حەمەدی دادەنیشت، دەیبۆڵاندو هەڵدەستا لە نێو ماڵەکەدا دەخولایەوەو هەرچی وەبەر دەستی دەهات بەپاش دەرگاکەیەوە دەناو دووبارە دەهاتەوە ماوەیەکی درێژ تەماشای روخساری حەمەدی دەکرد، کە دەت گوت تازەی ناسیوە. دووبارە هەڵدەستایەوەو لەنێو ماڵەکەدا دەسووڕایەوە، لەجێی خۆی بەند نەدەبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"راوەستە دایە, بەخوا هیچ نابێ. کەس نازانێ هاتووم"

دایەحۆری بە دەنگێك کە وەك وشەوشی ماری رەش دەچوو, دەیگوت:

"گەوجی نەفام, گەوجی نەفام, چما ئەتۆ نەبووی کە گوتت چاوی من ببەستن و وەك کوێران بە کێوان دا بم گێڕن؟ هەتیو پێت وابوو ئەمن, پێت وابوو دایەحۆری جێی تۆ بە جەندرمەکان دەڵێ؟ هەتیوە چڵمنە, پێت وایە لەبیرم چووە چ بەڵایەکت بەسەر هێنام؟ رەبی خوا زەلیلت کا! حەتمەن گوتووتە کە جەندرمەکان ئەمن دەگرن و کەولم دەکەن, پێت وابوو دایەحۆرییش خۆی پێ ڕاناگیرێ و جێگاکەتیان پێ دەڵێ, بەڵێ؟ هەتیوە ریخنە ـ لە حاڵێك دا بە مست لە سنگی خۆی ڕادەکێشا ـ بەمن دەڵێن دایەحۆری, تێگەیشتی؟ دایەحۆری... بەمن دەڵێن دایەحۆری. ئەگەر گۆشتی لەشمیان ئەنجن ئەنجن کردبایە, ئەگەر چاوەکانمیان هەڵکۆڵیبان ئەمن... ئەمن چما دەکرا ئەمن جێگای تۆ, جێگای کوڕەکەم, نووری چاوەکەم بەوان بڵێم؟"

"دایە ئەمن نەم گوتبوو چاوانت ببەستن, ئەمن کاری وام نەکردوە"

"چما ئەوان رەفیقی تۆ نین؟"

"نا دایە, کێ گوتوویە رەفیقی منن. وەختێك بریندار بووم و لەهۆش خۆم چووم, ئەوان لەوێ دیتیانەوە. چاوبەستن داب و شوێنی کۆچەرییانە".

"هەی گووم کردە داب و شوێنەکەیان"

"گووی تێکە دایە, باشە گووی تێکە"

"ئێستا, ئێستا, ئێستا چ بکەین؟ ئێستا ئەگەر جەندرمە ماڵەکەیان گەمارۆدا چی؟"

حەمەد کەوتە فکرەوە, چۆن توانیبای دایەحۆرییە قانیع بکا کە ئەمشەو گیروگرفتێکی تووش نابێ؟ سەرەنجام گوتی: جەندرمە سۆراغیان لە هیچ کوێ دیار نیە. کەس ئاگای لێ نەبوو کە هاتمە ئێرە. جەندرمە لە فکری گیانی خۆیان دان. باسی مارو مێرووو ئاسمان و رێسمانی کرد, بەڵام بێسوود بوو, هەتا زیاتری قسە دەکرد ترس و نیگەرانیی دایەحۆری زیادی دەکرد, نەك کەم. حەمەد گێژ ببوو, نەیدەزانی بڵێ چی و چ بکا. لە نەکاو فکرێکی بەدڵ دا هات و سێبەری زەردەخەنەیەك بەسەر روخساری دا تێپەڕی و گوتی:

"دایە".

"بڵێ بزانم ناپیاوی نەفام".

"دایە, دایکە جوانەکەم, ئاخر رێی تێدەچێ ئەمن بەدەستی خۆم, خۆم لە ئاگر باوێم؟"

"باشە, دەتەوێ چ گوویەك بخۆی؟"

"برۆ دەرێ تەماشاکە, ئەسپەکەم لەدەرێیە, لە پشت ماڵێ چاوەڕێیە. برادەرەکانیشم لەو پشتە لەنێو شاخەکانن... ئەگەر شتێك روویدا... خۆ داوێمە سەر ئەسپەکەم, تفەنگیش لە تەنیشت زینەکە لەبەر دەستم دایە".

لەنەکاو روخساری دایەحۆری کرایەوە, ئارام بوو, دەت گوت هەر ئەو دایەحۆریی تاوێك لەمەوبەریش نیە کە سەری لێشێوابووو دنیای وەسەر خۆی گێڕابوو.

"دەبڵێ کورِم, کوڕە ئازاکەم, حەمەدی خۆم بڵێ بە دایکی خۆت بڵێ ئیدی یادگاری دوونەی جوان".

"ئەگەر وانەبایە, ئەمن هەروا بەدەست بەتاڵی دەهاتمە نێودێ؟"

دایەحۆری ماوەیەك هەروا بەسەر پێوە راوەستاو ئەمجار گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئۆ رەبی کوێر بم و دەستەکانم شکێن, خۆ ئەتۆ لەبرسان مردی"

حەمەد بەخۆشحاڵی‌یەوە گوتی: برسیمە دایە.

"وەرە یارمەتیم بدە ئەو شتانەی بەپاش دەرگامەوە ناون لەجێی خۆیان دانێمەوە".

دا یەحۆری ئەوەندەی شڕو شالاّت بـەپاش دەرگـاوە نـابوو کـە هـەتا لایـبردن و لـەجێی خـۆی دانانـەوە زۆری خایانـد.

دایەحۆری کە چێشتی وەسەر دەنا, بەداوای لێبووردنەوە گوتی:

"دەمەوێ رۆنی بچۆقێنم. بەو نیوەشـەوە بـۆنی رۆنـی لـە دێـی دەگـەڕێ و ئاومالـەکان تێدەگـەن کـە حەتمـەن یـەکێك هاتوەتە ماڵێ دایەحۆری".

"نان و پەنیرت هەیە؟"

دایەحۆری گوتی: هەنگوینیشم هەیە.

"ئێستا کەوایە سبەینێ چێشتێ لـێنێ. ئیشتیام لە دۆینەی دەستی تۆیە".

دایەحۆری مەنجەڵەکەی لەسەر ئاگر لابرد, سفرەی هێنا, لەپێش حەمەدی راخست و گوتی:

"سەرشیرمان هەیە, ئەمڕۆ بەیانی دروستم کردوە"

"خۆش بی دایە".

هەتا حەمەد نانەکەی خواردو لـێبووەوە قسەیەکیان نەکرد.

"دایە ئەمن لەمەولا ئیدی واز لە یاغیگەری دێنم".

حەمەد دوای ئەم قسەیە چاوەڕوان بوو دایەحۆری یەخەی بگـرێ و بلـێ: بۆکـوێ, بۆکـوێ دەچـی؟ کـوێ؟ حەمـەدۆکی ترسەنۆك بۆ کوێ. لەو حاڵەدا داخوا ئەو سووکایەتی‌یەی پێ قبووڵ دەکرا؟ چما پێش کوشتنی عەبدیخان داستانێکی لەو بابەتەی بەسەر نەهات؟

"دایە, دەمەوێ سەری خۆم هەڵگرم و لێرە بڕۆم, بچمە جێگایـەك کـەس ناوونیشانیشـی نـەزانێ. تێکـەڵی ژن و منـداڵ دەبم. حەمەدۆك دەمرێ. دەمەوێ ناوی خۆم بگۆڕم".

حـۆری ئـارام و بێدەنگ بێئـەوەی دژکردەوەیـەك لـەخۆی نیشـان بـدا, رووبـەڕووی حەمـەدۆك دانیشـتبوو و گـوێی بـۆ راگرتبوو.

"دایە! عەبدیخان مرد هەمزەکەچەڵ هاتە جێگای, هەمزە مرد جێگاکەی... عەلیسەفابەگ مرد... دایە! ئەم دنیایـە ئاغای زۆر تێدان, زۆرن دایە..."

حۆری بێدەنگ و بێئەوەی قسەیەك بکا گوێی دەدایە قسەکانی.

"حەمەدۆکیش ئەگەر بمرێ, زۆر حەمەدۆکی دیکە دێن. ئاغاکان لە حەمەدۆکەکان کـەمترن. حەمـەدۆکێك بمـرێ, هـەزار دەهەزار سەدهەزار حەمەدۆك جێگای دەگرێتەوە, ئەمنیش نەبم هیچ گرنگ نیە..."

حەمـەد لەبنـەوە تەماشـای وی دەکـردو دەیەویسـت دژکـردەوەی وی هەڵسـەنگێنێ. حـۆری وەك بـەرد بێـدەنگ بـوو, بێئەوەی گۆڕانێك بەسەر هێڵەکانی دەم و چاوی دا بێ گوێی دەدایە قسەکانی.

"بچیە سەرێ و بێیە خوارێ ئاخرو ئاقیبەتی کاری چەتەیی گوللەیەکە, وانیە دایە؟"

چـاوەڕوانی قسـەیەکی وی بـوو, بـەڵام دایـەحۆری بێـدەنگ بـوو. نـە قسـەیەکی بـەدەم دا دەهـات و نـە چـووکترین دژکردەوەی لەخۆی نیشان دەدا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەچمە دێیەکی چەپەك، زەوییەکی لێدەکڕم. نەختێك پارەم هەیە، خانوویەك دروست دەکەم. ناوی خۆشم دەنێم برایمەڕەش یان برایم سواڵکەر، باشە؟ منداڵم دەبن. تێگەیشتووم چەتەیی کاری من نیە. ئەمنیش وەك بابم وام. لەسەرم دە، نانم لەدەست بڕفێنە، بنیادەمێکی دڵنەرمم. پیاوکوشتن کاری من نیە. زۆرم بیر لێکردوەتەوە، ماڵێك کە خوا دروستی کردوە هەر بۆخۆی دەتوانێ وێرانی بکا".

حۆری کە سەری داخستبوو پرسی: ئاوت دەوێ؟

"زۆر سوپاس دایە. هەروەك ئەتۆ زگت بە عەبدیخان دەسووتێ... - تەماشایەکی روخساری دایەحۆریی کرد- ئەمنیش زگم بە عەبدیخان و عەلیسەفابەگ دەسووتێ".

دایەحۆری چاوی لێمۆڕ کردەوەو گوتی:

"وست بە سەگباب! ئەمن نەم گوت زگم بە عەبدیخان دەسووتێ، زگم نە بە عەبدیخان دەسووتێ و نە بە عەلی سەفابەگ، ئەوان ئەو ماڵە نین کە خوا دروستی کردوە، ئەوان ماڵێکن کە شەیتان دروستی کردوە. ماڵێك شەیتان دروستی کردبێ، بنیادەم دەبێ وێرانی بکا، بنیادەم بۆخۆی..."

"ئەمن دەمەوێ لێرە بڕۆم بچمە ئەو خوارە بۆ چوکووراوا، سەیرانێ هەڵگرم و بچمە جێگایەك کە کەس ناووناوبانگی نەبیستبێ. دەمەوێ ببمە برایم سواڵکەر".

"کوڕی خۆم دنیا پڕ لە برایم سواڵکەرە، لەوە ئاسانتر، لەو دنیایەدا لەوە ئاسانتر نیە کە پیاو ببێتە برایم سواڵکەر".

قسەکانی دایەحۆری کاریان لەناخی دڵی کردو ئەویان گۆڕی. بە راستییش دنیا پڕ بوو لە کەسانی وەك بابی کە کاریان بە کاری هیچ شتێك و هیچ کەس نەبوو.

"کوڕم حەمەد! شتێکت پێ بڵێم، شتێکت پێ دەڵێم بەڵام لێم عاجز مەبە، باش؟ راستە ئەتۆ لەمن نەبووی، بەڵام لە دایکت و برایم سواڵکەری بابت زیاترم زەحمەت پێوە کێشاوی. هەر لەبەر ئەوەش لە قسەکەم دڵگران مەبە. ئەمن تاقە نینۆکێکی حەمەدۆکی مردوو بە سەد هەزارو سەدهەزار برایم سواڵکەر ناگۆڕمەوە".

"کەوایە ئەتۆ دەڵێی ئەمن نابێ واز لە چەتەیی بێنم؟"

دایەحۆری رقی هەستاو گوتی:

"ئەمن قسەی وام نەکردوە، گیان، گیانی خۆتە کوڕم - دەستەکانی دەلەرزین و ماسوولکەکانی دەم چاوی دەبزووتن - لێدە بڕۆ، ئەمە عەرزو ئەوە گەز".

"لە چوکووراوا..."

"تێگەیشتم، ئەتۆ لەگەڵ کچێك زەماوەندت کردوە، چما وانیە؟ عەلییەشەل بە دراوسێکانی گوتبوو. کچەکە زۆر جوانە. باب و براکانیشی وەك پڵنگ وان".

"بەڵێ دایە، زەماوەندم کردوە"

"خوا پێوقەدەمی مەبارەك کا. گوتت کەنگێ، کەنگێ دەتەوێ بچیە چوکووراوا؟"

"سبەو دووسبەی".

حۆری بێدەنگ بوو. مووی لەشی راست بوونەوەو راوێژی قسەکردنی توند بوو:

"کەنگێ؟ گوتت کەنگێ؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێوەکانی گرژ بوون و لەرزین. حەمەد شارەزای ئەم حاڵەتە بوو. دایەحۆری وەختێك لێوی دەلەرزین دەبوو بە پڵنگێك. هەربینا تەقیەوە بەڵام مەعلووم نەبوو بۆچی هێشتا بێدەنگ بوو. حەمەد چاوەڕوانی تەقینەوەی رقی دایەحۆری بوو. دایەحۆری وردە وردە ئارام دەبووەوە.

"کوڕم، دوژمن لە پشت ماڵی سەیرانی چاوەڕوانتە. دوور لە چاوی خەڵك و لە تاریکەشەوێکی بارانی دا کە چاو چاوی نابینێ، چۆن دەڵێی کەس ئاگای لە هاتنت نەبووە لەبەر بارانێك کە جێی وشکی لە لەشت دا نەهێشتوە بێ هیچ ترس و خۆفێك دەچیە نێو کەمین. دەوری ماڵی سەیرانێیان گرتوەو هەزاران چاو چاوەڕوانتە، بێدەنگ و بێ هیچ هەست و خوستێك. شەلاڵی بارانی شەوێ دێی، دیواری ماڵەکانی چوکووراوا قامیشەو سەربانەکانی چرپ و چاڵ.

بارانی گوللە دەبارێ و هێشتا ناوی سەیرانێت نەهێناوە، گیانت دەردەچێ. کچی خەڵکی بۆت دەگری، بەڵام ئەوە دایکە کە دەسووتێ و دایکە کە بەکوڵ دەگری، ئەتۆ دەتەوێ ئەمنی پیرو بێحاڵ ئەو رۆژانە ببینم... لێدە بڕۆ، هەرکوێت پێخۆشە بچۆ. پێت خۆشە برایم سواڵکەر بەو حەز دەکەی "وەلی لایەجی"، کێت پێخۆشە ئەو بە، بەڵام مەمرە. کوڕم مەیەڵە بۆت بگریم. لەدایك و بابت زیاترم هەق بەسەرتەوە هەیە... ئەتۆش ئینسانی چاکی. دەزانم دڵت نایە مێروولەیەکیش ئازار بدەی، ئەگەر ئەمن نەت ناسم کێ دەت ناسێ گوڵەکەم؟ کوشتنی عەبدیخان و عەلی سەفایان لەنێوچاوانێ تۆ نووسیوە. ئەتۆ ناتوانی لەبەر چارەنووس رابکەی، لێدە بڕۆ، ئۆغرت خێر بێ، رێگات بێخەتەر بێ. بڕۆ لەپێش چاوان ون بە، بەڵام خۆت مەخە کەمینی دوژمنەوە.

"دایە، قسە ناکەی، لەبەر خۆتەوە دەڵێی چی؟"

دایەحۆری رەنگی رەش داگیرساو راست بووەوە:

"بێمێشك. خوایەگیان ئاخرو ئاقیبەتی چ دەبێ؟ ئەم کوڕە نابێتە بنیادەم... کوڕی خەڵکی ئەگەر بەساڵدا دەچێ ئاقڵتر دەبێ. هی مەمانان ئاوا دەردەچێ، گێژو شێت، نازانێ قسەش بکا".

" چ بووە دایە؟"

"گۆڕی بابت بووە. تووتکەسەگ دەیەوێ ببێتە برایم سواڵکەر. برایم سواڵکەر هەر نەبێ بنیادەم بوو، وەك تۆ بێمێشك نەبوو. خوا بت کا بە قوربانی ئەو ناوە جوانەی برایم سواڵکەر".

"لەسەرەخۆ دایە، لەسەرەخۆ، نازانم بۆچی تووڕە بووی، دەست و لاقت ماچ دەکەم ئەتۆ چیتە دایە؟ وەرە ئێرە دانیشە بزانم"

"حەمەدە لەخۆڕیوی قوون نەشۆر دەیەویست ببێتە چەتە. جارێ دەرپێیەکەت هەڵکێشەوە، دوایە بچوو چەتەیی بکە. زۆر چاك دەکەی کە دەتەوێ بڕۆی".

"دایە دەبەرت مرم ئەتۆ چتە؟"

"دایەحۆری لاسای کردەوە:

"دایە چتە، ئەتۆ چتە".

بە پێکەنینەوە لەسەری رۆیشت:

"دایە چتە؟ کوڕە بەچکەشێرەکەم ماشەڵلا هەزار ماشەڵلا باش فێر بووە بڵێ چتە".

"دایە چتە؟"

دایەحۆری دەنگی هەڵبڕی و دەستی کرد بە هات و هاوار.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دایە بێدەنگ بە، دایە لە دەرێ گوێیان لە دەنگت دەبێ، دەڵێن بەم نیوەشەوە..."

حۆری دەستی دە کەلەکەی نان:

"با گوێیان لێبێ، با جەندرمە گوێیان لێبێ و بت کوژن و ئەمن نەجاتم بێ لەدەست تۆ، ئەتۆ دەتەوێ لەبەر خاتری ئەو سەیرانە جە... بچیە چوکووراوا نا؟ پێت وایە جەندرمە هەروا سەربەخۆ بەرەڵڵایان کردوە؟ کە چوویە وێ جەندرمەکان لە کەمین دێنەدەرو هێشتا سەیرانت نەدیوە مشوورت دەخۆن. گۆیا تەلیسم و برووسکەت پێن، بەردە برووسکەکەشتمان دی: ئەگەر ئاناجیخ سوڵتانی چل چاو فریات نەکەوتبوو بە ساغ و سلامەتی دەچوویە لای عەبدیخان... ئەمنیش لە پەنا قەبری عەبدیخان قەبرێکی جوانم بۆ هەڵدەکەندی و دوایە دەهاتم بە قەبرەکەشتم هەڵدەمیزت. کورە دەت کوژن، وەك بێژینگ کون کونت دەکەن. پێت وایە ماڵی سەیرانێ لەژێر چاوەدێری دا نیە؟"

"تێگەیشتم دایە، دەستت ماچ دەکەم، لێوەبرە"

دایەحۆری نەڕاندی: لێنابڕمەوە.

"دایە پەژیوان بوومەوە، بەخوای دایە ناچمە چوکووراوا، بەخوا تێگەیشتم دەڵێی چی..."

حۆری هات، چۆکی بەچۆکیەوە داو دەستی بەسەر سەریدا هێنا:

"کورە ئاقڵ و ئازاکەم، کورە جوانە ڕێگرەکەم حاڵی بووە، حەمەدۆکم حاڵی بووە..."

"دایە بەخوا تێگەیشتم، ناچمە چوکووراوا. بێدەنگ بە. وەدوا سەیرانێ ناکەوم. ڕێگایەك بۆ دیتنی دەدۆزمەوە".

دایەحۆری گوتی:

"ئەسپە شێتەکەت کە لەپشت ماڵێیە دەینێرمە وێ. ئەگەر پێت خۆشە دەتوانین عەلییەشەلی گووسەگی هەزار ڕوو بنێرین. پاشانیش کە ئەتۆو سەیران ڕۆیشتن دێ شوێنتان هەڵدەگرێ و دەتان بینێتەوە. ئەتۆش ڕاست وەك عەبدیخان دەیکوژی و دوایە ملی کێوان دەگری..."

دایەحۆری بەرەبەرە هاتەوە سەرەخۆ. باشە هەقی بوو. بیری کردەوە کە بۆچی ئەوەندە تووڕە بووە. بۆچی؟ چونکە هێشتا خەفەتی چاوبەستنەکەی لەسەر دڵ مابوو. زەردەیەکی هاتێ. حەمەد سەری بەلاوە نا:

"دایە سەرم مەخەرە سەر توخوا، هاتمەلات کە..."

وەختێك حەمەد وەك منداڵی هەتیو ملی بەلاوە نا، دایەحۆری ئاگری لەدڵ بەربوو.

"ئەمن سەیرانێت وەدەست دەدەم، ئەتۆ ئەو کارەی بەمن بسپێرە. ئێستا کە ئەتۆ ناتەوێ بچی..."

"دەمەوێ هەتا زووە بڕۆم دایە".

"کوڕم ئەمن چۆن بەو دەم و دەستە سەیرانێت بۆ بێنمە ئێرە".

"هەر جۆرێك توانیت بیهێنە".

"ڕاوەستە با ڕۆژ وەبێ. مەحموودەخڕەی دەبینمەوە، ئەویش سەیرانێ دەبینێتەوە. پاشان ئەتۆ لە جێیەك چاوەڕوان دەبی".

"ئەمن تا ئەودەم لەکوێ بمێنمەوە. ئێستا ئیدی ئەمن یاغی نیم"

"ئەتۆ بچووە بنی جەهەننەمێ، باشە؟"

"باشە، دایە!"

"ئەمن سبەینێ مەحموودەخڕەی دەبینمەوە... ئەتۆش... ئەتۆش..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایەحۆری بیری دەکردەوە, دەستێکی لە شانی حەمەدی داو گوتی:

"خوا کوێرت نەکا حەمەد, ئەتۆش بچوو, لای ئاناجیخ سوڵتانی چل چاو - چاوەکانی بریسکەیان دا- بچوو, هەم لەبەر ئەوەی چاکی کردوویەوە دەستی ماچ کەو هەم دوعایەکی لێوەرگرە کە ئیدی گوللەت وێ نەکەوێ. دەچیە وێ, دەستی ماچ دەکەی, دوعایەکت دەداتێ, لەوانەشە دوعات بەسەردا بخوێنێ... ئەودەم ئەتۆش وەك گەنج عوسمان ئەگەر سەرت بکەوێتە بن هەنگڵیشت, دیسان نامری"

"لەمەودوا ئەمن دوعام بۆچیە دایە؟"

"هەموو کەس هەمیشە دوعای خانەقای چل چاوی پێویستە, هەم لەم دنیایەو هەم لەو دنیا..."

"باشە دایە, سبەینێ پێش تاوهەڵاتێ وەڕێ دەکەوم".

"نا سبەی شەوێ دەڕۆی, سەر لە ئێوارێ, هەر کە تاریك داهات..."

هەتا بەیانی باسی زۆر شتیان کردو قسەیان لە زۆر خەونی شیرن کرد. وەختێك حەمەد ناوی خۆی گۆڕی و بوو بە برایم سواڵکەر چ دەکا! کە منداڵیان بوون دایەحۆری هەتا دەمرێ داژداریان دەکاو پێیان دەگەیەنێ. چ دەمێنێ بیکەن؟..."

دایەحۆری گوتی:

"زۆر خۆشحاڵم حەمەد. وەختێك مردم ئەتۆو سەیران جەنازەکەم هەڵدەگرن. ئەگەر لە ماڵی ئێوە مردم, ماڵتان لەهەر کوێ بێ جەنازەکەم بێننەوە ئێرەو لەپەنا قەبری مام دورمووش عەلی بەخاکم بسپێرن, باشە؟"

"باشە دایە".

دایەحۆری وەك گەورە کچێك راست بووەوەو گوتی:

"راوەستە کڵاوێکی جوانم بۆ چنیوی. مەرەزە, زۆر نەرمە, گوڵیشم تێهاویشتوون. ساڵێك سۆمایی چاوم لەسەر داناوە. ئەگەر هاتبوومە لات لەبیرم چووبوو لەگەڵ خۆمی بێنم وەرە لە سەرتی نێ, بزانم".

دەرگای سندووقە سەوزەکەی کردەوەو لەنێو بوخچە چل کوتەکە کڵاوەکەی دەرهێناو لەسەری حەمەدی ناو گوتی:

"لێت دەکاڵێتەوە. ئەم کڵاوە لەسەر نێی کەس نات ناسێتەوە. هێندەی نەماوە رۆژ بێتەوە, با بچم دۆینەکە وەسەر نێم".

دۆینەکەی وەسەر ناو چوو دووبارە سندووقەکەی کردەوە. لەکن حەمەدی جلەکانی داکەندن و ئەو جلانەی کردە بەری کە وەختێك لەلای چادرنشینەکان هاتەوە لەبەری کردن.

"پاش ئەوەی لەکن تۆڕا هاتمەوە ئەم جلانەم لەبەر کردن. ئێستاش ئەمانە دەکەمە بەرم".

حەمەدۆك گوتی:

"خۆش بی دایە, ئەمن ناتوانم چاکەی ئەو هەموو میهرەبانییەی تۆ بدەمەوە..."

"هەستە بڕۆ رووحی خۆت نەجات دە, ببە خاوەن ماڵ و منداڵ"

هاتەدەرێ, چووە پشت ماڵێ و وەختێك لە دوور لەسەر لووتکە شاخێکی چووکەڵە تارمایی ئەسپەکەی دی بە خۆشحاڵی غاری دایەوە ماڵێ و گوتی:

"ئەسپەکەت لەوێ وێستاوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەدۆك و تاژی تەحسین لە "كۆمەكلیك ئیبلی" تووشی یەكتربوون، بارانێكی وەك لافاو دەباری. دلۆپە بارانەی درشتە درشتە بە تەپە تەپ دەكەوتنە سەرزەوی. لە چیاو دۆڵەكانەوە لافاوێكی زەردی كەفاوی بە هارەهاڕ بەردو مووره داری لەگەڵ خۆی دێنان و لە بەرزاییەوە دەیهێنانە خوار. لێكدالێكدا هەوره تریشقە دەدرەوشانەوەو بریسكە لەو دارەبەرزە جەنگەڵیانەی دەدا كە لەو دەوروبەرە هەبوون.

تاژی تەحسین بە دیتنی حەمەدۆك لە ترسان نەیدەزانی چ بكا. وەك گوناهكارێك كە لە كاتی تاوانەكەیدا دەگیر كەوتبێ سەری لێشێوابوو، نەیدەزانی بۆ كوێ هەڵێ، بە رەنگێكی زەردی وەك زەردەچێوەو بە دەست و لاقێكەوە كە ماسولكەكانیان رەق ببوون لەوێ لە نێوەڕاستی رێگادا راوەستابوو. باران وەك لوولەمەسینە لە ئەندامی هەڵدەچۆڕاو چاوی لە چاوی حەمەدەوە بڕیبوو. حەمەدۆكیش راوەستابوو تەماشای وی دەكرد: ئەم پیاوە بۆچی هەر كە منی دی ئاوا ترسی ڕێنیشت؟ پاش ماوەیەك تاژی تەحسین هاتەوە سەرخۆی، بە دەم حەمەدۆكەوە پێكەنی و بە راوێژێكی وەك داوای لێبووردنەوە گوتی:

"ئۆغر بێ حەمەدۆك ئاغا".

"كێ، كێ، گوتت كێ؟".

"گوتم حەمەدۆك ئاغام".

"لەگەڵ منت بوو؟"

"ئەی دەتەوێ لەگەڵ كێم بێ، لەگەڵ تۆم بوو ئاغام. لەم دنیایەدا چما جگەلە تۆ حەمەدۆكێكی دیكەش هەیە؟"

حەمەدۆك غافڵگیر كرابوو. هەرچەندی هەوڵی دا خۆی ناشارەزا بكا، نەكرا. ئەم پیاوە ئەوی ناسیبوو. تەنانەت وا دیاربوو باشیشی دەناسێ. لێی پرسی:

"ببوورە، ناوت چیە؟"

"بەمن دەڵێن تەحسین ڕێوی".

"خەڵكی كام دێی؟"

" گەڵی شكۆفە "

"لەو دێیە تاژی تەحسینێكیش هەیە، دەیناسی؟"

"دەیناسم ئەو تاژی تەحسینە خۆمم، ئەمن ڕێوییەكم بۆ خۆم"

حەمەدۆك پێكەنی... چوونە بەر نوای گابەردێك كە لە تەنیشتیان بوو. ئەوێ باران نەیدەگرتەوە.

"لە كوێڕا هاتووی، بۆ كوێ دەچی؟"

"لە خوای شاراوە نیە، چ لە تۆ وەشێرم ئاغام، خەریكی قاچاخچیەتیی جگەرەم".

كیسەیەكی ئەستووری مشەممای لە گیرفانی دەرێنا، دەستەكانیی بە گڵ وشك كردنەوە، كاغەز سیگاری لە توورەكەكە دەركێشا، سیگارێكی پێچایەوەو بۆ حەمەدی راداشت. حەمەد ئەو ئەستێ و پووشووەشی كە تەحسین بۆی راداشتبوون وەرگرت. پووشووەكە یەكەوجار گرتی. پووشووەكە كە لە هەوای كوێستان دا ئاگری گرتبوو بۆنێكی خۆشی لێهەستا.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کاک تەحسین, زۆر لەمێژ بوو جگەرەم نەدەکێشا. چەتەیی ئەمەیە ئیدی. ڕۆژێك جگەرەت دەست دەکەوێ پێنجان دەستت ناکەوێ. جگەلەوەش ئەم ژەهرەمارە زۆری زیان هەیە".

تاژی تەحسین گوتی: ئەمنیش جاروبار دەکێشم.

تەحسین لەسەر ئەو بەردە کە لێی دانیشتبوو ئارام و ئۆقرەی لێ‌هەڵگیرابوو, لە جێی‌خۆی بەند نەدەبوو. تاوێك دەترساو تێك دەچوو, دوایە دووبارە خۆشحاڵ دەبوو. پاشان چاوی لە چاوی حەمەدەوە دەبڕی‌و کاتێك حەمەد تەماشای دەکرد چاوی لێ‌وەردەگێڕا. ئەم وەزعە لەبەر چاوی حەمەدۆك ون نەبوو: ئەم هەتیوە کەڵەکێکی لەبن سەردا هەیە, دەبێ بزانم چیە.

"وەختێك ئەمن بریندار بووم, ئەتۆ لە باقرگدیگی بووی؟"

"بەڵێ لەوێ بووم حەمەدۆك ئاغام. ئەسپێك هەیە ئا... ئەویش لەوێ بوو, ئەسپی خەنەیی دەڵێم لەسەر دوندی شاخەکە راوەستابوو, لە جێی خۆی نەدەبزووت, هەر لەوێ وێستابوو"

"بیستم وەختێك بریندار بووم ژنان شیوەنیان بۆ کردم".

"ئەرێ, وەختێك یاوەر فەرمانی بە جەندرمەکان داو جەنازەی تۆی لێ‌وەرگرتنەوە, ئەوانیش جلەکانی تۆیان لەبەرت داڕنی‌و لەگەڵ خۆیان بردنە دەشتێ‌و سێ شەوو ڕۆژان بەسەریان دا گریان".

"ئەو حەمەدۆکە هیچ وەك من دەچوو؟".

"وەك ئێستای تۆ؟ بە هیچ جۆر وەك ئێستای تۆ نەدەچوو. ئەو بەژنی دوو میتر دەبوو, چاو گەورەو برۆ پڕپشت بوو, روخساری تاوەسووت بوو, پیاوێکی زل و ناقۆڵابوو".

"خەڵکی گەلی شکۆفە لە منداڵی حەوت ساڵەوە تا پیری حەفتا ساڵە هەموویان من دەناسن. چۆن بوو بە هەڵەچوون؟"

"کەس بە هەڵە نەچوو حەمەد ئاغام. تەنانەت ئەمنیش پێم وابوو ئەو کابرایە حەمەدۆکەو براپەوە".

حەمەد پێ‌کەنی: زۆر شتێکی سەیرە.

تاژی تەحسین بۆی سەلماند:

"بەڵێ زۆر سەیرە, ئەو پیاوە لە تۆ زیاتر وەك حەمەدۆك دەچوو, تێ‌گەیشتی؟"

"تێ‌گەیشتم".

"هەورە تریشقەیەك لێ‌دا, ئاسمانی لەم سەرەوە تا ئەو سەر شەق کردو گرمەکەی لە چیا دەنگی‌دایەوەو دەنگەکەی لە دەوروبەر گەڕا.

حەمەدۆك پاش ئەوەی باش لە تەحسین ورد بووەوەو بە زیرەکی هەڵی‌سەنگاند, گوتی:

"بڕوانە کاک تەحسین, باشت گوێ لێم بێ, ئەگەر جەندرمەکانت دیتن و سۆراغی منیان لێ‌ویستی پێیان بڵێ: ئەو ڕۆیشت, تازە وازی لە چەتەییش هێناوە, دیتم سەری خۆی هەڵگرتبوو دەڕۆیشت. بڵێ وا دیار بوو بۆ ئەوەی خوا لە گوناهانی خۆش بێ دەیەوێ بچێتە کابەی پیرۆز, باشە؟ بڕوانە چەکیشم پێ‌نیە"

تاژی تەحسین دەسبەجێ لە پەنای شاخەکە هاتەدەرێ‌و لە کاتێك دا بە بەر بارانێ‌دا غاری‌دەدا گوتی:

"باشە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەد چەند لەحزەیەك لە پشتەوەڕا تەماشای کرد. لە دڵی خۆیدا گوتی: ئەو کابرایە شتێکی لەبن سەردا هەبوو. بەڵام گرنگ نیە. دەبێ ڕێگاکەم بگۆرم. ڕوانینەکەی ناخۆش و پڕ ترس بوو. پیاو دەبێ لەو جۆرە کەسانە کە لە هەموو شتێك تەنانەت لە سێبەرو دەنگی گەڵادارێکیش دەسڵەمنەوە, بترسێ. هەر کارێکی خەراپ کە فکری لێ‌بکەیەوە, لە دەستیان دێ.

تاژی تەحسین هەر کە لە پەنا بەردەکە دەرپەڕی لەبەر چاو ون بوو, حەمەدیش لەو قووڵکەیەی لەبن گابەردەکە هەبوو هاتەدەرێ‌و ڕێگای خۆی بەرەو بناری لێژو پڕ بەردەڵانی چیا خوارکردەوە. دەی‌زانی خەبەرهێنێکی وەك تاژی تەحسین بە یەکەم کەس کە بی گاتێ‌و بە یەکەم جەندرمە کە تووشی بێ دەڵێ حەمەدی دیتوە. لەوانەشە هەر ئێستا ئەو ڕێوی, چەقەڵ یان هەر ژەهرەمارێك هەیە بەو پەڕی هێزو توانایەوە بەرەو شارۆچکە دەخۆی‌نووسا بێ هەتا خۆبگەیەنێتە یاوەر. بۆیە پێویست بوو بە پەلە لەم ناوچەیە دوور کەوێتەوە.

تەحسین ئەو ترس و هەژانەی تووشی ببوو, لەخۆی دوور خستەوەو لە جیاتی‌یان خۆشحاڵی ڕووی تێ‌دەکرد. زۆر ڕۆژان بە دوای حەمەددا چیاو بەندەنی پشکنین و سەرەنجام لە منداڵەشوانێکی بیست کە حەمەدۆکی لەم دەوروبەرانە دیوە. چەندین ڕۆژ لەسەریەك ئەم مەڵبەندەی بەجێ نەهێشت و لە کوێرەڕێ‌یەکان و شەقامەڕێ‌یەکانی کوێستان دا ڕای‌بوارد. ئەو دەی‌زانی دێهاتی‌یەکان بە تایبەتی دەوارنشینەکان چەند زارقایمن. دیارە دەشی‌زانی چۆن قسە لە زاری دێهاتی‌یەکان دەرکێشێ. ئەو دەی‌زانی کە لەم دەوروبەرانە زۆر ئاسان تووشی حەمەدۆك دەبێ. داخوا ئێستا حەمەدۆك بە بێ چەك بۆ کوێ دەچوو؟ دەبوو بە تەواوی جێگاو مەکانەکەی بدۆزێتەوەو وردیش لەبیری بمێنێ.

تەحسین بەڕێی خۆی‌دا گەڕایەوە, حەمەدی لەبن ئەو شاخە کە پێکەوە لەبنی دانیشتبوون نەدیتەوە. تەماشای شوێنەکەی کرد چووبووە سەر چیاکە. هەموو شتێك حاڵی بوو. کەمی مابوو لە خۆشی‌یان دڵی ڕاوەستێ. حەمەدۆك چووبووە خانەقای چل چاو. چونکە چەتەیەك ئەگەر چەتەیی وەلاش نابێ دیسان هێندە گەوج نیە لەو چیایانە بە بێ چەك بگەڕێ. تەنیا ئەو کەسەی دەچێتە خانەقای چل چاو هەقی نیە هیچ چەکێك لەگەڵ خۆی بەرێ, تەنانەت چەقۆیەکیش. کەسێك کە تەنانەت بە چەقۆیەکیشەوە لە خانەقا نیزیك بێتەوە ڕۆژی خۆشی نایەتە ڕێ‌و سزای کاری خۆی وەردەگرێ. هیچ کەسیش ناتوانێ چەتەیەك یان مەحکومێك هەر کەس بێ وەختێك پەنای بۆ بن میچی ئەو خانەقایە بردوە, لەوێ دەربکێشێ. ئەو پادشاو خانانەش کە بەنیازن بچنە وێ, ڕۆژەڕێ‌یەکیان بۆ وێ‌دەمێنێ کە هەموو چەکێك لە خۆیان دەکەنەوەو ئەمجار سەر دەخەنە سەر شیپانەکەی.

حەمەدۆکیش ڕۆژەڕێ‌یەکی مابوو بۆ خانەقا چەکی لە خۆی‌کردبووەوەو وەك دەروێشان بە پێ‌یان و خورجێن بە شان وەڕێ‌کەوتبوو. دەبوو زوو بگاتە لای ئەو پیاوەو خەبەرەکەی پێ بڵێ. ئەویش پارەیەکی زۆری دەداتێ. پاشانیش دەبێ بچێتە لای یاوەر. یاوەرو جەندرمەکان بە چەکەوە ناچنە خانەقای چل چاو. دەکرێ لە ڕێگای چل چاو بۆسەی بۆ دانێن و بی‌خەنە کەمینەوە, یان دەبێ زۆر خێراو زوو هێشتا حەمەدۆك نەگەیبێتە خانەقای چل چاو, جەندرمەکان هەموو ڕێگاکانی چل چاو ببەستن, یان وەختی گەڕانەوە لە خانەقایە لە داوی بخەن...

تاژی تەحسین گەڕایەوەو هەتا تینی تێدابوو دەستی کرد بە غاردان. دەبوو هەر ئەمشەو یان بەیانی خۆی بگەیەنێتە شارۆچکەو جەندرمەکان بەڕێ‌بکا. بەڵام کابرای گۆرین چۆن وەبینێ؟ ئەگەر ئەو پیاوە باڵابەرزە وەبینێ زوو دەی‌ناسێتەوە. ئەگەر ناوونیشانەکانیشی بڵێ خەڵك دەی‌ناسن. ئاغایەکی گەورەیە. عەلی‌یە شەلێکیش هەیە, مامۆستای شوێن هەڵگران. ئەگەر کەسیشیانی دەست نەکەوت دەپرسێ‌و لەهەر کوێ بێ دەی‌بینێتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەبەر بارانێ نەدەکرا چاو هەڵێنێ. پێڵاوەکانی پڕ ببوون لە ئاو. کاڵە نەبایە هەر کەوشێکی دیکەبایە, لەو کەوشانە کە پێیان دەڵێن قۆندەرەی سووری جووت باقیە, مومکین نەبوو بەرگەی ئەم بارانە بگرێ.

حەمەدۆکیش لەو کەوشانەی لەپێدا بوو. باشتر. ئەو قۆندەرە سوورانە بەرگەی ئەم بارانە ناگرن, هەتا خانەقایە دوو ڕۆژەڕێ بوو. ئەو قۆندەرە سوورانە زۆر زوو ئاوێ هەڵدەمژن و هەڵدەمسێن. لەوانەشە حەمەدۆك کاڵەی لە نێو خورجێنەکەیدا هەبن. مەسەلێکی مەنشوور بوو دەیان گوت: چەتە دەبێ لاقی چوست و چالاك بن. وەك با بە ڕێگا سەرەوژێرەکەدا دەڕۆیشت. هەتا بنی ددانی لە ئاودا خووسابوو. ئەگەر وا خێرا غاری نەدابایە هەتا ئێستا لە سەرمان مردبوو. وردە وردەش ڕۆیشتنەکەی توندتر دەکرد. هەر بەو خێراییە گەیشتە دەشتێ. مێرگ و مێرغوزارێکی تەخت بوو. لە نێوەڕاستی ئەو مێرغوزارەدا کانییەك هەڵدەقوڵی کە خڕکە بەردەکانی بنی دیاربوون. ئاوی کانییەکە لەگەڵ لافاو تێکەڵ ببوو, هەستابووو دەوروبەری داگرتبوو. کەمێك ئەولاتر لێڕەوارێکی پان و بەرین بوو کە تاریك و ڕەش هەتا چوکووراوا درێژەی هەبوو. لەسەر لێڕەوارەکە چەند پەڵەهەوری سپی کە نەختێك مژاوی بوون, لەژێر ئەو بارانە توندەدا بەرەو ئاسمان هەڵدەکشان. لە لایەکی بەردەڵانەکەش پیرەدارێکی"سیدر" دەبینرا کە لكوپۆپەکانی, دەورو بەریان داگرتبوو. بەردەڵان چووبووە نێو هەورێکی سپییەوە. تاژی تەحسین لە جێی خۆی ڕاوەستابوو, وەختێك بە نێو لێڕەواریدا وەڕێدەکەوت وای هاتە بەرچاو کە لەسەر لووتکەی شاخی لە نێو هەوران دا سەرە ئەسپێك دەبینێ. سەری ئەسپەکە وون دەبووو دووبارە دەردەکەوتەوە. لەو فکرەدا کە داخوا بەخەبەرە یان خەوی لێکەوتوە هەتا نیزیك دارە سیدرەکە چوو. ئەو هەورە گەورەیە خێرا لە لووتکە شاخەکە دەهاڵاو لێك بڵاودەبوو. لە ژێر دارەکە چاوەڕێ ما. باران بەرەبەرە توندی دەکرد. گرمەی هەورە تریشقەکان لە چیاکان دەنگی دەدایەوەو دەیهێنانە لەرزین. بریسکەیەکی درێژ لێیدا کە دنیای لە ڕووناکیدا نوقم کردو ئەو ئەسپەی لە نێو هەورەکان دا بوو لەحزەیەك دەرکەوت و دوایە ون بووەوە. خۆشحاڵیی تاژی تەحسین لە دیتنی ئەسپەکە لە شادمانیی دیتنی حەمەدۆکیش پتر بوو. دەسبەجێ بە بەردەڵانەکەدا پێ هەڵگەڕا. بەم جۆرە هەم خەبەری دیتنی حەمەدۆکی زووتر دەبردە شارۆچکەو دەیگەیاندە ئەو پیاوە بەخشندەو پووڵدارەو هەم دەیتوانی ئەسپەکەش ببینێ. ئەو پیاوە بە دڵ و دەروون و پارەدارە ئەوی لە زێڕو ئاڵتوون دا نوقم دەکرد. لە نەکاو ناوی پیاوەکەی وەبیرهاتەوە. ناوی مورتەزاغا بوو...

وەسەرکەوتن لەو شاخە کە وەك دیوار لووس بوو, کارێکی زۆر ئەستەم بوو. وەسەرکەوتن لەو شاخە لە ژێر ئەو بارانە توندەدا کە دەباریو لێینەدەکردەوە, وەك ئەوە دەچوو بە دارتێلێکی لووس هەڵگەڕێی کە ڕۆنی تێ هەڵسوابێ. بەڕاست ئەو ئەسپە چۆن وەسەر ئەو شاخە کەوتبوو? لەوانەشە ئەو ئەسپە حەیوان نەبێ, جندو پەری بێ. یان شەیتان بێ. ترسا, بەڵام نەیتوانی نەچێ بۆ لای ئەسپەکە. تەماع بەری چاوانی گرتبوو. باران وەك کلکە ئەسپێك دەچوو کە لە بەرزایی هەڵواسرابێو سەری هەر تاڵە موویەکی گوانێك بێ کە دۆشیبێتیان.

تاژی تەحسین وەختێك گەیشتە دوندی شاخەکە دەستەکانی شەڵاڵی خوێن بوون, لە هەورە تریشقەیدا, هەور گرماندی, بریسکەیەك بە نەڕو هۆڕ لە شوێنێکی زۆر نیزیکی وی کەوت و ئەو شاخەی لەسەری ڕاوەستابوو, وەك لانکە ڕاژا. ئەسپەکە بە بریقەیەکی ڕەشەوە درەوشایەوەو بەرەو لای وی کەوتە لینگدان. لەو کاتەدا تاژی تەحسین لەبەر زگی ئەسپەکەدا بوو, لە ترسی ڕووحی خۆی هەرچۆنێك بوو خۆی هاویشتە قەڵشتە شاخێکەوە. ئەسپەکەش هات و بە لینگدان بە ژوورسەریدا تێ پەڕیو ڕۆیشت لە خوارەوە لەبن دارێك ڕەق ڕاوەستا. تاژی تەحسین بۆڵاندی: دەی گرم. دەیگرم و دەی دەم بە پارچە زەوییەك. کێ دەتوانێ لێم وەستێنێ?

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسین خێرا لە بەردەڵانەکە هاتە خوارێ، لەبن دەوەنێك دەسکە گیایەکی شینی هەڵکەندو بە دەستیەوە گرت و لە حاڵێك دا بانگی ئەسپەکەی دەکرد بۆ لای چوو. وردەوردە گەیشتە نیزیك ئەسپەکە. هەتا لە ئەسپەکە نیزیك دەکەوتەوە دڵی وەك بیەوێ لە قەوەزەی سنگی بچێتەدەر تەپ تەپ لێیدەدا.

تەحسین نیزیك کەوتەوە، نیزیکتر، دەستی درێژ کردو راست لەو دەمەدا کە دەیەویست یاڵی بگرێ، نەیزانی چ رووی‌دا، تەنیا یەك لەحزە دیتی ئەسپی رق هەستاو بە چاوی دەرپەڕیوەوە لە حاڵێك دا ددانە سپی‌یەکانی وەك شمشێر دەدرەوشانەوە، پەلاماری وی‌داو پاش لەحزەیەکی دیکەش دیتی ئەسپەکە وەك تۆپێك فڕێی دەداتە ئەم لاو ئەولا. سەرەنجام لەسەر زەوی پان ڕابوو.

ئەسپەکە پاش ئەوەی ئەوی لەسەر زەوی تخێڵ کرد، بە غاردان بێ ئەوەی خۆی پێ راگیر کرێ هەتا دوور هەتا خوار کانی‌یەکە لینگی‌داو لەوێ وەستا. ئەودەم چەند جارێك بە دەوری خۆی‌دا سوڕاو پاشان بە ماسوولکەیەکی شلەوە بە فیشقاندن و کەف پرژاندن و ددان گرکردنەوەو بە ملی راکێشراوو چاوی سوورهەڵگەڕاوەوە هێرشی کردەوە سەرێ.

تاژی تەحسین ئەگەر نەختێك درەنگتر لە جێی خۆی هەستابایە، بە ددانی ئەسپەکە لەت و کوت دەکراو لەبن پێیانی‌دا گیانی دەردەچوو. وەختێك ئەسپەکە گەیشتە مەودای سەدمیتریی وی، تاژی تەحسین بە زەحمەت توانی خۆی باوێتە پاش قەدی دارەکەو گیانی خۆی نەجات بدا. ئەم جارەیان ئەسپەکە لە جیاتی ئەوەی غارداو لەوێ دوور کەوێتەوە، دەسبەجێ بە فیشقە فیشق لە کاتێك دا بڵێسە ئاگر لە چاوانی هەڵدەڕژان گەڕایەوە سەر تاژی تەحسین، ملی درێژ کردو باسکی تەحسینی کە خۆی دەپشت دارەکە گرتبوو، بە ددانی گرت و قۆڵەکەی لێکردەوە. جێی شوکرانە بوو کە کاتێك ئەسپەکە سەری بردە پێش تەحسین باسکی خۆی کێشایە دواوەو تەنیا قۆڵی چاکەتەکەی بەر ددانی ئەسپەکە کەوت.

ئێستا لە نێوان ئەسپەکەو تاژی تەحسین دا بەربەرەکانی‌یەك لەسەر مردن و ژیان دەستی پێکردبوو. ئەسپ بە ددان، بە جووتەو بە هەموو لەشی خۆی پەلاماری تەحسینی دەدا، ئەویش لە پەستا بە دەوری دارەکەدا دەسووڕاو گیانی بێهێزو نیوە مردووی خۆی نەجات دەدا. سەرەنجام تەحسین لە هێرشی پەیتا پەیتای ئەسپەکە ماندوو بوو. چاوی دەرەشەوە دەهاتن و سەری دەسووڕا. هێندەی نەمابوو بکەوێتە سەر زەوی، هومێدێك بە رزگاربوونی نەمابوو. ئەسپەکەش جار بە جار رق ئەستوورتر دەبووو زیاتر هێرشی دێنا. وەختێك تاژی تەحسینی بۆ نەدەگیرا، لە ڕقان قەپی بە قەدی دارەکەدا دەکرد. تەحسین تەنیا یەك رێگای نەجات بوونی بۆ مابوو، ئەویش ئەوە کە بچێتە سەردارەکە... هەرکە ئەسپەکە نەختێك دوور کەوتەوە دەسبەجێو بەپەلە بە دارەکە هەڵگەڕاو هەتا یەکەمین لکی دارەکە کە رێکی زەوی بوو، وەسەرکەوت. ئەسپەکە وەختێك ئەوی لەسەر لکەدارەکە دی لە رقان شێت بوو، غاری‌دایە سەری، ئەگەر تەحسین لەگەڵ غاردانی ئەسپەکە خۆی نەکێشابایە لای ئەولا کەوتبووە بەرددانی ئەو حەیوانە شێتە. تەحسین هەورازترو هەورازتر هەتا تلۆفکی دارەکە چوو.هەموو ئەندامی لەشی وەك بەر کارەبا کەوتبێ دەلەرزین. باران وەك لافاو لە گەڵاو لك و قەدی دارەکە دەچۆڕا. وەختێك ئەو چووە تلۆفکی دارێ، ئەسپەکە دەستی لێهەڵنەگرت. وەك لە جێیەك داوای یارمەتی بکا بە شێوەیەکی توندو پچڕپچڕ دەیحیلاندو دەکەوتە غاردان. ئەسپەکە سەری خۆی گەیاندە یەکەمین لکی دارەکەو پاشان بە پشت دا کەوت، پاش ئەوەی چەند جار ئەو تەقەلایەی دووپات کردەوە راوەستا. ماوەیەکیش لەبن دارەکەوە لە کاتێك دا لە ڕقان خوێن بەری چاوی گرتبوو، تەماشای تەحسینی کرد. پاشان پاڵی وەقەدی دارەکەداو کلك و گوێی بەردانەوەو دەستی راستی بە بەر زگیەوە گرت و هەر لەوێ راوەستا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسین لە دڵی خۆیدا گوتی: هەڵەیەکی گەورەم کرد. ئیدی کارم کراوە... ئەگەر ئەم ئەسپە حەوتوویەك لێرە راوەستێو ئێرە بەجێنەهێڵێ، ئەمن بەسەر ئەم دارەوە دەمێنمەوەو لە برسان و بێخەویان دەمرم، ئەگەر نەش مرم لە سێ‌ڕۆژان زیاتر بەو سەرەوە خۆم راناگرم و لەوێرا راست بەردەبمەوە نێو زاری ئەم ئەسپە. ئەم ئەسپە هەتا قیامەت لێرە رادەوەستێو چاوەڕوانی من دەبێ. بۆچی ئەم بەڵایەم بەسەر خۆم هێنا؟ بۆچیو لەبەرچی ویستبووی ئەم ئەسپە شێتە جادوویە بگرێو گیانی خۆی لەسەر ئەو کارە دابنێ؟ ئەو هیچ هیوایەکی نەجات بوونی نەبووو حەیوانەکەش بە دەمی ئاوەڵاوە چاوەڕوانی بوو. بەڵکوو چەتەیەك، شوانێك، یان دێهاتی‌یەکان بێن و نەجاتی بدەن. هەتا لای نیوەشەوێ لە گژ ئەم فکرانە راچوو، هەموو ئەندامی لەشی دەلەرزین. ئەگەر ئەمشەو لێرە مابایەوە پێویست نەبوو ئەسپەکە بە ددانی خۆی لەت و کوتی کا، چونکە لەسەرمان دەمرد. بەسەر ئەم دارەوە دەیبەست و دەمردو سبەینێ بەیانییش سیسارگ کەلەشەکەییان لەت و پەت دەکرد.

بە بێ شك ئەسپەکە دەیزانی کە ئەو نیازی پێوەکردنی حەمەدۆکی هەیەو هەر بۆیەش دەیەویست بیکوژێ. ئەگینا ئەم ئەسپە بە دیتنی ئادەمیزادو لەگەڵکوو یەکێك لێی‌نیزیك دەکەوتەوە رای‌دەکردو لە پێش چاو ون دەبوو. ئەم پەلامارانە کە بە قەستی کوشتن بۆ سەر وی دێنان بە خۆرایی نەبوون، مسۆگەر شتێکیان تێدا بەستەبوو. کەوایە ئەم ئەسپە وەك نەزەرکردە هەموو شتێك دەزانێو تێ‌دەگا: ئەگەر لەبەری وەپاڕێم و قەولی پێ‌بدەم کە جێی حەمەدۆکی بە کەس نالێم لە کۆڵم دەبێتەوە؟ نا ئەم بەرازە رەشە وازم لێ‌نایەنێ. ئەو ئەسپە کارێك دەکا هەر لێرە، لەسەر ئەم دارە لە سەرمان رەق بمەوەو بمرم.

بە ترس و لەرزەوە لە گڵۆفکی دارەکەوە هاتە خوارێ بۆ لکەکانی بەرەوەتر، وا دەلەرزی دەت گوت لە حەوادا باڵی‌گرتوون و دەفڕێ. لێرە زۆری خۆ ڕانەدەگرت و بە زوویی وەك هەرمێ‌یەکی گەییو تلپ بەردەبووەوە نێو زاری ئەو ئەسپە. لە نێو لکەکانی خوارێدا پاڵی بە قەدی ئەستووری دارەکەوەدا. ئێرە کەمتری باران وێ‌دەکەوت. ئەگەر بارانەکە لێی‌بکاتەوە کارەکەی خەراپتر دەبێ. دەی‌کاتە کزەباو کزەباش زوو بەسەر ئەم دارەوە رەقی دەکاتەوە.

دەستەکانیی کە دەت گوت لەبەر لەرزینی توند دەفڕن، بەرەو ئاسمان راگرت: خوایە... بەڵام چەند لەحزەیەك زیاتر نەی‌توانی رایان گرێ: خوای گەورە ئەم ئەسپەی لێرە هەڵگرەو بیبە جێ‌یەکی دیکە، تا ئەمن بتوانم لێرە بچمەخوار. ئاخر چ دەبێ خوایە... وەڵڵا بیللا ئەمشەو لێرە بمێنمەوە حەتمی دەمرم. خوای گەورە ئەگەر ئەو ئەسپەم لە کۆڵکەیەوە کەڵەبابێکی گەورەی سەربەکڵاوت بۆ لە خۆ دەگرم. ئەگەر ئەو ئەسپە لێرە لابەی و بیبەیە جێ‌یەکی دوور، بەرخێك دەدزم و بۆت دەکەمە قوربانی. پاشان تێ‌گەیشت کە ماڵی دزیەتی بە قوربانی ناشێ گوتی: خوایە دەی‌کڕم و بۆت دەکەمە قوربانی، تەماشای خوارێی کرد. ئەسپەکە هەر لە جێی خۆشی نەدەبزووت. دەستی چەپی بە بەر زگیەوە نابوو هەر لەوێ راوەستابوو.

تاژی تەحسین پاڕایەوە: مانگێك ڕۆژوو دەگرم، سێ مانگیش نوێژان دەکەم، قبوولێ‌یەکی بە گۆشتی بۆ مامانی دێ‌یەکەمان لێ‌دەنێم، ئەویش بە گۆشتی سێروو. ئەو مامانە ئا... بۆ قبوولێ‌یەکی بە گۆشتی ئەوە دڵی دەتۆقێ. حەزدەکەی قبوولێ‌یەکە بە گۆشت کەو دروست دەکەم، پیوازو ڕۆن و ئاڵەت و زەردەچێوەشی لێ‌دەدەم.

زاری خۆشی رەئاو کەوتبوو. زۆری برسی بوو. بەرەبەرە سەرما کاری خۆی دەکرد، خوێنی لە گەڕان دەکەوت. تەنانەت نەش دەلەرزی: ئەو مامانە ئا... ژنی وا چاك لەم دنیایەدا نیە. نەزەر کردەیە. لەم دنیایەدا ژن نەبووە بتوانێ وەك وی دوعایان بخوێنێ. دەڵێی گۆرانی دەڵێ. وەختێك ئەمن قبوولێی بە گۆشت کەوم لێ‌ناو دامێ خواردی ئەویش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شەوو ڕۆژێك، حەزی خۆتە سێ شەوو ڕۆژ دوعات بۆ دەخوێنێ، لە دەستی ئەم ئەسپەم نەجات بدە. سەری وەرسووڕاندو تەماشای خوارێی کرد، ئەسپ لە جێی خۆی ڕاوەستابووو مووەکانی ڕاست ببوونەوە. ئەویش سەرمای ببوو.

بۆ ئەوەی ئاکامی دوعاکانی ببینێ، تاوێك لەو سەرەوە تەماشای خوارێی کردو چاوەڕوان بوو. ئەسپەکە مێشێکیشی لێ‌میوان نەبوو. کەم کەم بارانەکەش هێدی تر دەبوو. تاژی تەحسین دیتی لە لایەن خواوە جێگای هومێدێکی نیە، ئەم جار لەبەر ئەسپەکە پارایەوە:

"ئەسپەکە، ئەسپی جوان، ئەتۆ خاوەنێکت هەیە ئا، ناوی حەمەدۆکە، ئەمن قسەم لەگەڵ کرد، دەزانی. ئەو حەمەدۆکە کە ڕۆژگارێك چەتە بووو ساتێك چەکی لە خۆی نەدەکردەوە، دیتم چەکی پێ‌نەبوو. دەت گوت دەچێتە خانەقای چل چاو. کەس ناتوانێ بە چەکەوە لە خانەقای چل چاو وەژوور کەوێ. ئەمە دابێکە لە قەدیمی‌یەکانەوە ماوەتەوە. ڕۆژەڕێیەکی دەما بۆ خانەقای چل چاو پاشاکان، خانەکان، سەرۆك وەزیرەکان و تەنانەت پادشاکان چەکەکانیان وەلادەنا، شمشێرو خەنجەرەکانیان لە خۆ دەکردنەوەو دەچوون لە دەری خانەقایە عەرزیان ماچ دەکرد، هەژدیهاو مارەکان ددانی خۆیان دەکێشاو دووپشك و زەرگەتەکان چزووی خۆیانیان هەڵدەکێشاو دەچوونە وێ. سوارە مەزنەکەی تۆ، حەمەدۆکیش بە بێ چەك دەچووە وێ، ئاوا ڕووت و قووت دەچووە کوێ؟ هەر دەچووە خانەقای چل چاو. ئەمن جەماڵی ویم دیت کە وەك حەزرەتی عەلی ئازا بوو، گوڵی ڕوخساریم دیت. لێم گەڕێ بابڕۆم. وەڵڵا بیللا بەسەر ئەم دارەوە ڕەق دەبمەوەو دەمرم و خوێنم دەکەوێتە ئەستۆی تۆ. هیچ باش نیە ئەسپێك دەستی بە خوێن سوور بێ. ئەتۆ قەت ئەسپی پیاوکوژت دیوە یان بیستوە؟ ئەسپێك خوێنێ بکا هەتا ڕۆژی قیامەت خۆشی لەخۆی نابینێ. تەنانەت ئەگەر نەزەرکردەش بێو بگاتە پلەی پیاو چاکانیش. ئەگەر ئەتۆ تا بەیانی لەوێ بی ئەمنیش لە سەرمان ڕەق دەبمەوەو دەمرم. ئاخر چ دەبێ، دەبڕۆ ئیدی. بڕوانە! ئەگەر نەڕۆی خوێنی منت دەکەوێتە ئەستۆ، تو گیانی ئەو حەمەدۆکە دەست بەردارم بە مەیەڵە لێرە بمرم. جێی حەمەدۆکیش نە بە ئاغایەکەو نە بە جەندرمەکان ناڵێم. دەتەوێ بە ناوی جوانی حەزرەتی محمدو بە خوای گەورەش سوێندت بۆ بخۆم. لەوێ لاچوو با بێمە خوارو ڕووحی خۆم نەجات بدەم".

باران هەروا دەباری‌و توندتریشی کردبوو. دەنگی لافاوو سووڕانی ئەو بەردە گەورانە کە دەهاتنە خوار بەرگوێ دەکەوت. هەورەتریشقە تا ماوەیەکی زۆر دەوروبەریان ڕووناك دەکردەوە. ئەسپەکە لەبن دارێ گوێی بەردابوونەوەو بە یاڵی داچۆڕاوەوە ملی بۆ لای عەرزی درێژ کردبووو بێ جووڵە خەوی لێ‌کەوتبوو.

"بڕوانە ئەسپی ڕەسەن و جوان، ئەتۆ جوانی جوانانی، ئەگەر لێرە ئازادم بکەی ئەمنیش جێگای حەمەدۆك..." دەستی کرد بە هاوار هاوار، لە سەرمان باشی دەنگ دەرنەدەهات. بە هیچ کەس، بە هیچ کەس ناڵێم. ناڵێم بە هەرچی دەڵێی سوێندت بۆ بخۆم. لەوێ لاچۆ".

هەستی کرد دەست و لاقی سڕبوون، خەریك بوو ڕەق بێتەوە. دەستی کرد بە هەوراز چوون، بە لکەدارەکان دا دەچووە سەرێ‌و دەهاتەوە خوار. تاوێك دواتر گەرمی هاتەوە. لێوە لەرزەکەی کەمتر بوو. هاواری کرد: سەگباب ناڕۆی؟ مەڕۆ، ئەتۆ ئەسپ نی، سەگێکی هاری. سەگ... لێکدالێکداش هەتا تلۆفکی دارەکە پێ هەڵڵادەچووو دەهاتەوە جێی خۆی.

وەختێك دنیا کەمێك ڕووناك بوو، تاقەتی لەبەر بڕابوو و نەی‌دەتوانی ببزوێ. دەست و لاقی واسڕ ببوون دەت گوت لە لەشی جیابوونەوە. بە نارەحەتی‌یەوە تەماشای بنەوەی کرد. چەند دەقیقەی دیکە هێزی لەبەر دەبڕاو هەر لەوێوە دەکەوتە خوار بۆ بەر پێی ئەسپەکەو ئەویش بە سم و ددان لەت و کوتی دەکرد. هەتا تینی لەبەردا بوو هاواری کرد:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"فریام کەون, فریام کەون, کەس نیە نەجاتم بدا؟".

ئەمجار گوێی هەڵخست جگە لە دەنگی لافاوو ئەو بەردانە کە لافاو دەیهێنان دەنگێکی دیکـە نـەدەهات. جارجـاریش بریسکەکە لە چیادوورەکانی دەدا, ئاسمانی وەگرمە دەخست و عەرزی وەك لانکە ڕادەژاند. هیچ گیانلەبەرێك دیـار نـەبوو, نە باڵندەیەك, نە جانەوەرێك, نە بەرازێك, نە چەقەڵێك و نە مانگ... ئەو ئێستا لەگەڵ ئەو ئەسپە کە لە رقان شێت ببـووو لەبن دارەکە چاوەڕێی بوو, لەم جیهانەدا بە تاقی تەنیا مابووەوە.

دیسان دەستی کرد بە پاڕانەوە: بڕوانە ئەسپە جوانەکە. لێم گەڕێ, لێم ببوورە با بڕۆم, ئـاخر چ دەبـێ؟ دەزانم, ئـەمن ئینسانێکی خەراپم, دەچووم خەبەری حەمەدۆکی بدەم بە یاوەر. ئەگەر ئەتۆ پێشت پێنەگرتبام... خوای گەورە تۆی بۆ ناردم و نەیهێشت ئەو کارە خەراپە بکەم... ئەمنیش وازم لـێهێنا. وازم لـێدێنی, نا؟

"وازم لـێنایەنی؟"

"بۆچی وازم لـێناهێنی, چونکە چووم خەبەرم لە حەمەدۆك دا؟"

....

"دەزانی هێشتا خەبەرم لـێنەداوە. ئەتۆ لە پێشم پەیدا بووی. دەمەویست خەبەری لـێبدەم, چما دەمەویست چیی لە جیاتان وەربگرم؟"

....

خەبەری مردنەکەیم دا... لە دڵی خۆم دا گوتم کەسێك مردووەکەی هێندە بێنێ, داخوا زیندووەکەی قیمەتی چەند بێ؟ وەڕێ کەوتم, چەند ڕۆژ, چەند ڕۆژە؟ چەند ڕۆژ, زۆر ڕۆژان بـە دوایـدا گـەڕام. کـەس جێـی وی بـەمن نـەدەگوت. نـە ئـادەمیزاد, نـە باڵندەو پێڕۆ, نەڕێوڵاڕێ, نە ورچ و چەقەڵ هەموو دنیا لاڵ ببوون و جێگای وییان نەدەدرکاند. پاشان خـوای گـەورە لـە ڕێگای خانەقای چل چاو ئەوی هێنایە سەر ڕێگای من".

....

"نا نا, نا... خوا ئەوی بە من نیشان نەدا. لەم جادەیەدا چەندین ڕۆژ چـاوەڕێی بـووم. ئـاخر خانـەقای چـل چـاو هـیچ ڕێگای دیکەی بۆ ناچن... هەرچۆنێك با, بەویدا دەهات".

....

"ئەمن زۆر زرینگم, بەڵێ... بەڵام ئەتۆ بە گیرت هێنام. ئەتۆ لە من زرینگ تری".

....

"زۆر ئاقڵی, زۆر زرینگی... بڕوانە, لەم داری دنیایەدا دایکێکی بێوەژنم هەیە, لـەمن بـەولاوە کەسـی نیـە. دارونـەداری ئەمنم. ئەگەر من بکوژی, هەر ئێستا ئەوە دەمرم, دایکم لە خەفەتان و لە برسان دەمرێ. زگت پێم ناسووتێ؟"

....

"دەزانم ئەسپێکی بێ ویژدانی... بەڵام ڕەسەنی, ئەسپە ڕەسەنەکانیش مردنیان بۆ نیە, ئەگەر قیامەتیش هات دەچنە بەهەشتێ. لەوێ پێغەمبەرو مەلایکەو حۆرییەکان سواریان دەبن. بەڵام ئەگـەر ئـەمڕۆ لێـرە قـەتڵێك بکـەی, ئـەو خـانووە جوانە کە خوا دروستی کردوە خەراپ دەکەی. چما ئەو دەم خوا تۆ, پیاوکوژێك دەباتە بەهەشت؟ ئـەتۆ بـۆ کوشـتنی مـن بەهەشتی خۆت مەکە بە جەهەننەم. جەهەننەم لە جێدا ئاوری لـێنیە, هەر کەس ئاوری خۆی لێـرەڕا دەبـا. ئـەتۆ ئـاوری خۆت لێرەڕا مەبە".

....

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"نا... هەموو ئەسپەکان دەچنە جەهەننەم بە تایبەتی ئەسپە خەنەیی‌یەکان؟ کێ ئەم قسەیەی پێگوتووی، حەمەدۆك؟"

....

"ئاناجیخ سولتانی چل چاو گوتوویە؟ چما ئەو قسەی وا دەکا؟ ئەمن بۆ خۆم لێم بیست کە گوتی هەموو ئەسپە رەسەنەکان دەچنە بەهەشت".

بەرەبەرە ئاسۆ روون دەبوو، مژێکی سپی هێدی لەسەر لێرەوارەکەی خوارێ هەڵدەستا. جارجار بارانەکە نەختێك لێی دەکردەوەو ئەمجار ئاسمان دەیگرماندو لە هەموولا دەنگی دەدایەوەو پاشان هەورەتریشقە پەیتاپەیتا دەدرەوشانەوەو بریسکە لەم لاو لەولای دەداو سەرەنجام لە ئاسمانەوە رووبار بەرەو زەوی وەرێدەکەوت.

"بڕوانە، کارێك مەکە لە جیاتی بەهەشتێ بچیە جەهەننەم".

....

"بڕوانە، ئەمن ئەگەر لێرە نەجاتم بێ، سوێندەکە بە سەری تۆ دەچم دنیایەك جۆ لە خەرمانێ دەدزم و ئەشکەوتێ پڕدەکەم لە جۆ بۆ ئەوەی زستانێ برسیت نەبێ".

....

"جێگای حەمەدۆکیش بە..."

....

"نا، نا لە هەردوو چاوان کوێربم... بە کەسی ناڵێم. دەست بە قورئانێدا دەدەم کە..." بایەکی توندی هات، لکە دارەکان پێك دا دران، کۆمەڵێك گەڵا کە با لێیکردبوونەوە چوونە حەواو بەرەو لێرەوار رۆیشتن. دەت گوت پۆلێك باڵندە لەسەر دارەکە هەڵفڕیون. باران وەك گۆپاڵ چەپ و راستی دەکوتاو ئەسپەکە لەوێ بێ ئەوەی گوێبداتە ئەوەی رووی‌دەدا راوەستابووو سەری کە بۆ لای زەوی درێژ کردبوو، تاقەجارێکیش هەڵی نەبڕیو بۆ تاکە ساتێکیش تەماشای دەوروبەری نەدەکرد.

"ئای کە کەللەشەقی".

ئیدی دەنگی دەرنەدەهات، هەر ئەوەندەی پێدەکرا زاری بکاتەوەو وێکی بنێتەوە، ئەویش بە هەزار زەحمەت. ئەو باو بارانەی لە کێوپارەوە دەهات ئەوەندە توندبوو کە تەحسین بە زەحمەت خۆی بە دارەکەوە راگرتبوو.

بریسکەیەك لە نیزیك وی کەوت. رووناکی‌یەکەی ئەوەندە توندو وەك گوێزان ئەوەندە تیژ بوو کە ئەگەر چاوی لێك نەنابایەن کوێر دەبوو. بریسکەیەکی توندتر لەوەی پێشێ کەوت. سێهەمین بریسکە لەسەر دوندی ئەو شاخە کە ئەسپەکەی لەسەر رادەوەستا تەقیەوە. ئێستا لێکدالێکدا هەورەتریشقە دەدرەوشانەوەو لەو دەوروبەرە لە راست و چەپ بریسکە دەکەوتن. هەورەتریشقەکان وەك تۆرێك تێکەوە تەنرابوون و لەگەڵ ئەو لافاوانە کە لە چیاکان ڕا دەهاتنە خوار وەرێکەوتبوون و دەهاتنە پێش و بەرەو لێرەوار دەڕۆیشتن. دوا بریسکە کە لە چیاڕا هاتبووە خوارو هەموو جێیەکی لەرزاندبووەوە، هات و چوار جار بە دەوری دارەکەدا سووراو چەند خەرمانەی نووری کێشانەوە. ئەسپەکە لە جێی خۆی راپەڕیو ویستی لەو خەرمانەیە وەدەرکەوێ، بەڵام نەیتوانی. بریسکە دارەکەی بەجێهێشت و لە دەوری ئەسپەکە دەستی کرد بە سووڕان. ئەسپ لە نێو ئەڵقەی بریسکەکەدا مابووەوەو هەڵدەسووڕاو ئەڵقەکەش بە توندی بە دەوری وی‌دا دەسووڕا. ئەسپ و بریسکە لە کاتێك دا هەروا دەبزووتن و بە دەوری یەکتردا دەسووڕان بەرەو هەورازی قزڵ کارتال وەرێ کەوتن. ئەم سەما دەگمەن و سەرسوڕهێنەرەی تیشك و ئەسپەکە تا ئەو کاتەی نەدیو بوون هەروا درێژەی هەبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەو نێوەدا تەحسینیش لەو سەرەوە لەگەڵ ئەو ئاوە کە بە قەدی دارەکەدا دەهاتە خوار ڕژایە سەر زەوی. چەند لەحزەیەك نەیتوانی لەبن قەدی دارەکە هەستێ, چاوەکانی بە ترسەوە بە دوای ئەسپەکەدا دەگەڕان, کە لەگەڵ بریسکە ببووە یەك و ڕۆیشتبوو. ئەگەر ئەسپەکە جارێکی دیکە گەڕابایەوە ئیدی رزگاربوون ئیمکانی نەبوو. نە هێزی ئەوەی لەبەردا بوو جارێکی دیکە بچێتە سەر دارەکەو نە توانای راکردنی هەبوو... بەزگەخشکە لە سەرەوژێرەکە دەهاتە خوارو بەرەبەرەش لەشی گەرم دادەهات. لە هێندێ شوێن لەسەر لێڕەوارەکە هەورە تریشقە لێیدەداو تۆپەڵە نوورێکی گەورە چیاکانی رووناك دەکردەوە. تاژی تەحسین لەو رووناکاییەدا هەموو شتێکی بە وردی دەدی. تەنانەت چووکترین رووناکی کە بەقەدەر نووکە دەرزییەك لە بەردەڵانەکە دەدرەوشایەوە, داوی جاڵجاڵۆکە کە لەسەر دەوەنەکان تەنرابوون و باران دەیدڕیو ئەو هەودایانە کە بە هۆی دڵۆپە بارانەی چووکەڵەوە دەکەوتنە لەرزین هەموویان و تەنانەت رەگەڕەگەی چووکترین گەڵاکانیشی دەدی.

وەختێك سەری هەڵبڕی ئەو دەوارانەی دی کە لە پێشەوەی لێڕەوارەکە هەڵدرابوون. دەسبەجێ تێگەیشت کە ئەو رەشماڵانە ئیکۆچەرییەکان نین, لە دەری چادرەکان جگە لە تەیرە راوییەکان کە لە پەنای هەر تاوڵێك لەسەر لیسی کوشم هەڵاتبوون زیندەوەر دیارنەبوو, نە وەڵاغێك نە ئینسانێك. ویستی هاوار بکا. دەنگی دەرنەهات. بە ترسەوە تەماشای دەوروبەری خۆی کردو چاوی بۆ ئەسپەکە گێڕا کە هەردەم لەوانەبوو بگاتە سەری. چادرەکانی لێنیزیك بوون بەڵام زمانی گیرابوو. چووکترین ئەندامی لەشی دەلەرزی, دەت گوت هەموو ماسولکەکانی لەشی دەستیان کردوە بە پەڕین. بە گاگۆڵکە خۆی بەسەر قوڕیدا بەکێش دەکرد, دەقوڕ ڕۆدەچوو, تاوێك دواتر ببوو بە بوونەوەرێکی قوڕین. باران بەرەبەرە توندتری دەکرد, کچێك لە تاوڵێك کە تەیرێکی راویی لەبەر دەرگابوو, هاتەدەرو بێ ئەوەی لە دەرێ راوەستێ چووەوە ژوورێ. لە خۆشیی دیتنی کچەکە رووحی هاتەوەبەر. راست لە پەنای باڵندەکە چاوی دەرەشەوە هاتن. ئاخر شت کە دیتی چاوی وەك بریسکەی شەهێنەکە, زمانی سووری لەنێو زاری بە باوێشك داپچڕاوداو دەندووکی تیژو بە قولاپی تەیرەکە بوون. ئیدی بێهۆش بوو.

ئەو کچەی چەند دەقیقە پێشتر هاتبووە دەرێ, لەبەر بارانێك کە وەك گۆپاڵ دەهاتەخوار لە تاوڵێ وەدەر کەوت. شەهێنەکە کە ئەوی دیتبوو باڵی لێك کردنەوەو خۆی راوەشاندو دڵۆپە ئاوی درشتی بە دەوروبەریدا بڵاو کردنەوەو کچەکەش دیسان خێرا گەڕایەوە نێو چادرێ و گوتی:

"بابەگەورە, جەنازەیەك لەبەر دەرکی تاوڵێ کەوتوە, درێژ کەوتوەتە سەر عەرزی".

بابەگەورە کەپەنکەکەی بەسەر شانیدا دا. پیاوێك بوو زۆر کەڵەگەت بە ریشێکی سپیی زۆر درێژو قامکە دەستی درێژو راکشاوەوە. هەرکە گەیشتە لای تاژی تەحسین دەستی راستی لەسەر سنگی وی داناو بە زەردەخەنەوە گوتی:

"خۆ ئەمە تاژی تەحسینی خۆمانە. نەمردوە, هیچی نیە, نەختێك سەرمای بووەو زۆریش ترساوە".

"لەچی ترساوە باپیرە؟"

"نازانم, زۆر ترساوە".

باپیرو نەوە تاژی تەحسینیان بردە ژووری چادرێ.

"کراس و دەرپێ و گۆرەوی و جلەکانی بابت بێنەو خاولیەکیش بێنە, ئاورەکەش خۆش کە. ددانی پێك دا نووساون. تاژی تەحسین نەمردوە, بەڵام حاڵیشی زۆر باش نیە, چایەك دەم بکە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تاژی تەحسینی بردە دیوێکی چۆڵی چادرەکە, لەو نێوەدا تاژی تەحسین جارێکی چاو هەڵێنان و دووبارە لەسەر یەکی دانانەوەو بە نێو کەلێنی ددانەکانی دا دەنگێك کە بە زەحمەت دەبیسترا گوتی:

"فریام کەون, خەریکە دێ, خەریکە دێ, خەریکە دێ, خەریکە دێ".

پیرەپیاو سەری لە قسەکانی دەرنەکرد.

کچەکە ئەو شتانەی کە بابەگەورەی داوای کردبوون, هێنان و لەپەنای دانان. تەحسین لەسەر لبادێك بەدرێژەوە راکشابوو, ئەو ئاوەی لە سەرولەشی دەچۆڕا لبادەکەی کردبووە قولەتێن. پیاوە بەساڵداچووەکە بەدەستە کارامەکانی خێرا تەحسینی رووت کردەوە, لەسەرەخۆ بە خاولی دەستی کرد بە وشك کردنەوەی. جلی وشکی لەبەر کردن, ئەوی لە بەڕەیەکەوە پێچاو بردیە بەر ئاگر. لەو بەینەدا تەحسین دوو جاری چاو هەڵێنان و لەسەریەکی دانانەوە.

"هەموو شتێك ئاسانە, تەنیا کردنەوەی ددانەکانی کە پێك دا نووساون بە زەحمەتە. کردنەوەی ددانی قفل بووی کەسانێك کە ئاوا سەرمابردوو بوون کارێکی ئاسان نیە".

کچەکە ئاورەکەی خۆشتر دەکرد, ژووری تاوڵەکە جاربەجار گەرمتر دەبوو, دەبوو بە کوورەیەك. ئەگەر کیژۆڵەکە لە پەستا هاتوچۆی دەرێی نەکردایە چادرەکە لەوەش گەرمتر دەبوو.

"بابەگەورە, شەهێنەکەش لە دەرێ وەك تاژی تەحسین رەق دەبێتەوە. تووکەکانی راست بوونەوە. بیهێنینە ژوورێ؟"

باپیرە توندو قایم گوتی: باڵندە هیچی لێ نایە.

"بەڵام باپیرە..."

بابەگەورە لە حاڵێك دا برۆ سپی و پان و بەپشتەکانیی وێك دێنان گوتی:

"هیچی نابێ, باڵندە ئاو تەڕی ناکا, باڵندە سەرمای نابێ"

"ئەگەر باڵندە سەرمای نابێ, ئەی بۆچی شەهێنەکە لە دەرێ تووکی گرژ کردوەو سەرمایەتی؟"

"ئەمە پیشەی خۆیانە. عادەتەن باڵندە لە سەرماو بەفرو باران دا تووکەکەیان گرژ دەکەن".

"بەڵام بابەگەورە..."

بابەگەورە رقی هەستاو گوتی: ئا... ئەگەر حەز دەکەی هەڵیگرەو بیهێنە ژوورێ.

کچۆڵەکە چووە دەرێ و باڵندەکەی بەو دارەوە کە لەسەری هەڵنیشتبوو هێنایە ژووری چادرێ. دارەکەی لە نیزیك سۆبە هەڵاوەسی و باڵندەکەی لەسەر داناو گوتی:

"ئێستا تۆزێکی دیکە گەرمی دێتەوەو چاوەکانی وەك چاوی جندۆکە دەکەونە بریسکە بریسك".

چاوی باڵندەکە پەردەیەکیان بەسەر هەڵکشابوو, پەڕەکانی پێکەوە نووسابوون و لاقی راستی بە بەرزگیەوە نابوو, جاروباریش لە خەوێ دا پەڕەکانی راست دەبوونەوە. پاش ئەوەی گەرمیان هاتەوە, لەپێش دا باڵندەکەو دوایە تاژی تەحسین چاویان هەڵێنان. تەحسین لە حاڵێك دا هەوڵی دەدا ئەو پێشهاتە سەیرانەی وەبیر بێنەوە, لە پێش دا تەماشای کچەکەو دوایە تەماشای بابەگەورەی کرد, ویستی قسەیەك بکا بەڵام چەنەگەی هەڵنەپچڕا.

چایەکە لەسەر ئاگرەکە زلق زلق دەکوڵی.

"ئەگەر بتوانی دەمت بکەیەوەو چایەك بخۆیەوە... ئەگەر شتێکی گەرم بچێتە نێو گەدەت بە تەواوی چاك دەبی".

بابەگەورە دەنگی خۆی رەوانتر کردو سەری بردە بن گوێی, وەك لەگەڵ کەڕێك قسە بکا نەڕاندی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ زۆر ترساوی, ئەتۆ زۆر ترساوی. ئەتۆ زۆر..."

کابرا چاوی هەڵێنان و بە چاوێکی راماوەوە چەند لەحزەیەك تەماشای کردو دووبارە چاوی پێکەوە نانەوە.

"تاژی, کوڕم کێ وەدوات کەوت و ترساندتی؟"

تاژی تەحسین جارێکی دیکە چاوەکانی هەڵێنان. ئەم جارە بریسکەی وەهۆش هاتنەوە لە چاوانی دا درەوشایەوە. باڵندەکەش کە گەرمی هاتبووەوە باڵەکانی لێك دەکردنەوەو خۆی خاوکێش دەکردو پاشان خێراو توند خۆی رادەوەشاندو چاوە تیژبینەکانی لە کالانەدا دەسووڕان.

چایەکی وەك خوێنی کەروێشکێی لە قۆرییەکە کردە ئیستیکانێکی نێوقەدباریکەوە. چایەکە هەڵمی لێ هەڵدەستا. تەحسین چاوی بڕیبووە ئیستیکانە چایەکە ـ کە هەڵمی لێهەڵدەستاو ـ چاوی لێ وەرنەدەگێڕا. بابەگەورە سەری تەحسینی لەسەر چۆکی خۆی دانا, بەو کەچکە کە چایەکەی پێ تێك وەردەدا کەمێکی چا هەڵگرت و ویستی دەزاری تاژی تەحسینی بکا, بەڵام چایەکە بە لالغاوەی تاژیدا ـ کە دەمی نەدەکرایەوە ـ هەڵەڕژایە سەر ملی. پیاوە بەساڵداچووەکە چەند جار ئەم کارەی دووپات کردەوە. سەرەنجام زاری تاژی تەحسین کەمێك کرایەوەو ئەویش بە زمان لێوە نەخۆشەکانی خۆی لستنەوە. بابەگەورە ئیستیکانەکەی پڕ کردەوە لە چاو بەدەمیەوە کرد, تەحسین بەزەحمەت چایەکەی قووت دەداو هەتا زیاتری دەخواردەوە, پتر دەهاتەوە هۆش خۆی. بەم جۆرە تاژی تەحسین لەماوەیەکی کەم دا یازدە ئیستیکانی چا خواردنەوە. وەختێك وەهۆش خۆی هاتەوە تێك ڕابوو و بەناڵینەوە گوتی:

"خەریکە دێ, فریام کەون خەریکە دێ, فریام کەون ئۆمەتی محمد..."

"کێ خەریکە دێ تەحسین؟"

تەحسین هەستایە سەرپێ, بەلادا هات و دانیشتەوە:

"ئەو خەریکە دێ, ئەو ئەسپە..."

ماسوولکەی دەم و چاوی رێك هاتبوون و هەڵیان داویشت, چاوە داپچڕاوەکانی لە ترسان راست وەك چاوی بەگومانی ئەو باڵندەیە کە لە پەنای بوو, تەماشای دەوروبەریان دەکرد.

"خاڵەوەهاب ئەتۆی؟"

"ئەمنم تەحسین".

"دەتوانم رزگار بم خاڵە وەهاب؟ ئەو منی کوشت".

"کێ؟"

"ئەسپی خەنەیی"

"کام ئەسپی خەنەیی تەحسین؟ ئەتۆ جارێ قسان مەکە, ئێستا هەنگوین و ڕۆنەکەرەت بۆ دێنم".

بابەگەورە هەستا, لە کووپەیەك هەنگوینی کردە تاوەیەکی دەسك دارەوەو لە کووپەیەکی دیکە ڕۆنەکەرە, تاوەکە لەسەر ئاور وەکوڵ هات و هەنگوین و ڕۆنەکەرەکە پێکەوە قاڵ بوون. بۆنێکی توندی خۆش دەوەڵاتی گەڕا, دەت گوت عەتری هەموو گوڵەکانت دە ئاوری کردوە.

خاڵەوەهاب کەچکە دارینەکەی بەپڕی بە زاری تەحسینەوە نا:

"دەمت بکەوە بخۆ"

تەحسین دەمی بەقەد دەمی بۆقێك کردەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا ئەمەی بخۆی دێیەوە سەرەخۆ".

تاژی تەحسین هەموو هەنگوین و ڕۆنەکەرە لێك دراوە قاڵکراوەکەی نێو تاوەی خواردو خەلاسی کرد. خوێن لە دەم و چاوی گەڕاو سەرگۆناکانی سوور هەڵگەڕان و گوتی:

"دیتم حەمەدۆکم دی، دەڕۆیشت، نە چەکی پێ بوو نە هیچ. بنیادەمێکی بێچەك و دەست بەتاڵ بۆ کوێ دەچێ؟ دەچێتە خانەقای چل چاو ئەمن دیتم، رام دەکرد خەبەرەکەی بدەم بە شارۆچکە کە..."

ئەمجار وەك حیکایەت خوانێکی کۆنەکار کە تازە لە نەخۆشی هەستابێتەوەو تامەزرۆی حیکایەت کردن بێ، بە ئیشتیاو دووروردرێژی و بێئەوەی ماندوو بێ یان حەوسەلەی بەسەر بچێ، داستانی حەمەدۆك و ئەسپەکەی گێڕایەوە.

"گوتت چۆن بوو؟ گوتت حەمەدۆك چۆن بوو؟ چۆن قەڵافەتێکی هەبوو؟"

"پێت وایە چۆن بوو، باڵای بەقەد باڵای من بوو، روومەتی تێك قوپیبوون، ملی وەك قونچکە هەرمێ بوو، چاوەکانی دەقووڵ کەوتبوون، دەستەکانیشی گەورە بوون، دووهێندەی دەستی من، سمێڵەکانیشی داچۆڕابوون... بەڵێ، ئاوا. حەمەدۆك بەقەد منداڵێکە".

کچەکەو بابەگەورە وەختێك گوێیان لە قسەکانی تەحسین بوو، لەپێش دا کچەکەو بەدوای وی دا وەهاب لە قاقای پێکەنینیان دا. پێکەنینێك بۆ ئێستا نەبێ بۆ کەنگێ باشە. تاژی تەحسین وەك گێژو حۆلان بە حەبەساوی تەماشای دەکردن. خاڵەوەهاب لەگەڵ پێکەنینەکەی لە پەستا لە ئەژنۆی خۆی دەدا: ئەی بڵێم خوا چت لێبکا تەحسین وەی وەی وەی. باشە حەمەدۆك بستە منداڵێکە، ئەسپەکەشی لەگەڵ بریسکە تێکەڵ بوو سەری خۆی هەڵگرت و رۆیشت؟ وەی کوڕم تەحسین. وەی کوڕم تەحسین، وەی کوڕم چیت بەسەر هاتوە؟

"چیم بەسەر هاتوە خاڵە وەهاب؟"

"دەتەویست چیت بەسەر بێ تەحسین، حەمەدۆکی وا هەر لە دنیادا هەیە؟ دەستم بەداوێنت قسەی وا لەکن کەس مەکە ها! گاڵتەت پێدەکەن، پاشانیش دەکەویە بەر زاری خەڵك. داستانی ئەسپەکەشت لێرە گوت لە جێیەکی دیکە دووپاتی مەکەوە... نەچی قسەی وا بکەی ها... حەمەدۆکی وا کە تۆ دەڵێی هەر لە دنیادا نیە"

"هەیە خاڵەوەهاب. ئەمن دوێنێ بە چاوی خۆم دیتم"

"تەحسین، رۆڵە، ئەو کەسەی ئەتۆ دیوتە حەمەدۆك نەبووە. حەمەدۆك بە یازدە ساڵی ئەو بەژن و باڵایەی هەبوو، ئەمن ماوەیەك لەمەوبەر لە ئاسیاب چەشمە دیتم. جوان چاك و بەدیمەن، قیت و قۆز وەك داری سەوڵ لەسەر پشتی ئەسپەکە چەقیبوو. ئەوەندە بەخۆوە بوو کە ئەسپەکەی هەر ئەو ئەسپە کە خەریك بوو تۆ بخوا پشتی لەبنی دا چەمابوو، دوولا هاتبووەوە، کوڕم تەحسین نەچی بەکەس بڵێی کە ئەسپەکە خەریك بوو بت خواو ئیدی کەس ئەو قسە پڕ چاوڕاوەت نەبیسێ کە ئەسپەکە نەیهێشت سێ شەوڕۆژان لەسەر دارەکە بێیە خوارێ، باشە؟ بۆتۆ هیچ باش نابێ. ئەتۆ حەمەدۆکی بەقەد لادەرگایەکت کردە بستە منداڵێك، کوڕم تەحسین ئەمانە بۆ کەس مەگێڕەوە ئەگینا خۆت دەکەیە گەپجاڕی عالەم".

"بەڵام خاڵەوەهاب وەڵڵا بیللا..."

کچەکە هێشتا پێدەکەنی، هەرچەندی تاژی تەحسین پتر پێی لەسەر راستی و دروستیی قسەکانی خۆی دادەگرت، ئەو زیاتر پێدەکەنی. سەرەنجام تەحسین کە دامابوو، بە تووڕەیی گوتی:

"ئێوە باوەڕ مەکەن. ئیدی ئەمن چیم لەدەست دێ؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خاڵەوەهاب گوتی:

"هیچت لەدەست نایە. ئێستا باشت گوێ لەمن بێ کوڕم تاژی تەحسین. ئەتۆ پیاوێکی باشی, کوڕێکی میهرەبانی, بابیشت وەك خۆت بوو. ئەویش زۆر ترسەنۆك بوو. ئەتۆش زۆر ترسابووی".

"زۆر ترسام. ئەم ئەسپە خەریك بوو بم خوا. دەمی بۆ خواردنی من داپچڕیبوو و دەیەویست لە دارەکە وەسەر کەوێ. ئەگەر لە دارەکە بەربامەوە, کوتی گەورەم شلکەی گوێم دەبوو. لە ماڵێ دا چەکت هەیە؟"

"ئەدی, بۆچیتە؟"

"ئەو ئێستا دێ, ئەو... دێ و هەرسێکانمان دەخوار, هەرسێکمان لەت و کوت دەکا... بچمە هەر کوێ بۆنم دەکا. ئەگەر چوومە شارۆچکە دەمانچەیەك دەکڕم. وەختێك بۆنی کردو منی دۆزیەوە بە دەمانچە لێی دەدەم..."

خاڵەوەهاب بە پێکەنینەوە گوتی:

"ئەو ئەسپە گوللە کاری لێناکا, وەختێکیش نەت هەنگاوت هاوار بە حاڵت کە چت بەسەر دێنێ... ئەو وەختەیە کە ئەسپی خەنەیی لەت و کوتت دەکا..."

تاژی تەحسین ملی بەلاوە ناو گوتی:

"راستە کە گوللە کاری لێناکا, باشە ئەی ئەمن چ بکەم لەدەست ئەو ئەسپە, روو لەکوێ کەم بۆ ئەوەی گیانی خۆم نەجات بدەم؟ خاڵەوەهاب ڕێیەکم بۆ دانێ".

"بڕوانە تەحسین, لەمەولا ئەتۆ قەت مەچۆرە جێیەك کە داری نەبێ. چارەی دیکەت نیە".

تاژی تەحسین گوتی:

"نا, پیاو نابێ دار لە هێلانەی ژەنگەسوورەی تووڕە وەربدا. وەختێك کاری وای کرد ئاوای لێدێ ئیدی. لە دەستیان رزگار نابێ".

خاڵەوەهاب لە کاتێك دا لە ناخی دڵەوە پێدەکەنی گوتی:

"هیچ رێگایەکی رزگاربوونت نیە..."

"ئەگەر ئێستا بێ, ئەمن ڕاکەم بچمە نێو لێڕەوار؟"

خاڵەوەهاب گوتی: نایە.

"ئەگەر هات؟"

"ئەگەر هات, ئەتۆ پێت وایە ئەمن ئەم باڵندەیەم هەر بۆ راوێ راگرتوە؟ ئەم شەهێنە دەنێرمە سەر ئەسپەکەو ئیدی تەواو"

کچۆڵەکە بەدزیەوە پێدەکەنی.

"شەهێنەکە دەچێ و لەسەر سەری لەنێوان هەردوو گوێی هەڵدەنیشێ, بە دەندووکێك چاوێکی هەڵدەکۆڵێ و دەری دێنێ و بە دەندووکێکی دیکە چاوەکەی دیکەی دەردێنێ و لەو گۆڕەی دادەنێ. پاشانیش ئەسپ کە لە هەردوو چاوان زەلیل بوو با هەر بەدوات دا بگەڕێ و بت بینێتەوە".

تاژی تەحسین زەردەی هاتێ, ئارام بووەوە, پاڵی وە باڵنجەکە داو چاوی لەسەریەك دانان. تاوێك دواتریش هەر لەوێ خەوی لێکەوت. وەك منداڵان لەسەرەخۆو بەلێوخرکردنەوەوە هەناسەی دەهات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چاك بوو نووست, چونكه تاوێك دواتر ئەو قاچاخچیيانە كە سێ ڕۆژ بوو خاڵەوەهاب چاوەڕێیان بوو هاتنە چادرێ. خورجێنەكانیان پڕ بوون لە قوماشی ئاوریشم, سەعات و ئاڵتوون. ماڵەكەیان لە سووریە كڕیبوو و نیازیان بوو بیبەنە مەلاتیە. ئەسپی قاچاخچییەكان ڕەش كوێت بوون. زین و ڕەختیشیان یەكجار جوان بوون. خورجێنەكانیان خوری بوون و فیلینتای ئەڵمانییان پێ بوو. چاكەتی سورمەیی و پانتۆڵی گالیفەیان لەبەردا بوون و چەكمەی بریقەداریان لەپێدا بوون. كراسەكانیان ئاوریشم بوون و كڵاوگەڕگەڕییەكانیان لە قوماشی نایابی ئینگلیزی دروست كرابوون. لەبن چاكەتەكانیان چەپ و ڕاست دوو قەد فیشەكدانیان لە خۆیان دابوون.

خاڵەوەهاب بە خۆشحاڵی پێشوازیی لە قاچاخچییەكان كرد.

"سێ شەوو ڕۆژە چاوم لە جادەوە بڕیوەو چاوەڕێتانم. پێم وابوو بەڵایەكتان بەسەر هاتوە".

قاچاخچییەكان هیچ تەڕ نەببوون. ئەو سەربەرگە فرەوان و جوانە لبادینە كە ئاوی دانەدەداو دەگەیشتە سەر ئەژنۆی خۆیان و كەفەلی ئەسپەكانیان, لە باران پاراستبوونی. خورجێن و شتوومەكەكانی دیكەیان چوست و چالاك بردە ژووری تاولێ و گوتیان:

"خاڵەوەهاب نیگەران مەبە, كوڕەكەت لە حەڵەب مایەوە, ساغ و سلامەتە".

خاڵەوەهاب دەیەویست هەواڵی كوڕەكەی بپرسێ, بەڵام لە ترسی ئەوەی نەوەكا بەڵایەكی بەسەر هاتبێ نەیدەوێرا پرسیار بكا.

"لە حەڵەب چ كارێكی هەبوو؟"

"لەوێ ماوەتەوە چاوەڕێی ئێمەیە. ئەم جار كە چووینەوە لەگەڵمان دێتەوە. بیستمان حەمەدۆك دووبارە وەكێوان كەوتوەو ئاوری كردوەتەوە"

"جارێ دانیشن... نەختێك گەرم ببنەوە, چایەك بخۆنەوە..."

"دەستەو تاقمەكانی دیكە لەكوێن؟"

"جارێ دانیشن"

خاڵەوەهاب سەربەرگە لبادینە گوڵدۆزیكراوەكانیانی, كە ئەگەر بارانە لێی دەدان ڕەقتر دەبوون, لەگەڵ كڵاوە خورییەكانیان بردە ژوورێكی دیكە. هاتەوەو لەهەر چوارلا دۆشەكی ڕاخستن و گوتی:

"فەرموون دانیشن"

كچۆڵەكە خەریك بوو چای دە ئیستیكانە نێوقەد باریكەكان دەكرد. هەرسێ قاچاخچییەكە سمێڵی ئەستووریان هەبوون. یەكێكیان كە لەوانی دیكە كەڵەگەت تر بوو, "وان یكاد"یەكی چووكەڵەی زێڕی لە گیرفانی دەرێناو بۆ كچۆڵەكەی ڕاداشت و گوتی: ها ئەمە دیاریی تۆیە.

چاوەكانی خاڵەوەهاب بریسكەیان دا, قاچاخچییەكان لەسەرەخۆو بە ئارامی چای گەرمیان دەخواردەوە. كیژەكە ئیستیكانەكانی پڕ دەكردەوەو ئەوانیش كلۆ قەندێكیان بە ددانان دەپچڕی و چایەكەیان بە دیشلەمە دەخواردەوە.

"دەزانن ئەو كوڕە ئازایەی خەوتوە, كێیە؟ پێی دەڵێن تاژی تەحسین, تاژی تەحسین. ئەم تاژی تەحسینە بەوە بەناوبانگە كە سێ ڕۆژەڕێ بە ڕۆژێك دەبڕێ و سێ كێوی گەورە بە دوو ڕۆژان بەجێ دێڵێ, تەنانەت ئەسپە عەرەبییە ڕەسەنەكانیش ناتوانن پێشبڕكەی لەگەڵ بكەن. بەڵام ئەم تاژی تەحسینە بەڵایەكی بەسەر هاتوە خوا بەسەر دوژمنیشی نەهێنێ"

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار دەستی کرد بە گێڕانەوەی ئەو کارەساتانەی بەسەری هـاتبوون. چـۆن حەمـەدۆك لـە باقرگـدیگی برینـدار بـوو، چۆن ژنەکانی ئاوایی شیوەنیان لەسەر کردو چۆن تاژی تەحسین بە شەووڕۆژێك خەبەری ئەنگێورانی حەمـەدۆکی گەیانـدە شارۆچکە. خەڵکی شارۆچکە چۆن شادمان بوون و چۆنیان تاژی تەحسین لە پووڵ دا نوقم کردو پاشان چۆن دەرکەوت کە ئەو کوژراوە حەمەدۆك نیەو کەسێکی دیکەیەو تاژی تەحسین چۆن وەدوای حەمەدۆك کەوت، چۆنی چاو پێکـەوت و چـۆن دوای دیتنی وی دەگیر ئەسپی خەنەیی حەمەدۆك کەوت و ئەسپ چ بەڵایەکی بەسەر هێنا، هەمووی مووبەموو گێڕایەوە.

سەردەستەی قاچاخچیەکان پرسی: داستانی ئەو ئەسپە راستە؟

"بۆچی راست نیە؟ بەڕاستی ئەو ئەسپێکی وایە، لە حەمەدۆك بەولاوە کەس ناتوانێ بیگرێتـەوەو کـەس ناتوانـێ لێـی نیزيك بێتەوە. زۆر کەس تاقییان کردوەتەوە. گوللەش کاری لێناکا".

"باشە، مەسەلەی ئەو بریسکەیە کە ئەسپەکە لەنێو ئەڵقەیەك بریسکەدا غاردەدا، لەگەڵ تیشکی بریسکە دەبێتە یەك و دەڕوا، ئەمەش وایە، ئەمەش ڕاستە؟"

خاڵەوەهاب گوتی:

"بۆچی راست نیە، چما دولدولی حەزرەتی عەلی و بۆرەی کوێرئۆغلی وا نەبوون؟"

"بە هیچ جۆر ناکرێ ئەو ئەسپەی بگریەوە؟"

خاڵەوەهاب گوتی:

"نا، چما گوێت لێنەبوو گوتم ئەو ئینسان فرۆشەی لەسەر دارێ ڕاگرتبوو خەریك بوو بیکوژێ؟ با بچێ دوعا بۆ گیـانی بریسکە بکا.

"دەستەی دورسوونەزلە لەم دەوروبەرانەیە؟"

"رۆژی رابردوو لە ئاکجاداغ بووە".

"ئەگەر وابێ، هەتا حەوتوویەکی دیکە لەم دەوروبەرانە پەیدا نابن. ئێمە بەگیر نەهێنێ؟"

"ئەی جەندرمەکان؟"

"ئەوان لـە حەمـەدۆك بـەولاوە چـاویان هـیچ نابینـێ. ئـەو کێوانـە پـڕن لـە چـەتە، بـەڵام سـەری زمـان و بنـی زمانیـان حەمەدۆکە. ئەویش خۆ دیار نیە، لەبن شاخێك جێیەك خۆی شاردوەتەوە".

"چەتەیەکی سەیرە".

"ئەویش چ سەیرێك. ئەمن تا ئێستا چەتەی وام نەدیوەو نەبیستوە. ماوەیەك دەرناکەوێ، ون دەبێ، ناوونیشانی کـوێر دەبێتـەوە. لـەپڕ رۆژێـك دەبینـی سەروسـەکوتی دەردەکـەوێ و دنیایـە دەشـێوێنێ. هـەر ئـەم رۆژانـە هێزێکـی گـەورەی عەسکەری دەنێرنە چیاکان. ئەودەم دەبێ ئێـوە تـا ماوەیـەك لـەم دەوروبـەرە دەرنەکـەون. دوێنـێ چیچـەکلی ئۆغلی بـە هەموو دارودەستەکەیەوە لێرە بوو. پێم گوت کە زۆر زوو ملی رێی خۆی بگرێ و لەم چیایانە بڕواو بچێتە جێیەکی دیکە".

"مەسەلەی ئەسپەکە ناتوانم باوەڕ بکەم".

"یاوەر داوای لە دێهاتیەکان کردبوو کە ئەسپەکەی بۆ بگرن... دێهاتیەکان لە چیاو دەشـتان کەوتنـە دوای، بـەڵام نەیان توانی بیگرنەوە"

"ئێستا رێگاکان ئاوەڵان؟"

"ئاوەڵان, دەستەی کەرەمە کوردە هەر کە دەگەیە چوارڕێیانی چل چاو چاوەڕێتانە. هەتا لەم چیایانە تێدەپەڕن لەگەڵتان دێ".

"یاڵلا با شتێك بخۆین".

جێی تاژی تەحسینیان ئەولاتر لەپەنا لاپانکی چادرێ راخستبوو, هێشتا هەر خەوتبوو. تەیرە راویەکەش لەسەر لیسی خۆی هەڵنیشتبوو و پەردەی بەسەر چاوانی هەڵکێشابوو. باڵەکانی هەتا نیزیك لاقی لێك کردبوونەوەو جارجاریش چاوەکانی لەپشت پەردەکەوە دەسووڕان.

نانەکەیان خوارد. دەرمانی ڕێیە رۆیشتنە, سواری ئەسپەکانیان بوون و وەڕێکەوتن. سەربەرگە لبادینەکانیان دەخۆیانەوە پێچاو لەبەر ئەو بارانە بە غوڕەمە وەڕێ کەوتن.

کە ئەوان رۆیشتن هەتا نوێژی خەوتنان خاڵەوەهاب دایرەی لێداو کچەکە گوێی بۆ راگرت. پاش نوێژی خەوتنان ماست و دۆشاویان خواردو خەوتن.

وەختێك تاژی تەحسین وەخەبەر هات هێشتا رۆژ نەبیووەوە. بە باشی ئیسڕاحەتی کردبوو, ماندووی حەسابووەوە. مووڕەدارەکان لەنێو ئاگردانەکەدا دامردبوون و بە زوویی دەبوونە خۆڵەمێش. چادرەکە لە موو دروست کرابوو, گەرم بوو. کچ و بابەگەورە خەوێکی خۆشیان لێکەوتبوو. تاژی تەحسین پاش ئەوەی جوان چاوەکانی هەڵگلۆفین, جلەکانیی کە لە ئێوارێوە لەسەر خڕەبەردەکانی بەرئاگردان وشك ببوونەوە, کردەوە بەری. کاڵەکانیی لەپێ کردنەوە. دەبوو بڕواو خۆی بگەیەنێتە شارۆچکەو ئەم خەبەرە خۆشە بدا بەو پیاوە کەڵەگەتەو دیسان دنیایەك پوول وەرگرێ. زۆر وەدرەنگ کەوتبوو. حەمەدۆك تا ئێستا لە خانەقای چل چاو هاتوەتەوەو کێ دەزانێ بۆ کوێ چووە... لە دەری چادرێ هێشتا وەك گۆزەی سەرەوژێر باران دەباری. تاژی تەحسین لە دڵی خۆیدا گوتی, با بباریَ, دەبێ بڕۆم بۆ شارو خەبەر بەو ئاغا باڵابەرزە بدەم و مزگێنی وەرگرم. لە تاوڵێ هاتەدەر, بەڵام دەسبەجێ گەڕایەوە. لە ئاسۆ شتێك وەك سپیایی بەیانی شەپۆلی دەداو تارمایی ئەسپەکەش وەك هەورێکی گەورە بەسەر لێڕەوارەکە هەڵکشیبوو. تارمایی ئەسپەکە لەگەڵ تاریکایی شەو تێکەڵ ببوو و سات بە سات هەڵدەدمساو بای دەکرد. هەرچی دەبێ بڵا ببێ. تەنانەت ئەگەر بەدەستی ئەسپەکەش کوژرابایە هەر دەبوو بڕوا. لە نیزیك ئاگردان چاوی بە شەهێنەکە کەوت کە لەسەر لیسی هەڵنیشتوەو بە چاوێك کە رووناکایی پۆلووی ئاگرەکە لێی داون, تەماشای دەکا: ئاها... و شەپۆلی شادمانی لەدڵی دا هەستا: ئاها ئێستا باڵندەکە لەگەڵ خۆی دەباو ئەگەر ئەسپەکە پەلاماری دا ئەوی بەردەداتە سەرو باڵندەکەش چاوەکانی دەردێنێ. بەڵام ناکرێ پیاو شەهێنی خاڵەوەهاب بدزێ... لەم چیاو بەندەنانە خاڵەوەهاب لە حەمەدۆك و ئەسپەکەش بێبەزەییتر بوو. خەبەری هەموو رێگرو قاچاخچییەکانی کێوپارەی هەبوو. لەم کێوانە چەتەیەك نەبوو نەیناسێ و ناوی نەزانێ و بۆخۆی وەرێی نەخستبێ. کێی پێ خۆش با دەیکوشت و کێی ویستبایە دووری دەخستەوە. چما کەس دەوێرێ بازی پیاوی وا بدزێ؟... ئەو کەسێك بوو کە بێئەوەی تەنانەت چەقوولەیەکیشی پێ بێ, بێ ترس و خۆف لەو چیاو بەندەنانە دەنووست. رێگرەکان پاش خوا ئەویان دەپەرست. تاژی تەحسین وەختێك ئەوی دی ئەگەر ددانەکانی پێك دا نەنووسابان دیسان زمانی دەگیرا. دیارە پیاوێکی زۆر باشیش بوو. گیانی وی نەجات دابوو. داخوا باڵندەکەی بەوادەی رۆژێك بە ئەمانەت وێ دەدا؟ داهاتەوە کە خەبەری بکاتەوە, بەڵام پاشان بە فکری ئەوە کە لەوانەیە باڵندەکەی وێ نەدا, پەژیوان بووەوە. هاتەدەرێ. خەریك بوو دنیا رووناك بێ. باران هەروا گاڵەی دەکرد. لافاو وەڕێ کەوتبوو و لە شیوو دۆڵەکانەوە دەنگی هاڕەهاڕی ئاوێ دەهاتە بەرگوێ. بەیانی وەختێك خاڵەوەهاب لەخەو هەڵدەستێ تەماشا دەکا دەبینێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شەهێنەکەی نەماوە ـ هەموو کەس دەزانێ کە ئەو شەهێنەکانی لەگیانی خۆی خۆشتر دەوێن ـ تێدەگا تاژی تەحسین تەیرەکەی بردوە. هیچ تووڕە نابێ. یەکێك لە کوڕەکانی یان یەکێك لە چەتەکان بانگ دەکاو دەڵێ: بچن ئەو تاژی تەحسینە خائین و نمەك بەحەرامە کە نانی خواردوەو نانێنی دڕاندوە بگرن, سەری ببڕن و بۆم بێنن, هیچی دیکەم ناوێ. تاژی تەحسین وەختێك بیری لەم باسە دەکردەوە دەست و لاقی ڕەق دەبوون. بەڵام بەبێ باڵندەکەش نەیدەتوانی بچێتە هیچ کوێ. ئێستا ئەسپەکە لە قەراخ لێڕەواری ڕاوەستاوەو سێبەری خۆی وەك کێوێك خستوەتە سەر لێڕەوارو سەر تاریکایی شەوو چاوەڕوانیەتی.

خاڵە لە تەنیشتی ڕاستەوە کەوتە سەر کەلەکەی چەپی و لەخەودا ڕاواندی. گوێیەکانی گەورە بوون. تاژی تەحسین تا ئێستا لە ژیانی دا گوێی وای نەدیبوون. پێکەنینی هات و دەسبەجێش سەری باڵندەکەی گرت, لەسەر لیسەکەی ڕفاندو دەرپەڕیە دەرێ. سەری باڵندەکەی ـ کە بێپسانەوە پەلەقاژەی دەکرد ـ لەبن هەنگڵیدا دەگوشی و ئەو لافاوەی دەبڕی کە دەگەیشتە نێوکی, بە سەرەوژێردا غاری دەداو بەسەر بەردەکان و کۆمەڵە دڕکەکان دا بازی دەدا. کە گەیشتە لێڕەوار, لەبن دارە سیدرێکی گەورە ڕاوەستا, بن دارەکە هێندەی باران وێ نەدەکەوت. تەنانەت لەبن لکی دارەکەدا کە گەڵاکانی پان بوون و هێندێك شوێنی زەوی تەڕیش نەببوون. لەسەر جێگایەکی وەك سەکۆ دانیشت. باڵندەکە زۆری پەلەقاژە دەکردو ئارامی نەدەگرت. فکری کردەوە: کاتیە. هەستایە سەرپێ, چەند لەحزەیەك دواتر باڵندەکە هاتەوە سەرەخۆ, دەستی کرد بە جموجۆڵ, دەستی وی بەدەندووك دەگرت.

پاش کەمێك حەسانەوە ڕێگای چوکووراوای دیتەوە. ئیدی هێزی لەبەردا نەمابوو. باڵندەکە تا ڕادەیەك خووی پێوە گرتبوو و هێندە نەدەبزووت. دەندووکی بەدەستیدا نەدەداو ئارام ببوو. کە گەیشتە "کانی پوویزار" بارانەکە لێی کردەوە. ڕوونی کردو هەتاو دەرکەوت و شاخە تەڕەکان بریقانەوە. چاوی تاژی تەحسین و باڵندەکە بە تاو کەوتن. باڵندەکە دیسان دەستی کردەوە بە پەلەقاژە, بەڵام بەدفەڕیی نەکرد. تاوێك دواتریش ئارام بوو.

تاژی تەحسین بەیانیی ڕۆژی دواتر گەیشتە شارۆچکە. هەموو لەشی قوڕاوی بوو. باڵندەکەش لە قوڕدا نوقم ببوو و لەسەر باسکی تاژی تەحسین خەوی لێکەوتبوو, بێواز بوو, نە هەڵدەبزووقاو نە جووڵەی دەکرد. کاتێك تەحسین گەیشتە یەکەم ماڵەکانی شارۆچکە چاوێکی لە باڵندەکە کرد. ئەو تەیرە گیانی وی لە دەستی ئەسپەکە ڕزگار کردبوو, بەغیرەتی وییەوە بوو کە توانی بێترس و دڵەخورپە خۆی بگەیەنێتە ئێرە. ئیشەڵڵا باڵندەکە هیچی لێنایەو ئەویش لە یەکەم دەرفەت دا هەڵیدەگرێ و دەیباتەوە بۆ خاڵەوەهاب.

لە شوێنی نیوە ڕۆ بازاڕ دەپازدە دوکان ئەولاتر بۆنی کەباب و ترشی سماقی هاتە بەرلووتی. خەریك بوو لەبرسان دەمرد. باڵندەکە لەویش برسیتر بوو. بەغاردان چووە کەبابخانەکە:

"دوو شیش کەباب بە سماقێکی زۆرەوە, تەماتەش دانێ... کوتەگۆشتێکی کاڵیش بۆ ئەمە بێنە".

کەبابچی بە شاگردەکەی گوت دووشیش کەباب حازرکاو چوو مستێکی قیمەی کاڵ هێنا. هێشتا تەحسین دەستی بۆ لای پیاوەکە درێژ نەکردبوو و قیمەکەی لێوەرنەگرتبوو کە باڵندەکە پەلاماری ئەو گۆشتەی دا کە بەدەست کەبابچییەکەوە بوو. بێئەوەی دەندووك لەبەری دەستی وەگوێزێ بە چاوێکی گیان وەبەرهاتووەوە کە لەگۆشتەکە بەولاوە هیچی نەدەدی, قیمەکەی قووت دا. باڵندەکە پاش ئەوەی قیمەکەی هەڵلرفاند وەك سەگێکی برسی لە چاوانیەوە ڕاما.

"هێندەی دیکەشی بۆ بێنە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەم تەیرە لەبەر قاتی ماوەتەوە".

کەبابچی دوو هێندەی قیمەکەی جاری پێشووی وەك تۆپەگۆشتێك هێناو دایە دەست تەحسین, ئەویش دووبارە گۆشتەکەی دەرخواردی تەیرەکە دا. باڵندەکە ئەم جارەیان وەك جاری پێشوو لە کاتی خواردن دا سەری بەرنەدەدایەوە. دەندووکی لێدەداو پاشان تاوێك تەماشای دەوروبەری دەکردو گۆشتەکەی قووت دەدا, دەندووکی بە پەڕەکانی پاك دەکردەوەو پاشان دووبارە بەئەداوە دەستی دەکردەوە بەخواردن.

کەباب هات. تەیرەکە خواردنی خۆی تەواو کردبوو, باڵی لێك کردبوونەوەو خۆی خاوکێش دەکرد: کەبابچی بەساڵداچوو هات و بەرامبەر بە تەحسین کە خەریکی نان خواردن بوو دانیشت. دوکانەکە مشتەریی دیکەی لێ نەبوون. لە تازی تەحسینی پرسی:

"چ بووە براله, وەك ئەوە دەچێ شتێکت لێ قەومابێ. بڕوانە دەڵێی لە قوڕاوێیان هەڵکێشاوی".

"باران زۆر باریبوو".

"دیسانیش سەرتاپات قوڕاوی بووە"

"سەرانسەری شەوێ غارم داوە, بەڕێوە بووم".

"چ گرفتارییەکت هەبوو برام؟"

تازی تەحسین هەم خۆش خۆشە نانەکەی دەخواردو هەم وەڵامی پرسیارەکانی وی دەدایەوە.

کوتێکی کەباب بۆ تەیرەکە هاویشت. باڵندەکە باڵی لێك کردنەوەو غاری دایە سەر مێزەکە, ئەو کوتە کەبابەی لەسەر مووشەممایەکە بوو رفاندی و قووتی دا. تەحسین ئەمجار پاروەە کەبابێکی بۆخۆی دەخواردو پارۆیکیشی بۆ تەیرەکە فڕێ دەدا... باڵندەکە لە حاڵێك دا سەرباڵەکانی دەلەرزین ئەو کەبابەی تەحسین بۆی داویشت, خێرا قووتی دەدا.

"حەمەدۆکم دی کاکە. زۆری بەدوادا گەڕام هەتا دیمەوە. قسەم لەگەڵ دا کرد. هاتوومە ئێرە خەبەرەکەی بەو پیاوە کەڵەگەتە بدەم. ئەو پیاوە باڵابەرزە گوتبووی کە... ناوەکەیم لەبیر چووەتەوە".

"ئەم شارۆچکەیە زۆری پیاوی کەڵەگەت لێهەن"

"ئەوەی ئەمن دەڵێم ئاغایەکی زۆر پووڵدارە. وەختێك خەبەری مردنی حەمەدۆکم دایە, زۆری پارە دامێ, ئەمن بوومە پووڵدار. ئاها وەبیرم هاتەوە, ناوی مورتەزاغا بوو, وەنا؟"

"ئێستا خەبەری زیندووبوونەکەی پێدەدەی؟"

"ئەو ئاغایە بەمنی گوت ئەگەر حەمەدۆکی بدۆزیەوەو خەبەرم پێ بدەی بە پارەو ئاڵتوون خەنیت دەکەم. ئەمنیش هەموو چیاکانم سەرەوبن کردن هەتا جێیەکەیم دیتەوە".

"ئێستاش هاتووی خەبەری پێ بدەی, نا؟"

"ئەرێ".

"حەمەدۆك چۆن بنیادەمێك بوو؟"

"باریك و درێژ وەك توولەنەمام... ئا... دووهێندەی من, شەرمێون, ئاقڵ, ئازا. چاوەکانی رەش و زەلام بوون. برۆشی هەر رەش بوون, سمێڵەکانیشی درێژ بوون. عەبایەکی گوڵدۆزیکراوی بەخۆیدا دابوو, لاوێکی بەتاقەت. ئەوەندە بەدیمەن و جوانە ناتوانی چاوی لێکەی. کەسێك بیبینێ تازە ناتوانێ لێی جیا بێتەوە, چاو لە دیتنی تێر نابێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆش هاتووی جێوڕێیەکەی بەو ئاغایە بڵێی, ئەو ئاغایەش پارەت دەداتێ, جەندرمەکانیش دەچن حەمەدۆکی دەکوژن, وەنا؟" راوێژی کەبابچی لەنەکاو توند بوو, و لە حاڵێك دا ددانی لە چیڕەوە دەبردن گوتی:

"سەگبابی جاسووس, هەستە لەوێ, هەستە لەو جێیەی لێی کەوتووی, هەستە, هەستە لاچۆ لە پێش چاوم. بڕۆ بۆ جەهەننەم, سەی کوڕی سەی, جاسووسی کوڕی جاسووس. هەستە لەوێ..."

تاژی تەحسین بەسەرسوڕماوی لەجێی خۆی مابووەوە, نێوچاوانی تێك نابوو و پاروو لەزاردا, رەق رامابوو. نە دەیتوانی ئەو پاروەی لە زاری دایە بیجوێ و نە توانای ئەوەی هەبوو تفی کاتەوە.

"راست بەوە, هەستە, دایك و خوشکت... قەڵافەتت قرۆشێك نایەنێ هەستە هەتیوە قە... بۆ پازدە بیست قرۆش دەتەوێ حەمەدۆکی بەکوشت بدەی, نا؟ هەستە ئەو تەیرەت هەڵگرەو بڕۆ".

پەتی باڵندەکەی لە کورسی‌یەکە کردەوەو بەسەر تەحسینی‌دا دا. تاژی تەحسین پاش ئەوەی تاوێك هەوڵی لەگەڵ باڵندەکە دا چوو گرتیەوە.

"هەستە ون بە لەپێش چاوم, بڕۆ لێرە, پارەی ناپیاوێکی چەپەڵی وەك تۆشم ناوێ, یاڵڵا هەستە, بە ژەهرەمارت بێ..."

تاژی تەحسین هۆی ئەو بەڵایەی نەدەزانی کە بەسەری هاتبوو. گێژوکاس تەماشای دەوروبەری خۆی دەکرد, دەت گوت هیوای بە کۆمەگی کەسێك و جێیەك هەیە, کەبابچی‌یە قەڵەوەکە لە کاتێك دا قۆڵی تەحسینی دەگرت گوتی:

"هەتیوە پێم گوتی هەستە, دەیاڵڵا دەی".

بە ڕاکێش ڕاکێش بردیە دەرێ. تاژی تەحسین لە حاڵێك دا تەیرەکە لەسەر شانی نیشتبوو, پاڵی بەدیواری بەرامبەر دوکانەکەوە دا. نەی‌دەزانی چ رووی داوە. کەبابچی کە لە رقان شێت ببوو, کاتێك دیتی ئەو هێشتا پاڵی وەدیوار داوەو چاوەڕێیە, پەلاماری دا. تاژی تەحسین لەنەکاو دیتی ئەو پیاوە لەندەهۆرە وەك شێتان پەلاماری داوە. لەبن قۆڵی ئەستوورو هەڵکراوی کەبابچی کە دەستی درێژ کردبوو پشت ملی بگرێ, دەرپەڕی و دوور کەوتەوەو بەنێو بازاڕدا بە سەرلێشواوی بەرەو ژوور هەڵات. کە گەیشتە دەرگای مزگەوت راوەستا خۆی بە مزگەوتێ دا کرد. چەند کەسێك لە حەوزخانەی مزگەوتێ خەریك بوون دەزنوێژیان هەڵدەگرت. خۆی گەیاندە بەلووعە ئاوێك, دەمی پێوەناو بە ئیشتیاوە ئاوی خواردەوە. ئەو کابرایە بۆچی بەوجۆرە رەفتاری لەگەڵدا کردبوو؟ تاژی تەحسین هیچ سەری لێ دەرنەدەکرد. لەلایەکیشەوە خۆشحاڵ بوو. کابرای نەفام, نازانم بۆچی هێندە تووڕە بوو کە لەبیری چوو پارەی کەبابەکەش وەرگرێ. بیری کردەوە: ئەو شارەی ئێمە بنیادەمی سەیرو سەمەرەی لێ‌پەیدا دەبن ها... لەوانەیە شکڵ و شێوەی حەمەدۆکم پێچەوانە باس کردبێ, بۆیە قەڵس بوو. بێم راست و رەوان بۆیان باس بکەم و پێم پێ‌بکەنن؟ پێم پێ‌بکەنن و گاڵتەم پێ بکەن, بەڵێ؟ ها... ئێمە. خەراپ حاڵی بوون. ئەگینا هیچ مانای نەبوو کابرا لەسەر هیچ و خۆڕایی دەت گوت باڕووتیان دەقوونێ کردوە, ئاوا هار بوو. لەسەر سەکۆی حەوزخانەی مزگەوتێ دانیشتبوو. لەحاڵێك دا فکری لەو پیاوە کەڵەگەتە دەوڵەمەندە دەکردەوە, چاوی بە پیاوێکی بەساڵداچوو کەوت کە ریشێکی ئاڵۆزو روخسارێکی هێدی و هێمنی هەبوو. بەدڵی دا هات کە دەتوانێ سۆراغی ئەو پووڵدارە کەڵەگەتە لەو بپرسێ, بە دوودڵی‌یەوە لێی نیزیك بووەوە:

"دەمەویست لەبارەی یەکێکەوە پرسیارت لێ‌بکەم".

کابرا کە ریش و سمێڵێکی تێك ئاڵقاوی هەبوون, دەسحێب بەدەست و ئارام بەزەردەخەنەوە گوتی:

"بپرسە بزانم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پیاوێك هەیە ئا, زۆر باڵابەرزە, چەكمان دەپێ دەكا, زۆریش پووڵدارە, وەختێك ئەمن خەبەری مردنی حەمەدۆكم دایە, زۆری پووڵ دامێ".

"ئەو پیاوە ناوی نیە؟"

"نازانم, دەبێ ناوی مورتەزاغا بێ. پیاوێكی پووڵدارە, چەكمەی بریقەداری لەپێدان".

"كارت بەو پیاوە چیە؟"

"تاژی تەحسین تاوێك بیری كردەوە. ئیدی بڕیاری دابوو هەرگیز لەلای هیچ كەس باسی حەمەدۆك نەكا. بەدرۆ گوتی:

"قەرار وایە لە مەزراكەی دا كارم بداتێ..."

پیاوەكە ماوەیەك لەبەرخۆیەوە ناوی چەند كەسی بردو گوتی:

"نازانم, كەسی وام پێ شك نایە, مورتەزاغای ناناسم".

پاشان بە شێوەیەكی سەیر تەماشای روخساری وی كرد. لەم كورە لاوە وەشك كەوتبوو, لێی پرسی:

"ئەتۆ بۆ وات لێ هاتوە كورم؟ یەك تەختە بوویە قوڕ. ئەم باڵندەیە وەمن دە بچۆ حەوزخانە خۆت خاوێن بكەوە".

تاژی تەحسین چوو بۆ لای حەوزخانەكە بەڵام متمانەی پێ نەكرد باڵندەكەی بداتە دەست. پاش ئەوەی پەڕو سەرو دەندووكی باڵندەكەی جوان خاوێن كردنەوە, ئەوی لەسەر شانی خۆی داناو دەستی كرد بە خاوێن كردنەوەی خۆی و لاق و سنگ و سەروسەكوتی خۆی هەموو لە قوڕوقاڵ خاوێن كردنەوە. ئەو پیاوەی ریشە ئاڵۆزەكەی هەبوو, پێی گوت:

"ئەتۆ بەم سەروگوێلاكەتەوە سەرمات دەبێ, ستڵو جەم دەگری و دەمری. ئاورێك شتێك پەیدا كە خۆت وشك وەكە".

تاژی تەحسین گوتی:

"باشە خاڵە. پیاوێكی شەل هەیە. وەستای شوێن گێڕانە... كڵاوشەبقەی لەسەرە, پەتێكیشی بەملیەوە بەستوە, پەتەكەی سوور سوورە وەك ئاگر. ئەتۆ ئەویش ناناسی؟ وابزانم ناوی عەلیەشەلە".

پیاوە بەساڵداچووەكە بەپێكەنینەوە گوتی:

"ئەوی دەناسم. لە عەلیەشەلی شوێن هەڵگر دەگەڕێی, وەنا؟"

"ئەرێ لەو دەگەڕێم".

پیاوە بەساڵداچووەكە پاش ئەوەی بەوردی ناوونیشانی مەلادۆران ئەفەندیی دایە, گوتی:

"كاك عەلیەشەل لەوێیە, بڕۆ وەیبینە, ئەویش ئاگرێك شتێكت بۆ پەیدا دەكا كە وشك بیەوە".

پێش ئەوەی تاژی تەحسین مزگەوتێ بەجێ بهێڵێ باران دایدایەو بەرێژنە دەستی كرد بە بارین. كەس لە كۆڵانەكان دیار نەبوو. بێئەوەی گوێ بداتە بارانە, باڵندە لەسەرشان بەو هیوایە كە عەلیەشەلی ببینێ, ئەم سەرو ئەوسەری شەقامەكەی دەپێواو دەهات و دەچوو. باران بەرەبەرە توندتری دەكرد. بایەكی تووڕەو تۆسن كە لەباشووورەوە دەهات پەڕی باڵندەكەی سەرشانی وی دەشێواندن.

مراد كۆچەر, تەنیا خۆڵ ماڵی شارۆچكە زگی بەو منداڵە باڵندە لەسەرشانە سووتا, كە وادیاربوو بۆ گەیشتن بە جێگایەك لەبەر ئەو بارانە خێراخێرا ئەم سەرو ئەوسەری شەقامەكە دێت و دەچێ. بیری كردەوە: داخوا ئەم بەستەزمانە گرفتارییەكی تووش بووە؟"

"وشت. كاكە لەكەنگێوە دەبینم ئەتۆ هەروا یەك تەكان دێی و دەچی. گیروگرفتێكت هەیە؟"

تاژی تەحسین گوێی لە قسەكانی نەبوو و هەروا بە ڕێی خۆی دا دەڕۆیشت.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وشت... وش...ت, کوڕم, وشت".

قۆڵی تەحسینی گرت و رای گرت. چاویان لە چاوی یەکترەوە بڕی. مراد پرسیارەکەی خۆی دووپات کردەوە, ئەویش جوابی دایەوە کە لە عەلی‌یەشەلی شەبقە بەسەری مامۆستای شوێنگێڕان دەگەڕێ.

مراد کۆچەر دەستی دەقۆڵی ڕاکردو گوتی:

"یاڵلا وەرە بت بەمە لای وی. کوڕم تەیرەکەشت زۆر جوانە ها... هەردووکتان تەڕ بوون, هێزتان لەبەر بڕاوە. هەردووکتان نەخۆش دەکەون".

"مەلادۆران ئەفەندی, هـ...ۆی مەلادۆران ئەفەندی, میوانت هاتوە".

بەخێرایی بەرەو ماڵی مەلادۆران ئەفەندی وەڕێ کەوتن.

عەلی‌یەشەل بە دەنگی مراد کۆچەر هاتە بەرهەیوانێ.

"ئا...ی مام عەلی ئەم کوڕە لەتۆ دەگەڕێ. لە بەیانی‌یەوە تا ئێستا هەروا لە بازاڕی‌دا دەخولێتەوەو دەڵێ کارم بە عەلی‌یەشەل, وەستای شوێنگێڕانە".

عەلی‌یەشەل دەسبەجێ تاژی تەحسینی ناسیەوەو گوتی:

"ئەوە دێم, زۆر سوپاس کاك مراد".

عەلی کە هاتە خوارێ گوتی: چ بووە تەحسین, بەم حاڵەوە لە کوێ ڕا دێی؟"

دەم و چاوی تاژی تەحسین کە دەت گوت دڵۆپێك خوێن لە لەشی‌دا نەماوە, وەك کاغەز سپی ببوو.

"جارێ وەرە سەرێ".

بردیە سەرێ, دەستێکی جل بۆ هێنان و لەپێشی دانان:

"هەر لەم ژوورە خۆت رووت کەوە, ئەو باڵندەیە لەوێ دانێ ئیدی"

ژنەکان و منداڵ و خزمەتکارەکانی مەلادۆران ئەفەندی دەهاتن و دەچوون و لەبارەی ئەو کوڕێژگە باڵندە بەشانەوە پرسیاریان لە عەلی‌یەشەل دەکرد. سەرەنجام مەلادۆران ئەفەندییش هات. ئەویش لە بازاڕی بیستبووی کوڕێژگەیەك کە باڵندەیەکی لەسەر شان بووە چووەتە ماڵەکەی.

"عەلی ئەوە کێیە؟"

"ئەو کوڕەیە کە خەبەری مەرگی حەمەدۆکی بۆ هێنابووین".

"ئەو کوڕە کە هێندەی غار دابوو بێهۆش ببوو؟"

عەلی‌یەشەل گوتی:

"راست خۆیەتی. پێم وایە ئەمجاریش خەبەرمەبەرێکی پێیە. دیسان بەغاردان هاتوە, ئەویش بەم بارانە. ئێستا لەو ژوورە خەریکە جلەکانی دەگۆڕێ".

چووە مدبەق و پانتۆڵێکی هێناو دای بە تاژی تەحسین:

"ئەمەش بکە بەرت".

تەحسین پانتۆڵەکەشی لەبەر کردو پێکەوە لە ژوورەکە هاتنەدەرێ.

"ئەم کوڕەی دەڵێم دۆران ئەفەندی".

مەلادۆران ئەفەندی گوتی: ناسیمەوە. وەرە ئێرە بزانم.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی لەپێشەوەو تاژی تەحسین باڵندە لەسەرشان بەدوایدا لەو دەرگایە کە مەلادۆران ئەفەندی کردبوویەوە چوونە ژوورێکی گەورە. قەنەفەکان بە قوماشێکی سپی گوڵدۆزیکراو کە بۆنی خۆشی سابوونی لێدەهات داپۆشرابوون. مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"عەلی چایەکی... لەوانەیە برسیشی بێ... لەوانەیە لە ڕێیەکی دووریشەوە هاتبێ".

تاژی تەحسین بە خۆشحاڵییەوە گوتی: خەبەرم بۆ هێناون.

تاژی تەحسین داستانی کەباب خواردن و کەبابچییەکەی وەبیر هاتەوە. ڕەنگی ڕوخساری گۆڕاو گوتی:

"کە گەیشتمە شارۆچکە کەبابم خوارد. ئەگەر چایەك هەبێ گەرمم دێتەوە".

عەلی هەستا چووە مدبەق و سێ پەرداخی گەورەی پڕ کردن لە چاو لەسەر کەشەفێکی زیو هێنانی. تاژی تەحسین هەتا چایەکەی تەواو نەکرد قسەی بۆ نەکرا. پاش خواردنەوەی چایەکە دەنگی کرایەوە. ئەودەم بەسەرهاتەکەی لە ئەوەڵ هەتا ئاخر چۆن بوو هەمووی بە وردی گێڕایەوەو لێی بووەوە. پاشان وێڕای ئاماژە بۆ ئەو تەیرە کە لەو سووچە بە دەزوویەك لە کورسییەکە خرابوو، گوتی:

"ئەم تەیرە منی لەدەستی ئەو ئەسپە نەجات دا. ئەگەر ئەم تەیرەم لە خاڵەوەهاب نەدزیبایە، ئێستا لێرە نەبووم، ئەسپەکە لەت و کوتی کردبووم".

"ئەتۆ ڕاست بە چاوی خۆت حەمەدۆکت دی؟"

"ڕاست بەم دوو چاوانەم حەمەدۆکم دی. یاخوا ئەگەر درۆ بکەم ئەم دوو چاوەم بتەقن و بەربنەوە سەر بەری دەستم... حەمەدۆکم دی... حەمەدۆکم دی... وەختێك دیتم نەیەویست ئەمن بزانم حەمەدۆکە".

"ئەتۆ پێشتر ئەوت لەکوێ دەناسی؟".

"بڕوانە خاڵم. ئەمن هەر لەو وەختەوە کە لە دێیەکەی خۆیان بوو دەم ناسی. ئەگەر بوو بە چەتەش هات لە دێیەکەی ئێمە مایەوە. هەموو ڕۆژێ چاوم پێی دەکەوت".

"زۆر باشە، حەمەدۆك چۆنە؟".

تاژی تەحسین چاوی لە عەلییەشەل کرد. ئەو سەری بەردابووەوەو قسەیەکی نەدەکرد. داخوا قسە بکان یان نا؟ هەمیشە وەختێك باسی قەڵافەتی حەمەدۆکی دەکرد، گیروگرفتێك دەهاتەپێش...

"کوڕم، حەمەدۆك چۆن شکڵ و قەڵافەتێکی هەیە، بۆم باس بکە".

"ئەتۆ ئەتۆ ئەوت دیوە دۆران ئاغا؟".

دۆران ئەفەندی پێکەنی و گوتی:

"دەکرێ نەم دیبێ؟"

"دەی باشە ئەتۆ چۆنت دیوە، هەروا بوو ئیدی".

"ئاخر چۆنە؟"

تاژی تەحسین خەراپ پێوە ببوو. دەیدی کە ناچارە هێندێ شت بڵێ.

"جووتە سمێڵێکی گەورەی هەیە بە قەد شاخی گا، ئەگەر دوو کەس چوارمێزیلکە لەسەر شانی دانیشن جێیان دەبێتەوە. چاوەکانیشی بەقەد چاوی ئەسپ گەورە بوون. باسکی وەك قەدەدار وان".

مەلادۆران ئەفەندی دەستی کرد بە پێکەنین و گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ماڵت خەرا نەبێ تەحسین, ئەوەی ئەتۆ دەڵێی حەمەدۆك نیە, ئەوە تاریفێکە کە ئاشقە کوێرە لە کوێرئۆغڵیی دەکرد".

"ئاها, حەمەدۆك راست وەك کوێر ئۆغڵی دەچوو".

عەلی‌یەشەلیش پێکەنی.

مەلادۆران ئەفەندی رووی کردە عەلی و گوتی:

"عەلی گیان, راوەستە جلەکانی ئەم کورە وشك وەبن, دوایە هەتا ماڵێ مورتەزاغای لەگەڵ بچۆو بیدە دەستی, بەڵکوو قرۆشێکی بداتێ. بروانە بەستەزمانە چەندی زەحمەت کێشاوە. ئەو ئەسپە شێتە خەریك بوو بەستەزمانەی بکوژێ, خوا رەحمی کرد ئەو باڵندەیە".

تەحسین لە کاتێك دا هەناسەیەکی قووڵی هەڵدەکێشا گوتی:

"ئەدی, خەریك بوو بم کوژێ. ئەگەر ئەم تەیرە نەبا, چما دەم توانی لە چادرێ وەدەر کەوم و بێمە ئێرە".

عەلی‌یەشەل لە کاتێك دا دەستی لە شانی وی دەدا, گوتی:

"کاکە تەحسین خوا تۆی لە دەستی ئەسپی حەمەدۆك نەجات دا".

"خوا نەجاتی دام".

مەلادۆران ئەفەندی کارێکی لە دادگا هەبوو, خواحافیزیی لەوان کردو پاش ئەوەی باڵتۆی لەبەر کردو چەترەکەی بەدەستەوە گرت لە ماڵێ وەدەرکەوت و بەبەر باران و لەنگێزەدا وەرێ کەوت. ئەوان هەتا بارانەکە کزی کردەوەو جلەکانی تاژی تەحسین وشك بوونەوە ـ کە هەتا ئێوارێی گرت لە ژوورێ دانیشتن و قسەیان کرد. ئەمجار عەلی ئەوی هەتا بەردەرکی ماڵی مورتەزاغا لەگەڵ خۆی بردو بۆخۆی گەڕایەوە. تاژی تەحسین کە گەیشتە دەرگای ماڵی مورتەزاغا لەپشت دەرکی حەوشەکەوە هاواری کرد:

"مورتەزاغا, مورتەزاغا ئەمن هاتم, ئەمن هاتم".

مورتەزاغا کە هاتبووە بەرهەیوانێ, بە پێکەنینەوە رووی کردە خوارێ و هاواری کرد:

"ئەتۆ بەخێر بێی, بەرەکەتت هێنا, منداڵینە دەرکەی لێوەکەن بزانن و بزانین بەم بارانە کێیە هاتوە".

وەرگێڕکەکان پاش ئەوەی تاژی تەحسینیان زۆر باش پرسیارکوت کرد, رێنوێنیـیان کرد بچێتە سەرێ. ئاغا کە باڵندەکەی لەسەرشانی وی دیبوو, بەمەراقەوە پرسی:

"ئەتۆ راوکەری؟ ئەی نێچیرت کوا؟"

"ئەمن راوکەر نیم, تاژی تەحسینم, ئەوەم کە مزگێنیی مردنی حەمەدۆکم بۆ هێنای, ئەتۆش پارەت دامێ... ئێستا خەبەرم بۆ هێناوی کە... حەمەدۆکم دیت و جێورێیەکەشی پێدەزانم".

چاوەکانی مورتەزاغا بریسکەیان داو گوتی:

"لە کوێیە؟ وەی مورتەزاغا بە قوربانی ئەو زمانەت بێ. ئەمنیش ئەگەر لە پارەو زێرو زەوی دا نوقمم نەکردی... ئەمنیش ئەگەر چوار ژنم بۆ نەهێنای... ئەمن ئەگەر تۆم... وەرە وەرە, وەرە بۆم بگێڕەوە... هەمووم بۆ باس بکە".

چوونە ژوورێ. تاژی تەحسین دەیزانی ئەگەر ئەوی بەگیر بێنێ نانی دەرۆنی کەوتوە. لەخۆشـیان خەریك بوو باڵ بگرێ. هەستێکی متمانەو بڕوابەخۆبوونی تێدا پەیدا بوو. تەحسین پاش ئەوەی پەتی لاقی باڵندەکەی دە کورسی‌یەك خست کە لە سووچێك دانرابوو, هات و رووبەڕووی مورتەزاغا دانیشت و بە میهرەبانی‌یەوە لە چاوەکانیەوە ڕاما:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"كە پووڵەكەم لە تۆ وەرگرت هەڵاتم, بەڵام هەرچەند حەمەدۆك نەمردبوو ئەتۆ كەست وەدوا نەخستم پارەكەم لێ وەستێنێ... ئەمنیش لە دڵی خۆم دا گوتم ناتوانم هەروا قەرزداری چاكەی ئاغایەكی وا باش بم. گوتم ئەمجار حەمەدۆكی دەبینمەوەو خەبەری زیندوومانەكەی بۆ دەبەم. گوتم خەبەری بۆ دەبەم با جەنابی یاوەرو ژەنراڵ سەرجووخە عەلی كەرتیش بێن بیگرن و لەداری دەن...".

ئەمجار تاژی هەموو داستانەكەی ئارام و بەتام و خوێ و بە هەموو وردەكاری‌یەكەوە لە سیرێ هەتا پیوازێ گێڕایەوەو لە كۆتایی دا گوتی:

"ئەگەر ئەوەم پێ نەبایە, ئێستا لێرە نەبووم. ئەو تەیرە منی نەجات دا. بەڵام ئەگەر خاڵە وەهاب لەسەر تەیرەكەی ئەستۆم هەڵنەبڕێ..."

مورتەزاغا قسەكەی پێ بڕی:

"هەڵی نابڕێ, هەر سبەینێ سوارێك دەنێرم بۆ لای خاڵە وەهاب و شەهێنەكەت بۆ لێ‌دەكڕم. وەهاب, ئەو وەهابی دەڵێم ها. قسە لە قسەی من ناكا".

تاژی تەحسین ملی بەلاوە ناو گوتی: ئیشەڵڵا.

مورتەزاغا بە پێكەنینەوە لە حاڵێك دا ددانە زێڕەكانی سەرەوەی دەبریقانەوە دەستی لە شانی وی دا:

"كاك تەحسین, كاك تەحسین... كاك تەحسین ئەتۆ هەموو شتێكت گوت و لێ‌بوویەوەو زۆر جوانیشت تەواو كرد. بەڵام نەت گوت حەمەدۆك چ شكڵ و قەڵافەتێكی هەبوو, سەرو سیمای چۆن بوو, مووی سەری, لووتی... هیچت باس نەكرد".

تاژی تەحسین پێی وابوو ئەم بەڵایەی لەكۆڵ خۆی كردوەتەوە. بەڵام بەڵا گەیشتبووە جێ. پاش ئەوەی تاوێكی چاك فكری كردەوە كە چیی پێ بڵێ و چۆنی پێ بڵێ, بە خۆشحاڵی‌یەوە گوتی:

"ئەو وەك تۆ دەچوو, ئەویش وەك تۆ ددانی زێڕی لەزاری‌دا بوون كە دەبریقانەوە, ئەویش وەك تۆ پیاو بوو. ئەویش وەك تۆ زێڕی دا بەمن. زانیم ئەی چەتەگەری‌یەیە وەرم نەگرت. چاكم كرد وەرم نەگرت, پارەی چەتەگەری‌یە حەرامە وەنا؟".

مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەستی لە شانی وی دەدا گوتی: بریا وەرت گرتبا. موویەك لە بەرازی وەبێ تراشە.

تاژی تەحسین لە كاتێك دا دەستی وی گرتبوو گوتی:

"پێویست نیە. ئەمن دراوی رێگرانم ناوێ. ئاغایەكم هەیە وەك گوڵ, پشتم بە قەڵاتێ‌وەیە. ئەگەر ئەمن ببمە هۆی ئەوە كە حەمەدۆكی بگرن, ئەمن دەكاتە قاڕوون".

مورتەزاغا كە شووتیی وەبن هەنگڵ درابوو, گوتی:

"دیارە دەت كەمە قاڕوون. جارێ هەستە دەسبەجێ بچینە لای جەنابی یاوەر. ئەویش خێرا سەربازەكانی بنێرێتە خانەقای چل چاوو حەمەدۆكی لەنێو بەرن".

سەربەرگە لبادەكەی مورتەزاغایان هێنا, سەربەرگێكیشان وە تاژی تەحسین دا. لە دەرێ بارانەیەك دەباری دەت گوت ئاسمان كون بووە.

"باران لێی ناكاتەوە, چیاو لێڕەوار هەموو بوونە دەریا, چاك بوو لەم بارانەدا توانیم خۆم بگەیەنمە تۆ".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر بیستبووی کە تاژی تەحسین هاتوەو خەبەرێکی حەمەدۆکی پێیە. ماوەیەک بوو لەگەڵ وەکیل باشی عاصم و سەرجووخە عەلی کەرتیش چاوەڕێی بوون. لەبەر دەرگا بەسەر پێوە پێشوازیی لە موڕتەزاغاو تەحسین کرد. دەستووری دا چایان بۆ تاژی تەحسین هێنا.

یاوەر بە دەنگێکی میهرەبانانە گوتی:

"باشە, بۆمان بگێڕەوە بزانم لاوە!"

تاژی تەحسین لەوە کە یاوەر راستەوخۆ قسەی لەگەڵ دەکرد لە قووڵایی دڵیدا هەستی بە لەخۆباییبوونێک دەکرد. ئەم جار, گێڕانەوەی بەسەرهاتەکەی لەسەرەتاوە دەست پێکرد, ئەوە کە چۆن حەمەدۆک بریندار بوو, و لە ئەسپەکەی کەوتەخوار, کۆچەرییەکان بردیان لە چیای شاردیانەوە, و ئەوە کە چۆن راست لە وەختێک دا خەریک بوو بمرێ دایەحۆری بە هەناری دەلیجەقۆیاخەوە گەیشتەجێ و لەوێوە چووە خانەقای چل چاو بۆ لای ئاناجیخ سوڵتان و ئەوی هێنایە ژوور سەری حەمەدۆک و ئەویش بە مەڵحەم و دەرمانەکانی حەمەدۆکی چاک کردەوەو سەرەنجامیش گوتی هەموو ئەم زانیارییانەی وەختێک بەدوای حەمەدۆک دا گەڕاوە لەم و لەوو بەتایبەتی منداڵان بەدەست هێناوە. پاشان باسی هێنایە سەر ئەسپەکە, پاش ئەسپەکە مەسەلەی خاڵەوەهاب و دوای خاڵەوەهاب داستانی شەهێنە راوکەرەکەی گێڕایەوەو لەکۆتاییدا لێی زیاد کرد:

"ئەم تەیرە گیانی منی نەجات دا. ئەگینا ئەسپی حەمەدۆک منی دەخوارد. ئاغاش ئەم تەیرەی بۆ لە خاڵەوەهاب کڕیوم".

"ئەتۆ چاک دەزانی کە حەمەدۆک هەر ئێستا لە خانەقای چل چاوە؟"

تەحسین گوتی:

"بەڵێ لەوێیە, بەم بارانە بۆ کوێ دەچێ, وەختێک ئەمن دەهاتم لە کوێستانێ بارانێک دەباری کە هەموو دارو گابەردەکانی لەبن ڕا هەڵدەکەندو دەیبردن. ئەو ناچێتە هیچ کوێ, هەر لەوێ گیری کردوەو ماوەتەوە".

"گوتت چەکیشی پێ نەبوو. ئەتۆ ئەوت دی, قسەشت لەگەڵ کرد, نا؟".

"بەڵێ دیم و قسەشم لەگەڵ کرد".

"گوتت بۆچی چەکی پێ نەبوو؟"

"چونکە هیچ کەس تەنانەت مستەفا کەمال پاشاش بە چەکەوە ناچێتەوێ".

"ئەگەر بچێ چ دەبێ؟"

"ناچێ".

موڕتەزاغا نۆرەقسەی وەرگرت و داستانێکی لە خانەقای چل چاوو لە کەشف و کەرامەتەکەی باس کرد. هەم یاوەرو هەم وەکیل باشی عاصم هەموو ئەم قسانەیان دەزانی. موڕتەزاغا قسەکانی بەم جۆرە تەواو کرد:

"ئەم خەڵکە نەزانە ئەوان دەپەرستن, ئەم کۆنەپەرستییەو ئەم قسە پڕوپووچانە چوونە مێشکی ئەو خەڵکەوە کە دەڵێی مەری خوان. هەزار ساڵی دەوێ بۆ ئەوەی ئەو قسە قۆڕانە لە مێشکی خەڵک بێننەدەر. ئەوانیش خەڵکی دەچەوسێننەوە, رووتیان دەکەن و خوێنیان دەمژن. ئی وا هەیە تەنیا کەڵەبابێک, یان بزنێکی هەیە, کەچی هەڵی دەگرێ و بە مەیل و ئارەزووی خۆی دەیبا بۆ خانەقای چل چاو".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خانەقا پیاوی لێنین. ژنێك پیر(شێخ)ی ئەو خانەقایەیە. هەموو خەڵکی تووڕووس, ماراش, قەیسەریەو عەنتەپ مریدی وین".

"هەتا شەڕی سەربەخۆیی خانەقا پیاوی زۆر لێبوون".

یاوەر پرسی:

"چییان لێهات؟ دیارە شتێکم ئاگا لێیە, بەڵام زیاترم بۆ روون بکەنەوە".

مورتەزاغا کەوتە هەڵپەهەڵپ و گوتی:

"بە دڵخواز رۆیشتن, وەختێك شەڕی سەربەخۆیی دەستی پێکرد هەر شازدە پیاوی خانەقا بە دڵخوازی خۆیان چوونە بەرەی شەڕ, هەمووشیان لە یەك رۆژدا لە تەنیشت یەکتر لە "دوملی نەپار" شەهید بوون. سوپای یۆنان دەیگوت: ئێمە سوپای تورك نەیشکاندین, بەڵکوو چەند پیاوی شمشێربەدەستی سپیپۆش, مێزەرسەوزی باڵابەرز کە لە پێشەوەی سوپا بوون شکاندیانین. ئەوان ئەمانیان نەداین. هەمووی قسەی پڕوپووچە. خەڵك بەمانە باوەڕ دەکەن".

یاوەر پرسی:

"راستە هەر شازدە پیرەکە بە دڵخوازی خۆیان چوونە بەرە؟"

"راستە, ئەوکاتە هەموو خەڵکی شارۆچکە چووبوونە چیا, هەموومان سەربازی راکردوو بووین. ئەمن دواتر ڕەگەڵ هێزی نیشتمانی کەوتم. بۆخۆم هەر شازدەیانم دین کە توورەکەیان بەسەر شانیدا دابوو, دەچوونە سەربازی. وەختێك ئەوان بەرێدا دەرۆیشتن, خەڵکە نەزانەکەش ئەو جێیەیان ماچ دەکرد کە ئەوان پێیان لێدەنا".

"یانی هیچیان لەشەڕ نەهاتنەوە؟"

مورتەزاغا گوتی: نا هیچیان نەهاتنەوە.

"کەواتە ئێستا ئەو ژنە جێنشینیانە؟"وەکیل باشی عاصم گوتی: بەڵێ, ژنێکی پیرە. زۆریش تووڕەو تۆسنە, قسە لەگەڵ کەس ناکا".

یاوەر لە حاڵێك دا هەناسەی هەڵدەکێشا گوتی:

"کەوایە تا ماوەیەکی زۆر ئەم خەڵکە لەدەست ئەم کۆنەپەرستی و درۆو دەلەسەو چەوسانەوەیە نەجاتیان نابێ. بچینە هەر جێیەك ئەمانە لە پێشمان قوت دەبنەوە. کەوایە ئەمانە لە شەڕی سەربەخۆییدا لەپێش پێشەوەی سوپای تورك دا شەڕیان دەکرد".

تاژی تەحسین بە ئیشتیاو بە گەرمەوە گوتی:

"بەڵێ, ئەوان بوون, ئەوان هەموو کەس دەزانێ کە ئەوان لە پێش پێشەوەی سوپای تورك دا شەڕیان دەکرد. ئەوان چل کەس بوون. دەڵێن هەموو سەربازەکان ئەوانیان دیوە. لە گوندی خۆمان قیزعەلییەك هەیە... ئەویش ئەوانی لەپێش سەنگەرەکەیان دیبوو. دوژمن وەك باران گوللەی دەباراند, بەڵام ئەوان بێباکانە دەچوونەپێش دوژمن, دوژمنیش دەیگوت مێزەرسەوزەکان هاتن و رای دەکرد.

"کەوایە ئێستا حەمەدۆك لە خانەقای چل چاوە, وەنا؟"

"بەڵێ لەوێیە".

"ئەگەر ئێستا بچین وەك بەدەستی خۆمان لەوێمان دانابێ, دەیبینینەوە, وەنا؟"

"بەڵێ, دەیبینینەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی ئەسپەکە, ئەتۆ دەڵێی ئەسپی خەنەیی حەمەدۆك سەرڕێمان پێ دەگرێ؟ ئەگەر ڕێمان پێ بگرێ و بیەوێ هەمووانمان بخوا تەگبیر چیه؟"

تاژی تەحسین گوتی: ئەمن شەهێنەکەتان وێ دەدەم.

یاوەرو ئاغا قاقا پێکەنین و تاژی تەحسین نەیزانی ئەوان بۆچی وا بەدڵ پێدەکەنن. وەختێك پێکەنینەکەیان درێژەی کێشا ئەویش دەستی کرد بە پێکەنین.

"زۆر باشه, ئەتۆ حەمەدۆکت دیوەو قسەشت لەگەڵ کردوە, وەنا؟"

"بەڵێ قسەم لەگەڵ کرد".

لەو وەختەوە کە تەحسین و مورتەزاغا هاتبوون, سەرجووخە عەلی دەیەویست شتێك بڵێ, بەڵام نۆرەی نەدەهات. ئەم کورپێژگەیەی هیچ بە دڵەوە نەنووسابوو. عەلی کەرتیش لادێیی بوو, و دەیزانی خەڵکی لادێ چەند ڕوون, هەزار ڕێوی لە مێشکیان دا دەجووڵێ. ئەوان ساف و ساویلکە دیارن. کەسانی وەك مورتەزاغاو یاوەریش هەروا باوەڕیان پێدەکەن.

"سەرجووخە عەلی دەتەوێ شتێك بڵێی؟"

"بەڵێ جەنابی یاوەر".

"باشه بڵێ".

"ئەمن پێم وایە حەمەدۆك خۆی بۆ کارێکی گەورە ساز دەکا".

"مەبەستت چیه؟"

وەکیل باشی عاصم نۆرە قسەی وەرگرت:

"سەرجووخە عەلی دەیەوێ بڵێ تەواوی قسەکانی کاك تاژی تەحسین چاوڕاون".

تاژی تەحسین لەحاڵێك دا ڕەنگی زەرد هەڵگەڕابوو, گوتی:

"نەوەڵڵا, نەبیللا, ئاخر بۆچی دەبێ چاوڕاو بکەم. تەماشا لاقانم کەن. ئەمن لەبەر خاتری ئاغای خۆم بەم لاقانەم کێوو بەندەنم بۆ دیتنەوەی حەمەدۆك پشکنین. پێنج جاران خەریك بووە بمرم خوا نەجاتی داوم, ئاخر بۆ درۆ دەکەم؟ ئاغا زۆری پووڵ دا بەمن. لەدڵی خۆم دا گوتم دەبێ چاکەیەکی لەگەڵ بکەم و حەمەدۆك نەتوانێ ئاغاکەم بکوژێ. ئەگەر ئاغام بمێنێ دراوێکی زۆرم دەداتێ, زەوییەکی باشم دەداتێ. ئەمنیش... ئەمنیش ژنێ دێنم و دەبمە خاوەن ژن و ماڵ, خەریکە وەنێو دەکەوم. دایکم پێم دەڵێ کە درەنگە, چما ناتەوێ ژن بێنێ؟... پاشانیش خوا ئەم ئاغا جوان و چاکەی بۆ گەیاندم. وەختێك خەبەری مەرگی حەمەدۆکم پێدا پارەیەکی زۆری دامێ و وەختێك دەرکەوت کە خەبەری مەرگی حەمەدۆك درۆیە, حەمەدۆك دەیەوێ هەموو ئاغاکان بکوژێ لە دڵی خۆم دا گوتم هەتا حەمەدۆك ئەو ئاغا دڵپاکەی نەکوشتوە ئەمن دەبێ وەیبینم, هەتا بیگرن و ئاغام نەجاتی ببێ".

مورتەزاغا بە خۆشحاڵی لە کاتێك دا بنی چاوانی پێدەکەنی بە خۆشەویستییەوە تەماشای تاژی تەحسینی دەکرد.

یاوەر پرسی: گوتت حەمەدۆکت دیوە, نا؟

"بەڵێ دیتم".

"بڵێ بزانم قەڵافەتی چۆن بوو؟ کە دەڵێن حەمەدۆك؟ چ شکڵ و قەڵافەتێکی هەیە؟ بڵێ با ئێمەش بزانین".

تاژی تەحسین تووشی دوودڵی بوو, دیسان ترساو لەگەڵ خۆی کەوتە کێشە, تەماشای چاوی مورتەزاغای کرد وەك ئەوە چاوەڕوانی کۆمەگی لێی هەبێ. مورتەزاغا بەکەیف بوو, و پێدەکەنی. هەتا ئێستا قەڵافەتی حەمەدۆکی بەهەر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جۆرێك باس كردبوو كارەكەی پیس ببوو. خەڵك یان باوەڕیان نەدەكرد یان گاڵتەیان پێدەكرد. هەموو ڕووداوەكانی ڕێك و پێك كردبوون، تەنیا لەباسی شكڵ و قەڵافەتی حەمەدۆك دا كارەكە خەراپ دەبوو. ئەو عەلی‌یەشەلە پیاوێكی زۆر باش، زۆر ئاقڵ و زۆر تێگەیشتوو بوو، بریا لەوی پرسیبایە كە قەڵافەتی حەمەدۆك چۆن بۆ ئەم خەڵكە باس بكا. ئەودەم ئەویش پێی دەگوت كە چ جۆرە حەمەدۆكێكیان بەدڵە.

"حەمەدۆك، ئەو حەمەدۆكە ڕاست... ڕاست... وەك"

بێدەنگ بوو. لە دڵی خۆی دا گوتی: بڵێم وەك مورتەزاغای دەچوو؟ چاوی بە چاوی مورتەزاغا كەوت، وەك ئەوە دەچوو بەچاو پێی بڵێ وا بڵێ.

"ڕاست وەك ئەم مورتەزاغایە دەچوو، قامكی وەك قامكی وی، چاوی وەك چاوی وی، بەڵام گوێی نەختێك گەورە بوون. گوێیەكانی، ئەستۆی، شان و ملی ڕاست وەك ئاغای من مورتەزاغا بوون. وەختێك دەمی لێك دەكردەوە، سێ ددانی وەك ددانەكانی ئاغام دەبریسكانەوە. لووتیشی وەك لووتی ئاغام، وەك دەندووكی شەهێن، بەقولاپ بوو. ئەویش وەك ئاغام جوان بوو، زۆریش جوان پێدەكەنی. تەمەنی... وەختێك گەیشتە ئێرە نەختێك بیری كردەوە:

تەمەنی... كەمێك جحێڵتر بوو. زۆریش چوست و چالاك بوو، دەت گوت تاژی‌یە، ماندووبوونی نەدەزانی. جووتێك قۆندەرەی سووری لەپێدا بوون، عەبایەكی ماراشی بەشانی‌دا دابوو كە گوڵدۆزی كرابوو. یەخە كراسەكەشی وەك سفرەو دەسرۆكەی ئاوریشم وابوو. ئەنگوستیلەیەكی زێڕی نقێم سووری لەدەستی‌دا بوو. ئەنگوستیلەكەیان لە خانەقای چل چاو دابوویە".

سەرجووخە عەلی قەڵس بوو و گوتی:

"لێوەبڕە، حەمەدۆك كەنگێ وا بووە؟"

تاژی تەحسین ملی بەلاوە ناو پرسی:

"ئەدی چۆنە؟"

سەرجووخە عەلی گوتی:

"جەنابی یاوەر، ئێستا دەركەوت كە ئەم كابرایە كێیەو چ كارەیە؟"

یاوەر بێدەنگ بوو. بیری دەكردەوە.

وەكیل باشی عاصم زۆر بە داووناو دەستی بە قسان كرد:

"حەمەدۆك خەریكە كەڵەكێك ساز دەكا. جەنابی یاوەر دەبێ زۆر ورد بین. ئەوە كە خانەقای چل چاویشی هێناوەتە نێو ئەو داستانە، مەسەلەیەكە دەبێ زۆری لێ ورد بینەوە. ئەو خەریكە خۆی بۆ عەمەلیاتێكی گەورە ئامادە دەكاو دەیەوێ بەهۆی پیاوەكانیەوە فكری ئێمە بۆ جێیەكی دیكە لاڕێ بكا - ڕووی كردە مورتەزاغا- ئەتۆ بفەرموو مورتەزاغا. ئەتۆ پیاوێكی دنیادیدەو بەئەزموونی، دنیات قوونەكەو كردوە. ئیمكانی هەیە هیچ دێهاتی‌یەك وەك ئەم كوڕە بێ و بیەوێ جێگای حەمەدۆكی ئاشكرا بكا؟"

"نا، نا بەڵام ئەمە..."

"هەركەس بێ، مورتەزاغا..."

"ئەتۆ پێم بڵێ سەرجووخە عەلی، لەو چیاو بەندەنانە ئەتۆ چەند كەست داركاری كردوە، كەوڵت كردوون، نینۆكت دەرهێناون، كوشتووتن، نقوستانت كردوون. توانیت لەبارەی حەمەدۆكەوە قسەیەكیان لەزاری دەركێشی؟"

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرجووخە عەلی کەرتیش سەری هەڵێناو دایەنواندەوەو گوتی:

"ئۆ...ی سەدان کەس, هەزاران کەس, نەك هەر ڕاستییەکەیان نەگوت, بەڵکوو لەوکاتەدا کە دوا هەناسەیان دەداو لەسەرە مەرگ دا بوون, بۆئەوەی سەرمان لێبشێوێنن وەك ئەم لاوە درۆو دەلەسەیان تێك دەکردنەوە".

رووی کردە یاوەرو گوتی: بیبەم؟

"ببوورە مورتەزاغا, دەبێ هێندێ قسەی لەبن زمانی دەرکێشین".

"بەڵام جەنابی یاوەر ئەمە منداڵێکی سادەو ساویلکەیە, ئەمن پێم وایە..."

پاشان ترسا: ئەم دێهاتییانە کە وا سادەو ساویلکەن پیاو سەر لە کاریان دەرناکا, زگی هەرکامێکیان سەد ڕێویی تێدا دەجوولێ.

یاوەر بە توندی گوتی: ئێمە ڕێگاکەی دەزانین.

"ڕەنگە هەقی ئێوە بێ, ئێوە هەقتان بێ, بەڵام مەخابن بەستەزمانە کوڕێکی دڵساف بوو. قەڵافەتی وەك جاسووسان ناچێ, مەعلووم نیە, پیاو سەری لە کاری ئەم دێهاتییانە دەرناچێ. ئەمانە لە کوتەك..."

تاژی تەحسین بە چاوێکی پڕ لە پاڕانەوە وەك مەڕێك کە بیکەنە قوربانی چاوی لە چاوی وی دەکرد.

"لەسەر ئیزنی ئێوە, ئێستا دەزانین کێیەو چ کارەیە. سەرجووخە هەڵیگرە بیبە"

تاژی تەحسین پاڕایەوە:

"مەم کوژن. ئەمن تاقانەی دایکی خۆمم. بۆخاتری خوا مەم کوژن. ئەم باڵندەیە کە چاوی ئەسپی حەمەدۆك دەردێنێ دەدەم بە ئێوە".

سەرجووخە عەلی ئەوی لەگەڵ خۆی بەکێش دەکردو ئەویش لینگی دەچەقاندن و بەدەم پاڕانەوەوە هاواری دەکرد:

"ئاغا, ئاغا, هەموو ئەم بەلایانەم لەسەر ئەو چاکەیە بەسەر هاتن کە لەگەڵت کردم. بریا نەهاتبامە ئەم شارۆچکەیە, بریا تۆم نەدیبایە, بریا ئەو حەمەدۆکە تەقیبایەو مردبایە. پووڵ و پارەی تۆم ناوێ ئاغا مەیەڵە بم کوژن. هەموو شتێك دەڵێم تەنیا مەیەڵە بم کوژن. ئەمن لەدەست ئەم عەلی کەرتیشە بستێنەوە".

"بڕوانە مورتەزاغا هەر لە ئێستاوە دەستی کردوە بە ڕاستیگوتن"

مورتەزاغا لە حاڵێك دا ددانە زێڕەکانی دەبریسکانەو پێدەکەنی. لەبەر دەرگا لەحزەیەك تاژی تەحسین لەدەستی عەلی کەرتیش بەرەڵڵا بووو غاری دا دەستی مورتەزاغای گرت:

"ئەمن مەدە دەستی وی, کەوڵم دەکا. ئەو دەم کوژێ. هەرچی بتانەوێ دەیڵێم. حەمەدۆك مرد, مرد, جەنازەکەیم بەم دوو چاوانەم دی"

"سەرجووخە هات و بەدەستە بەتاقەتەکانی گرتی و بێئەوەی گوێ بداتە پاڕانەوەو لالانەوەکەی, لەگەڵ خۆی برد. مورتەزاغا لەدوای وانەوە بە ناڕەحەتی هاواری کرد:

"سەرجووخە عەلی. نابێ بیکوژی".

دوای ڕۆیشتنی سەرجووخە عەلی یاوەرو مورتەزاغا لەبارەی سەردەمی شەڕی سەربەخۆیییەوە دەستیان کرد بە قسان. وەکیل باشی عاصمیش بە وردی گوێی بۆ قسەکانیان ڕاگرتبوو. بە باوەڕی مورتەزاغا هەموو ئەوانەی نیشانی زێڕیان وەرگرتبوو سەربازی ڕاکردوو بوون و لەو ڕۆژە ڕەش و تاریکانەدا قامکی هیچ کامێکیان وەپەلەپیتکەی تفەنگ نەکەوتبوو. زۆر کەسیان هەر نەیان دەزانی تفەنگیش باوێن. لەماوەی شەڕدا هەرکامیان لە کێوپارەی لە قوژبنێك خزین و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کاتێك شەڕ تەواو بوو بەناوی قارەمانی شەڕ سەروسەکوتیان دەرکەوتەوە. ئازایەتیی راستەقینە یاغی و چەتەی وەك گزیك دۆران, بایرام ئۆغڵی و رۆستەمە کوردەی شەربەت فرۆش و دێهاتیەیە بێبەشەکانی دیکە نیشانیان دابوو. ئەوانیش ئێستا هیچ کارە نین. خەڵکی دیکە لە دەرفەت کەلکیان وەرگرت و کێڵگەی ئەرمەنیەکان و زۆزانی کۆچەرییەکان و زەوییە دەوڵەتییەکانیان لەنێو خۆیان دا دابەش کردن و ئێستاش چاویان لە عەرزخواردن پڕ نەبووە. تاشکەن خەلیل, زولفۆ, هودایی قازیی خانەنشین کراوو مستەفا روشدیبەگ هەموویان لات و لووت بوون. هەموو ئەوانە, چاموور ئۆغڵییەکان, بنەماڵەی یەگیت ئۆغڵی هەموویان دابەستەی چوار پێنج ساڵەی کۆمار بوون. لەم چوکووراوایە دوو رەگەزی رەسەن و خاوەن ئەسڵ و نەسەب هەبوون. یەکیان رەمەزانییەکان و ئەوی دیکە قەرەداغلییەکان. قەرەداغلییەکان لە رەمەزانییەکانیش جێگەورەتر بوون. چونکە ئەسڵ و نەسەبیان دەچووەوە سەر تایفەی زولقەدر. لەگەڵ عوسمانییەکان ژن و ژن خوازییان لەنێودا بوو. سەردەمێك مەڵبەندی ژێر دەسەڵاتی تایفەی زولقەدر لە ماراشەوە تا مەلاتیەو خارپووت و لەوێوە هەتا سێواس دەرۆیشت, دەوڵەتی عوسمانی هێشتا لە سووگووت گاگۆڵکەی دەکردن. بەڵێ! مورتەزاغای بێفیزو خۆبەکەم گریش نە ئەو مەسەلەیە لای کەس باس دەکاو نە شەجەرەی بنەماڵەکەی کە بە ئاوی زێڕ نووسراوە, بەکەس نیشان دەدا.

سەرجووخە عەلی لە حاڵێك دا بەخۆشحاڵیو رەزامەندییەوە هاتبووە ژووری گوتی: راستیی گوت. شەلاڵی ئارەق بوو. ئارەقی دەنێو شانان پەڕیبوو.

"بەڵێ, ئەمن هەقم بوو. ئەو حەمەدۆك ناردوویە. حەمەدۆك لە کێوپارە خەریکە خۆی بۆ پێك هێنانی دەستە یاغییەکی گەورە ئامادە دەکاو لەدوارۆژێکی نیزیك دا دەیەوێ هێرش بکاتە سەر شارۆچکە. بۆچی دەیەوێ هێرش بکا؟ هۆیەکەی تێنەگەیشتم, تازی تەحسین نایڵێ, لەوانەیە ئەویش نەزانێ, تەنیا توانیم ئەمانەی لەبن زمانی دەرکێشم".

مورتەزاغا لە حاڵێك دا دەستەکانیی هەڵێنابوون گوتی:

"پیاو سەری لێدەرناکا, پیاو ناتوانێ سەر لە کاری ئەم دێهاتیانە دەربکا. ئەگەر ئێوە نەبوایەن ئەو کوڕە بەتەواوی منی فریو دابوو. وەزعی چۆنە, حاڵ و هەواڵی چیە؟"

سەرجووخە عەلی گوتی:

"زۆر باشە. تەنانەت بەرەڵلای کەم بۆخۆی دەڕوا, هەر لە ئێستاوەو چاوی هەڵێناون".

یاوەر گوتی: باشە.

سەرجووخە عەلی گوتی:

"ئەم یەکە بێگیان نەبوو, بەساغی دەرچوو. دەبێ پیاو ئەو جۆرە ئینسانە ساغانەی دەست کەون, چل شەوو رۆژ دارکاریی بکە نالێ وەی. ئەو حەمەدۆکەش پیاوی زۆر بژاردە هەڵدەبژێرێ ها... مەڕوانە ئەوەی فەقیرۆکە دیارە. پتەوو بەخۆوەیە. جەنابی یاوەر چیی لێبکەین؟"

مورتەزاغا بە تکاو رەجاوە گوتی:

"بەمنی ببەخشن, ئەمن هێنامە ئێرە, بیدەنەوە دەست خۆم. لەجیاتی ئەوەی دێهاتییەکی وا زیرەك بەدیاری بۆ حەمەدۆك بنێرین, ئەمن دەیبەمەوە ماڵێ, برینەکانی بۆ دەرمان دەکەم و دڵخۆشیی دەدەمەوە"

"بەڵام ئەو خائینێکە".

"تکا دەکەم ئەو خائینەی بدەن بەمن"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر فەرمانی دا: بیهێنن.

تاوێك دواتر دوو جەندرمە لە كاتێك دا بن پیلی تاژی تەحسینیان گرتبوو لەگەڵ خۆیان هێنا. تاژی تەحسین لاقی تێك دەئاڵقان. چاوی لەسەریەك دانابوون. لە مل و روومەت و نێوچاوانی خوێن دەچۆڕا, لێوەكانی قەڵشیبوون و هەموو جلەكانی ونجڕ ونجڕ ببوون.

"بەرەڵلای كەن پاڵی پێ وەدیوار دەن".

پاڵیان پێ بەدیوارەوە دا. تاژی تەحسین چەند لەحزەیەك هەروا پاڵی بەدیوارەوە دابوو و رێك هاتبوو. ئەمجار وەك مردووان كەوتە سەر زەوی.

یاوەر گوتی:

"تاوێكی دیكە وەهۆش خۆی دێتەوە... ئەمنیش وام دەو منداڵەڕا نەدەدی. بەرامبەر بە حەمەدۆك چۆن پارێزگاری لە شارۆچكە بكەین؟ ئەفرادمان زۆر كەمە, هێندێكیشیان تازەكارن. مورتەزاغا ئەتۆ فكرت بۆ كوێ دەچێ؟"

"جەنابی یاوەر, هەر سبەینێ دەبێ هەموو پیاوماقووڵانی شارۆچكە لەجێیەك كۆبكەینەوەو دانیشتنێكی راوتەگبیر پێك بێنین و رێگاچارەیەك بدۆزینەوە. ناكرێ مەسەلەكە هەروا لێگەڕێین".

"ئاغا, هێشتا پازدە بیست رۆژمان وەخت هەیە... ئەو بەم زووانە ناتوانێ دەستەكەی پێك بێنێ. لەوانەشە مانگێك... لەو مانگەش دا ئێمە..."

لەو بەینەدا تاژی تەحسین دیسان چاوی هەڵێنان و لەسەریەكی دانانەوە.

"تاژی تەحسین كوڕم, چاوت هەڵێنان, حاڵی بووی؟"

تاژی تەحسین دووبارە چاوی هەڵێنانەوە. بەلێوێكی قەڵشیوەوە ویستی پێبكەنێ.

"چۆنی, چاكی؟"

تاژی تەحسین لە حاڵێك دا دووبارە هەوڵی دەدا پێبكەنێ, گوتی:

"وەزعم باشە, ماڵی ئاوەدان بێ سەرجووخە عەلی كەرتیش, منی نەكوشت. ئەتۆش خۆش بی ئاغا. بەڵام بریا ئەو چاكەیەت لەگەڵ نەكردبام.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەدۆك هەر كە لە لێڕەواری هاتەدەر لەنێو گابەردەكان راوەستا. لەبن شاخەكەی رووبەڕووی كانیەیەك دەهاتەدەرو گۆمیلكەیەكی دروست كردبوو كە وردە خیزەكەی بنی تێدا دیار بوو. سوورەماسی لە نێو گۆمیلكەكەدا بە پۆل دەهاتن و دەچوون و لە بەردێكەوە بازیان دەدایە سەر بەردێكی دیكە. لە نێو بەردەكان دا لە هەموو جێیەك پنگ بەو گلۆوكە شینانەیەوە رووابوو. بارانێكی توند رووبەری ئاوەكەی دابووە بەر زەبری خۆی. رووبەری گۆمیلكەكە وەك روخسارێكی خرۆێلكاوی دەچوو. ئەو لافاوانەی بە گوڕ لەسەردا دەهاتنە خوار لەحزەیەك ئاوی گۆمیلكەكەیان لێڵ دەكردو ماسیەكان ون دەبوون و پاشان تێدەپەڕین. بۆنێكی خۆش لە فەزای بەردەلانەكەو پۆلە جاترە تەڕبووەكان و ئاوو گڵی كوێستان هەڵدەستا.

حەمەد ماندوو بوو, ماوەیەك لەبەر باران لەسەر بەردێك دانیشت و پشتی بە بەردێكی دیكەوەدا. عەبا گوڵدۆزیكراوەكەی سەرشانی كە تێكەڵێك بوو لە خوریەیە مەڕو خوریی ئەنكەرە بەو بارانەی وێی كەوتبوو هەودای رایەڵ و پۆیەكەی ئەوەندە پاڵیان وێك دابوو كە ئاوی دانەدەدا. لە سەرانسەری درێژایی رێگادا فكری لە دایەحۆری دەكردەوەو خۆشحاڵ بوو. سۆزو خۆشەویستیی دایەحۆری بێبڕانەوە بوو, راست وەك ئاوی ئەم كانیەیە كە پاك و بێخەوش هەڵدەقوڵی و هەرچی هاتبایە سەری: بنیادەم, باڵندە, پێرۆ, دۆست و دوژمن پاكی و رووناكایی دەدا بە هەمووان. كەسێك روخساری دایە حۆریی دیبایەو خۆشەویستیی گەرمی وی چێشتبایە, دەبوو بە ئینسانێكی بەختەوەر كە نەیدەتوانی ئینسان بكوژێو كاری خەراپ بكا. دایە حۆری بۆ حەمەد هەر لە سەردەمی منداڵیەوە تا ئێستاو لە تاریكترین رۆژانی ژیان دا بوو بە هێزو توانا. بوو بە سەرچاوەی خۆشەویستی. تەنانەت پاش مردنی خەجیجێش ئەوین و خۆشەویستیی وی هیوا بە ژیانی لە حەمەددا دروست كردەوە, لە كاتێك دا دەستی لە ئومێد بەردابوو. گەرمی و رووناكی و پاكیی خۆشەویستیەكەی هەناوی حەمەدی رووناك كردەوەو ئەوی ژیاندەوە. یەكیش ئەو بەتاڵ ئاغایە... ئەم پیاوە قسەی تێدا نەبوو... حەمەد تەنانەت ئەگەر بش مردایە خەفەتێكی لە دنیادا نەبوو. ئەگەر ئاغایەك رۆیشت و دە ئاغای هاتنەوە جێ, حەمەدۆكێك بمرێ, دە هەزار, سەد هەزار, سەد سەد هەزار حەمەدۆكی دێتەجێ. ئاغاكان كەمن بەڵام فەقیرو هەژار زۆر... لەو رۆژەوە تا ئێستا ئەم رستەیە ببووە بنێشتە خۆشەی سەرزاری حەمەدۆك. هەموو جارێ دووپاتی دەكردەوەو بە دووپات كردنەوەی, هەناوی رووناكتر دەبووو پڕی دەكرد لە ئەوین و خۆشەویستیو ئەودەم چیاكان, هەورەكان, ئەو لافاوانەی دێن و ئەو هەورەتریشقە بە گرموهۆڕانەو بریسكەكانی بە چاولێكردن دەلاواندەوە. تەنانەت ئەو ناپیاوە ریوەڵەیەش كە بۆ ئینسان فرۆشتن بەرەو شارۆچكە غاری دەدا, ئەویشی خۆش دەویست... كێ دەزانێ وەختێك ئەوی بۆ دەداو بخرێ چەندە پووڵو پارە وەردەگرێ. چاوی ئەو كابرا ریوەڵەیە وەك لەشی نەخۆشێكی تۆبەتێدار داگیرسابوون. هەر كە چاوی بە حەمەد كەوت ئەوەندە ترسا كە دەست و لاقی رەق بوون. پاشانیش لە خۆشیان بە ئاسمانان دا دەفڕی, غاردانێك بۆ ئێستا نەبێ بۆ كەنگێ باشە. ئێستا مسۆگەر گەیشتۆتە شارۆچكەو مژدانەی خۆی لە ئاغاكانی شارۆچكەو یاوەرەكانی جەندرمە وەرگرتوە. حەمەد پاش تاقیكردنەوەیەكی دوورودرێژ بۆیدەركەوتبوو كە جەندرمە لە هەوایەكی ئاوا تەڕوتووشیدا سەری لووتیشیان لە شاری وەدەرنانێن و لەو بارەیەوە فكری ئاسوودە بوو. دەبوو ئەشكەوتێك, بەرنوایەك, شتێك لەم دەوروبەرە بدۆزێتەوە. برسیی ببوو. بڕیاری دابوو پاش تێرخواردن بگرەو

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هاتم... بگرەو هاتم! بەڵام کوێ؟ بۆ وی هەموو دنیا تەڵەبوو. لەبن هەر بەردێك, لەهەر قوژبنێك و لەبن هەر پنچکێك بەدبەختیەیەك بۆی لە کەمین دا بوو. چۆن دەتوانێ سەیرانێ لە ئاوەدانی وەدەرخاو پێکەوە ئەو چیایانە ببڕن؟ پەنا بۆ کوێ دەبەن؟

خووی بە چەتەیی‌یەوە گرتبوو, لەمەولا چ کارێکی دیکەی لە دەست دەهات؟ پاشان دەی‌توانی خۆی بە چ کارێکەوە خەریك بکا؟ زەردەیەکی هاتێو لەبەرخۆیەوە گوتی: بچمە لای ئاغایەك ببمە وەرگێڕکە, جووتی بۆ بکەم. لەوانەش بوو بچێتە چوکووراوا یان ئەدەنە, وێش دەچوو بچێتە دێیەکەی دورسوون کەناری دەریا بوو: بەراست دێیەکەی دورسوون و وان ناوی چ بوو؟ دەچووە وێو دەبووە باغەوانی باغە پڕتەقاڵێك: لە نێو باغە پڕتەقاڵەکەدا خانوویەکی چووکەڵە بۆ خۆم و سەیرانێ دروست دەکەم, چەند ساڵ دواتریش دایە حۆری دێ, ئاگای لە منداڵەکان دەبێ. کە بەهار داهات هەوا خۆش دەبێ, لەگەڵ هەتاوی بەخشندە خونچەی تازەپشکووتوو, وەك هەورێکی سپی بەسەر باغە پڕتەقاڵەکەدا دەکشێن. ئەمجار بۆنی خۆشی خونچەلیمۆو پڕتەقاڵ و نارنج ئینسانەکان, مێشەنگوینەکان, باڵندەکان, پەپوولەکان, شەهێنەکان و بۆقەکان سەرمەست دەکاو هەموو بوونەوەرەکان بە بۆنی گوڵەنارنج مەست دەبن. ئاگایان لە خۆیان دەبڕێو بێ‌دەست کردنەوە خۆیان تەسلیمی سروشت دەکەن. حەمەدۆك جارێکیان لە وەرزی بەهاردا کە باغە پڕتەقاڵەکان وەك هەورێکی سپی شەپۆلیان دەداو دنیاو بەردو گڵۆ هەموو شتێکیان بە بۆنی خۆش سەرمەست کردبوو, ناچار بوو شەوێکی مانگەشەو لە نێو باغە پڕتەقاڵێك دا رۆژ بکاتەوە. ئاگای لە خۆی بڕاو سێ شەوورۆژان نەی‌توانی بە جێی‌بێڵێ, لەبن دارێکەوە بۆ بن دارێکی دیکە لە هاتوچۆدا بوو...

سەیران بۆنی گوڵەنارنج دەگرێ, منداڵەکانیان, ئەو بارانەی دەبارێ, ئەو بایە کە هەڵی‌دەکا, ئەو تۆزوخۆڵە کە هەڵ‌دەستێ هەموویان بۆنی گوڵەنارنج دەگرن. مێدیترانەی مەزن و پڕ شەپۆلیش بۆنی خۆشی گوڵەنارنجی لێ‌دێ. جووتێك کۆتری سپی دەکڕێ, لەوانە کە لە هەوا هەژدەجار سەرمەقولات لێ‌دەدەن... لەگەڵ شەهێنێکی چووکەڵەی کەم تەمەن. ئەودەم لەبەر دەرکی ماڵە سپی کارەکەی لەسەر لیسێکی سپیی دادەنێ. لێوارەکانی دەریای چوکووراوا پڕن لە هەوێردەو حەمەد هەموو رۆژێ شەهێنەکەی دەباتە راووشکارو بەری‌دەداتە سەر ئەو هەوێردانە کە لەنێو پنچکەدڕووەکان هەڵ‌دەفڕن. دایەحۆری بە پووکە بێ‌ددانەکانیەوە لە حاڵێك دا رۆنی بە دم و لەوسان دێتەخوار گۆشت هەوێردە دەخوا. دایەحۆری کە لە ژیانی‌دا رۆژی خۆشی نەدیوە لە ماڵێ وی تامی بەختیاری دەچێژێ. سەیرانیش پێ‌دەکەنێ. وەختێك ئەو پێ‌دەکەنێ دنیا جوانتر دەبێ. چەند لەحزەیەك لەو جێی لێی‌دانیشتبوو تەماشای ئاوی روون و زوڵاڵی کردو بیری لە سەیرانێ کردەوە, روخساری ویی هێنایەوە بەرچاوی خۆی, چاڵی گۆناکانی بە سووکە ئاوڕدانەوەیەك دەقووڵ دەکەوت و دڵی بنیادەمی پڕ دەکرد لە گەرمی و ئەوین. روخساری گەنم رەنگی دلگری شنەبایەکی مەیلەو گەرمی تێکەڵ بە بۆنێکی خۆش و نەرمی لێ‌هەڵ‌دەستا کە بنیادەمی لە تاوان شێت دەکرد. زۆری بۆ بەتاسە بوو. دەبوو زوو بچێتە خانەقای چل چاوو بێتەوەو سەیرانێ لەوێ هەڵگرێو پاشانیش بچێتە جێگایەك کە کەس ناوونیشانی نەزانێ... حەمەد زۆری زاراوەی"کەس ناوونیشانی نازانێ" پێ‌خۆش بوو. قەرەچەئۆغڵانیش دەی‌گوت: هەتا نەچیە وڵاتێك کە کەس ناوونیشانی نازانێ, ناتوانی یارت لەبیر بچێتەوە. پاش ئەوەی چوونە وێ, چوونە ئەو ماڵە کە بۆنی سەرخۆشکەری گوڵەنارنجی لێ‌دێ, هەم سەیران و هەم منداڵەکان کاردەکەن, تەنیا دایەحۆری نابێ کار بکا. پاشانیش راستەڕێ دەچێتە ئاناوارزاو گڵکۆی نایب رەجەب دەبینێتەوەو شتێکی وەك گومبەزی بۆ ساز دەکا. هەرچەند هەموو کەس دەزانێ ئەو چەتە بووە,

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەڵام دیسانیش دێهاتیو کۆچەریەکان دێن و لەسەر گلکۆکەی قوربانی دەکەن و نیازی دڵیان لە داری خوار گلکۆکەی داوا دەکەن.

دەنگی تل دانی ئەو بەردانە دەهاتە بەرگوێ کە باران لە جێی خۆیانی هەڵکەندبوون و لە چیاکان ڕا هێنابوونیە خوارو هەورەتریشقە دەیان گرماند. بە وەبیرهاتنەوەی سەیران لە تامەزرۆییەکی شێتانەدا تەزووی پێدا دەهاتن و تەواوی ئەندامی لەشی سستییەکی قووڵ دایدەگرت.

هەستایە سەرپێ، بۆنی گوڵەنارنج لەبەرلووتی، هەورێك پەپوولەی سەرمەست لە دەوری سەریو کۆمەڵێك باڵندەی سەرخۆش لە دەوروبەرو لە ژوور سەری. دووسێ هەنگاوی بەرەو گۆمیلکەکە هەڵێنانەوە. لەگەڵ درەوشانەوەی بریسکە، ماسییەکی سووری تروسکەدار راپەڕیو لە کاتێك دا رووناکایییە سوورەکەی لە ئاودا رەنگی دەدایەوە، چووە قووڵایی گۆمیلکەکە. حەمەدۆك زەردەخەنەیەکی بەختیارانەی هاتە سەر لێوان. چاك بوو کە چەتەیی - ئاخرەکەی هەرچی بایە - وەلانابوو. لە گابەردێکی خڕکە وەرسووڕایەوە، دوورتر ئەشکەوتێکی دی کە زارك و دەوروبەرەکەی لە دووکەڵدا رەش ببوو. هەنگاوی توندتر کردن و گەیشتەوێ. نێو ئەشکەوتەکە پڕ لە خیزو وردەبەرد بوو. دیاربوو کە لە رۆژگاری کۆن دا کانییەك لە نێو ئەو ئەشکەوتە هەڵقوڵیوەو ئەم وردەبەردانە لەو کانییە بە یادگار ماونەوە. داخوا ئەم کانییە چیی بەسەر هاتبوو؟

توێشووەکەی دەرهێنا. خورجێنەکە ئاوی دانەدابوو. دەسکری کۆچەرییەکان بە دەگمەن ئاوێ دادەدا. ئەوان لەو هونەرەدا مامۆستا بوون. نانی سێڵێو پەنیری دەرێنا، مستێکی لە سەلکە پیوازێك دا لەتی کردو دەستی کرد بە نان خواردن. وەختێك تێری خوارد هاتەوە سەرخۆی، لە دڵی خۆیدا گوتی: نابێ راوەستێ. باشترە هەتا زوویە خۆی لە دەست ئەم چیایانە رزگار بکا. دەبوو راستە رێ بچێتە باغە پرتەقاڵەکان. دەم بە پێکەنین لە خۆی پرسی: بەراست سەیران ناوی چیە؟ چ ناوێکی لێدەوەشێتەوە؟ دایکی خۆی ناوی دوونە بوو، دایکی ئەگەر کچی هەبایە ناوی دەنا چی؟ خەزاڵ. چەند ناوێکی جوانە... پاش عەبدی خان ماوەیەك چووبووە چیاو چووبووە کن کوردەکان. لەوێ کچێکی جوانی دیبوو، وەك قەرقاوڵ جوان و شۆخوشەنگ، ناوی خەزاڵ بوو. سەیران دەبوو ناوی خەزاڵ بووایە. ئەگەر کچیان بوو ناوی دەنێن خەزاڵ، هەم بۆ خۆی خەزاڵ و هەم دایکی خەزاڵ... کوردە کۆچەرییەکان گۆرانییەکی خۆشیان بۆ خەزاڵ دانابوو (رەنگە مەبەست گۆرانیی"یارخەزاڵ" بێ - وەرگێڕ-) خەزاڵ جارێك بەو چاوە رەشانەی ئاوڕێکی خۆشی وەسەر دابووو بە جارێك تەواوی ئەندامی لەشیی هێنابووە لەرزین. زۆر وەك سەیرانێ دەچوو، هەردەت گوت خۆیەتی... باغە پرتەقاڵەکان، بۆنی گوڵەنارنج، خەزاڵ و سەیران لە مێشکیدا تێکەڵ بوون. شەوێکیان تا بەیانی لەگەڵ سەیرانێ لە قەراخ ئاکچاساز لەنێو ئەو هەموو نێرگزە زەردەدا کە هەتا ئەژنۆیان دەهاتن، گەڕان. بایەکی نەرم هەتا بەیانی بۆنی نێرگزی هێنا. سەیران لەنێو ئەو نێرگزانەدا کە بە بۆنی خۆشیان سەرمەست ببوو، وەك ئاسك دەسلەمیەوە. لە گۆلاوەکە لێکدالێکدا دەنگی خۆشی باڵندەیەك دەهاتە بەر گوێ... سەیران سەری وەسەر ڕانی وی کردبوو خەوی لێکەوتبوو. حەمەد گوێی بۆ دەنگی باڵندەکان هەڵدەخست. زۆر ماندوو بوو، لە زۆر بەڵایان نەجاتی ببوو و زۆر برینی پێوە بوون... وەختێك جەندرمەی دەدیتن، تووشی حاڵەتێکی سەیر دەبوو، نێوچاوانی گرژ دەبووو چاوی بە مۆلەق دەوەستان. رقێکی سامناکی بەرامبەر بە جەندرمەکان لە دڵی خۆیدا هەست پێکرد. ئەوان خەجیجیان کوشتبوو، برینێکی واشیان لە دڵی سەیرانێ کردبوو کە هەتا مردن چاك بوونەوەی نەبوو. حەمەد خەوی لێکەوت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کە وەخەبەر هات باران و لافاوەکان ئارامتر بوون. لە دووری هەورە تریشقە لێدەداو بریسکە دەکەوتنە سەر چیاکانی دوور. لە ئەشکەوتێ هاتەدەر. کەوشەکەی لاقیی گرتبوو، قەیتانەکانی شل کردنەوە.

خەریك بوو هەتاو بکەوێ کە گەیشتە خانەقای چل چاو. سێبەرەکان درێژ بوون. شۆق دانەوەی هەتاو لەسەر بەردە تەڕەکان تلۆفکی دارەکان لێڕەواری تاریکی رووناك دەکرد. لەنێو شاخەکان داو لەبن دارو دەوەنەکان گوڵە جووتێرەی سیس و ژاکاو شین دەچوون. لە گۆڕاییەیەك دا پۆلە گوڵاڵەیەکی زۆر سووری جوانی دی کە بە مل کەچی تێك چرژابوون. ئاوێکی کەف پرژێن بە توندی بە نێو شاخە بەردئەستێیەکان دا تێدەپەڕی. دوندی چیاکەی رووبەڕووی هێندە روون بوو دەت گوت دەبریسکێتەوە. حەمەد بەرامبەر بە چیاکە راوەستا. لە دڵی خۆیدا گوتی: ئەو کێوەی دەڵێن سەرتاسەری ساڵێ شەووڕۆژ لووتکەکەی رووناکە، دەبێ ئەم کێوە بێ.

بە دەرگایەکی تێك رووخاودا چووە ژووری حەوشەی. بەردە سپییەکانی نێو حەوشەی ئەم شوێنە پیرۆزە دەت گوت شۆراون، هەموو جێیەك رووناك و درەوشاوە بوو. داهاتەوەو عەرزی ماچ کرد، کە گەیشتە نێوبەندی حەوشەی جارێکی دیکە داهاتەوە. هەستێکی نامۆ، تێکەڵاوێك لە ترس و ئەوین نیشتە هەناوی. هەتا شیپانەی هات، لەوێ چۆکی دادا، داهاتەوەو سێجار شیپانەی ماچ کرد. بە کرانەوەی لە نەکاوی دەرگاکە تێك ڕابوو. ئەو پیاوە کەڵەگەتە کە دەستی بەتای دەرگاکەوە بوو، چاوەڕوانی بوو.

هەستا، بەدەمیەوە پێکەنی. پیاوەکە وەپێشی کەوت. بە جێیەکی تاریك دا ڕۆیشتن و گەیشتنە شوێنێکی تاریکی دیکە پاشان گەیشتنە سالۆنێکی گەورەی رووناك. ئاناجیخ سوڵتان بە جلی سپییەوە لەسەر لبادێك دانیشتبوو، دەسحێبی نەوەدونۆ دەنکیی بەدەستەوە چاوەڕوانی وی بوو. حەمەد چوو لە بەرامبەریدا دەست لەسەر سنگ راوەستا. دەستی ئاناجیخ سوڵتانی گرت، سێ جاری ماچ کردو لەسەر سەری خۆی دانا. ئاناجیخ سوڵتان دەستی گرت و لە پەنا خۆی دانا. تاوێك پێچوو قاوەیەکی بۆنخۆشیان هێنا. حەمەد دەستی دەلەرزیو دەسکە فنجانەکەی بۆ نەدەگیرا. ئەمە لەبەرچاوی ئاناجیخ سوڵتان ون نەبوو. فنجانەکەی لەسەر کەشەفەکە هەڵگرت و بۆی ڕاداشت. ئەم کارە ئەوی زیاتر پەشۆکاند.

"چاوەڕێت بووم حەمەدۆك، بەخێراتی کورِم، وەزعت باشە؟"

حەمەد بە شەرمێکی منداڵانەوە لە حاڵێك دا خوێن لە دەم و چاوی چرژابووو رەنگی تێك چووبوو گوتی:

"باشم دایە."

لە ژوورەکەدا لە شمشێری گۆڕین بەولاوە شتێك بەرچاو نەدەکەوت، هەر لە منداڵییەوە تا ئێستا زۆر شتی لەبارەی ئەم شمشێرەوە بیستبوو، لەمێژ ساڵبوو لەم چیایانە گۆرانیبێژو ئاشق و بەیت بێژەکان داستانی ئەم شمشێرە بەدیوارهەڵواسراوەیان دەگێڕایەوە، لە هەردوولای ئەم شمشێرە نۆسەدو نەوەدونۆ ئایەت و حەدیس نووسرابوونەوە. شمشێرێك بوو ئەفسووناوی. ئەو شازدە پیاوەی لەم خانەقایەوە چوونە شەڕی سەربەخۆییو هیچیان نەگەڕانەوە هیچ کامیان ئەم شمشێرەیان لەخۆیان نەبەست و نەیان برد. بۆچی ئەم شمشێرە ئەفسووناوییەیان لەگەڵ خۆ نەبرد؟ لەوانەبوو ئەگەر لەگەڵ خۆیان بردبایە، یەکێکیشیان لووتی دەخوێن نەهاتایەو هەموویان بە ساغی گەڕابانەوە خانەقای خۆیان. ئیدی پیاوێك لە خانەقایەدا نەمابوو کە شمشێری حەسەن بەگی لە قەدی خۆی بەستێو شمشێرەکە بە غەمناکی بە دیوارەوە هەڵاوەسرابوو. حەمەدۆك هەرچەندیش پیاوێکی باش بێ دیسان ناتوانێ ئەم شمشێرەی پێ بێ، تەنانەت ئەو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەسانە کە لە تۆرەمەی حەسەن بەگیش بوون و دەیان توانی ببنە خاوەنیشی, نەیان وێرابوو شمشێرەکە لە دیواری بکەنەوەو لە قەدی خۆی بەستن و بچنە شەڕ. تەنانەت یەکێکیشیان لە شەڕی سەربەخۆیی نەهاتەوە.

"حەمەدۆك کوڕم, بیر لە چ دەکەیەوە؟ چاوت پڕیوەتە شمشێرەکە".

"دەڵێم بۆچی پیرەکانمان وەختێك دەچوونە شەڕێ شمشێرەکەیان لەگەڵ خۆیان نەبردوە؟".

"تاقەتیان پێنەشکا شمشێری حەسەن بەگی هەڵگرن. بابم, براکانم, مامەکانم هەموویان لەبارەی ئەم شمشێرەوە... شمشێری حەسەن بەگ... دەیان گوت هەموو کەس تاقەتی پێناشکێ هەڵیگرێ. ئەوان لەو شمشێرە دەترسان.

سوڵتان سەلاحەددینی ئەییووبی شمشێرە پیرۆزەکەی خۆی بە دیاری دا بە حەسەن بەگ. هەر ئەم شمشێرە لە دەستی وی‌دا توانی قودس و شامی شەریف لە بەرامبەر زرێپۆشانی خاچ لە مل دا بپارێزێ. ئاخرەکەش سەلاحەددین لەسەر ئەو خاکە پیرۆزانە شەهید بوو. رۆژێکیان بەیانی کە سوڵتان سەلاحەددینی ئەییووبی بە شەکەتی لە خەو هەڵدەستێ, حەسەن بەگی بانگ دەکاتە کن خۆی‌و دەڵێ: ئەتۆ بەو هەتاوە کە خەریکە سەر دەردێنێ, بەو نوورە کە دنیایە رووناك دەکاتەوە, بە گەڕانی رۆژگارو بە دەشت و قودسی پیرۆز, بە خاکی پڕپیت و چیمەنی سەرسەوز سوێند دەدەم کە لەمەودوا بەم شمشێرە لە دژی زرێپۆشانی خاچ لە مل شەڕ بکەو شمشێرەکەش مەدە بە کەس. ها, بگرە شمشێرەکەو سەربازەکانت هەڵگرەو برۆ ئەو جێیە کە هەتاوی لێ ئاوا دەبێ.

حەسەن بەگیش شمشێری پیرۆزی دەست دابوویەو بە رەفیقەکانیی گوتبوو: یاڵلا بڕۆین بۆ غەزا, دەبێ بچینە خاکی ئاناتۆلی و رۆم.

لە دۆڵی قوونیە لەگەڵ زرێپۆشانی خاچ لەمل کە شمشێری درێژدرێژیان پێبوون بەرەڕوو بوون. ژمارەیان زۆر بوو. دەریایەك لەشکر. بەرگی ئاسنیان کردبووە بەرو جلەکانیان جرینگەجرینگی لێدەهات. ژمارەی لەشکریانی حەسەن بەگ کەم بوو. ژمارەی نەفەراتی لەشکری دوژمن ٣٠ هێندەی نەفەراتی حەسەن بەگ بوو. لە دەشتی قوونیە شەڕێکی بێ بەزەیی‌یانە دەست پێکرا. ئەو رۆژە لە پازدە هەزار کەس شەڕکەری حەسەن بەگ دە هەزاریان کوژران. سیسارگ و قالاوی دەشتی قوونیە لە گۆشتی بنیادەم تێربوون. وەسبەینێڕا پاشماوەی لەشکریانی حەسەن بەگیش کوژران. حەسەن بەگ بە خۆی و چل کەس لە نەفەراتی خۆیەوە پەنایان بۆ کێوێکی جوان و بەشکۆ برد کە لەو نیزیکانە بوو. دوژمن بە نەفەراتی خۆیەوە کە یەکجار زۆریش بوون دەوراندەوری کێوە بەرزو بەشکۆیەکەی گەمارۆدا. حەسەن بەگ تا رۆژئاوا لەگەڵ زرێپۆشەکان کە وەك شارە مێرووله کێوەکەیان داگرتبوو شەڕی کرد. بەرەبەری ئێوارێ تەنیا سێ کەس لەسەر لووتکەی کێوەکە مابوون. ئاورێکی خۆشیان کردەوەو ئیسڕاحەتیان کرد. ئەو ئاورەی کردبوویانەوە, هەموو دەشتەکەی وەك رۆژ رووناك کردبوو. بەیانی حەسەن بەگ وەك گورگ لە مەڕی بدا خۆی بە نێو لەشکری دوژمن دا کرد. حەسەن بەگ و سێ رەفیقەکەی جەنگەی نوێژی نیوەڕۆیە شەهید بوون. دوژمن زۆر خۆشحاڵ دەبێ. فەرماندەری سوپای دوژمن دەستوور دەدا دەڵێ شمشێرەکەی وەبینن و بۆم بێنن. ئەو شمشێرە ریشەی دەرهێناین و وەجاخی کوێر کردینەوە. هەرچەندی لە شمشێرەکە دەگەڕێن نای‌بیننەوە. دێنەوەو داستانەکە بۆ فەرماندەری قشوون دەگێڕنەوە. فەرماندەر دەڵێ: ئەم کارە نهێنی‌یەکی تێدایە. ئێستا کە شمشێرەکەتان نەدیوەتەوە, جەنازەی حەسەن بەگ وەبینن و سەرەکەیم بۆ بێنن. بەرگ ئاسنینەکان دێنەوە تەماشادەکەن جەنازەکەش دیار نیە.

وەسبەینێڕا دێهاتی‌یەکان دێن دەبینن چل جەنازە بە تەنیشت یەکەوە درێژبوون. هەر چل کەسیان زەردەیان لەسەر لێو بوو, حاشا لە دڵۆپە خوێنێکیش کە بە لەشیانەوە بێ, دەت گوت خەوێکی خۆشیان لێکەوتوە. دەیان شۆن, کفنیان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەکەن و بە خاکیان دەسپێرن. لەپڕ دەبینن... چ ببینن باشە؟ دەبینن شمشێری حەسەن بەگ هاتوەو راست لەسەر گڵکۆی حەسەن بەگ چەقیوە. دەیانەوێ شمشێرەکە بگرن, هەرکە دەستی بۆ درێژ دەکەن شمشێرەکە بە عەرزیدا دەچێتە خوارو کە ئەوان دەکشێنەوەو وردەوردە لە عەرزی دێتەوە دەرو رادەوەستێ. ئەوان هەرچەندی هەوڵ دەدەن, شمشێرەکە بگرن, شمشێرەکە خۆیان بە دەستەوە نادا. لەو بەینەدا پیرێکی پیاوچاك دێ هاوار دەکا: دەستووره, ئۆمەتی محمد دەستووره کە ئەم شمشێره هەتا نەزەرکردەیەك لە تۆرەمەی حەسەن بەگ پەیدا نەبێ و نەیەتە سەری هیچ کەس ناتوانێ دەریبێنێتەوەو هەڵیگرێ. وەختێك ئەو هات, دەچێتە سەر ئەم چیایە, ناویشی حەسەنە. ئەم شمشێره پیرۆزە تەنیا ئەو دەتوانێ بەرزی کاتەوە... لە ئێستاش ڕا هیچ پاڵەوانێك ناتوانێ ئەو شمشێره لە جێی خۆی دەربێنێ...

چەند ساڵ و چەند ساڵ تێپەڕین. هەتا وەختێك پیرێك بە ناوی حەسەن هاتە خانەقای چل چاو, ئەو شمشێرە لەسەر گڵکۆی حەسەن بەگ و رەفیقەکانی پاسەوان بوو. رۆژێك لە رۆژان لاوێکی حەڤدە ساڵە دێو دەچێتە سەر چیا ژوورسەری بابەگەورەی خۆی, حەسەن بەگ و شمشێرەکە دەبینێ. لە ترسان لێی نیزیك نابێتەوە. شمشێرەکە وەڕێدەکەوێ دێتە لای نۆجوانەکەو دەسکی خۆی وەدەست دەدا. ئەویش شمشێرەکە هەڵدەگرێ و دەچێتە خانەقا.

لەو رۆژەوە ناوی ئەو چیایە دەبێتە حەسەن کۆو لەو رۆژەش بە دواوە هەتاو کە هەڵدێ لە پێش دا دەچێتە سەر لووتکەی حەسەن کۆ, نەختێك لەوێدا دەنیشێو پاشان تێهەڵدەبێو دەچێتە ئاسمان".

رۆژ ئاوابوو, ئاناجیخ سوڵتان نوێژەکەی کردو چووە ئاشپەزخانەو چێشتێکی بۆنخۆشی بۆ حەمەد لێنا. پاش نان خواردن تا لای نیوەشەوێ بێدەنگ لە پەنای یەك دانیشتن. سەرەنجام ئاناجیخ سوڵتان بێدەنگیی شکاندو پرسی:

"بێدەنگی حەمەدۆك, کوڕم گیرو گرفتێکت هەیە؟"

حەمەدۆك گوتی:

"ئاناجیخ سوڵتان, دەمەوێ واز لە کێوپارە بێنم, چەتەیی بۆ من نابێ, تا ئێستا بە کاری هیچ نەهاتووم. دەمەوێ حەمەدۆکی بکوژم. هاتووم تەگبیرورا لەگەڵ تۆ بکەم".

"چۆنت پێخۆشە وابکە".

"ناتوانم, بچمە کوێ, چ بکەم؟ سەرێك خێزانم هەیە, ژنێکم هەیە. لەو خوارە لە گوندی وایوای چاوەرێمە".

"جێیەکت نیە رووی تێکەی؟"

"نا ئاناجیخ سوڵتان, ئەگەر حەمەدۆك بمرێ, زۆر حەمەدۆك جێگای دەگرنەوە, فەقیرو هەژار زۆرن ئەوانی دیکە کەم... ئەمن بچمە کوێ؟"

بێدەنگ بوون و دەفکرەوە چوون. حەمەدۆك چاوی بڕیبووە شمشێری پیرۆزو چاوی لێوەرنەدەگێڕا. ئەو شمشێرە بێ ساحێب مابوو. داخوا لەمەودوا پیاوێك پەیدا دەبێ کە هەڵیگرێ:

"ئاناجیخ سوڵتان, ئەگەر نەڕۆم و لەم کێوانە بمێنمەوە, نابێ. دەبێ هەموو تەمەنم لێرە بەرمەسەرو ئاخرەکەشی بە گوللەیەك..."

کورت و کرمانجی حەمەدۆك دەیەویست دەستووری پێبدا. چاوەڕوان بوو بڵێ مەڕۆ حەمەدۆك, وەمێنەو درێژە بە یاغیگەری و چەتەیی بدە, چارەنووسی تۆ ئەمە بووە, ناتوانی چارەنووسی خۆت بگۆڕی. ئەگەر ئەو وایپێگوتبا کار تەواو بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دڵت چۆنی پێخۆشه وا بکه".

"باشه ئاناجیخ سولْتان".

ئاناجیخ سولْتان هەستایه سەرپێ. دەسته کلیلەیەکی له گیرفانی دەرهێنا. لەبن سندووقێك دانیشت و کردیەوه. ئەنگوستیلەیەك که له مەخمەرێکەوه پێچرابوو, هێنایو گوتی:

"ئەمه مۆری خانەقایه. پاش من ئەم وەجاخه کوێر نابێتەوه. با لەکن تۆ بێ. ئەگەر چوویه مەلاتیه بچۆ خانەقای"ئاگوایجین" ئەنگوستیلەکه دەرمەهێنه, به کەلکت دێ. وەختێك ئەم وەجاخه کوێربووەوه هەر نەبێ با ئەم ئەنگوستیلەیه له دەستی پیاوێکی باش دا بێ".

دەستی راستی ویی گرت و بەسپایی و لەسەرەخۆ ئەنگوستیلەکەی له قامکی نێوەڕاستیی کرد. دەت گوت ئەنگوستیلەکه بۆ دەستی وی دروست کراوه, پڕ به قامکی بوو.

"به باوەڕی من ئەم شمشێره هەقی تۆیه, بەڵام ئەم شمشێره نادەم بەکەس, ئەگەر مردم شمشێرەکه بۆ خۆی چارەی کاری خۆی دەکا".

حەمەدۆك دەستەو نەزەری راوەستا. سێ جاری دەست ماچ کردو لەسەر سەری دانا. ئەوجار به خۆشحاڵیو نوقمی رووناکی و به هیوایەکەوه که له دڵیدا پەیدا ببووو بەحاڵەتێکەوه که دەت گوت تازه له دایکی خۆی بووه, گوتی:

"ئەمن چاوەڕێی فەرمانم".

هەناوی پاك و بێ خەوش بوو.

"باچێشتێکت بۆ لێنێم. پاشان بەو خۆرەتاوەت دەسپێرم که هەڵدێ".

کەمێکی مابوو هەتاو بکەوێ که پێکەوه چێشتەکەیان خوارد.

نوورێك له دڵیدا دەدرەوشایەوه, نوورێك که وەك تۆفان دەیگوڕاند و دەیگرماند. وا به سەرەو ژێریدا دەڕۆیشت که دەت گوت هەموو ئەندامی لەشی باڵیان گرتوه, لەلای راست له نێو دارستانی دەنگی شیوەن و گریان دەهات.

که گەیشته چوار ڕێیانەکه راوەستا. گوێی بۆ دەنگی شیوەنەکه هەڵخست. لێیببوو به مەراق. لەسەر بەردێك دانیشت و چاوەڕێما. دەنگی تازیەبارییەکه بەرەبەره نیزیکتر دەبوو. له پێش دا تابووتەکەی دی. لەسەر تابووتەکه کوڕه جحێڵەیەك دیاربوو که تازه خەتی سمێڵی دابوو. ڕەنگی مردوەکه زەرد بوو. دەستەکانی لەسەر تابووتەکەوه بەم لاولادا بەرببوونەوەو رادەژان. ئەوانەی تابووتەکەشیان هەڵگرتبوو جحێڵ بوون. دەم و چاوی هەر شەش کەسیان دەت گوت سەهۆڵ بەستوویه. هاتن و رووبەڕووی حەمەدۆك راوەستان, ئەویان نەدەدی. به چاوێکی سرکەوه تەماشای چەپ و راستی خۆیان دەکرد. ئەو تابووتەی لەسەر شانیان بوو, لەسەر گابەردێکیان دانا, دەستەکانی مردووەکەیان هاویشتەوه سەرسنگی. تاوێك دواتر ژنانی شێن گێڕو حەشیمەتی جووتیارەکان دەرکەوتن. هاتن و له دەوری جەنازەکه کۆزیان بەست.

حەمەد هەستایه سەرپێ, لەپێش پیاوێکی ریش سپی که له پەنای بوو, راوەستاو بەسپایی پرسی:

"بۆخۆتان خۆش بن, ئەم لاوه چیی بەسەر هاتوه؟"

پیره پیاو گوتی:

"یاخوا حەمەدۆك وەجاخی کوێربێتەوه, دوێ شەوێ هێرشی کرده سەر دێیەکەمان, ئێمەیان رووت کرد, دەستیان بۆ نامووسی کچەکانمان درێژ کردو ماڵ وێرانیان کردین".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەو بەینەدا حەشیمەتەکە کە ئەوانیان پێکەوە دیبوو، یەك یەك هاتنە لای وان و کۆبوونەوە.

پیرەپیاو کە ریشە سپییەکەی بە فرمێسکان تەڕبیوو، گوتی:

"ئەمە کوڕی هەرە چووکم بوو. لەسەر هیچ و خۆڕایی وەبەر تفەنگانیان دا".

یەکێك لە حەشیمەتەکە گوتی:

"یاخوا حەمەدۆك لە هەردووچاوان زەلیل بێ، یاخوا کوێربێ..."

ژنێك کە لە ژوور سەری تابووتەکە دانیشتبوو لە حالێك دا خۆی رادەژاند ئارام ئارام بە مردووەکەی هەڵدەگوت، حەمەدۆکی لە گۆڕ ڕادەکردو دەیهێنایەوەدەر.

حەمەد ناڕەحەت بوو، دەت گوت دنیای بەسەردا رووخاوە. چاوی دەڕەشەوە هاتن. خۆی بەسەر پێوە ڕانەگرت و بە زەحمەت توانی خۆ بگەیەنێتە ئەو بەردە کە لەپێش دا لەسەری دانیشتبوو، خۆی بەسەر بەردەکەدا دا، سەری دەنێو دەستانی گرت و گرمووڵە بوو.

ئەوانەی لەوێ بوون هەمووان ئەم وەزعەیان دی. ئەوانەی لە دەوری جەنازەکە بوون بەجێیان هێشت و هاتنە کن وی.

پیرە پیاوەکە پرسی:

"ڕێبوار، ئەتۆ کوڕەکەمت دەناسی؟ بەچکەشێرەکەم برادەرت بوو؟ ئەو دۆستی زۆر بوون".

"دنیا بۆی بە پەرۆشە".

"وەجاخی حەمەدۆکی کوێربێتەوە!"

"وەبەر گوللەی گەرم کەوێ".

"ڕەبی کەلاکی بکەوێتە بەر سەگان و لەت و پەتی کەن".

"یاخوا ببێتە خۆراکی قەل و داڵ".

هەرکەسە شتێکی دەگوت، بەڵام حەمەد وەخۆ نەدەهاتەوە. نالەو تووك و دوعای ئەو حەشیمەتە کە لە دەوری حەمەدۆك کۆببوونەوە درێژەی کێشا. سەرەنجام پیاوێکی کەڵەگەت کە لەچاو ئەوانی دیکە جل و بەرگێکی باشتری لەبەردا بوو، زنجیر سەعاتێکی بەخۆیەوە هەڵواسیبووو دەمانچەیەکی بەقەدیەوە بوو، لە نێو حەشیمەتەکەڕا هات قۆڵی حەمەدۆکی گرت و گوتی:

"حەمەدۆك بە جێی خۆی، ئەگەر جندو پەرییش بێ نایەڵم خوێنی براکەمان، حەسەن بە فیڕۆ بچێ. شەش براین، تۆڵەی خۆمان دەستێنینەوە. ئەتۆ حەسەنت لە کوێ دەناسی؟"

حەمەد سەری هەڵبڕی، بریسکە پۆڵایینەکەی گۆڕین هاتبووە نێوێ چاوانیەوە، بەڵام هێشتا مات و پەرێشان بوو. لەسەرەخۆ پرسی:

"ئەو حەمەدۆکە کە باسی دەکەن، ئەوە کە حەسەنی کوشت، شکڵو قەلافەتی چۆن بوو؟"

پیاوە ریش دارەکە گوتی: وەك جانەوەرێکی زەرد دەچوو.

"خۆ حەمەدۆك وەك زەردەمار ناچێ"

"ئەی وەك چ دەچێ؟"

"یەکێکە وەك من و تۆ".

"چاوێکی قووڵی هەبوون، سارد وەك سەهۆڵ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وەك ئیزرائیل دەچوون".

"حەتمەن بە هەڵە چوون".

"ناکوڕم نا ڕێبوار, کەس بە هەڵەنەچووە, ئەمن حەمەدۆکی دەناسم".

"ئەتۆ تائێستا حەمەدۆکت دیوە؟".

"ئەمن چاکی دەناسم".

"ئەمنیش دەی‌ناسم, حەمەدۆك هیچ کاتێك بێ ڕەحمیی وا دەرهەقی لاوێکی بە دیمەنی وەك حەسەن ناکا".

"هەموومان دەی‌ناسین".

"کێ هەیە حەمەدۆکی نەناسێ؟"

"ڕێبوار, چما دەکرێ لە حەمەدۆك بەولاوە کەسێکی دیکە ئەم کوڕەی کوشتبێ".

"حەمەدۆك حەسەنی ناکوژێ".

حەشیمەت بەرەبەرە تووڕە دەبوون, حەمەد دیتی هیچ چارەی نیە. هەستا, سەری بەردایەوەو بە نێو حەشیمەتە بێدەنگەکەدا تێ‌پەڕی‌و لە تەپۆڵکەکە چووەخوارو ڕۆیشت. بە دوای وی‌دا دووبارە شیوەن دەستی پێ‌کردەوە. نە دەی‌توانی بیر لە هیچ بکاتەوەو نە تەنانەت دەی‌توانی تووڕەو ناڕەحەت بێ. تەنانەت ئێشی ئەو برینەشی هەست پێ‌نەدەکرد کە لە خوار شانی ڕاستی هەبوو. دەت گوت تەواوی لەشی بووە بە سەهۆڵ. هەتا نیزیك کانی‌یەك کە لە پێشی دارستانەکە بوو, ڕۆیشت. بە دیتنی کانی‌یەکە تینووی بوو. وەبیری‌هاتەوە کە برسیەتی. دمی بە کانی‌یەکەوە ناو لەو ئاوە فێنکە خواردیەوە. پاڵی وەدارە سیدرە ئەستوورەکەی پەنا کانی‌یەوە داو لە فکرەوە چوو. ڕوخساری لاوە کوژراوەکە زۆری کار تێ‌کردبوو. وای‌دەهاتە بەرچاو کە دەی‌ناسێ, بەڵام هەرچی کردی نەی‌توانی وەبیر خۆی بێنێتەوە کە لە کوێی دیوە.

ئەو تێشووە کە دایەحۆری بۆی دەخورجێنەکە نابوو, دەری‌هێناو بێ‌مەیل و ئیشتیا دەستی بە خواردن کرد. ڕاست لەو لەحزەیەدا بوو کە لە پشتەوەی قیامەتێك هەستا... سەری وەرسووڕاندو تەماشای ئەولای کرد. لە بەرزایی‌یەکی کەم دا پۆلە باڵندەیەك وەك هەورێکی ڕەش شەپۆلیان دەدا.

وەك تیر لوور دەبوونەوە زەوی و پێش ئەوەی بگەنە سەر زەوی هەروا بە توندی تێ‌هەڵدەبوونەوە. کەمێك دەڕۆیشتن و دووبارە دەگەڕانەوە, پاشان بە غار دەچوونە سەر لێڕەوارو دیسان هەر بەو خێرایی‌یە لەوێوە بەرەو دوا دەگەڕانەوە. حەمەد وەختێك دیتی بازێکی ڕاوی وەك تیر خۆبەنێو باڵندەکان دا دەکاو دێتەوە دەرێ, زانی مەسەلە چیە.

بازەکە زۆر گەورە نەبوو, تەنیا سەری باڵەکانی وەك خەنجەر تیژ بوو. بازی ڕاوکەر زۆر بە چالاکی دەچووە نێو پۆلە باڵندەکەو چەند دەقیقەیەك لەنێو هەورێکی باڵندەدا ون دەبوو. وەختێك باڵندەکان لوور دەبوونە سەرزەوی, ئەویش لە گەڵیان دەهاتە خوارێ‌و لە حاڵێك دا شتێکی وای نەدەما لە زەوی بدرێ, بستێکی دەما بگاتە عەرزی خۆی دەگرتەوەو هەر بەو چالاکی‌یە هێرشی دەکرد. حەمەد هەستابووە سەر پێ‌و چووکترین جموجۆڵی باڵندەکانی لەبەرچاو ون نەدەبوو.

شەڕوکێشەی بازەکەو باڵندەکان زۆری نەخایاند. ئاخر جار کاتێك پۆلە باڵندەکە بە هەراو هەنگامەیەکی زۆرەوە لوور بوونەوە سەر زەوی و هەستانەوەو بڵاو بوونەوە, حەمەد بازەکەی دی کە لەسەر عەرزی کەوتوەتە پەلەقاژە, وا دیاربوو باڵێکی تەیرەکە لە پنچکە دڕوویەك یان لکەدارێك شتێك دراوە. لەسەر عەرزی کەوتبووو خۆی بەکێش دەکرد. لە بازەکە نیزیك بووەوە, تەیرەکە بەدیتنی وی باڵی لێك کردنەوەو هەوڵی دا هەڵفڕێ, کەمێك حەوا کەوت, بەڵام دیسان کەوتەوە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەر زەوی. هەتا حەمەد زیاتری لێ نیزیك دەكەوتەوە, بازەكە پتر هەوڵی دەدا بفڕێ. كەمێك دەفڕی و دەكەوتەوە سەر زەوی. حەمەد دەستی بردە پێش بیگرێ. باڵندەكە كە لەفڕین ناهومێد ببوو, پەلاماری دەستی ویداو بە دەندووكە تیژەكەی قامكی شادەی بریندار كرد. حەمەد بە پێكەنینەوە گوتی:

"دەت گرم, ئەتۆ باڵندەیەكی زۆر چەپلەكی. ئەگەر وەستا بای نە باڵت دەشكاو نە هیچت لێدەهات... هەر ئێستاش نێچیرێكت گرتبوو و لەو سەرانە لەسەر لكەدارێك خەریكی خواردنی بووی".

حەمەد هەرچەند دەستەكانی برینداروكۆڵەوار ببوون پاش شەڕو كێشەیەكی دوورودرێژ گرتی, تەیرەكە زۆر ماندوو ببوو, بەڵام چاوەكانی كە هەروا گیاندارو زیندوو بوون, بەقینەوە لەكالانەدا دەسووڕان و بیریان لە تەسلیم بوون نەدەكردەوە. حەمەد لە دڵی خۆیدا گوتی:

"ئێستا پێویست بوو مەڵحەمەكانی ئاناجیخ سوڵتانم پێ بێ هەتا لە باڵم هەڵسووبای... وەختێك لە باڵتم هەڵسووبایە, باڵە جوانەكەت دەسبەجێ چاك دەبووەوە".

باڵندەكەی لەبن هەنگڵێ گرت:

"چەپلەكە جوانەكەم, دنیا ئاوایە. پیاو نابێ كاری ناشیانە بكاو ناشبێ وەك تۆ تووڕەو تۆسن بێ..."

وەختێك خەریك بوو دەیلاواندەوە, تەیرەكە دەندووكێكی توندی لەدەستی دا كە وەك چەقۆ پێستی دەستی قاش كرد. حەمەد خوێنەكەی لستەوەو دەستی لە ئاوەكەدا شوتەوە:

"ئەگەر دۆست و دوژمنی خۆت ناسیبایە ئەم بەڵایەت بەسەر نەدەهات..."

بەسەرهاتی باڵندەكە ئەوی باش هێنابووەوە سەرخۆ. بە بەنێك كە لە خورجێنەكەی راكێشابوو لاقی بەستن, لەپەنا چڵەگوێنییەكی داناو دەستی كرد بە خواردنی نانەكەی كە بەنیوەچڵی بەجێی هێشتبوو, چووە سەركانی, دەمی بە پلووسكی كانییەكەوە ناو ئاوی خواردەوە. پاشان تەیرەكەی لەپەنا گوێنییەكە هەڵگرت و وەڕێ كەوت. لەبەرخۆیەوە گوتی:

"دەیبەم بۆ سەیرانێ. سەیران لێی وریا دەبێ, باڵی چاك دەكاتەوەو پاشانیش ئەم چەپلەكە بەڕەڵڵای شاخەكانی ئاناوارزا دەكا, راست بۆسەر گڵكۆی نایب رەجەب, ئیدی دەست لەو چەپلەك بازاڕییە هەڵدەگرێو دێتەوە. لەوانەشە لەسەر دارەكەی سەر گڵكۆی نایب ڕەجەب بنیشێ. ئەو بەنەی دەلاقی باڵندەكەی خستبوو لێی كردەوە. بە هیچ جۆر نەیدەویست بیر لە حەسەن بكاتەوە كە حەمەدۆك كوشتبووی. هەتا ئەو كوڕە لاوەو ژنە شین گێڕەكانی وەبیر دەهاتنەوە, دەسبەجێ هەوڵی دەدا بیر لە دایەحۆری و مەلافەرهادو سەیرانێ بكاتەوە.

بەرەو دەشتێك شۆڕ بووەوە. لەم دەشتەدا هێندێ شتی وەبیر دەهاتنەوەو نەیدەتوانی لەبیر خۆیان بەرێتەوە. لەم دەشتەدا چڵەگوێنییەكان, دەستەدەستە, بەڕەنگی زەردو سووراویی پڕڕەنگ و سووری زۆر سوور ڕوابوون. تەنانەت چەقڵی گوێنییە سوورەكانیش سوور بوون. دەت گوت لەبناری دەشتێ ئاورێك داییسێ كە بڵێسەی سووری لێ هەڵدەستێ. لەپشت سەری خۆیەوە گوێی لە هەناسەی ئەسپێك بوو, وەك بگرمێنێ. رەق لەجێی خۆی راوەستا. ئەسپی خەنەیی بیست بیست و پێنج هەنگاوی لێ دوور بوو. راوەستابوو و بەشێوەیەكی سەیر تەماشای وی دەكرد. باڵندەكەی بەدەستیەوە بوو, داینایە سەر زەوی و بۆلای ئەسپەكە چوو. لە ئەسپەكە نیزیك كەوتەوە, راست لەو دەمەدا كە دەستی بۆلای وی درێژ كردبوو, ئەسپ خۆی شل كردو بەسەر سەری ویدا بازی داو رۆیشت. نەختێك كز بووو. ئەسپ چوو لەسەر

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شاخێکی نووک تیژ راوەستاو پاش ئەوەی سێ جار لەسەریەک حیلاندی بەرەو هەتاو وەرسووڕاو گوێی لە چەرمەوە بردن.

حەمەد باڵندەکەی لەسەر زەوی هەڵگرتەوەو بە ئەزرەتەوە تەماشای ئەسپەکەی کردو لەبەرخۆیەوە گوتی:

"پەند وەربگرە, ئەگەر کەمێك پیاوەتیت تێدا ماوە, لەم ئەسپەو لەم باڵندەیە پەند وەربگرە".

ئەمجار دەستی بەسەری باڵندەکەی بن هەنگڵیدا هێناو گوتی:

"ئەتۆش پەند وەربگرە تەیری راوکەر, لەم ئەسپە پەند وەربگرە, هەرچەند بێسەروزمانە بەڵام تەسلیمی کەس نەبووەو تەسلیمیش نابێ... هەرچەند حەیوانێکە, سەروزمانیشی نیە, لەم چیایانە دەمرێ, ئێسکەکانی دەبن بەگڵ, بەڵام ئەویش وەك ئەسپی کوێرئۆغلی تەسلیم نابێ. ئەی دڵی غافڵ, ئەتۆش لەم تەیرەو لەم ئەسپە پەند وەرگرە".

وەڕێ کەوت بۆلای دەشتی قزڵ کارتاللی. خوا بکا عێلی ساری کەچیلی هێشتا باریان نەکردبێ. باڵندە بریندارەکە لەبن هەنگڵ دا, دەکرێ بڵێین بەغاردان دەڕۆیشت. تەیرە راوییەکە ئیدی راهاتبوو, لە ئامێزی حەمەددا ئۆقرەی گرتبوو و بە چاوێکی پڕ لە متمانەوە تەماشای دەکرد.

لەبەرخۆیەوە گوتی: ئەگەر لە تەپۆلکەکەی ئەوبەر چووەخوارێ هۆبەکەی لێ دەردەکەوێ. بەتال ئاغای دنیادیدە هەر کە چاوی پێیکەوت هەموو شتێکی بۆ باس دەکاو زەردەخەنەیەك دەکەوێتە سەر لێوانی. نەیدەزانی چیی پێ بڵێ و چۆنی رەفتار لەگەڵ بکا. کە لە تەپۆلکەکە وەسەر کەوت, بەسەر هەواری خاڵیدا کەوت. هۆبەکە باری کردبوو. دووسێ ئاورگ هێشتا کەمێك دووکەڵیان لێهەڵدەستاو بەرەو دارستان تێهەڵدەبوو. ماوەیەك لە جێی خۆی راوەستاو تەماشای وێی کرد. بێئەوەی بەدەست خۆی بێ لاقەکانی بردیانە جێهەوارەکە. لە جێتاوڵی بەتال ئاغا شوێنی جەواڵە موویینەکان و بەڕەکان بەجوانی لەسەر زەوی دیار بوو. جووتە کاڵەکۆنێکی منداڵانە, لینگە گۆرێیەکی میرزایی کۆن, پیکەزوڕنایەك و دارحەیزەرانێکی شکاو بەجێ مابوون. پیکەکەی هەڵگرتەوەو دەستی کرد بە لێدان. وەختێك منداڵ بوو پیکی باش دروست دەکردو جوانیشی لێدەدا. لەسەر بەردێك دانیشت و دەستی بە لێدان کرد, ئەو هەوایانەی لێدان کە بەمنداڵی لێیدابوون. ئەو وەخت زۆری هەوڵ دا خەجیجێ فێری پیك لێدان بکا, بەڵام نەیتوانی, کچان توانای پیك لێدانیان کەمە. ئەو لیسانە کە تەیرە راوکەرەکانیان لەسەر هەڵدەنیشتن هەروا لەجێی خۆیان بوون. کەمێك ئەولاتر لە جێچادرێك گۆزەیەك لەسەر تەنیشتێ کەوتبوو. کۆمەڵێك مێشەنگوین لەدەوری گۆزەکە دەخولانەوە. لەجێیەکی دیکە چڵەگوێنێیەکی سووری تەڕو تازە دەدرەوشایەوە... چەقوولەیەکی دەسك شکاو لە قووڵکەی جێدیرەکێك دا کەوتبوو. لەنێوەڕاستی جێهەوارەکە شارەمێروولەی دان بەدەم لە باریکەڕێیەکانیان وەڕێ کەوتبوون و هەڵداوپێدایان دەکرد.

باڵندەیەکی چووکەڵە هات و لەسەر لیسێك کە رووبەڕووی حەمەد بوو هەڵنیشت. بیری کردەوە کە بەردێك بە باڵندەکەدا بداو گۆشتەکەی بدا بەو بازە کە بەدەستیەوە بوو. باڵندەکە چووکەڵەو رەنگاوڕەنگ و جوان بوو, دڵی نەهات بەردی پێدا بدا. لەسەرەخۆ بەردەکەی دانایەوە. غەمێك دایگرت. چاوی ئەو باڵندەیەی بەدەستیشیەوە بوو غەمگین بوون. تەیرەکەی بەرەڵلای جێهەوارەکە کردو بازەکە بە تەکانێك خۆی گەیاندە ئەو باڵندە چووکەڵەیە کە لەسەر لیسەکە هەڵنیشتبوو. باڵندە چووکەڵەکە هەڵفڕی, پاش ئەوەی چەند جار بەدەوری تەیرە راوییەکەدا سووڕا, لە کاتێك دا بەفڕینی خۆی خوارەپێچەپێچەیەکی لەهەوادا دەکێشایەوە, فڕی بۆسەر لێڕەوار. حەمەدیش بەدوایدا چووە نێو دارستان و گەیشتە ئەو بەردەڵانە کە یەکەم جار تووشی جەندرمەکان هاتبوو و بریندار ببوو. کە لە بەردەڵانەکە سووڕایەوە تووشی قۆڵێك جەندرمە بوو. پاش تاوێك دوودڵی لایدا بۆ قەراخ رێگاکە چاوەڕوانی تێپەڕبوونی جەندرمەکان بوو. یاوەرێك کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سواری ئەسپ بوو, کاتێك گەیشتە پەنای جڵەوی ئەسپەکەی توند کردو بەدوای ویش دا ئەو دەستەیەی بەدوایدا دەهاتن راوەستان.

یاوەر گوتی:

"دێهاتی! وەرە ئێرە بزانم".

نایب عەریفەکان, عەریفەکان و سەرجووخەکانی دەستە جەندرمەکەش خێراو بەغاردان هاتنەلای وان. حەمەد لەحزەیەك رەنگی زەرد هەڵگەڕاو ئەمجار هاتەوە سەر حاڵی ئاسایی خۆی.

"ئەوەی بەدەستتەوەیە چ جۆرە تەیرێکە؟"

حەمەد گوتی:

"بریندارە, نازانم چ باڵندەیەکە".

ئەمەی گوت و داستانی چەپلەك بازاڕیی باڵندەکەی گێڕایەوە.

"کەوایە, نەیتوانی لەنێو ئەو هەموو باڵندەیەدا یەکێکیان بکوژێ؟"

"نا, نەیتوانی".

"ئێستا ئەتۆ دەتەوێ چیی لـێبکەی؟"

"دەیبەمەوە ماڵێ, بەخێوی دەکەم و کاتێك برینەکانی چاك بوونەوە بەرەڵلای دارستانی دەکەم".

"زۆر باشە, ناوت چیە؟"

"حەمەدۆك".

"چەتەیەك هەیە بەناوی حەمەدۆك, ئەتۆ ناویت بیستوە؟"

"کێ ناوی نەبیستوە؟"

"ئێستا لەکوێیە, دەزانی؟"

حەمەد لەحاڵێك دا ملی بەلاوە دەنا بەبێفیزی گوتی:

"دەزانم, ئەو ئێستا لە ئاکچاداغە".

".........."

"دەستەی دروست کردوە..."

".........."

"دەستەیەکی ١٦ کەسی".

".........."

"هەموو دێهاتیەکان دەزانن".

"جێیەکەیم پێدەڵێن, نا؟"

"پێت دەڵێن".

"ئەودەم ئەمنیش دەیگرم".

"بەڵێ جەنابی یاوەر فاڕووق, ئەتۆ دەیگری".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەمن یاوەر فاروق نیم, ئەمن سەر بە فەرماندەرایەتیی جەندرمەی ماراشم. پێش یاوەر فاڕووق بۆخۆم حەمەدۆکی دەگرم".

"جەنابی یاوەر! کاتێك پیاو ئامانجێکی هەبێ, هیچی لەبەردەست دەرناچێ".

"ئەتۆ حەمەدۆکت دیوە؟"

"دیومە جەنابی یاوەر".

"شکڵ و شێوەی چۆنە؟"

حەمەد سەری داخست. تاوێك فکری کردەوە, چاوی لە چاویەوە بڕی و گوتی:

"پیاوێکی بەخۆوەیە وەك تۆ, چاوی گەورە, سەوزەو ڕەش ئەسمەرە, قامکی درێژن... ئەگەر بیبینی خۆشت دەوێ".

روخساری یاوەر نەختێك ئارامتر بوو.

"ئەتۆ ئێستا بۆکوێ دەچی؟"

"دەچمە شارۆچکە".

"دەتوانی جێیەکەی بەمن نیشان بدەی؟"

"ئەمن خەڵکی ئەم دەوروبەرەم جەنابی یاوەر, نازانم ئاکچاداغ لە کام لایە".

یاوەر ئەسپەکەی دەنگ دا:

"خواحافیز حەمەدۆك".

"بەخێرچی جەنابی یاوەر".

حەمەد کشایەوە لێوی جادەو هەتا جەندرمەکان تێپەڕین راوەستا. پاش رۆیشتنی دەستەکە بەبێوازی لەسەر موورەدارێك کە لەوێ بوو دانیشت. دڵی تەپەتەپ لێی دەدا. لەبەر خۆیەوە گوتی: زۆر ترسام و پاشان بەگاڵتەوە گوتی: کەوایە حەمەدۆکیش دەترسێ. لەراستییش دا زۆر تێك چووبوو. بە لاتسیاو لاتسیاو هەستایە سەرپێ, دووسێ هەنگاوێك رۆیشت, لاقی تێك باهەڵدەدران. گەڕایەوەو لەسەر کۆلکەدارەکە دانیشتەوە. ئەو باڵندەیەی لەبن هەنگڵیدا بوو, چاوی هەڵێنابوون و بە حەبەساوییەوە تەماشای دەکرد. سەری باڵندەکەی لەنێو دەستانی گرت و بە پەلەقاژەی تەیرەکە بەرەڵڵای کردەوەو لەسەر زەوی دایـنا. باڵی داچۆڕابوون و رەعەرزی دەخشان. باڵندەکە دووسێ هەڵبەزەی کرد, دەیەویست هەڵفڕێ. هەوڵیدا, بەڵام بە باڵێك نەیتوانی هەڵفڕێ و بەلایەك دا کەوت. بەتاقی تەنیا لەسەر زەوی کەوتبوو. حەمەد چوو لە باوەشی کرد. بەڵام بوونی باڵندەکەش نەیتوانی بۆشایی هەناوی پڕ بکاتەوەو ئەو ترسە لەنێو بەرێ کە نیشتبووە دڵیەوە. هەستی دەکرد شتێکی کەمە. دەت گوت دەست و لاق و سەری نین. لەپشتەوەڕا تەماشای جەندرمەکانی کردو کاتێك دوا جەندرمە لە تارمایی دەوەنەکان دا ون بوو, هەستاو دەستی کرد بە غاردان, وای دەهاتەبەرچاو کە یاوەر گەڕاوەتەوەو بە سواری ئەسپەکەی کە هەروا دەفیشقێنێ وەدوای وی کەوتوە, هەستی دەکرد هەناسەی ئەسپەکە لەپشت ملی دەدرێ. لە بەردەڵانە شین و بڵندەکەی سلێمانلی هاتەخوار. لە ئاخری سەرەوژێرەکە تووشی چۆمێکی چووکەڵە بوو. بەسەر بەردەبازەکان دا پەڕیەوە بەری ئەوبەری چۆمەکەو چووە نێو دارچنارەکان. دارەکان هێشتا گەڵاسوورەکانی خۆیان نەوەراندبوو. لەنێو پنچکەکان دا رێوییەکی دی کە بەترسەوە تەماشای دەکا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕێوی بە دیتنی وی لە حاڵێك دا كلكە درێژەكەی ـ كە دەت گوت مەشخەڵە ئاگرە- رادەوەشاند، لە بنارەكە رایكردو لەنێو گوڵە كێوییەكان دا ون بوو.

بۆشاییەك كە لەهەناویدا بوو پەرەی دەگرت و ترسێكی باوەڕپێنەكراو كەم كەم هەموو لەشیی گەمارۆ دەدا. عێلاتی ساری كەچیلی دەبوو لەو دەوروبەرانە بن. چونكە هێشتا ئاگردانی جێهەوارەكان دووكەڵی لێ‌هەڵدەستا، كەوایە هۆبەكە لەگەڵ كازوكووزی بەیانی وەڕێ كەوتوە، لە حاڵێك دا كە دەست و دەم و چاوی منداڵە خەواڵووەكان سارد بووە. بە منداڵی ئەوانیش وەختی كۆچ و كۆچبار هێشتا كازیوە نەنگوتبوو، بەڕیز دەبوون و وەڕێ دەكەوتن. حەمەدیش دەست و دەم و چاوی سڕ دەبوون و دایەحۆری دەستی وی لەنێو دەستەكانی خۆی دەگرتن.

لەنێوەڕاستی دارستانی شوێنێكی راوندو سەرسەوز هەبوو. كۆچ و كۆچبار هەمیشە دێن چەند رۆژێك لەسەر ئەو كانی‌یە كە بە وردكە بەردی سپی‌یەوە لەو مەیلەو دەشتایی‌یە سەرسەوزە هەڵدەقوڵێ، دەمێننەوە. لای نیوەڕۆیە بەنیزیك بوونەوە لەو شوێنە راوندە خۆی وەك پەڕەمریشكێك لەنێو بۆشاییدا هاتەبەرچاو. ئەگەر ئەو تەیرە نەبایە كە بە باوەشیەوە بوو، تەنانەت لە بوونی خۆشی دەكەوتە گومان. شتێكی لێ ون ببوو كە زۆری خوو پێوە گرتبوو. ئەو شتە چ بوو؟ هیچ نەیدەزانی ئەو شتەی لێی ون بووە چیە.

لە دوورەوە دەنگی غەڵبەغەڵبی كۆچ و كۆچبارێكی بەرگوێ كەوت. هەروەك پێش بینیی كردبوو هۆبەكە لەو شوێنە راوندە خستبووی. چەند رۆژێك لەوێ دەمانەوە. كە لە بەردەڵانەكەی بەرامبەری بای‌دایەوەو گەیشتە نیزیك دارە سیدرەكە كڵاوەی رەشماڵەكانی هۆبەی لێ وەدەر كەوت. ئێستا چۆن چووبایە نێو هۆبەو چیی بە بەتال ئاغا گوتبایە؟ بای دایەوە لای راست. گیاكرمە دەگەیشتە ئەژنۆی، بۆنی شیلەی تەڕی دارەكانی لێرەوار، بۆنی گڵ و بۆنی پنگەڵ و بۆنی توندو تاڵی گوڵووكە پاییزەی تازەپشكووتوو، وڵاتیان پڕ دەكرد. بۆنی دارستان كەمێك هێنایەوە سەرهۆش، تەماشای باڵندەكەی كرد، پەردەیەك بەسەر چاوانی‌دا كشابوو، خەوی لێ‌كەوتبوو و لەشی گەرم بوو.

بۆئەوەی بچێتە نێو كۆچ و كۆچبارەكە چاوەڕوان بوو شەو دابێ. لە سەگەكانی سەرمێگەل دەترسا. هەرسەگەی بەقەد ئەسپێك دەبوو. كەسێكیان بەشەو لەگەڵ كۆچەكە نەدیبێ، لەت و كوتی دەكەن.

بۆ چوارەمین جار دەوری گۆڕایی‌یە سەرسەوزەكەی دەدا، كە چاوی بەشوانێك كەوت، سەگێكی قەڵەدەلەملی سووری خاڵداری لەپەنا بوو. شوان قۆڵی هەڵماڵیبوون، دەستی دەنێو گۆمیلكەكەی پەنا كانی رادەكردو بە كارامەیی سوورە ماسی‌یەكانی دەگرت و فڕێی دەدانە سەر چیمەنەكە.

"هۆی شوان".

شوانەكە ئەوی ناسی:

"فەرموو كاحەمەد".

دەسبەجێ بە خۆی و سەگەكەیەوە هاتەلای.

"بەتال ئاغا لێرەیە؟ قاسم و دەمیرت دیون؟"

"لەنێو هۆبەن".

"یاڵڵا برۆ نێو هۆبەی بانگی قاسم و دەمیر كە. ناوی من مەبە. بڵێ دۆستێكتان هاتوە ئێوەی دەوێ. لەگەڵ خۆت بیان هێنە ئێرە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شوان ڕۆیشت, تاوێك دواتر قاسم و دەمیر تفەنگ بەشان, فیشەکدانی ڕاست و چەپ لەخۆداوو حازرو ئامادە لەوسەری شوێنە راوندەکە وەدەرکەوتن. بەدیتنی حەمەد هیچ سەریان سووڕ نەماو بە پێکەنینەوە غاریان دایەلای و باوەشیان پێداکرد.

دەمیر گوتی:

"بەتال ئاغا چاوەڕێتە, دەیگوت زۆری پێناچێ دێتەوە. قاوەکەت لەسەر ئاگردان حازرە".

"بەچی ڕا دەیزانی؟"

"ئەو زۆر شت دەزانێ. ئەسڵ و نەسەبی هەیە. ئێمە عێلاتین, ڕۆژێك هەموو ئەو چیایانە, ئەو خوارە هەموو جێیەکی چوکووراوا هی ئێمە بوو. بەڵام ئێستا عێلات نیین. بووینە تاقمێك دێهاتیی بێچارەی موحتاجی نانی شەو".

دەردەدڵی ئەم دەمیرە کەم دوێیە کاری کردە ناخی دڵی حەمەد.

قاسم گوتی:

"یاڵڵا با بڕۆین. بەتال ئاغا چاوەڕێتە. بت بینێ زۆر خۆشحاڵ دەبێ. وەختێك ڕۆیشتی هەر باسی دەکردی. قسەی دیکەی بەدەم دا نەدەهات. باسی هەرچی کردبایە, ئاخرەکەی دەیهێنایەوە سەر تۆ. هەموو ڕۆژێش لە بەیانیەوە تا ئێوارێ دەچووە سەر تەپۆلکەکەو چاوی لەڕێی تۆ بوو. دەیگوت: ئەمن لە هەموو شتێك دا بەهەڵە دەچم, بەڵام لە ناسینی پیاوان دا بەهەڵە ناچم. بەهەڵەش نەچووبوو. یاڵڵا با بڕۆین".

قاسم لەپێشەوەو حەمەد بەدوایداو دەمیریش لە دوای وانەوە کەوتنەڕێ. بەتال ئاغا چاوەڕوانیان بوو. حەمەدی لەئامێز گرت و گوتی:

"بەخێراتی حەمەدۆك".

خۆشەویستیەك لە دەست و چاوو هەموو گیانی بەتال ئاغا هەڵدەقوڵی کە حەمەد پێی سەیر بوو. تەنیا دایەحۆری بەوجۆرەی پێشوازی لەو دەکرد.

"لەو ڕۆژەوە کە ڕۆیشتووی چاوەڕێت بووم".

"بۆچی؟"

"چونکە ئەو کرمەم دەناسی کە لە وجوودی تۆدا هەیە".

"ئەو چۆن کرمێکە؟"

"ئێستا ئیدی بۆخۆت لەمن باشتر ئەو کرمەت دیوەو ناسیوەو لە منی دەپرسی؟"

چوونە ژووری تاوڵێ.

"ئێمە هیچ کاتێك لێرە نەدەماینەوە. ئەمن لە قزل کارتاللی چاوەڕێت بووم. زۆرت چاوەڕێ بووم, دەم زانی دێیەوە, بەڵام ئیدی بەرەبەرە تەمابڕاو دەبووم. گوتم با لێرە وەمێنین. هەتا زستانێ, هەتا دەهاتی لێرە چاوەڕوانت دەبووم".

"خەریك بوو بێمە چوکووراوا لەوێ بت بینم".

"قەت کاری وا مەکە. چوکووراوا تەڵەی یاغیانە. وەك مەرگی وان وایە. لەڕێیە تووشی یاوەری بووی؟"

"ئەدی, پرسی ناوت چیە, ئەمنیش گوتم حەمەدۆك. ئەم تەیرە نەجاتی دام. ئاخر چما چەتەش باڵندەی بەبن هەنگڵەوە دەبێ؟"

بەتال ئاغا گوتی: نا, نابێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەژووری تاولێ دۆشەکۆڵەو سفرە راخراببوون و چاوەڕوانی میوان بوون. لەپێش دا شۆرباوێکیان هێنا کە هەڵمی لێ‌هەڵدەستا. بەتال ئاغا گوتی:

"لە چێشتەکانی ئاناجیخ سوڵتانە. لەو چێشتە کە خواردت".

"بەچی ڕا زانیت؟"

"ئەو ئەنگوستیلەیەی دەستت, ئەنگوستیلەی خانەقایە. جگە لە خەڵکی خانەقایە کەس لەدەستی ناکا, چۆن بوو دای بەتۆ؟ ئەتۆی بە شێخ داناوە. ئەمەت لەبیر نەچێ, هەتا کاتێك ئەم ئەنگوستیلەیەت لەدەست دایە لەقەزاو بەڵا دەت پارێزێ".

دانیشتن و دەستیان کرد بە خواردنی شۆرباوەکە, کە لە قاپێکی گەورەدا بوو.

لەو بەینەدا هەر ئەو کچەجوانەی جاری پێشوو هات تفەنگ و فیشەکەکانی حەمەد, ئەو تفەنگ و فیشەکانە کە دیاریی هۆبەکە بوون هێنانی و لەپەنا حەمەدی دانان. حەمەد گوتی:

"وەختێك ئەو کرمە کەوتە مێشکی کەسێك هەتا سەرەمەرگ..."

بەتال ئاغا گوتی:

"ئەدی, هەتا سەرەمەرگ. پیاو لەدەست هەموو شتێك رزگاری دەبێ, لەدەست ئەو کرمە نەبێ کە لەمێشکیدا هەیە. هەتا لە نان خواردن بوونەوە ئیدی قسەیان نەکرد. پاش نان خواردن حەمەد باسی دایەحۆریو ئاناجیخ سوڵتانێی کردو زۆری تاریف کردن. بەتال ئاغا گوتی:

"حۆری یەکێك لەو کرمانەیە کە لەگیانی تۆدا هەن".

حەمەد گوتی:

"ئاناجیخ سوڵتانیش یەکێکی دیکەیانە".

پاشان داستانی ئەسپ و شەهێنەکەشی گێڕایەوە.

"ئەو ئەسپەش یەکێك لە کرمەکانی مێشکی تۆیە".

حەمەد گوتی:

"ئەو تەیرەش هەروا".

بەتال ئاغا دەستی لە پشتێ داو بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستییەوە گوتی:

"حەمەد کوڕم, کوڕە دلێرەکەم, گەورەترین کرمی مێشکی تۆ خۆتی".

حەمەد گوتی: ئەسپەکەش, و پێکەنی.

هێشتا نوێژی خەوتنان نەببوو, حەمەد گوتی:

"بەتال ئاغا, ئەمن دەمەوێ بنووم, ئەمانەتت ئەم باڵدارە بێ, چاوێك لە باڵی بکە بزانە چاك دەبێتەوە, نابێتەوە؟ هەتا پێش چوون بۆ چوکووراوا ئەگەر چاك بووەوە بەرەڵڵای دەکەم. بەستەزمانە زۆر دەست و پێ سپیلکەیە".

بەتال ئاغا گوتی: کرمتە.

حەمەد گوتی: کرممە.

کچەکە هات: جێی کاحەمەدم راخستوە.

حەمەد گوتی: سوپاس خوشکێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پاشان ئاوڕی دایەوە سەر قاسم:

"قاسم هەتا نیوەشەوێ ئەمشەو ئەتۆ ئێشك بەو دوایەش دەمیر بەخەبەر بێ. لەمن ببوورن ئەمشەو زۆر ماندووم".

هەستاو چووە سەر جێی. بێئەوەی جلەکانی دانێ لێفەی بەسەر خۆی هەڵکێشا, تفەنگ و فیشەکەکانی لەپەنا خۆی دانان و هێشتا سەری نەگەیشتبووە سەر سەرینەکە خەوی لـێکەوت.

کازیوە ئەنگوتبوو کە دەمیر بانگی کرد, حەمەد لەمێژ بوو بەخەبەر بوو و چاوەڕوانی دەمیری دەکرد. لەجێی هاتەدەر, ئافتاوەیەك لەبەردەرکی تاوڵێ بوو هەڵیگرت و بەدۆڵێدا چووەخوارو خۆی سووك کرد. وەختێك هاتەوە سفرە ڕاخرابوو. شۆرباو, رۆنەکەرەو هەنگوین و نان ساجیی گەرم و تازە.

ئەمڕۆ بەیانی نێوچاوانی بەتال ئاغا نوقمی نوور بوو و زۆر خۆشحاڵ دەهاتە بەرچاو. خێرا ناشتایان کردو گەردن ئازاییان لە یەکتر خواست. بەتال ئاغا سێ جاری لەئامێز گرت و نێوچاوانی ماچ کرد. هێشتا هۆبەکە وەخەبەر نەهاتبوو, دارستان هەڵمی لـێهەڵدەستا. هەتا تاوهەڵاتێ بەنێو لێڕەواریدا ڕۆیشتن. کە گەیشتنە بەردەڵانێك حەمەد راوەستا:

"دەبێ سەردەستەیەك هەڵبژێرین".

قاسم گوتی: سەردەستە ئەتۆی.

دەمیر گوتی: ئەتۆی.

تفەنگی حەمەدیان لەسەر بەردێك داناو دەستیان خستەسەرو سوێندیان بە قورئانی پیرۆز, بە محمد کە هەم ناوو هەم روخساری جوانە, بە حەزرەتی عەلی, بە خانەقای چل چاوو بە شمێشێری حەسەن بەگ و بە چل سوارەی غەیبی و بە کوێرئۆغلی خوارد کە فەرمانی وی بەڕێوە بەرن.

حەمەدۆك مەسەلەی حەسەنی ـ کە بەدەستی چەتەکان کوژرابوو۔ گێڕایەوەو گوتی:

"ئێمە دەبێ ئەو حەمەدۆکەی وەبینین, ئەگینا ژیان لەو چیایانەمان لـێ تاڵ دەبێ".

ئەمجار پرسی: ئەو رێگرە کە دێهاتیەکان دەیان گوت وەك زەردەمار دەچێ, دەبێ کێ بێ؟

قاسم گوتی:

"ئێمە دەیناسین. هەم دەمیرو هەم ئەمن باشی دەناسین. ئەویش ئێمە دەناسێ".

دەمیر گوتی:

"ئەمن بە جێیەکەی دەزانم, هەروا بزانە بۆخۆم بەم دەستانەم لەوێم داناوە, ئێمە هەموو ئەو جێیانە کە ئەو خۆیان تێدا حەشار دەدا, شارەزاین, پێی دەڵێن عەبدیك ساری چیان. ئەگەر گرتم بیکوژم؟"

"بەزیندوویی دەیگرین".

دوو رۆژو دوو شەو بەرەو چیاکان رۆیشتن. گەیشتنە جێگایەك هەمووی شاخ و داخ.

حەمەد گوتی:

"ببوورن, ئەمن هێشتا خاوم. لەماندوویییان مردم, ئیشتیای خواردنێشم نیە".

پاشان داوای لـێبووردنی لەوان کردو خۆی بە عەرزیدا دا. قاسم لە حاڵێك دا هەوڵی دەدا بەسەر پێوەی راگرێ گوتی:

"نەختێك راوەستە, ئێستا پووش و پەڵاشت بۆ لەسەر زەوی رادەخەم..."

دەسبەجێ لەگەڵ دەمیر پووشی وشکیان خڕ کردەوەو لە قوولکەیەك دا ڕایان خست. حەمەد خۆی هاویشتە وێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەمیر ئاگای لەتۆ دەبێ, ئەمنیش ساری چیانی دەبینمەوە: لەم دەوروبەرانە چەند کەسێکمان هەن, ئەوان دەیدۆزنەوە".

قاسم پێش تاوهەڵاتێ هاتەوە. حەمەد لەخەو هەستابوو, پەنیری دە نان ساجی هەڵدەسوی و دەیخواردو دەمیریش بەحەبەساوی تەماشای دەکرد.

"دیتەوە؟"

"ئەدی, نەختێك لەپێشمانەوەیە, شەش کچیشیان لەگەڵن, لەگەڵیان رادەبوێرن".

حەمەد گوتی:

"زۆر باشە, ئەوان شەوی رابردوو نەخەوتوون, گێژوویژن, گەمارۆیان دەدەین, ساری چیانی نابێ بکوژین, ئەوانی دیکە. خوا چیی بە نسیب کرد...".

"ئەگەر ساری چیان تەسلیم نەبوو چی؟".

"تەسلیم دەبێ".

بێهەست وەك پشیلە بە بنارەکەدا چوونەخوار. دەستەی ساری چیان وەك هێلکە لە مەیدانێکی بەرئاوەڵادا داکرابوون.

حەمەد گوتی:

"بێقیمەتی دە بێڕەگ, ئەمانە چەتە نین, کەسێك ناوی خۆی نابێ چەتە شەوێ لە جێی وا دەمێنێتەوە؟".

"چەتەو یاغی ئاوا دەست بۆ نامووسی هیچ کەس درێژ ناکەن".

"ئەمانە بەدەستی خۆیان حوکمی مەرگی خۆیانیان ئیمزا کردوە".

"دەمیر ئەتۆ بەم بەردا برۆ, قاسم بەپشت ئەو شاخەدا برۆ. ئەمنیش دەچمە پاش ئەو بەردە. لەپێش دا تەقە لەو کابرایە دەکەم کە لەو نێوەڕاستە دەگەڕێ, دیارە بەنیازی کوشتن نا, با بزانین دوایە قیسمەت و نسیبی چ دەبێ...".

لەگەڵ یەکەمین تەقە چەتەیەکی کزەڵە کە لەو نێوەڕاستەدا دەگەڕا هاوارێکی کردو کەوتە عەرزی. پاشان هەستایەوەو بە تفەنگەکەی دەستیەوە بە دەوری خۆیدا سووڕا. تاوێك دواتریش تفەنگەکەی بە سووڕدان لەدەستی بەربووەوە. حەمەدۆك و قاسم و دەمیر بێدەنگ و بێئەوەی قسەیەك بکەن لێکدا لێکدا تەقەیان دەکرد. پاش درەنگانێك وەڵامی تەقەکەیان دانەوە. لای ئەولاش دەستی کردبوو بەتەقە. کچەکان بەم لاولادا رایان دەکردو لەم بەردەوە خۆیان دەگەیاندە ئەو بەرد. ئەو یاغییەی بە یەکەم گوللە بریندار ببوو لەسەر عەرزی پەلەقاژەی دەکرد.

حەمەد تفەنگی لە چەتەیەکی دیکەش دا کە شانی بە دەرەوە بوو. کابرای بریندار هەستایە سەرپێ و بە سەرەوژێریدا رای کرد. دەمیر تفەنگی لە هەردوو لاقان دا. پیاوێکی دیکە تفەنگەکەی فرێ داو هەڵات. دەمیر ئەویشی خستە عەرزی و پاشان جنێوی پێدا:

"ئەو دین و مەزهەبەت... کە نیتە".

حەمەد بە دەنگێکی رەوان و کاریگەر کە ماوەیەك لە شاخەکان دا دەنگی دایەوە گوتی:

"تەسلیم بە ساری چیان, تەسلیم بە عەبدیك. ئێوە گەمارۆ دراون, یان تەسلیم بن یان هەموواننتان دەکوژین".

عەبدیك پرسی: ئەتۆ کێی؟

حەمەد گوتی: ئەمن حەمەدۆکم.

"ئەگەر بەڕاستی ئەتۆ, ئەتۆ حەمەدۆك بی, تەسلیم دەبم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەچیڕا دەزانی کە ئەمن حەمەدۆکم؟".

یەکێك لە هاوڕێیەکانم حەمەدۆکی دەناسێ".

"ئێستا کەوایە بێنێرە با بێ".

پیاوێکی چووکەڵە لەبن بەردەکان هاتەدەر, سەرتاپای فیشەکدان بوو. نیزیك کەوتەوە:

"تفەنگەکەت دانێ عەرزی, هەروا دەمانچەکانیشت".

کابرا دەسبەجێ تفەنگ و دەمانچەکانی دانانە زەوی و فیشەکدانەکانیشی لەخۆی کردنەوەو دەستی هەڵێنان. وەزعێکی جێی پێکەنینی پەیدا کردبوو. لە دوورەوە دیار بوو کە دەلەرزێ.

"وەرە ئێرە بزانم".

کابرا ملی درێژ کرد. حەمەدۆکی دی, لەحزەیەك لە جێی خۆی ڕاما. پاشان وەك شێتان روو بەخوارەوە هاواری کرد:

"ئەو حەمەدۆکە, حەمەدۆکە".

غاری داو خۆی گەیاند ساری چیان:

"حەمەدۆکە, حەمەدۆکە, حەمەدۆکم دی".

ساری چیان هاتەدەرێ:

"تەسلیم دەبم. قەولم پێ بدە کە نام کوژی".

"قەول دەدەم کە نەت کوژم".

عەبدیك ساری چیان تفەنگەکەی فرێ دابوو, بۆ لایان دەهات.

"دەمیر وەرە دەرێ".

دەمیر لە پەناگە هاتەدەرێ, ساری چیانی گرت و دەمانچەکانی وەرگرت و بە ئاسانی چەکی کرد.

"ئێوەش وەرنەدەرێ".

لەوسەری بەردەلانەکە سێ پیاوی دیکە دەرکەوتن. دەمیر هەموویانی چەك کرد. قاسم و حەمەدیش لە جێیەکانیان هاتنەدەر. روخساری قەلس و قۆڵی حەمەد شەلالی ئارەق بوو. بێئەوەی قسەیەك بکا بە سووکایەتی پێکردنەوە چاوێکی لە ساری چیان کرد. کچەکانیش لە جێیەك خڕ ببوونەوەو وەك مەڕ سەریان دەبەریەك نابوو.

قاسم گوتی: کچینە بچن برینی بریندارەکان ببەستن.

کچەکان رایان کرد, داوێنە کراسەکانیان دڕی و برینی بریندارەکانیان پێچا.

حەمەد بەسرتە بە قاسمی گوت: هەمووی ئەمانە رووت و قووت بکەوە.

قاسم تەماشای کچەکانی کرد.

حەمەد گوتی: چارە نیە. پەتێکی درێژ پەیدا کەن بۆم بێنن.

قاسم گوتی: کچینە تەنافێکتان پێیە ئەمانەی پێ وەبەستین؟

کچەکان پشتێنەکانیان کردەوەو تێکیان گرێدان.

قاسم و دەمیر چەتەکانیان رووت و قووت کردەوەو بە پشتێنەکان تێکیان خستن.

"ئێوە خەڵکی گوندی حەسەنن؟".

"بەڵێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"وەپێشمان کەون".

ئاوەدانی زۆر دوور نەبوو. لای ئێوارێ گەیشتنە دێی. دێهاتیەکان، منداڵ و پیرو لاو لە بەسەرهاتەکە ئاگادار ببوون و بێدەنگ لە مەیدانەکەی نێو ئاوەدانی خڕ ببوونەوە. پیرەپیاوێك کە لە ڕێگادا قسەی لەگەڵ حەمەدۆك کردبوو لەنێو حەشیمەتەکە هاتەدەرێ، هات رووبەڕووی حەمەد وێستاو گوتی:

"ئەمن تۆم ناسیەوە، ئەتۆ برادەرەکەی حەسەن نی؟".

"با، خۆمم".

"ئەتۆ ئەمانەت گرتوە؟".

"ئێمە گرتوومانن".

پیرەپیاو خۆی بەسەر لاقانیدا داو گوتی:

"ئەمن دەبەر تۆ مرم. ئێستا دەتەوێ چ لەو حەمەدۆکە بکەی؟"

حەمەد گوتی:

"ئەو حەمەدۆك نیە، پێی دەڵێن عەبدیك ساری چیان".

پاشان رووی کردە ساری چیان:

"ساری چیان پێیان بلێ حەمەدۆك کێیە".

ئەو جوابی نەدەدایەوە.

"کێیە؟"

قاسم بە زەبرێکی توندی قۆنداخە تفەنگ لە عەرزێی دا.

"بلێ حەمەدۆك کێیە؟"

ساری چیان چاوی دەترووکاندن، لە ترسان زمانی شکابوو. بەشان ئاماژەی بۆ حەمەدۆك کرد.

"لێم ببوورن حەمەدۆك منم".

حەشیمەت شەپۆلی داو هەنگامەیەك ساز بوو.

پیرەپیاو دەستی دەستۆی کردو گوتی:

"حەمەدۆك ئەتۆی؟ تۆڵەی کوڕەکەمت کردەوە".

ژنێك هات و دەستی دەستۆی حەمەدۆك کردو دەستی ماچ کرد. پاش ئەو هەنگامەیە حەشیمەتەکە ورتەی لێبڕا.

حەمەد گوتی:

"لێم عاجز مەبن کە ئەمانەم ئاوا بە رووت و قووتی هێناوەتە ئێرە. سزای من بۆ ئەمانە ئەمە بوو. ئێستا ئەمن ئەوان تەسلیمی ئێوە دەکەم. تفەنگ و فیشەك و جل و بەرگ و خرت و پرتیان لەو خوارەیە، ئەوانیش هەڵگرن. پاشانیش هەر سزایەکتان بۆ دانان کەیفی خۆتانە. یاڵڵا، خواحافیز".

دێهاتیەکان پێشیان پێگرتن:

"هەتا نانمان نەخۆن، ئیستیکانە چایەکمان لەکن نەخۆنەوە نایەڵین حەمەدۆك بچێتە هیچ کوێ".

حەمەدۆك گوتی: دڵم لێتان ئێشاوە.

بابی حەسەن گوتی: بلێ گوناهمان چیە؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێوە تووکتان لەمن کرد".

پیرەپیاوەکە گوتی: خەفەتی کوڕی...

پیرەژنێك گوتی: شەرەف و ناموسمان پێشێل کرا...

حەمەد دەنگی هەلێنا, دیار بوو زۆر تووڕەیە:

"ئێوە دلّی منتان بریندار کرد".

"چما ئێمە چیمان لێکردووی حەمەدۆك؟"

"چما دەکرێ حەمەدۆك کوڕەلاوێکی تازەپێگەیشتوو بکوژێ؟ ژنیشی نەهێنابوو, نا؟".

"نا ژنی نەهێنابوو".

"حەمەدۆك بێڕەحمیی وا دەکا؟"

حەشیمەت وەلآمی نەدایەوە.

"حەمەدۆك دەست بۆ ناموسی کەس درێژ ناکا. بۆچی فکری ئەمەتان نەکرد؟ بڕوانە حەمەدۆك تەنانەت ئەو دوژمنانەی شەرەف و ناموسیش, کەسانێك کە ئەویان بەدناو کردوە تەسلیمی ئێوە دەکا. تۆلّەی منیش ئێوە بێئەستێننەوە".

حەشیمەت رەق رامابوو, کەس قسەیەکی بۆ نەدەهات. نەیان دەتوانی سەر هەلّبڕن و حەمەدی ببینن. وەختێك حەمەدو هاوڕێیەکانی وەڕێ کەوتن, حەشیمەت لەنێوێ ڕا لەت بوو, بووە دووبەش. حەمەدۆك لەپێشەوەو قاسم و دەمیر بەدوایدا وردە وردە لەدێی وەدەرکەوتن و رۆیشتن.

"ئەم دێیە ناوی چیە؟"

"پێی دەلێن چاملی یۆلّ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سفرەی ئوممەت هەموو کاتێك بۆ هەموو کەس ڕاخرابوو. لەسەر ئەو کێوەو هەروەها لەو دەوروبەرە لە ماڵێ وی بەولاوە ماڵێکی دیکە نەبوو. بۆیە هەمیشە ئەو ڕێبوارانەی ڕێیان لێ ون دەبووو ئەوانەی لە زستانێدا تووشی کڕێوەو باکوت دەهاتن پەنایان بۆ ماڵێ وی دەبرد. ئوممەت لە پێش دا نیمچە گوزەرانێکی هەبوو. ئێستا لە جێی ئەو خانووە قوڕو بەردە خانوویەکی دوو نهۆمی بیست و سێ ژووریی لێڕاکێشابوو کە بانەکەی سواڵەتی سوور بووو دەرگاو پەنجەرەکانی بەتاق هاتبوونەوە. چوار دەوری خانووبەرەکە بە شوورەیەکی بەرزی میلەدار دەورە درابوو. خانووبەرەکە بە بناری دارستان و بەردەڵانی چیاکەوە نووسابووو لە دوورەوەش بە ڕەنگی سپییەوە دەدرەوشایەوە. دەیان گوت ئوممەت لە سایە سەری کەکلیك ئۆغڵیی یاغیێیەوە دەوڵەمەند بووە.

کەکلیك ئۆغڵی سیو حەوت ساڵی ڕەبەقی لەگەڵ سێ ڕەفیقی خۆی لەم چیایانەدا بەسەربرد, هێرشی کردە سەر ماڵان, سەربەندەنی گرتن و زۆر وەجاخی کوێرکردنەوە. ئوممەت لە منداڵییەوە ئەوی دەناسیو لەگەڵی هاودەست بوو. پەیامی بۆ دەگەیاندن و جوابەکەیانی بۆ دێنانەوە. خەڵك دەیان گوت کەکلیك ئۆغڵی لەو سیوحەوت ساڵەدا چەند سندووق ئاڵتوونی وەسەریەك ناوەو ئەم زێڕانەی بە ئەمانەت لە لای ئوممەت داناوە کە زۆری خۆش دەویست و متمانەی پێدەکرد. پاشانیش لە نەکاو ون بوو.

هەمووان دەیان زانی کە ئوممەت ئەوی کوشتوەو چۆنی کوشتوە. ڕووداوەکەیان بە جۆرێك دەگێڕایەوە هەر دەت گوت بۆ خۆیان بە چاوی خۆیان دیویانە:

"شەوێکیان کەکلیك ئۆغڵی شەکەت و ماندوو بە توورەکەیەك ئاڵتوونەوە دێتە ماڵی ئوممەت. ئەو دوو یاغییەی لەگەڵیشی بوون هێندە ماندوو بوون خۆیان بەسەر پێوە ڕانەدەگرت. ئوممەت کە ئەوان وا دەبینێ زۆر خۆشحاڵ دەبێ. لە پێش دا نانێکیان دەداتێ کە دەرمانی بێهۆشییەی دە هەویرەکەی کردبوو. سێ‌چەتەی پیر هەر لەوێ بێهۆش دەبن. ئوممەت هەرسێکیان داوێتە سەر ئێسترو دەیان باتە سەر لووتکەی چیا. هەرسێکیان لە پەنای یەك ڕیز دەکاو دەیان داتە بەر دەسڕێژ. چەتە بێهۆشەکان تەنانەت پەلەقاژەشیان نەکردبوو".

هێندێکیان باوەڕیان بەم دەنگۆیە دەکردو هێندێکیشیان نا. هەرکەس ئوممەتی دەدی و دەیناسی لە دڵی خۆیدا بەرامبەر بەو هەستی بە باوەڕو متمانە دەکرد. لەگەڵ ئەو دەنگۆیەش کە لە بارەی کەکلیك ئۆغڵییەوە بڵاو ببووەوە دیسان خەڵك لە جاران زیاتریان متمانە پێیهەبوو. ئەم دەنگۆیانەش بە هیچ جۆر کاریان لەو نەدەکرد. لەسەر ئەو کێوەو ئەم چوارڕێیانە هەم جەندرمە حەوجێیان پێی هەبوو هەم یاغییەکان. ئەویش یارمەتیی هەموو کەسێکی دەدا کە لە تەنگانە کەوتبێ. یارمەتیی بەو جەندرمانە دەکرد کە بە دوای چەتەکان دا دەگەڕان و هەر ئەو خۆشەویستی و یارمەتییەی بەزیادەوەش و بە دڵ و گیان بەرامبەر بەو یاغییانە بەکاردێنا کە جەندرمەکان بە دوایانەوە بوون. گیرانی چەتەیەك چەندی ئەو خۆشحاڵ دەکرد ئەوەندەش خەمناکی دەکرد. ئوممەت بابایەکی ئاوا سەیروسەمەرە بوو.

ئەم ڕۆژانە ئەسپی ڕەسەنی بەخێودەکردن. لە ئۆرفەو ئەسکەندەروون و حەڵەبەوە ئەسپی دێنان بۆ فەحل و تۆولێگرتنەوە. لەو دەشتەی خوارێدا مێگەل مێگەل بزن و گاوگۆلی ئوممەت دەلەوەڕان. لەم دەوروبەرە هەرچی زەویی هەموارو ڕاوند هەبوو, ئەگەر بستێکیش بایە, ئوممەت بە ناوی خۆیەوە قەباڵەی بۆ دەرهێنابوو. هەمیشە پێدەکەنی و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەمیشە خۆشحاڵ بوو. ڕۆژێك کە کاری دروست کردنی خانووبەرەکەی تەواو بوو, سێ کچی یەك لە یەکێ جوانتری دابەزاندن و زەماوەندێکی ساز کرد کە ڕاست حەوت شەوو حەوت ڕۆژی خایاند. لە ماراش و ئاندرین و ئەدەنەو عەنتەپەوە خەڵکی بۆ سەر زەماوەند بانگهێشتن کردبوو. هەموو یاغیەکانی ئەو چیایانەو هەموو مل ئەستوورەکان هاتبوونە سەر زەماوەندەکەی. ئوممەتە زەرد نۆرەی بۆ بووکەکان داناو هەر شەوە چووە پاڵ یەکێکیان و بە سێ شەوان کارەکەی تەواو کرد.

ئوممەتە زەرد هەروەها دارگوێزی کوێستانەکانی دەکڕی, بۆ هەر دارێك خاوەنێکی دەتاشی و لێی دەکڕی و دەستووری دەدا دارەکەیان دەبڕی. قوولکەیەك لەپاشماڵەکەی بوو. ئەم قوولکەیە هەتا سەر لێوان پڕ بوو لە مووره گوێز. ئوممەت بەنیاز بوو بە زوویی سەری ئەو موورەدارانە بە تەنەکە داپۆشێ و قەرار بوو دارەکان هەروا لەوێ وەمێنن. لەم دارانە کووپە کووپە زێڕی دەست دەکەوت. هەرچەندی زیاتریان لێ ڕاوەستابا بە قازانجی بوو. قیمەتی دارگوێزەکان ڕۆژبەڕۆژ دەچووە سەرێ.

حەمەدۆك و ڕەفیقەکانی نیوەشەوێ هاتنە ماڵی ئوممەتە زەرد. حەمەد بە دیتنی خانووبەرەکە سەری سوڕماو گوتی:

"هاوڕێیان وادیارە ڕێمان لێ گۆڕاوە. پار ماڵی ئوممەتە زەرد لێرە بوو, ئەم خانووبەرە گەورەیەی لێ نەبوو".

قاسم گوتی:

"ئەم خانووبەرە گەورە دوونهۆمە هی ئوممەتە زەردئاغایە, ڕاست لەجێی ئەو خانووەش دروست کراوە کە ئەتۆ دیبووت".

حەمەد سەری سوڕما.

"هەی ناکەس, ئەو هەموو دراوەی لەکوێ بووە؟ بە ساڵێك ئەم خانووبەرە گەورەیەی چۆن دروست کردوە؟"

"زۆر وەستاکاری لە سیڤاس و قەیسەریەو "گوێك سوو" ڕا هێنان, وەستاکاری بەناوبانگ و کارامە... لێرەش چ زۆرە؟ داروبەرد".

"هەموو زێڕەکەی کەکلیك ئۆغلی لەلای وی بووە, وەك دەڵێن کەکلیك ئۆغلیی کوشتوەو زێڕەکەش بۆخۆی بەجێ ماوە".

"ئوممەت کەس ناکوژێ, خەیانەت ناکا, حەتمەن وەختێك ئوممەت وەنێو کەوتوە کەکلیك ئۆغلی بۆخۆی زێڕەکەی داوەتێ و پاشانیش سەری خۆی هەڵگرتوەو ڕۆیشتوە. باشە دەتەویست ئوممەت چ بکا؟ قۆڵی لێ هەڵماڵیوەو بسم الله".

قاسم گوتی: خوا بکا وابێ.

دەمیر گوتی: ئیشەڵڵا وایە.

حەمەد بەدڵنیاییەوە گوتی: هەروایە.

بەردێکی هەڵگرتەوەو لە دەرگا گەورە سەربەتاقەکەی دا: ئوممەت! ئوممەت! هۆی ئوممەتە زەرد!

دوو پیاوی چەکدار دەرگایان کردەوە. ئەو پیاوە چەکدارەی لە پێشەوە بوو, بە دەنگێکی زۆر زبر گوتی:

"مام ئوممەت لە ماڵێیە, پێی بڵێم کێ هاتوە؟"

"بڵێ حەمەدۆکە".

لەحزەیەکی کورت هەموو بێدەنگ بوون, پیاوە دەنگ زبرەکە بە ڕاوێژێکی گەرمەوە پرسی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ حەمەدۆکی؟"

"ئەدی ئەمن حەمەدۆکم".

کابرا داهاتەوە بۆلای حەمەدۆك و تەماشای روخساریی کرد, لەبەر شۆقی ئەستێران نەیتوانی وەك پێویستە روخساری ببینێ. گوتی:

"ببوورە حەمەدۆك, با خەبەر بە ئاغا بدەم".

حەمەدۆك دەستووری پێدا: خەبەری پێ بدە.

تاوێك دواتر دەنگی پێکەنینی ئوممەت لە سەرێ دەنگی دایەوە:

"حەمەد, حەمەدم, براکەم حەمەد, بەخێر بێی. ئەم بێئەقڵانە تۆیان لەبەردەرکێ راگرتووە؟"

دوو هاوڕێی لەمێژینە یەکتریان لەئامێز گرت.

ئوممەت لەپێشەوەو حەمەد بەدوایدا, چوونە سەرێ. ماڵەکە کەوش کەنێکی گەورەی بوو هێندەی مەیدانە ئەسپێك. ژوورەکان بە تەنیشت یەکترەوە ریز ببوون. ئوممەت دەرگای ژووری ئاخری کردەوە, لە کوورەخانەیەکی گەورەدا کە لەنێوەڕاستی ژوورەکەدا بوو و چواردەوری بە داری نەخشێندراو رازابووەوە موورەداری گەورە گەورە بڵێسەیان لێ هەڵدەستا, چرا نەوتیەکی گەورە بە کووپەیەکی شینەوە کە بە گوڵی پەمەیی نەخشابوو, راست لەسەر نێوچاوانی ئاورگەکە هەڵواسرابوو, ژوورەکەی رووناك دەکردەوە. لە دەوری ژوورەکە قەنەفە دانرابوون کە قالیچەی رەنگاوڕەنگ و نەرمیان لەسەر راخرابوو. قەنەفەکان پاڵەپشتی قالیچەی نەرمیان لەسەر دانرابوو.

"برسیتانە؟"

"وەختێك هاتووینە ماڵی ئاغامان, دیارە کە تێر نیین. ئەمن بەم نیوەشەوە... بەڵێ, نیوەشەوێش بەرخی برژیو لە خاوەنی ئەم جۆرە خانووە داوا دەکەم".

"ئەمنیش هەر ئێستا دەڵێم بەرخ بۆ حەمەدۆکی خۆم سەر ببڕن. هەر ئەوەندە بەسە کە نەختێك راوەستی".

حەمەدۆك گوتی:

"رادەوەستم, ئەتۆ مشووری نان و پەنیرێك بخۆ. چایەکیش لەسەر ئەم ئاگردانە وەسەرنێ".

ئوممەتە زەرد بەگاڵتەوە گوتی:

"چی دیکە, چیدیکە, چ فەرمایشتێکی دیکەت هەیە؟ کوڕە وێچووەکەم, حەمەدۆك".

هاواری کرد: کچینە, کوڕینە...

سێ کەس, دوو کچ و کوڕە جحێڵەیەك هاتنەژوورێ.

"کوڕم هەر ئێستا بەرخێك سەر بڕن و بیبرژێنن. زووکەن. کچینە ئێوەش رۆنەکەرە, هەنگوین, پەنیرو هەرچی لەو جۆرە شتانە لە ماڵێدا هەیە زوو بێنن. چاش لێنێن, باش دێم بکێشێ. برای خۆشەویستم هاتوە, چما دەتوانم لە خۆشییان شێت نەبم".

بەڕاستییش ئوممەتە زەرد لە خۆشییان لەجێی خۆی بەند نەدەبوو. دەچوو, دەهاتەوە, ئەوی لەباوەش دەگرت, ماچی دەکردو قسەی لەگەڵ دەکرد.

"تەنانەت خەبەری مەرگیشتم بیست".

"هێندەی نەمابوو بمرم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەگەر ئاناجیخ سولّتان نەدەبوو..."

"ئێستاش یەکێك لە گوللەکان لەبن شانی ڕاستم دا ماوە"

ئەمجار داستانی دایەحۆری و ئاناجیخ سولّتانێی گێڕایەوەو ئەوەی بەسەری هاتبوو لە سیرێ هەتا پیوازێ هەمووی بۆ ئوممەتە زەرد باس کرد.

ئوممەتە زەرد لەخۆشیەیان لەگوێیان پێدەکەنی.

"یاوەرێك هەیە ها؟ ئەوەی لە چیا تووشی ببووی، پێی دەلّێن یاوەر شەوکەت. دوژمنی خوێنیی یاوەر فارووقە. چاویان نیە یەکتری پێببینن. یاوەر شەوکەت هەرچەند سەر بە فەرماندەرایەتیی جەندرمەی ویلایەتی ماراشە، بەلّام دیسانیش لەدوای حەمەدۆك دەگەڕێ، هەر ئەوەندەی دەگوت: حەمەدۆك ئەمن دەیگرم، یاوەر فارووقیش بەری دەستی دەلێسێتەوەو لەلای خەلّکی زەلیل و ریسوا دەبێ. وەك دەلّێن ئەم دوو یاوەرە وا بەگژ یەکتردا چووبوون خەریك بوو خوێن بڕژێ".

"ئەتۆ جارێ باسی ئەم خانووبەرەیەم بۆ بکە، ئەمن سەرم لەم کارە دەرناچێ. ناکا پەرەیان شەوێك لەشەوان هێنابێتیان و لێرەیان دانابێ".

"ئەگەر بلّێی پەرەیان هێناویانە لێرەیان داناوە زۆرت زیاد نەگوتوە. ئەم خانووە بەڕاستی هەروا بە چاوترووکانێك دروست بوو. کەکلیك ئۆغلّیی چەتە هەیە ها؟"

بێدەنگ بوو، ئەمجار چاوی بڕیە قاسم و دەمیر.

حەمەد لە مەبەستەکەی حالّی بوو، گوتی:

"قسەکەت بکە، ئەمە قاسم و ئەمەش دەمیرە. هەموو قسەیەك لەلای ئەمانە دەتوانی بکەی، ئەم هاوڕێیانە لەوانە نین کە ئەتۆ بیریان لێدەکەیەوە، تێگەیشتی؟ ئەمن بەتەواوی متمانەم پێیان هەیە. ئەگەر ئەمانە نەبان، ئەمن لەمێژ بوو لەبن گلّی ڕەش دا خەوتبووم، ئەودەم ئەم خانووبەرە جوانەی تۆشم نەدەدی".

ئوممەتە زەرد بە پێکەنینەوە گوتی:

"تێگەیشتم، ئێستا کەوایە باشم گوێ بۆ بگرە. ئەمن کەکلیك ئۆغلّیم زۆر لەمەوبەر، لە منداڵیەوە ئەووەخت کە بابم مابوو، دەناسی. پاش مردنی بابم کەکلیك ئۆغلّی هەر کارێکی هەبایە، تەنانەت کاری زێڕیشی هەبایە، وەلای دەناو سالّێ چەند جار دەهات سەری دەدام و یەك دوو حەوتوو لەکن من دەمایەوەو دەحەسایەوە. پاش مردنی بابم ئەمن و ئەو وەك باب و کوڕ پێکەوە یەکدلّ و یەك گیان بووین. دوو برادەری هەبوون، هەرسێکیان بەڕۆژێك دەستیان بە چەتەیی کردبوو. ڕۆژێکیان لەپشت ئەو بەردە دەنگی فیتوویەك هات. دەسبەجێ زانیم کەکلیك ئۆغلّی هاتوە، ئەمنیش بە فیتوو جوابم دایەوە. نۆ کەس پێکەوە لە حەوشەی وەژوور کەوتن. کەکلیك ئۆغلّی لە حالّێك دا منی لە ئامێز دەگرت گوتی: برازای خۆم، لەم دنیایەدا لەتۆ بەولاوە کەسم نیە. هەرچی بێ و نەبێ، دیسان کەس و کارم هەر ئەتۆی... جارێ بچۆ بەرانێکمان بۆ سەر ببڕە، پاشان پێکەوە قسان دەکەین. ئەمن گوتم: کەکلیك ئۆغلّی بەچاوان، هەر ئێستا، لەوبارەیەوە خەیالّت تەخت بێ. ئێمە دەزانین چۆن ڕێز لە برادەری بابمان بگرین.

کەکلیك ئۆغلّی بە هاوڕێیەکانی گوت: ئێوە بچنە مالّی ئوممەتە زەردو ئیسراحەت بکەن، زۆر ماندوون، بۆخۆشی لەگەلّ دوو برادەرەکەی هاتن و لەسەر کانیەیەك کە لەبن هۆو چنارە هەلّدەقوولّێ دانیشتن. کەکلیك ئۆغلّی گوتی: برازا باشت گوێ لێبێ. ڕوخساری مات و گرژ بوو. ئوممەتە زەرد تازە دەیزانی کە کەکلیك ئۆغلّی ریشی هێشتوەتەوە. ریشێکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

درێژی هەبوو، وەك چۆڕی شیری. کورم، زەردە، پیر بووم ئیدی، رۆژێکی پێ دەچێ تا لەم کێوەڕا خۆم دەگەیەنمە ئەو کێوە. چەتەیی بۆمن وەختی بەسەر چووە، ئێستا ناوو ناوبانگەکەمە کار دەکا. ئەم ناوبانگە یەك دوو رۆژ زیاتر بڕ ناکا. رۆژی سێهەم فاتیحەم خوێندراوە. ئەمن ئیدی دەست لە چەتەیی هەڵدەگرم. ئەمن زیڕێکی زۆرم هەیە، ئەوەندەم پووڵ هەیە کە تا ئاخری عومرم بە رەحەتی پێی بژیم، بڵێ بزانم لە کوێ دەتوانم کونجێك بگرم و دانیشم؟

ئەو رۆژە تا ئێوارێ راو تەگبیریان کردو لەفکری دیتنەوەی جێیەك دا بوون کە کەکلیك ئۆغڵی بتوانێ بەئاسوودەیی لێی بژی. دووهەمین رۆژیشیان بەباس و راو تەگبیرو بیرکردنەوە لەو بارەیەوە بردە سەرێ. رۆژی سێهەم چوون و جێیەکیان دیتەوە کە دەبوو کەکلیك ئۆغڵی لەوێدا خۆی حەشار بدا. کەکلیك ئۆغڵی خۆشحاڵ بوو.

رۆژگارێك رەسووە کوردە پاشایان دوور خستەوە بۆ شارۆچکەیەکی چوکووراوا. رەسووەکوردە کە هاتە شوێنی دوورخرانەوەکەی، نۆ ژن، نیزیکەی هەزار سوار، منداڵەکانی و بەشێك لە عێل و عەشیرەتەکەی خۆشی لەگەڵ خۆی هێنا. وەختێك هاوین داهات کوردەکان کە فێری گەرمای بەسام و تەپۆو مێشوولەی چوکووراوا نەبوون، نەخۆشییان دەنێو کەوت و زۆریان لێمردن. پاشانیش ئیزنیان لە حکوومەت وەرگرت کە بە سەدان ڕەشماڵەوە بچنە کوێستان. کەکلیك ئۆغڵی کە ئەودەم لاو بوو هاتە خزمەت رەسووەکوردەو لە کوردەکان کە بە گوللە دەرزییان هەڵدەگرت، فێری تفەنگ هاویشتن بوو، بەجۆرێك کە رەسووەکوردە پاشا لەدەست راستی و ئەنگێوەیی ئەو سەری سوڕما. رۆژگار هات و چوو، و پاشا گەڕایەوە ئۆرفە. سەرانسەری دەشتی "جەرشان"، لە "هەیلان پیناری"یەوە هەتا چیاکانی "عبدالعظیم" بەشێك لە خاك و ملکی وی بوو. کەکلیك ئۆغڵییش لەگەڵ رەسوو پاشا چوو بۆ ئۆرفە. پاشا ئەوی لەهەموو پیاوەکانی خۆشتر دەویست و لەخۆی دوور نەدەخستەوە. کەکلیك ئۆغڵی لە ماوەیەکی کەم دا زمانی کوردییش فێر بوو.

پاشا دیسان لە ئۆرفە ئارامی نەگرت. لە راستیدا ئەو دەیتوانی لەسەر ئەو خاکە پان و بەرین و بەپیت و بەرەکەتە دەوڵەتێك دامەزرێنێ. پاشا راپەڕی. لە شەڕو پێك هەڵپڕژانێك دا شکاو بە تەنگاوی پەنای بردە بەر حەڵەب. خانەکان و پاشاکان و والیی حەڵەب کەوتنە نێوبژی و پادشا رەسووپاشای بەخشی. ئەویش رازی بوو کە لە حەڵەب وەمێنێ و بە بەروبووی ملکەکانی گوزەرانی خۆی بەڕێوە بەرێ. ئەو دیسانیش دەچووە هەر جێیەك پارێزەری گیانی خۆی، واتە کەکلیك ئاغای لەگەڵ بوو. پاشا پیاوێك بوو بە چاوێکی بادامی کە وەك ئاسك دەیان ڕوانی، نێوچاوانێکی درێژو دەم و چاوێکی درێژو باریك و بەژنێکی وەك تووڵەنەمامەوە. ئەو لە عەرەبستان سواری جوانترین و رەسەنترین ئەسپەکان دەبوو. کەکلیك ئۆغڵی و ئەو هاوتەمەن بوون و وەك دوو براش لەیەك دەچوون. تەنانەت جارێکیان والیی حەڵەب لەجیاتی رەسووپاشا کەکلیك ئۆغڵیی لەباوەش گرت و ماچی کرد.

کەکلیك ئۆغڵی کەسێك نەبوو تا ئاخری عومری پارێزگاری لەگیانی یەکێك بکاو کاری هەر ئەوە بێ. ئەو دەیەویست تفەنگی دەستی بە دڵخوازی خۆی وەکار بخا. بۆیە رۆژێکیان هاتە لای رەسووپاشاو گوتی:

"پاشا، ئەمن دوعاخوازیت لێدەکەم، دەڕۆم".

"ئەوەم لەگەڵ مەکە، ئەتۆ لەم وڵاتی غەریبایەتییە وەك برامی. لە براش لەمن نیزیکتری... ئەتۆ بۆمن وەك ئەو تیشکە هەتاوەی کە لە دوندی چیاکانی تووڕووس دەدا. هەق نیە بەجێم بێڵی و بڕۆی".

رەسوو پاشا هەرچیی گوت و هەرچیی کرد بێسوود بوو، کەکلیك ئۆغڵی گوێی نەدایەو رۆیشت. رۆیشت و چەندینساڵ لەگەڵ سێ برادەری خۆی لە عەنتەپ و ئۆرفەو حەڵەب خەریکی چەتەیی بوو. پیاوێك بوو نەترس و زبرو زرینگ و ئازا. لە سەرانسەری رۆژهەڵات دا لە ئۆرفەو ئەدەنەوە بگرە هەتا حەڵەب و مووسڵ ناوبانگی دەرکردبووو چەندین ساڵ لەم

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕێیانەدا زێڕو ئەڵماس و مرواری و یاقووت و زمڕووتی خڕ کردەوە. ماڵی خانەکانی عەرەب و کورد و تورکی تاڵان کرد. وەختێك کەسێك ناوی وی دەبیست دەسبەجێ هەرچی داوای کردبا, دەیدایە. ئەوەندە بریندار ببوو جێی ساغی لەلەشیدا نەمابوو. وەك پشیلە حەوت گیانی هەبوون و بە مفتێ گیانی خۆی تەسلیمی ئیزڕائیل نەدەکرد.

پاش ئەوەی باری خۆی تێك نا هاتەوە توورپووس کە بۆ وی جێگایەکی بێخەتەر بوو. چیاکان گەورەترین پەناگەی یاغیان بوون. لێرەش بێکار دانەنیشت, چەتەیی کرد, زۆر ماڵی تاڵان کردن, زێڕی وەسەریەك نا بەڵام تاقە جارێکیش شتێکی لە هەژارێك نەستاند, حاشا لە دەرزیەکیش, قەتیش کەسانێکی ئەزیەت نەدا کە سامانێکی زۆریان نەبوو. لەم دەشتەو لەم کێوە خانێك و ئاغایەك نەما کە رووتی نەکردبێ. دەت گوت مەختەی لەسەر هەموو ئاغاو خانەکان داناوە, کاتێك وەختی دەهات خان و ئاغاکان مەختەی خۆیان تەسلیمی ئەو پیاوانە دەکرد کە کەکلیك ئاغا دەیناردن. ئەو کەسانەش کە مەختەی دیاریکراویان نەدابایە, تەنانەت ئەگەر چووبانە کونی مارەوە, یان لەژێر باڵی پەلەوەردا خۆیان شاردبایەوە, رەوانەی دنیای دیکە دەکران. لەو کاتەوە کە چیاکانی توورپووس دروست ببوون, چەتەی وا ئاقڵ و زرنگ و بەهۆش و چالاکیان بەخۆوە نەدیبوو. چەندین ساڵ لەم کێوانەدا زۆر دەستەو فەوجی جەندرمەی وەدوای خۆی خستن و هەڵی خەڵەتاندن. هەموویان لەدەستی جاڕز ببوون. گەورەترین سروشتی تایبەتیی ئەوەبوو کە ئەگەر ئەمشەو لێرە بوو سبەینێ ئێوارێ سەروسەکوتی لە چوکووراوا دەردەکەوت. ئەم هەموو خێرا بزووتنەوەیە بەفکری کەس دا نەدەهات.

رۆژێك خەبەرت دەزانی کە لە ئالاداغیە, دوو ڕۆژ دواتر دەت دی سەری لە چیای دولدوڵ وەدەرناوە... تەنانەت باڵندەش ئەو مەودا دوورەی لەماوەیەکی وا کەم دا نەدەبڕی.

لە توورپووس و چوکووراوا هەمووان هەر باسی ئەو زێڕو ماڵەیان دەکرد کە ئەو وەسەریەکی نابوو.

پاشا مابوو و لە حەڵەب دەژیا. ئەو پەناگەیە کە کەکلیك ئۆغلی و ئوممەتە زەرد پاش سێ شەوو رۆژ لێکدانەوە دیبوویانەوە, ماڵی پاشا, لە حەڵەب بوو. ئەگەر پاشا ئەوی دیبایە زۆر خۆشحاڵ دەبوو. وەزع و حاڵی پاشا وەك جاران نەمابوو و گوزەرانێکی باشی نەبوو. کەوایە چوونی وی کۆمەگێکیش بە حاڵ و گوزەرانی پاشا بوو.

"مەسەلە تەواوە, دەچمە لای پاشا. تکایەکی دیکەشم لێت هەیە ئوممەتە زەرد, ئەگەر ئەویشم بۆ جێبەجێ بکەی بە ئاسوودەیی سەر دەنێمەوە".

"فەرموو مامەگیان, هەرچی دەفەرمووی بەسەر سەر".

"دەبێ ئەم خانووە بەمن بفرۆشی, وەستاکارم هێناون, ئەوان دەزانن لە جێیەکەی چ خانوویەك دروست دەکەن ئەو خانووەی رەسوو پاشا لە دەشتێ هەیبوو پێم نیشان داون. خانوێکی وەك وی لێرە ساز دەکەن. خانووەکە بەساڵێك تەواو دەبێ و پاشانیش دێم دەیبینم. گڵکۆی من لەنێو ئەو بەردەڵانە لەبن ئەو چنارە دروست بکە. لەهەرکوێ مردم تابووتەکەم بێنەوە ئێرە بم نێژە. لەبارەی پووڵیشەوە دوایە دەزانی کە زێڕو ماڵی من بەقەد خەزنەی سوڵتان سولەیمانی قانوونیە. هەمووی دەدەم بەتۆ. بۆخۆشم ئەوەندە زێڕ لەگەڵ خۆم دەبەم کە هەتا ئاخری عومرم پێی بژیم, دنیایە, ئەگەر لێشم بڕا ئەتۆ بۆم بێنە".

نیوەشەوێك سێ ئێستریان بردن و چوونە شوێنێکی حەستەم کە زێڕەکەی کەکلیك ئۆغلیی لێ شاررابووەوە. بەڕاستی جێیەك بوو شەیتان فکری نەدەکرد. زێڕەکە لە چەند سندووقی پۆلادا بوو.

"وەختێك خانووەکە تەواو بوو کەکلیك ئۆغلی هات بیبینێ؟"

"نا نەهات".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بیستی کە تەواو بووە؟"

"ئەریّ بیستی".

"دێتە ئێرە؟".

"قەرار وایە".

حەمەد بە هەژانەوە گوتی:

"کەنگیّ دیّ؟ ئەگەر هات خەبەر بەمنیش دەدەی؟"

"ئەریّ، خەبەرت پیّدەدەم".

"لەگەڵ پاشا نێوانیان چۆنە؟"

"پاشا زۆر دەست کورت ببوو. کاتێك کەکلیك ئۆغلّی دەبینیّ زۆر خۆشحاڵ دەبیّ. کەکلیك ئۆغلّییش زێڕەکەی داوێتە بەرپیّیانی".

"ئەتۆ ئیدی پووڵداری".

"ئەدی پووڵدارم".

"ئەم خانووە ئی تۆیە".

"ئی منە، بەڵام نازانی چەند حەز دەکەم بێت و ئەو خانووەی بۆی دروست کراوە بەچاوی خۆی ببینیّ..."

"بۆچی هەر ئەودەم کە خانووبەرەکە تەواو بوو نەهات؟"

ئوممەتە زەرد گوتی:

"زۆر دەترسیّ".

"کەکلیك ئۆغلّی؟"

"بەڵیّ".

"سەیرە".

"پیاو کە پیر بوو تەنانەت ئەگەر هەژدیهاش بیّ، ترسەنۆك دەبیّ".

"ئەمەم دەزانی، بەڵام چما پیرێك چەندی عومر ماوە کە..."

"تاقە ڕۆژێکیش مابیّ، هەروا بزانە هەزار ساڵە، بە هەردوو دەستان پێیەوە دەچەسپیّ... هەربۆیە لەم جیهانەدا هیچ بوونەوەرێك لە بنیادەمی پیر ترسەنۆکتر نیە. وەختێك کوێرئۆغلّیی ئازا تفەنگی دی، بە ئەقڵیشیدا نەهات کە بۆخۆشی یەکێك لەوان بکڕیّ، لە کێوپارە ڕای کرد. دەزانی بۆ؟ ئەگەر پیر نەبایە رای دەکرد؟"

"نا، رای نەدەکرد".

"لەبەر ئەوەیە کە کەکلیك ئۆغلّی ئیدی ناتوانیّ بێتە ئەم دەوروبەرە، ئەو دڵنیایە کە ئەگەر مرد جەنازەکەی دێنمەوە ئێرە".

"نازانم هۆی چیە. هەموو کەس متمانەت پیّدەکا. هەرچەند دەڵێن ئەتۆ کەکلیك ئۆغلّیت کوشتوە، دیسان ناتوانن متمانەت پیّ نەکەن"

"ئەوان دەزانن کەکلیك ئۆغلّی نەمردوە..."

"ئەگەر نیگارکێشێکت پەیدا کردبا..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مەبەستت ئەوەیە بڵێم وێنەیەکی خانووبەرەکەم بۆ بکێشنەوەو بینێرم بۆ کەکلیك ئۆغلی. فکری چاکە. پیاو بەخۆڕایی نابێتە حەمەدۆك"

"چما ئەمن چیم کردوە کە بوومە حەمەدۆك؟ ئەقڵم نایبڕێ. کوێرئۆغڵییش وەك من بوو؟".

"ڕاست وەك تۆ".

"فایدەی چی؟... بەخۆڕاییە..."

ئوممەت گوتی:

"بڕوانە دەمەوێ شتێکت پێ بڵێم, باش گوێ ڕاگرە... وەختێك خەڵك بەتۆ دەڵێن حەمەدۆك حەتمەن حیکمەتێکی تێدا هەیە. دیارە شتێکیان لەتۆدا بەدی کردوە. خەڵك پیاوان باشتر لە هەموو شتێك دەناسن. ئەوەتا دنیا دنیایە ئادەمیزاد بیر لە ئادەمیزاد دەکاتەوە... بنیادەم هیچ شتێك لە هاوجنسی خۆی باشتر ناناسێ".

"ئەمن بە ئەقڵم دا ناچێ".

"دەبێ پێیدا بچێ".

"ئەو بنیادەمە کە ئەتۆ دەڵێی ها؟ زۆر جار لە ناسینی ئادەمیزاددا زۆر بەهەڵە دەچێ".

"زۆر باشیشیان دەناسێ. کەکلیك ئۆغلی چۆن لەنێو ئەو هەموو بنیادەمەدا منی دۆزیەوە, دەیزانی ئەگەر دنیاش خەرابێ, دیسان ئەمن ئەم خانووبەرەیە دروست دەکەم و جەنازەکەی دێنمەوە ئێرە. دەینێژم و لەسەر گڵکۆکەشی گوڵی کێوی دەنێژم. هەم نێرگزی چاوڕەش دەچەقێنم و هەم سونبولی کاکۆڵ بنەوش".

گۆشت بەرخی برژیو لای بەیانی پێگەیشت. بێئەوەی قسەیەك بکەن زگی خۆیان تێر کرد. قاسم و دەمیر تەماشای چاوەکانی حەمەدیان کرد. لەبەر بێخەوی لە سەرەمەرگ دا بوون.

"ئێوە بچن بنوون. ئەمن لەگەڵ کاك ئوممەت ئێشك دەگرم".

ئەوان هەستان. ئوممەتە زەرد چوو ئەوانی خەواندو هاتەوە:

"باشە, بڵێ بزانم ئێستا چەند یاغیی جێی باوەڕو جوامێرو ئازاو بەئەزموونت لەبەردەست دا هەن؟"

"هەمن".

"کێ؟"

"دەستەی سینەم ئۆغلی".

حەمەد پێکەنی.

"بۆچی پێدەکەنی؟"

"سینەم ئۆغلی هێشتا منداڵە".

"گەنج عوسمانیش منداڵ بوو. ئەتۆش منداڵی".

حەمەد گوتی: تێگەیشتم, تێگەیشتم, تێگەیشتم.

"بۆخۆشی, یەکەم خواو دووهەم تۆ دەپەرستێ. زۆرم قسە لەگەڵ کردوە. بڵێ بزانم چ کارێکت پێی هەیە؟"

"دەمەوێ هێرش بکاتە سەر شارۆچکە".

"چۆن؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هیچ, هیچ, دێته سەر تەپۆلکەکەی ڕووبەڕووی شارۆچکە لە نێو دارەکان لە پشت شێست تیر دادەنێشێ. پاش ئەوەی شارۆچکەی وەبەر دەسرێژ دا لای بەیانی پاشەکشە دەکا بۆ چیا".

"باشە پێم بڵێ بزانم چ فکرێکت لەسەردایە؟"

حەمەد لەبارەی ئەوە کە مەبەستی چیەو چ بەرنامەیەکی هەیەو چ دەکا, مووبەموو هەموو شتێکی بۆ ئوممەت شی کردەوە.

ئوممەت لەبەری پاڕایەوە:

"مەچۆوە چوکووراوا. ئەم جارە لە چوکووراوا بە ساغی دەرناچی. بووەتە چل هەزار چاوی خائین کە هەمووی چاوەڕێی تۆیە".

باسێکی درێژیان کرد, ئوممەتە زەرد نەیتوانی حەمەدی پەژیوان بکاتەوە. قسەی پیاوان یەك بوو.

"زۆرم پەرۆشی حەمەد, حەیفە. هەتا کاتێك ئەتۆ هەناسەت لەبەردایە, فەقیرو هەژار چاوی هیوایان تێوە بڕیوی. تەنانەت ئەگەر هیچیش نەکەی. ئەتۆ کەسێك نی بتوانی واز لە یاغیگەری بێنی, هیوایەکت بەم کارەت نەبێ. ئەتۆ لەگەڵ ئەو کرمە کە لەمێشکت دا دەجووڵێ لەدایك بووی. ناتوانی جۆرێکی دیکە بی".

حەمەد گوتی:

"نامەوێ بمرم, نامەوێ بە گوللەیەك بمرم"

"بەگوللەمردن لەچارەت نووسراوە. هیچ دەزانی ئاناجیخ سوڵتان ئەو ئەنگوستیلەیەی بۆچی داوە بەتۆ کە لەدەستی کەی؟"

وەختێك تاو هەڵات لە خانووبەرەکە وەدەر کەوتن و هاتن لەسەر تاتەبەردێك کە لەبن دارچنارەکەی خۆشەویستی کەکلیك ئۆغلی بوو دانیشتن. لەگەڵ بەری بەیانی دنیا ئەوەندە ڕووناك بوو کە دەنك دەنکی وردە بەردەکانی بن ئاوی کانی‌یەکە دەبینران.

"ئەنگوستیلەکەی بۆیە دا بەتۆ چونکە دەیزانی ئەتۆ بەخۆت ناوێری".

وادیار بوو کە حەمەد بە قسەکانی ئوممەت هەم تووڕە بووەو هەم بێ‌ئەوەی بەخۆی بزانێ لەناخی دڵیەوە خۆشحاڵە.

"دەڵێن عەلی‌یەشەل چووەتە بن باڵی دۆران ئەفەندی".

"وەرە بڕوانە عەلی‌یەشەل, کڵاوشەبقەیەکی لەسەر ناوە وەك والیی ئەدەنە, پەڕەهەڵۆیەکی سووریشی لەکڵاوەکەی داوە. چەکمەی دە لاقەشەلەکەی کردوە... ماوەیەك لەمەوبەر سواری ئەسپێکی عەرەبی بوو. فیلینتایەکی لەشان دا بوو... ئەویش لەسەری داوە"

"چۆن چۆنی لەسەری داوە؟"

"هەمیشە دەڵێ مورتەزاغای دەکوژم"

"ئەوەی بەڕاستی کرمی لەمێشك دایە عەلی‌یەشەلە. ئەو کرمەی لەمێشکی وی دایە بەقەد پڵنگێکی دڕندەیە. پێم سەیرە ئەم پیاوە ئەو هەموو ساڵە چۆن توانیویە ئەم نیزامە, ئەم ڕەوشتە, ئەم هەموو درێوی و زوڵم و زۆرە تەحەممول بکا. دڵی چل شێری لەسنگ دایە. عەلییشت دەوێ؟"

"ئەگەر ئەو خۆی شێت کا, ئیدی ناتوانم لە چوکووراوا بێمەدەرێ"

"کەسی دیکەت پێویستە؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"خۆش بی کاك ئوممەت. ئەو سێ کەسەمان بەسین"

پیاوەکانی ئوممەت بە دوو رۆژان سینەم ئۆغلٚیيان دیتەوەو هێنایان، شەش کەس بوون.

هەموویان هاوتەمەن و لاو بوون. سینەم ئۆغلّی هەر کە چاوی بە حەمەد کەوت، بەرامبەری دەستەونەزەر وێستا، دەستی وی گرت و پاش ئەوەی سێ جاری ماچ کرد لەسەر نێوچاوانێی دانا. ئەوانی دیکەش هەر وایان کرد. چوون بەرامبەری لەسەر چۆك دانیشتن و دەستیان لەبن هەنگڵیان نا. بە سەرسوڕماوی و حەبەساوی تەماشایان دەکرد، دەت گوت دەڕوانن چیایەکی بەشکۆ کە هەتاو لە لووتکەکەی دابێ.

ئوممەتە زەرد پێشتر لەبارەی دەستەی سینەم ئۆغلّیيەوە قسەی لەگەڵ حەمەد کردبوو و یەك بەیەك باسی ئەو یاغیيانەی بۆ کردبوو کە لەو دەستەیەدا بوون. سەیر ئەوەبوو بەسەرهاتی هەموویان وەك یەك بوو. داستانی ژیانی هەموو ئینسانەکانی ئەم کێوانەو ئەم دەشتە وەك یەك بوو. ئەگەر وایە بۆچی ئەم تاقە سوارە وەکێوان کەوتبوو. داخوا کرمی مێشکی وان کرمێکی دیکە بوو؟

بابەگەورەی سینەم ئۆغلّی چووە شەڕو ئیدی نەهاتەوە. وەك دەیان گوت باپیری و هەروەها بابی باپیری و بابی باپیرەگەورەی هەموویان چووبوونە شەڕو نەگەڕابوونەوە، باپیری، بابی، سێ مامی و حەوت خاڵیشی لە شەڕی بیابانی عەرەبستان و شەڕی یۆنان دا بەشدار ببوون. باب و باپیری لاوەکانی دیکەی ئەم دەستەیەش هەر چووبوونە شەڕو نەگەڕابوونەوە. هەرشەش لاوەکە کاتێك وەختی سەربازیيان هات، ئەقڵی خۆیان خستە سەریەك، فکریان کردەوە، لێکیان دایەوەو روویان کردە چیا.

"ئەگەر عافواتێك دەرچێ واز لە چیا دێنن؟"

"وازی لـێنایەنین".

"ئێوە دەتانەوێ تا مردن لەشەڕدا بن، کەچی لەترسی شەڕ نەچوونە سەربازی..."

"چەتەیی لەشەڕ چاکترە".

حەمەد گوتی: بەچی ڕا دەزانن؟

دیسان بریسکە پۆلّای گۆڕین هات و لەبنی چاوانیدا جێگیر بوو. هەتاوی زەرد زەرد بە دەوری سەریدا دەستیان کرد بە سووڕان، یەکیان گرت و بوونە خەرمانێکی خۆرەتاو.

"ئەگەر جێیەك بۆ خۆمان پەیدا کەین، باقە پرتەقاڵێك لە لێواری دەریا... ئێوە قەت باغەپرتەقاڵتان دیوە؟"

سینەم ئۆغلّی دەستەکانی خۆی نیشان دان. پڕ بوو لە قەڵشت و برینی سارێژ بووەوە.

"بڕوانە دەستانم، ئەوانەی لە باغە پرتەقاڵەکان دا کرێکاری دەکەن، دەستیان ئاوای بەسەردێ. ئەمن لە حەوت ساڵیيەوە لەدۆرت یۆڵ لە باغە پرتەقاڵان دا پرتەقاڵم لـێکردوونەوە".

"ئێستا ئەگەر ببینە خاوەن باغەپرتەقاڵێکی گەورە کە خونچە دەربکاو بۆنی خۆشی لـێبێ، دیسان ئێوە واز لە چیا ناهێنن؟"

"نا، وازی لـێ ناهێنین".

رۆژئاوایە عەلیيەشەل بە سواری ئەسپە بۆرەکەی گەیشتەجێ. حەمەد هەرکە چاوی پـێکەوت دەستی کرد بە پێکەنین. شەلە لە ئەسپەکەی هاتەخوارێ و چوو باوەشی بەحەمەدو ئوممەت دا کرد. حەمەد هێشتا لەبەر پێکەنین دوولا هاتبووەوەو تەماشای عەلیی دەکردو پـێدەکەنی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلیەشەل وای نیشان دەدا کە قەڵس بووە, نێوچاوانی تێك نا:

"چیە؟ بۆچی پێدەکەنی کوڕم, جێیەکم بەدەرەوەیە حەمەدە لیکن".

"نانا... بڕوانە ئەو کڵاوشەبقە گەڕگەڕیەیە... گەڕگەڕی..."

حەمەد لەبەر پێکەنین هەناسەی راوەستابوو. سینەم ئۆغلی, قاسم, دەمیرو ئوممەت و یاغیەکانی دیکەش ڕەگەڵ حەمەدی کەوتبوون و پێدەکەنین.

"کوڕم ئاخر کڵاوگەڕگەڕی کوێی بۆ پێکەنین دەبێ؟"

"لایبە لەسەر سەرت عەلی".

"لاینابەم کوڕم, هەتیوە چەتەیەکی نەدی بدیی وەك تۆ چ لە کڵاوشەبقەیەك کە ئاغاو خان و پاشا لەسەری دەنێن حاڵی دەبێ. ئەتۆ دەزانی ئەم کڵاوشەبقە مەخمەریە خوێنی سێ بەچکە دێهاتیی وەك تۆیە؟"

عەلیەشەل گەڕگەڕیەکەی لەسەر سەری هەڵگرت, دەستی بە پەڕەسوورەکەیدا هێنا, بەچەند پتە تۆزوخۆڵەکەی لێتەکاندو بەهێواشی لەسەری نایەوە.

"حەمەد! ئێستا تێگەیشتی کوڕم ئەم کڵاوگەڕگەڕیە چۆن دەکەنە سەریان؟"

حەمەد گوتی: ئەرێ, تێگەیشتم.

سێ کۆنە هاوڕێ لەپەنای یەکتر دانیشتن و دەستیان کرد بە دەردیدڵ. شەلە تا تولعی بەیانی باسی شارۆچکەو ترسی خەڵکی شارۆچکەو داستانی خۆی و موڕتەزاغای بۆ کردن. وەختێك ئەو دەیگێڕایەوە حەمەد پێدەکەنی و لەبەر پێکەنین کەفەزگ دەبوو.

"کاك عەلی ئەتۆ خەریکی بە پێکەنین دەم کوژی"

"سبەینێ کە تووشی یاوەر فارووق بووی پێکەنینت لەبیر دەچێتەوە"

"نا, لەبیرم ناچێتەوە".

"وەختێك ئەمن موڕتەزاغام کوشت و وەکێوان کەوتم, ئەو وەخت بە باشی پێکەنینت لەبیر دەچێتەوە".

"ئەتۆ ناتوانی کاری وا دەرهەقی من بکەی, ئەگەر ئەتۆ لە چوکووراوا نەبی, ئەمن چم پێدەکرێ؟".

"ئەتۆ چت پێخۆشە وا بکە. ئەمن بەدەستی خۆم دەیکوژم"

"چۆنە لەجیاتی ئەوەی ئەوی بکوژی, من بکوژی؟"

عەلیەشەل چاوی پێ دەرپەڕین, لێوەکانی کەوتنە لەرزین, مستی خڕ کردەوەو گوتی:

"تەواوی ئەو سووکایەتیەیەم لەبەر خاتری تۆ قبووڵ کردوە. ئەگەر ئەتۆ پێش من موڕتەزای بکوژی, بە قورئان و بەناوی خوا ئەمنیش تۆ دەکوژم..."

حەمەد گوتی:

"ئۆۆۆ. مام عەلی بۆ هێندە توورە بووە؟"

حەمەد هیچ کاتێك عەلیەشەلی وا نەدیبوو.

عەلیەشەل کە تێگەیشت حەمەدی ناڕەحەت کردوە, گوتی:

"لێم ببوورە حەمەد, دەزانم کە هەرچی ئەتۆ بڵێی هەر ئەوە, بەخوا گوناهە بنیادەمێکی نزمی وەك وی لەم دنیایەدا چۆڕەئاوێك بخواتەوەو پاروونانێك بخوا. دنیاکەمان هەرچەندیش خراپ بێ دیسان بنیادەمی وا ڕێی ناکەوێ تێیدا بژی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەد لەحالێك دا ملی بەلاوە دەنا گوتی:

"مام عەلیی خۆم, کێ دەزانێ تا ئێستا چەند ئینسانی خەراپ و نزم و هەتا حەزکەی بێشەرم هاتوونە سەر ئەم دنیایەو تێیدا ژیاون, کێ دەزانێ؟"

عەلیەشەل زۆر بەتوندی گوتی:

"لینگەی وی نەهاتوەتە سەر دنیا, ئەمن بەدەستی خۆم دەیکوژم"

حەمەد بەپێکەنینەوە گوتی:

"باشە بیکوژە.

بەیانی زوو عەلیەشەل لەحالێك دا خۆی هاویشتبووە سەر زینیو بە پتە تۆزوخۆڵی لە کلاوگەرگەرییەکەی دەتەکاند وەرێ کەوت. هەتا نەدیو بوو حەمەدۆك دەستی بە بەرزگیەوە گرت و لەدوایەوە پێکەنی.

"ئوممەت, ئێمە پێویستیمان بە سێ ئەسپ هەیە".

"ئۆ... لێرە چ زۆرە ئەسپ..."

"ئەو هەموو ئەسپەت بۆ هەیە؟"

"رەشیدە کوردە هەیە..."

"ئەرێ..."

"پێم گوتی خەڵکی ئۆرفە بوو..."

"ئەرێ, گوتت".

"ئەسپە رەسەنە عەرەبیەکانی ئۆرفە جوانترین ئەسپی دنیان".

"ئەوە هەموو کەس دەیزانێ".

"ئەو پاشا کوردە لە ئۆرفە پڕی چەندین تەویلەی ئەسپی عەرەبی هەبوون".

"ئەتۆ ئەم ئەسپانەت لەئۆرفەوە هێناوە؟"

"حەوتوویەك, مانگێك نەبوو کە کەکلیك ئۆغلی بەقاچاخچییەك دا بە چەتەیەکی کورددا یان بە تەتەرێك دا ئەسپێك نەنێرێ..."

"زۆرت ئەسپ لەسەر ئاخوڕ هەن؟"

"هەتا بەیانی بیان ژمێرە, هەمووشیان بەزین و لەغاوەوە. هەر زین و لەغاوێك لەوانەیە بایی سەد سکەی زێڕ بێ"

"ئیشەڵڵا کەکلیك ئۆغلی ترسەکەی وەلا دەنێ و دێ هەموو ئەمانە دەبینێ..."

ئوممەتە زەرد گوتی: ئیشەڵڵا.

لەگەڵ تاوهەڵاتێ ئەسپەکانیان دەرکێشانە دەرێ و سوار بوون. ئوممەتە زەرد هەریەکەی سەربەرگێکی لبادی دەسکری قابارتای چەرکەسییشی دانێ بۆ ئەوەی چەکەکانیان دیار نەبن.

"ئێوە بڕۆن, ئەمنیش دوای ئێوە دێم. ئەمنیش بەچەکەوە دێمە شارۆچکە".

ئەو شەوە تا بەیانی ئەسپیان لینگ دان, بەڵام هێشتا نەیان توانیبوو بگەنە گوندی وایوای. لای بەیانی گەیشتنە قامیشەڵانی نیزیك "عەزەبلی". ئەسپەکانیان بردە نێو قامیش و حەیزەرانەکان و لەوێ چاوەڕوان بوون شەو دابێ. حەمەد کەم سیکەدانە بوو. دەیەویست دەسبەجێ بێتەدەرێ و بچێتە گوندی وایوای. لە جادەیەکی دوورەوە دەنگی رۆیشتنی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

داشقەکان دەهات, لەلای باکوورەوە بایەکی ساردی دەهات و قامیش و حەیزەرانەکانی بەلای باشووردا لار دەکردەوە. دەشتەکە لە خشەخشێکی سەیردا نوقم ببوو. ئەو باڵندانەی لەپێش باکەوە دەڕۆیشتن بە توندی بەرەو دەریای مێدیترانە دەفڕین و پەڕەکانیان لەبەر با پەڕش و بڵاو دەبوون. بۆنی گیا, بۆنی رەگەو بۆنی گەڵاڕزیو دنیای پڕ دەکرد. لە ئاسمان هەورێك لەسەر ئاناوارزا راوەستابوو لەجێی خۆی نەدەجووڵا. حەمەد چاوی لەسەریەك دانان و دنیای دەوروبەری لەبیر خۆی بردەوە. گوڵەکانی دەلیجەقۆیاخ پشکووتبوون. دارهەنارەکان وەك هەورێکی سوور بەرەو دوندی چیا تێهەڵچووبوون.

جادەیەکی سوور لەکێوی‌یەوە هەتا نیزیك قامیشەڵان راکشابوو و دەشتەکەی لەنێو خۆی دەگرت. باڵندەیەکی سوور بەچاوێکی وەك پۆلووی سوورەوە بەو باڵانەیەوە کە وەك مەشخەڵ سوور دەچوون بەسەر قامیشەڵانەکەدا دەفڕی.

گوڵەگەنمە زەردو پێگەیشتووەکان بەدەم بای دەمەو ئێوارەوە لە حاڵێك دا لاسکەکانیان دەبریقانەوە بە درەوشانەوەیەکی زێڕینەوە بەلای رۆژهەڵات دا دەچەمانەوە. روخساری تاوەسووتی سەیران و بسکەکانی کە گەنم ڕەنگ بوون بۆنی توندی گوڵ و بۆنی هەتاویان لێدەهات... خاکی گەرم بۆنێکی لێدەهات کە ئەوی شێت دەکرد.

لەشی سەیرانێ بۆنی گەڵای زەردی پاییزو بۆنی خاکی باران لێدراوی لێدەهات. تەڕو گەرم... حەمەد پەیتا پەیتا لە باتلاغەکە دەهاتەدەرو دەیڕوانیە لای گوندی وایوای و بە کونەلووتی فشەوە بۆنی بەهەواوە دەکرد. هەموو جێیەك بۆنی لەشی سەیرانێی لێدەهات. بۆنی سەیرانێ کەوتبووە سەر بەردەکان, سەر بازە بریندارەکە, سەر بنەوشەی بن دڕووەکان و سەر کانی‌یەك کە پنگی لەدەوروبەر ڕوابوو. قاسم و دەمیریش بۆنی سەیرانێ‌یان لێدەهات.

سەرەنجام حەمەد چی دیکەی خۆ پێ ڕانەگیراو گوتی:

"ئەسپەکانتان بکەنەوە هاوڕێیان, دەڕۆین".

قاسم کە پیاوێکی زۆر بەئەزموون بوو و باش لە وەزعی حەمەد حاڵی دەبوو, هەستاو گوتی: با بڕۆین.

هەتا ئەوان جووڵان حەمەد بەسواری ئەسپ لە قامیشەڵان دەرکەوتبوو.

بەغاردان گەیشتنە نێودێ.

وەسمانەزلە باوەڕی بەوە نەدەکرد کە دەی‌دی. لە دەرکیماڵەکەی راوەستابوو و تەماشای ئەو سێ سوارەی دەکرد کە سات بەسات نیزیکتر دەبوونەوە. بەڵام نەی‌دەناسین. ئەوەندە هەبوو ئەسپەکان و سوارەکانیان شتێکیان دێنایەوەبیر. دەڕۆیشت, دەهاتەوە, دەیڕوانی بەڵام هیچ سەری لێ دەرنەدەکرد.

"مام وەسمان, مام وەسمان, ئەمنم, حەمەد".

وەسمانەزلە لەحاڵێك دا دەی‌گوت: حەمەدۆك, شەهێنەکەم! غاری دایە کنی. چوو هەوساری ئەسپەکەی وی گرت. وا هەژابوو ئەگەر خۆی بە ئەسپەکەوە نەگرتبایەوە دەکەوتە سەر عەرزی. حەمەد لە ئەسپەکەی دابەزی, ئەوی لەباوەش گرت و بردیەوە ژوورێ. دایەقەمەر کە لەبەر دەرگا راوەستابوو چاوەڕوانی دەکردن, بە قاسم و دەمیری گوت:

"ئێوەش دابەزن کوڕینە".

بەلەحزەیەك حەوشی ماڵەکە پڕ بوو لەحەشیمەت. ئەسپەکانیان بردە تەویلە. سەیران کە دیبووی حەمەد دێتە نێو ئاوایی و ئەویش بەغاردان, بەرەو ماڵی وەسمانەزلە غاری دەدا. زۆری رق هەستابوو. لەترسان جەرگی جەرگیی دەخوارد: ئەم نەفامە ئەجەل هەڵی گرتوە؟ بەڕۆژی رووناك و ئەویش بەسواری ئەسپ هاتوە..."

ئەم دێیە پڕ لە شۆفارە. ئای حەمەدی بێ‌ئەقڵ, ئای کە جارێکم دەست کەوتی و دوایەش لێم ون بووی..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەتا سەیران گەیشتێ حەوشە گەورەکەی ماڵی وەسمانەزلە پڕ بوو لە حەشیمەت, هێشتاش هەرکەس خەبەری دەزانی غاری دەدا بۆ ماڵی وەسمانەزلە. سەیران هات, دڕی بە حەشیمەت داو لەبەر دەرگا راوەستا. رەنگی وەك زەعفەران زەرد ببوو. هەموو ئەندامی لەشی دەلەرزین.

حەمەد بە دیتنی وی تێك چوو, نەیتوانی ببزوێ. بۆنێکی خۆشی سەرگێژکەر لەسەیرانێ هەڵدەستاو هەموو جێیەکی دادەگرت. حەمەد چاوی دەرەشەوە چوون, بە لاتسیاو لاتسیاو بۆلای سەیرانێ چوو.

"حەمەد هاتووی خۆت بەکوشت بدەی؟"

راوێژی دەنگی زبرو سارد بوو.

حەمەد هاتەوە سەرخۆی, لێی نیزیك کەوتەوە, ویستی لەباوەشی بگرێ, سەیران دەستی گرت و رایوەشاندو بەریدایەوە.

"جەندرمە لێرە دەخولێنەوە, چوکووراوا هەتا ئەستۆی پڕ لە سەربازە. هەر پنچکێك, هەر جرۆجانەوەرێك, هەر دارێك, هەر باڵندەیەك هەمووی خەبەر بۆ وان کۆ دەکاتەوە. ئەتۆ هاتووی خۆت بەکوشتن بدەی؟"

حەمەد بێدەنگ بوو.

"هەر ئێستا سواری ئەسپەکەت بەو بڕۆوە چیا!"

سەیران ببووە لەتکەشاخێك و چاوەکانی گریان لێدەباری...

"ئەمن هاتووم هەر ئەمڕۆ زەماوەندت لەگەڵ بکەم".

"ئەمن لەگەڵ کەسانی وەك تۆ کە بەخوێنی خۆیان تینوون, زەماوەند ناکەم. سواری ئەسپەکەت بەو دەسبەجێ لێدە بڕۆ".

"سەیران!"

"قسەم لەگەڵ مەکە. ئەمن لەگەڵ شێتی وەك تۆ قسان ناکەم. بڕواننە حەمەدۆکی میللەت!

ئێوە پێم بڵێن کەسێکی ناوی خۆی نابێ حەمەدۆك کاری وا دەکا؟"

وەرسووڕا, دڕی بە حەشیمەت داو چووەوە ماڵێ. ئەوەندە بە توندی و رق هەستاویو بێئاگاییو بە بۆڵەبۆڵ دەڕۆیشت کە بابی و براکانی نەیان دەتوانی خۆی پێ بگەیەننەوە.

لە حەوشەی ماڵەکەی خۆیان دا بوو کە بابی قۆڵیی گرت و براکانیشی گەیشتنەجێ.

"چ قەوماوە, چ بووە کچم, سەیران؟"

"بابە دەیکوژن".

"کێ دەیکوژێ کچم".

"یاوەر, جەندرمەکان... ئەوان سێ کەسن, جەندرمەکان هەزار کەسن. فەزلی فەلەك سز ئەوی دی. ئێستا حەتمەن چووە بۆ شارۆچکە. بڕۆ لەوێ نەجاتی بدە, لەم دەشتەدا باڵندە ناتوانێ لە دەست جەندرمەکان دەرچێ, هەتا دەگا بە حەمەدۆك. دێهاتییەکانیش لەگەڵ جەندرمەکان رێك دەکەون و ئەودەم حەمەدۆك بە تەنیاو بێ پشت و پشتیوان دەمێنێتەوە"

"فەزلی فەلەك سزی وەبینن".

براکانی سەیران بەلەحزەیەك خۆیان گەیاندە نێو دێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"فەزلی فەلەك سز..."

"فەزلی فەلەك سز..."

"ئێستا دیتم, تاوێك لەمەوبەر لەپشت ئەو ماڵە بوو.

بەحەبەساوی تەماشای حەمەدۆکی دەکرد.

"تێیەوە ڕامابوو".

"فەزلی فەلەك سز, فەزلی فەلەك سز, فەزلی..."

دێهاتی‌یەکان بڵاوەیان کرد, هەموویان لە فەزلی فەلەك سز دەگەڕان. چەند دەقیقە دواتر خەبەریان هێنا کە فەزلی‌یان بە سواری ئەسپ لە ڕێی شارۆچکەدا دیوە.

وەسمانەزلە گوتی:

"بڕۆن بیگەنێ بیگرن, ئەسپەکەی لەبن دا بکوژن, نەکرا, خۆشی بکوژن. ئەگەر ئەو بگاتە شارۆچکە ئێمە حەمەدمان پێ نەجات نادرێ"

کوێخا سەیفەلی‌یە مل درێژ گوتی:

"مووسڵی ئەتۆ غاردە. سواری ئەسپێك بەو بڕۆ, فەزلی فەلەك سز بەقسەی تۆ دەکا, چەند کەسیشت ویستن لەگەڵ خۆت بەرە! ئەو نابێ بگاتە شارۆچکە".

براکانی سەیرانێش وەڕێ کەوتن.

"ئەوان فەزلی دەگرن".

زەسمانەزلە بەپێکەنینەوە گوتی:

"بیکوژن, بیکوژن و کەلاکەکەی لە ئاکچاساز بشارنەوە".

حەمەد بە نیگەرانی‌یەوە پرسی:

"ئەم فەزلی‌یە کێیە؟ بۆچی وا سەرتان لێ شێواوە؟"

کەس وەڵامی وی نەدەدایەوە, هەموویان بە کاری فەزلی فەلەك سزەوە خەریك بوون.

سەرەنجام کوێخا سەیفەلی‌یە مل درێژ گوتی:

"حەمەد گیان, ئەوە فەزلی فەلەك سزی هەتیو, لە پیاوەکانی یاوەرە. لەوەتا ئەتۆ ڕۆیشتووی شەووڕۆژ سەیرانی خستوەتە ژێر چاوەدێری. هەر کارێك بکا, بۆ هەرکوێ‌یەك بچێ وەك سێبەر بەدوایەوەیە. ئێستاش کە چاوی بەتۆ کەوت سواری ئەو ئەسپە بوو کە یاوەر داویەتێ و بە لینگدان ڕۆیشت, لەبەر ئەمەیە کە شڵەژاوین".

"سەیران هەربۆیە تووڕە ببوو؟"

"بۆچی تووڕە نەبێ؟ وەختێك خەبەری مەرگی تۆ هات هێندەی نەمابوو خۆی بکوژێ, هەتا بەیانی لە ماڵێکی بەو گەورەیی‌یەدا شیوەنی کرد. پاشان وەختێك دەرکەوت کوژراوەکە ئەتۆ نی لەخۆشی‌یان باڵی گرت. ئەودەم هەموو تەیری ئاسمان, ماسیی دەریا, مێروولەی سەر زەوی, ئاسکی دەشتێ و گورگ و هەڵۆی کێوان هەموویان لە خۆشی‌یان وەجۆش هاتن. وەختێك دەرکەوت ئەتۆ نەکوژراوی, هەموو خەڵکی دەشتێ خۆشحاڵ بوون, تەنانەت منداڵی قۆنداغەش دەستیان لەگریان هەڵگرت و شادمانی‌یان کرد..."

"سەیران دەترسێ..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بڕوانە! ئەمن هیچم لـێنایە".

ئەمەی گوت و ئەنگوستیلەکەی دەستیی نیشان دا.

"ئەو چیە؟"

"مۆری خانەقای چل چاوە, تەلیسمە, تێگەیشتی؟"

"سەیران ئەمە نازانێ".

"ئاناجیخ سوڵتان دایمێ. لەمەودوا..."

دایەقەمەر بەخۆشحاڵی گوتی:

"تێگەیشتم, گولله کارت لـێناکا".

لەو بەینەدا بابی سەیرانێ هات. پیاوێك بوو چوارشانە, دەموچاوێکی رەقەڵەو ریشێکی سپیی هەبوو بە روانینێکی توندو جێبرینێك بەسەر گۆنایەوە. پیاوێکی تەڕپۆش بوو.

"پێش ئەوەی بگاتە شارۆچکە کوڕەکان دەیگرن".

حەمەد خۆشحاڵ بوو. ئەم پیاوە بەهەیکەلە باوەڕبەخۆو لێو بەپێکەنینەی زۆر خۆش ویست. بە قاسم و دەمیری گوت:

"ئێوە لە دەرێ ئێشك بگرن, بە حەشیمەتەکەش بڵێن بڵاوەی بکەن. ئەمن کارێکم بەو بەڕێزانە هەیە, بلێ تەشریفیان بچێتە ژوورێ".

بابی سەیرانێ لەپێشەوەو سەیفەلی و حسام و هاوڕێکانی دیکە بەدوایدا چوونە ژووری هۆدەیەك.

حەمەد بە وەسمانەزلەی گوت: مامە ئەتۆ لێرە بە.

وەسمانەزلە نەچووەژوور.

"وەختێك چوومە ژوورێ, ئەتۆ بە ئەمری خواو فەرمایشتی حەزرەتی پێغەمبەر سەیرانێم بۆ لەبابی بخوازە. لە ئاواییدا مەلامان هەیە؟"

"ئەرێ".

"پاشان دەچینە لای سەیرانێ, لەوێش مارەی دەکەین".

وەسمانەزلە لە حاڵێك دا لە خۆشیيان قاقای لـێدەدا گوتی:

"ئەمە شتی چاکە!"

دەسبەجێ چووە ژوورێ و خوازبێنیی کچەکەی کرد.

بابی سەیرانێ گوتی:

"ئەوە دامێ و تەواو بوو. خوا ئەوانی بۆ یەکتر داناوە, ئەمن هیچ کارە نیم..."

حسام غاری دا مەلای هێنا, سەیفەلی و وەسمانەزلە بوونە شاهید. سەیران کاتێك مەلا لەپێشەوەو سەیفەلی و وەسمانەزلەی لەدوایەوە دیتن هەموو شتێك حاڵی بوو, بەڵام دیسانیش رقەکەی نەنیشتەوە, هەتا پتر تووڕە دەبوو زیاتر دەترساو بە زیادترسانەکەشی رقەکەی زیادی دەکرد.

لە ماوەیەکی کەم دا مارەیان لێك بڕا. حەمەدو سەیرانیان لە ژوورێ بەجێ هێشت و بۆخۆیان هاتنەدەر.

زۆری پێنەچوو لە حەوشەی وەسمانەزلەدا دەنگی دەهۆڵان بەرز بووەوە. زوڕناکان دەستیان کرد بە لێدان و سەمای هالای دەستی پێکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەد بە پارێزەوە ورەد ورده لە سەیرانێ کە لە نێوەڕاستی ژوورەکەدا وەك پەیکەرێکی بەردین ڕاوەستابوو, نیزیك بووەوەو زەردەخەنەیەکی هاتێ. بەڵام سەیران وەك پارچە سەهۆڵێك لەجێی خۆی رەق راما. حەمەد گوتی:

"سەیران!"

سەیران وەك بەرد وابوو, تەنانەت پێڵووی چاوەکانیشی نەجووڵا. حەمەد ئامێزی لـێداو ماچی کرد.

سەیران وەك قەدەدارێکی بێگیان بوو. دەت گوت خوێن لە لەشیدا نەماوەو بەپێوە مردوە.

"چ بووە سەیران؟"

سەیران نە جووڵەی هاتێ و نە قسەیەکی کرد.

"سەیران ئاوام رەفتار لەگەڵ مەکە..."

لە دوور دەنگی دەهۆڵ دەهات, دەنگە دەنگێك کە لە ئاکچاساز هەڵدەستا, لەگەڵ دەنگی دەهۆڵەکە تێکەڵ دەبوو.

"چما ئەتۆ جەنازەی سەیران!"

حەمەد هەوڵی زیاتری دا. لەبەری پاڕایەوە, بەڵام بەکەللەشەقیی سەیرانێ نەوێرا.

"منت کوشت سەیران, قسە بکە, شتێکم پێ بڵێ".

سەیران چاوە گەورەو دڵشکاوەکانی خۆی بەحەبەساوی و بە دەریایەك ئەوینەوە لە روخساری حەمەدەوە بڕی, چەند لەحزەیەك چاوی لە قووڵایی چاوەکانی کردو ئەمجار گوتی:

"سواری ئەسپەکەت بەو بڕۆ. حەمەد ئەگەر ئەتۆ بکوژرێی ئەمن ناتوانم بژیم. ئەتۆ بڕۆ, لە هەرکوێ بێ زوو دەت بینمەوە. سوار بەو بڕۆ"

دەنگی ئەوەندە خەفەتاوی بوو کە وەك برینی خەنجەر کاری لەدڵی حەمەد دەکرد.

"هەر ئێستا دەڕۆم سەیران, هەر ئێستا".

یەکتریان لەئامێز گرت. سەیران بەسپایی, وەك ئەوەی بترسێ ئازاری بگا سەرگۆنای ماچ کرد. حەمەد بەغاردان دوو پلیکانی کردنە یەك و هاتەخوار. سەیرانیش لەدواوە تەماشای کرد.

وەسمانەزلە گرتی و بە دەنگێکی بڕیاردەرانە گوتی:

"نابێ, هەتا نانی زەماوەندێ نەخۆی نایەڵم بچیە هیچ کوێ. فەڕی باش نیە..."

حەمەد بەپێکەنینەوە ئاماژەی بۆ سەیرانێ کرد.

وەسمانەزلە بە نەرمی گوتی:

"چت لەگیانی شەهێنەکەم دەوێ؟ حەمەد شەهێنی منە. هەمووان پێیان وابوو ئەتۆ مردووی..."

ئەمجار لەحاڵێك دا دەستی لەسەرشانی حەمەد دادەنا گوتی:

"بەڵام ئەمن گوتم شەهێنەکەم نەمردوە. وانەبوو سەیران, درۆ دەکەم؟"

پاشان چوو مێزی لەسەیرانێ داو گوتی:

"ناوت سەیرانیش بێ, دیسان لەتیرەی ژنانی. بڕوانە سەیران, کچێ خۆم. ئەگەر فەزلی فەلەك سز خۆشی گەیاندبێتە شارۆچکە... باوا دانێین گەیشتوەتێ, دەبێ جەندرمان کۆ کەنەوەو بیان نێرنە ئێرە. هەتا دەگەنە ئێرە... چما ئەتۆ شێتی کچەکەم. لێی گەڕێ شەهێنەکەم بەئاسوودەیی نانەکەی بخوا, ئەویش نانی زەماوەند. دایەقەمەر گۆشتاوی زەماوەندێی بۆ لـێناوە ـ سەیرانی لەلای ڕاستی گرت و حەمەد لەلای چەپ و وەڕێ کەوتن. دەت گوت ریشە سپیەکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەخۆشییان پێدەکەنێ ـ ئەم زەماوەندە سێ شەوو ڕۆژ دەخایەنێ, ئەگەر ئەتۆ هەر ئێستا لـێدەی بڕۆی... ئەتۆ ئیدی منداڵێکی هەتیوو بێکەس نی. ماڵ و گوزەرانت هەیە, بابێکی وەك وەسمانەزلەت هەیە. هەر ئێستا لە هەموو خەڵکی ئەم دەشتە دەگێڕمەوە... لە پاڵەوانەکان و هالایچییەکان..."

"هەر بژی مامە..."

چوونەوە ژوورێ. سەیران لەبەر دەرگا مایەوە. پاش ئەوەی تاوێك ئاشقانە تەماشای حەمەدو لـێوەشاوەیی ویی کرد لەوێ لاچوو و لەو بوولێڵی ئێوارەیەدا لە دەوری ئاوەدانی دەستی کرد بە گەڕان. گوێی وا لەسەر هەست بوون کە چووکترین دەنگ و کەمترین خشەخشیان دەبیست. هێشتا خەبەرێك لەو کەسانە کە بۆ دۆزینەوەی فەزلی فەلەك سز چووبوون, نەبوو. لەلایەك لە مێردکردنەکەی و لەوە کە حەمەد لەگەڵ ئەو هەموو مەترسییە کە هەڕەشەی لەگیانی دەکرد, هاتبووە لای, خۆشحاڵ بوو و ئەوین وەك ئاوێکی شیلەوگەرم و زوڵاڵ لە دڵی دا هەڵدەقوڵی, لەلایەکیش ترسێکی لەتوانابەدەر دڵیی ئاخنیبوو... ئەگەر توانیبای, حەمەدی دەکردە باڵندەیەك و هەڵی دەفڕاندە ئاسمان. لەحاڵێك دا دەستی بەرەو ئاسمان ڕاگرتبوون گوتی: خوایەگیان... ئاسمان پڕ بووە لە ئەستێرەو ئەستێرەکان هەموو خۆشحاڵ, ئەوان بەو ڕووناکییە کە لەهەتاویان وەدەگرت وەك کێڵگەیەکی زەرد کەوتبوونە شەپۆل دان. خوایەگیان بۆخۆت حەمەدی بپارێزە.

بەرەو لای شارۆچکە دەڕۆیشت, کە دەگەیشتە چۆمی دەگەڕایەوە, گوێی بەعەرزییەوە دەناو گوێی بۆ دەنگە دوورەکان هەڵدەخست. چونکە زەوی جگە لە دەنگی گرمەو هاڕەی باتڵاغەکە دەنگێکی دیکەی لـێنەدەهات دڵی ئارام دەبوو. بیری دەکردەوە کە لەمەودوا سەرانسەری ژیانی ئاوا ڕادەبرێ. عومرێك... یان هەتا ئەوکاتەی حەمەدۆك دەکوژرێ.

هەمیشە دڵی پڕ لە ترس دەبێ. ئەنگوستیلەیەکی لەدەستی حەمەد دا دیبوو. نقێمەکەی نووسراوێکی لەسەر هەڵکەندرابوو, وەك ئەنگوستیلە قەدیمییەکان, ئەو ئەنگوستیلانە کە تایبەتی چاوەزارن... لێی بوو بە مەراق, بەڵام چۆن دەیتوانی بچێ لەکن ئەو هەموو خەڵکە لەبارەی ئەو ئەنگوستیلەیەوە کە لەدەستی حەمەددا بوو, پرسیاری لـێبکا.

بەرەو ئاوەدانی دەخۆی نووسا. چووە حەوشەی ماڵی وەسمانەزلە, قاسمی دیتەوە, بە پیاوێکی سەرنج ڕاکێشی هاتە بەرچاو. ڕووی تێکردو پێی گوت:

"ئەمن سەیرانم".

"دەزانم خوشکێ".

"بچۆ ژوورێ, بەسرتە پێی بڵێ ئەمن لێرە چاوەڕێی دەکەم, بەڵام کەس گوێی لـێنەبێ".

قاسم, چوونەژوورو هاتنەدەری لەگەڵ حەمەد یەکێك بوو.

"سەیران..."

"هێشتا کەس دیار نیە, ئەمن وریای جادەکانم, قاسم و دەمیریش کە لێرەن وەك برای خۆم وان, دەمەویست شتێکت لـێ بپرسم. بۆ ئەو..."

ڕاوێژی دەنگی شەرمێونانە بوو.

"بپرسە سەیران..."

"دەمەویست بڵێم کە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەوتە پەتەپەت.

حەمەد پێکەنی:

"شەرم لەمن دەکەی؟"

"دەمەویست بڵێم کە..."

حەمەد لەحاڵێك دا دەیگوت: دەتەویست بڵێی چی سەیران, سەیران, سەیران, لە باوەشێی گرت و ئەو بۆنەخۆشەی رووناکی و کێڵگەو گیاو ئینسانی هەتا قووڵایی وجوودی هەڵمژی, سەری لەگێژەوە چوو و شادی هەناوی پڕ کردو لەسەریەوە ڕژا.

"مەبەستم ئەوەیەکە... ئەوەی لەدەستت دایە..."

"ئەنگوستیلەکەی دەڵێی؟ ئەوە ئاناجیخ سوڵتان پیری خانەقای چل چاو کە برینەکانمی چاك کردنەوە, دایمێ... وەك دەڵێن ئەم ئەنگوستیلەیە تەنیا گەورەکانی ئەو خانەقایە توانیویانە لەدەستی کەن. یەکەم جارە کە کەسێکی دیکە لەقامکی دەکا, ئەویش ئەمنم... لەمردن, گوللە, نەخۆشی, بریسکە..."

"دەزانم حەمەد, ئەتۆ لەرێی خۆت برۆ ئۆغرت خێر بێ... خوا هەمیشە بەختەوەرت بکا, ئەمن زۆر زوو دەت بینمەوە, ئیدی ئێستا کە ئەم ئەنگوستیلەیەت لەدەست دایە, ناترسم".

حەمەد گوتی:

"مەترسە. شتێکت پێبڵێم؟ عەبدیەك بمرێ هەمزەکەچەڵ دێتە جێگای, ئەو بڕوا دە هەمزە کەچەڵ دێنە جێگای... عەلی سەفا بڕوا سەد عەلی سەفا جێی دەگرنەوە... ئێستا کەوایە دەزانی تەقەلای من بۆ چیە؟"

سەیران تا ئێستا نەیدیبوو حەمەد ئەوەندە قسە بکا, بەڵام هەرچۆنێك بێ, مسۆگەر نیازی بوو مەبەستێکی گرنگی پێ بڵێ, ئەگینا چ پێویست بوو لەو وەختەی شەودا ئەو جۆرە پرسیارانە بێنێتەگۆرێ.

لە نێوەڕاستی حەوشەی ئاورێکی خۆش داییساو لاوەکان لە دەوری ئاگر "هالای"ـەکی قەدیمی و قورس هەڵدەپەڕین, وەك ئاوێکی داوەستاو قورس و ماندوو.

"بەڵام ئەگەر حەمەدۆك بمرێ..."

دەنگی, رەنگدانەوەیەکی وەك نووری هەبوو.

"خوا بەو رۆژە نەکا".

"ئەگەر حەمەدۆك بمرێ دەهەزار, سەد هەزار, سەد سەد هەزار, هەزار هەزار, چەند میلیۆن حەمەدۆکی دێنە جێگا, دەڵێی بۆچی؟ چونکە فەقیرو هەژار زۆرن و دەوڵەمەندەکان کەم... ئاخرەکەی خەلاس دەبن".

سەیران لەحاڵێك دا ئەوی لەباوەش دەگرت گوتی:

"تێگەیشتم, چاکیش تێگەیشتم. ئەوەندەیان لـێدەکوژرێ کە تۆویان ببڕێتەوە. ئەتۆ ئێستا برۆ نانەکەت بخۆ... خوا دەزانێ چەند رۆژە برسیتە".

حەمەد چووە ژوورێ, سەیرانیش بەرەو تەپۆلکەکەی دەری ئاوەدانی رۆیشت. تەپۆلکەکە هێندە بڵیند نەبوو, بەڵام دیسان تەپۆلکە بوو. لەنەکاو وەبیری هاتەوە کە ئەو دەهۆڵانەی لـێدەدرێن و ئەو جێژنەی بەرپا کراوە هەمووی لەبەرخاتری ئەوو حەمەدە...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە تەپۆلکەکە وەسەر دەکەوت و دەهاتەوە خوارو گوێی بۆ ئاهەنگی هەڵپەڕینەکە هەڵدەخست کە لەگەڵ دەنگی دەهۆڵەکە دەگۆڕا. لە دوورەوە چاوی لەگڕی ئاگرەکە دەکردو بیری لە ڕێوڕەسمی جێژنی زەماوەندەکە دەکردەوە. ئەنگوستیلەی ئاناجیخ سوڵتانێی وەبیر دەهاتەوە, بەڵام دیسانیش ترس بەری نەدەدا.

لەخوا دەپاڕایەوە کە حەمەد بێئەوەی بەڵایەکی بەسەر بێ لێرە ڕزگاری بێ و بڕوا.

بەڵام ئاخر سەرانسەری ژیانی حەمەدۆك ئاوا, بە وەزعێکی وەك وەزعی ئێستاوە تێناپەڕێ؟ داخوا ئینسان وەزعێکی ئاوای پێ تەحەممول دەکرێ؟ ئەمجار دەچووە نێو قووڵایی تاریکایی‌یەکی بەتاڵ لە هیواو هومێدەوە, توانای لێدەبڕاو لەسەر خاکی شەدار دادەنیشت و سەری دەنێو دەستانی دەگرت.

لەنەکاو هاتەوە سەرخۆی و بە پێکەنینەوە بەخۆی گوت: بڕوانە ئەم جـ...ەیە. ئەم جـ...ە نەفام و ترسەنۆکەی ببینە, هەر دەبێ بترسێ, هەی سەیرانی بێمێشك, بێغیرەت حاڵی نەبووی کوڕەکە چیی گوت, ئاغاکان کەمن و هەژارەکان زۆر... دەکوژرێن و ریشەیان وشك دەبێ. ئەوەتا دنیا دنیایە ئەمانە کوژراون و کوژراون, بەڵام خەلاس نەبوون. ئەمجار نۆرەی ئەوانی دیکەیە... وەختێك گەیشتەوە ماڵی وەسمانەزلە, جحێڵەکان هالایەکی تازەیان گرتبوو. کچان و نۆبووکان و ژنانی دێش جوانترین جل و بەرگی جێژن و زەماوەندیان لەبەر کردبوو, خۆیان ڕازاندبووەوەو وەك خونچەی بەهاری پشکوتبوون, سەیرانیان لەنێو خۆیان گرت و لەگەڵ خۆیان بردیانە ماڵێك کە هۆڵێکی گەورەی هەبوو. لەوێ دەستیان کرد بە گوتنی چەند گۆرانی‌یەکی جوانی قەدیمی. تازە تێگەیشتبوون کە ئەو ڕێوڕەسمە هەر بۆ گاڵتەو خۆشی نیە, بەڵکوو هەر بەڕاستی جێژنی زەماوەندە. لە کورت ترین ماوەدا سەیرانیان بەجوانترین شێوە ڕازاندەوەو کردیانە بووك.

لای نیوەشەوێ بوو, سوارێك کە بەپڕتاو دەهات لە حەوشەی ماڵی وەسمانەزلە لەپەنا ئاورەکە ڕاوەستاو دابەزی و بەغار چووە ژوورێ و دەهۆڵکوتەکان کە ئەویان وا بەشڵەژاوی دی دەستیان لە لێدان هەڵگرت و چاوەڕوان مان.

"لەخوار شارۆچکە, ڕێی جگەرەکێشێکی مابوو بۆ شارۆچکە کە گەیشتمە فەزلی فەلەك سز, ئەسپەکەی چوارناڵ لێدەخوڕی. بە گوللەیەك ئەسپەکەم لەبن دا کوشت, ئەسپ سەرەنگرێ بوو. وەختێك ئەسپەکە کەوت هاتمە خوارێ, لەپڕ دیتم فەزلی دیار نیە, لەو دەوروبەرە بۆی گەڕام, لەنێو پنچکە دڕووەکان, نێو قامیشەکان, سەر دارەکان, هەموو جێیەکم پشکنی. لەنەکاو دیتم جەندرمەکان ... یاوەر فارووق لەپێشەوە, مولازیم حەبیب لە تەنیشتی, عەلی کەرتیش و فەلەك سز... ئەمنیش ئەسپم تاو داو خۆم گەیاندەوە ئێرە".

حەمەد بێئەوەی بخەجڵێ هەروا بزانە هیچ نەقەوماوە هەستایە سەرپێ, لە حاڵێك دا زەردەخەنەی لەسەر لێوان بوو گوتی: ئەمە باش بوو. پاشان یەك بەیەك حازرانی لەباوەش گرت و وەدەرکەوت و هاتە لای ئەوانە کە سەمای هالای‌یان گرتبوو.

"خۆش بن کوڕینە, چەند جوان هەڵدەپەڕین, ئەی بۆچی ڕاوەستاون؟"

دەهۆڵەکان دەسبەجێ دەنگیان لێ هەستایەوە.

لە سەیرانێی پرسی, نیشانیان دا. وەختێك سەیرانی بە جلی بووکێنی‌یەوە دی فرمێسك لەچاوانی‌دا قەتیس ماو گوتی:

"خواحافیز سەیران".

"خوات لەگەڵ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە جادەی خوارەوە، لە عەنبەر ئەرزەوە بەرەو شارۆچکە وەڕێ کەوتن. عەلیەشەل لەبن دارە قەدئەستوورەکە لە حاڵێك دا سیگاری بە سیگارێ دادەگیرساند بە خۆی و ئەسپەکەیەوە راوەستابوو.

حەمەد گوتی:

"بڕوانە قاسم، لەهۆوێ لەبن ئەو دارە، ئاوری ئەو جگەرەیە دەبینی؟ ئەوە عەلیەشەلە".

"چۆنی دەزانی بێرەدا دێن؟".

"بزانێ دێم یان نەزانێ، هەر چاوەڕێم دەبێ".

تاوێك دواتر گەیشتنە نیزیك دارەکەو جڵەوی ئەسپەکانیان توند کرد.

"سلام علیکم ئاغا شەلە".

تارمایی عەلیەشەل چەند هەنگاوێکی بەرەولای وان هەڵێنایەوە.

قاسم گوتی: دەستی خاوەن سیگار ماچ دەکەین.

دەمیر گوتی: دەستی خاوەن سیگار ماچ دەکەین.

حەمەد بەپێکەنینەوە گوتی:

"جگەرەیەکی قەڵەوم بۆ وەپێچە، دەزانی ئاغاشەلە ئەمن زەماوەندم کردوە".

"دەزانم، پێکەوە پیر بن".

"لە وایوای زەماوەندە"

"دەزانم".

"ئاغاشەلە، شتێك نیە ئەتۆ نەیزانی، سینەم ئۆغلی لەچ دایە؟"

"دوژمن لەماڵێت نائومێد بێ، بەڵایەکە بۆخۆی... دوێ شەوێ لەنیوەشەوێ ڕا شێست تیری لەسەر تەپۆلکە دابەست و دەستی کرد بە ئاگرباران. لەنێو شارۆچکە هیچ کەس نە جەندرمەکان، نە وەکیل باشی عاصم، کەس نەیوێرا سەری لووتی لەمەرکەزی جەندرمە بێنێتەدەرێ. تاوێکی دیکە دەست پێدەکاتەوە".

"ئەگەر وایە، ئەی بۆچی یاوەر فارووق وازی لەو هێناوە، ملی رێگای گرتوە چووەتە وایوای".

"بۆ ئەوەی تۆ بگرێ. فەزلی فەلەك سز پیاویەتی. گەورەترین شۆفاری یاوەرە. ئەو خەبەرەکە بۆ یاوەر دەبا، یاوەریش پێی وایە ئیدی کار تەواوە".

"مەلات دی؟"

"دیتم زۆر خۆشحاڵ بوو، لە دوورەوە چاوەکانت ماچ دەکا. یۆبازئۆغلێیش دەڵێ ئیلان و بیلان لێرە نایەمەدەر".

"با وا بڵێ وەختێك لوولەی تفەنگی دی... ئێستا پێکەوە دەچینە ماڵی مەلادۆران ئەفەندی، پاشانیش دەچین مەلافەرهادی لەگەڵ خۆمان هەڵدەگرین. ئوممەتە زەرد لەکوێیە؟"

"لە بازاڕیە... هەر خۆشە بیبینی. ئێستا ئیدی وەختێك ئەو بەبازاڕدا تێدەپەڕێ، هەموو بازاڕیەکان لەبەری هەڵدەستن و سلاوی لێدەکەن. تەنانەت ئاغاو خانەکانیش ئاواتیانە کاتێك ئوممەت بەوێدا رادەبرێ، چاك و خۆشیەکی لەگەڵ بکەن".

"کەوایە کارەکان باش دەچنەپێش".

"ئەدی. باشە ئەتۆ چ کارێکت بە مەلادۆرانی ئاغام هەیە؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی ئەتۆ چ کارت بە موڕتەزاغای ئاغام هەیە؟"

"ئەوەم لەگەڵ مەکە حەمەد. ئاغایەکی باش و ئینسانم بۆخۆم پەیدا کردوە, ئەویش ئەتۆ دەتەوێ لێم بستێنی".

"ئەتۆ بمبە لای وی, بەڵام پێش ئەوەی بچین دەبێ دەستانت ببەستم".

عەلیەشەل گوتی:

"پێویست ناکا دەستانم ببەستی, ئەو زۆر زرینگ و پیتۆڵە, ئاگای لە هەموو شتێك هەیە, دەزانێ ئەمن و تۆ پێکەوە دۆست و برادەرین. ئەویش لەخۆمانە... زۆر لە ئاغاو خانەکان تووڕەیە".

"ئەو باشتر, ئێستا کەوایە یاڵڵا وەرێ کەوە با بڕۆین".

"وەزەندیەك بەو..."

"یاڵڵا بابڕۆین عەلی..."

"هێند قەڵەوت پێچاوەتەوە, تەواوبوونی نیە".

حەمەد بۆ ئەوەی جگەرەکەی تەواو بکا چەند مژی لەسەریەك لێدان و فڕێی دایە دووری: یاڵڵا راست وەبە.

"راوەستە کوڕە, سیگارەکەت بکێشە, تەواوی کە".

عەلی وەختێك هەستا بەو تاریکەشەوەش تۆز تەکاندنی کڵاوەکەی لەبیر نەچوو.

✧ ✧ ✧

عەلیەشەل چونکە خێراو ئەویش بە شەلەشەل لە پلیکانەکان وەسەرکەوتبوو, هەناسەی سوار ببوو.

"چ بووە عەلی, چ خەبەرە؟"

"شتێك نیە, هیچی خەراپ رووی نەداوە, حەمەدۆکم هێناوە".

"چـ...ی؟"

"حەمەدۆکم هێناوە".

دۆران ئەفەندی بۆ پێشوازی لەحەمەد هەستایە سەرپێ.

"فەرموون, فەرموون, ئەمنیش زۆرم پێ خۆش بوو تۆ ببینم. کوڕم ئەتۆ سیفەتی رەسووڵی ئەکرەمت تێدان. ئەتۆ شمشێری مەولامان عەلیو شمشێری کوێرئۆغلیی باپیرمانی.

حەمەدۆك ئەتۆ هەقی هەتیوان دەستێنیەوە... خوای تەعالا بۆخۆی شمشێری تۆی ئاو داوەتەوە, حەزرەتی خدر دەستی بەپشتێ تۆدا هێناوە, شمشێرەکەت لەهەرچی دەی, دەیبڕێ, لەنێوەڕاستی مەیدانی شەڕیش دا وەمێنی دیسان گوللە کارت لێناکا. فەرموو, فەرموو, فنجانێك قاوە مەیل بفەرموو".

ئەو پیاوە بەساڵداچووە لەخۆشیان ببووە هونەرمەندێکی گورج و گۆڵ. نەیدەزانی چ بڵێ و چ بکا, هەر بەدەوری حەمەدۆك دا هەڵدەخولا.

"ئەو بێدینەت کوشت, عەلیی دەڵێم. ئیشەڵڵا پاشماوەکەشیان دەکوژی. خوای تەعالا لە عومری من هەڵگرێ و بیخاتە سەر عومری تۆ. دانیشە کوڕم ئیسراحەت بکە. برسیتە, تینووتە, ئێرە بەماڵی خۆت دانێ, وەك ماڵی بابت, ماڵی برات..."

رەگی ملی هەستابوون و خوێن دە ڕەگە باریکەکانی دەم و چاوی گەڕابوو. روخساری سوورو داگیرساو بوو: هەتا قاوەکان دێنن سیگارێکی بۆنخۆش بۆ جەنابتان داگیرسێنم تووتنەکەی دەڵێی کارەبایە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە کاتێك دا سیگارێکی دەپێچایەوە دەستی کرد بە پێکەنین.

"ئەم شەلەی دەڵێم ها, خوا بەنسیب دوژمنی بنیادەمیشی نەکا. پێم گوت, یانی لەوکاتەوە شەرمەحزووریی لەمن نەماوە, زۆر جارم پێ گوتوە کورە, حەمەدۆك چەتەیەك و یاغیەکە, لەو چیاو بەندەنانە بۆخۆی هومێدێکە. دەبێ یەکی وەك من بیپارێزێ. برۆ پرسیاری لێبکە, داخوا پێویستیی بە پووڵ و ماڵ, چەك و چۆڵ و نوێن و بان, کۆمەگ و یاریدەدەر هەیە یان نا, ئەم شەیتانە شەلە مەلعوونە هەمیشە دەڵێ بە جێورێیەکەی نازانم و هیچی دیکە... بەهیچ کەس, بە چاوی خۆشی باوەڕ ناکا".

"زۆری متمانە بەجەنابت هەیە ئەفەندم"

"ئێستا تێگەیشتم کە ئەمن جێگای متمانەم".

"مەسەلەی مەلافەرهادیشی پێ گوتووی؟"

"پێی گوتووم".

"ئەدی دەتەوێ متمانەی خۆی بە چ شێوەیەك بەئێوە نیشان بدا".

"متمانەی هەیە".

حەمەد سەری بەردایەوە. چەند لەحزەیەك ڕاما. جارجار سەری هەڵدەبڕی و هێندێ جاریش تەماشای قاسم و دەمیری دەکرد. پاشان دووبارە سەری دادەخست و لەگژ فکرەکانی ڕادەچوو.

"حەمەد کورم, بڵێ بزانم گیروگرفتێکت هەیە, کارێکت بەمن هەیە؟"

حەمەد سەری هەڵدەبڕی, تەماشایەکی ئەو و قاسم و دەمیری دەکردو دووبارە سەری دادەخستەوە.

"بڵێ هاوڕێ, قسەی دڵت بکە, شەرمەحزووری لەمن مەکە, ئەمن وەك باب و براگەورەی خۆت دانێ. هەرچیت دەوێ ڕاست و ڕەوان و بێپەردە پێم بڵێ. لەم دنیایەدا لە سامان وەسەریەك نان بەولاوە بە کەلکی هیچی دیکە نەهاتم. هەموو شتێك تەنانەت ڕق و قینیش لەدڵم دا نێژراوە. هەرکاتێك تەماشای ئەو جانەوەرە بێبەزەیی و ترسەنۆك و درۆزنانە دەکەم وەختە بڕشێمەوە... بەرەبەرە ئەمنیش وەك وانم لێدێ, وەك وان فێڵبازو بگرە هەزار جار درۆزن ترو دووڕووتر لەوان, تەنانەت ئیدی لەگەڵ خۆم, لەگەڵ بنەماڵەکەم, منداڵەکانم, لەگەڵ تۆو لەگەڵ عەلییش دووڕووم. بە ڕاشکاوی لەگەڵ من بدوێ".

حەمەدۆك بە راوێژێکی زبرو توند کە وەك شمشێر دەیبڕی گوتی:

"ئارانی ئەو کۆچەریانە بدەوە بەخۆیان".

لەوە کە راوێژی قسەکانی ئاوا بڵندو توندو فەرماندەرانە بوو, بۆخۆشی بەخۆدا شکایەوەو سەری بەردایەوە.

"نایدەمەوە".

حەمەد تووڕە بوو گوتی:

"دەبێ بیان دەیەوە".

وەڵامی توندی "نایدەمەوە"ی مەلادۆران ئەفەندی کاری وی ئاسانتر کردبوو. دەیتوانی توندتر بجووڵێتەوە.

"تەنانەت ئەگەر گیانیشم لێ بستێنی و تاڵانیشم بکەی, یەك بست لەو خاکە کە قەباڵەکەیم هەیە نادەم بەکەس, تەنانەت بە نووری چاوەکانم کە حەمەدۆکە. ئەتۆ دەزانی ئەمن چۆنم ئەوانە وەدەست هێناوە؟ ئەتۆ پێت وایە لەترسی گیانی خۆم زەوییەکانم دەدەم بەکەس؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلی‌یە شەل هاتە نێو قسەکانیانەوە:

"راوەستن, وا دیارە لێك حاڵی نەبوون. حەمەدۆك قەباڵەی زەوی‌یەکانی تۆی ناوێ. مەبەستی ئەوەیە کە کۆچەری‌یەکان وەك جاران بێن چادر هەڵدەن و پارە نەدەن. ئەوان زۆر فەقیر بوون. ئەو زەوی‌یانە بۆ وان..."

مەلادۆران ئەفەندی پێ‌کەنی:

"خوایەگیان! ئەمنیش کیسە کیسە زێرم لێ‌وەرگرتوون. بە کۆچەری‌یەکان بڵێن بێن و لێی‌هەڵدەن. هەتا کاتێك ئەتۆ زیندووی, چ لە چیا بی‌و چ لە دەشت, ساغ بی یان نەخۆش نە پووڵی لەوەڕگەیان لێ‌وەردەگرم و نە هەقی تاوڵ هەڵدان..."

"خۆش بی مەلادۆران ئەفەندی".

"ئەتۆش بژی حەمەدۆك، کوڕە ئازایەکەم, خوا سێبەری تۆ لەسەر چیاکانمان لانەبا. هەرچی عومرم هەیە خوا هەڵی گرێ‌و لەسەر تەمەنی تۆی دابنێ".

لە پێش دا عەلی‌یەشەل و دوایە چەتەکان هەستانە سەرپێ. مەلادۆران ئەفەندی هەتا بەردەرکێ لە گەڵیان چوو، و ئۆغربەخێری پێ‌گوتن:

"گوێ بگرە حەمەدۆك, لەم دەشتە هەر کارێکت هەبێ پێمان جێ‌بەجێ دەکرێ‌و مەلادۆران ئەفەندییش هەرگیز هیچت لێ داوا ناکا. کەوایە تا کاتێك ئەمن ماوم نابێ هیچ کەس دەست بۆ زەوی‌یەکانی من درێژ بکا. ئەم زەوی‌یانە کە بە قیمەتی گیانم وەدەستم هێناون, شەڕەفی‌منن, هەروەك حەمەدۆك بوون شەڕەفی تۆیە... خوا پشت و پەناتان بێ‌و شمشێرتان تیژتربکا... سڵاوی مەلا فەرهاد بگەیەنە".

لەو بەینەدا کە ئەوان لەگەڵ مەلادۆران ئەفەندی قسەیان دەکرد عەلییش جلەکانی گۆڕین و وەك جاران خۆی‌کردەوە دێهاتی.

کاتێك ئەوان لە ماڵێ‌را بەرەو بەندیخانە رۆیشتن, سینەم ئۆغڵییش لەسەر تەپۆڵکەوە دەستی کرد بە تەقە. هەر بە ئاگربارانی شێست تیر رازی نەبوو, پێنج ماوزەریش لە پێنج شوێنەوە شاریان داگرتبوو. دەنگی ئێشك گری سەر دیوارو دەنگی هاوکارەکەی کە لە خوارێ‌بوو هاتە بەرگوێ کە دەیان گوت: ناوی شەو, مەیە پێشەوە... عەلی وەك پشیلە وەسەر دیواری کەوت و ئێشك گرەکەی سەر دیواری خستە نێو مەنگەنەی باسکی خۆی‌و گوتی:

"هەتیوە سێواسی دەنگت لەبەر نەیەتەدەر, بە من دەڵێن سینەم ئۆغڵی, خوێنت دەخۆمەوە".

"رەحمم پێ‌بکە سینەم ئۆغڵی!"

عەلی‌یەشەل چەخماخی تفەنگی جەندرمەکەی دەرهێناو گوتی:

"ئەگەر رۆیشتین لەبەر دەرگای بەندیخانەی دادەنێم. ئێمە نیازی کارێکی خەراپمان نیە, هاتووین پیاوی خوا, مەلا فەرهادی ئازاد بکەین کە بوختانیان بۆ هەڵبەستوە. خۆ ئەمە زیانێکی بۆ تۆ نیە".

ئەمجار لەسەر دیوارەکەوە خزی‌یە خوارێ.

"ئێشك گر, دەرگاکە بکەوە".

ئێشك گر دەرکەی کردەوە.

ئەمجار لەسەرێ‌را, لە شوێنی فەرماندەرایەتیی جەندرمە تەقەیەکی کاریگەرو بەرچاو دەست پێ‌کرا.

ئەوانەی تەقەیان دەکرد شەش حەوت کەس بوون.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەد هاواری کرد:

"وەکیل باشی عاصم، شارۆچکەم بە چل کەسەوە گەمارۆ داوە. یاوەر فاروقیشم کێشاوەتە وایوای. نیازێکی خەراپم نیە، ئەتۆ بۆ خۆت دەزانی کە مەلافەرهاد کەسی نەکوشتوە، ئەو تەنانەت رازی نیە مێروولەیەکیش ئازار بدرێ. ئەوی هەڵدەگرم و لەگەڵ خۆمی دەبەم، ئەمە خۆ مەسەلەیەك نیە... ئەگەر تەقەکە رانەگری، ئەتۆش دەگرم و لەگەڵ خۆمت دەبەم بۆ چیا. بە گیانی دایکم و خەجیجێو بە خانەقای چل چاو سوێند دەخۆم کە وادەکەم. ئەتۆ بۆ خۆت من دەناسی. ئەتۆش لەگەڵ خۆم دەبەم. ئەتۆش وەك وەکیل باشیەیەکی لە مێژینە لە کن دۆست و دوژمن بێ قەدر دەبی".

وەکیل باشی عاصم تەقەی راگرت.

ئێشك گر مەلافەرهادو یۆباز ئۆغڵیی لە بەندیخانە هێنانەدەرو تەسلیمی حەمەدۆکی کردن.

"جەنابی حەمەدۆك، لە دیتنی تۆ خۆشحاڵم. بە زیارەتت دنیایەك بەختەوەرم. پێم وایە دەرهەقی مەلافەرهاد لە رێزو حورمەت کۆتاییمان نەکردوە. ئەمن پێم وایە بۆ خۆشی لێمان رازیەیە... داهاتەوەو دەستی مەلافەرهادی ماچ کرد: بە خوام سپاردی مامۆستا، کەفارەتی گوناهانت بێ. بڕوانە جەنابی حەمەدۆك چەند بەوەخت و بە باشی ئێوەی ئازاد کرد. لەو وەختەوە کە هاتوویە بەندیخانە هەر پێم نەدەگوتی کە ئێوە هیچ گوناهتان نیەو بە زوویی ئازاد دەبن؟ ئێستاش ئەوە نەجاتتان بوو و چاوتان روون. ئێمەش لە سایەی سەری ئێوەوە حەمەدۆکمان دیت و ناسیمان. بە خوام سپاردی ئاغا. ئەگەر گوناهێك و قوسوورێك لە ئێمەوە رووی‌داوە لێمان ببوورە جەناب..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

فەزلی فەلەك سز خەریك بوو لە لای یاوەر دەردی دڵی هەڵدەڕشت:

"ئەمن ناتوانم لەو دێیە بمێنمەوە جەنابی یاوەر، منیان کوشت، دارێکیشیان لێنەداوم، بەڵام کارێکیان پێکردووم لە کوشتن خەراپتر. لەو دێیەدا هیچ کەس قسەم لەگەڵ ناکا. کەس لەو دێیەدا نەماوە کە سەرجووخە عەلی کەرتیشی خۆمان دارکاریی نەکردبێ، تەنانەت پەراسووی دایکێشمی شکاندن. خەڵکی دێی لە لێدان و زوڵم و سووکایەتیەکە قەڵس نین، لەوە تووڕەن کە زەماوەندەکەیان لێتێك چووە. ئەمن چووزانم ئەو زەماوەندە بۆ کێیە. هەتا ئەمن لە نێو ئاوایی بووم زەماوەند مەماوەندێك لە گۆڕێدا نەبوو. نەم زانی دوایە ئەو جێژن و زەماوەندە لە کوێڕا پەیدابوو. لە کێ بپرسم بزانم مەسەلە چیە؟ خۆ کەس نام دوێنێ. چما ئەمن حەمەدۆك ناناسم؟ ئەمن ئەوی لە تۆ، لە برای خۆم چاکتر دەناسم. ئەمن بۆ خۆم بەم دوو چاوانەم ئەوم لەوێ دی. ئەگەر خەڵکەکە شرت و گومیان کردوە، تاوانی من چیە جەنابی یاوەر؟"

یاوەر تێیڕاخوڕی:

"ئەتۆ خەتاباری، نەدەبوو بێڵی خەڵکی ئاوایی بت ناسن، بەڵام تۆیان ناسی و هەربۆیەش لە گەڵکوو ئەتۆ ون بووی حەمەدۆکیان بەڕێکرد. ئەتۆ دەبوو کەسێکی دیکە بنێریە لای من".

"جەنابی یاوەر! کەس وەگیرناکەوێ. هەموویان، هەموو ئەو خەڵکە تازە بەسەرداکەوتوە، خەڵکی دێهاتی چوکووراوا چیانشینەکان ئەویان هێندی نەزەرکردەیەك گەورە کردوەتەوەو خاکی بەرپێی ماچ دەکەن.

تەنانەت دایکیشم لەسەر ئەوەی خەبەری هاتنی ویم بۆ تۆ هێناوە، نام دوێنێ. جەنابی یاوەر، کارێکم بۆ بکە، ئەمن ئیدی ناتوانم لەو دێیە بژیم".

"زۆر باشە، کەسێکت پەیدا کردوە لەجێی تۆ کار بکا؟".

"نەم توانیوە پەیدا بکەم".

"کەوایە دەبێ بچیەوە دێ".

"ناتوانم بچمەوە".

"ئەمن ئەمرت پێدەکەم".

"ناتوانم بچمەوە جەنابی یاوەر. ئەگەر جارێکی دیکە حەمەدۆك بێتەوە ئاوایی، یەکەم کەس کە دەیکوژێ ئەمنم".

"تازە ئەو ناتوانێ بێتەوە ئاوەدانی".

"دێ جەنابی یاوەر، ئەو لە هیچ ناترسێ. دێ و منیش دەکوژێ".

"ئەتۆ دەبێ بچیەوە دێ و تەواو. ئێستا بڕۆ ئەمن کارم هەیە، بچووە لای مورتەزاغا پارەت دەداتێ. ئەتۆش هەر ئەمڕۆ بڕۆوە دێ و چاوەڕوانی دەستووری من بە. دەقیقەیەکیش لەسەیرانێ غافڵ مەبە".

فەزلی فەلەك سز قبووڵی کردو هێدی هێدی لە ژوورەکەی یاوەر وەدەرکەوت.

یاوەر لە حاڵێك دا دەستی دەبەر قایش پشتێنە عەسکەریەکەی ڕاکردبوو، لەپشت مێزەکەوە گوتی:

"وەکیل باشی عاصم بڵێ بزانم ئەمشەویش ئەو چەتە شێست تیر بەدەستە دێتەوەو شارۆچکە گوللەباران دەکا؟".

"بەڵێ دێ، جەنابی یاوەر".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"حەمەدۆك خۆیەتی؟"

"ناكرێ حەمەدۆك بێ، ئەو یاغیەكی بەڕاستیە".

"ئەتۆ حەمەدۆكت خۆش دەوێ، نا؟".

بەڵێ جەنابی یاوەر، ئەویش ئۆگری من بووه".

"ئەو كابرایە دەبێ كێ بێ؟"

"لەوانی خوارێیە، یەكێك لەوانەیە كە دەیانەوێ ناوبانگ پەیدا بكەن. حەتمەن حەمەدۆك داوایلێكردوه كە شەوێك شارۆچكه وەبەر دەسرێژ بدا..."

"ئەویش مەیدانی بە چۆلی دیوەو... با ئەمشەو بە داویەوە بكەین و ئەم كارە ببڕێتەوە. ئەگەر خەبەری گوللەبارانی دێیەكەمان بگاتە ئەنكەرە... كە دوایەش حەمەدۆك هاتوه، پەلاماری بەندیخانەی داوەو مەلافەرهادو یۆباز ئۆغلێی ئازاد كردوون، ئەودەم بۆ من و تۆ تەنیا یەك رێگا دەمێنێتەوە، ئەویش ئەوە كە بچینە شارەوانی و لە جێگای مرادی موهاجیر ببینە خۆڵ ماڵ".

"راستە جەنابی یاوەر، ئەمن لە ڕووم نایە بچمە بازاڕ بۆنێو خەڵك. وام دێتە بەرچاو كە هەموویان گاڵتەمان پێدەكەن".

"دیارە گاڵتەمان پێدەكەن. چما نەت دی لە گوندی وایوای هەموویان گاڵتەیان پێدەكردین؟ ئەم دێهاتیيانە ئەوەندی دوژمنمانن، ئەوەندەشمان لێدەترسێن... تەنیا لێمان دەترسێن. ئێمەیان هیچ خۆش ناوێ. لە چەتەش دەترسن، بەڵام ئێمەیان خۆش ناوێ. ئێستا چ بكەین؟".

"ڕاكردنی مەلافەرهاد چ لێبكەین؟"

خەڵكی شارۆچكە لەبارەی رووداوەكانی ئەم دوایییەوە هیچیان نەدەگوت. دەت گوت هەر هیچ رووینەداوە. سێ شەو بوو چەتەكان دەهاتن، شاریان گوللەباران دەكردو لایبەیانی دەڕۆیشتن. تەنانەت مورتەزاغاش ئیدی نیگەران نەبوو. دوو رۆژ بوو دیار نەبوو. یاوەر لێیدەگەڕا، چەند كەسی نارد بیبیننەوە، بەڵام كەس نەیدیتەوە.

قایمەقام و سەرۆكی شارەوانییش بێدەنگ بوون، زولفۆ لە بنانگوێیان پێدەكەنی. هودایی قازیی خانەنشین قسەیەكی لەبن زمانیدا هەبوو كە نەیدەدركاند. حەمەدۆك هێرش دەكاتە سەر ماڵی مەلادۆران ئەفەندیو عەلیيە شەل كە یەكێكە لە پیاوەكانی دەگرێو دەست و لاقانی دەبەستێو راست لەو دەمەدا كە دەیەوێ بیكوژێ، لە ئاكامی تكاو پاڕانەوەی مەلادۆران ئەفەندیدا واز لە كوشتنەكەی دێنێ. عەلیيە شەلیش پاش ئەو كارەساتە پڕ شوورەییيە لە ماڵێ وەدەر ناكەوێ. بۆ كەسێكی وەك وی، ئەم رووداوە ئەو جۆرە سووكایەتیيە لە راستیدا وەك مردن وایە. چونكە لەمەودوا مەلادۆران ئەفەندی ئیدی كارێكی رێناسپێرێ.

"عەلیيەشەل لە مەودوا دەتوانێ یارمەتیمان بدا. ئێمە دەتوانین بۆ شوێن هەڵگرتن كەلكی لێوەرگرین، وانیە وەكیل باشی عاصم".

"جەنابی یاوەر ئەم كابرایەم هیچ بەردڵ ناكەوێ. هەمیشە پێم وایە لە بنەوە هێندێ شت دەكا. بنیادەمێكی دووڕوویە... لەوانەشە لە حەمەدۆك بترسێ".

"هەموو كەس زۆری لێدەترسێ، ئەمن بە دەستی خۆم دەیكوژم".

"دەڵێن یاوەر شەوكەتیش لە دوویەتی".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر پێکەنیو گوتی:

"ئەرێ، ئەو هیچ کاتێك چاوی بە من هەڵنەهاتوە. ئەم جارەش حەمەدۆکم لێدەستێنێ. ئێمە پێکەوە هاوپۆل بووین. ئەو هەموو چەتەی سەرکوت کردوەو گرتوە، دیسان چاوی تێر نابێ".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

" هێندێ کەس چاویان تێر نابێ".

"دەبێ چاوت بە سەرۆکی دادگای جینایی بکەوێ".

"پیاوێکی وشکە جەنابی یاوەر..."

"دەزانی کە مەلا فەرهاد هیچ گوناهێکی نەبوو. ئادەم ون بوو و نەهاتەوە. ئێمە نازانین کێ ئادەمی کوشتوە، لەوانەشە نەمردبێ. ئێمە تەنیا لەبەر عەلیسەفابەگ فەرمانی گرتنی ویمان دا. دادگایەکی دادپەروەر دەبێ بە بێگوناهی بناسێ. ئەو کابرا ترسەنۆکە زراوتۆقیوەکە ناوی چ بوو؟"

"یۆباز ئۆغلی".

ها، ئەو دەتوانێ پیاوی بکوژێ؟".

"ناتوانێ جەنابی یاوەر".

"کەوایە دەبێ بە بێگوناح بناسرێن".

"دادگایەکی دادپەروەر دەبوو زۆر لەمەوبەر بە بێگوناهیان بناسێ، چونکە هیچ بەڵگەیەکیان لەسەر نەبوو".

"تاشکەن خەلیل بەگ."

"ئێوە خۆتان بچنە لای سەرۆکی دادگای جینایی و هەموو شتێکی بۆ روون بکەنەوە. لەو حاڵەدا ئەوان لە راستیدا هەڵنەهاتوون، بەڵکوو بە بێگوناح ناسراون و ئازادمان کردوون".

"باشترین رێگا هەر ئەمەیە... یان رابگەیەنین کە مەلافەرهادیش بووەتە چەتە".

"دوایە فکری لێدەکەینەوە".

"پاشانیش مەلایەکمان لەسەر دەستان دەمێنێتەوە. ئەویش مەلایەکی یاغی. داستانێکی سەیرو سەمەرەیە".

لای ئێوارێ هەموو جەندرمەکان کەوتنە ئامادەیی تەواوەوە. بڕیار درا لە دڕووەلانی"دووموز تەپەسی" بۆسە دابنێن و ئەو چەتانە کە ئەمشەو دێن شارەکە وەبەر گولله بدەن، لەداو بخەن.

"عەلیە شەلیش لەگەڵ خۆمان دەبەین".

"دەیبەین جەنابی یاوەر. ئاوا دەتوانین تاقیی بکەینەوە. لەوانەشە بەکەڵکمان بێ."

جەندرمەیەك چوو عەلیە شەلی لە ماڵێ مەلادۆران ئەفەندیرا هێنا.

عەلیە شەل کە وەژوورێ کەوت کڵاوگەڕگەڕی بە دەستەوەو چەکمە لەپێداو پانتۆڵی گالیفەی سواری لەبەردا خەبەردار راوەستا.

یاوەر بێ ئەوەی پێی بڵێ دانیشە، یەکسەر چووە سەر باسەکە:

"هەر ئەمشەو لەگەڵ وەکیل باشی عاصم دەبێ بچنە کەمین و ئەو یاغییانە کە شارۆچکەکەمان وەبەرتفەنگان دەدەن، بەدیل بگرن. دانیشە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەلیەشەل بە سرکی و بە ترسەوە تەماشای چەپ و راستی کردو لەسەر کورسیەک کە لە پەنای بوو, دانیشت. کڵاوەکەی بەسەر ئەژنۆی ڕۆکرد. بەڵام لەبەر ئەوەی دەستیشی لەسەر ڕانی دادەنا کڵاوەکە بەند نەدەبووو دەکەوتە سەر زەوی. سەرەنجام وەکیل باشی عاصم کڵاوەکەی هەڵگرتەوەو بە بزمارێکی داکرد کە لە دیواری درابوو.

"خۆش بی وەکیل باشی".

عەلی, جێبرینەکەی سەر دەستی وەکیل باشیی بەدی کرد. وا دیاربوو کاتی خۆی حەمەدۆک تفەنگی لەو دەستەی دابوو. لە دڵی خۆیدا گوتی: پیاوی وەک ئەم وەکیل باشی عاصمە ئازاو ئاقڵم نەدیوە. ئەگەر وەکیل باشی عاصم لە جیاتی ئەوەی ببێ بە جەندرمەو بەو ژیانە نەمر نەژیە رازی بێ, وەکێوان کەوتبایەو یاغی بووایە لە حەمەدۆکیش بە ناوبانگتر دەبوو, و ناوی دەکەوتە سەر زارو زمانان. ئەگەر هەموو جەندرمەکانی کۆماری تورکیەش خڕ بانەوە, دیسان نەیان دەتوانی بیگرن بان بیکوژن.

"حەمەدۆک خەراپەیەکی دەرهەقی تۆ کردوە؟".

"نا, هیچی لەگەڵ نەکردووم, بەڵام دەم کوژێ. ئەو خەراپە لەگەڵ من ناکا. لەبەر ئەوەی مەلادۆران ئەفەندی پیاوێکی ئایینیە حورمەتی گرت و منی نەکوشت".

"ئەوانەی شارۆچکە گوللەباران دەکەن کێن, بیروڕای تۆ لەو بارەیەوە چیە؟".

"پێم وایە ئەوانە منداڵی کەم تەمەنن. پیاوی ئاقڵ کاری وا ناکا".

"حەمەدۆک دەستی لەم کارەدا هەیە؟".

"ئەرێ. ئەو بۆ نەجات دانی مەلافەرهاد ویستی جەندرمەکان بکێشێتە دەری شارۆچکە..."

"ئەمانەش گوللەبارانی شارۆچکەیان پێ خۆش بوو. هەموو شەوێ لەپەستا گوللە دەتەقێنن. گوتم منداڵ و پاڵن... بۆ ناوو ناوبانگ وادەکەن. هەر ئەم رۆژانەش بۆخۆیان بەدنیا دەڵێن کە کێ بوون"

"ئەگەر ئەمشەو ئێمە ئەوانە بگرین... ئەمشەویش دێنەوە؟".

"ئەگەر دەستەکانی دیکە لێیان گەڕێن..."

"ئەم بەسەرهاتە بۆ شارۆچکەکەمان مایەی سەرشۆڕیە".

"قسەی تۆیە جەنابی یاوەر".

"ئەتۆ چۆنی تێدەگەی, ئەگەر بێنەوە دەتوانین بیان گرین؟".

"وەکیل باشی عاصمیش دێ؟".

"ئەویش دێ".

عەلی زەردەی هاتێ: کەوایە دەیان گرین. ئەمنیش دەتوانم چەکێك هەڵگرم؟".

"دەتوانی, چەکی خۆشت دەتوانی بێنی..."

"بەچاوان جەنابی یاوەر".

"ئەمن ئەمشەو لەنێو شاری دەمێنمەوە. ئێوە چەندتان پێخۆشە جەندرمە لەگەڵ خۆتان بەرن".

عەلیخۆشحاڵ بوو.

ئەو شەوە بەدزیەوە چوونە دوومەزتەپەسی و لەنێو پنچکە دڕکەکان دا دامەزران و هەتا بەیانی چاوەڕێ مان, بەڵام کەس نەهات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

که هەتاو کەوت عەلی چەند لەحزەیەك لە شوێنی چەتەکان ورد بووەوەو گوتی:

"ئەمانە شەش کەس بوون, هەمووشیان تازەکارو دەست و پێ سپی. ئەمڕۆش دەبوو بێن, ئەدی بۆ نەهاتن؟ چەتەکانی دیکە, یان کوشتوویانن یان تەمبێیان کردوون".

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"بریا گرتبامانن, بۆ هەردووکمان باش دەبوو".

عەلی گوتی: بەڵێ, باش دەبوو.

"حەمەدۆکی چ لـێبکەین؟".

"گرتنی زۆر دژوارە".

"دژوارە, بەڵام دەبێ بیگرین. یاوەر لە خەفەتان دیق دەکا. سەری زمان و بنی زمانی حەمەدۆکە".

"ئێستا ئیدی هەرکەسە بووەتە حەمەدۆکێك".

"خەڵك تەنانەت ئەسپەکەشی بە نەزەرکردە دەزانن".

عەلیەیەشەل گوتی:

"ئەمن ئەو ئەسپە دەناسم. ئەسپە رەسەنەکەی عەلی سەفایە. خۆ ئی حەمەدۆك نیە..."

"دەستوورمان بە هەموو کوێستانەکان داوە کە ئەو ئەسپەی بگرنەوەو بۆمان بێنن, نازانم بۆچی کەس ناتوانێ نیزیکی کەوێتەوە. تەنانەت ناتوانن بەتفەنگیش لێیدەن..."

"لەو ئەسپەی دەترسن. دێهاتیەکانی لای ئێمە لەو جۆرە ئەسپانە دەترسێن, دەترسن ئەگەر بیگرنەوە بەڵایەکیان بەسەر بێ".

"ئەتۆش دەترسی؟".

"دەترسم, حەمەدۆکی حازرم بکوژم, بەڵام ئەو ئەسپەی, نا".

ئەو رۆژە وەکیل باشی عاصم و عەلیەیەشەل تا دێیەکانی نیزیك چوون و هاتنەوە. لەو دێیە هەموو کەس دەیزانی چ کەسانێك شارۆچکەیان ئاورباران کردوە. کاتێك گەڕانەوە شارۆچکە دیتیان هەموو خەڵکی شاریش ئاگادار بوون. بەڵام لەبارەی حەمەدۆك و هێرشی بۆسەر شارۆچکەو نەجات دانی مەلافەرهادەوە کەس هیچی نەدەگوت.

باس هەر باسی سینەم ئۆغلیی رێگر بوو.

وەکیل باشی عاصم و عەلیەیەشەل حەوتوویەکی دیکە لە دەوروبەری شارۆچکە بۆسەیان نایەوە, تەنانەت نەیان هێشت باڵدار بەو دەوروبەرەدا بفرێ. بەڵام نە کەس هات و نە کەس چوو.

یاوەر بە وەکیل باشی عاصمی گوت:

"کارەکان تێکەڵ پێکەڵ بوون وەکیل باشی عاصم. زۆرم هەوڵ لەگەڵ سەرۆکی دادگای جینایی دا بەڵام سەرنەکەوتم. کەسیش باسی مەسەلەی راکردنی مەلافەرهاد ناکا.

ئێستا مورتەزاغا خەریکی ئەم کارانەیە... لەمەودوا ئەمن و تۆ دەبێ ئەم مەسەلەیە چارەسەر بکەین. کارەکانیش زۆر تێکەڵ پێکەڵ بوون. شوێنگێڕێکی دیکەمان پەیدا کرد.

زولفۆ بەگیش قەول وایە یەکێك لە کۆنەبرادەرەکانی حەمەدۆك بێنێتە لای من. دەیەوێ ئێمە بێنێرینە لای حەمەدۆك و پاشانیش بە نامەردی حەمەدۆکی بکوژێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەزانی وەکیل باشی، ئەمن ناتوانم ئەم کارە بکەم. ئەم کارەم هیچ پێ خۆش نیە. چەندین ساڵە ئەمن رووبەڕوو بەگژ حەمەدۆك دا چووم. ئەمن دەمەوێ بیگرم یان بیکوژم. حەمەدۆك چاوەڕوانی ئەم کارەی لەمن نیە".

"ئەم حەمەدۆکەش کابرایەکی سەیرە".

"ئی ئەم دەورو زەمانەیە نیە".

"زۆریش گەنجە. لەئەندازەبەدەر، رەنگە ئازایەتی و پاکی و جوامێرییەکەشی هەر لەبەر ئەوە بێ. ئەو کۆنە یاغییە کە لە کێڵگەکەی زولفۆدا کار دەکا ناوی جەبارە. وەبیرت دێتەوە؟".

"چۆن وەبیرم نایەتەوە؟".

"وەختێك فەرمانی لێبووردن دەرچوو یەکێك لەوانەبوو کە زووتر تەسلیم بوونەوە. ئەوەیە کە هەر باسی حەمەدۆکی کردو هیچی لەبارەی خۆیەوە نەگوت. لەبارەی "دۆردووە شێت"یشەوە هێندێ شتی گوتبوو، تەنانەت دەربارەی ئەوەش کە بۆچی حەمەدۆکی خۆش دەوێ. ئێمە ئەودەم پێمان وابوو ژمارەی پیاوەکانی دەستەی حەمەدۆك زۆرە. لەرێگای وییەوە تێگەیشتین کە دوو کەس زیاتر نین. کوڕێکی باشە، پاکی و خووڕەوشتی مندالانی هەیە. ئێستا لەکێڵگەی زولفۆبەگ دا کار دەکا. ئەمڕۆش قەول وایە تاشکەن بەگ بچێتەلای سەرۆك و رووی لێبنێتەوە. بزانین چۆن دەبێ. زگم بە مەلافەرهادی بێتاوان دەسووتێ. ئەویش پیاوێکی چاکە. مورتەزاش کابرایەکی سەیرە، چۆنی پێی خۆش بێ ئەم شارۆچکەیە وا هەڵدەپەڕێنێ. خەڵکی شارۆچکە چۆنی ئەو پێی خۆش بێ وا قسە دەکەن و وا بیر دەکەنەوەو باوەڕ دەکەن. قایمەقام کابرایەکی بێکیفایەتەو داواکاری گشتییش دەڵێی ئاگرە. ئەمن چۆن دەتوانم قبووڵ بکەم کە جەبار بچێ بە نامەردی حەمەدۆکی بکوژێ؟ دەزانی ئەمەش بۆمان بووەتە ژانەسەرێك".

ئەو شەوە تاشکەن خەلیل چووە ماڵێ سەرۆکی دادگای جینایی. بۆخۆشی حوقوق زانێکی کۆنەکار بوو. بەجحێڵی لە دادگاکان دا خزمەتی دەکردو پاشان ماوەیەکی زۆر لە شارۆچکە بوو بە پارێزەر. لەمێژ بوو لەگەڵ سەرۆکی دادگای جینایی دۆستایەتیی هەبوو.

"فەرموو خەلیل بەگ، بەخێربێی".

سەرۆك پیاوێکی زۆر نەجیب و بەحورمەت بوو. سەر بێتووك و بەهۆش بوو. چاوێکی پڕنووری هەبوون و ئاکارو کرداری نیشانی دەدا کە پیاوێکی بەئەزموونە. لووتی قەپۆزبەرانی و چەنەگەی پان و بەقەوەتی سام و هەیبەتی پیاوێکی توندوتیژیان پێبەخشیبوو. باب و باپیریشی قازی ببوون. لەوە کە بۆخۆی قازییەو لە بنەماڵەی قازییانیش دا پێگەیشتوە، شانازیی بەخۆیەوە دەکرد. وێنەیەکی قەڵەم کێشی بابی بەجبەی قازییانەوە تەنیا وێنە بوو کە بەدیواری ماڵەکەیەوە هەڵاوەسرابوو.

خەلیل بەگ پاش ئەوەی تەختە کۆن و رزیوەکانی تەختی ژوورەکەی خستە شەقەو تەقەوە، چوو لەسەر قەنەفەیەکی زۆر کۆن کە قازی نیشانی دابوو و رووپۆشێکی کاڵ بووەوەو پواوی بەسەردا درابوو، دانیشت. دیاربوو ئەم تەنیا قەنەفەیەی ئەو ماڵە چەندین ساڵ بە شارو شارۆچکەکان دا گەڕاوە. زۆر جێگای داری قەنەفەکەش مۆریانە کون کونی کردبوون.

"خەبەرو باس چیە خەلیل بەگ، زۆر لەمێژە نەمان توانیوە یەکتر ببینین".

خەلیل بەگ وەڵامی دایەوە:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پڕکاری. مەملەکەت تازە خەریکە سەروسامان پەیدا دەکا. کارەکانمان لەسەر کەڵەکە بوون. هەم کاروباری دەوڵەتی و هەم کاروباری خۆم، دەستێك بەسەر ئەو کێڵگەیەدا بێنین، ئەو زەوییانە کە لەمێژ ساڵە بەیار ماونەوە داچێنین، تەراکتۆرێك و چەند مەکینەی دیکەی کشتوکاڵ بکڕین و ئەو جۆرە شتانە. بەرهەمیش نافرۆشرێ. لۆکە لە عەمبارەکان دا ماوەتەوە کەس نایکڕێ. سندووقی بانکی کشتوکاڵ بە تەواوی بەتاڵە، قرۆشێك بەقەرز نادا. کاتێك ئەو زەوییە بەیارانە دەبینم ئاورم لە جەرگی بەردەبێ. لەشکرێك نەخۆش، دەردەدارو بێکارو برسی و تینوو لەم دەشتەدا بەکوێرەوەری دەژین. لەسەرانسەری ئەم دەشتەدا یەکێك نابینی مالاریای نەبێ. چەندین ساڵە خەڵك لەبرسان گیاوگژ دەخۆن. ئەگەر گیاوگژەکە نەبایە ئیدی کارەسات رووی دەدا. خەڵك وردە وردە لەبەین دەچن. کارەکان بێسەرەوبەرەو تێکەڵ پێکەڵ بوون، نازانین چ بکەین. ئەو یاغییانەش لێمان بوونە بەڵا... تەنانەت بۆ کەیفەو ئیشتیاش هێرش دەکەنە سەر شارۆچکەو گوللەبارانی دەکەن. مورتەزاغا هەقی بوو ئەوەندە بترسێ. دوێنێ حەمەدۆك هاتوەتە ماڵی مەلادۆران ئەفەندی، ئەو، لەم دواییانەدا پیاوێکی راگرتوە بەناوی عەلییەشەل، ویستوویەتی بیکوژێ. مەلادۆران ئەفەندی لەبەری دەپاڕێتەوەو گیانی عەلی نەجات دەدا. پاشانیش حەمەدۆك دەچێتە بەندیخانەو کابرایەك بەناوی مەلافەرهاد ئازاد دەکاو دەیبا. یاوەر فاورق داوای لەمن..."

قازی توورە بوو:

"کاری وا ناکەم خەلیل بەگ! هەرگیز کاری وا ناکەم..."

"بەڵام وەك دەڵێن مەلافەرهاد هیچ گوناهی نەبووە".

"ئەگەر گوناهێکی نەبووە، باشە بۆچی دۆسیەیەکیان بەداوای ئیعدامەوە ناردوەتە لای من. یەقین بزانە کە ناتوانم کاری وا بکەم. ئەمن ناتوانم دادپەروەری بکەمە گەمەی منداڵان. بۆخۆم دەزانم کە تاقیکردنەوەم لەم کارەدا زۆرە، ئەمەش دەزانم کە لەمەولا خەڵکی شارۆچکە نایەڵن ئاسوودە بژیم. ئەمن لە بنەماڵەیەکم کە باب و باپیری قازی بوون. دادپەروەری لەلای من پیرۆزە، بەهیچ جۆر ئالوودەی ناکەم. مەلافەرهاد تاوانبار بوو، بەڵام هەر کە ڕای کرد بێگوناح دەرچوو؟ واز لەم قسانە بێنە خەلیل بەگ. ئەتۆ پیاوێکی بە بەخت کردنی خوێنی خۆت لە نەجات دانی ئەم نیشتمانەدا بەشدار بووی. نەدەبوو کاری وا لەمن داوا بکەی. ئەگەر دادپەروەری عەیب دار بێ زۆر زەحمەتە بتوانین ئەم مەملەکەتە بەسەر پێوە رابگرین. ئەم جەنابی داواکاری گشتییەش هیچ بەردڵی من نەکەوت. چۆن، چۆن، بە بەڵگەداتاشین دۆسیەی پیاوێکی بێگوناح بۆمن دەنێرن، شاهیدان دێنن... خەلیل بەگ زۆریان لێ توورەم... ئەمن دەزانم مەملەکەت تازە خەریکە سەروسامان پەیدا دەکا، زۆر کاری ناڕەواش دەکرێن، بەڵام دادپەروەری شتێکی تازە نیە، بیری دادخوازی و ویژدانی مرۆڤ شتێکی یەکجار لەمێژینەیە. بەداخەوە ئەمن ناتوانم داخوازەکەیان جێبەجێ بکەم. بەو بەڵگەو سەنەدانە کە نیشانی منیان داوە ئەگەر مەلافەرهاد بۆ مەحکووم بوون ببێ مەحکووم دەبێ، ئەگەر بێتاوانیش بێ بە بێتاوان دەناسرێ".

قازی ئەوەندە زبرو توندو بەمتمانەوە قسەی دەکرد کە شەڵاڵی ئارەق ببوو. لێکدا لێکداش بە دەسرۆکەکەی نێوچاوانی خۆی دەسڕیەوە.

قازی ژن گوتی: ئەوەندە تووڕە مەبە ئاغا، خۆت دەکوژی.

ئەمەی گوت و پەرداخێکی ئاو هێناو بە میهرەبانی و دڵدانەوەوە دەستێکی لەپشتێ دا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دیارە توورە دەبم خانم. خەفەت بۆ ئەم مەملەکەتە دەخۆم. دیارە ئەم رۆژانەش تێپەڕ دەکەم... زۆر حەستەم دەبێ. ئەگەر ئەو دێهاتییانە دەبینی کە تاوانێك دەکەن و دەیان هێننە لای من... لە خۆم و لە ئینسان بوونی خۆم شەرم دەکەم".

خەلیل بەگ گوتی: کارێکی زۆر دژوارتان هەیە, زۆر دژوار, خوا کۆمەگتان بکا.

قازی لەحالێك دا دەم و چاوی داگیرسابوون گوتی:

"زۆر دژوار, ئێستا ئەگەر ئەمن بەپێی ئەو بەڵگەو شاهیدانە کە نیشانم درابوون مەلافەرهادم مەحکووم کردبایە تەگبیر چ بوو؟ ئێستاش هەرخۆیان هاتوونە لای من و دەڵێن ئەو بێگوناهە. ئەمن تەگبیرم چیە؟ ئەمن پیاوی قانوونم, باب و باپیرم قازی بوون. ئاشکرایە کە ناڕەحەت دەبم. خەلیل بەگ... وەزعی من تێدەگەی؟ ئەگەر هەستی دەروونیی ئینسانەکان بێدەنگ بکەین, رێزو حورمەت لەنێو ئینسانەکان دا لەبەین دەچێ. وەختێکیش لەنێو خەڵك دا رێزو متمانە لەنێو چوو, ئینسانەتی و زۆر شت لەدەست دەچن, ژیان بێتام دەبێ".

قازی دەرهەڵ ببوو و یەك تەکان قسەی دەکرد.

"وەختێك ئێمە خەریکین نیزامێکی تازە دادەمەزرێنین, دەبێ زۆر دادپەروەر بین".

ئەمجار سەری هەڵبڕی و بەشێوەیەکی سەیر تەماشای تاشکەن خەلیلی کرد:

"باشە ئێستا مەلافەرهاد دەیەوێ یاغی بێ؟"

خەلیل بەگ گوتی: ڕەنگە.

زۆر بەخۆدا شکابووەوە, نەیدەزانی چ لەدەستەکانی بکاو لە کوێیان دانێ. ماوەیەك دەستی دە کەلەکەی نان, تاوێك لەبن باخەڵی گرتن و تاوێکی دیکە دەنێو ڕانی خۆی نان.

"ئێستا ئەگەر ئەو پیاوە یاغی بێ و بیهەوێ ئەو دادپەروەرییەی لە ئێمەی نەدی بۆخۆی جێبەجێی بکاو دێهاتییەکانیش وەك حەمەدۆك بیگەیەننە پلەو پایەی پیاوچاکان ئێمە تەگبیرمان چیە؟ دەڵێن ئەو پیاوە ناهەقیەتی؟".

"ئەم پیاوە دەبێتە چەتەو بۆخۆشی لە خوێنخۆرەکانە".

"ئەگەر ئێمە رابگەیەنین بێگوناهە... دیارە بەوحاڵە وا دێتە بەرچاو کە بێگوناهیشە, دیسان هەر درێژە بە یاغیگەری دەدا؟".

"کەس نازانێ, بنیادەمە, لەوانەشە لەهیچ حاڵەتێك دا چەتەیی نەکا".

قازی ئاوێکی دیکەی خواردەوەو لەگژ فکران ڕاچوو. پاشان پێکەنی:

"پیاو سەر لەکاری بنیادەم دەرناکا. ئەوی راست بێ بەزەییم بەو یاوەرەدا دێ. لێرە لەنێو ئەو هەموو چەتەو سەربازە راکردووە خۆڕاییان کردو, حەیواناتی ئەم شارۆچکەیەش سەربار.. خەلیل بەگ ئەمانە بۆ چووکترین قازانجی خۆیان هەموو کارێك دەکەن. ئەویش هەتا توورە دەبێ و دەکەوێتە تەنگانەوە, رقی خۆی بە دێهاتییەکان دەڕێژێ, وەختێك دێهاتییەکان دێننە لای من و چاوم پێیان دەکەوێ, لەداخان وەختە بتەقم".

تاشکەن خەلیل هەستایە سەرپێ, ئەویش ئارەقی کردبوو:

"تەنانەت هێرشیان کردە سەر شارۆچکەش, سێ شەوان دایانە بەر دەسڕێژ, وەزعمان زۆر خەراپە".

قازی گوتی: زۆر خەراپە, خوا کۆمەگتان بکا.

لە شارەوانی, پیاوماقووڵانی شارۆچکەو قایمەقام و سەرۆکی شارەوانی چاوەڕوانی تاشکەن خەلیل بوون.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرۆکی شارەوانی کە کەوش درووپەکی کۆنەکارو لەمێژینە بوو و ددانی زێڕی لەدەم دا بوون, بە دوای تاشکەن خەلیل دا دەهات کە لە ڕێگادا تووشی بوو:

"چ بوو؟".

"دەتەوێ چ بێ؟ سەرۆك دەستی کرد بە بۆڵەو پرتەو هەرچی بەدەمی دا هات گوتی. بەڵام مەلافەرهادی بە بێگوناح دەناسێ".

موڕتەزاغا گوتی:

"زۆریش پێویست نیە, مەلافەرهادێك لەگۆڕێ دا نەبووە. نە کەوتوەتە بەندیخانەو نە لە بەندیخانە هاتوەتەدەر. کەس ئاگای لەم مەسەلەیە نیە. ئەم مەسەلەیە تەنیا... کەسیش هێرشی نەکردوەتە سەر شارۆچکە. ئەو تەقەیەش تەقەی ئەو جەندرمانە بووە کە لەگەڵ چەتەکان تێك هەڵچووبوون. ئەم مەسەلەیەمان ئەمڕۆ بۆ دەرکەوت و بڕایەوە".

ئەمجار ئاوڕی دایەوە سەر مەلادۆران و دەستی لەسەر شانی دانا.

"ئەو کەسەی هاتبووە ماڵێ تۆش حەمەدۆك نەبوو. وانیە؟".

"حەمەدۆك نەبوو".

"حەمەدۆکیش هەر ئەم ڕۆژانە دەگیرێ و لەم بگرەو بەردەیەدا لەگەڵ مەلافەرهاد لەدار دەدرێ. ئێستا بزانین کاکە زولفۆمان دەڵێ چی".

"ئەمن یەکێکم دیوەتەوە کە هاوڕێی سەردەمی چەتەگەریی حەمەدۆك بووە, ناوی جەبارە. بە جەبارەدرێژ بەناوبانگە. لەگەڵ حەمەدۆك لەکێوان بوو کە فەرمانی لێبووردن دەرچوو, ئەویش هاتەوە دەشتێ. هەر بەڕێکەوت بەم مەسەلەیەم زانی. لە کێڵگەکان دا کار دەکا پیاوێکی کەم دوێیە, کاری بەکاری کەس نیە. دێهاتیەکان دەڵێن پیاوێکی ئازاو بەشەرەفە, ئەو حەمەدۆکی کردوەتە حەمەدۆك. ئەمن بیرم کردەوە ئەوی بنێرینە لای حەمەدۆك کە بڵێ دیسان دەیەوێ یاغی بێتەوە. ئەویش فریو دەخواو پاشانیش شەوێك لێی دا بیکوژێ. بە یاوەرم گوت قبووڵی نەکرد. دەڵێ ئیللان و بیللان حەمەدۆکی هەر بۆخۆم دەگرم و هەر بۆخۆم دەیکوژم..."

موڕتەزاغا گوتی:

"باشە, ئەگەر هات و پێش ئەوەی یاوەر بیکوژێ ئەو حەمەدۆکەی هێرشی کردوەتە سەر شارۆچکە, گرتووی لە بەندیخانە رفاندوەو زەماوەندی لەگوندی وایوای وەڕێ خستوە, هات یەك بەیەك لە ئێمەی داو هەموومانی کوشت, تەگبیر چیە؟ با بەکۆمەڵ بچینەوە لای یاوەرو قانیعی بکەین".

"ئەمن زۆرم تکا لێکرد".

سەرۆکی شارەوانی گوتی:

"ئەو منی خۆش دەوێ, لە قسەی من دەرناچێ".

قایمەقام گوتی:

"گەلاڵەی جەباری لە هەمووان ئاسانترە. یاوەر دەبێ ئەو نەخشەیە قبووڵ بکا. باشە ئێوە لە جەبارتان پرسیوە, رازیە؟ وەك دەڵێن زۆر پیاوە, کەسێکی وا رەفیقی خۆی دەکوژێ؟"

زولفۆبەگ قاقا پێکەنی:

"لێم نەپرسیوە, بەڵام قبووڵی دەکا. ئەمن وادەکەم قبووڵی بکا. سێ منداڵی سەروپێچکەی هەن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورِتەزاغا بەدڵنیاییەوە گوتی:

"ئەوەندە بەسە ئێوە یاوەری رازی بکەن، ئەمن جەباری قانیع دەکەم. ئەمنیش هێندێ شتم لەبارەی جەبارەوە بیستبوو".

بڕیاریان دا سبەینێ بەیانی قسە لەگەڵ یاوەر بکەن.

وەسبەینێ ڕا بەیانی زوو قایمەقام، سەرۆکی شارەوانی و تاشکەن خەلیل لە شارەوانی خڕ بوونەوەو چوونە لای یاوەر. یاوەریش دوای هێندێك خۆگران کردن سەرەنجام رازی بوو. تاشکەن خەلیل ئەو کومیتەچییە کۆنەکارە گوتی:

"جەنابی یاوەر، ئێمەش ئەو چاکەیەی جەنابتانمان لەبیر دەمێنێ و بۆت قەرەبوو دەکەینەوە".

"باشە چۆن؟"

"ئەگەر جەبار بیکوژێ، ئێمەش بە ئەنکەرەو ئەدەنەو هەموو دنیا رادەگەیەنین کە ئەتۆ حەمەدۆکت کوشتوە".

قایمەقام گوتی: فکرێکی یەکجار باشە.

سەرۆکی شارەوانی کە پیاوێکی بەڕاپەڕ بوو هەستایە سەرپێ. دەستی یاوەری گرت و باوەشی پێدا کرد:

"جەنابی یاوەر، لە ئێستاوە پیرۆزباییت لێدەکەم. ئەتۆ چ بۆخۆت حەمەدۆکی بکوژی و چ بەم نەخشەیە ببیە هۆی کوژرانی، لە هەردوو حاڵەتەکەدا شانازییەکە بۆخۆتە".

"ئەمن ناتوانم ئەم پێشنیارە قبووڵ بکەم. ئەمە کەڵەکبازییە... ئەم پیاوە دەبێ لەنێو بچێ، جا هەرکەس دەیکوژێ، با بیکوژێ. بەڵام زۆرم حەز دەکرد بۆخۆم بم کوشتایە. ئەو زۆری گاڵتە بە غیرەت و ئابڕووی من کرد. پێم خۆش بوو گرتبام، قسەم لەگەڵ کردباو دوایە کوشتبام. تەمەنی لاویم لەسەر وی دانا. چ بکەین ئێستا دەبێ بە نەخشەو ناپیاوی بیکوژین. چارەیەکمان نیە... ئەمن هەرگیز نەم دەویست ناپیاوی لەگەڵ دوژمن بکەم. تەنانەت لەگەڵ دوژمنی بێئەمانی گیانیشم".

"جەنابی یاوەر زۆرت سوپاس دەکەین".

"پیاوێکی جێگای رێزو حورمەتی".

"مورِتەزاغا قسە لەگەڵ جەبار دەکاو قانیعی دەکا".

یاوەر هەناسەیەکی هەڵکێشاو بە روخسارێکی خەفەتاوییەوە گوتی:

"ئیشەڵڵا قبووڵی ناکا. ئەمن رازی نیم رەفتاری وا لەگەڵ گەورەترین دوژمنیشم بکەم کە بەدەستی نیزیکترین دۆستی خۆی بیکوژم. چ بکەم چارەیەکم نیە. زستان خەریکە دادێ. دەرەتانی عەمەلیات نیە، هەموو کەسیش چاوەڕوانە کە ئەمن زۆر زوو لەنێوی بەرم. ئەمن نازانم بۆچی هێندەی لێ دەترسن".

تاشکەن خەلیل بەگ قسەکەی پێ بڕی و گوتی:

"دەترسێین جەنابی یاوەر، ئەمنیش بەرە بەرە خەریکە لێی بترسم".

"ئەتۆش؟".

"بەڵێ ئەمنیش جەنابی یاوەر!"

"ئیشەڵڵا جەبار قبووڵی ناکا. ئەمن ئەو دێهاتییانە لەنیزیکەوە دەناسم. جەبار بەناچاری قبووڵی دەکا، لەترسان، سێ منداڵیشی هەن".

"جەنابی یاوەر دڵ لەدڵ مەدە، ئاکامی کارەکە خۆشحاڵت دەکا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یاوەر هەتا پلیکانەکان لەگەڵیان چوو.

"گوێت لـێبوو وەکیل باشی عاصم؟"

"بەڵێ, جەبار قبووڵی دەکا؟"

"ناچاری دەکەم".

"جەبار سەر دەکەوێ؟"

"زۆر باشی دەناسم. لەقەدەر خۆی پیاوێکی زۆر باشە, پیاوێکی پیاوە. وەختێك خۆی تەسلیم کردەوە هەمیشە ناڕەحەت بوو, دەیگوت: حەمەدۆکم لەو چیایانە بەجێ هێشتوەو هاتوومەوە. نەیدەتوانی تەحەممول بکا, زۆر لەوە ناڕەحەت بوو کە هاوڕێیەکەی لەچیا بەجێ هێشتوەو هاتوەتەوە. ئەمن زۆرم هەوڵ دا دڵخۆشیی بدەمەوە. وەك دەڵێن لەلای زولفۆ کرێکاری دەکا ها؟ لەوانەشە بتوانێ حەمەدۆکی بکوژێ".

"یانی نیزیکترین هاوڕێی خۆی... ئەی کە ئەم دێهاتییانەی ئێمە..."

"بەشی زۆری ئەم جۆرە یاغییانە بەدەستی هاوڕێکانی خۆیان..."

"هاوڕێیەتی... چما هاوڕێیەتی لەگیانی بنیادەمیش بەنرختر نیە؟ لەوانەشە جەبار بچێ و پاش ئەوەی هەموو شتێکی بەحەمەدۆك گوت ڕەگەڵ دەستەکەیان بکەوێ".

"ڕێی تێدەچێ..."

"ئەگەر وای لـێبێ زۆر خۆشحاڵ دەبم".

وەکیل باشی عاصم گوتی: ئەمنیش هەروا.

"چۆنە پێش ئەوەی جەبار پچێتە لای و حەمەدۆکیش خۆی ئامادە بکا دەست بە عەمەلیات بکەین..."

"زستان لەڕێ دایە, لە تووڕووسیش بارین دەستی پێکردوە".

"گوتت چەند کەسی لەگەڵن؟".

"وەك فەزلی دەڵێ سێ کەس بوون".

"هەتا بەهارێ دەستەکەی تەواو دەکا".

"هەتا ئەوان خۆیان ڕێك و پێك دەکەن, ئێمەش خۆمان ساز دەکەین".

"ئەدی جەبار؟"

وەکیل باشی عاصم گوتی:

"مەعلووم نابێ, ئەگەر سەر نەکەوت جەنازەکەی دێتەوە".

"بەفکری تۆ حەمەدۆك نیزیکترین هاوڕێی خۆی دەکوژێ؟"

وەکیل باشی عاصم گوتی: بەڵێ دەیکوژێ.

زولفۆ هەر ئەو ڕۆژە یەکێکی نارده کێلگە بۆئەوەی جەباری لەگەڵ خۆی بێنێ. قەرار وابوو موڕتەزاغا قسە لەگەڵ جەبار بکا.

موڕتەزاغا لەحاڵێك دا بەخۆشحاڵییەوە دەستی ڕێك دەخشاندن دەیگوت:

"ئەگەر, ئەگەر جەبار لەژێر ئەم کارە بچێتە دەرێ, ڕێگایەکی کاریگەری دیکەم هەیە, ئەویش چۆن ڕێگایەك, کوژرانی حەمەدۆك بە جێی خۆی, ریسی هەموو یاغییەکانی ئەم چیایانە دەکەمەوە خوری.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەڵام ئەوی راست بێ، زۆرم متمانه به جەبار نیه. کوڕه ئەم زولفۆیەی دەڵێم، ئەم زولفۆیه. ئەگەر لەم چوکووراوایه کەسێك هەبوو داوی بادا، ئەمن ڕیش و سمێڵی خۆم لەبن ڕا دەتاشم".

بەبێسەبری چاوەڕوانی جەبار بوو، زۆری مەراق بوو بزانێ ئەو چۆن پیاوێکه. وەختێك خۆی تەسلیم کردەوه ئەوی له مەقەری جەندرمه لەنێو یاغیەکانی دیکه دیبوو. چون دەیان گوت رەفیقی حەمەدۆکه، نەختێك زیاتر له قەڵافەتی ورد ببووەوه. ئەمه رووداوی زۆر لەوەپێش بوو لێڵ و تاریك پیاوێکی وەبیر دەهاتەوه زۆر کەڵەگەت که دوولا هاتبووەوەو گرمووله ببوو و له قوژبنێك هەڵکوشمابوو.

"یاوەر زۆر ناڕەحەت دەبێ".

مورتەزاغا بەپێکەنینەوه گوتی:

"با ناڕەحەت بێ. لەجێدا کارەکه پێوەندیی بەوەوه نیه، ئێمه جەباری دەنێرین. تەنانەت پێویست نیه هیچیشی پێ بڵێین. یاوەر با بچێ کاری خۆی بکا، نەیەڵێ حەمەدۆك هێرش بکاته سەر شارۆچکه، چما حەمەدۆك بەهەر جۆرێك بکوژرێ ئەو بەرپرسه؟ ئەو یاوەره دەست و پێ سپیه دیسان دەبێ شوکرانه بەنێوچاوانی ئێمه ببژێرێ. دەبینی جەبار یان کەسێکی دیکه حەمەدۆکی دەکوژێ و شیرنیەکەش ئەو وەری دەگرێ. ئەگەر جەباریش ئەم کارەی لەدەست نەیه، ئەمن یەکێکم هەیه، یەکێك هەیه حەمەدۆکی وەك ئاوێ دەخواتەوه، بەڵام جارێ لەبەر نەخشەیەکی زۆر وردو هەڵسەنگێندراو ناوەکەی بەکەس ناڵێم. وەختێکیش ویستم ئەو کەسه بنێرم حەمەدۆکی بکوژێ، نه بەکەس دەڵێم و نه هیچ شتێك له کەس دەپرسم و نه ئیزن له یاوەر فارووقی بەڕێز وەردەگرم. ئێستا با جەباری تاقی بکەینەوه. هەتا مەقاش هەبێ پۆلووی بەدەستی هەڵناگرم. ئەمن جارێ ئەو زاتەی تووشی ئەزیەت ناکەم. چونکه ئەو پیاوێکی ئازاو نەترسه که شارۆچکه هەمیشه پێویستیی پێی هەیه. لەهەر چەرخێك دا تەنیا یەك پیاوی وا له چوکووراوا، له هەموو تووڕووس و چیاکانی "هەزارەگا" پەیدا دەبێ. ئەمن لەمانه دوو کەسم هەن. دوو بازی ڕاوکەر..."

تاشکەن خەلیل بەپێکەنینەوه گوتی:

"ئێستا دەزانم ئەتۆ بۆ گۆڕاوی و بۆچی لەبنانگوێیان پێدەکەنی. هیچ له حەمەدۆکیش ناترسی. حەمەدۆك وەك مێشووله لەنێو دەستمان دایه".

مورتەزاغا تێی ڕاخوری:

"کوڕم زولفۆ فکرت لەکوێیه؟ گومانی تێدا نیه که حەمەدۆك وەك مێشووله لەدەستی خۆمان دایه. پێت وایه ئەمنیش عەلی سەفابەگم. حەمەدۆك بۆمن لەخواردنەوەی قومه ئاوێکیش ئاسانتره... ئەو لەلای من هێندی مێروولەیەکیش قیمەتی نیه. چما ئەو کێیه؟ دێهاتیەکی پێخواس و قوون ڕووت، منداڵێکی هەتیو... هەزار چەتەی وا لەلای ئێمه قیمەتی پووشکه کایەکیان نیه. کۆماری بەڕێزی تورکیەش دوو قسەی حیسابی لەگەڵ ئەو دێهاتیانه دەکا که پشتیوانی حەمەدۆکن، هەروەها لەگەڵ جەنابی یاوەریش..."

دەیەویست بڵێ لەگەڵ عارف صائم بەگیش، بەڵام بێدەنگ بوو.

بەپێی خەبەرێك که بەرگوێی مورتەزاغا کەوت، ئەو دەنگۆیه که عارف صائم بەگ دەیەوێ مستەفا کەمال پاشای بکوژێ وەك تۆپ له هەموو وڵات تەقیبووەوه. ئەو قسەیه که ئەو، بێ لێکدانەوه بەسەر زمانیدا هات هەنگامەی لەنێو خەڵك دا وەرێ خست. تەنانەت ئەدەنەو ئەنکەرەو ئەستەمبوولیشی شڵەقاندبوو. گەورەپیاوانی ئەنکەره له مەجلیس، له بەزمی ئارەق خواردنەوەو له مەکتەبی رۆژنامەکان دا هەر باسی ئەو قسەیەیان دەکرد. له شارۆچکەش خەڵك به مەسەلەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پیلانی کوشتنەکەیان زانیبوو. بەڵام کەس راست و ڕەوان باسەکەی بەدەم دا نەدەهات, لەوانەشە راست بێ, هیچ شتێك لەخۆوە ناگوترێ. خۆ موڕتەزاغا نەیدەتوانی مەسەلەیەکی وا گرنگ لە ورگی خۆی دەربێنێو... بێ و نەبێ ئەم خەبەرە بە گوێی مستەفا کەمال پاشاش دەگاتەوە. جا ئەودەم وەرەو سەیری حاڵو باڵی زولفۆی بکەو وەرە بڕوانە قەڵافەتی عارف صائم بەگ قارەمانی نیشتمانی! پەت لەمل داو تابلۆ بەسنگی دوو هاوڕێی لەمێژینەی پاشاوە, عارف صائم بەگ و زولفۆ...

زولفۆ چەند جار ویستی قسەیەك لەزمانی موڕتەزاغا دەرکێشێ, بەڵام ئەو هەروا بزانە هیچی نەبیستوە, قسەکەی دەبردەوە لایەکی دیکە. ئەو دەیزانی رۆژێك لە رۆژان زولفۆ راست و رەوان ئەم باسەی لەگەڵ دەکاتەوەو هەر لەئێستاوە لەوە دەترسا.

موڕتەزاغا هەر کە چاوی بەجەبار کەوت, دڵی ئاوی لێنەخواردەوە. پۆتینێکی پێستەبزن لەپێدا, پانتۆڵێکی رەشی کاڵ بووەوە لەبەرداو کڵاوگەڕگەڕییەکی لێوشکاو بەسەرەوە, بە روخسارێکی سیس و شەرماوییەوە, بەچەشنێك کە لەشەرمان چاوی لەچاوی کەس نەدەکرد.

بەیانی زۆر زوو بوو کە جەبار چووە باڵەخانەکەی موڕتەزاغا. لەدڵی خۆیدا گوتی ناکرێ لەسەر رواڵەتی هیچ کەس داوەری بکەین, کاڵەك بەڕەنگی نیە, هەر کراسە مەردی خۆی تێدایە. بە رووخۆشییەوە وەری گرت و فەرمانی دا بەرچایی بۆ بێنن. جەبار لەسەر قاوڵتی گێژو سەرسوڕماو بوو.

لەکاتی چاخواردنەوەو لە وەختی هەڵگرتنی پەنیرو زەیتوون دا جارێکیش سەری هەڵنەبڕی تەماشای بکا. دەستی دەلەرزین. هەر دەستیشی لە رۆنەکەرەو هەنگوینی سەر سفرەی قاوڵتی نەدا.

"بەڵێ جەبارەفەندی, وادیارە ئەتۆ رەفیقی حەمەدۆکی؟"

جەبار ناڕەحەت بوو, بەخۆدا شکایەوە, ویستی قسەیەك بکا بەڵام بێدەنگ بوو.

"وەك دەڵێن ئەتۆ لەچیا لەگەڵ حەمەدۆك بووی, پێکەوە دەستتان بەچەتەیی کردوە".

"پێشتر ئەمن لەگەڵ دەستەی دۆردووە شێت بووم. وەختێك دۆردووە شێت کەریم ئۆغلیی دارکاری کرد... کەلوپەلی نێو ماڵەکەی برد, ئەمن و نایب رەجەب لێی جیا بووینەوەو رۆیشتین و ڕەگەڵ حەمەدۆك کەوتین. هەتا کاتێك کە نایب رەجەب لە ئاکچاساز مرد, لەگەڵ حەمەدۆك بووین".

"هەر دوو کەس بوون؟"

"دوو کەس..."

"ئەتۆ بۆچی ببوویە چەتە؟"

"ئەو کابرایە زۆری لەدایکم دا... کە دایکم مرد... هەر بۆیە..."

"ئەی پاشان؟"

"پاشان کە لێبووردن دەرچوو, وازم هێناو هاتمەوە. حەمەدۆك لەچیا مایەوە, لەوێ مایەوەو دوایە عەبدیخانی کوشت, پاشانیش ون بوو و ناوی لە کوولەکەی تەڕیش دا نەما. لەنەکاو گوتیان عەلی سەفای کوشتوە. پاش ئەوەی لێی جیا بوومەوە نەم دیوەتەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا حەمەدۆك لە چیایە, دوێنێش هێرشی کردوەتە سەر شارۆچکە. دەیەویست عەلیەیشەلی بکوژێ, مەلادۆران ئەفەندی بە تکاو پاڕانەوە لێی ئەستاندوەتەوە. ئەتۆ هیچ دەزانی حەمەدۆك چ دوژمنایەتیەکی لەگەڵ عەلیەیشەل هەیە؟".

"دەزانم, حەمەدۆك بۆخۆی پێمی گوت".

"مەسەلە چ بوو؟".

"وەختێك حەمەدۆك خەجیجی هەڵگرتوە, عەلیەیشەل دوای شوێنەکەی کەوتوەو دەگیری خستوە, حەمەدۆکیش لەسەر ئەوە چووەو یاغی بووە. دایەحۆریەك هەیە ها... بە حەمەدۆك دەڵێ: ئیللان و بیللان دەبێ عەلیەیشەلی بکوژی. ئەویش قەت ناتوانێ دڵی دایەحۆری بشکێنێ..."

"حەمەدۆك چۆن پیاوێکە, زۆر ئازاو بەغیرەتە؟"

"ئازاو بەغیرەتیش بوو بەقسە, ئەو بکەوێتە نێو ئاگر خۆی دەردێنێتەوە, هەر ئەوەندە بەسە ئەو نوورەی لە چاوەکانی دایە جارێك ببریسکێتەوە".

"چ بریسکانەوەیەك؟".

"ئەمەیان ئیدی نازانم. وەختێك رقی هەستێ و بیەوێ کارێك بکا, لە چاوەکانیدا نوورێك بە ئەندازەی نووکە دەرزیەك دەبریسکێتەوە. وەختێك ئەو نوورە دەدرەوشێتەوە ئیدی کەس ناتوانێ پێشی بگرێ".

"زۆر زرینگ و ئاقڵە؟".

"زۆر ئاقڵە, بەڵام وەك منداڵێکیش باش و میهرەبانە. نەختێکیش زرینگە, ئەو تەنانەت مێروولەیەکیش ئازار نادا, متمانەش بە هەموو کەس دەکا, گوتم وەك منداڵێك وایە".

"ئەتۆ زۆرت خۆش دەوێ؟".

"پیاو رەفیقی خۆی خۆش ناوێ؟".

مورتەزاغا چاوی بریە چاوی جەبار. جەبار چاوی لێ وەرنەگێڕا. چەند لەحزەیەك ئاوا لە چاوی یەکترەوە ڕامان.

"ئەتۆم بۆیە بانگ کردوەتە ئێرە کە ئەتۆ... ئەتۆ... ـ جەباری هەڵدەسەنگاند ـ ئەتۆ دەبێ حەمەدۆکی بکوژی".

جەبار وەك چاوەڕوانی ئەم پێشنیارە بێ, رەنگی تێك نەچوو, قسەیەکیشی نەکرد.

"حکوومەت زۆر بە حەمەدۆك قەڵسە, عیسمەت پاشا لە ئەنکەرەو گەورە گەورەکانی دیکە زیکرو فکریان ئەوەیە کە حەمەدۆك لەبەین بچێ. ئێمەیان لێرە زۆر خستوەتە تەنگانەوە, وەختێك ئێمەش لە پیاوێکی ئازاو نەترس دەگەڕاین کە حەمەدۆکی بکوژێ, زولفۆبەگ تۆی نیشان دا. ئەمنیش گوتم: باشە, با شانازیی کوشتنی حەمەدۆك بەنسیب باشترین دۆستی خۆی بێ. گوتم رەوای هەق نیە پیاوێکی ئازاو جوامێرو باش و رەفیق دۆستی وەك حەمەدۆك کە دڵێکی وەك دڵی حەزرەتی عەلیی هەیە, بەدەستی پیاوێکی بێناوونیشان بکوژرێ.

پیاو دڵی بەوە ڕازی نابێ پیاوێکی خەراپ کەسێکی وەك حەمەدۆکی بکوژێ. حەمەدۆك درەنگ یان زوو هەر جۆرێك بێ دەکوژرێ. ئەتۆ تا ئێستا دیوتە یاغیەك, یاغیەکی وەك حەمەدۆك بە گوللە نەکوژرێ؟"

جەبار گوتی:

"سەرم لێ دەرناچێ, ئەو, قەرار بوو پاش کوشتنی عەبدیخان ئیدی چەتەیی نەکا. وەختێك بیستم عەلی سەفای کوشتوە باوەڕم نەکرد".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەموو کەس دەزانێ ئەو عەلی سەفای کوشتوە".

"باوەڕم نەکرد, ئەو بە عەبدیخانەوە ماندوو بوو, قەرار وابوو پاش کوشتنی وی ڕابکاو بڕوا. ئەمن پێم وابوو کەسێکی دیکە, یەکێك کە دوژمنایەتیی لەگەڵ عەلی سەفا هەبووە, کابرایەکی دێهاتی ئەوی کوشتوەو بەسەر حەمەدۆکیان دا هێناوە. ئەمن وای بۆ دەچووم".

"عەلیەیەشەلێك هەیە ها, ئێستا لەلای مەلادۆران ئەفەندییەو پێشتریش لەلای من بوو..."

"بیستوومە".

"ئەتۆ ئەویش دەناسی؟"

"دەیناسم".

"ئەو عەلیەیەشەلە وەختێك حەمەدۆك عەلی سەفای کوشتبوو, بەچاوی خۆی چاوی لێبووو".

بۆ یەکەم جار لە روخساری جەباردا گۆڕانێك بەدی هات, سەرسوڕمانێکی ئاشکراو جۆرێك کە پیاو تێی بگا.

ئەم حاڵەتە لەبەرچاوی موڕتەزاغا ون نەبوو.

"ئێستا حەمەدۆك لەکێوپارەیە. گومان لەوەدا نیەو خەریکی چەتەییشە. پیاوان دەکوژێ و خەڵکی رووت دەکا".

جەبار بە باوەڕێکی پتەوەوە گوتی:

"ئەو هەرگیز سەربەندەنان ناگرێ و خەڵکی رووت ناکا".

"لەپێش دا باسی ئەوە دەکرا کە عەلیەیەشەل یان رۆستەمە کوردە یان یەکی دیکە بنێرین حەمەدۆکی بکوژێ, زولفۆبەگ ناوی تۆی برد. ئەمنیش گوتم لێوەشاوەترین پیاو بۆ کوشتنی حەمەدۆك خۆیەتی. بڕوانە, ئەمن پیاوێکی شەڕکەرم. راستەوڕاست, قسە دەکەم, ئاشکراو پاك کردە. باش گوێت بکەوەو گوێ لە قسەکانم بگرە. لەگەڵ زولفۆو ئاغاکانی دیکە قەرارو مەدارم داناوە, هەر کە حەمەدۆکت کوشت کێڵگەیەکی سێسەد هێکتاریت لە هەرکوێ پێت باش بێ دەدەینێ. خانوویەکیشت بۆ دروست دەکەین. لەنێو خۆمان دا دراوێك کۆ دەکەینەوەو دەت دەینێ. پارەکەت لەلای مەلادۆران ئەفەندی دادەنێین. کە حەمەدۆکت کوشت دێیەوەو دەچی پووڵەکەت وەردەگری. دنیایە, ئەوە خوایە ئەگەر ئەتۆ نەت توانی حەمەدۆکی بکوژی و ئەو تۆی کوشت, هەموو پارەو کێڵگەو مێڵگەکەو هەموو ئەو شتانەی بەڵێنم داوە بە ژن و منداڵەکەت دەگەن. ئەگەر ئەتۆ داواکەمان قبووڵ نەکەی لەسەر ئەو خەراپەیە کە دەرهەقی ئێمەو حەمەدۆکی دەکەی نایەڵین لە چوکووراوا دانیشی. لە پێش دا زولفۆ لە کێڵگەکەیت دەردەکا, پاشانیش لەم دنیایەدا لە هیچ کوێ جێت نابێتەوە. چونکە دەستی ئێمەو دەستی حکوومەت هێند درێژە دەگاتە عەرش. بچیە هەر کوێیەك دەت بینینەوە. رەنگە بڵێی ناتوانن هیچم لێبکەن... دەبێ بڵێم کە دەتوانین, کوشتنی کابرایەك بەسەر تۆدا دێنین. یان ئەوەتا دەچیە کێوان و رەگەڵ حەمەدۆك دەکەوی, کە ئەودەمیش یان بە گوللەیەك دواییت دێ یان دەکەویە بەندیخانەو دیدار ئاخرەتی منداڵەکانت دەبی و دەمری. لەوانەشە لە مەیدانی شارۆچکە لەدارت دەن".

وەختێك موڕتەزاغا لەقسەکەی بووەوە جەبار وەك مردووان رەنگی زەرد هەڵگەڕاو کەوتە بەر دەست و پێیانی:

"ئەمەم لەگەڵ مەکە ئاغا, ئەو کارەی مەکە, رەحمم پێ بکە, بە حەمەدۆکیم بەکوشت مەدە".

"ئەو بەچی ڕا دەزانێ کە ئەتۆ بۆچی چوویە لای. بڵێ وەختێك بیستم ئەتۆ چوویەوە چیا ئەمنیش یاغی بوومەوە. ئەویش باوەڕ دەکا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەو من دەناسێ، ئەو باوەڕ ناکا. ئەو دەزانێ کە ئەمن ئیدی هەرگیز چەتەیی ناکەم. ئەویش دەزانێ کە بۆ کوشتنی چووم. ئەمەم لەگەڵ مەکە، منداڵم وردن، بەزەییت پێم دا بێ".

"تەواوە! قسەیەکی دیکەم نیە. حەمەدۆکم لەتۆ دەوێ. هەم خەڵکی شارۆچکەو هەم حکوومەت ئەم شانازییەیان بە شیاوی تۆ زانی... بێدەنگ بە. تفەنگی خۆت هەڵگرەو روو لە چیا بکە... هیچ کەس نابێ بزانێ کە ئەتۆ هاتوویە ئێرەو پێکەوە قسەمان کردوە، ئۆغرت خێرو غەزات پیرۆز".

هەرچی جەبار هاواری کرد، هەرچەندی پاڕایەوەو لالایەوەو تکاو ڕەجای کرد، موڕتەزاغا نە کەم نە زۆر قسەی نەکرد. ببوو بە پەیکەرێکی بەردین.

سەرەنجام جەبار گوتی:

"دە ڕۆژم لێ راوەستن، فکری لێ دەکەمەوەو چارەیەك دەدۆزمەوە".

"هەوڵ مەدە دووبارە بچیەوە چیاو یاغی بی. خوا دەزانێ لەبەین دەچی".

جەبار بەناڕەحەتییەوە پێکەنی و گوتی:

"ئێمە چی و چەتەیی چی".

بەو بەژنە زۆر کەڵەگەتەیەوە هەستایە سەرپێ. هەروا لاتری دەبردن.

"پازدە رۆژت مۆڵەتە بیر بکەوەو رێگاچارەیەك بدۆزەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گوندی مەلادۆران لەپشتی ئەو چیا دوورە سەرسەوزانە, لە بەلاوەترین قوژبنی دۆڵێکی تەنگ و قووڵ و پڕ بەردەڵان و لێڕەوار هەڵکەوتبوو. نێوانی ئەو گوندە لەگەڵ نیزیکترین ئاوەدانی ڕۆژەڕێیەك و لەگەڵ نیزیکترین شارۆچکە سێ ڕۆژەڕێ بوو. چۆمێکی باریك کە لەچیا حەستەمەکانەوە دەهاتەخوار ئەو دێیەی لەگەڵ دنیا گرێ دەدا. حەوت مانگی ساڵ پێوەندیی ئەو گوندە لەگەڵ دنیای دەرەوە بەتەواوی دەپچڕا! خەڵکی ئەو دێیە کێڵگەیان نەبوو, لەنێوان شاخ و بەردەکان دا پارچە زەوییەکی چووکیان دەدیتەوەو, بە پاچ دەیان کێڵاو دایان دەچاند. بزنێکی زۆرو کەمێك مەڕیشیان هەبوو. گاوگۆلیان هەر نەبوو. لەو ڕێوبانە سەختەدا لە ئێستر بەولاوە هیچ بارەبەرێك بەکار نەدەهات. وەختێك دۆران لەدایك بوو تەعامی سەر سفرەیان کوولەکەی زۆرو نانی کەم بوو. دۆی ترش و تۆراغی سەگباب خێو لەو خواردەمەنیانە بوون کە ئاواتی بوو بیان بینێ. هەتا تەمەنی دوازدە ساڵی لەڕو لاوازو مردەلۆخە بوو. جووتێك چاوی هەڵمساوو دەم و چاوێکی کزو تاوەسووتی هەبوون. لەبەر لاوازی لاقەکانی تێك دەئالقان.

لە یەکەم شەڕی جیهانیدا دێیەکەیان روخساری خەڵکی غەریبەی دی. بەشێك لەو خەڵکە نۆجوان بوون و تازە خەتی سمێڵیان دابوو, هێندێکیشیان پیاوی وەنێوکەوتوو بوون. ژمارەیەکیان چەکیان پێ بوو, بەشێکیشیان بێچەك بوون. دەستەیەك لەوان رووت و رەجاڵ بوون و دەستەیەکیش گیرفانیان پڕ لە سکەی زێڕ بوو, جلکی جوانیان لەبەردا بوو, چەکمەی تروسکەداریان هەبوون و زنجیر سەعاتی زێڕیان وەبەرۆکیان هەڵواسیبوو. بە چەند ساڵێك ژمارەی خەڵکی دێ بوو بەسێ چەندانەو لە شەڕی سەربەخۆییدا بوو بە پێنج تا حەوت هێندە. بەشی زیاتری ئەوانەی پەنایان بۆ دێ هێنابوو کەسانی خوێندەوارو دەرس خوێندوو بوون. دیارە چەتەو یاغی و قاچاخچییشیان لە نێودا پەیدا دەبوون. رووکاری گوندی "ساری ئاسما" کە خەڵکەکەی هەمیشە تەنیاو دوورەپەرێز لەو دوورە دەژیان, بە هاتنی ئەو سەربازە راکردووانەو یاخییەکان گۆڕا. لە ماوەی چەند مانگێك دا گۆڕانێکی بەرچاو لە وەزعی دێهاتییەکان دا پەیدا بوو. بەشێك لە راکردووەکان تەنانەت لەو گوندە چەپەك و بێدەنگەش دا خانوویان ساز کردو ژنەکانیشیان هێنایە وێ‌و لەوێندەرێ بە دوور لە چاوو پەلاماری دوژمن بە خاترجەمی گوزەرانیان کرد. بابی دۆرانی چووە شەڕو لە ساری قامیش مرد. هێشتا مەرگنامە رەسمییەکەییان نەناردبووەوە کە یەکێك لە دۆستانی کە پێکەوە خزمەتیان دەکرد, هاتە ئاوەدانی‌و خەبەری هێنا کە بابی دۆران لە جەبهە لەبەر چاوی وی گیانی دەرچووە. ئەو سەربازە بۆ خۆشی ئیدی نەگەڕایەوە شوێنی خزمەتی خۆی. دایکی دۆران ژنێکی جوان و بە توانا‌و دلگربوو. تەنانەت لە تازیەی مێردەکەشیدا نەگریا, ئەو لەمێژ بوو سەربازێکی راکردووی بە ناوی حوسێن کە ببووە پێش نوێژی گوندەکەیان, هێنابووە سەرماڵێ. مەلا حوسێن پیاوێك بوو سوورکارە, چوارشانە بە ریشێکی رەش و تێك ئاڵقاو, جووتە لێوێکی ئەستوورو جووتە چاوێکی گەورەوە. پێش نوێژیکەرێك بوو کە پانتۆڵی گالیفەی شینی دەبەر دەکردو چەکمەی چین داری لەپێدا بوون. کیسەباخەڵێکی زێوکاریکراوی هەبوو پڕبوو لە سکەی ئالتوون. سەعات و زنجیرسەعاتی زێڕی وەخۆی دەخستن. هەمیشەش لەبن لێوانەوە دوعای دەخوێندن. هیچ وەختیش ئەو فیلینتا ئەڵمانییەی لەبن جبەکەیدا هەڵیدەگرت, لە خۆی دوور نەدەخستەوە. فیشەکدانەکانی کە راست و چەپ لەخۆی دەدان, گوڵدۆزی کرابوون. هەر گوڵێکی سەرفیشەکدانەکانیشی نیشانەو نموونەی تەلیسمێك بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلاحوسێن لە ئاوایی‌دا نە لەگەڵ راکردووەکان دەبووە هاودەم و نە لەگەڵ خەڵکی ناوچەکەدا دەدوا. هەمیشە لە ماڵێ بوو. ئەویش ماڵی دایکی مەلادۆران. هەموو شەوێش بێ ئەوەی بخەوێ هەتا بەیانی لە گەڵی رادەبوارد. لەسەرەتادا تەنانەت چاوەڕوانی خەوتنی دۆرانیش نەدەبوون, دۆرانیش جگە لەوە کە هەموو شەوێ گوێی لە سرتەو خەڵوەی ئەو دووانە بێ چارەیەکی نەبوو. زۆریشی پێخۆش بوو, بەڵام نەی‌دەتوانی زۆر خۆی بۆ بێخەوی رابگرێ.

لە سایە سەری مەلاوە دۆران بوو بە برای سێ خوشکان. لەو نێوەدا دۆرانیش هەڵی‌داو خەپەتۆڵە بوو. مەلا ئەوی خۆش دەویست. بریسکەیەکی تەماعکارانە لە چاوە رەش و قووڵەکانی دۆران دا دەدرەوشایەوە, کە مەلاحوسێن بە ئاشکرا هەستی پێ‌دەکرد. لە ماوەیەکی کەم دا دوعاو خوێندنەوەو نووسینی فێرکرد. پێکەوە نوێژیان دەکردو قورئانیان لەبەر دەکرد.

مەلاحوسێن لە زیرەکی و بە توانایی قوتابی‌یەکەی خۆشحاڵ بووو لەو بارەیەوە هەستی بە لەخۆبایی‌بوونێك دەکرد.

رۆژێکیان دۆران هەستی کرد مەلاحوسێن خۆی سازدەکا بۆ ئەوەی دایکی و منداڵەکان بەجێ‌بهێڵێ‌و لە ئاوەدانی رابکا. ئاکارو کرداری ویی خستە ژێر چاوەدێری, شەوێکیان کە دایکی خەوێکی شیرنی لێ‌کەوتبوو, مەلاحوسێن لەجێی هاتەدەر, خۆی پۆشتە کردەوە, فیلینتایەکەی هەڵگرت و کیسەیەکی لەسەر سەرینەکەی خۆی داناو لە ماڵێ وەدەرکەوت. دۆران کە لەمێژ بوو چاوەڕوانی ئەم لەحزەیە بوو, خۆی پۆشتە کردەوەو ئەویش بە دوای‌دا دەرپەڕیە دەرێ‌و دووربەدوور وەدوای کەوت. بەهاربوو, شنەبایەکی خۆشی دەهات. رووبارێکی مانگەشەو بەسەر ئەو لێڕەوارەدا کە هەڵلاو هەنگامەی لێ‌هەڵدەستا, هەڵدەڕژایە خوار. لە ئاوەدانی وەدەرکەوتن, چەند سەگ بە دیتنی مەلا دەستیان کرد بە وەڕین. ئەو گوێی نەدانێ. لە هەورازە سەخت و بەردەلانەکەی تەنیشت هەڵدێرەکە وەسەرکەوتن و بەودیودا شۆڕبوونەوە. لای تاوهەلاتێ گەیشتنە بنی هەڵدێرێك کە چەند کیلۆمیتر قووڵ بوو و دەت گوت چاڵە. لە رێگادا مەلا چەند جارێك وەشك کەوت و هەستی کرد یەکێك بە دوای‌دا دێ, راوەستاو تەماشای دەوروبەری کردو حەسایەوەو چونکە کەسی چاو پێ‌نەکەوت وەرێ‌کەوتەوە. وەختێك بە دۆڵێکی قووڵدا وەسەر دەکەوتن نوێژی نیوەڕۆ بوو. مەلا دەزنوێژی هەڵگرت و نوێژی‌کردو ئەمجار دانیشت نانی خوارد. دۆران خەریك بوو لەبرسان بمرێ, هەروا قووڕەی زگی بوو. وەختێك مەلا نانی دەخوارد ئەو لیکاوی بە دەم و لێوان دا دەهاتە خوار.

مەلا کە پاش نان خواردن سووکە ئیسراحەتێکی کردبوو, بە گومانەوە روانیە چەپ و راستی خۆی, وەك ئەوە دەچوو چاوەکانی بۆ کەسێك بگەڕێن, بێ‌گومان بۆنی هێندێ شتی کردبوو. دۆران ئەوەندە بە پارێزو بەدزی بە دوای‌دا دەڕۆیشت کە کابرا سەرباری ئەو هەموو بەدگومانی‌یەش کە بۆی پەیدا ببوو, بە هیچ جۆر نەی‌دەتوانی بی‌بینێ.

هەتا ئەو کاتە کە مەلا بۆ شێوخواردن راوەستا وەزعی دۆران زۆر نەگۆڕابوو, تەنیا لاقی شل ببوون و سەری دەگێژەوە دەچوو. بەڵام دیسانیش دەی‌توانی بەدوای مەلای‌دا بڕوا.

مەلا لە گۆڕایی هاوینەهەوارێك دا لەسەر کانی‌یەك کە لەبن تاقەدارێك هەڵدەقوڵی راوەستا, توێشەبەرەکەی نەختێك ئەم دیوئەودیو کرد, ئەمجار پاش ئەوەی بەچاوە شەهێنی‌یەکانی تەماشای دەوروبەری خۆی کرد نوێژی دابەست. دۆران ئیدی خۆی پێ‌ڕانەگیرا. وەك پشیلە بە خشکە خشك, ئارام و بێدەنگ هاتە بن دارەکەو دەستی بۆ هەمبانەی توێشووەکە برد. راست لەو دەمەدا پەنجەی زبری مەلاحوسێن لە جومگەی دەستی گیر بوو.

"هەی سەگە بەرەڵلا دەم زانی, دەم زانی ئەتۆ وەدوام کەوتووی".

پاشان لە کاتێك دا زەردەی دەهاتێ لەسەر قسەکەی رۆیشت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"برسیته، بەرەڵڵای بێعار؟ راوەستە لە نوێژەکەم ببمەوە پاشان قسەت لەگەڵ دەکەم راوەستە". دووبارە نوێژی دابەستەوە. پاش تەواوبوونی نوێژەکەی دەستی کرد بە دوعا خوێندن:

"وەرە ئێرە بزانم مەلادۆران ئاغا، وەرە با زگمان تێرکەین دوایە..."

هەمبانە پڕبوو لە پەنیر، پیواز، هێلکەکولێو، پەتاتەو نان. مەعلووم نەبوو مەلاحوسێن ئەو هەموو ئازووخەو توێشووەی کەنگێو چۆن سازکردوە بێ ئەوەی کەس پێبزانێ، لە کوێی ئامادە کردبوو؟ دۆران بە راستی سەری سوڕمابوو.

"کوڕم دۆران، ئیدی لەوە زیاتر ئەمن نەم دەتوانی لەم دێیە بمێنمەوە. دایکیشت ژنێکی جوان و جوورە، زۆریش جوانە. ئەمنیش زێڕم بۆ بەجێ هێشتوە، حەوتوویەك نابا لەگەڵ لاوێکی بە دڵی خۆی زەماوەند دەکا. لە مێژبوو منی لەبیر چووبووەوە. بەڵام ئێستا وا بیر دەکاتەوە کە ئەمن تۆم رفاندوەو لەگەڵم دەبێتە دوژمن. ئەو بەبێ تۆ ناتوانێ بمێنێ. ئەو کچانەی لە منی بوون بە منداڵی خۆیان نازانێ. ئەتۆ دەبێ بگەڕێیەوە بۆ ماڵێ".

دۆران زۆر بە ماندوویی و شەکەتی، بەڵام بە توندی گوتی:

"ناگەڕێمەوە".

"زۆر باشە، دەتەوێ بچیە کوێ؟"

"ئەتۆ بچیە هەر کوێیەك دێمە وێ".

تەڕدەست خواردنەکەیان تەواو کرد. مەلاحوسێن دەستی لە کانێیەکە شوتنەوەو هاتەوە. دۆران خەریك بوو هەمبانە تویشووەکەی هەڵدەگرتەوە.

"ئەتۆ نابێ لەگەڵ من بێی".

"دێم".

"بۆم دەبی بە ژانەسەر".

"بۆچی دەبمە ژانەسەر؟..."

"بڕوانە دۆران، بۆ خۆشت دەزانی زۆرم خۆش دەوێی، ئەتۆم لە کچەکانم و لە دایکیشت زیاتر خۆش دەوێ، بەڵام هەر ئێستا نەگەڕێیەوە دەت کوژم".

چەخماخی فیلینتایەکەی راکێشاو فیشەکی وەبەردا. قۆنداغی لە شانی قایم کردو سێرەی لە دۆران گرت:

"ئەگەر ئێستا نەگەڕێیەوە پێتەوە دەنێم".

"ناگەڕێمەوە".

"ئەتۆش دەڕۆی و منیش دەڕۆم. کێ ئاگای لەو سێ کچۆڵەیە دەبێ؟"

"ئەوان بۆ خۆیان ئاگایان لە خۆیان دەبێ. سێ رۆژی پێ ناچێ دایکم مێردی دەکاتەوە".

"هەتیوە بێکارەیە دەڵێم وەگەڕێ، ئەگینا هەر ئێستا دەستی لێدەکێشم".

دۆران لەسەرەخۆ گوتی:

"دەستی لێبکێشە".

مەلاحوسێن لە کاتێك دا ددانی لە چیڕەوە دەبردن گوتی:

"دەت کوژم".

"بم کوژە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەوایە بگرە لە دەستم".

گوللەیەکی لەبن لاقی دۆران لە عەرزیدا. منداڵەکە نەختێك رەنگی بزڕکا بەڵام لە جێی خۆی نەبزووت. مەلاحوسێن گوللەیەکی دیکەو بە دوای ویش دا گوللەیەکی دیکەی تەقاند, کەچی کوڕە مێشێکیشی میوان نەبوو, تەنانەت چاویشی نەدەترووکاند. مەلا دەیزانی ئەو منداڵە لەوەش نەترسترەو هەر لە فکری ئەوەدا بوو کە رێگایەك بۆ گەڕانەوەی بدۆزێتەوە. وەختێك دیتی تفەنگ پێوەنان سوودی نیە, کەوتە فکری فریودانی, لە دڵی خۆیدا گوتی: ئەو کەسەی مردن بە هیچ بزانێ بە چەند قسەی خۆش هەڵدەفریوێ. دەستی کرد بە پاڕانەوەو زۆری بەبەر هەڵخوێند, کوڕێژگە باکیشی نەبوو. وەك داری وشکەڵ لە جێی خۆی چەقیبوو. قەولی پارەی پێدا, دیسان سوودی نەبوو.

"ئەمن لە تۆ کەللەشەق ترم. دڵم نەهات بت کوژم بەڵام زۆریش دڵنیا مەبە, باش چاوو گوێت بکەوە. ئەتۆ ناتوانی زۆر لەگەڵ من بی. ئەمەی باش بزانەو بۆخۆت لە فکری چارەسەردا بە".

مەلاحوسێن لە پێشەوەو دۆران بە دوایدا وەڕێ کەوتن. هەتا چوکووراوا تەنیا وەختی نان خواردن لە کن یەکتر دانیشتن, بەڵام یەك قسەیان لەگەڵ یەکتر نەکرد. مەلاحوسێنی بە خۆوەو بە تاقەت لە پێشەوەو دۆرانێکی شەکەت و ماندوو کە سەری خۆی نەدەتوانی و لاقەکانی بلۆقیان کردبوون و بە زۆر خۆی بە دوادا بە کێش دەکرد بە دوایدا لە کەناری مێدیترانە گەیشتنە دێیەك کە خانووەکانی سپیکار بوون و پڕ لەدارە پرتەقاڵ بوو. لێرە هەمووان مەلایان دەناسی. ژنەکەی و منداڵەکانی لە کاتێك دا لە خۆشییان وەك شێتانیان لێهاتبوو, بە گریانەوە پێشوازییان لێکرد. لە نێو ئاوایی هیچ کەس باوەڕی بەوە کە بە چاو دەیدی, نەدەکرد. سێ ساڵ لەمەوبەر لە ساری قامیشەوە مەرگنامەی مەلایان ناردبووەوە. مەلا وەك هەر هیچ رووی نەدابێ چووەوە ماڵەکەی و تێکەڵ بە ژن و منداڵەکەی بوو. جێوبانێکیشیان دا بە دۆران و کەسیش لێی نەپرسی کێیە, لە کوێ ڕا هاتووەو دەیەوێ بچێتە کوێ؟

حەوتوویەك دوای گەیشتنەوەیان بوو کە مەلاحوسێن دەرگای دوکانێکی کردەوە. شتومەکی دوکانەکە بریتی بوو لە کڵاوگەرگەڕیی تۆز لەسەر نیشتوو, کارتۆنە بەتاڵ, هێندێك تەلیس کە هەمووان بۆسابوونیان لێدەهات چەند سندووقی گەورە گەورە... قۆڵیان لێهەڵماڵیو بەیانییەك تا ئێوارێ دوکانەکەیان شوت و گەسکیان لێداو سڕیانەوەو سڕیانەوە. دوکان وەك ئاوێنە دەبریسکایەوە. بەڵام دیسانیش یەك قسەیان پێکەوە نەکرد. نەك هەر قسەکردن, مەلاحوسێن تەنانەت جارێکیش سەری هەڵنەبڕی و تەماشای روخساری دۆرانی نەکرد.

رۆژی دووهەم بەسواری عارەبانەیەك کە دوو ئەسپی رەش کوێت رایان دەکێشا چوونە شارۆچکە. ئەسپەکان دەت گوت دووانەن, بەموو فەرقیان نەبوو, هەر کامێکیشیان چەند زەنگوڵەی چووکەڵەی بە زەنگیانەی شینەوە دەمل کرابوون, زین و تەنگەو هەوساریان بریسکەی دەدا, عارەبانەکەش نوێ نوێو سەوز بوو. نەخش و نیگاری پێوە بوو و هێشتا بۆنی رەنگەکەی لێدەهات. زۆریان شتوومەك کڕی. وەختێك دوکانیان کردەوە دێهاتییەکان شاڵاویان بۆ هێنا. چەند جاری دیکەش چوونەوە شارۆچکە.

دێهاتییەکان لە شت کڕین تێر نەدەبوون. لەماوەی شەڕدا گوندەکانی دیکە چەند هەژار ببوون ئەم دێیە ئەوەندە دەوڵەمەند ببوو. خەڵکی ئاوایی لەلایەك بە قاچاخی, مەڕو گاوگۆلیان دەبردە سووریەو لەلای دیکەش ئەو بەلەمانەیان کە لە ئەسکەندەروونەوە دەهاتن, پڕ دەکرد لە پرتەقاڵ و لۆکە ـ هەرچی چاندبوویان هەڵیان گرتبوو ـ و بەو بازرگانانەیان دەفرۆشت کە بەو بەلەمانە هاتبوون. زۆربەی دێهاتییەکان لە کۆچەرییەکانی گرید بوون.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلادۆران راست سێ ساڵان لەلای مەلاحوسێن مایەوە. لەماوەی ئەو سێ ساڵەدا یەك قسەشیان پێکەوە نەکرد. لەو سێ ساڵەدا تاقە جارێکیش چاویان لەچاوی یەکتر نەکرد. هەردووکیان بەڵای رۆژگار بوون. هەدووکیان بەدفەڕو ناجسن بوون...

دانیشتبوون و کەبابیان بە سماقەوە دەخوارد, مەلادۆران بەشێوەیەکی دۆستانە چاوی لەمەلاحوسێن کردو بۆ یەکەم جار پاش سێ ساڵ گوتی:

"مامۆستا دەمەوێ بڕۆم. ئەوەی دەرهەقی منت کرد لە سەریشم زیاد بوو, هەر خۆش بی. هەتا دەمرم چاکەی تۆم لەبیر ناچێتەوە. گەردنم ئازا کە".

"گەردنت خۆش و ئازا بێ دۆران. ئەمن کارێکم نەکردوە, ئەتۆش هەربژی و خۆش بی... دەم زانی نیازی رۆیشتنت هەیە".

دەستی دەگیرفانی ڕاکردو لەحاڵێك دا کیسەباخەڵێکی گەورەی دەردێنا گوتی: تەنانەت ئەو پارەیەش کە لەو سێ ساڵەدا لە دوکانێ پەیدات کردوە بۆم حازر کردووی. پارەی خۆت هەڵگرە. بەستە ئەسکیناسێکی گەورەی لە کیسەکە دەرهێناو لە حاڵێك دا بە خۆشحاڵیەوە پێدەکەنی بۆ دۆرانی ڕاداشت: بگرە.

دۆران پووڵەکەی وەرگرت. زارکی ئەو توورەکەیەی کە دەستۆی خۆی کردبوو, کردەوەو ئەسکیناسەکەی بەجوانی تێدا تاقەت کردو پاشان هەستایە سەرپێ و گوتی:

"خواحافیز مامۆستا حوسێن" و رۆیشت.

مەلا بەمیهرەبانیەوە لە پشتەوەڕا تەماشای کرد. لەدڵی خۆیدا گوتی: ئەم کوڕە زۆر بەزیپکە. دەبێتە پیاوێك لەو چوکووراوایەدا هەموو خەڵك بەسەرسوڕمانەوە تەماشای بکەن.

مەلادۆران بێئەوەی کات بەفیڕۆ بداو دەرفەت لەکیس خۆی بدا, دەسبەجێ چووە بازاڕو گوێدرێژێکی قبرسیی زۆر چاکی کڕی کە دەت گوت ئەسپە. دەزگایەکی شووشەبەندی وردەواڵە فرۆشانیشی کڕی و پڕی کرد لە زەنگیانەو خرت و پرتی ژنانەو هەر ئەو رۆژە وەڕێ کەوت بۆ دێهات.

چووبایە هەر دێیەك وێڕای فرۆشتنی متوموورووو ئەگەر بۆی هەڵکەوتایە پێش نوێژییشی دەکردو نوێژی بۆ خەڵك دەکرد. چووبایە هەر جێیەك تەنانەت لەسەر چیاش سەری چووبا نوێژی نەدەچوو.

شەش مانگ دواتر گوێدرێژەکەی فرۆشت و لەجیاتیان ئەسپێکی کڕی و دەستی کرد بە فرۆشتنی شتومەکی قاچاخ, بەوەش رازی نەبوو چوار پێنج کەسی لەدەوری خۆی هاڵاندن و لە حەڵەبەوە ماڵی قاچاخی هێنا. بەم ماڵە قاچاخە لە "ئەنتەپ" و "کلین" دوکانی داناو بەوەندەشەوە نەیستاو بوو بە سەرۆکی رایەڵکەیەکی گەورەی قاچاخچیان.

بەو توانایە کە هەیبوو هەموو کاروبارێکی بەباشی راپەڕاندو سامانێکی زۆری وەسەریەك نا. بەڵام ئەو دەیزانی قاچاخچیەتی سەرەنجامێکی باشی نیە, رایەڵکەکە, دوکانەکان و هەموو شتێکی بە ناتەواوی بەجی هێشت و بەچەند سندووق ئاڵتوونەوە هاتە شارۆچکە. هەر لە منداڵیەوە زۆری حەز لە زەویەکانی پشتەوەی شارۆچکە بوو. هەر لەوێ باغێکی "٣٠ دۆنمی"ی بە سێ لیرەی زێڕ کڕی. لەماوەی ساڵێك دا زۆر سەیر لەنێو شارۆچکەدا ناوبانگی دەرکرد: بەحەوت ساڵی هەموو قورئانی لەبەر کردوە, والیی ئەدەنە بەو باسەی زانیوەتەوەو بۆ خوێندن ناردوویەتە "جامع الازهر"ی میسر. ئەو لە میسرێ دەبێ بە زانایەك کە زانا ئاینییەکان رێیان ناکەوێ ئاوێشی لە دەزنوێژێ بکەن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

له ئەنكەرە پێشنیاری پێدەكەن ببێتە وەزیرو بەرپرسایەتیی وەزارەتی كاروباری ئایینی وەئەستۆ بگرێ. بەڵام ئەو جۆرە پێشنیارانە رەت دەكاتەوەو هیچ پلەو پایەیەك وەرناگرێ...

لەو رۆژە بەدواوە كێڵگە بوو بە گەورەترین ئەوینی. لەگەڵ زولفۆ كەوتە تەون و بەست و بە چەند لیرەیەكی زێڕ دەستی كرد بە كڕینی ئەو زەوییانە كە خەزێنەی دەوڵەت خستبوونیە لەسەر زیادكردن "مزایدە"وە. لەماوەی چەند ساڵێك دا ئەوەندەی زەوی لە خەزێنەو لە دێهاتییەكان كڕی كە بۆخۆشی ژمارەی دروستی قەباڵەكانی نەدەزانی. یەكەمین ژنی, كچە ئاغایەك بوو كە بابی مردبوو, ئەویش قەباڵەی هەزاران دۆنم زەویی لەگەڵ خۆی هێنا. باشترین قەباڵەی ملكدارییەكەی قەباڵەی زەوییەكی حەڤدە هەزار میتری بوو كە بە دوو لیرەو نیو لەدەستی دێهاتییەكی دەرهێنابوو. ئەم زەوییە راست لەبناری لێڕەواری تووڕووس واتە لەو شوێنە كە دەشت دەست پێدەكا هەڵكەوتبوو. داری هێند ئەستووری تێدا بوون كە ئەگەردوو كەسیش دەستیان تێك گرتبایە, دەستیان لەقەدیان نەدەگەیشتەوە. شێوەی سنوور دیاریكردن لەو قەباڵەیەدا سست و ناڕوون بوو و دەكرا هەزار جۆر فێڵ و تەڵەكەی تێدا بكرێ. سنوورێكی ئەم زەوییە لەدەشتێ ڕا دەستی پێدەكردو دەگەیشتە یەكەمین تەپۆلكەكانی چیا. لە رۆژئاواوە بۆ رۆژهەڵاتیش چەند كیلۆمیتر درێژایی هەبوو. مەلادۆران هەر كە ئەم قەباڵەیەی كڕی, وای كرد دادگا بانگی بكا. دادگاكەی چەندین ساڵی كێشا, بەڵام سەرەنجام بردیەوە. ئەمجار كارێكی كرد كە دۆسیەكەیان ناردە دادگای بەرزی تەمیز, بەوێش رازی نەبوو هەتا ئەنجومەنی بەرزی داوەری, سنووری قەباڵەكەی بۆ مۆر كرد. بەم جۆرە مەلادۆران بوو بە خاوەنی لێڕەوارێك. لێڕەوارەكەش هەمووی داری سیدر بوو. سیدریش دارێكی بەقیمەتە. ئەو گەمییانەی نیشانەی وڵاتانی دەرەوەیان پێوە بوو, لە بەندەری مێرسین چاوەڕوانی ئەو دارە بەقیمەتە بوون.

مەلادۆران ئەفەندی بەخۆی و هەزار تەور بەدەستەوە چووە نێو ئەو لێڕەوارە گەورەو جوانە. زۆر بەپەلە بوو, چونكە ئەگەر دەوڵەت نەختێك هۆشی هاتبایەوە بەر خۆی, نەیدەهێشت ئەو دارانە لەگەڕووی مەلادۆران بچنە خوار. لەماوەی چەند ساڵ دا لەدەوروبەری زەوییەكەی وی تاقە نەمامێك چیە بەپێوە نەما. پێش ئەوەش وا دەوڵەمەند ببوو كە جێی نەبوو پووڵ و پارەكەی تێدا هەڵبگرێ. دەرهێنانی ریشەی لێڕەوارەكە زۆر دژوار بوو. بەڵام سوپاس بۆخوا هەموو دانیشتووانی دەشت و كێوپارە بێكار بوون. خەڵكەكە رۆژی بە دە قرۆش هەر بۆ ئەوە كە زگی خۆیانی پێ تێر بكەن كاریان دەكرد. جێی لێڕەوارەكە بووە كێڵگەیەك كەبەشێوەیەكی باوەڕپێنەكراو بەرێژەو بوو, بەجۆرێك كە لە قەراخەكانی مێدیترانە لەدەشتی یوورەگێریش خاكی وا پەیدا نەدەبوو. مەلادۆران ئەفەندی ئاشق و سەوداسەری ئەم خاكە بوو. لەو ماوەیەدا ژمارەی ژنەكانی گەیاندە سێ, بەڵام زۆری روو نەدەدانێ. ئەو جێ لێڕەوارە هەموو عەشق و ئەوینی وی بوو... لە چەند تەراكتۆر كە لە شارۆچكەدا هەبوون سێیان هی خۆی بوون. هێندێك مەكینەی دروێنەو خەرمان كوتیشی كڕیبوون. زۆری حەز لەو جۆرە مەكینانە دەكرد.

ئەو زەوییانە كە كڕیبوونی ئارانی چوار هۆبەی چادرنشینیشیان تێدابوو, یەكەمین دەستەی چادرنشینەكان لەگەڵی بەكێشە هاتن. نەیان دەویست بۆ زەویی باب و باپیرانیان پووڵێك بدەن بەكەس. ئەوان خەڵكێكی بە زیبك و زاكوون و نەترس بوون.

بەڵام ئەوان هەركەس بوون, گرنگ نەبوو, چونكە لەماوەیەكی كەم دا بەرامبەر بە مەلادۆران ناچار بە پاشەكشە بوون و وەك بەرخۆلە ڕام بوون. هەموو كەس دەرەقەتی مەلادۆران نەدەهات. مەلادۆران ئەفەندی پووشانەی لە چادرنشینەكان

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەستاند ئەویش تەنیا زێڕ, هیچ پارەیەکی دیکەی نەدەویست. کۆچەرییەکان هەموو ساڵێ کە لە کوێستانێ دەهاتنەوە زۆر بەڕێزەوە کیسە مەخمەری پڕ لە زێڕیان دەبردنە خزمەت مەلادۆران.

عەلییەشەل گوتی:

"مەلائەفەندی بەتال ئاغا هاتوە".

"ئەسپەکەیتان بردوەتە تەویلە؟"

"بەڵێ بردوومانە"

"با بفەرمووێ".

مەلائەفەندی هەستاو پێشوازیی لە بەتال ئاغا کرد. مەلا ئەوی خۆش دەویست. ئەو هەمیشە ئاشقی پیاوی خۆڕاگر بوو, بەتایبەتی ئەو پیاوە خۆڕاگرانە کە خۆیان کزو بێدەسەڵات ناکەن. کۆچەرییەکان نابووت ببوون, لەبرسان زگیان بە موورەگەی پشتیانەوە نووسابوو. هۆبەکانیش ڕۆژبەڕۆژ لەنێو دەچوون. هەر ڕۆژەی دەستەیەك لە هۆبەی جیا دەبوونەوەو دەچوون جێیەکیان دەدۆزیەوەو چادریان لێهەڵدەدا. بەڵام بەتال ئاغا هەروا دامودەزگای جارانی ڕاگرتبوو. چادرەکانی جاران هەروەك پێشوو بەشکۆوە هەڵدرابوون و بەتال ئاغاش شەهێن بەدەست دەگەڕا. تەنانەت بۆ ماڵێ ویش بەشەهێنەوە چووبوو.

بەتال ئاغا بەسمێڵی بادراو, کڵاوگەڕگەڕیی لێو پانی حەڵەب, پانتۆڵی فاسوونیای سەرگیرفان گوڵدۆزیکراوو کراسی ئاوریشمییەوە پیاوێکی ڕێك و پێك بوو.

قاوەیان هێنا, بەتال ئاغا هەر کە یەکەم قومی لە قاوەکەی خواردەوە کیسە مەخمەرێکی سووری لەگیرفانی دەرێناو بەسپایی لەسەر نیوتەختەکەی نێوان خۆی و مەلادۆرانی داناو گوتی:

"ئەمساڵ هەر ئەوەندەمان لەدەست هات".

مەلادۆران ئەفەندی بە پێکەنینەوە گوتی:

"هەڵیگرەوەو لەجێی خۆی هاوێوە".

"بەڵام... چۆن دەکرێ... ئەمە کرێی زۆزانەکە..."

"هەڵیگرەوەو لە گیرفانتی خەوە".

"هەتا هۆیەکەیم پێ نەڵێی... ناکا دڵت لێمان ئێشابێ. بنیادەم لەوانەیە خەتا بکا, لێمان ببوورە. ئاخر چ بووە, بەنۆکەرت بم, پێم بڵێ چ بووە؟".

"حەمەدۆك هاتبوو..."

ڕەنگی بەتال ئاغا وەك زەعفەران زەرد هەڵگەڕا:

"ئاغای خۆم, بەخوا ئێمە ئەومان نەناردوەتە لای تۆ".

"دەزانم ئێوە ئاگاتان لێ نیە. داخوا چاکەیەك, شتێکتان لەگەڵ کردوە؟".

"بریندار ببوو, لەنیزیك هۆبەکەمان لە ئەسپەکەی کەوتبووە خوار... برینەکانی زۆر قورس بوون. کوڕەکانی ئێمە هێنایانەوەو چاکیان کردەوە".

مەلادۆران لەحاڵێك دا بە میهرەبانییەوە دەستی لەسەر شانی وی دادەنا گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کاری چاکتان کرد. زۆر کاری چاکتان کرد, ئەمن بەقەدەر عەرزو عاسمان لەئێوە رازیم, دنیاکەمان پێویستیی بەو جۆرە پیاوانە هەیە, لەم دەورو زەمانەیەدا کە دنیا پڕە لە خەراپەو چەپەڵی و دووڕوویی و زوڵموزۆر, ئەو جۆرە پیاوانە کە وەک ئاوی کانی پاکن, پێویستن بۆئەوەی بتوانین هەناسەیەکی رەحەت هەڵکێشین, زۆر کاری چاکتان کرد کە ئەوتان چاک کردەوە. دیارە ئەویش منی زۆر تووڕە کرد, هاتبووە لام دەیگوت: دەبێ قشڵاغەکانی ئەو کۆچەرییانە بدەیەوە بەخۆیان.

مەلادۆران بێئەوەی ئاگای لەخۆی بێ ئەو قسانەی دوایەی بەدەم دا هاتن. ئەمە لەراستیدا دژکردەوەیەکی لەخۆوە بەرامبەر بە قسەکانی حەمەدۆک بوو.

مەلادۆران ئەفەندی هەرگیز شلوێ نەدەبوو, کاتێک تووڕەش دەبوو, بۆنی خۆشی گوڵە نارنجی بەبەر لووتی هەڵڵا دەهات و ئارامی دەکردەوە.

"پێم گوت کوڕە حەمەدۆک, جارێکی دیکەش قسەکەت دووپات بکەوە بزانم, ئەوەچیە بوویە چەتە دەتەوێ ماڵێ کێ بدەی بەکێ؟ وەختێک ئەمن تووڕە بووم ئەویش دایئەنواند, وا دابنێین زەوییەکانی من پێشتر قشڵاغی باب و باپیری ئەم کۆچەرییانە بوون, قشڵاغی هەزار ساڵەیان بوون, باشە بەمن چی؟ ئەمن جرینگ جرینگ زێڕم لەسەر ژماردوون و کڕیومن. چما کۆچەرییەکان ئەقڵیان لەسەریدا نەبوو, بۆچی ئەودەم ئەو فکرانەیان نەکردو نەهاتن قەباڵەی قشڵاغەکانی خۆیانم لێبستێننەوە؟ هەتا ئەمن تووڕە دەبووم ئەو دایدەنواند, ئەو دایدەنواندو ئەمن تووڕەتر دەبووم... سەرەنجام رێک کەوتین. قەرارەکەمان وا دانا کە ئەو کاری بەقەباڵەکانی من نەبێ و ئەمنیش هەتا ماوم پووشانە لەئێوە نەستێنم".

"وەڵڵا بیللا دەستت بۆ بە قورئانێ دا دەدەم ئێمە خەبەرمان نەبووە کە حەمەدۆک هاتوەتە لای جەنابت, ئەگینا نەمان دەهێشت بێ".

"ئەو کیسەیەی لەگیرفانت هاوێژەوە".

بەتال ئاغا لەحاڵێک دا بە گومانەوە چاوی لەچاوی وی دەکرد کە نەوەک ئەم ماستە بێموو نەبێ, کیسەکەی لەگیرفانی ڕاکردەوە.

"ئەوانەی ئێمە دەناسن دەزانن کە ئێمە بەچنگ و ددان لەگەڵ هەڵۆی ئاسمان و پڵنگی دارستان بەشەڕ هاتووین هەتا بەم جێگایە گەیشتووین. لەخوا بەولاوە کەس ناتوانێ ئێمە لە رێی خۆمان لابدا. منداڵی وەک حەمەدۆک بەشی پارووەیەکی مەمانانیش ناکا. پاروو بەجێی خۆی, بەشی ئەوە نابێ بیخەینە کەلێنی ددانیشمانەوە. بەڵام ئێستا بۆچی دەمەوێ لەمەودوا هەتا دەمرم پووشانە لە ئێوە نەستێنم, بلێ بۆچی؟"

"خوا بکا باوەڕ بکەی کە ئێمە ئەومان نەناردوەتە ئێرە, لە ئێمە عاجز مەبەو خەتامان مەگرە".

"ئێستا پێت دەلێیم بۆچی, چونکە پیاوێکی پیاوی وەک حەمەدۆکتان نەجات داوە, نەجاتتان داوەو گێڕاوتانەتەوە باوەشی ئەم نیشتمانە پیرۆزە. ئەمنیش بۆئەوەی نیشانتان بدەم لەو بارەیەوە سوپاستان دەکەم... لەمەودوا ئێوەش وەک حەمەدۆک بۆمن نەزەرکردەیەکن, چونکە ئەو قارەمانەتان نەجات داوە هەمیشە جێتان لەسەر تەپڵی سەری منە".

بەتال ئاغا کەوتبووە دەریای دوودڵییەوە. لەدڵی خۆیدا گوتی:

"هەر بەڕاست ئەم پیاوە حەمەدۆکی خۆش دەوێ؟ ئەمجار لەبەر خۆیەوە گوتی: ئەم جۆرە کەسانە لەدنیادا لەخۆیان بەولاوە هیچ کەسیان خۆش ناوێ. ئەم جۆرە جانەوەرانە بەو ئاسانییەش ناترسن".

مەلادۆران ئەفەندی هەروەک ئاگای لە دڵی وی بێ, زەردەخەنەیەکی تاڵ و هەر لەوکاتەدا بە تانووتەوەی هاتێ:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"پیاو هەرچەندی ئازاو بەغیرەتیش بێ هەر دەبێ لەحەمەدۆك بترسێ, چونکە ئەو لەولای مردنەوە دەژی, دەزانی مانای چیە؟"

"بەڵێ دەزانم, بەڵام حەمەدۆك وەك ئەتۆ دەڵێی وانیە".

"راستە هەمیشە وانیە. زۆربەی وەختان بنیادەمێکە وەك هەموو خەڵك هێدی, خۆش ئەخلاق و لەبەردڵان وەك منداڵێکی چووکەڵە... هێندێ وەختانیش..."

بەتال ئاغا گوتی:

"پیاو سامێی لـێ دەکا".

مەلادۆران بانگی عەلیەشەلی کرد:

"عەلی وەرە جارێ لێرە دانیشە, باسی حەمەدۆکی دەکەین".

"گوێم لـێبوو ئەفەندی, قسەی هەردووکتان راست بوو. ئەمن چاکی دەناسم, لەمنداڵیەوە دەیناسم. وەختێك بڕیار بدا کارێك بکا لەپێش دا بریسکەیەکی پۆڵا دێ و دەخزێتە بنی چاوانی. ئەو وەختەیە کە لەمردن ئەولا دەکەوێ, ئەو کاتەیە کە بنیادەم لێی دەترسێ".

مەلادۆارن ئەفەندی گوتی:

"لەمنیش دەبێ بترسن, ئەمن و ئەو لە ئاسنێك دروست بووین".

عەلی گوتی:

"تێگەیشتم. وەختێك هەردووکتانم پێکەوە دیتن ئەمەم بۆ دەرکەوت. ئەو بریسکەیە لە یەك کات دا هات و چووە نێو چاوی هەردووکتان".

"وەختێك پێم گوت: بستێك لە قشڵاغەکەم نادەم بەکەس, ئەگەر پیاوێکی ئازاو بەغیرەت هەیە با بێ و لێم بستێنێ, ئەو تێگەیشت کە کاری کردن نیە. ئەمنیش پووشانەکەم پێ بەخشی. لەلایەك لەبەر ئەوەی ئێوە نەجاتتان داوە... لەلایەکیش چونکە عەلیی بەمن بەخشی. لەوانەشە عەلی پیاوی خۆی بێ ئەمە مەسەلەیەکی دیکەیە. ئەگەر وەك دەڵێ عەلی دوژمنی بێ, عەلیی کردە خاتری من".

عەلی بەخۆشحاڵیەوە گوتی:

"بەخشیمی".

"نهێنیەکم لەدڵ دایە دەمەوێ بیدرکێنم بەڵام متمانە بەعەلی ناکەم. ئەگەر بزانم ئەو پیاوە پیاوی حەمەدۆکە ئاسوودە دەبم".

"ئەتۆ دەبێ متمانەت پێم هەبێ. حەمەدۆکیش هەروا. ئەمجار دەبێ لێشم بترسن".

"ئەوەی دەزانم, ئەتۆ لە هەمووان بەڵاتری".

"ئەتۆ مانگێ, ساڵێ جارێك ئەولای سنووری مردن دەکەوی, بەڵام ئەمن هەموو رۆژێ لەودیو سنووری مەرگم. ئەمن تەنانەت لەخۆشم دەترسم. بەڵام ئەتۆو حەمەدۆك ناچارن متمانەم پێبکەن".

"ئێستا کەوایە گوێتان لـێبێ, چەند رۆژ لەمەوبەر وەلی کوزگوونی رێگر وەڵامی دابوومێ ئەگەر ئەمن حەمەدۆکی بکوژم ئەتۆ عافوانم بۆ وەردەگری کە لەچیای بێمەخوار؟ ئەم بڕیارەی داوەو دەیەوێ ئەو کارە بکا. ئەگەر ئەمن دەست پێش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نەخەم پەنا بۆ تاشکەن خەلیل بەگ, زولفۆو مورتەزاغا دەبا. ئەوانیش ئەوەندە لە حەمەدۆك دەترسن کە هەر پێشنیارێك بکا قبووڵی دەکەن. ئەوە پێتان دەڵێم وەلی کوزگوون بابایەکی کارکوشتەیە, سی, سیوپێنج ساڵە چەتەیی دەکا.

هەشت کەسیشی لەگەڵن کە هەموویان دنیادیدەن و چاوی قورینگی هەوا بەتیر دەنگێون. لەوانەشە بچن حەمەدۆکی غافڵگیر بکەن و بیکوژن. لەو حاڵەدا هەم ئەمن تێشکاوم و لەدەست چووم هەم عەلیشەل. ئەمن مەرگی ویم پێ تەحەممول ناکرێ. گاڵتە ناکەم. ئەم قسەیە لەنێوێ دڵمەوە دێ. دەبێ لەفکری چارەیەك..."

بێدەنگ بوو. گنجی کەوتبوونە نێوچاوانێ. سەری بەردایەوە, تاوێك بیری کردەوە: تەنیا چارە ئەوەیە کە ئەم خەبەرە بگەیەنینە حەمەدۆك و پێی بڵێین وریای خۆت بە, وەلی کوزگوون بەنیازە بت کوژێ, پیاوێکی خەراپە, پەنجا کەسی زیاتر بەدەستی خۆی کوشتوە. ئێستا کێ ئەم خەبەرەی پێ بگەیەنێ. ئەتۆ بەتال ئاغا؟ یان ئەتۆ عەلی شوێن گێڕ؟"

عەلی و بەتال چاویان لێکتر کرد. بەتال ئاغا بەشاکەشاکەوە گوتی:

"ئەمن. ئەمن ئەو خەبەرەی پێدەگەیەنم. خۆش بی مەلادۆران ئەفەندی. ئەتۆش ئەگەر فەرمایشتێکت پێمان هەبوو..."

"استغفرالله..."

بەتال ئاغا هەستا تەماشای دەوروبەری خۆی کرد:

"کاك عەلی خورجێنەکەم کوا؟"

"لەپشت دەرکەیە, بیهێنم؟"

"ئەگەر زەحمەت نەبێ".

عەلی لەپشت دەرگا خورجێنێکی مافوورەی هەڵگرت و هێنای لە پێشی دانا... بەتال ئاغا کلیلەیەکی لەگیرفانی دەرهێناو قفڵی خورجێنەکەی کردەوە... قفڵەکە سێجار زەنگی لێدا. دوو دەفری گەورەی دەرهێنان و گوتی:

"ئەمەیان هەنگوینی تێدایە. ئەمەش رۆنەکەرەیە. هەم ئەتۆ, هەم ئەتۆ دەزانن چ رۆنەکەرەیەکە". دەفری سێهەم گەورەتر بوو:

"ئەمەش پەنیری سەوزە, لەگەڵ سەوزی رەنێویان هێناوە. تەنیا عێلاتی ئێمە دەزانن دروستی کەن. ئەگەر دەیخۆی هەتا دە رۆژان بۆنەکەی لەزاری بنیادەم دا دەمێنێ. بنیادەم بۆنێکی خۆشی لێدێ کە پیاوی شێت و سەرمەست دەکا. جگە لەوە بۆ هەموو دەردێکیش دەرمانە. ئەمن ئیزن دەخوازم".

مەلادۆران ئەفەندی هەتا دەرکی دەرێی لەگەڵ چوو. یەکتریان لەئامێز گرت:

"لەبیرت نەچێ خەبەر بە حەمەدۆك بدەی".

"هەر ئەمشەو".

عەلی هەتا دەرەوەی باغی بەرێی کرد.

بەتال ئاغا لەسەر ئەسپەکەوە داهاتەوە سەری و بەسپایی گوتی:

"موسلیمەرەشی دەنێرمە ئێرە بۆلای تۆ. حەمەدۆك لە هەرکوێ بێ دەیبینێتەوە".

مەلادۆران نوێژی خەوتنانی کردبوو, خەریکی دوعاخوێندن بوو کە عەلی کەمێك بەشێواوی لە خوارێ ڕا بانگی کرد:

"هاتن".

"بیان هێنە ئێرە"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سێ شوانی سەربەرگ لەبەر هاتنە ژووری. مەلادۆران بەپێوە بوو. وەلی کوزگوون و ئەو یەکتریان لەئامێز گرت:

"مەلادۆران لەم جیهانەدا متمانەم تەنیا بەتۆ هەیە. متمانەی ماڵ و مڵك و نامووس و تەنانەت گیانیشمت پێدەکەم... هەرچەند ئەتۆش بنیادەمی و شیری خاوت خواردوە بەڵام لەنێو ئادەمیزاددا تەنیا ئەتۆی کە متمانەم پێت هەیە".

"جارێ دانیشە، ئەم کەپەنکە دانێ... شوانیت پتر لێدەوەشێتەوە هەتا چەتەیی." پاشان ئاوڕی دایەوە سەر چەتەکانی دیکە:

"ئێوەش کەپەنکەکانتان دانێن".

وەلی کوزگوون و هاوڕێیەکانی هەر کە فەرەنجییەکانیان داکەند چەکە بریسکەدارەکانیان وەدەر کەوتن. سنگیان لەبن فیشەکدانی راست و چەپ دا ون ببوو. بە دووربین و دەمانچەو خەنجەرەکانیانەوە بەتەواوی پڕچەك بوون. وەلی کوزگوون زۆر داڵەگۆشت بوو و رەنگی وەك رەنگی رەش پێستان تاوەسووت و تاریك بوو. لەوەتا مەلادۆران دەیناسی هەر کاتێك لێیان پرسیبا تەمەنت چەندە، دەیگوت سی ساڵ!

ساڵی ١٩١٠ کە فەرمانی لێخۆشبوون دەرچوو، ئەو یەکێك لەو چەتانە بوو کە وەك حەمەدۆك عافواتیان قبووڵ نەکردو دەستیان لە چیاکان بەرنەدا. وەختێك دۆستانی لێیان دەپرسی بۆچی ناتەوێ بێیەوە دەشتێ، پێی دەگوتن: هێشتا کۆڵم تەواو نەبووە، بەچەند قرۆشەوە بێمەوە دەشتێ هەتا لە چوکووراوا ببمە گەپجاڕی ئەم و ئەو؟ لەپاش ئەم وەختەش خەڵکی رووت کرد، پیاوی کوشتن و ماڵی تاڵان کردن.

چوار ژنی هێنان و دێیەکی کڕی. دێیەکەی پڕ بوو لە ئەسپ و گاو مانگای رەسەن و مێگەلە مەڕ. زۆر لەدەوڵەمەندانی هەتا ئۆرفە، ماراش، حەڵەب، مەلاتیەو قەیسەریە رووتاندەوە.

"ئیدی پیری هاتوەو بەردەرکی پێگرتووم. ئێستا ئیدی نۆرەی حەسانەوەیە. چما چەند ساڵی دیکە دەژیم دۆران ئەفەندی...؟ کاك دۆران زۆر کەسمان کوشتوە، زۆر وەجاخمان کوێر کردوونەوە. سوپاس بۆخوا زەوی و دێ و هەموو شتێکمان هەیە. ئەتۆ بۆخۆت لەمن باشتر دەزانی کە ئەگەر بمەوێ ئەو سکە زێڕانەی لە سندووقانم دان بژمێرم، شەووڕۆژێکی پێدەچێ، ئاخرو ئاقیبەتی بابایەکی چەتە گوللەیەکی وێڵە. هەتا ئێستا کەس تخوونمان نەدەکەوت، بەڵام ئێستا تێگەیشتوون پیر بووین. کەم کەم سەرمان دەخەنەسەر. سێوپێنج ساڵە سەردەستەم. هەتا مردن نەیەنیە بەرچاوی خۆت ناتوانی کەسێکی دیکە بەدوای مردن دا بنێری، کوشتنیش هەروایە... ئیدی خەریکە پیر دەبم، کە پیریش بووی گیانت لەلا خۆشەویست دەبێ. پیاو کە پیر بوو ئیدی مردن بەلایەوە بێبایەخ نیە. لەبارەی کوشتنیشەوە، ئیدی دڵم نەرم بووە، بەو ئاسانییە خەڵکم پێناکوژرێ. قەسابێك چۆن کەلاکە مەڕ لەتوپەت دەکا، ئەمنیش جاران لە چاولێك نانێك دا ئاوام بنیادەم لەتوپەت دەکرد، بەڵای وام بەسەر زۆر کەس هێناوە. کەسێك لەمردن بترسێ ناهێڵن لەکێوپارەی بژی. ئەگەر ئەمن هەتا زووە نەیەمەوە دەشتێ زۆر ناژیم، دەم کوژن. بڕوانە ئەم دووانە، ئاوا سەریان بەرداوەتەوەو راوەستاون، ئەگەر ئەوانە پێبزانن دڵۆپێك ترس رژاوەتە نێو دڵم هەر ئەوان دەم کوژن".

پیاوەکانی وەلی کوزگوون جووڵەیان لێبڕابوو، توند دەستیان بە تفەنگەکانیان گرتبوو کە لەسەر کۆشی خۆیان دانابوون، چونکە وەلی کوزگوون وای کردبوو.

"ئەمن خۆم باش دەناسم. ترس دایگرتووم. وەختێك یەکێك تفەنگێك داوێ دەستەکانم دەلەرزن. لە چیا تەمام بەژیان نیە، دەبێ بێمە خوارێ و بچمە سەر کێڵگە. بچمە لای ژن و منداڵەکەم. ئیدی ناتوانم لەسەر عەرزی رووت بخەوم. پشتم دێتە ژان. کێڵگەکەم وەك قەڵا دروست کردوە، وەختێك هاتمەوە ئەگەر خۆم تێکەڵی کەس نەکەم کەس کاری پێم نابێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چەندین ساڵ هەرچی کردوومە بۆ ئەوەم کردوە کە ڕۆژێك بێمەوە دەشتێ و پێش ئەوەی بمرم هەر نەبێ چەند ساڵێك بەئاسوودەیی بژیم. حەز دەکەم سواری ئەسپێکی عەرەبی بم و بەبێ دڵەخورپە تەنانەت شەوانەش بۆخۆم بگەڕێم. وەختێك بەدڵم دا بێ کە ئەو ڕۆژە نابینم ترس دام دەگرێ. ڕاستە زۆرم زوڵم کردوە، بەڵام چما هەقم نیە چەند ساڵێك بحەسێمەوە؟"

چاوە دەقووڵ کەوتوەکانی کەدەت گوت چاڵاوێکی تاریکن و وێنەی ئاسمانیان تێکەوتوە، بڕینە چاوی مەلادۆران ئەفەندی، وادیار بوو هیوایەکی پێی هەیە:

"چاری دەردی من تەنیا بەتۆ دەکرێ مەلادۆران ئەفەندی. لەنێو خەڵکی ئەم شارۆچکەیەدا هەر ئەتۆ باری ژیانی من دەزانی، ئەو ڕۆژانە کە لەبەر زەردەگەرمای چوکووراوا لەگەڵ دایکم گوڵەگەنم و گوڵەجۆمان هەڵدەگرتنەوە، لەتینووان دەبرژاین و دڵۆپە ئاوێکمان دەست نەدەکەوت، ئاوی گەرم و پڕ مێشوولە مالاریای مەرەزەجاڕمان دەخواردەوەو ئەو ڕۆژانە کە ئەمن و دایکم بەدەم تۆبەتێوە هەڵدەلەرزیین و دێهاتییەکان لەم مەزراوە دەریان دەکردین بۆ ئەو مەزرا... لەبیرم نەچوونەوە..."

دوو کۆنەبرادەر کە چەندین ساڵ لە حەوتوودا یەك دووجار، یان لە کێوپارە یان لە شارۆچکە چاویان بەیەکتر دەکەوت، پێکەوە دەردی دڵیان کردو لەبارەی ژن ومنداڵیانەوە دوان. وەلی کوزگوون بە وەبیرهێنانەوەی ژیانی تاڵی دەورانی ڕابردوو گریاو دۆرانیش بە وەبیر هاتنەوەی کوێرەوەرییەکانی وی گریانی هات.

"بەڵێ هەر ئەتۆ دەزانی. دەمەوێ ڕۆژێك بەبێ ترسی مردن بژیم، حەز دەکەم شەوێك، تەنیا شەوێك لە جێوباوێکی ڕەحەت دا بەئاسوودەیی بنووم. لەوە زیاتر هیچم لەخوا ناوێ. ئەگەر درۆ بکەم خوا بم گرێ".

پاشان پێکەنی:

"بۆچی، شتێکی دیکەشم دەوێ... دەمەوێ بچمە حەج و لەخوای گەورە داوای لێخۆشبوونی گوناهەکانم بکەم".

"پێکەوە دەچینە حەج. چما قەولوقەرارمان وانەبوو؟"

"با، لەبیرمە. ئەو جارەی پێکەوە دەچووینە هۆوێ، قەراخ دەریای مێدیترانە بەڵێنمان دا پێکەوە بچینە حەجی پیرۆز. ئەتۆ زۆر لەو کابرایە دەترسای، مەبەستم مەلاحوسێنە".

"ڕاستە، زۆری لێدەترسام"

پاش تێپەڕینی چەند ساڵ مەلادۆران بەئاسانی ماڵی مەلاحوسێنی کە لەنێو باغە پرتەقاڵێك دا بوو، دۆزیبووەوە، دەت گوت بەدەستی خۆی لەوێی داناوە. مەلاحوسێن کاتێك چاوی پێی کەوت لەپێش دا لەخۆشییان وەخت بوو شێت بێ، پاشانیش ڕەنگی وەك زەعفەران زەرد هەڵگەڕاو دەستی کرد بە لەرزین. - دیارە هەر ئەو چەند لەحزەیەی پێش دا- پاشان پرسی: خۆ نام کوژی، ها؟

مەلاحوسێن زۆر دەوڵەمەند بوو، سنووری باغە پرتەقاڵەکەی دەگەیشتە لێواری دەریای مێدیترانە. چەند گەمییەکیشی کڕیبوون و هاویشتبوونیە دەریای مێدیترانەوە. دارە پرتەقاڵەکان گوڵیان کردبوو و بۆنی گوڵەکانیان هەموو کەسی سەرخۆش دەکرد. ئەوو مەلای دۆستییان لەگەڵ خۆیان بردە لێواری دەریایەکی گەورە کە شەپۆلەکانی بەرزو ئاوەکەی سپی و کەفاوی بوو.

"مامۆستا قسەی ئاخرت بکە".

مەلاحوسێن هەستی بە لەرزینی دەنگی مەلادۆران ئەفەندی کردبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ دەتەوێ راست لەگەڵ خۆرهەلات بە گولله لێم دەی و بم کوژی. دەم زانی ئەتۆ رۆژێك لەرۆژان دێی و ئەو کارەساتە روودەدا. ئاگات لەدایکت و منداڵەکانم هەیە؟"

مەلادۆران وەلامێکی نەدایەوە. شەکەت و ماندوو هەتا بەیانی گوێیان بۆ دەنگی دەریا راگرت و چاوەڕێ مان. کە کازیوە ئەنگووت مەلادۆران ئەفەندی دەمانچە دەسك عاجەکەی هەڵکێشاو هاتە رووبەڕووی مەلاحوسێن. مەلاحوسێن گوتی:

"دەمەوێ دوعا بخوێنم. زۆر پەلە مەکە گیانەکەم, تاوێکی دیکە دنیا رووناك دەبێ".

مەلادۆران ئەفەندی دەمانچە بەدەست چەند لەحزەیەك بەرامبەری راوەستا.

"تەواوە, بڕوانە دنیا رووناك بوو".

مەلاحوسێن گوتی: تەواوە.

روخساری رەنگی خۆڵەمێشی گرتبوو.

ئەو سێ گوللەیە کە لە لوولەی دەمانچەی مەلادۆران دەرچوون, راست لەسەر دڵی مەلاحوسێن دران. مەلا زۆری خوێن لەبەر رۆیشت. ئەوەندە لەژوور سەری راوەستا هەتا دواهەناسەی هەڵکێشا.

"بەڕاست چەندیش پشووت لەسەرخۆ بوو, دەت گوت هیچ رووی نەداوە, راست لەگەڵ خۆرهەلات کوشتت... پاشانیش لکە پرتەقاڵێکت لێکردەوەو تێروپڕ بۆنت پێوەکرد. پێکەوە دەچینە حەج و تۆبە دەکەین".

مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"لەگوناهان پاك دەبینەوە, وەك ئەو رۆژەی لەدایکی خۆمان بووین".

"بەلام داخوازەکەم لەتۆ... ئەمن دەمەوێ بچم حەمەدۆکی یان بگرم یان بکوژم." لەنێو قسەکانیدا چاوی بە عەلی‌یەشەل کەوت.

مەلادۆران گوتی:

"مەبەستت ئەوەیە؟ ئەوە عەلی‌یەشەلی شوێنگێڕە. حەمەدۆك بەخوێنی سەری تینوویە. چەند رۆژ لەمەوبەر خەریك بوو عەلیی بکوژێ. بەزۆر لەدەستیم ئەستاندەوە, چەندت متمانە بەمن هەیە ئەوەندەشت بەو هەبێ".

وەلی کوزگوون پێکەنینێکی هاتێ و گوتی:

"ئەمن عەلی‌یەشەلی باش دەناسم, ئەویش من باش دەناسێ".

عەلی‌یەشەل نەختێك لێی نیزیك کەوتەوە, دەستی بۆلای درێژ کردو گوتی:

"بەخێربێی".

"خۆش بی کاك عەلی, مەترسە حەمەدۆکی دەکوژم, ئەو بستەمنداڵێکە".

"ئێشەڵلا".

"لەبەرامبەر کوشتنی حەمەدۆك دا تەنیا یەك شتم دەوێ, لێبووردن. تێگەیشتی مەلادۆران ئەفەندی؟".

"تێگەیشتم".

"پاش گرتن یان کوشتنی حەمەدۆك دەمەوێ ئەمان نامەیەکی بەرزترین کاربەدەستم بەدەستەوە بێ کە کاریان بەکاری من نەبێ. ئەگەر ئەم کارەت لەدەست بێ ئەمن بەتۆ..."

"جارێ با بنووین هەتا لەسەر خێران رۆژ دەبێتەوە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەیانی وەختێك مەلادۆران ئەفەندی دەچووە لای تاشكەن خەلیل, موسلیم شوان كە عەلیەشەل هەموو شتێكی تێگەیاندبوو, بەرەو كێوپارە دەڕۆیشت كە حەمەدۆكی بدۆزێتەوە.

پیاوماقووڵانی شارۆچكە شەوێ لەماڵی مەلادۆران ئەفەندی كۆ بوونەوە. وەلی كوزگوون بۆ گرتن یان كوشتنی حەمەدۆك ئەمان نامەیەك و فەرمانی لێخۆشبوونی بەنووسراو دەویست كە پاش ئەوەی كارەكەی تەواو كرد بیدرێتی. ئەویش بەهۆی عارف صائم بەگەوە. زولفۆ گوتی:

"ئەمن بە دوو رۆژان ئەو نامەیە وەردەگرم و بۆتی دێنم. ئێستا عارف صائم بەگ لەئەدەنەیە, بەدوای منیشی دا ناردوە".

مورتەزاغا گوتی:

"ئەمنیش نامەیەكی وات بۆ لە والی وەردەگرم. ئەمن تۆ باش دەناسم. ئەگەر كەسێك هەبێ ئەو كارەی پێ بكرێ, ئەتۆی".

تاشكەن خەلیل بەگ گوتی:

"ئەمنیش نامەیەك لە فەرماندەری جەندرمە وەردەگرم. سەربازان ناپیاو نین, لەسەر قسەی خۆیان رادەوەستن..."

حەوتوویەك دواتر وەلی كوزگوون و دەستەكەی لەحاڵێك دا نامەكانی لەگیرفان دا بوو, لەباغی مەلادۆران ئەفەندی وەدەركەوتن و بەنێو ئەو گەزیچارانەدا كە لەنیزیك ئاوێ روابوون بەدوای حەمەدۆك دا ملی كێوپارەیان گرت. نە یاوەرو نە قایمەقام و نە پیاوە گەورەكانی دیكەی وڵات لەو بەسەرهاتە ئاگادار نەبوون.

وەلی كوزگوون بۆئەوەی بتوانێ كارەكەی بێژانەسەر جێبەجێ بكا بەتوندی داوای لە ئاغاو خانەكان كردبوو مەسەلەكە بەنهێنی بگرن.

مەلادۆران ئەفەندی پێی گوتبوو حەمەدۆك خەتەرناكەو پێویستە بەپارێزەوە رەفتار بكا. وەلی كوزگوون زۆر لەفكردا بوو داخوا مەلادۆران ئەفەندی مەبەستی لەم قسەیە چ بوو؟ چما حەمەدۆك لە بنیادەمێكی ریوەڵە بەولاوە كە بۆنی شیری خاوی لەزاری دەهات و بەزۆری پاڵیان پێوە نابوو چەتەیی بكاو تەنیاو بێكەس لەچیاو بەندەنان دەسووڕایەوەو بۆخۆشی نەیدەزانی چ بكا, چ كارە بوو. ماڵی ئاوەدان بێ. ئەگەر حەمەدۆك بەو ئەندازەیە خەڵكی شارۆچكەی نەترساندبا, وەلی كوزگوون نەیدەتوانی خەونیش بەژیانی دەشتەوە ببینێ, ژیانێك كە چەند ساڵ بوو چاوەڕوانی دەكرد. حەمەدۆك تەیرێكی زێڕینی ئیقباڵ بوو كە لەسەر سەری نیشتبوو, بەپێچەوانەی ویستی خۆی دەبوو بیكوژێ, هیچ حەزی نەدەكرد بیكوژێ بەڵام چاری نەبوو. پشكی مردن بەناوی حەمەدۆك دەرچووبوو, بۆ ئەمیش تەیری ئیقباڵ بوو.

جاروبار لەناخی دڵەوە خۆشحاڵ دەبوو, لەخۆشیان باڵی دەگرت و گۆرانیی دەگوت و هەڵدەپەڕی... بەگەنجییش كاتێك چەتەیی دەكردو پیاوی دەكوشتن و كیسە زێڕەكانی لەباخەڵی ڕادەكرد, یان ماڵێكی تاڵان دەكرد, ئاوا وەكەیف دەهات و ئەوەندە خۆشحاڵ دەبوو هەر مەپرسە. دەبوو زۆر زوو حەمەدۆكی بكوژێ و بچێتە سەر كێڵگەكەی.

ئەوەندە توند دەڕۆیشت كە ئەو ڕێگرانەی لەگەڵی بوون, تەنانەت ئەوی هەرە لاویشیان نەیدەگەیشتێ. پاش ئەوەی بەم جۆرە لە بەندەنی قەڵایە ئاوا بوو وەلی كوزگوون ئاوڕی دایەوەو گوتی:

"كوڕینە ئاوا سوودی نیە, بەپێیان نایگەینێ, دەبێ ئەسپ پەیدا بكەین. دەبێ لەو سەرە سەرو ئەسپ لە چەركەسەكان وەرگرین".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لای نیوەڕۆیە ئەسپەکانیان حازر بوون و لەسەر کانی چاوەڕوانیان دەکردن. ئەگەر ڕوو لەچیا بکەن, ئەوی دیکەی ئاسانەو حەمەدۆک لەبەر دەستیان دەبێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلافەرهاد گوتی: دەزانی حەمەدۆك خەریك بوو لە دارمان دەن؟ چاك بوو هاتی و نەجاتت داین.

راست دە ڕۆژ بوو لەم دێ سەخت و چڕو دوورکەوتووە دەژیان. تەنیا لەیەك رێگاوە دەکرا بچیە ئەو دێیە. ئەویش شوێنێکی رووتەن بوو کە لەبەرچاوی خۆیان بوو. مێروولە بەو رێگایەدا رۆیشتبا لەنێو ئاوایی‌یەوە دیار بوو. پاشماوەی قەلایەکی لەمێژینە لەو گوندە هەبوو کە نەخشی چەند شێرێکی پێوە دیار بوو. هەموو دانیشتووانی ئەم گوندە مەلافەرهادیان دەناسی و خۆشیان دەویست. کەس ناڕازی نەبوو. دیاریش نەبوو بۆچی وایە, بەلام دیار بوو کە مەلافەرهاد نیازی هەیە چەند سالێك لەوێ بێ. حەمەدۆکیش چونکە مەلای باش دەناسی تەنانەت مەراقی نەبوو هۆیەکەشی بزانێ.

یۆبازئۆغلی لەرێگادا بێئەوەی بلێ دەیەوێ بچێتە کوێ و چ بکا, لەوان جیا ببووەوە.

"بنیادەم هێندەش ترسەنۆك دەبێ..."

مەلافەرهاد لە هەموو شتێك زیاتر سەری لەکاری یۆبازئۆغلی سوڕمابوو. ببووە بنێشتەخۆشەی سەر زاری و لەپەستا دووپاتی دەکردەوە: پیاو هێندەش ترسەنۆك دەبێ...

حەمەد لەوە کە لەگەل مەلایە هەم خۆشحال بوو, هەم هەستی بە دلنیایی دەکرد. لەو رۆژەشەوە باس لەنێوان حەمەدو مەلادا دەستی پێکردبوو و هەروا درێژەی هەبوو:

"رێگای مرۆڤ خوا دیاریی دەکا. خوا زۆر لەمەوبەر رێگای منی دیاری کردبوو, بۆخۆم نەم دەزانی. ئەگەر ئەتۆش دەست لە چەتەیی هەلگری و بڕۆی ئەمن لەو چیایانە دەمێنمەوە.

بۆم دەرکەوتوە لەمە بەولاوە رێگایەکم نیە. چارەنووسی من بە گوللەیەك تەواو دەبێ. خەونم دی, دووبارە خەونم دی کە لەبەندیخانە ئازاد دەبم و دێمە چیا. رێگای بنیادەم هەم خۆی دیاریی دەکاو هەم خوا. ئەمن زۆرم هەول دا لەکێوان نەمێنمەوە, بەلام دیت لەنێوچاوانێم نووسراوە. نامەوێ لەبەر قەزاو قەدەر رابکەم. تەنانەت ئەگەر تاقە چەتەیەکیش لە چیاو بەندەنان نەمێنێ ئەمن دەمێنمەوە. ئەمە بۆمن باشترە. لەو دێیە کە گۆشەنشین ببووم خوا بەخۆڕایی تووشی تۆی نەکردم".

مەلا قسەکانیی بە راوێژێکی زۆر بڕیاردەرانە تەواو کرد. بەلام حەمەد لە سەلماندنی قسەکانی وی‌دا هیچی نەگوت. لەمێژ بوو مەلا فێری تفەنگ هاویشتن دەبوو. هەموو رۆژێ بەیانیی زوو لەخەو هەلدەستاو پاش ئەوەی نوێژی دەکرد دەی‌گوت:

"یاللا کوڕینە کێ لەگەلم دێ؟"

هەرکەسی لەگەل هاتبایە دەچووە پارچە زەوی‌یەکی راوند کە لەپشت ئاوەدانی بوو, لەوێ دەستی دەکرد بە تفەنگ هاویشتن. وێڕای ئەوەش هەمیشە مەشقی شاخەوانیی دەکرد, بەرێ‌دا دەرۆیشت و قسەی دەکرد.

حەمەد سەری لەکارەکانی سوڕمابوو, ئاشقی سوارچاکی‌یەکەی ببوو. ئەو هەرچی‌یەکی توانیبا ببینێ, ئەگەر سێرەی لێ گرتبایە دەی‌ئەنگاوت. حەمەد لەژیانی‌دا تفەنگچیی وای نە دیبوو, نە بیستبوو.

مانگێك لەدێ مانەوە. حەمەد تێگەیشت کە خەلکی ئەم دێیەو گوندەکانی دەوروبەر بەچاوی نەزەرکردەیەك دەڕواننە مەلاو بەپیرۆزی دەزانن. هۆیەکەشی دۆزیەوە:

کتێبخانەی دیجیتالی
www.rabari.org

ساڵێك كە قاتی ببوو مەلا لەگەڵ سێ برادەری خۆی پەنا بۆ ئەم دێیە دەبەن و دەست دەكەن بە ڕێگری.ماڵی دەوڵەمەندانی قەیسەریە، دووملی و سێواسیان تالاّن دەكردو دەرخواردی خەڵكی برسیی ئەم دێیەیان دەدا. ئەوەندەی دەشیان توانی پێشی هێرشی سەربازانی راكردوو لەشەڕ بۆ ئەم گوندەیان دەگرت.

هەربۆیە وەختێك دووبارە سەروكەللەی مەلافەرهاد لەم دێیەدا دەركەوت شەپۆلی شادمانی گوندەكەی داگرت.

حەمەد لەحاڵێك دا تفەنگەكەی بۆلای مەلافەرهاد رادەداشت گوتی:

"مەلای خۆم، ئەمن لەژێر فەرمانی تۆ دام، سەردەستە ئەتۆی، هەروەك پێشتریش لێرە سەردەستە بووی. ئەمنیش یەكێك لەپیاوەكانی تۆم".

"دێهاتییەكان ئەمەیان پێگوتی؟"

"ئەوان پێیان نەگوتم، بۆخۆم تێگەیشتم".

مەلافەرهاد دەیزانی ئەوەی حەمەد بۆی دەركەوتوە، خەڵكی ئەو دێیە هەرگیز لەلای كەس باسی ناكەن و دەیزانی حەمەدی زیرەك پاش هاتن بۆ ئەم دێیە، بەسەرهاتی ویی لە غەوارەیەك یان لە شوانێكی ساویلكە بیستوە.

"رۆژێك هەموو بەسەرهاتی خۆمت مووبەموو بۆ دەگێڕمەوە. تفەنگەكەت هەڵگرەوە، سەرۆكی دەستە ئەتۆی".

"لایبە لەپێشم. ئەمن دەزانم كێ دەبێ ببێتە سەرۆكی دەستە".

"ئەمنیش دەزانم مەلای خۆم".

مەلا رقی هەستا:

"هەڵیگرەوە یاڵلا، دابی نوێ مەیەنە گوندی كۆن".

"دەیهێنم مەلا".

"بوویە بەڵای گیانی من؟"

"ئەدی مەلای خۆم".

"كەوایە برادەران بانگ دەكەین، هەر ئێستا، ئەوان سەردەستە هەڵبژێرن".

"ئەتۆ دانیشە لەجێی خۆت. كوڕینە وەرنە ئێرە..."

قاسم و دەمیر كە نەختێك دوورتر راوەستابوون و تەماشای وانیان دەكرد چوونە پێشەوە.

"دەمانەوێ سەرۆكی دەستە هەڵبژێرین، كێ حەمەدی پێباشە؟"

هەرسێكیان حەمەدیان هەڵبژارد.

حەمەد لەحاڵێك دا دەت گوت لەنێوان خەوو بێداری دایە هەموو ئەو بەسەرهاتەی سەیر دەكردو قسەیەكی بۆ نەدەكرا. هەرسێكیشیان چەكەكانی خۆیان هێناو هاویشتیاننە بەرپێی حەمەد. حەمەد لەنەكاو كوڵی هەستاو فرمێسك لەچاوانی گەڕا، دەسبەجێ هەستاو دەستی مەلای گرت و لەسەر سەری خۆی دانا.

دێهاتییەكان كە ئەو بەسەرهاتەیان دیتبوو، یان بیستبوو، ئەو شەوە بەخۆشیی حەمەد بانگهێشتنێكی گەورەیان ساز كرد، دەهۆڵكوت و گۆرانیبێژو دایەرەژەن لە گوندەكانی دەوروبەر ڕا هاتن. لەمەیدانی نێوەڕاستی ئاوەدانی ئاورێكی گەورەیان كردەوە. لێرەوارو بناری بەردەڵان هەتا لای بەیانی رووناك بوو.

حەوتوویەك دواتر حەمەد گوتی:

"لێرە ئیدی خەریكە دەڕزین".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەموو زەین و هۆشی لە لای سەیران بوو. رۆژی پێشتر بڕیاری دابوو بچێ سەیرانی هەڵگرێو بیباتە جێیەکی بێناوونیشان, بە تایبەتی جێگایەك لە لێواری دەریا کە پڕ لە داری پرتەقاڵە. داخوا بۆ ئەم کارە پێویستیی بە پارە هەرچەندیش کەم بێ, نەبوو؟

"با لێرە بڕۆین, بەڵام ئێرەمان لەبیرنەچێ. تەنانەت لە خەراپترین رۆژەکانیشمان دا... ئەگەر هەموو خەڵکی ئێرە لەت و کوت بکەن کەس بە گرتمان نادا".

"ئەمەی دەزانم مامۆستا".

"ئێرە قەڵامانە..."

دێهاتیەکان بە ژن و پیاوو منداڵەوە ئەوانیان تا بەندەنەکەی خوارێ بەرێ کرد.

وەختێك لە دێهاتیەکان جیابوونەوەو بە تەپۆڵکەکە هەڵگەڕان, مەلافەرهاد هەڵۆیەکی لە حەوا نیشان داو گوتی:

"حەمەد باشی تەماشا کە. ئەوە یەکەمین نێچیری منە" تفەنگەکەی بەرز کردەوە, سێرەی لێ‌گرت, دەنگی گولله لە شاخەکان گەڕاو دەنگی دایەوە. هەڵۆی چارەرەش بە سەرمەقولات لە حەواڕا هاتەخوار.

"بەخت لەگەڵم تەبایە".

مەلا دێهاتی ئەو دەوروبەرەو رێگاکانی وەك بەری دەستی خۆی شارەزابوو. لای خۆرئاوا گەیشتنە دێیەك. ئەم گوندە لە قەراخ گۆلاوێکی چووك کە شاخێکی سووری وەك دورگەیەك لە نێودا دەبینرا, دروست کرابوو. خەڵکی دێ بە خۆشحاڵی و جۆش‌وخرۆشێکی زیاتر لە گوندەکەی پێشوو پێشوازیان لە مەلافەرهاد کرد: مامۆستا, پێمان وابوو کوژراوی, خەبەر هات کە جەندرمە کوشتوویانی, سوپاس بۆ خوا مامۆستا. گاوگەردوونیان بۆ مەلا کردو حەوتوویەکی تەواو بەرێزو شکۆوە میوانداریان لێ‌کردن. گۆلاوەکە زۆری سوورەماسی تێدابوون. مەلافەرهاد دەلینگی پانتۆڵەکەی هەڵکردن و چووە نێو گۆلاوەکەو وەك جاران لە کەلێن و کونی گۆلاوەکەدا سوورە ماسیەکی زۆری گرت.

زۆر لە کۆنەوە لەم دێیەدا ئەسپی رەسەنیان بەخێوەکردن. ئەسپی ئەو دێیە لە ئەسپی ئۆرفەو عەرەبستانیش بە ناوبانگ تر بوون. ناوبانگی ئەسپی عەلی سەفابەگ کە حەمەدۆك سواری دەبوو, گەیشتبووە ئێرە.

"هێندێك ئەسپ وان. وەختێك لە رەوە جیابوونەوەو بە تەنیا مانەوە, یان رووداوێکی خەراپیان بۆ پێش هات بە کەس ناگیرێنەوە, لەگەڵ بنیادەم دەبنە دوژمن. سووتمان ئەوی زۆر ترساندوە, هەتا دەش مرێ نایەتەوە سەردۆخی ئاسایی".

مەلا فەرهاد و حەمەدیان لە خانوویەکی جوانی دوو نهۆم دانابوون. خانووەکە لەسەر دوندێك بوو کە بەسەر گۆلاوەکەیدا دەڕوانی. رەنگی گۆلاوەکەی خوارەوە شینێکی توند بوو. ئەو کاتە کە یەکەم رووناکایی بەربەیان دەردەکەوت و هەتاو لە گابەردە سوورەکەی نێو گۆلاوەکەی دەدا, گۆلاوو دارەکانی دەوروبەری, زەوی‌و گژوگیا رەنگیان سوور هەڵدەگەڕا. کە هەتاو بەرز دەبوو گابەردەکە لە رووناکایی‌دا نوقم دەبووو گۆلاوەکە رەنگی شین دادەگیرسا.

مەلاو حەمەد لەسەر جێیەکەی خۆیان کە بە تەنیشت یەکەوە راخرابوون هەتا بەیانی قسەیان کرد. مەلا لەبارەی جیهان و مرۆڤەوە زۆری دەزانی. وەختێك تەماشای چاوی کەسێکی دەکرد ئەوەی لە ناخی دڵی‌دا بوو دەی‌خوێندەوە.

"ئەتۆ بڕیاری خۆت داوە حەمەد, قسەو ئامۆژگاری سوودی نیە. سەیرانێ هەڵگرەو بڕۆ بۆ قەراخ ئەو دەریایە نێو خونچەی گوڵەنارنجەکان... بەڵام بزانە کە ئەتۆ دیسان ناتوانی زۆر لەوێ بەند بی. دێیەوە چیا. چیا لە هەوێنی رووحی تۆدایە. ئیشەڵڵا لە نێو باغە پرتەقاڵەکان دا ژانە سەرت بۆ دروست نابێ‌و زوو لەوێ رزگارت دەبێ... وەختێك پیاو دەبێ بە حەمەدۆك ئەو حەمەدۆك بوونە وەك بارێك قورسایی دەخاتە سەرشانی بنیادەم. لەنێو باغە پرتەقاڵەکان دا رۆژێك, دوو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆژ ئەو پەرەکەی ساڵێك تاقەت دەگری, ئەو پەڕەکەی ساڵێك, ئەویش زیاتری لە باوەشی ژنەکەت دا دەتوانی بمێنیەوە. پاشان ئەگەر زنجیریشت بکەن ناتوانی لە جێیەك بەند بی".

"ئەدی بایرام ئۆغلی چۆن سی ساڵ ماوەتەوە؟".

مەلا فەرهاد پێکەنی و گوتی:

"ئەمن لەگەڵ دەستەکەی وی بووم. ماوەیەکی زۆریشە هەمیشە خەبەرم لێی هەیە. هەموو ڕۆژێ بەیانی چەك لە خۆی شەتەك دەدا, هەتا چیایەکەی ڕووبەڕووی دەچێ‌و دەگەڕێتەوە. ئەگەر ڕۆژێك چەکەکەی لێ‌بستێنن, ئەگەر بەیانی یەك چەك لە خۆی نەبەستێ, دەبینی چ ڕوو دەدا. بایرام ئۆغلی ڕۆژێك دەچێتەوە چیا. لەوانەشە ئەو کاتە بێ کە لەسەرەمەرگ دایە, بەڵام ئاخرەکەی هەر دەچێ. ئەو کەسێك نیە لە جێ‌و بانی نەخۆشیدا بکەوێتە ناڵەناڵ و بمرێ. ئەتۆ کاتێك عەبدیخانت کوشت ڕۆیشتی‌و ون بووی. ئەدی بۆ هاتیەوە, کێ ناچاری کردی. کێ تۆی دەناسی؟".

حەمەد گوتی:

"باشە ئەوە گەڕامەوە..."

"دووبارە دەگەڕێیەوە. هەوێنی ڕووحی تۆ شتێکی لە هەوێنی ڕووحی کوێر ئۆغلی, پیر سوڵتانی ئەودال و شێخی سەقاریە تێدایە...

یەکێك لەوان هەم ئاشق بوو, هەم شێعری دادەنان. شیعەو قزڵباش و یاغی بوو, لە پیاوەکانی شا بوو, شا عەلی, ئەو شاسواری دولدول سوار, ئەو حەزرەتی عەلیە. یەکێك بوو لە پەیڕەوانی حەزرەتی عەلی. هەر بۆیەش دوژمنی سوڵتان بووو لە دژی وی یاغی بوو.

ڕۆژێکیان بەیانی پیرسوڵتان بانگی خدری دەکا کە لە لای وی کاری دەکرد, پێی دەڵێ خدر, دوێ شەوێ خەونێکم دیوە. لە خەوێم دا دەچوومە ئەستەمبووڵ. ئەتۆ دەکەنە حاکمی سێواس و پاشان فەرمان دەدەی ئەمن لێرە لە بازاڕی سێواس لە دار بدەن. یاڵڵا, خواحافیز, لەگەڵ چارەنووس شەڕ ناکرێ. خدر بەسەر دەست و لاقی پیردا دەکەوێ: ئەی ئەمان پیر! ئەمن چۆن دەتوانم ئەتۆ لەدار بدەم با بش بمە حاکم... پیر سوڵتان پێی دەڵێ: بڕۆ وەڕێکەوە خدر.

بەڕێی دەکا. خدر دەڕوا. چەند ساڵ ڕادەبرن, حاکمێك دێتە سێواس بە ناوی خدر. ڕۆژێکیان حاکم وەبیری دێتەوە کە ئەو پیرەی خەونی دی‌و هیممەتی کرد و ئەوی ناردە ئەستەمبوولّ لە گوندی "بناز" لە دەوروبەری "یۆڵدوزئیلی"یە. لە دڵی خۆیدا دەڵێ: ئەی چۆن بوو, ئەو گوتبووی ئەتۆ دەبی بە حاکم و من لەدار دەدەی. دەبێ میوانداریەکی لێ‌بکەم بۆ خۆی کەیفی پێ‌بکا. لە سێواسەوە بۆ بناز سێ ڕۆژەڕێ بوو. ڕۆژی میوانداری‌یەکە دیاری دەکا هەموو پیاوماقووڵ‌و ئاغاو خانەکانی سێواسیش بانگهێشتن دەکا هەتا ببینن کە حاکم لەگەڵ ئەو پلەو پایەیەش کە هەیەتی چۆن ڕێزی پیری خۆی دەگرێ. لە سێواسەوە تا بناز سێ ڕۆژەڕێ بوو. حاکم پیاوەکانی دەنێرێ‌و پیرسوڵتانی ئەودال دێنێتە کۆشکی خۆی. وەختێك پیر دەگاتە مەجلیسی میوانداری‌یەکە حاکم دەستەونەزەر لە پێشی ڕادەوەستێ. پیر لەو بارەیەوە زۆر خۆشحاڵ دەبێ. بەڵام لە دڵی خۆیدا هەست بە بەدگومانی دەکا. چونکە خدر ببوو بە"خضر"و عوسمانی. عوسمانی‌یەکانیش جێی باوەڕ نەبوون. ئەمجار خەونیشی دیبوو. بە فەرمانی وی میوانداری‌یەکە دەست پێ‌دەکا, هەموو جۆرە خواردنێکیان لەسەر سفرە دانابوو. هەمووان دەستیان کرد بە خواردن. بەڵام پیرسوڵتان وەك دەست و لاقیان بەستبن لە جێی خۆی ڕەق ببوو. خضر پاشا کە چاوی لەم وەزعە دەبێ, دەڵێ: پیر, فەرموو نانی بخۆ. پیر وەڵام ناداتەوە. لە حاڵێك دا هەموو بە ئیشتیاوە خەریکی نان خواردن دەبن, ئەو تاقە پارووەیکیش ناخوا... ئەی ئەمان پیر... پیرسوڵتان سەر هەڵدەبڕێ‌و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چاو بەسەر یەك یەكی خان و ئاغاو پیاوەكانی دەوڵەت دا دەگێڕێ‌و دەڵێ: ئەمن لەم نانە ناخۆم. چونكە ئەم نانە هەقی هەتیوو سەغیرانەو بەخوێنی ئەو كەسانە شێلراوە كە نوقمی خوێن و ئارەق ڕەنج دەدەن. ئەم خواردنە نانی زوڵمە. ئەمن ناتوانم ئەم نانە بخۆم، حەرامە... ئەمن هیچ، تەنانەت سەگەكانی منیش ئەم نانە ناخۆن.

خضر پاشا زۆر تووڕە دەبێ، مووی سەری خۆی دەڕنێتەوەو لە ڕقان شێت دەبێ‌و بۆ ئەوەی لەبەرچاوی خان و ئاغاكان خۆی نەشكێنێ‌و لەوە زیاتری سووكایەتی پێ نەكرێ، دەڵێ: پیر، سەگەكانت بانگ كە بزانم دەخۆن یان نا... پیر دەسبەجێ دەست بۆ لای بناز ڕادەدێرێ، سەگەكان وەڕێدەكەون و دوای تاوێك دەگەنە وێ: فەرموو پاشا ئەمەش سەگەكان. خواردنەكە بۆ سەگەكان دادەنێن. سەگەكان لە دوورەوە بە سەری لمبۆزیان بۆن بە خواردنەكەوە دەكەن. پیاوەكانی پاشا لەبەریان دا شل و كول دەبن، بەڵام سەگەكان دم لە خواردنەكە نادەن.

پاشا بەرامبەر بەم وەزعە زۆر بەخۆدا دەشكێتەوە. نەدەكرا ئەو هەموو سووكایەتی‌یە قبووڵ بكاو دەبوو بە جۆرێك خۆی لەو تەنگانەیە دەرباز بكا.

خضر پاشا دەڵێ: پیر خەونەكەت خەریكە وەدی بێ‌و بەڵام لەبەر خاتری ئەوەی پیری منی، دەرگایەكی نەجات بوونت بۆ دێڵمەوە، ئەگینا لەسەر ئەم ڕەفتارە دەبوو لە دارت بدەم.

دەبێ سێ بەیاتی دابنێی كە هیچیان ناوی شایان(مەبەست حەزرەتی عەلی‌یە - م) تێدا نەبێ. ئەگەر وابكەی دەت بەخشم. ئەگینا فەرمان دەدەم بەیانی لە مەیدانی شاردا بە بەرزترین دارەوە هەڵت واسن.

پیرسوڵتان سازەكەی بەدەستەوە دەگرێ‌و یەكەمین بەیاتی دەخوێنێتەوە. هەموو حازران و یەك لەوان پاشا ڕەق رادەمێنن. پیر سوڵتان لە هەر لەتە شیعرێكی‌دا جارێك ناوی شای هێنابوو. میوانان چاوەڕوانی دووهەمین بەیاتی دەبن. ئەویش سەرانسەر پڕ لە ناوی شا بوو. سێهەمین بەیاتییش هەروا بوو.

خضر پاشا دەڵێ: پیرم، خەونەكەت وەدی‌هات. داروغەكان پیری دەگرن و لە مەیدانی سێواس دا لە داری دەدەن. لەو ڕۆژە بەدواوە سێواس بوو بە "قانلی سێواس"، (سێواسی خوێناوی - م) هەتا دنیا دنیایە ئەم شێعرانە لەبیر ناچنەوە.

ئەو بەیانی‌یە لەگەڵ تاوهەڵات خەڵكی سێواسیش باسی بەسەرهاتی پیرسوڵتان و چۆنیەتیی لەداردرانەكەییان دەكرد. یەكێك دەی‌گوت: ئەمن لەگەڵ شەبەقی بەیانی دیتم كە پیرسوڵتان بە بەرگی سپی‌یەوە لە دەروازەی قەیسەریە چووەدەرێ‌و ڕۆیشت. یەكی دیكە دەی‌گوت: ئەمن دیتم كە بە دەروازەی تووقات دا وەدەركەوت. ژمارەیەك دیتبوویان كە لە دەروازەی ڕۆژهەڵاتەوە دەرچووەو هێندێكیش چاویان لێ‌ببوو كە بە دەروازەی ڕۆژئاوادا چووەتەدەر. كەس نەی‌دەتوانی باوەڕبكا كە پیر لەدار دراوە. هێندێك كەس كە لەو مەسەلەیە بە گومان بوون گوتیان:

یاڵڵا بابچینە مەیدانی شارو بزانین، ئەگەر پیرسوڵتانیان لە دار دابێ لەوێ دەی‌بینین. هاتنە مەیدانی شار دیتیان دۆڵ پڕە لە جاو. تەنیا بە لكە دارێكەوە تەنافێك هەڵواسراوەو ڕادەژێ.

مەلا فەرهاد بە دەنگە خۆشەكەی ئەو سێ بەیاتی‌یەی گوتن كە ناوی حەزرەتی عەلی لە شیعرەكانیان دا هاتبوو.

حەمەد گوتی: قەراجە ئۆغلانیش وەك دادال ئۆغلی ئاشقێك بوو، ئاشقی هەق...

مەلا گوتی: بەڵێ، وەك دادال ئۆغلی.

"پیر سوڵتان ئەسپی نەبوو، وەنا؟"

مەلا فەرهاد گوتی: نا، نەی‌بوو.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەگەر لە شێخی سەقاریە دەپرسی دەبێ بڵێم کە "محمد مهدی"ی سەردەمی سوڵتان مرادی چوارەم بوو, کە لە چیاکانی سەقاریە پەیدا بوو, هەر لەوێش غەیب بوو. شا سێ جار لەشکرێکی زۆری نارده سەر. ئەو هەموو جارێ بە هەزار کەس لە مریدەکانی سوپای عوسمانیی تێك شکاند.

وەختی لەشکرکێشانی سوڵتان مراد بۆ سەر بەغدا, سوپای عوسمانی شەوێك لە قوونیە دەمێنێتەوە کە لەناکاو فەرماندەری سوپا, سەرۆك وەزیرو وەزیرەکان هۆشیان دێتەوەبەر کە: ئەی هاوار, ئێمە خەریکی چیین؟ دەچنە لای پادشاو دەڵێن: پادشا, بۆچی وامان کردوە, بۆچی سوپای خۆمان دەبەینە بەغدا, لە کاتێك دا شێخی سەقاریەی مەلعوون گەیوەتە دەروازەی ئەستەمبووڵ؟ ئەو کەسەی سوپای شەست هەزار کەسیی ئێمەی تێك شکاند ئێستا بە پێنج هەزار سوارەوە لەبەر دەروازەی ئەستەمبووڵە. ئەگەر ئەستەمبووڵ داگیر بکەن, ئێمە دەتوانین چ بکەین؟ بەڵام بێمە سەرباسی سوڵتان مراد. فکری کردەوەو گوتی: بچن لەزمان منەوە سڵاو لە شێخی بکەن و پێی بڵێن بەنیازم ئەسپێکی رەسەن, باڵتۆیەکی چەرم و تووغێکی وەزارەتی بۆ بنێرم. (تووغ تاجێك بوو لە تووکی باڵندە یان داموسك دروست دەکراو پادشا وەك خەڵات دەیدا بە فەرماندەرانی سوپاو وەزیران ـ م). ئەمن بەنیازی گرتنی بەغداو شەڕی قزڵباشم. با لەشکرەکەی لەگەڵ خۆی بێنێ و لەگرتنی بەغدادا بەشدار بێ, چونکە خێرە. فەرماندەری سوپا, سەرۆك وەزیرو وەزیرەکان دیارییەکان هەڵدەگرن و دەچنە چیاکانی سەقاریەو چاویان بە شێخ دەکەوێ:

"پادشای تۆی کردوەتە وەزیر, وەزیری سێ تووغ (هەتا تووغی زیاتریان دابایە بەکەسێك نیشانەی ئەوەبوو کە رێزی زیاتریان بۆ داناوە ـ م). ئەم ئەسپ و خەڵاتەشی بۆ ناردووی‌و فەرمووی کە ئەمن دەچمە شەڕی قزڵباشەکان, با ئەویش لەگەڵ لەشکرەکەی بێ, بچین بەغدا بگرین".

"ناتوانم قبووڵی بکەم".

"چی چی؟ ئەتۆ ناتوانی وەزارەت قبووڵ بکەی؟"

"ناتوانم".

"چۆن ناتوانی؟"

فەرماندەری سوپاو سەرۆك وەزیر سەریان سوڕمابوو.

بەرامبەریان پیاوێکی لاو وەك چیای سەرکەش راوەستابوو, باڵابەرز, بە روخسارێکی منداڵانەو ریشێکی عەبەنووسی و تێك ئاڵقاو, بە جەستەیەکی تاوەسووت و رەنگێکی پەڕیوو بە جووتە چاوێکی تیژی رەشەوە کە وەك بڵێسە دەدرەوشانەوە.

"ناتوانم قبووڵی بکەم".

"ئەگەر ئەتۆ قبووڵی نەکەی ئێمەش ناتوانین هەروا لێرە لەدەروازەی ئەستەمبووڵ بەجێت بهێڵین".

"دەزانم".

"ئەتۆ پێنج هەزار کەست هەیە, ئەو سوپایەی بۆ بەغدا دەچێ سێسەد هەزار کەسە..."

"دەزانم".

"ئێمە وەختێك دەتوانین بچینە شەڕی بەغدا کە بگەڕێینەوەو لەپێش دا کاری تۆ یەك لا بکەین".

"دەزانم".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەم سوپایە تۆ دەشکێنن. پاش ئەوەی گرتیانی بە رووت و قووتی سواری ولاغت دەکەن و بەبازاڕی قوونیەدا دەت گێڕن".

"دەزانم".

"جەللادێك دەست و لاقت دەشکێنێ و هەڵیان دەکەنێ و لە لەشتیان جیا دەکاتەوە، بەزیندوویی کەوڵت دەکەن، بە چەند رۆژان لەت و کوتت دەکەن و بە جەزرەبە دەت کوژن".

"ئەوەش دەزانم".

"ئەی کەوایە چ بەڵایەکتە".

"ئەمن ناچارم لێتان یاغی بم".

شێخی سەقاریە، ئەو پیاوە کە ناچار بوو یاغی بێ، سواری ئەسپێکی بۆرە بوو کە لەبەردەرگا راگیرابوو، بەرەو چیاکان باڵی گرت و رۆیشت.

سوڵتان مرادیش سوپای بەغدایەی بۆسەر وی دەنگ دا. لە چیاکانی سەقاریە شەڕێکی سەخت هەڵگیرسا. هەتا ئێوارەی ئەو رۆژە سوپای شێخ کەسیان بە زیندوویی دەرنەچوو. لای ئێوارێ شێخیان بەدیل گرت. لە چاوە ڕەشە پڕ بلێسەکانیدا ترسێك نەدەبینراو لەروخساری جوان و رێك و پێکیدا خەفەتێك نەبوو.

لەشاری قوونیە سواری ولاغێکیان کردو دایانە دەست جەللاد.

جەللاد هێدی هێدی ئەوی کەوڵ کرد، جومگەکانی لەشیی شکاندن و لێی کردنەوە، بەڵام لە روخساری ویدا چووکترین نیشانەی ئێش و ئازار بەدی نەکرا.

پێش ئەوەی جەللاد سەری لە لەشی جیا بکاتەوە گوتبووی:

"یا دەدەسوڵتان (ناوی شێخانی مەولەویە ـ م) وەرم گرە."

لای بەیانی نەختێك خەوتن. حەمەد هیچ حەزی نەدەکرد بخەوێ. پێی خۆش بوو شەوو رۆژ گوێ بۆ قسەکانی مەلا رابگرێ: ئەم مەلافەرهادەش چەندە شت دەزانێ. ئەو دەبوو هەموو شتێك لە مەلافەرهاد بپرسێ، لەبارەی هەموو شتێکەوە پرسیاری لێ بکا، مرۆڤ، دار، گیا، گوڵو ئەستێرەو هەرچی لەم جیهانەدا هەبوو و نەبوو، لەبارەی هەموو نهێنییەکانەوە دەبوو پرسیاری لێ بکا. ئەو بۆچی ئەوەندە لەچیاو بەندەنان گەڕابوو؟ وەك هیچ کەس نەدەچوو، نە چەتە، نە پێش نوێژ، نە قاچاخچی، نە سەربازی راکردوو، نە شارستانی و نە لادێیی. حەمەد نوقمی سەرسوڕمان بوو. هەتا ئەم تەمەنە بنیادەمی وای نەدیبوو.

لەگەڵ تولعی بەیانی، وەك سەرانسەری شەوێ خەوتبن، بەکەیف و دەماغ هەستان. خۆیان پۆشتە کردەوەو هاتنە لێواری گۆلاوەکە. ماسیی سووری خاڵدار لەنێو مژی بەیانی لە قووڵایی ئاوی روونی گۆلاودا وەك بریسکە دەهاتن و دەچوون. تاوێك لە قوژبنێك خڕ دەبوونەوەو هێندی چاوترووکانێك وەك پڕیشك بڵاو دەبوونەوەو لەبەرچاو ون دەبوون. لەنێو ئاوەکەدا سەمای ماسییەکان و تیشکی هەتاو تێکەڵ بەیەك ببوون.

"یا دەدەسوڵتان وەرم گرە..." ئەمەندەی گوتبوو و بەس، هیچی دیکەی نەگوتبوو، ئەویش لەو لەحزەیەدا کە جەللاد ساتۆرەکەی لەملی دابوو. ئەم رستەیەو دیمەنی خلۆربوونەوەی سەر لەسەر زەوی لەحاڵێك دا خوێن فیچقەی لێ دەکرد، هەموویم لەپێش چاوە. ئەمشەو پیرسوڵتانم لەخەو هات. لەسەر بەردێکی سپی دانیشتبوو شێعری دەخوێندەوەو پەیتا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەیتاش دەیگوت دەدەسوڵتان پێم گەیشتی؟ زەردەخەنەیەکی لەسەر لێوان بوو, پێکەنینێك وەك تیشك پاك و وەك ئاو رووناك.

"لەبەرەکەتی وانە کە ئەم جیهانە هێشتا لەجێی خۆیەتی. ئەگەر ئەوان نەبوونایە لەمێژ بوو زوڵم و خەراپەو کاری دزێوو ناشیرن دنیایان دادەگرت".

حەمەد قسەکانی بۆ سەلماند:

"بەڵێ زوڵم دنیای دادەگرت".

حەمەد چاوی لەئاوەکەوە بڕیبوون و بەگۆشت و پێست و ئێسکەوە لە تەپڵی سەریەوە هەتا سەری نینۆکانی لەبیرێکی قووڵ دا نوقم ببوو. تیشکی هەتاو لەسەر وردەخیزەکانی بن ئاوەکە هەر دەهات و گەورەتر دەبوو. بڵاو دەبووەوەو لە قەراخەکان دەکووژایەوە.

"کەوایە, ئەو وەختەی سەری لەلەشی جیا دەبووەوە گوتی: یا دەدەسوڵتان وەرم گرەو هیچی دیکەشی نەگوت. نە پاڕانەوەیەك, نە تکایەك, هیچ قسەیەکی دیکەی نەکردبوو".

مەلافەرهاد بەزەردەخەنەوە گوتبووی:

"ئەدی هەر ئەوەندەی گوتبوو".

وەختێك گەیشتنەوە ئەو ماڵە کە لێی دەژیان, دیتیان موسلیم شوان لەبەر دەرگا دانیشتوەو چاوەڕێیانە.

کەچاوی بەوان کەوت هەستاو گوتی:

"ئەمن دەناسیەوە حەمەدۆك؟"

"دەت ناسمەوە, ئەتۆ ئەو شوانە نی کە یاوەر سەگەکەتی کوشت, ئەوەندەیان لێدابووی خوێنت دەمیزت؟"

موسلیم گوتی:

"بەڵێ هەوم, وەختێکیش عەلی کەرتیش و یاوەری دەکوژم".

مەلافەرهاد بەزەردەخەنەوە گوتی:

"جارێ راوەستە. جارێ راوەستە دوایە بیان کوژە, ئێستا بڵێ بزانم بۆچی هاتوویە ئێرە؟"

موسلیم بەناڕەحەتیەوە گوتی:

"بەڵام چاك غەیب بوون ها, ئەوەندەتان بەدوادا گەڕام ئاوێ لاقانم چوو, بنی پێڵاوەکەم کون بوو".

ئەمەی گوت و بەری کەوشەکانی نیشان دان. بەری پێڵاوەکەی بەجارێك سوابوو و ڕۆیشتبوو.

"پێڵاوێکی نوێت بۆ دەکڕم, ئێستا بڵێ بزانم بۆ هاتووی؟"

"مام عەلیەیشەل منی ناردوە بتان بینمەوە".

ئەمجار چاوی لە مەلافەرهاد داگرت دابێتەوە سەری. مەلافەرهادی لەحەمەدۆك زیاتر بەردڵ کەوتبوو.

مەلافەرهاد داهاتەوەو گوێی هێنایە بەردەمی.

"دەزانی, لەخۆت بەولاوە نابێ کەس بزانێ کە عەلیەیشەل منی ناردوەتە ئێرە. ئەگەر کەس بزانێ هەموو کارەکان تێك دەچنەوە. دنیا پڕە لە بنیادەمی زاربەهاوار. ئێ؟"

مەلافەرهاد لەحاڵێك دا پشتی راست دەکردەوە گوتی:

"ئێ, ئەتۆ ئەو خەبەرەمان پێ بڵێ کە بۆت هێناوین".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

موسلیم شوان بەگومانەوە تەماشای دەوروبەری خۆی کردو کە زانی کەسی لێنیە بەدەنگێکی سەیر گوتی:

"دەستەی وەلی کوزگوون دێن بتان کوژن".

دەنگی ئارامتر کردەوە:

"مام عەلییەشەل گوتی ئاغاکانی شارۆچکە پوولێکی زۆریان داوەتێ کە ئێوە بکوژێ. قەرارە حکوومەتیش لێی خۆش بی. ئەویش قەرارە بچێتە کێڵگەکەی و هەتا دەمرێ لەوێ پاڵی لێبداتەوە. عەلییەشەل ئەمانەی پێگوتم".

مەلافەرهاد باوەشی پێدا کردو گوتی:

"هەر بژی موسلیم".

بەدوای ئەوەدا دوعایەکی بەسەردا خوێندو فووی لێکرد.

موسلیم پێکەنی و گوتی:

"زانیم ئەتۆ مەلافەرهادی... ها... ئەتۆ چەند پیاوێکی گەورەی..."

موسلیم لەوە کە ئەوی دیوە زۆر خۆشحاڵ بوو.

"ئەتۆ من لەکوێ دەناسی؟"

"ئەمن تۆ دەناسم، زۆر باشیشت دەناسم".

حەمەد بەمەراقەوە پرسی:

"ئێمەت چۆن دۆزیەوە؟"

موسلیم گوتی:

"ئەمن دەبینمەوە. باشترە باسی ئەوەی نەکەین، ئەتۆ کالەك خۆری یان بێستان ڕن؟ ئێستا ئەمن دەچم وەلی کوزگوون دەبینمەوە".

دەنگی نەوی کردو پاش ئەوەی لە چەپ و ڕاستی خۆی ڕوانی گوتی:

"مامەشەلە گوتی لەپێش دا خەبەر بەوان بدە پاشانیش وەلی کوزگوون وەبینەو جێیەکەی بەوان بڵێ. ئەمن دەڕۆم، کارێکت نیە؟ ئێوە لەهەر کوێ بن ئەمن دەتان بینمەوە..."

"موسلیم شتێك بخۆ جا بڕۆ".

"توێشووم پێیە، لەپشتێم بەستوە. پارەشم لەگیرفان دایە".

لەکاتێك دا لاسای عەلییەشەلی دەکردەوە، یەك دوو هەنگاو بە شەلەشەل ڕۆیشت وگوتی:

"ئەو پێی گوتم دەرفەت لەدەست نەدەم و بەخۆڕایی وەخت بەفیڕۆ نەدەم. خواحافیز".

وەڕێ کەوت، پەنجا شێست هەنگاو دوور کەوتەوەو گەڕایەوە.

"کاك حەمەد ئەسپێکت هەیە ها، ئەسپی تۆیە؟ شێت بووە. بووەتە بەلایەك بۆخۆی. دوێنێ لەدەشتی "قەرە ساقرۆون" دیتم، لەدڵی خۆم دا گوتم ئەم ئەسپە هی حەمەدۆکە. با بچم دەستی بەیالان دا بێنم و ملی بخورێنم. بریا هەر نەچووبام. هێندەی نەمابوو بم کوژێ.

یاوەر فەرمانی داوە هەروەخت، لەهەر جێیەك ئەو ئەسپەتان دی پێش حەمەدۆك تفەنگ بەوەوە بنێن. بەڵێ، حەمەدۆك ئەویش حوکم دراوە. ئەو یاوەرە سەگەکەی منیشی کوشت. ئەمنیش ئەوی دەکوژم. ئەگەر ئەسپی تۆ بکوژێ...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەڵێن دێهاتیەکانیش ناتوانن تخوونی ئەسپی تۆ بکەون. دێهاتیەکان دەڵێن وەختێك لێی نیزیک دەبنەوە ئەسپەکە غەیب دەبێ. بەجارێك لەپێش چاو ون دەبێ, ئەو ئەسپە وایە, هیچ ئەخلاقێکی باشی نیە, ئەگەر بیکوژن هیچ پەرۆشم نابێ. ئا...خ, سەگەکەی منیش وابوو".

ئەمەی گوت و هەناسەیەکی هەڵکێشا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەسپی خەنەیی باڵی گرت و هات لەنێو مێرگ و مێرغوزارێکی سەرسەوزو پان و بەرین دا راوەستا. سەری هەڵبڕی, گوێی لەچەرمەوە بردن. لێرەوارەکە دەوران دەوری دەشتەکەی داگرتبوو, هەڵاّو هەنگامەیەکی لێ‌هەڵدەستا. گەڵا زەردەکان زەویی سەرسەوزیان دادەپۆشی. سێبەری بەیانی کەوتبوونە سەر دۆڵو دەرەی کێوە مژاوی‌یە دوورەکان.

ئەسپ کە بێ‌جووڵە لەجێی خۆی چەقیبوو, تەکانێکی دایەخۆی, ماسوولکەکانی شل کردن و پێستی کەفەڵی وردەگنجێکی تێکەوت. ئەندامی رێك هات. ماسوولکەکانی بەرزگیی وا شل کردن کە زگی گەیشتە سەر زەوی. چەند لەحزەیەك وا مایەوە. سەری راست کردەوەو بەگومانەوە لە چەپ و راستی خۆی ڕوانی. لەزۆر دووری جاروبار بەردەڵانێك وەك ئاوێنە دەبریقایەوە. کە تیشکەکەی لەچاوی ئەسپەکەی دەدا, ئەسپەکە دەسڵەمیەوەو گوێی لەچەرمەوە دەبردن و تەماشای ئەم لاو ئەولای دەکرد. لەنێو مێرغوزارەکەدا سێ کانی هەڵدەقوڵێن کە بنەکەیان وردەبەردێکی وەك کەللا بوو و لە قەراخەکانیشیان پنگێکی گلۆوك وەنەوشی ڕوابوو. لەسەر رووی ئاوی کانی‌یەکان ئاوڕوون کەرەوەی چووکەڵە بەخێرایی ئەم سەرو ئەوسەریان دەکردو لە هاتوچۆدا بوون.

ئەسپی خەنەیی بە ئارامی‌و زۆر بەسپایی هەروەك بەرێگادا نەڕوا چووە سەر نیزیکترین کانی. سەری نەوی کردو لەحاڵێك دا هێدی هێدی کلکی رادەوەشاند دەستی کرد بە ئاوخواردنەوە. بەهیچ جۆر دمی لەئاوەکە نەدەکردەوە. لەو سەرە, لە عەوێقی ئاسمان هەڵۆکان سنگیان دابووە بەر باو بەئارامی دەفڕین. سێ سێروو هاتن, لەسەر کانی‌یەکە نیشتن. ئەسپەکە نەختێك سڵەمیەوە. سەری هەڵبڕی و دیسان دەمی پێوە نایەوە. چەند لەحزە دواتر پۆلە پەپوولەیەکی سپی وەك هەورێکی سپی هاتن لەسەر گوڵە بنەوشی‌یەکانی پنگی دەوروبەری کانی‌یەکە هەڵنیشتن. بۆ دەمەساتێك ئەسپ و مێرغوزار لەنێو هەوری سپیی پەپوولەدا ون بوون.

ئەسپەکە سڵەمیەوە, سەری بۆ سەروخوارو کلکی بەخێرایی بۆ چەپ و ڕاست راوەشاند. پەپوولەکان هەڵدەفڕین و دووبارە دەهاتنەوە لەسەر پنگەڵەکە دەنیشتنەوە. چەند لەحزەیەك ئەسپ لەنێو پەپوولەدا ون بوو. ئەسپ کە لێکدا لێکدا سەری هەڵدەتەکاندو بەتوندی کلکی رادەوەشاند دەستی کرد بەغاردان. پەپوولە لەکۆڵی نەدەبوونەوە. دەورەیان دابوو, لەگەڵی دەفڕین و دەڕۆیشتن. پەپوولەکان لەبەر تیشکی هەتاو وەك پووڵەکەیەکی درەوشاوەو بریقەدار دەچوون.

ئەسپەکە لەگەڵ پەپوولەکان لەسەرێکی مێرغوزارەکەوە دەچووە ئەوسەرو دەگەڕایەوە. ئەمجار رادەوەستا. بەلاقی پێشەوەی سمکۆڵی لە زەوی دەکرد, جیفڕکی هەڵداویشت و دەستی دەکردەوە بەغاردان. دەکەوتە چوارناڵی, بەڵام بەهیچ جۆر نەی‌دەتوانی خۆی لەدەست پەپوولەکان رزگار بکا. سەرەنجام شەکەت و ماندوو لەنێو مێرگەکە راوەستا. پەپوولەی سپی لەسەر سەری تێکیانەوە داویشت و ئەویش بەکەللەشەقی لەجێی خۆی چەقیبوو و نەدەبزووت. ئاوی هەرسێ کانی‌یەکە سەرڕێژی کرد, هەڵچوو, بە کەفی سپی‌یەوە هەڵقوڵی و بەسەر چیمەنە سەوزەکەدا رۆیشتەخوار. ئاو گەیشتە ئەژنۆی ئەسپەکە. پەپوولەی سپی سەر ئەسپەکەیان داپۆشیبوو. ئاو بەرەو لێرەوار شۆڕ بووەوەو رۆیشت. هەتاو لەخوار کانی‌یەکانی دا. لەو سەرە, لەئاسمان شەهێنەکان دەت گوت بەبەری ئاسمانەوە نووساون و گیریان کردوە.

لەنێو لێرەوارەکەی خوارێ بڵێسەیەك لێی داو کووژایەوە. ئەسپەکە بەدیتنی گڕی ئاگر لەجێی خۆی مات بوو, بەجۆرێك کە خەریك بوو بەرزگی لەزەوی بدرێ. گوێ‌یەکانی مات کردن, یاڵەکانی لە چڵە دڕووە زەردکەیەك دران. بەرەبەرە ژمارەی

ئەو پەپوولانەی لەسەر ئەسپەکە نیشتبوون و کەس نەیدەزانی لەکوێ ڕا دێن, زیاد دەبوو. ئەسپ لەنێو پەپوولەکان دا ون ببوو. هەتاو وڵاتی دەبرژاند. زەردەگەرمایەکی تۆزاویی خنکێنەر هەموو جێیەکی داگرت. گیا, کانییەکان و برکە پنگە گوڵ بنەوشییەکان وشك بوون. توێژێك لە تەپ و تۆز لێرەوارو گیاو گوڵ و ئاوی داگرت. هەموو جێیەك لەبن تۆزدا ون بوو دەت گوت بەفر باریوە. ئەسپی خەنەیی خۆی راوەشاند. تۆزوخۆڵ و پەپوولەکان کەوتنە سەر زەوی. چەند لەحزە دواتر دایەحۆری بەدەستێکیەوە تەناف و بە دەستی دیکەیەوە باقە گیایەك لەئەسپەکە نیزیك بووەوە. لەنێوان دایەحۆری و ئەسپەکەدا بڵێسەیەك هەستا. ئەسپ کەوتە غاردان و بەرەوپێش بازی دا وێڕای ئەو ئاگرە کە گەمارۆی دابوو, دەستی کرد بە سووڕان. دایەحۆری لەم بەری ئاورەکە ڕاوەستابوو و تەماشای ئەسپەکەی دەکرد کە لەگەڵ گڕی ئاگرەکە بەدەوری خۆیدا دەسووڕا. ژمارەیەك دێهاتی بەدەستێکیانەوە تەناف و لەدەستی دیکەیان دا گیا لە لێڕەوار هاتنەدەرو بۆلای ئەسپەکە چوون کە هەروا لەگەڵ گڕی ئاگرەکە بەدەوری خۆیدا دەسووڕا. ئەوانیش لەپشت دایەحۆرییەوە راوەستان. دەستە دەستە دێهاتی لەدارستان دەهاتنەدەرێ و لە پاش دایەحۆری خڕ دەبوونەوە. ئەمجار لەدەوروبەری ئەسپەکە کە لەگەڵ گڕی ئاگرەکە دەسووڕا کۆزیلکەیان بەست. ژمارەی ئەوانەی لە دەوری ئەسپەکە کۆ ببوونەوە هەر دەهات و زیاد دەبوو. بڵێسە ئاگرەکان بەرەو کووژانەوە چوون و ئەسپەکە دیسان کەوتەوە نێو هەورێکی سپیی پەپوولە. بەهەڵسووڕانی ئەسپەکە پەپوولەکان بڵاو دەبوون, بەڵام وازیان لێ نەهێنا. لەهەموو لاوە تەناف هاویژرانە ئەسپەکە. لەگەڵ هەر سووڕانێکیدا لەگەڵ تەنافەکان تێك دەئاڵقا.

لەنەکاو لەحزەیەك لەسەر زەوی چۆکی داداو هێندی چاو لەسەر چاو دانێی رۆیشت و لەبەرچاو ون بوو. دێهاتییەکان بە سەرسوڕماوی هاتنە ئەو جێیە کە ئەسپەکە تێیدا هەڵدەسووڕا. بەئەندازەی جێخەرمانێك گیاکانی پێخوست ببوون. سمی ئەسپەکە زەوییەکەی قووڵکە قووڵکە کردبوو.

بایەکی توندی هات و گەڵا زەردەکانی بڵاو کردنەوە. دێهاتییەکان وەبن گەڵاکان کەوتن. دایەحۆری لەحاڵێك دا پێدەکەنیو جنێوی بە ئەسپەکە دەدان, تەناف بەدەست لەبن گەڵاکان هاتەدەر. دێهاتییەکانیش گەڵاکانیان لەسەر خۆیان وەلاداو تێیەوە ڕامان. دایەحۆری هەرکە چاوی بەئەسپەکە کەوت لەسەر شاخێك وێستاوە, غاری دایە لای. دێهاتییەکانیش بەدوایدا... دەوری شاخەکەیان دا. ئەسپەکە گوێی نەدانێ. لەسەر دوندی شاخەکە بێجووڵە راوەستابوو, کەلەکەی دابووە بەر هەتاوو سێبەرە درێژەکەی لەگەڵ سێبەری شاخەکە کەوتبووە سەر زەوی.

دێهاتییەکان بە بەردەڵان هەڵگەڕان, هەتا نیوەی شاخەکە چوون, بەڵام ئیدی نەیان توانی بستێك هەورازتر بچن, شاخەکە ڕاژاو هەموو دێهاتییەکان کەوتنەخوار. لەو بەینەدا پیاوێکی ڕەشتاڵەی ماوزەر بەدەست پەیدا بوو, گوتی: راوەستن. چۆکی لەعەرزی داکوتا, سێرەی لە ئەسپەکە گرت و پێنج جاری دەست پێدا هێنا. ئەسپ هەر لەجێی خۆشی نەبزووت و بەدوای ئەوەش دا یاوەر فارووق هاتە بن شاخەکە. دێهاتییەکان سەریان بەردابووەوەو بێدەنگ دەستیان بەسنگیانەوە گرتبوو. کشانەوە. یاوەر فارووق بەنێوچاوانێکی گرژەوە تەماشای ئەسپەکەی کردو زەردەخەنەیەکی تاڵ گنجی دەم و چاویی کردەوە. چۆکی دادایەوە. سێرەی لە ئەسپەکە گرت و پێنج فیشەکی لەسەریەك پێوەنان. ئەسپەکە گوێی نەدایە. یاوەر فارووق خێرا فیشەکی خستنەوە ماوزەرەکەی و دیسان پێنج جار لەسەریەك دەستی لێکێشا. ئەسپ هەروەك گوێشی لێنەبێ وا بوو. یاوەر تفەنگەکەی پڕ دەکردەوە لە فیشەك و پێیەوە دەنان و لەم کارەش ماندوو نەدەبوو. هەورێکی پەپوولە هاتن و دەوری ئەسپەکەیان دا. ئەسپ سووڕا, پەپوولەکانی بڵاو کردو پاشان لەگەڵ پەپوولەکان لە لووتکی شاخەکەوە بازی داو وەك باڵندەیەك بەسەر سەری یاوەردا تێپەڕی و چووە مێرگێکی دوور لەوێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەیران یاڵی وی گرتبوو و دەی‌برد. یاوەر رووی کردە دێهاتی‌یەکان و گوتی گیانی حەمەدۆك بەم ئەسپەوە بەندە، بە زیندوویی یان بەمردوویی لەئێوەم دەوێ، ئەگەر تا چەند رۆژی دیکە بەزیندوویی یان بەمردوویی بۆم نەهێنن هۆباڵی خۆتان بەستۆی خۆتان. دێهاتی‌یەکان گوتیان: بەسەرچاو جەنابی یاوەر.

وەکیل باشی عاصم لەبن شاخەکە خزیبوو، تفەنگەکەی لەباوەشی گرتبوو و یەك لەدوای یەك جگەرەی دەکێشاو لەگژ فکرێکی قووڵ ڕاچووبوو.

ئەسپەکە لەنێو مێرگێکی سەرسەوزدا راوەستابوو. یاڵی شۆڕ کردبوونەوەو کلکی رادەوەشاند. لە پان بوونەوەی سمەکانی ڕا دیار بوو کە هەرچوار پەلی پێخواس بوون. نەختێك كز ببوو، مووەکانی گرژ ببوون و نووکی سەری مووی لەشی لەبەر هەتاو کاڵ ببووەوە. هەڵۆ لە پەرپەڕۆچکەی ئاسمان، هەروەك بەمیچی ئاسمانەوە نووسابن، دەفڕین.

ژمارەیەك باڵندە، هەموویان سپی، دەستە دەستە لەدارستان هاتنە دەرێ و لەمێرگەکە نیشتنەوەو ئەسپی خەنەیی لەنێو تەختی سپیی مێرگەکەدا وەك پەڵەیەکی ڕەش دیار بوو. هەورێکی سپی لەکێوێکی دوور جیا بووەوەو هات راست لەسەر سەری ئەسپەکە راوەستا. سێبەری هەورەکە کەوتە سەر باڵندە سپی‌یەکان و ئەسپی خەنەیی. وێنەی ئەسپەکە لەگەڵ تیشکی هەتاو لە قووڵکە ئاوێکی چووکەڵەدا ڕادەژا. وێنەی ئەسپی خەنەیی لە رووناکایی ئاوەکەدا دەشکایەوە، هەتا دوندی شاخەکە پێ هەڵدەگەڕاو پاشان دەگەڕایەوە. چەند ماسی کە وەك ئاڵتوون دەدرەوشانەوە لەنێو وێنەی ئەسپەکەدا مەلەیان دەکرد.

ئاسمان، مێرگ، پنگە شینەکان و لێڕەوار کە گەڵا زەردەکانی با دەی‌بردن، ئەسپ و هەموو شتێك لەنەکاو پاك بوونەوەو ون بوون. هەموو شتێك کەوتە نێو درەوشانەوەیەکی بریقەداری سپی‌یەوە. ئەو نوورەی لەسەر لێڕەوارەکە بوو رۆیشتەخوارو تاریکترین کەلێن و قوژبنەکانی رووناك کردنەوە.

دارە پرتەقاڵەکان خونچەیان دەرکردبوو و بۆنی گوڵەنارنج شەپۆل شەپۆل لەلێوارەکانی مێدیترانەوە هەتا دوندی چیاکان پێ هەڵدەگەڕا.

لەداوێنی چیایەکی دوور گوڵە گوێنی‌یە سوورو سووراوی و سپی و زەردەکان وەك تۆپەڵە ئاور دەدرەوشانەوەو لەبەر تیشکی هەتاو بلێسەیان دەدا. ئاسۆی هەوراوی رووناك بوو. ئەسپ لاقی راکێشابوون و وای خۆ شل کردبوو بەرزگی لەزەوی دەدرا. چاوی لەکالانە دەرپەڕیبوون، لەنێو سپییێنەی چاوانی‌دا ڕەگە ڕەگەی خوێن دەبینران. ملی وەك ملی قوو درێژو جوان بوو. لەسەر کێوەکەوە ماینێکی بۆرەی جوان و راکشاوو گەردن کێل کە بەگوڵە گوێنی‌یە پڕنوورەکان وەدەماغ هاتبوو، لەحاڵێك دا خڕە بەردەکانی لەبن لاقی‌دا خلۆر دەکردنەوە، هات و نەختێك لەولای ئەسپی خەنەیی هەروەك ئەوی نەدیبێ راوەستاو دەستی کرد بە لەوەڕان. خەنەیی سەری هەڵبڕی‌و تەماشای ئەو میوانە تازەهاتووەی کرد. ئەویش ئاوڕی دایەوە بەڵام هەروەك نەی‌دیبێ، دیسان دەستی کردەوە بە لەوەڕ. مێشێکی سەوزی بەقەد سەرە قامکێك بە وزەوز لەمەودای نێوان هەردووکیان دا یەك تەکان هاتوچۆی دەکرد. کە بەبەر تیشکی هەتاودا دەڕۆیشت دەدرەوشایەوەو دوایە دەکووژایەوە.

ئەسپی خەنەیی بەئارامی لەماینەکە نیزیك بووەوە، ماینەکە گوێی پێ‌نەداو بەدەم لەوەڕەوە لە دۆڵەکەی ئەوبەر نیزیك کەوتەوە. لەوێ گوڵە مەخمەریی سوور کە هەریەکەی بەقەدەر لەپەدەستێك دەبوون، باڵاپیاوێك هەستابوون و هەتا دەگەیشتنە لێڕەوار هەمووی وابوو. ماینەکە چووە نێو گوڵەکان و بۆ یەکەم جار چاوی لە ئەسپی خەنەیی کرد. خەنەیی غاری دایە پەنای و ویستی بۆنی پێوە بکا. ماینەکە لەنەکاو ویستی دوان لە یاڵ و بژی گیر بکا، خەنەیی بەرەودوا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کشایەوە, ماینەکە نەختێك بەرەژێرتر چووە قووڵایی دۆڵەکەوە. خەنەیی دەستی لێ هەڵنەگرت و لووتی بردە بن کلکی. ماین بە جووتەیەکی توند ئەوی لەجێی خۆی ڕاگرت. خەنەیی رقی هەستا, بە چەپ و ڕاستی خۆیدا دەسووڕاو بۆنی دەکرد, ماینەکە گازی لێدەگرت بەڵام خەنەیی گوێی نەدەدایە. ماینەکە جارجار خۆی شل دەکرد, لاقی لێك بڵاو دەکردن و میزی دەکرد.

خەنەیی بۆنی بە میزەکەوە دەکردو لووتی دەئاسمان دەکرد. کونەلووتەکانیی ئەوەندەی بەبەریانەوە هەبوو فش دەکردەوەو بۆنی بە هەواوە دەکرد. ماینەکە ڕادەوەستا, میزی دەکردو ئەویش لەدەوری هەڵدەسووڕاو بۆنی پێوە دەکرد.

ماینەکە ڕاوەستا, سەری بۆلای خەنەیی وەرگێڕا کە پەڕەکانی لووتی دەلەرزین و بێڕاوەستان فش دەبوون و وێك دەهاتنەوە. ئەندامی بەرزگی ڕادەژا. ماینەکە خۆی لێك کێشایەوە, لاقی لێك بڵاو کردن, کەفەڵی کە لەسەرەخۆ گنج دەبوو لێك دەکشایەوە. خەنەیی لاقی پێشەوەی هەڵێنان و هاویشتنیە سەر ماینەکە. ویستی گاز لەملی بگرێ کەچی نەیتوانی, لاقی هێنانەوە خوارێ. دووهەمین هەوڵیشی سەرنەکەوت. سێهەمین جار ئیدی یاڵی ماینەکەی بەرنەداو توانی سواری بێ. لەو حاڵەدا کەفەڵی بەتوندی دەبزووت, دەهات و دەچوو, لەپێش دا زۆر بەتوندی پاشان بەهێمنی. لاقی پێشەوەی خەنەیی کە هاویشتبوونیە سەر ماینەکە, پشتی و کەفەڵی هەموو دەلەرزین.

لەو بەینەدا هەورێك لە پەپوولەی سپی لەحاڵێك دا دەوروبەری خۆیان لە رووناکیدا نوقم کردبوو, هاتن و ئەم دوانەیان وەبن خۆ دا. پاش ئەوەی لاقی خەنەیی لەسەر ماینەکە هاتنەخوار پەپوولەکان بەدەم درەوشانەوەوە دەستە دەستە بڵاو بوون و لەحاڵێك دا چەند هێڵی شکاویان لەئاسمان دا دەکێشایەوە, ڕۆیشتن.

خەنەیی و ماینەبۆرە لەجێی خۆیان گوێیان بەردابوونەوەو سەریان بەرەو زەوی نەوی کردبوو.

لەلای ڕۆژهەڵاتەوە تۆپەڵە ئاورێك هات, بەنێو گوڵەکان دا تێپەڕی و بەدەوری ئەسپ و ماینەکەدا خەرمانەی کێشا. خەنەیی بە قەڵەمبازێك بەسەر گڕی ئاورەکەدا خۆی فڕێ داو بەرەو چیا دەخۆی نووساو بە تاوێکیش لەپشت مژی زەردو سوورو سووراویی گوێنییەکانەوە ون بوو و ڕۆیشت. خەنەیی و ماینەکە لەنێو گیایەکی تەڕو تازەدا بوون کە دەگەیشتە ئەژنۆیان. دەت گوت لەقاتی بەربوون. دەلەوەڕان و سەریان لەسەر زەوی هەڵنەدەپچڕی. لە دوور لەخوار دارستانەوە لە شوێنێك دووکەڵێکی خەست هەڵدەستاو بەرەو بنار دەخزی و بڵاو دەبوو. هەڵۆکان سنگیان دابووە بەر بایەکی سارد کە لە بەرزایی دەهات و باڵەکانی خۆیان ئەوەندەی دەکرا لێك کردبوونەوەو لە ئاسمانی ساف و بەتاڵ دا دەگەڕان.

لەپشت چڵە دڕکەکانەوە کچێك وەدەر کەوت کە باسکە درێژو تاوەسووتەکانی دەگەیشتنە سەر ڕانی و کراسێکی ڕەنگ نارنجیی لەبەردا بوو. بۆلای ئەو وڵاغانە کە شل ببوون و داهێزابوون ڕۆیشت و هاتە کن ماینەبۆرە. ماینەکە کاتێك چاوی بەو کچە کەوت سەری هەڵنەبڕی, تەماشای کردو چاوەڕێی ما. کچەکە یاڵیی گرت, سواری بوو و تێی تەقاند. خەنەیی لەحاڵێك دا بۆنی بەبن کلکی ماینەکەوە دەکرد نەختێك وەدوایان کەوت. وەختێك کچەکە ماینەکەی لینگ دا خەنەیی لەجێی خۆی ڕاوەستا. ئەوان دوور کەوتنەوە, خەنەیی چەند جار لەسەر یەك حیلەیەکی درێژی کرد. لەسەر پێشووانی ڕاوەستاو هەتا لەبەرچاوی ون بوون لەپشتەوەڕا سەیری کردن. بە خەمناکی گەڕایەوەو دیسان دەستی بە لەوەڕ کردەوە.

ئەسپی خەنەیی هەتا کازیوەی بەیانی لە قەراخ ئەو گۆلاوە شینە ڕاوەستا. رووبەری ئاوەکە هەڵماوی بوو, هەور لەسەر گەڵای زەردی لێرەوار هەڵدەستان. ماینەبۆرە وەڵامی حیلەی ئەسپەکەی بە حیلە دەدایەوەو زەویی هەڵدەکەندو لاقی شل دەکردن و میزی دەکرد. خەنەییش لەحاڵێك دا کونەلووتی فش کردبوون پڕ بە قووڵایی هەناوی هەوای هەڵدەمژی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خەنەیی خۆی پێ ڕانەگیرا, خۆی بە ئاوە شینەکەدا داو لەحاڵێك دا ئاوەکەی کەفاوی دەکرد, بەرەو ئەوبەری گۆلاوەکە کەوتە مەلە. ماینەبۆرەش خۆی دەئاوێ هاویشت. لەنێوەڕاستی گۆلاوەکە گەیشتنە یەکتر. خەنەیی بە ددانەکانی گازێکی لەملی گرت. ماینەکە هەوڵی دا خۆی رزگار بکا, سەرەنجام خۆی بەرەڵلا کرد. پێکەوە هاتنە قەراخی گۆلاوەکە. ماین لەحاڵێك دا ئاوی لێدەچۆڕا, ئەوەندەی دەیتوانی لاقی لێك کردنەوەو میزی کرد. خەنەیی هاتە پەنای و ویستی خۆی باوێتەسەر, کە لەنەکاو دێهاتییە تەناف بەدەست و چەکدارەکان دەورەیان دان. ماینەکە ئاڵۆزا, حیلاندی و لەحاڵی ئاسایی دەرچوو. بەرەبەرە حەشیمەتی تەناف بەدەستی دێهاتی زیاتر دەبوون و بۆلایان دەهاتن.

تۆپەڵە ئاورێك کە دیار نەبوو لەکوێ ڕا هاویژراوە, هات و لەنێو هەردووکیان دا کەوت. درەوشایەوەو کووژایەوە. هەورێکی سپیی پەپوولان لەسەریان نیشتن و خەنەیی بەسەر حەشیمەتەکەدا تێپەڕی, بەرەو گۆلاوەکە چوو و بەمەلە پەڕیەوە ئەوبەری ئاوەکە. ماینەبۆرەش بە دوایدا هات. هەردووکیان لەئاوەکە هاتنەدەر, خۆیان راوەشاندو ئاوەکەیان چۆڕاندەوەو چوونەوە نێو لێڕەوار.

لە هەوای خۆش و نە ساردو نە گەرمی بەهاریدا, لەحاڵێك دا سمیان بەئەسپایی لە زەوی ڕۆدەچوو, چوونە نێو باغە پرتەقاڵێك کە خونچەی دەرکردبوو. ئەو بایەی دەهات, شەپۆلی بۆنێکی خۆشی نەناسراوی دەهێنایە بەر لووتیان, لە باغە پرتەقاڵەکە تێپەڕین. کرێکارەکان دوولا هاتبوونەوەو لەکێڵگەکەدا کاریان دەکرد, بەنێویان دا رۆیشتن. کرێکارەکان وا سەرگەرمی کاری خۆیان بوون کە ئەو ئەسپ و ماینەیان نەدی کە بەبەر دەمیان دا تێپەڕین... گەیشتنە لێواری دەریایەك کە شەپۆلەکانی هێندی منارەیەك بەرز بوون, کەفاوی و بێئەندازە پان و بەرین بوو. لەحاڵێك دا کەلەکەیان ڕەکەلەکەی یەکتر دەخشاند لەقەراخ دەریاکە مانەوە. سێبەری هەردووکیان کەوتبووە سەر خیزەکە. شنەبایەك هەڵیکردو بێهەست بوو. جارجار, لەحزەیەکی کورت سروەبایەکی دەهات و بێدەنگ دەبوو. هەوا زۆر گەرم بوو. بەدوای ئەم گەرمایەدا دەریا روون بوو, رووبەرەکەی ساف و رێك و لووس بوو. هەروا کەمێك گنج و لۆنجی تێدا بوو. لەنێو دەریاکەدا سەری ئەسپێك دەرکەوت کە بەرەو ئەوان مەلەی دەکرد.

ماینەبۆرە ئارامی لێ هەڵگیراو ویستی رابکا. بۆنی گوڵەنارنج بەرەو دەریا رۆیشت و پەڕەی لووتی ماینەبۆرە لەرزین. سەری ئەسپەکە لەنێو دەریاوە دەهاتەپێش و نیزیکتر دەکەوتەوە. هات و راست رووبەڕووی وان لە دەریا هاتەدەر. ئەسپێك بوو یەکدەست و رەش و بەخۆوە کە چاوگەورەو گوێ مەقەست بوو. یالەکانی بەزەنگیانە نەخشابوون. پاش ئەوەی ئاوی لەشی چۆڕاندەوە لە ماینەبۆرە نیزیك بووەوە. بۆنی پێوەکرد. ماینەکە نەیتوانی هیچ دژکردەوەیەك لەخۆی نیشان بداو بەهیچ جۆر نەبزووت.

خەنەیی بەسەرسوڕمانەوە چاوەڕوانی دژکردەوەی ماینەکە بوو. ئەسپەکە بۆنی بەهەموو لەشی ماینەکەوە دەکرد. تۆپەڵە ئاورێکی سوور لە دەریا هەڵستاو کەوتە قەراخی دەریا. خەنەیی کەوتە غاردان و پەلاماری ئەسپەکەی دا. ماینەبۆرە کشابووەوەو تەماشای دوو ئەسپی رق هەستاوی دەکرد کە تێك ئاڵقابوون.

مل بەملە درێژەی کێشا. مووی کلك و یالیان لەهەوادا باڵی گرتبوو و لەشیان بە ددانی تیژ بریندار ببوو, خوێنی لێدەچۆڕا. ئەسپەکان رەنگیان سوور هەڵگەڕابوو, وای لێهات هیچیان توانای تەکانیان نەما. خەنەیی بەکێش تر بوو. ئەسپەکەی وەپێش خۆی داو بەنێو کێڵگەو دارە پرتەقاڵەکان دا هەتا کێوەکان ڕەپێی ناو هەتا لەدارستان نەدیو بوو, وەدوای کەوت, ئەمجار گەڕایەوەو هاتە قەراخ دەریا. ماینەبۆرە, لەحاڵێك دا لاقی لێك کردبوونەوە, هەرلەوێ چاوەڕوانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بوو. خەنەیی سەرباری ئەو ماندوێتیەیەش لاقی پێشەوەی هەڵێنان و راست لەو بەینەش دا هەورێکی سپی پەپوولە هاتن و بە باڵەفرە ئەوانیان داپۆشی.

وەختێك هەورەکە بڵاو بوو, ئاپۆرای دێهاتیەیە تەناف بەدەستەکانیان رووبەڕووی خۆیان دی. ئەم جار ژمارەیان زیاتر بوو. هەموویان پێکەوە بۆ گرتنی وان تەنافیان هاویشت. بڵێسەیەك تەقیەوە. خەنەیی پاش ئەوەی سێ جار بەدەوری خۆیدا سووڕا, بازی دایە نێو دەریاو مایەنەبۆرەش بەدوایدا...

چەند لەحزە دواتر دەنگی سەرسوڕمانی حەشیمەت لەدوورەوە دەهاتە بەرگوێ. ئەسپ و ماین بەپاڵ یەکەوە لەدەریای بێبڕانەوەدا بەرەو بێکۆتایی مەلەیان دەکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کاتێك لەبەندەنێ ئاوا بوون گوندی "سەقزلی"یان لەبەردەمی خۆیان دا دی. ئاوەدانی لەگۆڕاییی لێواری گەلێیەك پالی بەچیای شینی "کەکیکلی"یەوە دابوو. زۆر لەخانووەکان نیوەڕووخاو بوون. لە قەڵشتە دیواری ماڵەکان گیاو هەنجیری خۆڕسك و گوڵی کێوی سەریان دەرهێنابوو. هەموو کێلە قەبرەکانی گۆڕستانە چووکەکەی دەرەوەی گوندیش رووخابوون.

قاسم وەختێك گەیشتە پشت دێ و لەسەر بەردێك دانیشت, لەحاڵێك دا نێوچاوانی تێك دەنا گوتی:

"ئەمە ماڵی ئێمەیە".

بەدەست خانوویەکی دوونهۆمی نیشان دان کە حەوشەیەکی گەورەی هەبوو و بە بەردی نەتاشراو دروست کرابوو. سواغی دیوارەکانی لێبووەوەو چینە بەردەکان دەرکەوتبوون.

"وەختێك خەڵکی دێکەمانیان دەرکرد, تەنیا ئەمن بووم کە دووبارە هاتمەوە ئێرە. بە هەمووانمان لەبەر ناچاری هەموو بزنەکانی مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە, ئاغای ئاوەدانیمان خواردبوو. برسیەتی وایە ئیدی. زگی برسی لەخوای ناترسی..."

قاسم پیاوێکی کەم دوێ بوو, بەڵام ئێستا زمانی کرابووەوە.

"دەزانی لەچی قەڵسم؟ ئێمەی لەم دێیە دوور خستەوە باشە, دەڵێم چونکە بزنەکانیمان خواردبوو, بەڵام ئەدی ئەو دێیەی چوکووراوامانی بۆ لێئەستاندین؟ ئێمە گیانمان دەرهات هەتا ئەو زەوییانەمان بۆ کشتوکاڵ ئامادە کرد".

ئەمجار دەستەکانی خۆی نیشان دان. جێی ساغی لەدەستان دا نەبوو. جێی نەبوو دڕوو هەڵیان نەدڕیبێ و داس و تەورداس و تەور نەیان بڕیبێ. دەستی وەك دەستی جانەوەرێکی سەیر دەچوون.

مەلافەرهاد کە لەپەنای وی هەڵترووشکابوو گوتی:

"ئەوەی ئەتۆ کوشتت برا چووکەی مەحموودئاغا بوو, نا؟"

"ئەرێ, بە گوللەیەك مێشکی هەڵتەکا, دەت گوت شووتییە بە عەرزیت دا داوە".

"جگە لەتۆ خەڵکەکەی دیکەش بەرهەڵستییان کرد؟"

"نا, ئەگەر کردباشیان هیچیان لەدەست نەدەهات. مەحموودئاغا چەکداری زۆر لەدەورە بوون, حکوومەتیشی لەپشت بوو. پاشان ئێمەی باش چاوترسێن کردبوو. ئەوانەی وا دەترسێن هیچیان لەدەست نایە".

"ئەدی ئەتۆ چۆنت ئەو کارە کرد؟"

"چونکە ئەمن سەد هێندە, هەزار هێندەی وان دەترسام. بۆخۆشم نەم زانی چۆنم ئەو کارە کرد. قامکم لە پەلەپیتکەکە درابوو".

"ئەدی ئێستا قاسم؟"

"ئێستا ئەوەندە مردووم و زیندوو بوومەوە کە لەگەڵ ترس ڕاهاتووم"

"وەك بیستوومە خەڵکی دێیەکەتان, خەڵکی سەقزلی هەموو سەری خۆیان هەڵگرتوەو چوونە جێیەکی دوور کە کەس ناوونیشانی نەبیستوەو ئێستا بێسەروشوێنن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چوونە هۆبەی وامیق ئەنتاکیەو لەوێ خۆیان شاردوەتەوە. ئەوەندەیان چاو لە مەحموودئاغا ترساوە کە کون بە کون خۆ دەشارنەوە نەوەکا مەحموودئاغا بێ لەوێش بیان بینێتەوە. ترسی وا تا ئێستا کەس نەیدیوە. ئەو جۆرە ترسە لەمردنیش خەراپترە..."

مەلافەرهاد قسەکەی وی دووپات کردەوە:

"ئەدی لەمردنیش خەراپترە. ئەگەر بتوانن لەو کێوە ترسەی لەگیانیان دایە بێنەخوار, ئەگەر بتوانن ئەو زنجیرانە بپچڕن, ئیدی کەس پێیان ناوێرێ, هەرچەندیش بەهێزو بەدەسەڵات بێ, مەحموودئاغای هەر دەهاڕن. بەڵام وەرە بڕوانە چۆن".

حەمەدۆکیش لەپەنای مەلافەرهاد وەك وی هەڵتروشکابوو. بێهەست و خوست بەدارەکەی دەستی خۆڵی تێك وەردەدا. تەنیا گوێی دەگرت. دەمیر لە خوارەوەترەوە لەبن دارەبەنێك دانیشتبوو, پاڵی بە قەدی دارەکەوە دابوو. ملی درێژ کردبوو, دەیڕوانیە ئەو دۆڵە بێدەنگە. قاسم هەناسەیەکی هەڵکێشا:

"خەڵکەکە ئیدی هەرگیز نایەنەوە ئێرە, نایەنەوە چوکووراواش... لەبیابانی عەرەبستان دا شرت و گوم دەبن".

هەستاو چووە خوارێ بۆ نێودێ. ئەوانی دیکەش وەدوای کەوتن. قاسم چوو بەرامبەر بە حەوشی ماڵەکەی خۆیان راوەستاو ماوەیەك ڕاما.

"چیە قاسم, ناوێری بچیەژوور؟"

"ئەمن لەم ماڵەدا لەدایك بووم و پێگەیشتووم..."

ئەمجار سەری هەڵبڕی و چاوی لە مەلافەرهادو حەمەدو دەمیر کردو پاشان لەخانووەکە ورد بووەوەو گوتی:

"ناتوانم بچمە ژوور".

گەڕایەوە دواوەو بەلێواری رووباریدا سەربەرەژێر چووەخوار. ئەوانی دیکە بەزەحمەت دەیگەیشتنێ. هەتا کاتێك دێ چۆل کراوەکە بە سپیدارە رووتەکەیەوە لەبەرچاو ون بوو هەروا رۆیشتن. ئەگەر حەمەد نەچووبا قۆڵی نەگرتبایەو راینەگرتبا, ئەو هەروا سەری خۆی هەڵگرتبوو و دەڕۆیشت. پشوویان سوار ببوو.

مەلافەرهاد کە چووبوو لەسەر بەردێك دانیشتبوو, قوتووە جگەرەکەی لەگیرفانی دەرهێناو سیغارێکی ئەستووری پێچایەوە. ئەستێوبەردی لێدان و بۆنی خۆشی پووشوو دەوڵاتی گەڕا.

"ئەودەم کە ڕات کردبوو, لەکوێی ئاوەدانیدا خۆت حەشار دا. لە ماڵەکەی خۆتان؟ ئەوکات کە مەحموودئاغا کون بەکون بەدوات دا دەگەڕا نەترسای لەم گوندە چۆڵە بمێنیەوە؟".

قاسم گوتی:

"بۆچی, دەش ترسام بەڵام ئیدی لەم دێیە کەس منی بەگرت نەدەدا. ئەمجار بەئەقڵی مەحموودئاغاش دا نەدەهات کە بێم لەم گوندە چۆڵەدا خۆم بشارمەوە".

"لەکۆنەوە خەڵك لەدێهاتی چۆڵ و شوێنی تەریك ترساون. هەر تاوێك پێش ئێستا قاسم لە ماڵەکەی خۆیان ترساو هەڵات".

قاسم قسەی مەلافەرهادی دووپات کردەوەو گوتی:

"ئەدی, سام گرتبوومی, ترسام, زۆر لەمردووان دەترسم".

"وەختێك لەنێو دێدا خۆت شاردبووەوە, بۆ نان و پێخۆر چیت دەکرد؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"له پێش دا دەچوومە گەڵی شکۆفە لەوێ نانم دەخوارد. سفرەی خەڵك راخرابوو. زۆری پێنەچوو هەموو دێهاتیەکان زانییان ئەمن لەو چۆڵەدێیە دەژیم. ئەم مەسەلەیە هیچ نیگەرانی نەکردم. رۆژێکیان لە گەڵی شکۆفە تووشی مەحموودئاغا بووم. ئەو منی نەدەناسی, بەڵام هەموو پیاوەکانی منیان دیبوو و دەیان ناسیم. لە ترسان ئەژنۆم شل بوون. نەم توانی یەك هەنگاو برۆم. گێژ ببووم و وەك گەڵای زەرد لە پێشیان راوەستابووم و دەلەرزیم, نەئەوان تێپەڕین و ڕۆیشتن, نە ئەمنیش لە جێی خۆم بزووتم. سەرەنجام مەحموودئاغا کە وەشك کەوتبوو, بانگی کردم. لە منی پرسی ئەتۆ کێی, لە کوێڕا دێی, دەتەوێ بچیە کوێ, چت بەسەر هاتوە. بۆچی وەك مێژووکە دەلەرزی. منیش گوتم کە چاوم بە ئاغا, بە مەحموودئاغا کەوت ئاوام بەسەرهات. ئەمەی پێخۆش بوو, دەستی کرد بە پێکەنین و پاشان ئەسپەکەی لێخوڕیو بێ ئەوەی شتێکی دیکەم لێ بپرسێ, لێیدا رۆیشت. پیاوەکانی مەحموودئاغا وەختێك دەڕۆیشتن ئاوڕیان دەدایەوەو خێرا خێرا تەماشای منیان دەکرد. وەخت بوو زراوم بچێ. گوتم ناکا مەحوودئاغا لە تەماشاکردنی ئەوانە بکەوێتە گومان و بگەڕێتەوە. بەزەحمەت خۆم دە ماڵێك هاویشت کە نەختێك لە جادە دوور بوو. بە باوەڕی تۆ زۆر سەیر نیە کە هیچ کام لە پیاوەکانی مەحموودئاغا راستیان لە من نەگوت؟ لە کاتێك دا چەند مانگ بوو لە چیاو بەندەنان بەدوام دا دەگەڕان".

"مەلافەرهاد ئەتۆ لەم بارەیەوە دەڵێی چی؟"

"بنیادەم لە خۆیدا بوونەوەرێکی جوامێرە. بنیادەم بە پیاوەتی و بە شەرەفەوە دروست کراوە, وەختێك دیویانە قاسم وا ترساوە ئەویان بە گرت نەداوە, بە گرت دانی ئەویان بە نزمیو ناپیاوی زانیوە. هەموو کەس بارە باش و خەراپەکانی ئینسانەکان دەبینێ, بەڵام سەرنج نادەنە تایبەتمەندییە باشەکان".

ئەمجار دەستی خستە سەر شانی قاسم و گوتی:

"قسە بکە کوڕم, باسی ئەوەت دەکرد کە وەختێك لە نێو دێ بووی هەموو خەڵکی دێهاتی دەوروبەرو یەك لەوان گەڵی شکۆفە وردو درشت دەیان زانی, نا؟"

"دەیان زانی, دەیان زانی. نان و پێخۆریان دێناو بە پەلی هۆو دارەیان دا دەکرد کە لەسەر ئەو تەپۆلکەیەیە, پاش ئەوەی بۆخچە خواردەمەنییەکەیان بە دارەکەوە هەڵداوەسی فیتوویان لێدەدا.

کە گوێم لە فیتووەکە دەبوو لە جێیەکەم دەهاتمەدەر. ئاوماڵێکیش جارێکیان دەستەنوێنێکی هێناو لەبن دارەکەی دانا. دەچووم بوخچەی خواردنە گەرمەکەم لە دارێ دەکردەوە. هێندێ شەوی واش هەبوو سێ جار دەنگی فیتوو دەهات, ئەوەندەیان خواردەمەنی بۆ هێنام کە ئیدی لە دێی وەدەر نەدەکەوتم. پاشان دەمیریش هاتە گوندی".

دەمیر هاتە نێو قسەکانەوەو گوتی:

"بە هۆوێدا, بەو رێگایەی ئەو بەردا دەچوومە زۆزان, گوێم لە فیتوویەك بوو. پاشان دیتم یەکێك بوخچەنانێك لە دارەکە دەبەستێ. دەم زانی دێ چۆلە, چونکە ئاگام لە هەموو ئەو بەڵایانە هەبوو کە بەسەری هاتبوون. لە نێو درك و داڵدا خۆم شاردەوەو چاوەڕێمام. دیتم قاسم لە دێی هاتەدەرو بوخچەنانەکەی لەپەلە دارەکە کردەوە. هەر لەوێ لەبن دارەکە دانیشت, بوخچەکەی کردەوەو بە پەلەپەل دەستی کرد بە خواردن. پاشان خۆم پێ نیشان داو هاتمەلای قاسم گوتم: نۆشی گیانت بێ دەستەبرا. سەری هەڵبڕیو گوتی: خۆش بی, فەرموو... ئەمنیش چووم لە کنی دانیشتم و پێکەوە نانمان خوارد".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەگەر مەحموودئاغا ئەمانەی زانیبایە خەڵکی گەڵی شکۆفەو پاشانیش خەڵکی تەواوی ئەم کێوپارەیەی وەك خەڵکی سەقزلی دەربەدەر دەکرد. وەنا؟".

"ئەدی".

هەور لووتکەی چیاکانی دەوروبەری گرتبوو. لە رۆژئاوا, لەسەر ئالاداغەوە پەڵەهەورێکی رەش دەهات و هەروا زیادی دەکرد. دنیا بەرەبەرە تاریك دەبوو. تەنیا رووناکاییەکی بریقەدار بە ئەندازەی جێخەرمانێك لە نێو دێی سەقزلی کەوتبووە سەرسپیدارە بڵیندو بێ گەڵاییەکە.

"خەریکە باران دەبارێ".

حەمەد گوتی:

"باببارێ. ئێمەش پەنا بۆ سەقزلی دەبەین. ماڵەکەی قاسم ساغ و سەلیمە".

قاسم گوتی:

"ئەمن ناچم, تەنانەت ئەگەر لەبەر بارانێش بمرم. ئەگەر لافاو هەڵم گرێو بمبا, هێشتا جارێکی دیکە ناچمەوە نێو ئەو دێیە. ئەگەر دیسان لە دەستی مەحموودئاغا رابکەم و دووبارە فەرمانی گوللەبارانم بۆ دەرچێ و بزانم ئەگەر بچمە نێو ئەو دێیە لە سەداسەد نەجاتم دەبێ, دیسان ناچم. ئەگەر باران باری ئێوە بچنە نێو دێ, ئەمن لێرە دادەنیشم".

مەلافەرهاد گوتی:

"یاڵڵا با هەستین. ناتوانین لەوە زیاتر لێرە بەند بین, لێرە جەندرمە وەك خیزوخۆڵ وایە, با بەخۆڕایی تووشی شەڕ نەبین".

بەرەو هەورازی بنارەکە وەڕێکەوتن. بای ساردی پێش باران هەڵی کرد. هێندێك جار بایەکە زۆر بە توندی لە چەپ و راست و سەرو خوارەوە دەهات و دڕك و داڵ و قانگەلاشکی هەڵدەکەندن و لە هەوادا بڵاوی دەکردنەوە, جاروباریش کزی دەکرد. کە لە بنارەکە وەسەرکەوتن دڵۆپە بارانەی درشت و قورس تەپ تەپ دەستیان بە بارین کرد. لە جادەکەی خوارێ سوارێك ئەسپەکەی بەم لاولادا تاو دەداو پاشان رادەوەستا لە دەوروبەر ورد دەبووەوە.

قاسم لە حاڵێك دا جادەکەی نیشان دەدا گوتی:

"سوارەکەم ناسی. کوڕە شوانەکەیە, چەند جوانیش ئەسپ لێدەخورێ! دەڵێی بەسەر ئەسپەکەوە سەما دەکا".

حەمەد گوتی:

"ئەو شەیتانە لە ئێمە دەگەڕێ".

دەمیر لە حاڵێك دا بەسەرەوژێرەکەدا غاری دەداو هاواری دەکرد رۆیشت. سوار جڵەوی ئەسپەکەی توند کردو چاوەڕوانی دەمیر مایەوە.

"ماندوو نەبی موسلیم, دەنگ و باس چیە؟"

"خەبەری خۆشم پێن".

"راوەستە با ئەوانی دیکەش بێن".

موسلیم دابەزی, ئەسپەکەی بردو هەوسارەکەی لە دارێکی قەراخ رێگا خست.

"جێ برینەکانم ئێستاش دەبرژێنەوە. عەلی کەرتیش لێی دابووم... برینەکانم ئەگەر بارانەیان وێدەکەوێ, دەبرژێنەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بارانەکەی زۆر توندە".

موسلیم لە وەڵام دا گوتی:

"ئێوە ئاخر چ جۆرە یاغیەکن. یاغی دەبێ لەو کەپەنکە چەرکەسیانەی هەبێ کە گوللە تۆپ کاریان لێناکا، هەتا دەگا بە باران".

"ئێمە نیمانە، ئێمە یاغیەکی هەژارین".

"باشە دەوڵەمەند بن، کێوپارە پڕە لە خەڵکی پووڵدار، راوەستن با ئەمن بچمە چیا ئەودەم بزانن هەموو چیاو دەشت و پووڵدارەکان رووت دەکەم یان نا".

"ئەوانیش تۆ دەکوژن".

"باشە با بم کوژن. مردن هەقە، لە مردن مەترسەو گۆشەگیر مەبە. چارەنووسی پیاوی هەرچی هەبێ هەروا دەبێ".

باران وەك گۆپاڵ باران دەهاتە خوار. هەم یاغیەکان و هەم موسلیم تلیسابوونەوە. دنیاش بەرەبەرە تاریکتر دەبوو. تەنیا لەوبەریان سەرشاخەکە وەك پووڵەکە دەدرەوشایەوە.

"بەخێربێی موسلیم".

"خۆش بیحەمەدۆك".

"وادیارە خەبەری خۆشت بۆ هێناوین".

موسلیم گوتی: ئەرێ، خەبەری خۆشم پێن، خدر ناردوومی.

"خدر کێیە؟".

"ئەتۆ نایناسی. ئەتۆ برادەرێکت هەبوو ها... ناوی حەسەن بوو. ساری چیان کوشتبووی‌و گوتبووی ناوم حەمەدۆکە. خدر بابی ئەو حەسەنەیە. تێگەیشتی؟"

حەمەد گوتی: باشە، تێگەیشتم.

"خدر پێی گوتم زوو حەمەدۆکی وەبینە... ئەوان دەزانن ئەمن لەگەڵ تۆم، ئێستا نازانم چۆنیان زانیوە... تەنیا یەك کەس ئەو مەسەلەیە دەزانێ".

موسلیم شوان لە حاڵێك دا شانازیی بە خۆیەوە دەکرد لەسەر قسەکانی رۆیشت:

"پاشانیش هەموو خەڵکی کێوپارە دەزانن".

"ئەگەر جەندرمەکانیش بزاننەوە ئێسکی ساغت لە لەشیدا ناهێڵن..."

"ناتوانن بزانن، ئەگەریش بزانن ناتوانن بەگیرم بێنن، ئەگەر بشم دۆزنەوە، ناتوانن بم گرن، خۆیان لە دەست دەرباز دەکەم. ناتوانن حەپسم بکەن و لە دارم بدەن. ئەمن زۆر زرینگم، زۆریش ئاقڵم".

"زۆر باشە، حاڵی بووم. ئێستا بڵێ بزانم مام خدر چیی گوت، ئەوەمان پێ بڵێ".

"مام خدر گوتی، بابی ئەو حەسەنە کە کوژرا ها... ئەو گوتی وەلی کوزگوون هاتوەتە گوندەکەیان. وەلی کوزگوون قەولی بە حکوومەت داوە تۆ بکوژێ. حکوومەتیش حوکمی لێخۆشبوونی ویی دەرکردوە. مام خدر گوتی ئەو بە خوێنی سەری تۆ تینوویە. مام خدر گوتی بە حەمەدۆك بڵێ حەتمەن ئەمشەو بچێتە گوندی چاملی یۆڵ. ئەمشەو دەرمانی بێهۆشی دەدەین بە وەلی کوزگوون، دوو شەوو رۆژان بێهۆش دەبێ. با بێ سەری ببڕێ‌و بیبا".

"ئێمە چۆن دەتوانین ئەمشەو بگەینە چاملی یۆڵ، بە سوارییش بچین دیسان نایگەینێ..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"مام خدریش گوتی وریای خۆیان بن، مەحموودئاغای گەڵی شکۆفەش بە سی سوارەوە بە دوویانەوەیە".

مەلافەرهاد پێکەنی و گوتی:

"ئاهاااا دنیا وەدوامان کەوتوە. ئەگەر پەلاماری بەندیخانەمان نەدابایەو نەمان گوتبا شارۆچکە وەبەر دەسڕێژ بدەن خەڵکێکی زیاتریشیان وەدوا دەخستین. باشە ئەوان بە جێی خۆی، مەحموودئاغا بۆ چی. سەر لە کاری وی دەرناکەم".

حەمەد گوتی:

"ئەمن چاکی دەناسم. لەم چیایانە، لەم دەوروبەرانە کەس نابینی بەقەد وی ئاشقی ناوو ناوبانگ بێ".

"چونکە حەمەدۆك وا وەقیمەت کەوتوە ئەو قورمساخەش دەیەوێ بەشێکی پێببڕێ. ئیشەڵڵا ئەو دەکەوێتە بەر گوللەی خۆم..."

قاسم بەم قسانە رق و قینی خۆی نیشان داو دەستی بەرەو ئاسمان بەرزکردەوەو دووبارە گوتی: ئیشەڵڵاو دەستی هێنانەوە خوار.

"لە پێش دا دەبێ مشووری وەلی کوزگوون بخۆین".

"کاری وی زۆر ئاسانە، چونکە ئەو ئێمە وەك مێروولەیەکیش تەماشا ناکا. هەر بۆیەش کاری وی ئاسانە. زۆر بە ئاسانی راوی دەکەین. ئەمن لە مەحموودئاغای دەترسم یەك لەبەر ئەوەی پیاوێکی زۆری هەن، دوو چونکە لەم کێوانەدا دەتوانێ چەند دەستە چەتەش رەگەڵ خۆی بخا، سێ لەبەرئەوەی جەندرمەکانیش لەگەڵ خۆی دێنێو چوارەمیش چونکە هەموو دێهاتییەکان نۆکەرو خزمەتکارنی. مەسەلەی قاسم و دەمیر شتێکی دیکەیە. ئەمە جارێك هەڵدەکەوێ. ئەگینا دێهاتییەکان بۆ ئەوەی خۆیان لەبەرچاوی وی شیرن بکەن، هەمووی ئێمە، تەنانەت ئەگەر باب و دایك و منداڵیشیان بن، کەوڵدەکەن. ئێستا بڵێن بزانم چ بکەین".

"دەچینە چاملی یۆڵ. هیچ کارێکمان نیە جگە لەوە هەر جۆرێك بووە ئەمشەو ئەگەر بەری بەیانییش بووە خۆمان بگەیەنینە وێ. یاڵڵا موسلیم ئەتۆ وەپێش کەوە".

"حەمەد، چۆن بگەینە وێ؟"

"دەگەینێ مامۆستا. ئەمن رێگای سەربڕ شارەزام. هەر کە لەم کێوە رەت بووین دەگەینە پشتی چاملی یۆڵ. رێگاکەمان زۆر سەختە، بەڵام چار نیە".

موسلیم جڵەوی ئەسپەکەی وەرسوڕاندو لەبەر ئەو بارانە کە وەك گۆپاڵ دەهاتە خوار خێرا لەبەر چاو ون بوو. ئەوانیش ملی چیایەکیان گرت کە لە کەلێنە شاخەکانیدا داری سنۆبەرو درکوداڵ روابوون. درووەکان وەك درێشە زبرو تیژ بوون و لە پێڵاوەکانیان دەهاڵان. بارانەکە بە ئارامی بەڵام بێپسانەوە دەباری. یاغییەکان لە حاڵێك دا لوولە تفەنگەکانیان سەربەرەژێر راگرتبوو بە بنارەکەدا کە هەورازێکی زۆر کوور بوو پێهەڵگەران. حەمەد لە پێشیانەوە دەرۆیشت و وەك کەڵەکێوی وەسەر دەکەوت. ئەوانی دیکە بە دوایدا بەزەحمەت خۆیان بە کێش دەکرد. شەوەکە ئەوەندە تاریك بوو چاو چاوی نەدەدی. هیچیان نەیان دەزانی پێ لە کوێ دەنێن و چ دەکەن و بۆ کام لا دەچن. هەتا تاو هەڵات مەلا فەرهاد دوو جار لە ئاوی خڕێ کەوت. جاری پێشێ بەزەحمەت بۆیان نەجات درا.

جاری دوایەش مەلا خۆی بە لکە دارێکەوە گیرساندەوە، هەتا تینی لەبەردا بوو هاواری کرد. بە ئاسانی دیتیانەوە. قاسمیش لە کەندەڵانێك کەوت کە بەقەد چاڵاوێك قووڵ بوو. لێی تەمابڕاو بوون. نیو سەعاتێك دواتر توانی لەو جێیە کە تێی کەوتبوو بێتەدەر. ئەو جێی تێی کەوتبوو، بەستێنێکی نەرم و خیزەڵان بوو، هەر نەختێك لاقی چەپی ئازار درابوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەمەد بێ ئەوەی گوێ بداتە شاخ و درك و لێڕەوارو کێوو ئاو, وەپێشیان کەوتبوو و بێ ترس لە تاریکیبەرەو پێش دەچوو. کە گەیشتنە سەربەندەنێ دنیا کەمێك ڕووناك ببوو, کولاوکەی چەند ماڵێکی ئەو دێیە کە لە خواری هەبوو, دووکەڵی لێهەڵدەستا.

حەمەد گوتی: گەیشتینێ.

مەلا فەرهاد وەڵامیدایەوە, گەیشتینێ, بەڵام مردین.

حەمەد گوتی:

"دەمیر دەخۆت ڕادەبینی خۆت بگەیەنیە یەکەم ماڵی ئاوەدانی؟".

دەمیر گوتی:

"ئەرێ, حەزدەکەی ئەوەندەی هاتووین ئەوەندەی دیکەش بڕۆم".

"ئێستا کەوایە بچووە ئەو ماڵە, هەر کەس لە ماڵێ بوو ژن, پیاو, منداڵ بێنێرە ماڵی مام خدر و مام خدری لەگەڵ خۆت بێنە ئێرە".

دەمیر بە غاردان ڕۆیشت, دەت گوت ئەو هەموو ڕێیە لەگەڵیش نەبووە, دەت گوت ئەو نەبووە کە ئەو هەموو ڕێیەی بە شەوی تاریك و لەبەر بارانێو بەنێو دڕووەڵان دا بڕیوەو لە تاریکیدا چەند جار خۆی لە قەدەدارەکان کوتاوە. لە سەرەو ژێرەکە چووە خوارێ. ئەوانی دیکە لەبن دارە سیدرێك دانیشتن. ئەوێ بارانی لێنەدرابوو, بارانەکە بەسەر گەڵا پڕو تێك چڕژاوەکان دا خزیبوو و لەولاتر هەڵەڕژابووە سەر زەوی.

قاسم پرسی:

"ئاگرێك بکەینەوە؟ رەق هەڵاتم, ئەمن ئەوە هەڵدەلەرزم".

مەلا فەرهاد گوتی:

"هەموومان هەڵدەلەرزین"

حەمەد گوتی:

"ئەوە فکرتان لە کوێیە؟ لە هەر چوار لاوە گەمارۆ دراوین. چۆن ئاگر هەڵدەکەین؟"

قاسم لەسەری نەڕۆیشت.

ئیدی هیچیان قسەیان نەکرد. سەریان داخست و لە گژ فکران ڕاچوون و هەتا وەختێك لە خوارەوەڕا دەنگێکیان بەرگوێ کەوت هەروا مانەوە.

دەمیر گوتی:

"هاتینەوە".

بەغاردان وەسەر دەکەوت و بەدوای ویش دا مام خدر کە زۆری لێ بەجێ مابوو, لە ژێڵڵا دەهات. گەیشتە بن دارەکە. هێشتا نەحەسابووەوە بە راوێژێکی پڕسکاڵاوە گوتی:

"قسە ناکا, نازانم ئەم پیاوە مام خدرە یان نا. دەم هەڵناپچڕێ. دەڵێی لەم دێیە وەزع گۆڕاوە. ئەمن سەری خۆمی لێ دەرناکەم. ئێستا با بێ بزانم".

چوو پاڵی بەقەدی دارێکەوە دا.

حەمەد بەپێشوازی بابی حەسەنەوە چوو و گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"فەرمووە مام خدر".

قۆڵیی گرت و هێنایە بن دارەکە. مەلافەرهادو قاسمیش نەختێك بەرەژێر چوون و پێشوازیيان لێکرد.

"بەخێر بێن براینە, ئەمە مەلافەرهادە؟"

حەمەد گوتی: بەڵێ خۆیەتی.

"ئێمە لەم چیایە مەلای خۆمانمان زۆر خۆش دەوێ. ئەو لە بەندە نەزەرکردەکانی خوایە. چەندین ساڵ ئێمە پێمان وابوو ئەو حەزرەتی خدرە دوایە زانیمان کە مەلافەرهادە".

حەمەد گوتی:

"حەزرەتی خدر خۆیەتی, لەشکڵی مەلافەرهاددایەو بەفریومان دەبا".

مەلافەرهاد پێکەنی: فریوتان نادەم.

"با بچینە ماڵێ. لەماڵێ شێوی گەرم چاوەڕێتانە هەروا هەڵمی لێ هەڵدەستێ".

"وەلی کوزگوون لەکوێیە؟"

"واز لە وەلی کوزگوون بێنن, وەرن بچینەوە ماڵێ".

"ئاخر گوتبووت ئەمشەو..."

"ئێوە درەنگ هاتن لەدەستمان دەرچوون, خەم مەخۆن دووبارە دێنەوە".

وەرسووڕاو وەڕێ کەوت. ئەوانیش بەدوایدا.

کە گەیشتنە ئاوەدانی, دیتیان هەموو خەڵکی دێ وەدەرکەوتوون و چاوەڕوانیانن. بەنێو حەشیمەتەکەدا تێپەڕین و راستەڕێ چوونە دیوەخانی مام خدر. دیوەخانی مام خدر ژوورێکی بەرین بوو بەچەند پەنجەرەی زۆر گەورەوە کە بەڕووی هەڵدێرێکی زۆر قووڵدا دەکرانەوە, کە وەختێك ئینسان تەماشای دەکرد چاوی دەرەشەوە دەهاتن. سەربانی خانووەکەی بە سواڵەتی سوور داپۆشرابوو. دیوارەکان داری نەخشێندراو بوون و ژوورەکە بە بەڕەی قیمەتی و بڕاردە پڕ کرابووەوە. دوو ریز قەنەفە رووبەڕووی یەکتر دانرابوون.

"زۆر تەڕ بوون, حەز دەکەن جلەکانتان داکەنن؟"

حەمەد لەمێژ بوو هەستی کردبوو ئەو ماستە بێموو نیە, ئەگینا چ پێویست بوو بەو گۆپاڵبارانە هەموو خەڵکی دێ لە ماڵەکانیان وەدەر کەون و چاوەڕوانی وان بن. لەم گوندەدا شتێك رووی دابوو, بەڵام چ رووداوێك؟ کاتێك چاوی بەچاوی مەلافەرهاد دەکەوت بەچاوان یەکتریان حاڵی دەکرد کە دەبێ لەم دێیەدا پێشهاتێك قەومابێ, بەڵام چ پێشهاتێك؟ بۆیان ساغ نەدەبووەوە.

حەمەد گوتی: ئێستا جلەکانمان دادەکەنین.

چەند لەحزە دواتر مام خدر چوار دەست جلکی لەگەڵ خۆی هێنان:

"ئەمانە بکەنە بەرتان. هەتا چێشتەکەتان دەخۆن منداڵەکان جلەکانتان بەئاگر بۆ وشك دەکەنەوە".

یەك یەك چوونە ژوورەکەی تەنیشتێ و خۆیان رووت کردەوەو جلی وشکیان لەبەر کردن و هاتنەدەر. لەو ماوەیەدا کە ئەوان خۆیان دەگۆڕی سینیيەکی گەورەیان هێناو لەنێوەڕاستی ژوورەکەیان دانا. لەنێو سینیيەکە دۆینەیەك بە رۆنێکی زۆرو بیباری سوورو تیژەوە هەڵمی لێهەڵدەستا. مام خدر بەکەوچك لەدەفرێکی گەورە کە لەنێوەڕاستی سینیيەکە بوو, دۆینەکەی لەچەند قاپی پەل دەکردو پڕی دەکردن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا فەرموون..."

ئاگر لە ئاورگەکەدا بڵێسەی لێ هەڵدەستا. چوار کەچکی برسی لەچوار لاوە هێرشیان کردە سەر قاپە دۆینەکان. بەدوای ویش دا رۆنەکەرەو هەنگوینی سپیيان هێنا کە بۆنی خۆشی گوڵەگوێنیی لێ هەڵدەستا. باش باش ورگیان لەسەر دانا. کچێکی جحێڵ و کوڕە جحێڵەیەك هاتن و سینی و قاپەکانیان هەڵگرتەوەو بردیانن.

حەمەد خۆی بۆ گەرمای ئاگرەکە شل کردبوو، خۆی دابووە بەر گەرما. مەلافەرهاد دەستی لەسەر پەلاپیتکە بوو، تەنانەت وەختی نان خواردنیش تفەنگەکەی لەسەر کۆشی لانەبرد.

کە سفرەکەیان هەڵگرتەوە دێهاتیيەکان هاتن. لەپێش دا ریش سپیيەکان و دوایە لاوان یەك بەیەك هاتنە ژووری. هەرکەس دەهات پاش سڵاو بەخێراتنی میوانەکانی دەکردو دەچوو لەجێیەك دادەنیشت. کاتێك دیوەخان پڕ بوو و ئیدی جێی کەس نەما، مام خدر جلکی یاغیيەکانی ـ کە وشك ببوونەوە ـ هێنایەوە. دووبارە بەنۆرە چوونە ژوورەکەی تەنیشتێ، خۆیان گۆڕی و هاتنەوە.

لەجۆرە فنجانێکی بێدەسك دا کە خەت خەتی سووریان تێدا بوو و زارەکەیان فرەوان بوو، قاوەیان هێنا. بۆنی قورس و خۆشی قاوە لە فەزای گەرمی ژوورەکە گەڕا. وەختێك قاوەکەیان خواردەوە مام خدر گوتی:

"بیهێنن".

دوو لاو پیاوێکی رووت و قووت و کزیان هێنایە ژوورێ کە لەبەر لاوازیيان ئێسکی جێی شەرمی بەدەرەوە بوو، لەشی تاوەسووت بوو و چاوەکانی لێڵ بوون. دەستیيان لەپشتەوە بەستبوون. کابرا بەچاوێکی پڕ لە سامەوە تەماشای دەوروبەری دەکردو هەوڵی دەدا گەڵو گونی لەنێو ڕانی خۆی دا بشارێتەوە.

"وەلی کوزگوون ئەمەیە. سەردەستەیە. بۆکوشتنی حەمەدۆك هەتا ئێرە، هەتا گوندەکەمان هاتبوو. فەرموون، ئێمە لەلایەن خەڵکی چاملی یۆڵەوە دەیدەینە دەست ئێوە".

حەمەدۆك گوتی: خۆش بن.

"ئەوانی دیکەش بێنن".

دوو لاو، چەتەکانی دیکەشیان هێنا کە هەموویان رووت و قووت بوون. هەمووان قۆڵیان لەپشتەوە بەسترابوو، هەمووشیان بەپێش دا چەمابوونەوە.

"وەلی کوزگوون بۆچی دەتەوێ من بکوژی؟"

"حەمەدۆك، چونکە ئەگەر تۆ بکوژم عەفووم دەکەن. ئەمن ئیدی لەم چیاو بەندەنانە بێزار بووم. لەو خوارە لەدەشتێ هەموو شتێکم هەیە، مەزرا، دارایی، ژن و منداڵ. نازانم چۆن توانیومە چل ساڵی ڕەبەق لەم کێوو بەندەنانە تاقەت بگرم. چل ساڵی تەواو هەموو رۆژێکی خوا مردووم و زیندوو بوومەوە. گوتم لەجیاتی ئەوەی هەموو رۆژێ بمرم، با ئەگەر تاقە ساڵێکیش بووە بەئاسوودەیی بژیم. بەڵام قیسمەت نەبوو. ئەم لادێییيە نزم و ئاژەڵانە بەفێڵ گرتیانم. ئەگەر رزگاریم بێ ـ کە هیچ هومێدیشم نیە ـ دەزانم چ رەفتارێك لەگەڵ ئەمانە دەکەم. حەمەدۆك، ئەتۆش نە هیچ ناڕەحەت بەو نە خۆشحاڵ، ئاخرو ئاقیبەتی تۆش وەك ئاخرو ئاقیبەتی من دەبێ. ئەتۆ کوڕێکی پاکی. ئەم دێهاتیيانە تۆش وەك من دەگرن. بەتایبەتی تەحویلی حەمەدۆکیشت نادەن، راست و راست دەت دەنە دەستی جەندرمە. ئێستا ئەمن هومێدێکم هەیە، هەرچەند کەمیش بێ. ئەتۆ ئەوەندە هومێدەشت نیە".

"ئەو هومێدە کەمەی تۆ چیە؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆی. ئەتۆ یاغی‌یەکی کەمێك جوامێری. بەرەڵام دەکەی. چونکە هیچ یاغی‌یەك ئەوەندە خۆی چووك ناکاتەوە دوژمنی دەست و لاق بەستراوی خۆی بکوژێ".

"ئەتۆ دوژمنی من نی".

"ئەمن هەرکەس بم, دەهاتم تۆ بکوژم. هەربۆیەش ئێستا کەوتوومە بەر چنگی تۆ. دەم کوژی؟ ئەتۆ ناتوانی دوژمنێکی رووت و بێ‌چەك کە ئەم دێهاتی‌یە نزمانە گرتوویانە, بکوژی. ئەم کارە لەپیاوان ناوەشێتەوە. ئەگەر من بکوژی, ئەگەر تۆسقاڵێك پیاوەتیت تێدا مابێ هەتا ماوی ناتوانی لەخۆت خۆش بی. ئەمن بەمردنی خۆم ئینسانەتی, پیاوەتی, جوامێری و هەموو شتێکی باش کە لەتۆدا مابێ لەگەڵ خۆم دەبەم, ئەتۆ ناچاری من بەرەڵا بکەی. بەرەڵام بکە, چەکەکەم وێ دەوە با یەك بەیەك و رووبەڕوو بەشەڕ بێین".

حەمەدۆك گوتی ئەتۆ هەقتە, راوەستە لە مەلاش بپرسم.

مەلافەرهاد گوتی: وەلی کوزگوون هەقیەتی, ئەو دوژمنی ئێمەیە.

حەمەد نەڕاندی:

"مامۆستا ئەتۆ لە هەڵەدای. ئەمن بۆیە نای‌کوژم کە دوژمنی منەو هاتوە بم کوژێ. ئێستا ئەگەر پێکەوە بکەوینە شەڕ ئەو من بکوژێ ئەم دێهاتی‌یانە تەگبیریان چیە؟ ئەم جانەوەرە هەموو ئەم دێیانە ئاگر نادا؟ بەردی لەسەر بەردی دێڵێ‌و کەس دەمێنێ لەسەری نەدا؟ دەردی من ئەمەیە. ئەگینا ئەمن نەدەهاتم لەگەڵ کابرایەکی وا زاڵم و خوێنخۆر, چەتەیەك کە فەقیرو هەژاران رووت دەکا, دانیشم و قسەی لەگەڵ بکەم و ببمە هاودەمی.

"ئەمن هیچ کاتێك فەقیرو هەژارم رووت نەکردوون. ئەگەر ئەتۆ بەرەڵڵام بکەی لەوانەیە هەرگیز نەمەوێ لەگەڵت بەرەوڕوو ببمەوە, بەڵام لەگەڵ ئەم دێهاتی‌یانە خەراپتر لەوەش کە ئەتۆ گوتت رەفتار دەکەم".

"فەرموو مامۆستا, ئەمەی چ لێ‌دەکەی؟"

"حەمەد, ئەمن قسەی خۆمم کرد".

جووتیارەکان بێدەنگ بوون و سەیری ئەوەیان دەکرد کە خەریك بوو روو بداو لەفکردا بوون. مام خدر لەجێی خۆی هەستاو گوتی:

"حەمەدۆك, وەلی کوزگوونی بەرەڵڵا بکە با بڕوا. لەبەر ئێمە خۆت مەخە تەنگانەوە. ئێمە لەوانە نین کە ئەتۆ بیر دەکەیەوە. ساری چیانی چەتە لەنەکاو بەسەری‌دا دابووین. ئەودەم دێیەکەمان سێ‌چوار تفەنگ زیاتری لێ نەبوون. ئێستا دێ بووەتە جبەخانەیەك, چاوو گوێمان کراونەوە, ئەگەر حەز دەکەی وەلی کوزگوونی بەرەڵڵا بکە. خەمی ئێمەت نەبێ, ئەگەر جارێکی دیکە روو لەم دێیە بکاتەوە, تامەکەی دەچێژێ".

ئەمجار رووی کردە دێهاتی‌یەکان و گوتی:

"حەمەدۆك وەلی کوزگوونی بەرەڵڵا بکا یان نا؟"

هەمووان گوتیان: بەرەڵڵای بکا.

"جل و بەرگی ئەمانە بێنن, چەکەکانیشیان..."

دوو کوڕە جحێڵە چەك و جل و بەرگی چەتەکانیان هێناو لەپەنایان دانان. مام خدر قۆڵی وەلی کوزگوونی گرت و بردیە ژوورەکەی دیکە. چەتەکانی دیکەشی بردە وێ.

مەلافەرهاد بە نێوچاوانێکی گرژو ناڕەحەتەوە هەستاو چووە دەرێ. حەمەدیش وەدوای کەوت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

که هاتنه دەرێ مەلا ون بوو. حەمەد چاوی بۆ گێڕا. بارانەکە لێی کردبووەوە. پاڵی وە دارگوێزێکی قەدئەستووری نێو حەوشەکەدا کە ئەگەر دوو کەس دەستیان تێك گرتبایە دەستیان لەقەدی نەدەگەیشتەوە. نیگەران بوو، مەلا چیی بەسەر هاتبوو، بەو نێوچاوانە گرژەوە بۆکوێ چووبوو؟

ماوەیەکی زۆر لەبن دارەکە چاوەڕێی بوو. مەلا سەرو سۆراغی نەبوو. وەلی کوزگوون بە حەوت کەس لە پیاوەکانیەوە هات و بەپەنایدا تێپەڕی:

"خواحافیز حەمەدۆك، ئیشەڵڵا جارێکی دیکەش خوا من و تۆ بەرەوڕوو دەکا..."

ئەو خەڵکەی لەدیوەخان بوون و هەروەها قاسم و دەمیر هاتبوونە دەرێ و چاویان لە ڕۆیشتنی وەلی کوزگوون دەکرد.

وەلی کوزگوون بەدیواری حەوشەیدا کە لە بەردی نەتاشراو دروست کرابوو، وەسەر کەوت و لەو دیوەوە هاتەخوارو هەر لەو حاڵەدا تفەنگەکەی تەقاند.

گولله سەربەرگە لبادەکەی حەمەدی کون کرد، چەرمی سەرشانیی داغ کردو ڕۆیشت. لەدوای ئەوە وەلی کوزگوون فەرمانی بە پیاوەکانی دا: هەمووتان تەقە لە حەمەدۆك بکەن!

پیاوەکانی وەلی کوزگوون لەشوێنێکی بەرئاوەڵا ڕاوەستابوون و بێئەوەی خۆیان لە مەسەلەکە هەڵقوتێنن، تەماشای ڕووداوەکانیان دەکرد. وەلی کوزگوون لەپشت کەڵەکە بەردێکەوە وەك شێتان ئاوری بەسەر حەمەددا ـ کە خۆی دابووە پەنای دارەکە ـ دەباراند. ئەو تفەنگچییەکی زۆر کارامە بوو. زۆری پێ سەیر بوو کە یەکەو تفەنگ حەمەدۆکی نەنگاوتوە. ئەمە شتێك بوو کە لەماوەی چل ساڵ دا نەیدیبوو.

لەوەختێك دا وەلی کوزگوون چووکترین نوختەی ئەندامی لەشی حەمەدی ئەگەر لەپشت دارەکەوە دەرکەوتبایە، دەدایە بەر دەسڕێژ، مەلا فەرهاد دۆخین بەدەست لەنێو دەڕاڵە شاخەکانەوە وەدەر کەوت. پشتی وەلی کوزگوون کە وەك شێتان تەقەی لە حەمەدۆك دەکرد، وەك سفرە لەبەردەمی ڕاخرابوو.

"وەلی کوزگوون!"

وەلی کوزگوون گوێی لەدەنگی مەلا بوو، هەر ئاوڕی دایەوەو گوللەیەکی لەنێوەڕاستی نێوچاوانێ درا. بەرەوپشت کەوتە سەر کەڵەکەکە.

ڕاست لەو لەحزەیەدا شوانێك کە لەئارەق دا شەڵاڵ بوو و ڕەگی ملی هەستابوون لە خوارێ ڕا هات و لەحاڵێك دا وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی گوتی:

"دێیەکە گەمارۆ درا".

مەلافەرهاد نیزیك کەوتەوەو ڕووبەڕووی پیاوەکانی وەلی کوزگوون ڕاوەستا:

"گوێتان لێبوو ئەم برایەمان چیی گوت. دێیەکەیان ئابلوقە داوە. ئێوە لەگەڵ ئێمە دەکەون یان دەڕۆن؟"

پیاوێکی کورتەباڵا کە لەپێشەوە ڕاوەستابوو گوتی:

"ناتوانین بچینە هیچ کوێیەك، دێیەکەیان گەمارۆ داوە".

"حەمەد!..."

حەمەد کە ڕەنگی وەك بەهێ زەرد ببوو گوتی:

"ناپیاوە خەریك بوو بمان کوژێ، ئەتۆ ئەمەت دەزانی بۆیە چووبوویە دەرێ؟"

"ئەمن وەلی کوزگوونم باش دەناسی".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەبنارەکەی رووبەڕوویان راست لەسەر دێیەکەوە ئۆغڵەمەیەك کراو بێدەنگ بوو.

"تەسلیم بە حەمەدۆك!"

"قاسم ئەتۆ دوو کەسان لەگەڵ خۆت بەرەو بچووە بن ئەو بەردە ئەوێ بپارێزە. دەمیر ئەتۆش دوو کەسان بەرەو ئەو خوارەی بگرە... مامۆستا ئەتۆش ئەوبەر..."

پیاوە کورتەباڵایەکە هێشتا لەجێی خۆی نەبزووتبوو.

"ئەتۆش وەرە کن من".

دووبارە ئۆغڵەمەیەك کرا.

"لەسەر عەرزی درێژ بن. خەڵکەکەش بچێتەوە ژووران..."

ئۆغڵەمەکە درێژەی هەبوو.

"تەسلیم بە حەمەدۆك, رێی دەربازبوونت نیە, لەهەموو لاوە گەمارۆ دراوی".

تەقەکە لەهەر چوار لای ئاوەدانیەوە دەست پێکرابوو, ئەمە نیشانی دەدا کە ژمارەیەکی زۆر گەمارۆیان داون. بێ ئەم لاو ئەولا دەربازبوونیان رێی تێنەدەچوو...

"مامۆستا بڵێ بزانم چ بکەین؟"

"شەڕ دەکەین".

"بەم وەزعەوە چەند رۆژ دەتوانین خۆ ڕاگرین؟"

"لەنێو دێی تەقەمەنی زۆرە. لەوانەیە بۆ سێچوار ڕۆژ, بگرە پێنج رۆژیش بەس بێ, زۆر باش نازانم".

"لەماوەی سێ ڕۆژان دا سەدان و هەزاران سەرباز دەورەمان دەگرن, مامۆستا. ئەگەر ئێمە نەتوانین ئەمشەوو ئەوپەڕەکەی تا نیوەشەوێ لێرە وەدەر کەوین, فاتیحەمان بۆ خوێندراوە".

"نەخشەت چیە؟"

حەمەد دەستی مەلای گرت و هێنایە سەر لێوی هەڵدێرەکە. گوللە بەسەریان دا دەباری. لەپشت کەڵەکە بەردان راوەستان. چەتە کورتەباڵاکەشیان لەگەڵ بوو. تاوێك دواتر موسلیم شوانیش کە کەس نەیدەزانی لەکوێ ڕا گەیوەتە وێ, هاتە لایان.

"ئەگەر ئەمن بتوانم لەم هەڵدێرە بچمە خوارو خۆیان بگەیەنمێ لەپشتەوەڕا گەمارۆیان بدەم, ئەوان..."

مەلافەرهاد هاتە سەر لێوی هەڵدێرەکەو تەماشای خوارەوەی کردو گوتی:

"ئۆووی, ماڵ ئاوەدان حەمەد! نەم وێرا تەماشای بکەم, تەنانەت نەم توانی بنی هەڵدێرەکەش ببینم! ئەتۆ چۆن دەتەوێ بێرەدا بچیەخوار؟ ئەگەر بکەوی دەبیە هەزار لەت".

"قەدیم وەختی راوەشوور لە زۆر هەڵدێری وا چوومەخوار".

"بەمەیان دا ناتوانی بچیەخوار, باڵندە بە باڵەکانی و مار بەنێوقەدی بەتاقەتی ناتوانن بێرەدا بچنەخوار".

"یان دەچینەخوار, یان لێرە دەمێنینەوەو دەبینە خۆراکی جەندرمەکان. پێت وایە ئەگەر جەندرمەکان بمان گرن, دێڵن زیندوو بین؟"

کێشەی نێوان حەمەدو مەلافەرهاد درێژەی کێشا, ئاوری بەکۆمەڵی جەندرمەکانیش وردە وردە زیاتر دەبوو. قاسم و دەمیر و پیاوەکانی وەلی کوزگوون کە لەگەڵیان بوون هەر بەو توندوتیژیەیە تەقەیان لە جەندرمەکان دەکردەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"قاسم, ئەتۆ شەڕی چاك دەكەی..."

"هەتا نیوەشەوێ لەپشتەوەڕا..."

"ناتوانی بەم هەڵدێرەدا بچیەخوار. بڕوانە, بنەكەی دیار نیە, وەك دیوار ڕێك و لووسە".

لەو بەینەدا موسلیم شوان كە چاوەڕوان وێستابوو و دەت گوت لەسەر ئاوو ئاورانە, گوتی:

"ئەمن كاك حەمەدم بێرەدا دەبەمەخوار".

"چۆنی دەبەیەخوار؟"

"ئەمن ڕێگاكەی شارەزام. لەپێش دا ئەمن لەپێشیانەوە دەچمە خوار, پاشان ئەوانیش بەدوام دا دێن, ئەگەر تفەنگێكم وێ دەن..."

"تفەنگت بۆچیە؟"

"ئەمنیش شەڕیان لەگەڵ..."

لەحاڵێك دا بەدەست ئەو كەسانەی نیشان دەدا كە لە دەری ئاوەدانی ڕا تەقەیان دەكرد, گوتی:

"ئەمنیش... ئەگەر تفەنگم نەدەنێ ئەمنیش هەر لێرە دەمێنمەوە, ئەمن بێچووە شوانێكم, كەس كاری بەكاری من نیە".

مەلافەرهاد لەحاڵێك دا بەبن دیواردا دەڕۆیشت خۆی گەیاندە سەر جەندەكی وەلی كوزگوون. هەستی كردبوو موسلیم چاوی بڕیوەتە تفەنگی وەلی كوزگوون. هەموو چەك و فیشەكی چەتەكەی لەگەڵ كیسە زێڕەكانی هێناو هاتەوەو گوتی: بگرەو دانیە دەستی موسلیم. موسلیم لەكاتێك دا دەست و لاقی تێك دەئاڵقان, چەكەكانی لەخۆی دان.

"حەمەد, ئەتۆش ئەم كیسەیە بگرە, پڕپڕە لەزێڕ... ڕۆژێك پارەت پێویست دەبێ".

حەمەد قسەیەكی بۆ نەكرا. كیسەكەی ـ كە لەچەرمێكی زۆر بەقیمەت ساز كرابوو و بەزیوكاری نەخشی زەقی گوڵ و ئاسك و سەرە ئەسپی لێ‌كێشرابوونەوە ـ وەپشتێندێ خست. كیسەكە زۆر قورس بوو. تەنیا زێڕ دەی‌توانی ئەوەندە قورس بێ. مەلافەرهاد گوتی:

"ئەمن دەڕۆم, ئەوانە كوڕەكانیان زۆر خستوەتە تەنگانەوە. ئەگەر وا بڕوا هەتا ئێوارێ خۆمان پێ ڕاناگیرێ".

ئەمجار لەگەڵ دوو كەسەكەی لەگەڵی بوون بەرەو لای چەپی ئاوایی بۆلای بەردەلانێك كە كەوتبووە سەر لێواری هەڵدێرگەكە, دەستی بە زگەخشكە كرد.

"ئەگەر مەلا خۆ بگەیەنێتە وێ, دەتوانێ یەك دوو ڕۆژان شەڕ بكا... تەنانەت ئەگەر لەشكرێكیشی لەپێش بێ".

پیاوە كورتەباڵاكە كە لەدەستەی وەلی كوزگوون بوو, نەختێك دوورتر ڕاوەستابوو یەك قسەی نەدەكرد.

حەمەد كە دیتی ئەو لەوێیە پرسی:

"ئەتۆ ناوت چیە؟"

"شاهان".

"ئەتۆ پێت وایە دەتوانین بێرەدا بچینەخوارو هەپروون بەهەپروون نەبین؟"

"دەتوانین".

"ئێستا كەوایە... موسلیم وەپێش كەوە".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

موسلیم وەك چەوەندەر سوور هەڵگەڕابوو, وا دیاربوو بیر لەشتێك دەكاتەوە. حاڵەتی ئەو كەسانەی هەبوو كە كارێكی زۆر گرنگیان بەدەستەوەیە. بەرەو رۆژهەڵات وەرسووڕاو بە قووڵكەیەكی زۆر قووڵی وەك خەندەك دا كە لەسەر لێوی هەڵدێرەكە بوو, چووەخوار. چڵەگوێنیو قانگەلاشك قووڵكەكەیان هەتا سەر لێوان پڕ كردبووەوە. حەمەدو شاهانیش بەدوایدا رۆیشتن. موسلیم جاری وابوو هەتا پشتێندێ بەئاوێدا دەچووەخوار, بەڵام ئەگەرچی لە مەودای تفەنگی دوژمن دەرچووبوون, لەبەر هەرچییەك بوو نەیدەویست لەخەندەكەكە بێتەدەرو بەسەر لێوی قووڵكەكەدا بڕوا. حەمەدو شاهانیش بێئەوەی قسەیەك بكەن وەدوای كەوتبوون و دەڕۆیشتن.

چوونە نێو دارستانێكی زۆر چڕ كە داری ئەوەندە ئەستووری تێدا بوون دوو كەس دەستیان تێك گرتایە دەستیان لەقەدیان نەدەگەیشتەوە. خڕێكی زۆر قووڵ لێڕەوارەكەی دەكردە دووبەش.

"ئەگەر بمانەوێ بچینەخوار بەم خڕەدا بڕۆینەخوار باشە, لەكۆنەوە ئەمن هەر بە خڕۆكان دا لەهەڵدێران چوومەخوار. بزنیش ئەگەر ناچار بێ, هەر بە خڕان دا دەڕواتەخوار. ئەمن لەبزنان فێر بووم بەخڕو دۆڵان دا لەهەڵدێران بچمەخوار".

شاهان رووی كردە حەمەدو گوتی:

"چۆنە بەنێو لێڕەواریدا بڕۆین و لەپشتەوەیان سەر وەدەرنێین؟"

حەمەد وەڵامی دایەوە:

"گەمارۆیان داوە, ئێرە بەبێ دیفاع بەرەڵڵا ناكەن. چارەمان نیە دەبێ رێنوێنییەكەی موسلیم قبووڵ بكەین. بڕۆ خوارێ موسلیم".

موسلیم گوتی: یاالله, یا فتاح, بسم الله... و بەهەڵدێرەكەدا داگەڕا, بەئاسانی بەنێو ئەو شاخانەدا كە وەك خەنجەر تیژ بوون و بە زەندۆڵێك دا كە ئاو دایدڕیبوو, دەچوونەخوار. دیارە رێگایەكی یەكجار ناخۆش بوو. ئەو شاخ و پنچك و رەگەدارو دڕووانە كە بۆ چوونەخوار دەستیان تێدەگرتن, وەك خەنجەر دەستیانی هەڵدەدڕی و جلەكانیانی ونجڕونجڕ دەكرد. بەماوەیەكی كەم دەستی هەرسێكیان شەلاڵی خوێن بوو.

موسلیم جاروبار رادەوەستاو چاوەڕێ دەما تا هاوڕێیەكانی پێی بگەنەوە. ئامۆژگاری و دروشمەكانی خۆشی لەبیر نەدەچوون: تەماشای خوارەوە مەكەن, ئەگینا سەرتان دەگێژەوە دێ و هەڵدەدێرێن. پێ لەسەر خاك و بەردی چووكەڵە دامەنێن, پێ لەسەر تاتەبەردی گەورە دابنێن. دەست بە بەردان مەگرن, دەست بە ڕەگەداری قایم بگرن. هەركام لەم ئامۆژگارییانە بۆخۆی فەرمانێك بوو.

بەهەر گیان كێشانێك بوو لە هەڵدێرەكە هاتنەخوار, بەڵام ئیدی هێزیان لەبەردا نەمابوو, لاق و ئەژنۆیان هەڵدڕ ببوون.

موسلیم گوتی:

"ئێستا لەم بەستێنە بچینەخوار دەگەینە بەستێنێكی دیكە كە سەرەوژوورە. ئەگەر لەوێ وەسەر كەوین, راست لەپشت وانەوە سەر دەردێنین, جا ئەوەدەم یاڵڵا... خوا یان بە ئێمەی دەدا یان بەوان..."

پاشان بەخۆشحاڵییەوە لەسەری رۆیشت:

"ئەوەدەم كاك حەمەد دەبینی كە ئەمن چۆن تفەنگچییەكم. حەیف ئەو كوزگوونە بێكارەیە فیشەكی كەم پێبوون".

"ئەوە دەڵێی چی موسلیم؟ ئەوەندە فیشەكەی بەتۆیە پێشی لەشكرێكی پێدەگیرێ".

موسلیم گوتی:

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"کەمن کەم, یاڵڵا با برۆین, هێشتا زۆرمان ماوە".

"موسلیم ئەتۆ ئێرە باش شارەزای. پێشتر هاتوویە ئەم گوندە؟"

"قەت نەهاتوومە ئێرە".

"ئەگەر وایە, بەچی ڕا دەزانی کەمێکی دیکە برۆین دەگەینە بەستێنێك؟"

موسلیم پێکەنی و بە خۆهەڵکێشانەوە گوتی:

"دەزانم, ئاشکرایە, بەو لافاوگەیەڕا کە پێیدا هاتووین دەزانم. هەمیشە هەر لافاوگەیەك چەند وردەچۆمی لەتەنیشت هەن. ئەتۆ ئەمەت نەدەزانی؟"

ئەو ڕێگایە کە موسلیم دەیگوت بەستێنی چۆمێك بوو کە وشکی کردبوو. ئاوی خڕەکە زۆر کەم ببوو, زۆریش سەرەوژێر نەبوو. بەنێو ئاوەکەدا رۆیشتن. بێپسانەوە دەنگی تەقە دەهات. وەختێك لە بەستێنەکە وەسەر کەوتن و گەیشتنە لێڕەوار دنیا تاریك ببوو. ماوەیەك لەنێو لێڕەوار مانەوەو پشوویان دا.

شاهان گوتی: ئەمن ئەو سەرانە باش شارەزام. با بەو دۆڵەدا سەرکەوین.

لکەداری تەڕ لە دەم و چاویان دەدران و دەیان ئێشاندن. بەدۆڵەکەدا سەردەکەوتن کە حەمەد گوتی:

"راوەستن, یەکێك لەوبەرمانەوەیە".

راوەستان و گوێیان بۆ دەوروبەر هەڵخست.

"نەبزووی! کێی؟"

دەنگێك وەڵامی دایەوە: ئەمنم حەمەدۆك.

"ئەتۆ کێی؟"

"ئەمن عەلی بێچارەم, بێچارە... دەم ناسی؟"

"وەرە عەلی, ئێمە لێرەین, چاوەڕێی تۆین".

عەلی لەکاتێك دا پنچکەکانی لادەداو هەراو هۆریای وەڕێ دەخست هات و سەرەنجام ئەوانی دۆزیەوە. حەمەدو ئەو یەکتریان لەئامێز گرت.

"لەئێوە دەگەڕام. بیستم هاتوونە ئێرە, سوار بووم و وەڕێ کەوتم. کاتێکیش گەیشتمە ئێرە تێگەیشتم کە گەمارۆ دراون. ئەمنیش لەپشتەوە تەقەم لەجەندرمەکان کرد. گێژ ببوون. ئێستا نازانم بۆچی تاوێکە تەقە لەلای ئاوەدانی ناکەن. وەرن بچینە بن ئەو بەردەی رووبەڕوومان. ئەسپەکەم لەوێیە. ئێستا چوار کەسین ئەگەر لەوێ سەنگەر بگرین و تەقە بکەین وا دەزانن گەمارۆ دراون, بەتایبەتی ئەگەر یەك دوانێکیشیان لێ بهەنگێوین..."

حەمەد گوتی:

"لێیان دەپێکین. ئەمە ئاسانە. تەقە لە گڕی تفەنگەکانیان دەکەین و تەواو. چەندمان بوێ..."

شاهان گوتی: وەك گوێرەکە هۆڕەیان لێ بەرز دەکەینەوە.

"ئەم برایە کێیە؟"

حەمەد گوتی: شاهانە. ئەمەش موسلیم شوانە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەو شاهانەی لەگەڵ دەستەی وەلی کوزگوون بوو ئەمەیە؟ ئۆۆی حەمەد, ئەتۆش هەڵبژاردەکان دەبینیەوە ها! کوزگوون هیچ کارە نیە, دەڵێن ئەوکەسەی وەلی کوزگوونی کردوەتە کوزگوون ئەم شاهانەیە. چۆنە کوزگوون ڕەگەڵ ئێوە کەوتوە؟"

حەمەد هەموو بەسەرهاتەکەی بۆ گێڕایەوە.

عەلی بێچارە گوتی:

"باش بوو. ئێستا با بچینە بن ئەو شاخە. پشتی شاخەکە جۆرێکە هەڵۆش ناتوانێ پێیدا بفڕێ".

کە گەیشتنە شاخەکە, ئەسپی عەلی بێچارە بەحیلاندن پێشوازیی لێکردن. لەو سەرە هەورەکان بەخێرایی بەسەر مانگی شازدەشەودا تێدەپەڕین. حەمەد کە تارمایی سازێکی بەسەر ئەسپەکەوە بەدی کردبوو, گوتی:

"عەلی وادیارە ئەتۆ هێشتا وازت لە دەنگبێژی نەهێناوە".

"ئەمن دەستم لەچەتەیی هەڵگرتوە, دوێنێ هاتوومەوە ئاوەدانی. وەختێك بیستم ئەتۆ دیسان چوویەوە چیا تفەنگەکەمم تاودایەو وەڕێ کەوتم..."

هێشتا عەلی قسەکەی تەواو نەکردبوو کە لەرووبەڕوویان هاوارێکی دڵتەزێن بەرز بووەوە.

موسلیم شوان گوتی: زۆر لە جەندرمەکان دەکوژم.

حەمەد بە سەرکۆنەوە گوتی: یاغی جەندرمان ناکوژن.

"ئەوان یاغیەکان دەکوژن".

"ئەوان دەکوژن".

"یاغی جەندرمان ناکوژن, ئەدی چ دەکەن؟"

"ئەگەر هەر ناچار بوون برینداریان دەکەن".

"ئەی ئەگەر ناچار نەبوون؟"

"ڕادەکەن".

"ئەگەر ئەمن عەلی کەرتیشم بەرچاو بکەوێ؟"

حەمەد لەحاڵێك دا رقی خۆی ئاشکرا دەکرد گوتی:

"لێیدە, بیکوژە. ئەو زاڵمە, ئەو ئەشکەنجەچیە..."

یەکەم تەقە موسلیم لەجەندرمەکانی کرد. بە سێیەمین گوللە لەخوارێ هاوارێك هەستا.

موسلیم گوتی:

"دیتان, سێرەم لەگڕی تفەنگەکەی گرت. نەم کوشت, گوللە شانیی سمی و دەرچوو".

حەمەد گوتی وست قسە مەکە.

بڵاو بوونەوەو لای خوارەوەیان دایە بەر ئاگر. دەت گوت چل کەس تەقە دەکەن. غاریان دەدا, بازیان دەدایە چەپ و ڕاست و دەستیان وەك مەکینە لەسەر پەلەپیتکە کاری دەکرد. بەم جۆرە ژمارەی خۆیان زۆرتر نیشان دەدا. جەندرمەکان لەمێژ بوو تێگەیشتبوون کە لەنێو دوو ئاگردا گیریان کردوە. لەبەر سەرلێشێوانی زۆر تەقەیان کەمتر کردبوو, بەدوای ڕێگایەك دا دەگەڕان کە پێش هەتاو کەوتن خۆیان لەئاڵقەی ئاگر رزگار بکەن. ئەو هەموو یاغیە لەگەڵ تاوکەوتن ئەوانیان وەك کەوبارە بەدەستان دەگرت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەحموودئاغا کە بێئەوەی کەس ئاگادار بکا بەخۆی و پیاوەکانیەوە بەدوای حەمەدۆك دا دەگەڕا, لە قزل کارتالی تووشی یاوەر شەوکەت بوو. وەختێك بیستی کە وەلی کوزگوون لەگوندی چاملی یۆڵ حەمەدۆکی گرتوە, ڕەگەڵ یاوەر کەوت و بەپەلە بەرەو چاملی یۆڵ وەڕێ کەوت. گوندی چاملی یۆڵیان گەمارۆ دا. مەحموودئاغاو پیاوەکانی ئەم گوندەو دەوروبەرەکەی پنچك بە پنچك و بەرد بەبەرد شارەزا بوون.

"جەنابی یاوەر, ئێمەیان خستە تەنگانەوە. هەروەك بیرمان لێدەکردەوە, ئەمانە چەند دەستەیان بوونە یەك. گەمارۆ دراوین. گەمارۆ دراوین و زۆر باشیش شەڕ دەکەن, زۆریان خۆ ڕاگرت, ئێمە تەنیا توانیومانە یەکێك لەوان بریندار بکەین, ئەوان نیزیك بەنیوەی پیاوەکانی ئێمەیان بریندار کردوە. ئەگەر حەزیان لێبایە هەموومانیان دەپێکا. ئەگەر ڕۆژ بێتەوەو ئەوان ناچار بن تەنانەت یەکی ساغیشمان لێ ناهێڵن. ئەوان پێیان وایە هەموو پیاوەکان جەندرمەن بۆیە بەنیازی کوشتن لێمان نادەن. وەختێك ڕۆژ بێتەوەو پیاوەکانی من ببینن... ئەمن دەکشێمەوە خوارێ".

یاوەر شەوکەت زۆری ڕق هەستابوو.

"دیسان حەمەدۆکمان لەدەست دەرچوو؟"

"لەوانەیە نەیتوانیبێ ڕابکا, لەوانەیە وەلی کوزگوون کوشتبێتی".

"کەوایە, ئەمن هیچ وەخت ناتوانم حەمەدۆکی بکوژم. نا؟"

"پیاو چووزانێ, لەوانەیە..."

"ئەگەر یاوەر فاریووق وەزع و حاڵی من ببیسێ زۆری پێ خۆش دەبێ. با پاشەکشە نەکەین مەحموودئاغا".

چەند لەحزە دواتر حەمەد بۆی دەرکەوت کە ئەوان پاشەکشەیان کردوە.

"موسلیم ئەوان بۆ کام لا دەچن؟"

"هەر ئێستا دەزانم".

موسلیم لەحاڵێك دا دەستی بەشاخەکەوە دەگرت چووەخوار. بەنێو دارەکان و کەلێنی پنچکەکان دا بێهەست و خوست دەچووەپێش. وەختێك گەڕایەوە مانگ ئاوا ببوو".

"بەرەو ئەولایە پاشەکشە دەکەن کە ئێمە پێیدا هاتین, لەوێشەوە شۆڕ دەبنەوە بۆ جادەی سەرەکی. چەکداری خۆوڵاتیان زۆر لەگەڵە. یەکێکیان ڕاست بەپێش من دا تێپەڕی. ئەگەر حەزم کردبایە, دەم توانی بیکوژم".

"گوتت چەکداری خۆوڵاتی؟"

عەلی بێچارە گوتی:

"مەحموودئاغایە, ئاغای گوندەکەمان تەمای سەری تۆی کردوە".

"باشە مەحموودئاغا چ قەرزێکی بەسەر منەوە هەیە؟"

"گرتنی تۆ, یان کوشتنت بۆ هەموو کەس شانازییەکە... ئێستا ئیدی ئاغاکانیش لێت بوونە دوژمن. ئەو خۆوڵاتییانە دەبێ پیاوی مەحموودئاغا بن".

"ئێستا کەوایە, بابچین ڕێیان لێبگرین".

بەو دۆڵەدا کە لێیەوە هاتبوون چوونەخوارو هەتا تینیان تێدابوو هەنگاویان توند کردن. هەورەکان بەری مانگیان بەردابوو, مانگ بەتاقی تەنیاو بەدرەوشانەوە لەئاسمان دا مەلەی دەکرد. دوورتر, لەداوێنی ئاسۆ چەند ئەستێرەیەك دەدرەوشانەوە. ئەو دڵۆپە ئاونگانە کە لەسەر گەڵاکان نیشتبوون لەبەر تیشك دا وەك ئەستێرە زریوەیان دەهات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەختێك لەپێچی گەڵی‌یەکە بایان دایەوە حەمەد گوتی:

"هەستی لاقان دێ. ئێوە بەو بنارە بەردەڵانەی رووبەڕوویان دا سەر کەون و ئەمن و موسلیمیش بەم بنارە هەڵدەگەڕێین و لەدوو لاوە ئاگربارانیان دەکەین, بەقەد نووکەدەرزی‌یەك لەلەشی چەکدارە خۆلاتی‌یەکان ببینین لێیان دەدەین. هەموومان بەقەستی کوشتن تەقە دەکەین".

کەمێك دواتر تارمایی یەکەم جەندرمە لە گەڵی‌یەکەوە بینرا. عەلی بێچارە بەستەیەك فیشەکی لەبن لاقی وی دا. جەندرمەکە نەڕاندی و پاشەوپاش کشایەوەو هەڵات. ئەمجار لەنێو لێڕەوارەوە بارانی گوللە بەسەر بەردەڵان دا باری. هەتا خۆرهەڵات تەقە لەدوو لاوە درێژەی هەبوو. حەمەدۆك چاوی بۆ مەحموودئاغا دەگێڕا. پێی وابوو کوشتنی ئەو کابرایە خێرەو ئەگەر بمرێ هەموو دانیشتووانی ئەم کێوپارەیەو خەڵکی چوکووراوا دەی‌کەنە جێژن.

"ئەتۆ مەحموودئاغای دەناسی؟"

"چۆن دەکرێ نەی‌ناسم؟ ئاغای دێی خۆمانە..."

شاهان گوتی:

"ئەمنیش باشی دەناسم. ئەمنیش وردە حیسابێکم لەگەڵی هەیە".

"یاڵڵا, ئێستا کەوایە وەرە با کاری ئەو کابرایە تەواو بکەین"

ئەو جێ‌یەی لێی دامەزرابوون لای خوارەوەی وەك بەری دەست لێوە دیار بوو. ئەو جەندرمانە کە خۆیان لەپاش دارو گابەردەکان گرتبوو لەشوێنێکی بەرئاوەڵاو بێ‌دیفاعی ئەو نێوەڕاستە لەبەر لوولەی تفەنگی وان دا بوون. سەیر ئەوەبوو تەنانەت یەك چەکداری خۆلاتییشیان لەنێودا نەبوو. یاوەر لەکاتێك دا دارحەیزەرانی بەدەستێکەوە بوو و دەمانچە بەدەستەکەی دیکەوە, لەو مەیدانە تخێڵ ببوو.

هەتا دەوروبەری نیوەڕۆیە هەم جەندرمەکان و هەم حەمەدۆك و هاوڕێ‌یەکانی بێ‌هەست و خوست چاوەڕێ مان. سەرەنجام یاوەر فەرمانی دا هەستن و جەندرمەکان یەك یەك لەبن دارەکان و گابەردەکان هاتنەدەرو بەرێچکە لەسەرەوژێرەکە چوونەخوارو دوور کەوتنەوە. وەختێك ئەوان رۆیشتن حەمەد گوتی:

"با بچینە ئاوەدانی بەڵکوو خەبەرێکی مەحموودئاغامان چنگ کەوێ".

لای ئێوارێ بوو کە گەیشتنە دێ, برسی‌یان بوو. هێند شەکەت بوون توانای جوولەیان نەبوو. کە گەیشتنە دێ مام خدر بەپیریانەوە چوو و خەبەری پێ‌دان:

"مەلافەرهاد بریندار بووە, وەزعیشی هیچ باش نیە. دووسێ دەستە جەندرمەش لەخوارەوەرا دێن بۆ ئاوەدانی".

حەمەد دەسبەجێ غاری دایە لای مەلافەرهاد. مەلا لەنێو نوێنێکی خاوێن دا کە مەلافەیەکی سپیی پێدا درابوو بۆنی خۆشی سابوونی لێ‌دەهات ئاسوودە لێی خەوتبوو. جارجاریش لەبەر ئێشی زۆر نێوچاوانی تێك دەنا.

"بەڵادوور بێ ماموستا".

"خۆش بی حەمەد. دەبێ هەر ئێستا هەستین و لەم گوندە دوور کەوینەوە, ئەگەر جارێکی دیکە لێرە بەگیرمان بێنن ئیدی دەربازبوونمان نیە. هەتا ئێستا لانی‌کەم یازدە کەس هاتوون خەبەریان داومێ کە جەندرمەکان لەو خوارەوە بەرەو ئێرە دێن".

"برینەکەت چۆنە؟"

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"گولله لەباسکم دراوە. زۆر گرنگ نیە. ئەگەر ناچار بم دەتوانم چەکیش بەدەستەوە بگرم, هەر ئێستا دەبێ بڕۆین. ئەسپێکم بۆ پەیدا بکەن".

"عەلی بێچارە ئەسپی پێیە".

"عەلی بێچارە کێیە؟"

"برادەرێکی کۆنە. ماوەیەك پێکەوە بووین. کوڕێکی پیاوە. هەر کە بیستی ئێمەیان گەمارۆ داوە..."

حەمەد جلەکانی کردەوە بەر مەلافەرهاد. ئەسپی عەلی بێچارە لەبەر دەرگا چاوەڕێ بوو.

مەلا کە توانیبووی بچێتە سەر سەکۆیەك, بەئاسانی سواری ئەسپەکە بوو. خەڵکی دێ هەتا دەری ئاوەدانی بەڕێیان کردن. ئەوان لە تفەنگچی‌یەتی و ئازایەتی‌و زیرەکیی مەلافەرهاد سەریان سوڕمابوو. ئیدی تەنانەت ناوی حەمەدۆکیشیان نەدەبرد. لەئاوەدانی دوور کەوتنەوە. قەڵنەکێشێك بوو وەڕێ کەوتبوون کە راوەستان.

"بۆکوێ دەچین؟"

"بچینە کوێ مامۆستا؟"

هەرکەس دێیەك و جێیەکی بۆ خۆشاردنەوە ناو دەبرد. برینی مەلافەرهاد هەرچەند بۆخۆی بەشتێکی گرنگی نەدەزانی, بەڵام بەتەواوی ئەستوور ببوو. ژانەکەشی زۆرتر ببوو.

"ئەگەر دێیەکی نیزیکتر بێ باشترە. پێویستم بە جەڕاحێك هەیە, کەمێك ئەستوور بووە".

مەلافەرهاد پێکەنینێکی تاڵی هاتێ و گوتی:

"ئاغای دێیەکەشتان بەخوێنی سەرمان تینوویە. ئەگەر بچینە وێ راست دەکەوینە باوەشی مەحموودئاغا".

"دەی‌جا باشتر, ئەگەر ئەو بەدوای ئێمەوە بێ, بەئەقڵی‌دا ناچێ ئێمە بچین لەدێیەکەی خۆی‌دا خۆ بشارینەوە".

"کەس خەبەری پێنادا کە لەوێین؟"

عەلی بێچارە گوتی:

"دێی ئێمە ئەو جۆرە کەسانەی لێنین. پاشان جەڕاحیش حازرو ئامادەیە".

ماوەیەکی زۆر پێکەوە باس و وتووێژیان کرد, دنیا تاریك ببوو و بایەکی ساردی دەهات, ئەوەندە سارد پیاو رەق دەبووەوە.

"ئێمە لەگەڵ حەمەد ئەوەندە لەدێی ئێمەدا ماوینەوە... حەمەد بۆ خۆت بڵێ کەس خەبەری لێداین و خەیانەتی پێکردین؟"

"نا".

"تەنانەت تاقە کەسێکی واش نیە کە بچێ خەبەر بە مەحموودئاغا بدا؟"

"نا, تەنانەت یەك کەسیش".

حەمەد گوتی:

"دەبینە دوو دەستە. ئەمن و مامۆستاو عەلی و قاسم و موسلیمە یاغی دەچینە گەلی شکۆفە. دەمیرو شاهان و ئەوانی دیکەش دەچنە سەقزلی. هەرکامێکمان تووشی ژانەسەر بووین, ئەوانی دیکە فریای دەکەون. خواردنمان پێیە؟"

دەمیر گوتی:

"پێمانە. مام خدر ئەوەندەی توێشوو بۆ تێناوین بەشی حەوتوویەکمان دەکا".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە دووڕێیانێك كە بەدەشتاییدا دەڕۆیشت لێك جیا بوونەوە. حەمەدۆك, مەلافەرهاد, قاسم, موسلیم و عەلی بەڕێی گەڵی شكۆفەدا ڕۆیشتن و ئەوانی دیكەش چوونە گوندە چۆڵەكەی سەقزلی.

كەگەیشتنە گەڵی شكۆفە خەریك بوو دنیا ڕووناك دەبوو. هێشتا كەڵەباب نەیان خوێندبوو. عەلی بێچارە داوای لە هاوڕێیان كرد چەند لەحزەیەك لەدەری ئاوەدانی چاوەڕوان بن. ئەمجار بۆخۆی چووە نێو دێ. چاوەشە زەرد خاڵی بوو. چووە ماڵی ئەوو مەسەلەكەی بۆ باس كرد. چاوەشە زەرد گوتی: با بێن, لەسەر سەرمیان دادەنێم. لەم دێیەدا ئیدی كەس ناتوانێ بیان بینێتەوە. تەنانەت بەفكری كەسیش دا نایە كە ماڵی ئێمە بگەڕێ. عەلی بێچارە هاتەوە هاوڕێكانیی لەگەڵ خۆی بردە ماڵی چاوەشە زەرد.

ماڵی چاوەش خانوویەكی گەورەی شەش هۆدەیی بوو.. ژوورەكان بەتەنیشت یەكترەوە بوون و لەهەر ژوورێكەوە ڕێگا بۆ ژوورەكەی دیكە هەبوو.

چاوەشە زەرد گوتی:

"ژوورەكەی ئەوسەر ئی تۆیە. وەختێك دوژمنان بەدەركەیدا هاتنەژوور, هەتا ئەوان لەپێنج دەرگا تێدەپەڕن و دەگەنە ژوورەكەی تۆ, ئەتۆ لەم دەرگایەوە رادەكەی و ڕوو دەكەیە ئەو بەردەڵانەی پشتەوەو دەڕۆی. كاتێك گەیشتیە وێش ئیدی كەس ناتوانێ بت گرێ".

ژوورەكە بەڕەو لبادی تێدا ڕاخرابوون و لەسەر وانیشەوە دۆشەكی ئەستوور ڕاخرابوون. لەسەر ئاگردانێك كە خۆش خۆش داییسا كترییە ئاوێك دەكوڵی.

"ئێوە دانیشن هەر ئێستا بەرچایی ساز دەبێ. ئێستا كوێرئۆغڵیی خۆمان دێتە لاتان, ئەمن دەچم لەدوای جەڕاح, خوا بكا لەماڵێ بێ".

لای نیوەڕۆیە چاوەشە زەرد بە وڵاغێكی ڕەشەوە كە جەڕاحەپیرەی سوار ببوو گەیشتەوە نێودێ. خەڵكی ئاوایی كە جەڕاحەكەیان لەگەڵ چاوەشە زەرد دیبوو, زانیبوویان شتێك قەوماوەو بریندارەكانی دەستەی حەمەدۆك كە لە چاملی یۆڵ گەمارۆ درابوون, لەم دێیەن و بەجارێك قڕوقەپیان كرد. تاژی تەحسینیش بەمەسەلەكەی زانی. خۆی لە بەردەڵانی پشت ماڵی چاوەشە زەرد حەشار داو ماڵەكەی خستە ژێر چاوەدێری. چونكە ماڵەكانی ئاوەدانی ئاودەستیان نەبوو و هەموو كەس لەنێو بەردەڵانەكە دەستی بەئاو دەگەیاند, ئەگەر یەكێك لە چەتەكان هاتبایەدەرێ ـ ناچاریش بوون بۆ دەست بەئاوگەیاندن بێنەدەرێ ـ تاژی تەحسین دەیدیت و دەیناسی. لەپێش دا قاسم هاتە بەردەڵانەكەو پاش ئەوەی لەبەر شۆقی مانگەشەو ماوەیەكی زۆر تەماشای چەپ و ڕاستی خۆی كرد, دۆخینەكەی كردەوەو لەپشت بەردەڵانەكەوە كەمێك لەولای تەحسین هەڵترووشكاو خۆی خاڵی كرد. بۆنێكی ناخۆش لەهەوادا بڵاو بووەوە. قاسم تەنانەت وەختی دەست بەئاوگەیاندنیش دەستی لەسەر پەلاپیتكەی تفەنگەكەی بوو. تاژی تەحسین ئارامی نەبوو, ئەگەر كۆكەیەكی كردبایەو چووكترین دەنگی لێوە هاتبایە حیسابی ڕۆیشتبوو. ئەو پیاوە بەسامە لەبەرچاوی وردە وردە ئەستوور دەبوو, درێژ دەبووەوەو دەبوو بە غولێك.

پاش وی عەلی بێچارەو بەدوای ویش دا موسلیم هات. موسلیم دەستی لەسەر پەلەپیتكە بوو, هێندەی نەمابوو چاوی بەتاژی تەحسین بكەوێ. هاتە پەنای بەردێكی درێژ كە هەر هەنگاوێك لە تاژی تەحسین دوور بوو, دۆخینی كردەوەو هەڵی میست. پرپشكی میزەكەی, سەروچاوی تاژی تەحسینیان تەڕ كرد. حەمەدۆك لەكاتێك دا بن پیلی مەلافەرهادی گرتبوو هاتەدەر, پێكەوە سرتەیان دەكرد, پاشان لەپەنای یەك هەڵترووشكان, لەو حاڵەش دا لێیان نەبڕیەوە. تاژی تەحسین

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەدیتنی وان هۆشی بەسەر خۆیەوە نەما, دڵی خێرا خێرا کەوتە لێدان و تەپەتەپ. خۆی لەجێی خۆی رانەدەگرت, حەمەدو مەلافەرهاد هەڵترووشکابوون, لاقیان لێك بڵاو کردبوون و بەدەم خۆسووك کردنەوە قسەیان دەکردن, ئەوەندە بەسپایی قسەیان دەکرد کە تاژی تەحسین تەنانەت گوێی لە یەك وشەی قسەکانیشیان نەبوو. شەلاڵی ئارەق بوو, هەڵدەلەرزی. لەحزەیەك بەفکریدا هات کە شەپڵە لێی داوە. نەیدەتوانی دەست و لاق و تەنانەت سەریشی ببزێوێ. ئەو ماوەیە کە ئەوان لەوێ هەڵترووشکابوون و قسەیان دەکردن لەپێش چاوی تەحسین بەساڵێك گوزەرا. پاش ئەوەی ئەوان هەستان و رۆیشتن و تەنانەت چوونەوە ژوورێش, دیسان تاژی تەحسین تا ماوەیەك نەهاتەوە سەرخۆی. دەیەوست هەستێ, وەڕێ کەوێ و هەڵێ, بەڵام ئەندامەکانی لەشی بەهیچ جۆر لەژێر فەرمانیدا نەبوون.

هەر کە یەکەم کەڵەبابی بەیانی خوێندی تەحسین توانی هەڵستێ. لەکاتێك دا لاقی بەدووی خۆیدا رادەکێشان, چووە ماڵی کوێخا. کوێخا لەحەوشەی خەریك بوو دەزنوێژی هەڵدەگرت.

کەچاوی بەو کەوت دەزنوێژەکەی بەنیوەچڵی بەجێ هێشت, هەستایە سەرپێ و پرسی:

"چتە, چ بووە تەحسین؟"

تەحسین روونی کردەوە کە بۆچی بەو بەیانیە زووە هاتوەتە ماڵێ وی. چوونە ژوورێ, تەحسین گوتی:

"لێرەن, بەم چاوانەم حەمەدۆك و ئەو کابرا برینداره‌م دیتن. عەلی بێچارەی خۆشمانیان لەگەڵ بوو, پیاوێکی دیکەشیان لەگەڵ بوو, هەموویان لە ماڵی چاوەشە زەردن. زوو دەبێ بچم خەبەر بە مەحموودئاغا بدەم, ئەویش پوولێکی زۆرم دەداتێ, تەنانەت لە موڕتەزاغاشم زیاتر دەداتێ. مەحموودئاغای خۆمان لەهەموان پووڵدارترە, وەنا؟"

"ئەرێ, پووڵدارە".

"ئەوە دەڕۆم"

"ئەگەر حەمەدۆك رابکا, دەزانی دوایە چیت بەسەر دێ؟"

"ئەمنیش هەڵدێم".

"هەموو کەس دەزانێ کە ئەتۆ خەبەری حەمەدۆکت بەهەمووان گوتوە".

"با بزانن, ئەمن هەڵدێم".

"باشە, ئەودەم ئەمن تەگبیرم چ دەبێ؟"

"مەحموودئاغا نایەڵێ حەمەدۆك دەربچێ".

دەمەتەقەی تاژی تەحسین و کوێخا ماوەیەکی زۆری کێشا. کوێخا بەهیچ جۆر نەیتوانی بیروڕای تاژی تەحسین بگۆڕێ. لەدڵی خۆیدا گوتی: ئەم هەتیوە ریوەڵەیە بۆخۆشی نازانێ چ دەکا. زۆری بەڵا بەسەر دێن.

کوێخا لەنەکاو بەخۆی زانی کە لەماڵێ وەدەر کەوتوە. داخۆ بچێ بەچاوەشە زەرد بڵێ کە تاژی تەحسین نیازی هەیە میوانەکانی بەمەحموودئاغا بەگرت بدا؟ هەتا دەرکی ماڵی چاوەشە زەرد چوو, پاش ئەوەی تاوێك لەوێ راوەستا گەڕایەوە خۆی پێ رانەدەگیرا, خێرا خێرا دەچووە کن ماڵی چاوەشە زەرد, تاوێك لەوێ رادەوەستاو دووبارە دەهاتەوە ماڵی خۆیان. ئەم هاتوچۆیە پەیتا پەیتایەی نێوان ئەو دوو ماڵە تا نیوەڕۆیە درێژەی کێشا. کەمێك لەنیوەڕۆ لای دابوو کە لەبن داری لەگەڵ چاوەشە زەرد تووشی یەك بوون.

چاوەشە زەرد تێی ڕاخوڕی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"راوەستە. خۆ ئەتۆ من دەناسی. پیاوێکم لەتەنیشت مستەفا کەمال پاشا شەڕم کردوە. لە جەناق قەلا لەپەنای بووم، دەریای جەناق قەلا ئێمە ژێرو ژوورمان کرد ئەتۆ چت لێقەوماوە؟ لەپێش خۆرهەڵاتەوە وەك سەگی بەرەڵلا لەبەر دەرکێ من دەسووڕێیەوە. باشت گوێ لەمن بێ".

چاوە شینە چیمەنیەکانی لێ دەرپەڕاندن و لەسەری ڕۆیشت:

"حەمەدۆك لەمماڵەیە. ئەگەر قوونەبانت هەیە بچۆ بەو ئاغا زاڵمە خوێڕیە خوێنخۆرەت بڵێ حەمەدۆکی لەماڵێ من دا بکوژێ. ئەودەم ئەمنیش... ئەتۆ بۆخۆت. ئەتۆ بۆخۆت چاوەشە زەردی باش دەناسی. ئەودەم ئەمنیش ریشەی تۆو ئەو تووتکەسەگە کە ئاغای تۆیە، وشك دەکەم. کوێخا ئەمەت لەبیر نەچێ. لە جەناق قەلا لەگەڵ مستەفا کەمال پاشا پلێتەی دینامیتەکە خۆم ئاگرم داو ئاوی دەریام گەیاندە ئاسمان، یاڵلا بڕۆ، بەلام بیر لەئاخری کارەکە بکەوە".

کوێخا وەك زمانی بەسترابێ، هەرچی کردی و کراندی نەیتوانی بەچاوەشە زەرد بڵێ کە تاژی تەحسین چووەتە لای مەحموودئاغا.

کوێخا لەحاڵێك دا وشەکان لەدەمی هەڵدەڕژان گوتی:

"چاوەش روحمم پێبکە، ئەمن خەراپەیەکم لەگەڵ تۆ نەکردوە".

چاوەش پشتی تێکردو گوتی:

"هەرچۆنێك بێ، بیر لەئاخرەکەی بکەوە".

چووەوە ماڵێ، زۆر لە کوێخا قەڵس بوو. لەحاڵێك دا ریشە تەنکەکەی لە رقان دەلەرزی، جنێوی پێدەدان.

کوێخا چەند جاری دیکەش هەتا دەرکی ماڵی چاوەشە زەرد چوو، دەیەویست مەسەلەی تاژی تەحسینی پێ بڵێ. بەلام کە دەگەیشتە بەر دەرکی ماڵێ پەژیوان دەبووەوە. کە خۆر ئاوا بوو کوێخا چووە ژووری میوانان، کلیلەکانی دایە دەستی خێزانی و گوتی:

"دەرکەم لەسەر داخەو هەتا بەیانی ئەگەر هات و هاواریش بکەم، ماڵەکەش ئاوری تێبەربێ، تەنانەت مەحموودئاغاش بێ، دەرگام لێ مەکەوە. بڵێ بە حەزرەتی محمد، بڵی بەخانەقای چل چاو کە هەوری لەسەر راوەستاوە..."

ژنەکە سوێندی بۆ خواردو دەرگای لەسەر داخست.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بایەك كە لەبەردەڵانەوە دەهات بۆنی جاترەی لەگەڵ خۆی دێنا. لەبەر مانگەشەوی پاك شاخەكان وەك بلوور دەدرەوشانەوەو دەشت كە هەر چواردەوری بەكێوو بەندەن گیرابوو, وەك گۆلاوێكی سپی شەپۆلی دەدان, سێبەری سپیدارە بڵیندەكان كەوتبووە سەر بانی خانووە قوڕەكان. مەحموودئاغا لەپێشەوەو پیاوەكانی بەدوایدا وەك پشیلە بەنەرمی و بێدەنگی, بێئەوەی قسەیەك بكەن و بێئەوەی تەنانەت جگەرەیەك داگیرسێنن لە باریكەڕێی كێوپارەوە دەچوونە خوارێ بۆ ئاوەدانی. لە دووری, جاروبار كوندێك دەیخوێندو جاروباریش دەنگی قەڵشینی شاخەكان دەهاتە بەرگوێ.

مەحموودئاغا بەسرتەیەك كە بەزەحمەت دەبیسترا گوتی:

"تەحسین وەرە ئێرە بزانم".

تاژی تەحسین كە لەپشتیەوە دەڕۆیشت لێی نیزیك كەوتەوە.

"لەبەر دەرگا كەس ئێشكی دەكێشا؟"

"دوێنێ شەوێ كەسی لێنەبوو, لەوانەشە ئەمشەو دایان نابێ".

ڕۆیشتن, گەیشتنە سەرەوەی ئاوەدانی پشت ماڵی چاوەشە زەرد, ئەوەندە ئارام و بێدەنگ ڕۆیشتبوون كە تەنانەت لە بەردەڵانیش خڕكە بەردێك لەبن پێیان نەخزی و دەنگێك هەڵنەستا.

"بڕۆ بڕوانە بزانە لەبەر دەرگا ئێشك گر هەیە یان نا".

تاژی تەحسین بەبنارەكەدا خوشی و هاتەخوار. چوونەخوارو هاتنەوەی یەك بوو.

"ئێشك گریان هەیە, ڕاست لەبەر دەرگا. پێم وایە ئێشك گرەكەش عەلی بێچارەیە".

"عەلی بێچارە؟ چەتەیەك هەبوو سازی لێدەدا. خەڵكی گوندی خۆمان بوو, ئەوی دەڵێی؟"

تاژی تەحسین گوتی: ئەگەر بەهەڵە نەچووبم خۆیەتی.

ئاغا فەرمانی بەپیاوێكی بەخۆوە كە لەپەنای بوو, دا:

"ئەتۆ وەستای ئەم كارەی. عەلی بێچارەی هەڵگرەو لەگەڵ خۆتی بێنە ئێرە. ئەگەر لەدەستت دەرچێ یان متەقی لەبەر بێتەدەر بزانە فاتیحەی هەموانمان خوێندراوە. ئەگەر پێت خۆشە تاژییش لەگەڵ خۆت بەرە".

كابرای چوارشانە كەوشەكانی داكەندن, لەوێ لەسەر بەردێكی دانان و گوتی:

"یاڵڵا تەحسین وەپێش كەوە".

وەك پەپوولەیەك ئارام و بێهەست بەرەوپێش چوون. دەنگی ئەو ئاوەی بەنێو دێدا دەڕۆیشت, دەهاتە بەرگوێیان. جگە لەدەنگی قەڵشینی شاخەكان دەنگێكی دیكە نەدەهات. كە گەیشتنە بەردەركی ماڵی چاوەشە زەرد, دیتیان عەلی بێچارە پشتی بەسیلەی دیوارەكەوە داوەو سەری بەسەر سنگیدا شۆڕ كردوەتەوە. لێی نیزیك بوونەوە. پێنج شەقاو, سێ شەقاو, دوو شەقاو, عەلی بێچارە هەروا مابووەوە. لەپێش دا كابرا قەڵەوەكە خۆی بەعەلیدا داو بەدەستەكانی وەك مەنگەنە زاریی بەست. هەر كە عەلی خۆی ڕاپسكاوت تەحسینیش خۆی پێدا داو توند توند گرتیان و بردیانە سەرەوە بۆ لای مەحموودئاغا.

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەست و لاقانی ببەستن با لێرە بێ، یەکیشتان لەسەر سەری راوەستن".

هاتنەخوارێ و چوونە پشت ماڵێ. بەدوای یەکتردا لەپەنا دیواری بەڕیز بوون. لەو بەینەدا ئەو کوندە کە لەدوور دەیخوێند دووبارە دەنگی لێهەستا، ئەسپی عەلی بێچارە حیلاندی. سەگێکی سپیی سەر مێگەل لەحاڵێك دا تووند کلکی دەگەڵۆزی گرتبوو، هات بە پەنایان دا تێپەڕی و چوو لەبن دارەکەو لەتەنیشت سەگەکانی چاوەشە زەرد کە خەویان لێکەوتبوو، راوەستا. لەخوارەوەی ئاوەدانی دەنگی وەڕینی کورتی چەند سەگێك هەستا ئەویش بێدەنگ بوو. مەحموودئاغا قۆڵی پیاوە قەڵەوەکەی ـ کە تاوێك پێشتر عەلی بێچارەی گرتبوو ـ گرت و کێشایە لای خۆی:

"ئەگەر دەرگاکە داخرابێ سێبەسێ خۆی پێدا دەن، خوابکا دەرگا ئاوەڵا بێ. ماوزەر لەگەڵ خۆتان بەرن دەستیان کردەوە، دەبێ لەخەنجەر کەلك وەرگرن. تەحسین ئەتۆش وریای سەگەکان بە، مەهێڵە هیچ سەگێك بێتەدەرێ".

ئەمجار سێ کەسی دیکەی هەڵبژاردن:

"ئێوەش هەر کە دەرگا کرایەوە بەدوای وان دا هێرش بەرن..."

دەرگا ئاوەڵا بوو، ئەو سێ کەسەی لەپێشەوە بوون، لەحاڵێك دا چراگازێکیان هەڵکردبوو، خۆیان دەژووری ڕاکرد. هەموو خەوتبوون. کەس نەیتوانی ببزوێ. مەحموودئاغا لەحاڵێك دا شاگەشکە ببوو، بەدەنگێکی لەرزۆکەوە پرسی:

"تەواو بوو؟"

کابرای قەڵەوە گوتی: تەواوە.

"دەست و لاقیان ببەستن".

لەماوەیەکی کورت دا دەستی هەر چوار کەسەکەیان لەپشتەوە بەست".

"بانگی کوێخا کەن".

چاوەشە زەرد کە لەکارەساتەکە ئاگادار ببوو، بەتوێی کراس و دەرپێیان هاتبووە دەرو وەك گێژو حۆلان بێدەنگ بەدەوری مەحموودئاغادا هەڵدەسووڕا.

"بڕۆن چاوەشە زەردیش بێنن".

گوتیان: لێرەیە.

"هەی پیرەسەگ، چۆن ئەتۆ لەدێی من دا، لەماڵێ من دا دوژمنانی من، ئەوانە کە تەماعیان لەگیانی ئەم میللەتە کردوە، پەنا دەدەی ها؟ پیرەسەگی گوێ بەو مێشکە بەتاڵەتەوە بیرت کردوەتەوە چیت بەسەر دێ؟"

"ئاگات لەزاری خۆت بێ مەحموود، ئەمن پیرەسەگ نیم، ئەتۆ پیرەسەگی".

"ئەم دەویتەی وەقسە بێنن، دەستانی ببەستن، کەوڵت دەکەم پیرەچەقەڵ".

"چەقەڵ بابتە، خۆتی، عێل و عەشیرەتتە".

"ئەو بێدینەی بێننە لای من".

قەمچیی مەحموودئاغا کە لە کیرکەڵەگا دروست کرابوو، چەند جار لەسەر یەك وەك مار وشاندی.

"کوێخا ناتوانێ بێ".

"بۆچی؟"

"ژنەکەی دەرکەی لەسەر داخستوە".

"بڕۆن دەرگاکە بشکێنن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەماڵێك كە دوو ماڵ ئەولاتر بوو چەند لەحزەیەك دەنگی تەقەتەق و شەقەشەقی دەرگا هات و تاوێك دواتر بێهەست بوو.

"ئۆۆۆ كوێخا... دۆستی بابم، پیاو ئاغای خۆی ئاوا لەپشت دەرگای داخراوەوە بەجێ دێڵێ؟"

"لێم ببوورە ئاغا، بۆخۆم بەخێزانم گوتبوو دەرگاكە دابخا".

"بۆچی؟"

"چونكە ئەمن تاژی تەحسینم لەدوای تۆ نارد. دەترسام پەژیوان ببمەوەو بەوان بڵێم كە تەحسین هاتوەتە لای تۆ".

"كاری چاكت كرد".

"فەرموون بۆ ماڵێ".

"دێمە ماڵی ئێوە، بەڵام ئەم رێگرانە چ لێبكەین؟"

"ئێوە فەرموون بۆ ماڵێ... فكرێك بۆ وانیش دەكەین..."

"قسەی تۆیە..."

ئەو دێیە تەنیا دوو خانووی دوو نهۆمی لێ بوون، یەكیان باڵەخانەكەی مەحموودئاغاو ئەوی دیكە ماڵی كوێخا. چەتەكان لەپێشەوەو مەحموودئاغاو پیاوەكانی بەدوایان دا لەحاڵێك دا دڕیان بەو حەشیمەتە دەدا كە ئاگاداری مەسەلەكە ببوون و كۆڵانەكانیان پڕ كردبوو، گەیشتنە ماڵی كوێخا. حەشیمەت متەقی لێنەدەهات. دەت گوت خوێن لەدەمارەكانیان دا مەییوە. وشك و بێگیان وەك دارێك بەپێوە وەستابوون.

دەرگای ژووری میوانداریی ماڵی كوێخا ئاوەڵا بوو و ژنەكەی بە دەستە كلیلەوە لەبەر دەرگای شكاوی ژوورەكە راوەستابوو. ژنە سێ مووەرەداری هاویشتبوونە سەر ئاگر. موورەدارەكان داگیرسابوون و بەگڕێكی زۆرەوە داییسان. ژوورەكە رووناك بوو.

ئاغا چوو لەسەرەوەی دیوەخان دانیشت و پێنج كەس لەپیاوەكانیشی چوون لەخوارترەوە بەڕیز لەسەر نیوتەختەكان دانیشتن. پیاوەكانی دیكە هێندێكیان لەدەرێ و هێندێك لەژوورێ دەست لەسەر پەلەپیتكە راوەستان.

"ئەو چەتانە لەسەر ئەو نیوتەختە بێننەخوار، ئەمانە چ سەگێكن! رێگری چەتەی خوێڕی... بیان هێننەخوارو لەبن پێی منیان دانیشێنن. كوێخاشمان لەگەڵ ئەو كفن دزانە وەك پاشایان رەفتار دەكا".

پیاوەكانی مەحموودئاغا یاغییەكانیان ـ كە لەسەر نیوتەخت دایان نیشاندبوون ـ هەستاندن و لەبن لاقی مەحموودئاغا بەڕیز دایان نیشاندن.

مەحموودئاغا پاش ئەوەی ماوەیەك لێیان ورد بووەوە، لەوی پێشەوەیانی پرسی:

"ها بریندار، بڵێ بزانم ئەتۆ كێی؟ پیاوێكی زۆر شەرمێون دیاری".

مەلافەرهاد سەری هەڵبڕی، زەردەیەكی ئارام و تێكەڵ بە گاڵتەپێكردنی هاتە سەرلێوان و گوتی:

"ئەمن مەلافەرهادم".

"ئاااا، ئەتۆی؟ بیستت كە پاش ئەوەی بەندیخانەت شكاندو رات كرد بە بێگوناح ناسراوی؟ پێت وابوو رزگارت بووە، بەڵام ئێستا لەسەر ئەوەی بوویە هاودەستی حەمەدۆك و لەگەڵ دەستەكەی وی كەوتووی، لەدارت دەدەن. هیچ دەزانی بۆچی دەسبەجێ ناتان كوژم؟ چونكە ئێوە رێتان ناكەوێ بەدەستی من بكوژرێن. ئێوەی جانەوەر شیاوی پەتی سێدارەن. ئەگەر زانیبام تۆزقاڵێك پیاوەتی لەئێوەدا هەیە نەم دەناردنە سەر سێدارە، هەر لێرە بۆخۆم دەم كوشتن. ئەتۆ

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەگی گڕوێ دەبوو پێش نوێژی بکەی. وەك دەڵێن مەلایەکی زاناو خوێندەواریشی. وەختێك هەڵاتی هیچ تاوانێکیشت نەبوو, بەڵام ئێستا ئێعدام دەکرێی, ئاوا".

دوو قامکی دەستی راستی لێك کردنەوەو سەروبن رای وەشاندن.

"ئەتۆ کێی؟"

"ئەمن حەمەدۆکم".

"ئەی دادو بێداد. هەتیو ئەتۆ دەڵێی پشیلەی کیتەڵە شێرت وەرگێڕاوە. هیچ وەك حەمەدۆك ناچی".

پاشان رووی کردە کوێخا:

"تەماشا! بڕوانە ئەم فسۆس پاڵەوانە, تەماشا قارەمانی چیاکانی تووڕووس! دەڵێی مشکی برسییە. بەڕاست ئەم کابرایە حەمەدۆکە, ئەتۆ پێشتر دیوتە؟"

"لەم دێیەدا کەس نیە نەیناسێ... حەمەدۆکە".

"الله, الله, الله! خۆزگە ئەو کەسەی گرتوومەو ئەوەندە بەدوایدا عەوداڵ بووم لانیکەم وەك بنیادەمان دەچوو. ئەگەر ئەمەی بەرمە شارۆچکەو بڵێم حەمەدۆکە, هەموو کەس پێم پێدەکەنێ, دەبمە گەپجاڕی چاك و خراپ. ئێستا ئەمن دەبێ ئەم چڵمنە, ئەم کرمە پیسەیە بەرمە شارۆچکە؟ بەرەڵڵای دەکەم با بڕواو تووشی شەرمەزاری نەبم. بەئاغاو خانەکانی شارۆچکەم گوت سبەینێ دەچم گوێی دەگرم و بۆتان دێنم, باش بڕوانن ئەمن شانازی بە کێوە دەکەم. باشی تەماشا کەن, ئەمن ئەمەم بەنۆکەرو وەرگێڕکەی ماڵێ خۆشم قبووڵ نیە! جوان تەماشا روخساری ئەم چەپەڵە بکەن, بڕواننە سیمای ئەم گونە کەڵەبابە ڕزیوە! عەبدیخان و عەلیسەفابەگ ئەمە کوشتوونی. تفوو لەو تەرح و دیدارەت... بڕواننە من دانیشتووم باسی چ دەکەم, باسی ئەم کەلاکە کەمتیارە مندارە دەکەم. ئەگەر ئەمن لەجێگای دەوڵەت بام بێقیمەتێکی وام لەداریش نەدەدا, لەچاڵی ئاودەستێم داویشت, چاڵی ئاودەستێ..."

مەحموودئاغا جاروبار تووڕە دەبوو, هەڵدەستا دەچوو تفی دەسەروچاوی حەمەد دەکوتاو دەیدایە بەر پێلەقە. جاروباریش دادەنیشت و لاقی دەخستە سەر لاقی و گاڵتەی پێدەکردو پاشان وەك خیزوخۆڵ جنێوی دەدان. سەرەنجام ماندوو بوو. تەنانەت دەنگیشی نووسابوو. بەڵام هێشتا نەیتوانیبوو داخی دڵی خۆی پێ بڕێژێ.

لەقاسمی پرسی:

"ئەتۆ کێی؟"

"ئەمن حاجی دەمیرم, لەدێهاتی ئاناوارزاوە هاتووم. لەدەستەی وەلی کوزگوونم کە وەلی کوزگوون کوژرا ڕەگەڵ ئەمانە کەوتم, قیسمەت و نسیب..."

مەحموودئاغا سەری نەخستە سەر.

"کوڕە ئەتۆ کێی؟"

"ئەمن لەتایەفەی ساری کەچیلیم, پێم دەڵێن موسلیمە یاغی".

"ئێ... ئەتۆ یاغیی؟"

"ئەدی, یاغیم".

"لەکەنگێوە؟"

"لەدوو رۆژ لەمەوبەرەوە..."

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

موسلیم لەدەمی دەرچوو, وادیار بوو دەیەویست بڵێ دوو ساڵ, گوتی دوو رۆژ. مەحموودئاغا فەرمانی دا:

"دەستانی بکەنەوە".

پیاوەکانی دەستی موسلیمیان کردنەوە.

"ئاغا ئەمن چ چاکەیەکم لەگەڵ کردووی کە ئازادم دەکەی, چما ئەمن یاغی نیم؟"

"فرێی دەنە دەرێ".

موسلیمیان لەحاڵێك دا بۆڵەبۆڵی دەکرد, دەرکردە دەرێ.

"ئەتۆ دەناسم, ئەتۆ عەلی بێچارە دەنگبێژی خۆمانی, ناتوانم هیچت لێبکەم, بابت لەپیاوانی نیزیکی من بوو. بەڕەحمەت بێ. چووە شەڕی باڵکان, زۆرم هەوڵ دا نەهێڵم. گوتم مەچووە سەربازی, بەقسەی نەکردم. چوو و ئیدی نەهاتەوە. بیستم وازت لەچەتەیی هێناوە".

"وازم هێنابوو, دوو رۆژ لەمەوبەر هەر کە بیستم حەمەدۆك دووبارە چووەتەوە چیا, چووم دۆزیمەوە".

"چاك بوو دۆزیتەوە. ئەگەر ئەتۆ نەبووایەی ئەو نەدەهاتە ئەم دێیەو ئەمنیش نەم دەتوانی وەك هەرمێی گەییو لەدارێی بکەمەوە. دەستانی بکەنەوە".

دەستی عەلی بێچارەیان کردنەوە.

"تاودە سازەکەت, یەك دوو پەلکەمان بۆ لێدە".

عەلی بێچارە وەڵامێکی نەدایەوەو لەجێی خۆشی نەبزووت.

مەحموودئاغا بەڕاوێژێکی توندەوە فەرمانی دا:

"تاودە سازەکەت".

عەلی بێچارە دیسان گوێی نەدایە.

"ساز بۆمن لێنادەی؟"

چاوەشە زەرد سەری هەڵبڕی:

"مەحموود, خوارزای ئاژاو بەجەرگی من بەجێی خۆی, سەگی منیش ساز بۆتۆ لێنادا".

مەحموودئاغا بەگاڵتەوە پێکەنی و گوتی:

"ئاوا, ئاوا هاوڕێی نیزیکی مستەفا کەمال پاشا, ئاوا خەباتگێڕی جەناق قەڵا کە بەگوللەیەك دەریات بردە حەواو دنیات بێدەریا هێشتەوە؟"

"سەگی وەك تۆ, خوێنخۆری وەك تۆ, کەسێك کە خەڵکی لەبن چنگە ئەسپان دا دەپڵیشێنێتەوەو دەیان کوژێ بۆی نیە ناوی مستەفا کەمال پاشا بێنێ".

مەحموودئاغا لەسەرەخۆ هەستایە سەرپێ. هەتا بنی چاوانیشی زەرد ببوو, هاتەلای چاوەشە زەرد. پێلەقەیەکی بەکەلەکەی ئەو پیرەپیاوەدا دا, پاشان پێلەقەیەکی دیکەو یەکی دیکە. ئەمجار بەو قەمچییەی بەدەستیەوە بوو بەمست و پێلەقەو هەموو شتێك بەربووە گیانی چاوەشە زەرد. دەم و لووت و مووی سەرو ڕیش و دەست و لاق و کراسی پیرەپیاو شەڵاڵی خوێن بوون. هەتا پتری لێدەدا زیاتر رقی هەڵدەستاو لەشی وی دەدایە بەر پێلەقەو هەتا تووڕەتریش دەبوو پتری لێدەدا, تا وای لێهات کە ئیدی خۆشی بەسەر پێوە رانەدەگرت و وەك سەرخۆشان بەلادا دەهات. زۆری لەچاوەشە زەرد دا. بەڵام چاوەش متەقی لێوە نەهات, حاشا لە ئاخێکیش...

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەگەر ئەمشەو نەمردی, بەیانی بۆخۆم دەت کوژم. دەستی ئەم توتکەسەگەش ببەستن".

دووبارە دەستی عەلی بێچارەیان لەپشتەوەڕا بەستەوە...

"کوێخا, ئەمشەو لێرە دەمێنینەوە, جێیەکی قایم و جێی متمانەمان دەوێ کە ئەمانەی تا بەیانی تێدا ڕاگرین. بەیانی جەندرمە دێن, نیوەڕۆیە ئەم حەیوانانە دەبەینەوە شارۆچکە".

"با هەر لەم ژوورە بن".

"لێرە نابێ. لەوانەیە پیاوەکانیان دێیەکە پەلامار بدەن. نیوەی ئەمانەم خزاندبووە سەقزلی. وەختێك تاژی هات لەوێ بەجێم هێشتن و هاتم. لەوانەیە ئەمشەو هێرش بکەنە سەر ئێرە. ماڵی تۆ بەکەلك نایە..."

سەری دەنێو دەستانی گرت و لەگژ فکران ڕا چوو. ئەمجار سەری هەڵبڕی و گوتی:

"ماڵەکەی خۆمان... ئەوێ وەك قەڵا قایمە. ئەگەر هەزار کەسیش هێرشی بۆ بکەن, سێ کەس دە ڕۆژان دەتوانن لەپێشیان ڕاوەستن".

کوێخا گوتی: ڕاستە.

"کلیلەکان بەتۆن؟"

بەڵێ لەلای منن".

"یاڵڵا هەستە ئەم خۆشەویستانەی ئاخرزەمان بەرینە ماڵی ئێمەو میوانداریان لێبکەین. ئەم بەرازە پیرە گڕوێیەش لەونێوە لابەرن, لایبەن. ئەگەر تا سبەینێ ما, ئەویش دەبەینە شارۆچکەو لەداری دەدەین".

هاتنەدەرێ, کەس لەنێو دێی نەبوو, بنیادەم دیار نەبوو. بێدەنگییەکی بەسام گوندەکەی داگرتبوو. ئەم وەزعە سەرنجی مەحموودئاغا, ئەو پیاوە دنیادیدەی ڕاکێشا:

"کوێخا, مەسەلەیەك لەم گوندەدا هەیە".

"چۆن دەفەرمووی ئاغا؟"

"نازانم. دێ زۆر بێدەنگە"

"ئەم دێیە هەمیشە بێدەنگە".

"ئەم بێدەنگییە شتێکی دیکەیە. ئەمن هاتوومە ئاوەدانی, حەمەدۆکم گرتوە, چاوەشە زەردم لەدەست و پێ خستوە, کەچی لەگەڵ ئەوەی هەموو خەڵکەکە ئەمەی دەزانن, هەموو جێیەك بێدەنگە..."

"ترساون. ئەگەر ئەتۆ هاتی دێیەکەمان ئاوا بێدەنگ بوو. بەحورمەتی جەنابتە".

"لەوانەشە وابێ..."

کوێخا لەپێش دا دەرگای حەوشەی, کە وەك دەرگای قەڵا قایم و بە تاق بوو, کردەوەو بەدوای ئەودا دەرگای خانووبەرەکەشی هەڵگرت. بەپلیکانان دا وەسەر کەوتن. لاوێك کە چرا فانووسێکی بەدەستەوە بوو لەپێشیانەوە دەڕۆیشت.

"با لەم ژوورەیان دانێین, هەر ئەم شەوە. ئەم ژوورە پەنجەرەی بۆ دەرەوە نیە. بابم ئەگەر ڕەعیەتێك تاوانێکی کردبایە, لەم ژوورەدا حەپسی دەکرد".

لەپێش دا چاوەشە زەردیان هێناو فڕێیان دایە نێوەڕاستی ژوورەکە. بەدوای ویش دا ئەوانی دیکەیان هێنان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەموو جێیەکیماڵەکە با رووناک بێ. لەنێو حەوشەش دا ئاورێکی خۆش بکەنەوە. هەتا بەیانی نابێ چاویش بتروکێنن. ئەمن لەم شەو دەترسم. بریا توانیبامان هەر ئێستا چەتەکان هەڵگرین و بیان بەین... ئەمەش نابێ... لەوانەیە بۆسەمان بۆ بنێنەوە... دەبێ چاوەڕوانی جەندرمە بین. تاژی تەحسین چووە شارۆچکە یان نا؟ سوارێکیش با لەگەڵی بچێ، یەکێک لەپیاوەکانی خۆمان. زوو".

"باشە دەنێرم: تاژی تەحسین لەمێژە رۆیشتوە".

لەهەر قوژبنێکی خانووبەرەکە چرایەکیان هەڵواسیبوو. دەستیان کرد بە وەسەریەک نانی مووڕەداری گەورە لەنێوەڕاستی حەوشەکەدا.

"چاوتان باش بکەنەوەو چوارچاو بڕواننە دەوروبەرتان، ئەگینا سەرتان تێدا دەچێ".

مەحموودئاغا وەپێش کەوت و کوێخاو پیاوەکانی ئاغاش لەدوایەوە چوونەوە ماڵی کوێخا. کوێخاژن سفرەی راخستبوو. شووشەیەکی گەورەی راکییش لەنێوەڕاستی سفرەکە بوو. دەیان زانی ئاغایان بێ خواردنەوە گوزەران ناکا. چەند کەوی زەردکراو لەسەر سینییەک هەڵمیان لێهەڵدەستا.

"لەم بارەیەوە زۆر خۆشحاڵم کوێخا، بەڵام لەم بێدەنگییەی ئاوەدانی دەترسم".

"خەوتوون ئاغا".

"ئەمن دڵنیام ئێستا لەم گوندەدا هیچ کەس نەخەوتوە، تەنانەت منداڵی شیرەخۆرەش بەخەبەرە".

مەحموودئاغا رەعیەتەکانی خۆی باش دەناسی. لەگەڵ گیرانی حەمەدۆک سرتەو خەڵوەیەکی بێدەنگ دێیەکەی داگرتبوو. ژنان، کچان و کچۆڵان بەچاو پێکەوە دەدوان، پیاوان تەنانەت منداڵە وردکەش گوێیان لەقسەکانیان نەدەبوو. ئەگەر گوێشیان لێبووایە، لەقسەکانیان حاڵی نەدەبوون.

"حەمەدۆکی لەدار دەدەن".

"چەند تازیەیەکی باشمان بۆ گرتبوو".

"ئێستاش لەدێی ئێمەدا گیراوە".

"لەمەولا خەڵک دێیەکەمان بە بەدیومن دەزانن".

"ئەگەر حەمەدۆکی لەدار بدەن..."

"ئەگەر حەمەدۆکی لەدار بدەن..."

"لەئاسمانەوە ئاگر، بەرد، مار، جانەوەر، هەژدیهاو زەروومان بەسەردا دەبارن..."

"ئەگەر حەمەدۆکی لەدار بدەن..."

"ئەم دێیەو ئەم دنیایە هەمووی وێران دەبێ".

"لەجیاتی ئاو خوێن هەڵدەقوڵێ..."

"هەتا رۆژی قیامەت..."

ئەمیش خان لەگەڵ حەوت گەورە کچ وەنێو دێی کەوتبوون و ماڵ بەماڵ دەگەڕان و قسەیان لەگەڵ ژنان دەکرد.

"ئەمە رەوای ئێمەیە؟"

"دێیەکەمان دەتوانێ قبووڵی بکا کە حەمەدۆکی لێرە بگرن؟ هەتا قیامەت دەبێتە بنێشتەخۆشەی سەر زاران".

"پاشانیش حەمەدۆکی لەسەر ئێمە لەدار دەدەن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەو بێدینە چاوەشە زەردیشی کوشت".

"جاران خەڵکی لەبن چنگە ئەسپان دا دەپلیشاندەوەو دەیکوشتن".

"ئێستێ بۆخۆی دەیان پلیشێنێتەوە".

"لەجیاتی ئەسپ..."

"ئەگەر چووینە ئەو دنیا چۆن لەڕوومان بێ چاو لەچاوی مردووەکان بکەین؟"

"چاو لەچاوی منداڵەکانمان..."

"چاو لەچاوی خەڵك...؟"

"چۆن چاو لەچاوی ئەم کێوە پیرانەی تووڕووس بکەین؟"

"چۆن تەماشای ئەو ئاکچادنیزە بکەین کە پەمۆی لێدەچێنین؟"

"چۆن دەتوانین چاو لەو چوکووراوایە بکەین کە کشتوکاڵی لێدەکەین؟"

"هەتا دنیا دنیایە خەڵك لێمان دەپرسێ کە بۆچی..."

"چ جوابی خەڵك دەدەینەوە؟"

خەریك بوو کازیوە دەنگووت. هەموو ژنانی ئاوەدانی بێهەست وخوست هاتبوون لەبەر دەرکی باڵەخانەکەی مەحموودئاغا راوەستابوون. سێ ژنی سینی بەدەست کە سێ سینیی پڕ لەخواردنیان پێ بوو, گەیشتنە وێ. هەموو ژنەکان چارشێوی سپییان بەسەرەوە بوو.

"دەرگا بکەنەوە کوڕینە نانمان بۆ هێناون".

ئێشك گر کە گوێی لەدەنگی ژنەکان بوو دەرگای کردەوەو کە چاوی بە حەشیمەتی ژنەکان کەوت, تێك ڕابوو. ئەمیش خان گوتی:

"چیە رۆڵە, ترساوی؟ مەترسە هیچ نیە".

ژنەکان رژانە حەوشەکەو ئێشك گریان دەنێو خۆیان گرت. کابرا بەلەحزەیەك لەنێو ئاپۆرای ژنان دا ون بوو و دەنگیشی لەبەر دەرنەهات. بەشێك لەئاپۆرای ژنەکان لەمێژ بوو چووبوونە ژووری باڵەخانەکە. ئێشك گرەکانی وێشیان دەنێو خۆیان گرتبوو, بێسەروشوێنیان کردبوون. ژنی پیری کوێخا کە یەکێك لەو ژنانە بوو سەردوولکەی بۆ حەمەدۆك دانابوو, لەگەڵ ئەمیش خان چوونە ژووری بەندییەکان.

ئەمیش خان هاواری کرد:

"دەستانیان بکەنەوە".

کچەکان هێندی چاو لەسەر چاو دانێی دەستی هەمووانیان کردەوە.

"ئەمەش جلەکانتان, زوو دەبەریان کەنەوە".

چەکی یاغییەکانیش لەبن هەنگڵی کچەکان دا بوو.

"ئەمەش چەکەکانتان وەریان گرن. هێندەی نەماوە بۆ بەیانی, وەختە تاو هەڵێ. روو لەچیا بکەن و بڕۆن. چاوەشە زەردی بەئێمە بسپێرن. ئێمە لێی وریا دەبین".

لەپێش دا حەمەدۆك و دوایە ئەوانی دیکە, تەنانەت مەلافەرهادی برینداریش بەپەلەپەل خۆیان پۆشتە کردەوەو چەکیان لەخۆیان داو ئەمجار گوتیان:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەر خۆش بن، زۆر سوپاس، خواحافیز".

بەنێو ئاپۆرای ژنەکان دا کە ببوونە دوو ریز تێپەڕین و تاوێك دواتر رویان لە بەردەڵان کرد.

ژنەکانیش هەروەك هیچ نەقەومابێ، سینییەکانیان لەپێش ئێشك گرەکان داناو گوتیان: بخۆن، نۆشی گیانتان بێ و هەروەك بەبێدەنگی هاتبوون، بێهەست و خوستیش چوونەوە.

ئێشك گرەکان کە ماوەیەك گێژوویێژ ببوون، بەغاردان چوونەلای مەحموودئاغا. مەحموودئاغا مەست و سەرخۆش کەوتبوو. هەوڵیان دا وەهۆشی بێننەوە. ئاغای شەشدانگ مەست هەرچەندی هەوڵیان لەگەڵ دا تەنیا یەك جار چاوی هەڵێنان. گوتیان:

"حەمەدۆك رای کرد". ئەو گوێی نەدانێ، چاوی لێك نانەوەو دووبارە خەوێکی قورسی لێکەوت.

بەیان داهات، هەتاو کەوت، کەس نەیتوانی ئاغای وەخەبەر بێنێ. لەدەوری هەڵدەسووڕان، بەدەنگی بەرزو هات و هاوار بانگیان دەکرد، قیامەتێکیان بەرپا کرد. مەحموودئاغا مێشێکیشی لێ میوان نەبوو. هەروا لە شیرن خەودا بوو.

وەختێك کەڵەبابی نیوەڕۆیە خوێندیان مەحموودئاغا بۆخۆی وەخەبەر هات. ئافتاوەیەکیان دایەدەست، وەریگرت، بەگێژی و خەواڵوویی‌و بەلاجەلاج چووە بەردەڵانی پشت ماڵێ. لەبن بەردێك دانیشت و خۆی سووك کرد. پاش ئەوەی خۆی شوتەوە هاتەوە. دەوروبەرەکەی هەموو قرِوقەپیان کردبوو. لەدێی لەدەنگی کەڵەشێر بەولاوە دەنگێك نەدەهات. لەسەر سینییەکی گەورە بەرچاییان هێنا. مەحموودئاغا هیچ ئاگای لەوە نەبوو کە بەتاقی تەنیا قاوڵتی دەکا. کە لەسەر سفرەکە هەستا، کوێخای رووبەڕووی خۆی دی کە دەست لەسەر سنگ وەستاوەو دەڵێی پشیلەیە کیتەڵە شیری وەرگێڕاوە. لەکوێخای پرسی:

"جەندرمەکان هێشتا نەهاتوون؟"

"نا، هێشتا ئاغا..."

"چ بووە؟"

"مەبەست ئەوەیە هێشتا نەهاتوون..."

"بلێ بزانم چ بووە، دەتەوێ چ بلێیی؟"

"مەبەستم ئەوەیە کە... ئاغا بۆخۆی باشتر دەزانێ... ئەمشەو... یانی بەڵێ ئیدی..."

"چیە، چ بووە؟"

"ئەمشەو حەمەدۆکیش..."

"حەمەدۆك چیی بووە؟"

"بردوویانە..."

"کێ؟ جەندرمەکان؟ نیشانیان دەدەم. چەتەیەك کە ئەمن گرتوومە... مومکین نیە. لێیان دەستێنمەوە. بۆچی ئەودەم کە ئەوان هاتبوون هەڵتان نەستاندم؟"

"هەولْمان دا ئاغا... بەڵام وەخەبەر نەهاتی".

"سوار بن، بەدوای جەندرمەکان دا بڕۆین، بیان گەینێ و حەمەدۆکیان لێ بستێنینەوە".

لەو بەینەدا کابرا قەڵەوە کەڵەگەتەکە هاتە پێشەوەو لەکاتێك دا دەستی رێك دەخشاندن گوتی:

"ئاغا حەمەدۆك جەندرمە نەیان بردوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەدی کێ بردوویە؟"

"جندو پەرییان..."

"جندو پەری یانی چی؟ یانی راست و رەوان لەدەستتان دەرباز بووەو ئەها".

هەمووان پێیان وابوو کاتێك مەحموودئاغا بەسەرهاتەکە ببیسێ دەیکاتە هات و هاوارو قیامەتێك بەرپا دەکا. ئەوەندە ئێشك گرەکان و کوێخاو پیاوەکانی دارکاری دەکا، خوێن بمیزن. کەچی راست بەپێچەوانە بوو. دژکردەوەی ئاغا زۆر ئارام و لەسەرەخۆ بوو.

"باشە ئێستا بۆم باس بکە بزانم".

کابرا قەڵەوە کە هێشتا دەستەکانیی رێك دەخشاندن گوتی:

"ئەمن لەحەوشەی ئێشکم دەدا. چووکترین هەست و خوست نەدەهات. کەمێك وێژینگم دەدا کە بەدەنگی ژنێك راچەنیم. ژنە گوتی: نانم بۆ هێناوی. ژنە سەرتاپا سپیپۆش بوو. لەو بەردەڵانەی سەرەوەرا، لەو مەیدانەی خوارێ را، لەم لارا، لەولارا هەر ژنانی سپیپۆش بوون کە بێهەست و خوست دەهاتن. ئیدی نەم زانی چ بوو. وەختێك چاوم هەڵێنان دیتم دەست و دەمم بەستراون، دیتم ئێشك گرەکانی دیکەش هەروا لەنێوەڕاستی حەوشەیدا لەپەنای یەکتر درێژاو درێژ راکشاون. هەستام غارم دایە ژوورێ، حەمەدۆك لەوێ نەبوو. سەرم هەڵبڕی تەماشای چیام کرد. دیتم هەزار ژنی سپیپۆش ئارام ئارام دەچنەوە سەر دوندی چیا، بەدوایان دا غارم دا. چەند جار تەقەم لێکردن، لەپڕ دیتم هەموویان غەیب بوون. ئەم ژنانە جندۆکە بوون، پەری بوون، ئادەمیزاد بوون؟ ئەمەیان نازانم، خوا دەزانێ".

"ئەوانە ژنە جانەوەرەکانی گەڵی شکۆفە بوون، هەر ئەو ژنانە کە شینیان بۆ حەمەدۆك گێڕا. ئەوانە نە جندۆکەن، نە پەری و نە فریشتە، ئادەمیزادن".

ئێشك گرەکانی دیکەش هەریەکەی شتێکی وەك ئەمەیان گوت. تەنیا بەو فەرقەوە کە پێیان وابوو ژنەکان هەموو رووت و قووت بوون و مەمکی هەموانیشیان هەڵتۆقیوو رەق و خڕ بوون. ئەوانیش بۆئەوەی بیان گرن وەدوایان کەوتبوون، پێشیان گەیشتبوونەوە، بەڵام بۆنی عەترێکی سەیر لەلەشی ژنەکان هەستابوو کە هەموویانی بێهۆش کردبوو.

"ئەو ئەسپەم بۆ بێنن".

دەسبەجێ ئەسپەکەیان بۆ هێناو سوار بوو.

"کوێخا بڵێ هەموو خەڵکی ئاوەدانی کۆوەبن".

دەستووری بەپیاوەکانیشی دا: ئێوەش سوار بن.

کوێخا بەئێشك گرەکەی پەنا دەستی خۆی گوت:

"برۆ لەسەر ئەو بەردەڕا جاڕ راهێڵە. ئاغامان دێ، هەموو خەڵکی ئاوایی دەبێ لێرە کۆ ببنەوە".

ئێشك گر چووە سەر بەردەکەو بەدەنگێکی بەرز رایگەیاند کە خەڵك هەموو لەگۆڕەپانی ئاوەدانی کۆ وەبن. ئەمە داب بوو. لەمێژ ساڵ بوو هەرکات ئاغا، یان بابی یان باپیری ویستبایان خەڵکی دێ دەسبەجێ و بێئەوەی دەقیقەیەك خۆ بگنخێنن لەگۆڕەپانی ئاوایی کۆدەبوونەوە. لەماوەیەکی کەم دا سەرانسەری مەیدانەکە پڕ بوو لە حەشیمەت. مەحموودئاغاش لەحاڵێك دا پیاوەکانیی بەدواوە بوون ئەسپەکەی دەنگ داو هات لەپەنای حەشیمەتەکە راوەستا. لەکاتێك دا سمێڵی بادەدان پێکەنی. جووتیارەکان گەیبوونە ئەم تەمەنە، یەکەم جار بوو کە دەیان دی مەحموودئاغا پێبکەنێ.

"کارێکی زۆر باشتان کرد".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەم رستەیە دەستی بەقسان کرد. راوێژی قسەکانی سارد, ڕەوان و بڕیاردەرانە بوو, چووکترین نیشانەی تووڕەیی و دڵیەشان لەنێوچاوانیدا دیار نەبوو.

"کارێکی زۆر باشتان کرد حەمەدۆکتان ـ کە من گرتبووم ـ ئازاد کردو ئەم گەوجانەتان بەجۆرێك هەڵخەڵەتاند کە هاتوون دەڵێن: جندو پەری حەمەدۆکیان لەگەڵ خۆیان بردوە. هەر کارێکتان کردوە زۆر باشتان بەڕێوە بردوە. حەمەدۆکتان لێ پیرۆز بێ. لەسەر سەری خۆتانی دانێن, کەلکی لێوەرگرن, خۆشتان بوێ, ڕێزی لێبگرن. ئێستا ئەمن دەڕۆم, ئەگەر لەرێگا تووشی ئەو جەندرمانە بم کە بەرەو ئێرە دێن پێیان دەڵێم پتەیەکیشتان لێنەدەن. ئێوە ئاوماڵی هەزارساڵەی منن, عێل و عەشیرەتی خۆمن, هەربۆیە قبووڵی ناکەم کەس ئازارتان بدا. ئێستا داوای من لەئێوە ئەوەیە کە لەماوەی دە ڕۆژدا ئەم گوندە بەجێ بێڵن, لەمڕۆ بەدواوە لەم دێیەدا مریشکێك, بزنێك, گایەك و مەڕێك نابێ سەر بڕن, شوانەکانم دەنێرم هەموویان تەسلیمی وان بکەن. ئێوە دەزانن کە ئەو خانووانەی تێیان دا دەژین, ئەو زەوییەی بەسەریدا دەڕۆن و بەکورتی لەدێدا هەرچی هەیەو نیە تەنانەت ئاوەکەش هەمووی هی منە, بگرە دەرپێی بەریشتان ئی منە. دە ڕۆژی دیکە دێمەوە ئێرە, یەك کەسی لێبببینم خواهاوار. ئیدی خۆتان دەزانن, دیارە خواش دەزانێ".

ئەسپی دەنگ داو بێئەوەی ئاوڕیش وەدوا خۆی بداتەوە لەئاوەدانی وەدەرکەوت.

حەشیمەت تێك چرژان. هەتا ماوەیەکی درێژ مەعلووم نەبوو دەڵێن چی و پاشانیش دەستە دەستە بڵاو بوونەوە:

"ڕەبی لاقی شکێن حەمەدۆك چەند بەدیومنە, خوا زەلیلی کا".

"خوا بیکوژێ..."

"یاخوا لەبەین بچێ!"

"دێیەکەمانی وێران کرد".

"وەجاخی کوێر کردینەوە".

"بەدفەڕی پێوقەدەم شەڕ".

"چاوی دەڵێی چاوی مارن".

"بەژنیشی هەر بستێك دەبێ".

"ڕەبی بەژنی بچێتە بن گڵ..."

کەمێك دواتر هاوارو ڕۆڕۆ لەئاوایی بەرز بووەوە, بۆحاڵی خۆیان دەگریان و تووکیان لە حەمەدۆك دەکرد. ئەمیش خان لەبەردەرکی ماڵەکەی دانیشتبوو, ئاگای لەخۆی بڕابوو هاواری دەکردو ڕۆژانی خۆشی رابردووی وەبیر دەهاتنەوە کە لەو ماڵەدا رایبواردبوون, باسی ئەو ڕۆژانەی دەکردو لەدوای هەر قسەیەکیش دەیگوت: چۆن دەتوانم لێت دوور کەومەوە ئەی ماڵە جوان و ڕەنگینەکەم, چۆن دەتوانم لەتۆ جیا ببمەوە ئەی سپیدارە بەکاکۆڵەکەم, چۆن لەتۆ دوور کەومەوە ئەی ئەو ئاوەی وەکوو هەتاو ڕوونی, لەتۆ ئەی چیای سووری پڕ لەبەفر, ئەی دۆڵی پڕ لە گوڵەزەردو شینەگوێنێ, لەتۆ ئەی لێڕەوارەکەم کە بەهارو هاوینان وەك جۆلانە رادەژێی, ئەی ترێ زەردو زۆڵەکەم, ئەی کۆترەکان, ئەی هەنجیرە شیرنە هەنگوینیەکان, ئەی ئەو مێشەنگوینانە کە لە هەزار هەزار گوڵ هەزار جۆر عەتر کۆدەکەنەوە...

"حەمەدۆك! بریا نەهاتبایە گەڵی شکۆفە".

"ئەو قەڵافەتە سەگباب خێوەتم نەدەدی".

"ئەو چاوە ریپۆقاوییانەت کە دەڵێی چاوی بۆقن".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"روخساری دەڵێی روخساری مردووانە".

"حەمەدۆك! رەبی وەبەر تیرێ نەبەدی کەوی".

"حەمەدۆك! یاخوا هەر کوتەی لەشت بکەوێتە زاری داڵاشێك".

"یاخوا لەدارت دەن حەمەدۆك!"

"رەبی هومێدت ناهومێد بێ".

"رەبی چیی چاکت نەیەتەرێ".

"رەبی تووشی بای سوور بێ حەمەدۆك!"

"یاخوا گۆڕبەگۆڕ بی".

دەنگی شیوەن و هات و هاوارو دادو بێدادی خەڵکی دێ دەگەیشتە یاغیەکانیش کە لە بەردەلانەکە خۆیان حەشار دابوو.

"مامۆستا, لەم دێیەدا شتێك رووی داوە, بەڵایەکیان بەسەر هاتوە".

مەلافەرهاد گوتی: بەڵێ, مەحموود بەیانی لەخەو هەستێ...

"چ رەفتارێکیان لەگەڵ دەکا مامۆستا".

"لەگوندەکەی قاسم چیی کردبوو, سەد جار, هەزار جار خەراپتر لەگەڵ ئەمانە دەکا".

"مامۆستا, ئەگەر وایە ئێمە چ بکەین".

مەلا وەڵامی نەدایەوە. بێدەنگییەکی بەردرێژ بەرپا بوو. کەس قسەی نەدەکرد.

لەسەر ئاوایی لێکدا لێکدا باڵندە لەهاتوچۆدا بوون و بەماندوویی و شەکەتی باڵیان دەبزاوتن. ئەوان تازە بەبێدەنگیی ئاوەدانیيان زانیبوو.

"چ بووە مامۆستا؟"

"شتێك لەنێو ئاوایی قەوماوە. ئەم بێدەنگییە لەنەکاوە نیشانەیەکی باش نیە".

قاسم گوتی:

"لە دێیەکەی ئێمەش راست وەزعێکی ئاوا ساز بوو. خوا بەڵای وا بەسەر دوژمنیش نەهێنێ".

لەو بەینەدا لەخوارەوە لەنێو کەلێنە شاخەکانەوە سەروسەکوتی موسلیم کە تەقیلەی سووری لەسەر بوو, دەرکەوت.

مەلافەهاد سەری خستە سەر:

"ئەو تەقیلەیەت لەکوێ پەیدا کرد؟"

"چاوەشە زەرد دایمێ".

"وەزعی چۆنە؟"

"باشە, بەڵام زۆر دەناڵێنێ".

"وەزعی دێی چۆنە؟"

موسلیم وەزعی ئاوەدانی, وەزعی خەڵکەکەو ئەو جنێوانە کە بەحەمەدۆکیان دەدان, هەمووی بەوردی گێڕایەوە.

"ئاوا!"

موسلیم گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بەڵێ ئاوا, سەرم لێی دەرنەچوو. ئاخر کۆچ کردن چیە کە ئەو هەموو شیوەنە دەکەن و قیامەتیان بەرپا کردوە؟ ئێمە هەموو رۆژێکی خوا جارێك کۆچ دەکەین. کۆچ کردن زۆر لەمانەوە لەجێیەك باشترە, وەنا؟"

مەلافەرهاد کە هەستابووە سەرپێ, دەستێکی لەشانی وی دا:

"کوڕم کۆچ کردن زۆر باشترە, بەڵام خەڵك لەزەتەکەییان لەبیر چووەتەوە, موسلیم منداڵەکانی تۆش لەبیریان دەچێتەوەو وەختێك باسی کۆچ کردن ببیسن وەك خەڵکی ئەو خوارە قیامەت بەرپا دەکەن".

"دەڵێی دنیا خەراپ بووە..."

مەلافەرهاد دەستی حەمەدی گرت, رایکێشایە لای خۆی و گوتی:

"وەرە, وەرە ئێرە نەختێك قسان بکەین".

لەبن شاخێك دانیشتن و پاڵیان دایەوە.

"کوڕم حەمەد, ئێستا باش تێگەیشتم یاغیەتی کاری تۆ نیە. وەختێك گوێت لەدەنگی ئەو خوارە بوو, مردی و زیندوو بوویەوە. ئەگەر دێهاتیەکان دەربکەن, کە وادیارە واشە, ئەگەر گەڵی شکۆفە تووشی چارەنووسی سەقزلی بێ, ئەتۆ خۆ بەسەر پێوە راناگری و ناتوانی بژی, چەتەیی کارێکی ئاسان نیە, کاری پیاوی دڵپاکی وەك تۆ نیە. ئەگەر بزانی دێیەکیان لەسەر تۆ گریاندوە, ئەتۆ لەخەفەتان هەر لەنێو ئەم بەردانە دەکەوی و دەمری. ئەگەر سبەینێ ببیسی کە یاوەر فارووق و ئاغاو خانەکان خەڵکی تووڕووسیان داوەتە بەر داروکوتەك و ئەشکەنجەو ئازارو هۆیەکەشی ئەتۆ بووی و خەڵکی تووڕووس کەوتوونە هاوارو فغان, چیت بەسەر دێ؟"

حەمەد سەری داخستبوو و قسەی نەدەکرد.

"بڕوانە کوڕم, ئەتۆ تەنانەت ئەوەندەت پێ تەحەممول ناکرێ کە ئەسپێکی سەرشێت بەتەنیا لەچیا وەمێنێ. ئێستا هێندەی نەماوە لەخەفەتان وەزگ بدەی. ئەگەر بشت کوژن ناتوانی تەقە لەکەس بکەی. ئەمن پێم سەیرە چۆنت عەبدیخان و هەمزەکەچەڵ و عەلیسەفا کوشتوون, دیارە ئەتۆ نەت کوشتوون, یەکی دیکە کوشتوونی. هێندەی نەمابوو یۆبازئۆغلیی بکوژی کە بۆچی هەڵدێ و ناچێ ئەسپەکەی بگرێتەوە. بڕوانە حەمەد! ئەو کیسەیەی لەبەر پشتێنێت دایە, زێڕێکی زۆری تێدایە. هی وەلی کوزگوون بوو. بەشی عومرێکت دەکا. چاك بوو مەحموودئاغا نەیدی. ئەمنیش نایەڵم ناوی حەمەدۆك لەم چیاو بەندەنانە لەبیر بچێتەوە. هەتا دەمرم وا دەکەم خەڵك پێیان وابێ ئەتۆ هەر لەشاخی ماوی. هەتا ئەمن ماوم کەس نازانێ کە ئەتۆ وازت لەچیاو بەندەنان هێناوەو رۆیشتووی. وەختێك ئەمنیش مردم حەمەدۆکێکی دیکە پەیدا دەبێ".

"پێت وایە پەیدا دەبێ؟"

مەلافەرهاد لەکاتێك دا مستی لەزەوی دەدا گوتی:

"پەیدا دەبێ, ئەتۆ چۆن پەیدا بووی؟ بڕوانە, تەماشای ئەم زەوییە بکە, بزانە ئەم کیفۆکە زەردە چۆنی عەرز دڕیوەو هاتوەتەدەر, بزانە چۆن هەتاو بەڕوخسارمان پێدەکەنێ, حەمەدۆکیش ئاوا پەیدا دەبێ. نیگەرانی من مەبە. ئەمن ئێستا لە چیاو دارستان ڕا دەچمەوە گوندەکەی خۆمان".

"لەگەڵ عەلی بێچارە بچن".

"باشە".

"ئەمنیش قاسم و موسلیمی لەگەڵ خۆم دەبەم, نازانم دەمیر چیی بەسەر هاتوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەتۆ نیگەران مەبە, ئەمن هەر ئەم رۆژانە دەیبینمەوە".

"گەردنم ئازا کە مامۆستا".

"خوا مندالّی زۆرت بداتێ".

ئامێزیان لەیەکتر دا. هاتنەوە لای چەتەکان. مەلافەرهاد ریشی دەلەرزی. لێکدا لێکدا چاوی دەترووکاندن و دەستی رێك دەخشاندن.

"دەیجا خواحافیز, ئەمن و قاسم و موسلیم دەڕۆین".

حەمەد لەگەلّ هاوڕێیەکانی هاتەوە ئاوەدانی. هەتاو خەریك بوو ئاوا بێ. سێبەر درێژ ببوونەوە. خەلّکی ئاوایی لەخۆڕا لە گۆڕەپانەکە کۆ ببوونەوە. ئەوان حەمەدۆکیان لەدوورەوە, ئەوکاتەی لەبناری دەهاتەخوار, دیتبوو.

وەختێك حەمەدیان هاتەنێو گوێیان نەدایە. نە سەریان وەرگێڕاو نە قسەیەکیان کردو نە جنێوێکیان پێدا. وەك گلّەجان بەجێی خۆیانەوە نووسابوون... تەنیا ئەمیش خان پشتی تێکرد. حەمەد لەگەلّ قاسم و موسلیم نەختێك لەنێو دێی پیاسەی کرد... دەنگێك لەنێو دێی نەدەهات. سەرەنجام چووە لای مالّی چاوەشە زەرد. کەس لەمالّێ نەبوو. چاوەشە زەردیش بەتاقی تەنیا لەبەر ئاگردان لەسەر تەختێك کەوتبوو, دەینالاّند.

حەمەد چوو لەپەنا چاوەشە زەرد چۆکی دادا:

"بەلاّدووربێ چاوەش ئاغا".

"خۆش بی حەمەد, ئەو کافرە رۆیشت, رۆیشت, رۆیشت, بەلاّم جەرگی خەلّکی بەکوچکەوە دا. ئەمن ئەم کارەی لێ خۆش نابم, بەهەلّە چووە. هەر خۆ بەسەر پێوە راگرم دەیکوژم, سەری دەبڕم و بۆ عیسمەت پاشای دەنێرم و نامەشی بۆ دەنێرم, ئەویش چ نامەیەك. ئەو ئاغاو خانانەی شارۆچکە تێدەگەن دنیا چ خەبەرە... ئێستا خەلّکی ئاوایی دەردەکا, مەحموود لەخۆمیز, باشە, ئێمەش دەچینە چوکووراوا, دەچین زیەلّین و قامیشەلاّن و جەگەنەجاڕ دەردێنین و دەیکەینە کێلّگە. لاوانی گوندەکەمان زۆر بەکارن. لێرەوارێك زیەلّین, ئەوەندەی بەشی دێیەك بکا دەردێنن و دەیکەنە زەویی کشتوکالّ.

قۆلّی حەمەدی گرت کە لەپەنای چۆکی دادابوو:

"زۆر نارەحەت دیاری. ئەگەر ژنانی ئاوایی قسەی کالّیان پێگوتووی, وەدلّی مەگرە. دلّبەخەمن. لەدێیەکە دەریان کردوون و بۆیە هێندێك قسەی تالّ دەکەن. ئەگینا چما دلّیان قبوولّ دەکا ئەتۆ شتێکت بەسەر بێ؟ وەختێك ئەتۆ مردبووی ژنەکانمان شیوەنێکیان بۆ کردی کە بۆ حەزرەتی محمدیشیان ـ کە ناوەکەشی وەك خۆی جوانە ـ نەکردبوو... ئەو ژنانە دوێنێ شەوێش..."

چاوەکانی بریسکەیەکیان داو لەسەر قسەکانی رۆیشت:

"دوێنێ شەوێش پەری هاتن, هەمووان جلی سپیێیان لەبەردا بوو. ژنەکانی ئێمەش هەر لەبەر خاتری چاوی تۆ پارووی هەنگوینیان دانێ و ئەوانیش تۆیان لە درێشووکەی ئەو مارە کە پێی دەلّێن مەحموودئاغا نەجات دا... حەمەد گیان, دلّت لە ژنەکانی ئێمە نەیەشێ. لەگوندەکەی چوکووراواشمان چاوەڕێت دەبم. ئەمنیش تا ئەودەمی مەحموودی دەکوژم. ئەودەم ئەتۆ بێ ژانەسەر هاتوچۆی گوندەکەمان دەکەی".

پاشان لەکاتێك دا زارە بێددانەکەی داپچڕیبوو, لەدلّەوە پێکەنی:

"ئەودەم ئەگەر دیسان لەچوکوورروا تووشی ژانەسەرێك بووی, دووبارە پەری دێن و نەجاتت دەدەن".

کتێبخانەی دیجیتالّی
www.rabari.org

دەستی لەقۆڵی حەمەد کردەوە:

"وەزعم باشە, ناردوومە بەشوێن جەڕاح دا. تاوێکی دیکە دێ. زوو چاکم دەکاتەوە. یاڵڵا هەستە بڕۆ ڕێت ئاوەڵاو شمشێرت بەبڕشت بێ..."

حەمەد داهاتەوەو دەستی ویی ماچ کردو قاسم و موسلیمیش هەروا... وەختێك خەریك بوون بڕۆن چاوەشە زەرد لەنێو جێیەکەیدا نەختێك لەگەڵیان هەستا, چاوەکانی پڕ بوون لەفرمێسك.

"ئاخ... ئا...خ. ئەگەر مستەفا کەمال پاشا ئەم ئازایەتی و ئینسانەتییەی تۆی دەدیەو دەیبیست, گیانی خۆشی دەدایەی. ئەمن لە جەناق قەڵا شان بەشانی وی شەڕم کردوە. لەگەڵ هەر گوللە تۆپێك کە لەپاپۆڕی دوژمنم دەدا, دەریا دەچووە ئاسمان. پاپۆڕەکانیش دەچوونە ئاسمان".

حەمەد سەری وەرسووڕاند. دەیەویست چەند قسەی جوانی پێ بڵێ, بەڵام قسەیەکی نەدیتەوە بیکا. سەرەنجام تەنیا توانی ئەوەندە بڵێ:

"خوا تەمەنێکی زۆر زۆر درێژت بداتێ مامەچاوەش, عومرت بەقەد عومری نووح بێ".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شنەبایەکی نەرمی دەهات و کێڵگە شین و سەرسەوزەکانی لەنێو دەشتی کاکی بەکاکیدا دەخستە کەرێشکە. کێڵگەکان لەبەر رووناکی‌یەکی زۆردا پاڵیان دابووەوەو دەدرەوشانەوە, لەهەوا هەڵۆیەکی گەورە باڵی لێك کردبوونەوە, بێ‌ئەوەی باڵ لێك بدا چەرخی دەدان و خەرمانەی دەکێشانەوە.

مانگەشەو لەسەر گۆلاو شەپۆلی دەدان. رووبەری گۆلاوەکە دەلەرزی و گنج و لۆنجی تێدەکەوتن و لەدوور هەناسەی هەڵدەکێشا. سێبەرەکان لەگەڵ ئەو گێژەڵووکانە کە وەك فرفرە بەدەوری خۆیان دا دەسووڕان و تیشکی مانگیان بەدەوری خۆیان دا دەپرژاند بەرەو تووڕووس دەجوولان.

سێبەرەکان لەگەڵ گێژەڵووکە گەیشتنە سەر رووبەرە ئاوی‌یەکە. سەدان هەڵۆ باڵیان لێك کردبوونەوەو لەهەوا لەقوولایی مانگەشەودا چەرخیان دەدان. سێبەرە تاریکەکەیان کەوتبووە سەر زەوی و لەسەر دارەکان, پنچکە درووەکان و گوڵە سوورو سپی و بنەوشی‌و زەردەکان گەمەیەکی سەیریان دەست پێ‌کردبوو. سێبەرەکان, باڵەکان, ئەستێرەکان و هیچ شتێك دەنگی لێوە نەدەهات.

بایەکی سارد هەڵی کرد. لەپشت ئالاداغی‌یەوە کە زۆر دوور بوو, هەورەتریشقە درەوشانەوەو رووناکی‌یەکەیان گەیشتە وێ و بەدوای ئەوەدا لەنەکاو بوو بە رەشەشەوو هەموو جێ‌یەك لە تاریکایی‌یەکی ئەنگوستەچاوو وەك یەك دا ون بوو. لەسەرەوەی شەوو لەنێو شەوەوە ئەسپی بۆرە بە بناری‌دا هاتنەخوارو چەند هێڵێکی سپی‌و درێژیان لەسەر رەشەشەو کێشایەوە. ئەسپەکان لەژوورووی شەوو لەژێر باڵی هەڵۆکان دا چەرخیان دەدان, هێڵی سپی‌و روونیان دەکێشانەوە, درپیان بەتاریکایی شەو دەداو بەسەرەوژێردا دەچوونەخوار. لەنێو تاریکایی‌یەوە رەوە ئەسپێکی زۆر هاتنەدەرێ کە یاڵو کلکیان بەئەستێرە رازابووەوە. درەوشانەوەو کووژانەوەو سەرانسەری دێ‌یەکەیان پڕ کرد. پالیان وێك دا, لمبۆز بەلمبۆزو یاڵ بەیاڵ هەموو سەریان بەرز کردەوەو بە فشقەفشق دەستیان کرد بە هەناسەکێشان و قەوەزەی سنگیان وەك کوورەی ئاسنگەران هەڵمساو پووکایەوە. سەرو یاڵ و کلك و تەنگەو لاقیان تێکەڵ بوون و دوایە بڵاو بوونەوەو لەنەکاو حیلەحیل هەموو جێ‌یەکی داگرت. هەموو ئەسپە بۆرەکان سەریان بڵند کردو گوێیان لەچەرمەوە بردن. ئەسپێکی تەنیا لەوسەری ئاسمانەوە بەحیلەیەکی درێژ جوابی حیلەی وانی دایەوە. حیلەکە نیزیکتر کەوتەوەو لەو بەینەدا تۆپەڵەنوورێك وەك تونێل (نفق) قووڵایی تاریکایی قەڵاشت و هات. ئەسپێکی بۆرە لەنێو نوورەکە هاتەدەر. پیاوێکی سەوزپۆشی مەندیل سەوز سواری ئەسپەکە بوو و شمشێرێکی بەدەستەوە بوو کە نوورێکی سەوزی لێ‌هەڵدەقووڵی...

پیاوە بەرگ سەوزەکە دێ‌یەکە ماڵ بەماڵ گەڕاو لەبەردەرکی ماڵێك راوەستا. ئەمجار چووە باڵەخانەکە. دەنگی زنجیر لەشەو هەڵستا, بەردەڵانەکان نوقمی تاریکی بوون و ئەستێرەکان لەت و پەت بوون. سوارە سەوز لەبەرەکە ئەسپی بۆلای دیوار دەنگ دا, دیوار لەنێوەڕاستی‌دا شەقی برد, دەرگاکان یەك لەدوای یەك کرانەوە. حەزرەتی خدر دروودی خوای لێ‌بێ بەهەزار رێزەوە بانگی حەمەدۆکی کردو ئەویش خۆی هاویشتە پاشکۆی ئەسپی حەزرەتی خدرو بەرەو ئالاداغی کە بنارێکی سوورو گوڵی بنەوشەیی هەبوون, باڵیان گرت. لەدوای وی سوارێك کە کڵاوی سووری بەسەرەوە بوو و بەدوای ویش دا سوارێك کە کڵاوی سپیی لەسەر بوو, هاتن و مەلافەرهادو قاسمیان لەگەڵ خۆیان برد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەنێو شاخەکان ڕا دەنگی گوللە دەهات. لەهەموو جێیەك گڕ هەڵدەستاو دەت گوت جەهەننەمە. قورینگێك لەوسەری ئاسۆوە هاتبوو ئارام لەئاسمان دا چەرخی دەدان. حەمەدو قاسم و موسلیم گەمارۆ درابوون. پیاوەکانی مەحموودئاغا سەد کەسیش پتر بوون. لەلایەکی دیکەشەوە دەستە دەستە جەندرمە دەگەیشتنەجێ. رەنگە هەزار کەس دەبوون ئەو سێ کەسەیان گەمارۆ دابوو. لەو خوارەوە لێڕەوارەکەیان ئاگر دابوو. لێڕەوارو چیا ئاوریان گرتبوو, بڵێسەئاگرەکان بەخێرایی بەرەو حەمەد دەهاتن. مارو ڕێویو گورگ و جرۆجانەوەرو ورچ و کەروێشك بەزریکاندن لەبەر ئاگر هەڵدەهاتن. لەماوەیەکی کەم دا چیایەکە لەگڕی ئاگردا ون بوو. دنیا بوو بە تەپۆلکەیەکی ئاگرین. مارو ڕێوی و گورگ و جرۆجانەوەرو کەروێشك و چەقەڵ دەستیان کردبوو بە زریکاندن, خۆیان لەنێو ئاوێ داویشت. ئاوەکە رایدەدان و لەگەڵ خۆی دەیبردنە خوارێ. ئەسپی خەنەییش لەحاڵێك دا کلکی ئاگری تێبەربببوو, لەکاتێك دا بڵێسە ئاگر دەگەیشتنە بەرزگی, بەسەر گڕی ئاوردا بازی داو خۆی دەئاوێ هاویشت. حەمەد لەگەڵ هاوڕێیەکانی لەسەر لێوی هەڵدێرێکی بڵند بوون, گڕی ئاگر لێیان نیزیك بووەوەو خەریك بوو دەوری دەدان.

قورینگەکە هات, راست لەژوور سەریان بەسەر گرو دووکەڵەکەوە راوەستا. ئەسپی خەنەیی خۆی خڕ کردەوەو لەلێڕەواری هاتەدەر. حەمەد یاڵی ئەسپەکەی گرت و قاسمیش کلکیی گرت. موسلیم سواری بوو. ئەسپەکە بەهەڵدێرەکەدا خزی و چووەخوار. ئەمجار لەخوارەوە هەزاران و دەیان هەزار ئەسپ هاتن لەپەنای کانیاوەکە لێك کۆبوونەوەو پاڵیان وێك دا. ئەسپی خەنەیی چووە نێویان و هەموویان دوور کەوتنەوە.

لەگوندی چاملی یۆڵ یاوەر شەوکەت مەلای گەمارۆ دابوو. سەروکەللەی حەمەد دەرکەوت...

مەحموودئاغا, ئاغای گەڵی شکۆفە مەلافەرهادی بریندار کرد, حەمەدۆك و ئەوانی گەمارۆ دا. ئەوان بەهەزار زەحمەت پاش سێ رۆژ شەڕو لێکدان توانیان گیانی خۆیان لەدەستی وی رزگار بکەن. ئەمجار حەمەدو هاوڕێکانیو مەلافەرهاد بەماندوویيو شەکەتی چوون لەماڵی چاوەشە زەرد خەوتن. مەحموودئاغا هات و ئەوانی گرت و دەست و پێیانی لەزنجیر کرد . ئەوان ئەوەندە ماندوو بوون وەخەبەر نەهاتن. چونکی لەخەودا بوون مەحموودئاغا نەیکوشتن. چونکە ئەگەر کەسێکی لەخەودا بکوژی وەك نەت کوشتبێ وایە. ئەوانی بردو لەخانووبەرەکەی خۆیدا حەوت دەرکەی لەسەر داخستن و زیندانیی کردن. لەسەر ئاڵاداغی هەورێك هەستا, رووناك و نوقمی نوور. دەت گوت خەریکە لەبەر نوور دەتەقێ. هەورێك بوو وەك تیشکی هەتاو, بەڵام زۆر گەورە, نیوەی ئاسمانی داگرتبوو. هەورە نوورەکە هات و لەسەر شاخە بەردئەستێیەکان راوەستا. نوور بەسەر شەودا دەباری. لەشاخەکانەوە کۆمەڵێك ژنی سپیپۆش هاتنەخوارێ بۆنێو دێ, دەهاتنەخوار, دەهاتنەخوارو تەواوبوونیان نەبوو. ئەمیش خانی خەڵکی گەڵی شکۆفە بەخێراتنی کردن. ژنە بەرگ سپییەکان لەنێو ئاوایی جەژن و شادییان وەڕێخست. تەواوی چیاکانی دەوروبەری, ئاسمانی ژوور سەریان و لێڕەوارەکەی تەنیشتیان لەنووردا نوقم بوون.

کازوکوزی بەیانی ژنەکان هاتنە بەردەرکی خانووبەرەکە, بەچەکدارەکانیان گوت دەرگاکە بکەنەوە, ئێمە دەبێ حەمەدۆکی بەرین. ئەوان حەمەدۆك و هاواڵەکانییان هەڵگرت و بردیاننە ئەشکەوتێك کە لەپشتەوەی ئاوەدانی بوو.

کە بوو بەرۆژ ئەسپی خەنەیی کلکی هەڵگرت, گوێی دەچەرمەوە بردن و یاڵی پەرێشان کردن و سێجار بەتیژی بەنێو دێدا تێپەڕی. هەرسێك جاریش مەحموودئاغاو پیاوەکانی هەرچی فیشەك لە تفەنگەکانیان دا بوو, پێیانەوە نان, بەڵام ئەسپەکە وەبەر نەهات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمجار ئەسپ بەبناران دا شۆڕ بوونەوە, هەمووی بۆرە. لەدەشتێ یەکیان گرتەوە. هەر ئەسپێك دەهات دەچوو لەنێوەڕاستی دەشتەکە رادەوەستا, کۆدەبوونەوەو کۆدەبوونەوە. دەت گوت هەورێکی سپی نیشتوەتە سەر دەشتەکە. ئەسپەکان ئەم سەرو ئەوسەری دەشتێیان پڕ کردبوو. حەمەدو مەلافەرهادی برینداریان دەنێو خۆیان گرت و شۆڕ بوونەوە بۆ چوکووراوا. هەتا لێواری مێدیترانە رۆیشتن و چوونە نێو دەریاو لەچاوان ون بوون.

✧ ✧ ✧

سوارێك کە لەکێوپارەوە هاتبوو لەبەردەرکی ماڵی مورتەزاغا جڵەوی توند کرد. مورتەزاغا لەژوورێڕا چاوی پێی کەوت و هاتەخوار.

"مەحموودئاغا حەمەدۆکی گرتوە, دەست و لاقی بەستوون و زیندانیی کردوە. دەپازدە چەکداریشی لەبەردەکی زیندانێ داناون. چاوەڕوانی جەندرمەکانە. ئەگەر ئەوان گەیشتنێ هەڵیدەگرن و دەیبەنە شارۆچکە. بەمنی گوت سەلامی لێبکە. گوتی: بەمورتەزاغا بڵێ چاوودڵت روون. گوتی هەتا بەوان نەڵێی نەچیەوە چیا. بڵێ ببوورن کە بۆخۆم نەم توانی خەبەریان بدەمێ.

ئەوان خەریکی قسان بوون کە تاژی تەحسین بەلاجەلاج گەیشتەجێ و لەبن پێی ئەسپی سوارەکەدا کەوتە سەرزەوی. کۆڵانیایان بەدەم و چاوان هەڵپڕژاندو هێندەی بەدەورەدا هاتن هەتا وەهۆش خۆی هاتەوە. هەر کە هاتەوە هۆش خۆی گوتی:

"بەم دوو چاوانەم دیتم. وەختێك حەمەدۆك و مەلافەرهاد لەماڵی چاوەشە زەرد خەوتبوون, ئەمن چووم بەکوێخام گوت... ئاخر ئەمن شەوێك تا بەیانی لەنێو بەردەڵانەکەی پشت ماڵیان ئێشکم کێشابوو... مەحموودئاغاش هات و توندو قایم گرتی. دەست و پێیانیان زنجیر کردو سەد کەسی چەکداریان لەبەردەرکێ دانان. مزگێنیم دەوێ".

تاژی تەحسین تازە قسەی خۆی تەواو کردبوو کە سوارێکی دیکە هات. کونەلووتی ئەسپەکەی فش ببوونەوەو وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی.

"مەحموودئاغا حەمەدۆکی گرت".

ئەو رۆژە تا ئێوارێ هەر سوار بوو دەهات و دەرۆیشت. تاژی تەحسین وەنێو بازاڕی کەوتبوو و هەرکەسی دەدی داستانی گیرانی حەمەدۆکی بۆ دەگێڕایەوە. بەڵام نەیدەوێرا بەبەردەرکی دوکانی کەبابچیی گۆرین دا بڕوا. وەختێك دەگەیشتە بازاڕ سێسەد هەنگاو دوورتر لەدوکانی کەبابچیەکە تێدەپەڕی.

سەرەنجام عەلیەشەل دیتیەوەو گوتی:

"وەرە بزانم تاژی تەحسین".

تاژی تەحسین لەحاڵێك دا لەخۆشییان هۆشی بەسەر خۆیەوە نەبوو, بەداووناوو چاوڕواو رووداوەکەی بۆ گێڕایەوە.

"هەتیوە تاژی قوون بەگوو, ئەگەر ئەوەی گوتت راست بێ, دەت کوژم".

"بۆچی, چما ئەمن چ خەراپەیەکم بۆتۆ هەبووە؟"

عەلیەشەل بەڕقەوە چاوی لێدەرپەڕاندن و لەحاڵێك دا رەگی ملی هەستابوو و مووی سمێڵی وەك نەشتەر راست ببوونەوە بۆی چوو.

ئەگەر تاژی تەحسین خێرا بۆی دەرنەچووباو کەوتبایە دەستی عەلی, جێی ساغی لەلەشیدا نەدەما. عەلیەشەل کە هێشتا رقی نەنیشتبووەوە چووە لای مەلادۆران ئەفەندی, مەلادۆران کەچاوی پێی کەوت گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"بیستوومه عەلی, بیستوومه . زۆرم زگ بەحەمەدۆك سووتا. بەزیندوویی گرتوویانە ئەویش ئەو كافرە گرتوویە. بریا كەلاكی كەوتبایە دەستی مەحموود. خەڵكی دڕندەی شارۆچكە زۆری بەڵا بەسەر دێنن. زوڵمێكی وای لێدەكەن شیاوی بنیادەم نەبێ. بەئازارو ئەشكەنجە سووكایەتیی پێدەكەن و دوایە دەیكوژن. بەڵایەكی بەسەر دێنن سەدهەزار جار لەمردن خەراپتر. ئەمن ئەوانە باش دەناسم. بنیادەمی قین لەزگ زۆر خەتەرناكە. ئەوان لەئینسانەتی وەرگەڕاون. هیچ جانەوەرێك وەك ئەوانە..."

"ناكرێ نەجاتی بدەین؟"

"سەبركە عەلی. جارێ ڕاوەستە. لەم كۆڵەكەیە بۆ ئەوكۆڵەكەیە فورجەیەكە. ئێستا سەبركە بزانم چ دەبێ. زۆر ناڕەحەت مەبە, ئەوەندە خەفەت مەخۆ. ئەو پێی دەڵێن حەمەدۆك".

"ئەو منداڵێكە, منداڵێك كە دڵی وەك ئاوێنە پاكە, كاری وی تەواوە. ئەمنیش ئەگەر هێشتم مەحموود زیندوو بێ, ناوم عەلییەشەل نیە".

"جارێ سەبركە عەلی. ئەمن ئێستا دەچمە شارەوانی. ئەتۆش بچووە بازاڕ. سەبركە, ناڕەحەت مەبە. بەهەرحاڵ ئێمەش هەین. لەم كۆڵەكەیەوە بۆ ئەو كۆڵەكەیە فورجەیەكە".

یاوەر فارووق زۆر ناڕەحەت بوو. بەنیاز نەبوو داوای قایمەقام و سەرۆكی شارەوانی قبووڵ بكا. هەرگیز نەفەرەكانی خۆی هەڵنەدەگرت بۆ پێشوازی مەحموودئاغاو یاوەر شەوكەت بچێتە "دووەبووینوو". تەنانەت ئەگەر عارف صائم بەگ, فەرماندەری جەندرمەی ناوچەكەو وەزیری نێوخۆش دەستووریان دابایە كاری وای نەدەكرد.

"وەكیل باشی عاصم! ئەمشەو دەبێ لەشارۆچكەدا شتێك بقەومێ تا ئێمەش ناچار بین نەفەرەكانمان هەڵگرین و یان بۆلای چیای دوڵدوڵ بڕۆین, یان شۆڕ بینەوە بۆلای دەشتێ".

"باشە جەنابی یاوەر. سەرجووخە عەلی بەرگی سیویل لەبەر دەكا, تەقیلەیەكی سووریش لەسەر دەنێ و دەچێتە پشتەوەی شارۆچكەو شارەكە دەداتە بەر گوللە. ئێمە ڕاوی دەنێین بۆ چیای حەمیدیە لەسەرەوەی عوسمانیە".

یاوەر خۆشحاڵ بوو. بەهەر قیمەتێك بووایە بڕیاری دابوو نەچێتە پێشوازی مەحموودئاغا كە بەبێ ئاگاداریی خۆی بۆ گرتنی حەمەدۆك چووبووە چیاو نەچێتە پێشوازی یاوەر شەوكەتی كۆنەشاگرد چێشتخانە كە بۆخۆی یارمەتیی دابوو. یاوەر شەوكەت لەناوچەی ژێر دەسەڵاتی ویدا دەستی كردبوو بەڕاوی یاغییان.

ئەو بڕیاری دابوو نەهێڵێ نەفەرەكانی گوللەیەكیش بەحەمەدۆكەوە بنێن... نە دێڵێ پەتی باوێنە ئەستۆو لەشارۆچكەدا بیگێڕن, نە كەسیش دەتوانێ تفی لەڕووان كوتێ. ئەو ڕێگا نادا هیچ كەس چووكترین سووكایەتیی پێ بكا.

"جەنابی یاوەر, ئێمە ئەوە دەڕۆین. بەڵام ئەگەر ئێمە لەنێو شار نەبین نازانی ئەو پیاوكوژە چ بەڵایەك بەسەر حەمەدۆك دێنێ".

یاوەر لەحاڵێك دا مستی خڕدەكردەوە گوتی:

"ئەو ناتوانێ هیچ ناماقووڵییەك بكا. ئەمن وەگوێی قایمەقام هەڵدێنم, ئەویش لەقسەی من دەرناچێ. ئەگەر ئێمە نەڕۆین و لە شارۆچكە وەمێنین و نەچینە پێشوازی ئەو پیاوكوژە... پاشانیش پێشی كارەكانی بگرین, ئەودەم خەڵك ناڵێن یاوەر بەخیلیی پێدەبا؟"

"بۆچی؟ دەشڵێن".

"با چووكترین بێحورمەتی بەحەمەدۆك بكەن, ئەودەم چوارمێخەیان دەكێشم".

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەترسن".

"بێجگە لەوەش, نابێ ڕێگا بدەین لەداری بدەن. چما هیچ کەس ئەوی لەوەختی کوشتنی عەبدیخان و هەمزەکەچەڵ و عەلی سەفابەگ دا دیوە ؟"

"نا, تەنانەت کەس نەیدیوە ئەو مێروولەیەکیش ئازار بدا".

"ئەگەر بمانەوێ دەتوانین پاکانەشی بۆ وەرگرین".

"با وابکەین جەنابی یاوەر".

"با تێبگەن کە بەبێ خەبەردانی من گرتنی حەمەدۆك چ تامێك دەدا".

"کەوایە, ئەمشەو لەشارۆچکە دەردەکەوین و هەتا چەند ڕۆژی دیکەش نایەینەوە. وانیە جەنابی یاوەر؟"

"بەڵێ, ئەمن ئەو پیاوە نیم بچمە پێشوازیی مەحموودئاغای پیاوکوژ, پێشوازیی ئەو زاڵمە کە ڕەعیەتەکان دەردەکا, دوژمنی هەق و ئینسانەتیە... لەهەر بارێکەوە تێی فکری, ئەوکاتەی ئەو دێتەوە, ئێمە لەشارۆچکە نەبین باشترە. بابایەکی سەرباز نابێ دەست لەنێو دەستی پیاوکوژێك بنێ و بەخێراتنەوەی بکا. سەربازێك ناتوانێ یاغیەك لەپیاوکوژێك وەربگرێ".

عەلیەشەل کە وەك خەوگەڕان لەنێو بازاڕدا دەهات و دەچوو, وەخت بوو لەخەفەتان گیانی دەرچێ. هەرکەس لەسەرەوە لەکێوپارەڕا دەهات خەبەری گیرانی حەمەدۆکی پێبوو, هەرکەسیش گیرانەکەی بەسەلیقەی خۆی دەگێڕایەوە. پیاوماقوولانی شارۆچکەش کە لەشارەوانی کۆ ببوونەوە, گومانێکیان لەگیرانی حەمەدۆك دا نەبوو و بیریان لەوە دەکردەوە کە چۆن پێشوازی لە مەحموودئاغا بکەن و چ جەژنێکی بەشکۆی بۆ بگرن.

موڕتەزاغاو زولفۆو تاشکەن خەلیل و زۆری دیکە بەو ڕووداوە گێژو کاس ببوون. بریا حەمەدۆك لەجیاتی ئەوەی بەدەستی ئەو کابرایە بگیرێ لەکێوان مابایەوەو کەسانی وەك مەحموودئاغا لەترسان زراویان چووبایەو نەیان وێرابا بچنە کۆڵان و بازاڕ. هەموویان بەدڵ وایان دەگوت, بەڵام کەس نەیدەوێرا بەزمان بیڵێ.

ئێستا ئیدی عارف صائم بەگ و مەحموود لەپێش چاوی ئەنکەرە دەبن بەقارەمانێکی نیشتمانی و ئەگەر مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە وازی لێبێ دەبێتە نوێنەری مەجلیسیش و ئەودەم پێی شوورەیی دەبێ جوابی سڵاوی خەڵك بداتەوە. ئەودەم ئەگەر کەیفی لێبێ دەتوانێ هەموو خەڵکی دێهاتی چوکووراواو تووڕووس شاربەدەر بکا. هەر لەئێستاوە لەبازاڕ داستان لەسەر ئازایەتیو قارەمانەتیی ناوبراو دروست دەبوون.

"سمێڵە چەخماخیەکانی بادەدا".

"دوژمنانی لەبن چنگە ئەسپان دا دەکوژێ".

"پێی دەڵێن مەحموودئاغا".

"دنیایە بەسەری قامکی هەڵدەسووڕێنێ".

"بەزەییم بەیاوەردا دێتەوە".

"دەبچۆ نێچیری خۆتی لێبستێنەوە !".

"ئەگەر یاوەر, ئەو پیاوە ڕەسەنە, ئەو تورکە پاکە, ئەم سووکایەتیە بێسزا بهێڵێتەوە, دەبێ ناوی خۆی بگۆڕێ".

"مومکین نیە".

"تۆڵەی دەستێنێتەوە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مورتەزاغا گوڕاندی:

"ڕاوەستن برادەرینە, ڕاوەستن. هیشتا حەمەدۆك نەهاتوەتە شارۆچکەو نەش کەوتوەتە بەندیخانە. ئێوە پێتان وایە هێنانەخواری حەمەدۆك لەو چیایانە کارێکی ئاسانە, تەنانەت ئەگەر لەشکرێکیشیان لەگەڵ بێ؟ کەمێك سەبر بکەین و چاوەڕێ بین. کەس نازانێ ئەو فێڵبازە حەمەدۆکی بە چ فێڵ و تەڵەکەیەك گرتوە. یاوەر دەڵێ نایەڵم هیچ کەس چووکترین ناڕەحەتی بۆ حەمەدۆك پێك بێنێ, یاوەری بەڕێزمان فارووق بەگ دەڵێ هیچ بەڵگەیەکمان بۆ مەحکووم کردنی حەمەدۆك بەدەستەوە نیە. دەڵێ تا ئێستا هیچ شاهیدێك نیە کە چاوی لێ بووبێ حەمەدۆك عەبدیخان و هەمزەکەچەڵ و عەلی سەفابەگی کوشتوە. بەڵێ, ڕاست دەکا. کەوایە دادگای دادپەروەری تورکیە چۆن دەتوانێ مەحکوومی بکا؟ ئەتۆ پێمان بڵێ تاشکەن خەلیل بەگ, ئەتۆ هەم قانوون زانێکی گەورەی و هەم قارەمانی شەڕی نیشتمانی. نووری چاوی کۆمارەکەمانی, ئەتۆ بڵێ".

"ئەگەر بەڵگەیەك نەبێ کەس ناتوانێ حەمەدۆکی مەحکووم بکا".

مەلادۆران ئەفەندی گوتی:

"باشە دەکرێ یاغیەك کە ئەو هەموو ناوبانگەی دەرکردوە ئازاد بکەن؟"

تاشکەن خەلیل دەستی ڕاستی لەسەر زگی ـ کە ئەم ڕۆژانە هەر دەهات و گەورە دەبووـ دانا و ئاوڕی دایەوە سەر مەلادۆران ئەفەندیو پرسی:

"ئەگەر بەڵگەیەك لەدەست دا نەبێ, دادگا دەتوانێ چ بکا؟ تەنانەت ئەو قازیەی دادگا کە دۆسیەکەی دەچێتە بەردەست ئەگەر پیاوێکی وەك ئەو قازیەی خۆشمان بێ کە مووی لەماستی دەردەکێشێ و گوێ لەقسەی هیچ کەس ڕاناگرێ ئەگەر بابیشی بێ و تەنانەت گوێ بۆ قسەی دەوڵەتیش ناگرێو قانوون هەرچی بڵێ مووبەموو جێبەجێی دەکا, بێئەوەی گوێ بداتە پرتەو بۆڵەی هیچ کەس, حەمەدۆکی ئازاد دەکا".

زولفۆ دەستی کرد بەقسان:

"ئەگەر مەحموود بتوانێ حەمەدۆکی لەکێوپارەڕا بێنێتە ئێرە... هەموو کەس دەزانێ ئەو مەحموودە کێیەو چ کارەیە. هیچ کەس ناتوانێ شتێك دژی ئەو منداڵە بەستەزمانە دێهاتیە بدۆزێتەوە. ئەگەر لەوڵاتێك دا دادپەروەری لەنێو بچێ ڕیشەی حکوومەتەکەی هەڵدەکەندرێ. هیچ هێزێك ناتوانێ میللەتێك نەجات بدا کە عەدالەت لەوڵاتەکەیدا لەبەین چووە. حەمەدۆکی یاغیو عیسمەت پاشای سەرۆك وەزیر بەرامبەر بەقانوون وەك یەکن... کەوایە کێ و کام هێز دەتوانێ حەمەدۆکی مەحکووم بکا؟ هەر بەم زووانە حەمەدۆك ئەو پیاوە بەدبەختە, ئەو پیاوە پیرۆزە کە خەڵك گەیاندوویانەتە پلەی نەزە ڕکردەکان وەك هەموومان دەبێتە هاونیشتمانێکی ئازادو سەربەست و لەم مەملەکەتەدا دەگەڕێ. ئەو کوڕی شەهیدێکە. ئەو کە باپیری لە جەناق قەڵا, بابی لە یۆنان, مامێکی لە گەناڵەو مامێکی دیکەی لە قالیچای شەهید بوون, لەهەمووان زیاتر هەقی هەیە ئازادو سەربەست لە وڵاتەکەیدا بگەڕێ. ئەگەر پێویست بوو ئەمن دەچمە لای حاکم بەگ و عارف صائم بەگ. ئەگەر پێویست بێ ئەمن لەبەر خاتری وی هەتا ئەنکەرەش دەڕۆم. ئێوە ناڕەحەت مەبن.ئەمن نایەڵم حەمەدۆك, ئەو پیاوە مەبارەکە لەگەرووی مەحموودی گەڵی شکۆفە ئەو پیاوە زاڵم و خوێنخۆرە, ئەوە کە دێهاتیەکان شاربەدەر دەکا, ئەوە کە وەك زەروو خوێنی خەڵکی ئەم دەشت و کێوانەی مشتوە, بچێتەخوار... خوای لەژوور سەران بەشاهید دەگرم کە لەمەودوا ئەمن یەك دۆنم لەم زەویانە, دۆنمێك بەجێی خۆی, تەنانەت بستێکیشی نادەم بەو".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

باسەکەی شارەوانیيان لە گازینۆ لەسەر مێزی ئارەق خواردنەوە درێژە پێدا. هەر کە رۆژ بووەوە لەتەپۆلکەی رووبەڕوویانەوە هەنگامەیەك بەرپا بوو. دیسان چەتە پەلاماری شارۆچکەیان دابوو. یاوەریش دەسبەجێ بۆ راونانی ئەوانەی هێرشیان کردبووە سەر شارۆچکە, لەشار وەدەر کەوت. لەو بگرەو بەردەیەدا دەبوو مەحموودئاغاش بێتەوە شارۆچکەو پیاوماقوولانی شاریش دەبوو پێشوازیيەکی بەشکۆتر لەهی یاوەری لێبکەن. نەخشەی پەلاماری بەدرۆ بۆسەر شارۆچکە لەلایەن یاوەرەوەو دەرچوون لەشار بەو خێرایيیە یارییەکی باش بوو. چونکە وەختێك مەترسیی هێرش بۆسەر شارۆچکە لەگۆڕێدا بوو, هیچ کەس لە پێش چاوی وی باوەشی بە مەحموودئاغادا نەدەکردو شاگەشکە نەدەبوو و ئەوی نەدەگەیاندە ئاسمان. مسۆگەر پێشوازیيەکی وای لێنەدەکراو دوکانەکانیش بەئالا نەدەڕازانەوەو سامی تورقودیش نەیدەتوانی وەك جاران یەخەی دادڕێ و خۆی لەت و پەت بکاو بەوتاری ئاگرین هەمووان وەگریان بخا. جگە لەوە, ئەگەر هەمووی ئەمانەش بکرابایەن, دیسان رێورەسمێکی بێشۆق و بێتام دەبوو. راستییەکەی ئەوەبوو کە مەحموودئاغا بەگرتنی حەمەدۆك ئەوی کردبووە پووڵەڕەشکەیەك.

لەنیوەشەوێ ڕابردبوو کە مەلادۆران ئەفەندی توانی بچێتەوە مالێ. عەلیيەشەل بەچاوی هەڵمساوەوەو بەنێوچاوان گرژی لەحالێك دا پازدە سال پیرتر ببوو, چاوەڕوانی بوو.

"عەلی چاودڵت روون, مزگێنیم دەوێ".

"حەمەدۆك دەرباز بووە".

"نا عەلی دەرباز نەبووە".

"ئەدی مەسەلە چیە؟"

"باشە حەمەدۆك عەبدیخانی کوشتوە؟"

"ئەوەندەی ئەمن بزانم..."

"ئەمن دەزانم ئەتۆ چ دەزانی. حەمەدۆك عەبدیخانی نەکوشتوە, هەمزەکەچەڵیشی نەکوشتوە. ئەوەی عەلی سەفاشی کوشتوە حەمەدۆك نەبووە".

"سەرم لێی دەرناچێ ئاغا".

"ئەمنیش سەرم لێی دەرناچێ عەلی, ئێستا با بۆت باس بکەم.دیارە ئەگەر بتوانم روونی بکەمەوە".

مەلادۆران ئەفەندی چوو لەسەر قەنەفە دانیشت, دەسحێبە نەوەدونۆ دەنکیيەکەی بەدەستەوە گرت و دەستی کرد بە دوعاخوێندن.

"عەلی وەرە لەکن من دانیشە. وەختێك مەحموودئاغای گەلی شکۆفە حەمەدۆکی گرت, ئەو جەنابانەی ئێرە مردن و زیندوو بوونەوە. یاوەر زۆر تووڕە بووە. بۆئەوەی بەپێشوازیەوە نەچێ کەلەکێکی ساز کردوە. یاوەر دەستووری داوە کەس حەمەدۆکی..." ئەمجار مووبەموو مەسەلەکەی گێڕایەوە.

عەلی گوتی: هەموو شتێکم بەفکردا دەهات, ئەمە نەبێ.

"حەمەدۆکیش دێنینە لای خۆمان".

"ئەو هەر بەڕاستییش هەرگیز نەیدەویست چەتەیی بکا. بەڕاستی ئەمە باش بوو".

"حەمەدۆك پێنج شەش سالێك زۆر بەکەلکی ئێمە دێ. پاشانیش نەك هەر چەتەیەکی نەزەرکردە, خوایە تۆبە, پێغەمبەریش بێ لەبیر دەچێتەوە. ئەو پێنج شەش سالەشمان بەسە. کوڕە زیادیشە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەتا بەیانی بێئەوەی وەنەوزێك بدەن قسەیان کرد. گەڵاڵەیان دارشتن و خەونیان بۆ پاشەڕۆژ دیتن".

بەیانی عەلی بێئەوەی شەوێ خەوتبێ, چووە بازاڕ. چووە مزگەوت و نوێژی بەیانیی لەوێ کرد. پاش نوێژکردن سەرێکی دوکانی سالەکوێری دا. هێشتا مشتەری نەهاتبوون. سالەکوێر سەروڕیشی جوان بۆ تاشین. بەدەم ریش تاشین و سەر چاك کردنەوە لەپەستا قسەی دەکرد:

"حەمەدۆك بەبێگوناح دەناسرێ. بەڵام یاغییەك, کەسێکی خووی بەچیاو بەندەنان گرتوە لەدەشتێ دەتوانێ چ بکا..."

"ئەو هێشتا زۆر جحێڵە".

"کەوایە, وادیارە عەبدیخان و عەلی سەفا ئەو نەیکوشتون".

عەلی بەباوەڕێکی تەواوەوە گوتی:

"نا, ئەو نەیکوشتوون, ئەو تەنانەت مێرووڵەش ئازار نادا, چۆن پیاوی پێدەکوژرێ... بوختانە".

سالەکوێر گوتی: بوختان وەك کراسی ئاگر وایە.

عەلی پارەی بۆ سالەکوێر دەرهێنا, بەڵام سەرتاش پارەی لێوەرنەگرت. پاش رۆیشتنی وی مورتەزاغا هاتە دوکانێ و هەر کە هاتە ژوورێش گوتی:

"سالە, سالە, برالە سالەکوێر. بنیادەم قابیلی خەتایە. ئێمە چەند بەهەڵە چووبووین, چەندیش دەترساین. حەمەدۆك کەسی نەکوشتوە".

"ئەمنیش دەزانم ئاغا, ئەو تەنانەت مێرووڵەیەکیشی ئازار نەداوە. ئەو منداڵێکی ریوەڵەیە. چۆن دەتوانێ ئەو ئاغا سەرزلانە بکوژێ؟"

مورتەزاغا نەختێك دەفکرەوە چوو, کەمێك دەستی دەسمێڵی وەردا:

"هەموو کەس دەزانێ ئەو ئاغاو خانانە کێ کوشتوونی. تەنیا ئێمە نازانین. ئەوی راست بێ تەنیا ئەمن نەم دەزانی. ئەگینا هەم یاوەرو هەم تاشکەن خەلیل بەگ, هەم مەلادۆران ئەفەندی, هەم زولفۆو تەنانەت ئەنکەرەو عارف صائم بەگیش هەموویان دەیان زانی. تەواوی تورکیە دەیزانی ـ کەوایە هەر ئەتۆ نەت دەزانی ـ بەڵام ئەوی راست بێ ناتوانم ناوی بێنم".

"کێ ئەوانی کوشتوە؟ دەبەرت مرم ئاغا پێم بڵێ..."

ئاغا دەستی کرد بە نازو نیم ناز.

"کێیە ئاغا؟ ئەمن, ئەمن چۆن نەم زانیوە. چما دەکرێ لەم شارۆچکەیەدا شتێك هەبێ و ئەمن نەیزانم. دەبەرت مرم ئاغا پێم بڵێ کێیە".

"دەڵێن... هەموو خەڵکی شارۆچکە, هەموو چوکووراوا لە منداڵی حەوت ساڵەوە هەتا پیری حەفتا ساڵە لەو بارەیەوە قسە دەکەن, بەداخەوە... دەڵێن... هەم عەبدیخان و هەم عەلی سەفاو هەم هەمزە کەچەڵ مەحموودی گەڵی شکۆفە کوشتوونی".

سالەکوێر هاواری کرد:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئەی دادو بێداد. دەبوو بم زانیبایە. دەبوو زانیبام کە غەریبەیەکی کاڵەپێی وەک حەمەدۆک نەیتوانیوە پڵنگی وەک عەبدیخان و هەمزە کەچەڵ و عەلی سەفای بکوژێ. چۆن بوو، چۆن بوو ئەوەندە بێخەبەر بووم؟ هەتا دەمرم لەخۆم خۆش نابم. ئەگەر وایە تالیب بەگ کێ کوشتوویە؟".

مورتەزاغا بەگژیدا هات:

"ئەوەندە گەوج مەبە سالەکوێر، کەمێک مێشکت وەکارخە. ئەمەیان دەبێ بۆخۆت بیدۆزیەوە".

"ئای، ئەویش لەبن سەری مەحموودئاغادایە؟ هەی بێناموسی خوێنخۆر هەی! دەڵێن مەحموودئاغا ئەوەندەی زێڕ هەیە هەر خوا بزانێ، هەمووی لەبانك داناوە، یازدە سندووقە..."

"راستە؟"

"هەموو کەس دەزانێ هەیەتی. بۆچی نایبێ؟ عێل و عەشیرەتەکەی پشتێکە تووڕووسی دەخوا. تازە چوکووراواش بووە بە هی خۆی. لەمەودوا تورکیەی وەك پیواز پاك دەکاو رووتی دەکاتەوە. لەمەودوا ئیدی لە شارۆچکەدا کەس ناوێری لەبەری بکۆکێ. لەمەودوا ئەو ئیدی زیاتر ئاغا ئازاو بەجەرگەکان قەتڵوعام دەکا".

"لەمەودوا هەر خوا دەبێ پشت و پەنات بێ ئاغا".

مورتەزاغا لەپشت ملی ڕا هەتا کلێچەی سمتی لەرزی:

"دڵم نایە بیڵێم. بەڵام خوا دەبێ لەدەستی ئەو جۆرە کەسانە بمان پارێزێ. حەمەدۆکی بەستەزمان. منداڵی بەستەزمان بەناهەقی ناڕەواو لەسەر هیچ و خۆڕایی چەندین ساڵ وەك گورگی برسی ئاوارەی ئەو کێوو بەندەنانە بوو. ئەی چ ناهەقییەك، چ زوڵم و بێعەداڵەتییەك..."

سەری چاك کرد. سالەکوێری سەرتاش بە کۆنەبرۆسێك مووەکانی لە جلەکانی کردەوە.

"چاوی بنیادەمی بەتەماع و چاوبرسی هەر بەگڵ پڕ دەبێتەوە. ئێستا دەبێ بەشان و شکۆوە پێشوازی لەو زاڵمە خوێنخۆرە بکەین، دەبێ پیاوکوژی گەڵی شکۆفە بکەینە قارەمانی نیشتمانی. توخوا تەماشا، شتی چۆنمان بەسەر دێ! هەر بۆئەوەی پیاوکوژێك بێگوناحێکی گرتوە، دەبێ جێژن ساز بکەین. چ بکەین. ئەمە دابێکی نەتەوایەتییە لە باب و باپیرانمانەوە بۆمان ماوەتەوە".

لە بازاڕی هێندێك لە دوکاندارەکان ئاڵای سووریان کە مانگ و ئەستێرەی لێکێشرابوونەوە لەبەر دەرکی دوکانەکانیان دابوو. بە دارشمشاڵ و گوڵی خۆڕسك کە لە چیاڕا هێنابوویان تاقی سەرکەوتنیان ساز کردبوو. سەر سەکۆی قسەکردن و دەوروبەرەکەی بەئاڵا رازابووەوە. دەهۆڵکوت لەپێش هەتاوکەوتنەوە گەیشتبوونە شوێنی بازاڕو چاوەڕێی بەرپرسێك بوون کە بڵێ: لێدەن! لەئێستاوە دێهاتییەکان لە دێهات و دەشت و چیاکانەوە بەرەو شارۆچکە وەڕێ کەوتبوون.

هەتا لای نیوەڕۆیە هەموو کاردروستاییەك بۆ پێشوازی کرا. هەموو شاگەشکە ببوون. خەڵکی شارۆچکە کە لەمێژ بوو چاوەڕوانی دیتنی حەمەدۆك بوون چاویان پێی دەکەوێ و مەحموودئاغای گەڵی شکۆفەش لەنیزیکەوە زۆرترو باشتر دەبینن.

لەنێوەڕاستی بازاڕ سێ تاقی سەرکەوتن لێدرابوون کە هەرسێکیان سەوز بوون. تاقەکان بەسوێسنەو داودی و زۆر گوڵی کێوی رازابوونەوە. ئەو سێ تاقە لەهەموو تاقەکانی دیکە جوانتر بوون. گاوگەردوونیان ئامادە کردبوون. گاو بزن و مەڕ... گایەکە هی مورتەزاغا بوو کە قەرار بوو لەبەر پێی مەحموودئاغا بیکاتە گاوگەردوون.

تاشکەن خەلیل دەیگوت:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"لەتوانادا نیە. ئێمە ناتوانین بەم جۆرە پێشوازی لەکەسێك بکەین کە دەزانین پیاوکوژە. ئەگەر ئەنکەرە بەم مەسەلەیە بزانێتەوە بۆ ئێمە جوان نابێ".

"باشە چ بکەین. کابرا حەمەدۆکی لەگەڵ خۆی دێنێتەوە. وەك پیاوکوژان زنجیری کردوە".

"ئاخ, بریا یاوەر نەڕۆیشتایە".

"چما فەرقی چ بوو؟"

"نەیدەهێشت پێشوازی لەپیاوکوژێك بکرێ".

سەرۆکی شارەوانی هەستایە سەرپێ و گوتی:

"ئەمنیش ڕێگا نادەم. ئەو کابرایە, ئەو پیاوکوژە دەبێ بێهەست و خوست وەك هەور بێتە نێو ئەم شارۆچکەیە. یاوەریش ئەمەی زۆر پێ خۆش دەبێ".

"ئێستا کەوایە ئاڵاکان بێننە خوارێ".

"تاقەکانیش هەڵگرنەوە".

"دەهۆڵکوتەکان جواب بکەن بڕۆن".

"ئاوا باشترە. پێشوازێکی لەم بابەتە هەقی خۆیەتی".

"پارێزگاریش پێنازانێ کە حەمەدۆکی گرتوە".

"ئەنکەرەش هەروا".

"بەبێدەنگی".

"پاشانیش حاشا دەکەین".

"لەوانەیە بۆخۆشی شرت و گوم بێ".

"حەمەدۆکیش..."

سەرۆکی شارەوانی لەحالێك دا لەهۆدەکە وەدەردەکەوت گوتی:

"ئێوە لێرە چاوەڕوانی من بن".

ئەو دەیەویست بۆخۆی چاوی لە کۆکردنەوەی ئەو تاقە بەشکۆیانە بێ کە لێدرابوون. هەڵاوەسینی تاقە یەك لکەداری سەوز, تاقە گوڵێك و تاقە ئاڵایەکیش لەبازاڕدا, بۆ ئەو پیاوکوژە بەشانازییەکی گەورە دەژمێردرا. لەکاتێك دا سەرۆکی شارەوانی بەخێرایی بەرەو بازاڕ دەچووە خوارێ, سوارێك کە بەچوارناڵی لەوبەرەوە دەهات و ئەسپەکەی شەڵاڵی ئارەق بوو و هەروا کەفی دەپرژاند, سەری ئەسپەکەی بۆلای وی وەرگێڕاو خێرا دابەزی و هاتە پیادەرێیەکەو گوتی:

"جەنابی سەرۆك, نەگبەتییە, بەدبەختییە".

"چ بووە؟"

"حەمەدۆکیان بردوە".

"وەرە بچینە شارەوانی".

سەرۆکی شارەوانی لەپێشەوەوە تەتەرەکە بەدوایدا, پاش ئەوەی ئەسپەکەی کە وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەندمی دایە دەستی یەکێك لە فەرمانبەرەکان, چوونە ژووری سالۆنی شارەوانی.

سەرۆکی شارەوانی گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"هەڵاتوە".

"کێ؟"

"حەمەدۆك".

هەموو لەجێی خۆیان هەستان و بارانەی پرسیار بەسەر تەتەردا باری. تەتەرەکە هەر ئەوەندەی دەزانی کە حەمەدۆك و هاوڕێکانی لەحاڵێك دا دەست و لاقیان دەزنجیردا بوون و شازدە پیاوی چەکدار لەبەر دەرگای ژوورەکەیان ئێشکیان داوە لەخانووبەرەی مەحموودئاغای گەڵی شکۆفە کە وەك قەڵا وایە ڕفێندراون. مەحموودئاغا لەوە زیاتر هیچی بەو نەگوتبوو. پاش ئەو تەتەرە خەبەر دوای خەبەر بوو کە دەهاتە شارۆچکە. هەرکەسە بەسەلیقەی خۆی خەبەرەکەی دێنا. هەموو خەبەرێکیش بەچاوترووکاندنێك لەسەرانسەری بازاڕی دەگەڕاو ئەمجار دەگەیشتە چووکترین گەڕەکی شارو چووکترین ماڵ.

مورتەزاغا لەشارەوانییەوە ڕاستەڕێ بەرەو بازاڕ غاری داو لە حاڵێك دا هاواری دەکرد: ئاڵایەکانتان مەیەننەخوار, حەمەدۆك لەدەستی مەحموودئاغای بەڕێز رای کردوە, تاقەکان باشتر برازێننەوە, هاتە شوێنی نیوەڕۆبازاڕ. مەیدانی نیوەڕۆبازاڕ پڕ لە حەشیمەت بوو. دەهۆڵکوت و زوڕناژەنەکان لەبەر بێسەبری ڕەنگیان شین هەڵگەڕابوو. شەکەت و ماندوو بوون.

"لێدەن!"

✧ ✧ ✧

لەتاریکەشەودا ژنانی سپیپۆش لەچیایڕا دێنەخوار. شمشێری ڕووت بەدەستێکەوەو چرایەك بەدەستی دیکەوە. ژنان لەچیاکان و لە دەشتی خوارەوەڕا وەڕێ کەوتن و هاتن هەتا مەیدانی نێودێو بەردەلانی پشت دێیان پڕ کردو دوایە هێرشیان کردە سەر خانووبەرەی مەحموودئاغا کە وەك قەڵا وابوو. دیوارەکانیان رووخاند. چەکدارەکان بەدیتنی ئەوانە لەجێی خۆیان وشك بوون, تەنانەت لەجێی خۆشیان نەبزووتن. ژنە سپیپۆشەکان چوون زنجیریان لەدەست و پێی حەمەدو برادەرەکانی دەرهێناو ئەوانیان لەنێو خۆیان گرت, ئەمجار چوونە ئەو کێوانە کە شاخەکانیان بەردئەستێن. لەژوور سەری هەرکام لەو هەموو ژنە هەڵۆیەکی سووریش چەرخی دەدان و لەو نیوەشەوەدا بڵێسەی بڵاو دەکردنەوە.

وەختێك مەحموودئاغا حەمەدۆکی گرت باران دەباری. سەرچیا بوو و تاریکایی. دنیا سارد بوو. بایەکی ساردی دەهات. حەمەد رای دەکردو مەحموودئاغا بەدوایدا. حەمەد لەپەنا شاخەکان و لەنێو لکەدارەکان و ئەشکەوتەکان دا خۆی دەشاردەوە. بەڵام دەچووە هەر جێیەك مەحموودئاغا هەروەك بەدەستی خۆی لەوێی دانابێ حەمەدی دەدیتەوەو دەری دەکێشا. حەمەد نەیدەزانی چ بکاو لەکوێ خۆی بشارێتەوە. لەنێو شاخەکان دا سەری لێشێوابوو. سەرەنجام مەلافەرهاد لەمەسەلەکە حاڵی بوو, بەحەمەدی گوت:

"چما نازانی حەمەد, ئەو ئەنگوستیلەیەی دەستت ئاشکرات دەکا. بچیە هەر کوێیەك وەك گوڵەئەستێرە, وەك هەتاو دەدرەوشێتەوە..."

حەمەد وەڵامی دایەوە:

"ئەمن ناتوانم ئەم ئەنگوستیلەیە لەدەستم دەربێنم. ئەگەر دەری بێنم تفەنگچییەکانی مەحموودئاغا دابێژ دابێژم دەکەن. حەمەدۆك وەختێك بە ڕێگادا دەڕۆیشت لەنێو پارچە نوورێك دا بوو. دەت گوت لەتکە هەتاوێك بەڕێدا دەڕوا. مەحموودئاغا پاڵی پێ بەدیوارێکەوە داو هەر بیست و حەوت پیاوەکەی دەنگ دان بەڕیز بەرامبەری راوەستن. ئەمجار

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەستووری تەقەی دا. هەر بیست و حەوت گوللە پێکەوە کەوانەیان کردو کەوتنە سەرزەوی. دەسڕێژ، دەسڕێژ، دەسڕێژ... مەحموودئاغا لە رقان هار ببوو، حەمەدیش لەنێو نوورەکەدا نوقم ببوو و پێدەکەنی.

مەحموودئاغا خەنجەرەکەی هەڵکێشا، کشایەوە، خۆی شل کرد کردو شل کرد لەنەکاو پەلاماری حەمەدی دا. خەنجەر هەروەك لەپۆڵا درابێ تەق لەنێوبەندێدا شکا.

مەحموودئاغا خەنجەرەکەی هاویشتە نێو ئاگر. لەنێو گڕی ئاورەکەدا کە هێندی کێوێك کەوتبووە سەریەك، گوڵێکی گەورەی سپی کە ئاونگی لەسەر نیشتبوو پشکووت و لەبەر با دەستی کرد بە ڕاژان. دەست و پێیان دەزنجیر کردن و مەحموودئاغا لەسەر لێوی هەڵدێرێکی زۆر بڵندەوە فڕێی دایە نێو ئاو. حەمەد لەحاڵێك دا دەست و لاقی دەبزاوتن وەك تۆپەڵە نوورێك بە پرپشك هاویشتن هاتەوە سەرێ. مەحموودئاغا ئاگای لەو ئەنگوستیلەیە نەبوو کە لەدەستی ویدا بوو. لەدەوروبەری حەمەد گوڵەگێلاسی سوور پشکووتن. پنچکە دڕوو، گیا، کارگ، شاخ، زەوی، ئاسمان، خاك و هەور هەمووی بەجارێك پڕ بوو لەخونچە. عەرزو عاسمان پڕ بوون لەگوڵ.

مەحموودئاغا بەو بەڵایە کە بەسەری هاتبوو، پشتی شکاو دەستی کرد بەگریان. دەروێشێکی کورتەباڵا بەڕیشێکی درێژو سپی و دەم و چاوێکی درێژووکەوە پەیدا بوو، بەمەحموودی گوت: ئەتۆ بەو ناوێری. چونکە دەستی تۆ بەخوێن سوور بووە. چما کوێری نابینی حەمەدۆك لەنێو دەریایەك نووردا نوقمە؟ دەروێشی کورتەباڵا دەستووری دا وەرە ئێرە مەحموود. مەحموود بەئەدەبەوە دەست لەسەر سنگ لە حوزووریدا راوەستا. ملی بەلاوەناو گوتی: فەرموو پیر.

"بڵێ بزانم چما ئەتۆ عەبدیخانت نەکوشت؟"

"با، کوشتم، ئەمن عەبدیخانم کوشت پیر".

"هەمزەکەچەڵ و عەلی سەفابەك و تالیب بەگیش ئەتۆ کوشتن؟"

"ئەمن کوشتمن".

حەمەدۆك گوتی:

"خۆش بی پیر، زۆر سوپاس" و ئەمجار ڕەگەڵ هەزاران سەدان هەزار کچی سپیپۆش کە ئەو خوارەیان پڕ کردبوو، کەوت و لەگەڵیان ڕۆیشت هەتا گەیشتە لێواری دەریای سپی.

دارەپرتەقاڵەکان هەموو وێکڕا خونچەیان کرد. عەرزو عاسمان و دەریا پڕ بوون لە خونچەی گوڵەنارنج. کچەکان گۆرانییەکیان بۆ دەریا گوت. دەریا هەتا نیزیك لاقیان هات. لەوێ ڕا هەتا تووڕووس ڕەنگێکی شینی نەرم هەموو جێیەکی داگرت. بۆلای ڕەنگە شینەکە ڕۆیشتن. نووری حەمەدۆك لەنێویان دا دەدرەوشایەوە. ڕۆیشتن و لەدووری لەبەرچاو ون بوون.

مەلافەرهاد گوللەی وەباسکی کەوتبوو. برینەکەی ماسیبوو و لە تاوی ژانی برینەکەی خۆی پێ ڕانەدەگیراو ددانی دەچیڕەوە دەبردن. بیستی کە حەمەدۆکیان زنجیر کردوەو لەقەلای مەحموودئاغادا زیندانییان کردوە. لەچیایڕا هاتەخوار. دێهاتییەکان و بەردو تاتەبەردەکانیش لەگەڵ وی لەچیاڕا هاتنەخوارێ بۆ سەر گەلی شکۆفە. دێیەکە پڕپڕ لە جەندرمە بوو. جەندرمەکان وەختێك دیتیان مەلافەرهاد بەشاخ و بەردو ئەو هەموو خەڵکەوە کە عەرزو عاسمان هەڵیان ناگرێ روویان کردوەتە ئاوەدانی، لەترسان شێت بوون، سەری خۆیان هەڵگرت و هەتا دەشتێ رایان کرد. مەلا چووە ئەو قەلایە کە حەمەدۆکی تێدا زیندانی بوو، گوتی: دەرگاکان بکرێنەوە. دەرگاکان کرانەوە. حەمەدۆك لە قوژبنێك هەڵکوشمابوو لە ترسان لەو تاریکاییەدا کسکەی چاوی بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مەلافەرهاد گوتی: تاریکی لاچۆ. تاریکی وەلا کەوت و چاوی حەمەدۆك بەرووناکییەکی توند بەشەواره ئەنگوتن. زنجیرەکان هەڵوەرن. زنجیرەکان لەدەست و لاقی حەمەدۆك بوونەوەو هەڵوەرینە سەرزەوی. لەچیای دولدولەوە هەتا ئالاداغی پەلکەزێڕینەیەکی گەورە و بەشکۆ دەرکەوت. پەلکەزێڕینە ئەو شەوە هەتا خۆرهەلات لەئاسمان دا درەوشایەوەو بەیانیی زوو لەگەڵ ئەستێران بلاو بوو.

حەمەدۆك رووی بۆ هەر لایەك وەردەگێرا گوڵێکی بەرزتر لە بەژنی خۆی دەپشکووت و لەسەر پەلکەزێڕینەیەکی باریك دەردەکەوت.

باران باری و پاش ئەوەی لافاو هەستاو نیشتەوە، لەجێی لافاوەکان وردە بەردێکی سپی وەدەرکەوت.

✧ ✧ ✧

قایمەقام، سەرۆکی شارەوانی، قازییەکان، داواکاری گشتی، مامۆستاکان، مورتەزاغا، تاشکەن خەلیل بەگ و زولفۆو زۆری دیکە لەپشتەوەی شارۆچکە لەنیزیك دارچنارەکە پێشوازییان لە مەحموودئاغا کرد. مەحموودئاغا بەماندوویی و رەنگ زەردی لەئەسپەکەی هاتەخوار. ئەویش پێشوازیکەرانی لەئامێز گرت. سوارەکانی لەدوای خۆیەوە وەك پەیکەری بەردین بێجووڵە راوەستابون و سەریان داخستبوو.

قایمەقام، مەحموودئاغا، سەرۆکی شارەوانی، مورتەزاغاو مەلادۆران ئەفەندی خۆیان لە ترۆمبێلی هەمزەدایی هاویشت و بەبن ئەو سێ تاقی سەرکەوتنە بەشکۆیەدا تێپەڕین و چوون بۆلای مالّی مورتەزاغا. وەختێك ئەوان بەژێر تاقەکەدا تێدەپەڕین دەهۆڵکوت و زورناژەن دەستیان کرد بە لێدان و دوکانداردەکان و ئەو خەلکەی بۆ ئەو رۆژە بەشکۆیە لەمالّەکانیان وەدەرکەوتبوون بەئیشتیاو شەوق زەوقەوە دەستیان کرد بە چەپلەڕێزان.

میوانداریییەکی گەورە، وەڕێ خرابوو. سینیی مس لەسەر سفرەی جاجمێ ریز کرابوون. بۆ نان خواردن لەسەر ئەو برادەرانە کە هێشتا نەگەیشتبوونەجێ، راوەستان. ئەوان حەسابوونەوە کەئەوانی دیکەش گەیشتنەجێ. مورتەزاغا بەخۆشیی برادەرە دلێرەکەی کە حەمەدۆکی پیاوکوژ دوژمنی گیان و نیشتمان و میللەتی گرتبوو، خواردنی ئەوەندە خۆش و بەلەزەتی ساز کردبوون کە پیاو دەستی خۆی پێوە دەخواردن.

پیاوەکانی مەحموودئاغا هەمیشە لەچوار سووچی ناوچەکەوە هەنگاو بەهەنگاو خەبەریان پێدەدا کە حەمەدۆك لەکوێیە. هەموو خەلکی کێوپارەش لەبەر خاتری پیری خانەقای چل چاو کە ئاناجیخ سولتانی جندە بوو پارێزگارییان لەو دەکردو پەنایان دەداو دەیان شاردەوە. مەحموودئاغا حەوت جاری رێك ئەو خوێنخۆرەی لەداو خست. بەلام هەم حەمەدۆك وەك جیوە لەبەر دەستانی دەترازاو هەم خەلکی کافری چیاکانی تووڕووس لەبەر خاتری ئاناجیخ سولتانی جندە لایەنگری بوون. لەبەر ئەوەی ئاناجیخ سولتان برینەکانی وی چاك کردبوونەوەو لەلایەکی دیکەش مۆری خانەقای چل چاوی دابووە دەست، ئەو پیاوکوژە لەبەرچاوی خەلك ببووە نەزەرکردە. بەلام کێ دەتوانێ لەدەست کەسێك کە بڕیاری یەکجاریی بۆ بەڕێوەبردنی کارێك داوە، رزگاری بێ. مەحموودئاغا سەرەنجام لە گەلّی شکۆفە دەیگرێ و دەزنجیری دەکاو لەخانووەکەی خۆیدا کە دەت گوت قەلایە، حەوت دەرکەی لەسەر دادەخا. نیوەشەوێ هەلّلاو هەنگامەیەك ساز دەبێ. مەحموودئاغا دێتەدەرێ. دوژمن لەمالّێتان نائومێد بێ دەزانن چ دەبینێ. هەموو خەلکی دێ حەوت سالّە تا حەفتا سالّە ڕژابوونە دەرێ. دەوری مالّەکەشیان گەمارۆ دابوو. دێ لە حەشیمەت دا شەپۆلی دەدان. پاشان لە چیاکانەوەو هەروەها لەخوارێڕا حەشیمەتێکی زۆر هاتبوون. لەبەر زۆریی حەشامات دەرزیت هەلاویشتبا نەدەکەوتە زەوی. حەشیمەتەکەش مەعلووم نەبوو بۆچی وردە وردە تووڕە دەبوون و پرتەوبۆڵە دەبوو بە گورەگور.

کتێبخانەی دیجیتالّی
www.rabari.org

بەیانی کە هەتاو دەکەوێ مەحموودئاغا چ ببینێ باشە؟ دەبینێ هەموو جێیەك بووەتە دەریای حەشیمەت، چیی لەدەست دەهات؟ جگە لەوە کە سواری ئەسپەکەی بێ و پیاوەکانی هەڵگرێ، دڕ بەحەشیمەتەکە بداو خۆی بگەیەنێتە دەری ئاوەدانی و بەزەحمەت گیانی خۆی نەجات بدا. ئەمجار تەماشا دەکا دەبینێ حەشیمەتەکەو لەسەرووی هەموانیشەوە خەڵکی دێیەکەی خۆی ـ هەموو ڕەعیەتەکانی کە بەنان و نمەکی وی پێگەیشتبوون ـ بۆلای ماڵەکەی وەڕێ کەوتوون، هێرش دەکەنە سەر ماڵەکەو کاتێك لێی دەکشێنەوە خانووەکە بەردی بەسەر بەردەوە نامێنێ. لەوکاتەدا مەحموودئاغا کە لە هەژدیهاش ناترسێ، لەترسی حەشیمەتەکە زراوی دەچێ. حەشیمەتەکەش مەلافەرهادو حەمەدۆکی هەڵدەگرن و دەسبەجێ لەپێش چاوی مەحموودئاغا زنجیرەکانیان لەت وپەت دەکەن و لەگەڵ خۆیان دەیان بەنە کێوپارە.

مەحموودئاغا کە پێکی ڕاکیی بەدەستەوە بوو، دەستی دەلەرزی و مەشرووبی پیاڵە پڕەکە بەم لاولا هەڵدەپڕژا. تاشکەن خەلیل وەك چەوەندەر سوور هەڵگەڕابوو، ڕەگی ملی هەستابوون، لەکاتێك دا ڕانەکەوێکی بەدەستەوە بوو لەجێی خۆی ڕەق ڕامابوو. مەلادۆران ئەفەندی بەدەم دەسحێب گێڕانەوە دەستی دەرپیشی خۆی وەردەدا. زولفۆ چەنەگەی لەنێو هەردوو دەستی خۆی گرتبوو. قایمەقام لەبن لێوانەوە هێندێ شتی دەگوت و داواکاری گشتی نەیدەتوانی سەرسوڕمانی خۆی بشارێتەوە.

مورتەزاغا نالاندی:

"ئەمن نەم گوت، بەخواتان سوێند دەدەم نەم گوت مار هەتا چووکەڵەیە دەبێ سەری پان بکەیەوە؟ ئێستا ئیدی پاشای قۆیوەجییش بێ، سوودی نیە. کاڵەلەپێ تازە هار بوون، چێشتە بوون و حەمەدۆکیان لەدەستی مەحموودئاغا پڵنگی چیاکانی توورووسیش ڕفاندوە. ئێمە کارمان تەواوە و فاتیحەمان خوێندراوە. حەمەدۆك ئیدی لەم شارۆچکەیەدا نە بەردی لەسەر بەردی دێڵێ و نە سەر بەلەشی بنیادەمەوە. ئەمن گوتم، یەخەم لەبەر دادڕین و گوتم نەکا ئەو دێهاتیانە یەك جار تامی خوێن بچێژن. گوتم براینە دەغیلە بەدبەختمان دەکەن، بەڵام باوەڕیان نەکرد. گوتیان مورتەزا لە ترسان شێت بووەو مێروولەشی لێبووەتە حەمەدۆك. ئێستا فەرموون وەریگرن!

بەڵێ دەرکەوت زۆر بەئەزموون بووین. لەدنیادا زاڵم ترو خوێنخۆرتر لەو کاڵەلەپێیانە کە تامی خوێنیان چێشتوە پەیدا نابێ. لەسەر ئەوەی بابەگەورەی من چەتەیەك، واتە کووزان ئۆغلیی گرت و تەسلیمی دەروێش پاشای کرد، خەڵکی چوکووراوا لەگەڵ ئێمە، لەگەڵ عێل و عەشیرەتمان و تەنانەت لەگەڵ سەگ و پشیلەشمان دەنگیان دابڕی. عێل و عەشیرەتی خۆشمان لەو ڕۆژە بەدواوە چاویان لەچاومان نەکرد. سەدساڵ بەسەر ئەو ڕووداوەدا تێپەڕیوە هێشتا چاومان لەچاوی ناکەن و قسە لەگەڵ من ناکەن. ئێستا فەرموون بزانم لەمەودوا چ بکەین؟"

مەحموودئاغا کە بەخواردنەوەی ڕاکی وردە وردە دەهاتەوە سەرخۆی گوتی:

"ئەو حەمەدۆکەی دووبارە دەگرمەوەو هەر کە گرتم دەیکوژم. زۆری پێناچێ. فەرمانم داوە خەڵکی گەڵی شکۆفە هەتا دە ڕۆژی دیکە دێیەکەم بۆ چۆڵ کەن".

پاشان پیاڵە ڕاکییەکەی دەستی یەك بین چۆڕبڕ کرد.

مورتەزاغا گوتی:

"ئەو دێیە نابێ بمێنێ. ئەو دێهاتیانەش کە حەمەدۆکیان لەدەست ڕفاندین دەبێ سزا بدرێن. نابێ ڕێگا بدەین بێن لە چوکووراوا بحاوێنەوە".

تاشکەن خەلیل بەگ گوتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"دەبێ ئەمانە لەوڵات دەربکرێن. ئەمەشیان لێزیادە. ڕاست و ڕەوان ئەم کارەیان بە یاخیبوون لەکۆمارو دوڵەت و میللەت دەژمێردرێ. ئەوان لەسەر ئەو کارە دەبێ زۆر بەتوندی سزا بدرێن".

زولفۆبەگ گوتی:

"دەرکەوت ئەگەر نەتوانین زۆر زوو چارەیەکی کارساز بکەین لەدەست ئەم فیتنەیە ڕزگارمان نابێ".

قایمەقام گوتی:

"هەر لەگەڵکوو حەمەدۆك نەجاتی بوو چەتە هێرشیان کردە سەر شارۆچکەکەمان. دەبوو هەر لەوەڕا زانیبامان حەمەدۆك ڕزگاری بووە. هەر لەبەر ئەوەش بوو کە یاوەر بەشی لەپێشوازی برای بەڕێزمان مەحموودئاغادا نەبوو. لەمەودوا دەبێ زۆر وریا بین".

خواردنەوەو ڕابواردن هەتا نیوەشەوێ درێژەی هەبوو. دە ڕۆژ مۆڵەت بۆ دێهاتییەکانی گەڵی شکۆفە زۆر بوو. ئەوان دەبوو دەسبەجێ دێیەکە بەجێ بهێڵن. مەحموودئاغا دەیگوت: ئەمە ئیمکانی نیە:

"ئەمن هەتا گەیشتوومە ئەم تەمەنە زۆر دێم بەخەڵکەکەیان چۆڵ کردوون. هەرچی بکەین لە دە ڕۆژ زووتر ناتوانن دێیەکە بەجێبهێڵن. بۆخۆشمان دەبێتە ژانەسەر. تکام لەئێوە ئەوەیە کە ئەگەر هاتنە چوکووراوا نەیەڵن لەو خاکەدا کە دەڵێی ئاڵتوونە نیشتەجێ بن. ئەوان دەبێ بچنە سووریە, عیراق و ئێران. چونکە ئەوانەی لەچیا دەردەکرێن ئەگەر بێنە دەشتێو لەوێ دێ بۆخۆیان دروست کەن وەك ئەوەیە پاداشیان وەرگرتبێ, ڕاست وەك خەڵکی دێی سەقزلی. ئەودەم بۆخەڵکی دیکەش دەبنە نموونە".

زولفۆ نەڕاندی:

"نا, مەحموودئاغا قەولت پێدەدەم ئەو دێهاتیانە نەك هەر لە خاکی کۆماری تورکیەدا بستێك زەوییان دەست ناکەوێ پێی لەسەر دانێن, تەنانەت گۆڕستانێکیشیان بەنسیب نابێ. قەولت پێدەدەم, قەول".

ئیستیکانەکانیان بەخۆشیی یەکتر هەڵدا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەگەڵ تورکمەنەکانی هەوشار بەخێرایی لە چیاو لێڕەوارەکان تێپەڕین, هاتن و لە قامیشەڵان دا خۆیان حەشار دا. ئەو قامیشە بڵندو شینانە کە تازە ریشۆڵەیان دەرکردبوون, بەدەم شنەباوە رادەژان و دەستە دەستە باڵندە لەقامیشەڵانەوە بەرەو دەریای مێدیترانە هەڵدەفرین, لەسەر گیایەکی ناسك پەپوولەیەکی بەقەد زەرگەتەیەك باڵی لێك دەدان و لێکی دەکردنەوەو ماندوویی خۆی دەحەساندەوە.

شەکەت و ماندوو بوون. لەبەر کفتی و شەکەتی خەویان لێنەدەکەوت. قاسم یەك بین قسەی دەکرد, بەڵام حەمەد گوێی لێنەدەگرت. چووبووە پاڵ خۆیەوەو لەگەڵ کۆمەڵە فکرێکی دوورودرێژ دەستەویەخە بوو. جاروباریش بریسکە پۆلای گۆرین دەهات و لەبنی چاوانیدا هێلانەی دەکرد. هەڵدەستا, گوێی بۆ دەوروبەر هەڵدەخست. گلۆڵەنوورێکی زەرد بڵاو دەبووەوەو دەدرەوشاو پاشان وەك پوولەکە دەڕژایە سەر زەوی.

بێئارام بوو. بۆنی گیای ڕزیو, بۆنی ڕیشە جەگەنەکان و قامیشی ڕزیو, بۆنی ئاوی بۆگەن و باتلاغ لەگەڵ بۆنی گوڵەنارنج و بۆنی لاقی تاوەگازو سنگی هەڵتۆقیوی سەیران کە لەگەڵ بۆنی هەتاو گەرما تێکەڵ ببوو, دەهاتە بەرلووتی. گۆلاو هەناسەی دەداو دەیئەڕاندو لەگەڵ هەر هەناسەدانێکیدا زەوی دەلەرزیەوە. دەبوو لەپێش دا بچێتە لای سەیران, پە نا بۆ باوەشی گەرمی بەرێ و چاوی بەروخساری بکەوێ, ئەو سەیرانە کە وەختێك پێدەکەنیو سەرگۆنای دەچاڵ دەکەوت بەئەوین و خۆشەویستی شێت و شەیدای دەکرد دەبوو بچێ رووبەڕووی دانیشێو هەتا رۆژی قیامەت بێ ئەوەی چاو بترووکێنێ تەماشای بکا. سەیرانیش لەو جۆرە وەختانەدا هەرگیز قسەی نەدەکرد, ئەویش دادەنیشت و بێدەنگ لە روخساری حەمەدەوە رادەما. ئەگەر جارێکی دیکە چاوی پێیدەکەوتەوە...

لەوانەبوو هەرگیز لەو جێگایە کە نیازی هەبوو بیچێتێ, نەگەڕێتەوە. بە بێ دیتنەوەی سەیران ژیان لە مردنیش خەراپتر بوو. بۆنی گوڵەنارنج و بۆنی سەیران ئەوەندە ئاشکرابوو کە دەت گوت دەکرێ دەستی لێبدەی هەموو شتێکی دەوروبەری لەنێوچوو. دنیا, قاسم و پەپوولە چووکەڵەکە... و ئەو نێوە تەنیا سەیرانی لێمابوو. هەر لەو کاتەدا کەم کەمە هەستی بە ترسانیش دەکرد. بیرکردنەوە لەوە کە لەوانەیە هەرگیز چاوی بە سەیرانێ نەکەوێتەوە, شێتی دەکرد.

زۆری برسی ببوو. بەبێ خۆراك و بە زگی برسییەوە نەیان دەتوانی بچنەوێ... هەر ئێستا دەبوو بچێتە لای سەیران و خۆی بگەیەنێتێ.

سەیران لە گیا تەڕو تازەکانی چوکووراوا گیابرژیوەی بۆ لێدەناو تێریان لێدەخوارد.

دەمێك بوو موسلیم بەدوای عەلیەشەل دا چووبووە شارۆچکە. هێشتا سۆراغی نەبوو. داخوا گیرابوو. گیرابووو دوایەش... نا, نا. ئەم بەچکە عێلاتیە ئەگەریش بگیرێو تەنانەت بە زیندوویی کەوڵیشی بکەن, ئەنجن ئەنجنی بکەن و چاوەکانیشی هەڵکۆڵن دیسان ناتوانن یەك قسەی لە زمانی دەرکێشن. بێ گومان وەدرەنگ کەوتنەکەی هۆیەکی هەبوو.

قاسم گوتی: سەبرت بێ حەمەد.

"وەدرەنگ کەوتوە."

"تاوێکی دیکە دێتەوە."

چاوەڕوانی فیتووی موسلیم بوون. قەرار بوو ئەگەر موسلیم هاتەوە, لێرەوە راستەڕێ بچنە لای سەیران تا خواردنیان بۆ دروست بکا... ئەگەر جەندرمە سەیرانیان گرتبایە ژێر چاوەدێریو ئەوانیان گرتبایە, چارەنووسی خەڵکی گەڵی شکۆفە چ دەبوو؟ وادیارە چاوەشە زەرد ئەوی بەخشیوە. بەڵام ئەوانی دیکە هەتا دنیا دنیایە لێیخۆش نەدەبوون. لەوانەش بوو هەتا هەزار ساڵ, سێ هەزار ساڵ هەتا ناوی هات نەفرینی بکەن. بەڵام نەش دەکرا سەیرانێ نەبینێ. بە زگی برسییشەوە هیچیان پێ نەدەکرا...

دوودڵ بوو, لە گۆلاوەکە دەهاتە دەرێ, لە پشت پۆلە قامیشەکەوە خۆی حەشار دەداو چاوی لە جادەی دەکرد. موسلیم سەرو سۆراغی نەبوو. گومان هەڵیدەگرت, دەهاتەوە لای قاسم و بیری دەکردەوە ئەگەر جەندرمە گۆلاوەکە گەمارۆ بدەن؟... لەو حاڵەدا هیچ رێیەکی دەربازبوونیان نەبوو. ئەو گۆلاوەی خۆیان تێدا شاردبووەوە, ئەو قامیشەڵانە وەك دورگەیەکی چووکەڵە وابوو. ئەگەر لە چوارلاوە گەمارۆ درابان رزگاربوون لە گەمارۆ مومکین نەبوو. جەندرمەو دێهاتییەکان ئابلووقەیان دەدەن, ئەوەدەم کەلێنێك بۆ دەربازبوون ناهێڵنەوەو لەنێو باتلاغەکەدا دەیان خنکێنن. داخوا ماڵی سەیران, گوندی وایوای ئەمین تر نەبوو؟ ئەگەر لەوێ گەمارۆ درابان, کۆنەدێیەك لە نیزیك وێ هەبوو دەیان توانی وەك جاری پێشوو بۆی دەرچن و بەرەو ئاکچاسازو ئاناوارزا بڕۆن. لەوانەبوو نەجاتیان بێ. لێرە بەتەواوی لە تەنگانەدابوون. کەوتبووە گومان, بەڵام هیچی بە قاسم نەدەگوت. کەچی قاسم لە ئالاداغیش هێمن ترو قایم تر بووو بە ماندووییو ئارام و بێخەیاڵ پاڵی بە ڕەگە حەیزەرانێکەوە دابوو, لاقی راکێشابوون و چاوی لەسەریەك دانابوون. دیارە حەمەد هەستی کردبوو کە گومان و دوودڵییەکەی, کاری کردوەتە سەر ویش. بەڵام کابرا وەسەر خۆی نەدێناو دەرینەدەبری. بۆئەوەی وا نیشان بدا کە گوێناداتە ئەم مەسەلەیەو بۆ ئەوەی ترسەکەی بشارێتەوە, یەك تەکان قسەی دەکرد, یان هەروا چاوی لەسەریەك دادەنان و بە روخسارێکی ئارامەوە رادەکشا. حەمەد کە ئیدی نەیتوانی لەوە زیاتر گومانەکەی بشارێتەوە بانگی قاسمی کرد: قاسم! قاسم چاوی هەڵێنان.

"قاسم, ئەگەر ئێمە ئاشکرا بین و لێرە گەمارۆمان بدەن, چ بکەین؟ چۆن لەم قامیشەڵانە چووکەڵەیە دەربازبین, ئەودەم چۆن رووم بێ چاو لە چاوی خەڵکی گەڵی شکۆفە بکەم؟"

"هەرگیز ناتوانی چاو لە چاویان بکەی".

"دەردی من بە هیچ جۆر مردن نیە. بریا مردبام و ئەمەم بەسەر نەهاتبایە. بریا مردبام و خەڵکی گەڵی شکۆفەم لەو حاڵەدا نەدیبایە. وەختێك خەبەری مردنم هاتبوو, شیوەنێکیان بۆ کردبووم هەر مەپرسە... تەنانەت بۆ حەزرەتی پێغەمبەریش ئەو شیوەنەیان نەکردبوو, ئەتۆ هیچ ئەو شیوەنەت گوێلێبببوو؟"

"لە کوێم گوێ لێبایە؟ بەڵام خەڵك باسیان دەکردو لە زمان وانەوە بیستم".

"پێت وایە ئەگەر ئێستا ئەمن لەم باتلاغەدا بکوژرێم, دیسان شیوەنم بۆ دەکەن, یان ئەم جارە نەفرینم دەکەن؟"

"ئەمەیان ئیدی نازانم".

"ئەگەر ئێوە گەیشتنە نێودێ, هیچ تەماشای رەنگ و روویانت کرد؟ رەنگ بە روویانەوە نەمابوو. دەت گوت, دەت گوت هەر ماڵەی مەیتێکی لە بەردەستان دایە".

"خوا ئەو بەڵایەیان لەسەر وەلابا. ئەم بەڵایەی بەسەر ئێمە هێنا بەڵام یاخوا تووشی هیچ بەندەیەکی خۆی نەکا. زۆر سەختە".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"ئێستا ئەگەر بکوژرێم... زۆریشمان برسییە. چۆن بچینە وایوای... بۆ لای سەیران... سەیران گیابرژیوەیەکی چوکووراوامان بۆ سازکا... ئێمەش تێروپڕ بخۆین... ئەمنیش..."

دەیەویست بڵێ: ئەمنیش هەر نەبێ جارێکی دیکە چاوم پێیبکەوێتەوە. بەڵام گێرایەوە.

"ئەمنیش..."

"دەبێ لەسەر موسلیمی راوەستین. هەتا بەرەبەری رۆژئاوا ناتوانین لێرە دەرکەوین. چونکە ئەگەر یەکێک بمان بینێ, حیسابمان ڕۆیشتوە. ئەودەم فاتیحەی خەڵکی گەڵی شکۆفەش دەخوێندرێ. زیندەبەگۆڕ دەکرێن".

"بەراست قاسم چ قەومابوو! رەنگ و روویانت دی؟ دەت گوت بە زیندوویی لە قەبریان خستوون".

زۆری لە رۆژئاوا لادابوو کە لەو سەری باتڵاغەکەوە دەنگی فیتووی موسلیم بەرز بووەوە. قاسم وەڵامی دایەوە. تاوێک پاش بێدەنگ بوونی فیتووەکان موسلیم گەیشتە کنیان. گوتی:

"مام عەلیەشەلیش خواردنی بۆ ناردوون. ئەمن هەر لەوێ نانم خوارد. ئێوە مردوون لەبرسان. وەنا؟"

حەمەد گوتی: ئەدی, لەبرسان مردین.

دەسبەجێ بوخچەی خواردنەکەی لێوەرگرت و کردیەوە: وەرە قاسم. دەستیان بە خواردن کرد. بێ ئەوەی قسەیەک بکەن هەرچی لە بوخچەکەدا بوو, خواردیان و تەواویان کرد.

"مام عەلیەشەلم گوتی هەر ئێستا بێن. یاوەر هەموو جەندرمەکانی هەڵگرتوەو لەگەڵ خۆی بردوونە دەری شارۆچکە. مام عەلیەشەلم گوتی چووەتە پشتی عوسمانیە. یاوەر وەختێک بیستی مەحموودئاغا بەرەو شارۆچکە دێ, جەندرمەکانیی هەڵگرت و ملی رێگای گرت و لەشاری وەدەرکەوت. مام عەلیەشەلم گوتی: راست وەختیەتی, مەحموودئاغاش لەماڵێ مورتەزاغایە. ئێستا راست وەختیەتی. هەرچۆنێک بێ ئەمشەو خۆیان بگەیەننە ئێرە. دەرفەت لەکیس خۆیان نەدەن. ئەمن لەخوارەوەی قاباسەقز بەدوو ئەسپەوە چاوەڕێیانم. مام عەلیەشەل گوتی مەحموودئاغا پیاوەکانیی ناردوونەوە کێڵگە ـ موسلیم بێدەنگ بوو. نێوچاوانی تێک ناو دوایە گوتی ـ ئەمن ئەسپم نیە".

حەمەد هەستایە سەرپێ, گۆمیلکەیەکی تاوێک پێشتر هەڵکەندبوو, بەدەست چۆڕێکی ئاو لێخواردەوە:

"کەوایە ئەمن تازە ناتوانم سەیرانێ ببینم, لەوانەشە ئیدی هەرگیز نەیبینمەوە. موسلیم! ئەگەر ئەمن کوژرام, ئەتۆ ئەم ئەنگوستیلەیە هەڵگرە, بەهەرجۆرێک بووە بیگەیەنە سەیران..."

هەناسەیەکی هەڵکێشاو لەسەری رۆیشت:

"مەیەڵن تەرمەکەم لێرە, لەچوکووراوا بمێنێ. تەرمەکەم بدەنەوە بە دایەحۆری... ئەو دەزانێ چیی لێبکاو لەکوێم بنێژێ. بەدایەحۆرییش بڵێ..."

قسەکەی تەواو نەکرد: یاڵڵا بابڕۆین.

کە گەیشتنە قاباسەقز لەدوورەوە تارمایی عەلیەشەلیان بەدی کرد. پیاوێک بەسێ ئەسپەوە لەبن دارێکی ئەستوور...

عەلیەشەل لەپێش دا حەمەدو دوایە قاسمی لەئامێز گرت.

حەمەد گوتی:

"چ بکەین عەلی, چارەنووس ئاوا بوو".

عەلیەشەل پێکەنی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

"حەزم نەدەکرد وا بکەم, بەڵام بۆخۆت دەزانی کە چارەم نیە".

"خوا لەدوو دەستت بدا".

ئەمجار لەسەر بەردان دانیشتن. عەلی هەڵکەوتی ماڵی مورتەزاغای لە پلیکانەکانەوە تا ژوورەکان مووبەموو بۆ باس کردو پاشان گوتی:

"ئەمن دەرگاکە دەکەمەوەو دەت بەم هەتا بەردەرکی ژوورەکە. ئەگەر شتێك رووىدا نیگەران مەبە. ئەگەر شارۆچکە پڕیش بێ لەجەندرمە ئەمن و قاسم دووبەدوو... هەرسێکمان ملی رێگا دەگرین بەرەو چیا".

حەمەد هیچی نەگوت. هەرسێکیان سوار بوون و موسلیم لەوێ مایەوە.

"ئەمن بچمە کوێ؟"

حەمەد جڵەوی ئەسپەکەی توند کردو پاش ئەوەی تاوێك بیری کردەوە گوتی:

"ئەتۆ بچووە لای سەیرانی خوشکت, هەموو شتێکی پێ بڵێ. بڵێ حەمەد دەیگوت بم بەخشێ خواحافیز".

ئەسپیان تاو دان. مانگەشەوێکی ساوو پاك دەشتەکەی پڕ دەکردو چیاکانی وەك رۆژ رووناك دەکردەوە. بەتوندی بەنێو شارۆچکەدا تێپەڕین. سێبەری خانووەکان کەوتبووە سەر کۆڵان و مەیدانۆکەکان.

لەبەر دەرکی ماڵی مورتەزاغا دابەزین. عەلی بەئاسانی دەرگای حەوشەی کردەوە. لەمێژ بوو کلیلی هەموو دەرکەکانی خانووەکەی پێبوو. چرافانۆسێك لەسەر پلیکانەکان داییسا. عەلی لەپێشەوە چووە سەری و لەنێو شیپانەکەدا راوەستاو بەسپایی گوتی: ئەم دەرگایەیە. ئەو بەپلیکانەکان دا داگەڕاو حەمەد دەرکی ژوورەکەی کردەوە. چرا لالەیەکی کووپەیی بەدیوارەوە داییسا. کە دەرگا کرایەوە مەحموودئاغا وەخەبەر هات. راست بووەوەو پاڵی وەسەر ئەنیشکی چەپی دا. دەمانچەکەی بەدەستەوە بوو. بەدیتنی حەمەد رەق راما. لەو نێوەدا مورتەزاغاش وەخەبەر هات. ئەویش وەك مەحموودئاغا رەق رامابوو و چاوی لەحەمەدەوە بڕیبوون.

"دەم ناسی مەحموودئاغا؟ ئەمن ناوم حەمەدۆکە".

مەحموودئاغا بەدوا هێزو توانای خۆی دەمانچەکەی دەستیی بەرز کردەوەو راست لەو وەختەش دا ئەو فیلینتایەی بەدەست حەمەدەوە بوو سێ جار دەستی لێکێشرا. بەبای گوللەکان ئەو چرایەی بەدیوارەوە داییسا کووژایەوە. لەگەڵ دەنگی تەقەکە مورتەزاغا لێفەی بەسەر خۆی هەڵکێشاو لەنێو جێیەکەیدا قانگڵە بوو.

حەمەد لەپلیکانەکان هاتەخوار. هەوساری ئەسپەکەی لەدەستی عەلی وەرگرت و خۆی هاویشتە سەر ئەسپ و وەك با بەنێو شارۆچکەدا تێپەڕی. پاش ئەوەی لەشارۆچکە وەدەرکەوت و دوورکەوتەوە لەپشتەوە گوێی لەدەنگی چەند گوللەیەك بوو. شەوو ڕۆژێکی تەواو بەرێگایەکی ناخۆش و بەنێو لێرەوارو بەستێنان دا ئەسپی لینگ دا. لە بەرەبەری تاوهەڵات دا گەیشتە گەڵی شکۆفە. هات لەگۆرەپانی ئاوەدانی لەبن دارسپیدارە ئەستوورەکە راوەستا. ئەسپەکە کەفی کردبوو. پەرەی لووتی فش ببوون و سنگی وەك کوورەی ئاسنگەران دەهەنادمی. هەتاو کەوت و رووناکاییەکی زۆر هەموو جێیەکی داگرت. سێبەری سپیدارەکەو سوارەکە درێژ بووەوەو گەیشتە بەردەڵانەکەی ئەوبەر. دەنگێك لەنێو ئاوەدانی نەدەهات. چەند کچۆڵەو چەند ژن لەکەلێنی دەرگاوە سەرێکیان پێداگرت و چوونەوە ژوورێ. لەچیاکەی رووبەڕوویان دەنگی مەلێك هات و پاشان بێدەنگ بوو. سەگێکی گەورەی نازنجیرەنگی قەڵەدەلەملی سەرمێگەل لەحاڵێك دا مڵومۆی لەزەوی دەکرد هێدی هێدی بەرەو خوارەوەی ئاوایی رۆیشت و لەنێو خانووەکان دا ون بوو. هەورێکی سپی لەسەر دوندی چیا هەستا, هات چەند لەحزەیەك لەسەر سپیدارەکە راوەستاو دوایە بەرەو چیایەکی بەرزی لای رۆژهەڵات

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەڕێ کەوت و لەحاڵێك دا شیخاڵ شیخاڵ دەبوو و لەبەریەك هەڵدەوەشا، بەرەژوور چوو. کەڵەبابێك کە پەڕە سەوزو سوورەکانی لەبەر تیشکی هەتاو دەدرەوشان لەنێو کۆگڵێك هاتە دەرو چوو لەپەنا چڵە هێرۆیەك دەستی بە پێپرکە کرد... ژەنگەسوورەیەکی تووڕە کە وەختێك هەتاو لێی دەدا بەهەزار پرێشکەوە دەدرەوشایەوە، بە وزەوزو گرمەگرم بەدەوری کەڵەشێرەکەو چڵە هێرۆیەکەدا کە گوڵی گەورە گەورەی دەرکردبوون، دەسووڕایەوە. هەتاو لەبنی ئاوەکەی دابوو و وردە بەردە سپییەکانی لەوێوە تا دەشتاییەکەی خوارێ وەك جادەیەکی سپی بەقۆرت و پێچ راخرابوون.

حەمەد هەروا بەسەر ئەسپەکەوە چاوەڕێ بوو. پوولەکەی تیشك دەکەوتنە سەر گۆنای داگیرساوی‌و گنجی قووڵی نێوچاوانی‌یان بەباشی دەردەخست. سەری رووت بوو و فیشەکدانە گولدۆزیکراوەکەی و لوولەی تفەنگەکەی دەدرەوشانەوەو مۆنجیان دەدان.

لای نیوەڕۆیە بوو، چووکترین جموجۆڵ لەنێو دێدا نەدەبینرا. حەمەد نەیدەزانی تەگبیری چیە. لەوێ لەپەنا سپیدارەکە راوەستابوو و چاوەڕوانیی دەکرد. کەڵەبابەکەش لەنێو زبڵو زاڵدا لێکدا لێکدا پێپرکەی لەزەوی دەکرد. ژەنگەسوورەکەش خێرا خێراتر دەیوزاندو بەدرەوشانەوەو پرێشك هاویشتن چەرخی دەدان. لەو نێوەدا کچێکی کراس سوور کە چل کەزیەی زەنگیانەبەندی بەردابوونەوە لەماڵەکەی ئەوبەر هاتەدەرێ. بەسرکی وردە وردە هات و بەرامبەر بەئەسپەکە راوەستا. بەسەرسوڕمانەوە چاوی لەحەمەدەوە برین و هەر لەوێ راوەستا. بەدوای وی‌دا کچۆڵەیەکی دیکە هات. لەگەڵ کچەکەی پێشێ بەموو فەرقیان نەبوو. پاشان کچەکانی دیکەش یەك یەك و دوودوو هاتن و لەپەنا ئەو دوانە بەڕیز بوون. حەمەد بەڕوویانەوە پێکەنی.

ئەسپەکە سەری هەڵبڕی و گوێی دەچەرمەوە بردن. یاڵ و کلکی سەرپاك سپی بوون، لەشی سوور بوو و مووەکانی پێکەوە نووسابوون. بەرەبەرە ڕەنگی کرایەوە. لەپاش کچۆڵەکان گەورەکچان و بەدوای وانیش دا ژنانی سپیپۆش بێدەنگ وەك ئاوی مەند ها تن و مەیدانەکەیان پڕ کرد. حەمەد لەنێو حەشیمەتەکەدا چاوی بۆ ئەمیش خان دەگێڕا کە ژنێکی بەخۆوەو زەلامە بوو. ئەمیش خانی لەوبەری ئاوەکە، لەئاخری سێبەری سپیدارەکە لەپەنا بەردێکی سپی بەپێوە دی. ئەسپەکەی بۆلای وی لێخوڕی. حەشیمەت بەئارامی دڕی داو ڕێگای بۆ کردەوە. کەڵەشێرەکە لەپەنای کۆگڵەکە هەروا پێپرکەی دەکردو ژەنگەسوورەکەش هەروا خێرا چەرخی دەدان و دنیای پڕ کردبوو لە وزەوز، بەژوور سەری ژنەکان دا دەفڕی هەتا خوار ئاوەدانی دەڕۆیشت و خەرمانەی گەورە گەورەی لەهەوادا دەکێشانەوە.

حەمەد بەئەسپەکەی چەند هەنگاوێك بەرەو ئەمیش خان رۆیشت، کەمێك بەشەرمەوە گوتی:

"ئەمیش خان، ئەم دێیە لەئێستاوە تا رۆژی قیامەت دەمێنێ. گەردنم ئازاکەن" سەری ئەسپەکەی بۆلای یەڵدوزای‌داغ وەرسووڕاند، ئەسپی لینگ داو وەك بایەکی سوور لەنێو دێدا هەڵیکردو رۆیشت. ئەو حەشیمەتەی لەمەیدانەکەدا بوون، دیسان چەند دەقیقەیەك لەجێی خۆیان نەجووڵان و هەتا کاتێك ئەو لەچاوان ون بوو، هەروا لەپشتەوەڕا تەماشایان کرد.

لای ئێوارێ بوو کە یەکەم تەتەری خۆش خەبەر لەگەڵ ئەبداڵ بەیرەمی دەهۆڵکوت و جومەکی زوڕناژەن هاتنە ئاوەدانی. جووتیارەکانی دیکەی تووڕووسیش کە خەبەرەکەیان زانیبوو لە چیاو پێدەشتەکانەوە روویان کردە گەڵی شکۆفە. گەڵی شکۆفە ئەو هەموو حەشیمەتەی هەڵنەدەگرت. بەردەڵانەکان و دەشتی خوارەوەش پڕ بوون لە حەشیمەت و شەوێ تا بەیانی دەهۆڵ لێدراو هالای گیرا. جێژنێکی سەیر بەرپا کرا، ئەوەتا تووڕووس هەبوو جێژنی وای بەخۆوە نەدیبوو.

ڕۆژ بووەوە, هەتاو کەوت, چاوەشە زەردیان لەجێیەکەی هێنایەدەرێ, چوونە بن پیلی و هێنایانە نێو حەشیمەت. چاوەشە زەرد گوتی:

"کوڕینە جاران وەختێك حەمەدۆك سواری ئەسپەکەی دەبوو و لەبەرچاو ون دەبوو, خەڵکی دێیەکانی دیکە هێندێ کاریان دەکردن..."

لاوەکان بەبیستنی ئەم قسەیە بەرەو بناری رووتەن و هەزار بەهەزاری ئەوبەر وەڕێکەوتن و تاوێك دواتر تەپۆلکەیەکیان لەبرکەگوێنی کە گوڵی سووراوی و زەردو سووریان پێوە وشك ببوون, دروست کرد. چاوەشە زەرد چەخماخەکەی دەرهێناو پووشووەکەی داگیرساند. جووتیاران بنارەکەیان پڕ کردبوو. لەبەر زۆریی حەشیمەت دەرزیت هەڵاویشتبایە نەدەکەوتە زەوی. ئەبداڵ ئۆغلی بەیرەم لەحاڵێك دا دەهۆڵی دەکوتاو هەڵدەرپەڕی, دەچووە نێو گڕی ئاگرەکەو دەهاتەوە دەرو سەمایەکی کۆن و لەمێژینەی دەکرد. ژنان لەکاتێك دا دەستی یەکتریان گرتبوو ئەلقەیەکی گەورەیان دروست کرد کە تا ئەودەم کەس نەیدیبوو و خۆیان بۆ سەمای هالای ئامادە کرد. بڵێسەئاگر لە تەپۆلکە دوورەکەوە بەرەو بنار ملی پێوەناو بە چاولێك نانێك سەرانسەری چیایەکەی داگرت و چیا لەنێو بڵێسەی ئاگردا کەوتە شەپۆل دان.

ئیدی حەمەدۆك بێسەروشوێن چوو و ناوونیشانی ون بوو.

لەو ڕۆژەوە تا ئێستا هەموو ساڵێ جووتیارانی گەڵی شکۆفەو جووتیارەکانی دیکە لەو ڕۆژەدا کە حەمەدۆکی پێ ون بوو, کۆ دەبنەوەو لەجێژنێکی گەورەدا دڕووەڵانەکە دەسووتێنن. بڵێسەکان سێ شەوو ڕۆژان وەك لافاوێك بەدەشت و بنا رەکان دا دەگەڕێن و دەخولێنەوەو سەرانسەری کێوەکە لەخوارێڕا تا سەرێ دەچێتە نێو گڕی ئاگرو دەشت لەنێو تۆفانێکی ئاگردا وەجووڵە دەکەوێ. دەنگی هاواری ئەو دڕووانە کە دەسووتێن دێتە بەرگوێ. هاوکات لەگەڵ ئەم سووتمانە, لەپێش دا لە لووتکەی کێوی یەڵدووزلی و پاشان لە چەخماخلی و پاش ویش لەدوندی چیای بوورانلی تۆپەڵەنوورێك دەتەقێتەوەو دوندی چیاکان سێ شەوان وەك ڕۆژی رووناکی لێدێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org